



Dzam Wedeye

Merey New Testament



Contents

Mata	1
Markus	50
Luka	83
Yuhana	136
Məsler hay	175
Roma hay	224
1 Korinhte hay	249
2 Korinhte hay	273
Galat hay	288
Efez hay	297
Filipi hay	306
Kolosi hay	312
1 Tesalonik hay	318
2 Tesalonik hay	323
1 Timote	326
2 Timote	333
Titus	338
Filimon	341
Hebrəe hay	343
Yakuba	361
1 Piyer	367
2 Piyer	374
1 Yuhana	379
2 Yuhana	386
3 Yuhana	387
Yuda	388
Məsine i Yuhana	391

Dzam Wedeye
New Testament in Merey

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

Language: Merey

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Merey

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

ISBN 978-1-5313-0410-2

PDF generated on 21 Sep 2016 from source files dated 21 Sep 2016

024cb559-a7ea-5bd1-9dc9-f33abc74bfec

This print-on-demand edition of Scripture is designed, produced, and provided at cost by the Digital Bible Society. This is made possible through partnerships with the Bible League of Canada, Open Doors International and other missions and translation agencies. We are deeply grateful for the sacrifices made in translating this edition of Scripture and the generosity of others in making this Bible available to you.

To order additional copies of this Bible or hundreds of translations like it or to learn more about our ministries and the mission of Scripture distribution in every language, we invite you to visit www.DBS.org (USA), www.BibleLeague.ca (Canada), and www.OpenDoors.org (Europe). May God bless your work in sharing and teaching these Scriptures, until, as it is written, the earth is *“filled with the knowledge of the glory of the LORD, as the waters cover the sea.”* (Habakkuk 2:14)

Ŋgwalak i bazlam nakə

Mata a watsa aye

Məfələkwe

Wu nakə Mata a watsa a derewel nakay aye na, anaŋ: Yesu Kəriste nenggeye ndo mətəme ha ndo nakə Mbəlom a gwaɗ ma slərawe ye ka mändzibəra aye. Mbəlom a dazlay mərehe ha wu nakə a gwaɗ ma vəlateye a İsrayel ma Dzam Guram eye na, ta nenggeye. Tə wa na Yesu mə walaŋ i Yahuda hay, kə ndza mə walaŋ tay dərma. Kwa andza niye bəbay na, labara nakay ka təra hərwi Yahuda hay dəkdek bay, hərwi ndo hay ka mändzibəra tebiye.

Mata kə pay gər a məwetse derewel ŋgay ka madədo ka madədo lele. A dazlay ta məwe i Yesu, madzəhuɓe i Yesu a yam, ada tə masəpete nakə Fakalaw a səpat na Yesu aye. Kə watsa na məsler i Yesu, labara neheye a tsikawatay a ndo hay aye, matətike ada ta məmbəle tay ha ndo hay abəra ma dəvats.

Mata a ŋgəna ha matətike i Yesu wal wal zlam:

- 1) A da ha labara ma tsaholok (5-7).
- 2) Gawla i Yesu hay kuro gər eye sulo ta məsler tay (10).
- 3) Dzeke i Bəy i Mbəlom (13).
- 4) Gawla i Yesu hay ta giye məsler na, kəkay (18).
- 5) Matətike ka gər i mändəve i mändzibəra tə məmaw i Yesu (24-25).

Bəba tətə i Yesu hay

Luka 3.23-38

¹ Anaŋ derewel i məzele i bəba tətə hay i Yesu Kəriste: Yesu Kəriste na, slala i Davit ada Davit na, slala i Abraham. Bəba tətə i Yesu hay na, anaŋ: ² Abraham a lah məwe Izak. Izak a wa Zakob. Zakob a wa Yahuda ta malamar ŋgay hay. ³ Yahuda a wa Fares tə Zara, may tay na, Tamar. Fares a wa Hesron. Hesron a wa Aram. ⁴ Aram a wa Aminadab. Aminadab a wa Nason. Nason a wa Salmoŋ. ⁵ Salmoŋ a wa Booz, may i Booz na, Rahab. Booz a wa Obed, may i Obed na, Rut. Obed a wa Zese. ⁶ Zese a wa bəy Davit.

Davit a wa Salmoŋ, may i Salmoŋ na, ŋgwas i Uri. ⁷ Salmoŋ a wa Robowam. Robowam a wa Abiya. Abiya a wa Asaf. ⁸ Asaf a wa Zozafat. Zozafat a wa Zoram. Zoram a wa Ozias. ⁹ Ozias a wa Yotam. Yotam a wa Akaz. Akaz a wa Ezekiyas. ¹⁰ Ezekiyas a wa Manase. Manase a wa Amoŋ. Amoŋ a wa Zoziyas. ¹¹ Zoziyas a wa Yekoniya ta malamar ŋgay hay. A wa tay ha na, ahəl nakə tə gəs tay beke eye hay a Babilon aye.

¹² Ma dəba eye nakə ti ye tay ha a Babilon aye na, Yekoniya a wa Salatiyel. Salatiyel a wa Zorobabel. ¹³ Zorobabel a wa Abihod. Abihod a wa Eliyakim. Eliyakim a wa Azor. ¹⁴ Azor a wa Sadok. Sadok a wa Akim. Akim a wa Eliyod. ¹⁵ Eliyod a wa Eleyazar. Eleyazar a wa Matan. Matan a wa Zakob. ¹⁶ Zakob a wa Yusufa tuk. Nenggeye na, zal i Mari nakə a wa Yesu, tə zalay Kəriste aye.

¹⁷ A gəs abəra ka Abraham hus ka Davit na, slala kuro gər eye faɗ. Ada a gəs abəra ka Davit hus ahəl nakə tə gəs tay ha İsrayel hay a Babilon aye na, slala kuro gər eye faɗ. Sa na, a gəs abəra ka məgəse tay ha İsrayel hay a Babilon hus ka Kəriste na, slala kuro gər eye faɗ.

Məwe i Yesu

Luka 2.1-7

¹⁸ Anaŋ ma kəkay nakə tə wa Yesu Kəriste aye. May ŋgay na, tə zalay Mari, nenggeye mədel i Yusufa. Ane tuk na, ahəl nakə ta zla bo zuk bay aye na, kiye a yay a Mari ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋna eye. ¹⁹ Yusufa mədel ŋgay na, nenggeye ndo i dedek kame i Mbəlom. A say mändəde horoy ka Mari kame i ndo hay bay. A dzala mə gər ŋgay məgəre ha mədel ŋgay ta məkal.

²⁰ Həlay nakə nenggeye faya ma dzaliye andza niye na, gawla i Mbəlom a bəzay ha bo ma məsine, a gwaɗay: «Yusufa, slala i Davit, kə dzədzar məzle mədel yak Mari bay. Hərwi kiye a yay a Mari na, ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋna eye. ²¹ Ma wiye wawa hasləka eye, ada nəkar ka zaleye Yesu*, hərwi ma təmiye tay ha gwala ŋgay hay abəra mə mezeleme tay.»

²² Wu neheye tebiye tə ndislew na, hərwi ada wu nakə Bəy Maduweŋ a tsik tə bazlam

* 1:21 Yesu na, andza məgwedə Bəy Maduweŋ ma təmiye tay ha ndo hay.

i ndo mæde ha bazlam nggay aye mâ ge bo. A gwad:

²³ «Anar dem nakə a sər zal zuk bay aye ma hutiye wawa,
ma wiye wawa haslaka eye,
ta zaley Emanuyel. †»

²⁴ Yusufa a pædeke abəra ka møndzehəre na, a ge wu nakə gawla i Mbəlom a gwadāy ge aye. A zla na Mari andza ngwas nggay a gay nggay. ²⁵ Ane tuk na, ta dzapa zuk bay hus a pat nakə Mari a wa na wawa haslaka eye. Ada Yusufa ma zaley na, Yesu.

2

Ndo matəkay dære a wurzla hay ti ye ka tæv i Yesu

¹ Tə wa Yesu na, ma Betelehem ka dala i Yahuda, a həlay nakə Herod nengeye bəy bagwar eye aye. Ma dəba eye tə wa na Yesu na, ndo matəkay dære a wurzla hay ti yaw mə bəzay, tə ndislew a Zerozelem, ² ta tsətsah, tə gwad: «Bəy i Yahuda hay nakə tə wa na anəke aye na, mənggay? Nəmaa nggatay a wurzla nggay eye a tsaraw mə bəzay ada nəmaa yaw na, mædəslay ha gər.»

³ Bəy Herod a tsəne bazlam tay niye na, a kwasay gər haladzay tə siye i ndo neheye ma Zerozelem aye tebiye. ⁴ A zalatay a bagwar i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo neheye tə dzanggawa bazlam i Mbəlom mapala eye, a tsətsah fataya a gwadətay: «Tə wa Kəriste na, mənggay?»

⁵ Ta mbəday faya, tə gwadətay: «Tə wa Kəriste na, ma Betelehem, ka dala i Yahuda. Hərwi ndo mæde ha bazlam i Mbəlom a watsa, a gwad:

⁶ «Nəkar Betelehem ka dala i Yahuda, nəkar na, makətsa bo eye mə walaŋ i gəma neheye ka dala i Yahuda aye bay.

Hərwi bəy nakə ma tsəkuriye tay ha Israyel ndo ga hay aye na,

ma deyeweye abəra ma nəkar. *»

⁷ Yawa! Herod a zalatay a ndo matəkay dære a wurzla hay ta məkal. A tsətsah fataya, a gwadətay: «Ka ngatumay a wurzla nggay eye a tsaraw na, a həlay waray?» ⁸ Tsa na, a slər tay ha a Betelehem, a gwadətay:

«Dum, pəlum na wawa eye niye lele. Ka hutum na na, dumara dumeŋ ha hərwi ada neŋ dərmaŋ nā ye mædəslay ha gər.»

⁹ Ndo neheye tə tsəne bazlam i bəy na, tə həl bo, ti ye. Ahəl nakə faya ta diye na, tə nggatay a wurzla nakə a tsaraw mə bəzay aye faya ma diye kame tay. A husa ka gər i gay nakə wawa mə dəma aye na, a lətse.

¹⁰ Tə nggatay andza niye na, dærev tay a rah ta mənggese. ¹¹ Tə fələkwa a gay, ti ye naha, tə nggatay a wawa ta may nggay Mari. Ta dəkway gurmets, tə dəslyay ha gər. Tsa na, tə pəla ha wu tay hay, tə vəlay wu kəriye a wawa niye. Tə vəlay gura, wu andaya tə zalay eŋseŋs † ada ta mir ‡. ¹² Ma dəba eye Mbəlom a tsikatay ma məsine, a gwadətay: «Kā mbədum gər ta tæv i Herod sa bay.» Tə tsəne andza niye na, tə həl bo, ti ye a gəma tay ta tsəved mekeləŋ eye.

Mede a Ezipt

¹³ Ahəl nakə ndo matəkay dære a wurzla hay ti ye wu tay na, gawla i Mbəlom a yaw ka tæv i Yusufa ma məsine. A gwadətay: «Lətse, zla na wawa ta may nggay, hwayum a Ezipt. Ndza mə dəma hus a pat nakə na gwadakeye maw aye, bəna Herod faya ma pəliye wawa nakay məkəde na.»

¹⁴ Yusufa a tsəne andza niye na, a lətse, a ye tay ha wawa ta may nggay a Ezipt ta həvad. ¹⁵ Tə ndza mə dəma hus a pat nakə Herod a mət aye. Wu neheye tebiye na, hərwi ada wu nakə Bəy Maduweŋ a tsik tə bazlam i ndo mæde ha bazlam nggay aye mâ ge bo parakka, a gwad: «Na zalay a wawa ga mâ yaw abəra mə Ezipt. §»

Herod a bəbazl tay ha wawa hay ma Betelehem

¹⁶ Herod a zəba faya ndo matəkay dære a wurzla hay ta vay gər na, a ndalay haladzay. Tsa na, a slər ndo hay, a vəlatay tsəved ka məkəde wawa haslaka eye tebiye a dazlay ka neheye a slə məve sulo bay aye ma Betelehem ada ma gəma neheye tə mbay naha aye.

¹⁷ Andza niye, maa ge bo na, bazlam i Zeremi ndo mæde ha bazlam i Mbəlom nakə a tsik aye, a gwad:

† 1:23 Andza mægweđe: «Mbəlom tə nəkway.» Zəba ka Ezay 7.14; 8.8, 10. * 2:6 zəba ka Mise 5.2; 2 Samuyel 5.2. † 2:11 Eŋseŋs na, wu nakə tə fəkawa hərwi mædəslay ha gər a Mbəlom aye.

‡ 2:11 Mir: Mal nakə a ze huŋŋa lele aye. Tə gawa ka mædahaŋ ada mâ ze bay. § 2:15 Oze 11.1.

¹⁸ «Mawude a tsənew abəra ma gəma i Rama, mətuwə tə zlazlay haladzay mə dəma. Rasel faya ma tuwiye wawa ɲgay hay. Dada a say məgəse dərev abəra ka mətuwə bay, hərwi wawa ɲgay hay andaya sa bay.* »

Məməw abəra mə Ezipt a Nazaret

¹⁹ Ma dəba eye Herod a mət na, gawla i Mbəlom a yaw ka təv i Yusufa ma məsine ma Mbəlom a Ezipt. ²⁰ A gwaday: «Lətse, zla na wawa ta may ɲgay ada mbəda gər a gəma i Israyel, hərwi ndo neheye ta pəla tsəved ka wawa nakay məkəde na aye na, ta mət.»

²¹ Yusufa a tsəne andza niye na, a zla na wawa ta may ɲgay, a mbəda gər a gəma i Israyel. ²² Ane tuk na, Yusufa a tsəne Arkelawos kə ndza a bəy i bəba ɲgay Herod ka dala i Yahuda na, a dzədzar haladzay mede a dəma. Məsine a gay sa, Mbəlom a dəy ha wu nakə ma giye. Tsa na, a ye a Galile. ²³ A ye, a ndza ma wuzlahgəma nakə tə zalay Nazaret aye. Andza niye wu neheye a ge bo na, andza i ndo məde ha bazlam i Mbəlom neheye tə tsik aye. A gwad: «Ta zaleyə na, ndo i Nazaret.»

3

Yuhana madzəhuḅe ndo a yam

Markus 1.1-18; Luka 3.1-18; Yuhana 1.19-28

¹ A həlay niye na, Yuhana madzəhuḅe ndo a yam a ndohwaw mə kəsaf i Yahuda, a dəwa ha bazlam i Mbəlom, ² a gwadawa: «Mbədum ha mede kurom, hərwi Bəy i Mbəlom bəse tə nəkurom.»

³ Yuhana na, ndo nakə Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom a tsik faya, a gwad: «Ndo faya ma wudiye mə kəsaf, a gwad: Lambadumay tsəved a Bəy Maduwej, lambadumay tsəved hay fehe lele tā hədzak bay.* »

⁴ Yuhana a pawa ka bo na, peteked marj-gara eye ta məkwets i zləgweme. A bərawa bəzihud ɲgay na, ta həzlay. A ndayawa mə kəsaf niye na, heyew ta wum. ⁵ Ndo neheye ma Zerozelem aye, ka dala i Yahuda tebiye, ada ta ndo neheye tə mbay naha a magayam i Yurdum aye tebiye tə yawa ka təv i Yuhana. ⁶ Tə dəwa ha mezeleme tay hay parakka kame i ndo hay, ada Yuhana a

dzəhuḅawa tay ha a yam mə magayam nakə tə zalay Yurdum aye.

⁷ Yuhana a zəba dəre, Farisa hay ta Saduke hay haladzay ta diye ka təv ɲgay hərwi ada mə dzəhuḅ tay ha a yam na, a gwaday: «Wawa i palas hay! Maa dākum ha hwayum abəra ka sariya i Mbəlom nakə bəse kə ndzew aye na, way? ⁸ Anəke na, gum məsler neheye ɲgwalak eye, ada ndo hay ta səriye ha ka mbədum ha mede kurom aye tuk. ⁹ Kā dzalum mə gər kurom: “Nəmay na, wawa i Abraham hay sa na, ma ta gamay mey?” bay! Sərum ha na, Mbəlom ma sliye faya məge tay ha kwar neheye anaj aye wawa i Abraham hay. ¹⁰ Ba hadzaya maləva bo eye mədəse tay ha dərizl i gərdaf hay fərod abəra ka dala. Dərizl i gərdaf neheye tebiye tə wa hohway ɲgwalak eye bay aye na, ta dəsiye tay ha ada ta kaliye tay ha ako.»

¹¹ «Nerj na, na dzəhuḅiye kurom ha a yam tsa hərwi məde ha na, ka mbədum ha mede kurom. Ane tuk na, ndo nakə ma deyeweye kame ga aye na, neŋgeye a ze ga ta gədaŋ. Nerj na sla matsakway ahaya tahərak ɲgay hay abəra mə sik bay. Neŋgeye na, ma dzəhuḅiye kurom ha ta Məsəfəre Tsədaŋŋa eye ada ta ako. ¹² Wu mahəve daw andaya mə həlay. Ma ɲgəniye tay ha daw ta dzəndzar. Daw na, ma hayay gər ma həliye na a de. Ada dzəndzar na, ma dziye a ako nakə ma mbatiye dada bay aye.»

Yuhana a dzəhuḅ ha Yesu a yam

Markus 1.9-11; Luka 3.21-22; Yuhana 1.29-34

¹³ Ma dəba eye na, Yesu a yaw abəra ma Galile hus a magayam i Yurdum. A yaw ka təv i Yuhana hərwi ada Yuhana mə dzəhuḅ ha a yam. ¹⁴ Yuhana a wuda bay. A gwaday a Yesu: «Nerj duh nakə na diye naha ka təv yak ka dzəhuḅiye ga ha a yam aye tuk na, ada nəkar duh ka deyeweye ka təv ga na, kəkay!»

¹⁵ Ane tuk na, Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Təma, mə ge bo andza niye anəke. Wu nakə Mbəlom a tsətsah aye ka gakweye andza nakə a tsik aye.»

Yuhana a təma bazlam i Yesu nakə a tsikay aye. A dzəhuḅ ha Yesu a yam tuk. ¹⁶ A dzəhuḅ ha a yam tsa na, Yesu a tsalaw abəra ma yam. Kwayaŋŋa

* 2:18 Zeremi 31.15. * 3:3 Ezay 40.3.

magərmbəlom a həndək tuwaŋ, ada Yesu a ŋgatay a Məsəfəre i Mbəlom a mbəzlaw andza bodobodo, a yaw a ndza faya. ¹⁷Tsa na, mətsike me a tsənew mə mbəlom, a gwad: «Nakay na, wawa ga, na wuda na haladzay. Dərev ga faya ma ŋgwasiye tə neŋgeye.»

4

*A say a fakalaw masəpete na Yesu
Markus 1.12-13; Luka 4.1-13*

¹Ma dəba eye na, Məsəfəre i Mbəlom a ye ha Yesu a makulkwandah hərwi ada Fakalaw mâ səpat na. ²Yesu a ndza məhəne kuro kuro fad, həpat həvad ze mənde wu mənday. Ma dəba eye na, may a wur faya.

³Fakalaw, ndo masəpete ndo a yaw, a həndzəd ka təv i Yesu, a gwaday: «Tadə kə ge nəkar Wawa i Mbəlom na, gwadətay a kwar neheye tã təra wu mənday ada kã nda!»

⁴Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na, ndo zezəŋ ma ndziye na, ta wu mənday dəkdek tsa bay, ane tuk na, ma ndziye tə bazlam nakə Mbəlom a tsik aye tebiye.*»

⁵Fakalaw a ye ha a Zerozelem, gama tsədəŋŋa eye. A ye ha ka gər i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, ⁶a gwaday: «Tadə kə ge nəkar Wawa i Mbəlom na, kal ha bo abəra ka gər i gay nakay ka dala. Hərwi mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na, a gwad:

“Mbəlom ma gwadateye a gawla ŋgay hay tã dzəna kar.

Tã kəndawa kar hərwi ada sik yak mâ ndzay a kwar bay.†”»

⁷Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na, a gwad: “Kã dza ha Bəy Maduweŋ yak Mbəlom bay.‡”»

⁸Fakalaw a zla na a ye ha ka gər i mahamba zəbol eye, a bəzay ha bəy i məndzibəra tə zlele nakə mə dāma aye tebiye. ⁹A gwaday a Yesu: «Ka dəkweŋ gurmets ada ka dəsleŋ ha gər na, na vələkeye ha a nəkar tebiye.»

¹⁰Yesu a gwaday: «Fakalaw, do abəra kənaŋ! Hərwi mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na, a gwad: “Dəslay ha gər a Bəy

Maduweŋ yak Mbəlom, ada ka geye məsler na, a neŋgeye nəte ŋgweŋ.§”»

¹¹Ka təv eye niye na, Fakalaw a gər ha. Gawla i Mbəlom hay ti yaw ka təv i Yesu, tə vəlay wu mənday.

*Yesu a dazlay a məsler ma Galile
Markus 1.14-15; Luka 4.14-15*

¹²Ahəl nakə Yesu a tsəne ta gəs na Yuhana madzəhuḃe ndo a yam aye na, a ye a Galile.

¹³Ahəl nakə faya ma diye na, a ye ta Nazaret təday, tsa na, a ye abəra mə dāma, a ye a Kafərnahum ka tsakay i dəlov i Galile, ma gəma i Zabulon ta Naftali. ¹⁴A ge bo andza niye na, andza nakə Ezay ndo mədə ha bazlam i Mbəlom a tsik aye, a gwad:

¹⁵«Nəkurom ndo neheye ma gəma i Zabulon ta Naftali,

ta nəkurom neheye ka tsəved mede a dəlov, ta diye i magayam i Yurdum aye,

a nəkurom neheye ma Galile mandza eye mə walaŋ i ndo neheye Yahuda hay bay aye!

¹⁶Nəkurom slala neheye mandza eye ma ləvoŋ aye na,

ka ŋgatamay a dzaydzay bagwar eye.

Nəkurom neheye mandza eye ma gəma i mezek i mədahaŋ aye na,

dzaydzay ka dəvakum.*»

¹⁷A həlay niye kwayaŋŋa Yesu a dazlay mədə ha bazlam i Mbəlom a ndo hay. A gwadawa: «Mbədum ha mede kurom, hərwi Bəy i Mbəlom ka həndzədaw.»

*Yesu a zal gawla ŋgay kurre eye hay
Markus 1.16-20; Luka 5.1-11*

¹⁸Yesu faya ma diye ta tsakay i dəlov i Galile na, a ndzay a gər a ndo wuray sulo ta malamar ŋgay. Neŋged na, Simoŋ nakə tə zalay Piyer neŋgeye ta malamar ŋgay Aŋdərə. Nəteye ndo məgəse kələf hay, faya ta kaliye gadaŋ tay a dəlov. ¹⁹Yesu a gwadətay: «Dumara, pumeŋ bəzay. Anəke faya ka həlumeye kələf, ane tuk na, na təriye kurom ha ndo məhəlaw ndo hay.»

²⁰Kwayaŋŋa tə gər ha gadaŋ tay hay, tə pay bəzay a Yesu.

²¹Yesu a ye kame dərəŋ tsekweŋ sa na, a ndzatay a gər a ndo mekeleŋ eye sulo ta malamar ŋgay sa, Yakuba ta Yuhana wawa

* 4:4 Bazlam mapala eye masulo eye 8.3. † 4:6 Dəmes hay 91.11-12. ‡ 4:7 Bazlam mapala eye masulo eye 6.16. § 4:10 Bazlam mapala eye masulo eye 6.13. * 4:16 Ezay 8.23-9.1.

i Dzebede hay. Nəteye mə kwalalaŋ i yam tay ta bəba tay Dzebede, faya ta lambadiye gadaŋ tay hay. Yesu a zalatay. ²²Tə tsəne na, kwayaŋŋa tə gər ha kwalalaŋ i yam ta bəba tay, tə pay bəzay a Yesu.

Yesu ta ndo hay haladzay

Luka 6.17-19

²³Yesu a həhalawa ka dala i Galile tebiye. A tətikawatay a ndo hay mə gay i mađuwule me i Yahuda hay. A dawa ha Labara ŋgwalak eye i Bəy i Mbəlom ada a mbəlawaya tay ha ndo i dāvats hay ta ndo neheye matəra eye hay tebiye mə walaŋ i ndo hay. ²⁴Labara i Yesu a da zləm kwa ka dala i Siri tebiye. Tə həlayaw ndo neheye faya ta siye dāretsətseh ta dāvats hay wal wal aye, ndo neheye fakalaw mə bo tay aye, ndo neheye mahorvov a gatay aye, ada ta ndo neheye matəra eye hay. Yesu a mbəl tay ha. ²⁵Ndo hay haladzay mbərəzza tə paway bəzay a Yesu. Ti yaw ma Galile, ma dala i Dekapol, ma Zerozelem, abəra ka dala i Yahuda ada ka dala nakə ma diye ŋged i magayam i Yurdum aye.†

5

Yesu a da ha bazlam mə gər i mahəmba

¹Yesu a ŋgatatay a ndo hay haladzay ta diye naha ka tən ŋgay na, a tsal ŋgway a gər i mahəmba. A ye naha a ndza ka dala. Gawla ŋgay hay ta zəŋgal na ti ye ka tən ŋgay. ²A dazlay matətikatay, a gwadatay:

ŋgama i Mbəlom

Luka 6.20-23

³«Məŋgwese ka ndo neheye tə sər ha mə dārev tay nəteye mətawak eye hay aye, hərwi Bəy i Mbəlom na, i nəteye.

⁴«Məŋgwese ka ndo neheye faya ta tuwiye, hərwi Mbəlom ma matay naha dārev.

⁵«Məŋgwese ka ndo neheye ta rəh ha gər tay aye, hərwi nəteye na, Mbəlom ma vəlateye mändzibəra.

⁶«Məŋgwese ka ndo neheye may a wur fataya ada yam a gatay aye hərwi marəhe ha gər a Mbəlom, hərwi Mbəlom ma vəlateye wu nakə a satay aye.

⁷«Məŋgwese ka ndo neheye faya ta giye ŋgwalak a siye i ndo hay aye, hərwi Mbəlom ma gateye a dəma ŋgwalak dərmak.

⁸«Məŋgwese ka ndo neheye dārev tay tsədəŋŋa kame i Mbəlom aye, hərwi nəteye na, ta ŋgateye a Mbəlom.

⁹«Məŋgwese ka ndo neheye nəteye faya ta miye tay ha ka bo ndo hay hərwi ada tā ndza zay aye, hərwi Mbəlom ma zalateye na, wawa ga hay.

¹⁰«Məŋgwese ka ndo neheye faya ta sat-eye dāretsətseh hərwi nakə faya ta giye məsler nakə a yay a gər a Mbəlom aye, hərwi Bəy i Mbəlom na, i tay.

¹¹«Məŋgwese ka nakurom tadə ndo hay ta tsadəkum, ta sakum dāretsətseh, ada tadə faya ta tsikiye fakuma wu neheye ŋgwalak eye bay ada ta rawiye fakuma me hərwi nakə ka dzalum ha ka neŋ aye. ¹²ŋgwasum haladzay, dārev kurom mâ rah ta məŋgwese, hərwi Mbəlom ma ta vəlakumeye magogoy kurom bagwar eye mə mbəlom. Sərum ha na, andza niye ta gatay dāretsətseh a ndo mədə ha bazlam i Mbəlom neheye tə lahakumaw aye.»

Dzeke i sluwal tə dzaydzay

Markus 9.50; Luka 4.34-35

¹³Yesu a gwadatay sa: «Nəkurom ka tərüm ka mändzibəra na, andza sluwal nakə a vəd ma ala aye. Ane tuk na, tadə sluwal a vəd sa bay na, ta sliye matəre ha mâ vəd hərəbəba sa na, ma kəkay? Ma giye ŋgama ka wuray sa bay. Ta kutsiye ha, ndo hay ta mbərasliye na tə sik.

¹⁴«Nəkurom na, dzaydzay i mändzibəra. Hudğay nakə ta dəzl na ma tsaholok aye na, ma ŋgahiye bo tətə bay. ¹⁵Ta pa ako ka lalam na, ta hurəkwiye faya gəse bay. Ta piye na düh na, ka wu məpe lalam hərwi ada mâ dāvata y a ndo neheye mə gay aye tebiye.

¹⁶Andza niye dərmak, mede kurom mâ zəba kame i ndo hay andza dzaydzay nakə ma dāvateye a ndo hay aye, hərwi ada siye tā ŋgatay a ŋgwalak nakə faya ka gumeye ada tā zambadəy a Bəba kurom mə mbəlom.»

Yesu tə bazlam i Musa mapala eye

¹⁷Yesu a gwadatay sa: «Kâ dzalum mə gər kurom na yaw na, hərwi məmbete ha bazlam i Musa mapala eye tə matətike i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay bay. Na yaw hərwi məmbete ha bay. Ane tuk na, na yaw na, mändəve ha wu nakə bazlam i Musa mapala eye ada wu nakə ndo i maslaŋ i Mbəlom

† 4:25 Gəma niye na, ta diye i bəzay i dəlov i Galile.

hay tə tsik mäge aye düh. ¹⁸ Hərwi niye neñ faya na tsikakumeye, sərüm ha, kə ge magərbəlom ta dala nəteye andaya huya na, ndəray ma sliye məmbete ha wuray kwa tsekweñ abəra mə bazlam mapala eye bay. Kwa “i”, kəgəbay wu nakə mawatsa eye tsekweñ bəbay na, ma mbatiye bay, wu tebiye ma giye bo təday. ¹⁹ Hərwi niye, ndoweye kə gər ha bazlam mapala eye nəte, kwa tsekweñ eye, ada faya ma datay ha a ndo hay tã ge andza neñgeye na, neñgeye ma təriye tsekweñ ma Bəy i Mbəlom. Ane tuk na, tadə ndoweye ka rəhay ha gər a bazlam mapala ada ka tətikatay a siye i ndo hay tã rəhay ha gər dərmak na, neñgeye ma təriye bagwar eye ma Bəy i Mbəlom. ²⁰ Hərwi niye neñ faya na gwadumeye sa: Kə ge ka rəhumay ha gər a bazlam i Musa mapala eye a ze i ndo neheye tə dzəngawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay bay aye na, ka deyumeye a Bəy i Mbəlom bay.»

*Yesu a tsik ka mäge mevel
Luka 12.57-59*

²¹ Yesu a gwadatay sa: «Nəkurom na, ka tsənum wu nakə tə tsikatay a bəba tətə kurom hay aye. Tə gwadatay na: “Kâ kəd gər i ndo bay. Ndowneye kə kəd gər i ndo na, ta diye ha kame i sariya.*” ²² Ane tuk na, neñ faya na gwadakumeye: Tadə ndoweye kə ge mevel ka malamar ŋgay na, dā ta diye ha kame i ndo mäge sariya. Tadə ndoweye kə gwaday a malamar ŋgay: “Nəkar matərakahəñ eye” na, dā ta diye ha kame i ndo mələve dala hay, ta geye sariya. Ada tadə ndoweye kə gwaday a malamar ŋgay: “Nəkar ka dze” na, ta kaliye ha a ako nakə dādā ma mbatiye bay aye.

²³ «Agəla a saka mələtse məvəle wu a Mbəlom, a həlay niye wetete a makaw a gər zəgəle andaya ka bo ta malamar yak na, ²⁴ gər ha wu yak niye kame i təv məvəlay wu a Mbəlom. Do, ta pəsüm ha a bo təday, zay mǎ ge mə walañ kurom ada maw, vəlay wu a Mbəlom tuk.

²⁵ «Tadə ka gum a bo wuray ta ndo, nəkurom ka tsəved faya ka deyumeye a sariya na, mum ha ka bo bazlam, sərüm bo

bəna, mǎ ye kar ha kame i ndo mäge sariya təday bay. Hərwi ki ye kar ha ka təv i ndo mäge sariya hay na, ta vəlay kar ha a həlay i sidzew hay. Ta kaliye kar ha a daŋgay. ²⁶ Faya na gwadakeye: Sər ha na, kə ge ka hama suloy nakə kutoñ məheme, ka vəl ha bay na, ka deyeweye abəra ma daŋgay bay.»

*Yesu a tsik ka mäge madama
Mata 18.8-9; Markus 9.43,47-48*

²⁷ Yesu a gwadatay sa: «Nəkurom na, ka tsənum, tə gwad: “Kâ ge madama bay.†” ²⁸ Ane tuk na, neñ faya na gwadakumeye: Ndowneye ka zəba ka ŋgwas, kə ge faya dərə a say a bor i bo ŋgay na, bā kə ge madama mə dərəv ŋgay ta ŋgwas eye niye tsiy. ²⁹ Kə ge dərə i həlay i mənday yak ma dədiye kar ha a mezeleme na, ŋgwad na ada kâ kal ha dərəñ abəra tə nəkar. ŋgama vərəzl i bo yak nəte mǎ dze tə bəmalə nakə ta kaliye ha bo yak tebiye a ako aye. ³⁰ Kə ge həlay i mənday yak ma dədiye kar ha a mezeleme na, dəs na ada kâ kal ha dərəñ tə nəkar. ŋgama vərəzl i bo yak nəte mǎ dze tə bəmalə nakə bo yak tebiye ma diye a ako aye.»

*Yesu a tsik ka mahəhere ŋgwas
Mata 19.7-9; Markus 10.4-5,10-12; Luka 16.18*

³¹ Yesu a gwadatay sa: «Ahəl niye, tə gwad sa: “Tadə ndoweye kə say mahəhar na ŋgwas ŋgay na, kutoñ mǎ watsay dərəwel i mahəhere a həlay.‡” ³² Ane tuk na, neñ faya na gwadumeye: Ndowneye ka həhar na ŋgwas ŋgay kəriye kə ge madama bay na, ki ye a zal na, neñgeye a təra ha ndo mäge madama. Ada ndo nakə a zla ŋgwas nakə ta həhar na aye bəbay kə ge madama.§»

Yesu a tsik ka məmbede

³³ Yesu a gwadatay sa: «Nəkurom na tsənum wu nakə tə tsikatay ahəl niye a bəba tətə kurom hay aye. Tə gwad: “Kâ mbadā tə parasay eye bay. Ane tuk na, wu nakə ka mbadā kame i Mbəlom ka gwad ka giye na, ge na.*” ³⁴ Ane tuk na, neñ faya na gwadakumeye: Kâ mbadum bay tebiye. Kâ mbadum ta mbəlom bay hərwi Mbəlom mandza eye na, mə dəma. ³⁵ Kâ mbadum ta dala bay hərwi dala na, təv məpe sik

* 5:21 Madayaw abəra ma Ezipt 20.13; Bazlam mapala eye masulo eye 5.17. † 5:27 Madayaw abəra ma Ezipt 20.14. ‡ 5:31 Bazlam mapala eye masulo eye 24.1. § 5:32 Levitik 18.6-18; Məsler hay 15.20, 29. * 5:33 Levitik 19.12; Məpesle 30.3; Bazlam mapala eye masulo eye 23.22-24.

i Mbəlom. Kâ mbađum ta Zerozelem bay hərwi Zerozelem na, wuzlahgəma i Bəy bagwar eye. ³⁶ Kâ mbada tə gər yak bay, hərwi ka sliye faya matəre ha məkwets i gər yak kudekudek kəgəbay zənžen na, ka sliye faya bay. ³⁷ Kə ge ayaw na, gwadum ayaw! Kə ge a'ay na, gwadum a'ay dekdek tsa. Wu nakə ta səkah ha faya sa aye na, a yaw abəra mə Fakalaw.»

Kâ mum ha sewed tə sewed bay
Luka 6.29-30

³⁸ Yesu a gwadatay sa: «Nəkurom na, ka tsənum wu nakə tə tsik ahəl niye aye. Tə gwad: “Tadə ndoweye ka huyaslay ha dərə a ndo na, ta huyaslay ha a dəma dərma, ada ndoweye kə həbay ha zler a ndo na, ta həbay ha a dəma zler dərma.”[†] ³⁹ Ane tuk na, neɲ faya na gwadakumeye: Tadə ndoweye kə gakum sewed na, kâ mumay ha a dəma bay. Duh tadə ndoweye kə faka ka maholom i həlay i mənday na, mbəday ha maholom i həlay i gula dərma mā faka faya. ⁴⁰ Tadə a say a ndoweye mede kar ha kame i ndo mäge sariya hərwi məzle fakaya abəra məkelkabo yak wawa eye na, gəray ha faya kələmedze eye, mā zla na dərma. ⁴¹ Tadə a say a ndoweye mägaka kutor, a gwadaka: “Zler na wu ga anaɲ amba daladal” na, səkahay ha faya zlay na dərəɲ lele. ⁴² Ndowneye ka tsətsah fakaya wu na, vəlay. Ndowneye ka tsətsah fakaya gwedere i wu na, kâ kərəhay ha bay, vəlay.»

Mawude bo ta ndo mənə dərə yak
Luka 6.27-28,32-36

⁴³ Yesu a gwadatay sa: «Ka tsənum wu nakə tə tsik ahəl niye aye, tə gwad: “Wudə ndo i maged yak, nay dərə a ndo mənə dərə yak.”[‡] ⁴⁴ Ane tuk na, neɲ faya na gwadumeye: Wudum ndo mənə dərə kurom hay. Duwulumay me a Mbəlom hərwi ndo neheye faya ta sakum-eye dəretsətsəh aye. ⁴⁵ Ka gum anda niye na, ka tərume wawa i Bəba kurom Mbəlom neɲgeye mə mbəlom. Hərwi pat ɲgay a dəvatay a ndo i sewed hay ada a dəvatay a ndo i ɲgwalak hay. A pa yam ɲgay hərwi ndo neheye mede tay lele aye ada hərwi ndo neheye mede tay lele bay aye dərma. ⁴⁶ Tadə agəna ka

wudum na, ndo neheye ta wudə kurom aye dekdek na, magogoy waray nakə Mbəlom ma vəlakumeye? Kwa ndo matsekele dza-ɲgal hay tə ge a ze i kurom. ⁴⁷ Ada tadə faya ka tsikumateye me a malamar kurom hay dekdek na, ada wu nakə ka gum a ze ndo hay aye na, wuye mey? Kwa ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye na, tə ge a ze i kurom. ⁴⁸ Tərum na, ndo ɲgwalak eye hay mə wu hay tebiye anda Bəba kurom mə mbəlom, neɲgeye ɲgwalak eye.»

6

Məvəle wu na, kəkay?

¹ Yesu a gwadatay sa: «Gum metsəhe! A sakum mäge wu nakə bazlam mapala eye a tsətsah fakuma gum aye na, kâ gum kame i ndo hay tebiye bay hərwi ada tā zəba fakuma bay. Ka gum anda niye bay na, Bəba kurom mə mbəlom ma vəlakumeye magogoy kurom bay.

² «A saka məvəle wu a ndo i mətawak na, kâ vəlay parakka kame i ndo hay bay. Ndo i bəbək hay tə vəlawa anda niye mə gay i mađuwule me ada ka mazlazlaj i tsəved aye hay. Nəteye ta pəla ndo hay tā dəslatay ha gər. Faya na gwadakumeye: Nəteye na, ba ta huta magogoy tay tsiy. ³ Nəkar na, tadə ka vəleye wu a ndo i mətawak tə həlay i mənday na, həlay i gula yak mā sər faya bay. ⁴ Andza niye, wu nakə ka vəliye na, vəl ta məkal. Bəba yak Mbəlom a ɲgatay a wu nakə ka vəl ta məkal aye. Neɲgeye ma vəlakeye magogoy.»

Mađuwule me

⁵ Yesu a gwadatay sa: «Ahəl nakə ka duwulumeye me a Mbəlom aye na, kâ gum anda i ndo i bəbək hay bay. Nəteye na, ta wudə mađuwule me mə gay i mađuwule me ta mələtse ada ka mazlazlaj i tsəved hərwi ada ndo hay tebiye tā ɲgatay. Neɲ faya na gwadakumeye: Sarum ha, nəteye na, ba ta huta magogoy tay tsiy. ⁶ Ane tuk na, nəkar na, ahəl nakə a saka mađuwulay me a Mbəlom aye, do a gay i məhəne yak. Dərəzl ka bo ada duwulay me a Bəba yak Mbəlom. Kwa nəkar mangaha eye abəra ka ndo hay na, neɲgeye andaya tə nəkar ma vəlakeye magogoy yak. ⁷ Ahəl nakə faya ka

[†] 5:38 Madayaw abəra mə Ezipt 21.23-25; Levitik 24.19-20; Bazlam mapala eye masulo eye 19.21. [‡] 5:43 Levitik 19.18.

dúwulumeye me na, kâ dúwulum wéðvéd haladzay andza i ndo neheye tã sãr Mbèlom bay aye bay. Tã dzala mã gãr tay ta dúwulay me a Mbèlom wéðvéd haladzay na, Mbèlom ma tsãniye tay na. ⁸ Kâ gum andza nãteye bay, hãrwi Mbèlom Bãba kurom bã kã sãr ha wu nakã a sakum aye kwa ahãl nakã ka tsãtsah zuk bay aye.»

Bãba may
Luka 11.2-4

⁹ Yesu a gwadatay sa: «Ka dúwulumeye me na, gwadum andza nakay:

Bãba may nakã mã mbèlom aye,
kwa way mã sãr ha, mãzele yak na,
tsãdãnjã.

¹⁰ Bãy yak mã yaw a walañ may.

Wu nakã a saka aye mã ge ka mãndzibãra andza nakã mã mbèlom aye dãrmak.

¹¹ Vèlamay wu mãnday nakã ma slameye bãgom aye.

¹² Pãsamay ha mãnese

andza nakã nõmay bãbay nõmaa pãsatay ha a ndo neheye tã gamay mãnese aye.

¹³ Tsãpa may, hãrwi ada Fakalaw mã sãpat may bay.

Ane tuk na, tãmamay ahaya abãra mã hãlay i Fakalaw.

[Hãrwi nõkar na, Bãy ka gãr i bãy, nõkar gãdãnjã ada nõkar mãzlað eye ka tor eye.

Amen!]

¹⁴ «Andza niye, tadã kã pãsumatay ha mãnese a ndo neheye tã gakum mãnese aye na, Bãba kurom mã mbèlom ma pãsakumeye ha dãrmak. ¹⁵ Ane tuk na, ka pãsumatay ha mãnese a ndo neheye tã gakum mãnese aye bay na, Bãba kurom Mbèlom ma pãsakumeye ha mãnese kurom bay dãrmak.»

Daliyam

¹⁶ Yesu a gwadatay sa: «Tadã faya ka gumeye daliyam na, kã gum andza ndo i bãbãrek hay bay. Nãteye na, ta mãbãdawa ha dãre tay andza ta mãtiye hãrwi ada ndo hay tã zãba fataya nãteye faya ta giye daliyam. Faya na gwadumeye: Sãrum ha nãteye na, ta huta magogoy tay tsiy. ¹⁷ Ane tuk na, a saka ka giye daliyam na, bara dãre ada fadã mal ka mãkwets i gãr yak lele. ¹⁸ Andza niye, ndo hay ta sãriye ha nõkar faya ka giye daliyam bay. Ane tuk na, Bãba yak nakã

mandza eye ma tãv mãngaha eye nẽnjeye nãte ngwẽnj a sãr ha. Faya ma ngateye a wu nakã mãngaha eye faya ka giye aye. Ada mata vèlaka magogoy yak na, nẽnjeye.»

Zlele nakã mã mbèlom aye

Luka 12.33-34

¹⁹ Yesu a gwadatay sa: «Kã hayumay gãr a zlele ka mãndzibãra bay hãrwi mãtul hay ta nẽnjẽz ta nasiye ha tebiye. Mãkal hay bãbay ta slãliye gay kurom hay ta hãliye zlele niye. ²⁰ Hayumay gãr a zlele kurom na, a mbèlom. Mã dãma na, mãtul hay ta nẽnjẽz ta nasiye ha bay, mãkal hay ta sliye faya mede makãle ahaya bay. ²¹ Hãrwi dãrev yak mandza eye na, ma tãv nakã zlele yak mã dãma aye.»

Dzaydzay ta lãvõj

Luka 11.34-36

²² Yesu a gwadatay sa: «Dãre yak na, andza lalam ma dãviye dzaydzay a bo yak tebiye. Tadã dãre yak a zãba kwetseh kwetseh lele na, bo yak kãtsek mã dzaydzay.

²³ Ane tuk na, tadã dãre yak lele bay na, bo yak kãtsek ma lãvõj. Yaw, tadã dzaydzay mã nõkar kã mbata na, nõkar mandza eye ma lãvõj zãnjãnjã eye.»

Mbèlom ta suloy

Luka 16.13

²⁴ Yesu a gwadatay sa: «Nðãray ma sliye mãge mãsler a ndo i gay ngay hay sulo bay. Hãrwi pãt nẽnjẽd na, ma geye sewed a ndo ngay nẽnjẽd, ma wudiye na nẽnjẽd lele. Kãgãbay ma gãseye me a ndo nẽnjẽd, a ndo nẽnjẽd ma gãseye me bay tebiye. Nãkurom bãbay, ka slumeye faya mãge mãsler a Mbèlom ada a suloy sulo sulo bay.»

Mãpe mãdzal gãr ka Mbèlom

Luka 12.22-31

²⁵ Yesu a gwadatay sa: «Hãrwi niye, nẽnj faya na tsikakumeye: Kã dzalum gãr hãrwi wu mãnday kãgãbay hãrwi wu mãsay, kãgãbay hãrwi peteked bay. Hãrwi mãsãfãre na, a ze wu mãnday ada bo kurom na, a ze peteked segey. ²⁶ Zãbum ka diyẽnj hay tãday. Ta slãga bay, tã pala wu tay tã hayay gãr a wuray a de bay. Ane tuk na, Bãba kurom mã mbèlom faya ma vèlateye wu mãnday. Nãkurom na, ka zum tay ha diyẽnj ha haladzay.

²⁷ «Way nakã mã walañ kurom ma sliye faya mãsãkah ha mãndze ngay ka

mændzibëra ta mädzele gër ñgay nakë faya ma dzaliye aye na, way? ²⁸ Faya ka dzalumeye ka peteked na, hërwi mey? Zëbum ka mävurze i guzer hay mä pësl tädäy. Të ge mäslër bay, të ñgar peteked bay. ²⁹ Faya na gwadakumeye, kwa Salomõj nakë zlele eye haladzay aye, däda kë pä ka bo peteked andza mävurze i guzer niye hay bay. ³⁰ Andza niye Mbëlom na, faya ma pateye ka bo peteked a guzer hay ka bëgom nakay. Tädë na, guzer niye hay ta kuliyë. Ta kula na, ta kaliye tay ha a ako. Kë ge andza niye na, näkurom düh Mbëlom ma pakumeye peteked ka bo ma ziye i guzer hay bädaw? Kwa a näkurom neheye mädzal gër tsekwej aye bädaw!

³¹ «Kâ gwadum: Nëmaa ndiye mey? Nëmaa siye mey? Nëmaa piye ka bo mey na, kâ dzalum bay. ³² Maa päla wu neheye na, ndo neheye të sër Mbëlom bay aye. Ane tuk na, Bëba kurom mä mbëlom a sër wu nakë a sakum aye. ³³ Lahum mapäle na, Bëy i Mbëlom tädäy ada ta wu nakë a yay a gër a Mbëlom aye. Ma vëlakumeye siye i wu hay tebiye sa.

³⁴ «Kâ dzalum ka wu nakë tädë aye bay. Tädë na, ma dzaleyë a gër ñgay. Ka pat mäslälaw na, dëretsätësh ñgay eye dä.»

7

Kâ gumatay sariya a ndo hay bay
Luka 6.37-38,41-42

¹ Yesu a gwadätay sa: «Kâ gumatay sariya a ndo hay bay hërwi ada Mbëlom mä gäkum sariya bay dërmak. ² Hërwi Mbëlom ma gäkumeye sariya andza nakë faya ka gumateye a siye i ndo hay aye dërmak. Ma lëvakumeye wu të wu nakë ka lëwawumatay wu a ndo hay aye. ³ Näkar na, ka ñgatay a tsakwal mä däre i malamar yak. Ane tuk na, mayako nakë mä däre yak aye ka ñgatay bay na, hërwi mey? ⁴ Ma këkay nakë ka sliye mëgwadäy a malamar yak: “Malamar ga, ehe gër ga ha nä zlaka ahaya tsakwal abëra mä däre yak”, ada düh mä däre yak eye na, mayako gëlawwa. ⁵ Näkar ndo i bëbërek, lah faya mäzle ahaya mayako abëra mä däre yak tädäy ada ka ñgateye a däre kwetësh kwetësh. Ka zlaya ahaya tsakwal abëra mä däre i malamar yak tuk.

⁶ «Wu nakë tsädänja eye na, kâ vëlumatay a këra hay bay. Ka vëlumatay

na, ta mbëdiye gër fakuma, ta ñguradiye kurom ha. Wu i maslawa kurom hay na, kâ kutsumatay ha a madëras hay bay bëna ta hatsakumeye faya të sik.»

Tsëtsahum, pëlum, fumay a mëged
Luka 11.9-13

⁷ Yesu a gwadätay sa: «Tsëtsahum, ta vëlakumeye, pëlum, ka hutumeye, fumay a mëged, ta hëndëkakumeye abëra ma mëged. ⁸ Hërwi kwa way ka tsëtsah na, ta vëleyë, kwa way ka päla na, ma hutiyë, ada kwa way kë fay a mëged na, ta hëndëkeyë abëra ma mëged.

⁹ «Way mä waläj kurom tädë wawa ñgay a tsëtsah faya wu mëndäy na, ma vëleyë kwar däw? ¹⁰ Këgëbay a tsëtsah fakaya këlef na, ka vëleyë dädë däw? ¹¹ Näkurom neheye sadzäk ñgwalak eye hay bay aye ka sërüm mëvüle wu ñgwalak eye hay a wawa kurom hay düh tuk na, ada Bëba kurom mä mbëlom ma ziye mëvüle wu ñgwalak eye a ndo neheye ta tsëtsah faya aye bädaw?»

Wu nakë bazlam mapala eye a tsik aye

¹² Yesu a gwadätay sa: «Wu nakë a sakum ndo hay tä gäkum aye na, gumatay a siye i ndo hay. Nakay na, wu nakë bazlam i Musa mapala eye ta dërewel i ndo mëdë ha bazlam i Mbëlom hay faya ta tëtikateye a ndo hay aye.»

Tsëved hay sulo
Luka 13.24

¹³ Yesu a gwadätay sa: «Fëlökum ta mëged nakë hala bay aye. Hërwi mëged nakë zlabatam eye ada tsëved nakë a wur bo mede të dëma bay aye na, tsëved mede ha ndo a mädze. Ndo neheye faya ta diye të dëma aye na, näteye haladzay. ¹⁴ Ane tuk na, mëged nakë hala bay aye na, ma diye ha ndo a sifa. Tsëved mede të dëma na, a wur bo haladzay. Ndo neheye faya ta diye të dëma aye na, näteye haladzay bay.»

Dërizl i gërdaf ta hohway ñgay eye hay
Luka 6.43-44

¹⁵ Yesu a gwadätay sa: «Gum metsëhe ta ndo neheye të gwad näteye ndo mëdë ha bazlam i Mbëlom aye. Ta deyeweyë a waläj kurom andza tädänj hay. Azlakwa bay mä hud i bo tay na, näteye andza këra i pësl neheye tereñgez eye haladzay aye. ¹⁶ Ka sërümeye tay ha ka bo abëra na, ta mäslër tay nakë faya ta giye aye. Ka slumeyë faya

manğale hohway i werepezl abəra ka dərizl i gərdaf i dak daw? Ada ka slumeye faya manğale hohway i gurov abəra ka dərizl i gərdaf i tsetsiv daw? ¹⁷ Andza niye, dərizl i gərdaf nakə ngwalak eye na, ma wiye hohway ngwalak eye bay, ma wiye hohway ngwalak eye bay dərmaç. ¹⁸ Dərizl i gərdaf dəvats eye bay, ada dərizl i gərdaf dəvats eye na, ma wiye hohway i dərizl i gərdaf dəvats eye bay, ada dərizl i gərdaf dəvats eye na, ma wiye hohway i dərizl i gərdaf ngwalak eye bay. ¹⁹ Dərizl i gərdaf nakə ma wiye hohway ngwalak eye bay aye na, ta dəsiye na ada ta kutsiye ha a ako. ²⁰ Andza niye, ka sərume ye ha ka bo abəra ndo mədə ha bazlam i Mbəlom ta parasay eye na, ta məsler tay nakə faya ta giye aye.»

*Dada na sər kurom ha bay
Luka 13.25-27*

²¹ Yesu a gwadətay sa: «Sərüm ha, ndo neheye faya ta tsikeneye: “Bəy Maduweŋ, Bəy Maduweŋ” tə bazlam aye na, ta diye tebiye a Bəy i Mbəlom bay. Mata de na, ndo neheye faya ta giye wu nakə a say a Bəba ga mə mbəlom aye. ²² Ahəl nakə aza na deyeweye məgatay sariya a ndo hay aye na, ndo hay haladzay ta gwedeŋeye: “Bəy Maduweŋ, Bəy Maduweŋ, nəmaa da ha bazlam i Mbəlom ta məzele yak, nəmaa həhar fakalaw abəra ka ndo hay ta məzele yak, nəmaa ge masuwayaŋ hay haladzay ta məzele yak bədaw?” ²³ Yaw, na tsikat-eye parakka: “Dada na sər kurom ha bay, nəkurom neheye ka gawum mənese aye, dum abəra ka təv ga.”»

*Gay hay sulo
Luka 6.47-49*

²⁴ Yesu a gwadətay sa: «Andza niye, kwa way kə tsəne bazlam neheye ada ka rəhay ha gər na, neŋgeye a ndzəkkit bo ndo nakə a tsah, a dəzl gay ngay ka pələd aye. ²⁵ Yam a pa, mazaw a rah a magayam, mətasl a vəzl ta gədaŋ ada mazaw ta mətasl ti yaw ta gədaŋ ka gay niye. Ane tuk na, ka mbəzl bay hərwı mədok eye mapa eye lele ka pələd. ²⁶ Ane tuk na, kwa way kə tsəne bazlam, ada ka rəhay ha gər bay na, neŋgeye a ndzəkkit bo ndo i matərakahaŋ nakə a dəzl gay ngay ka hewiyer aye. ²⁷ Yam a pa, mazaw a rah a magayam, mətasl a vəzl ta gədaŋ ada ti yaw ka gay niye ta gədaŋ. Gay niye a mbəzl hele hele.»

²⁸ Ahəl nakə Yesu a ndəv ha mətsike me ngay aye na, matətike ngay niye a gatay hərbaəbəkka a ndo neheye ka təv ngay aye tebiye. ²⁹ Hərwi neŋgeye na, a tsikatay andza i ndo neheye tə dzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye bay, neŋgeye a tsik ta məzlaəb i Mbəlom.

8

*Yesu a mbəl ha ndo madəgwada eye
Markus 1.40-45; Luka 5.12-16*

¹ Ahəl nakə Yesu a mbəzlaw abəra mə mahəmba aye na, ndo hay haladzay tə pay bəzay. ² Ahəl nakə faya ta diye na, ndo wuray madəgwada eye a həndzəd naha ka təv ngay, a dəkway gurmets a huvo, a gwaday: «Ŋgalaka, tadə kə saka na, ka sliye faya matəre ga ha tsədəŋŋa.»

³ Yesu a nduda ha həlay ngay, a lamay. Tsa na, a gwaday: «A seŋ na, təra tsədəŋŋa!» Kwayaŋŋa ndo madəgwada eye niye a təra tsədəŋŋa. ⁴ Tsa na, Yesu a gwaday: «Tsəne lele: Kə tsik wu nakay a ndəray bay. Ane tuk na, do ta bəzay ha bo a ndo məvələway wu a Mbəlom ada vəl wu nakə Musa a tsik aye hərwı mədatay ha a ndo hay tebiye na, ka təra tsədəŋŋa.»

Yesu a mbəl ha ndo i məsler i bagwar i sidzew i Roma

Luka 7.1-10

⁵ Yesu a ndisl a Kafənahum. Bagwar i sidzew i Roma hay a həndzəd naha ka təv ngay, a tsətsah faya madzəne, ⁶ a gwaday: «Bəy Maduweŋ, ndo i məsler ga mahəna eye mətagay. Neŋgeye dəvats eye, ka təra, a wur faya haladzay.»

⁷ Yesu a mbədəy faya, a gwaday: «Na diye na mbəliye ha.»

⁸ Bagwar i sidzew niye a gwaday: «Bəy Maduweŋ, neŋ na sla da nəkar kə ye a gay ga bay. Ane tuk na, ka tsik bazlam yak nəte na, ndo i məsler ga ma mbəliye. ⁹ Neŋ na, faya na rəhay ha gər a bagwar ga ada sidzew ga hay ta rəheŋ ha gər dərmaç. Na gwaday a ndo nəte mə walaŋ tay “Do!” na, ma diye. Na gwaday a ndo neŋged “Dara!” na, ma deyeweye. Na gwaday a beke ga “Ge nakay!” na, ma giye.»

¹⁰ Yesu a tsəne bazlam ngay neheye na, a yay a gər haladzay, a gwadətay a ndo neheye faya ta pay bəzay aye: «Neŋ faya na tsikakumeye, sərüm ha, dada na ndzay a

gər a ndo ta mədzal gər eye haladzay andza nakay ma slala i Israyel hay bay. ¹¹ Sərum ha na, ndo hay haladzay ta deyeweye abəra mə bəzay i mbəlom ada abəra ma mægəma, ta ndiye ka bo wu mənday ta Abraham, ta Izak ada ta Zakob ma Bəy i Mbəlom. ¹² Ane tuk na, ndo neheye ha bə ta diye a Bəy i Mbəlom aye na, ta kutsiye tay ha abəra, a ləvonj. Mə dəma na, ta tuwiye tə mahəpəde zler eye. * »

¹³ Tsa na, Yesu a gwadāy a bagwar i sidzew niye: «Do wu yak a mətəgay. Hərwi wu nakə ka dzala ha aye na, ma giye bo.» A həlay niye, kwayarŋa ndo i məsler i sidzew niye a mbəl.

Yesu a mbəl ha mese i Piyer ada tə siye i ndo i dāvats hay

Markus 1.29-34; Luka 4.38-41

¹⁴ Ma dəba eye na, Yesu a ye a gay i Piyer. A ye naha a ndzay a gər a mese i Piyer ŋgwas eye mahəna eye, mara bəra b a gay. ¹⁵ Yesu a ye ka təv ŋgay, a ye naha a lamay həlay. Tsa na, mara bəra b a ndala faya abəra, a lətse, a gay mbəlök a Yesu.

¹⁶ Huwa a ge na, tə həlaw ndo neheye fakalaw mə bo tay aye a Yesu. A həhar fataya abəra fakalaw niye hay tə bazlam ŋgay. A mbəl tay ha ndo i dāvats hay tebiye dərmak. ¹⁷ Andza niye, Yesu a ge na, wu nakə Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom a tsik ahəl niye, a gwad:

«Kə zla fakwaya abəra bəle kway,
ada kə zla fakwaya abəra dāvats kway
hay.†»

Ndo neheye a satay məpay bəzay a Yesu aye

Luka 9.57-62

¹⁸ Yesu a zəba faya ndo hay haladzay ka təv ŋgay na, a gwadətay a gawla ŋgay hay: «Takwa ka me i dəlov, a diye nənğed.»

¹⁹ Tə həl bo, ta diye na, ndo mədzarŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye a həndzəd naha ka təv ŋgay, a gwadāy: «Miter, kwa a ŋgay ka diye na, na pakeye bəzay.»

²⁰ Yesu a mbədāy faya: «Mezerew hay na, bəd tay andaya hərwi məhəne mə dəma, diyən hay dərmak gay tay andaya. Ane tuk na, neŋ Wawa i Ndo na, təv ga andaya nakə

na həniye mə dəma hərwi mazəzükwe bo aye bay.»

²¹ Ndo nəte mə walaŋ i gawla i Yesu hay a gwadāy: «Bəy Maduweŋ, vələŋ tsəved nə ye, nə la na bəba ga təday.»

²² Yesu a mbədāy faya: «Peŋ bəzay, gər ha mədahaŋ hay tā la bo tay.»

Yesu a gay me a mətəsl

Markus 4.35-41; Luka 8.22-25

²³ Yesu a tsal a kwalalaŋ i yam na, gawla ŋgay hay tə pay bəzay. ²⁴ Ahəl nakə faya ta diye, tə husa a wuzlah i dəlov aye na, kwayarŋa mətəsl bagwar eye a ge haladzay. Yam a tsal ka bo daŋgwala haladzay. Kə sər mede ha kwalalaŋ i yam a huđ i yam. Ane tuk na, Yesu na, nənğeye mandzahəra eye.

²⁵ Gawla ŋgay hay ta həndzəd naha ka təv ŋgay, ta pədeke ha, tə gwadāy: «Bəy Maduweŋ, təma may ha tey? Nəkway faya ka dzakweye.»

²⁶ Tsa na, Yesu a gwadətay: «Ka dzədzarum andza niye na, hərwi mey? Nəkurom na, məpe mədzal gər a kətsakum.»

A lətse, a gay me a mətəsl ta yam. Tsa na, tə ndza dedik. ²⁷ A gatay hərba bəkkə a ndo hay tebiye, tə gwad: «Nakay na, ndo waray nakə mətəsl ta yam tə gəsay me aye na, way?»

Yesu a mbəl tay ha ndo hay sulo, fakalaw mə bo tay

Markus 5.1-20; Luka 8.26-39

²⁸ Ahəl nakə Yesu a ye a diye i dəlov nənğed, ka dala i Gadara hay na, ndo hay sulo tə ndohwaw abəra mə walaŋ i tsəvay hay. Ti yaw mədzəgər tə Yesu. Ndo neheye sulo eye fakalaw mə bo tay aye, nəteye sewed eye hay haladzay. Ndəray a sla mede ta tsəved eye niye bay. ²⁹ Ta wuda, tə gwad: «A nəkar Wawa i Mbəlom, a saka ka nəmay na, mey? Ka yaw məgəmay dəre tsəh na, həlay eye kə ndislew zuk dāv?»

³⁰ Ka təv eye niye dəreŋ tsəfa ta nəteye na, mədəras hay andaya haladzay faya ta ndiye wu mənday. ³¹ Fakalaw niye hay tə gay amboh a Yesu, tə gwadāy: «Tadə a saka məhəre may na, slər may ha a bo i mədəras təday eheye.»

* 8:12 Bazlam nakay a say mægwədə na, andza nakay: Ndo neheye ta ndziye ma bəra aye na, dərev ma ndalateye, ada ta giye sələk hərwi ta ŋgateye a məndze ŋgwalak eye i dzam i Mbəlom hay. † 8:17 Ezay 53.4.

³² Tsa na, Yesu a gwadatay: «Dum!» Tsa na, tə yaw abəra mə bo i ndo neheye sulo aye, ti ye tə fələkwa a bo i madəras niye hay. Kwayaŋŋa madəras niye hay tebiye tə mbəzlaw abəra ma təv eye andaya sərpalahha, tə kuts a dəlov tebiye, tə dze a dəma.

³³ Ndo neheye faya ta tsəkuriye madəras niye hay aye ta hway, ti ye a wuzlahgəma. Ti ye naha ta təkəratay wu nakə a ge bo aye ada wu nakə a ge bo ta ndo neheye sulo aye. ³⁴ Tsa na, ndo neheye mə wuzlahgəma aye ti yaw mata dzəgər tə Yesu. Ti yaw, tə ŋgatay a Yesu na, tə gay amboh haladzay, tə gwaday: «Do abəra ka dala may.»

9

*Yesu a mbəl ha ndo matəra eye
Markus 2.1-12; Luka 5.17-26*

¹ Ma dəba eye na, Yesu a tsal a kwalalaŋ i yam, a tasaw abəra mə dəlov niye, a ye a gəma ŋgay.* ² Ndo hay tə zlay naha ndo wuray matəra eye mahəna eye ka sləlah. Yesu a zəba ka mədzał gər i ndo niye hay na, a gwaday a ndo niye matəra eye: «Wawa ga, dərev m̄a ye fakaya abəra bay. Na pəsaka ha mezeleme yak hay.»

³ Siye i ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə dzala mə gər tay, tə gwad: «Ndo nakay na, kə tsalay ka gər a Mbəlom.»

⁴ Yesu a sərətay naha ka wu nakə tə dzala mə gər tay aye, a gwadatay: «Ka dzalum mədzał gər nakə ŋgwalak eye bay aye na, hərwi mey? ⁵ Maa da me məgwede: “Mezeleme yak kə pəsa” na, waray, kəgəbay “Lətse, do” na, maa da me mə dəma na, waray? ⁶ A seŋ na, sərūm ha neŋ Wawa i Ndo na, gədaŋ ga andaya məpəsətay ha mezeleme a ndo hay ka mändzibəra.» Tsa na, Yesu a gwaday a ndo niye matəra eye: «Lətse, zla sləlah yak, do a mətəgay.»

⁷ Ndo niye a lətse, a ye a mətəgay. ⁸ Ndo hay tə ŋgatay andza niye na, ta dzədzar haladzay. Tə dəslay ha gər a Mbəlom, tə gwad: «Zambadəkway a Mbəlom hərwi kə vələtay gədaŋ a ndo hay haladzay.»

*Yesu a zalay a Mata
Markus 2.13-17; Luka 5.27-32*

⁹ Yesu a lətse, a ye abəra ma təv niye. Neŋgeye faya ma diye na, a ŋgatay ndo wuray məzele ŋgay Mata, mandza eye mə gay i matsekele dzəŋgal. Yesu a gwaday: «Dara, peŋ bəzay!» Mata a lətse a pay bəzay a Yesu.

¹⁰ Ahəl nakə Yesu faya ta ndiye wu mənday ta gawla ŋgay hay mə gay i Mata aye na, siye i ndo matsekele dzəŋgal hay ta ndo i mezeleme hay ti yaw faya tə ndiye ka bo wu mənday dziye. ¹¹ Farisa hay tə ŋgatay andza niye na, ta tsətsah ka gawla i Yesu hay, tə gwadatay: «Miter kurom faya ta ndiye wu ka bo dziye ta ndo matsekele dzəŋgal hay ada ta ndo i mezeleme hay na, hərwi mey?»

¹² Yesu a tsəne bazlam tay niye na, a gwad: «Ndo neheye wuray a gatay bay nəteye zayzay aye na, ta pəliye ndo i sidem bay. Mata pəle ndo i sidem na, ndo neheye dəvats eye hay aye. ¹³ Dum, bazlam nakay a say məgwede mey na, tətikum. Mbəlom a gwad: “A seŋ na, gumay ŋgwalak a ndo bəna gənaw neheye ka kədumeŋeye bay.†” Na yaw məzalatay a ndo neheye tə gwaday a gər tay nəteye ŋgwalak eye hay aye bay, ane tuk na, məzalatay a ndo i mezeleme hay dūh.»

*Yesu a tsik ka daliyam
Markus 2.18-22; Luka 5.33-39*

¹⁴ Ma dəba eye na, gawla i Yuhana madzəhuḃe ndo a yam hay ti ye ka təv i Yesu, ti ye naha, ta tsətsah faya, tə gwaday: «Nəmay ta Farisa hay na, nəmay faya nəmaa giye daliyam, gawla yak hay tə ge daliyam təbey na, hərwi mey?»

¹⁵ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Nəteye na, ta giye daliyam bay, hərwi nəteye na, andza mə magurlom i məzle dahəlay. Ahəl nakə zal i dahəlay ka təv tay mba aye na, ndo neheye mazala eye a magurlom i məzle dahəlay aye na, ta sliye faya mətuwe bay. Ane tuk na, pat eye ma slaweje ta gəsiye fataya abəra zal i dahəlay niye. Pat eye niye na, ta giye daliyam tuk.

¹⁶ «Andza niye, ndəray ma nasiye ha pe-teked wədeye mətepe ka peteked guram eye bay. Hərwi ahəl nakə ta bariye na aye na, peteked wədeye ma ŋgərđiye ha peteked guram eye, peteked guram eye ma

* 9:1 Niye na, wuzlahgəma i Kafernahum. Zəba ma Markus 2.1. † 9:13 Oze 6.6.

sakahiye manggurede ma ziye nakə kurre aye. ¹⁷ Sa na, ndo ma mbədiye guzom lelem eye a gwezem i həzlay guram eye bay na, ka sarum təbədew? Hərwi ta mbəda a dəma na, guzom niye lelem eye ka kwasa na, həzlay niye guram eye ma ndohwiye. Guzom dərmak səktih ma mbədiye ka dala ada gwezem ma nasiye. Ane tuk na, guzom lelem eye ta mbədiye na, a gwezem i həzlay wedeye dərmak.»

Yesu a mbəl ha dem i bəy ada ngwas wuray dāvats eye

Markus 5.21-43; Luka 8.40-56

¹⁸ Ahəl nakə Yesu faya ma tsikateye andza niye na, bəy wuray a yaw ka təv i Yesu, a dəkway gurmet, a gwaday: «Dem ga kə mət. Ane tuk na, dara pa faya həlay yak, tsa na, ma mbəliye.» ¹⁹ Yesu a lətse ta gawla ngay hay, tə pay bəzay a bəy niye.

²⁰ Ngwas wuray andaya dāvats eye, bambaz a mbədawayaw abəra mə hud. Dāvats niye kə ndza faya məve kuro gər eye sulo. A həndzəd naha ka Yesu ta dəba, a lamay a me i peteked ngay nets. ²¹ Andza niye, a dzala mə gər ngay, a gwad: «Na lamay a peteked ngay nets na, na mbəliye.»

²² Tsa na, Yesu a mbəda me a dəba, a ngatay, a gwaday: «Tete dem ga! Mədzal gər yak kə mbəl kar ha.» Kwayanja ngwas niye a mbəl.

²³ Yesu a ndisl a gay i bəy niye tuk. A ye naha a ngatay a ndo məfe fagam hay ta ndo hay haladzay faya ta tuwiye. ²⁴ Tsa na, a gwadatay: «Dum abəra kanaj! Dem nakay kə mət bay, nenggeye mandzahəra eye.» Ane tuk na, ndo hay tə tsəne andza niye na, wuyi tə ngwasa faya.

²⁵ Ta həharatay ahaya ndo hay abəra na, Yesu a fələkwa a gay. A ye naha a gəs dem niye mə həlay, dem niye a lətse.

²⁶ Labara eye a dā a zləm ma gəma niye tebiye.

Yesu a mbəl tay ha guluf hay sulo

²⁷ A həlay nakə Yesu faya ma diye abəra ka təv niye na, guluf hay sulo tə pay bəzay tə mawude eye, tə gwaday: «Yesu, Wawa i Davit, nəmaā gaka mə bo təbədew!»

²⁸ Yesu a ndisl a gay ngay, a fələkwa a dəma na, guluf niye hay ta həndzəd

naha ka təv ngay. Yesu, a tsətsah fətaya, a gwadatay: «Ka dzalum na, na sliye məmbəle kurom ha daw?»

Ta mbəday faya, tə gwaday: «Ayaw, Bəy Maduweŋ.»

²⁹ Yesu a lamay a dərə tay, a gwadatay: «Mbəlom mā vəlakum andza nakə faya ka həbumeye ta mədzal gər kurom nakə ka pum faya aye.» ³⁰ Tsa na, dərə tay a həndək.

Yesu a gatay me, a gwadatay: «Tsənum lele, ndəray mā sər ha wu nakay bay.» ³¹ Ane tuk na, ti ye tə dā ha labara i Yesu ma gəma niye tebiye.

Yesu a mbəl ha ndo wuray madəda eye

³² A həlay nakə ndo neheye sulo, dərə tay a həndək ti ye abəra mə dəma na, tə zlaw ndo wuray a Yesu. Ndo niye madəda eye hərwi fakalaw mə bo ngay. ³³ Yesu a həhar faya abəra məsəfəre niye ngwalak eye bay aye. Tsa na, a tsik me wulanja lele. A gatay a ndo niye hay wadəŋ wadəŋ. Tə gwad: «Dada ndo kə ngatay a slala i wu nakay nətə ma Israyel bay!»

³⁴ Ane tuk na, Farisa hay tə ngatay andza niye na, tə gwad: «Maa vəlay gədaŋ ka mahəhere fakalaw hay na, bəy i fakalaw hay!»

Ndo hay tə gay mə bo a Yesu

³⁵ Yesu a həhalawa ma wuzlahgəma hay ta gəma hay. A tətikawa tay a ndo hay mə gay i maduwule me hay, a dāwa ha Labara Ngwalak eye i Bəy i Mbəlom, a mbəlawa tay ha ndo i dāvats hay tebiye ada ndo matəra eye hay tebiye. ³⁶ Yesu a zəba ka ndo neheye haladzay aye na, tə gay mə bo haladzay, hərwi mədzal gər tay makwasa eye ada ta ge bəle. Nəteye andza təbaŋ neheye ndo mətsəkure tay andaya bay aye. ³⁷ A gwadatay a gawla ngay hay: «Wu mənday andaya haladzay məpele ka dala. Ane tuk ndo məpele na abəra ka dala na, nəteye haladzay bay. ³⁸ Hərwi niye, gumay amboh a ndo i guvah mā səkah ha ndo i məsler hay hərwi məpele wu mənday abəra ka dala.»

10

Ndo i maslay i Yesu hay kuro gər eye sulo
Markus 3.13-19; Luka 6.12-16

¹ Yesu a zalatay a gawla ngay hay kuro gər eye sulo. A vəlatay gədaŋ ka mahəhere məsəfəre neheye ngwalak eye bay aye

abëra ka ndo hay, ada mæmbæle tay ha ndo i dævats hay ta ndo neheye matëra eye aye. ² Mæzele i ndo i maslaŋ ŋgay neheye kuro gër eye sulo aye na, anarj: Tëday Simoŋ nakë tæ zalay Piyer aye ta malamar ŋgay Aŋdære, Yakuba ta malamar ŋgay Yuhana, nëtëye sulo tay eye wawa i Dzebede, ³ Filip ta Bartelemi, Tomas ta Mata, nenŋeeye ndo matsekele dzaŋgal, Yakuba wawa i Alfe, Tade, ⁴ Simoŋ ndo mæge vëram hërwi dala ŋgay*, Yudas Iskariyot ndo mæge daf ka Yesu.

Yesu a slër ndo i maslaŋ ŋgay hay kuro gër eye sulo

Markus 6.7-13; Luka 9.1-6

⁵ Yesu a slër ndo i maslaŋ ŋgay neheye kuro gër eye sulo aye, a tsikatay gër i bazlam hay, a gwadatay: «Kâ yum a gay i ndo neheye nëtëye Yahuda bay aye bay, kâ fälakum a gëma i Samari hay bay. ⁶ Dum düh na, ka tæv i Israyel hay, hërwi nëtëye andza tæbaŋ madza eye hay. ⁷ Ka deyumeye ka tsæved na, dümatay ha, gwadumatay: “Bøy i Mbëlom ka hændzädaw mazlambar tæ nækuro.” ⁸ Mbëlum tay ha ndo i dævats hay, mbëlum tay ha madahaŋ hay, mbëlum tay ha ndo madægwada eye hay, hëharum fakalaw abëra mæ bo i ndo hay. Ka hutum gëdaŋ neheye na, kəriye, nækuro dærmak vëlumatay a ndo hay kəriye. ⁹ Ka deyumeye na, kâ zlum gura bay, kâ hælum suloy bay, kwa kwar i suloy kâ hælum a gwezem kurom hay bay. ¹⁰ Kâ zlum gwezem i mahæhele kurom hay bay, kâ hælum pe-teked i mækelkabo kurom hay sulo sulo bay, kâ hælum tahërak bay, kwa sakwal kâ zlum bay. Andza niye ndo mæge mæsler na, kutoŋ ma hutiyeye wu mënday ŋgay.»

¹¹ Yesu a gwadatay sa: «Ka ndislum a wuzlah gay kægəbay a gëma na, pëlum ndo nakë nenŋeeye maləva bo eye ka matəme kurom aye. Ndzum mæ gay i ndo niye hus a pat nakë ka deyumeye kurom abëra ma tæv niye aye. ¹² Ahël nakë faya ka fälakumeye a gay i ndo na, gwadum: “Mbëlom mâ vëlakum zay!” ¹³ Tadë ndo i gay niye hay ta tæma kurom na, mæpəse me i zay kurom

ma ndziye fataya. Ane tuk na, tadë ta tæma kurom bay na, muma ahaya fataya abëra mæpəse me i zay kurom. ¹⁴ Tadë ka fälakum a gay i ndo kægəbay a wuzlah gay, ndo neheye mæ dëma aye ta këräh matəme kurom kægəbay mæpe zləm ka bazlam kurom na, dum kurom abëra ma tæv niye ada tətəkum ha bətəkew i gëma tay abëra ka sik kurom hay.† ¹⁵ Neŋ faya na gwadəkumeye: Sërum ha pat i sariya i Mbëlom na, sariya tay ma diye me ma ziye i ndo i Sodom ta Gomora.‡»

Dëretsətseh neheye ma deyeweye kame aye

Markus 13.9-13; Luka 21.12-17

¹⁶ Yesu a gwadatay: «Anarj, na sləriye kurom hay andza tæbaŋ hay a walarj i ndo neheye andza këra i pesl hay aye. Tërum andza dädë neheye faya ta tsəpiye bo tay aye, ada ndzum mənese mâ ge andaya fakuma bay andza bodobodo. ¹⁷ Gum met-sehe, hërwi ndo hay ta diye kurom hay kame i sariya, ta ndäbiye kurom ta mandalaba mæ gay i maduwule me hay. ¹⁸ Ta diye kurom ha kame i ndo mæləve dala hay ada kame i bøy hay hërwi ga, hërwi ada kâ slum faya mæte mbal ga ta dedek kame tay ada kame i ndo neheye Yahuda hay bay aye. ¹⁹ Ahël nakë faya ta diye kurom ha kame i sariya aye na, dærev mâ ye fakuma abëra bay. Kâ gwadum: “Nəmaa ta gwadiye kəkay? Nəmaa tsikiye na, mey?” bay. A həlay niye, Mbëlom ma vëlakumeye bazlam neheye ka tsikumeye aye. ²⁰ Andza niye mata tsike me na, nækuro bay. Mata tsike me mæ nækuro na, Məsəfəre i Bəba kurom Mbëlom.»

²¹ Yesu a gwadatay sa: «Ndo hay ta vəlīye ha malamar tay hay ada tã kəd tay ha, bəba hay ta giye ta wawa tay hay andza niye dærmak. Wawa hay ta natay dære a bəba tay hay, ta kədīye tay ha. ²² Ndo hay tebiye ta nakumeye dære hërwi ga. Ane tuk na, ndo nakë kə səmay naha hus ka mandəve aye na, Mbëlom ma təmiye ha. ²³ Tadë agəna ta sakum dæretsətseh ma gëma nakë nækuro mæ dëma aye na, hwayum a gëma nenŋed. Neŋ faya na gwadəkumeye: Sërum ha, neŋ

* 10:4 Simoŋ nenŋeeye ndo i Yahuda. Ahël nakë ka tæra gawla i Yesu zuk bay aye na, a ge vëram hërwi dala ŋgay. † 10:14 Mæge andza niye na, andza mægwedë ndo i maslaŋ i Yesu hay ta giye wuray hërwi ndo neheye sa bay. ‡ 10:15 Gëma neheye sulo aye na, maraha eye ta mənese. Zəba mæ Madazlay i wu hay 19.

Wawa i Ndo na maweye na, ka dzum ha gər mahəhele ma gəma neheye ka dala i Israyel aye tebiye zuk bay.»

²⁴ Yesu a gwadatay: «Ndo nakə faya ma tətikiye wu aye na, ma ziye ndo matətikay wu bay. Ndo i mäsler ma ziye ndo i gay nggay bay. ²⁵ Tadə ndo nakə faya ta tətikiye wu aye ka təra andza ndo matətikay wu ada ndo i mäsler ka təra andza ndo i gay nggay na, niye na, də. Tadə ta zalay a ndo i gay “Bedzabul” na, ta tsadateye a ndo i nggay hay ma ziye i nggay bədaw?»

*Kā dzədzarumay a ndo zezerj bay
Luka 12.2-9*

²⁶ «Hərwi niye, kā dzədzarumatay a ndo hay bay. Wu nakə tebiye manğaha eye na, ta diye ha, ada wu nakə tə tsikawa ta məkal aye na, ta diye ha. ²⁷ Wu nakə faya na tsikakumeye ma ləvoŋ aye na, masumay a mətsike parakka mə dzaydzay ta həpat. Wu nakə ta tsikakumeye ka zləm tə məsəsəkwe aye na, wudum ha kəlerra ka gər i gay. ²⁸ Kā dzədzarumatay a ndo neheye ta kədiye slo i bo kurom aye bay. Nəteye na, ta sliye faya mədze ha məsəfəre kurom bay. Dzədzarumay düh a Mbəlom nakə ma sliye mədze ha bo kurom ta məsəfəre kurom eye dzay a ako nakə ma mbatiye bay ka tor eye aye. ²⁹ Sisi hay sulo ta səkəmiye tə dala nəte na, ka sərūm təbədew? Ane tuk na, kwa nəte mə walaŋ i diyerj hay ma dədiye bay, say kə yay a gər a Bəba Mbəlom mā dəd. ³⁰ I kurom na, kwa məkwets i gər kurom bəbay, Mbəlom kə pasla na. ³¹ Hərwi niye, kā dzədzarum bay, nəkurom ka zum tay ha sisi niye hay.»

³² Yesu a gwadatay sa: «Tadə ndoweye kə tsik parakka kame i ndo hay: “Neŋ gawla i Yesu” na, neŋ dərmak na tsikiye kame i Bəba ga mə mbəlom: “Ndo nakay na, gawla ga.” ³³ Ane tuk na, tadə ndoweye kə tsik kame i ndo hay neŋgeye gawla ga bay na, neŋ dərmak na tsikiye kame i Bəba ga mə mbəlom: “Ndo nakay na, gawla ga bay.”»

*Yesu a zlaw zay bay, a zlaw vəram
Luka 12.51-53*

³⁴ «Kā dzalum neŋ na yaw, nā zlaw zay ka məndzibəra na, kā dzalum bay. Na yaw na, na zlaw zay bay, na zlaw na, maslalam düh. ³⁵ Na yaw na, manğəne tay ha ka bo abəra ndo hay. Wawa hasləka eye ta bəba nggay,

dem ta may nggay, ngwas ta may i zal nggay, ³⁶ ndo hay mə gay tay ta niye a bo dəre.»

*Gawla i Yesu tā ləva ha bo ta məvəle məsəfəre tay andza i Yesu
Luka 14.26-27*

³⁷ Yesu a gwadatay sa: «Ndowneye ka wudə bəba nggay ta may nggay ka ze neŋ na, neŋgeye ma sliye məndze ka təv ga bay. Ndowneye ka wudə wawa nggay hasləka eye tə dem nggay a ze neŋ na, neŋgeye ma sliye məndze ka təv ga bay. ³⁸ Ndowneye kə zla mayako mazləmbadə eye kə peŋ bəzay bay na, neŋgeye ma sliye məndze ka təv ga bay. ³⁹ Ndo nakə a say mətəme ha məsəfəre nggay aye na, ma dziye ha düh. Ane tuk na, ndo nakə ma dziye ha məsəfəre nggay hərwi ga aye na, ma hutiyə a dəma düh.»

Tadə ndoweye ka təma gawla i Yesu hay na, a təma Yesu

Markus 9.41; Luka 10.16

⁴⁰ Yesu a gwadatay sa: «Tadə ndoweye ka təma kurom na, ka təma na, neŋ. Ada tadə ndoweye ka təma ga na, a təma ndo nakə a sləra ga ahaya aye. ⁴¹ Ndowneye ka təma ndo məde ha bazlam i Mbəlom hərwi nakə neŋgeye ndo məde ha bazlam i Mbəlom aye na, ma hutiyə magogoy nakə ta vəleye a ndo məde ha bazlam aye. Ndowneye ka təma ndo nakə ngwalak eye kame i Mbəlom aye hərwi nakə neŋgeye ngwalak eye kame i Mbəlom aye na, ma hutiyə magogoy nakə ta vəleye a ndo nakə ngwalak eye kame i Mbəlom aye. ⁴² Neŋ faya na gwadakumeye: Sərūm ha na, tadə ndoweye kə vəlay yam gəsiyem nəte matasla eye a ndo nakə makətsa eye mə walaŋ i gawla ga hay hərwi nakə neŋgeye gawla ga aye na, magogoy nggay ma dziye bay.»

11

¹ Yesu a ndəv ha bazlam nggay neheye a tsikatay a gawla nggay hay kuro gər eye sulo aye na, a həl bo abəra ka təv niye a ye mata tətikatay a ndo hay ada mədatay ha ma wuzlah gay neheye ka dala niye aye.

*Yesu ta Yuhana madzəhuḃe ndo a yam
Luka 7.18-23*

² Ahəl niye na, Yuhana madzəhuḃe ndo a yam neŋgeye ma danğay. A tsəne ndo hay faya ta tsikiye ka Kəriste ada ka mäsler nggay nakə faya ma giye aye. Tsa na, a slər siye i nggal mə walaŋ i gawla nggay

hay, ³ hærwi matsøtsehe ka Yesu: «Nøkar na, Køriste nakæ ma deyeweye aye daw? Kægəbay nəmaâ həba ndo mekeleŋ daw?» Ti ye ta tsətsah ka Yesu andza niye.

⁴ Yesu a mbədatay faya: «Dum təkərumay a Yuhana wu nakæ ka tsənum aye ada wu nakæ ka ŋgatamay aye. ⁵ Gwadumay na, guluf hay tə ŋgatay a dəre, ndo matəra eye hay ti ye lele, ndo madəgwada eye ta mbəl suwud suwud, mandək hay tə tsəne zləm, mədahaŋ hay ta lətsew a sifa, ndo i mətawak ta tsəne Labara ŋgwalak eye. ⁶ Məŋgwese ka gər i ndo nakæ kə gər ha mədzele gər abəra ka neŋ bay aye!»

Yesu a tsik ka Yuhana madzəhuəbe ndo a yam

Luka 7.24-35

⁷ Gawla i Yuhana niye hay ti ye abəra mə dəma na, Yesu a dazlay mətsikatay a ndo neheye ka təv ŋgay aye ka Yuhana. A gwadatay: «Ka yum a kəsaf mata zəbaw na, ka mey? Ka zəbumaw ka guzer nakæ mətasl faya ma bəliye ha aye daw? A'ay andza niye bay. ⁸ Ada ka yum, ka zəbumaw na, ka mey? Ka zəbumaw na, ka ndo malambada bo eye tə peteked lele eye daw? Tsukudu kəkay? Ane tuk na, ndo neheye tə peteked ka bo lele aye na, nəteye mandza eye mə gay i bəy bagwar eye hay. ⁹ Ka yum mata zəbaw na, ka wuye mey? Ka zəbumaw na, ka ndo mədə ha bazlam i Mbəlom daw? Ayaw, neŋgeye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom ada neŋ faya na gwadəkumeye, neŋgeye a ze ndo mədə ha bazlam i Mbəlom. ¹⁰ Yuhana na, ndo nakæ tə watsa a Dərewel aye, Mbəlom a gwad: «Neŋ na sləriye naha ndo mədə ha bazlam ga kame yak. Ma lambadakeye na tsəved.»^{*}

¹¹ «Neŋ faya na gwadəkumeye: Sərum ha na, mə walaŋ i ndo zezeŋ hay tebiye ndo nakæ a ze Yuhana madzəhuəbe ndo a yam aye na, andaya bay. Ane tuk na, ndo nakæ neŋgeye tsekweŋ makatsa eye ma Bəy i Mbəlom aye na, a ze Yuhana. ¹² Kwa ahəl nakæ Yuhana madzəhuəbe ndo a yam a tsikawa bazlam i Mbəlom a ndo hay aye hus anəke na, ndo məne dəre i Mbəlom hay faya ta giye vəram ta Bəy i Mbəlom ada tə dzawa faya bo matsəpe na. ¹³ Dərewel i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay tə dərewel i Musa ta da ha Bəy i Mbəlom hus a həlay

i Yuhana madzəhuəbe ndo a yam. ¹⁴ Tadə a sakum mədza ha na, Yuhana neŋgeye Eliya tə watsa faya mə Dərewel i Mbəlom, tə da ha tə gwad ma deyeweye.† ¹⁵ Ndo nakæ zləm andaya faya mətsəne aye na, māt tsəne lele!»

¹⁶ Yesu a gwadatay sa: «Ndo neheye bəgom aye na, na ndzəkitiye tay ha bo na, tə way? Ta ndzəkət bo na, ta wawa neheye mandza eye ka pələd nakæ ndo hay tə hayawa faya gər aye, siye hay faya ta wudatay naha a siye hay. Tə gwadatay: ¹⁷ «Nəmaa fakum naha faŋam i məhetse, ka hatsum bay, nəmaa gakum naha dəmes i mədahaŋ na, ka tuwum bay.» ¹⁸ Andza niye Yuhana madzəhuəbe ndo a yam a yaw, kə nda wu mənday, kə sa wu məse bay na, tə gwad: «Neŋgeye na, məsəfəre nakæ ŋgwalak eye bay aye mə bo ŋgay.» ¹⁹ Neŋ Wawa i Ndo, na yaw, na nda wu mənday ada na sa wu məse na, tə gwad: «Zəbum faya, ndo nakay i ŋgay a dzala na, ka wu mənday ada ka məse guzom. Neŋgeye na, dzam i ndo matsekele dzəŋgal hay ta ndo i mezeleme hay.» Ane tuk na, Mətsəhe i Mbəlom ma bəziye na, ta məsler neheye ma giye aye.»

Gəma neheye ta kərah mədza ha ka Yesu aye

Luka 10.13-15,21-22

²⁰ Ma dəba eye na, Yesu a pa bo ka məmatay ha mənese a gəma neheye a ge mə dəma masuwayaŋ haladzay aye, ane tuk na, ndo i gəma niye hay ta mbədə ha mede tay bay. A gwad: ²¹ «A nəkurom ndo i gəma i Koraziŋ hay, tuwum bo kurom, hærwi dərətsətsəh ka gər kurom! A nəkurom ndo i gəma i Betesayda hay, tuwum bo kurom hærwi dərətsətsəh ka gər kurom. Hærwi tadə masuwayaŋ neheye na ge mə gay kurom aye nā ge ma gəma i Tir ta gəma i Sidəŋ na, atay na, ndo i gəma niye hay ta dzaliye bo tay ta tuwiye, ta pa ka bo tabay manasa eye ada ta kutsiye bətekwew maləməts a gər hærwi mədə ha na, ta gər ha mezeleme tay. ²² Hærwi niye neŋ faya na gwadəkumeye: Pat nakæ Mbəlom ma gat-eye sariya a ndo hay aye na, sariya kurom ma diye me ma ziye i ndo i gəma i Tir ta Sidəŋ.

* 11:10 Malasi 3.1; Madayaw abəra ma Ezipt 23.20.

† 11:14 Malasi 3.23-24.

²³ «Nəkurom ndo i gəma i Kafernahum hay, ka dzalum nəkurom na, Mbəlom ma ta həliye kurom a mbəlom wal daw? A'ay! Nəkurom düh na, Mbəlom ma ta mbəzliye kurom ha na, a təv mändze i mədahan hay. Hərwi masuwayə neheye na ge ma gəma kurom aye tã ge ma gəma i Sodom na, həbe atay gəma nakay ma giye andaya bəgom. ²⁴ Andza niye, neŋ faya na gwadakumeye, pat nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye na, sariya kurom ma diye me ma ziye i ndo i gəma i Sodom[‡] hay.»

²⁵ Ma mändze tsekweŋ na, Yesu a gwad: «A nəkar Bəba Mbəlom, ndo mələve magəmbəlom ta dala. Na gaka sisəe hərwi nəkar ka dətay ha wu nakə manŋaha eye a ndo neheye tə sər wuray bay aye. Ada ka ŋgaha abəra ka ndo i ndaraw hay ta ndo neheye nəteye tə sər wu aye. ²⁶ Ayaw, Bəba Mbəlom, a yaka a gər a nəkar hərwi m̄a ge bo andza niye.»

²⁷ A gwadətay: «Bəba ga kə vəleŋ wu hay tebiye. Ndəray a sər wawa bay, maa sər na, Bəba. Ndəray a sər Bəba bay, maa sər na, neŋ wawa ŋgay ada maa sər na ndo neheye a seŋ mədatay ha aye.»

²⁸ Yesu a gwadətay sa: «A nəkurom neheye faya ka zlumeye wu mamba eye ada nəkurom madagər eye, dumara ka təv ga, neŋ na vəlakumeye mazəzukwe bo. ²⁹ Rəhumeŋ ha gər, na tətikakumeye wu lele eye, hərwi neŋ ndo səkeffe eye, na gakumeye dəretsətseh bay.[§] Ta dedək ka hutumeye mazəzukwe bo. ³⁰ Wu nakə na piye fakuma aye na, a wur bo məzle bay, wu nakə na vəlakumeye, ka zlumeye na, a mba bay.»

12

Maa ləvay gər a pat i mazəzukw bo na, Yesu

Markus 2.23-28; Luka 6.1-5

¹ Pat i mazəzukw bo na, Yesu ta gawla ŋgay hay ti ye ta guvah wuray. Ma guvah eye niye tə ge a dəma na, wuye andaya tə zalay bəle. Ahəl nakə faya ta diye na, may a wur ka gawla i Yesu hay, tə pa bo ka məhəbe wu niye tə nda. ² Farisa hay tə ŋgatətay na, tə gwadəy a Yesu: «Zəba, gawla yak hay ta

giye wu nakə bazlam i Mbəlom mapala eye a ge faya me pat i mazəzukw bo aye na, hərwi mey?»

³ Yesu a mbədətay faya: «Dadā ka dza-ŋgum wu nakə Davit a ge aye təbədew?»^{*} May a wur faya ta ndo ŋgay hay. ⁴ Tsa na, a fələkwa a madzawadzawa i mədəslay ha gər a Mbəlom ta ndo ŋgay hay. A ye naha, a zla makwala nakə tə vəlay a Mbəlom aye, a nda. A vəlatay a ndo ŋgay hay dərma, tə nda. Bazlam i Mbəlom mapala eye a vəl tsəved ka mənde na, a ndo məvəlay wu a Mbəlom dəkdek bədaw?

⁵ «Kəgəbay ka dzaŋgum wu nakay mə dərəwel i Musa bədaw? Pat i mazəzukw bo na, ndo məvəlay wu a Mbəlom mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ta rəhay ha gər a pat i mazəzukw bo bay, ta ge məsler. Ane tuk na, ta ge mənese bay.[†] ⁶ Neŋ faya na gwadakumeye, wu nakə a ze gay i mədəslay ha gər a Mbəlom aye na, andaya kanaŋ.

⁷ «Tə watsa a Dərəwel i Mbəlom na, Mbəlom a gwad: «A seŋ na, gumay ŋgwalak a ndo bəna, gəna w neheye ka kədumeŋeye bay.[‡]» Tadə ka tsənum wu nakay na, ndo neheye ta ge wuray bay aye na, kə gəsəm tay ha bay. ⁸ Hərwi maa ləvay gər a pat i mazəzukw bo na, Neŋ Wawa i Ndo.»

Yesu a mbəl ha ndo wuray maməta həlay eye

Markus 3.1-6; Luka 6.6-11

⁹ Yesu a ye abəra ka təv niye, a ye a gay i maduwule me. ¹⁰ Mə dəma na, ndoweye andaya həlay ŋgay maməta eye. A satay a ndo hay məmay ha mənese a Yesu, ta tsətsah faya tə gwadəy: «Tsəved andaya məmbəle ha ndo pat i mazəzukw bo dāw?»

¹¹ Yesu a mbədətay faya: «Tadə ndo nəte mə walaŋ kurom təbaŋ ŋgay andaya nəte, təbaŋ ŋgay niye a dəd a bədiyem pat i mazəzukw bo na, ma zla ahaya abəra mə dəma bədaw? ¹² Kə ge andza niye na, ndo zezəŋ a ze təbaŋ bədaw? Bazlam kway mapala eye kə vəl tsəved ka mäge ŋgwalak a ndo pat i mazəzukw bo!»

¹³ Tsa na, Yesu a gwadəy a ndo niye: «Ndudā ha həlay yak!» Ndo niye a ndudā ha

[‡] 11:24 zəba ma Mata 10.15. [§] 11:29 Yesu a tsik kanaŋ ka pendzeŋ i mändze mekeleŋ eye. Faya ma təriye tay ndo hay beke hay bay. ^{*} 12:3 zəba ma 1 Samuyel 21.2-7. [†] 12:5 məpesle 28.9-10. [‡] 12:7 Oze 6.6, matsika eye ma Mata 9.13.

həlay ɲgay. Tsa na, a mbəl lele andza həlay nenged.

¹⁴ Sototo, Farisa hay ti yaw abəra mə gay, ti ye tə haya gər. Tə ma ha ka bo bazlam, ta hutiiye tsəved ka məkəde Yesu na, kəkay.

Yesu neɲgeye ndo i məsler nakə Mbəlom a zla aye

¹⁵ Ahəl nakə Yesu a sər ha Farisa hay faya ta pəliye tsəved ka məkəde na na, a ye abəra ka təv niye. Ndo hay haladzay tə pay bəzay, a mbəl tay ha ndo i dəvats hay tebiye. ¹⁶ Tsa na, a gatay me, a gwadatay: «Neɲ way na, kâ tsikumay a ndəray bay.» ¹⁷ A ge andza niye na, hərwi ada wu neheye Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom a tsik aye tâ ge bo:

¹⁸ Mbəlom a gwad:

«Ndo i məsler ga nakə na zla aye na, anaɲ, na wudā na haladzay, məɲgwese ga tebiye ka gər ɲgay. Na sləriye naha Məsəfəre ga ka neɲgeye, ma datay ha dedək ga a ndo hay tebiye.

¹⁹ Ta təriye ta ndaray bay, ma wudiye wuray bay, ndəray ma tsəniye faya abəra mabəbəle wuray ka mazlazlay i tsəved bay.

²⁰ Guzer nakə mahədzaka eye na, ma həbiye ha bay,

Ako nakə ndəzəzəzə ka lalam faya ma mbatiye na, ma ndəvay həlay ma mbatiye ha bay,

Ma giye andza niye hus ka vəlatay məɲgwese a ndo neheye dedək eye hay aye.

²¹ Ndo hay tebiye ta piye mədzal gər tay na, ka neɲgeye. §»

Yesu a həhar fakalaw abəra mə bo i ndo wuray

Markus 3.20-30; Luka 11.14-23

²² Tə zlayaw ndo wuray guluf eye ada a sər mətsike me bay hərwi fakalaw mə bo ɲgay. Yesu a mbəl ha. Tsa na, ndo niye a tsik me lele ada a ɲgatay a dəre lele. ²³ A gatay a ndo hay hərbaəbəkka, nəteye tebiye, tə gwad: «Ndo nakay ma giye na, Wawa i Davit!»

²⁴ Farisa hay tə ɲgatay a wu nakə a ge bo aye na, tə gwad: «Maa vəlay gədaɲ ka mahəhere fakalaw hay na, Bedzabul* bəy i fakalaw hay!»

²⁵ Ane tuk na, Yesu a sərətay naha ka wu nakə tə dzala aye, a gwadatay: «Tadə ndo i gəma hay ta ɲgəna, faya ta giye vərəm mə walaɲ tay na, gəma niye ma dziye. Tadə ndo i wuzlahgəma hay kəgəbay ndo hay ma bədgay tay faya ta kədiye bo na, wuzlahgəma niye kəgəbay bədgay niye ma ndziye huya bay. ²⁶ Tadə Fakalaw tə Fakalaw ta həhariye bo tay, ma giye magazləga ka bo ɲgay eye, ada bəy ɲgay ma ndziye huya na, ma kəkay? ²⁷ Ka gwadum maa vələɲ gədaɲ ka mahəhere fakalaw na, Bedzabul. Ane tuk na, a dzam kurom hay na, maa vəlatay gədaɲ ka mahəhere fakalaw hay na, way? Andza niye, dzam kurom hay faya ta fiye ha na, dedək andaya mə nəkurom bay. ²⁸ Maa vələɲ gədaɲ a neɲ ka mahəhere fakalaw na, Məsəfəre i Mbəlom. Andza məgwede na, Bəy i Mbəlom ba ki yaw tsiy hus ka təv kurom.

²⁹ «Ndəray ma sliye məfələkwe a gay i ndo i gədaɲ məhəla ahaya wu ɲgay bay. Ma ta sliye faya məfələkwe na, ma lahiye mədzewe na təday. Kə dzawa na tuk na, ma sliye faya mede a gay, məhəla ahaya wu ɲgay hay tuk.»

³⁰ A gwadatay sa: «Ndo nakə neɲgeye tə neɲ bay aye na, neɲgeye ndo i vərəm ga. Ndo nakə ka dzəna ga ka məhayatay gər a ndo ga hay bay aye na, ma həhariye tay ha kweye kweye. ³¹ Hərwi niye, neɲ faya na tsikakumeye: Tadə ndo zezəɲ kə ge mezeleme kwa waray tebiye, kəgəbay kə tsalay ka gər a Mbəlom na, Mbəlom ma pəsay ha mezeleme ɲgay. Ane tuk na, ndəweye kə tsalay ka gər a Məsəfəre Tsədaɲɲa eye na, Mbəlom ma pəsay ha mezeleme ɲgay bay. ³² Tadə ndəweye kə tsik wu nakə ɲgwalak eye bay aye ka neɲ Wawa i Ndo na, Mbəlom ma pəsay ha mezeleme ɲgay. Ane tuk na, tadə kə tsik wu nakə ɲgwalak eye bay aye ka Məsəfəre Tsədaɲɲa eye na, Mbəlom ma pəsay ha mezeleme ɲgay bay, kwa anəke, kwa ka məndzibəra nakə ma deyeweYE kame aye.

*Dərizl i gərdaf ta hohway ɲgay eye hay
Luka 6.43-45*

³³ «Kə ge dərizl i gərdaf ɲgwalak eye na, hohway ɲgay hay ɲgwalak eye. Kə ge dərizl i gərdaf eye ɲgwalak eye bay na, hohway

§ 12:21 Ezay 42.1-4.

* 12:24 Bedzabul na, məzele mekelerɲ eye i Fakalaw.

ngay hay ngwalak eye bay. Andza niye ta sariye ha dārizl i gārdaf nakay ngwalak eye na, abāra ka hohway ngay hay. ³⁴ A nākurom wawa i palas neheye! Nākurom ngwalak eye hay bay. Ada ka slumeye faya māsike wu neheye ngwalak eye hay na, ma kākay? Hārwi kwa way a ndohwa ahaya na, wu nakā maraha eye mā dārev ngay aye. ³⁵ Ndo nakā ngwalak eye na, ma giye wu ngwalak eye hay hārwi mā dārev ngay na, wu neheye ngwalak eye dārmak. Ndo nakā sewed eye na, ma giye wu neheye sewed eye hārwi dārev ngay maraha eye tā wu neheye sewed eye. ³⁶ Neṅ faya na tsikakumeye: Pat nakā Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye na, bazlam neheye māsike kəriye kəriye kwa way ma mbəday faya a gər ngay. ³⁷ Andza niye, Mbəlom ma gwadiye ka ge mənese bay kəgəbay ka ge mənese ka bazlam neheye ka tsik aye.»

*Ndo hay ta tsətsah masuwayaṅ ka Yesu
Markus 8.11-12; Luka 11.29-32*

³⁸Ndo mādzaṅgawa bazlam i Mbəlom ma-pala eye ta Farisa hay, tā gwadāy a Yesu: «Miter, a samay na, gamay masuwayaṅ.»

³⁹ Yesu a mbədatay faya: «Ndo neheye a həlay nakay na, nəteye sewed eye hay, nəteye ta mbəday dāba a Mbəlom, faya ta tsətsahiye masuwayaṅ. Ane tuk na, ma dāba i masuwayaṅ i Zonas ndo mādē ha bazlam i Mbəlom nakā tā ngatay aye na, ta ngateye a masuwayaṅ mekeləṅ eye bay. ⁴⁰ Hārwi, Zonas kə ndza pat eye mahkar ada həvad eye mahkar ma kutes i kələf bagwar eye. Andza niye dārmak neṅ Wawa i Ndo na ndziye pat eye mahkar ada həvad eye mahkar ma tsəvay. ⁴¹ Ahəl nakā ndo i Ninive hay tā tsəne labara nakā Zonas a tsikatay aye na, ta mbəda ha mede tay.† Ndo andaya kanaṅ bəgom a ze Zonas. Hārwi niye, ahəl nakā Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye na, ndo i gəma i Ninive ta deyeweye ta lətsiye kame i ndo neheye bəgom aye ta matay ha mənese.

⁴² «Ngwas wuray andaya, neṅgeye bəy bagwar eye, a yaw abəra ma diye i tsakay. A yaw māsəne bazlam i Saloməṅ neheye maraha eye ta metsehe aye.‡ Ndo andaya kanaṅ a ze ha Saloməṅ. Hārwi niye, ahəl nakā Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay

aye na, ngwas nakay bəy bagwar eye ma deyeweye abəra ma diye i tsakay, ma lətsiye kame i ndo neheye ma matay ha mənese aye.»

*Məməw i māsəfəre nakā lele bay aye
Luka 11.24-26*

⁴³ «Fakalaw ki yaw abəra mā bo i ndo na, ma diye ma dzədziye mā kəsaf, ma pəliye təv mazəzukw bo. Kə huta bay na, ⁴⁴ ma gwadēye a gər ngay: “Na mbədiye gər a gay ga nakā na yaw abəra mā dāma aye.” Ma mbədiye gər, kə ye naha kə ngatay a gay wuray mā dāma bay, mafada eye lele ada malambada eye. ⁴⁵ Tsa na, ma diye ma həlaweye siye i māsəfəre neheye sewed eye hay wene wene ta ze neṅgeye aye tasəla. Ta fələkwiye a gay, ta ndziye mā dāma. Ka mandəve eye na, wu niye ma miye ka ndo niye ma ziye nakā kurre aye. Ma giye bo ta ndo neheye ngwalak eye bay bəgom aye na, andza niye.»

*May i Yesu ta malamar ngay dedek eye
hay*

Markus 3.31-35; Luka 8.19-21

⁴⁶ Ahəl nakā Yesu faya ma tsikateye me a ndo hay aye, may ngay ta malamar ngay hay ti ye naha. Tə lətse ma bəra, ta pəla tsəved māsikay me a Yesu. ⁴⁷ Ndo nəte a ye ka təv i Yesu, a gwadāy: «Zəba, may yak ta malamar yak hay nəteye ma bəra, a satay māsikaka me.»

⁴⁸ Yesu a mbədatay faya: «May ga na, way? Malamar ga hay na, way hay?» ⁴⁹ Tsa na, a zəkwa həlay ka gawla ngay hay, a gwad: «May ga ta malamar ga hay na, nəteye anaṅ. ⁵⁰ Hārwi tadə ndoweye kə ge wu nakā a say a Bəba ga mā mbəlom na aye, neṅgeye malamar ga, ada may ga.»

13

*Dzeke i ndo masləge
Markus 4.1-9; Luka 8.4-8*

¹ Pat eye niye na, Yesu a yaw abəra mā gay, a ye a ndza ka me i dəlov. ² Ndo hay haladzay tā haya gər ka təv ngay. Hārwi niye a tsal a kwalalaṅ i yam wuray ka gər i yam a ndza a dāma. Ndo hay tebiye tā ndza ka me i dəlov. ³ Yesu a tətikatay wu haladzay a ndo niye hay ta dzeke.

† 12:41 Zonas 1-4. ‡ 12:42 1 Bəy hay 10.1-13.

A gwadatay: «Ndo wuray a ndohwaw abëra më gay. A hël hulfe, a ye ha a pesl mata slöge. ⁴ A ye naha na, a dazlay a maslöge. Ahël nakë faya ma kutsiye hulfe* ñgay a guvah aye na, siye hay të kuts ka tsakay i tsäved. ⁵ Diyeñ hay ti yaw, të pala na tebiye. ⁶ Hulfe mekeleñ eye a däd ka sik i pälad, tëv nakë bätëkwew andaya faya haladzay bay aye. Hulfe niye hay të ndzohwaw bäsë tsa. Të ndzohwaw bäsë na, hërwi bätëkwew andaya ka sik i pälad niye bay. ⁷ Ane tuk na, pat a tsaraw, a zla faya abëra ñgulak na, a fëka tay ha hulfe niye hay të ndzohwaw aye. Të kula heryew heryew hërwi ta huta bäd mëpe zläy haladzay bay. ⁸ Nenged a däd a gay i dak. Dak niye hay të gäl. Tsa na, dak niye hay të ñgädätsa na hulfe niye a ndzohwaw aye, kwa hulfe niye hay ta ge bo bay ada ta nah bay. ⁹ Siye sa na, të kuts ka tëv lele eye, të ndzohwaw na, lele. Të gäl ada të nah, gër eye hëbëts hëbëts lele. Më walañ tay niye na, neheye hohway tay hay makwehe näte na, wur eye a ge temerre, nenged sa na, kuro kuro mëkwa, ada siye kuro kuro mahkar.» ⁹ Yesu a ndäv ha andza niye na, a gwadatay: «Ndo nakë zläm andaya faya na, më tsäne!»

Yesu a ge mäslër ta dzeke na, hërwi mey?

Markus 4.10-12; Luka 8.9-10

¹⁰ Ma dëba eye na, gawla ñgay hay ta hëndzäd naha ka tëv ñgay, ta tsätsah faya: «Ka tsikatay me a ndo hay ta dzeke na, hërwi mey?» ¹¹ Yesu a mbädätay faya: «Näkurom na, Mbälom kë däkuum ha wu nakë mangaha eye ma bëy ñgay aye. Ane tuk na, a näteye na, kë datay ha bay. ¹² Andza niye, ndo nakë wu ñgay andaya na, ta säkahay ha sa ada i ñgay ma giye haladzay. Ane tuk na, ndo nakë wuray ñgay andaya bay aye na, kwa tsekweñ eye nakë andaya faya aye na, ta buwiye na. ¹³ Hërwi niye na tsikatay me ta dzeke na, näteye ta zëbiye faya të däre tay, ane tuk na, ta ñgateye bay. Ta pay zläm, ane tuk na, ta tsäniye të zläm tay bay, ta säriye bay. ¹⁴ Andza niye, wu nakë Ezay ndo mäde ha bazlam i Mbälom a dä ha aye na, kë ge bo dedek. Mbälom a gwäd:

“Ka tsänumeye lele,

ane tuk na, ka särumeye bay.

Ka zäbumeye faya lele,

ane tuk na, ka ñgatumeye bay.

¹⁵ Ndo neheye na, ta kula ha gër tay tongwa tongwa.

Ta dëka na zläm tay,

ta därezi na däre tay.

A satay mëngatay të däre tay bay,

a satay mätsäne të zläm tay bay,

a satay mäsäne të metsëhe tay bay.

Tädä a satay mämbädë ha mede tay na, na mbäliye tay ha därmak.†”

¹⁶ «Ane tuk na, näkurom na, ka hutum mëngwese. Ka ñgatumay a däre, ada ka tsänum të zläm kurom. ¹⁷ Neñ faya na gwädakumeye: Särum ha na, ndo mäde ha bazlam i Mbälom hay haladzay, ndo dedek eye haladzay a satay häbë mëngatay a wu nakë faya ka ñgatumeye, ane tuk na, ta ñgatay bay. A satay mätsäne wu nakë faya ka tsänumeye, ane tuk na, ta tsäne bay.»

Yesu a dä ha dzeke i ndo maslöge

Markus 4.13-20; Luka 8.11-15

¹⁸ «Dzeke i ndo maslöge nakay a say mëgwede mey na, tsänum. ¹⁹ Ndo neheye të tsäne bazlam i Bëy i Mbälom aye ada të tsäne zläm bay aye na, ta ndzäkit bo ta tsakay tsäved nakë hulfe a däd faya aye. Fakalaw a yaw, a buwa na wu nakë ta slöga a däreñ tay aye. ²⁰ Siye hay ta ndzäkit bo të sik i pälad nakë hulfe a kuts faya aye. Të tsäne bazlam i Mbälom na, ta täma kwayañña të mëngwese eye. ²¹ Ane tuk na, ta gër ay tsäved a bazlam i Mbälom ada më pä zläy a däreñ tay bay. Të dzala ha faya na, tsekweñ tsa. Däretsätseh kägëbay mädzägur me a ndzatay a gër hërwi bazlam i Mbälom. Tsa na, të gër ha mädzele gër abëra ka Mbälom ta bäsë. ²² Siye hay sa na, ta ndzäkit bo ta hulfe neheye të kuts a gay i dak hay aye. Të tsäne bazlam i Mbälom, ane tuk na, mädzal gër ka wu i mändzibëra, bor i zlele a ye tay a bo. Wu niye hay të ñgädätsa na bazlam i Mbälom nakë më däreñ tay aye. Tsa na, bazlam i Mbälom kë wa hohway më däreñ tay bay. ²³ Ndo mekeleñ eye hay ta ndzäkit bo ta däla nakë lele aye. Hulfe a kuts faya na, a ndzohw lele. Näteye të tsäne bazlam i Mbälom na, ta täma a däreñ tay

* 13:4 I tay na, ta slöga të tsälöv täbey. Të kuts ha mäkuutse mäkuutse. † 13:15 Ezay 6.9-10.

lele. Bazlam i Mbəlom a gəl mə dərev tay lele ada a nah. Neŋgeɗ makwehe nəte na, wur eye a ge temerre, neŋgeɗ sa na, kuro kuro məkwa, siye kuro kuro mahkar.»

Guzer nakə ɲgwalak bay aye

²⁴ Yesu a tsikatay dzeke mekeleɲ eye, a gwadətay: «Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo na, ta ndo wuray a sləga hulfe lele eye a guvah ɲgay. ²⁵ Ta həvad, ahəl nakə ndo hay tebiye ka mändzehəre na, ndo mənə dəre i ndo niye a ye a sləgay a dāma daw zuŋgo a walaɲ i daw ɲgay niye. Tsa na, a ye ɲgway. ²⁶ Ahəl nakə wu hay tə ndzohw, faya ta dziye tə gər aye na, daw zuŋgo niye hay tə ndzohwaw dərma. ²⁷ Ndo i məsler hay ti yaw tə gwadətay a ndo i guvah: “Ndo i gay may, ka sləga a guvah yak na, hulfe lele tuk na, ada daw zuŋgo a yaw a dāma na, məŋgay?” ²⁸ Ndo niye a mbədətay faya: “Maa ge wu niye na, ndo mənə dəre ga.” Ndo i məsler hay tə tsətsah faya, tə gwadətay: “A saka nəmaā ye məŋgwede ahaya abəra mə dāma daw zuŋgo daw?” ²⁹ A gwadətay: “A’ay, kə ɲgwadum bay, ka ta ɲgwadumeye ka bo dziye ta daw. ³⁰ Gərurum tay ha tā nah ka bo dziye hus a həlay i mədze. A həlay i mədze na, na gwadətaye a ndo i məsler hay: Dzum na daw zuŋgo təday. Barum na ada kə dzumay a ako. Daw na, hayumay gər ada kə pum na a de ga.”»

Wur i bəzaɲ

Markus 4.30-32; Luka 13.18-19

³¹ Yesu a tsikatay dzeke mekeleɲ eye sa, a gwadətay: «Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo na, wur i bəzaɲ nakə ndo a zla a sləga a guvah ɲgay. ³² Mə walaɲ i wur i wu hay tebiye na, neŋgeye tsekweɲ. Ane tuk na, a ndzohw, a gəl na, a ze ala neheye tə sləga ka dədaɲ aye tebiye. A təra andza gərdaf, diyeɲ hay tə ɲgar gay tay hay ka hawal eye hay.»

Dzeke i gəde

Markus 4.33-34; Luka 13.20-21

³³ Yesu a tsikatay dzeke sa, a gwadətay: «Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo na, gəde nakə ɲgwas a həl tsekweɲ a dzapa ha ta gufa aye. Gufa niye na, haladzay. A həlaɓ tay ha ka bo na, gufa niye mahələɓa eye a kwasa a həmbət.»

³⁴ Yesu a tətikatay wu ɲgay hay tebiye a ndo hay na, ta dzeke. A tsikawatay me ze

mətsike ta dzeke bay. ³⁵ A tsikawa andza niye na, hərwi ada wu nakə ndo mədə ha bazlam i Mbəlom a tsik aye mē ge bo. Mbəlom a gwad:

«Na tsikateye wu na, ta dzeke.

Na dətay ha wu neheye mənɲgaha eye kwa abəra ka madazlay i məge mändzibəra aye.‡»

Yesu a dā ka guzer nakə ɲgwalak eye bay aye

³⁶ Yesu a ndəw ha mətsike me na, a gər tay ha ndo hay, a ye a gay. Ahəl nakə neŋgeye mə gay aye na, gawla ɲgay hay ti ye ka təv ɲgay. Ti ye naha, ta tsətsah faya, tə gwadətay: «Damay ha dzeke i daw zuŋgo nakə ma guvah aye.»

³⁷ Yesu a mbədətay faya: «Ndo nakə a sləga wur i wu ɲgwalak eye na, neɲ Wawa i Ndo. ³⁸ Guvah na, mändzibəra. Wur i wu ɲgwalak eye na, ndo neheye ma Bəy i Mbəlom aye. Daw zuŋgo na, ndo neheye ta rəhay ha gər a Fakalaw aye. ³⁹ Ndo mənə dəre nakə a sləga daw zuŋgo aye na, Fakalaw. Mədze wu abəra ka dala na, mändəve i mändzibəra nakə Mbəlom ma ndəviye ha aye. Ndo i məsler hay na, gawla i Mbəlom hay. ⁴⁰ Andza nakə tə həl daw zuŋgo tə dzay a ako aye na, Mbəlom ma ndəviye ha mändzibəra andza niye dərma.

⁴¹ Neɲ Wawa i Ndo na slaraweye gawla i Mbəlom hay. Ta həliye tay ha abəra ma Bəy i Mbəlom ndo neheye tebiye faya ta səpatiyə tay ha ndo hay a mezeleme aye ta ndo neheye faya ta giye wu nakə ɲgwalak eye bay aye. ⁴² Ta kutsiyə tay ha a ako bagwar eye. Mə dāma na, ta tuwiye tə mahəpəde zler eye.‡ ⁴³ Ane tuk na, ndo neheye tə pay naha faya a Mbəlom aye na, ta dəviye wuzl wuzl andza pat ma Bəy i Bəba tay Mbəlom. Ndo nakə zləm andaya faya aye na, mē tsəne!»

Zlele mənɲgaha eye

⁴⁴ Yesu a gwadətay sa: «Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo tə zlele nakə tə la na a guvah aye. Ndo a huta na zlele eye niye ada a la na, a ɲgaha na sa. A yay a gər haladzay. A ye a səkəm ha wu ɲgay hay tebiye ada a səkəm guvah niye.»

Wu i maslawā

‡ 13:35 Dəmes hay 78.2. § 13:42 zəba ma Mata 8.12.

⁴⁵ A gwadatay sa: «Bøy i Mbølom a ndzəkkit bo sa na, ndo masəkəm ha wu hay. Ma pəliye wu i maslawa neheye a le haladzay aye. ⁴⁶ Kə huta wu nakə a ze tay ha siye hay tə məle aye na, ma diye ma səkəmiye ha wu ŋgay hay tebiye ka tsakala. Suloy aye na, ma səkəma ahaya wu i maslawa niye.»

Gadaŋ

⁴⁷ A gwadatay sa: «Bøy i Mbølom a ndzəkkit bo na, ta gadaŋ. Ta kal a dəlov na, ma gasəweye kələf wal wal haladzay. ⁴⁸ Gadaŋ niye kə rah tə kələf na, ta vaha ahaya abəra ma yam. Ta vaha ahaya na, ta ndziye toŋ, ta pəliye kələf ŋgwalak eye hay. Ta piye tay ha a kəteh. Siye neheye ŋgwalak eye bay aye na, ta miye tay ha. ⁴⁹ Ma giye bo pat nakə Mbølom ma ndəviye ha mändzibəra eye na, andza niye. Gawla i Mbølom hay ta deyeweye ta ŋgəniye tay ha ka bo abəra ndo i sewed hay ta ndo ŋgwalak eye hay. ⁵⁰ Ndo i sewed hay na, ta kutsiye tay ha a ako. Mə dəma na, ta tuwiye tə mahəpəde zler eye.* »

Mandəve i bazlam

⁵¹ Yesu a tsətsah fataya, a gwadatay: «Wu neheye tebiye na tsik aye na, ka tsənum daw?»

Ta mbəday faya: «Ayaw, nəmaa tsəne.»

⁵² A gwadatay: «Andza niye, ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbølom mapala eye a təra gawla ma Bøy i Mbølom na, a ndzəkkit bo ndo i gay nakə faya ma ndohwa ahaya zlele ŋgay abəra mə wu nakə wedəye ada abəra mə wu nakə guram aye.»

Ndo i gəma i Nazaret hay ta kərah Yesu Markus 6.1-6; Luka 4.16-30

⁵³ Ahəl nakə Yesu a ndəv ha mətsikatay dzeke neheye aye na, a ye abəra ka təv eye niye. ⁵⁴ A ye a Nazaret, gəma nakə a gəl mə dəma aye. Mə dəma na, a ye a gay i maɖuwule me. A ye naha a pa bo ka matətikatay wu a ndo hay. A gatay a ndo neheye tebiye mə dəma aye hərbəbəkka. Tə gwadawa: «A hutaw metsehe nakay na, məŋgay? Maa vəlay gədaŋ ka mäge masuwayaŋ neheye na, way? ⁵⁵ Nəŋgeye na, wawa i Mari ada bəba ŋgay na, ndo matsəsedə mayako bəda? Malamar ŋgay hay na, Yakuba, Yusufa, Simoŋ ada Yuda bəda? ⁵⁶ Ada malamar ŋgay dem eye hay nəteye andaya mə walaŋ kway bəda? Maa

vəlay gədaŋ nakay tebiye na, way?» ⁵⁷ Yawa, hərwi wu neheye tebiye aye, ndo i gəma niye hay ta kərah mədzal ha ka Yesu.

Yesu a gwadatay: «Ndo mədə ha bazlam i Mbølom na, ndo hay ta təma na ada tə dəsəlay ha gər kwa məŋgay. Ane tuk na, ma gəma ŋgay nakə tə wa mə dəma ada mə gay ŋgay na, ta rəhay ha gər bay.»

⁵⁸ Ma Nazaret na, Yesu kə ge masuwayaŋ haladzay bay hərwi ta dzala ha bay.

14

Məməte i Yuhana madzəhuḃe ndo a yam

Markus 6.14-29; Luka 3.19-20, 9.7-9

¹ A həlay niye na, Herod nəŋgeye bəy ka dala i Galile, a tsəne faya ta tsikiye ka Yesu. ² Herod a gwadatay a ndo i məsler ŋgay hay: «Ndo niye ma giye na, Yuhana madzəhuḃe ndo a yam. Kə mbəlaw abəra ma mədahaŋ. Hərwi niye nakə a huta gədaŋ ka mäge masuwayaŋ.»

³⁻⁴ Andaya kə ndza haladzay, Herod a zla Herodiyad, ŋgwas i malamar ŋgay Filip. Hərwi niye, Yuhana a gwadaway: «Ta vəl tsəved məzle ŋgwas nakay bay.» Tsa na, Herod a gwadatay a ndo hay t̄a gəs na Yuhana, t̄a dzawa na ada t̄a pa na a danŋay. ⁵ A say a Herod məkədə na Yuhana, ane tuk na, a dzədzaratay a ndo hay, hərwi ndo hay tə dzala Yuhana na, ndo mədə ha bazlam i Mbølom.

⁶ Pat i maɖurlom i məwe Herod na, dem i Herodiyad a hats kame i ndo neheye Herod a zalatay a maɖurlom aye. Məhetse i dem niye a yay a gər a Herod. ⁷ Tsa na, a mbəday a dem niye, a gwadafay: «Wu nakə ka tsətsah tebiye na vəlakeye.»

⁸ Dem niye tə ma ha ka bo bazlam ta may ŋgay. Tsa na, a ye a gwadafay a Herod: «Dəsəŋew gər i Yuhana madzəhuḃe ndo a yam ka bəgəlam.»

⁹ Andza niye na, a yay a gər a bəy bay. Ane tuk na, b̄a kə mbəda kame i ndo neheye mazala eye hay a maɖurlom aye. A vəl tsəved, t̄a ye t̄a dəsəyaw. ¹⁰ A slər ndo a gay i danŋay, m̄a dəsaw gər i Yuhana madzəhuḃe ndo a yam. ¹¹ Ndo a ye, a dəsaw gər i Yuhana a pa ahaya ka bəgəlam. Tə vəlay a dem niye. Dem niye a vəlay a may ŋgay. ¹² Gawla i Yuhana hay tə tsəne na, ti yaw, tə zla ahaya

* 13:50 zəba ma Mata 8.12.

mədəharj i Yuhana abəra ma dərğay tə la na. Tsa na, ti ye tə dā ha wu nakə a ge bo aye a Yesu.

Yesu a vəlatay wu mənday a ndo hay gwezem zlam

Markus 6.30-44; Luka 9.10-17; Yuhana 6.1-14

¹³ Yesu a tsəne labara niye na, a ye mahəngəye tə kwalalarj i yam hərwi mede a təv dərəj eye abəra ka ndo hay. Ane tuk na, ndo hay ta sər faya. Ti yaw abəra ma wuzlahgəma hay, tə pay bəzay a Yesu.

¹⁴ A ndisl a təv niye na, a mbəzlaw abəra mə kwalalarj i yam. A ɲgatatay a ndo hay haladzay na, tə gay mə bo. A mbəl tay ha ndo i dəvats tay neheye tə həl naha aye.

¹⁵ Huwa a ge na, gawla i Yesu hay ta həndzəd ka təv i Yesu, tə gwaday: «Mazlambar həvad ada təv nakay kəsaf. Gwadatay a ndo hay t̄a ye a wuzlahgəma hay hərwi ada t̄a ye, t̄a səkəməw wu mənday.»

¹⁶ Yesu a mbədətay faya, a gwadatay: «T̄a ye bay. Bo kurom eye vəlumatay wu mənday.»

¹⁷ Tə gwaday: «Makwala andaya fakwaya kanəj na, tapa zlam tə kələf sulo tsiy tuk na, kəkay?»

¹⁸ Yesu a gwadatay: «Həlumerj ahaya.»
¹⁹ Tsa na, a gwadatay a ndo hay: «Ndzum ka dala!»

Yesu a həl makwala neheye tapa zlam tə kələf sulo aye. A zəba dərə a mbəlom, a gay naha sisə a Mbəlom. A ɲgəna ha makwala niye hay ada a vəlatay a gawla ɲgay hay. Gawla ɲgay hay ta ɲgənətay a ndo hay.

²⁰ Kwa way a nda ka mərəhe. Gawla i Yesu hay tə hayay gər a siye nakə a ləkaw aye na, a rah a gwanj kuro gər eye sulo. ²¹ Ndo neheye tə nda makwala niye na, hasləka hay ta giye gwezem zlam. ɲgwas hay ta wawa hay na, ta pasla tay ha bay.

Yesu a ye ka gər i yam tə sik

Markus 6.45-52; Yuhana 6.15-21

²² Kwayaɲɲa Yesu a gatay kutoj a gawla ɲgay hay t̄a tsal a kwalalarj i yam, t̄a lahay kame mede a diye i dəlöv nənğed həlay nakə bo ɲgay eye ma gwadateye a ndo hay «Dum kurom» aye. ²³ Ndo hay ti ye wu tay

na, Yesu a tsal a tsaholok mahəngəye hərwi maduwulay me a Mbəlom. Həvad a ge na, nənğəye huya ma tsaholok niye.

²⁴ Kwalalarj i yam nakə gawla ɲgay hay mə dəma aye, dərəj ta dala, wudək wudək ma wuzlah i yam. Mətasl faya ma vəzliye haladzay, a say məme ha kwalalarj i yam ta dəba ada yam faya ma bəliye ha kwalalarj i yam haladzay. ²⁵ Ta mbəlomda na, Yesu a ye ka təv i gawla ɲgay hay ka gər i yam tə sik. ²⁶ Tə ɲgatay a Yesu faya ma diye ka təv tay ka gər i yam tə sik na, ta dzədzar haladzay, tə gwad: «Ma giye na, wu matərə ka ndol!» Ta wuda ka bo tə madzədzar eye.*

²⁷ Ane tuk na, Yesu a gwadatay: «Tete kurom! K̄a dzədzarum bay. Nakay na, nənğ!»

²⁸ Kwayaɲɲa Piyer a tsikay naha me, a gwaday: «Bəy Maduwerj, kə ge nəkar na, vələj tsəved n̄a ye naha ka təv yak ka gər i yam tə sik.»

²⁹ Yesu a mbədətay faya, a gwaday: «Dara.»

Tsa na, Piyer a ndohwaw abəra mə kwalalarj i yam, a pa bo ka mede ka gər yam hərwi mədze gər tə Yesu. ³⁰ Ane tuk na, a zəba mətasl faya ma vəzliye haladzay na, a dzədzar. A dazlay məndərmede a yam. Tsa na, a wuda ka bo: «Bəy Maduwerj, təma ga ha tey!»

³¹ Kwayaɲɲa, Yesu a bəzay naha həlay a Piyer, a gəs na, a gwaday: «Mədzal gər yak hala bay. Ka ge ha mədzal gər yak sulo sulo na, hərwi mey?»

³² Tə tsal a kwalalarj i yam sulo tay eye. Tsa na, mətasl a ndza dedik, a vəzl sa bay.

³³ Gawla ɲgay neheye mə kwalalarj i yam aye ta dəkway gurmets a Yesu, tə gwaday: «Nəkar na, Wawa i Mbəlom dedek!»

Yesu a mbəl tay ha ndo i dəvats hay ma gəma i Genesaret

Markus 6.53-56

³⁴ Yesu ta gawla ɲgay hay tə tas abəra ma dəlöv na, tə ndisl a gəma i Genesaret. ³⁵ Ndo i təv niye tə sər ha Yesu ki yaw. Ti ye tə tsikatay a ndo hay tebiye Yesu ki yaw. Ndo hay tə tsəne na, tə həlaw ndo i dəvats hay tebiye ka təv i Yesu. ³⁶ Tə gay amboh a Yesu, tə gwaday: «Ndo i dəvats hay t̄a ye naha t̄a lamay a me i peteked yak nets na, tsiy.» Tsa

* 14:26 Ndo siye tə pa a mədzal gər tay na, wu matərə ka ndo andaya. I tay wu matərə ka ndo na, ndo nakə a mət ada a maw a bəra a waləj i ndo hay aye, a ge zluwer.

na, ndo i dɔvats neheye ta lamay aye na, ta mbɔl tebiye.

15

*Kule i bɛba tɛte hay
Markus 7.1-13*

¹ Farisa hay ta ndo mɔdzangawa bazlam i Mbɔlom mapala eye ti yaw abɛra ma Ze-rozelem, ti ye ka tɔv i Yesu, tɔ gwadɔy: ² «Gawla yak hay ta rɛhay ha gɛr a kule i bɛba tɛte kway hay bay na, hɛrwi mey? Ahɛl nakɛ ta ndiye dɛf aye na, tɔ bara hɛlay andza i kule i bɛba tɛte kway hay tɔbey na, hɛrwi mey?»

³ Yesu a mbɔdatay faya, a gwadɔtay: «Nɛkurom, ka rɛhumay ha gɛr a bazlam i Mbɔlom mapala eye bay hɛrwi kule i bɛba tɛte kurom hay na, hɛrwi mey? ⁴ Andza niye, Mbɔlom a gwad: “Rɛhay ha gɛr a bɛba yak ta may yak.” A gwad sa: “Ndoweye kɛ tsadɔy a bɛba ngay ta may ngay na, kutoŋ tɔ kɛd na a bɛd.*” ⁵ Ane tuk na, nɛkurom faya ka gwadumateye a ndo hay: “Ka slum-eye faya mɛgwadɔtay a bɛba kurom hay ta may kurom hay: Hɛbe na, nɛmaa dzɔniye kurom. Ane tuk na, nɛmaa vɔlay ha a Mbɔlom. ⁶ Kɔ rɛhumay ha gɛr a bɛba kurom sa bay.” Andza niye, faya ka mbatumeye ha Dɛrewel i Mbɔlom hɛrwi kule kurom. ⁷ Nɛkurom na, ndo i bɛbɛrek hay! Ezay ndo mɛde ha bazlam i Mbɔlom a tsik fakuma na, dedɛk. A tsik ahɛl niye, Mbɔlom a gwad:

⁸ “Ndo neheye ta zembɛdeŋ na, tɔ bazlam dekdek tsa, dɛrev tay na, dɛreŋ tɛ neŋ.

⁹ Nɔteye faya ta zembɛdeŋeye kɛriye, ane tuk na, kɛriye bɔna dedɛk bay.

Wu nakɛ faya ta tɔtikateye a ndo hay aye na, bazlam mapala eye i ndo hay tsa.†”»

*Wu nakɛ ma nasiye ha ndo aye
Markus 7.14-23*

¹⁰ Tsa na, Yesu a zalatay a ndo hay hal-adzay, a gwadɔtay: «Pum zlɛm ada tsɛnum wu nakay. ¹¹ Maa nas ha ndo na, wu nakɛ a ye a bazlam aye bay. Ane tuk na, maa nas ha ndo na, wu nakɛ a yaw abɛra mɛ bazlam aye.»

¹² Gawla i Yesu hay ta hɛndzɛd naha ka tɔv i Yesu, tɔ gwadɔy: «Bazlam yak neheye ka tsik aye kɛ ndalatay a Farisa hay na, ka sɛr tɛbɛdɛw?»

¹³ Yesu a mbɔdatay faya, a gwadɔtay: «Dɛrizl i gɛrdɛf neheye Bɛba ga nakɛ mɛ mbɔlom a zɔv bay aye na, ta ngwadɔye tay ha abɛra mɛ dɛma. ¹⁴ Gɛrum tay ha, nɔteye na, guluf neheye faya ta gɛsatay hɛlay a guluf hay aye. Guluf ma gɛseye hɛlay a guluf nengged na, nɔteye salamay ta dɛdiye a bɛd.»

¹⁵ Tsa na, Piyer a gwadɔy: «Damay ha dzeke nakay.»

¹⁶ Yesu a gwadɔtay: «Nɛkurom dɛrmak, ka sɛrum zuk bay dɛw? ¹⁷ Wu nakɛ a ye tɔ bazlam aye na, ma diye a kutes ada ma deyeweye abɛra mɛ bo na, ka sɛrum tɛbɛdɛw? ¹⁸ Ane tuk na, wu nakɛ a yaw abɛra mɛ bazlam aye na, a yaw mɛ dɛrev ada maa nas ha ndo na, nenggeye. ¹⁹ Andza niye, maa yaw abɛra mɛ dɛrev na, mɛdzal gɛr neheye ngwalak eye bay aye, mɛkɛde gɛr i ndo, mɛge madama, mede nakɛ ng-walak eye bay aye, mɛge mɛkal, maraw me kame i sariya, mangɔlay bɛzay a ndo hay. ²⁰ Wu nakɛ ma nasiye ha ndo aye na, neheye anan aye. Ane tuk na, mɛnde wu mɛnday ze mɛbere hɛlay andza kule i bɛba tɛte kway na, ma nasiye ha ndo bay.»

*Ngwas i Kanan wuray a dzala ha ka Yesu
Markus 7.24-30*

²¹ Ma dɛba eye na, Yesu a lɛtse abɛra ma tɔv niye, a ye ka dala i Tir ada a Sidoŋ. ²² Mɛ dɛma na, ngwas i Kanan‡ wuray a ndzawa ka dala eye niye. Yesu a ndisl naha na, a ye ka tɔv ngay. A pa bo ka mawude, a gwadɔy: «Bɔy Maduwɛŋ, Wawa i Davit, nɔ gaka mɛ bo tɛbɛdɛw! Dem ga andaya mɛtagay, mɛsɛfare nakɛ ngwalak eye bay aye faya ma geye dɛretsɛtseh haladzay.» ²³ Ane tuk na, Yesu a mbɔdɔy faya kwa tsekweŋ bay tebiye.

Gawla ngay hay ta hɛndzɛd ka tɔv ngay, ta tsɛtsah faya, tɔ gwadɔy: «Hɛhar na ngwas nakay, hɛrwi faya ma pakweye bɛzay tɛ mawude ngay neheye.»

* 15:4 Madayaw abɛra mɛ Ezipt 20.12; Bazlam mapala eye masulo eye 5.16 ada Madayaw abɛra mɛ Ezipt 21.17. † 15:9 Ezay 29.13. ‡ 15:22 Ngwas nakay na, dem i Yahuda hay bay. Mɛzele Kanan na, tɔ zalawatay ha na, a ndo neheye mandza eye ma gɛma i Tir ta Sidoŋ aye.

²⁴ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Mbəlom a sləra ga ahaya na, hərwi ndo i Israyel hay, nəteye neheye andza təbəŋ mədze eye hay aye.»

²⁵ Ane tuk na, ŋgwas niye a ye naha, a dəkway gurmets a huvo, a gwaday: «Bəy Maduweŋ, dzəna gal!»

²⁶ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Məzle wu mənday i wawa hay, məkalatay ha a kəra hay na, lele bay.»

²⁷ ŋgwas niye a gwaday faya: «Bəy Maduweŋ, ka tsik na, dedək. Ane tuk na, tədə ndo i gay faya ma ndiye wu mənday na, kəra hay ta diye ta paliye neheye a kutsaw faya abəra aye.»

²⁸ Tsa na, Yesu a mbəday faya a ŋgwas niye, a gwaday: «ŋgwas, mədzal gər yak nakə ka neŋ aye na, haladzay. Wu nakə ka tsətsah aye na, mə ge bo andza nakə a saka aye.» Kwayaŋŋa dem ŋgay a mbəl.

Yesu a mbəl tay ha ndo i dəvats hay haladzay

²⁹ Ma dəba eye na, Yesu a lətse abəra ka təv niye, a ye ka me i dəlov i Galile. A ye naha a tsal a mahəmba. Mə dəma na, a ndza ka dala. ³⁰Ndo hay haladzay ti ye naha ka təv ŋgay. Tə həlay naha ndo neheye ta dzəgədasla aye, guluf hay, ndo matəra eye, mandək hay ada tə siye i ndo i dəvats hay. Ti ye naha, tə həna tay ha kame i Yesu ada a mbəl tay ha. ³¹A gatay a ndo hay hərbaḅəkka, hərwi tə ŋgatay a mandək hay faya ta tsikiye me lele, ndo matəra eye hay ta mbəl, ndo neheye ta dzəgədaslawaya aye ti ye lele, guluf hay tə ŋgatay a dəre kwetseh kwetseh. Ndo niye hay tə gwad: «Nəmaa zambadaka a nəkar Mbəlom i Israyel hay!»

Yesu a vələtay wu mənday a ndo hay gwezem fad

Markus 8.1-10

³² Yesu a zalatay a gawla ŋgay hay, a gwadatay: «Ndo neheye na, tə geŋ mə bo haladzay hərwi anaŋ məhəne mahkar na, nəteye ka təv ga ada wu mənday andaya faya bay. A seŋ məgwadətay “Dum kurom” ze mənde wu mənday bay. Ta giye bəle ka tsəved.»

³³ Gawla ŋgay hay tə gwaday: «Mə kəsaf nakay na, ka hutakweye wu mənday da

məvələtay a ndo neheye haladzay aye na, məŋgay?»

³⁴ Yesu a gwadatay: «Tapa i makwala andaya fakuma na, nday?»

Ta mbəday faya, tə gwaday: «Təsəla. Ada kələf wawa eye hay andaya tsakway dərmak.»

³⁵ Tsa na, Yesu a gwadatay a ndo hay tə ndza ka dala. ³⁶Yesu a həl tapa i makwala neheye təsəla aye tə kələf niye hay, a gay naha sişə a Mbəlom. A ŋgəna ha ada a vələtay a gawla ŋgay. Tsa na, gawla ŋgay hay tə vələtay a ndo hay. ³⁷Ndo hay tebiye tə nda ka mərehe andza nakə a satay aye. Tə hayay gər a siye neheye a ləkaw aye na, a rah a kətəh təsəla. ³⁸Ndo neheye tə nda wu mənday niye na, hasləka hay nəteye gwezem fad, ŋgwas hay ta wawa hay mə dəma bay.

³⁹Ma dəba eye na, Yesu a gwadatay a ndo hay: «Dum kurom a mətagay kurom hay tuk.» Neŋgeye a tsal a kwalalaŋ i yam, a ye ka dala i Magadan.

16

Farisa hay ta Saduke hay ta tsətsah masuwayaŋ ka Yesu

Markus 8.11-21; Luka 12.54-56

¹ Farisa hay ta Saduke hay ta həndzəd ka təv i Yesu. A satay məhəle faya abəra suwat. Ta tsətsah faya, tə gwaday: «Gamay masuwayaŋ nakə ma diye ha ka yaw abəra ka təv i Mbəlom aye.»

² Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Nəkurom ka zəbüm ka pat faya ma dədiye na, ka gwadum: “Tədə na, pat ma dəviye lele hərwi mbəlom a zəba ndozza.” ³Tə mekedə pərik ka ŋgatamay mbəlom a zəba andza pat na, ka gwadum: “Bəgom na, yam ma piye.” Andza niye ka sərüm məŋgəne ha ka bo abəra həlay nakə ma giye tə mazəbe ka mbəlom, ada wu neheye faya ta giye bo anəke aye a say məgwədə meŋ na, ka sərüm bay na, hərwi meŋ? ⁴Ndo neheye a həlay nakay na, nəteye sewəd eye hay, nəteye ta mbəday dəba a Mbəlom, faya ta tsətsahiye masuwayaŋ. Ane tuk na, ma dəba i masuwayaŋ i Zonas* ndo məde ha bazlam i Mbəlom nakə tə ŋgatay aye na, ta ŋgateye a masuwayaŋ mekeleŋ eye bay.»

Tsa na, Yesu a gər tay ha, a ye ŋgway.

* 16:4 zəba mə Mata 12.41.

⁵ Yesu ta gawla nggay hay tɔ tsal a kwalalarɔ i yam, ti ye ka dɔlov, tɔ tas a diye nenɔged. Ti ye na, ta matsa ha gɔr ta mɛzle makwala ka hɔlay. ⁶ Yesu a gwadatay: «Gum metsehe! Tsɔpum gɔr kurom abɔra ka gɔde i Farisa hay ta Saduke hay.»

⁷ Nɔteye tɔ tsɛne andza niye, tɔ kɛd wuway mɔ walarɔ tay, tɔ gwad: «A tsik andza niye na, hɔrwi nakɔ ka mɛtsakwa ha gɔr ta mɛzlaw makwala aye.»

⁸ Yesu a sɔratay naha ka wu nakɔ faya ta dzaliye faya aye, a gwadatay: «Nɛkurom na, mɛdzal gɔr a kɔtsakum. Ka kɛdum wuway ka makwala na, hɔrwi mey? ⁹ Hus anɔke ki yakum a mɛdzal gɔr kurom zuk bay daw? Makwala tapa zlam, ndo hay gwezem zlam tɔ nda ada siye ka hayumay gɔr na, gwarɔ nday na, a makumaw a gɔr tɔbɔdew?

¹⁰ Ada makwala nakɔ tapa tasɔla, ndo hay gwezem fad tɔ nda aye na, kɔ makumaw a gɔr bɔdaw? Ka hayumay gɔr a siye na, kɔteh nday? ¹¹ Na gwadakum: Tsɔpum gɔr kurom abɔra ka gɔde i Farisa hay ada i Saduke hay. Na tsikakum ka makwala bay na, ka sɔrum tɔbɔdew?»

¹² Gawla i Yesu hay tɔ sɔr ha tuk Yesu a tsikatay «Tsɔpum gɔr kurom» na, abɔra ka gɔde nakɔ a kwasawa ha wu aye bay. Ane tuk na, ta tsɔpiye gɔr tay na, abɔra ka matɛtike i Farisa hay ta Saduke hay.

*Piyer a da ha Yesu nenɔgeye Kɔriste
Markus 8.27-30; Luka 9.18-21*

¹³ Ma dɔba eye na, Yesu ta gawla nggay hay ti ye ka dala i Sezere Filipi. Tɔ ndisl a dɔma na, a tsɛtsah ka gawla nggay hay, a gwadatay: «Ndo hay tɔ gwad ka nenɔ Wawa i Ndo na, nenɔ way?»

¹⁴ Ta mbɔday faya, tɔ gwaday: «Ndo mekelɛn eye hay tɔ gwad nɛkar na, Yuhana madzɔhuɛ ndo a yam. Ndo siye hay tɔ gwad nɛkar na, Eliya. Ndo siye hay sa na, tɔ gwad nɛkar Zeremi kɛgɔbay nɛkar nɔte mɔ walarɔ i siye i ndo mɔde ha bazlam i Mbɔlom hay.»

¹⁵ Yesu a gwadatay: «Ada nɛkurom ka gwadum i kurom, nenɔ na, way?»

¹⁶ Simonɔ Piyer a mbɔday faya, a gwaday: «Nɛkar na, Kɔriste, Wawa i Mbɔlom nakɔ ta sifa aye.»

¹⁷ Yesu a gwaday: «Mɔngwese ka gɔr yak Simonɔ wawa i Zonas hɔrwi maa daka ha

dedek nakay na, ndo zezerɔ bay. Ane tuk na, maa daka ha na, Bɔba ga mɔ mbɔlom. ¹⁸ Nenɔ faya na gwadakeye: Nɛkar na, Piyer, andza mɔgwede pɔlad. Na hayay gɔr a ndo ga hay na, ka pɔlad eye nakay andza pɔlad nakɔ ta dɔzliye faya gay aye. Gɔdarɔ i mɔdahaɔ ma sliye mɔgatay wuray kwa tsekwerɔ bay. ¹⁹ Na vɔlakeye kɔle i mahɛndɔke mɔged i Bɔy i Mbɔlom. Wu nakɔ ka kɔrah ka mɛndzibɔra aye na, ta kɔrahiye mɔ mbɔlom. Wu nakɔ ka tɔma ka mɛndzibɔra aye na, ta tɔmiye mɔ mbɔlom.»

²⁰ Tsa na, Yesu a gatay me a gawla nggay hay lele, a gwadatay: «Nenɔ na, Kɔriste, kɔ tsikumay a ndɔray bay.»

Yesu a da ha mɔmɔte nggay ta mɔmbɔlaw nggay abɔra ma mɔdahaɔ

Markus 8.31-33; Luka 9.22

²¹ Yesu a dazlay mɔdatay ha a gawla nggay hay parakka, a gwadatay: «Kutoɔn na diye a Zerozelem ada madugula i Yahuda hay, bagwar hay i ndo nenɔye tɔ vɔlaway wu a Mbɔlom aye ta ndo nenɔye tɔ dzaɔngawa bazlam i Mbɔlom mapala eye ta seɔye dɔretsɔtseh. Ta kɔdiye ga ada mɔhɔne sulo mamahkar eye na, na lɔtseweye abɔra ma mɔdahaɔ.»

²² Piyer a zalay a Yesu kɔtsah mahɔngweye, a gay me, a gwaday: «Bɔy Maduwerɔ, Mbɔlom mɔ tsɔpa kar. Ta dedek wuray ma gakeye bay.»

²³ Ane tuk na, Yesu a mbɔda me, a gwaday a Piyer: «Do abɔra ka tɔv ga! Do a dɔba, nɛkar na, Fakalaw. Faya ka nggiye fagaya bɔalay. Ka dzala gɔr andza Mbɔlom bay, ka dzala gɔr na, andza i ndo zezerɔ.»

Mɔpay bɔzay a Yesu na, kɔkay?

Markus 8.34-9.1; Luka 9.23-27

²⁴ Yesu a gwadatay a gawla nggay hay sa: «A say a ndoweye mɔpenɔ bɔzay na, mɔ gɔr ha wu nakɔ a say a dɔrev nggay aye. Mɔ zla mayako mazlɔmbada eye ada mɔ penɔ bɔzay.† ²⁵ Andza niye, ndo nakɔ a say mɔtɔme ha mɔsɔfɔre nggay aye na, ma dziye ha duh. Ane tuk na, ndo nakɔ ma dziye ha mɔsɔfɔre nggay hɔrwi ga aye na, ma hutiyɛ na duh. ²⁶ Tada ndoweye kɔ huta zlele i mɛndzibɔra tebiye a nenɔgeye, ane tuk na, kɔ dze ha mɔsɔfɔre nggay na, ngama eye na, mey? Wu andaya nakɔ ndo ma sliye

† 16:24 zɔba mɔ Mata 10.38.

mambāda ahaya māsəfəre ḡgay na, mey?
²⁷ Neḡ Wawa i Ndo na deyeweye ta gawla i Mbəlom hay ma məzlab i Bəba ga. Na yaw na, na vəleye kwa a way wu i madagər ḡgay andza məsler ḡgay neheye a ge aye.
²⁸ Neḡ faya na gwadakumeye: Sərum ha na, ndo siye hay mə walaḡ kurom neheye anəke kanaḡ aye na, ta mətiye zuk bay, ta ḡgeteḡeye a neḡ Wawa i Ndo, na deyeweye andza bəy təday.»

17

Bo i Yesu a mbəda

Markus 9.2-13; Luka 9.28-36

¹ Ma dəba i məhəne məkwa na, Yesu a zla Piyer, Yakuba ada Yuhana malamari i Yakuba. A ye tay ha a gər i mahəmba zəbol eye, dərəḡ abəra ta ndo hay. ² Mə dəma na, Yesu a mbəda ka dərə tay. Dərə ḡgay a dəw andza pat, ada peteked ḡgay hay ta təra herre kudəkudek a dəw dzaydzay. ³ Kwayaḡḡa gawla i Yesu neheye mahkar aye tə ḡgatataḡ a Musa ta Eliya nəteye faya ta tsikiye me tə Yesu.

⁴ Tsa na, Piyer a gwadaya a Yesu: «Bəy Maduweḡ, lele na, ndzakwa kanaḡ. Tadə a saka na, na kəruwakumeye madzawadzawa mahkar, nəte i yak, nəte i Musa ada nəte i Eliya.»

⁵ Ahəl nakə Piyer faya ma tsikiye me mba aye na, pazlay herre a mbəzlaw fataya. Ma pazlay niye na, mətsike me a tsənew abəra mə dəma, a gwad: «Nakay na, wawa ga. Na wuda na haladzay. Na ḡwasa ta neḡgeye. Pumay zləm a wu nakə ma tsikakumeye.»

⁶ Gawla i Yesu neheye mahkar aye tə tsəne andza niye na, tə dəd dəbuz dəbuz da'ar ka dala. Zluwer a gatay haladzay. ⁷ Yesu a həndzəd naha ka təv tay, a tətal fataya ada a gwadatay: «Lətsum! Zluwer mā gakum bay.» ⁸ Gawla i Yesu niye hay tə zla gər ka mbəlom, ta zəba dərə, tə ḡgatay na, a Yesu mahəḡgeye.

⁹ Ahəl nakə faya ta mbəzlaweye abəra mə mahəmba aye na, Yesu a gwadaya: «Wu nakə ka ḡgatamay aye na, kə tsikumay a ndarəy bay hus a pat nakə neḡ Wawa i Ndo na ləseweye abəra ma mədahaḡ aye.»

¹⁰ Tsa na, gawla ḡgay hay ta tsətsah faya, tə gwaday: «Ndo neheye tə dzangawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə gwad na, Eliya

ma lahaweye madayaw təday na, hərwi mey?»

¹¹ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Dedek, Eliya ma deyeweye ma lambadiye tay ha wu hay tebiye. ¹² Ane tuk na, neḡ faya na tsikakumeye, Eliya na, ba ki yaw. Ndo hay ta sər na bay. Ta gay wu nakə a satay aye. Nəteye ta geḡeye dərətsətsəh a neḡ Wawa i Ndo andza niye dərma.» ¹³ Gawla ḡgay hay tə tsəne i tay na, Yesu a tsikatay ka Yuhana madzəhuḡe ndo a yam.

Yesu a mbəl ha wawa nakə mahorvov a gay aye

Markus 9.14-29; Luka 9.37-43

¹⁴ Yesu ta gawla ḡgay tə ndislew ka təv i ndo hay na, ndo wuray a həndzəd ka təv i Yesu, a ye naha a dəkway gurmets kame ḡgay. ¹⁵ Ada a gwaday: «Bəy Maduweḡ, wawa ga a gaka mə bo təbədew? Mahorvov a gay, faya ma geye dərətsətsəh haladzay. A kalawa ha a ako kəḡəbay a yam. ¹⁶ Na zlatayaw a gawla yak hay, ane tuk na, tə sla faya məmbəle ha bay.»

¹⁷ Yesu a gwad: «Nəkurom neheye anəke, ka dzalum ha ka Mbəlom bay aye. Na ndziye ka təv kurom na, hadzəgay? Na zliye ḡgatay hərwi kurom mändze hadzəgay? Ahe! Zlumerḡ ahaya wawa eye kanaḡ!» ¹⁸ Tə zlay naha wawa niye. Yesu a gay me a məsəfəre nakə ḡgwalak eye bay aye. Tsa na, a ndohwaw abəra mə bo i wawa niye. Kwayaḡḡa wawa niye a mbəl.

¹⁹ Ahəl nakə Yesu ta gawla ḡgay hay, nəteye mahəteye na, gawla ḡgay hay tə həndzəd naha ka təv ḡgay, tə gwaday: «Ada nəmay na, nəmaa sla faya mahəhere məsəfəre nakay təbey na, hərwi mey?»

²⁰ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Hərwi nakə ka dzalum ha ka neḡ haladzay bay aye. Neḡ faya na tsikakumeye, sərum ha tadə məpe mədzal gər kurom mā ge tsekweḡ andza wur i bəzay na, ka slumeye məgwadaya mahəmba nakay: “Lətsə abəra kanaḡ, do kataday.” Ma lətsiye, ma diye. Wuray kwa tsekweḡ ma dakumeye me bay. [²¹ Ada slala i məsəfəre nakay ma ndohwaweye andza niye tsa bay. Ma ndohwaweye na, ma rəzlay a gər tə maduwule me ada ta daliyam.]»

Yesu a da ha masulo eye məməte ḡgay ta mələtsew ḡgay abəra ma mədahaḡ

Markus 9.30-32; Luka 9.43-45

²² Pat wuray na, Yesu ta gawla ngay hay, nateye mahaya gar eye ma Galile. Yesu a gwadatay: «Nerj Wawa i Ndo na, ta gəsiye ga, ta wolateye ga ha a həlay a ndo hay. ²³ Ta kədiye ga mədahaŋ eye, ada ma məhəne mamahkar eye na, na lətseweye abəra ma mədahaŋ.» Gawla ngay hay tə tsəne andza niye na, a ndalatay haladzay.

Məvəle dzangal i gay məvəlay wu a Mbəlom

²⁴ Ahəl nakə Yesu ta gawla ngay hay tə ndisl a Kafernahum aye na, ndo neheye tə hayaway gar a dzangal i gay məvəlay wu a Mbəlom aye, ta həndzəd ka təv i Piyer, ta tsətsah faya, tə gwadāy: «Miter kurom na, ma vəliye dzangal i gay məvəlay wu a mbəlom təbədew?»

²⁵ Piyer a mbədatay faya, a gwadatay: «Ma vəliye.»

Tsa na, Piyer a ye a gay. A ye naha kwayaŋŋa Yesu a lah mətsikay me, a gwadāy: «Simon, ka dzala mə gər yak na, kəkay? Bəy i məndzibəra ma hutiyə dza-ŋgal tə wu nakə tə bər məvəle aye na, mə həlay i way? Mə həlay i ndo i dala eye niye hay tsukudu mə həlay i bərakəzaŋ hay dāw?»

²⁶ Piyer a mbəday faya, a gwadāy: «Bərakəzaŋ hay.»

Yesu a gwadāy: «Ndo i dala eye niye hay ta vəliye bay. ²⁷ Ane tuk na, vəlamatay bəna ma ndalateye. Hərwi niye zla wu məgəse kələf yak, do ka me i dəlov. Ka ye na, kal a dəma wu məgəse kələf. Kələf nakə a lah faya aye na, gəs na ada kə həndəkay ha bazlam. Ka hutiyə kwar i suloy nate mə dəma, zla ahaya ada kə vəlamatay dzangal may.»

18

Mata tərə bagwar eye ma Bəy i Mbəlom na, way?

Markus 9.33-37,42; Luka 9.46-48

¹ A həlay niye na, gawla i Yesu hay ta həndzəd ka təv i Yesu, ta tsətsah faya, tə gwadāy: «Mata tərə bagwar eye ma Bəy i Mbəlom na, way?»

² Yesu a tsəne andza niye na, a zalay a wawa, a lətse ha a wuzlah tay, ³ tsa na, a gwadatay: «Nerj faya na tsikakumeye: Sərum ha na, tadə ka mbədum ha mede kurom, ka tərüm andza wawa nakay bay na,

ka deyumeye a Bəy i Mbəlom bay. ⁴ Tadə ndoweye ka tərə ha bo ngay wawa eye andza wawa nakay na, ma təriye bagwar eye ma Bəy i Mbəlom. ⁵ Ada ndoweye ka təma na wawa nakay lele andza wawa nakay anaŋ eye hərwi nakə a wuda ga aye na, a təma na nerj. ⁶ Ndowneye ka səpat ndo nate mə walaŋ i wawa neheye tə dzala ha ka nerj aye a mezeleme na, ngama tā bəray madiz i kwar a dāy ada tā kal ha a hud i bəlay.»

Məsəpete

Markus 9.43-48; Luka 17.1-2

⁷ Yesu a gwadatay sa: «Dəretsətseh ka gər i ndo i məndzibəra neheye faya ta səpatiyə tay ha ndo hay a mezeleme aye. Ta dedək, wu niye hay na, ma giye andaya huya. Ane tuk na, dəretsətseh ka gər i ndo nakə ma səpatiyə ndo a mezeleme aye. ⁸ Tadə həlay yak kəgəbay sik yak ma diye kar ha a mezeleme na, dəs tay ha ada kuts tay ha dərəŋ tə nəkar. Ngama mede a sifa tə həlay yak nate kəgəbay tə sik yak nate tə bəmalə nakə ta kaliye kar ha a ako nakə ma mbatiye dāda bay tə həlay yak sulo kəgəbay tə sik yak sulo aye. ⁹ Tadə dərə yak ma diye kar ha a mezeleme na, ngwad na ada kə kal ha dərəŋ tə nəkar. Ngama mede a sifa tə dərə yak nate tə bəmalə nakə ta kaliye kar ha a ako nakə dāda ma mbatiye bay tə dərə yak sulo aye.»

Dzeke i təbaŋ nakə a dze aye

¹⁰ Yesu a gwadatay sa: «Gum metsehəl Kə zəbum ka ndo neheye makətsa eye hay aye andza wu kəriye bay. Nerj faya na gwadakumeye, gawla i Mbəlom tay hay nateye andaya pat pat ka təv i Bəba ga mə mbəlom. [¹¹ Hərwi nerj Wawa i Ndo na yaw hərwi mətəme tay ha ndo neheye ta dze aye.]»

¹² A gwadatay sa: «Nəkurom ka dzalum na, kəkay? Tadə ndo təbaŋ ngay andaya temerre, ada nate mə walaŋ i təbaŋ niye a dze na, ma gəriye ha kuro kuro tsid gər eye tsid mə mahəmba, ma diye mapəla ahaya nakə a dze aye. ¹³ Nerj faya na tsikakumeye: Tadə kə huta na na, dərəv ngay ma ngwasiye haladzay hərwi təbaŋ niye nate aye a ze neheye kuro kuro tsid gər eye tsid ta dze təbey aye. ¹⁴ Andza niye dərmak, Bəba kurom nakə mə mbəlom aye a say na,

ndaray kway nāte mā walaŋ i ndo neheye makōtsa eye mā dze bay.»

Malamar yak kə gaka mənese na, ka giye na, kəkay?

¹⁵ Yesu a gwadāṭay sa: «Tadā malamar yak kə gaka mənese na, do ka tōv ŋgay tsikay faya ahəl nakə nākūrom sulo tē nēngēye aye. Tadā ka tēma bazlam yak na, kə tēma ha abəra mā mezeleme. ¹⁶ Tadā ka tēma bazlam yak bay na, dum ka tōv ŋgay ta ndo nāte kəgəbay ta ndo sulo. Andza niye, maŋgəne ha sariya na, ta ndo hay sulo kəgəbay ndo hay mahkar.* ¹⁷ Ane tuk na, ka tēma bazlam kurom bay na, tsikatay a ndo mape mēdzal gər hay ka neŋ. Ka kərah bazlam i ndo mape mēdzal gər hay ka Kəriste na, gər ha zəba faya andza ndo nakə a sər Mbəlom bay aye kəgəbay andza ndo matsekele dzəŋgal.

¹⁸ «Neŋ faya na gwadakumeye: Sərum ha na, wu neheye tebiye ka kərahum ka mēndzibəra aye na, ta kərahiye mā mbəlom dərma. Wu neheye tebiye ka tēmum ka mēndzibəra aye na, ta tēmiye mā mbəlom dərma.

¹⁹ «Neŋ faya na gwadakumeye sa: Sərum ha na, tadā ndo hay sulo ka mēndzibəra ta dzapa ayaw ka wu nakə ta tsətsahiye tē maduwule me aye na, Bəba ga mā mbəlom mā vələteye wu nakə ta tsətsah aye. ²⁰ Hərwi ndo sulo kəgəbay mahkar ta haya gər ka maduwulay me a Mbəlom ta mezele ga na, neŋ andaya mā walaŋ tay.»

Dzeke i ndo nakə a kərah məpəsay ha mənese a ndo aye

²¹ Piyer a hēndzəd ka tōv i Yesu, a tsətsah faya, a gwadāṭay: «Bəy Maduweŋ, tadā malamar ga kə geŋ mənese na, na pəsay ha sik nday? Madzəga tasəla dāw?»

²² Yesu a gwadāṭay: «Na gwadakeye madzəga tasəla bay, ane tuk na, sik kuro kuro tasəla madzəga tasəla.

²³ «Hərwi niye, Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo ta bəy wuray a say matsətsəhe gwedere ŋgay ka ndo mäge məsler ŋgay hay. ²⁴ A dazlay a məsler na, tē gəsay naha ndo i məsler ŋgay gwedere ŋgay faya suloy maliyoŋ haladzay a pasla bo bay. ²⁵ Ndo niye na, wuray ŋgay andaya mēheme ha gwedere niye bay. Bay niye a gwad ma

səkəmiye ha andza beke, nēngēye, ŋgwas ŋgay, wawa ŋgay hay tē wu ŋgay tebiye hərwi mēheme ha gwedere ŋgay. ²⁶ Ndo mäge məsler ŋgay niye a dəkway gurmets, a gay amboh, a gwadāṭay: “Amboh, zleŋ ŋgatay, na hamakeye suloy tebiye.” ²⁷ Tsa na, a gay mā bo a bəy niye, a gəray ha gwedere niye ada a gər ha a ye ŋgway.

²⁸ «Ndo mäge məsler niye a ndohhaw abəra na, tē dzəgər ta mandala ŋgay nakə tē gawa məsler salamay aye. Gwedere ŋgay andaya ka mandala ŋgay niye kwar i suloy temerre. A gəs na ndo niye mēmbərlew keeŋŋek, a gwadāṭay: “Hemeŋ gwedere gal!” ²⁹ Mandala ŋgay niye a dəkway gurmets, a gay amboh, a gwadāṭay: “Zleŋ ŋgatay, na hamakeye.” ³⁰ Ndo mäge məsler niye a kərah. A gəs mandala ŋgay niye a kal ha a dāŋgay. Ma ndziye mā dēma hus a pat nakə kə hamay gwedere ŋgay aye. ³¹ Siye i ndo mäge məsler i bəy niye tē ŋgatay a wu nakə a ge bo aye na, a ndalatay. Ti ye mata təkəray a ndo i gay tay.

³² «Ndo i gay tay a tsəne andza niye na, a zalay a ndo mäge məsler ŋgay niye. A yaw na, a gwadāṭay: “Nəkar na, ŋgwalak i ndo bay. Na gəraka ha gwedere ga tebiye hərwi nakə ka geŋ amboh aye. ³³ Nəkar dərma na, mandala yak mā gaka mā bo andza nakə nəkar ka geŋ mā bo aye dərma.” ³⁴ A ndalay a ndo i gay tay haladzay. Tsa na, a slər ndo mäge məsler ŋgay niye a dāŋgay hərwi məgəy dəretsətseh. Ma həbiye hus kə hama gwedere ka bo bəra tebiye.»

³⁵ Yesu a gwadāṭay: «Tadā kwa way kə pəsay ha mənese a malamar ŋgay peteh abəra mā dərev bay na, Bəba ga mā mbəlom ma giye kurom ha andza niye dərma.»

19

Bazlam i Yesu ka gər i mahəhere ŋgwas Markus 10.1-12

¹ Yesu a ndəv ha bazlam ŋgay niye hay na, a lətse abəra ka dala i Galile, a ye ka dala i Yahuda a diye nēnged i magayam i Yurdum. ² Ndo hay mbərzəzza haladzay ta zəŋgal na. A mbəl tay ha ndo hay abəra ma dāvats tay hay.

³ Farisa hay ta hēndzəd ka tōv i Yesu. A satay mēhəle faya abəra suwat. Ta tsətsah faya, tē gwadāṭay: «Bazlam kway mapala eye

* 18:16 Bazlam mapala eye masulo eye 19.15.

kə vəl tsəved ka mahəhere ɲɟwas hərwi kwa i wu waray waray daw?*

⁴ Yesu a mbədatay faya, a gwadətay: «Ka dzanɟum wu nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye təbədew? Ka mada-zlay na, Mbəlom a ge hasləka ada ɲɟwas, ⁵ada a gwad: «Hərwi niye hasləka ma gəriye ha bəba ɲɟgay ta may ɲɟgay, ta ndziye ta ɲɟwas ɲɟgay. Ada nəteye ta təriye na, bo nəte.†» ⁶Andza niye, nəteye sulo sa bay, ane tuk na, andza ndo nəte.» Yesu a gwadətay sa: «Ndo zezeɲ mâ ɲɟəna ha wu nakə Mbəlom a dzapa ha aye bay.»

⁷ Farisa hay tə gwaday: «Musa a gwad hasləka ma ta həhariye na ɲɟwas ɲɟgay na, mâ watsay derewel i mahəhere a həlay a ɲɟwas ɲɟgay. Ada a tsik andza niye na, hərwi mey?»

⁸ Yesu a mbədatay fay, a gwadətay: «Musa a vəlakum tsəved ka mahəhere ɲɟwas kurom hay na, hərwi dərev kurom makula eye tɔɲɟwa tɔɲɟwa. Ane tuk na, ka madazlay na, andza niye bay. ⁹Neɲ faya na tsikakumeye, kwa way ka həhar na ɲɟwas ze məndzay a gər ka məge madama na, ada kə zla a dāma ɲɟwas mekeleɲ eye na, kə ge madama.»

¹⁰ Gawla ɲɟay hay tə gwaday: «Tadə bazlam i hasləka ta ɲɟwas andza niye na, ɲɟgama məzle ɲɟwas bay.»

¹¹ Yesu a mbədatay faya, a gwadətay: «Ndo hay tebiye ta sliye faya matəme matətike nakay bay. Ane tuk na, Mbəlom ma vəlateye gədaɲ a siye hay matəme.

¹² Ndo siye hay tə sla faya məzle ɲɟwas bay na, hərwi wu mekeleɲ eye hay wal wal. Ndo siye hay tə wa tay ha andza niye, bo tay a say ɲɟwas bay. Ndo siye hay na, ta dadak tay ha hərwi ada tâ zla ɲɟwas bay. Siye hay ta zla ɲɟwas bay na, hərwi Bəy i Mbəlom. Ndo nakə kə sla faya matəme matətike nakay aye na, mâ təma.»

Yesu a təma wawa hay

Markus 10.13-16; Luka 18.15-17

¹³ Ma dəba eye na, ndo hay tə həl naha wawa hay ka təv i Yesu hərwi ada mâ pa fataya həlay ada mâ dūwulay me a Mbəlom hərwi tay. Ane tuk na, gawla ɲɟay hay tə ɲɟatay a ndo hay faya ta həliye naha

wawa hay ka təv i Yesu na, tə gatay me.

¹⁴ Yesu a gwadətay: «Gərūm tay ha wawa hay tâ yaw ka təv ga. Kâ həharum tay ha bay, hərwi Bəy i Mbəlom mavəla eye na, a slala i ndo neheye andza wawa neheye.»

¹⁵ Yesu a pa həlay ka wawa niye hay hərwi məpe fataya ɲɟgama. Tsa na, a ye ɲɟway abəra ka təv niye.

Gawla zlele eye

Markus 10.17-31; Luka 18.18-30

¹⁶ Ndo wuray a yaw ka təv i Yesu, a tsətsah, a gwaday: «Miter, na giye wu ɲɟwalak eye na, mey nakə ada na hutiyeye sifa nakə ma ndəviye bay aye?»

¹⁷ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Ka tsətsahiye fagaya wu ka gər i wu ɲɟwalak eye na, hərwi mey? Ndo ɲɟwalak eye na, Mbəlom nəte ɲɟweɲ. Tadə a saka məhute sifa ka təv i Mbəlom na, rəhay ha gər a bazlam ɲɟay mapala eye.»

¹⁸ Ndo niye a tsətsah ka Yesu: «Bazlam mapala eye waray hay?»

Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Kâ kəd gər i ndo bay, kâ ge madama bay, kâ ge məkal bay, kâ raw me ka ndo kame i sariya bay, ¹⁹rəhatay ha gər a bəba yak ta may yak. Ada wudə ndo i məged yak dərmak andza ka wudə na gər yak.‡»

²⁰ Gawla niye a gwaday a Yesu: «Bazlam neheye mapala eye na rəhay ha gər tebiye. Maa ləkəɲew məge na, sa mey?»

²¹ Yesu a gwaday: «Kə saka matəre ndo ɲɟwalak eye na, do ta səkəm ha wu yak ada kâ ɲɟənataɲ suloy aye a ndo mətawak eye hay. Ka ge andza niye na, ka hutiyeye zlele mə mbəlom. Tsa na, dara peɲ bəzay.»

²² Gawla niye a tsəne andza niye na, a ye ɲɟway ta mevel eye hərwi zlele ɲɟay na, haladzay.

²³ Yesu a gwadətay a gawla ɲɟay hay: «Neɲ faya na gwadakumeye, sərum ha, mawura bo eye hərwi ndo i zlele hay mede a Bəy i Mbəlom. ²⁴Ada neɲ faya na gwadakumeye anaɲ sa: Tə bəmalə nakə ndo i zlele ma diye a Bəy i Mbəlom aye na, ɲɟgama zləgweme mâ ye ta bəd i ləpəre.»

²⁵ Gawla ɲɟay hay tə tsəne bazlam ɲɟay niye hay andza niye na, a gatay hərbaḃəkkə,

* 19:3 Madazlay i wu hay 1.27; 5.2. † 19:5 Madazlay i wu hay 2.24. ‡ 19:19 Madayaw abəra mə Ezipt 20.12-16; Bazlam mapala eye masulo eye 5.16-20 ada Levitik 19.18.

tə gwad: «Ane tuk na, kə ge andza niye na, mata sle mətəme na, way?»

²⁶ Yesu a zəba fataya, a gwadatay: «Ndəray ma sliye mətəme bay, ane tuk na, Mbəlom na, wuray a zay gədaŋ təbey.»

²⁷ Piyer a mbəday naha faya, a gwaday: «Tsəne! Nəmay anaŋ, nəmaa gər ha wu hay tebiye hərwi məpaka bəzay na, kəkay? Mata ge bo tə nəmay na, mey?»

²⁸ Yesu a gwadatay: «Neŋ faya na gwadəkumeye: Sərum ha na, neŋ Wawa i Ndo na ndziye ka təv məndze i bəy ta məzlaḅ ma məndzibəra wəfəye. Nəkurom neheye ka pumeŋ bəzay aye, ka ndzumeye ka təv məndze i bəy kuro gər eye sulo dərmak hərwi məgatay sariya a gwala i İsrayel hay kuro gər eye sulo. ²⁹ Ada ndo neheye tebiye tə gər ha gay tay, malamar tay hasləka eye hay ta malamar tay dem eye hay, bəba tay, may tay, wawa tay hay, guvah tay hay hərwi məzele ga aye na, ta hutiye a dəma ma ziye madzəga temerre ada ta hutiye sifa nakə ma ndəviye bay aye.

³⁰ Mə walaŋ i ndo neheye anəke nəteye ndo i me hay aye na, haladzay ta təriye ndo i dəba ada mə walaŋ i ndo neheye anəke nəteye ndo i dəba hay aye na, haladzay ta təriye ndo i me.»

20

Dzeke i ndo nakə a həl ndo mäge məsler hay a guvah ŋgay aye

¹ «Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo na, ndo wuray a ndohwaw abəra mə gay mekedə pərik hərwi məpəle ndo mäge məsler hay a guvah ŋgay. ² Tə ge tsakala i məfəte hwapat na, kwar i suloy nəte.* ³ Ta bəre tsid i mekedə na, a ye sa. A ye a ndzatay a gər a siye hay faya ta giye məsler bay, nəteye malətsa eye kəriye. ⁴ A gwadatay: “Nəkurom dərmak dum fətumeŋ guvah ga, na vəlakumeye wu i madagər kurom lele.” ⁵ Ndo niye hay tə tsəne andza niye na, ti ye a guvah ŋgay niye. Ndo niye a ye məpəle ndo i məsler hay ta məgərhpəpat, ada ta bəre məhkar i huwa a ge andza niye sa. ⁶ Ta bəre zləm na, a ye sa. A ye a huta ndo hay nəteye malətsa eye. A tsətsah fataya, a gwadatay: “Nəkurom mandza eye kanaŋ hwapat ze mäge məsler na, hərwi mey?”

* 20:2 A həlay i Yesu na, kwar i suloy nəte na, a sla məvəle merəbe i ndo nakə a ge məsler hwapat aye.

⁷ Ta mbəday faya, tə gwaday: “Hərwi ndəray kə həl may a məsler bay.” A gwadatay: “Nəkurom dərmak dumara, dum a guvah ga.”

⁸ «Huwa a ge na, ndo i guvah a zalay a ndo mələvay gər a məsler ŋgay, a gwaday: “Zalatay a ndo mäge məsler hay, vəlatay wu i madagər tay. Dazlay ta ndo neheye na həl tay duk aye ada kə ndəv ha ta ndo neheye na lah məhəle tay kurre aye.” ⁹ Ndo neheye ta dazlay a məsler ta bəre zləm i huwa aye na, ti ye naha kwa way a təma kwar i suloy nəte. ¹⁰ Ndo neheye ta dazlay kurre aye ti yaw. Tə dzala mə gər tay na, ta təmiye ma ziye i ndo neheye. Ane tuk na, tə vəlatay kwa way kwar i suloy nəte.

¹¹ Ta təma na, ta gunguz ka ndo i guvah, ¹² tə gwad: “Ndo neheye ti yaw ma dəba may aye, tə ge məsler na, bəre nəte tsa tuk na, ada ka vəlamay wu madagər may andza i tay na, kəkay? Nəmay na, nəmaa sa dəretsətəh mə pat hwapat ada nəmaa səmay naha a merəbe.” ¹³ Ndo i guvah niye a mbəday faya a ndo nəte mə walaŋ tay, a gwaday: “Dzam ga, na gaka mənese bay. Ka gama tsakala i mäge məsler pat eye nəte na, kwar i suloy nəte bədaw? ¹⁴ Zla wu i madagər, do. A seŋ na vəliye a ndo nakə a yaw ma dəba yak andza nakə na vələka aye dərmak. ¹⁵ Neŋ na, tsəved ga andaya mäge wu nakə a seŋ aye ta suloy ga. Kəgəbay nəkar na, sələk eye hərwi nakə neŋ ŋgwalak i ndo aye daw?” ¹⁶ Andza niye, ndo i dəba hay ta təriye ndo i me hay, ndo i me hay ta təriye ndo i dəba hay.»

Yesu a da ha məməte ŋgay ta mələtsew ŋgay abəra ma mədahaŋ sa

Markus 10.32-34; Luka 18.31-34

¹⁷ Ahəl nakə Yesu faya ma diye a Zerzelem aye na, a həl gawla ŋgay hay kuro gər eye sulo təv tay wal. Nəteye faya ta diye ka tsəved na, a gwadatay: ¹⁸ «Tsənum, anəke na, faya ka deyəkweye a Zerzelem. Mə dəma na, neŋ Wawa i Ndo ta vəlateye ga ha a həlay a bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ada a ndo neheye tə dzəŋgawa bazlam i Mbəlom məpala eye. Ta geŋeye sariya i məkəde, ¹⁹ ada ta vəlateye ga ha a ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. Ta ŋgwesəŋeye dəla abəra mə gər,

ta ndabiye ga ta mandalaba. Ta dariye ga ka mayako mazlələmbada eye. Ma məhəne mamahkar eye na, na lətseweye abəra ma mədahaŋ.»

*Matsətsehe i may i Yakuba ta Yuhana
Markus 10.35-45*

²⁰ Ma dəba eye na, ŋgwas i Dzebede a ye ka təv i Yesu ta wawa ŋgay hay. A ye naha a dəkw gurmets kame i Yesu hərwi matsətsehe faya wu. ²¹ Yesu a gwadaŋ: «A saka mey?»

A mbədaŋ faya a Yesu, a gwadaŋ: «Na tsətsah fakaya na, aza ahəl nakə ka ndza a bəy yak aye na, vəlatay tsəved a wawa ga neheye sulo aye t̄a ndza ka təv yak, nəte ta diye i həlay i mənday ada nenged ta diye i həlay i gula yak tey.»

²² Yesu a mbədaŋ faya, a gwadaŋ: «Ka sərūm wu nakə ka tsətsahumeye aye bay. Ka slumeye faya məse dəretsətseh nakə na siye aye dāw?»

Ta mbədaŋ faya, tə gwadaŋ: «Nəmaa liye faya.»

²³ Yesu a gwadaŋ: «Dedek, ka sum-eye dəretsətseh andza neŋ nakə na siye dəretsətseh aye. Ane tuk na, məndze ta diye i həlay i mənday ga kəgəbay ta diye i həlay i gula ga na, mata tsike na, neŋ bay. Təv məndze niye na, i ndo neheye Bəba ga a ləvatay ha bo aye wu tay.»

²⁴ Siye i gawla i Yesu hay kuro, tə tsəne bazlam niye na, tə ge mevel ka gawla i Yesu neheye sulo ta malamar ŋgay aye. ²⁵ Yesu a zalatay tebiye ka təv ŋgay, a gwadaŋ: «Nəkurom ka sərūm ha na, bəy bagwar eye ka məndzibəra faya ta ləviye ndo hay ta gədaŋ ada ndo bagwar eye hay ta bərəkiye ha gədaŋ tay ka siye i ndo hay. ²⁶ Ane tuk na, m̄a ge andza niye mə walaŋ kurom bay. Duh na, kə ge ndəray mə walaŋ kurom a say matəre bagwar eye na, m̄a təra ndo i məsler kurom. ²⁷ Kə ge ndəray mə walaŋ kurom a say matəre ndo i me na, m̄a təra beke kurom. ²⁸ Andza niye, neŋ Wawa i Ndo na yaw na, hərwi ada ndo hay t̄a geŋ məsler bay. Na yaw duh na, hərwi məgatay məsler a ndo hay ada məvəle ha məsəfare ga hərwi məmbəle tay ha ndo hay haladzay.»

*Yesu a mbəl tay ha guluf hay sulo
Markus 10.46-52; Luka 18.35-43*

²⁹ Ahəl nakə Yesu ta gawla ŋgay hay ti yaw abəra ma Zeriko aye na, ndo hay haladzay tə payaw bəzay. ³⁰ Guluf hay sulo nəteye mandza eye ka tsakay i tsəved. Tə tsəne Yesu faya ma diye ta tsəved eye niye na, tə pa bo ka mawude, tə gwad: «Bəy Maduweŋ, Wawa i Davit, nəməa gaka mə bo təbədew?»

³¹ Ndo hay tə gatay me hərwi ada t̄a ndza dıkdıkdı, ane tuk na, tə zaka ha mawude haladzay, tə gwad: «Bəy Maduweŋ, Wawa i Davit, nəməa gaka mə bo təbədew?»

³² Yesu a lətse, a zalatay, a tsətsah fataya: «A sakum n̄a ge hərwi kurom na, mey?»

³³ Ta mbədaŋ faya, tə gwadaŋ: «Bəy Maduweŋ, a samay na, həndəkamay na dərə tey.»

³⁴ Yesu a tsəne andza niye na, tə gay mə bo. A lamay a dərə tay, kwayaŋŋa ndo neheye sulo aye tə ŋgatay a dərə. Tsa na, tə pay bəzay a Yesu.

21

*Yesu a fələkwa a Zerozelem
Markus 11.1-11; Luka 19.28-40; Yuhana
12.12-19*

¹ Yesu ta gawla ŋgay hay, nəteye mazlam-bar bəse ta Zerozelem na, tə ndis! a gəma i Betifadze ka Mahamba i Tetədəz. Yesu a slər gawla ŋgay sulo kame, a gwadaŋ: ² «Dum naha a gəma nakə kame kurom aye. Ka ndislum naha na, ka ndzumeye a gər a zungo ta wawa ŋgay məbara eye. Pəluma tay ahaya ada k̄a yumeŋa tay ahaya. ³ Tadə ta tsikakum wuray na, mbədumatay faya: “A say a Bəy Maduweŋ.” Tsa na, ta gəriye kurom ha.»

⁴ Wu nakay a ge bo na, andza i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom nakə a tsik aye, a gwad: ⁵ «Gwadumatay a ndo neheye ma gəma i Zerozelem aye:

Zəba, bəy yak faya ma diye naha ka təv yak! Nengəye maləba eye, nengəye mandza eye ka zungo ada ka zungo wawa eye.* »

⁶ Gawla i Yesu neheye sulo aye, ti ye tə ge andza nakə Yesu a tsikatay aye. ⁷ Ti ye, tə gəsaw zungo niye ta wawa eye salamay. Ti ye ahaya, tə pa fataya peteked hay ada Yesu a ndza faya. ⁸ Ndo hay haladzay mbərəzza ta fətəl peteked tay hay ka tsəved, siye hay tə həbaw slambah i dərizl i gərdaf hay ta

* 21:5 zəba ma Zakari 9.9.

fətəl ka tsəved. ⁹Ndo neheye kame i Yesu ta ndo neheye ma dāba ŋgay aye na, ta wuda, tə gwad: «Zambadakway a Wawa i Davit! Mbəlom mā pa ŋgama ka ndo nakə faya ma deyeweye ta mæzele i Bəy Maduweŋ aye. Zambadakway a Mbəlom, neŋgeye nakə mə mbəlom aye!»

¹⁰Ahəl nakə Yesu a ndisl a Zerozelem aye na, a gatay a ndo neheye ma wuzlahgəma aye wadəŋ wadəŋ. Ta tsətsah, tə gwad: «Ndo nakay na, way?»

¹¹Ndo hay ta mbədatay faya: «Yesu, ndo mæde ha bazlam i Mbəlom, neŋgeye ndo i Nazaret ka dala i Galile.»

*Yesu mə gay i mædəslay ha gər a Mbəlom
Markus 11.15-19; Luka 19.45-48; Yuhana
2.13-22*

¹²Yesu a ndisl a Zerozelem na, a ye a dalamətagay i gay i mædəslay ha gər a Mbəlom. A ye naha na, a həhar tay ha ndo masəkəme wu hay ta ndo neheye ta səkəmiye ha wu hay aye. A pay həlay a tabal i ndo mambəde ha suloy, a mbəzl ha təv mändze i ndo masəkəme ha bodobodo hay.† ¹³Tsa na, a gwadatay: «Mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na: “Ta zaleye a gay ga na, gay i maɖuwule me. Ane tuk na, nəkurom ka tərūm ha lar i məkal hay na, kəkay?»‡»

¹⁴Guluf hay ta ndo matəra eye hay, ti ye ka təv i Yesu a gay i mædəslay ha gər a Mbəlom. Yesu a mbəl tay ha. ¹⁵Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo neheye tə dzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə ŋgatay a masuwayəŋ nakə Yesu a ge aye ta mawude i wawa neheye faya ta wudiye mə gay i mædəslay ha gər a Mbəlom: «Məzlab mā ndza ka Wawa i Davit» aye na, wu neheye a ndalatay hal-adzay. ¹⁶Tə gwaday a Yesu: «Ka tsəne wu nakə wawa neheye faya ta tsikiye bəɖaw?»

Yesu a mbədatay faya: «Ayaw, na tsəne. Nəkurom na, ka dzaŋgum bazlam nakə mawatsa eye mə Derewel aye dafa təbəɖew? “A saka nakə wawa hay ada ta wawa neheye faya ta siye wah mba aye tā zambadaka.§»

¹⁷Tsa na, a gər tay ha, a yaw abəra ma wuzlahgəma, a ye a Betani, a həna mə dəma.

*Gurov mawa eye bay
Markus 11.12-14,20-24*

¹⁸Tədə eye pərik i mekedə, ahəl nakə faya ma maweye a wuzlahgəma aye na, may a wur faya. ¹⁹A ŋgatay a gurov ka tsakay i tsəved. A ye a bəzay i dərizl i gərɖaf niye. Ane tuk na, a ŋgatay na, a slambah dekdek, mawa eye bay. A gwaday a gurov niye: «Ka wiye hohway dafa sa bay.» Kwayəŋŋa gurov niye a kula.

²⁰Gawla ŋgay hay tə ŋgatay andza niye, a gatay masuwayəŋ. Tə gwaday a Yesu: «Gurov nakay a kula kwayəŋŋa tsa na, kəkay?»

²¹Yesu a gwadatay: «Neŋ faya na tsikakumeye: Sərūm ha na, tadə ka dzalum ha ka neŋ ada ka gum hay mədzal gər kurom gərəŋ gərəŋ bay na, ka slumeye faya mæge wu nakə na gay a gurov nakay aye. Kwa a mahəmba, ka slumeye məgwaday: “Lətə abəra kanəŋ, ta kal ha bo a bəlay”, ada ma giye bo. ²²Tadə ka dzalum ha ka neŋ tə dərəv kurom peteh na, ka hutumeye wu nakə ka tsətsahumeye tə maɖuwule me a Mbəlom aye tebiye.»

*Maa vəlay gəɖəŋ a Yesu na, way?
Markus 11.27-33; Luka 20.1-18*

²³Yesu a ye, a fələkwa a gay i mædəslay ha gər a Mbəlom. A ye naha a dazlay a matətikatay. Ahəl nakə faya ma tətikiye na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta madugula i Yahuda hay, ti ye naha ka təv ŋgay. Ta tsətsah faya, tə gwaday: «Ka ge wu neheye na, ta gəɖəŋ waray? Maa vəlaka gəɖəŋ aye na, way?»

²⁴Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Neŋ dərmaƙ na tsətsahiye fakuma matsətəshe nəte, tadə ka mbəɖuməŋew faya na, na ge wu neheye ta gəɖəŋ waray na, na tsikakumeye. ²⁵Maa slər ha Yuhana madzəhuɖe ndo a yam na, way? Mbəlom tsukuɖu, ndo hay daw?»

Tə ma ha ka bo bazlam mə waləŋ tay, tə gwad: «Ka mbəɖakweye faya na, kəkay? Tadə ka gwadəkway, maa slər ha Mbəlom,

† 21:12 Yahuda hay ti yaw ma gəma mekeləŋ eye mata mbəde ha suloy tay. Ma dəba eye, ta sliye masəkəme gənaŋw hərwi kule ada məvəle dala i dzaŋgal i gay mædəslay gər a Mbəlom.

‡ 21:13 zəba ma Ezay 56.7 ada Zeremi 7.11. § 21:16 dəmes hay 8.3.

Yesu ma gwadakweye: “Ka dzalum ha bay na, kemey?” ²⁶ Ane tuk na, tadá ka gwadakway, maa sləraw Yuhana na, ndo hay, dzadzarakwa ta ndo hay hərwi ndo hay tebiye ta dzala ha Yuhana nengeye ndo mæde ha bazlam i Mbəlom.» ²⁷ Hərwi niye ta mbəday faya a Yesu, tə gwaday: «Nəmaa sər bay.»

Yesu a gwadatay: «Nəj bəbay na ge wu neheye ta gədarj i way na, na tsikakumeye bay.»

Dzeke i wawa hay sulo

²⁸ Yesu a gwad sa: «Ka dzalum ka dzeke nakay na, kəkay? Ndowne andaya wawa ngay hay sulo. A gwaday a wawa makurre eye: “Wawa ga, do bəgom ta ge məsler ma guvah.” ²⁹ Wawa ngay a mbəday faya, a gwaday: “Na diye bay.” Məndze tsekwerj na, a dzala ha ka bazlam ngay niye, a ye a guvah. ³⁰ Bəba a ye ka təv i wawa masulo eye a tsikay andza niye sa. Wawa ngay a mbəday faya, a gwaday: “Bəba ga, na diye.” Ane tuk na, ki ye bay. ³¹ Mə waləj i wawa neheye sulo aye, maa ge wu nakə a say a bəba ngay aye na, waray?»

Ta mbəday faya, tə gwaday: «Wawa makurre eye.»

Yesu a gwadatay: «Nəj faya na tsikakumeye, sərwm ha ndo matsekele dzanjgal hay ta ngwas neheye tə gawa madama aye ta lahakumeye a Bəy i Mbəlom. ³² Yuhana madzəhuəbe ndo a yam ki yaw kə dəkum ha tsəved dedek eye. Ka dzalum ha faya bay. Duh ndo matsekele dzanjgal ta ngwas neheye tə gawa madama aye ta dzala ha faya. Kwa ka ngatamay bəbay na, ka mbədum ha mədzal gər kurom hərwi mədzele ha faya bay.»

Dzeke i ndo neheye ta səkəm guvah hərwi məfəte aye

Markus 12.1-12; Luka 20.9-19

³³ Tsənum dzeke mekeleñ eye sa: «Ndowne andaya a dəs guvah. A zəv a dəma dərizl i gərdaf haladzay. Dərizl i gərdaf niye hay na, tə wa hohway. A lawara na ta zled, a ngar a dəma təgwad* hərwi maditse a dəma hohway ada a dəzl a dəma gay i matsəpe wu bagwar eye. Ma dəba eye a səkəmatay ha a

ndo hay hərwi məve nəte. Tsa na, a ye a gəma mekeleñ eye dərəj.

³⁴ «Həlay i mangəle hohway i gərdaf ngay niye hay a sla na, a slər ndo i məsler ngay hay ka təv i ndo neheye ta səkəm guvah ngay aye hərwi ada tə vəlayaw hohway i gərdaf ngay hay. ³⁵ Ane tuk na, ndo niye hay, tə ngatatay na, tə gəs makurre eye tə ndaba na lele. Tə gəs masulo eye, tə kəd na mədahañ eye ada tə kəd mamahkar eye tə kwar. ³⁶ Ndo i guvah a slər ndo i məsler mekeleñ eye hay, nəteye haladzay ta ze neheye kurre aye. Ane tuk na, ndo niye hay tə ge tay andza neheye kurre eye. ³⁷ Ka mandəve ngay eye na, a slər wawa ngay. A dzala, a gwad: “Wawa ga na, ta rəhay ha gər, ta geye wuray bay.” ³⁸ Ane tuk na, ndo niye hay, tə ngatay a wawa i ndo i guvah na, tə gwad mə waləj tay: “Anarj magedze ngay nakə ma ta ndiye na guvah ngay aye, ki yaw! Takwa, kədakwa na ada guvah nakay ma mətsakweye a nəkway!” ³⁹ Ti ye tə gəs wawa niye, ti ye ha dərəj ta guvah. Ti ye naha, tə kəd na.»

⁴⁰ Yesu a tsətsah fataya a gwadatay: «Ndo i guvah ki yaw na, ma giye tay ha ndo neheye na, kəkay?»

⁴¹ Ta mbəday faya, tə gwaday: «Ma kədiye ndo məkəde ndo niye hay abəra mə dəma, ma sakatay naha bay tebiye. Ma həliye a dəma ndo mekeleñ eye hay ada ta vəleye hohway i gərdaf ngay hay a həlay nakə kə nah aye.»

⁴² Tsa na, Yesu a gwadatay: «Dada ka dzanjgum wu nakə tə watsa a Dərewel i Mbəlom aye təbədew? A gwad:

“Kwar nakə ndo madəzle gay hay tə kal ha aye na,

matəra kwar lele eye a ze siye i kwar hay na, nengeye dūh.

Maa gwad kwar niye matəra kwar nakə lele eye hərwi madəzle gay na, Mbəlom.

Niye na, məsler i Mbəlom hərwi kway.†»

⁴³ Yesu a gwadatay sa: «Nəj faya na tsikakumeye, nəkurom na, ta zliye fakuma abəra Bəy i Mbəlom ta vəlay ha a ndo mekeleñ eye hay neheye faya ta giye wu nakə a say aye. ⁴⁴ Kwa way kə dəd ka kwar niye na, ma toliye. Ada kwar niye kə dəd ka

* 21:33 Təv maditse na, tə ngar təv andza təgwad hərwi maditse hohway. † 21:42 Dəmes hay 118.22-23.

ndoweje na, ma ləgəriye na kərdik kərdik andza merebek.»

⁴⁵ Bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye ta Farisa hay tə tsəne dzeke i Yesu niye hay na, tə sər a tsik ka nəteye. ⁴⁶ Ta pəla tsəved məgəse na. Ane tuk na, ta dzədzaratay a ndo hay hərwi ndo hay tə dzala Yesu na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom.

22

*Dzeke i magurlom i məzle dahəlay
Luka 14.15-24*

¹ Yesu a tsikatay dzeke mekeleŋ eye sa, a gwadatay: ² «Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo na, anəŋ andza nakay. Bəy a ge magurlom i mabəzləme gər i dahəlay i wawa ŋgay. ³ A slər gawla ŋgay hay, t̄a ye t̄a zalatayaw a ndo hay t̄a yaw t̄a nda daf i mabəzləme gər i dahəlay. Ane tuk na, ndo neheye tə zalatay aye na, ta kərah mede. ⁴ A slər gawla ŋgay mekeleŋ eye hay sa. A gwadatay: “Dum, gwadumatay a ndo neheye na zalatay aye na, t̄a yaw. Na da wu mənday anəke, na kəd gəsəŋ i sla ga hay ta neheye magəla eye hay lele aye na kəd, wu hay maləva bo eye tsiy. Dumara a mənde daf i mabəzləme gər i dahəlay.” ⁵ Ane tuk na, ndo neheye tə zalatay aye na, ta pa zləm ka bazlam tay niye bay. Ti ye ka mage masler tay hay. Ndo nenğed a ye a guvah, ndo mekeleŋ eye a ye masəkəme ha wu ŋgay hay. ⁶ Ndo siye hay tə gəs tay hay gawla i ndo niye, tə gatay dərətsətseh, tə kəd tay ha mədahaŋ eye hay.

⁷ «Bəy niye a tsəne andza niye na, a ndalay. A slər sidzew hay, ti ye ka mabəbazl tay ada tə mədzay ako a gəma tay. ⁸ Tsa na, a gwadatay a ndo i məsler ŋgay hay: “Daf i mabəzləme gər i dahəlay mada eye haladzay, ane tuk na, ndo neheye na zalatay aye na, ta sla mənde bay. ⁹ Hərwi niye, dum ka tsəved bagwar eye hay, zalumatayaw a ndo neheye ka ndzumatay a gər aye, t̄a yaw ka mənde daf.” ¹⁰ Ndo i məsler ŋgay hay ti ye. Ti ye naha tə hayay gər a ndo neheye tə ndzatay a gər aye tebiye, ndo ŋgwalak eye hay ta ndo neheye ŋgwalak eye bay aye. Gay i magurlom a rah ta ndo hay.

¹¹ «Bəy a fələkwa a gay hərwi mazəbe ka ndo neheye a zalatay aye tuk. A ye naha

a ŋgatay a ndo nəte peteked i magurlom i mabəzləme gər i dahəlay andaya faya bay. ¹² A gwaday: “Dzam ga, peteked i magurlom i mabəzləme gər i dahəlay andaya fakaya bay sa na, ka fələkww kanəŋ ma kəkay?” Ane tuk na, ndo niye ka mbəday faya bay. ¹³ Tsa na, bəy a gwadatay a ndo i məsler ŋgay hay: “Dum naha, dzawumay na həlay tə sik, kalum ha abəra a ləvoŋ. Mə dəma na, ta tuwiye tə mahəpədə zler eye.*”»

¹⁴ Andza niye, Yesu a gwad: «Ndo hay haladzay mazala eye hay, ane tuk na, ndo neheye tə pala tay ha aye na, nəteye haladzay bay.»

*Məvəle dzaŋgal a bəy i Roma
Markus 12.13-17; Luka 20.20-26*

¹⁵ Farisa hay ti ye, tə haya gər. Tə ma ha ka bo bazlam mə walaŋ tay hərwi mapəle tsəved ma kəkay nakə ta həliye suwat abəra ka Yesu tə matsətsehe faya abəra bazlam aye. ¹⁶ Ta ndəv ha məhay gər na, tə slər siye i ndo hay mə walaŋ i gawla tay hay ta siye i ndo i Herod ka təv i Yesu. Ti ye naha, tə gwaday: «Miter, nəmaa sər ha nəkar, ka tsik na, dedək. Nəkar faya ka tətikateye a ndo hay dedək ka mede nakə a say a Mbəlom aye. Ka dzədzaray a wu nakə ndo hay ta dzaliye təbey ada ka ŋgəna tay ha ka bo bəra ndo hay təbey. ¹⁷ Hərwi niye, tsikamay wu nakə ka dzala faya aye: Bazlam kway mapala eye kə vəl tsəved məvəle dzaŋgal a bəy i Roma tsukudu kə vəl tsəved məvəle bay dāw?»

¹⁸ Ane tuk na, Yesu a sər tay naha ka mədzał gər tay nakə ŋgwalak eye bay aye. A gwadatay: «A nəkurom ndo i bəbərək hay, ka həlumeye fağaya abəra suwat na, hərwi mey? ¹⁹ Ehey bəzumeŋ ha suloy nakə tə vələwa dzaŋgal eye tədəy.» Tə zlayaw kwar suloy nəte, tə vələy. ²⁰ Tsa na, Yesu a gwadatay: «Məndzəkit bo nakay ta məzele nakay faya na, i way?»

²¹ Ta mbəday faya, tə gwaday: «I bəy i Roma.»

Yesu a gwadatay: «Aya! Wu i bəy i Roma na, vəlumay ha a bəy i Roma ŋgway. Wu i Mbəlom na, vəlumay ha a Mbəlom ŋgway.»

²² Tə tsəne andza niye na, a matay ha hərbaḃəkka. Tə gər ha Yesu, ti ye wu tay.

* 22:13 zəba mə Mata 8.12.

Matsətsəhe ka gər i mələtsəw i mədahaŋ hay abəra ma bəf

Markus 12.18-27; Luka 20.27-40

²³ Pat eye niye, Saduke hay ti ye ka təv i Yesu. Azlakwa bay Saduke hay na, nəteye tə dzala ha tə gwad: «Ka mət na, mələtsəw abəra ma mədahaŋ andaya sa bay.» Ta tsətsəh ka Yesu, tə gwadāy: ²⁴ «Miter, Musa a gwad: “Tadə ndoweye a mət ze məwe wawa na, malamar ŋgay mā zla madakway i ŋgwas niye. Ma zliye na, hərwi ada hulfe i ndo niye a mət aye mā dze bay.†” ²⁵ Ndo hay andaya nəteye tasəla ta malamar hay. Malamar tay makurre eye a zla dahəlay. A mət ze məwe wawa hay, malamar ŋgay masulo eye a zla ŋgwas niye. ²⁶ Malamar ŋgay masulo eye a mət ze məwe wawa dərma. Malamar tay mamahkar a ge andza niye, nəteye niye tasəla tebiye tə mət ze məwe wawa. ²⁷ Nəteye tebiye tə mət na, ŋgwas a mət dərma. ²⁸ Ada pat nakə mədahaŋ hay ta lətsəweye abəra ma mədahaŋ aye na, ŋgwas niye ma təriye na, i way? Hərwi nəteye tebiye ta zla ŋgwas niye.»

²⁹ Yesu a mbədatay faya, a gwadāy: «Faya ka vumay gər a bo kurom hərwi ka sərūm wu nakə mawatsa eye mə Dərəwel i Mbəlom aye bay ada ka sərūm gədaŋ i Mbəlom bay. ³⁰ Andza niye, ahəl nakə ta lətsəweye abəra ma mədahaŋ aye na, hasləka hay ta ŋgwas hay ta zliye bo sa bay. Ane tuk na, ta ndziye na, andza gawla i Mbəlom neheye mə mbəlom aye. ³¹ Ka bazlam i mələtsəw abəra ma mədahaŋ na, dāda ka dzaŋgum wu nakə Mbəlom a tsikakum mə Dərəwel ŋgay aye təbədew? A gwad: ³² “Nəŋ na, Mbəlom i Abraham, Mbəlom i Izak, Mbəlom i Zakob.‡” Mbəlom na, nəŋgeye Mbəlom i mədahaŋ hay bay, nəŋgeye Mbəlom i ndo neheye ta ndziye huya ta sifa aye.»

³³ Ndo neheye tebiye tə tsəne matətike ŋgay niye a tətikatay aye na, a gatay hərbəbəkka.

Bazlam mapala eye nakə a ze siye hay aye Markus 12.28-34; Luka 10.25-28

³⁴ Farisa hay tə tsəne Yesu a sla ka Saduke hay tə bazlam na, tə haya gər. ³⁵ Ndo nəte mə walaŋ tay na, nəŋgeye ndo mədzaŋgawa

bazlam i Mbəlom mapala eye, a ye ka təv i Yesu, a say məhəle faya abəra suwat. A tsətsəh ka Yesu, a gwadāy: ³⁶ «Miter, mə walaŋ i bazlam i Mbəlom mapala eye hay, bagwar eye na, waray?»

³⁷ Yesu a mbəday faya, a gwadāy: «“Wuda Bəy Maduweŋ Mbəlom yak tə dərev yak tebiye, ta məsəfəre yak tebiye, ada tə metsehe yak tebiye.§” ³⁸ Bazlam mapala eye bagwar eye ada nakə ŋgwalak eye a ze siye hay aye na, anaŋ. ³⁹ Bazlam mapala eye nakə a ze siye hay aye andza makurre eye anaŋ: “Wuda ndo i məged yak andza ka wuda na gər yak.*” ⁴⁰ Bazlam i Musa mapala eye tebiye ada matətike i ndo məde ha bazlam i Mbəlom tebiye a dzapa a huđ i bazlam neheye mapala eye sulo aye.»

Kərīste ta Davit

Markus 12.35-37; Luka 20.41-44

⁴¹ Yesu a tsətsəh bazlam ka Farisa neheye mahaya gər aye, a gwadāy: ⁴² «Ka dzalum ka Kərīste na, kəkay? Nəŋgeye wawa i way?»

Tə gwadāy: «Nəŋgeye Wawa i Davit.»

⁴³ Yesu a gwadāy: «Ada ma kəkay Davit a ma ha bazlam i Məsəfəre Tsədəŋŋa eye nakə a tsik ahəl niye, a zalay “Bəy Maduweŋ ga” aye daw? Hərwi Davit a gwad:

⁴⁴ “Bəy Maduweŋ Mbəlom a gwadāy a Bəy Maduweŋ ga na:

Dara ndza tə halay i məndaŋ ga

hus a pat nakə nəŋ, na piye tay ha ndo mənə dəre hay a huđ i sik yak aye.†”

⁴⁵ «Tadə Davit kə zalay a Kərīste “Bəy Maduweŋ” tuk na, ada Kərīste nəŋgeye wawa i Davit na, ma kəkay?»

⁴⁶ Mə walaŋ i Farisa niye hay ndəray kwa nəte ka mbəday ka bazlam ŋgay niye bay. A dazlay pat eye niye, kwa way a dzadzər matsətsəhe faya matsətsəhe neheye kəriye.

23

Yesu a matay ha mənese a bəy i Yahuda hay

Markus 12.38-39; Luka 11.43,46, 20.45-46

¹ Ma dəba eye na, Yesu a gwadāy a ndo hay mahaya gər eye haladzay ta gawla ŋgay hay: ² «Ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom

† 22:24 zəba ma Madazlay i wu hay 38.8; Bazlam mapala eye masulo eye 25.5-6. ‡ 22:32

Madayaw abəra ma Ezipt 3.6, 15, 16. § 22:37 Bazlam mapala eye masulo eye 6.5. * 22:39 Levitik 19.18.

† 22:44 Dəmes hay 110.1.

mapala eye ta Farisa hay mäsler tay na, mädätay ha bazlam i Musa mapala eye a ndo hay. ³Rəhumatay ha gər ada gum wu neheye tebiye faya ta tsikakumeye. Ane tuk na, kâ gum andza nətəye bay, hərwi faya ta giye wu nakə faya ta tsikiye bay. ⁴Nətəye faya ta hayeye gər a wu neheye tə mba a zla bo bay, faya ta piye ka gər i ndo hay. Ane tuk na, bo tay eye kwa mələmay ta wur həlay, ta kərah madzəne ndo hay.

⁵«Mäsler tay faya ta giye na, hərwi ada ndo hay tã zəba fataya, tã gwad nətəye ngwalak eye hay. Mahodok neheye tã mbəkwwa ada tã barawa ka bo aye na, bagwar aye hay. Ta səkahawa ha me i peteked tay ta zəbol.* ⁶Ma tən nakə ndo hay tã haya gər ka mände wu mänday aye na, ta wudā mändze ka tən nakə ngwalak eye ada mäg gay i maduwule me, tã ndziye na, ka tən nakə ndo hay ta ngatəteye aye. ⁷A satay ndo hay tã tsikatay me mə walaŋ i ndo hay haladzay ada tã zalatay “Miter” hay.

⁸«Ane tuk na, nəkurom na, ndəray m̄ zalakum ndo “Miter” hay təbey. Hərwi, Miter kurom na, nətə tsa. Nəkurom tebiye na, ta malamar hay. ⁹Kâ zalumay a ndəray ka mändzibəra nakay “Bəba” bay. Hərwi Bəba kurom na, nətə, neŋgeye mə mbəlom. ¹⁰Kâ pəlum tã zalakum “bagwar may hay” bay. Hərwi bagwar kurom na, Kəriste nətə tsa. ¹¹Ndo nakə bagwar eye mə walaŋ kurom aye na, m̄ təra ndo i mäsler kurom. ¹²Kwa way kə say matəre bagwar eye kame i ndo hay na, Mbəlom ma təriye ha wawa eye dūh. Kwa way ka təra ha gər ngay wawa eye na, Mbəlom ma təriye ha bagwar eye dūh.»

Dəretsətseh ka ndo mädzəngawa bazlam i Musa mapala eye ta Farisa hay
Markus 12.40; Luka 11.39-42,44,47-52, 20.47

¹³«A nəkurom ndo mädzəngawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay, nəkurom na, ndo i bəbəkək hay, dəretsətseh ka gər kurom hərwi faya ka dərəzlumatay na tsəved mede a Bəy i Mbəlom a ndo hay. Bo kurom eye a sakum mede bay ada ndo neheye a satay mede aye, a sakum mägəre tay ha tã ye bay.

* ^{23:5} Yahuda hay tã mbəkwwa mahodok, tã pawa a dəma tən mädzəngə hay mə Dərewel i Mbəlom. Tə barawa ka da'ar, ka həlay i gula. Tə mawa ahaya bazlam i Mbəlom mapala a gər na, andza niye.

[¹⁴«A nəkurom ndo mädzəngawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay, nəkurom na, ndo i bəbəkək hay. Dəretsətseh ka gər kurom hərwi faya ka buwumeye wu abəra ka madakway i ngwas hay. Ka duwulawum me wədvəd hərwi ada ndo hay tã gwad nəkurom ndo ngwalak eye hay. Hərwi niye, ta gakumeye sariya kurom na, ma ziye siye i ndo hay, ta sakakumeye naha bay.]

¹⁵«A nəkurom ndo mädzəngawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay, nəkurom na, ndo i bəbəkək hay. Dəretsətseh ka gər kurom hərwi faya ka həhalumeye ka dala ada ka bəlay hərwi ada ndo hay tã pakum bəzay. Ka hutum ndo nətə na, ka tərumeye ndo nakə ma hutiyə sariya i Mbəlom ma ziye kurom madzəga sulo aye.

¹⁶«A nəkurom neheye ka tərüm andza guluf hay faya ka lakumeye tay ha ndo hay aye, dəretsətseh ka gər kurom. Faya ka gwadumeye: “Tadə ndoweye kə mbada tə gay i mädəslay ha gər a Mbəlom na, andza kə mbada bay, a tsik bazlam mətsike tsa. Ane tuk na, tadə ndoweye kə mbada ta gura i gay i mädəslay ha gər a Mbəlom na, kutoŋ ma giye wu nakə a mbada ha aye.” ¹⁷A nəkurom ndo i matərahəŋ hay, nəkurom guluf eye hay. Wu nakə ngwalak eye dūh na, mey? Gura tsukudu gay i mädəslay ha gər a Mbəlom nakə ma təriye ha gura tsədaŋŋa eye daw? ¹⁸Faya ka gwadumeye sa: “Tadə ndoweye kə mbada ta tən məvəlay wu a Mbəlom na, andza kə mbada bay, a tsik bazlam mətsike tsa. Ane tuk na, kə mbada tə wu nakə tə vəlay a Mbəlom mapa eye ka tən məvəlay wu a Mbəlom aye na, kutoŋ ma giye wu nakə a mbada ha aye.” ¹⁹Nəkurom na, guluf eye hay, ngwalak eye dūh na, mey? Wu nakə tə vəlay a Mbəlom aye tsukudu, kəgəbay tən məvəlay wu a Mbəlom nakə ma təriye ha tsədaŋŋa wu nakə tə vəlay kəriye a Mbəlom aye daw? ²⁰Hərwi niye, ndoweye kə mbada ta tən məvəlay wu a Mbəlom na, a mbada ta tən məvəlay wu a Mbəlom ada tə wu neheye faya aye tebiye. ²¹Ndoweye kə mbada tə gay i mädəslay ha gər a Mbəlom na, a mbada ta gay i mädəslay ha gər a Mbəlom ada ta

Mbøloom nakə mandza eye mə dəma aye.
²² Ndowneye ka mbada ta magərmbøloom na, a mbada ta təv mändze i Mbøloom ada ta ndo nakə mandza eye mə dəma aye.

²³ «A nəkurom ndo mədzanğawa bazlam i Mbøloom mapala eye ta Farisa hay, nəkurom na, bəbək eye hay. Dəretsətseh ka gər kurom hərwi ka hayumay gər a slambah i ala kurom hay tebiye na, mə kuro na, ka zlawum nətə ka vəlawumay a Mbøloom. Ada ka gərüm ha mäge wu ɲgwalak eye mə bazlam i Mbøloom mapala eye düh na, kəkay? Andza məgweđe mäge wu nakə a ye ka bo mäge aye, mäge wu ɲgwalak eye a ndo hay, məpə madzal gər ka Mbøloom. Anaɲ wu nakə a ye ka bo mäge aye, ze məgər ha siye bay. ²⁴ Nəkurom ka tərüm na, andza guluf neheye faya ta lakiye tay ha ndo hay aye. Faya ka pəlumeye madzendzew hay abəra ma yam kurom nakə faya ka sum aye, ane tuk na, ka gərüm ha a dəma zləgweme.

²⁵ «A nəkurom ndo mədzanğawa bazlam i Mbøloom mapala eye ta Farisa hay, nəkurom na, bəbək eye hay. Dəretsətseh ka gər kurom hərwi nəkurom faya ka tsakadumeye dəba i gəsiyem ta dəba i səra lele. Ane tuk na, huđ eye maraha eye tə wu neheye ka kəlum aye ada tə wu nakə a say a bor i bo kurom aye. ²⁶ A nəkurom Farisa neheye ka tərüm andza guluf hay aye, tsakadum na huđ i gəsiyem kurom təday ada dəba eye bəbay ma zəbiye lele dərmak.

²⁷ «A nəkurom ndo mədzanğawa bazlam i Mbøloom mapala eye ta Farisa hay, nəkurom bəbək eye hay. Dəretsətseh ka gər kurom hərwi nəkurom ka ndəkəkitum bo na, tsəvay neheye ta lambad tay ha dəba eye lele, a zəba kudəkudək. Tə le ka dərə mazəbe fataya haladzay. Ane tuk na, mə huđ eye na, maraha eye ta mətasl i mədaharɲ hay ada tə wu neheye maza eye tebiye. ²⁸ Nəkurom na, andza niye dərmak. Ka dərə i ndo hay na, ka gwadum nəkurom ndo i dedək hay. Ane tuk na, mə dərəv kurom na, nəkurom maraha eye ta bəbək ada ta mənese.

²⁹ «A nəkurom ndo mədzanğawa bazlam i Mbøloom mapala eye ta Farisa hay, nəkurom na, bəbək eye hay. Dəretsətseh ka gər kurom hərwi faya ka dəzlumeye tsəvay i ndo mədə ha bazlam i Mbøloom hay, ada faya ka lambadumeye tsəvay i ndo neheye tə pay

bəzay a Mbøloom ta dedək aye. ³⁰ Ada ka gwadum: “Tadə nəmaa ge andaya a həlay i bəba tətə may neheye tə kədawa ndo mədə ha bazlam i Mbøloom hay aye na, nəmaa dzapiye ta nətəye hərwi məkədə tay ha bay.” ³¹ Andza niye, bo kurom eye tə gər kurom ka sərüm ha nəkurom wawa i ndo neheye tə kəđ tay ha ndo mədə ha bazlam i Mbøloom hay aye. ³² Lele, ndədikum ka məsler i bəba tətə kurom huyal!

³³ «Nəkurom na, dədə hay, wawa i palas hay! Ka slumeye mətəme abəra ka sariya i ako nakə ma mbatiye bay aye na, kəkay? ³⁴ Hərwi niye, tsənum lele: Na slərakumeye naha ndo mədə ha bazlam i Mbøloom hay, ndo neheye ta tsah aye, ndo neheye ta tətikakumeye. Ka kədumeye tay ha siye hay, ka darumeye tay ha siye ha ka mayako mازلmbada eye, siye ka ndabumeye tay ha ta mandalaəba mə gay i mađuwule me kurom hay ada siye ka həharumeye tay ha ka gəma ka gəma. ³⁵ Andza niye, ndo neheye ka kədum tay ahəl niye kəriye ta ge mənese bay aye na, mənese eye ma dədiye na, ka gər kurom. A dazlay ka Abel ndo məpay naha faya a Mbøloom hus ka Zakari wawa i Baraki nakə ka kədum mə walaɲ i təv məvəlay wu a Mbøloom ta təv nakə tsədəɲɲa eye. ³⁶ Neɲ faya na gwadakumeye: Sərüm ha na, wu neheye tə ge ahəl niye tebiye na, sariya i Mbøloom ma dədiye ka ndo neheye anəke aye.»

*Yesu a tuwa Zerozelem
 Luka 13.34-35*

³⁷ Yesu a dazlay mətəwe Zerozelem. A gwad: «Nəkurom ndo i Zerozelem hay, nəkurom ndo i Zerozelem hay. Nəkurom neheye ka bəbazlum tay ha ndo mədə ha bazlam i Mbøloom hay ada ka kədum tay ha ndo neheye Mbøloom a slərakum naha aye tə kwar. Sik nday nakə a seɲ məhayakum gər ka təv ga andza mandzekwer nakə ma hay-atay gər a wawa ɲgay hay a huđ i gwezleviyek ɲgay aye. Ane tuk na, ka wudum bay! ³⁸ Hərwi niye, gay kurom ma təriye rəgay. ³⁹ Andza niye, neɲ faya na gwadakumeye: Ma dazleye anəke ka ɲgatumeɲeye sa bay hus ahəl nakə ka gwadumeye: “Mbøloom mâ pa ɲgama ka ndo nakə faya ma deyeweye tə məzele i Bəy Maduwerɲ aye!”»

24

Yesu a da ha ta mbæzliye ha gay i mædæslay ha gær a Mbælom

Markus 13.1-2; Luka 21.5-6

¹ Yesu a ndohwaw abæra mæ gay i mædæslay ha gær a Mbælom. Ahæl nakæ faya ma diye ngway aye na, gawla ngay hay ti ye naha ka tæv ngay hærwi a satay mæday ha ta dæzl gay i mædæslay ha gær a Mbælom ada siye i gay hay na, kækay. ² Yesu nengeye a gwadatay: «Faya ka ngatumeye a wu neheye tebiye na gwad ba? Særum ha kame na, ka ngatumeye a kwar kwa næte ka gær i kwar ngæd bay. Ta mbæzliye ha hele hele.»

Ngodgor i mandæve i mændzibæra

Markus 13.3-13; Luka 21.7-19

³ Yesu a ye, a tsal a Mahæmba i Tetædæz. Ahæl nakæ nengeye mandza eye na, gawla ngay hay ti ye ka tæv ngay mahæteye, ti ye ta tsætsah faya, tæ gwaday: «Tsikamay, wu neheye ta ta giye bo na, kæday? Ada ngodgor waray nakæ ma diye ha mazlambar ka maweye ada mændzibæra mazlambar ma ndæviye aye?»

⁴ Yesu a mbædatay faya, a gwadatay: «Gum metsehe! Ndæray mâ sæpat kurom bay. ⁵ Hærwi ndo hay haladzay ta deyeweye ta mæzele ga. Kwa way ma gwadiye: “Nerj na, Kæriste!” Ada ta sæpatiye ndo hay haladzay. ⁶ Ka tsænum ndo hay faya ta giye varam bæse tæ nækurom kwa neheye dærenj tæ nækurom aye na, kâ dzædzarum bay. Hærwi wu neheye na, kutoŋ ta ndisleweye. Ane tuk na, mandæve i mændzibæra zuk bay. ⁷ Slala ngæd ta giye varam ta slala nengeð, bæy ta bæy ta giye varam. Mændæzlanj ma giye, dala ma bæliye ma gæma hay wal wal. ⁸ Wu neheye tebiye ta giye bo na, andza mæwe wawa nakæ a dazlay a ngwas aye.»

Wu nakæ ma ndzateye a gær a gawla i Yesu hay aye

⁹ «Ma dæba eye na, ndo hay ta gæsiye kurom hærwi ada tæ gakum dæretsætseh, ta kædiye kurom. Slala i ndo hay tebiye ta nakumeye dære hærwi ga. ¹⁰ A hælai niye na, ndo hay haladzay ta gærwi ha mæpe mædzal gær abæra ka nerj. Ta hælaiye ka bo me ada ta niye a bo dære mæ walarj tay næte næte. ¹¹ Ndo neheye tæ gwad næteye ndo

mæde ha bazlam i Mbælom aye haladzay ta deyeweye. Ta sæpatiye ndo hay haladzay. ¹² Mænese ma sækahiye haladzay. Hærwi niye, mawude bo i ndo hay haladzay ma nækidiye. ¹³ Ane tuk na, ndoweye kæ sæmay naha hus ka mandæve aye na, Mbælom ma tæmiye ha. ¹⁴ Ta diye ha Labara ngwalak eye i Bøy i Mbælom a ndo i mændzibæra hay tebiye hærwi ada ndo neheye tæ sær Mbælom bay aye tæ tsæne. Tsa na, mændzibæra ma ndæviye.»

Ta mbæzliye ha Zerozelem

Markus 13.14-23; Luka 17.23-24,37, 21.20-24

¹⁵ Yesu a gwadatay: «Ka ngatumeye a wu-ray maga zluwer eye andza mazælatoŋgo, ma lætsiye a tæv nakæ tsædæŋŋa eye, andza nakæ Daniyel* ndo mæde ha bazlam i Mbælom kæ tsik faya. (Ndowneye kæ dzanga na, mâ tsæne lele.) ¹⁶ Ndo neheye ka dala i Yahuda aye, ta ngatay a wu niye na, tæ hway a mahæmba hay. ¹⁷ Ndo nakæ nengeye ka gær i gay aye na, mâ mbæzlaw ka dala hærwi mede mæhælaw wu ngay hay abæra mæ gay ngay bay. ¹⁸ Ndo nakæ nengeye ma guvah aye na, mâ mbæda gær a mætagay ngay mæzlaw peteked ngay bay. ¹⁹ Pat eye niye na, dæretsætseh wene wene eye na, ka gær i ngwas neheye tæ bo sulo aye ada ka ngwas neheye faya ta vølateye wah a wawa tay hay aye! ²⁰ Duwulumay me a Mbælom hærwi mahway nakæ ka hwayumeye mâ ge a hælai i mætasl bay kægæbay pat i mazæzukw bo bay. ²¹ Andza niye, a hælai niye na, ndo hay ta siye dæretsætseh haladzay. Kwa ahæl nakæ Mbælom a ge mændzibæra aye hus anæke na, dæda ndæray kæ sa dæretsætseh andza niye bay ada dæda ma giye bo andza niye sa bay. ²² Tædæ Mbælom mâ nækid ha abæra ka pat i dæretsætseh bay na, ndæray kwa næte ma tæmiye bay. Ane tuk na, a nækid ha hærwi ndo ngay neheye a pala aye.

²³ «Tædæ ndæray kæ gwadækum: “Zæbum! Kæriste ananj!” kægæbay “Nengeye atay!” na, kâ tæmum bazlam ngay bay. ²⁴ Andza niye, ndo masæpete ndo hay ta deyeweye. Ta gwadiye næteye na, ndo mæde ha bazlam i Mbælom, kægæbay ndo mætæme ha ndo nakæ Mbælom a slæraweye. Næteye na, ta giye masuwayanj hay ada tæ wu neheye ma giye hærwæbækka aye hærwi tædæ ma giye bo

* 24:15 zæba ma Daniyel 9.27; 11.31; 12.11.

na, masəpete tay ha ndo neheye Mbəlom a pala aye. ²⁵ Anəŋ, na tsikakum ka bo abəra kurre. Pum a zləm lele.

²⁶ «Tadə ta gwadakum: “Kəriste anəŋ mə pesl”, kâ yum bay, kəgəbay ta gwadakum: “Nəŋgeye anəŋ maŋgaha bo eye kanəŋ” na, kâ təmum bay. ²⁷ Nəŋ Wawa i Ndo, na deyeweye na, andza mawutsedə i mbəlom nakə ta ŋgateye kwa tə waray aye. ²⁸ Andza niye, təv nakə wu maməta eye mə dəma aye na, magoduk hay ta hayiye gər a dəma.»

Məməw i Wawa i Ndo

Markus 13.24-27; Luka 21.25-28

²⁹ «Kwayəŋna dəretsətseh niye hay ta ye abəra mə dəma na, pat ma giye andaya sa bay ada kiye ma dəviye bay. Wurzla hay dərmaŋ ta kutsaweye abəra ka magərmbəlom, ada wu neheye gədaŋ eye ka magərmbəlom aye ta bəliye haladzay. ³⁰ Pat eye niye na, ndo hay ta ŋgateye a wu nakə ma diye ha nəŋgeye faya ma deyeweye aye ka magərmbəlom. Ndo i məndzibəra hay tebiye ta tuwiye ka bo. Ta ŋgeteŋeye a nəŋ Wawa i Ndo na deyeweye ma pazlay ta gədaŋ ada ta məzlaɓ eye haladzay. ³¹ Ta fa tolom bagwar eye na, ma sləraweye gawla i Mbəlom hay, ta hayay gər a ndo neheye a pala tay ha aye abəra ka kokway i məndzibəra tebiye kwa ka waray ka waray.»

Dzeke i gurow

Markus 13.28-31; Luka 21.29-33

³² Yesu a gwadatay: «Tsənum dzeke i gurow təday. Ka ŋgatumay a gurow ka dudu na, ka sərūm ha gwaduvay kə ge, mazlambar yam ma piye bədaŋ? ³³ Andza niye, ka ŋgatumay a wu neheye tebiye ta ndislew na, sərūm ha nəŋ Wawa i Ndo mazlambar na deyeweye, nəŋ ka maged. ³⁴ Nəŋ faya na gwadakumeye: Sərūm ha na, wu nakay tebiye ma giye bo na, ndo neheye anəke aye ta mət zuk bay. ³⁵ Magərmbəlom ta dala ta dziye, bazlam ga na, dada ma dziye bay.»

Maa sər pat nakə məndzibəra ma ndəviye na, Mbəlom nəte ŋgweŋ

Markus 13.32-37; Luka 17.26-30,34-36

³⁶ Yesu a gwadatay sa: «Ma deyeweye pat waray na, ndəray kwa nəte a sər bay. Ada ma deyeweye ahəl waray na, ndəray a sər həlay eye bay sa. Kwa gawla i Mbəlom hay mə mbəlom, kwa nəŋ Wawa ŋgay bəbay,

nəmaa sər bay. Maa sər pat eye na, Mbəlom Bəba ga nəte ŋgweŋ. ³⁷ Wu nakə a ge bo a həlay i Nuhu aye na, pat nakə nəŋ Wawa i Ndo na deyeweye na, ma ta giye bo andza niye dərmaŋ.† ³⁸ Hərwi ahəl nakə yam ka dazlay a məpe zuk bay aye na, ndo hay tə ndayawa wu mənday, tə sawa wu məsay, tə zlawə dahəlay ada tə wəlawə dem tay hay a zal hus a pat nakə Nuhu a fələkwa a kwalalaŋ i yam aye. ³⁹ Ta sər ka bo bay hus a həlay nakə yam a yaw a həl tay ha tebiye. Ahəl nakə nəŋ Wawa i Ndo na deyeweye na, ma giye andza niye dərmaŋ.

⁴⁰ «A həlay niye na, ndo hay sulo ma guvah na, ta zliye nəte, ta gəriye ha nəŋged. ⁴¹ ŋgwas hay sulo ta ləgəriye na, ta zliye nəte ta gəriye ha nəŋged. ⁴² Hərwi niye, ndzum na, tsezlezleŋŋe bəna ka sərūm pat nakə Bəy Maduweŋ kurum ma maweye bay.

⁴³ «Tsənum wu nakay lele: Ndo i gay m̄a sər həlay nakə məkal ma deyeweye ma kəliye na aye na, ma ndzahəriye bay. Ma ndziye tsezlezleŋŋe, ma gəriye ha məkal m̄a fələkwa a gay ŋgay bay. ⁴⁴ Hərwi niye, nəkurom dərmaŋ ləvum bo, hərwi nəŋ Wawa i Ndo na maweye ahəl waray na, ka sərumeye bay.»

Ndo i məsler ŋgwalak eye

Luka 12.41-48

⁴⁵ Yesu a gwadatay: «Ndo i məsler ŋgwalak eye ada ma giye məsler tə metsehe lele eye na, way? Nəŋgeye na, ndo nakə ndo i gay ŋgay a gwaday “Gatay gər a siye i ndo məge məsler ga hay. Vələtay wu mənday tə həlay eye.” ⁴⁶ Məŋgwese ka gər i ndo məge məsler niye tadə ndo i gay ŋgay ki yaw, kə ndzay a gər nəŋgeye faya ma giye məsler andza nakə tə tsikay aye. ⁴⁷ Nəŋ faya na gwadakumeye: Sərūm ha na, ndo i gay ŋgay ma gəray ha zlele ŋgay tebiye m̄a ləvay gər.

⁴⁸ «Ane tuk na, tadə ndo məge məsler niye ŋgwalak eye bay na, ma gwadeye a gər ŋgay: “Ndo i gay ga faya ma gaweye mahonok, ma deyeweye bəse bay”, ⁴⁹ ma piye bo məndəbē siye i ndo neheye faya ta giye məsler dziye. Ma ndiye wu mənday ada ma siye wu məsay ta ndo məkweye hay. ⁵⁰ Ndo i gay ŋgay ma maweye na, ka həlay nakə faya ma həbiye bay aye ada a sər bay aye. ⁵¹ Ki yaw na, ma wəleye dəretsətseh

† 24:37 Madazlay i wu hay 7.17-23.

haladzay, ma həhariye na ndo i məsler niye. Ma kaliye ha a təv i ndo i bəbəkək hay. Mə dəma na, ta tuwiye tə mahəpəde zler eye.[‡]»

25

Dzeke i merehe i dem hay kuro
Luka 12.35-38, 13.25-28

¹ Yesu a gwadətay: «A hələy niye na, Bəy i Mbəlom ma ndzəkitiye bo na, tə merehe i dem hay kuro. Tə həl lalam tay hay, ti ye hərwi mədzəgər tə zal i dahəlay. ² Mə walaŋ i merehe i dem neheye kuro aye, zlam na, matərakahaŋ eye hay, siye hay zlam na, metsehe tay andaya. ³ Merehe i dem neheye zlam matərakahaŋ aye, tə həl lalam tay na, ta ləva ha bo tə mal bay. ⁴ Merehe i dem neheye zlam metsehe tay andaya aye na, tə həl lalam tay ada kwa way a ləva ha bo tə mal ma dos. ⁵ Zal i dahəlay ki yaw bəse bay. Merehe i dem niye hay tebiye məndzehəre a gatay, tə ndzahəra.

⁶ «Ta mağərha vad na, mawude a tsəne. “Anarj zal i dahəlay kə ndzew! Lətsum ka mbəlom, dum ta dzum gər.” ⁷ Merehe i dem niye hay ta pədeke abəra ka məndzehəre, ta dazlay mələve bo ta lalam tay hay. ⁸ Merehe i dem neheye matərakahaŋ aye na, ta tsətsah mal ka merehe i dem neheye metsehe tay andaya aye, tə gwadətay: “Mbədumamay mal a lalam may hay tsekweŋ tey hərwi faya ta mbatiye.” ⁹ Merehe i dem neheye metsehe tay andaya aye, ta mbədətay faya, tə gwadətay: “A’ay, andaya haladzay ma sliye a nəmay ada a nəkurom bay. Hwayum naha bəse düh ka təv i ndo i tsakala, səkəməw.” ¹⁰ Ahəl nakə ti ye məsəkəməw mal aye na, zal i dahəlay a ndislew. Merehe i dem neheye zlam maləva bo aye na, tə fələkwa ka bo tə neŋgeye a gay i mağurlom i məzle dahəlay. A dərəzl a məged. ¹¹ Məndze zərət na, siye i merehe i dem niye hay tə maw. Tə maw na, tə gwad: “Bəy Maduweŋ, Bəy Maduweŋ, həndəkamay abəra ma məged!” ¹² Ane tuk na, zal i dahəlay a gwadətay: “Neŋ faya na gwadəkumeye ta dedək, na sər kurom bay.” ¹³ Hərwi niye, ndzum tsezlezleŋge bəna pat eye kwa hələy eye na, ka sərüm bay.»

Dzeke i ndo məge məsler hay mahkar
Luka 19.11-27

¹⁴ Yesu a gwadətay sa: «Ma giye bo andza ndo i gay nakə a say mede a tsekene aye. A zalətay a ndo i məsler ŋgay hay, a gər ha zlele ŋgay a hələy tay. ¹⁵ A vələy kwa a way ka gədaŋ ŋgay. A vələy a ndo ŋged kwar i suloy temerre zlam, a ndo ŋged temerre sulo, a ndo mamahkar eye temerre nəte. Tsa na, a ye ŋgway.

¹⁶ «Ndo i məsler nakə tə vələy kwar i suloy temerre zlam aye na, a ye a mbəda ha hələy kwayaŋŋa. A huta faya kwar i suloy temerre zlam sa. ¹⁷ Ndo nakə tə vələy kwar i suloy temerre sulo aye na, a ge ha andza niye dərmak. A huta faya kwar i suloy temerre sulo. ¹⁸ Ane tuk na, ndo nakə tə vələy kwar i suloy temerre nəte aye na, a ye a la bəəd, a ŋgaha na suloy i ndo i gay ŋgay niye a dəma.

¹⁹ «Aza a ndzaw məve tsakway na, ndo i gay i ndo i məsler niye hay a maw. Tsa na, a say məpesle na suloy ŋgay nakə a vələtəy aye. ²⁰ Ndo nakə a vələy kwar i suloy temerre zlam aye, a ye ka təv ŋgay, a gwadətay: “Ndo i gay ga, ka vələŋ na, kwar i suloy temerre zlam. Anarj na huta faya kwar i suloy temerre zlam.” ²¹ Ndo i gay ŋgay a gwadətay: “Lele haladzay, nəkar na, ndo i ŋgwalak ada ndo i dedək. Nəkar ndo i dedək kwa mə wu neheye tsekweŋ aye, na pakeye wu haladzay a halay. Dara ŋgwasama ka bo tə neŋ.” ²² Ndo i məsler nakə a vələy kwar i suloy temerre sulo aye, a ye naha, a gwadətay: “Ndo i gay ga, ka vələŋ kwar i suloy temerre sulo. Anarj na huta faya kwar i suloy temerre sulo.” ²³ Ndo i gay ŋgay a gwadətay: “Lele, nəkar na, ndo i ŋgwalak ada ndo i dedək. Nəkar ndo i dedək kwa mə wu neheye tsekweŋ aye, na pakeye wu haladzay a halay. Dara ŋgwasama ka bo tə neŋ.” ²⁴ Ndo nakə tə vələy kwar i suloy temerre nəte aye, a ye naha a gwadətay: “Ndo i gay ga, na sər ha, nəkar na, ndo makula gər eye. Ka dziye wu nakə ka sləga bay aye, ka hayay gər a wu nakə ka zəv bay aye. ²⁵ Na dzədzar, hərwi niye na ye na ŋgaha kwar i suloy yak a bəd. Anarj suloy yak.” ²⁶ Ndo i gay ŋgay a gwadətay: “Nəkar na, ndo i məsler nakə ŋgwalak eye bay aye ada səe eye. Ka sər na, na dziye wu nakə na sləga bay aye ada na hayay gər a wu nakə na zəv

‡ 24:51 zəba ma Mata 8.12 ada dzaŋga wu nakə mawatsa eye ka gər aye.

bay aye ba? ²⁷ Meenerj na, pej na suloy a bank. A həlay i məmaw ga na, na həla ahaya suloy ga ta magogoy eye faya. ²⁸ Həlum faya abəra kwar i suloy niye temerre nəte aye. Vəlumay ha faya a ndo nakə kwar i suloy andaya faya gwezem aye. ²⁹ Hərwi ndo nakə wu ɲgay andaya aye na, ta səkahay ha sa. Ane tuk na, ndo nakə wu ɲgay andaya bay aye na, kwa tsekwej eye nakə andaya faya aye na, ta zliye na faya abəra. ³⁰ Gəsüm na ndo nakay ma giye ɲgama bay aye. Kalum naha abəra a ləvoj. Mə dəma na, ta tuwiye tə mahəpəde zler eye.*”

Sariya i mandəve i mändzibəra

³¹ Yesu a gwadatay sa: «Ahəl nakə nej Wawa i Ndo na deyeweye ma məzlaḅ ga ta gawla i Mbəlom hay tebiye aye na, na ndziye ka dzaŋga i bəy ga ta məzlaḅ. ³² Ndo i mändzibəra hay tebiye ta hayiye gər ka təv ga ada na ɲgəniye ha ka bo abəra ndo hay ta ndo siye hay andza ndo mətsəkure ma ɲgəniye tay ha təbaŋ hay ta wak hay. ³³ Ka ɲgəna tay ha na, ma piye tay ha təbaŋ hay a diye i həlay i mänday ɲgay ada ma piye tay ha wak hay a diye i həlay i gula ɲgay.

³⁴ «Bəy ma gwadateye a ndo neheye tə həlay i mänday ɲgay aye: “Dumara, nəkurom neheye Mbəlom Bəba ga a pa fakuma ɲgama aye, ka ndzumeye ma bəy ga nakə Mbəlom a ləvakum ha bo kwa ahəl nakə kə ge mändzibəra zuk bay aye. ³⁵ Hərwi ahəl niye, may a wur faɲaya na, ka vəlumerj wu mänday, yam a gej na, ka vəlumerj yam məsay, nej mbəlok eye na, ka təmum ga a gay kurom, ³⁶ peteked andaya faɲaya bay na, ka pumerj ka bo peteked, nej dəvats eye na, ka gumerj gər, nej ma danɲay na, ka yum ka zəbuməjəw dəre.”

³⁷ «Ndo neheye tə gawa wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye na, ta mbədəye faya, ta gwadəye: “Bəy Maduwej, nəmaa ɲgataka may a wur fakaya ada nəmaa vəlaka wu mänday na, kəday? Yam a gaka ada nəmaa vəlaka yam məsay na, kəday? ³⁸ Nəmaa ɲgataka nəkar mbəlok eye ada nəmaa təma kar a gay may na, kəday? Peteked fakaya bay ada nəmaa paka ka bo peteked na, kəday? ³⁹ Nəmaa ɲgataka nəkar dəvats eye kəgəbay nəkar ma danɲay ada nəmaa ye məzəbakaw dəre na, kəday?”

⁴⁰ «Bəy ma mbədəteye faya, ma gwadateye: “Nej faya na gwadəkumeye, sərum ha, kwa mey ka gumay a ndo wawa eye tsekwej mə walaŋ i malamar ga hay na, ka gum niye na, a nej.” ⁴¹ Ma dəba eye bəy ma gwadateye a ndo neheye tə həlay i gula ɲgay aye: “Dum abəra ka təv ga, nəkurom neheye Mbəlom a vəlakum mezeleme ayel Dum a ako nakə ma mbatiye dāda bay Mbəlom a ləvatay ha bo a Fakalaw ta gawla ɲgay hay aye. ⁴² Hərwi, ahəl nakə may a wur faɲaya na, ka vəlumerj wu mänday bay. Yam a gej na, ka vəlumerj yam bay, ⁴³ Nej mbəlok eye na, ka təmum ga a gay kurom bay, peteked andaya faɲaya bay na, ka pumerj ka bo peteked bay, nej dəvats eye ada nej ma danɲay na, ka gumerj gər bay.”

⁴⁴ «Nəteye dərmak ta mbədəye faya, ta gwadəye: “Nəmaa ɲgataka may a wur fakaya, yam a gaka, nəkar mbəlok eye, dəvats eye kəgəbay ma danɲay nəmaa gaka gər bay na, kəday?”

⁴⁵ «Bəy ma mbədəteye faya, ma gwadateye: “Nej faya na gwadəkumeye: Sərum ha na, wu nakə ka slum faya məgay a ndo wawa eye tsekwej mə walaŋ i ndo neheye bay na, ka gumerj a nej bay dərmak.”»

⁴⁶ Yesu a gwadatay: «Nəteye, ta diye ta hutiye na, dəretsətseh nakə ma ndəviye bay ka tor eye. Ndo neheye tə ge wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye na, ta diye a sifa nakə ma ndəviye bay aye.»

26

Ta pəla tsəved məgəse na Yesu

Markus 14.1-2; Luka 22.1-2; Yuhana 11.45-

53

¹ Ahəl nakə Yesu a ndəv ha matətike aye na, a gwadatay a gawla ɲgay hay: ² «Ka sərum ha magurlom i Pak a zəkaw na, məhəne sulo. Nej Wawa i Ndo ta gəsiye ga hərwi ada tā dar ga ka mayako məzləmbadā eye.»

³ A həlay niye na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta madugula i Yahuda hay tə haya gər a gay i Kayif, bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom. ⁴ Tə ma ha ka bo bazlam mə walaŋ tay, a satay məgəse Yesu ta məkal

* 25:30 zəba ma Mata 8.12 ada dzaŋga wu nakə mawatsa eye ka gər aye.

ada makæde na. ⁵ Ane tuk na, tæ gwad: «Kâ gasakwa na tæ magurlom nakay bay bæna, ndo hay ta gariye kway ha bay.»

Ngwas wuray a mbæda mal ka gær i Yesu Markus 14.3-9; Yuhana 12.1-8

⁶ Yesu nengeye ma gæma i Betani, mæ gay i ndo wuray tæ zalay Simoŋ. Ndowne niye a ndzawa na, dævats i madægwede a gaway.

⁷ Ahël nakæ faya ta ndiye wu mændaŋ aye na, ngwas wuray a ye naha ka tæv i Yesu ta dos mæ hælai a le haladzay, maraha eye tæ mal nakæ a ze huŋŋa tsakala eye haladzay aye. A mbæda mal niye ka gær i Yesu. ⁸ Gawla nggay hay tæ ngatay na, a yatay a gær bay, tæ gwad: «A nas ha mal nakay na, hærwi mey? ⁹ Ngama meenerŋ mâ sækam ha na, ma hutiyè ha suloy haladzay ada ma pateye suloy eye a ndo i mætawak hay.»

¹⁰ Yesu a sërataŋ naha a gær ka bazlam tay niye, a gwadatay: «Ka kwasumeye gær a ngwas nakay na, hærwi mey? Wu nakæ a ge hærwi ga aye na, lele haladzay. ¹¹ Ndo i mætawak hay na, nõtèye ka tæv kurom huya. Ane tuk na, neŋ na, na ndziye tæ nækurom huya bay. ¹² Nengeye ka mbæda mal ka bo ga hærwi mæløve ha bo i mæzle ga a bæd. ¹³ Neŋ faya na gwadakumeye, sërurum ha: Kwa a nggay ta diye ha Labara Ngwalak eye nakay ka mænzibæra tebiye na, ta tsikiye ka ngwas nakay hærwi wu nakæ a ge aye. Ndo hay ta mætsiye ha gær bay.»

Yudas Iskariyot a pæla tsæved mæge daf ka Yesu

Markus 14.10-11; Luka 22.3-6

¹⁴ Ndo nõtè mæ walaŋ i gawla i Yesu hay kuro gær eye sulo, mæzele nggay Yudas Iskariyot, a ye ka tæv i bagwar hay i ndo neheye tæ vølaway wu a Mbælom aye. ¹⁵ A ye naha, a gwadatay: «Tadæ na pælakum tsæved mægæse Yesu na, ka vøluŋeŋeye mey?» Bagwar hay i ndo neheye tæ vølaway wu a Mbælom tæ paslay kwar i suloy kuro kuro mahkar*, tæ vølay. ¹⁶ A dazlay pat eye niye Yudas a pæla hælai nakæ lele eye hærwi mæge daf ka Yesu aye.

Yesu a løva ha bo tæ daf i Pak

Markus 14.12-16; Luka 22.7-14

¹⁷ Pat makurre i magurlom nakæ tæ ndayawa wu mændaŋ nakæ gæde faya bay aye na, gawla i Yesu hay ti ye ka tæv i

Yesu, tæ gwadai: «A saka næmaa daka daf i magurlom i Pak na, ka waray?»

¹⁸ Yesu a gwadatay: «Dum a wuzlahgæma, a gay i ndowne andaya, gwadumay: “Miter a gwad: Hælai eye i ga kæ slaw. Na ndiye daf i Pak ta gawla ga hay na, mæ gay yak.”»

¹⁹ Gawla i Yesu hay ti ye tæ ge wu nakæ Yesu a tsikatay aye. Tæ da wu mændaŋ i Pak mæ dæma.

Yesu a dæ ha gawla nggay nõtè ma giye faya daf

Markus 14.17-21; Luka 22.21-23; Yuhana 13.21-30

²⁰ Huwa a ge na, Yesu ta gawla nggay hay kuro gær eye sulo ti ye tæ ndza, ta dazlay a mænde wu mændaŋ. ²¹ A hælai nakæ nõtèye faya ta ndiye wu mændaŋ aye na, Yesu a gwadatay: «Neŋ faya na gwadakumeye: Sërurum ha na, ndo nõtè mæ walaŋ kurom ma giye fagaya daf.»

²² A ndalatay a gawla nggay hay tebiye. Tsa na, ta dazlay matsætsehe faya, nõtè ta nõtè: «Bøŋ Maduwerŋ, neŋ daw?»

²³ Yesu a mbædatay faya, a gwadatay: «Mata ge fagaya daf na, ndo nakæ faya næmaa tælækiye hælai a særa salamay aye. ²⁴ Neŋ Wawa i Ndo na mætiye andza nakæ Derewel i Mbælom a tsik aye. Ane tuk na, dæretsætseh ka gær i ndo nakæ ma giye daf ka neŋ Wawa i Ndo aye. Ndo niye na, ngama meenerŋ tæ wa na bay.»

²⁵ Yudas, ndo nakæ ma giye daf ka Yesu aye, a tsætsah faya: «Neŋ daw, Miter?»

Yesu a mbæday faya, a gwaday: «Andza nakæ ka tsik aye.»

Dafi Bøŋ Maduwerŋ

Markus 14.22-26; Luka 22.15-20; 1 Korinthe hay 11.23-25

²⁶ Ahël nakæ faya ta ndiye daf aye na, Yesu a zla peŋ, a gay naha sisøe a Mbælom. Ma dæba eye na, a nggæna ha peŋ niye, a vølatay a gawla nggay hay, a gwadatay: «Zlum, ndayum. Nakay na, bo ga.»

²⁷ Ma dæba eye a zla gævet, a gay naha sisøe a Mbælom. Ma dæba eye a vølatay, a gwadatay: «Sum nækurom tebiye. ²⁸ Nakay na, bambaz ga nakæ Mbælom ma bariye dzam ta ndo hay aye. Ta mbædiye ha na, hærwi mæpæse ha mezeleme i ndo hay haladzay. ²⁹ Neŋ faya na tsikakumeye, na ta

* 26:15 zæba ma Zakari 11.12.

siye wu mæse nakay sa bay hus a pat nakə ka ta sakweye wedeye ma bəy i Bəba ga Mbəlom aye.»

³⁰ Ma dəba eye, ta zambadəy a Mbəlom ta dāmes† na, ti ye tə tsal a Mahəmba i Tetədəez.

*Piyer ma gwadiye: «Na sər Yesu bay»
Markus 14.27-31; Luka 22.31-34; Yuhana 13.36-38*

³¹ Ma dəba eye na, Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay: «Bəgom ta həvad nakay nəkurom tebiye ka gərumeye ga ha. Hərwi mawatsa eye mə Dərewel i Mbəlom, a gwad: «Na ta kədiye na ndo mətəkure tay, ada təbəŋ niye hay mahaya gər eye ta ŋgəniye gər kweye kweye kwa a ŋgay.‡» ³² Ane tuk na, na mbəlaw abəra ma mədahaŋ na, na həbiye kurom na Galile.»

³³ Piyer a mbədəy faya, a gwadāy: «Kwa siye i ndo hay ta gər kar ha na, neŋ na gəriye kar ha dādā təbey.»

³⁴ Yesu a mbədəy faya, a gwadāy: «Neŋ faya na gwadakeye: Sər ha na, bəgom ta həvad nakay dzagulok ma ta zlahiye na, ba ka gwad sik mahkar ka sər neŋ bay.»

³⁵ Piyer a gwadāy: «Na sər kar bay na, na tsikiye dādā bay, kwa tadə ka mətameye ka bo salamay.» Siye i gawla ŋgay hay tebiye tə tsik andza niye dərma.

*Yesu ma Getsemene
Markus 14.32-42; Luka 22.39-46; Yuhana 18.1*

³⁶ Yesu ta gawla ŋgay hay tə ndisl a təv eye andaya tə zalay Getsemene. Mə dāma na, a gwadatay: «Ndzum kanaŋ. Na diye, na dūwulay naha me a Mbəlom katadāy.»

³⁷ Tsa na, ti ye ta Piyer ada ta wawa i Dzebede hay sulo. Tə ndisl a dāma na, mevel i Yesu a dazlay məwure faya ada a dzədzar haladzay. ³⁸ A gwadatay: «Dərev ga na, kə rah tə dərətətseh i mədahaŋ. Nəkurom na, ndzum kanaŋ, ndzakwa na, tsezlezleŋe.»

³⁹ A ye abəra ka təv niye izad tsekweŋ, a ye naha a kal ha bo ka dala bərut da'ar ka dala. A dūwulay naha me a Mbəlom, a gwad: «Bəba ga, tadə ma giye bo na, zla fagaya abəra dərətətseh nakay na siye tey. Ane tuk na, kə ge andza nakə a sər a neŋ aye bay, ge andza nakə a saka a nəkar aye.»

† 26:30 Tə ge dāmes ka mādəve i mādə daf i Pak na, mə Dāmes hay 113 ka 118. ‡ 26:31 Zakari 13.7.

⁴⁰ A maw ka təv i gawla ŋgay neheye mahkar aye na, nəteye mandzahəra eye. A gwadāy a Piyer: «Andza niye, ka slum faya mādze tə neŋ tsezlezleŋe tə dərə kwa bərə nəte bay na, kəkay? ⁴¹ Ndzum tə dərə tsezlezleŋe ada dūwulumay me a Mbəlom hərwi ada kə dādum a masəpete i Fakalaw bay. Məsəfəre na, a say mäge wu lele eye, ane tuk na, gədaŋ kurom andaya məsəmay naha a masəpete i Fakalaw bay.»

⁴² A ye fataya abəra masulo eye sa, a ye naha a dūwulay me a Mbəlom. A gwad: «Bəba, tadə ka sliye məzle fagaya abəra dərətətseh nakay na siye bay na, vəleŋ gədaŋ nā sa andza nakə a saka a nəkar aye.»

⁴³ Tsa na, a maw ka təv i gawla ŋgay neheye sa. A ndzatay a gər na, nəteye mandzahəra eye. Tə mba faya mādze tə dərə kwa tsekweŋ bay tebiye. ⁴⁴ A gər tay ha, a ye sa. A dūwulay me a Mbəlom andza nakə meeneŋ eye. ⁴⁵ Tsa na, a maw ka təv i gawla ŋgay hay, a gwadatay: «Faya ka ndzaharumeye sa ada faya ka zəzakumeye bo ba? Gum metsehe, anəke na, həlay eye kə slaw. Neŋ Wawa i Ndo ta vəlay ga ha a həlay i ndo i mezeleme hay tuk. ⁴⁶ Lətsum, takwa ta dzakwa gər! Zəbum, ndo nakə ma giye fagaya daf aye, kə ndzew.»

*Tə gəs na Yesu
Markus 14.43-50; Luka 22.47-53; Yuhana 18.2-11*

⁴⁷ Ahəl nakə Yesu faya ma tsikiye me mba aye na, pəslaŋ Yudas neŋgeye nakə nəte mə vəlaŋ i gawla i Yesu hay kuro gər eye sulo aye, a ye naha. Ti ye naha ta ndo hay haladzay ta maslalam tay hay ada ta sakwal tay hay. Maa slər tay naha na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom ta madugula i Yahuda hay.

⁴⁸ Yudas ndo məgatay daf ka Yesu aye ba kə datay ha wu nakə ma giye. A gwadatay: «Ndo nakə na ye na gəs na ka bo təmbolok təmbolok aye na, neŋgeye! Gəsum na.»

⁴⁹ Yudas a həndzəd naha kwayaŋŋa ka təv i Yesu, a gwadāy: «Zay dāw, Miter!» Tsa na, a gəs na ka bo təmbolok təmbolok.

⁵⁰ Tsa na, Yesu a mbədəy faya, a gwadāy: «Dzam ga, wu nakə ka yaw mäge na, ge na.» Tsa na, siye i ndo hay ti ye naha, tə wuya kura ka Yesu, tə gəs na.

⁵¹Ndo nôte mə walarj i ndo neheye nôteye tə Yesu aye, a ngwadaw maslalam ngay mbəhhat, a fay ha a ndo i məsler i bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom, a dəsay na zləm fats ka dala. ⁵²Tsa na, Yesu a gwadáy: «Ma ha maslalam yak a gay ngay eye hərwi ndo neheye ta giye vəram ta maslalam aye na, ta bəbazliye tay ha ta maslalam dərma. ⁵³Nej na sliye məzalay a Bəba ga Mbəlom, mǎ slərənjew gawla ngay hay gwezem hal-adzay anəke na, ka sər təbədəw? ⁵⁴Ane tuk na, kə ge andza niye na, wu nakə ta watsa a Dərewel i Mbəlom ma giye bo na, ma kəkay kəla?»

⁵⁵Yesu a gwadatay a ndo hay: «Ka yumaw fagaya ta maslalam kurom hay ada ta sakwal kurom hay andza ta gəsiye ndo i məkal dāw? Pat pat nej mandza eye mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, na tətikawa, ka gəsəm ga bay! ⁵⁶Ane tuk na, wu neheye tebiye tə ge bo aye na, hərwi ada wu nakə ndo mǎde ha bazlam i Mbəlom hay tə watsa mǎ Dərewel i Mbəlom aye tā ge bo.»

Tsa na, gawla ngay hay tə gər ha, ta hway faya abəra.

Yesu kame i bagwar i Yahuda hay
Markus 14.53-65; Luka 22.54-55,63-71;
Yuhana 18.12-14,19-23

⁵⁷Ma dəba eye ndo neheye tə gəs Yesu aye na, ti ye ha Yesu a gay i Kayif bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom. Mə dəma na, ndo mədzəngawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta madugula i Yahuda hay, nôteye mahaya gər eye. ⁵⁸Ahəl nakə faya ta diye ha Yesu aye na, Piyer a pay bəzay ma dəba dərənj hus a dalamətəgay i gay i bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom. A ye naha a fəlakwa a dalamətəgay, a ndza ka təv i ndo niye hay faya ta tsəpiye mǎged aye. A say mǎzəbe faya ta giye ha tə Yesu na, kəkay.

⁵⁹Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta madugula i Yahuda hay tebiye ta pəla ndo hay hərwi maraw faya me hərwi mǎgay sariya i mǎkədə na. ⁶⁰Ndo hay haladzay ti ye naha ta raw faya me. Ane tuk na, ta huta tsəved mǎkədə na bay. Ka mandəve ngay eye na, ndo hay sulo ti ye naha, tə gwad: ⁶¹«Ndo nakay a gwad: “Na sliye faya mambəzle ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada ma məhəne mahkar na, na dəzliye na wedeye.”»

⁶²Tə tsəne andza niye na, bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom a lətse, a gwadáy a Yesu. «Ka mbədətay faya a ndo neheye təbədəw? Tə tsik fakaya na, mey?»

⁶³Ane tuk na, Yesu a ndza ngway tete. Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom a gwadáy: «Nej faya na tsətsahiye fakaya tə mǎzele i Mbəlom nakə ma ndziye ka tor eye, mbədənjew faya: Nəkar na, Kəriste Wawa i Mbəlom dāw?»

⁶⁴Yesu a gwadáy faya: «Andza nakə ka tsik aye. Ane tuk na, sərəm ha, ma dazlay anəke, ka ngatumejeye a nej Wawa i Ndo na ndziye tə həlay i mǎnday i Mbəlom, nejjeye nakə gədarj eye ka gər i wu hay tebiye aye. Ka ngatumejeye sa na, ma magərmbəlom na deyeweye ma pazlay.»

⁶⁵Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom a tsəne andza niye na, a ndalay haladzay. A ngurada ha peteked ngay, a gwad: «Kə tsalay ka gər a Mbəlom! Ka pəlakweye na, sa mey, na gwad ka tsənum wu nakə a tsik aye. ⁶⁶Nəkurom ka dzalum na, kəkay?»

Ndo hay ta mbədəy faya, tə gwadáy: «Nejjeye ndo mǎge mǎnese, təde mǎkədə na.»

⁶⁷Tsa na, ta tufay slesləb ka dərə a Yesu, tə fay ta mǎpede həlay, siye hay tə fay ka mǎholom. ⁶⁸Tə gwadáy: «Kəriste, nəkar ndo mǎde ha bazlam i Mbəlom ba! Tsikamay, maa faka na, way?»

Piyer a gwad: «Na sər Yesu bay»
Markus 14.66-72; Luka 22.56-62; Yuhana 18.15-18,25-27

⁶⁹Piyer na, nejjeye mandza eye ma dalamətəgay ma bəra. Ijgwas wuray a gawa məsler mə gay i bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom niye, a həndzəf ka təv i Piyer, a gwadáy: «Nəkar dərma na, ndo i Yesu, ndo i Galile.»

⁷⁰Ane tuk na, Piyer a dáy bərakəzarj a Yesu kame i ndo niye hay tebiye, a gwad: «A'ay, na sər wu nakə a saka mǎtsikerj aye bay.»

⁷¹Ma dəba eye Piyer a ye a ndza sləp ka həlay mǎged. Ijgwas wuray a ye ka təv ngay, a gwadatay a ndo neheye ka təv niye aye: «Ndo nakay tə ndzawa tə Yesu ndo i Nazaret!»

⁷²Piyer a dáy bərakəzarj a Yesu masulo eye. A mbada, a gwad: «A'ay, na gwadum na sər ndo niye bay tiya!»

⁷³ Ma dāba i mändze tsekweŋ na, ndo neheye ka tøv niye aye, ta händzəd ka tøv i Piyer, tə gwaday: «Ta dedek, nəkar dərmaŋ na, nəte mə walaŋ i gawla i Yesu hay. Hərwi mətsike me nakə faya ka tsikiye na, a da ha tøv yak nakə ka yaw abəra mə dāma aye.»

⁷⁴ Tsa na, Piyer a gwad: «Kə ge na raw me na, Mbəlom mā geŋ dəretsətseh. Na mbadā na, ta dedek na sər na ndo nakay bay.»

Kwayaŋŋa dzagulok a zlahā. ⁷⁵ Bazlam i Yesu nakə a tsik aye a mayaw a gər a Piyer. Yesu a gwaday: «Dzagulok ma ta zlahiye na, ɓa ka gwad sik mahkar ka sər neŋ bay.» Tsa na, Piyer a yaw abəra ma dalamətagay, a tuwa tsiduk tsiduk.

27

Ti ye ha Yesu a gay i Pilat

Markus 15.1; Luka 23.1; Yuhana 18.28-32

¹ Pərik i mekedə na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta madugula i Yahuda hay tə ma ha ka bo bazlam tebiye hərwi məkədə na Yesu. ² Tə dzawa na Yesu ada ti ye ha a gay i Pilat ŋgomna i dala i Yahuda, ndo i Roma. Tə vəlay ha a Pilat.

Yudas a kəd bo ŋgay
Məsler hay 1.18-19

³ Yudas, ndo nakə a ge daf ka Yesu aye, a zaba ta gəs na Yesu a sariya na, a dzala ka wu nakə a ge aye na, ŋgwalak eye bay. A həl kwar i suloy nakə tə vəlay kuro kuro mahkar aye, a matay naha a bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom ta madugula i Yahuda hay. ⁴ A ye naha a gwadatay: «Na ge mənese, hərwi na ge daf ka ndo nakə kə ge mənese bay aye.»

Ta mbəday faya, tə gwaday: «Bazlam yak bəna, i may mey tey.»

⁵ Yudas a kutsatay naha suloy niye mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Tsa na, a ye a həruwa bo ta ləber, a mət.

⁶ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom tə həl sulo niye, tə gwad: «Suloy nakay na, bazlam kway mapala eye kə vəlakway tsəved məpe na a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom bay. Suloy nakay na, i məkədə gər i ndo.»

⁷ Ma dāba eye, madugula i Yahuda hay tə ma ha ka bo bazlam mə walaŋ tay hərwi

suloy niye na, ta səkəm guvah abəra ka ndo məŋgere gərwa. A guvah eye niye na, ta liye a dāma slele hay. ⁸ Hərwi niye, hus ka bəgom tə zalay a guvah eye niye na, Guvah i Bambaz. ⁹ Andza niye, a da ha na, bazlam i Zeremi ndo mədə ha bazlam i Mbəlom nakə a tsik aye. A gwad: «Tə həl kwar i suloy kuro kuro mahkar, niye na tsakala nakə ndo i Israyel hay tə gwad ta vəliye hərwi ŋgay aye. ¹⁰ Ada ta səkəm ha guvah abəra ka ndo məŋgere gərwa andza nakə Bəy Maduweŋ Mbəlom a gwedeŋ ge aye.*»

Yesu kame i Pilat

Markus 15.2-5; Luka 23.3-5; Yuhana 18.33-38

¹¹ Yesu neŋgeye kame i Pilat. Pilat a tsətsah faya, a gwaday: «Nəkar na, bəy i Yahuda hay dedek daw?»

Yesu a gwaday faya: «Nəkar ka tsik segey.»

¹² Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta madugula hay tə dəs parasay ka Yesu haladzay. Ane tuk na, Yesu ka mbədatay faya bay. ¹³ Pilat a gwaday: «Wu neheye faya ta tsikiye fakaya tebiye aye na, ka tsəne təbədew?»

¹⁴ Ane tuk na, Yesu ka mbəday faya kwa tsekweŋ bay. Niye na, a gay wadəŋ wadəŋ a Pilat.

Tə gay sariya a Yesu i məkədə

Markus 15.6-15; Luka 23.13-25; Yuhana 18.3-19.16

¹⁵ Magurloŋ i Pak kə ndzew na, ŋgomna a gərwa ha ndo i danŋay nəte, ndo nakə a satay a ndo hay aye. ¹⁶ A həlay niye na, ndoweje andaya neŋgeye sewed eye ma danŋay, tə zalay Barabas. ¹⁷ Ndo hay tə haya gər haladzay. Pilat a tsətsah fataya, a gwadatay: «A sakum nə gərakum ha na, way? Barabas tsukuđu Yesu nakə tə zalay Kəriste aye daw?» ¹⁸ Pilat a sər ha tə gəsay naha Yesu na, tə ge faya na, səlak kəriye.

¹⁹ Ahəl nakə Pilat mandza eye ka tøv məge sariya aye na, ŋgwas ŋgay a slər ndo ka tøv ŋgay, a ye naha a gwaday: «Kə gay wuray a ndo nakay bay, hərwi kə ge mənese bay. Ta həvad nakay, na sa dəretsətseh haladzay ma məsine hərwi ŋgay.»

²⁰ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta madugula hay tə vəlatay

* 27:10 zəba ma Zakari 11.12-13; Zeremi 18.2-3; 19.1-2; 32.6-15.

gədaŋ a ndo hay, ta tsətsah ka Pilat mâ gəratay ha Barabas. Yesu na, mâ kəf na.
²¹ Pilat a gwadətay: «Na gərakumeye ha ndo i daŋgay nəte. Mə walaŋ tay nəte a sakum nā gərakum ha na, way?»

Ta mbəday faya. «Gəramay ha na, Barabas!»

²² Pilat a tsətsah fataya, a gwadətay: «Ada na geye a Yesu nakə tə zalay Kəriste aye na, mey?»

Nəteye tebiye tə gwadəy: «Dar na ka mayako mazləmbada eye!»

²³ Pilat a gwadətay: «Nəŋgeye a ge na, mənese waray?»

Ane tuk na, ta səkah ha mawude hal-adzay ta gədaŋ, tə gwad: «Dar na ka mayako mazləmbada eye!»

²⁴ Pilat a zəba faya ma sliye mäge wuray kwa tsekweŋ bay ada ndo hay faya ta da-zleye mawude haladzay na, a təf yam, a bara həlay kame i ndo niye hay, a gwadətay: «Mənese i məkədə ndo nakay na, ka gər ga bay. Mənese eye na, ka gər kurom.»

²⁵ Ndo hay tebiye ta mbəday faya, tə gwadəy: «Ayaw, nəmaa təma. Mənese i məkədə ndo nakay mâ yaw ka gər may ada ka wawa may hay.»

²⁶ Tsa na, Pilat a gəratay ha Barabas. Yesu na, a ndaɓa na ta mandalaɓa, a vəlatay ha a sidzew hay hərwi ada tā ye tā dar na ka mayako mazləmbada eye.

*Sidzew hay tə ŋgwasa ka Yesu
 Markus 15.16-20; Luka 19.2-3*

²⁷ Ma dəba eye na, sidzew i Pilat hay ti ye ha Yesu a gay i ŋgomna. Ti ye naha, tə haya gər a sidzew hay tebiye. ²⁸ Ta tsəkw faya abəra peteked ŋgay hay. Tə pa faya peteked ndozza eye.[†] ²⁹ Tə dəsaw dak tə slapa na ka bo, ta pay a gər a Yesu andza dzagwa i bəy. Tə vəlay sakwal[‡] a həlay. Ta dəkway gurmets a huvo ada tə ŋgwasa faya, tə gwadəy: «Zay daw, bəy i Yahuda hay?»

³⁰ Ta tuf faya slesləb ada ta buwa faya abəra sakwal nakə mə həlay aye, tə fay ha ka gər.

³¹ Ta ndəv ha məŋgwese faya na, ta tsəkw faya abəra peteked ndozza eye niye, tə ma ha faya peteked ŋgay hay. Ti ye ha hərwi madar na ka mayako mazləmbada eye.

Ta dar na Yesu ka mayako mazləmbada eye

Markus 15.21-32; Luka 23.26-43; Yuhana 19.17-27

³² Ahəl nakə sidzew hay faya ta diye ha Yesu, ta tasiye abəra mə walaŋ gay aye na, tə dzəgər ta ndo i Siren, məzele ŋgay Simon. Tə gay kutoŋ ka məzle mayako mazləmbada eye nakə ta dariye faya Yesu aye. ³³ Tə ndisl a təv eye andaya tə zalay Golgwata, andza məgwede: «Təv i mətəsl i gər». ³⁴ Tə vəlay guzom madzapa eye tə wuye dūwekeke eye. Yesu a ndzaka na, a say bay.

³⁵ Ma dəba eye na, ta dar na Yesu ka mayako mazləmbada eye. Tə ge tsakwal ka peteked ŋgay hərwi məsəre mata hute na, way. Tsa na, ta ŋgəna ha a bo mə walaŋ tay. ³⁶ Tsa na, tə ndza mə dəma hərwi matsəpe na Yesu. ³⁷ Tə watsa gər i bazlam nakə tə kəf na faya Yesu aye, tə gwad: «Nakay na, Yesu bəy i Yahuda hay.» Ta law na zal ka gər ŋgay. ³⁸ Ta dar ndo i məkəl hay sulo ka tsakay i Yesu, nəte tə həlay i mənday, nenged tə həlay i gula.

³⁹ Ndo neheye ti yawa ta təv niye na, tə bəlawə ha gər tay hay tekəm tekəm tə mətəsaday pələslesle. ⁴⁰ Tə gwadaway: «Hey! Nəkar həbe a saka mambəzəl ha gay i məkəslay ha gər a Mbəlom ada ka gwad ma məhəne mahkar na, ka dəzəl na aye na, təv i wu yak aye na, məŋgay tuk? Nəkar təma ha bo yak eye tey! Kə ge nəkar Wawa i Mbəlom na, mbəzlaw abəra ka mayako nakay mazləmbada eye.»

⁴¹ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ada ta madugula i Yahuda hay tə ŋgwasa ka Yesu. Tə gwad: ⁴² «Kə təma tay ha siye i ndo hay tuk na, a sla faya mətəme ha gər ŋgay təbədew? A gwad nəŋgeye bəy i Israyel hay sa na, mâ mbəzlaw abəra ka mayako mazləmbada eye ada nəmaa dzaliye ha. ⁴³ A dzala ha ka Mbəlom sa na, a gwad nəŋgeye Wawa i Mbəlom. Kə ge Mbəlom a wuda na na, mâ təma ha anəke.» ⁴⁴ Ndo i məkəl neheye sulo ta dar tay naha ka tsakay ŋgay aye, tə tsadəy andza niye dərma.

[†] 27:28 Peteked ndozza eye: Peteked nakə sidzew i Roma hay tə pawə ka bo andza peteked i bəy aye. [‡] 27:29 Sakwal niye na, a bəram i sakwal i bəy bagwar eye.

Məmətə i Yesu

Markus 15.33-41; Luka 23.44-49; Yuhana 19.28-30

⁴⁵ A dazlay ta magərhpət, ləvonj a ge ka dala niye tebiye tekədəgəm. A ge na, hus a bəre mahkar i huwa. ⁴⁶ Ma giye bəre mahkar i huwa, Yesu a wuda ta magala kələrri, a gwad: «Eli, Eli, lama sabaktani?» Andza mægweđe: «Mbəlom ga, Mbəlom ga, ka gər ga ha na, hərwi mey?[§]»

⁴⁷ Siye i ndo neheye ka təv aye niye tə tsəne na, tə gwad: «Faya ma zaleyə a Eliyal!»

⁴⁸ Kwayarjja ndo nətə mə walañ tay niye a hway, a ye naha a zla wuye andaya kofkoffa. A tsəhuđ ha a wuye guyakaka. A hak ka gwawəkw. Tsa na, a pay naha ka bazlam a Yesu hərwi ada mǎ dəvətse. ⁴⁹ Ane tuk na, siye i ndo hay tə gwad: «Ŋgatay, zəbakwa faya təday, Eliya ma deyeweyə ma təmiye ha daw?» ⁵⁰ Ane tuk na, Yesu a wuda ta magala kələrri. Tsa na, a mət.

⁵¹ A həlay niye kwayarjja, petekəd nakə a rjgəna ha gay i madəslay ha gər a Mbəlom sulo aye, a ta ka bo bəra sulo tsarjja kwa abəra mǎ gəma hus ka dala. Dala a bəl, hotokom hay ta rjgəma wudəgər wudəgər. ⁵² Tsəvay hay ta həndək, ndo mǎpe mǎdzal gər gər hay ka Mbəlom haladzay neheye tə mət aye tə mbəlaw. ⁵³ Tə ndohwaw abəra ma tsəvay. Ma dəba i mǎlətsəw i Yesu abəra ma mədahañ na, ti ye a Zerozelem, gəma tsədəñja eye. Mə dəma na, ndo hay haladzay ta rjgatatay.

⁵⁴ Bagwar i sidzew ta sidzew niye hay faya ta həbiye ka Yesu dziye, tə rjgatay dala a bəl tə wu neheye a ge bo aye tebiye na, zluwer a gatay haladzay, tə gwad: «Ta dedək, ndo nakay na, Wawa i Mbəlom!» ⁵⁵ Ŋgwas hay haladzay nətəye mǎlətsa eye dəreñ faya ta zəbiye naha faya. Tə payaw bəzay a Yesu kwa abəra ma gəma i Galile, tə gaway mǎsler. ⁵⁶ Mə walañ tay niye hay na, Mari nakə a yaw abəra ma gəma i Magədala aye, Mari maya i Yakuba ta Yusufa ada ta maya i wawa i Dzebede hay.

Tə pa na Yesu a tsəvay

Markus 15.42-47; Luka 23.50-56; Yuhana 19.38-42

⁵⁷ Huwa a ge na, ndo wuray zlele eye a yaw. Nəngəye ndo i gəma i Arimate, mǎzele rjgay Yusufa. Nəngəye dərmak, gawla i

§ 27:46 Dəmes hay 22.2.

Yesu. ⁵⁸ A ye ka təv i Pilat, a tsətsah faya mədahañ i Yesu. Pilat a vələy tsəved ka mǎzle mədahañ i Yesu. ⁵⁹ Yusufa a ye a zla na mədahañ i Yesu abəra ka mayako mǎzləmbada eye, a zla rəkwat a mbəkwa na. ⁶⁰ A pa na a tsəvay nakə a la ka geseh wədəye hərwi rjgay eye rjgway aye. Tsa na, a bədəñgwal beber bagwar eye hərwi madəzle faya. A dəreñ faya na, a ye rjgway. ⁶¹ Mari i Magədala ta Mari nəngəd nətəye andaya mandza eye dəgerger bəse ta tsəvay.

Sidzew ha ta tsəpa na tsəvay

⁶² Tədə eye andza mægweđe pat nakə a mbay naha a pat i mǎləve bo i mǎzəzukw bo aye, bagwar hay i ndo neheye tə vələw wu a Mbəlom aye ta Farisa hay, ti ye dziye a gay i Pilat. ⁶³ Ti ye naha, tə gwaday: «Ŋgalaka, nəmaa yaw ka təv yak na, hərwi wu nakə ndo i parasay nakay a tsik ahəl niye aye na, ka mamayaw a gər. A gwad: “Ma dəba i mǎhəne mahkar na, na lətsəweye abəra ma mədahañ.” ⁶⁴ Gwadatay a sidzew hay na, tə tsəpa na tsəvay lele hus a mǎhəne mamahkar eye bəna gawla rjgay hay ta deyeweyə ta kəliye na. Ma dəba eye ta gwadətəye a ndo hay: “Yesu kə lətsəw abəra ma mədahañ.” Parasay rjgay ma səkahiye wene wene eye ma ziye nakə kurre aye.»

⁶⁵ Pilat a gwadətay: «Həlum sidzew hay anañ dum tay ha ka tsəvay, tə tsəpa andza nakə a sakuməye.»

⁶⁶ Tə həl bo ti ye. Ti ye naha tə ləva bo tə matsəpe tsəvay. Tə slərəba na me i tsəvay, tə gəs na rjgəts lele. Tsa na, tə pa sidzew hay ka matsəpe na.

28

Yesu a lətsəw abəra ma mədahañ

Markus 16.1-10; Luka 24.1-12; Yuhana 20.1-10

¹ Ma dəba i pat i mǎzəzukw bo na, pat i luma i sidzew ta mekedə, Mari i Magədala ta Mari nəngəd ti ye mǎzəbe ka tsəvay. ² Tə ndisl naha kwayarjja na, dala a bəl haladzay dzekiñ dzekiñ hərwi gawla i Mbəlom a mbəzlaw mǎ mbəlom, a yaw a bədəñgwal beber abəra ka tsəvay, toñ a ndza faya.

³ Gawla i Mbəlom niye na, a dəv andza

mawutsede ada peteked ɲgay a slæde hal-adzay herre. ⁴Zluwer a gatay a sidzew neheye faya ta tsəpiye tsəvay aye. Ta dzədzar haladzay, ta təra andza nəteye maməta eye hay tsadək tsadək.

⁵Gawla i Mbəlom a gwadatay a ɲgwas niye hay: «Kā dzədzarum bay. Na sər nəkurom faya ka pəlumeye Yesu, ndo nakə ta dar na ka mayako mazləmbada eye aye. ⁶Nenɲe andaya kanəɲ bay, kə lətsew abəra ma mədahaɲ andza nakə a tsik aye. Dumara zəbum ka təv nakə tə həna ha faya kwa. ⁷Dum bəse ta gwadumatay a gawla ɲgay hay na: “Yesu kə lətsew abəra ma mədahaɲ, ma lahakumeye a Galile. Ka ɲgatumeye mə dəma.” Anəɲ wu nakə na tsikakum aye.»

⁸ɲgwas niye hay ta hway abəra ka tsəvay bəse. Zluwer a gatay, ane tuk na, dərev tay maɲgwas aye. Ta hway mədatay ha labara eye a gawla i Yesu hay. ⁹Kwayaɲɲa, Yesu a yaw tə dzəgər ta nəteye, a gwadatay: «Na tsikakum me!» ɲgwas niye hay ta həndzəd naha ka təv ɲgay, ta dəkway gurmets a huvo. Tə gəs na abəra mə sik ada tə dəslyay ha gər. ¹⁰Yesu a gwadatay: «Kā dzədzarum bay. Dum gwadumatay a malamar ga hay na, tā ye a Galile. Ta ɲgeteɲeye mə dəma.»

Wu nakə sidzew hay ta təkər aye

¹¹Ahəl nakə ɲgwas hay faya ta diye abəra ka tsəvay, nəteye ka tsəved aye na, siye i sidzew neheye faya ta həbiye ka tsəvay aye ti ye a walaɲ i gay. Ti ye naha ta təkər wu nakə a ge bo aye tebiye a bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye. ¹²Bəy hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye tə haya gər ta madugula i Yahuda hay. Tə ma ha ka bo bazlam mə walaɲ tay. Tə vəlatay suloy haladzay a sidzew neheye ta tsəpa tsəvay aye. ¹³Tə gwadatay: «Wu nakə ka təkərumatəye a ndo hay aye na, anəɲ: “Ahəl nakə nəməy mandzahəra eye ta həvad aye na, gawla i Yesu hay ta yaw, ta kəla na mədahaɲ i Yesu.” ¹⁴Tadə ɲgomna kə tsəne na, ma gakumeye wuray bay. Nəmaa səriye wu nakə nəmaa tsikiye.» ¹⁵Sidzew hay tə həl suloy nakə tə vəlatay aye. Ti ye tə dəs parasay andza nakə tə tsikatay aye. Andza niye, bazlam nakay a dā zləm a Yahuda hay tebiye hus ka bəgom.

Yesu a bəzatay ha bo a gawla ɲgay hay Markus 16.14-18; Luka 24.36-49; Yuhana 20.19-23; Məsler hay 1.6-8

¹⁶Ma dəba eye na, gawla i Yesu hay kuro gər eye nəte ti ye a Galile. Ti ye naha, tə tsal a mahəmba nakə Yesu a gwadatay «Tsalum a dəma» aye. ¹⁷Tə ndisl a dəma na, tə ɲgatay a Yesu, tə dəslyay ha gər. Ane tuk na, siye mə walaɲ tay ta dzala ha faya ta dedek eye bay. ¹⁸Yesu a həndzəd ka təv tay, a gwadatay: «Mbəlom kə vəleɲ gədaɲ mə mbəlom ada ka məndzibəra. ¹⁹Hərwi niye, dum ha bazlam ga ka təv i ndo i gəma hay tebiye, tərūm tay ha gawla ga hay. Dzəhubum tay ha a yam ta məzele i Bəba Mbəlom, tə məzele i Wawa ɲgay ada tə məzele i Məsəfəre Tsədəɲɲa eye. ²⁰Tətikumətatay bazlam neheye na tsikakum-eye. Tā rəhay ha gər tebiye, tā dzala ha faya. Ada neɲ, na ndziye tə nəkurom pat pat hus ka mandəve i məndzibəra.»

Ŋgwalak i bazlam nakə

Markus a watsa aye

Məfələkwe

Markus a dazlay məwəte labara nakay na, a gwad nakay na: «Labara ŋgwalak eye nakə a tsik ka Yesu Kəriste Wawa i Mbəlom». A da ha Yesu na, ndo mäge məsler, a sla faya mäge wu hay. Ka tətikatay a ndo hay, ka həhar fakalaw abəra mə bo i ndo hay, kə pəsətay ha mezeleme a ndo hay. Yesu a gwad nəngeye Wawa i Ndo, a yaw a vəl ha məsəfəre ŋgay hərwi mətəme tay ha ndo hay abəra mə mezeleme tay.

Markus a watsa ka məsler i Yesu, i Yuhana madzəhuḅe ndo a yam, ka gər i madzəhuḅe i Yesu tə masəpete nakə a say a Fakalaw masəpat na aye, a da ha məsler i Yesu ta məmbəle tay ha ndo i dāvats hay tə matətike nakə a tətikatay a ndo hay aye. A watsa ka gər i mändze maduk i duk eye ka mändzibəra, ka gər i məməte ŋgay ka mayako mazləmbada eye, mələtsew ŋgay abəra ma mədahaŋ.

Madazlay i labara 1.1-13

Məsler i Yesu ma Galile 1.14-9.50

Yesu a lətse abəra ma Galile a ye a Zerozelem 10.1-52

Maduk i duk i məhəne i Yesu 11.1-15.47

Mələtsew i Yesu abəra ma mədahaŋ 16.1-8

Yesu a bəz ha bo ada mede ŋgay a mbəlom 16.9-20

Yuhana madzəhuḅe ndo a yam

Mata 3.1-12; Luka 3.1-18; Yuhana 1.19-28

¹ Labara ŋgwalak eye nakə a tsik ka Yesu Kəriste Wawa i Mbəlom aye, a dazlay ² andza nakə mawatsa eye mə derewel i Ezay ndo mädə ha bazlam i Mbəlom aye, a gwad: «Nəŋ Mbəlom, na sləriye naha ndo mädə ha bazlam ga kame yak.

Ma lambadakeye na tsəved.

³ Faya ma wudiye mə kəsaf, a gwad:

Lambadumay tsəved a Bəy Maduwer, lambadumay tsəved hay fehe lele, tə hədzak bay. * »

⁴ Andza niye, Yuhana madzəhuḅe ndo a yam a ndohwaw mə kəsaf. A tsikatay me a

ndo hay, a gwadatay: «Mbədum ha mede kurom. Dzəhuḅum bo a yam ada Mbəlom ma pəsakumeye ha mənese kurom hay.»

⁵ Ndo neheye ma Zerozelem ada ka dala i Yahuda ti ye tebiye. Tə yawa ka təv i Yuhana. Tə dawa ha mezeleme tay hay parakka kame i ndo hay ada Yuhana a dzəhuḅawa tay ha a yam mə magayam nakə tə zalay Yurdum aye. ⁶ Yuhana niye na, peteked ŋgay manğara eye ta məkwets i zlgweme ada a barawa bəzihud ŋgay na, ta həzlay. A ndayawa mə kəsaf niye na, heyew ta wum.

⁷ Anaŋ labara nakə a tsik aye sa, a gwad: «Ndo mekeleŋ eye ma deyeweye kame ga, nəngeye na, gədaŋ eye a ze ga. Na sliye mahəndzəde ka təv ŋgay, məpəlay ha ləber i tahərak ŋgay bay tebiye. ⁸ Nəŋ na, na dzəhuḅ kurom ha a yam tsa. Nəngeye na, ma dzəhuḅeye kurom ha ta Məsəfəre Tsədaŋga eye.»

Madzəhuḅe i Yesu a yam, a say a Fakalaw masəpete Yesu

Mata 3.13-4.11; Luka 3.21-22, 4.1-13

⁹ Ma məhəne niye na, Yesu a yaw ma Nazaret ka dala i Galile. A ndislew na, Yuhana a dzəhuḅ na a yam mə magayam nakə tə zalay Yurdum aye. ¹⁰ A həlay nakə faya ma tsalaweye abəra ma yam aye na, a ŋgatay a magərmbəlom a ta ka bo bəra ndzadadəda. Tsa na, Məsəfəre i Mbəlom a mbəzlaw ka Yesu andza bodobodo. ¹¹ Ada mətsike me a tsənew abəra mə mbəlom, a gwad: «Nəkar na, wawa ga. Na wuda kar haladzay. Dərev ga faya ma ŋgwasiye tə nəkar.»

¹² Kwayaŋga Məsəfəre i Mbəlom a zla na a makulkwandah. ¹³ Yesu a ndza mə kəsaf məve kuro kuro faɸ. Mə dəma na, a say a Fakalaw masəpete na ada mädəde ha a mezeleme. Mə kəsaf niye na, wu i pesl hay mə dəma haladzay. Gawla i Mbəlom hay ti yaw ka təv i Yesu, tə vəlay wu mənday.

Yesu ma gəma i Kafernahum

Mata 4.18-22; Luka 5.1-11

¹⁴ Ma dəba eye na, tə gəs na Yuhana a daŋgay. Tə gəs na Yuhana na, Yesu a ye a Galile. A da ha Labara ŋgwalak eye i Mbəlom mə dəma. ¹⁵ A gwad: «Həlay eye kə ndislew tuk, mbədum ha mede kurom. Təmum Labara

* 1:3 Ezay 40.3.

ɲɔwɔlak eye i Mbɔlom a dɔrev kurom hɔrwi Bɔy i Mbɔlom ka hɛndzɔdɔw.»

¹⁶ Yesu a zɛngal me i dɔlov i Galile. Ahɛl nakɛ faya ta zɛngaliye me i dɔlov niye aye na, a ɲgatay a ndo mɛgɛsɛ kɔlɛf hay sulo. Niye hay na, Simon ta malamar ɲgay Aɲdɔrɛ, faya ta kaliye gadɛɲ tay a dɔlov. ¹⁷Tsa na, Yesu a gwadɔtay: «Dumara, pumenɲ bɔzay. Anɔkɛ faya ka hɔlumeye kɔlɛf, anɛ tuk na, na tɛriye kurom ha ndo mɛhɔlaw ndo hay.» ¹⁸Tɔ tsɔnɛ na, tɔ gɔr ha gadɛɲ tay hay, tɔ pay bɔzay a Yesu.

¹⁹ Yesu a ye kame tsekwenɲ na, a ɲgatay a Yakuba ta malamar ɲgay Yuhana. Nɔteye na, wawa i Dzebede hay. A ɲgatɔtay na, nɔteye mɛkwɔlalanɲ i yam faya ta lambadiye gadɛɲ tay hay. ²⁰Kwayanɲa Yesu a zalatay. Tɔ tsɔnɛ mɛzele i Yesu na, tɔ gɔr ha bɔba tay Dzebede mɛkwɔlalanɲ i yam ta ndo i mɛsler ɲgay hay, tɔ pay bɔzay a Yesu.

Yesu a mbɛl tay ha ndo hay abɔra ma dɔvats tay hay wal wal

Mata 8.14-17; Luka 4.31-44

²¹ Yesu ta gawla ɲgay hay ti ye a wuzlahgɛma i Kafernahum. Pat i mazɛzɔkw bo na, Yesu a ye a gay i maduwule me. Mɛ dɔma na, a tɔtikatay a ndo hay. ²² Ndo hay tɔ tsɔnɛ matɔtike ɲgay nakɛ a tɔtikatay aye na, a gatay hɔrɔbɔɔkka. Hɔrwi nɛngɛye a tɔtikatay andza i ndo neheye tɔ dzanɲgawa bazlam i Mbɔlom mapala eye bay. Anɛ tuk na, i ɲgay a tɔtikatay na, ta mɔzɔlɔf eye. Hɔrwi bazlam niye hay ti yaw na, abɔra mɛ nɛngɛye ɲgway.

²³ Ahɛl nakɛ faya ma tɔtikateye a ndo hay aye na, ndo wuray mɛsɔfɔrɛ lele bay eye, paf a ye naha a gay i maduwule me niye. Tsa na, a wuda ta magala kɔlɔrra. ²⁴ A gwadɔ: «Nɔkar Yesu ndo i Nazaret, meɲ yak ka nɔmay na, meɲ? Ka yaw na, mata dze may ha dɔw? Nɔkar way na, na sɔr ha lele: Nɔkar na, ndo nakɛ tsɔdɔanɲa Mbɔlom a slɔraw aye.»

²⁵ Tsa na, Yesu a gay me, a gwadɔy: «Ndza dɔkɔdɔk. Dara abɔra mɛ bo i ndo nakay.»

²⁶ Kwayanɲa mɛsɔfɔrɛ lele bay eye a bɔl na ndo niye ta gɔdɛɲ tɔ mawude eye kɔlɔrra. Tsa na, a yaw abɔra mɛ bo i ndo niye.

²⁷ Ka tɔv niye na, a gatay a ndo hay dɔbɔk dɔbɔk, hɔrɔbɔɔkka. Tɔ gwadɔ mɛ walanɲ tay: «Eh! Eh! Nakay na, wu wuray? Labara

nakay a tsik aye na, ta mɔzɔlɔf eye. Nakay na, ndo waray, a gatay me a mɛsɔfɔrɛ lele bay eye hay ada tɔ gasay me na, ndo waray.»

²⁸ Labara i Yesu a dɔa a zɔm kwayanɲa ka dala i Galile tebiye.

²⁹ Ma dɔba eye na, Yesu ta gawla ɲgay hay ti ye abɔra mɛ gay i maduwule me niye, ti ye a gay i Simon ta Aɲdɔrɛ. Nɔteye ti ye dziye ta Yakuba ada ta Yuhana. ³⁰ Tɔ ndisl naha na, mese i Simon mahɔna eye mɛ gay, marabaraɔ a gay. Tsa na, tɔ gwadɔy a Yesu: «Mese i Simon lele bay.» ³¹ Yesu a ye ka tɔv ɲgay a gay. A ye naha na, a gɔs na abɔra mɛ hɔlay, a lɔtse ha ka mbɔlom. Tsa na, marabaraɔ a ndala faya abɔra. A ye, a gatay mbɔlok.

³² Ta huwa ma dɔba i pat mɔdɔdɔfɛ na, ndo hay tɔ hɔlaw ndo i dɔvats hay haladzay ta ndo neheye fakalaw mɛ bo tay aye. ³³ Ndo i gɛma niye hay tebiye tɔ haya gɔr ka mɔgɛd i gay nakɛ Yesu mɛ dɔma aye. ³⁴ Ndo neheye dɔvats a gatay wal wal aye na, Yesu a mbɔl tay ha ada a hɔhar fakalaw abɔra ka ndo hay haladzay dɔrmak. Anɛ tuk na, Yesu a ɲgɔrɔz fataya, a gwadɔtay: «Kɔ tsikum me bay.» Hɔrwi nɔteye na, Yesu nɛngɛye way na, tɔ sɔr na.

³⁵ Pɔrik, mbɔlomɔɔa i dzagulok mɔzlehe na, Yesu a lɔtse, a ndohwaw abɔra mɛ gay. Tsa na, a ye dɔrɛɲ abɔra ma wuzlahgɛma. A ye na, a tɔv nakɛ ndɔray andaya mɛ dɔma bay aye. A ye a dɔma mata dɔuwule me.

³⁶ Simon ta siye i gawla ɲgay hay ta pɔdɛke abɔra ka mɔndzɛhɔrɛ na, ta ɲgatay a Yesu bay. Tsa na, ti ye ta pɔla na Yesu. ³⁷ Ka tɔv nakɛ faya ta pɔliye na aye na, ta huta na. Tɔ gwadɔy: «Ndo hay haladzay faya ta pɔliye kar.»

³⁸ Yesu a gwadɔtay: «Kwa ta pɔliye ga bɔbay na, takwa a tɔv mekelɛɲ. Ka deyek-weye na, a gɛma neheye bɛsɛ bɛsɛ aye. Na diye ha bazlam i Mbɔlom mɛ dɔma dɔrmak. Na yaw na, hɔrwiye.»

³⁹ A ndɔv ha mɔtsike me ɲgay niye na, a lɔtse a ye a hɔhal ka dala i Galile tebiye. A dɔwa ha bazlam i Mbɔlom mɛ gay i maduwule me ada a hɔharawa fakalaw abɔra ka gɔr mavuwe hay.

*Yesu a mbɛl ha ndo madɔgwadɔfɛ eye
Mata 8.1-14; Luka 5.12-16*

⁴⁰ Pat wuray na, ndo wuray madəgwada eye a ye ka təv i Yesu. A ye naha na, a dəkw gurmets kame i Yesu. A tsətsah ka Yesu, a gwaday: «Kə saka na, ka sliye faya matərə ga ha tsədanŋa.»

⁴¹ Yesu a zəba faya na, a gay mə bo. A nduda ha həlay ŋgay, a lamay. Tsa na, a gwaday: «A seŋ na, təra tsədanŋa!»

⁴² Tsa na, dəvats i madəgwede a ye faya abəra. A mbəl suwud suwud lele.

⁴³ Ane tuk na, Yesu a gay me, ada a gwaday: ⁴⁴ «Do, ka diye wu yak na, tsəne lele hədzakay zləm.» Tsa na, Yesu a gwaday: «Tsəne lele: Kā tsik wu nakay a ndəray bay. Ane tuk na, do ta bəzay ha bo a ndo məvəlay wu a Mbəlom ada vəl wu nakə Musa a tsik aye hərwi mədatay ha a ndo hay tebiye na, ka təra tsədanŋa.»

⁴⁵ Ma dəba eye na, ndo niye a ye. A ye naha düh na, a pa bo ka matəkəratay wu nakə a təra tə neŋgeye aye a ndo hay. Yesu kə sla faya mabəz ha bo ma wuzlahgəma sa bay. A ndzawa na, dərəŋ ta wuzlahgəma, ma təv neheye ndo hay mə dəma haladzay bay aye. Ada huya, ndo hay ti yawa ka təv ŋgay kwa mənŋay, kwa mənŋay.

2

*Yesu a mbəl ha ndo matərə eye
Mata 9.1-8; Luka 5.17-26*

¹ A ndza məhəne tsakway na, Yesu a mbəda gər a Kafernahum. Ndo hay tə tsəne Yesu kə maw a Kafernahum, neŋgeye mə gay nakə a ndzawa mə dəma aye na, ² ndo hay ti ye, tə haya gər haladzay ka təv ŋgay. Tə rah a gay niye bərits. Kwa ma bəra, ka me i maged bəbay, təv andaya bay hərwi ndo hay. Tə haya gər andza niye na, hərwi Yesu a tətikawatay bazlam i Mbəlom.

³ Ahəl nakə Yesu faya ma tətikateye bazlam i Mbəlom a ndo hay aye na, ndo hay fad tə zlay naha ndo matərə eye madzawa eye ka sləlah. ⁴ Ta pəla tsəved mede ha ka təv i Yesu na, ta huta tsəved bay, hərwi ndo hay haladzay ka tsəved. Tsa na, tə tsal ka gər i gay niye. Gər i gay niye na, fatata. Tə sləl bəf. Ta danŋar ha ta təv nakə Yesu mə dəma aye. Tə mbəzla ha ndo matərə eye niye ta ləber ka təv i Yesu ta sləlah ŋgay niye dzay.

⁵ Yesu a zəba ka mədzal gər tay nakə tə dzala ha faya na, a gwaday a ndo niye

matərə eye: «Wawa ga, na pəsaka ha mezeleme yak hay.»

⁶ Mə gay niye na, ndo mədzanŋawa bazlam i Mbəlom mapala eye, nəteye andaya mandza eye dərmak. Tə tsəne andza niye na, tə dzala mə gər tay, tə gwad: ⁷ «Ndo nakay a tsik me i ŋgay andza niye na, kəkay? Nakay na, a tsalay ka gər a Mbəlom. Bəna way nakə da məpəsay ha mezeleme a ndo aye? Maa sla məpəsay ha mezeleme a ndo na, Mbəlom nəte ŋgweŋ bəna, way?»

⁸ Tsa na, Yesu a sər wu nakə tə dzala mə gər tay aye, a gwadatay: «Ka dzalum andza niye mə gər kurom na, hərwi mey? ⁹ Maa da me məgwaday a ndo matərə eye: “Mezeleme yak kə pəsa” na, waray, kəgəbay “Lətse zla sləlah yak do” na, maa da me mə dəma na, waray? ¹⁰ A seŋ na, sərüm ha neŋ Wawa i Ndo na, gədanŋ ga andaya məpəsatay ha mezeleme a ndo hay ka mändzibəra.»

Tsa na, a gwaday a ndo niye matərə eye: ¹¹ «Faya na gwadakeye, lətse, zla sləlah yak, do a mətagay.» ¹² Yesu a tsikay andza niye na, kwayanŋa a lətse, a zla sləlah ŋgay. A ye kame i ndo niye hay mahaya gər eye duwak duwak lele, a yaw abəra. Ndo niye hay mbarzazza eye tə ŋgatay na, a gatay hərbaəbəkka. Ta zambaday a Mbəlom tə gwad: «Eh! Eh! Nakay na, gədanŋ i Mbəlom bəna, ka ŋgatakway a wu andza nakay dafə bay.»

Yesu a zalay Levi

Mata 9.9-13; Luka 5.27-32

¹³ Ma dəba eye na, Yesu a mbəda gər, a ye ka me i dəlov nakə tə zalay dəlov i Galile aye. Ndo hay haladzay tə yawa naha ka təv ŋgay. A tətikawatay bazlam i Mbəlom. ¹⁴ Yesu a ndəv ha matətike, a lətse faya ma diye ka tsəved na, a ndzay a gər a ndo matsekele dzanŋal ka təv i məsler ŋgay. Ndo niye na, tə zalay Levi. Neŋgeye na, wawa i Alfe. Yesu a gwaday: «Dara, peŋ bəzay!» Tsa na, Levi a lətse a pay bəzay.

¹⁵ Pat wuray na, Yesu ta gawla ŋgay hay tə nda wu mənday mə gay i Levi. Ndo matsekele dzanŋal hay ada ta ndo i mezeleme hay tə nda wu mənday dziye tage Yesu. Nəteye tebiye tə pay bəzay a Yesu.

¹⁶ Mə dəma na, ndo neheye tə dzanŋawa bazlam i Mbəlom mapala eye a ndo hay aye ta Farisa hay, nəteye andaya dərmak. Tə ŋgatay a Yesu faya ma ndiye wu mənday

ta ndo i mezeleme hay na, tã gwadatay a gawla i Yesu hay: «A nda wu mänday ka tãv eye näte ta ndo matsekele dzangal hay ada ta ndo i mezeleme hay na, hãrwi mey?»

¹⁷ Yesu a tsãne bazlam tay niye na, a gwadatay: «Ndo neheye wuray a gatay bay näteye zayzay aye na, ta päliye ndo i sidem bay. Mata päle ndo i sidem na, ndo neheye dävats eye hay aye. Na yaw mälalatay a ndo neheye tã gwadäy a gër tay näteye ngwalak eye hay aye bay, ane tuk na, mälalatay a ndo i mezeleme hay duh.»

Mäge daliyam

Mata 9.14-17; Luka 5.33-39

¹⁸ Pat wuray na, gawla i Yuhana hay ta Farisa hay, ta ge daliyam andza nakã tã gawla ma slala tay aye. Ndo hay tã yaw ta tsãtsah ka Yesu, tã gwadäy: «Gawla i Yuhana ta Farisa hay näteye na, ta ge daliyam. Ada hãrwi mey gawla yak hay tã ge daliyam bay na, kemey?»

¹⁹ Yesu a mbädätay faya, a gwadatay: «Näteye na, ta giye daliyam bay, hãrwi näteye na, andza mä magurlom i mäzle dahäläy. Ahäl nakã zal i dahäläy ka tãv tay mba aye na, ndo neheye mazala eye a magurlom i mäzle dahäläy na, ta giye daliyam dãw? Ahäl nakã zal i dahäläy andaya mba na, ta sliye faya mäge daliyam bay. ²⁰ Ane tuk na, pat eye ma slaweye na, ta gäsäye fataya abãra zal i dahäläy niye. Pat eye niye na, ta giye daliyam tuk.

²¹ «Bazlam nakay na, andza peteked guram eye tã wedeye. Ta nasiye ha peteked wedeye mätepe ka peteked guram eye bay. Hãrwi tadã ta tapa peteked wedeye ka guram eye na, peteked wedeye ma ngãrdäye ha peteked guram eye. Tsa na, ma nguradiye. Peteked guram eye niye ma säkahiye manguredã haladzay.

²² «Sa na, ndo ma mbädäye guzom lelem eye a gwezem i hãzlay guram eye bay na, ka särum ha tãbädew. Hãrwi ta mbädã a dãma na, guzom niye lelem eye kã kwasa na, hãzlay niye guram eye ma ndohwiye. Guzom dãrmak säkthi ma mbädäye ka dala. Ane tuk na, guzom lelem eye ta mbädäye na, a gwezem i hãzlay wedeye dãrmak.»

* ^{2:25} zãba ma 1 Samuyl 21.2-7.

Mälövay gër a pat i mazëzukw bo na, Yesu

Mata 12.1-8; Luka 6.1-5

²³ Pat i mazëzukw bo na, Yesu ta gawla ngay hay ti ye ta guvah wuray. Ma guvah niye tã ge a dãma na, wuye andaya tã zalay bãle. Gawla i Yesu hay tã hãb wu niye, tã nda. ²⁴ Farisa hay tã ngatatay na, tã gwadäy a Yesu: «Zãba, gawla yak hay ta giye wu nakã bazlam i Mbëlom mapala eye a ge faya me pat i mazëzukw bo aye na, hãrwi mey?»

²⁵ Yesu a mbädätay faya, a gwadatay: «Dadã ka dzangum wu nakã Davit a ge ahäl niye aye tãbädew?»^{*} May a wur faya ta ndo ngay hay. ²⁶ Tsa na, a ye a fälakwa a madzawadzawa i mäcfãslay ha gër a Mbëlom. A ye naha, a zla makwala nakã tã völay a Mbëlom aye. A nda. A völatay a ndo ngay hay darmak, tã nda. Bazlam i Mbëlom mapala eye a vël tsãvedã ka mändã na, a ndo mävölay wu a Mbëlom dëkdëk bädãw? Wu nakay a ge bo na, ahäl nakã Abiyatar nengëye bagwar eye i ndo mävölaway wu a Mbëlom aye.»

²⁷ Yesu a gwadatay sa: «Mbëlom a vël pat i mazëzukw bo na, ada mä dzãna ndo zezënj bãna, Mbëlom a ge ndo zezënj hãrwi mäpay bãzay bay.»²⁸ A gwadatay: «Maa lövay gër a pat i mazëzukw bo na, nãnj Wawa i Ndo.»

3

Yesu a mbäl ha ndo pat i mazëzukw bo Mata 12.9-14; Luka 6.6-11

¹ Pat eye andaya na, Yesu a ye a gay i maduwule me. Mã dãma na, ndoweye andaya hãlay ngay mamãta eye.

² Ndo mekelënj eye hay andaya mä gay i maduwule me niye dãrmak. Tã dzala mä gër tay, tã gwad: «Zãbakwa faya lele, ngatay ma mbäliye ha ndo nakay mamãta hãlay eye pat i mazëzukw bo dãw?» Tã tsik andza niye na, hãrwi määhãle faya bãra suwat. ³ Yesu a gwadäy a ndo niye hãlay ngay mamãta eye: «Lätse ka niye kame i ndo hay tebiye.»

⁴ Tsa na, Yesu a tsãtsah ka ndo neheye ta zãbiye faya aye. A gwadatay: «Bazlam kway mapala eye a vël tsãvedã mäge na, mey? A gwad: Gum ngwalak pat i mazëzukw bo tsukudu, gum na, sewedã dãw? Mãmãle ha

ndo tsukudu mægər ha mâ mət daw?» Ane tuk na, ta mbəday faya bay.

⁵Yesu a zəba fataya na, a ndalay haladzay, hərwi ta kula ha mədzele gər tay. Tsa na, a gwadāy a ndo niye həlay maməta eye: «Nduda ha həlay yak.» A nduda ha na, həlay ɲgay a mbəl suwud suwud. ⁶Tsa na, Farisa hay ti yaw a bəra mə gay i maduwule me niye. Tə haya gər ta ndo i Herod hay. Tə haya gər na, hərwi ta hutiyə tsəved ka məkədə Yesu na, kəkay.

Yesu ta ndo hay haladzay

⁷Yesu ta gawla ɲgay hay ti yaw abəra mə gay i maduwule me niye dərma. Ti ye ka me i dəlov nakə tə zalay dəlov i Galile aye. Ndo hay haladzay ta patay bəzay. Ndowne neheye na, ti yaw abəra ma Galile, ti yaw abəra ka dala i Yahuda ⁸kwa ndo neheye ma Zerozelem aye dərma. Ti yaw abəra ka dala i Idume ada ta ndo neheye ta diye i magayam i Yurdum aye, ti yaw abəra ma gəma neheye tə mbay naha a Tir ta Sidon aye. Ndo neheye ti yaw haladzay ka təv i Yesu aye na, hərwi tə tsəne wu nakə Yesu a gawa aye.

⁹Yesu a ɲgatatay a ndo neheye haladzay ti ye naha ka təv ɲgay aye na, a gwadāy a gawla ɲgay hay: «Ləvum bo ta kwalalan ɲyam. Na tsaliye a dəma, hərwi ada ndo hay tə dzəgəd ga ha bay.»

¹⁰Andza nakə Yesu a mbəlawə tay ha ndo i dəvats hay haladzay aye na, ndo i dəvats hay tebiye ta hway ka təv ɲgay hərwi matətele faya. ¹¹Ndo neheye fakalaw mə bo tay aye tə ɲgatay a Yesu na, tə kal ha bo kame i Yesu. Ta wuda, tə gwad: «Nəkar na, Wawa i Mbəlom.»

¹²Ane tuk na, Yesu a gatay me, a gwadāy: «Nəɲ way na, kə tsikumay a ndaray bay.»

Yesu a pala ndo i maslan ɲgay hay
Mata 10.1-4; Luka 6.12-16

¹³Tsa na, Yesu a zalatay a ndo neheye a say mə dərev ɲgay aye. Tə tsal a tsaholok.

¹⁴Ma tsaholok niye na, a pala ndo i maslan ɲgay hay kuro gər eye sulo abəra mə walar ɲgay niye. A pala tay ha na, hərwi ada ta ndziye dziye ada ma sləriye tay ha mata da ha labara i Mbəlom. ¹⁵Ma vəlatay gədar ɲka mahəhere fakalaw abəra ka ndo hay dərma.

¹⁶Məzele i ndo neheye Yesu a pala tay ha kuro gər eye sulo aye na, anar: Simon nakə Yesu a pa faya məzele Piyer, ¹⁷Yakuba ta malamar ɲgay Yuhana, nəteye wawa i Dzebede, a pa fataya məzele na, Bowen-erges, andza məgwede wawa i maləve i Mbəlom, ¹⁸ada Anđare, Filip, Bartelemi, Mata, Tomas, Yakuba wawa i Alfe, Tade, Simon ndo mäge vəram hərwi dala ɲgay, ¹⁹ada Yudas Iskariyot ndo mäge daf ka Yesu.

Yesu: Mbəlom kəgəbay Fakalaw

Mata 12.22-32; Luka 11.14-23, 12.10

²⁰Ma dəba eye na, Yesu a maw a gay nakə a ndzawa mə dəma aye. Tsa na, slala i ndo neheye tə yawa naha ka təv ɲgay haladzay aye na, ti ye naha ka təv ɲgay haladzay sa. Hərwi niye, Yesu ta gawla ɲgay hay tə huta həlay i mənđe daf kwa tsekweɲ bay tebiye. ²¹Ndo ɲgay hay tə tsəne andza niye na, ti ye mata gəsa ahaya Yesu. Hərwi tə gwad: «Nəngəye na, andza gər mavuwe.»

²²Ndo neheye tə dzangawa bazlam i Mbəlom mapala eye ti yaw abəra ma Zerozelem, tə gwadāwa: «Yesu na, Bedzabul mə bo ɲgay.» Siye hay tə gwadāwa: «Maa vəlay gədar ɲka mahəhere fakalaw na, bəy i fakalaw hay.»

²³Yesu a zalatay a ndo niye hay a tsikatay me ta dzeke, a gwadāy: «Bəy i Fakalaw tə Fakalaw ta həhariye bo tay na, ma kəkay?»

²⁴Tadə gəma ka ɲgəna, faya ta giye magazləga mə walar ɲgay na, gəma niye ma hutiyə gədar mənđe huya daw? ²⁵Tadə ndo hay mə gay tay faya ta giye magazləga mə walar ɲgay na, ndo neheye mə gay niye na, ta hutiyə gədar mənđe huya daw? ²⁶Ka dzalum na, bəy i Fakalaw ma həhariye bo ɲgay daw? Ka həhar bo ɲgay na, gədar ɲgay ma ndziye bay, ma dziye.

²⁷«Ka sarum təbədew ndo ma sliye faya məfələkwe a gay i ndo i gədar məhəla ahaya wu ɲgay bay. Ma ta sliye məfələkwe na, ma lahiye mədzewe na təday. Kə dzawa na tuk na, ma sliye faya mede a gay, məhəla ahaya wu ɲgay hay tuk.

²⁸«Sarum ha na, Mbəlom ma pəsətay ha mezeleme a ndo hay. Kwa bazlam tay nakə ta tsik lelebay ka Mbəlom aye na, Mbəlom ma pəsətay ha. ²⁹Ane tuk na, anar ndo kə tsalay ka gər a Məsəfəre Tsədarɲa eye na, dafā ma hutiyə məpəse me təbey. Mezeleme ɲgay ma ndziye ka tor eye.»

³⁰ Yesu a tsikatay andza niye na, hærwi tæ gwadawa: «Nenġeje na, ġar mavuwe.»

*May i Yesu ta malamar i Yesu hay
Mata 12.46-50; Luka 8.19-21*

³¹ May i Yesu ta malamar i Yesu hay tæ ndisl naha tuk. Tæ ndisl naha na, tæ lätse ma bæra. Tsa na, tæ slær ndo mæzalay naha a Yesu. ³² Ka tæv eye niye na, ndo hay haladzay mandza eye. Tæ lawara na Yesu a wuzlah. Ndo nakæ tæ slær naha aye a gwaday a Yesu: «Pa zlæm tæday. May yak ta malamar yak hay faya ta tsætsahiye kar ma bæra.»

³³ Yesu a mbæday faya, a gwaday: «May ga ta malamar ga hay na, way hay?» ³⁴ Tsa na, a zæba ka ndo niye hay, a dzaha ġar tuwzik ada a gwad: «May ga ta malamar ga hay na, næteye anarġ. ³⁵ Hærwi matæra malamar ga ta may ga na, ndo neheye faya ta giye wu naka a say a Mbælom aye.»

4

*Dzeke i ndo maslæge
Mata 13.1-9; Luka 8.4-8*

¹ Yesu a ye naka dæ ha labara i Mbælom ka me i dælov nakæ tæ zalay dælov i Galile aye sa. Ndo hay haladzay tæ haya ġar ka tæv ngay. Tsa na, Yesu a tsal a kwalalarġ i yam ada a ndza a dæma. Kwalalarġ i yam niye na, ka ġar i dælov i Galile niye. Ndo neheye haladzay tæ haya ġar ka tæv ngay aye na, næteye mandza eye ka dala bæse ka pæpæz i dælov. ² A tætikawatay wu hay haladzay ta dzeke. Ada matælike ngay nakæ faya ma tætikateye na, a gwadawatay:

³ «Tsænnum! Ndo wuray a ndohwaw abæra mæ gay. A hæl hulfe ngay, a ye ha a pesl mata slæge. ⁴ A ye naha na, a dazlay a maslæge.* Ahæl nakæ faya ma kutsiye hulfe ngay a guvah aye na, siye hay tæ kuts ka tsakay i tsæved. Diyeġ hay ti yaw, tæ pala na tebiye. ⁵ Hulfe mekeleġ eye a dæd ka sik i pælæd, tæv nakæ bætekew andaya faya haladzay bay aye. Hulfe niye hay tæ ndzohwaw bæse tsa. Tæ ndzohwaw bæse na, hærwi bætekew andaya ka sik i pælæd niye bay. ⁶ Ane tuk na, pat a tsaraw, a zla faya abæra ngulak na, a fæka na hulfe neheye tæ ndzohwaw aye. Tæ kula heryew heryew hærwi ta huta bæd mæpe zlælay haladzay bay. ⁷ Nenġed a dæd a gay i dak. Dak niye

* 4:4 Ma ġæma niye i tay na, ta slægawa tæ tsæluv tæbey. Tæ kutsawa ha na, mækutse mækutse.

† 4:12 Ezay 6.9-10.

hay tæ ġæl. Tsa na, dak niye hay tæ ngædætsa na hulfe niye a ndzohwaw aye, kwa hulfe niye hay ta ge bo bay ada ta nah bay. ⁸ Siye sa na, tæ kuts ka tæv lele eye, tæ ndzohwaw na, lele. Tæ ġæl ada tæ nah, ġar eye hæbæts hæbæts lele. Mæ walarġ tay niye na, neheye hohway tay hay makwehe næte na, wur eye kuro kuro mahkar, siye hay a ge kuro kuro mækwa, mekeleġ eye hay a ge temerre.»

⁹ Yesu a ndæv ha andza niye na, a gwadatay: «Ndo nakæ zlæm andaya mætsæne aye na, mâ tsæne lele!»

Yesu a ge mæsler ta dzeke na, hærwi mey?

Mata 13.10-17; Luka 8.9-10

¹⁰ Ahæl nakæ Yesu ta ndo neheye tæ ndzawa ka tæv ngay ada ta gawla ngay hay ti ye abæra ka tæv i ndo niye hay haladzay aye, ka tæv nakæ næteye mahæteye na, gawla ngay hay ta tsætsah faya tæ gwaday: «Dzeke niye a say mægwedæ na, mey?»

¹¹ Yesu a mbædatay faya, a gwadatay: «Nækurom na, Mbælom kæ dakum ha wu nakæ mangaha eye ma bæy ngay aye. Ane tuk na, ndo siye hay ta tsæniye wu hay na, ta dzeke. ¹² Andza niye næteye na, «Ta zæbiye faya tæ dære tay ada ta ngateye bay.

Ta tsæne tæ zlæm tay ada ta særiye ha andza mægwedæ mey na, ta særiye ha bay.

Bæna ta ta maweye ka tæv i Mbælom ada Mbælom ma ta pæsatay ha mezeleme tay.†»

*Yesu a datay ha dzeke i ndo maslæge
Mata 13.18-23; Luka 8.11-15*

¹³ Tsa na, Yesu a gwadatay: «Nækurom, ka tsænnum dzeke nakay a say mægwedæ mey na, ka tsænnum bædaw? Ka tsænnum dzeke nakay bay na, ada ka særumeye siye i dzeke mekeleġ eye hay na, ma kakay tuk? ¹⁴ A say mægwedæ na, anarġ: Ndo maslæge a slæga bazlam i Mbælom. ¹⁵ Ndo mekeleġ eye hay ta ndzakit bo andza tsakay i tsæved. Bazlam i Mbælom a dæd ka tsakay i tsæved eye niye. Ndo neheye tæ tsæne aye na, Fakalaw a yaw a buwa na bazlam i Mbælom niye maslæga eye ma næteye.

¹⁶ «Siye hay ta ndzakit bo sik i pælæd nakæ hulfe a kuts faya aye. Næteye tæ tsæne bazlam i Mbælom kwayarġna na, ta tæma tæ

məngwese. ¹⁷ Ane tuk na, ta gəray tsəved a bazlam i Mbəlom ada m̄a pa zləlay a d̄ərev tay bay. Tə dzala ha faya na, tsekweŋ tsa. Ma d̄əba eye d̄əretsətseh kəgəbay madzəgur me a ndzatay a gər hərwi bazlam i Mbəlom. Tsa na, tə gər ha mədzele gər abəra ka Mbəlom ta bəse.

¹⁸ «Ndo mekeleŋ eye hay ta ndzakit bo ta hulfe nakə a d̄əd a gay i dak aye. Tə tsəne bazlam i Mbəlom, ¹⁹ ane tuk na, mədzal gər ka wu i mändzibəra, bor i zlele ada ta bor i wu mekeleŋ eye hay wal wal yuh a ye tay a bo. Wu niye hay tə ŋgədətəsa na bazlam i Mbəlom nakə m̄ə d̄ərev tay aye. Tsa na, bazlam i Mbəlom dərmaŋ kə wa hohway m̄ə d̄ərev tay bay.

²⁰ «Ndo mekeleŋ eye hay ta ndzakit bo ta dala nakə lele aye. Hulfe a kuts faya na, a ndzohw lele. Nəteye tə tsəne bazlam i Mbəlom na, ta təma a d̄ərev tay lele. Bazlam i Mbəlom a gəl m̄ə d̄ərev tay lele ada a nah. Nənged, makwehe nəte na, wur eye kuro kuro mahkar, nənged sa na, wur eye kuro kuro məkwa ada siye temerre.»

Dzeke i lalam

Luka 8.16-18

²¹ Tsa na, Yesu a tsikatay dzeke sa, a gwadatay: «Ndo ma zlaweye lalam ŋgay ma piye faya ako ada ma hurəkwiye faya gəse d̄aw? Kəgəbay, ma piye na a d̄əba i slələh d̄aw? Ma piye na d̄uh na, ka wu m̄əpe lalam bəd̄aw? ²² Ma piye na ka wu m̄əpe lalam na, hərwi ada d̄əre m̄ə zəba dzaydzay ada wu neheye d̄əre a ŋgatay bay aye na, m̄ə zəba lele. Wu neheye m̄əngaha eye ta ta zəbiye m̄ə dzaydzay. ²³ Ndo nakə zləm andaya m̄ətsəne aye na, m̄ə tsəne lele!»

²⁴ Yesu a gwadatay sa: «Gumay metsehe a wu nakə ka tsənum aye! Ndoweye kə pay zləm lele na, Mbəlom ma səkaheye ha m̄ətsəne, hərwi ada m̄ə tsəne lele. Hərwi Mbəlom ma ləwakumeye wu tə wu nakə ka ləwawumatay wu a ndo hay aye. ²⁵ Hərwi ndo nakə wu ŋgay andaya na, ta səkahay ha sa. Ane tuk na, ndo nakə wuray ŋgay andaya bay aye na, kwa tsekweŋ eye nakə andaya faya aye na, ta buwiye na.»

Dzeke i hulfe

²⁶ Yesu a gwadatay sa: «Anəŋ Bəy i Mbəlom a ndzakit bo na, andza ndo wuray a həl hulfe a ye a sləga na a guvah ŋgay.

²⁷ Ma d̄əba eye huwa a ge na, ndo niye

a ye ŋgway a mətəgay. Ta həvad na, a ndzahərəwa ada ta həpat na, a pədəkəwa abəra ka mändzəhəre, a latsəwa ka mbəlom. Ahəl nakə faya ma giye andza niye na, hulfe nakə masləga aye a ndzohw ada faya ma gəliye. Nəngəye na, wu nakə a sləga aye faya ma gəliye ma kəkay na, a sər bay. ²⁸ Dala a ndzohwa ahaya wu niye ka gər bo ŋgay. A ndzohw a dazlay na, səmber aye ka me i bəd̄. Tsa na, a ye tə gər. Ma d̄əba eye na, a pa wur ada a nah lele. ²⁹ A nah tsa na, ndo i guvah a zla bembek ŋgay a ye mata dze na wu ŋgay niye hərwi həlay m̄əpele wu abəra ka dala kə sla.»

Dzeke i wur i bəzəŋ

Mata 13.31-32,34; Luka 13.18-19

³⁰ Yesu a gwadatay sa: «Ka ndzəkitəkway ha Bəy i Mbəlom sa tə mey? Ka d̄ədəkəwatay ha labara nakay a zləm a ndo hay na, ta dzeke waray? ³¹ Anəŋ Bəy i Mbəlom a ndzakit bo sa na, andza wur i bəzəŋ. Ahəl nakə ta sləgiye mba na, m̄ə waləŋ i wur i wu neheye ka mändzibəra tebiye na, nəngəye tsekweŋ. ³² Ane tuk na, ta sləga na, ma ndzohwiye. Kə ndzohw na, ma gəliye a ze ala neheye tə sləga ka d̄ədaŋ aye tebiye. A t̄əra andza gərdaŋ, diyeŋ hay ta ŋgariye faya gay tay ada mezek eye ma gateye ŋgama.»

³³ Andza niye, Yesu a tsikawatay labara ŋgay a ndo hay tebiye na, ta dzeke andza nakay anəŋ eye. A tsikawatay na, wu nakə ndo neheye ta sliye faya m̄ətsəne lele aye.

³⁴ Yesu a tsikawatay wu hay na, ze m̄ətsike ta dzeke bay. A tsikawatay na, ta dzeke. Ane tuk na, ahəl nakə nəteye mahətəye ta gawla ŋgay hay aye na, dzeke eye a say m̄əgwede mey na, a d̄əwatay ha tebiye.

Yesu a gay me a vavəray

Mata 8.23-27; Luka 8.22-25

³⁵ Pat eye niye huwa a ge na, Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay: «Lətsakwa! Takwa! Tasakwa a diye i d̄əlow nənged.» ³⁶ Tə lətse, tə gər tay ha ndo hay ka niye. Gawla ŋgay hay tə zla na ta kwalalaŋ i yam nakə nəngəye m̄ə d̄əma aye. Siye i kwalalaŋ i yam mekeleŋ eye hay andaya bəse ka təv ŋgay sa.

³⁷ Ahəl nakə faya ta diye, ta tasiye a diye i d̄əlow nənged aye na, vavəray bagwar eye a ge haladzay. Yam a tsal ka bo d̄əngwala wekit wekit ada faya ma viye a kwalalaŋ i yam niye, mazlambar ma rahiye

a dōma. ³⁸ Yesu na, nenjeyeye ngway duk ma dōba, mē hud' i kwalalarj niye ada nenjeyeye mandzahara eye. Gər ngay mapa eye ka tōv gər. Gawla ngay hay ta dzədzar haladzay, ta pədeke ha abəra ka mändzehəre tə gwaday: «Ndo matətike ndo, faya ka mətakweye na, a gaka mē gər təbədew?»

³⁹ Tsa na, Yesu a pədeke abəra ka mändzehəre. A lətse, a ngərəz ka mətasl, a gay me ada a gwaday a dəlov niye: «Ndzə dīkdīkl!» Kwayanja mətasl a gər ha mäge. Məbəle i wuray kwa tsekweŋ andaya sa bay.

⁴⁰ Tsa na, Yesu a gwadatay a gawla ngay hay: «Ka dzədzarum kate na, hərwi mey? Ka dzalum ga ha zuk bədaw?»

⁴¹ Kwayanja ta dzədzar haladzay, tə gwad' a bo mē walarj tay: «Nakal i ngay ndo waray nakə a gay me a mətasl ta yam na, tə gəsay me aye?»

5

*Yesu a mbəl ha gər mavuwe
Mata 8.28-34; Luka 8.26-39*

¹ Ma dōba eye na, Yesu ta gawla ngay hay tə ndisl a diye i dəlov niye. Təv eye niye ti ye a dōma aye na, dala i Geraseni hay. Tə ndisl a dōma na, tə mbəzlaw abəra mē kwalalarj i yam. ² Yesu a mbəzlaw abəra mē kwalalarj i yam na, kwayanja ndo wuray a ndohwaw abəra mē walarj i tsəvay hay, hərwi mede ka tōv i Yesu. Ndowneye niye na, məsəfəre lele bay eye mē bo.

³ A ndzawa na, mē walarj i tsəvay hay. Ndəray kwa nətə a mba faya məgəse ada mədzewe na bay. Kwa mədzewe tə tsalalaw bəbay na, ndəray a mba faya bay. ⁴ Həbe tə dzawaway na sik tə səsəlek ada tə paway tsalalaw a həlay. Wu neheye tə dzawa ha aye na, a ngəzlah ndartsətsətse. Ndəray kwa nətə a mba faya məgəse na bay. ⁵ Ta huwa, kwa ta həpat a həhalawa na, mē walarj i tsəvay hay ada mē mahəmba. A həhalawa na, tə mawude eye ada a tawa bo ngay tə kwar tsurad tsurad.

⁶ Gər mavuwe niye a ngatay naha a Yesu dərənj na, a hway ka tōv ngay. A hway naha na, a dəkway gurmets a huvo. ⁷ Tsa na, a wuda ta gədarj, a gwad: «Nəkar Yesu Wawa i Mbəlom Fetek, ka wuda ka neŋ na, mey? Amboh tə məzele i Mbəlom, kə gerj wuray bay.»

⁸ A tsik andza niye na, hərwi Yesu a gwadaway: «Nəkar fakalaw, dara abəra mē bo i ndo nakay!»

⁹ Yesu a tsətsah faya, a gwaday: «Məzele yak way?»

Fakalaw a mbəday faya a Yesu, a gwaday: «Məzele ga Haladzay, hərwi nəmay haladzay.»

¹⁰ Tsa na, a gay amboh a Yesu haladzay hərwi ada Yesu mē həhar na dərənj abəra ka dala niye bay tey.

¹¹ Azlakwa bay, mē mahəmba wuray ka tōv eye niye na, madəras hay andaya faya ta tsəkuriye tay ha. ¹² Fakalaw niye hay mē bo i ndo niye tə gay amboh a Yesu, tə gwaday: «Amboh, gər may ha nəməā ye a bo i madəras tadaheye.» ¹³ Yesu a vəlatay tsəved. Tsa na, məsəfəre lele bay eye ti yaw abəra mē bo i ndo niye ti ye tə fələkwa a bo i madəras niye hay. Madəras niye hay haladzay ta giye gwezem sulo ta hwayaw abəra ma tsaholok niye ti ye tə kuts a dəlov, tə dze a dōma.

¹⁴ Ndo mətsəkure madəras neheye tə ngatay andza niye na, ta hway, ti ye a wuzlahgəma mata dətay ha labara niye a ndo hay ada a ndo neheye nəteye dərənj ta wuzlahgəma aye. Tsa na, ndo hay ti yaw mata zəbe naha ka wu nakə a ge bo aye.

¹⁵ Ndo niye hay tə ndislew ka tōv i Yesu na, tə ngatay a ndo nakə fakalaw hay tə ndzawa mē bo ngay haladzay aye. Tə ngatay na, mandza eye, peteked ka bo ada nenjeyeye lele bəna andza nakə a ndzawa aye bay. Tə ngatay andza niye na, ta dzədzar. ¹⁶ Ndo neheye labara i gər mavuwe ta madəras hay a ge bo ka dərə tay aye na, nəteye dərmaak ta təkəratay labara eye a ndo neheye ti ye naha, nəteye ta ngatay təbey aye. ¹⁷ Tə tsəne na, tə gay amboh a Yesu, tə gwaday: «Amboh, do abəra ma gəma may.»

¹⁸ Ahəl nakə Yesu faya ma tsaliye a kwalalarj i yam aye na, ndo niye a mbəl hərwi fakalaw hay ti yaw abəra mē bo ngay na, a gwaday a Yesu: «Amboh nā paka bəzay tey?»

¹⁹ Ane tuk na, Yesu kə vəlay tsəved ka məpay bəzay bay. Yesu a gwaday: «Do! Ta bəzay ha bo a ndo yak hay. Təkəratay ngwalak nakə Bəy Maduwerj a ge hərwi yak aye.» ²⁰ A tsəne andza niye na, a lətse a ye

* 5:20 Dekapol na, gəma nakə dala mē dōma kuro aye.

a dala nakə tə zalay Dekapol* aye. A ndisl a dəma na, a dazlay matəkəratay wu nakə Bəy Maduwerj a ge hərwi ngay aye. Ndo neheye tebiye tə tsəne labara niye na, a gatay masuwayaŋ.

Yesu a mbəl ha dem i Dzayrus abəra ma mədahaj

Ŋgwas wuray dāvats eye məve kuro gər eye sulo

Mata 9.18-26; Luka 8.40-56

²¹Ma dəba eye na, Yesu ta gawla ngay hay tə maw tə kwalalaŋ i yam ka dəlov niye. Tə maw a diye nenged. Tə ndisl a dəma na, ndo hay haladzay ti ye ka təv ngay. Ndo hay ti ye ka təv ngay na, nengeye ka me i dəlov niye mba.

²²Bəy i gay i mađuwule me wuray tə zalay Dzayrus, a ye naha dərma. A ngatay a Yesu na, a dəkway gurmets a huvo. ²³A gay amboh a Yesu, a gwaday: «Dem ga wuray hala bay faya ma mətiye. Amboh, dara ta peŋ faya həlay ada mə mbəl tey.» ²⁴Yesu a tsəne andza niye na, a həl bo, ti ye salamay.

Ahəl nakə faya ma diye na, ndo hay haladzay gədəbille tə pay bəzay ada faya ta ngədətsiye na kwa tə waray, tə waray. ²⁵Ŋgwas wuray andaya dərma. Ŋgwas eye niye na, dāvats eye. Bambaz a mbədawayaw abəra mə huf. Dāvats eye niye kə ndza faya məve kuro gər eye sulo. ²⁶Ki ye ha a gay i ndo i sidem hay wal wal haladzay. A sa dərətsətsəh kəriye bəna, kə huta zay bay. Kə dze ha suloy ngay haladzay ka sidem ada kə gay ngama kwa tsekweŋ bay. Duh dāvats niye a zaka faya.

²⁷⁻²⁸Ŋgwas niye a tsəne wu nakə ndo hay faya ta tsikiye ka gər i Yesu aye na, a ye a walaŋ i ndo niye hay Yesu mə dəma aye. A dzala mə gər ngay, a gwad: «Na lamay a peteked ngay na, na mbəliye segey.» Tsa na, a ye tsərid tsərid mə walaŋ i ndo niye hay. A ndisl bəse ka təv i Yesu ta dəba na, a lamay a peteked i Yesu. ²⁹A ye a lamay nets na, kwayaŋŋa bambaz niye a mbədawayaw faya abəra a tərəts tsandzaŋ. A sər ha mə bo ngay na, kə mbəl abəra ma dāvats ngay niye.

³⁰Kwayaŋŋa Yesu a sər ha gədaŋ ki yaw abəra mə bo ngay. Tsa na, a mbəda me a diye i ndo neheye faya ta pay naha bəzay

ma dəba aye. A tsətsah, a gwad: «Maa lamay a peteked ga na, way?»

³¹Gawla ngay hay ta mbəday faya, tə gwaday: «Ka gwadiye “Maa lemeŋ way” na, ka ngatay a ndo neheye haladzay faya ta ngədətsiye kar təbədew?»

³²Ane tuk na, Yesu a zəba dəre ka təv niye pərwasla hərwi ada mə ngatay a ndo nakə a lamay a peteked ngay aye. ³³Ŋgwas niye a lamay a peteked i Yesu aye na, a dzadzar slaḅ slaḅ, hərwi a sər ha wu nakə a ge bo tə nengeye. A ye a dəkway gurmets a huvo a Yesu. Tsa na, a dāy ha wu nakə dedek aye a Yesu. ³⁴Yesu a gwaday: «Dem ga, mədzal gər yak kə mbəl kar ha. Do wu yak barbarra. Ka mbəl abəra ma dāvats yak nakay na, ka tor eye.»

³⁵Ahəl nakə Yesu faya ma tsikiye a ngwas niye andza niye na, ndo hay ti yaw mə gay i Dzayrus. Ti yaw na, ka təv i Dzayrus. Tə gwaday: «Dem yak kə mət, ka wurdeye me a miter na, sa meriye?»

³⁶Ane tuk na, Yesu na, kə pa gər ka bazlam tay niye bay. Yesu a gwaday a Dzayrus: «Kā dzədzar bay, dzala ha ka neŋ tsa na, tsiy.»

³⁷Tsa na, a lətse, a ye. Ahəl nakə faya ma diye na, a gatay me a ndo hay ada tā zəŋgal na bay. A vəlay tsəved mede ka bo dziye na, a Piyer, a Yakuba ta malamər ngay Yuhana.

³⁸Tə ndisl naha a gay i Dzayrus bəy i gay i mađuwule me na, Yesu a zəba dəre na, ndo hay faya ta tuwiye taŋgof taŋgof, siye hay faya ta tuwiye tə mawude eye ndəŋndəŋ.

³⁹Yesu a ngatay andza niye na, a fələkwa a gay, a ye naha a gwadətay a ndo neheye mə gay aye: «Mədžaday ta matuway nakay na, kemey? Wawa nakay na, kə mət bay, nengeye mandzahəra eye.»

⁴⁰Ndo hay wuyi tə ngwasa faya. Tsa na, a həharataya ahaya abəra. Maa ləkaw ka təv ngay mə gay na, bəba ta may i wawa ta gawla ngay neheye mahkar ti ye ka bo dziye. Nətəye, ti ye tə fələkwa a gay nakə wawa mahəna eye mə dəma aye. ⁴¹Tə ndisl naha na, Yesu a gəs dem niye abəra mə həlay ada a gwaday: «*Talita kum!*» (Andza məgwədə: «Dem, faya na gwadakeye, lətse!»)

⁴²Tsa na, dem niye kwayaŋŋa hurum a lətse. A ye tə sik ngay kuterj kuterj. Məve i dem niye na, kuro gər eye sulo. Tsa na, ndo niye hay tə ngatay a wu niye a ge bo

aye na, a gatay masuwayarj. ⁴³Tsa na, Yesu a gwadatay: «Wu nakay na ge aye na, kâ dumay ha a ndaray bay.» A gwadatay a bəba ta may i dem niye: «Vəlumay wu mənday ada mā nda.»

6

Yesu ka dala i Nazaret

Mata 13.53-58; Luka 4.16-30

¹Ma dəba eye na, Yesu ta gawla ŋgay hay, tə lətse abəra ka təv niye, ti ye a gəma nakə Yesu a gəl mə dəma aye. ²Pat i mazəzukuw bo na, a ye a gay i maduwule me. Mə dəma na, ndo hay haladzay. A dətay ha bazlam i Mbəlom. Tə tsəne bazlam i Mbəlom nakə a tsikatay aye na, a gatay hərbaəbəkka. Tə gwad: «A hutaw labara nakay na, məŋgay? Maa vəlay ndaraw nakay na, way? Masuwayarj nakay faya ma giye na, a yaw məŋgay? ³Nəŋgeye na, ndo matsətsədə mayako bəda? Ada nəŋgeye na, wawa i Mari bəda? Malamar ŋgay hay na, Yakuba, Zozes, Yuda ada Simoŋ bəda? Malamar ŋgay dem aye hay dərmaək nəteye ka təv kway kanarj, nəkway dziye bədaw?» Hərwi wu neheye tebiye ndo i Nazaret hay ta kərah məpe mədzal gər ka Yesu.

⁴Yesu a gwadatay: «Ndo məde ha bazlam i Mbəlom na, ndo hay ta təma na ada tə dəslay ha gər kwa məŋgay. Ane tuk na, ma gəma ŋgay mə walarj i ndo ŋgay hay ta malamar ŋgay hay na, tə dəslay ha gər bay.»

⁵Hərwi niye, Yesu kə sla mäge masuwayarj i wuray kwa tsekweŋ bay tebiye. Wu nakə a ge aye na, a pa həlay ka ndo wuray hay dəvats eye hay ada tā mbəl abəra ma dəvats. ⁶Ka təv eye niye, a gay wadəŋ wadəŋ a Yesu hərwi nakə ta dzala ha bay aye. Tsa na, a lətse a ye a gəma mekeleŋ eye hay bəse ta gəma ŋgay niye. A ye na, mata dətay ha bazlam i Mbəlom a ndo hay.

Yesu a slər gawla ŋgay hay kuro gər eye sulo

Mata 10.1,5-15; Luka 9.1-6

⁷Pat wuray na, Yesu a zalatay a gawla ŋgay hay kuro gər eye sulo, a gwadatay: «Na sləriye kurom ha a gəma hay wal wal. Ka deyumeye na, sulo sulo.» Tsa na, a vəlatay gədaŋ ka mahəhere məsəfəre neh-eye ŋgwalak eye bay aye abəra ka ndo hay.

⁸A gwadatay: «Ka deyumeye na, kâ zlum wuray a həlay bay. Sakwal na, ka zlumeye kəla. Ane tuk na, kâ zlum wu mənday bay. Kwa bəboro, kwa suloy kâ pum a gwezem bay. ⁹Təhərak na, pum a sik, ane tuk na, kâ həlum peteked i məkelkabo kurom hay sulo, sulo bay.»

¹⁰Yesu a gwadatay sa: «Ka ndislum a gəma nakə ka deyumeye a dəma aye na, ndzum mə gay nakə ta təma kurom tə məŋgwese aye. Kâ yum kurom abəra mə gay niye bəse tsa bay. Ndzum mə dəma hus a pat nakə ka deyumeye a gəma mekeleŋ eye. ¹¹Tadə ndo i gəma niye ka deyumeye a dəma, ta təma kurom bay ada agəna ta kərah məpe zləm ka bazlam kurom na, dum kurom abəra ma gəma niye. Ahəl nakə ka yumaw kurom, nəkurom ka tsəved mazlambar ka gərumeye ha tsəved i gəma niye na, tətəkum ha bətekwew i gəma niye abəra ka sik kurom hay. Niye na, ta səriye ha ta təma kurom bay.»

¹²Yesu a ndəvatay ha me ŋgay niye a tsikatay aye na, tə həl bo ti ye. Tə ndisl a gəma niye hay na, ta dazlay a məde ha bazlam i Mbəlom a ndo hay. Tə gwadatay a ndo i gəma niye hay: «Mbədum ha mede kurom» ¹³ada ta həhar fakalaw abəra ka ndo hay. Tə fada mal ka ndo neheye dəvats eye hay aye. Tə mbəl tay ha abəra ma dəvats niye. Ndo neheye tə mbəl tay ha aye na, nəteye haladzay.

Herod ta Yuhana madzəhuəbe ndo a yam
Mata 14.1-12; Luka 3.19-20, 9.7-9

¹⁴Yesu a dā a zləm haladzay a gəma hay wal wal tebiye. Kwa bəy nakə tə zalay Herod aye kə tsəne labara i Yesu dərmaək.

Ndo mekeleŋ eye hay tə gwad ka Yesu: «Nəŋgeye na, Yuhana madzəhuəbe ndo a yam kə lətsew abəra ma mədaharj. Hərwi niye nakə a huta gədaŋ ka mäge masuwayarj.»

¹⁵Siye hay na, tə gwad: «Nəŋgeye na, Eliya ndo məde ha bazlam i Mbəlom niye ahəl niye.»

Siye hay tə gwad: «Nəŋgeye na, ndo i maslarj i Mbəlom nəte mə walarj i ndo məde ha bazlam i Mbəlom neheye ahəl niye aye.»

¹⁶Herod a tsəne andza niye na, a gwad: «Ndo niye na, Yuhana nakə ahəl niye na dəs faya abəra gər eye na, kə lətsew abəra ma tsəvay.»

¹⁷ Herod a tsik andza niye na, hærwi maa vl tsøved ka mægøse Yuhana na, bo ngay eye. Tø gøs na ada tø pa na a danggay. Tø pay sæselek a sik. Herod a ge andza niye na, hærwi Yuhana a gay me ka mabuwe Herodiyad ngwas i malamar ngay nakø tø zalay Filip aye. ¹⁸ A gøs Yuhana a pa na a danggay na, hærwi Yuhana a gwaday: «Bazlam i Mbølom a ge me ka mabuwe ngwas i malamar yak.»

¹⁹ Yuhana a tsik andza niye na, a ndalay a Herodiyad. A say hæbe mækøde Yuhana. Herodiyad a sla mækøde na Yuhana bay na, hærwi Herod. ²⁰ Hærwi mey na? Herod na, a dzødzaraway a Yuhana. A dzødzaraway na, a sør ha Yuhana na, nengeye ndo lele eye, kø ge mænese bay. Herod a ge faya me hærwi ada tø kad na bay. A tsøne andza niye na, a dzødzar haladzay. Hæbe ðuh a pawa zløm ka bazlam i Yuhana na, lele. Aya ane a sla faya matøme bay.

²¹ Pat eye andaya na, Herodiyad a huta tsøved ka mækøde Yuhana tuk. Pat eye niye na, Herod a ge magurlom i pat i møwe ngay. A zalatay a ndo ngay neheye bagwar eye ma mæsler ka dala ngay aye. A zalay a bagwar i sidzew hay ada ta ndo neheye ka dala i Galile mæzele tay a ða a zløm aye. Ti ye naha tebiye a magurlom niye. ²² Anøke na, dem i Herodiyad niye a ye, a fæløkwa ka tøv i ndo neheye mahaya gø eye. A ye naha na, a dazlay a møhetse. Møhetse i dem niye a hats eye na, a le ka bø y ta ndo neheye a zalatay a magurlom aye. Bø y a zalay a dem niye a gwaday: «Nøkar na, tsøtsah fagaya wu nakø a saka aye, na vølakeye.» ²³ A mbøday tsøf tsøf, a gwaday: «Kwa mey mey! Ka tsøtsah na, na vølakeye. Kwa dala, na ðsøakeye faya abøra, na vølakeye ha a nøkar ka løyiye.»

²⁴ Tsa na, dem niye a yaw abøra, a ye ka tøv i may ngay. A gwaday a may ngay: «May ga, bø y a gwødeñ “Tsøtsah wu nakø a saka aye, na vølakeye” na, na tsøtsah faya na, mey?» May ngay a gwaday: «Tsøtsah na, mã ðsøaka gø i Yuhana madzøhubø ndo a yam.»

²⁵ Dem niye a ma ta bøse ka tøv i bø y. A ye naha a tsøtsah wu nakø a say aye tuk. A gwaday a bø y: «A serj na, vøleñ gø i Yuhana madzøhubø ndo a yam ka bøgølam anøke kiyiye.»

²⁶ Bø y a tsøne andza niye na, a ndalay haladzay, hærwi a say mækøde na Yuhana bay. Kwa a ndalay bøbay na, a sla makørahay ha bay hærwi ða ka mbørem mømbede kame i ndo neheye mazala eye a magurlom aye. ²⁷ A zalay a sidzew ngay nøte, a gwaday: «Do bøse! Tø ðsøaw gø i Yuhana madzøhubø ndo a yam ada kã pa ahaya ka bøgølam.» Sidzew niye a ye. A ye naha na, a fæløkwa a gay i danggay, a ðsø gø i Yuhana. ²⁸ Tsa na, a pa ahaya ka bøgølam. A zla ahaya a vølay a dem niye. Dem niye a tøma, a ye ha a vølay a may ngay ðørmak. ²⁹ Gawla i Yuhana hay tø tsøne, ta ðsø gø abøra ka Yuhana na, ti yaw tø zla ahaya mødahañ i Yuhana abøra ma danggay, tø pa na a bød.

Tapa i ðaf zløm tø køløf sulo

Mata 14.13-21; Luka 9.10-17; Yuhana 6.1-14

³⁰ Yesu kø slør ndo i maslañ ngay hay mata ða ha bazlam i Mbølom. Anøke na, tø maw tuk. Tø maw ka tøv i Yesu, ta tøkøray wu nakø tø gaw aye ada tø matøtike nakø ta tøtikatayaw a ndo hay aye.

³¹ Azlakwa bay ka tøv nakø nøteye mø ðøma aye na, ndo hay haladzay faya ta diye naha ka tøv tay ada siye hay haladzay faya ta mbødiye gø wu tay. Yesu ta gawla ngay hay ta huta hølay i mønøde wu mønøday kwa tsekweñ bay tebiye. Yesu a zøba faya andza niye na, a gwødatay a gawla ngay hay: «Takwa kway abøra kanañ, takwa a tøv nakø ndo hay andaya bay aye ta zøzukwakwa bø mø ðøma.» ³² Tsa na, tø løtse, tø tsal a kwalalañ i yam, ti ye a tøv nakø ndøray andaya mø ðøma bay aye.

³³ Ahøl nakø faya ta diye na, ndo hay haladzay ta ngøtatay faya ta diye. Tø sør ha faya ta diye wu tay. Tsa na, ndo hay ti yaw abøra ma gøma hay wal wal ta hway tø sik, ka mønødisle a tøv nakø Yesu ta gawla ngay hay ta diye a ðøma aye.

³⁴ Yesu ta gawla ngay hay tø ndisl naha na, Yesu a mbøzlaw abøra ma kwalalañ i yam. A zøba ðøre na, ndo hay mbørzøzza mahaya gø eye. A zøba fataya na, tø gay mø bø haladzay. Hærwi ndo neheye ta ndzøkit bø na, andza tøbañ neheye ndo møtsøkure tay andaya bay aye. Tsa na, a dazlay møtsøkatay labara hay wal wal haladzay.

³⁵ Mazlambar huwa faya ma giye na, gawla a Yesu ta hønøzøð ka tøv i Yesu tø gwaday: «Anøke huwa kø ge ada tøv

nakay kəsaf na, kəkay? Ndo neheye tebiye ta ndeyewe ye wu mänday na, məngay?

³⁶ Ƴgama gwadatay tã ye mata səkəməw wu mänday ma wuzlahgəma ada mə gay i ndo neheye tə mbay naha a wuzlahgəma aye.»

³⁷ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Nəkurom eye vəlumatay wu mänday!»

Gawla ɲgay hay ta tsətsah faya, tə gwaday: «Nəmaa hutaweye dala masəkəməw wu mänday a ndo neheye də ta rahiye na, məngay?»

³⁸ Yesu a gwadatay: «Tapa i makwala nakə andaya fakuma aye na, nday? Ehey! Dum, zəbum ahaya təday!» Tə tsəne andza niye na, ti ye ta zəba ka makwala niye, nəteye tapa nday.

Ta zəbaw faya na, ti yaw tə gwaday a Yesu: «Makwala andaya na, tapa zlam tə kələf sulo.»

³⁹ Ma dəba eye, Yesu a gwadatay: «Dum naha gwadumatay a ndo hay tã ndza ka bəruk ka bəruk, ka guzer.» Guzer niye na, bəremeffe a ndzohwaw mba. ⁴⁰ Gawla i Yesu hay tə tsikatay a ndo niye hay andza niye. Tə ndza ka guzer niye. Ta nar bo na, siye nəteye temerre temerre. Siye hay kuro kuro zlam kuro kuro zlam.

⁴¹ Tə ndza na, Yesu a həl tapa i makwala niye zlam tə kələf niye sulo aye. Tsa na, a zəba dəre a mbəlom, a gay naha sisəe a Mbəlom. A ndəv ha məgay naha sisəe a Mbəlom na, a ɲgəna ha makwala niye. A vəlatay a gawla ɲgay hay, a gwadatay: «Vəlumatay a ndo hay.» Tsa na, ti ye ta ɲgənatay a ndo neheye mandza eye tebiye. Yesu a həl kələf neheye sulo aye, a ɲgənatay ha faya a ndo niye hay mandza eye tebiye sa. ⁴² Kwa way a nda makwala niye tə kələf eye ka mərəhe.

⁴³ Ma dəba eye na, gawla i Yesu hay, ti ye naha, tə hayay gər a siye i makwala tə kələf eye nakə a ləkaw aye. Tə hayay gər na, a rah a gwanj kuro gər eye sulo. ⁴⁴ Ndo neheye tebiye tə nda makwala niye aye na, hasləka hay na, gwezem zlam.

*Yesu a ye ka gər i yam tə sik
Mata 14.22-33; Yuhana 6.15-21*

⁴⁵ Ma dəba eye kwayanɲa na, Yesu a gwadatay a gawla hay ɲgay: «Tsalum a kwalalaj i yam, dum ka gər i dəlov nakay a diye nənɲed. Ka deyumeye na, a diye i gəma i Betesayda. Dum kame! Na ndziye kurom

naha a dəma.» Tsa na, tə lətse ti ye. Yesu na, a tsikatay me a ndo neheye a ndatay ha wu mänday aye. A gwadatay: «Dum kurom a mətəgay kurom hay tuk.» ⁴⁶ Ma dəba eye na, ndo neheye ti ye wu tay na, Yesu a tsal a tsaholok. A ye na, mata dūwule me.

⁴⁷ Həvad a ge na, ahəl nakə gawla i Yesu hay faya ta diye, tə ndisl a wuzlah i dəlov. Yesu na, nənɲeye mahənɲeye ka dala mba, kə həl bo mede zuk bay. ⁴⁸ Gawla ɲgay hay faya ta giye dəretsətseh hərwi mətasl a ge ta gədanj ta diye tay, a say məme ha kwalalaj i yam ta dəba. Yesu a ɲgatatay na, nəteye faya ta siye dəretsətseh. Mbəlomda i dzagulok məzlehe na, Yesu a həl bo a ye ka təv tay tsəpak tsəpak ka gər i yam tə sik. A həndzəd bəse ta nəteye na, a say məlahatay kame.

⁴⁹ Tə ɲgatay a Yesu faya ma diye ka gər i yam tə sik na, tə gwad ma giye na, wu matəre ka ndo. Ta wuda. ⁵⁰ Nəteye niye tebiye tə ɲgatay na, ta dzədzar haladzay.

Ane tuk na, nənɲeye a tsikatay naha me, a gwadatay: «Tete kurom! Kā dzədzarum bay. Nakay na, nənɲ!»

⁵¹ Tsa na, a həndzəd ka təv i kwalalaj i yam. A tsal ka təv tay a kwalalaj i yam na, mətasl a ndza dədik. Tsa na, a gatay hərbəbəkka a gawla ɲgay hay. ⁵² A gatay hərbəbəkka na, hərwi ta sər ha gədanj i Yesu zuk bay. Kwa masuwayanj nakə Yesu a ge ta wu mänday aye bəbay na, huya ta pa na a mədzele gər tay bay, hərwi ta kula ha gər tay.

Yesu a mbəl tay ha ndo i dəvats hay ma Genesaret

Mata 14.34-36

⁵³ Ma dəba eye nakə Yesu ta gawla ɲgay hay tə tas abəra ma dəlov niye aye na, tə ndisl a gəma eye andaya tə zalay Genesaret. Tə ndisl a dəma na, tə bar na, kwalalaj i yam tay ka pəpəz i dəlov niye. ⁵⁴ Tə mbəzlaw abəra ma kwalalaj i yam na, ndo neheye ma gəma niye aye tə sər na Yesu. ⁵⁵ Ta hway məzalatayaw a ndo hay kwa mənɲgay kwa mənɲgay, ta həlatay ahaya ndo i dəvats hay a Yesu. Kwa ma gəma waray waray Yesu a yawa na, tə həlaway naha ndo i dəvats hay ta sləlah. ⁵⁶ Kwa Yesu a ye na, a ɲgay, kwa a gəma wawa eye, kwa a gəma bagwar eye, kwa ndo neheye mandza eye ma dəba i gəma aye bəbay na, ndo hay tə haya gər ka

töv məhay gər. Tə həlawayaw ndo i dəvats hay. Tə gaway amboh a Yesu hərwi ada mə vəlatay tsəved a ndo i dəvats hay tã lamay na, a me i peteked ɣgay tsa. Ndo neheye ta lamay aye na, nəteye tebiye ta mbəl.

7

Farisa hay tã kule tay
Mata 15.1-20

¹ Pat wuray na, Farisa hay ta ndo mədzəngawa bazlam i Mbəlom mapala eye, tã yaw ma Zerozelem. Tə yaw tã haya gər ka tøv i Yesu. ² Tə ɣgatay a siye i gawla i Yesu hay na, tã nda wu mənday andza niye ze məbere həlay. Andza məgwede na, ta bara həlay andza nakə kule i bəba tətə tay hay a tsikatay aye bay.

³ Hərwi mey na, Farisa hay nəteye ta Yahuda hay tebiye na, tã dəsławay ha gər a kule i bəba tətə tay hay. Ta bara həlay lele andza nakə mə kule tay bay na, ta ndiye daf bay. ⁴ Tadə ta maw mə luma na, ta bariye həlay tədəy ada ta ndiye daf. Sa na, tã dəsławay ha gər a siye i kule tay hay wal wal, andza matsekede gəse, gəzla ta səngəle i bəre.

⁵ Anəke na, Farisa hay ta ndo mədzəngawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta tsətsah ka Yesu, tã gwaday: «Gawla yak hay tã dəsłay ha gər a kule i bəba tətə kway təbey na, kemey? Tə nda daf ze məbere həlay andza i kule i bəba tətə kway hay na, kemey?»

⁶ Yesu a tsəne andza niye na, a mbədətatay faya, a gwadətay: «Nəkurom na, ndo i bəbəkək hay andza nakə Ezay ndo masləɣ i Mbəlom a watsa ahəl niye! A watsa na, Mbəlom a gwad:

“Ndo neheye ta zembədəɣ na, tã bazlam dəkdek tsa,
dərev tay na, dərəɣ tə neɣ.

⁷ Nəteye faya ta zembədəɣe kəriye,
ane tuk na, kəriye bəna dedək bay.

Wu nakə faya ta tətikateye a ndo hay aye na,

bazlam mapala eye i ndo hay tsa.*»

⁸ Yesu a gwadətay sa: «Ka gərəm ha bazlam i Mbəlom mapala eye hərwi mədəsłay ha gər a kule i ndo hay düh na, kəkay!» ⁹ A gwadətay sa: «Asah! Ka gərəm ha bazlam i

Mbəlom mapala eye na, dərəɣ tə nəkurom, hərwi məgay gər a kule i bəba tətə kurom hay lele düh! ¹⁰ Musa a gwad: “Rəhay ha gər a bəba yak ta may yak bədəw!†” A gwad sa: “Ndəweye kə tsadəy a bəba ɣgay ta may ɣgay na, kutoɣ tã kəd na bədəw!‡” ¹¹ Nəkurom na, ka təmum bazlam nakay bay. Nəkurom faya ka tətikumatay a ndo hay na, kule i *kurban* tə məgwede a bəba kurom ta may kurom na: “Wu nakə na sliye faya məvələka həbe hərwi madzəne kar aye na, *kurban*” (andza məgwede zlele nakə məvələ eye hərwi Mbəlom aye). ¹² Ma dəba eye na, a sakum ndo mə dzəna bəba ɣgay ta may ɣgay sa bay. ¹³ Andza niye, faya ka nasumeye ha bazlam i Mbəlom tã kule nakə faya ka tətikumatay a ndo hay aye. Ada faya ka gumeye wu hay haladzay andza nakay sa.»

¹⁴ Ma dəba eye na, Yesu a zalatay a ndo hay. Ti ye naha ka tøv ɣgay. Ti ye naha na, a gwadətay: «Nəkurom tebiye pum zləm ada tsənum wu nakay. ¹⁵ Wu nakə ndo ma ndiye a huđ aye na, ma nasiye ha ndo ka tøv i Mbəlom bay. Mata nas ha ndo na, wu nakə a yaw abəra mə dərev i ndo aye. ¹⁶ [Ndo nakə zləm andaya faya na, mə tsəne!]

¹⁷ Yesu a ndəv ha andza niye na, a ye ɣgway a gay. Gawla ɣgay hay ta zəngal na a gay. Ti ye naha ta tsətsah tã gwaday: «Dzeke nakə meeneɣ ka tsik aye na, mbədəw bo na, kəkay?»

¹⁸ Yesu a gwadətay: «Nəkurom dərmək na, ka sərum bədəw? Wu mənday nakə ndo ma ndiye a huđ eye na, ma nasiye ha dərev i ndo zezeɣ bay. ¹⁹ Hərwi wu mənday nakə ndo zezeɣ a nda aye na, a ye a dərev bay. A ye na, a kutes tsa ada ma deyeweye abəra mə bo.»

Bazlam i Yesu nakay a dā ha na, kwa wu mənday waray waray na, ndo ma ndiye.

²⁰ Yesu a gwadətay sa na: «Wu nakə ma nasiye ha ndo ka tøv i Mbəlom aye na, wu nakə a yaw abəra mə dərev aye. ²¹ Hərwi mədzal gər lelebay eye a yaw na, abəra mə dərev. Ta diye a mede nakə ɣgwalak eye bay aye, məge məkal, məkəde gər i ndo, ²² məge madama, məwe bor ka wu i ndo, məge sewed, məvatay gər a ndo hay,

* 7:7 Ezay 29.13. † 7:10 Madayaw abəra ma Ezipt 20.12; Bazlam mapala eye masulo eye 5.16.

‡ 7:10 Madayaw abəra ma Ezipt 21.17; Levitik 20.9.

mæge zlrwek, mæge sælak, mængəlay bəzay a ndo hay, mædəslay ha gər a bo, matərə ha bo andza gər mavuwe. ²³ Wu neheye tebiye lelebay aye na, a yaw abəra mə bo i ndo zezeŋ. Wu neheye lelebay aye na, ma nasiye ha ndo ka təv i Mbəlom.»

*Ŋgwas Kanan wuray a dzala ha ka Yesu
Mata 15.12-28*

²⁴ Ma dəba eye na, a lətse a ye abəra ka təv niye. A ye ka dala i Tir ada a Sidorj. A ye a gay eye andaya mə dəma. A ye a dəma na, a say habə ndəray mə sər ha neŋgeye ka niye bay. Ane tuk na, neŋgeye na, a sla mæŋgehe bo bay.

²⁵⁻²⁶ Ŋgwas wuray andaya ka dala i Tir eye niye. Neŋgeye na, slala i Yahuda hay təbey. Tə wa na ma gəma nakə tə zalay Fenisi aye. Fenisi na, neŋgeye ka dala i Siri. Ŋgwas eye niye na, dem ŋgay andaya mahorvov a gay. A tsəne labara i Yesu nakə ndo hay faya ta tsikiye na, a ye ka təv i Yesu ta base. A ye naha a dəkway gurmets a Yesu, a gwadaj: «Amboh! Fakalaw faya ma giye ha dəretsətseh tə dem ga, həhar faya abəra tey.»

²⁷ Ane tuk na, Yesu a gwadaj a ŋgwas niye na, «Gər ga ha! Neŋ na, na dzəniye slala ga təday andza nakə ta vələteye wu mənday a wawa hay aye təday ada tā rah. Məzle wu mənday i wawa hay məkalatay a wawa i kəra hay na, lele bay.»

²⁸ Ŋgwas a mbəday faya, a gwadaj: «Andza niye, bəy ga. Kwa neŋ Yahuda hay bay bəbay na, ka sliye faya madzəne ga segey. Hərwi kwa wawa hay faya ta ndiye wu mənday na, nakə a dədaw fataya abəra mə bazlam aye na, wawa i kəra hay ta paliye, ta ndiye bədaw?»

²⁹ Yesu a tsəne andza niye na, a gwadaj a ŋgwas: «Bazlam yak nakə ka mbədeŋew faya ye na, lele. Do a mətəgay, fakalaw ki yaw abəra mə bo i dem yak.»

³⁰ Tsa na, ŋgwas niye a maw a mətəgay na, dem ŋgay mahəna eye ka təv məhəne. Fakalaw ki ye faya abəra.

Yesu a mbəl ha ndo wuray madəŋgəzlak eye

³¹ Ma dəba eye na, Yesu a lətse abəra ma gəma i Tir. A həl bo, a ye ta gəma eye andaya tə zalay Sidorj ada ta dala nakə tə zalay Dekapol aye. A yaw tə dəma na, hərwi məmaw ka tsakaj i dəlov i Galile.

³² A ndislew a dəma na, tə zlay naha ndo wuray mandək aye. Tə gay amboh a Yesu, tə gwadaj: «Amboh! Pa həlay ka ndo may nakay ada mə mbəl abəra ma dəvats ŋgay nakay tey.»

³³ Tsa na, Yesu a gay wiyaw a mandək niye mahəŋgeye, ti ye dərəŋ abəra ka təv i ndo hay. Ti ye naha na, a pay wur həlay a zləm i mandək niye. A pay wur həlay na, a zləm sulo sulo. A tuf slesleḅ ka wur həlay a lamay ha a dərneh i ndo niye. ³⁴ Tsa na, a zəba dərə a mbəlom. A ma ha məsəfərə ŋgək a bəzihud. Tsa na, a gwadaj a ndo niye: «*Effata!*» Andza məgwede: «Zləm yak mə həndək!» ³⁵ Kwayarŋa zləm i ndo niye a həndək. A tsəne zləm lele tuk. Wu nakə a bəray na dərneh a tsik ha me lelebay eye na, a pəla tuk. A tsik me wulanarŋa lele tuk.

³⁶ Ma dəba eye na, Yesu a gatay me a ndo niye hay tebiye, a gwadaj: «Kā dūm ha wu nakə na ge aye a ndəray bay.» Yesu a gatay me mədə ha na, nəteye tə zaka ha mədə ha wu i Yesu niye a giye dūh.

³⁷ Wu nakə Yesu a ge aye na, a gatay masuwayarj a ndo hay. Tə gwad: «Wu nakə Yesu a ge tebiye aye na, lele haladzay. Neŋgeye na, kwa ndo mandək eye hay, ka həndəkətatay na zləm, tə tsəne zləm lele. Kwa ndo neheye tə tsik me bay aye na, ka lambadətay ha dərneh tay, tə tsik me lele.»

8

Ndo hay gwezem faḅ Yesu a vələtatay wu mənday

Mata 15.32-39

¹ Pat wuray na, ndo hay haladzay tə haya gər ka təv i Yesu sa. Yesu a zəba fataya na, may a wur fataya. Ada wu mənday andaya fataya bay. Yesu a zalatay a gawla ŋgay hay, a gwadaj: ² «Ndo neheye na, tə geŋ mə bo haladzay, hərwi anarj məhəne mahkar na, nəteye ka təv ga ada wu mənday andaya fataya bay. ³ Na gwadaj: “Dum kurom ze mənde wu mənday” na, may ma kədiye tay ha ka tsəved, ta ndisliye a mətəgay tay hay bay. Hərwi ndo siye hay mə walərj tay na, nəteye dərəŋ.»

⁴ Gawla ŋgay hay ta mbəday faya, tə gwadaj: «Anəke mə kəsaf nakay na, ka hutakweye wu mənday də məvələtatay a ndo neheye na, məŋgay?»

⁵ Yesu a tsətsah ka gawla ɲgay hay, a gwadatay: «Makwala andaya fakuma na, tapa nday?»

Tsa na, ta mbəday faya, tə gwaday: «Makwala andaya famaya na, tapa tasəla.»

⁶ Tsa na, Yesu a gwadatay a ndo niye hay tã ndza ka dala. A ye, a həlaw makwala neheye tapa tasəla aye. A gay naha sisə a Mbəlom. A gay naha sisə a Mbəlom na, a ɲgəna ha daf niye, a vəlatay a gawla ɲgay ada tã vəlatay a ndo hay tebiye. Gawla ɲgay hay tã vəlatay makwala niye a ndo hay. ⁷ Kələf andaya ka gawla ɲgay hay tsakway sa. Yesu a həl kələf niye, a gay naha sisə a Mbəlom. A vəlatay a gawla ɲgay hay. A gwadatay: «ɲgənumatay a ndo hay dərma.»

⁸ Makwala tã kələf niye na, kwa way a nda bəh bəh ka mərəhe. Gawla i Yesu hay tã hayay gər a bəmalə nakə a ləkaw aye na, kəteh tasəla. ⁹ Ndo neheye tã nda daf aye na, ta giye gwezem fad.

Ma dəba eye na, Yesu a gwadatay: «Dum kurom tuk!» ¹⁰ Tsa na, Yesu a tsal ɲgway a kwalalaj i yam ta gawla ɲgay hay. Ti ye a gəma wuray tã zalay Daləmanuta.

Farisa hay ta tsətsah masuwayaj ka Yesu Mata 16.1-12

¹¹ Tə ndisl a Daləmanuta na, Farisa hay ti ye naha ka təv tay. Ti ye naha na, ta dzalay metsike me ta Yesu, hərwi a satay məhəle faya abəra suwat. Ta tsətsah ka Yesu, tə gwaday: «Gamay masuwayaj nakə ma diye ha ka yaw abəra ka təv i Mbəlom aye.»

¹² Yesu a tsəne bazlam tay nakə tã tsik aye na, a ma ha məsəfəre ɲgək a bəzihud, a gwadatay: «Nəkurom ndo neheye tã dəre ka tsətsahumeye masuwayaj sa na, kemey? Anaj na tsikakumeye ta dedək: Dada ndaray ma gakumeye masuwayaj bay!»

¹³ Tsa na, Yesu a gər tay ha. A tsal ɲgway a kwalalaj i yam, a ye a tas abəra ma dəlov niye a diye nenged.

¹⁴ Gawla i Yesu hay ta zəba wu tay hay na, ta mətəsa ha gər tã masəkəme makwala. Andaya fataya mə kwalalaj i yam na, tapa nəte tsa. ¹⁵ Ahəl nakə faya ta diye na, Yesu a gatay daf, a gwadatay: «Gum metsehel! Tsəpum gər kurom abəra ka gəde i Farisa hay tã bəmalə i Herod.»

¹⁶ Gawla ɲgay hay tã tsəne andza niye na, tã ma ha ka bo bazlam mə walaj tay.

Tə gwad: «A tsikakway na, hərwi nakə makwala andaya fakwaya bay aye!»

¹⁷ Tsa na, Yesu a sərətay naha ka wu nakə faya ta miye ha a bo mə walaj tay aye. A gwadatay: «Ka ɲgurumeye bo kurom hərwi makwala nakə andaya fakuma bay aye na, kemey? Ada ka tsənum zuk bədaw? Ka pum a mədzal gər kurom təbədew? Mədzal gər kurom na, madərəzla eye kəla daw?»

¹⁸ «Dəre andaya fakuma ada kã ɲgatumay a dəre bədaw? Zləm andaya fakuma hərwi mətəsəne ada kã tsənum bədaw?»

«Ada kə makumaw a gər təbədew? ¹⁹ Na ge tã makwala na, kəkay? Na ɲgəna ha makwala tapa zlam na, ndo hay gwezem zlam tã nda bədaw? Ada nakə a ləkaw ka hayumay gər na, gwarj nday?»

Ta mbəday faya, tə gwaday: «Gwarj kuro gər eye sulo.»

²⁰ Yesu a gwadatay sa: «Makwala neheye tapa tasəla aye na ɲgənatay a ndo hay gwezem fad aye na, nakə a ləkaw a rah na, kəteh nday?»

Ta mbəday faya, tə gwaday: «Kəteh tasəla.»

²¹ Yesu a gwadatay: «Aya! Ada ka sərəm ha sa bədaw?»

Yesu a mbəl ha guluf

²² Tsa na, tã ndisl a gəma wuray tã zalay Betesayda. Mə dəma na, tã gəsay naha həlay a ndoweye andaya guluf eye ka təv i Yesu. Tə gay amboh a Yesu. Tə gwaday: «Tətal ka ndo may anaj ada mã ɲgatay a dəre tey.»

²³ Yesu a gəs ndo niye guluf eye mə həlay, a ye ha abəra ma wuzlahgəma. Ti ye naha na, Yesu a tuf slesləb ka dəre i guluf niye. A pa faya həlay, a tsətsah faya a gwaday: «Ka ɲgatay a wu daw?»

²⁴ Guluf niye a zəba dəre na, a gwaday a Yesu: «Na ɲgatay a ndo hay. Na ɲgatatay na, andza gərdaf hay, ane tuk na, faya ta diye.»

²⁵ Tsa na, Yesu a pay həlay ka dəre sa. Dəre i guluf niye na, a mbəl lele. A ɲgatay a dəre kulir kulir tuk.

²⁶ Yesu a gwaday: «Anəke na, do wu yak a mətəgay tuk. Kã ye ta wuzlahgəma bay kəla.»

Piyer a da ha Yesu nengeye Kəriste Mata 16.13-20; Luka 9.18-21

²⁷Ma dɛba eye na, Yesu ta gawla ngay hay tɛ lɛtse, ti ye abɛra ma gɛma niye. Ti ye a gɛma neheye bɛse tɛ mbay naha a gɛma i Sezare Filipi aye. Ahɛl nakɛ nɛteye ka tsɛved faya ta diye na, Yesu a tsɛtsah ka gawla ngay hay, a gwadatay: «Ndo hay tɛ gwad fagaya neɲ na, way?»

²⁸Ta mbɛday faya tɛ gwaday: «Siye hay tɛ gwad nɛkar na, Yuhana madzɛhube ndo a yam, ndo mekeleɲ eye hay tɛ gwad nɛkar na, Eliya, siye hay tɛ gwad nɛkar na, nɛte mɛ walaɲ i ndo mɛdɛ ha bazlam i Mbɛlom hay.»

²⁹Yesu a tsɛtsah fataya, a gwadatay: «Ada nɛkurom ka gwadum i kurom, neɲ na, way?»

Tsa na, Piyer a mbɛday faya, a gwaday: «Nɛkar na, Kɛriste.»

³⁰Tsa na, Yesu a gatay me, a gwadatay: «Kɛ tsikumay a ndɛray bay.»

*Yesu a dɛ ha mɛmɛte ngay
Mata 16.21-28*

³¹Tsa na, Yesu a pa bo ka mɛtsikatay me a zlɛm. A gwadatay: «Neɲ Wawa i Ndo na, kutoɲ na siye dɛretsɛtseh haladzay. Bagwar hay i ndo neheye tɛ vɛlaway wu a Mbɛlom ta ndo neheye tɛ dzangawa bazlam i Mbɛlom mapala eye ada siye i madugula hay na, nɛteye ta wudiyɛ ga bay. Ta kaliye ga ha, ta ta kɛdiyɛ ga. Ane tuk na, na hɛniye sulo mamahkar eye na, na lɛtseweye abɛra ma mɛdahar.»³²A dɛtay ha parak parak lele ka hɛmbɛr mɛtsikatay bay.

Tsa na, Piyer a zalay kɛtsah mahɛngɛye, a gay me. ³³Yesu a mbɛda me ka tɛv i gawla ngay siye hay. A zɛba naha fataya. A gay me a Piyer, kutik kutik, a gwaday: «Do abɛra ka tɛv ga. Do a dɛba, nɛkar na, Fakalaw. Ka dzala gɛr andza Mbɛlom bay, ka dzala gɛr na, andza i ndo zezeɲ.»

³⁴Tsa na, Yesu a zalatay a ndo hay ta gawla ngay hay. A gwadatay a nɛteye tebiye: «A say a ndoweɛ mɛpeɲ bɛzay na, mɛ gɛr ha wu nakɛ a say a dɛrev ngay aye. Mɛ zla mayako mazlɛlmbada eye ada mɛ peɲ bɛzay.*³⁵ Andza niye, ndo nakɛ a say mɛtɛme ha mɛsɛfɛre ngay aye na, ma dziye ha dɛh. Ane tuk na, ndo nakɛ ma dziye ha mɛsɛfɛre ngay hɛrwi ga ada

hɛrwi Labara ngwalak eye na, ma tɛmiye ha dɛh. ³⁶Tadɛ ndoweɛ ka huta zlele i mɛndzibɛra tebiye a neɲgeye, ane tuk na, ka dze ha mɛsɛfɛre ngay na, ngama ngay aye na, mey?³⁷ Wu andaya nakɛ ndo zezeɲ ma sliye faya mɛvɛle hɛrwi mambɛda ahaya mɛsɛfɛre ngay aye dɛw?

³⁸«Nɛkurom ndo neheye anɛke aye, nɛkurom na, mɛ walaɲ i ndo neheye tɛ sɛr Mbɛlom bay, faya ta giye mezeleme aye. Tadɛ ndoweɛ ka kɛrah ga ada kɛ dɛtay ha bazlam ga a ndo hay bay na, neɲ dɛrmak na ta kɛrahiye na. Na ta kɛrahiye na na, ahɛl nakɛ neɲ Wawa i Ndo na deyeweɛ ta mɛzlaɛ i Bɛba Mbɛlom ada ta gawla i Mbɛlom hay aye.»

9

¹Yesu a gwadatay sa: «Sɛrum ha na, ndo siye hay mɛ walaɲ kurom neheye anɛke kanaɲ aye, nɛteye na, ta mɛtiye zuk bay. Ta ta mɛtiye na, ta ngateye tɛ dɛre tay a Bɛy i Mbɛlom nakɛ ma lɛviye bɛy ngay ta gɛdarɛ aye tɛday.»

Bo i Yesu a mbɛda

Mata 17.1-13; Luka 9.28-36; 2 Piyer 1.16-18

²Ma dɛba i mɛhɛne mɛkwa na, Yesu a zalay a Piyer, a Yakuba ta Yuhana, ti ye tɛ tsal a mahɛmba zɛbol eye. Ahɛl nakɛ nɛteye mɛ mahɛmba niye mahɛteye na, bo i Yesu a mbada ka dɛre tay. ³Peteked ngay a mbada herre kudekudek. Mɛslɛdɛ i peteked niye na, ndɛray kwa nɛte ka mɛndzibɛra ma sliye mɛslɛdɛ ha andza niye na, andaya bay.

⁴Kwayaɲɲa gawla i Yesu neheye mahkar aye tɛ ngatatay a Eliya ta Musa nɛteye faya ta tsikiye me tɛ Yesu.

⁵Tsa na, Piyer a gwaday a Yesu: «Miter ga! Lele na, ndzakwa kanaɲ. Nɛmaa kɛruwakumeye madzawadzawa mahkar, nɛte i yak, nɛte i Musa ada nɛte i Eliya.»⁶Piyer a tsik andza niye na, hɛrwi a sɛr wu nakɛ ma tsikiye bay. Hɛrwi nɛteye neheye mahkar aye na, ta dzɛdzar haladzay.

⁷Pazlay a mbɛzlaw mɛ mbɛlom, a dɛrɛzl tay ha. Ma pazlay niye na, bazlam a tsɛnew abɛra mɛ gɛma, a gwad: «Nakay na, wawa ga. Na wudɛ na haladzay. Pumay zlɛm a wu nakɛ ma tsikakumeyel!»

* 8:34 mɛzle mayako mazlɛlmbada eye na, andza mɛgwedɛ: Mɛndze malɛva bo eye mɛvɛle ha mɛsɛfɛre ngay andza Yesu.

⁸ Tsa na, gawla i Yesu neheye mahkar aye ta zəba dərə na, ndəray andaya sa bay. Andaya ka təv niye na, Yesu mahəngəye.

⁹ Ahəl nakə faya ta mbəzlaweये abəra mə mahəmba aye na, Yesu a gwadətay: «Wu nakə ka ngatamay aye na, kâ təkərumay a ndəray bay hus a pat nakə neɲ, Wawa i Ndo na lətsew abəra ma mədahaɲ aye təday.»

¹⁰ Ta təma bazlam nakə Yesu a tsikatay aye. Anəke na, ta tsətsah mə walaɲ tay, tə gwad: «Mələtsew abəra ma mədahaɲ na, andza məgwede mey?»

¹¹ Tsa na, gawla ngay hay ta tsətsah faya, tə gwadəy: «Ndo neheye tə dzəngawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə gwad na, Eliya ma lahaweये madayaw təday na, hərwi mey?»

¹² Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Andza niye, Eliya ma lahaweये madayaw. Ma lambadiye tay ha wu hay tebiye təday. Ta watsa ka gər i Wawa i Ndo dərmaɲ. Tə watsa na, tə gwad: “Nengeye na, ma siye dərətsətsəh haladzay ada ta zəbiye faya andza ndo bay” bədaw? ¹³ Na tsikakumeye parakka: Eliya na, bə ki yaw tsiy. Ndo hay ta gay wu nakə a satay aye. Bazlam i Mbəlom kə tsik faya andza niye.»

Yesu a mbəl ha wawa

Mata 17.14-21; Luka 9.37-43

¹⁴ Tə ndisl ka təv i siye i gawla ngay hay na, tə ndzay naha a gər a ndo hay haladzay tə lawara tay ha a wuzlah. Ndo neheye tə dzəngawa bazlam i Mbəlom mapala eye aye ta gawla i Yesu hay faya ta kədiye wuway a bo. ¹⁵ Ndo hay tə ngatay a Yesu faya ta diye naha ka təv tay ta gawla ngay neheye mahkar aye na, a gatay hərbəbəkka. Tsa na, ta hway ka təv ngay mata tsikay me. ¹⁶ A gwadətay: «Ka kədum wuway ta nəteye ka wuये mey?»

¹⁷ Tsa na, ndoweये andaya mə walaɲ i ndo niye hay a mbədəyay faya, a gwadəy: «Miter, neɲ na zlakaw wawa ga, hərwi mahorvov a gay. A gay na, a bəraway ka bazlam ngəts. ¹⁸ Mahorvov a gasawa na. A gasawa na na, kwa ka waray. A kalawa ha ka dala bəra bəra. Makukufay a yawaw faya abəra ada a həpədawa zler ada a sarawa ha. Na tsətsah ka gawla yak neheye ta həhar faya bəra mahorvov tey na, tə mba faya mahəhere bay.»

¹⁹ Yesu a tsikatay parakka a ndo niye hay, a gwadətay: «Nəkurom neheye anəke ka dzalum ha ka Mbəlom bay aye! Na ndziye ka təv kurom na, hadzəgay? Na zliye ngatay hərwi kurom na, məndze hadzəgay? Ahəl Zlumeɲ ahaya wawa eye kanaɲ.»

²⁰ Ti ye, tə zlayaw wawa niye.

Fakalaw niye mə bo i wawa niye a ngatay a Yesu na, a bəl ha wawa niye ta gədaɲ. Wawa niye a dəf. Tsa na, a tambolom ha ka dala tambolom tambolom. Makukufay a yaw ka bazlam.

²¹ Yesu a gwadəy a bəba i wawa niye: «Wu nakay a gay na, kə ndza faya hadzəgay?»

Bəba i wawa niye a mbədəy faya, a gwadəy: «Wu nakay a dazlay na, neɲgeye wawa eye mba. ²² Fakalaw a kalawa ha a ako ada a yam hərwi ada m̄ mət. Tadə ka sliye faya na, amboh dzəna may tey.»

²³ Yesu a mbədəy faya, a gwadəy: «Ka gwad na, “Tadə ka sliye faya na, dzəna may tey” ba! Ane tuk na, hərwi ndo nakə kə dzala ha ka neɲ aye na, wuray andaya ma giye bo hərwi ngay bay na, andaya bay.»

²⁴ Tsa na, bəba i wawa niye a wuda ta magala, a gwad: «Na dzala ha! Səkeheɲ ha mədzele ka nəkar.»

²⁵ Ahəl naka Yesu ta bəba i wawa niye faya ta tsikiye me aye na, ndo hay ta hway naha haladzay ka təv tay. Yesu ka zəba ndo hay faya ta diye naha na, a ngəraz ka fakalaw, a gwad: «Nəkar fakalaw nakay matəra ha ndo mandək eye ada mətsike me bay aye na, faya na gwadakeye dara abəra mə bo i wawa nakay. Kā ma faya mede a bo i wawa nakay dādā sa bay!»

²⁶ Fakalaw niye a wuda, a bəl ha wawa niye ta gədaɲ. Tsa na, a ndohhaw abəra mə bo i wawa niye. Wawa niye ma kaleye zləva andza ma mətiye. Ndo hay haladzay ka niye tə gwad: «Wawa nakay na, kə mət.» ²⁷ Yesu a gəs na m̄ həlay, a lətse ha. Wawa niye a lətse ka mbəlom.

²⁸ Tsa na, Yesu ta gawla ngay hay, ti ye abəra ka niye, ti ye a mətəgay. Ahəl nakə nəteye mahəteye mətəgay na, ta tsətsah faya tə gwadəy: «Nəmay, nəmaa mba faya mahəhere fakalaw abəra ka wawa niye təbey na, hərwi mey?»

²⁹ Yesu a mbədətay faya: «Ka duwulumay me a Mbəlom bay na, ka slumeye faya mahəhere slala i Fakalaw niye bay.»

Yesu a dā ha mēmōte ta mēlētsew ḡgay abēra ma tsōvay

Mata 17.22-23; Luka 9.43-45

³⁰ Yesu ta gawla ḡgay hay tē lētse, ti ye abēra ma tōv niye. Ti ye a tōv mekeleḡ eye ta dala i Galile. Yesu a say na, ndo hay tā sēr ha tōv nakē neḡgeye mē dōma aye bay. ³¹ A say ndo hay tā sēr faya bay na, hērwi faya ma tōtikateye a gawla ḡgay hay.

A tōtikawatay a gawla ḡgay hay na, a gwadawatay: «Neḡ Wawa i Ndo na, ta gosiye ga, ta vōlateye ga ha a hōlay a ndo hay. Ta kēdiye ga mādahaḡ eye, ada ma mōhōne mamahkar eye na, na lētseweye abēra ma mādahaḡ.»

³² Ane tuk na, gawla ḡgay hay ta tsōne me ḡgay niye a say mōgwede meḡ na, ta tsōne bay. Ada ta dzādzar matsōtsehe faya.

Matōme wawa hay

Mata 18.1-5; Luka 9.46-48

³³ Tsa na, tē ndisl a Kafernahum. Ti ye naha, ti ye a gay nakē tē ndzawa mē dōma aye. Ahāl nakē nōteye mē gay niye na, Yesu a tsōtsah fataya, a gwadatay: «Meeneḡ faya ka deyekweye ka tsōved na, ka tsikum mē walaḡ kurom na, ka wuye meḡ?»

³⁴ Ta mbōday faya a Yesu bay. Hērwi ahāl nakē faya ta diye ka tsōved aye na, ta tsōtsah ka bo mē walaḡ tay, tē gwad: «Ndo nakē neḡgeye bagwar eye a ze ndo mē walaḡ kway nakay aye na, way?»

³⁵ Yesu a ndza ka dala. Tsa na, a hayay gēr a gawla ḡgay hay kuro gēr eye sulo ka tōv ḡgay. A gwadatay: «Ndo nakē a say matōre bagwar eye ka gēr i ndo hay aye na, mō hōna ha gēr dūh. Sa na, mō tōra ndo mōgay mēsler a ndo hay tebiye.»

³⁶ Tsa na, Yesu a zla wawa tsekweḡ, a lētse ha a wuzlah tay. A gēs na wawa niye kurup kurup ka bo lele. ³⁷ Tsa na, a gwadatay: «Ndoweḡe ka tōma na wawa nakay lele andza wawa nakay anaḡ eye hērwi nakē a wudā ga aye na, a tōma na, neḡ. Ndoweḡe ka tōma ga na, a tōma neḡ mahōgeye bay. A tōma na, ndo nakē a slōra ga ahaya dōrmak.»

Ndo nakē kē neḡ dōre bay aye na, ndo ga Luka 9.49-50

³⁸ Ma dōba eye na, Yuhana a gwadāy a Yesu: «Miter, nōmaa ḡgatay a ndoweḡe faya ma hōhariye fakalaw abēra mē bo i ndo

ta mēzele yak. A samay hōbe mōgay me hērwi neḡgeye na, ndo kway bay.»

³⁹ Yesu a mbōday faya, a gwadāy: «Kā gumay me bay. Hērwi ndoweḡe kē ge masuwayaḡ tē mēzele ga na, ma tsikiye fagaya wu nakē lelebay aye bay. ⁴⁰ Hērwi ndo nakē kē nakway dōre bay aye na, neḡgeye ndo kway.»

⁴¹ Yesu a gwadatay sa: «Ndoweḡe kē vōlakum yam mōse hērwi nakē ka pumeḡ bōzay a neḡ Kōriste aye na, sōrum ha ta dedek, magogoy ḡgay ma dziye bay.»

Masōpete

Mata 18.6-9; Luka 17.1-2

⁴² Yesu a gwadāy sa: «Ndoweḡe ka sōpat ndo nōte mē walaḡ i wawa neheḡe tē dzala ha ka neḡ aye a mezeleme na, ḡgama tō bōray madiz i kwar a dāy ada tō kal ha a hud i bōlay. ⁴³ Tadō hōlay yak ma dēdiye kar ha a mezeleme na, dōs na. ḡgama huta mēsōfōre ka tōv i Mbōlom tē hōlay yak nōte tē bōmalō nakē ta kaliye kar ha a ako nakē ma mbatiye dāda bay tē hōlay yak sulo aye. [⁴⁴ Mō dōma na, mōtul neheḡe tē nda ndo aye na, tē mōt bay, ada ako nakē dāda ma mbatiye bay aye.] ⁴⁵ Tadō sik yak ma dēdiye kar ha a mezeleme na, dōs na. ḡgama dūh na, fōlakwa a Bōy i Mbōlom tē sik yak nōte tē bōmalō nakē ta kaliye kar ha a ako tē sik yak sulo aye. [⁴⁶ Hērwi mō dōma na, mōtul neheḡe tē nda ndo aye na, tē mōt bay, ada ako nakē dāda ma mbatiye bay aye.] ⁴⁷ Ada kē ge tadō dōre yak ma dēdiye kar ha a mezeleme na, ḡgwad na. ḡgama dūh na, fōlakwa a Bōy i Mbōlom tē dōre yak nōte tē bōmalō nakē ta kaliye kar ha a ako nakē dāda ma mbatiye bay tē dōre yak sulo aye. ⁴⁸ Mō dōma na, mōtul neheḡe tē nda ndo aye na, tē mōt bay, ada ako nakē dāda ma mbatiye bay aye.»

⁴⁹ Yesu a gwadatay sa: «Andza ako nakē ndo mōvōde ma vōdiye ha wu aye na, ndo neheḡe tē dzala ga ha ta siye dōretsōtseh hērwi mede tay. Sluwal dōrmak andza niye, ta giye ka ala na, ada mō vōd. ⁵⁰ Sluwal na, wu nakē lele aye. Ane tuk na, tadō sluwal a tsōhōn bay na, ta giye ha sa kōkay ada mō tsōhōn na? Wewer andaya matōra ha lele sa bay. Nōkurom dōrmak na, tōrum andza sluwal nakē a tsōhōn lele aye. Mō walaḡ kurom na, ndzum barbarra.»

10

*Yesu a tsik ka mahêhere ngwas
Mata 19.1-12; Luka 16.18*

¹Ma dâba eye na, Yesu ta gawla ngay hay tã lãtse, ti ye abãra ma Kafernahum, ti ye ka dala i Yahuda. Tsa na, tã lãtse, ti ye tã tas magayam i Yurdum. Mã dãma na, ndo hay haladzay tã haya gër ka tãv ngay sa. Tsa na, a tsikatay bazlam i mbãlom andza nakã a tsikawatay aye.

²Farisa hay ti ye naha ka tãv ngay. Ti ye naha ka tãv ngay na, hãrwi a satay mãhãle faya abãra suwat. Ta tsãtsah faya tã gwadã: «Bazlam kway mapala eye kã vãl tsãvedã a ndo ka mahêhere ngwas ngay dãw?»

³Yesu a mbãdatay faya na, tã matsãtsehe dãrmak. A gwadãtay: «Bazlam mapala eye waray nakã Musa a vãlakum a tsik ka mahêhere ngwas na?»

⁴Tã gwadã: «Musa a gwadã na, tadã ndoweye a say mahêhere ngwas ngay na, mã watsay dãrewel i mahêhere a hãlay. Kã watsay na, ada mã hãhar na tuk. Ndo hay ta sãriye ha manãnj ka hãhar na ngwas ngay na, ka dãrewel niye.»

⁵Tsa na, Yesu a gwadãtay: «Musa a watsakum gër i bazlam mapala eye nakay andza nakay na, hãrwi dãrev kurum nakã makula eye tongwa tongwa. ⁶Ahãl niye ka madazlay na, andza niye bay. Hãrwi mawatsa eye ka madazlay i mãge mãndzibãra na: “Mbãlom a ge haslãka ada ngwas. ⁷Hãrwi niye haslãka ma gãriye ha bãba ngay ta may ngay, ta ndziye ta ngwas ngay. ⁸Ada nãteye ta tãriye na, bo nãte. ⁹Andza niye, nãteye sulo sa bay, ane tuk na, andza ndo nãte.»

⁹Yesu a gwadãtay sa: «Ndo zezeñ mã ngãna ha wu nakã Mbãlom a dzapa ha aye bay.»

¹⁰Yesu ta gawla ngay hay ti ye wu tay. Ahãl nakã nãteye mã gay ta gawla ngay hay aye na, gawla ngay hay ta tsãtsah sa, tã gwadã: «Bazlam niye ka tsik eye na, andza mãgwedã mey?»

¹¹Yesu a mbãdatay faya, a gwadãtay: «Tadã ndoweye ka hãhar na ngwas ngay ada kã zla a dãma ngwas mekeleñ eye na, kã ge madama. Kã gay mãnese a ngwas ngay

kurre eye. ¹²Tadã ngwas a wudã na zal ngay sa bay, a zla zal mekeleñ eye dãrmak na, kã ge madama.»

*Yesu a tãma wawa hay
Mata 19.13-15; Luka 18.15-17*

¹³Ma dãba aye na, ndo hay tã hãl naha wawa hay a Yesu hãrwi ada mã pa fataya hãlay ada tã huta ngama. Ane tuk na, gawla ngay hay tã gatay me a ndo niye hay tã hãlay naha wawa hay aye. ¹⁴Yesu a ngatay andza niye na, a yay a gër bay. A ndalay. A gwadãtay a gawla ngay hay: «Gãrum tay ha wawa hay tã yaw ka tãv gal! Kã hãharum tay hay bay, hãrwi Bãy i Mbãlom mãvãla eye na, a slala i ndo neheye andza wawa neheye. ¹⁵Sãrum ha na, ndoweye ka tãma Bãy i Mbãlom andza wawa neheye bay na, ma diye a Bãy i Mbãlom bay.»

¹⁶Tsa na, a zla wawa niye hay a hãlay nãte ta nãte. A pa fataya ngama.

*Ndo i zlele ta Bãy i Mbãlom
Mata 19.16-30; Luka 18.18-30*

¹⁷Yesu ta gawla ngay hay tã lãtse, ta diye na, ndoweye a yaw ka tãv ngay mahway mahway. A ndisl ka tãv ngay na, a dãkway gurmets kame ngay, a gwadã: «Miter lele eye, na hutiyã sifa nakã ma ndãviye bay aye na, na giye na, kãkay?»

¹⁸Yesu a gwadã: «Ka zezeñ ndo lele eye na, kemey? Ndo lele eye na, Mbãlom nãte ngweñ. ¹⁹Kã sãr bazlam i Mbãlom mapala eye dãw? Bazlam i Mbãlom mapala eye a gwadã na: “Kã kãd gër i ndo bay, kã ge madama bay, kã ge mãkal bay, kã raw me ka ndo kame i sariya bay, kã vay gër a ndo bay, rãhatay ha gër a bãba yak ta may yak.†”»

²⁰Ndo niye a gwadã: «Miter, gër i bazlam mapala eye neheye ka paslaweye na, na hãnay ha gër kwa ma wawa.»

²¹Yesu a ndalz na na, a wudã na haladzay. Tsa na, a gwadã: «A lãkaw fakaya abãra na, wu nãte. Anãke na, do ta sãkãm ha zlele yak hay tebiye ada kã ngãnatay suloy aye a ndo i mãtawak hay. Ka ge andza niye na, ka ta hutiyã zlele mã mbãlom. Tsa na, dara, peñ bãyay.»

²²Ndo niye a tsãne bazlam niye na, dãrev a hãbay. A ye ngway ta mevel eye, hãrwi zlele ngay na, haladzay.

* 10:8 Madazlay i wu hay 1.27, 2.24. † 10:19 Madayaw abãra ma Ezipt 20.12-16; Bazlam mapala eye masulo eye 5.16-20.

²³ Yesu a ɲgatay a ndo niye a ye ɲgway na, a zəba ka gawla ɲgay niye hay tə lawara na a wuzlah aye. A gwadatay: «Kay! Hərwi ndo i zlele na, mede a Bəy i Mbəlom i ɲgay na, mada me eye haladzay.»

²⁴ Gawla ɲgay hay tə tsəne bazlam niye na, a vələtay madzədzere. Ane tuk na, Yesu a gwadatay sa: «Wawa ga hay! Mede a Bəy i Mbəlom na, mada me eye haladzay! ²⁵ Tə bəmalə nakə ndo i zlele ma diye a Bəy i Mbəlom aye na, ɲgama zləgweme mā ye ta bəd i ləpəre.»

²⁶ Tsa na, a gatay wadəɲ wadəɲ a gawla ɲgay hay. Tə gwad mə walaɲ tay: «Ane tuk na, kə ge andza niye na, mata sle mətəme na, way?»

²⁷ Yesu a zəba fataya, a gwadatay: «Ndəray ma sliye mətəme bay. Ane tuk na, Mbəlom ma sliye mətəme ha ndo. Hərwi neɲgeye na, wuray a zay gədaɲ təbey.»

²⁸ Tsa na, Piyer a gwaday: «Tsəne! Nəmay anaɲ, nəmaa gər ha wu hay tebiye hərwi məpaka bəzay na, kəkay?»

²⁹ Yesu a mbədatay faya a gwadatay: «Sərum ha! Ndoweye kə gər ha gay ɲgay, malamar ɲgay hasləka eye hay ta malamar ɲgay dem eye hay, may ɲgay, bəba ɲgay, wawa ɲgay hay, guvah ɲgay hərwi ga ada hərwi Labara ɲgwalak eye na, ³⁰ anəke ahəl kway nakay ma hutiye a dəma gay hay, malamar hasləka eye hay, malamar dem eye hay, maya hay, wawa hay, guvah hay na, haladzay a ze nakə a gər ha aye. Kəla na, ta geye dərətsətseh haladzay dərma. Aza kame na, ma hutiye sifa nakə ma ndəviye bay aye. ³¹ Mə walaɲ i ndo neheye anəke nəteye ndo i me hay aye na, haladzay ta təriye ndo i dəba ada mə walaɲ i ndo neheye anəke nəteye ndo i dəba hay aye na, haladzay ta təriye ndo i me.»

Yesu a da ha məməte ɲgay

Mata 20.17-19; Luka 18.31-34

³² Yesu ta gawla ɲgay hay, tə həl bo, tə lətse hərwi mede a Zerozelem. Anəke na, nəteye ka tsəved faya ta diye. Kame tay na, Yesu. Gawla ɲgay niye hay ta dzədzar. Ndo neheye tə patay bəzay faya ta diye ka bo dziye ta dzədzar haladzay.

Yesu a zalatay a gawla ɲgay niye hay kuro gər eye sulo aye abəra mə walaɲ i ndo niye hay kətsah sa. Ka təv niye na, a tsikatay wu nakə ma ta təriye ka gər ɲgay aye.

³³ A gwadatay: «Tsənum, anəke na, faya ka deyekweye a Zerozelem. Mə dəma na, neɲ Wawa i Ndo ta vələteye ga ha a həlay a bagwar i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye ada a ndo neheye tə dzəngəwa bazlam i Mbəlom mapala eye. Ta gəye sariya i məkəde. Ta vələy ga ha a həlay i ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. ³⁴ Nəteye na, ta ɲgwesəneye dəla abəra mə gər. Ta tufəneye slesləb a dəre. Ta ndəbiye ga ta mandalaɲa. Tsa na, ada ta kədiye ga tuk. Aya ane, mə dəba i məhəne mahkar na, na lətseweye abəra ma mədahaɲ.»

Ndo bagwar eye ta ndo i məsler

Mata 20.20-28; Luka 22.25-27

³⁵ Ma dəba aye na, Yakuba ta Yuhana wawa i Dzebede hay ta həndzəd ka təv ɲgay, tə gwaday: «Bəy Maduweɲ may, a samay na, gamay wu nakə a samay matsətsehe fakaya aye?»

³⁶ Yesu a gwadatay: «A sakum nə ge hərwi kurom na, wuye mey?»

³⁷ Ta mbəday faya tə gwaday: «Wu nakə nəmaa tsətsah fakaya aye na, ahəl nakə aza ka ndziye ma bəy yak na, vələmay tsəved nəmaa ndza ka təv yak, nəte ta diye i həlay i məndaɲ ada neɲged ta diye i həlay i gula yak tey.»

³⁸ Ane tuk na, Yesu a gwadatay: «Ka sərum wu nakə ka tsətsahumeye aye bay? Ka slumeye məse dərətsətseh nakə na siye aye daw? Ka slumeye faya mətəme tā dzəhuɓ kurom ha a dərətsətseh nakə ta dzəhuɓiye ga ha a dəma aye ɲgway daw?»

³⁹ Ta mbəday faya, tə gwaday: «Nəmaa sliye faya.»

Yesu a gwadatay: «Andza niye dedək, dərətsətseh nakə na ta siye na, ka ta sumeye. Dərətsətseh nakə ta dzəhuɓiye ga ha a dəma aye na, ta dzəhuɓiye kurom ha a dəma. ⁴⁰ Ane tuk na, məndze ta diye i həlay i məndaɲ ga kəgəbay ta diye i həlay i gula ga na, mata tsike na, neɲ bay. Təv məndze niye na, i ndo neheye Mbəlom a ləvatay ha bo aye wu tay.»

⁴¹ Siye i gawla ɲgay neheye kuro aye tə tsəne bazlam niye na, a ndalatay haladzay. Tə ge mevel ka Yakuba ta Yuhana. ⁴² Hərwi niye Yesu a zalatay tebiye ka təv ɲgay, a gwadatay: «Ka sərum ha na, ndo neheye ta zəba fataya andza bəy bagwar eye ka məndzibəra faya ta ləviye ndo hay ta gədaɲ

ada ndo bagwar eye hay ta b̄erakiye ha ḡodaŋ tay ka siye i ndo hay. ⁴³ Ane tuk na, mâ ge andza niye m̄a walaŋ kurom bay. Duh na, k̄a ge nd̄aray m̄a walaŋ kurom a say mat̄are bagwar eye na, mâ t̄era ndo i m̄asler kurom. ⁴⁴ Ada tad̄a ndo m̄a walaŋ kurom a say mat̄are ndo i me na, mâ t̄era beke i ndo hay tebiye d̄uh. ⁴⁵ Kwa neŋ Wawa i Ndo na yaw na, h̄erwi ada ndo hay t̄a geŋ m̄asler bay. Na yaw d̄uh na, h̄erwi m̄agatay m̄asler a ndo hay ada m̄av̄ele ha m̄as̄ef̄ere ga h̄erwi m̄amb̄ele tay ha ndo hay haladzay.»

*Yesu a mb̄el ha ndo guluf eye
Mata 20.29-34; Luka 18.35-43*

⁴⁶ Yesu ta gawla ŋgay hay t̄a ndisl a ḡoma i Zeriko. Ah̄al nak̄a ti yaw ab̄era ma ḡoma niye na, ndo hay haladzay t̄a patayaw b̄azay. Faya ta diye na, t̄a ndzay a ḡer a guluf wuray faya ma r̄akiye wu mandza eye ka tsakay i ts̄av̄ed̄. M̄ezele ŋgay na, Bartime, andza m̄agwede wawa i Time. ⁴⁷ Guluf niye a ts̄one tadakay faya ma diye na, Yesu ndo i Nazaret na, a wuda, a gwad̄: «Yesu, Wawa i Davit, n̄a gaka m̄a bo t̄ab̄ad̄ew?»

⁴⁸ Ndo hay haladzay t̄o gay me, t̄o gwad̄ay: «Ka b̄ab̄el mey? Ndza dik̄dik̄!»

Neŋgeye na, a s̄akah ha mawude sa d̄uh: «Wawa i Davit, n̄a gaka m̄a bo t̄ab̄ad̄ew?»

⁴⁹ Tsa na, Yesu a l̄atse, a gwad̄atay: «Dum zalumeŋgayaw, mâ yaw.»

Ti ye t̄a zalay a guluf niye, t̄o gwad̄ay: «D̄orev mâ ye fakaya ab̄era bay. L̄atse! Dara, faya ta zalakeye.»

⁵⁰ Tsa na, a l̄atse hurum, a kal ha peteked i m̄etasl ŋgay āvez ka dala. A ndapa a mb̄elom, tsa na, a ye ka t̄ov i Yesu.

⁵¹ Yesu a ts̄otsah faya, a gwad̄ay: «A saka n̄a ge h̄erwi yak na, mey?»

Guluf niye a mb̄ed̄ay faya, a gwad̄ay: «Miter, a seŋ na, n̄a ŋgatay a d̄are sa tey.»

⁵² Tsa na, Yesu a gwad̄ay: «Ka pa m̄adzal ḡer yak ka neŋ ta dedek. Do, ka mb̄el!»

Tsa na, guluf niye a ŋgatay a d̄are kwetseh kwetseh lele. A pay b̄azay a Yesu.

11

*Yesu a ndisl a Zerozelem
Mata 21.1-11; Luka 19.28-40; Yuhana 12.12-19*

¹ An̄eke na, Yesu ta gawla ŋgay hay, n̄ateye b̄ase ta Zerozelem. N̄ateye m̄a mah̄amba nak̄a t̄a zalay Mah̄amba i

Tet̄ad̄ōez aye. Ka mah̄amba eye niye na, ḡoma i Betifadze ta Betani andaya. M̄a d̄ama na, Yesu a sl̄er tay ha gawla ŋgay hay sulo, a gwad̄atay: ² «Dum a ḡoma nak̄a kame kurom aye. Ka ndislum naha a d̄ama na, ka ndzumeye a ḡer a zuŋgo wawa eye d̄a m̄azle ndo m̄abara eye. Nd̄aray k̄a ndza faya d̄ada zuk bay. P̄alumaw ada k̄a yumerj ahaya. ³ Nd̄aray k̄a gwad̄akum: «Ka p̄alumeye zuŋgo eye m̄age ha mey?» na, gwad̄umay: «A say a B̄ay Maduwerj. Ma ta ma ahaya kanarj b̄ase, ma ndziye bay.»

⁴ Tsa na, ti ye a ḡoma niye. Ti ye naha a d̄ama na, t̄o huta zuŋgo niye wawa aye m̄abara eye ma b̄era ka m̄oged̄, ka tsakay i ts̄av̄ed̄. Tsa na, t̄o p̄ela ha zuŋgo niye. ⁵ M̄a d̄ama na, ndo hay andaya mandza eye. T̄o gwad̄atay: «Ka gumeye ka niye mey? Ka p̄alumeye zuŋgo eye m̄age ha mey?»

⁶ Tsa na, ta mb̄ed̄atay faya andza nak̄a Yesu a tsikatay naha aye. Ndo niye hay t̄o ts̄one andza niye na, t̄o ḡer tay ha. Tsa na, ti ye ha zuŋgo niye. ⁷ Ti ye ahaya zuŋgo niye a Yesu na, ta f̄at̄el faya peteked tay hay. Tsa na, a ndza ka zuŋgo niye. ⁸ Ndo hay haladzay ta f̄at̄el peteked tay hay ka ts̄av̄ed̄. Siye hay t̄o pa hawal i ḡerdaf neheye t̄o d̄asaw ma guvah hay aye h̄erwi m̄ad̄eslay ha ḡer a Yesu d̄armak. ⁹ Ndo neheye kame i Yesu ta ndo neheye ma daba ŋgay aye na, ta wuda, t̄o gwad̄: «Zambad̄akway a Mb̄elom! M̄a pa ŋgama ka ndo nak̄a faya ma deyeweye t̄o m̄ezele i Bay Maduwerj aye! ¹⁰ Mb̄elom mâ pa ŋgama ka b̄oy i b̄eba kway Davit! Zambad̄akway a Mb̄elom, neŋgeye nak̄a m̄a mb̄elom aye!»

*Yesu a v̄alay mezeleme a ḡerdaf i gurov
Mata 21.18-19*

¹¹ Tsa na, t̄a ndisl a Zerozelem. T̄a ndisl naha a Zerozelem na, ti ye a gay i m̄ad̄eslay ha ḡer a Mb̄elom. A ndisl naha na, a z̄aba ka wu nak̄a ndo hay faya ta giye m̄a d̄ama aye. Ma d̄aba eye na, ti ye ta gawla ŋgay hay a ḡoma i Betani. Ti ye a d̄ama na, h̄erwi mazlambar pat faya ma d̄adiye.

¹² T̄ad̄ōe eye na, Yesu ta gawla ŋgay hay t̄o l̄atse ab̄era ma ḡoma i Betani, t̄o ma a Zerozelem. Ka ts̄av̄ed̄ faya ta diye na, may a wur ka Yesu. ¹³ A ŋgatay naha a d̄erizl i ḡerdaf wuray andza gurov slambah faya haladzay. Tsa na, a ye mata z̄obaw faya. A gwad̄: «Iŋgedhay na hutiye hohway

nggay eye na ndiye.» A ye, a ndisl naha ka tøv i dərizl i gərdaf niye na, kakupkuppa slambah dekdək bəna, hohway andaya bay. Hərwi kə ndisl ahəl nggay məwe bay. ¹⁴Tsa na, Yesu a gwadāy a dərizl i gərdaf niye: «Ndəray mǎ nda hohway yak dǎda sa bay!» Tsa na, gawla nggay hay ta tsəne.

Yesu mə gay i mǎdǎslay ha gər a Mbəlom Mata 21.12-17; Luka 19.45-48; Yuhana 2.13-22

¹⁵Ma dǎba eye na, tǎ ndisl a Zerozelem sa. Yesu a ye naha na, a ye a dalamətəgay i gay i mǎdǎslay ha gər a Mbəlom. A ye naha na, a dazlay mahəhere tay ha ndo masəkəme wu hay ta ndo neheye ta səkəmiye hay wu hay aye. A pǎy həlay a tabal i ndo mambədə ha suloy, a mbəzl ha tøv mǎndze i ndo masəkəme ha bodobodo hay. ¹⁶A gatay me a ndo mǎzle wu i tsakala kwa waray waray mede ha ta dalamətəgay i gay i mǎdǎslay ha gər a Mbəlom. ¹⁷A dǎtay ha lele, a gwadətay: «Mawatsa eye mǎ Dərəwel i Mbəlom na: “Ta zaley a gay ga na, gay i mǎduwule me i slala i ndo hay wal wal tebiye.*” Ane tuk na, nəkurom ka tərūm ha lar i mǎkal hay na, kəkay?†»

¹⁸Bagwar hay i ndo neheye tǎ vələway wu a Mbəlom ta ndo mǎdzarḡawa bazlam i Mbəlom mapala eye, tǎ tsəne wu nakə Yesu a gawa aye na, ta dzədzar hərwi ndo hay ta wuda bazlam i Yesu niye a tsikatay aye. Ta pəla tsəved ka məkədə na Yesu.

¹⁹Ta huwa pat pizze na, Yesu ta gawla nggay hay tǎ lətse, ti ye abəra na Zerozelem.

Məpə mǎdzal gər ka Yesu tǎ mǎduwule me

Mata 21.20-22

²⁰Tədə eye pərək i mekedə na, Yesu ta gawla nggay hay tǎ ma a Zerozelem. Ahəl nakə faya ta diye na, tǎ ngatay a dərizl i gərdaf niye andza gurov aye. Dərizl i gərdaf niye na, makula eye hus ta zləlay eye dzay.

²¹Piyer a ngatay na, bazlam i Yesu nakə a tsikay a dərizl i gərdaf niye a mayaw a gər. Tsa na, a gwadāy a Yesu: «Miter, zəba ka dərizl i gərdaf nakə ka vələy mezeleme aye na, kə kula.»

²²Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Gərūmay ha mǎdzal gər kurom a Mbəlom!

²³Sərūm ha lele, ndoweye kə gwadāy a

mahəm̄ba nakay: “Lətse abəra kanarḡ, ta kal ha bo a bəlay”, kə ge a tsik ta mǎdzal gər nəte na, Mbəlom ma təmiye na. Ada mǎ sər ha na, ma giye bo andza nakə a tsətsah aye. ²⁴Hərwi niye faya na tsikakumeye: Tədə ka dūwulum me, ka tsətsahum wu ka Mbəlom na, dzalum ha na, bə ka hutum tsiy. Mbəlom ma vələkumeye. ²⁵Agəna nəkurom ta magum eye ta ndo na, ka ta dūwulumeye me a Mbəlom na, dum pəsum ha bo təday. Ada Mbəlom Bəba kurom mǎ mbəlom ma pəsakumeye ha dərma. [²⁶Tədə nəkurom mandza eye huya ta magum eye na, Bəba kurom nakə mǎ mbəlom aye ma pəsakumeye ha bay dərma.]]»

Gədarḡ i Yesu

Mata 21.23-27; Luka 20.1-8

²⁷Ma dǎba eye na, tǎ ma a Zerozelem tuk. Yesu a ye a dalamətəgay i gay i mǎdǎslay ha gər a Mbəlom. Ahəl nakə faya ma həhaliye mǎ dǎma aye na, bagwar hay i ndo neheye tǎ vələway wu a Mbəlom aye ta ndo mǎdzarḡawa bazlam i Mbəlom mapala eye ada ta madugula siye hay, ti ye ka tøv i Yesu. ²⁸Ti ye naha na, ta tsətsah faya, tǎ gwadāy: «Ka ge wu neheye na, ta gədarḡ waray? Maa vələka gədarḡ eye na, way?»

²⁹Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Nərḡ dərma ka tsətsahiye fakuma matsətəshe nəte, tədə ka mbədumeḡew faya na, na ge wu neheye ta gədarḡ waray na, na tsikakumeye. ³⁰Maa slərāw Yuhana mǎdzəhuḡe ndo a yam na, way? Maa slərāw na, Mbəlom tsukudu ndo hay dāw? Mbədumeḡew faya tey.»

³¹Tsa na, tǎ tsik mǎ walarḡ tay, tǎ gwad: «Ka mbədakweye faya na, kəkay? Tədə ka gwadakwa, maa slər ha Mbəlom, Yesu ma gwadakweye: “Ka dzalum ha ka wu nakə Yuhana a tsik aye bay na, kemey?” ³²Ada ka mbədakweye faya mǎgwede maa slərāw Yuhana na, ndo hay, ka tsikakweye tətə bay.» Tǎ tsik tətə bay na, hərwi ndo hay tebiye tǎ sər ta dedək Yuhana na, ndo mǎde ha bazlam i Mbəlom. Ta dzədzar mǎtsike andza niye hərwi ndo hay. ³³Ta mbədāy faya a Yesu, tǎ gwadāy: «Nəmaa sər bay.»

Yesu a gwadətay: «Nərḡ bəbay na ge wu neheye ta gədarḡ i way na, na tsikakumeye bay.»

* 11:17 Ezay 56.7. † 11:17 Zeremi 7.11.

12

Dzeke i ndo neheye tã hãl tay ha a guvah nãteye sewed eye hay aye

Mata 21.33-46; Luka 20.9-19

¹Ma dãba eye na, Yesu a tsikatay me ta dzeke, a gwadatay: «Ndoweje a dãs guvah. A zøv a dãma dãrizl i gãrdaf haladzay. Dãrizl i gãrdaf niye hay na, tã wa hohway aye. A ndøv ha mazøve na, a lawara na hõndits tã zled. Tsa na, a lambad a dãma tãgwad hãrwi maditse a dãma hohway i dãrizl i gãrdaf niye hay. A dãzl a dãma tøv matsøpe wu. A ndøv ha malembede guvah ñgay niye na, a hãl ndo i mãfãte hay ada tã fãtay na. Bo ñgay aye a ye a tsekene.

²«Hãlay i mangãle hohway i dãrizl i gãrdaf niye hay kã sla. A slãr ndo nãte mã walañ i ndo i mãsler ñgay hay hãrwi ada tã vølayaw faya abøra i ñgay. ³Tsa na, ndo i mãsler niye a ye. A ye naha na, ndo neheye faya ta tsøpiye guvah aye tã gas na. Tã ndãba na ada ta hãhara ahaya hãlay kãriye. ⁴Ndo i guvah a ñgatay andza niye na, a slãr ndo neñged. A ye naha na, kurah tã wuya faya mækãde na. Tã kãd na ka gër, tã tsaday pøleslesle. ⁵Ndo i guvah niye a zla ndo i mãsler ñgay mamahkar eye, a slãr na sa. Neñgeye na, tã kãd na mädahañ eye. Ndo i guvah niye a slãr ndo wal wal sa. Tã ge tay ha andza niye dørnak. Siye hay tã ndaba tay ha, siye tã kãd tay mädahañ eye hay.

⁶«Anãke a zækayaw a ndo i guvah niye na, wawa ñgay nãte nakã a wudã na haladzay aye. A slãr na wawa ñgay niye nãte aye. Hãrwi a dzala a gwad: “Wawa ga na, ta røhay ha gër, ta geye wuray bay.”

⁷«Wawa niye a ye. Tã ñgatay na, tã gwad mã walañ tay: “Aya! Anañ magedze ñgay nakã ma ta ndiye na guvah ñgay aye, ki yaw! Takwa, kãdakwa na, ada guvah nakay ma mãtsakweye a nãkway!” ⁸Tsa na, ti ye faya, tã gøs na. Tã kãd na. Tã kal ha mädahañ eye dørøñ abøra ma guvah niye.»

⁹Tsa na, Yesu a tsøtsah fataya a gwadatay: «Ndo i guvah ma giye anãke na, kãkay? Ndo i guvah niye ma deyeweje na, ma gøsiye tay ha ndo niye hay, ma kãdiye tay ha. Ada ma hãliye a dãma ndo mekeler eye hay. ¹⁰Ka dzangum bazlam nakay mã Dørewel i Mbølom bødaw? Mã dãma mawatsa eye na, a gwad:

* 12:11 Dømes hay 118.22-23.

“Kwar nakã ndo madãzle gay hay tã kal ha aye na,
maa tãra kwar lele eye a ze siye kwar hay na, neñgeye dũh.

¹¹Maa gwad kwar niye mã tãra kwar nakã lele eye hãrwi madãzle gay na, Mbølom.

Niye na, mãsler i Mbølom hãrwi kway.*»

¹²Madugula i Yahuda hay tã sãr ha a tsik andza niye na, ka nãteye. Tsa na, ta pøla tsøved mægøse na. Ane tuk na, tã gër ha, ti ye wu tay hãrwi ta dzãdzar ma ta ndalateye a ndo hay.

Møvølay dzangal a bøy i Roma

Mata 22.15-22; Luka 20.20-26

¹³Ma dãba eye na, tã slãr Fãrisa hay ta ndo hay ñgal mã walañ i ndo i Herod. Ti ye ka tøv i Yesu hãrwi mähøle faya abøra suwat.

¹⁴Ti ye naha tã gwadãy: «Miter, nãmaa sãr ha nãkar ka tsik na, dedek. Ka dzãdzaray a wu nakã ndo hay ta dzaliye tøbey ada ka ñgøna tay ha ka bo børa ndo hay tøbey. Faya ka tãtikateye a ndo hay dedek ka mede nakã a say a Mbølom aye. Ane tuk na, a samay matsøtsehe fakaya: Bazlam kway mapala eye kã vøl tsøved møvøle dzangal a bøy i Roma tsukudu kã vøl tsøved møvøle bay? Lele møvøle bay tsukudu, lele møvøle dãw?»

¹⁵Yesu a sãr ha a satay mähøle faya abøra suwat. Tsa na, a gwadatay: «A sakum mähøle fagaya abøra suwat na ka mey? Ehe zlumenjew kwar i suloy taday, a serj mazøbe faya.»

¹⁶Tã zlay naha kwar i suloy nãte. Tã vølay.

A tãma kwar i suloy niye a zøba faya. Tsa na, a tsøtsah, a gwadatay: «Mandzakit bo nakay ta mæzele nakay faya na, i way?»

Tã gwadãy: «I bøy i Roma ada mawatsa eye faya na, mæzele ñgay.»

¹⁷Tsa na, Yesu a gwadatay: «Aya! Wu i bøy i Roma na, vølumay ha a bøy i Roma ñgway. Wu i Mbølom na, vølumay ha a Mbølom ñgway.»

Tã tsøne bazlam i Yesu niye na, a gatay hãrbãbøkka.

Mølatsew abøra ma mädahañ

Mata 22.23-33; Luka 20.27-40

¹⁸Ma dãba eye na, Saduke hay ti ye ka tøv i Yesu. Azlakwa bay Saduke hay na, nãteye tã dzala ha tã gwad: «Ka mæt na, mølatsew

abëra ma mädahañ andaya sa bay.»¹⁹ Ti ye ta tsätsah ka Yesu, tã gwadäy: «Miter, bazlam nakä Musa a watsamay a bazlam i Mbëlom mapala eye na, anañ. A gwad: “Tadã ndo a mät a gër ha ñgwas ñgay, ta wa zuk bay na, mata zle na madakway i ñgwas niye na, malamar i ndo niye a mät aye bädaw? Ma zliye na, hërwi ada hulfe i ndo niye a mät aye mã dze bay.”[†] ²⁰ Aya andaya ahäl niye ndo ta malamar ñgay hay tasëla. Malamar tay bagwar eye a zla dahäläy. A zla dahäläy na, a mät. A mät na, ta wa ta dahäläy ñgay niye a zla aye bay. ²¹ Mëmbager ñgay a zla na madakway i ñgwas niye. Tsa na, a mät ze mëwe wawa ta ñgwas niye. Malamar tay mamahkar eye a ge ha andza niye dërmak. ²² Nätëye niye tasëla tã zla ñgwas niye na, tã mät tebiye. Ndëray näte mä waläñ tay ta wa wawa ta ñgwas niye bay. Ma dëba eye näteye niye tebiye tã mät na, ñgwas a mät dërmak. ²³ Pat nakä aza ndo hay ta lätseweye abëra ma mädahañ aye na, ñgwas niye ma mätseye na, a way? Hërwi mey na, näteye niye tasëla aye ta zla na ka ñgwas!»

²⁴ Yesu a mbädätay faya, a gwadätay: «Andza niye bay. Kä vumay gër a mädzal gër kurom bay. Ka tsikum andza niye na, hërwi ka sërüm wu nakä mawatsa eye mä Dërewel i Mbëlom aye bay ada ka sërüm gädäñ i Mbëlom bay. ²⁵ Ahäl nakä ta lätseweye abëra ma mädahañ aye na, hasläka hay ta ñgwas hay ta zliye bo sa bay. Ane tuk na, ta ndziye na, andza gawla i Mbëlom neheye mä mbëlom aye. ²⁶ Bazlam nakä a tsik ka mälätsew abëra ma mädahañ aye na, ka dzangum dädä mä dërewel i Musa tãbädëw? A dã ha na, bazlam nakä Mbëlom a tsikayaw mä gay i dak niye dzaydzay andza faya ma tãmiye na aye. Ka tãv eye niye na, Mbëlom a gwadäy a Musa: “Nëñ na, Mbëlom i Abraham, Mbëlom i Izak, Mbëlom i Zakob.”[‡] ²⁷ Mbëlom na, nëñgeye Mbëlom i mädahañ hay bay, nëñgeye Mbëlom i ndo neheye ta ndziye huya ta sifa aye. Nëkurom ka dzum tsäved hërwi nakä ka gwadüm mälätsew abëra ma mädahañ andaya bay aye.»

*Bazlam mapala eye bagwar eye
Mata 22.34-40; Luka 10.25-28*

²⁸ Ahäl nakä Yesu ta Saduke hay faya ta tsikiye me aye na, ndo mädzangawa bazlam i Mbëlom mapala eye andaya dërmak, faya ma piye zlëm. A tsik ma mädzele gër ñgay, a gwad: «Yawa! Yesu a mbädätay faya a Saduke hay na, lele.» Tsa na, a händzäd ka tãv i Yesu. A tsätsah ka Yesu a gwadäy: «Bazlam i Mbëlom mapala eye nakä a ze siye hay aye na, waray?»

²⁹ Yesu a gwadäy: «Bazlam i Mbëlom nakä mapala eye a ze siye hay aye na, anañ: “Nëkurom Israyel hay, pum zlëm! Bëy Maduwerj Mbëlom kway na, nëñgeye Bëy Maduwerj näte ñgwerj. ³⁰ Wudã Bëy Maduwerj Mbëlom yak tã dërev yak tebiye, ta mäsäfëre yak tebiye, ta metsehe yak tebiye, ada ta gädäñ yak peteh.”[§] ³¹ Bazlam mapala eye masulo eye anañ sa: “Wudã ndo i mäged yak dërmak andza ka wudã na gër yak.”^{*} Bazlam i Mbëlom mapala eye maze neheye sulo aye na, andaya sa bay.»

³² Tsa na, ndo mädzangawa bazlam i Mbëlom mapala eye a gwadäy a Yesu: «Lele haladzay ñgalaka! Wu nakä ka tsik aye na, dedek. Bëy Maduwerj na, nëñgeye Mbëlom näte. Ma dëba ñgay na, Mbëlom mekelëñ eye andaya bay. ³³ Kwa way mã wudã Mbëlom tã dërev ñgay tebiye, ta ndaraw ñgay tebiye. Ada mã wudã ndo i mäged ñgay dërmak andza a wudã na gër ñgay. Niye na, a ze mäfökay naha slo i gånaw a Mbëlom tã mäwëlay naha siye i wu hay wal wal.»

³⁴ Yesu a ñgatay ndo niye a mbädäy faya na, tã metsehe lele. Tsa na, a gwadäy a ndo niye: «Nëkar na, bäsë tã mede a Bëy i Mbëlom.»

Ma dëba eye na, horoy a gatay a ndo hay matsätsehe faya bazlam.

*Këriste na, Wawa i Davit dāw?
Mata 22.41-46; Luka 20.41-44*

³⁵ Ahäl niye na, Yesu a tätikawatay a ndo hay mä gay i mäfäsly ha gër a Mbëlom. A tsätsah ka ndo hay, a gwadätay: «Ndo mädzangawa bazlam i Mbëlom mapala eye tã gwad Këriste nëñgeye na, Wawa i Davit

† 12:19 Madazlay i wu hay 38.8; Bazlam mapala eye masulo eye 25.5-10. ‡ 12:26 Madayaw abëra ma Ezipt 3.2-4, 6, 15-16. § 12:30 Bazlam mapala eye masulo eye 6.4-5. * 12:31 Levitik 19.18.

na, kəkay? ³⁶ Hərwi kwa Davit na, a tsik ta Məsəfəre Tsədaŋŋa eye, a gwad:

“Bəy Maduweŋ Mbəlom a gwadāy a Bəy Maduweŋ ga na:

Dara, ndza tə həlay i mənday ga,

hus a pat nakə neŋ, na piye tay ha ndo mane dəre yak hay a huđ i sik yak aye.†”

³⁷ «Davit tə gər ŋgay na, kə zalay a Kəriste “Bəy Maduweŋ” tuk na, Kəriste ma təriye wawa ŋgay na, kəkay?»

Bazlam i Yesu niye a tsik eye na, a yatay a gər a ndo niye hay faya ta pay zləm aye.

Məgay metsehe a masəpəte

Mata 23.1-14; Luka 20.45-47

³⁸ Wu nakə faya ma tətikəteye aye na, anaŋ. A gwadāy: «Həbum gər kurom abəra ka ndo mədzəŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay. Nəteye i tay ta wuda mahəhele na, ta rəkwa eye. Ka təv məhay gər na, a satay ndo hay t̄a tsikatay me ta mədəslatay ha gər. ³⁹ Kwa mə gay i maduwule me na, ta pəlawə i tay na, təv məndze nakə kame i ndo hay aye, ndo hay ta ŋgatəteye lele. Mə mağurlom, ta wuda na, təv məndze ŋgwalak eye. ⁴⁰ Wu nakə tə vəlawatay a madakway i ŋgwas hay aye na, tə ndayawa na. Tə duwulawa me na, vəđvəd a ndəv bəse bay hərwi ada ndo hay t̄a gwad fataya nəteye ndo ŋgwalak eye hay. Slala i ndo neheye andza nakay aye na, Mbəlom ma giye fataya sariya na, ma ziye ndo siye hay!»

Madakway i ŋgwas mətawak eye

Luka 21.1-4

⁴¹ Ma dəba eye na, Yesu a ndza bəse ta təv nakə ndo hay tə pawa a dāma suloy mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Ahəl nakə ndo hay faya ta piye suloy a wu məpe suloy aye na, Yesu faya ma zəbiye ka ndo hay ta piye suloy eye na, kəkay. Ndo i zlele hay haladzay tə pa a dāma suloy haladzay.

⁴² Madakway i ŋgwas wuray mətawak eye a ye naha dərma. A ye naha a pa a dāma kəbo sulo. Kəbo ŋgay niye na, a sla dala nəte bay. ⁴³ Yesu a ŋgatay a madakway i ŋgwas niye na, a zalatay a gawla ŋgay, a gwadāy: «Sərum ha, madakway i ŋgwas nakay na, maa vəl dala haladzay a ze i ndo hay na, neŋgeye. ⁴⁴ Hərwi ndo mekeleŋ eye

hay tə vəl na, abəra ka siye. A gatay mə gər sa bay. Ane tuk na, madakway i ŋgwas nakay mətawak eye na, a vəl ha tebiye, siye andaya sa bay.»

13

Yesu a da ha ta mbəzliye ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom

Mata 24.1-2; Luka 21.5-6

¹ Ahəl nakə Yesu a yaw abəra mə dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom aye na, ndo nəte mə waləŋ i gawla hay a gwadāy: «Miter! Zəba ka gay nakay tey. Ma dəzliye na, bagwar eye ada kwar neheye ta dəzl ha aye na, bagwar eye hay ada tə le haladzay!»

² Yesu a mbəday faya a gwadāy: «Zəba gay nakay na, ka ŋgatumeye a kwar kwa nəte ka gər i kwar ŋgeđ bay. Ta mbəzliye ha hele hele.»

ŋgodgər i mandəve i məndzibəra

Mata 24.3-14; Luka 21.7-19

³ Ma dəba eye na, Yesu a tsal a mahəmba nakə tə zalay Mahəmba i Tetədəz aye. A ye naha na, a ndza dəgerger tə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. A mahəmba niye ti ye na, tage Piyer, Yakuba, Yuhana, ta Aŋdərə tsa bəna ndo hay tebiye bay. Mə mahəmba niye na, ta tsətsah faya tə gwadāy: ⁴ «Tsikamay, wu neheye ta ta giye bo na, kəday? Ada ŋgodgər waray nakə nəmaa səriye ha na, wu neheye tebiye ta ndisleweye aye?»

⁵ Tsa na, a dazlay mətsikatay, a gwadāy: «Gum metsehe lele! Ndəray m̄a səpat kurom bay. ⁶ Hərwi ndo hay haladzay ta deyeweje ta məzele ga. Kwa way ma gwadiye: “Neŋ na, Kəriste!” Ada ta səpatiye ndo hay haladzay. ⁷ Ka tsənum ndo hay faya ta giye vəram bəse tə nəkurom kwa neheye dərəŋ tə nəkurom aye na, k̄a dzədzarum bay. Wu neheye na, kutoŋ ta ndisleweye. Ane tuk na, niye na, mandəve i məndzibəra zuk bay. ⁸ Slala ŋgeđ ta giye vəram ta slala neŋgeđ, bəy ta bəy ta giye vəram. Dala ma bəliye ma gama hay wal wal, ada manderzlan ma giye. Wu neheye ta giye bo na, andza məwe wawa nakə a dazlay a ŋgwas aye.

⁹ «Dəretsətseh neheye ta ndzakum a gər na, gumay metsehe a gər lele. Hərwi mey

† 12:36 Dəmes hay 110.1.

na, hærwi ndo hay ta gæsiye kurom, ta diye kurom ha a gay i sariya. Ta ndabiye kurom ta mandalaða mæ gay i maduwule me hay. Ta diye kurom kame i ndo mæløve dala hay ada kame i bøy hay, hærwi nakæ ka pumeñ bəzay a neñ aye. Niye na, ta særiye ha ka pumay bəzay na, a Mbəlom dedək. ¹⁰ Wu neheye ta giye bo andza niye na, hærwi ada ndo i mænzibəra hay tebiye tå tsəne Labara ñgwalak eye. ¹¹ Tadə ta gæs kurom, ta diye kurom ha kame i ndo mæge sariya hay na, kâ dzalum nəmaa ta gwadiye kəkay na, kâ dzədzarum bay. Ta ye kurom ha na, tsikum wu nakæ a yakumaw a mædzal gər aye. Hærwi ma deyeweye na, abəra mæ nəkurom bay. Mata dākum ha wu nakæ ka tsikumeye na, Məsəfəre Tsədəñña eye. ¹² Həlay eye ma slaweye na, ndo hay ta vəliye ha malamar tay hay ada tå kəđ tay ha, bəba hay ta giye ta wawa tay hay andza niye dərma. Wawa hay ta natay dære a bəba tay hay, ta kədiye tay ha. ¹³ Ndo hay tebiye ta nakumeye dære hærwi ga. Ane tuk na, ndoweye kə səmay naha hus ka mandəve aye na, Mbəlom ma tæmiye ha.»

*Ta mbəzliye ha Zerozelem
Mata 24.15-28; Luka 21.20-24*

¹⁴ Yesu a gwadatay sa: «Ka ñgatum-eye a wuray maga zluwer eye andza mazəlatongo. Wuye niye na, ma ta ndziye ka tøv nakæ haße ma ndziye faya bay aye. (Ndowneye kə dzanğa na, mâ tsəne lele.) Ndo neheye ka dala i Yahuda aye, ta ñgatay a wu niye na, tå hway a mahamba hay. ¹⁵ Ndo nakæ neñgeye ka gər i gay aye na, mâ mbəzlaw hærwi mæzlaw wu mæ gay bay. Kə mbəzlaw na, mâ hway düh. ¹⁶ Ada ndo nakæ neñgeye ma guvah aye na, mâ mbəda gər a mətəgay ñgay mæzlaw peteked ñgay bay. ¹⁷ Pat eye niye na, dæretsətseh wene wene eye na, ka gər i ñgwas neheye tə bo sulo aye ada ka ñgwas neheye faya ta vəlateye wah a wawa tay hay aye! ¹⁸ Gumay ambəh a Mbəlom, hærwi ada wu neheye mâ ge bo a həlay i mətəsl bay. ¹⁹ Hærwi mey na, pat eye niye na, dæretsətseh bagwar eye. Slala i dæretsətseh niye ma ta deyeweye na, kə ge bo dāda bay kwa ka gər nakæ Mbəlom a ge mænzibəra aye hus anəke. Ada slala i dæretsətseh niye na, dāda ma ta giye andaya sa bay. ²⁰ Tadə Mbəlom mâ zla həlay eye bəna, ndəray kwa nəte ma tæmiye bay. Ane

tuk na, a nəkid ha hærwi ndo ñgay neheye a pala aye.

²¹ «Tadə ndəray kə gwadākum: “Zəbum! Kərسته anar!” kəgəbay “Zəbum! Neñgeye atay!” na, kâ tæmum bazlam ñgay bay. ²² Andza niye, ndo masəpete ndo hay ta deyeweye. Ta gwadiye nəteye na, ndo mæde ha bazlam i Mbəlom, kəgəbay ndo mətəme ha ndo nakæ Mbəlom a sləraweye. Nəteye na, ta giye masuwayañ hay ada tə wu neheye ma giye hərbəbəkka aye hærwi tadə ma giye bo na, masəpete tay ha ndo neheye Mbəlom a pala aye. ²³ Nəkurom na, gum metsehe lele! Na tsikakum ka bo abəra kurre.»

*Madayaw i Wawa i Ndo
Mata 24.29-35; Luka 21.25-33*

²⁴ «Ma dəba i dæretsətseh neheye na, pat eye niye na, pat ma giye andaya sa bay ada kiye ma dæviye bay. ²⁵ Wurzla hay dərma. Ta kutsaweye abəra ka magərmbəlom ada wu neheye gədañ eye ka magərmbəlom aye ta bəliye haladzay. ²⁶ Tsa na, ndo hay ta ñgeteñeye a neñ Wawa i Ndo na deyeweye ma pazlay ta gədañ haladzay ada ta mæzlab eye. ²⁷ Kwayañña ma sləraweye gawla i Mbəlom hay, ta hayay gər a ndo neheye a pala tay ha aye abəra ka kokway i mænzibəra tebiye kwa ka waray ka waray ka tøv ñgay.»

Dzeke i gurov

²⁸ A gwadatay: «Tsənum dzeke i gurov təday. Ka ñgatumay a gurov ka dūda na, ka sərūm ha gwaduvay kə ge, mazlambar yam ma piye bədaw? ²⁹ Andza niye ahəl nakæ ka ñgatumay a wu neheye ta ndislew na, sərūm ha neñ Wawa i Ndo mazlambar na deyeweye, neñ ka mæged. ³⁰ Neñ faya na gwadākumeye: Sərūm ha na, wu nakay tebiye ma giye bo na, ndo neheye anəke aye ta mət zuk bay. ³¹ Magərmbəlom ta dala ta dziye, bazlam ga na, dāda ma dziye bay.»

*Maa sər pat nakæ mænzibəra ma ndəviye na,
Mbəlom nəte ñgwerñ
Mata 24.36-44*

³² «Ma deyeweye pat waray na, ndəray kwa nəte a sər bay. Ada ma deyeweye ahəl waray na, ndəray a sər həlay eye bay sa. Kwa gawla i Mbəlom hay mæ mbəlom, kwa neñ wawa ñgay bəbay, nəmaa sər bay. Maa

sər pat eye na, Mbəlom Bəba ga nəte ɲgwerj.
³³ Gum metsehe bəna, kâ dzədzarum bay, hərwi ka sərūm ma deyeweye kəday na, ka sərūm həlay eye bay. ³⁴ Ma deyeweye na, andza ndo i gay nakə a say mede a tsekene aye. A ye na, a gəratay ha gay ɲgay a ndo i məsler ɲgay hay ada tã ɲgay gər a bədgay ɲgay lele. A vəl məsler kwa a way. A ndo matsəpe maged na, a gwaday: “Tsəpa na lele, kâ ndzahəra bay.” ³⁵ Nəkurom dərma andza niye. Ndzum na, tsezlezleɲɲe, hərwi ka sərūm ndo i gay ma deyeweye ta huwa, agəna ta magərhəvad, agəna ta mbəlom dā, agəna ta mekedə, ndəray a sər bay. ³⁶ Agəna ma deyeweye həf na, ma ndzakum a gər nəkurom mandzahəra eye bay. ³⁷ Wu nakə faya na tsikakumeye na, ta tsikateye a ndo hay tebiye. Na gwadateye: Kâ ndzahərūm bay! Ndzum tsezlezleɲɲe!»

14

*Ta pəla tsəved mægəse na Yesu
 Mata 26.1-5; Luka 22.1-2; Yuhana 11.45-53*

¹ A zəkaw mähəne sulo nakə Yahuda hay ta hatsiye magurlom i Pak ada ta mənde wu mənday nakə tə zalay peɲ aye na, gəde faya bay. Ahəl niye na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo mədžangawa bazlam i Mbəlom mapala eye faya ta pəliye tsəved ka mægəse Yesu ta məkəl hərwi ada tã kəd na. ² Tə gwad mə walaɲ tay: «Kâ gəsakwa na tə magurlom nakay bay bəna, ndo hay ta gəriye kway ha bay.»

*ɲgwas wuray a mbəda mal ka Yesu
 Mata 26.6-13; Yuhana 12.1-8*

³ Ahəl niye na, Yesu ma gəma i Betani, mə gay i ndo wuray tə zalay Simoɲ. Ndowneye niye a ndzawa na, dəvats i madəgwede a gaway. Ahəl nakə faya ta ndiye wu mənday aye na, ɲgwas wuray a ye a fələkwa ka təv tay dos ɲgay mə həlay maraha eye tə mal nakə a ze huɲɲa aye. Mal niye na, tsakala eye haladzay. A ye naha na, a həb ha me i dos niye mədakw. Tsa na, a mbəda mal niye ka gər i Yesu. ⁴ Ndo neheye ka təv i Yesu aye na, siye hay a ndalatay haladzay. Tə gwad mə walaɲ tay: «Asah! ɲgwas nakay a nas ha mal nakay na, kemey? ⁵ Ta səkəm ha na, ta hutaye dala haladzay segey? Ada dala aye na, ta sliye məvəlatay a ndo i mətawak

hay bədaw!» Tə may ha mənese haladzay a ɲgwas niye.

⁶ Yesu a gwadatay: «Duh bay, gərūm ha ɲgwas nakay na, səfek. Ka kwasumeye gər a ɲgwas nakay na, hərwi mey? Wu nakə a ge hərwi ga aye na, lele haladzay. ⁷ Ndo i mətawak hay na, nəteye ka təv kurom huya. Kə sakum məgatay ɲgwalak a mətawak hay na, ka mbumeye faya məgatay kwa kəday. Ane tuk na, neɲ na, na ndziye tə nəkurom huya bay. ⁸ ɲgwas nakay a geɲ na, wu nakə gədaɲ ɲgay a mba faya məge aye. Neɲgeye na, kə lah mambəde ka bo ga mal nakə həbe ta giye fagaya pat nakə ta piye ga a bəd aye. ⁹ Neɲ faya na gwadakumeye, sərūm ha: Kwa a ɲgay ta diye ha Labara ɲgwalak eye ka məndzibəra tebiye na, ta tsikiye ka ɲgwas nakay hərwi wu nakə a ge aye. Ndo hay ta mətəsiye ha gər bay.»

*Yudas a ge daf ka Yesu
 Mata 26.14-16; Luka 22.3-6*

¹⁰ Ndo nəte mə walaɲ i gawla i Yesu niye hay kuro gər eye sulo aye, a ye ka təv i bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye. Məzele ɲgay na, Yudas Iskariyot. A ye hərwi a say məge daf ka Yesu. ¹¹ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye tə tsəne labara nakə a tsikatay aye na, a yatay a gər haladzay. Tsa na, tə gwaday: «Nəmaa vəlakeye dala.» Yudas a maw əbərə ka təv tay na, a yaw a pəla wewer ada həlay nakə lele eye hərwi məge daf ka Yesu aye.

Yesu tə ge magurlom i Pak ta gawla ɲgay hay

Mata 26.17-30; Luka 22.7-23; Yuhana 13.21-30; 1 Koriɲte hay 11.23-25

¹² Pat makurre i magurlom nakə tə ndayawa wu mənday nakə gəde faya bay aye na, tə kədawa təbaj hərwi məde wu mənday i Pak. Pat eye niye na, gawla i Yesu hay ta tsətsah, tə gwaday a Yesu: «A saka nəmaa ye mata daka daf i magurlom i Pak na, ka waray?»

¹³ Yesu a tsəne andza niye na, a slər gawla ɲgay hay sulo ka me, a gwadatay: «Dum a wuzlahgəma! Ka yum naha na, ka ndzum-eye a gər a ndo faya ma zliye yam ta gəzla eye. Ka ɲgatamay na, pumay bəzay. ¹⁴ Gay nakə ma fələkwiye a dəma aye na, fələkum dərma ada kâ tsətsahum ka ndo i gay niye, gwadumay: “Miter a gwadaka: Gay

nakə nəmaa ndiye mə dəma wu mənday i magurlom i Pak ta gawla ga hay aye na, mənəgay?»¹⁵ Ka tsətsahum andza niye na, ma dākumeye faya ka gay nakə ka gər i gay nengəd aye. Hud i gay niye na, bagwar eye. Wu hay mə dəma maləva bo eye tsiy. Wu neheye ka gəkweye ha məsler aye tebiye andaya mə dəma. Ka dumeye wu mənday i magurlom i Pak na, mə dəma.»

¹⁶ Gawla nğay niye hay sulo aye tə lətse, ti ye a wuzlahgəma. Ti ye naha na, tə ndzay a gər andza nakə Yesu a tsikatay aye. Tsa na, tə da wu mənday i Pak mə dəma.

¹⁷ Huwa a ge na, Yesu ta gawla nğay hay kuro gər eye sulo, ti ye a gay niye tuk. ¹⁸ Ahəl nakə faya ta ndiye wu mənday aye na, Yesu a gwadətay: «Nəj faya na gwadəkumeye: Sorum ha na, ndo nəte mə walañ kway nakay ka ndayakweye wu mənday dziye na, ma giye fagaya daf.»

¹⁹ Gawla nğay hay tə tsəne andza niye na, a ndalatay. Tsa na, kwa way a tsətsah faya, tə gwaday: «Nəj daw? Nəj daw?»

²⁰ Yesu a mbədətay faya a gwadətay: «Ndo nəte mə walañ kurom neheye kuro gər eye sulo aye. Mata ge fagaya daf na, ndo nakə faya ka ndayakweye wu mənday dziye aye. ²¹ Nəj Wawa i Ndo na mətiye andza nakə Dərewel i Mbəlom a tsik aye. Ane tuk na, dəretsətseh ka gər i ndo nakə ma giye daf ka nəj Wawa i Ndo aye. Ndo niye na, nğama meenəj t̄a wa na bay.»

²² Ahəl nakə faya ta ndiye daf aye na, Yesu a zla peñ, a gay naha sişə a Mbəlom. Ma dəba eye na, a nğəna ha peñ niye, a vəlatay a gawla nğay hay, a gwadətay: «Zlum. Nakay na, bo ga.»²³ A zla gəvet maraha eye tə wu məse, a gay naha sişə a Mbəlom. Ma dəba eye a vəlatay tə sa tebiye tay eye. ²⁴ Yesu a gwadətay sa: «Nakay na, bambaz ga nakə Mbəlom ma bəriye dzam ta ndo hay aye. Ta mbədīye ha na, hərwi ndo hay haladzay. ²⁵ Nəj faya na tsikakumeye, na ta siye wu məse nakay sa bay hus a pat nakə na ta siye wədeye ma Bəy i Mbəlom aye.»

²⁶ Ma dəba eye, ta zambadāy a Mbəlom ta dəmes na, ti ye tə tsal a Mahəmba i Tetədəz.

* 14:27 Zakari 13.7.

Yesu a dā ha Piyer ma ta gwadīye: «Na sər Yesu bay»

Mata 26.31-35; Luka 22.31-34; Yuhana 13.36-38

²⁷ Ahəl nakə faya ta diye ka tsəved aye na, Yesu a gwadətay a gawla nğay hay: «Nəkurom neheye tebiye ka gərūmeye ga ha, ka hwayumeye kurom. Mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na: «Na ta kədīye na ndo mətsəkure tay ada təbañ hay ta nğəniye gər kweye kweye kwa a nğay.*»²⁸ Yesu a gwadətay sa: «Ane tuk na, na mbəlaw abəra ma mədahəñ na, na həbiye kurom ma Galile.»

²⁹ Piyer nənğeye na, a gwaday: «Kwa siye i ndo hay ta gər kar ha na, nəñ na, na gəriye kar ha bay.»

³⁰ Tsa na, Yesu a mbədāy faya a Piyer a gwaday: «Nəj faya na gwadəkeye: Sər ha na, bəgom ta həvad nakay, dzagulok ma ta zlahiye sik sulo na, bā ka gwad sik mahkar ka sər nəñ bay.»

³¹ Piyer a mbədāy faya sa: «Na sər kar bay na, na tsikiye dādā bay, kwa tadə ka mətameye ka bo salamay.» Siye i gawla nğay hay tebiye tə tsik andza niye dərmak.

Nəteye ka Mahəmba i Tetədəz

Mata 26.36-46; Luka 22.39-46

³² Tsa na, tə ndisl a təv wuray tə zalay Getsemene. Tə ndisl naha na, Yesu a gwadətay a gawla nğay hay: «Ndzum kanañ! Nəj na, na diye na ta dūwuliye me.»

³³ Yesu a ye na, nəteye ti ye dziye tage Piyer, Yakuba ada Yuhana. Tə ndisl naha na, dərev a ye abəra ka Yesu, a dzədzar haladzay. ³⁴ A gwadətay: «Dərev ga na, kə rah tə dəretsətseh i mədahəñ. Nəkurom na, ndzum kanañ tsezlezleññe!»

³⁵ A ye izad abəra ka təv i gawla nğay neheye mahkar aye. A ye naha na, a kal bo ka dala bərut tə hud. A dūwulay naha me a Mbəlom a gwad: «Tadə ma giye bo na, həlay i dəretsətseh nakay mā ye fagaya abəra vuv tey.»³⁶ A gwad: «Abba, Bəba ga, nəkar na, wuray a wuraka bo təbey. Zla fagaya abəra dəretsətseh nakay na siye tey. Kwa mey na, andza nakə a saka a nəkar aye bəna, andza nakə a señ a nəñ aye bay.»

³⁷ Ma dəba eye, a maw ka təv i gawla nğay neheye mahkar aye. A maw a ndzatay a gər na, nəteye mandzahəra eye. Tsa na, a zalay

a Piyer a gwadáy: «Simon, ka ndzahëra daw? Nëkar na, ka mba faya mëndze të dëre kwa bëre nëte tëbädew?»³⁸ Ndzum të dëre tsezlezleñje ada düwulumay me a Mbëlom hërwi ada kâ dëdüm a masäpete i Fakalaw bay. Mäsäfëre na, a say mäge wu lele eye, ane tuk na, gëdaj kurom andaya mäsëmày naha a masäpete i Fakalaw bay.»

³⁹ Yesu a ndäv ha na, a ye abëra ka tëv tay izad sa. A ye mata düwule me. A ye naha a tsik na, bazlam ñgay neheye a tsik kurre aye. ⁴⁰ Tsa na, a maw ka tëv i gawla ñgay neheye sa. A ndzatay a gër na, nëteye mandzahëra eye. Të mba faya mëndze të dëre kwa tsekweñ bay tebiye. Ta pädeke abëra ka mëndzehëre na, të sër wu nakë ta tsikiye bay. Yesu a ye mata düwule me sa.

⁴¹ A maw mamahkar eye na, a gwadätay: «Huya faya ka ndzahërumeye daw? Nëkurom faya ka zëzakumeye bö kurom ba? Anëke na, ka ndäv tsij, hëlay eye kë ndislew tuk! Neñ Wawa i Ndo ta vëlay ga ha a hëlay i ndo i mezeleme hay tuk. ⁴² Lätsum, takwa, ta dzakwa gër! Zëbum, ndo nakë ma giye fagaya daf aye, kë ndzew.»

Të gës na Yesu
Mata 26.47-56; Luka 22.47-53; Yuhana 18.3-12

⁴³ Ahël nakë Yesu faya ma tsikiye me mba aye na, päslaj Yudas neñgeye nakë nëte më walaj i gawla i Yesu hay kuro gër eye sulo aye, a ye naha. Ti ye naha ta ndo hay haladzay ta maslalam tay hay ada ta sakwal tay hay. Maa slër tay naha na, bagwar hay i ndo neheye të vëlaway wu a Mbëlom aye ta ndo mëdzangawa bazlam i Mbëlom mapala eye ada ta madugula hay. ⁴⁴ Yudas ndo mëgatay daf ka Yesu aye ba kë datay ha wu nakë ma giye. A gwadätay: «Ndo nakë na ye, na gës na ka bö tëmbolok tëmbolok aye na, neñgeye! Gësum na. Ka deyumeye ha na, tsëpum na lele.»

⁴⁵ Yudas a ndisl naha na, a hëndzäd kwayañja ka tëv i Yesu, a gwadáy: «Miter!» Tsa na, a gës na ka bö tëmbolok tëmbolok. ⁴⁶ Ndo niye hay të ñgatay andza niye na, kwayañja të gës na Yesu.

⁴⁷ Ka tëv niye ndo nëte më walaj tay, päkat a ñgwadaw maslalam ñgay. Tsa na, a fay ha a ndo i mäslër i bagwar i ndo mëvëlaway wu a Mbëlom, a dësay na zläm

fats ka dala. ⁴⁸ Yesu a gwadätay: «Ka yu-maw fagaya ta maslalam kurom hay ada ta sakwal kurom andza ta gësiye ndo i mäkal daw? ⁴⁹ Pat pat na ndzawa ka tëv kurom. Na tätikawa më gay i mëdäslay ha gër a Mbëlom na, ka gësum ga bay. Wu neheye a ge bö na, hërwi ada më ge bö andza nakë Derewel i Mbëlom a tsik aye.»

⁵⁰ Të gës na Yesu na, gawla ñgay hay ta hway kweye kweye të gër ha. ⁵¹ Faya ta diye ha Yesu na, ndo wuray gawla aye a zëngal na Yesu. Ka bö ñgay na, gwedere tsa. Ndo neheye faya ta diye ha Yesu aye të ge andza ta gësiye na gawla niye na, ⁵² a gër ha gwedere ñgay ñgudek, a hway ñgway bö käriye.

Yesu kame i bagwar i ndo neheye të vëlaway wu a Mbëlom aye

Mata 26.57-68; Luka 22.54-55,63-71; Yuhana 18.13-14,19-24

⁵³ Ti ye ha Yesu na, a gay i bagwar i ndo mëvëlaway wu a Mbëlom aye. Më dëma na, bagwar hay i ndo neheye të vëlaway wu a Mbëlom tebiye, madugula hay ta ndo mëdzangawa bazlam i Mbëlom mapala eye tebiye nëteye mahaya gër eye.

⁵⁴ Piyer neñgeye na, a zëngal naha Yesu dëreñ ma dëba. A ye naha a fälëkwa a dalamätagay i bagwar i ndo mëvëlaway wu a Mbëlom niye. Më dëma na, a ndza ka tëv i ndo niye hay faya ta tsëpiye mëged aye. A ye naha a ndza ka ako ka tëv tay niye.

⁵⁵ Bagwar hay i ndo neheye të vëlaway wu a Mbëlom aye ta madugula i Yahuda hay tebiye ta päla ndo hay hërwi maraw faya me hërwi mëgay sariya i mëkädë na. Ane tuk na, ta huta faya mënese bay. ⁵⁶ Ndo hay haladzay ta raw faya me. Ane tuk na, maraw me tay niye ki ye tay faya bay. Kwa way a tsik i ñgay wal.

⁵⁷ Siye i ndo mekelëñ aye hay të lätse, ta raw me ka Yesu, të gwäd: ⁵⁸ «Nëmaa tsëne faya abëra a gwäd: “Na mbëzliye ha gay i mëdäslay ha gër a Mbëlom nakay ndo hay ta dëzl eye ada ma mëhëne mahkar na, na dëzliye a dëma mekelëñ nakë të hëlay i ndo zëzeñ bay aye.”» ⁵⁹ Kwa të tsik andza niye bëbay na, huya bazlam tay niye ki ye tay ka bö bay.

⁶⁰ Tsa na, bagwar i ndo mëvëlaway wu a Mbëlom a lätse tsäkwäd kame i ndo hay. A tsätsah ka Yesu, a gwadáy: «Ka mbädätay

faya a ndo neheye tãbãdew? Tã tsik fakaya na, mey?»

⁶¹ Ka bazlam tay niye na, Yesu ka mbãdatay faya bay. Kã tsikatay faya kwa tsekwey bay tebiye.

Bagwar i ndo mãvãlaway wu a Mbãlom niye a tsãtsãh faya sa: «Nãkar na, Kãriste Wawa i Mbãlom nakã nãmay faya nãmaa zambãdeye dãw?»

⁶² Yesu a mbãday faya a gwãday: «Nej na, nenjeye. Ma dazlay anãke, ka ngatumenj-eye a nej Wawa i Ndo na ndziye tã hãlay i mãnday i Mbãlom, nenjeye nakã gãdãnj eye ka gãr i wu hay tebiye aye. Ka ngatumenjeye sa na, ma magãrmbãlom na deyeweye ma pazlay.»

⁶³ Bagwar i ndo mãvãlaway wu a Mbãlom a tsãne andza niye na, a ndalay haladzay. A ngurãdã ha peteked ngay. Tsa na, a gwãd: «Ka pãlakweye na, sa mey? ⁶⁴ Ka tsãnũm wu nakã a tsik aye bãdãw? A tsalay ka gãr a Mbãlom. Niye na, ka dzalum na, kãkay?» Ndo niye hay tebiye tã gay sariya i mãkãde na.

⁶⁵ Kwayãnjã siye i ndo mekelãnj eye hay tã wuya faya kurah. Ta tufay slesleã a dãre. Tã mbuzay na dãre ada tã kãd na. Tã gwãday: «Nãkar ndo mãde ha bazlam i Mbãlom bal Tsikamay, maa faka na, way?» Tsa na, tã vãlatay ha a hãlay a ndo matsãpe gay i bãy i ndo mãvãlaway a Mbãlom. Nãteye tã gãs na ada tã fay ka maholom pura pura.

Piyer a gwãd: «Na sãr Yesu bay»

Mata 26.69-75; Luka 22.56-62; Yuhana 18.15-18,25-27

⁶⁶ Piyer na, nenjeye andaya huya ma dalamãtagay ka dala. Ngwas nakã a gawa mãsler mã gay i bagwar i ndo mãvãlaway wu a Mbãlom aye, a ye naha a ndzay a gãr a Piyer. ⁶⁷ A ngatay a Piyer mandza eye ka ako. A zãba faya ndzuzle, a gwãday: «Nãkar dãrmak na, ndo i Yesu, ndo i Nazaret na gwãd bãdã?»

⁶⁸ Piyer a tsãne na, a gwãday a ngwas niye: «A'ay! Na sãr wu nakã a sãka mãtsike aye bay. Na sãr bay tebiye.» Tsa na Piyer a ye abãra ma dalamãtagay. A ye a lãtse slãp ka hãlay i mãged madayaw abãra. [Kwayãnjã dzagulok a zlahã.]

⁶⁹ Piyer a ye a ndza slãp ka hãlay i mãged na, ngwas niye kã ngatay naha. Tsa na, a masay ha slala i bazlam ngay nakã a tsikay

a Piyer kame i ndo neheye mã dãma aye. «Ndo nakay na, nãte mã wãlanj tay.»

⁷⁰ Piyer a tsãne na, a gwãd: «Na sãr ndo niye bay.»

Mãndze tsekwej na, ndo neheye ka tãv eye niye tã gwãday sa: «Nãkar na, mã wãlanj tay, nãkurom dziye. Nãkar na, ndo i Galile!»

⁷¹ Piyer a mbãdã a gwãd: «Na sãr ndo nakã ka tsikum faya aye bay. Kã gã na raw me na, Mbãlom mã gãnj dãretsãtseh.»

⁷² Kwayãnjã dzagulok a zlahã masulo aye. Tsa na, bazlam i Yesu nakã a tsik aye a mayaw a gãr a Piyer tuk. Yesu a gwãday: «Dzagulok ma ta zlahiye sik sulo na, bã ka gwãd sik mahkar ka sãr nej bay.» Piyer a dzala ha ka bazlam i Yesu nakã a tsikay aye na, a hwayaw abãra. A ye a tuwa tsiduk tsiduk.

15

Yesu kame i Pilat

Mata 27.1-2,11-26; Luka 23.1-5,13-25; Yuhana 18.28-19.16

¹ Pãrik i mekedãe, bagwar hay i ndo neheye tã vãlaway wu a Mbãlom aye ta madugula hay ta ndo mãdzãngawa bazlam i Mbãlom mapala eye ada ta madugula hay tebiye, tã haya gãr. Tã haya gãr na, hãrwi mãtsike mã wãlanj tay mãge ha Yesu na, kãkay? Ta ndãv ha mãhay gãr na, tã dzawa na Yesu ada ti ye ha a gay i Pilat. Ti ye naha na, tã vãlay ha a Pilat.

² Pilat, nenjeye na, a tsãtsãh ka Yesu, a gwãday: «Nãkar na, bãy i Yahuda hay dedek dãw?»

Yesu a mbãday faya, a gwãday: «Nãkar ka tsik segey.»

³ Bagwar hay i ndo neheye tã vãlaway wu a Mbãlom aye tã dãs parasay haladzay ka Yesu.

⁴ Ma dãba eye na, Pilat a tsãtsãh faya sa, a gwãday: «Nãkar na, ka mbãdã faya bay na, kãkay? Ka tsãne wu neheye faya ta tsikiye fakaya haladzay aye tãbãdew!»

⁵ Ada kwa Yesu ka hãndãk bazlam ndõe mambãday faya sa bay tebiye. Tsa na, a gay wãdãnj wãdãnj a Pilat.

⁶ Ka mãve, ta giye magurlom nakã tã zalay Pak aye na, Pilat a gãrawa ha ndo i danggay nãte. A gãr ha na, ndo nakã ta tsãtsãhawa aye. ⁷ Azlakwa ahãl niye na, ndoweye andaya tã zalay Barabas, nenjeye ma danggay. Nenjeye mã wãlanj i ndo neheye tã nay dãre

a bøy i dala i hay aye. Tə gəs tay na, hərwi tə kəđ ndo ahəl i magazləga tay niye.

⁸ Anəke na, ndo hay tebiye ti ye a gay i Pilat. Ti ye naha a dəma na, kwa way a tsətsah ka Pilat wu nakə a təmawatay na andza nakə ta tsətsahawa aye. ⁹Tsa na, Pilat a mbədatay faya a gwadatay: «A sakum nā gərakum ha na, bøy i Yahuda hay daw?» ¹⁰Pilat a sər ha bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye tə gəsay naha Yesu na, tə ge faya na, sələk kəriye.

¹¹ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye, nəteye düh na, tə vəlatay gəđarj a ndo hay ada məgwadaj a Pilat m̄a gərətay ha na, Barabas bəna, Yesu bay.

¹² Pilat a gwadatay a ndo hay sa: «A sakum nā ge ha ta ndo nakay ka zalumay bøy i Yahuda hay aye na, kəkay?»

¹³ Tsa na, ndo hay ta mbəfay faya tə mawude, tə gwadaj: «Dar na ka mayako mazləmbada eye!»

¹⁴ Pilat a tsətsah fataya, a gwadatay: «Nenğeyə a ge na, mənese waray?»

Ane tuk na, ta səkah ha mawude hal-adzay ta gəđarj, tə gwad: «Dar na ka mayako mazləmbada eye!»

¹⁵ Pilat a say mənğwasatay ha dərev a ndo niye hay. Andza niye a gərətay ha Barabas. Yesu na, a ndaḃa na ta mandalaba, a vəlatay ha a sidzew hay hərwi ada t̄a ye t̄a dar na ka mayako mazləmbada eye.

Tə gay sariya a Yesu i məkəde
Mata 27.27-31; Yuhana 19.2-3

¹⁶ Sidzew hay ti ye ha Yesu a huđ i gay i nğomna ada tə zalatay a siye i sidzew hay tebiye, ti ye dərma. ¹⁷ Mə dəma na, ta tsək w faya abəra peteked nğay hay. Tə zla peteked ndozza eye, tə kalay ka bo. Tə dəsaw dak tə slapa na ka bo, tə pay a gər a Yesu andza dzagwa i bøy. ¹⁸ Tsa na, ta dazlay mətsikay me. Tə gwadaj: «Zay daw? A nəkar bøy i Yahuda hay!» ¹⁹ Tə tsikay andza niye na, ada tə fay ka gər ta sakwal. Ta tufay slesleḃ a dəre. Ta dəkway gurmets kame nğay hərwi mətsikay me andza bøy.

²⁰ Ta ndəv ha mənğwese faya na, ta tsək w faya abəra peteked nakə tə kalay ka bo ndozza aye ada tə may ha ka bo peteked nğay hay. Tsa na, tə gəs ahaya abəra

hərwi mede ha mata dar na ka mayako mazləmbada eye.

Mata 27.33-44; Luka 23.26-43; Yuhana 19.17-27

²¹ Ahəl nakə faya ta diye ha Yesu mata dar na ka mayako mazləmbada eye na, pəsəlarj ndo wuray məzele nğay Simon. Nenğeyə na, ndo i Siren, nenğeyə bəba i Aləgəzandər ta Rufus. Nenğeyə faya ma diye ta təv niye. Nenğeyə a maw abəra m̄a pesl. Sidzew hay tə nğatay na, tə gay kutoj ka mazole mayako mazləmbada eye nakə ta dariye faya Yesu aye.

²² Tsa na, ti ye ha Yesu a təv eye andaya tə zalay Golgwata, andza məgwede: Təv i mətasl i gər. ²³ Tə ndisl naha a dəma na, a satay a sidzew niye hay məvəlay guzom madzapa eye tə wuye andaya tə zalay mir. Ane tuk na, a say a Yesu bay, a kərah məse.

²⁴ Ma dəba eye na, ta dar na Yesu ka mayako mazləmbada eye. Ta dar na na, tə ge tsakwal ka peteked nğay hay. Tə ge andza niye na, məsəre ha mata zle na, way?»

²⁵ Ta dar na Yesu ka mayako mazləmbada eye na, ta mekedə ta bəre tsid. ²⁶ Tə watsa ka palalam eye andaya gər i bazlam nakə tə kəđ na faya Yesu aye. Gər i bazlam nakə tə watsa aye na, anañ: «Nenğeyə na, bøy i Yahuda hay.»

²⁷ Pat niye na, ta dar məkal hay sulo ka mayako mazləmbada eye ka tsakay i Yesu dərma. Ta dar tay na, nəte tə həlay i mənđay, nenğed tə həlay i gula. [²⁸ Anañ andza nakay wu nakə bazlam i Mbəlom a tsik aye na, a gwad: «Nenğeyə na, tə pasla na a walarj i ndo i sewed hay.* »]

²⁹ Ndo neheye ti yawa ta təv niye na, tə bəlawə ha gər tay hay tekəm tekəm tə mətsaday pəleslesle. Tə gwadaj: «Hey! Nəkar həbe a saka mambəzl ha gay i mədəsəlay ha gər a Mbəlom ada ka gwad ma məhəne mahkar na, ka dəzl na aye na, təv i wu yak aye na, mənğay tuk?» ³⁰ Nəkar təma ha bo yak aye tey! Mbəzlaw abəra ka mayako nakay mazləmbada eye!»

³¹ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo mədzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye a ndo hay tə nğwasa ka Yesu andza niye dərma. Tə tsik mə walarj tay, tə gwad: «Kə təma tay ha siye i ndo hay tuk na, a sla faya

* 15:28 Ezay 53.12.

mətəme ha gər ɲgay təbədəw? ³² Kəriste, Bəy i Israyel hay mâ mbəzlaw abəra ka mayako mazləlmbada eye anəke! Tadə nəmaa ɲgatay kə mbəzlaw abəra ka mayako mazləlmbada eye na, nəmay nəmaa dzaliye ha ka neŋgeye.»

Ndo neheye ta dar tay ka tsakay i Yesu aye tə tsada na Yesu dərma.

Məməte i Yesu

Mata 27.45-56; Luka 23.44-49; Yuhana 19.28-30

³³ Magərhəpat a ge na, ləvoŋ a ge ka dala niye tebiye tekədəgəm. A ge na, hus a bəre mahkar i huwa. ³⁴ Ta bəre mahkar eye niye na, Yesu a wuda ta magala kələrri, a gwad: «*Eluya, Eluya, lama sabaktani?*» Andza məgwede: «Mbəlom ga, Mbəlom ga, ka gər ga na, hərwi mey?†»

³⁵ Siye i ndo neheye ka təv aye niye tə tsəne na, tə gwad: «Pum zləm təday, faya ma zaley a Eliya!»

³⁶ Tsa na, ndo nəte mə walaŋ tay niye, a hway, a ye a zlaw wuye kofkoffa. A tələka ha a wuye andaya guyakaka, wu niye a rah a dəma. Tsa na, a hak na ka gwəvək wəbəl eye, a pay naha ka bazlam a Yesu ada mâ dəvətse abəra mə dəma wu niye. Ndowne niye a gwad: «*ɲgatay, zəbakwa faya təday, aza Eliya ma deyeweye mambəzla ahaya daw?*»

³⁷ Ane tuk na, Yesu a wuda ta magala kələrri. Tsa na, a mət.

³⁸ A mət na, kwayaŋŋa peteked nakə a ɲgəna ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom sulo aye, a ta ka bo bəra sulo tsəŋŋa kwa abəra mə gəma hus ka dala.

³⁹ Bagwar i sidzew i Roma hay, neŋgeye andaya malətsa eye kame i Yesu, Yesu a mət ma kəkay na, a ɲgatay. Tsa na, a gwad: «Ta dedək, ndo nakay na, Wawa i Mbəlom!»

⁴⁰ ɲgwas wuray hay andaya ka təv eye niye dərma. Nəteye dərəŋ faya ta zəbiye naha faya. Mə walaŋ tay niye andaya na, Mari nakə a yaw ma gəma i Magədala aye, Salome ada ta Mari may i Yakuba nakə gawla aye, may tay ta Zozes. ⁴¹ Nəteye na, ta zəŋgalawa na Yesu ada tə gaway məsler ahəl nakə Yesu, neŋgeye ka dala i Galile aye. Ka təv eye niye na, siye i ɲgwas hay andaya haladzay. Nəteye, tə yaw ka bo dziye tage Yesu abəra ma Zorozelem.

† 15:34 Dəmes hay 22.2.

Tə pa na Yesu a tsəvay

Mata 27.57-61; Luka 23.50-56; Yuhana 19.38-42

⁴² Huwa ba ka mbərəm məge tsiy. Pat eye niye na, pat mələve bo i Yahuda hay, andza məgwede pat məhəne mə gay i pat i mazəzukw bo. ⁴³ Ta huwa eye niye na, ndo wuray tə zalay Yusufa a yaw. Neŋgeye ndo i gəma i Arimate. Yusufa na, neŋgeye nəte mə walaŋ i bagwar i ndo məge sariya dərma. Neŋgeye dərma faya ma həbiye Bəy i Mbəlom. A gəs dərəv ka dzədzar bay, a ye a gay i Pilat mata tsətsahaw mədahaŋ i Yesu. ⁴⁴ Pilat a tsəne ba Yesu kə mət na, a gay wadəŋ wadəŋ. Tsa na, a zalay a bagwar i sidzew niye. A tsətsah faya abəra, a gwaday: «Yesu a mət na, kə ndza haladzay daw?» ⁴⁵ Ma dəba eye bagwar i sidzew niye a mbəday faya na, tsa na, a vəlay tsəved a Yusufa ka məzle mədahaŋ i Yesu. ⁴⁶ Yusufa a ye a səkəməw rəkəwat. A səkəməw na, a maw a mbəzla ahaya mədahaŋ i Yesu abəra ka mayako mazləlmbada eye. Tsa na, a mbəkwa na mədahaŋ a dəma. A zla na a ye, a pa na a tsəvay. Tsəvay niye na, tə la ka geseh ka təv nakə sərpalahha aye. A pa na a dəma na, a bədəŋgwalaw faya beber bagwar eye ka madərəzl na tsəvay niye.

⁴⁷ Mari i Magədala ta Mari may i Zozes na, faya ta zəbiye ka təv nakə tə pa na Yesu aye.

16

Yesu a lətsew abəra ma tsəvay

Mata 28.1-8; Luka 24.1-12; Yuhana 20.1-10

¹ Pat i mazəzukw bo a ye abəra mə dəma na, Mari i Magədala, Mari may i Yakuba ta Salome, ti ye ta səkəm mal huŋŋa eye, hərwi a satay məwetse ka mədahaŋ i Yesu.

² Pat i luma i sidzew i mekedə ɲgwas neheye ti ye ka me tsəvay. Tə husa na, pat faya ma tsaraweye tərđassa. ³ Ahəl nakə faya ta diye na, ta tsətsah ka bo mə walaŋ tay, tə gwad: «Mata bədəŋgwalakway na beber abəra ka me i tsəvay na, way?» ⁴ Tə ndisl naha na, ta zəba dərə. Ta zəba dərə na, tə ɲgatay a beber niye bagwar eye ta dərəzl ha ka tsəvay aye na, ba mabədəŋgwala eye faya abəra, madzaka eye ka tsakay tsiy.

⁵ Ti ye naha na, tə fələkwa a tsəvay niye. Ti ye na tə ɲgatay a ndo gawla aye. Neŋgeye

mandza eye ta diye i helay i munday. Ndow-eye niye na, tɔ peteked kwedek kwedek eye ka bo. Peteked eye niye faya na, zɔbol eye tɔzɔ. Ɔgwas niye hay tɔ ngatay andza niye ta dzɔdzar slaɓ slaɓ.

⁶ Ane tuk na, a gwadatay: «Kâ dzɔdzarum bay. Faya ka polumeye na, Yesu ndo i Nazaret, neŋgeye nakɔ ta dar na ka mayako mazlɔmbada eye. Neŋgeye andaya kanaŋ bay, kɔ mbɔlaw abɔra ma mɔdahaŋ. Ehey! Zɔbum, tɔv nakɔ tɔ hɔna ha faya aye na, anaŋ. ⁷ Dum anɔke ta tsikumatay faya a gawla ngay hay ada kâ dɔmay ha a Piyer lele. Gwadumatay na, ma lahakumeye a Galile. Ka ngatumeye mɔ dɔma andza nakɔ a tsikakum eye.»

⁸ Tɔ tsɔne andza niye na, tɔ ndohwaw abɔra na, ta hway dɔreŋ abɔra ka tɔv i tsɔvay niye. Ta hway na, hɔrwi zluwer a gatay, faya ta dzɔdzariye. Ta tɔkɔray a ndɔray kwa tsekweŋ bay tebiye hɔrwi zluwer a gatay.

Yesu a bɔzatay ha bo a gawla ngay hay Mata 28.9-10,16-20; Luka 24.36-49; Yuhana 20.11-23; Mɔsler hay 1.6-8

⁹ Pat i luma i sidzew pɔrik i mekedɔe na, Yesu a lɔtsew abɔra ma mɔdahaŋ. A lɔtsew na, a bɔzay ha bo kurre a Mari nakɔ a yaw abɔra ma Magɔdala aye. Neŋgeye na, ngwas nakɔ Yesu a hɔhar faya abɔra fakalaw hay tasala aye. ¹⁰ A ye a tɔkɔratay a ndo neheye tɔ ndzawa tage Yesu aye. A ye naha na, faya ta tuwiye hɔrwi mɔdahaŋ i Yesu. A tɔkɔratay wu nakɔ a ge bo tɔ neŋgeye. ¹¹ Tɔ tsɔne wu nakɔ a tsikatay aye, a gwadatay: «Yesu na, kɔ mbɔlaw abɔra ma mɔdahaŋ, neŋ na, na ngatay bɔna mey na!» Ndo neheye ta tɔma bazlam ngay niye a tsikatay aye bay.

¹² Ma dɔba eye na, Yesu a mbɔda ha bo ngay wal a bɔzatay ha bo a gawla ngay hay sulo. A bɔzatay ha bo na, ahɔl nakɔ nɔteye ka tsɔved faya ta diye a gɔma aye. ¹³ Ndo niye hay sulo aye tɔ maw a Zerozelem. Tɔ maw na, ta tɔkɔray wu nakɔ tɔ ngatay aye a siye i gawla i Yesu hay. Nɔteye ta tamatay na bay ngway huya.

¹⁴ Ma dɔba eye sa na, Yesu a bɔzatay ha bo a gawla ngay hay kuro gɔr eye nɔte. A bɔzatay ha bo na, ahɔl nakɔ nɔteye faya ta ndiye daf aye. Tsa na, a gatay me hɔrwi mɔdzele gɔr tay nakɔ andaya bay

aye, ada hɔrwi ta dzala ha ka wu nakɔ ndo neheye tɔ tsikatay kurre, tɔ gwadatay: «Nɔmaa ngatay a Yesu kɔ lɔtsew abɔra ma mɔdahaŋ» aye na, ta dzala ha bay. ¹⁵ Tsa na, a gwadatay: «Anɔke na, dum ka kokway i mɔndzibɔra tebiye. Dum ha Labara Ɔgwalak eye a ndo zezeŋ tebiye ka mɔndzibɔra. ¹⁶ Ndo nakɔ kɔ tsɔne ada kɔ dzala ga ha tɔ dɔrev nɔte ada ta dzɔhuɔ ha a yam aye na, ma tɔmiye. Ndo nakɔ kɔ dzala ga ha bay aye na, Mbɔlom ma ta giye faya sariya ¹⁷ Ta ta sariye ha ndo neheye ta dzala ga ha ta dedek na, ma kɔkay? Nɔteye na, ta sliye faya mahɔhere fakalaw abɔra ma bo i ndo tɔ mɔzele ga. Ta tsikiye me tɔ bazlam i gɔma hay wal wal. ¹⁸ Kwa taɔta ta gɔs dɔdɔe tɔ hɔlay, kwa tɔ sa muwar na, ma gateye wuray kwa tsekweŋ bay tebiye. Ta piye hɔlay ka ndo i dɔvats hay na, ta mbɔliye.»

Yesu a tsal a Mbɔlom

Luka 24.50-53; Mɔsler hay 1.9-11

¹⁹ Yesu Bɔy Maduweŋ a tsikatay andza niye na, a tsal ngway a mbɔlom. A ye na, a ndza tɔ hɔlay i munday i Mbɔlom. ²⁰ Gawla ngay hay darmak ti ye mata dɔ ha bazlam ngwalak eye niye Yesu a tsikatay aye kwa a ngay. Bɔy Maduweŋ a dzɔnawa tay ha ada a vɔlawatay gɔdaŋ ka mɔge wu neheye a ge masuwayaŋ aye. Maa dɔ ha tɔ tsik bazlam i Mbɔlom ta gɔdaŋ i Yesu na, masuwayaŋ nakɔ tɔ gawa aye.

Ŋgwalak i bazlam nakə

Luka a watsa aye

Məfələkwe

Luka a dā ha Yesu na, neŋgeye ndo mətəme ha ndo nakə Mbəlom ma sləratayaweeye a ndo i Israyel hay aye. Ane tuk na, neŋgeye ndo mətəme ha ndo i mändzibəra hay tebiye. Məsəfəre i Mbəlom a zalay a Yesu hərwi ada mā dātay ha labara i məŋgwese a mətawak hay. Labara eye nakay na, labara i mawude bo hərwi ndo i mezeleme hay wal wal tebiye ada labara i məŋgwese. A dazlay na, a tsik ka məmaw i Yesu, ka mede i Yesu a mbəlom.

Ka ndzay a gər a bazlam i Luka mə Mata, ma Markus ada ma Yuhana. Kə dā ha ka gər i mawe Yuhana madzəhuḅe ndo a yam ada ka gər i mawe Yesu.

Madazlay 1.1-4

Mawe ta mägəle i Yuhana tə Yesu 1.5-2.52

Bazlam i Yuhana nakə a tsik aye 3.1-20
Madzəhuḅe i Yesu a yam tə masəpete 3.21-43

Məsler ta labara i Yesu ma Galile 4.14-9.50

Yesu a lətse abəra ma Galile a ye a Zerrozelem 9.51-19.27

Maduk i duk i məhəne i Yesu ka mändzibəra 19.28-23.56

Mələtsew, məbəz ha bo tə mede i Yesu a mbəlom 24.1-53

¹A nəkar Tiyofil ŋgwalak i ndo, ndo hay haladzay ḅa ta wəl ha gər tay məwetse labara nakə Yesu a ge mə walaŋ may aye.

²Tə watsa na, wu nakə nəteye tə tsəne abəra ka ndo neheye tə dā ha bazlam i Mbəlom aye. Nəteye neheye na, ta ŋgatay tə dāre tay kwa ka madazlay ŋgay aye.

³Aya! Neŋ dərmaḅ a seŋ məwatsaka naha ka gər i bazlam eye nakay, hərwi na pəla na bəzay i bazlam nakay kwa ka madazlay ŋgay eye. ⁴Anəke na, nəkar dərmaḅ ka sliye faya məsəre ha bazlam nakay ta tətikaka aye na, dedek.

Gawla i Mbəlom a yaw a dā ha mawe i Yuhana

⁵Ahəl nakə Herod neŋgeye bəy ka dala i Yahuda aye na, ndoweeye andaya tə zalay Zakari. Neŋgeye na, gwala i Abiya, ndo məwəlay wu a Mbəlom aye. Məzele i ŋgwas ŋgay na, Elizabet. Neŋgeye dərmaḅ na, gwala i Aroŋ bagwar i ndo məwəlay wu a Mbəlom. ⁶Nəteye salamay tay eye kame i Mbəlom na, ndo lele eye hay. Wu neheye Mbəlom a tsik aye tə bazlam mapala eye na, tə pay bəzay tə metshe lele. ⁷Ane tuk na, wawa tay andaya bay. Hərwi Elizabet na, a wa bay. Dəlay eye. Sa na, nəteye guram eye tsiy.

⁸⁻⁹Anəke na, həlay i ndo neheye tə zalatay Abiya hay aye kə sla hərwi məfəkaḅ naha wu a Mbəlom. Andza nakə ndo neheye tə wəlay naha wu a Mbəlom tə pawa faya bo aye na, tə ge duk a way. Duk a way nakə tə ge aye na, a dəd ka Zakari. Mata fəkaḅ naha wu ma təv niye tsədaŋŋa eye mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom na, neŋgeye. Tsa na, a fələkwa a təv niye mata fəkaḅ naha wu a Mbəlom.

¹⁰Ahəl nakə Zakari faya ma fəkaḅ naha wu a Mbəlom mə gay aye na, ndo hay haladzay ma bəra faya ta dūwuliye me.

¹¹A həlay niye na, gawla i Mbəlom a yaw a bəzay ha bo a Zakari. A lətse tə həlay i mənday i təv nakə tə fəkaway naha faya wu a Mbəlom aye. ¹²Zakari a ŋgatay na, a dzədzar haladzay, zluwer a gay. ¹³Ane tuk na, gawla i Mbəlom niye a gwaday: «Zakari, kə dzədzar bay. Ba Mbəlom kə tsəne maḅuwule me yak. Elizabet, ŋgwas yak ma ta wakeye wawa hasləka eye. Ka ta zəleye Yuhana. ¹⁴Dərev yak ma ta ŋgwasiye haladzay. Pat i mawe ŋgay na, ndo hay haladzay ta ŋgwasiye hərwi ŋgay. ¹⁵Neŋgeye na, ma ta təriye bagwar eye, ndo məgay məsler a Bəy Maduwerŋ. Dada ma ta siye guzom bay. Kwa wu nakə makwasa eye na, ma ndzakiye bay. Məsəfəre Tsədaŋŋa eye ma ndziye faya kwa mə huḅ i may ŋgay.

¹⁶Ma ta matay ahaya Israyel hay haladzay ka təv i Bəy Maduwerŋ tay Mbəlom. ¹⁷Maa lahayaw madayaw kame a Bəy Maduwerŋ na, neŋgeye. Ma tsikateye me a ndo hay ta məzlaḅ bagwar eye andza i Eliya hərwi ada bəba hay tā sər bo ta wawa tay hay. Ma matay ahaya ndo neheye ta rəhay ha gər a Mbəlom bay aye ka təv i Mbəlom. Ma

* 1:17 zəba ma Malasi 3.23-24.

təriye tay ha ndo ɲgwalak eye hay. Ma ta tsətsaliye tay ha ndo neheye nəteye maləva bo eye hərwi Bəy Maduweɲ aye.*»

¹⁸ Ane tuk na, Zakari a gwaday a gawla i Mbəlom: «Na səriye ha wu nakay ka tsikerɲ aye dedek na, kəkay? Neɲ na, ɓa guram eye, ɲgwas ga dərmaɲ na, guram eye tuk na, kəkay?»

¹⁹ Gawla i Mbəlom a mbədāy faya, a gwadāy: «Neɲ Gabəriyel. Neɲ na, ka təv i Mbəlom. A sləra ga ahaya mətsikaka bazlam nakay ada nā zlakaw Labara ɲgwalak eye. ²⁰ Ane tuk na, ka dzala ha ka bazlam nakay bay sa na, wu nakay ma giye bo ka səriye mətsike me bay hus a pat nakə ta wiye na wawa niye aye.»

²¹ Ndo neheye faya ta həbiye Zakari ma bəra aye na, a gatay wadəɲ wadəɲ. Tə gwad: «Zakari kə yaw abəra bay, kwa meeneɲ na, hərwi mey?» ²² Zakari a yaw abəra na, a sla faya mətsike me bay. Tsa na, ndo neheye ma bəra aye tə sər wu ka bəzay ha bo a Zakari mə gay. A tsikatay me na, tə həlay tsa. Neɲgeye huya mandək eye.

²³ Həlay i mäge məsler i Zakari mə gay i Mbəlom a ndəv na, a ye a mətəgay. ²⁴ Ma dəba i kiye tsakway na, wawa a dədāy a huɗ a Elizabet. Kiye zlam na, a ɲgahawa bo mə gay. A gwad mə dərev ɲgay: ²⁵ «Anəke na, Bəy Maduweɲ kə ɲgeteɲ. Kə wəleɲ wawa. Ndo hay ta ɲgwasiye fagaya sa bay.»

Gawla i Mbəlom a da ha məwe i Yesu

²⁶ Kiye a yay a Elizabet məkwa na, Mbəlom a slər gawla ɲgay Gabəriyel a gəma wuray tə zalay Nazaret ka dala i Galile. ²⁷ A slər ha na, a gay i dem eye andaya mədel i ndo wuray tə zalay Yusufa gwala i Bəy Davit. Tə zalay a dem eye niye na, Mari.

²⁸ Gawla i Mbəlom niye a fələkwa a gay i Mari, a ye naha a gwadāy: «Na tsikaka me Mari, Bəy Maduweɲ kə gaka ɲgwalak.»

²⁹ Mari a tsəne andza niye na, a dzədzar a gwad mə dərev ɲgay: «Mətsike me niye na, andza məgwede mey?»

³⁰ Gawla i Mbəlom a gwadāy: «Kā dzədzar bay Mari, Mbəlom a wuɗa kar. ³¹ Wawa ma dədakeye a huɗ. Ka ta wiye wawa niye na, hasləka eye. Ka ta zaley Yesu. ³² Neɲgeye na, ma ta təriye bagwar eye. Ta ta zaley Wawa i Mbəlom Fetek mə gəma. Bəy Maduweɲ Mbəlom ma təriye ha bəy

bagwar eye andza bəba tətə ɲgay Davit: ³³ Neɲgeye ma ta ləviye tay ha Israyel hay ka tor eye. Bəy ɲgay na, ma ndəviye bay.»

³⁴ Mari a gwadāy a gawla i Mbəlom niye: «Wuye ma ta giye bo na, kəkay? Neɲ na, na sər zal zuk bay tuk na, kəkay!»

³⁵ Gawla i Mbəlom a mbədāy faya: «Məsəfəre Tsədāɲɲa eye ma mbəzlaweye fakaya. Gədaɲ i Mbəlom Fetek ma ndziye fakaya andza mezek. Yawa! Wawa niye ka ta wiye na, ta zaley Tsədāɲɲa, Wawa i Mbəlom. ³⁶ Zəba dem i bəba yak Elizabet kwa neɲgeye guram eye bəbay na, anəke kiye kə yay məkwa. ³⁷ Hərwi wuray a zay gədaɲ a Mbəlom təbey.»

³⁸ Tsa na, Mari a gwadāy a gawla i Mbəlom: «Neɲ ndo i məsler i Bəy Maduweɲ. Mā ge bo andza nakə ka tsik aye.»

Tsa na, gawla i Mbəlom a ye ɲgway.

Mari a ye a gay i Elizabet

³⁹ Ma dəba i məndze tsekweɲ na, Mari a lətse a ye ta bəse a gəma eye andaya mə mahamba i Yahuda. ⁴⁰ A ye na, a gay i Zakari. A ye naha a ndisl na, a fələkwa a gay. A tsikay me a Elizabet.

⁴¹ Elizabet a tsəne mətsike me i Mari na, wawa a hats mə huɗ ɲgay. Məsəfəre Tsədāɲɲa eye a mbəzlaw ka Elizabet. ⁴² Tsa na, Elizabet a wuda, a gwad: «Nəkar na, Mbəlom kə pa fakaya ɲgama a ze siye i ɲgwas hay tebiye. ɲgama mā ndza ka wawa niye ka wiye. ⁴³ May i Bəy Maduweɲ ga a yaw ka təv ga na, kəkay! Neɲ təday na, way! ⁴⁴ Na gwad ka ɲgatay ba! Ahəl nakə ka tsikerɲ me aye na, wawa a ɓəl tə məɲgwese eye mə huɗ ga. ⁴⁵ Nəkar na, dərev yak mangwasa eye hərwi wu nakə Bəy Maduweɲ a tsik aye na, ka təma, ma giye bo!»

⁴⁶ Tsa na, Mari a gwad:

«Na zambədəye a Bəy Maduweɲ tə dərev ga peteh.

⁴⁷ Dərev ga kə ɲgwasa haladzay hərwi Mbəlom nakə a təma ga ha aye.

⁴⁸ Ka zəba fagaya tsekweɲ mə walaɲ i ndo neheye neɲ ndo i məsler ɲgay.

Ndo neheye anəke aye ta ndo neheye ta ta wiye tay ha aye na, ta gwedeɲeye “Nəkar na, dərev yak mangwasa eye.”

⁴⁹ Hərwi Mbəlom bagwar eye kə ge wu nakə lele aye hərwi ga.

Nengeye na, Mbəlom tsədaŋŋa eye.

⁵⁰ Nengeye na, ŋgwalak ŋgay dāda a ndəv təbey.

Ndo neheye ta rəhay ha gər aye na, ŋgwalak ŋgay ma ndziye huya ta nəteye.

⁵¹ Ka bəz ha gədaŋ ŋgay, ka həhar tay ha ndo neheye tə dəslay ha gər a bo tay aye.

⁵² Ka həhar tay ha bəy hay abəra ka təv məndze i bəy tay hay.

Kə vələtay gədaŋ a ndo i mətawak hay.

⁵³ Ndo neheye may a gatay aye na, kə vələtay wu mənday.

Ndo i mezeleme hay na, ka həhar tay ha.

⁵⁴ Ki yaw madzəne tay hay Israyel hay, ndo i məsler ŋgay hay.

Mbəlom na, kə mətəsa ha gər ta ŋgwalak ŋgay bay.

⁵⁵ Kə ge andza nakə a tsikatay a bəba tətə kway hay ahəl niye aye.

A tsikay a Abraham ada a gwala i Abraham hay tebiye ka tor eye.»

⁵⁶ Mari a ndza mə gay i Elizabet kiye mahkar. Tsa na, a ye a mətəgay.

Məwe i Yuhana

⁵⁷ Anəke na, kiye i Elizabet kə sla məwe.

A wa wawa hasləka eye. ⁵⁸ Ndo ŋgay hay ta ndo i maged ŋgay hay tə tsəne Mbəlom kə gay ŋgwalak a Elizabet na, ti ye mata ŋgwele ka bo dziye.

⁵⁹ Wawa a həna tsamahkar na, ndo hay ti yaw mata dəse na wawa niye. A satay həbe məpe faya məzele na, Zakari, tə məzele i Bəba ŋgay. ⁶⁰ Ane tuk na, may i wawa niye, a gwadatay: «A'ay! Ta zaleyə na, Yuhana.»

⁶¹ Tə gwaday: «Məzele andaya andza niye ma gwala yak bay tuk na, kəkay!»

⁶² Tsa na, ta tsətsah ka bəba ŋgay wulək wulək tə həlay. Tə gwaday: «A saka məpe məzele ka wawa na, way?»

⁶³ Zakari a tsətsah fataya palalam nakə tə watsawa faya aye. Tə zlayaw. Tsa na, a watsa: «Məzele ŋgay na, Yuhana.» Tsa na, a gatay wadəŋ wadəŋ tebiye tay eye.

⁶⁴ Kwayaŋŋa bazlam i Zakari a həndək ka mətsike me. Tsa na, a zambadāy a Mbəlom.

⁶⁵ Ndo i maged hay tebiye ta dzədzar. Ndo i gama niye hay tebiye hus a mahəmba i Yahuda tə tsikawa faya. ⁶⁶ Kwa way a tsəne bazlam niye na, tə dzalawa faya mə gər tay, tə gwadawa: «Wawa nakay ma ta təriye na,

mey?» Ta dedək, gədaŋ i Bəy Maduweŋ ka gər ŋgay.

Zakari a zambadāy a Mbəlom

⁶⁷ Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a mbəzlaw ka Zakari, bəba i wawa niye. Tsa na, a dā ha, a gwad:

⁶⁸ «Zambadəkway a Bəy Maduweŋ kway Mbəlom i Israyel hay.

Nengeye kə mbəzlaw a walaŋ kway hərwi məmbəle kway hay.

⁶⁹ Nengeye kə slərakwayaw ndo gədaŋ eye hərwi mətəme kway hay.

Nengeye na, gwala i Davit ndo i məsler i Mbəlom.

⁷⁰ Bazlam nakay na, Mbəlom bə kə tsikatay a ndo mədə ha bazlam ŋgay tsədaŋŋa eye hay ahəl niye.

⁷¹ A gwad na, ma ta təmiye kway ha abəra mə həlay i ndo i vərəm kway hay, ada mə həlay i ndo neheye tebiye tə nakway dərə aye.

⁷² Kə gatay ŋgwalak ŋgay a bəba kway hay. Ma mətsiye ha gər ta dzam nakə a bər eye bay.

⁷³ Mbəlom bə ka mbərəm məmbadāy a bəba tətə kway Abraham.

⁷⁴ A gwad: Ma ta təmiye kway ha abəra mə həlay i ndo i vərəm kway hay na, hərwi ada kə slakwa faya məgay məsler tə madzədzar eye sa bay.

⁷⁵ A ge andza niye na, hərwi ada kə tərakwa ndo ŋgay hay.

Ka tərakweye na, ndo ŋgay tsədaŋŋa eye hay huya ma məndze kway.

⁷⁶ Nəkar na, wawa ga, ta ta zalakeye na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom Fetek, hərwi nəkar na, ka laheye kame a Bəy Maduweŋ, ka lambadeye na tsəved.

⁷⁷ Ka ta tsikateye a ndo ŋgay hay ma deyeweye mətəme tay ha.

Ma ta pəsətay ha mənese tay hay.

⁷⁸ Mbəlom kway na, ŋgwalak ŋgay a ndəv bay.

Andza niye, dzaydzay ŋgay ma dəwakweye andza pat nakə faya ma tsaraweye.

⁷⁹ Tsa na, ma dəvateye dzaydzay a ndo neheye ma mezek i mədahaŋ aye.

Ma lakiye kway ka tsəved i zay.»

⁸⁰ Yaw! Yuhana a gəl na, metsehe ŋgay a səkah kame kame. A lətse a ye a kəsaf. A

ndza mæ dæma hus a pat nakæ a bæzatay ha bo parakka a Israyel hay aye.

2

Mæwe i Yesu

Mata 1.18-25

¹ Ahël niye tæ wa Yuhana madzæhube ndo a yam na, Agustus nengeye bæy i Roma. Anæke na, a gwadatay a ndo hay tâ pasla ndo hay ka dala ngay tebiye. ² Nakay na, makurre i mæplesle ndo nakæ tæ pasla ahël niye Kiriniyus a læwawa gæma i Siri ka dala i Roma aye. ³ Kwa way a ye mata wetse mæzele ngay na, ma gæma ngay.

⁴ Andza niye, Yusufa nengeye ma ndziye ma gæma i Nazaret ka dala i Galile. A tsæne na, a ye ka dala i Yahuda ma gæma nakæ tæ zalay Betelehem aye. Gæma nakæ tæ wa mæ dæma bæba tæte ngay Davit aye. ⁵ A ye na, ta Mari mædel ngay tæ bo sulo eye mata wetse mæzele tay.

⁶ Ahël nakæ næteye ma Betelehem aye na, hælai i mæwe wawa i Mari kæ sla. ⁷ A wa malkwara ngay niye na, haslæka eye. A mbuza na a peteked, a hæna ha a tæv mænde wu mænday i gænaw hay hærwi ta huta tæv mæ gay i mbælok hay bay.

Gawla i Mbælom hay ta bæzatay ha bo a ndo mætsækure gænaw hay

⁸ Ma gæma niye na, ndo mætsækure gænaw hay andaya tæ hænawa mæ pesl, tæ tsækurawa gænaw tay hay ta hævad. ⁹ Gawla i Mbælom a mbæzlaw a bæzatay ha bo. Tæv niye næteye mæ dæma aye na, a dæv dzay-dzay ta gædarj i Bæy Maduwerj. Tsa na, ndo mætsækure gænaw niye hay ta dzædzar.

¹⁰ Ane tuk na, Gawla i Mbælom niye a gwadatay: «Kâ dzædzarum bay! Na zlakumaw na, Labara ngwalak eye. Ndo hay haladzay ta ngwasiye hærwi bazlam nakay.

¹¹ Bægom ta hævad nakay ta wakum ndo mætæme kurom ha ma Betelehem, ma gæma i Davit. Nengeye na, Kæriste, Bæy Maduwerj. ¹² Dum ta zæbumaw faya. Ka ngatumeye a wawa eye. Ka særumeye ha nengeye na, hærwi mambuza eye mæ peteked. Ma hænaye ma tæv mænday wu i gænaw hay.»

¹³ Kwayanña, gawla i Mbælom hay haladzay tæ yaw ka tæv i gawla i Mbælom niye ta zambaday a Mbælom tæ gwad:

¹⁴ «Ngama mâ tæra mæ mbælom mægæma, ka gær i ndo hay tebiye.

Zay mâ tæra ka mændzibæra mæ walañ i ndo neheye Mbælom a wuda tay ha aye.»

¹⁵ Tsa na, gawla i Mbælom hay ti ye wu tay a mbælom. Ti ye wu tay na, ndo mætsækure gænaw hay tæ gwad mæ walañ tay: «Lætsakwa, takwa hus a Betelehem ta zæbakwaw ka wu nakæ a ge bo aye, nakæ Bæy Maduwerj a dakway ha aye.»

¹⁶ Ti ye ta bæse a Betelehem. Tæ ndisl naha a dæma na, tæ ngatay a Mari ta Yusufa ada ta wawa ndæriz niye mahæna eye ma tæv mænday wu i gænaw hay.* ¹⁷ Tæ ngatay andza niye na, ta tækæratay wu nakæ gawla i Mbælom a tsikatay ka gær i wawa niye aye. ¹⁸ Kwa way a tsæne wu nakæ ndo mætsækure gænaw hay ta tækær aye na, a gatay hærbaæbækka. ¹⁹ Mari na, wu neheye tæ tsik aye na, a pa na tebiye a gær a dzalawa faya.

²⁰ Tsa na, ndo mætsækure gænaw hay tæ maw wu tay. Tæ dæslay ha gær a Mbælom ta zambaday hærwi wu nakæ tæ tsæne ada tæ ngatay aye na, kæ ge bo andza nakæ tæ tsikatay aye.

²¹ Mæhæne tasæla a ge matsamahkar eye na, hælai i mædæse wawa kæ sla. A pa faya mæzele Yesu. Mæzele niye na, mæzele nakæ gawla i Mbælom a tsikay a Mari ahël niye kæ huta hud zæk bay aye.

Yusufa ta Mari ti ye ha Yesu a Zerozelem

²² Hælai i mæbere bo tay ka dære i Mbælom kæ sla andza bazlam i Mbælom mapala eye nakæ Musa a watsa aye. Andza niye, Yusufa ta Mari tæ zla wawa, ti ye ha a Zerozelem mata bæzay ha a Bæy Maduwerj, ²³ hærwi mawatsa eye mæ derewel i Musa na: «Malkwara i wawa haslæka eye na, i Mbælom.†»

²⁴ Ada andza nakæ mawatsa eye mæ derewel i Musa na, ti ye tæ wælai maydagwar sulo kægæbay bodobodo sulo a Mbælom.‡

²⁵ Yawa! Ndoweye andaya ma Zerozelem, mæzele ngay Simeyøj. Nengeye na, ngwalak i ndo, ka tæma bazlam i Mbælom lele. Faya ma hæbiye ndo mætæme tay ha Israyel hay. Simeyøj na, Mæsæfære Tsædanña eye ka nengeye. ²⁶ Mæsæfære Tsædanña eye bæ

* 2:16 zæba mæ Luka 2.7. † 2:23 Madayaw abæra ma Ezipt 13.2, 12. ‡ 2:24 Levitik 12.8.

ka tsikay, a gwaday: «Ka ta mætiye na, ka ngateye a Kæriste nakæ Bæy Maduweŋ ma slæraweये today.»

²⁷ Anæke na, Simeyoy a ye a gay i mædæslay ha gær a Mbølom ta gødanj i Mæsæfære i Mbølom. Ahæl niye na, bæba i Yesu hay ti ye naha tæ fælækwa a gay ta wawa mæge andza nakæ bazlam i Musa mapala eye a tsik aye.

²⁸ Tsa na, Simeyoy a zla wawa niye a hælaj, a zambaday a Mbølom, a gwad:

²⁹ «Bæy Maduweŋ ga, anæke na, gær ha ndo i mæsler yak mâ ye ngway, mâ mæt tæ zay, hærwi ka ge wu nakæ ka tsik aye.

³⁰ Na ngatay tæ dære ga a ndo mætæme ha ndo yak nakæ ka slæraw aye.

³¹ Ka læva ha bo na, hærwi ndo hay tebiye.

³² Ndo nakæ ka slæraweये na, nengeye na, dzaydzay nakæ ma dævateye a ndo hay tebiye ka mændzibæra ada nengeye ma vælateye mæzlaß a ndo yak hay Israyel hay.»

³³ Bæba ta may i Yesu na, a gatay hærbaßækka hærwi bazlam i Simeyoy niye a tsik aye.

³⁴ Tsa na, Simeyoy a pa fataya ngama i Mbølom. A gwaday a Mari may i wawa niye: «Wawa nakay na, Israyel hay haladzay ta dædiye faya. Andza niye, ndo hay haladzay ta maweye ka tæv i Mbølom hærwi ngay. Ma ta dätay ha mæsler i Mbølom na, nengeye. Ane tuk na, ndo hay ta kærahiye na. ³⁵ Wu nakæ mangaha eye ma mædzal gær kwa i way i way na, ma bæziye ha parakka. Nækar dærmak Mari, dæretsæteh ma ta ngæniye ha ka bo bæra dærev yak andza maslalam.»

³⁶ Ngwas wuray andaya guram eye ketef ketef, mæzele ngay Anna. Nengeye na, ndo mæde ha bazlam i Mbølom. Dem i Fanuwel gwala i Aser. Ahæl nakæ nengeye dem eye na, a ye a zal. A ndza mæ zal mæve tasæla na, zal ngay niye a mæt. ³⁷ Tsa na, ki ye a zal sa bæy, a ndza ngway madægway i ngwas eye. Mæve ngay na, kuro kuro tsamahkar gær eye faß. Ma mændze ngay na, a gaway mæsler a Mbølom. A yawa a gay i mædæslay ha gær a Mbølom ta hævaß kwa ta hæpat pat pat. A dæwulaway me a Mbølom. A gawa daliyam.

³⁸ A ye a gay i mædæslay ha gær a Mbølom na, ahæl nakæ Simeyoy faya ma tsikiye me mba aye. A ye naha, a gay naha sißæ a Mbølom. A tsik ka wawa niye a ndo neheye faya ta

hæbiye madayaw i ndo mætæme ha ndo nakæ ma tæmiye ha Zerozelem aye.

³⁹ Yusufa ta Mari ta ndæv ha mæge wu nakæ mawatsa eye mæ bazlam i Mbølom mapala eye na, ta mbæda gær a gæma tay a Nazaret ka dala i Galile. ⁴⁰ Wawa niye faya ma gæliye na, gødanj tæ metsehe ngay a sækah kame kame, ngama i Mbølom tæ nengeye.

Yesu ta madugula i Yahuda hay

⁴¹ Ka mæve na, Yusufa ta Mari ti yawa a magurlom i Pak a Zerozelem. ⁴² Yesu a ge mæve kuro gær eye sulo na, ti ye dziye ta bæba ngay hay andza nakæ ti yawa aye.

⁴³ Magurlom a ndæv na, tæ maw a mætægay. Yesu na, kæ mætsa ma Zerozelem. Bæba ngay hay ta sær faya bay. ⁴⁴ Næteye tæ dzala mæ gær tay na, Yesu nengeye ta ndo neheye ti ye ka bo dziye. Tæ ndza hwapat ka mede. Ta huwa na, tæ pa bo ka mapæle na mæ walaj i gwala tay hay ada mæ walaj i dzam tay hay. ⁴⁵ Ta pæla na na, ta huta na bay. Ta mbæda gær a Zerozelem tæ mapæle na haladzay.

⁴⁶ Ma dæba i mæhæne mahkar, ti ye naha tæ huta na mæ gay i mædæslay ha gær a Mbølom. Nengeye ma ndziye mæ walaj i ndo mædzangawa bazlam i Mbølom mapala eye, faya ma piye zlæm ka bazlam ada faya ma tsætsahiye fataya bazlam hay. ⁴⁷ Ndo niye hay tæ tsæne wu nakæ faya ma tsikiye na, a gatay hærbaßækka hærwi ndaraw ngay ada tæ mambæde ka bazlam nakæ a mbædawatay faya aye.

⁴⁸ Bæba ngay hay tæ ngatay andza niye na, a gatay hærbaßækka. May ngay a gwaday: «Wawa ga, ka gamay andza niye na, hærwi mey? Næmay ta bæba yak na, faya næmaa pæliye kar. Mædzal gær may ka dzædza haladzay.»

⁴⁹ A gwadatay: «Ka pælumeye ga na, hærwi mey? Neŋ na, na ndziye mæ gay i bæba ga na, ka særum tæbædew.»

⁵⁰ Ane tuk na, ta tsæne wu nakæ Yesu a tsikatay aye bay.

⁵¹ Tsa na, Yesu a lætse ti ye ta bæba ngay hay a Nazaret. Yesu na, a hænawatay ha gær lele. May ngay a pa na bazlam niye a gær ngay.

⁵² Yesu a gæl na, metsehe ngay a sækah kame kame. A yay a gær a Mbølom haladzay ada ndo hay ta zambadaway haladzay.

3

Yuhana madzəhuβe ndo a yam na, ndo mæde ha bazlam i Mbəlom

Mata 3.1-12; Markus 1.1-8; Yuhana 1.19-28

¹ Ahəl niye na, Tiber neŋgeye bəy i Roma. Kə va ma bəy kuro gər eye zlam. Poŋos Pilat, bəy nakə ka dala i Yahuda aye. Herod neŋgeye a ləva dala i Galile. Malamar ŋgay Filip na, a ləva dala i Iture ta Trakonitit, Lisaniyas i ŋgay na, a ləva dala i Abilen. ² Bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom na, Han ta Kayif. Ahəl niye na, Yuhana wawa i Zakari na, mə makulkwandah. Mbəlom a tsikayaw me a slər na.

³ Tsa na, Yuhana a dazlay mahəhele gəma neheye tə mbay naha a magayam i Yurdum aye tebiye. A gwadawatay a ndo hay: «Mbədum ha mede kurom. Dzəhubum bo a yam ada Mbəlom ma pəsakumeye ha mənese kurom hay.»

⁴ Andza niye, nakay na, wu nakə mawatsa eye mə dərewel i Ezay ndo mæde ha bazlam i Mbəlom aye, a gwad: «Ndo faya ma wudiye mə kəsaf, a gwad:

“Lambadumay tsəved a Bəy Maduwerŋ, lambadumay tsəved hay fehe lele, tā hədzak bay!

⁵ Loloŋ hay tebiye ta ta rahiye fədede! Mahamba hay ta tsaholok hay ta ta miye ka dala fadada!

Tsəved neheye mahədzaka eye hay ta ta lambadiye tay hay dandər dandər lele!

Tsəved neheye tsərsloslo tə kwar aye hay ta ta ləviye fehe lele!

⁶ Mbəlom ma təmiye tay ha ndo hay kəkay na, ndo hay tebiye ta ŋgateye.*»

⁷ Ndo hay haladzay ti yawa naha ka təv i Yuhana hərwi ada mā dzəhub tay ha a yam. Yuhana a gwadawa tay: «Wawa i palas hay! Maa dākum ha hwayum abəra ka sariya i Mbəlom nakə bəse kə ndzew aye na, way?

⁸ Anəke na, gum məsler neheye ŋgwalak eye ndo hay ta səriye ha ka mbədum ha mede kurom aye tuk. Ka dzalum mə gər kurom “Nəmay na, wawa i Abraham hay sa na, ma ta gamay mey bay!” Sərum ha na, Mbəlom ma sliye faya məge tay ha kwar neheye anaŋ aye wawa i Abraham hay! ⁹ Ba hadzaya maləva bo eye mædəse tay ha dərizl i gərdaf hay ta zləlay eye dzay tebiye. Dərizl i gərdaf

neheye tebiye tə wa hohway ŋgwalak eye bay aye na, ta dəsiye tay ha ada ta kaliye tay ha ako.»

¹⁰ Ndo hay ta tsətsah faya, tə gwaday: «Nəmaa giye na, mey?»

¹¹ A mbədətay faya, a gwadətay: «Ndo nakə məkəlkabo ŋgay sulo aye na, mā vəlay nəte a ndo nakə i ŋgay andaya bay aye. Ndo nakə wu mənday ŋgay andaya na, tā ŋgəna ta ndo nakə i ŋgay andaya bay aye.»

¹² Ndo matsekele dzəŋgal hay ti ye naha hərwi madzəhuβe bo a yam dərma. Ta tsətsah ka Yuhana tə gwaday: «Miter, nəmaa giye na, mey!»

¹³ A mbədətay faya a gwadətay: «Kā təmum wu abəra ka ndo mā ze nakə bəy i dala a gwadakum təmum aye bay.»

¹⁴ Sidzew hay ta tsətsah andza niye dərma: «Ada nəmay na, nəmaa giye mey tey?»

A gwadətay: «Kā buwum suloy abəra ka ndo ta gədaŋ bay. Kā rawum me ka ndo hərwi matəme faya bəra suloy bay. Duh həbum na, madagər kurom nakə ta vəlakumeye ka kiye aye.»

¹⁵ Ndo hay ta dazlay mədzele ka wu nakə ma giye bo aye, tə dzalawa mə gər tay tə gwad: «Ma giye Yuhana na, Kəriste.»

¹⁶ Yuhana a gwadətay a nəteye niye tebiye: «Nəŋ na, na dzəhuβiye kurom ha a yam tsa. Ndo mekeleŋ eye ma deyeweye kame ga, neŋgeye na, gədaŋ eye a ze ga. Na sliye mahəndzəde ka təv ŋgay məpəlay ha ləber i tahərak ŋgay bay tebiye. Neŋgeye, ma dzəhuβiye kurom ha ta Məsəfəre Tsədaŋŋa eye ada ta ako. ¹⁷ Wu mahəve daw andaya mə həlay. Ma ŋgəniye tay ha daw ta dzəndzar. Daw na, ma hayay gər ma həliye na a de. Ada dzəndzar na, ma dziye a ako nakə ma mbatiye dāda bay aye.»

¹⁸ Yuhana a dawatay ha Labara ŋgwalak eye tə məvələtay gədaŋ tə bazlam hay wal wal.

¹⁹ Yuhana kə gay me a Herod hərwi a zla Herodiyad ŋgwas i malamar ŋgay. Ada Yuhana kə gay me ka wu hay wal wal.

²⁰ Herod a səkah ha məge mənese sa. A gəs na Yuhana a daŋgay.

Madzəhuβe i Yesu a yam
Mata 3.13-17; Markus 1.9-11

* 3:6 Ezay 40.3-5.

²¹Ma dɔba aye Yuhana a dzɔhɔb tay hay ndo hay tebiye a yam na, a dzɔhɔb ha Yesu a yam dɔrmak. A hɔlay nakɔ faya ma dɔwuliye me aye na, magɔrmbɔlom a hɔndɔk tuwaɲ. ²²Tsa na, Mɔsɔfɔre Tsɔdɔnɲa a mbɔzlaw faya, dɔre a nɲatay andza bodobodo. Tsa na, mɔtsike me a tsɔnew abɔra mɔ mbɔlom a gwad: «Nɔkar na, wawa ga. Na wuda kar haladzay. Dɔrev ga faya ma nɲwasiye tɔ nɔkar.»

Bɔba tɔte i Yesu hay

Mata 1.1-17

²³Yesu a dazlay a mɔge mɔsler na, mɔve nɲgay ma giye kuro kuro mahkar. Ndo hay tɔ dzala tɔ gwad nɲgeye na, wawa i Yusufa. Yusufa wawa i Heli ²⁴Heli wawa i Matat, Matat wawa i Levi, Levi wawa i Melki, Melki wawa i Zanay, Zanay wawa i Yusufa, ²⁵Yusufa wawa i Matatiyas, Matatiyas wawa i Amos, Amos wawa i Nahum, Nahum wawa i Esɔli, Esɔli wawa i Nagay, ²⁶Nagay wawa i Maat, Maat wawa i Matatiyas, Matatiyas wawa i Semeyin, Semeyin wawa i Zozek, Zozek wawa i Zoda, ²⁷Zoda wawa i Yohanan, Yohanan wawa i Resa, Resa wawa i Zorobabel, Zorobabel wawa i Salatiyel, Salatiyel wawa i Neri, ²⁸Neri wawa i Melki, Melki wawa i Addi, Addi wawa i Kozam, Kozam wawa i Elmadam, Elmadam wawa i Er, ²⁹Er wawa i Zozowe, Zozowe wawa i Eliyezer, Eliyezer wawa i Zorim, Zorim wawa i Matat, Matat wawa i Levi, ³⁰Levi wawa i Simeyɔɲ, Simeyɔɲ wawa i Yahuda, Yahuda wawa i Yusufa, Yusufa wawa i Zonam, Zonam wawa i Eliyakim, ³¹Eliyakim wawa i Meliya, Meliya wawa i Mena, Mena wawa i Matata, Matata wawa i Natan, Natan wawa i Davit, ³²Davit wawa i Zese, Zese wawa i Obed, Obed wawa i Booz, Booz wawa i Salmɔɲ, Salmɔɲ wawa i Nasɔɲ, ³³Nasɔɲ wawa i Aminadab, Aminadab wawa i Admɔɲ, Admɔɲ wawa i Arni, Arni wawa i Hesron, Hesron wawa i Fares, Fares wawa i Yahuda, ³⁴Yahuda wawa i Zakob, Zakob wawa i Izak, Izak wawa i Abraham, Abraham wawa i Tara, Tara wawa i Nakor, ³⁵Nakor wawa i Serok, Serok wawa i Ragu, Ragu wawa i Falek, Falek wawa i Eber, Eber wawa i Sala, ³⁶Sala wawa i Kaynam, Kaynam wawa i Arfadzad, Arfadzad wawa i Sem, Sem wawa i Nuhu, Nuhu wawa i Lamek, ³⁷Lamek wawa i Matosalem, Matosalem wawa i Henok, Henok wawa i Iyaret,

Iyaret wawa i Maleleyel, Maleleyel wawa i Kaynam. ³⁸Kaynam Wawa i Enos, Enos wawa i Set, Set wawa i Adam, Adam nɲɲeye na, Wawa i Mbɔlom.

4

A say a Fakalaw masɔpete na Yesu

Mata 4.1-11; Markus 1.12-13

¹Ma dɔba eye Mɔsɔfɔre Tsɔdɔnɲa a rahay a bo i Yesu na, a ye abɔra ka tav i magayam i Yurdum niye. Tsa na, Mɔsɔfɔre Tsɔdɔnɲa eye a ye ha a makulkwandah. ²Mɔ dɔma na, Yesu kɔ ndza mɔhɔne kuro kuro fad, Fakalaw a say masɔpete na. Ma mɔndze niye na, Yesu kɔ nda wu mɔnday kwa tsekweɲ bay tebiye. Ka mɔndɔve i mɔhɔne niye hay na, may a wur faya tuk.

³Tsa na, Fakalaw a yaw ka tɔv nɲgay, a gwadɔy: «Tadɔ kɔ ge nɔkar Wawa i Mbɔlom na, gwadɔy a kwar nakay mɔ tɔraka wu mɔnday.»

⁴Yesu a mbɔdɔy faya: «Mawatsa eye mɔ bazlam i Mbɔlom na: “Ndo zezeɲ ma ndziye na, ta wu mɔnday dɔkɔkɔ bay.*”»

⁵Fakalaw a ye ha ka gɔr i gɔma. Kwayanɲa a bɔzay ha bɔy i mɔndzibɔra tebiye. ⁶A bɔzay ha na, a gwadɔy: «Na vɔlakeye a nɔkar hɔrwi gɔdɔɲ ta zlele neheye ma bɔy i dala neheye tebiye mavɔla eye a nɲɲ. Na sliye faya mɔvɔle kwa a way andza nakɔ a seɲ aye. ⁷Tadɔ ka dɔkweɲ gurmets na, na vɔlakeye ha tebiye a nɔkar.»

⁸Yesu a mbɔdɔy faya: «Mawatsa eye mɔ bazlam i Mbɔlom na, a gwad: “Dɔsɔlay ha gɔr a Bɔy Maduweɲ yak Mbɔlom, ada ka geye mɔsler na, a nɲgeye nɔte nɲgewɲ.†”»

⁹Fakalaw a ye ha a gɔma i Zerozelem, ka gɔr i gay i mɔdɔsɔlay ha gɔr a Mbɔlom. Tɔ ndisl a dɔma na, a gwadɔy a Yesu: «Tadɔ kɔ ge nɔkar Wawa i Mbɔlom sa na, kal ha bo abɔra ka gɔr i gay nakay ka dala. ¹⁰Hɔrwi mawatsa eye mɔ bazlam i Mbɔlom na, a gwad: “Mbɔlom ma gwadateye a gawla nɲgay hay na, tɔ dzɔna kar, tɔ tsɔpa kar. ¹¹Tɔ kɔndawa kar, hɔrwi ada sik yak mɔ ndzay a kwar bay.‡”»

¹²Yesu a mbɔdɔy faya a gwadɔy: «Mawatsa eye mɔ bazlam i Mbɔlom na,

* 4:4 Bazlam mapala eye masulo eye 8.3. † 4:8 Bazlam mapala eye masulo eye 6.13. ‡ 4:11 dɔmes hay 91.11-12. § 4:12 Bazlam mapala eye masulo eye 6.16.

a gwad: “Kâ dza ha Bøy Maduwej yak Mbəlom bay.Š”»

¹³ Fakalaw a ndəv ha wewer ŋgay tebiye hərwi masəpete Yesu. Ma dāba eye na, a ye ŋgway abəra ka təv i Yesu hus a pat mekelər eye.

*Yesu a ge məsler ma Galile
Mata 4.12-17; Markus 1.14-15*

¹⁴ Ma dāba eye na, Yesu a mbədə gər a Galile. A ye na, nenggeye maraha eye ta gədarj i Məsəfəre i Mbəlom. Mə dāma na, məzele ŋgay a dā zləm a gəma hay tebiye.

¹⁵ A tətikawatay bazlam i Mbəlom a ndo hay mə gay i mađuwule me. Ndo hay tebiye ta zambadaway.

*Ndo i gəma i Nazaret hay ta kərah Yesu
Mata 13.53-58; Markus 6.1-6*

¹⁶ Ma dāba eye Yesu a lətse, a ye a gəma i Nazaret. Nazaret na, gəma nakə a gəl mə dāma aye. Pat i mazəzukw bo na, a lətse a ye a gay i mađuwule me andza nakə a gawa ha aye. Mə dāma na, a lətse hərwi mədzenge bazlam i Mbəlom. ¹⁷ Tsa na, ti ye naha tə zlayaw derewel i Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom, tə vəlay. Tsa na, a pəla ha derewel niye. A pəla ha na, a huta təv nakə mawatsa eye, a gwad:

¹⁸ «Məsəfəre i Bøy Maduwej ka gər ga.

A zla ga, a sləra ga ahaya na, hərwi məzlatayaw Labara ŋgwalak eye a ndo i mətəwak hay.

A sləra ga ahaya na, hərwi mədatay labara i mətəme a ndo i danğay hay.

A sləra ga ahaya hərwi mahəndəkəkatay na dərə a guluf hay.

A sləra ga ahaya na, mətəme tay ha, ndo neheye faya ta gateye dərətsətsəh aye.

¹⁹ Mədə ha məve nakə Mbəlom ma gat-eye ŋgwalak ŋgay a ndo hay aye na, kə ndislew.* »

²⁰ Yesu a ndəv ha mədzenge andza niye na, a padā na derewel niye. A may ha a ndo məge məsler i gay i mađuwule me niye. Tsa na, a ye a ndza ŋgway. Ndo niye hay tebiye mə gay i mađuwule me aye na, ta zəba ka Yesu.

²¹ Tsa na, Yesu a dazlay mətsikatay, a gwadatay: «Nəkurom neheye faya ka

pumay zləm a wu nakə faya na tsikakum-eye na, wu nakə na dzanğa mə Derewel i Mbəlom aye na, ɓa kə ge bo bəgom tsiy.»

²² Ndo niye hay tebiye tə tsik faya, tə gwad: «Ndo nakay na, lele.» Ada Bazlam i Yesu niye a tsikatay aye na, bazlam niye ŋgwalak eye a gatay hərbəbəkka. Tə gwad: «Nenggeye na, wawa i Yusufa na gwad bədə?»

²³ Yesu a gwadatay sa: «Ta dedək, nəkurom ka tsikumeŋeye bazlam i dzeke nakay anarj aye. Ka gwedumeŋeye: “Nəkar ndo mətəme ha ndo, təma ha bo yak aye tey.” Nəmaa tsəne wu neheye ka ge ma Kafernahum aye. Anəke na, ge ma gəma yak andza neheye ka ge ma Kafernahum aye dərma.»

²⁴ Tsa na, a gwadatay sa: «Sərum ha ndo məde ha bazlam i Mbəlom na, kwa nəte ta təma na ma gəma ŋgay nakə tə wa na mə dāma aye bay. ²⁵ Sa tsa na, sərum ha ahəl i Eliya ndo i maslarj i Mbəlom na, madakway i ŋgwas hay haladzay ma Israyel. Ahəl niye na, yam kə pa bay məve mahkar ta kiye məkwa. Mandərzlarj bagwar eye a ge ka dala niye tebiye. ²⁶ Madakway i ŋgwas hay andaya ma Israyel, ane tuk na, Mbəlom kə slər Eliya a gay i madakway i ŋgwas hay kwa nəte bay tebiye. Ane tuk na, Mbəlom a slər Eliya na, a gay i madakway i ŋgwas wuray a ndzawa ka dala i Səripta ma gəma i Sidorj.† ²⁷ Ahəl i Elize ndo məde ha bazlam i Mbəlom na, ndo madəgwada eye hay haladzay ka dala i Israyel. Mbəlom kə mbəl tay ha ndo niye madəgwada eye hay kwa nəte bay, a mbəl ha na, Namaŋ ndo i gəma i Siri.‡»

²⁸ Ndo niye hay tebiye mə gay i mađuwule me aye tə tsəne bazlam ŋgay niye na, a ndalatay haladzay. ²⁹ Tsa na, tə lətse, tə pay həlay a Yesu. Ti ye ahaya abara ma wuzlahgəma, ti ye ha a gər i mahəmba i Nazaret. Gəma i Nazaret ma geye na, ka mahəmba eye niye. Tə tsal ha a dāma na, hərwi madzəgəda ahaya a zavay. ³⁰ Ane tuk na, Yesu a ye mə walarj tay tsərid tsərid a ye ŋgway.

*Yesu a mbəl ha ndo nakə məsəfəre lele bay mə bo aye
Markus 1.21-28*

* 4:19 Ezay 61.1-2. † 4:26 1 Bøy hay 17.8-16. ‡ 4:27 2 Bøy hay 5.1-14.

³¹ Ma dāba eye na, Yesu a lətse a ye a Kafernahum. Kafernahum na, wuzlahgəma i Galile. Pat i mazəzukw bo na, pat pat a tətikawatay a ndo hay. ³² Ndo hay tə tsəne matətike ŋgay niye na, a gatay hərɓabəkka. Hərwi matətike ŋgay nakə a tətikatay aye ta məzlaɓ eye.

³³ Azlakwa bay mə gay i maɗuwule me niye na, ndoweje andaya gər a vuway. A wuda ta gədaŋ kəlerra, a gwad: ³⁴ «Nəkar Yesu ndo i Nazaret, mey yak ka nəmay na, mey? Ka yaw na, mata dze may ha daw? Nəkar way na, na sər ha lele: Nəkar na, ndo nakə tsədaŋŋa Mbəlom a sləraw aye!»

³⁵ Tsa na, Yesu a gay me, a gwaday: «Ndza ɗikɗik! Dara abəra mə bo i ndo nakay!»

Tsa na, fakalaw a kal ha ndo niye kame i ndo niye hay bərra. Tsa na, a ndohwaw abəra mə bo i ndo niye. Kə gay wuray a ndo niye kwa tsekweŋ bay. ³⁶ Ka təv niye na, a gatay a ndo hay dəbək dəbək, hərɓabəkka. Tə gwad mə walaŋ tay: «Eh! Eh! Nakay na, bazlam waray! Nakay i ŋgay na, ndo waray a tsik me ta məzlaɓ eye! A gatay me ta gədaŋ a məsəfəre lele bay eye hay na, tə gəsay me ada tə ndohwaw abəra mə bo ndo nakay aye!»

³⁷ Labara i Yesu a ɗa a zləm ma gəma niye tebiye.

Yesu a mbəl tay ha ndo hay abəra ma ɗəvats tay hay wal wal

Mata 8.14-17; Markus 1.29-34

³⁸ Ma dāba eye na, Yesu a yaw abəra mə gay i maɗuwule me niye. A həl bo a ye a gay i Simoŋ. A ye naha na, mese i Simoŋ lele bay. Maraɓaraɓ a gay haladzay. Tsa na, tə gwaday a Yesu: «Marabaɓ a gay a mese i Simoŋ, dzəna na teyl!» ³⁹ Yesu a lətse, a ye ka təv ŋgay. A ye naha na, a guɗuk faya. A ŋgərəz ka marabaɓ niye ta gədaŋ. Tsa na, marabaɓ niye a ndala abəra ka ŋgwas niye. Kwayaŋŋa a gatay mbələk.

⁴⁰ Ma dāba eye pat a ɗəɗ na, ndo hay tə həlayaw ndo neheye ɗəvats mə bo tay tebiye a Yesu. Kwa slala i ɗəvats waray waray na, tə həlayaw a Yesu. Yesu a pa fataya həlay nətə nətə tay eye. A mbəl tay ha abəra ma ɗəvats tay niye hay. ⁴¹ A həhar fakalaw hay abəra mə bo i ndo hay haladzay ɗərmak. Fakalaw niye hay ta wuda, tə gwaday: «Nəkar na, Wawa i Mbəlom!»

Ane tuk, na, Yesu a ŋgərəz fataya. A gwaday: «Kā tsikum me bay.» Hərwi nətəye na, tə sər ha Yesu na, Kəriste.

Yesu a ɗa ha bazlam i Mbəlom mə gay i maɗuwule me

Markus 1.35-39

⁴² Ɗəre a tsada kwayaŋŋa na, Yesu a lətse a ndohwaw, a yaw abəra mə gay. A ye ɗəreŋ abəra ma wuzlahgəma. A ye a təv nakə ndəray andaya mə ɗəma bay aye. Ndo hay haladzay ta zəba ɗəre na, ta ŋgatay a Yesu bay. Tsa na, ta pəla na. Tə huta na Yesu na, a satay Yesu mə ye fataya abəra bay, mə ndza ta nətəye huya.

⁴³ Ane tuk na, Yesu a gwaday: «Na diye a gəma mekeleŋ eye hay, na ta ɗatay ha Labara ŋgwalak eye i Bəy i Mbəlom ɗərmak. Mbəlom a sləra ga ahaya na, hərwiye.»

⁴⁴ Tsa na, a lətse, a ye a ɗawa ha bazlam i Mbəlom mə gay i maɗuwule me neheye ka dala i Yahuda aye.

5

Makurre i gawla i Yesu hay

Mata 4.18-22; Markus 1.16-20

¹ Pat wuray na, Yesu a ye ka me i ɗəlov i Genesaret. A ye na, a lətse ka me i ɗəlov i Genesaret niye. Ka təv eye niye na, ndo hay haladzay faya ta lawariye na hərwi mətsəne bazlam i Mbəlom.

² Yesu a ŋgatay a kwalalaŋ i yam hay sulo ka ɗakal. Ndo məgəse kələf hay tə mbəzlaw abəra mə ɗəma, faya ta bariye gadaŋ tay hay. ³ Tsa na, Yesu a ye, a tsal a kwalalaŋ i yam nenged. Kwalalaŋ i yam niye na, i Simoŋ. Tsa na, a gay amboh a Simoŋ, a gwaday: «Amboh, həndzəɗ ga ha tsekweŋ a bəra ka ɗakal.» Simoŋ a ge ha andza niye. Yesu a ndza a kwalalaŋ i yam niye na, a pa bo ka matətikatay bazlam i Mbəlom a ndo niye hay.

⁴ A ndəv ha matətikatay a ndo hay na, a gwaday a Simoŋ: «Həndzəɗ ha kwalalaŋ i yam ɗəreŋ, a təv nakə siɗuk aye, a wuzlah i ɗəlov. Ka ye ha na, nəkar ta ndo məpaka bəzay yak hay kalum gadaŋ kurom hay a yam hərwi məgəse kələf.»

⁵ Simoŋ a mbəɗay faya, a gwaday: «Ŋgalaka, nəmaa ye gər haladzay ta həwad hərwi məgəse kələf ada kwa nətə nəmaa gəs bay. Aya ane nəkar ka tsikeŋ, nə ge sa na, na kaliye gadaŋ hay a yam.»

⁶Tsa na, tɔ kal gadaŋ tay niye hay a yam. Tɔ kal a dɔma na, kɔlef hay ti ye a gadaŋ tay niye hay haladzay. Gadaŋ tay niye hay a dazlay a maŋgɔzlehe ndɔrtsatse hɔrwi kɔlef kɔ rah a dɔma ka zal naha. ⁷Tsa na, tɔ gatay naha wiyaw a mandala tay neheye mɔ kwalalanɔ i yam nenɔged aye hɔrwi ada tɔ yaw tɔ dzɔna tay tey. Mandala tay niye hay ti yaw. Tɔ vaha ahaya gadaŋ niye hay abɔra ma yam. Tɔ rah ha, kwalalanɔ i yam niye hay sulo aye tɔ kɔlef. Kwalalanɔ i yam niye hay ta sɔr masɔleme a huɔ i yam hɔrwi maraha eye hay haladzay.

⁸Simonɔ Piyer a ngatay andza niye na, a ye a dɔkway gurmets a huvo a Yesu. A gwaday: «Do wu yak abɔra ka tɔv ga Bɔy Maduwerɔ, hɔrwi nenɔ na, ndo i mezeleme!»

⁹Simonɔ a dzɔdar haladzay. Ndo niye hay nɔteye dziye ta dzɔdar andza Simonɔ dɔrmak. Ta dzɔdar na, hɔrwi kɔlef niye tɔ gɔs haladzay aye. ¹⁰Andza niye, ndo mɔpay bɔzay a Simonɔ, ta dzɔdar dɔrmak. Ndo neheye tɔ paway bɔzay a Simonɔ aye na, Yakuba ta Yuhana wawa i Dzebede hay.

Ane tuk na, Yesu a gwaday a Simonɔ: «Kɔ dzɔdar bay. Nɔkar na, ka ta hɔlaweye ndo hay ka tɔv ga.»

¹¹Tsa na, tɔ ma tay ahaya kwalalanɔ i yam tay hay ka dɔkal. Tɔ gɔr ha wu tay niye hay tebiye tɔ pay bɔzay a Yesu.

Yesu a mbɔl tay ha ndo i dɔvats hay ada a pɔsatay ha mezeleme

Mata 8.1-4; Markus 1.40-45

¹²Pat wuray na, Yesu a ye a wuzlahgama wuray. Ahɔl nakɔ nenɔgeye mɔ dɔma aye na, paf ndo wuray madɔgwada eye a ye naha. A ngatay a Yesu na, a kal ha bo kame ngay. Dɔbuz da'ar ka dala, a gay amboh a Yesu, a gwaday: «Ŋgalaka, tadɔ kɔ saka na, ka sliye faya matɔre ga ha tsɔdaŋna.»

¹³Yesu a tsɔne andza niye na, a nduda ha hɔlay ngay, a lamay. Tsa na, a gwaday: «A serɔ na, tɔra tsɔdaŋna!» Kwayaŋna dɔvats i madɔgwede a ndala abɔra ka ndo niye.

¹⁴Yesu a gwaday: «Tsɔne lele: Kɔ tsik wu nakay a ndaray bay. Ane tuk na, do ta bɔzay ha bo a ndo mɔvelaway wu a Mbɔlom ada vɔl wu nakɔ Musa a tsik aye hɔrwi mɔdatay ha a ndo hay tebiye na, ka tara tsɔdaŋna.»

¹⁵Kwa andza niye bɔbay na, labara i Yesu a da a zlɔm haladzay. Ndo hay haladzay tɔ hayawa gɔr ka tɔv ngay hɔrwi mɔpay zlɔm

a bazlam ngay. Siye hay ti yawa ka tɔv ngay hɔrwi ada mɔ mbɔl tay ha abɔra ma dɔvats tay hay.

¹⁶Ane tuk na, Yesu na, a yawa a tɔv neheye dɔrenɔ aye. A yawa a dɔma mata duwule me.

Yesu a mbɔl ha ndo matɔra eye

Mata 9.1-8; Markus 2.1-12

¹⁷Pat wuray na, Yesu faya ma tɔtikateye a ndo hay. Farisa hay ta ndo mɔdzaŋgawa bazlam i Mbɔlom mapala eye, nɔteye andaya dɔrmak. Ti yaw na, ma gɔma neheye ka dala i Galile aye tebiye, ma Zerozelem ada abɔra ma Yahuda. Yesu a mbɔlawa tay ha ndo i dɔvats hay ta gɔdaŋ i Bɔy Maduwerɔ Mbɔlom.

¹⁸Ahɔl nakɔ Yesu faya ma tɔtikateye a ndo hay aye na, ndo hay, tɔ zlay naha ndo wuray matɔra eye madzawa eye ka slɔlah. Ta pɔla tsɔved mede ha mɔpe kame i Yesu. ¹⁹Ane tuk na, ta huta tsɔved mede mɔfɔlɔkwa ha a gay bay, hɔrwi ndo hay haladzay ka tsɔved. Tsa na, tɔ tsal ka gɔr i gay niye. Tɔ slɔl bɔd dɔgerger tɔ Yesu. Tɔ mbɔzla ha ndo niye ta slɔlah eye dzay tɔ walanɔ i ndo niye hay kame i Yesu. ²⁰Yesu a ngatay a mɔdzal gɔr i ndo niye hay na, a gwaday a ndo matɔra eye niye: «Dzam ga, na pɔsaka ha mezeleme yak hay.»

²¹Ndo mɔdzaŋgawa bazlam i Mbɔlom mapala eye ta Farisa hay tɔ tsɔne bazlam i Yesu niye na, tɔ tsik mɔ walanɔ tay, tɔ gwad: «Nakay na, ndo waray i ngay a tsalay ka gɔr a Mbɔlom aye! Way nakɔ da mɔpɔsay ha mezeleme a ndo na, way. Maa slɔ mɔpɔsay ha mezeleme a ndo na, Mbɔlom nɔte ngwerɔ bɔna, way?»

²²Tsa na, Yesu a sɔr wu nakɔ tɔ dzala mɔ gɔr tay aye, a gwadatay: «Ka dzalum andza niye mɔ gɔr kurom na, hɔrwi mey?

²³Maa da me mɔgwede: “Mezeleme yak kɔ pɔsa” na, waray, kɔgɔbay “Lɔtse, do” na, maa da me mɔ dɔma na, waray? ²⁴A serɔ na, sɔrum ha nenɔ Wawa i Ndo na, gɔdaŋ ga andaya mɔpɔsatay ha mezeleme a ndo hay ka mɔndzibɔra.»

Tsa na, a gwaday a ndo matɔra eye: «Faya na gwadakeye, lɔtse, zla slɔlah yak do a mɔtagay!»

²⁵Kwayaŋna ndo niye a lɔtse hurum kame i ndo niye hay tebiye. A zla slɔlah ngay niye tɔ zla ahaya. A ye kame i ndo niye hay

duwak duwak tã mazambaɗay a Mbølom. A ye a mätagay.

²⁶Ndo niye hay mbørzæzza aye tã ngatay andza niye na, a gatay hərbabækka. Ta zambaɗay a Mbølom. Tã dzædzar haladzay ada tã gwad: «Bøgom na, ka ngatakway a wu mæge masuwayarj eye!»

Yesu a zalay a Levi

Mata 9.9-13; Markus 2.13-17

²⁷Ma dæba eye na, Yesu a lätse a yaw abøra mæ gay niye. Yesu faya ma diye na, a ngatay a ndo matsekele dzangal mandza eye ka tøv i mæsler ngay. Ndo niye na, tã zalay Levi. Yesu a gwad: «Dara, peñ bəzay!»²⁸Tsa na, Levi a lätse, a gər ha wu ngay hay tebiye, a pay bəzay a Yesu.

²⁹Ma dæba eye ti ye a gay i Levi. Ti ye naha na, Levi a datay wu mænda. Tã nda wu mænda niye na, nətəye haladzay tã ndo matsekele dzangal ha ada tã siye i ndo hay haladzay.

³⁰Farisa hay ta ndo mædzangawa bazlam i Mbølom mapala eye tã ngatay a Yesu faya ma ndiye daf ta ndo i mezeleme hay na, tã tsik faya wu nakə lelebay aye. Tã gwadətay a gawla i Yesu hay: «Ka ndayum wu mænda ada ka sum wu ka tøv manətə eye ta ndo matsekele dzangal hay ada ta ndo i mezeleme hay na, hərwi mey?»

³¹Yesu a tsone bazlam tay niye na, a mbədətay faya, a gwadətay: «Ndo neheye wuray a gatay bay nətəye zayzay aye na, ta pəliye ndo i sidem bay. Mata pəle ndo i sidem na, ndo neheye dāvats eye hay aye.

³²Na yaw mæzalətay a ndo neheye tã gwadətay a gər nətəye ngwalak eye hay aye bay, ane tuk na, mæzalətay a ndo i mezeleme hay duh, hərwi ada tã mbəda ha mede tay.»

Wu wedeye ta wu guram eye

Mata 9.14-17; Markus 2.18-22

³³Ta tsətsah ka Yesu, tã gwadətay: «Gawla i Yuhana ta gawla i Farisa hay tã gawa daliyam ada ta duwulawa. Ane tuk na, gawla yak hay i tay tã ndayawa wu mænda ada tã sawa wu mæse na, kəkay?»

³⁴Yesu a mbədətay faya: «Ka dzalum na, nətəye na, ta giye daliyam daw? Ta giye bay hərwi nətəye na, andza mæ magurlom i mæzle dahəlay. Ahəl nakə zal i dahəlay ka tøv tay mba aye na, ndo neheye mazala eye a magurlom i mæzle dahəlay na, ta

giye daliyam bay. ³⁵Ane tuk na, pat eye ma slaweye na, ta gəsiye fataya abøra zal i dahəlay niye. Pat eye niye na, ta giye daliyam tuk.»

³⁶Yesu a tsikatay dzeke nakay sa. A gwadətay: «Dada ndəray ma dəsiye peteked wedeye mətəpe ka peteked guram eye bay. Hərwi tadə ta tapa peteked wedeye ka guram eye na, peteked wedeye ma ngərđiye ha peteked guram eye niye. Ta nasiye ha peteked wedeye. Peteked wedeye ta guram eye ta diye ka bo bay. ³⁷Sa na, ndo ma mbədiye guzom lelem eye a gwezem i həzlay guram eye bay na, ka sərūm təbədew? Hərwi ta mbəda a dəma na, guzom niye lelem eye kə kwasə na, həzlay guram eye ma ndohwiye. Guzom dərma k səktih ma mbədiye ka dala ada gwezem ma nasiye. ³⁸Ane tuk na, guzom lelem eye ta mbədiye na, a gwezem i həzlay wedeye dərma k. ³⁹Sərūm ha ndo kə sa guzom makwasa eye na, ma dæba eye na, ma siye lelem eye sa bay. Hərwi tã gwad: «Guzom makwasa eye na, lele.»»

6

Yesu na, a ləvay gər a pat i mazəzūk w bo
Mata 12.1-8; Markus 2.23-28

¹Pat i mazəzūk w bo na, Yesu ta gawla ngay hay ti ye ta guwah wuray. Ma guwah eye niye tã ge a dəma na, wuye andaya tã zalay bəle. Gawla i Yesu hay tã həb wu niye. Ta gugwah na wu niye ada tã nda.

²Siye i Farisa hay ta ngatətay. Tsa na, tã gwadətay: «Ka gum wu nakə bazlam i Mbølom mapala eye a ge faya me pat i mazəzūk w bo aye na, hərwi mey?»

³Yesu a mbədətay faya a gwadətay: «Dada ka dzangum wu nakə Davit a ge ahəl niye aye təbədew?»^{*} May a wur faya ta ndo ngay hay. ⁴Tsa na, a ye, a fələkwa a madzawadzawa i mædəslay ha gər a Mbølom. A ye naha, a zla makwala nakə tã vəlay a Mbølom aye. A nda. A vələtay a ndo ngay hay darmak, tã nda. Bazlam i Mbølom mapala eye a vəl tsəved ka mænde na, a ndo mævəlaway wu a Mbølom dəkdek bədaw?»

⁵Yesu a gwadətay sa: «Maa ləvay gər a pat i mazəzūk w bo na, Wawa i Ndo.»

* 6:3 1 Samuyel 21.2-7.

Yesu a mbəl ha ndo wuray maməta həlay eye

Mata 12.9-14; Markus 3.1-6

⁶ Pat eye andaya pat i mazəzükw bo na, Yesu a ye a gay i maɖuwule me. A ye naha a pa bo ka matətikatay a ndo hay. Mə dəma na, ndowe ye andaya həlay i mənɖay ɲgay maməta eye. ⁷ Mə gay i maɖuwule me niye na, ndo məɖzangawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay nətəye andaya. Faya ta zəbiye ka Yesu. Tə dzala mə gər tay, tə gwad: «Zəbakwa faya lele, ɲgatay ma mbəliye ha ndo nakay maməta həlay eye pat i mazəzükw bo daw?» Tə tsik andza niye na, hərwi məhəle faya bəra suwat.

⁸ Ane tuk na, Yesu a sər ha məɖzal gər tay. A gwadāy a ndo niye həlay ɲgay maməta eye: «Lətse, do, lətse ka niye, kame i ndo hay tebiye.» Ndo niye a lətse ka niye.

⁹ Tsa na, Yesu a gwadatay: «Na tsətsahiye fakuma: Bazlam kway mapala eye a vəl tsəved məge na, mey? A gwad: Gum ɲgwalak pat i mazəzükw bo tsukuɖu, gum na, sewed daw? Məmbəle ha ndo pat i mazəzükw bo tsukuɖu mægər ha mā mət daw?» Ane tuk na, ta mbəɖay faya bay.

¹⁰ Yesu a zəba fataya. Tsa na, a gwadāy a ndo niye həlay maməta eye «Nɖudā ha həlay yak.»

A ndudā ha na, həlay ɲgay a mbəl a təra lele suwud suwud.

¹¹ Tsa na, a ndalatay a ndo məɖzangawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay. Tə tsik ma walaɲ tay ta hutiyə tsəved ka məkəɖe Yesu na, kəkay.

Yesu a pala ndo i maslaɲ ɲgay hay

Mata 10.1-4; Markus 3.13-19

¹² Ahəl niye Yesu a ye, a tsal a tsaholok hərwi maɖuwule me. A ndza ma tsaholok niye huyup ka maɖuwulay naha me a Mbəlom.

¹³ Dəre a tsadā na, a zalatay a gawla ɲgay hay ka təv ɲgay. Ti ye naha. Tsa na, a pala mə walaɲ tay niye ndo kuro gər eye sulo. A zalatay ndo i maslaɲ hay.

¹⁴ Nətəye na: Simoɲ nakə a pa faya məzele Piyer aye, ta malamər ɲgay Aɲdərə, Yakuba ta Yuhana, Filip ta Bartelemi, ¹⁵ Mata ta Tomas, Yakuba wawa i Alfe, Simoɲ ndo məge vərəm hərwi dala ɲgay, ¹⁶ Yuda wawa i Yakuba, Yudas Iskariyot ndo məge daf ka Yesu.

Yesu ta ndo hay haladzay

Mata 4.23-25

¹⁷ Yesu ta gawla ɲgay niye hay, tə mbəzlaw abəra ma tsaholok niye. Ti yaw tə ndza ka təv eye andaya barbara eye fatata. Gawla ɲgay hay ka təv eye niye haladzay. Ndo hay haladzay mbərzəzza andaya ka təv eye niye dərmak. Ndo niye hay na, ti yaw abəra kwa ma Zerozelem ka dala i Yahuda ada mə Tir ta Sidoɲ gəma neheye tə mbay naha a bəlay aye.

¹⁸ Ndo niye hay ti yaw ka təv ɲgay na, mata pay zləm a bazlam ɲgay ada hərwi mā mbəl tay ha abəra ma dəvats tay hay wal wal. Ndo neheye məsəfəre lele bay eye hay mə bo tay aye na, kə mbəl tay hay. ¹⁹ Kwa way a pala tsəved məlamay nets tsa hərwi gədaɲ a yaw abəra mə bo ɲgay. Ndo neheye ta lamay aye na, a mbəl tay ha tebiye.

ɲgama ta marawa

Mata 5.1-12

²⁰ Yesu a zəba ka gawla ɲgay hay na, a gwadatay:

«A nəkurom ndo i mətawak hay, ɲgwasum hərwi Bəy i Mbəlom na, i kurom.

²¹ A nəkurom neheye may a wur fakuma anəke aye, ɲgwasum hərwi Mbəlom ma vələkumeye wu nakə a sakum aye.

A nəkurom neheye faya ka tuwumeye anəke aye, ɲgwasum hərwi ka ta ɲgwasumeye.

²² Nəkurom neheye ndo hay faya ta gakum eye dərətsətseh aye, kwa ta kal kurom ha, kwa ta tsadəkum, kwa ta tsik fakuma wu nakə lelebay eye hərwi nakə ka dzalum ha Wawa i Ndo aye na, ɲgwasum.

²³ Aza pat nakə wu neheye ta ndzakum a gər aye na, mbərzlum tə məɲgwese eye hərwi Mbəlom ma ta vələkumeye magogoy kurom bagwar eye mə mbəlom.

Aya ane, sərūm ha na, bəba tətə tay hay tə gatay a ndo məɖe ha bazlam i Mbəlom hay na, andza niye.

²⁴ A nəkurom ndo i zlele hay, dərətsətseh ka gər kurom hərwi ba ka hutum magogoy kurom tsiy.

²⁵ A nəkuroom neheye hawa i wu a gakum bay aye wu kurom andaya anəke haladzay aye, dāretsətseh ka gər kurom

hərwi may ma ta wuriye fakuma.

A nəkuroom neheye faya ka ngwasum-eye anəke aye, dāretsətseh ka gər kurom

hərwi ka ta ndzumeye ta mēdzal gər aye ada ka tuwumeye.

²⁶ A nəkuroom neheye ndo hay tē gwad fakuma nəkuroom ngwalak i ndo hay aye, dāretsətseh ka gər kurom.

Hərwi bəba tēte tay hay tē gwadawa ka ndo neheye tē gwad nətēye ndo mēde ha bazlam i Mbəlom aye ta səpatawa ndo hay ahəl niye na, andza niye.»

Wudum ndo mēne dāre kurom hay

Mata 5,38-48, 7,12

²⁷ «Ane tuk na, na tsikakumeye a nəkuroom neheye faya ka pumejeye zləm aye: Wudum ndo mēne dāre kurom hay. Gumatay ngwalak a ndo neheye tē nakum dāre aye. ²⁸ Pum ngama ka ndo neheye faya ta vəkakumeye mezeleme aye. Duwulumay me a Mbəlom hərwi ndo neheye faya ta gakumeye dāretsətseh aye.

²⁹ «Tadə ndoweye kə faka ka maholom na, mbəday ha maholom i diye nenged. Ndowneye ka buwa faka abəra kəlamedze yak na, gər ha mē zla na faya məkəkabo yak i huđ aye.

³⁰ «Ndo ka tsətsah fakaya wu na, vələy ada tadə ndoweye kə zla faka abəra wu yak na, kə tsətsah faya bay.

³¹ «Ka gwadum ndo hay tē gakum ngwalak na, gumatay ngwalak a ndo hay dərma.

³² «Kā wudum ndo neheye ta wuda kurom aye dəkdek bay. Tadə ka wudum ndo neheye ta wuda kurom aye dəkdek na, ka dzalum na, ka hutumeye merəbe kurom dāw? Kwa ndo i mezeleme hay ta wuda ndo neheye ta wuda tay ha aye dərma! ³³ Ada tadə ka gumatay ngwalak a ndo neheye faya ta gakumeye ngwalak aye dəkdek na, ka dzalum na, ka hutumeye merəbe kurom dāw? Kwa ndo i mezeleme hay na, tē ge andza niye.

³⁴ «Tadə ka vəlumatēye wu a ndo neheye ka sərūm ha nətēye ta sliye məkakum ha

aye na, ka dzalum na, ka hutumeye merəbe kurom dāw? Kwa ndo i mezeleme hay tē vələwa wu na, a ndo i mezeleme hay andza nətēye hərwi ada tē matay ha andza nakə tē vələtay aye! ³⁵ Duh bay, wudum ndo mēne dāre kurom hay! Gumatay ngwalak. Ka vəlumatay wu na, kə gwadum tē makum ha a dēma bay. Mbəlom ma ta vəkakumeye a dēma magogoy kurom na, haladzay. Nəkuroom ka ta tərūmēye wawa i Mbəlom Fetek. Hərwi nengēye na, a wuda ndo i həzay hay ta ndo i sewed hay dərma. ³⁶ Tərūm ndo mēge ngwalak hay andza Bəba kurom Mbəlom, nengēye ndo i ngwalak.

Kā gumatay sariya a ndo hay bay

Mata 7,1-5

³⁷ «Kā gum sariya ka ndo bay. Mbəlom dərma ma gakumeye sariya bay. Kā rawum me ka ndo hay bay. Mbəlom bəbay ma rawiye fakuma me bay. Pəsumatay ha mənese a ndo hay, Mbəlom dərma ma pəkakumeye ha mənese kurom.

³⁸ «Vəlumatay wu a ndo hay, Mbəlom dərma ma vəkakumeye. Mbəlom ma vəkakumeye na, ma rahakumeye ha lele. Ma dzədzakakumeye ha a gwezem kurom hay na, madzədzeke madzədzeke. Mbəlom ma ləvakumeye wu tē wu nakə ka ləvawumatay ha wu a ndo hay aye dərma.»

³⁹ Yesu a tsikatay ta dzeke mekeleŋ eye sa, a gwadatay: «Guluf ma sliye mēgəsay həlay a guluf nenged dāw? Nətēye salamay tay eye ta dədəye a bəd. ⁴⁰ Ndo nakə faya ma tətikiye wu aye na, ma ziye ndo matətikay wu bay. Ane tuk na, ndo nakə faya ta tətikay wu kə sər tsiy na, ma təriye andza ndo matətikay wu.»

⁴¹ A gwadatay sa: «Nəkar na, ka ngatay a tsakwal mē dāre i malamar yak. Ane tuk na, mayako nakə mē dāre yak aye ka ngatay bay na, hərwi mey? ⁴² Kəkay, ka sliye mēgwədə: “Malamar ga, ehēy nā zla ka ahaya tsakwal abəra mē dāre yak” na, duh i yak aye mayako gələwwa ka ngatay bay na, kəkay? Nəkar ndo i bəbəkək, lah faya mēzle ahaya mayako abəra mē dāre yak tēday ada ka ngatēye a dāre kwetseh kwetseh. Ka zlaya ahaya tsakwal abəra mē dāre i malamar yak tuk.»

Dərizl i gərdaf ta hohway ngay eye hay
Mata 7,16-20, 12,33-35

⁴³ Yesu a gwadatay sa: «Sərum ha na, dərizl i gərdaf lele eye na, ma wiye hohway i dərizl i gərdaf nakə lele bay aye bay, andza niye dərizl i gərdaf lele bay eye ma wiye hohway i gərdaf nakə lele eye bay aye. ⁴⁴ Ka sarakwa ka bo abəra dərizl i gərdaf hay ta hohway tay hay. Ka slumeye faya mənğəle hohway i gurov abəra ka wuradak bay ada ka slumeye mənğəle hohway i təroz abəra ka dzəgew bay. ⁴⁵ Sərum ha na, ndo nakə nğwalak eye na, ma giye wu nğwalak eye hay hərwi mə dərev nğgay na, wu neheye nğwalak eye dərma. Ndo nakə sewed eye na, ma giye wu neheye sewed eye hərwi dərev nğgay maraha eye ta wu neheye sewed eye. Hərwi kwa way a ndohwa ahaya na, wu nakə maraha eye mə dərev nğgay aye.»

*Gay hay sulo
Mata 7.24-27*

⁴⁶ Yesu a gwadatay sa: «Ka zalumən a neɽ «Bəy Maduweɽ, Bəy Maduweɽ» na, hərwi mey? Ada wal faya ka gumeye wu nakə na tsikakum aye bay sa tuk na, kəkay? ⁴⁷ Tsənum, na dəkumeye ha ndo nakə a peɽ bəzay ta dedik aye. Nengeye na, a pay zləm a bazlam ga lele. Kə pay zləm na, a ge ha məsler tə bazlam nakə a tsəne aye. ⁴⁸ Nengeye a ndəkəit bo na, ta ndo nakə a say madəzle gay aye. A dazlay na, a la na mədok i gay siduk lele. A ndəv ha məle na, a dazla ahaya mədok i gay nğgay niye ma bəd tə kwar lele. Tsa na, a nğar na gay niye tuk. Yam a pa na, mazaw a yaw nğəf ka gay nğgay niye na, dada a mba faya mambəzle ha bay, hərwi madəzla eye lele. ⁴⁹ Aya ane tuk na, ndo nakə a tsəne bazlam ga ada kə ge ha məsler bay na aye, nengeye dərma a ndəkəit bo ndo nakə a say məge gay aye. Ane tuk na, a dazlay kwayənɽa ze məle na mədok eye. A pa na mədok eye təhas ka dala tsa. A ndəv na, yam a pa. Mazaw i magayam hay nğəf ti yaw ka gay niye na, kwayənɽa bərem a mbəzl, tsekək yam a həl na gay niye. A mbəzl na, liyeh liyeh kwa tsekweɽ ka ləkaw bay.»

7

*Gədanɽ i Yesu a ze mədahanɽ
Mata 8.5-13*

¹ Yesu a ndəv ha mətsikatay a ndo niye hay ka təv nğgay aye na, a həl bo a ye a Kafərnahum.

² Ma Kafərnahum na, ndo i Roma wuray andaya nengeye bagwar i sidzew. Ndo i məsler nğgay andaya a wuda na haladzay. Ndowne niye na, bo a wur faya haladzay. ³ Bagwar i sidzew niye a tsəne ndo hay faya ta tsikiye ka Yesu na, a slər ndo hay mə walaɽ i madugula i Yahuda hay. A slər tay ha na, hərwi ada tə zalayaw mə yaw mə mbəl ha ndo i məsler nğgay niye.

⁴ Ndo niye hay ti ye, tə ndisl ka təv i Yesu na, ta dazlay məgay amboh haladzay. Tə gwaday: «Bagwar i sidzew may a gwadaka: «Dara mbələɽ ha ndo i məsler ga tey.» Ka ye, ka dzəna na ndowne niye na, lele. ⁵ Nengeye na, ndo lele eye. A wuda slala kway haladzay. Ada maa dazlakway gay i maduwule me na, nengeye.»

⁶ Yesu a tsəne andza niye na, a lətse, ti ye ka bo dziye. Mazlambar nəteye bəse tə gay i bagwar i sidzew. Bagwar i sidzew niye a sləraw ndo hay ka təv i Yesu. Ti yaw tə gwaday: «Bəy Maduweɽ, tə gwadaka na, kə ye gər madayaw sa bay. Neɽ na sla dā, nəkar kə ye a gay ga bay. ⁷ Hərwi niye, neɽ həreɽ na sla mede naha ka təv yak bay. Ane tuk na, ka tsik bazlam yak nəte na, ndo i məsler ga ma mbəliye segey. ⁸ Neɽ na, faya na rəhay ha gər a bagwar ga ada sidzew ga hay ta rəheɽ ha gər dərma. Na gwaday a ndo nəte mə walaɽ tay «Do!» na, ma diye. Na gwaday a ndo nenğed «Dara!» na, ma deyeweye. Na gwaday a beke ga «Ge nakay!» na, ma giye.»

⁹ Yesu a tsəne bazlam i bagwar i sidzew niye na, a yay a gər lele. A mbədə me a diye i ndo neheye ta zənğal naha aye. A gwadatay: «Sərum ha na, dada neɽ na huta slala i mədzal gər nakay bay, kwa ma Israyel.»

¹⁰ Tsa na, ndo neheye tə sləra tay ahaya aye ta mbədə gər a gay i bagwar i sidzew niye. Ti ye naha na, ndo i məsler i sidzew niye kə mbəl tsiy. Nengeye zay zay!

¹¹ Ma dəba eye na, Yesu a ye a gəma eye andaya tə zalay Nay. Gawla nğgay hay tə ndo hay haladzay tə pay bəzay. ¹² Ahəl nakə mazlambar ta ndisliye ta fələkwiye a wuzlahgəma niye na, tə dzəgər ta ndo hay faya ta zliye mədahanɽ ta diye ha ka me tsəvay. Maa mət na, wawa i madakway i nğwas wuray. Wawa nğgay na, nəte eye niye.

Ndo i gëma niye haladzay tã laka na ñgwas niye ka dã tsävay.

¹³ Yesu a ñgatay na, madakway i ñgwas niye a gay mä bo, a gwaday: «Kã tuwa sa bay.» ¹⁴ Tsa na, a ye a lamay a hubok niye faya ta zliye ha mädahañ aye. Ndo mäzle mädahañ hay tã lätse. Yesu a gwad: «Gawla, faya na gwadakeye, lätse!»

¹⁵ Mädahañ niye a lätse, a ndza. Tsa na, a dazlay a mätsike me. Yesu a zla na a völay a may ñgay.

¹⁶ Ndo niye hay tebiye ka tøv eye niye ta dzädzar. Nätëye tebiye ta zambaday a Mböloom, tã gwad: «Ndo mäde ha bazlam i Mböloom bagwar eye ki yaw a walañ kway! Mböloom ki yaw madzöne ndo ñgay hay.»

¹⁷ Wu niye Yesu a ge aye a dã zläm ka dala i Yahuda tebiye ta dala neheye a mbay naha aye.

*Yesu ta Yuhana
Mata 11.2-19*

¹⁸ Gawla i Yuhana hay ta tækär wu neheye Yesu a ge aye a Yuhana. Yuhana a tsöne na, a zal ndo hay mä walañ i gawla ñgay niye hay sulo. ¹⁹ Tsa na, a slär tay ha ka tøv i Bøy Maduwerñ Yesu. A slär tay ha na, tã ye tã tsätsah faya, tã gwaday: «Näkar na, Käriste nakä ma deyeweye aye daw? Kägöbay nëmaã höba ndo mekelerñ daw?»

²⁰ Gawla i Yuhana niye sulo eye ti ye. Tã ndisl ka tøv i Yesu na, tã gwaday: «Yuhana madzëhuë ndo a yam a sloramaya ahaya ka tøv yak matsötsehe fakaya, a gwad nëmaã gwadaka: Näkar na, Käriste nakä ma deyeweye aye daw? Kägöbay nëmaã höba ndo mekelerñ daw?»

²¹ Ahäl eye niye, Yesu faya ma mbäliye tay ha ndo hay haladzay abëra ma dövats ada tã bo nakä a wurawa fataya aye. A mbäl tay ha gër mavuwe hay, a händakatay na däre a guluf hay.

²² Tsa na, Yesu a mbädatay ka bazlam i ndo niye hay Yuhana a slär tay naha ka tøv ñgay aye tuk, a gwadatay: «Gwadumay na, guluf hay tã ñgatay a däre, ndo matëra eye hay ti ye lele, ndo madëgwada eye ta mbäl suwud suwud, mandäk hay tã tsöne zläm, mädahañ hay ta lätsew a sifa, ndo i mäwatak ta tsöne Labara ñgwalak eye.»

²³ Yesu a gwadatay sa: «Mëñgwese ka gër i ndo nakä kã gër ha mädzal gër abëra ka neñ bay aye!»

²⁴ Gawla i Yuhana hay ti ye wu tay na, Yesu a dazlay mätsike ka gër i Yuhana. A tsikatay a ndo hay haladzay, a gwadatay: «Ka yum a käsaf mata zëbaw na, ka mey? Ka zëbumaw ka guzer nakä mätsal faya ma böliye ha aye daw? A'ay andza niye bay. ²⁵ Aya ane këla ka yum ka zëbumaw na, ka mey? Ka zëbumaw na, ka ndo malambada bo eye tã peteked lele eye daw? Tsukudu këkay? Ane tuk na, ndo neheye tã pa ka bo peteked lele eye ada wu tay hay lele eye na, näteye mandza eye na, mä gay i bøy hay. ²⁶ Ka yum mata zëbaw na, ka wuye mey? Ka zëbumaw na, ka ndo mäde ha bazlam i Mböloom daw? Ayaw, neñgeye ndo mäde ha bazlam i Mböloom ada neñ faya na gwadakumeye, neñgeye a ze ndo mäde ha bazlam i Mböloom. ²⁷ Yuhana na, ndo nakä tã watsa a Dërewel aye, Mböloom a gwad:

“Neñ na slëriye naha ndo mäde ha bazlam ga kame yak.

Ma lambadakeye na tsöved.*”

²⁸ Yesu a gwadatay sa: «Sërum ha na, mä walañ i ndo zezerñ hay tebiye ndo nakä a ze Yuhana aye na, andaya bay. Ane tuk na, ndo nakä neñgeye tsekwerñ makötsa eye ma Bøy i Mböloom aye na, a ze Yuhana.»

²⁹ Ndo hay tebiye tã pa zläm ka bazlam ñgay, kwa ndo matsekele dzangal hay. Hërwi tã sër wu nakä a tsik aye na, bazlam i Mböloom dedëk. Ada Yuhana ka dzëhuë tay ha a yam dedëk. ³⁰ Ane tuk na, Farisa hay ta ndo mädzangawa bazlam i Mböloom mapala eye ta kal ha wu nakä a say a Mböloom häfe mäge hërwi tay aye ada ta kërah Yuhana madzëhuë tay hay a yam.

³¹ Yesu a gwadatay sa: «Na ndzäkitiye tay hay ndo neheye bögom aye na, tã mey? Na ndzäkitiye tay ha bo na, tã mey? ³² Ta ndzäkit bo na, ta wawa neheye mandza eye ka päläd nakä ndo hay tã hayawa faya gër aye. Siye hay faya ta wudatay naha a siye hay, tã gwadatay: “Nëmaa fakum naha fagam i mëhetse, ka hatsum bay, nëmaa gakum naha dömes i mädahañ na, ka tuwum bay.” ³³ Andza niye, Yuhana madzëhuë ndo a yam, a ndayawa wu

* 7:27 Malasi 3.1, Madayaw abëra ma Ezipt 23.20.

mənday bay, a sawa guzom bay. Nəkurom ka gwadum: “Nenḡeye na, məsəfəre nakə nḡwalak eye bay aye mə bo nḡgay.”³⁴ Nəḡ Wawa i Ndo na yaw, na nda wu mənday ada na sa wu məse, ka gwadum: “Zəbum ka ndo nakay. A dzala i nḡgay na, ka wu mənday ada ka məse guzom. Nenḡeye na, dzam i ndo matsekele dzanḡal hay ta ndo i mezeleme hay.”³⁵ Ane tuk na, wawa i Mbəlom hay tebiye tə sər ha, metsehe i Mbəlom na, dedek.»

Mawuḡe bo na, hohway i mərəse mezeleme

³⁶ Farisa wuray a zalay a Yesu mata nde wu mənday mə gay nḡgay. Yesu a ye a gay i ndo niye. Ti ye naha na, ta dazlay a mənḡe wu mənday.

³⁷ Ma gəma niye na, nḡwas wuray andaya mezeleme aye. A tsəne Yesu andaya mə gay i Farisa niye faya ta ndiye wu mənday na, a ye a gay i ndo niye. Dos nḡgay mə həlay maraha eye tə mal nakə a ze huḡḡa aye.³⁸ A ye naha, a lətse a dəba i Yesu bəse tə sik nḡgay hay. Tsa na, a tuwa ta yam dərə. A bara na sik i Yesu ta yam dərə nḡgay niye. Tsa na, a takad na ta məkwets i gər nḡgay. A gəs na ka bo sik niye ada a mbəda faya mal nḡgay niye tuk.

³⁹ Farisa niye a zalay a Yesu ka wu mənday aye a nḡgatay andza niye na, a tsik ma mədzele gər nḡgay, a gwad: «Ndo nakay na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom bay! Nḡwas nakay faya ma tətaliye faya aye na, mezeleme eye. Ada nḡwas nakay mezeleme eye na, a sər ha bədaw!»

⁴⁰ Tsa na, Yesu a sər wu nakə Farisa niye a dzala aye. A gwaday a Farisa niye: «Simon, a seḡ mətsikaka wu andaya.»

Simon a mbəday faya: «Tsik me, Miter.»

⁴¹ Yesu a gwaday: «Nḡweye hay andaya sulo. Nḡweye niye hay sulo aye na, gwedere i ndo fataya. Ndo nenḡed na, ma hamiye kwar i suloy temerre zlam. I ndo nenḡed ma hamiye suloy kuro kuro zlam.⁴² Ane tuk na, ndo neheye sulo aye na, tə sla məhəme gwedere i ndo niye bay. Ndo niye a garatay ha gwedere nḡgay a nəteye neheye sulo aye tebiye.» Yesu a təkəray andza niye na, a gwaday: «Mə walaḡ tay neheye sulo aye mata wuḡe ndo niye ka zal na, way?»

⁴³ Simon a mbəday, a gwaday: «Na dzala maa wuḡa ndo niye ka zal na, ndo nakə kwar i suloy faya temerre zlam aye.»

Yesu a gwaday faya: «Dedek, ka mbəda faya na, lele.»

⁴⁴ Tsa na, Yesu a mbəda me a diye i nḡwas. A gwaday a Simon: «Simon ka nḡgatay a nḡwas nakay ba? Na yaw na, a gay yak dūh bədaw? Ada nəkar ka tədeḡew yam hərwi məbere ha sik ga bay. Aya ane, nḡwas nakay na, kə berenḡ na sik ga ta yam dərə nḡgay ada ka takad na ta məkwets i gər nḡgay bədaw?

⁴⁵ Nəkar, ka təma ga a gay yak tə məgəse ga ka bo bay. Ane tuk na, nenḡeye na, kwa i madayaw ga kanəḡ na, faya ma gəsiye ka bo sik ga.⁴⁶ Nəkar na, ka mbədeḡ mal ka gər bay. Ane tuk na, nenḡeye na, ka mbədeḡ mal ka sik.⁴⁷ Hərwi niye sər ha na, mawuḡe bo nḡgay nakə a wuḡa ga haladzay aye. A da ha na, mezeleme nḡgay neheye a ge haladzay aye na, na pəsay ha tebiye. Ane tuk na, i ndo nakə tə pəsay ha mezeleme nḡgay tsekweḡ aye na, nenḡeye dərmaḡ a wuḡa ndo na, tsekweḡ dərmaḡ.»

⁴⁸ Tsa na, Yesu a gwaday a nḡwas niye: «Nḡwas, mezeleme yak kə pəsa.»

⁴⁹ Ndo niye hay faya ta ndiye wu mənday dziye, tə tsik mə walaḡ tay, tə gwad: «Nakay i nḡgay ndo wuray a dza bo ka mərəsay ha mənese a ndo aye?»

⁵⁰ Aya ane, Yesu a gwaday a nḡwas niye: «Mədzal gər yak kə mbəl kar ha. Do wu yak barbarra.»

8

Ndo neheye tə pay bəzay a Yesu aye

¹ Ma dəba eye na, Yesu a ye a walaḡ i gay hay ta gəma hay. A ye a həhal mə dəma na, a da ha Labara Nḡwalak eye i Bəy i Mbəlom mə dəma tebiye. Gawla nḡgay hay kuro gər eye sulo tə paway bəzay.² Nḡwas neheye Yesu a həhar fataya abəra fakalaw aye ta neheye a mbəl tay ha abəra ma dəvats aye ta zənḡal na dərmaḡ. Nəteye na: Mari nakə tə zalay Mari Magədala eye, Yesu a həhar faya abəra Fakalaw hay tasəla aye;³ Zan nḡwas i Kuza nenḡeye ndo məgəse dala i Herod; Suzan; ada ta nḡwas hay wal wal neheye ta dzənawa Yesu ta gawla nḡgay hay tə wu tay hay aye.

*Dzeke i ndo masləge
Mata 13.1-9; Markus 4.1-9*

⁴Ndo hay haladzay ti ye naha ma gəma hay wal wal. Yesu a ngatay a ndo niye hay ti ye naha haladzay tə haya gər ka təv ngay na, a tsikatay me ta dzeke a gwadatay: ⁵«Ndo wuray a ndohwaw abəra mə gay. A həl hulfe ngay a ye ha a pesl mata sləge. A ye naha na, a dazlay a masləge. Ahəl nakə faya ma kutsiye hulfe ngay a guvah aye na, siye hay tə kuts ka tsakay i tsəved. Hulfe niye na, ndo hay ta mbərasla na, diyerj hay tə pala na tebiye. ⁶Siye a dəd ka sik i pələd. Tə ndzohwaw na, kwayarjja tə kula herjew herjew. Tə kula na, hərwi ta huta yam ma bəd bay. ⁷Nengəd a dəd a gay i dak. Dak niye hay tə gəl. Tsa na, dak niye hay tə ngədətsa na hulfe niye a ndzohwaw aye, kwa hulfe niye hay ta ge bo bay ada ta nah bay. ⁸Ane tuk na, siye hay ta kuts ka təv lele eye. Tə ndzohwaw ada tə gəl. Tə gəl na, tə nah lele. Makwehe nəte na, wur eye faya temerre.»

Yesu a gwadatay sa: «Ndo nakə zləm andaya faya mətsəne aye na, m̄a tsəne lele!»

Yesu a ge məsler ta dzeke na, hərwi mey?

Mata 13.10-17; Markus 4.10-12

⁹Ma dəba eye na, gawla ngay hay ta tsətsah faya, tə gwadaj: «Dzeke nakə ka tsik aye na, a say məgwede mey?»

¹⁰Yesu a mbədətay faya, a gwadatay: «Nəkurəm na, Mbəlom kə dəkum ha wu nakə məngha eye ma bəy ngay aye. Ane tuk na, ndo siye hay ta tsəniye wu hay na, ta dzeke. Andza niye:

“Ta sliye mazəbe faya, ane tuk na, ta ngat-eye bay.

Ta sliye faya mətsəne, ane tuk na, andza məgwede mey na, ta tsəniye bay. *»

Yesu a da ha dzeke i ndo masləge

Mata 13.18-23; Markus 4.13-20

¹¹Yesu a gwadatay sa: «Dzeke nakay a say məgwede na, anarj: Hulfe na, bazlam i Mbəlom ¹²Ndo siye hay ta ndzəkət bo ta tsakay i tsəved nakə hulfe a kuts faya aye. Nəteye na, tə tsəne bazlam i Mbəlom. Tsa na, Fakalaw a yaw a buwa na bazlam i Mbəlom niye tə tsəne aye abəra mə dərev tay. A buwa na na, hərwi ada tə dzala ha faya bay ada tə təma bay. ¹³Siye hay ta ndzəkət bo ta təv nakə bətekwev andaya

faya haladzay bay aye. Tə tsəne bazlam i Mbəlom ada ta təma tə mənghese eye lele. Ane tuk na, ta huta məpe zləlay mə bazlam i Mbəlom bay. Dəretətsəh tə masəpete i Fakalaw a ndzatay a gər na, tə gər ha mədzele gər abəra ka Mbəlom. ¹⁴Hulfe neheye tə kuts a gay i dak hay aye na, ta ndzəkət bo ta ndo neheye tə tsəne bazlam i Mbəlom aye. Ane tuk na, bor i mändzibəra, bor i zlele, ta bor i wu mekelej eye hay wal a ye tay a bo. Wu niye hay tə ngədətsa na bazlam i Mbəlom nakə mə dərev tay aye. Bazlam i Mbəlom dərma kə huta məvəle hohway bay. ¹⁵Hulfe nakə a kuts ka təv lele eye na, ta ndzəkət bo ta ndo neheye tə tsəne bazlam i Mbəlom aye na, tə pa na a dərev tay lele. Tə gay metsehe lele. Bazlam i Mbəlom a gəl mə dərev tay, tə nah lele.»

Dzeke i lalam

Mata 4.21-25

¹⁶Yesu a tsikatay dzeke sa, a gwadatay: «Dədə ndo ma zlaweye lalam ngay ma piye faya ako ada ma hurəkwiye faya gase dāw? Kəgəbay ma piye na a dəba i slələh dāw? Duh ma piye na na, ka wu məpe lalam hərwi ada ndo neheye ta fələkwiye a gay aye m̄a dəvatay dzaydzay. ¹⁷Sərum ha na, wu neheye məngha eye hay aye na, ta zəbiye ngəray ngəray ta həpat. Ada wu neheye ndo hay tə sər bay aye na, ndo hay ta ta səriye mə dzaydzay.»

¹⁸A gwadatay sa: «Gumay metsehe a mətsəne wu nakə ka pawumay zləm aye. Hərwi ndoweye kə pay zləm lele na, Mbəlom mə səkahiye ha mətsəne ada m̄a tsəne lele. Ane tuk na, ndo nakə a say mətsəne bay aye na, kwa tsekwej eye nakə a tsəne aye na, ta buwiye na.»

Ndo i Yesu hay

Mata 12.46-50; Markus 3.31-35

¹⁹May i Yesu ta malamar i Yesu hay ta pəla na Yesu. Ta pəla na na, ta huta na Yesu. Ane tuk na, ta ndisl ka təv ngay bay hərwi ndo hay haladzay ka tsəved. ²⁰Tə gwadaj a Yesu: «May yak ta malamar yak hay, nəteye ma bəra faya ta tsətsahiye kar. A satay mənghataka.»

²¹Ane tuk na, Yesu a mbədətay faya, a gwadatay: «May ga ta malamar ga hay na, ndo neheye faya ta pay zləm a bazlam i

* 8:10 Ezay 6.9.

Mbølom ada faya ta giye wu nakə bazlam i Mbølom a tsik aye.»

Gədaŋ i Yesu na, a ze mətasl
Mata 8.23-27; Markus 4.35-41

²²Pat wuray na, Yesu a gwadətay a gawla ŋgay hay: «Tsalakwa a kwalalaŋ i yam takwa a diye i dəlov nenged.» Tsa na, tə tsal a kwalalaŋ i yam, ti ye.

²³Ahəl nakə faya ta diye ka gər i yam aye na, Yesu a ndzahəra. A ndzahəra na, kwayaŋŋa mətasl a vəzl ka gər i dəlov niye ta gədaŋ. Tsa na, kwalalaŋ i yam a rah ta yam mazlambar ta kutsiye a yam.

²⁴Gawla ŋgay hay ta həndzəd ka təv ŋgay. Ta wuda ka bo, ta pədeke ha Yesu abəra ka məndzəhare. Tə gwaday: «Bəy may, Bəy may, ka mətakweyl!»

Tsa na, Yesu a pədeke, a gay me a mətasl ada a yam. Kwayaŋŋa mətasl a ndza dedik. Məbəle i wuray kwa tsekweŋ andaya sa bay.

²⁵Yesu a gwadətay a gawla ŋgay hay: «Ka yum ha mədzał gər kurom aye a ŋgay!»

Ane tuk na, ta dzədzar haladzay. A gatay hərbaəbəkka. Tə gwad mə walaŋ tay: «Nakay na, ndo wuray? A gatay me a mətasl ta yam na, tə gəsay me aye!»

Gədaŋ i Yesu na, a ze i Fakalaw
Mata 8.28-34; Markus 5.1-20

²⁶Yesu ta gawla ŋgay hay tə ndisl a gəma i Geraseni nakə ta diye i dəlov niye tə zalay dəlov i Galile aye. Niye na, bəse kame i dala i Galile.

²⁷Yesu a mbəzlaw abəra mə kwalalaŋ i yam na, ndo wuray a ndzawa ma wuzlahgəma, a ŋgatay a Yesu na, a yaw ka təv ŋgay. Ndo weye niye na, gər a vuway. Kə ndza haladzay a pawa ka bo peteked sa bay ada a hənawa mə gay bay sa tsa. Ane tuk na, a hənawa mə walaŋ i tsəvay hay.

²⁸A ŋgatay a Yesu na, kwayaŋŋa a wuda ta gədaŋ. A kal ha bo kame i Yesu. Tsa na, a gwaday: «Nəkar na, Yesu Wawa i Bəy Mbølom Fetek. Ka wuda ka neŋ na, mey? Amboh kə geŋ wuray bay tey.» ²⁹A tsik andza niye na, hərwi Yesu a gwadaway a fakalaw: «Dara abəra mə bo i ndo nakay.»

Tə dzawaway na sik tə səsəlek ada tə paway tsalalaw a həlay. Ane tuk na, a ŋgazlahawa ha wu niye hay tə dzawawa na aye ndərtsətsətse ada fakalaw a yawa ha a təv dərəŋ aye hay abəra mə walaŋ i gay, a kəsaf.

³⁰Yesu a tsətsah faya, a gwaday: «Məzele yak na, way?»

Fakalaw niye a mbəday faya a gwaday: «Məzele ga na, Haladzay.» A tsikay a Yesu andza niye na, hərwi nəteye haladzay mə bo i ndo niye. ³¹Fakalaw niye hay tə gay amboh a Yesu hərwi ada mə kuts tay a bəd nakə kutsik bagwar eye aye bay. ³²Ka təv eye niye na, madəras hay andaya faya ta pəliye wu mənday tay hay ma tsaholok wuray. Fakalaw niye hay mə bo i ndo niye tə gay amboh a Yesu hərwi ada mə vəlatay tsəved məfələkwe a bo i madaras niye hay. Yesu a vəlatay tsəved mede a bo i madaras niye hay. ³³Tsa na, fakalaw niye hay ti yaw abəra mə bo i ndo niye ti ye, tə fələkwa a bo i madaras hay. Madəras niye haladzay aye ta hwayaw abəra ka mahəmba niye. Ti yaw tə kuts a dəlov niye tebiye, tə dze a dəma.

³⁴Ndo mətəkure madəras niye hay tə ŋgatay andza niye na, ta hway, ti ye a wuzlahgəma mata dətay ha labara niye a ndo hay ada a ndo neheye nəteye dərəŋ ta wuzlahgəma aye hay. ³⁵Tsa na, ndo hay tə tsəne na, ti yaw mata zəbe naha ka wu nakə a ge bo aye. Ti yaw tə ndislew ka təv i Yesu na, tə ŋgatay a ndo niye fakalaw hay ti yaw abəra mə bo ŋgay aye mandza eye ka təv i Yesu. Anəke na, peteked ka bo ada nengəye lele, andza nakə a ndzawa aye sa bay. Tə ŋgatay andza niye na, ta dzədzar. ³⁶Ndo neheye labara i gər mavuwe a ge bo ka dərə tay aye nəteye dərmał ka təkəratay labara eye a ndo niye hay ti ye naha, nəteye ta ŋgatay təbey aye. Gər mavuwe niye a mbəl kəkay na, ta təkəratay. ³⁷Tə tsəne na, ndo i dala i Geraseni niye tebiye ta tsətsah ka Yesu tə gwaday: «Do abəra ka dala may» hərwi ta dzədzar haladzay. Tsa na, Yesu a tsal a kwalalaŋ i yam hərwi mede abəra ka dala niye.

³⁸Ndo nakə fakalaw hay ti yaw abəra mə bo ŋgay aye, a gay amboh a Yesu ada Yesu mə vəlay tsəved mə zəŋgal na. Ane tuk na, Yesu kə vəlay tsəved ka məpay bəzay bay. A gwaday: ³⁹«Do a mətəgay yak! Təkəratay a ndo hay wu nakə Mbølom a ge hərwi yak aye, kwa tsekweŋ ka gər ha faya abəra bay.» Tsa na, ndo niye a ye a təkər wu nakə Yesu a ge hərwi ŋgay aye ma wuzlah gay tebiye.

Gədaŋ i Yesu na, a ze dəvats hay ada a

ze mädahaŋ

Mata 9.18-26; Markus 5.21-43

⁴⁰ Yesu a maw ma diye i dölöw a diye neŋged na, ndo hay haladzay faya ta häbiye na. Ndo niye hay tã ngatay a Yesu na, ta tãma na lele.

⁴¹ Tsa na, ndo wuray tã zalay Dzayrus a ye naha därmak. Neŋgeye na, böy i gay i mađuwule me. A ye naha a dækway gurmets a huvo a Yesu. A gay amboh a Yesu, a gwaday: «Amboh kã ma a gay ga tey.» ⁴² A say Yesu mã ye a gay ngay na, härwi dem ngay andaya näte mäve ngay ma giye kuro gër eye sulo. Dem eye niye na, bo a wur faya ma mätiye.

Ahël nakã Yesu faya ma diye na, ndo hay haladzay faya ta ngädätsiye na kwa tã waray kwa tã waray.

⁴³ Ngwas wuray andaya därmak. Ngwas eye niye na, dävats eye. Bambaz a mbädawayaw abëra mä huď. Dävats eye niye kã ndza faya mäve kuro gër eye sulo. Kã dze ha zlele ngay haladzay a gay i ndo i sidem hay. Ane tuk na, ndëray näte kã sla faya mämbäle ha bay.

⁴⁴ A ye a walaŋ i ndo niye hay. Tsa na, a händzäd ka tãv i Yesu ta dëba, a lamay a me i peteked i Yesu. Kwayaŋŋa bambaz nakã a mbädawayaw faya abëra aye a täräts. A huta zay.

⁴⁵ Yesu a tsätsah, a gwad: «Maa lemeŋ, way?» Näteye tebiye tã sër maa lamay way na, tã sër bay.

Piyer a gwaday: «Böy ga, ka gwadiye “Maa lemeŋ way” na, ka ngatay tã lawara kar ada faya ta ngädätsiye kar kwa tã waray kwa tã waray tãbädew.»

⁴⁶ Aya ane tuk na, Yesu a gwad: «Ndëray kã lemeŋ, härwi na sër ha gëdaŋ ki yaw abëra mä bo ga.»

⁴⁷ Ngwas niye a sër ta huta na na, a ye ka tãv i Yesu tã mädzädzere eye. A ye a dækway gurmets a huvo a Yesu. A tãkëray, a lamay härwi mey ada a mbäl kwayaŋŋa na, a tãkëray kame i ndo niye hay tebiye.

⁴⁸ Yesu a gwaday: «Dem ga, mädzal gër yak kã mbäl kar ha. Do wu yak barbarra.»

⁴⁹ Ahël nakã Yesu faya ma tsikeye a ngwas niye andza niye na, ta släraw ndo abëra mä gay i böy i gay i mađuwule me niye tã zalay Dzayrus aye. A yaw a gwaday: «Dem yak kã mäť. Kã wurday me a Miter sa bay.»

⁵⁰ Ane tuk na, Yesu kã tsëne, a gwaday a Dzayrus: «Kã dzädzar bay, dzala ha ka neŋ tsa na tsiy, dem yak ma mbäliye.»

⁵¹ Tã ndisl naha a gay i Dzayrus na, kã völatay tsäväd a ndo hay mäfäläkwe a gay bay. Ti ye na, ta Piyer, Yuhana ta Yakuba dëkdëk tsa ta bëba ada ta mäy i wawa. ⁵² Mä gay i mädahaŋ niye na, ndo hay tebiye taŋgof taŋgof, siye faya ta ndäviye kudä härwi wawa niye a mäť aye. Yesu a ye naha na, a gwadatay: «Kã tuwum bay. Dem nakay na, kã mäť bay, neŋgeye mandzahëra eye.»

⁵³ Ane tuk na, ndo niye hay tã ngwasay dälä mä gër, tã sër lele dem niye na, kã mäť.

⁵⁴ Yesu a ye naha na, a gës na dem niye mä hëlay ada a gwaday ta gëdaŋ: «Wawa, lätse!»

⁵⁵ Dem niye a mbäl. Kwayaŋŋa a lätse tsäkwaď. Yesu a gwadatay: «Völumay wu mändaŋ.»

⁵⁶ Tsa na, bëba ta mäy i wawa a gatay härbäbëkka. Ane tuk na, Yesu a gwadatay: «Wu nakay a tãra aye na, kã tsikumay a ndëray bay.»

9

Yesu a slër gawla ngay hay kuro gër eye sulo

Mata 10.5-15; Markus 6.7-13

¹ Pat wuray na, Yesu a zalatay a gawla ngay hay kuro gër eye sulo, a hayatay gër. A völatay gëdaŋ ta mäzläb ka mahähëre fakalaw hay abëra ka ndo hay tebiye ada mämbäle tay ha abëra ma dävats tay hay. ² Ma slëriye tay ha na, mata dã ha Böy i Mbälom ada mämbäle tay ha ndo hay.

³ A tsikatay me a zläm, a gwadatay: «Ka deyumeye na, kã zlum wuray a hëlay bay tebiye. Kwa sakwal, kwa gwezem, kwa wu mändaŋ, kwa suloy ada kwa way mã zla peteked i mäkelkabo sulo bay. ⁴ Ka ndislum a gëma nakã ka deyumeye a dëma aye na, ndzum mä gay nakã ta tãma kurom tã mäŋgwese aye. Kã yum kurom abëra mä gay niye bäsë tsa bay. Ndzum mä dëma hus a pat nakã ka deyumeye a gëma mekeleŋ eye. ⁵ Ada ma gëma nakã ta wudä matäme kurom tãbey aye na, dum abëra ma gëma tay. Ahël nakã näkurom ka tsäväd mazlambar ka gërumeye ha tsäväd i gëma niye na, tötäkum ha bätëkwew i gëma tay

abëra ka sik kurom hay. Niye na, ta səriye ha ta tãma kurom bay.»

⁶Yesu a ndavatay ha bazlam ñgay niye na, tã hãl bo ti ye tuk. Ti ye na, ta hãhal ma gãma hay tebiye. Tã dã ha Labara Ñgwalak eye. Tã mbël tay ha ndo i dãvats hay kwa mænggay mænggay.

Herod a dzãdzar

Mata 14.1-12; Markus 6.14-16

⁷Azlakwa bay, Herod nenggeye bãy ka dala i Galile, a tsãne wu nakã faya ma giye bo aye na, a vëlay mãdzal gãr haladzay. Hãrwi ndo hay tã gwad: «Yuhana madzãhuãe ndo a yam kã mbëlaw abëra ma mädahañ.»

⁸Siye hay tã gwad: «Ma giye maa yaw na, Eliya.»

Siye hay tã gwad sa: «Nenggeye na, ndo mädë ha bazlam i Mbëlom nôte mã walañ i ndo mädë ha bazlam i Mbëlom niye hay ahãl niye a lëtsew abëra ma mädahañ.»

⁹Ane tuk na, Herod a gwad: «Yuhana na, maa dãs faya abëra gãr na, neñ. Ada ndo nakay na tsãne ndo hay faya ta tsikiye faya na, way?»

Tsa na, a pëla tsãved mænggatay a Yesu.

Tapã i daf zlam tã kãlef sulo

Mata 14.13-20; Markus 6.30-44; Yuhana 6.1-14

¹⁰Anãke na, ndo i maslañ hay tã maw tuk. Tã maw ka tãv i Yesu ta tãkëray wu nakã tã gaw aye. Ma dãba aye na, Yesu ta ndo i maslañ ñgay hay ti ye abëra ka tãv niye. Ti ye a tãv aye andaya bãse ta gãma nakã tã zalay Betesayda aye.

¹¹Ane tuk na, ndo hay ta sãr fataya. Tsa na, tã patay bãyay. Yesu a ñgatatay na, a tãma tay ha. A datay ha Bãy i Mbëlom ada a mbël tay ha ndo i dãvats hay.

¹²Mazlambar huwa faya ma giye na, gawla i Yesu hay ta hãndzãd ka tãv i Yesu. Ti ye naha tã gwadãay: «Gwadãtay a ndo neheye na, tã ye a wuzlahgãma ada a gay i ndo neheye tã mbay naha a wuzlahgãma aye. Tã ye mata hãne mã dãma ada mata nde wu mãnday bõna, kãkay? Hãrwi nãkway anañ na, ma tãv nakã dãreñ aye.»

¹³Ane tuk na, Yesu a gwadãtay: «Nãkurom eye vëlumatay wu mãnday!»

Ta mbädãy faya, tã gwadãay: «Tapã i makwala andaya na, zlam ada kãlef hay sulo tsa. A saka na, nãmaã ye mata sãkãmaw wu mãnday hãrwi ndo neheye tebiye dãw?»

¹⁴Ndo neheye tebiye ka tãv i Yesu aye na, haslãka hay ta giye gwezem zlam.

Yesu a gwadãtay a gawla ñgay hay: «Dum gwadãmãtay a ndo hay tã ndza ka dala. Tã ndza bãruk i ndo kuro kuro zlam, kuro kuro zlam.»

¹⁵Tsa na, gawla ñgay hay ta tãma wu nakã a tsikatay aye. Ti ye tã tsikatay a ndo niye hay andza niye. Tã ndza bãruk kuro kuro zlam, kuro kuro zlam.

¹⁶Tsa na, Yesu a hãl tapã i makwala zlam tã kãlef niye hay sulo aye. A zãba dãre a mbëlom ada a gay naha sisãe a Mbëlom hãrwi wu mãnday niye. A ñgãna ha ada a vëlatay a gawla ñgay hay hãrwi ada nãteye dãrmak tã ñgãnatay a ndo hay.

¹⁷Gawla i Yesu hay ta ñgãnatay wu mãnday niye a ndo hay. Kwa way a nda wu mãnday niye ka mãrehe. Tã hayay gãr a bãmälã nakã a zãkaw aye na, a rah gwarñ hay kuro gãr eye sulo.

Dedek eye Yesu na, way?

Mata 16.13-19; Markus 8.27-29

¹⁸Pat wuray na, Yesu faya ma dũwuliye me mahãnggeye. Gawla ñgay hay ti ye ka tãv ñgay. Tã ndisl naha na, Yesu a tsãtsãh fataya, a gwadãtay: «Ndo hay tã gwad fagaya, neñ na, way?»

¹⁹Ta mbädãy faya, tã gwadãay: «Siye hay tã gwad nãkar na, Yuhana madzãhuãe ndo a yam. Ndo mekeleñ eye hay tã gwad nãkar na, Eliya. Siye hay tã gwad nãkar na, nôte mã walañ i ndo mädë ha bazlam i Mbëlom niye hay ahãl niye a lëtsew abëra ma mädahañ.»

²⁰Yesu a tsãtsãh fataya, a gwadãtay: «Ada nãkurom ka gwadũm i kurom, neñ na, way?»

Tsa na, Piyer a gwadãay: «Nãkar na, Kãriste, ndo nakã Mbëlom a slãraw aye.»

²¹Tsa na, Yesu a gatay me, a gwadãtay: «Kã dũmay ha a ndãray bay.» ²²A gwadãtay sa: «Neñ Wawa i Ndo na, kutoñ na siye dãretsãtsh haladzay. Madugula i Yahuda hay, bagwar hay i ndo neheye tã vëlaway wu a Mbëlom aye ta ndo mãdzãngawa bazlam i Mbëlom mapala eye na, nãteye ta wudũye ga bay. Ta kaliye ga ha, ta ta kãdũye ga. Ane tuk na, na hãniye sulo mamahkar eye na, na lëtseweye abëra ma mädahañ.»

Mãpay bãyay a Yesu na, kãkay?

Mata 16.20-28; Markus 8.30-9.1

²³ Tsa na, Yesu a zalatay a ndo hay ta gawla ngay hay ka tɔv ngay. A gwadatay a nɔteye tebiye: «A say a ndoweye mɔperɔ bɔzay na, mɔ gɔr ha wu nakɔ a say a dɔrev ngay aye. Mɔ zla mayako mazlɔmbadɔ eye ada mɔ perɔ bɔzay pat pat. ²⁴ Andza niye, ndo nakɔ a say mɔtɔme ha mɔsɔfɔre ngay aye na, ma dziye ha dɔh. Ane tuk na, ndo nakɔ ma dziye ha mɔsɔfɔre ngay hɔrwi ga aye na, ma tɔmiye ha dɔh. ²⁵ Tadɔ ndoweye kɔ huta zlele i mɔndzibɔra tebiye a nɔngɔye, ane tuk na, kɔ dze ha mɔsɔfɔre ngay na, ngama ngay aye na, mey?»

²⁶ «Tadɔ ndoweye ka kɔrah ga ada kɔ dɔatay ha bazlam ga a ndo hay bay na, nɔnɔ darmak na ta kɔrahiye na. Na ta kɔrahiye na na, ahɔl nakɔ nɔnɔ Wawa i Ndo na deyeweye ta mɔzlaɔ ga ada ta mɔzlaɔ i Bɔba Mbɔlom ada ta gawla i Mbɔlom hay aye.»

²⁷ Yesu a gwadatay sa: «Sɔrum ha na, ndo siye hay mɔ walaɔ kurom neheye anɔke kanaɔ aye, nɔteye na, ta mɔtiye zuk bay. Ta ta mɔtiye na, ta ngateye ta dɔre tay a Bɔy i Mbɔlom nakɔ ma lɔviye bɔy ngay ta gɔdaɔ aye tɔday.»

*Bo i Yesu a mbɔda
Mata 17.1-8; Markus 9.2-8*

²⁸ Ma dɔba i bazlam ngay niye a tsik aye a ndza mɔhɔne tsamahkar na, a zalay a Piyer, a Yuhana, ada a Yakuba, ti ye tɔ tsal a mahɔmba. Ti ye a dɔma na, mata dɔwule me.

²⁹ Ahɔl nakɔ Yesu faya ma dɔwuliye me aye na, dɔre ngay a mbɔda. Petekɔd ngay a mbɔda herre kudɔkudɔk, a slɔda haladzay. ³⁰ Kwayaɔnɔ, ndo hay sulo ti yaw ka tɔv ngay. Nɔteye faya ta tsikiye me. Ndowneye niye hay na, Musa ta Eliya. ³¹ Ti yaw na, tɔ dzaydzay i Mbɔlom. Tɔ tsik ka mɔsler i Yesu nakɔ ma ta ndɔviye ha ta mɔdahaɔ ngay ma Zerozelem aye.

³² Ahɔl nakɔ ndo niye hay sulo aye faya ta tsikiye me ta Yesu aye na, Piyer ta ndo neheye nɔteye dziye na, nɔteye mandzahɔra eye. Ane tuk na, ta pɔdeke abɔra ka mɔndzehɔre. Ta pɔdeke na, tɔ ngatay a dzaydzay i Yesu ada tɔ ndo niye hay sulo malɔtsa eye hay ka tɔv i Yesu aye.

³³ Ka tɔv nakɔ ndo niye hay ta diye wu tay abɔra ka tɔv i Yesu aye na, Piyer a

gwadɔy a Yesu: «Bɔy ga! Lele na, ndza-kwa kanaɔ. Nɔmaa kɔruwakumeye madzawadzawa mahkar, nɔte i yak, nɔte i Musa ada nɔte i Eliya.» Piyer a tsik andza niye na, a sɔr wu nakɔ ma tsikiye bay.

³⁴ Ahɔl nakɔ faya ma tsikiye andza niye na, pazlay a mbɔzlaw a dɔrɔzl tay ha dezɔgɔlɔm. Gawla i Yesu niye hay mahkar eye tɔ ngatay a pazlay niye a dɔrɔzl tay ha aye na, ta dzɔdzar haladzay.

³⁵ Ma pazlay niye na, mɔtsike me a tsɔnew abɔra mɔ dɔma, a gwad: «Nakay na, wawa ga. Na zla na, nɔngɔye. Pumay zlɔm a wu nakɔ ma tsikakumeye!»

³⁶ Ma dɔba i bazlam niye, tɔ ngatay na, a Yesu mahɔngɔye. Gawla i Yesu niye mahkar aye wu nakɔ tɔ ngatay aye na, ta tɔkɔray a ndɔray zuk bay. Tɔ ndza wu tay tete.

Yesu a mbɔl ha wawa wuray mahorvov a gay

Mata 17.14-18; Markus 9.14-27

³⁷ Tɔdɔ eye na, Yesu ta gawla ngay niye hay mahkar aye, tɔ mbɔzlaw abɔra mɔ mahɔmba. Faya ta mbɔzlaweye na, ndo hay haladzay ti yaw mɔdze gɔr tɔ Yesu.

³⁸ Mɔ walaɔ i ndo niye haladzay aye na, ndoweye andaya a pa bo ka mawude. A gwad: «Miter! Amboh zɔba ka wawa ga nakay tey! Wawa ga mekeleɔ eye andaya bay. Nɔngɔye nɔte ngwɔn. ³⁹ Fakalaw a gɔsawa na. A gɔsawa na na, ta gɔdaɔ. A wudawa ka bo ada a kalawa ha ka dala bɔra bɔra. Makukufay a yawaw ka bazlam. A gawa ha dɔretsɔtseh haladzay ada a yawa faya abɔra bɔse bay. ⁴⁰ Na gatay amboh a gawla yak hay tɔ hɔhar faya abɔra fakalaw tey na, tɔ mba faya bay.»

⁴¹ Yesu a tsɔne andza niye na, a wuda, a gwad: «Nɔkurom neheye anɔke, ka dzalum ha ka Mbɔlom bay aye. Na zliye ngatay hɔrwi kurom na, mɔndze hadzɔgay. Ahɔ! Do, zla ahaya wawa yak eye kanaɔ!»

⁴² Tsa na, Bɔba i wawa a ye a zla ahaya wawa niye. Ahɔl nakɔ wawa niye ma ta husiye naha ka tɔv i Yesu kɔdɔfiya na, mahorvov a kal ha ka dala bɔra. A tambolom ha ka dala ta gɔdaɔ.

Kwayaɔnɔ Yesu a ngarɔz ka mahorvov niye. A mbɔl ha wawa ada a valay ha a bɔba ngay. ⁴³ Ndo niye hay tebiye ka tɔv niye a gatay hɔrɔbabɔkka. Tɔ gwad: «Ta dedɔk Mbɔlom na, gɔdaɔ eye.»

Yesu a da ha madaharɗay ɗgay
Mata 17.22-23; Markus 9.30-32

Noteye tebiye a gatay hɗarɓabɓakka. Yesu a gwadatay a gawla ɗgay hay: ⁴⁴ «Wu nakɓ na dakumeye ha anɓke aye na, pum na a wuzlah i madzal gɗr kurom lele: Neɗ Wawa i Ndo na, ta gɗsiye ga, ta vɓlateye ga ha a hɓlay a ndo hay.»

⁴⁵ Ane tuk na, gawla ɗgay hay ta tsɓne bazlam ɗgay niye bay. Matsɓne ɗgay eye andza mɓgwede kɓkay na, mangaha eye hɗrwi ada tɓ tsɓne bay. Ada zluwer a gatay matsɓtsehe ka Yesu ka gɗr i bazlam eye niye.

Matɓme wawa hay
Mata 18.1-5; Markus 9.33-37

⁴⁶ Gawla i Yesu hay ta dazlay mɓkɓde wuway mɓ walaɗ tay. Tɓ kɓd wuway na, mɓsɗr ha bagwar eye mɓ walaɗ tay na, way?

⁴⁷ Ane tuk na, Yesu a sɗratay naha ka wu nakɓ tɓ dzala aye. Tsa na, a zla wawa. A lɓtse ha ka tɓv ɗgay. ⁴⁸ A gwadatay: «Ndowneye ka tɓma na wawa nakay lele hɗrwi nakɓ a wuda ga aye na, a tɓma na, neɗ. Ndowneye ka tɓma ga na, a tɓma na, ndo nakɓ a slɓra ga ahaya aye. Hɗrwi ndo nakɓ wawa eye mɓ walaɗ kurom aye, maa tɓra bagwar eye na, neɗgeye duh.»

Ndo nakɓ kɓ neɗ dɓre bay aye na, ndo ga
Markus 9.38-40

⁴⁹ Ma dɓba eye na, Yuhana a gwaday: «Bɓy Maduwerɗ, nɓmaa ɗgatay a ndoweye faya ma hɗhariye fakalaw abɓra ka ndo ta mɓzele yak. A samay hɓbe mɓgay me hɗrwi neɗgeye na, mɓ walaɗ kway bay.»

⁵⁰ Ane tuk na, Yesu a mbɓday faya a gwaday: «Kɓ gumay me bay. Hɗrwi ndo nakɓ kɓ nakum dɓre bay aye na, neɗgeye ndo kurom.»

Yesu a ye a Zerozelem

⁵¹ Hɓlay nakɓ kutoɗ Yesu ma diye abɓra ka mɓndzibɓra aye mazlambar kɓ ndislew. Tsa na, a hɓl bo ta dedek eye mede a Zerozelem.

⁵² A slɓr ndo i mɓsler ɗgay hay kame. Ti ye naha tɓ fɓlɓkwa a gɓma i Samari hɗrwi mede mɓlɓwe ha bo tɓ mede i Yesu nakɓ ma diye a dɓma aye. ⁵³ Ane tuk na, ndo i gɓma niye hay ta wuda mɓ ye naha a gɓma tay bay. Ta wuda bay na, hɗrwi nakɓ faya ma diye ta diye i Zerozelem aye.

⁵⁴ Yakuba ta Yuhana tɓ tsɓne andza niye na, tɓ gwaday a Yesu: «Bɓy Maduwerɗ! A

saka na, nɓmaɓ tsɓtsahaw ako mɓ mbɓlom mɓ mbɓzlaw fataya matɓma tay ha abɓra mɓ dɓma daw?»

⁵⁵ Yesu a tsɓne me tay niye na, a mbɓda me ka tɓv tay a gatay me. ⁵⁶ Tsa na, ti ye a gɓma mekeleɗ eye.

Gawla i Yesu hay tɓ vɓl bo tay peteh ka mɓpay bɓzay a Yesu

Mata 8.19-22

⁵⁷ Ahɓl nakɓ nɓteye ka tsɓved faya ta diye na, ndo wuray a yaw ka tɓv i Yesu, a gwaday: «Kwa a ɗgay ka diye na, na pakeye bɓzay.»

⁵⁸ Yesu a gwaday: «Mezerew hay na, bɓd tay andaya hɗrwi mɓhɓne mɓ dɓma, diyerɗ hay dɓrmak gay tay andaya. Ane tuk na, neɗ Wawa i Ndo na, tɓv ga andaya nakɓ na hɓniye mɓ dɓma hɗrwi mazɓzukwe bo aye bay.»

⁵⁹ Yesu a gwaday a ndo mekeleɗ eye: «Peɗ bɓzay.»

Ane tuk na, ndo niye a gwaday a Yesu: «Bɓy ga! Vɓleɗ tsɓved nɓ ye, nɓ la na bɓba ga tɓday.»

⁶⁰ Yesu a mbɓday faya a gwaday: «Gɗr ha madaharɗ hay tɓ la bo tay. Nɓkar, do ta dɓ ha Bɓy i Mbɓlom.»

⁶¹ Ndo mekeleɗ eye a yaw ka tɓv i Yesu sa a gwaday: «Bɓy Maduwerɗ, neɗ na, na pakeye bɓzay. Aya ane, vɓleɗ tsɓved nɓ ye, nɓ tsikatayaw me a ndo i gay ga hay tɓday.»

⁶² Yesu a da ha parakka, a gwaday: «Ndowneye faya ma fɓtiye tɓ sla hay na, ma sliye faya mazɓbe dɓre ta dɓba bay. Andza niye ndoweye niye na, ma sliye faya mɓge mɓsler i Bɓy i Mbɓlom bay.»

10

Yesu a slɓr tay ha gawla ɗgay hay kuro kuro tasɓla gɗr eye sulo

¹ Ma dɓba eye na, Yesu a pala gawla ɗgay mekeleɗ eye hay kuro kuro tasɓla gɗr eye sulo hɗrwi mɓslɓre tay ha. A slɓr tay ha na, sulo sulo kame ɗgay, a wuzlahgɓma hay tebiye ada a tɓv neheye bo ɗgay eye a say mede a dɓma aye dɓrmak.

² A pala tay ha na, a gwadatay: «Wu mɓnday andaya haladzay mɓpele ka dala. Ane tuk na, ndo mɓpele na abɓra ka dala na, nɓteye haladzay bay. Hɗrwi niye, gumay amboh a ndo i guvah mɓ sɓkah ha ndo i mɓsler hay hɗrwi mɓpele wu mɓnday abɓra ka dala.

³ «Dum! Na sləriye kurom ha na, nakurom ka tərüm andza wawa i təbaŋ hay a wuzlah i ndo neheye nətəye andza kəra i pesl hay aye. ⁴ Ka deyumeye na, kâ həlüm suloy a həlay bay, kâ zlum bəboro bay, kâ həlüm taharak kurom hay a sik bay, kâ lətsüm ka tsəved hərwi mətsikay me a ndo bay.

⁵ «A gay nakə ka deyumeye a dəma aye na, lahum mägweđe: “Zay mâ ndza ka gay nakay.” ⁶ Tađə ndəray ka təma kurom mə gay niye lele na, zay kurom ma ndziye ka gay niye. Tađə ka təma zay kurom bay na, mum ha zay kurom. ⁷ Ndo nakə ka təma kurom aye na, ndzum mə gay ŋgay. Wu nakə ta vələkumeye na, ndayum, ada sum wu məse nakə ta vələkumeye, hərwi ndo məge məsler na, kutəŋ ma hutiyə merəbe ŋgay.

⁸ «Tađə ka ndislum a wuzlahgəma waray waray ta təma kurom na, ndayum wu nakə ta vələkumeye. ⁹ Mbəlüm tay ha ndo i dāvats niye hay ma gəma niye ada kâ gwadumatay a ndo i gəma niye hay: “Bəy i Mbəlüm ka həndzədaw fakuma.” ¹⁰ Ane tuk na, kâ yum kwa a gəma waray, waray, ta təma kurom bay na, dum kurom abəra ma gəma niye. Dum ka tsəved ada gwadumatay a ndo hay tebiye: ¹¹ “Burhway i gəma kurom nakay a mətsamay ka sik aye na, nəmaa tətəkwakum na kurom. Duh bay! Sərum ha na, Bəy i Mbəlüm ka həndzədaw fakuma.” ¹² Sərum ha pat i sariya i Mbəlüm na, sariya i ndo i gəma niye na, ma ziye i gəma i Sodom.* »

Dəretsətseh ka gəma neheye ta təma Yesu bay aye

Mata 11.20-24

¹³ Yesu a gwad sa: «A nakurom ndo i gəma i Koraziyə hay, tuwum bo kurom, hərwi dəretsətseh ka gər kurom! A nakurom ndo i gəma i Betesayda hay, tuwum bo kurom hərwi dəretsətseh ka gər kurom. Hərwi tađə masuwayəŋ neheye na ge mə gay kurom aye nâ ge ma gəma i Tir ta gəma i Sidonə na, atay na, ndo i gəma niye hay ta dzaliye bo tay ta tuwiye, ta pa ka bo tađay manasa eye ada ta kutsiyə bətekwe maləməts a gər hərwi məde ha na, ta gər ha mezeleme tay. ¹⁴ Hərwi niye, pat nakə Mbəlüm ma gateye sariya a ndo hay aye na,

sariya kurom ma diye me ma ziye i ndo i gəma i Tir ta Sidonə.

¹⁵ «Nakurom ndo i gəma i Kafənahum hay, ka dzalum nakurom na, Mbəlüm ma ta həliye kurom a mbəlüm wal daw? A'ay! Nakurom duh na, Mbəlüm ma ta mbəzliye kurom ha na, a təv mändze i mədahəŋ hay.»

¹⁶ Yesu a gwadətay a gawla ŋgay sa: «Ndoweye kə pa zləm ka bazlam kurom ada ka təma na, a təma na, neŋ. Ndoweye ka təma kurom bay na, a təma bay na, neŋ. Ndoweye ka təma ga bay na, a təma bay na, ndo nakə a sləra ga ahaya aye.» Ndoweye neheye kuro kuro tasəla gər eye sulo aye ti ye.

Gawla i Yesu neheye kuro kuro tasəla gər eye sulo aye tə maw

¹⁷ Anəke na, gawla i Yesu niye hay kuro kuro tasəla gər eye sulo aye tə maw tuk. Tə maw na, tə məŋgwese eye mə dərev tay lele. Tə gwaday a Yesu: «Bəy Maduweŋ, kwa fakalaw hay ta rəhamay ha gər tə məzele yak.»

¹⁸ Yesu a mbədatay faya a gwadətay: «Na ŋgatay a Fakalaw a dədaw mə gəma andza mawutsədə i Mbəlüm. ¹⁹ Anaŋ tsənüm! Na vələkum gədaŋ ka mandəresle tay ha dədə hay ta hərdədə hay ada ka mandəresle na gədaŋ i ndo mənə dəre kurom tebiye. Wu-ray kwa tsekweŋ ma gəkumeye bay. ²⁰ Ane tuk na, kâ ŋgwasum hərwi nakə fakalaw hay ta rəhakum ha gər aye bay. ŋgwasum duh na, hərwi məzele kurom hay mawatsa eye mə mbəlüm.»

Yesu a ŋgwasu

Mata 11.25-27, 13.16-17

²¹ Kwayəŋŋa Məsəfərə Tsədaŋŋa eye a rahay a bo a Yesu. Tsa na, a wuda tə məŋgwese eye, a gwad: «A nəkar Bəba Mbəlüm, ndo mələwe magərməbəlüm ta dala, na gaka sisə hərwi nəkar ka datay ha wu nakə maŋgaha eye a ndo neheye tə sər wuray bay aye, ada ka ŋgaha abəra ka ndo i ndaraw hay ta ndo neheye nətəye tə sər wu aye. Ayaw, Bəba Mbəlüm, a yaka a gər a nəkar hərwi mē ge bo andza niye.»

²² Yesu a gwad sa: «Bəba ga kə vələŋ wu hay tebiye. Wawa i Mbəlüm way na, ndəray a sər bay. Maa sər na, Bəba Mbəlüm nətə ŋgweŋ. Ada Bəba way na, ndəray a sər bay.

* 10:12 Madazlay i wu hay 19.1-29.

Maa sər na, neŋ wawa ŋgay ada maa sər na ndo neheye a seŋ mədətay ha aye.»

²³ Tsa na, Yesu a mbəda me ka tøv i gawla ŋgay hay, a gwadətay a nətəye mahətəye: «Ŋgwasum hərwi wu nakə faya ka ŋgatumay aye! ²⁴ Hərwi sərūm ha na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay ta bəy hay haladzay a satay haḅe mənŋgatay a wu nakə faya ka ŋgatuməye, ane tuk na, ta ŋgatay bay. A satay matsəne wu nakə faya ka tsənuməye, ane tuk na, ta tsəne bay.»

Dzeke i ndo i Samari

²⁵ Ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye andaya ka tøv eye niye dərma. A lətse a tsətsah ka Yesu, a gwadāy: «Miter, na giye na mey, nakə ada nā huta sifa naka ma ndəviye bay aye? A tsikay andza niye na, hərwi mähəle faya abəra suwat.»

²⁶ Yesu a gwadāy: «Ka dzanŋa mə derewel i Musa, a gwad na, kəkay?»

²⁷ Ndo niye a mbədāy faya: «A gwad na: “Wudā na Bəy Maduweŋ Mbəlom yak tə dərev yak tebiye, ta məsəfəre yak tebiye, ta gədaŋ yak peteh, ada tə metsehe yak tebiye.†” Ada: “Wudā ndo i maged yak dərma andza ka wudā na gər yak.‡”»

²⁸ Yesu a gwadāy: «Tədə! Ka mbəda faya lele. Ge andza niye ada ka hutiyə məsəfəre.»

²⁹ Ane tuk na, ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye niye a say məgwadāy a gər ŋgay na, neŋgeye ndo i dedek. A tsətsah ka Yesu a gwadāy: «Ada matəra ndo nakə na wudiyə andza neŋ aye na, way?»

³⁰ Yesu a mbədāy faya a gwadāy: «Ndo wuray a yaw abəra ma Zerozelem ma diye a Zeriko. Məkal hay tə mbəzla faya. Ta buwa faya abəra wu ŋgay hay tebiye. Tə kəd na lehhe. Tsa na, ta hway wu tay. Tə gər ha ndo niye maḅərzla eye.

³¹ «Ndo məvəlay wu a Mbəlom wuray andaya a mbəzlaw ta tsəved eye niye. A ŋgatay a ndo niye na, a ŋgadāy tsanŋəhha dərəŋ. A ye ta tsəved mekeleŋ eye.

³² «Andza niye, ndo i Levit wuray a ndisl ka tøv eye niye, a ŋgatay a ndo niye na, a ŋgadāy dərəŋ. A ye ŋgway ta tsəved mekeleŋ eye.

³³ «Ane tuk na, ndo i Samari wuray a ye naha. Faya ma diye a mahəhele, a ndisl ka

töv niye. A ŋgatay a ndo niye na, a gay mə bo haladzay. ³⁴ A həndzəd naha ka tøv i ndo niye lele. A pəla ha gwezem ŋgay. A zlaw guzom a baray na abəra ka mbəlak. A mbəda faya mal ada a baray faya lele. A ndəv ha na, a zla na ka gər i zunŋo ŋgay a ye ha a gay i mbəlok hay. A gay gər mə dəma lele.

³⁵ «Tədə eye ma ta diye ŋgway na, a təlaka həlay a gwezem, a zlaw kwar i suloy sulo. A vəlay a ndo mäge məsler mə gay i mbəlok niye hay. A gwadāy: “Gay gər a ndo nakə lele. Aza na maweye tə fanəŋ na, na makeye ha wu nakə ka dze ha haladzay hərwi ŋgay aye.”»

³⁶ Yesu a gwadāy sa: «Ka nəkar na, mə waləŋ i ndo neheye mahkar aye, matəra ndo i maged i ndo nakay məkal hay tə kəd na aye na, way?»

³⁷ Ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye niye a mbəda faya a Yesu a gwadāy: «Ndo nakə a gay ŋgwalak aye.»

Yesu a gwadāy: «Aya! Nəkar dərma do ge andza niye.»

Wu lele eye nakə ndo ma hutiyə aye

³⁸ Yesu ta gawla ŋgay hay tə həl bo, ti ye a gəma mekeleŋ eye. Ahəl nakə nətəye ka tsəved faya ta diye na, a ye a gəma wuray. Mə dəma na, ŋgwas eye andaya tə zalay Marta a təma na a gay ŋgay.

³⁹ Ŋgwas niye na, malamar ŋgay andaya tə zalay Mari. Neŋgeye na, a ndza ka tøv i Yesu faya ma piye zləm ka matətike i Yesu. ⁴⁰ Azlakwa bay Marta i ŋgay na, faya ma giye məsler hay wal wal ma löver. A yaw ka tøv i Yesu. A yaw na, a gwadāy: «Bəy Maduweŋ, na gaka mə bo təḅədew? Malamar ga a gər ga ha mahageye ka mäge məsler hay wal wal tebiye na, kəkay. Gwadāy mā yaw, mā dzəna ga.»

⁴¹ Bəy Maduweŋ a mbədāy faya a gwadāy: «Marta, Marta nəkar na, ka vəlay ha mədzał gər ada ka hatsay düh a məsler haladzay na, kəkay? ⁴² Ane tuk na, wu nətə ka nəkar na, kə mətəsa fakaya abəra. Mari düh na, kə zla wu nakə lele aye. Dədə ndəray ma sliye məzle faya abəra bay.»

† 10:27 Bazlam mapala eye masulo eye 6.5. ‡ 10:27 Levitik 19.18.

11

Maduwulay me a Mbəlom na, kəkay?
Mata 6.9-13, 7.7-11

¹ Pat wuray na, Yesu a dūwulay me ma təv eye andaya. A ndəv ha maduwule me na, ndo nəte mə walaŋ i gawla ŋgay hay a tsətsah faya, a gwaday: «Bəy Maduweŋ, tətikamay maduwule me a Mbəlom andza i Yuhana nakə a tətikatay a gawla ŋgay hay ahl niye.»

² Yesu a gwadatay: «Ka dūwulumay me na, ka gwadumeye:

Bəba may,

kwa way m̄ sər ha, məzele yak na, tsədəŋŋa.

Ndo hay tebiye t̄ zambadaka.

Bəy yak mə gəma m̄ ge bo ka təv may dərma,

³ vəlamay wu mənday nakə ma slameye pat pat aye,

⁴ Pəsamay ha mənese may,

hərwi nəmay dərma nəmaa pəsataj ha a ndo neheye tə gamay mənese aye.

Tsəpa may hərwi ada Fakalaw m̄ səpat may bay.»

⁵ Yesu a gwadatay sa: «Agəla ndo nəte mə walaŋ kurom dzam ŋgay andaya. Ane tuk na, a ye ka təv i dzam ŋgay niye ta maŋərhəvaɖ. A ye naha a tsətsah a gwaday: “Dzam ga amboh vəleŋ tapa i ɖaf mahkar tey. “Hərwi ndo nəte mə walaŋ i dzam ga hay a yaw a mahəhele. A ndislew anəke a gay ga. Ane tuk na, wuray andaya məvəlay bay.” ⁷ Ndo niye mə gay aye a mbədayaw faya, a gwaday: “Gər ga ha, k̄a wurdeŋ me bay! Na dərəzl na məged ga tsiy. Neŋ ta wawa ga hay nəmaa həna tsiy. Na siye faya mələtse məvələka ɖaf sa bay.”»

⁸ Yesu a gwadatay sa: «Sərūm ha na, kwa taɖə a say mələtse bay bəbay na, ma lətsiye ma vəleye wu nakə a say aye. Ma vəleye na, hərwi a gay amboh haladzay bəna hərwi dzam bay.

⁹ «Neŋ faya na tsikakumeye: Tsətsahum, ta vəlakumeye, pəlum, ka hutumeye, fumay a məged, ta həndəkakumeye abəra ma məged. ¹⁰ Hərwi kwa way ka tsətsah na, ta vəleye, kwa way ka pəla na, ma hutiiye, ada kwa way kə fay a məged na, ta həndəkeye abəra ma məged.

¹¹ «Way mə walaŋ kurom taɖə wawa ŋgay ka tsətsah faya kələf na, ma vəleye ɖəɖə ɖaw? ¹² Kəgəbay ka tsətsah faya ɖəsle na, ma vəleye hərdəɖə ɖaw? ¹³ Nəkurom neheye sadzək ŋwalak eye hay bay aye ka sərūm məvəle wu ŋwalak eye hay a wawa kurom hay dūh tuk na, ada Bəba kurom mə mbəlom ma ziye kurom ha ta məvəle Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a ndo neheye ta tsətsah faya aye bəɖaw!»

Mbəlom kəgəbay Fakalaw

Mata 12.22-30; Markus 3.20-27

¹⁴ Pat wuray na, Yesu faya ma həhariye fakalaw abəra mə bo i ndoweye andaya a təra ha mandək eye. Fakalaw a yaw abəra mə bo i ndo niye na, ndo niye a tsik me lele. A gatay a ndo niye hay mahaya gər eye hərbaɖəkkə. ¹⁵ Ndo mekeleŋ eye hay mə walaŋ tay niye na, tə gwad: «Maa vəlay gəɖəŋ ka mahəhere fakalaw hay na, Bedzabul bay i fakalaw hay.» ¹⁶ Ndo mekeleŋ eye hay na, a satay məhəle faya abəra suwat. Ta tsətsah faya tə gwaday: «Gamay masuwayaŋ nakə ma ɖiye ha ka yaw abəra ka təv i Mbəlom aye.»

ŋgama Mbəlom

¹⁷ Ane tuk na, Yesu a sərataj naha ka məɖzal gər tay. A gwadatay: «Taɖə ndo i gəma hay ta ŋgəna, faya ta giye vəram mə walaŋ tay na, gəma niye ma ɖziye. Gəma mekeleŋ eye ma dufiye na. Taɖə ndo hay mə gay tay faya ta giye magazləga mə walaŋ tay na, ndo niye hay mə gay niye ta hutiiye gəɖəŋ məndze huya bay. ¹⁸ Taɖə Fakalaw tə Fakalaw ma giye magazləga ka bo ŋgay na, ka dzalum na, bəy ŋgay na ndziye huya na, ma kəkay? Sa na, ka gwadum maa vəleŋ gəɖəŋ ka mahəhere fakalaw na, Bedzabul. ¹⁹ Ka gwadum maa vəleŋ gəɖəŋ ka mahəhere fakalaw na, Bedzabul. Ane tuk na, a dzam kurom hay na, maa vəlatay gəɖəŋ ka mahəhere fakalaw hay na, way? Andza niye, dzam kurom hay faya ta ɖiye ha na, dedək andaya mə nəkurom bay. ²⁰ Maa vəleŋ gəɖəŋ a neŋ ka mahəhere fakalaw na, gəɖəŋ i Mbəlom. Andza məgwede na, Bəy i Mbəlom ɖa ki yaw tsiy hus ka təv kurom.»

²¹ Yesu a gwadatay sa: «Ndo gəɖəŋ eye tə wu həlay ŋgay na, ma tsəpiye gay ŋgay lele wuray ma tətaliye ka zlele ŋgay kwa tsekweŋ bay. ²² Ane tuk na, taɖə ndo mekeleŋ

eye a ze neŋgeye ta gədarj ki yaw na, ma buwiye faya abəra wu həlay ŋgay niye hay a səmawa ha ka bo aye. Ada ma həliye zlele i ndo niye ma ŋgənataj ha a ndo hay tebiye.»

²³ Yesu a gwadətay sa: «Ndo nakə neŋgeye tə neŋ bay aye na, neŋgeye ndo mənəŋ dəre. Ndo nakə ka dzəna ga bay aye na, neŋgeye düh ndo mənəsəŋ ha məsler.»

Məməw i məsəfəre nakə lele bay aye
Mata 12.43-45

²⁴ Yesu a gwadətay sa: «Fakalaw ki yaw abəra mə bo i ndo na, ma diye ma dzədziye mə kəsaf ma pəliye təv məzəzuk bo. Kə huta bay na, ma gwadəye a gər ŋgay: “Na mbədiye gər a gay ga nakə na yaw abəra mə dəma aye.” ²⁵ Ma mbədiye gər, kə ye naha kə ŋgatay a gay mafadə eye lele ada malambadə eye. ²⁶ Tsa na, ma diye ma həlawəse siye i məsəfəre neheye sewed eye hay wene wene ta ze neŋgeye aye tasəla. Ta fələkwiye a gay, ta ndziye mə dəma. Ka mandəve eye na, wu niye ma miye ka ndo niye ma ziye nakə kurre aye.»

²⁷ Ahəl nakə faya ma tsikiye andza niye na, ŋgwas wuray mə waləŋ i ndo niye hay haladzaj aye, a wuda a gwad: «Məŋgwese ka gər i ŋgwas nakə a wa kar aye ada ka sa wah ŋgay aye.»

²⁸ Ane tuk na, Yesu a mbədəj faya a gwadəj: «Məŋgwese düh na, ka gər i ndo neheye faya ta pay zlam a bazlam i Mbəlom ada faya ta giye andza nakə a tsik aye.»

Masuwayəŋ tə dzaydzaj
Mata 12.38-42; 5.15, 6.22-23

²⁹ Ka təv nakə ndo hay faya ta səkahiye naha haladzaj ka təv i Yesu aye na, Yesu a pa bo ka mətsike, a gwad: «Ndo neheye anəke aye na, lele eye hay bay. Ta tsətsahiye nə gatay masuwayəŋ na, kəkay! Asah! Ma dəba i masuwayəŋ i Zonas ndo mədə ha bazlam i Mbəlom nakə tə ŋgatay aye na, ta ŋgateye a masuwayəŋ mekeleŋ eye bay. ³⁰ Hərwi Zonas a təra na, masuwayəŋ ka gər i ndo i gəma i Ninive hay.* Andza niye neŋ Wawa i Ndo na təriye masuwayəŋ a ndo neheye anəke aye dərma. ³¹ ŋgwas wuray andza neŋgeye bəy bagwar eye, a yaw abəra ma diye i tsakay. A yaw mətsəne bazlam i Salomonj neheye maraha eye ta metsehe aye.† Ndo andaya kanəŋ

* 11:30 Zonas 1-4. † 11:31 1 Bəy hay 10.1-13.

a ze ha Salomonj. Hərwi niye, ahəl nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye na, ŋgwas nakay bəy bagwar eye ma deyeweye abəra ma diye i tsakay, ma lətsiye kame i ndo neheye mamataj ha mənese. ³² Pat i sariya i Mbəlom na, ndo i gəma i Ninive hay ta deyeweye. Ta lətsiye kame i ndo neheye anəke aye ta matay ha mənese. Hərwi ndo i gəma i Ninive hay tə tsəne bazlam i Mbəlom nakə Zonas a tsikatay aye na, ta gər ha mezeleme. Ndo andaya kanəŋ a ze Zonas bədaw?»

³³ Yesu a gwadətay sa: «Dadə ndo ma zlaweye lalam ŋgay ma piye faya ako ma ŋgahiye na kəgəbay ma hurəkwiye faya gəse daw? Ma piye na düh na, ka wu məpe lalam hərwi ada ndo neheye ta fələkwiye a gay aye mə dəwatay dzaydzaj.

³⁴ «Dəre yak na, andza lalam ma dəviye dzaydzaj a bo yak tebiye. Tadə dəre yak a zəba kwetseh kwetseh lele na, bo yak kətsek mə dzaydzaj. Ane tuk na, tadə dəre magulufa eye na, bo yak mə ləvoŋ. ³⁵ Ge metsehe lele bəna, wu nakə ma vəlakeye dzaydzaj aye mə təra ləvoŋ bay. ³⁶ Tadə bo yak kətsek mə dzaydzaj, təv kwa tsekweŋ ma ləvoŋ bəna, niye na bo yak tebiye mə dzaydzaj. Niye na, andza lalam nakə dzaydzaj ŋgay aye faya ma dəvakeye dzaydzaj aye.»

Yesu a matay ha mənese a Farisa hay ta ndo mədzəŋgawa bazlam i Mbəlom ma-pala eye

Mata 23.1-36; Markus 12.38-40

³⁷ Yesu a ndəv ha mətsike me na, Farisa wuray a zalay ka mənəde wu mənəday a gay ŋgay. Ti ye ta dazlay a mənəde wu mənəday.

³⁸ Farisa niye a zəba ka Yesu na, a gay wadəŋ wadəŋ. A gay wadəŋ wadəŋ na, hərwi Yesu kə bara həlay andza i kule tay nakə a tsik aye bay.

³⁹ Bəy Maduweŋ a gwadəj: «Nəkurom Farisa hay na, ka tsakadum na, dəba i gəsiyem ta dəba i bəgəlam, ane tuk na, nəkurom maraha eye ta mədzele ka makəle, ka məge sewed. ⁴⁰ Nəkurom na, matərakahaŋ eye hay. Sərum ha na, Mbəlom nakə a ge dəba i wu hay aye na, maa ge huđ eye na, neŋgeye dərma bədaw? ⁴¹ Duh na, wu neheye ma gəse ada neheye ka bəgəlam kurom hay na,

vəlumətay a mətawak hay ada wu hay tebiye ma təriye hərwi kurom tsədaŋŋa.

⁴² «Ane tuk na, nəkurom Farisa hay na, dəretsətseh ka gər kurom. Hərwi ka hayumay gər a slambah i ala kurom hay tebiye na, mə kuro na, ka zlawum nəte ka vəlawumay a Mbəlom. Azlakwa düh faya ka gərume ye ha dedək tə mawude bo i Mbəlom eye. Anaŋ gum wu nakə a ye ka bo mäge aye, ze mäger ha siye bay.

⁴³ «Nəkurom Farisa hay, dəretsətseh ka gər kurom. Hərwi mə gay i məduwule me na, ka wudum mənɗze ka təv mənɗze nakə ŋgwalak aye. Ada ka wudum t̄a tsikakum me ta mədəslakum ha gər ka təv məhay gər i ndo hay tebiye.

⁴⁴ «Nəkurom na, dəretsətseh ka gər kurom. Nəkurom na, ka ndzəkitem bo andza tsəvay neheye ndo hay faya ta həhaliye faya tə ŋgatay bay aye!»

⁴⁵ Ndo nəte mə walaŋ i ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay a gwadaŋ a Yesu: «Miter, ka tsik andza niye na, ka tsada nəmay dərmak.»

⁴⁶ Yesu a mbədaŋ faya a gwadaŋ: «Nəkurom ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay dərmak, dəretsətseh ka gər kurom! Nəkurom na, faya ka pumeye wu mamba eye ka ndo hay. Nəkurom eye kwa ta wur həlay nets ka lamumay madzəne tay ha bay.

⁴⁷ «Dəretsətseh ka gər kurom! Hərwi nəkurom faya ka dəzlumeye tsəvay male eye hay. Tsəvay niye hay na, i ndo məde ha bazlam i Mbəlom niye hay ahəl niye bəba tətə kurom hay tə kəd tay ha aye.

⁴⁸ Andza niye, ka bəzum ha na, nəkurom ma məsler i bəba tətə kurom niye ahəl niye. Nəteye ta kəd tay hay ndo məde ha bazlam i Mbəlom. Nəkurom i kurom na, faya ka dəzlumeye ka tsəvay tay aye hay. ⁴⁹ Hərwi niye Mbəlom ta ndaraw ŋgay kə tsik ahəl niye, a gwad: “Neŋ Mbəlom na sləratay naha ndo məde ha bazlam ga hay ta ndo i maslaŋ ga hay. Na slər tay naha na, ta kədiye tay hay siye mə walaŋ tay, ada siye hay ta gateye dəretsətseh.” ⁵⁰ A nəkurom ndo neheye bəgom aye, Mbəlom ma ta tsətsahiye fakuma ndo məde ha bazlam ŋgay neheye ka kədum tay ha zla anəke bay, kwa ka gər nakə Mbəlom a ge mənɗzibəra

aye. ⁵¹ Mbəlom ma tsətsahiye na, kwa ka məkəde i Abel[‡] hus ka Zakari nakə tə kəd na mə walaŋ i təv məvəlay wu a Mbəlom tə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom aye.[§]

⁵² «Nəkurom ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye, dəretsətseh ka gər kurom. Nəkurom na, ka dərazlumətay na maged i məsəre wu a ndo hay. Nəkurom eye na, ka deyumeye a dəma bay. Ada ndo neheye a satay məfələkwe a dəma aye na, faya ka kərəhumətay eye tsəved məfələkwe a dəma.»

⁵³ Yesu a ndəv ha mətsike me na, a yaw abəra mə gay niye. Ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay ta payaw bəzay abəra. Ti yaw na, tə wuya ka Yesu tə bazlam i terəŋgez hay wal wal. Ta tsətsah faya gər i bazlam hay wal tebiye. ⁵⁴ Ta tsətsah faya andza niye na, hərwi ada mə tsik bazlam nakə ŋgwalak eye bay aye. Ada a satay məhəle faya abəra suwat.

12

Məvəlay ha bo tebiye a Yesu
Mata 10.26-33, 12.32; 10.19-20

¹ Ahəl niye na, ndo hay haladzay ta haya gər. Nəteye ta giye gwezem wiye. Faya ta mbərasliye bo ka sik tay hay. Ka təv eye niye na, Yesu a lah mətsikatay me a gawla ŋgay hay təday. A gwadaŋ: «Tsəpum gər kurom abəra ka gəde i Farisa hay. Andza məgwede bəbək tay naka faya ta giye aye. ² Wu nakə tebiye maŋgaha eye na, ta diye ha, ada wu nakə tə tsikawa ta məkal aye na, ta diye ha. ³ Hərwi niye wu nakə ka tsikum ma ləvoŋ aye na, ma ta diye a zləm mə dzaydzay. Wu nakə ka tsikumay a zləm a ndo ta suksuk mə gay aye na, ndo hay ta ta tsəniye ka zavay.

⁴ «Malamar ga hay, neŋ faya na gwadaŋumeye: Kā dzədzarumay a ndo neheye ta dziye ha slo i bo aye bay. Nəteye na, ta sliye faya mäge wu mekeleŋ ma ziye nakay bay. ⁵ Ndo nakə ka dzədzarumeye na, na dākumeye ha: Dzədzarumay na, a Mbəlom. Ma dəba i mədahaŋ na, neŋgeye düh ma kaliye kurom ha a ako nakə ma mbatiye dāda bay aye. Ayaw! Sərum ha lele! Dzədzarumay na, a neŋgeye.

⁶ «Ka sərum təbədew, sisi hay zlam na, ta səkəm ta dala sulo bədaw? Mbəlom na, kwa

‡ 11:51 Madazlay i wu hay 4.8. § 11:51 2 Labara hay 24.20-22.

næte a mætsa ha gær bay. ⁷ Nækurom na, ka zum tay ha diyerj hay. Kwa mækwets i gær kurom na, Mbælom kær pasla na. Aya ane kær dzædzarum bay.

⁸ «Særum ha na, ndoweye kær dæ ha kame i do hay kær gwad: “Nerj gawla i Yesu” na, nerj Wawa i Ndo na ta diye ha nerjgeye gawla ga kame i gawla i Mbælom hay dærmak. ⁹ Ane tuk na, tadæ ndoweye kær dæ ha kame i ndo hay parakka a sær ga ha bay na, nerj na tsikiye kame i gawla i Mbælom hay, na sær na bay dærmak.

¹⁰ «Kwa kær tsik wu nakæ lelebay aye ka nerj Wawa i Ndo na, Mbælom ma pæseye ha. Ane tuk na, ndoweye kær tsalay ka gær a Mæsæfære Tsædærjja eye na, ma hutiiye mæpæse me bay.

¹¹ «Tadæ ta diye kurom ha a gay i maduwule me adæ kame i ndo mælæve dala hærwi mæge sariya na, kær dzalum “Næmaa ta giye kækay” bay, kægæbay “Næmaa ta gwadiye mey” bay. ¹² Mata dækum ha wu nakæ ka tsikumeye na, Mæsæfære Tsædærjja eye.»

*Zlele eye hay tæ zlele eye bay aye hay
Mata 6.25-34, 6.19-21*

¹³ Tsa na, ndoweye mæ walarj i ndo niye hay a yaw ka tæv i Yesu a gwaday: «Miter, gwaday a malamar ga na, næmaa jgæna zlele nakæ bæba may a gæramay ha aye.»

¹⁴ Yesu a mbøday faya a gwaday: «Dzam ga, maa pa ga mægakum na sariya i wu kurom hay kægæbay mangænakum ha zlele kurom na, maa pa ga way?»

¹⁵ Tsa na, a gwadatay a ndo hay tebiye: «Gum metsehe! Hæbum gær kurom abæra ka bor i zlele. Hærwi kwa ndo nerjgeye zlele eye bæbay na, sifa jgay mæ zlele jgay niye bay.»

¹⁶ Yesu a tækæratay dzeke, a gwadatay: «Ndowneye andaya zlele eye, wu jgay mæpele abæra ka dala na, haladzay. ¹⁷ A dzala adæ a tsætsahay a gær jgay, a gwad: “Na giye kækay? Tæv andaya hærwi mæhayay gær a wu ga hay bay.”

¹⁸ «A gwad sa: “Wu nakæ na giye na, anærj: Na mbæzliye ha de ga hay. Na jgariye a dæma bagwar eye hay neheye ta sliye dæ mæhayay gær a dæma a wu mæday ga hay tæ siye i wu ga hay aye. ¹⁹ Na ge andza niye na, na gwadeye a bo ga: Bo ga! Wu ga na, haladzay. Ma ndziye mæve wede wede.

Anæke na, zæzukw bo tuk! Nda wu mæday, sa wu mæsøy adæ jgwasa.”

²⁰ «Ane tuk na, Mbælom a gwaday a ndo niye: “Nækar na, materakahær eye! Bægom ta hævad nakay na, ka mætiye. Adæ wu neheye tebiye ka hayay gær aye na, i way tuk!”»

²¹ Yesu a gwadatay sa: «Andza niye, hærwi ndo nakæ a hayay gær a zlele a bo jgay eye jgway aye. Ane tuk na, ka dære i Mbælom na, zlele eye bay.»

²² Yesu a gwadatay a gawla jgay hay: «Hærwi niye nerj faya na tsikakumeye: Kær dzalum gær hærwi wu mæday kægæbay hærwi peteked bay. ²³ Hærwi mæsæfære na, a ze wu mæday adæ bo kurom na, a ze peteked segey. ²⁴ Zæbum ka mangæhak hay tæday: Næteye na, ta slæga bay, tæ pala wu tay tæ hayay gær andaya bay. De tay andaya mæpe a dæma wu tay hay bay. Kwa adæ sewene tay andaya bay. Ane tuk na, Mbælom faya ma wælateye wu mæday. Nækurom na, ka zum diyerj hay bædaw?

²⁵ «Way nakæ mæ walarj kurom ma sliye faya masækah ha mændze jgay ka mændzibæra ta mædzele gær jgay nakæ faya ma dzaliye aye na, way? ²⁶ Aya! Ka wu nakæ tsekwerj aye na, ka slum faya mæge düh bay tuk na, ka dzalumeye ka wu siye na hærwi mey? ²⁷ Ehey zæbum ka guzer neheye mavurza eye tæday! Næteye na, tæ ge mæsler i wuray bay, tæ jgar peteked bay. Faya na gwadækumeye, kwa Salomærj nakæ zlele eye haladzay aye, dædæ kær pa ka bo peteked andza mævurze i guzer neheye bay. ²⁸ Andza niye Mbælom na, faya ma pæteye ka bo peteked a guzer hay ka bægom nakay. Tædæ na, guzer niye ta kuliiye. Ta kula na, ta kaliye tay ha ako. Kær ge andza niye na, nækurom düh Mbælom ma pakumeye peteked ka bo ma ziye i guzer hay bædaw? Kwa a nækurom neheye mædzal gær tsekwerj aye bædaw!

²⁹ «Ka ndæfikum gær huya ka mædzele ka wu nakæ ka ta ndayumeye tæ wu mæse aye bay. ³⁰ Maa pæla wu neheye na, ndo neheye tæ sær Mbælom bay aye. Næteye na, ta zæzukway bo a mapæle bay tebiye. Ane tuk na, Bæba kurom mæ mbælom a sær wu nakæ a sakum aye. ³¹ Lahum mapæle na, Bær i Mbælom adæ wu siye hay na, Mbælom ma wælakumeye. ³² Nækurom neheye haladzay

bay aye, kâ dzadzaru bay! Hərwi ki yay a gər a Mbəlom Bəba kurom kə vəlakum təv mändze ma bəy ɲgay.

³³ «Nəkurom düh səkənum ha wu kurom hay ada vəlumatay suloy eye a ndo i mətawak hay. ɲgarum gwezem neheye ta nasiye bay aye. Ada ka hayumay gər a dəma a zlele kurom nakə mə mbəlom aye. Mə dəma na, məkal ma sliye mede faya bay. Kwa mətul ma ndisliye faya bay. ³⁴ Hərwi dərev kurom mandza eye na, ma təv nakə zlele kurom mə dəma aye.»

Ndzum tsezlezleɲɲe mahəbe məmaw i Yesu

Mata 24.45-51

³⁵ «Barum na bəzihud kurom hərwi məge məsler. Pum ako ka lalam kurom hay mâ mbata bay. ³⁶ Tərum na, andza ndo məge məsler neheye ndo i gay a gəratay ha gay ɲgay, a ye məzle dahəlay aye. Nəteye na, ta həbiye na hus ahəl nakə ma maweye abəra ma məzle dahəlay aye. Kə maw kə fay a məged na, ta həndəkeye na məged. ³⁷ Məngwese ka gər i ndo i məsler niye hay ndo i gay tay kə ndislew na, ma ndzateye a gər nəteye mandzahəra eye bay. Sərum ha lele! Ndo i gay niye ma bəriye bəzihud ɲgay ta wu i məbere bəzihud. Ma zalateye a ndo i məsler ɲgay hay. Ma ndziye tay ha ka təv mändzay. Ma vəlateye wu mänday.

³⁸ Kwa tadə a maw na, ta magərhəvad kwa kə gaw mahonok ka zay magərhəvad, ki yaw kə ndislew fataya faya ta həbiye na ta ndzahəra bay na, məngwese ka gər tay.»

³⁹ Yesu a gwadətay sa: «Tsənum wu nakay lele: Ndo i gay mâ sər həlay nakə məkal ma deyeweye ma kəliye na aye na, ma gəriye ha gay ɲgay məkal mâ yaw mâ sləlay na bay. ⁴⁰ Nəkurom dərmak ləvum bo, hərwi neɲ Wawa i Ndo na maweye ahəl waray na, ka sərumeye bay.»

⁴¹ Tsa na, Piyer a tsətsəh faya a gwadəy: «Bəy Maduwerɲ, dzeke nakay ka ndzəkət ha bo na, hərwi may dəkdek tsukudu hərwi ndo hay tebiye dāw?»

⁴² Bəy Maduwerɲ a mbədəy faya, a gwadəy: «Ndo i məsler ɲgwalak eye ada ma giye məsler tə metsehe lele eye na, way? Neɲɲeye na, ndo nakə ndo i gay ɲgay a gwadəy: “Gatay gər a siye i ndo məge məsler ga hay. Vəlatay wu mänday tə həlay eye.”

⁴³ Məngwese ka gər i ndo məge məsler niye

tadə ndo i gay ɲgay ki yaw, kə ndzay a gər neɲɲeye faya ma giye məsler andza nakə tə tsikay aye. ⁴⁴ Neɲ faya na gwadəkumeye: Sərum ha na, ndo i gay ɲgay ma gəray ha zlele ɲgay tebiye mâ ləvay gər.

⁴⁵ «Ane tuk na, ndo i məsler kə gwadəy a gər ɲgay: “Maka! Ndo i gay ga ma maweye bəse bay.” Tsa na, a pa bo ka mändəbe ndo i məsler hasləka eye siye hay ta ndo i məsler ɲgwas eye hay. Tadə a nda wu mänday, a sa wu məsay ada a kwaya, ⁴⁶ ndo i gay ɲgay ma maweye na, ka həlay nakə faya ma həbiye bay aye ada a sər bay aye. Ki yaw na, ma vəleye dəretsətəsh haladzay, ma həhariye na ndo i məsler niye. Ma kaliye ha a təv i ndo neheye ta təma bazlam i Mbəlom bay aye.

⁴⁷ «Tadə ndo i məsler a sər ha wu nakə ndo i gay ɲgay a say mâ gay aye, ane tuk na, ndo i məsler kə ləva ha bo bay kəgəbay kə ge andza nakə a say a ndo i gay ɲgay aye bay na, ta geye dəretsətəsh haladzay. ⁴⁸ Aya ane tuk na, ndo i məsler nakə a sər wu nakə a say a ndo i gay ɲgay mâ gay na bay na, ada kə ge wu nakə dā i mändəbe na na, ta ndəbiye na haladzay bay. Ndo nakə tə vəlay haladzay aye na, ta tsətsəhiye faya haladzay dərmak. Ndo nakə tə gəray ha wu a həlay haladzay aye na, ta tsətsəhiye faya haladzay wene wene aye.»

Məngəne ta sariya

Mata 10.34-36

⁴⁹ «Neɲ na yaw na, na zlaw ako məkele ka dala. A seɲ na, mâ vat anəke. ⁵⁰ Ane tuk na, ta dzəhəbiye ga ha a dəretsətəsh təday, a seɲ mə dərev ga na, kə ge bo tsiy. ⁵¹ Ka dzalum na zlaw ka mändzibəra na, zay dāw? Na gwadəkumeye a'ay! Na zlaw na, məngəne. ⁵² Ma dazleye anəke, ndo hay zlam mə gay na, ta ɲgəniye ndo mahkar ta kədiye bo ta ndo neheye sulo aye. Ndo hay sulo ta kədiye bo ta ndo neheye mahkar aye. ⁵³ Bəba ta wawa ɲgay ta səriye bo bay, wawa ta bəba ɲgay ta səriye bo bay. Maya tə dem ɲgay ta səriye bo bay ada dem ta may ɲgay ta səriye bo bay. Maya i zal ta dahəlay i wawa ɲgay ta səriye bo bay ada dahəlay i wawa ta may i zal ɲgay ta səriye bo bay.»

Məsəre ha ka bo abəra wu

Mata 16.2-3, 5.25-26

⁵⁴ Yesu a gwadawatay a ndo niye hay tebiye dərmaḱ sa: «Nəkurom na, ka ḡgatu-may a pazlay kə ləṣew tə məgəma na, ka gwadum bəse tsa, yam ma piye ada yam ma piye dedək. ⁵⁵ Tadə ka ḡgatumay a məṭasl ka vəzlaw ta diye i Salawa na, ka gwadum merəbe ma giye. Ada merəbe ma giye dedək. ⁵⁶ Nəkurom na, ndo məvay gər a ndo hay. Ka sərūm maḡgəne tay ha wu i dala tə wu i maḡərmbəlom na, tə waray. Ada həlay nakə anəke aye ka sərūm bay na, kəkay?

⁵⁷ «Hərwi mey, nəkurom na, ka sərūm maḡgəne ha ka bo abəra wu nakə lele bay aye tə wu nakə dedək aye bay na, ka mey? ⁵⁸ Tadə ndo ka wuda fakaya, faya ka deyum-eye kame i ndo məge sariya na, lambadum ha bazlam eye ka tsəved əhəl nakə faya ka deyumeye mba aye. Kə ge andza niye bay na, ndo niye ki ye kar ha ka təv i ndo məge sariya na, ndo məge sariya ma vəliye kar ha a həlay i sidzew. Sidzew ma kaliye kar ha a daḡgay. ⁵⁹ Sər ha na, kwa a ləkaw fakaya dala nəte ka hama na bay na, ka deyeweye abəra ma daḡgay bay.»

13

Mambəde tsəlök

¹ Əhəl niye na, ndo hay ti yaw ka təv i Yesu. Ti ye naha ta təkəray tə gwaday: «Əhəl niye na, Pilat kə kəd siye i ndo i Galile hay. A kəd tay ha əhəl nakə faya tə vəlay wu a Mbəlom aye. A dzapa ha bambaz tay tə bambaz i gəṇaw neheye tə kəday a Mbəlom aye.»

² Yesu a mbədatay faya a gwadatay: «Ka dzalum na, Galile neheye ta bəbazl tay ha aye na, ta ze siye i Galile hay tə mezeleme dəw? ³ Neḡ faya na tsikakum-eye, a'ay andza niye bay! Ane tuk na, tadə ka gərūm ha mezeleme kurom bay na, nəkurom tebiye ka mətumeye andza nəteye dərmaḱ. ⁴ Tsukudu ndo niye hay kuro gər eye tsamahkar aye gay zəbol eye a mbəzl fataya ma Silowe ka dala i Zerozelem aye na, ka dzalum na, ta ze tay ha siye i ndo i dala i Zerozelem tə mezeleme dəw? ⁵ Neḡ faya na tsikakumeye andza niye bay. Ane tuk na, tadə ka gərūm ha mezeleme kurom bay na, nəkurom tebiye ka mətumeye andza nəteye.»

⁶ Tsa na, Yesu a tsikatay dzeke, a gwadatay: «Ndowne andaya a zəv dərizl

i gərdaf wuray andza gurov a guvah ḡgay. Pat wuray na, a ye mata ḡgəlaw hohway i gərdaf niye. A ye naha na, dərizl i gərdaf niye kə wa bay. ⁷ Ndo i guvah niye a gwaday a ndo matsəpay na guvah niye: “Zəba! Kə ge anəke məve mahkar na yawaw mata pəle naha hohway i dərizl gərdaf nakay. Ane tuk na, na huta faya hohway bay. Ma nesəjeye ha təv ma guvah kəriye na, hərwi mey? Dəs na abəra mə dəma!” ⁸ Ane tuk na, ndo matsəpay na guvah niye a mbəday faya a gwaday: “Ndo i gay ga, biyeḡ na, gər ha. Na leye bəd ka tsakay eye tuwwe. Na lay na, na peye bərbur. ⁹ Na ge ha andza niye na, aḡəna ka viye neḡged na, ma wiye. Kə wa bay na, ka dəsiye na tuk.”»

Yesu a mbəl ha ndo abəra ma dəvats pat i mazəzukw bo

¹⁰ Yesu faya ma tətikatay a ndo hay mə gay i maduwule me pat i mazəzukw bo. ¹¹ ḡgwas wuray andaya dəvats eye mə dəma dərmaḱ. Dəvats niye kə ndza faya məve kuro gər eye tsamahkar. Fakalaw a təra ha. A guduk ha a mba faya mələtse dzik bay. ¹² Yesu a ḡgatay a ḡgwas niye na, a zalay. Tsa na, a gwaday: «Ka mbəl abəra ma dəvats yak.» ¹³ Yesu a pa faya həlay. A pa faya həlay na, kwayaḡḡa a ləṣe dzik lele. Tsa na, ḡgwas niye a zambaday a Mbəlom.

¹⁴ Ane tuk na, wu nakə Yesu a ge, a mbəl ha ndo pat i mazəzukw bo aye na, a ndalay a bəy i gay i maduwule me. A tsikatay a ndo hay a gwadatay: «Pat andaya məkwa hərwi məge məsler. Kə mbəlamay ha ndo na, pat niye hay bəna, pat i mazəzukw bo bay!»

¹⁵ Bəy Maduwerḡ a mbəday faya a gwaday: «Nəkurom tebiye na, ndo neheye ta məvay gər a ndo aye! Pat i mazəzukw bo na, kwa way a pəla ha sla ḡgay kəgəbay zungo ḡgay mede ha ka məse yam bədaw? ¹⁶ ḡgwas nakay gwala i Abraham, Fakalaw a dzawa na na, neḡgeye məve kuro gər eye tsamahkar. A ye ka bo məpəle ha abəra ma mədzewe pat i mazəzukw bo bədaw?»

¹⁷ Bazlam i Yesu niye a mbədatay faya andza niye na, horoy a gatay a ndo mənə dəre ḡgay niye hay tebiye. Ane tuk na, ndo hay tebiye na, məsler i Yesu niye a gawa aye, a ye tay a gər haladzay.

Dzeke i wur i bəzaḡ ta gəde
Mata 13.31-33; Markus 4.30-32

¹⁸ Yesu a gwad: «Bøy i Mbəlom a ndzəkit bo na, wuye mey? ¹⁹ Bøy i Mbəlom a ndzəkit bo na, andza wur i bəzarj nakə ndo a zla a sləga ka dədarj aye. A sləga na na, a ndzohw. A gəl, a təra andza gərdaf, diyerj hay tə ngar gay tay hay ka hawal eye hay.»

²⁰ Yesu a gwadətay sa: «Na ndzəkit ha Bøy i Mbəlom sa na, ta wuye mey? ²¹ Bøy i Mbəlom a ndzəkit bo na, gəde nakə ngwas a həl tsekwej a dzapa ha ta gufa aye. Gufa niye na, haladzay. A həlaḅ tay ha ka bo na, gufa niye mahəlaḅa eye a kwasa a həmbot.»

Mede a Bøy i Mbəlom

Mata 7.13-14,21-23

²² Yesu a həl bo ma diye a Zerozelem na, a ye ta wuzlahgəma ada ta gəma hay. Faya ma diye na, a dawa ha bazlam i Mbəlom.

²³ Ahəl nakə faya ma tsikateye bazlam i Mbəlom aye na, ndoweje a tsatsah faya a gwaday: «Bøy Maduwerj, mata təme na, ndo ma i ngal eye daw?»

Yesu a mbəda faya a tsikatay a ndo niye hay tebiye, a gwadətay: ²⁴ «Gum gədarj məfələkwe ta tsəved nakə mənğədətse aye. Faya na gwadakumeye ndo hay haladzay ta pəliye tsəved məfələkwe ada ta hutije tsəved sa bay. ²⁵ Hərwi ndo i gay kə lətse ka dərəzl a maged na, ka ndzumeye ma bəra. Ka fumeye a maged ngay. Ka gwadumeye naha: “Bøy Maduwerj, həndəkamay na maged tey.”

«Ma mbəḅakumaweye faya, ma gwadakumeye: “Ka yumaw mənğay, na sər kurom ha bay.”

²⁶ «Aya! Ka gwadumeye: “Ka ndayakwa wu mənḅay ada ka sakwa wu məsay dziye tə nəkar. Ka tətikamay bazlam i Mbəlom ka tən neheye ma gəma may aye.”

²⁷ «Ma gwadakumeye sa: “Ka yumaw mənğay na, na sər kurom ha bay, a nəkurom ndo mäge mezeleme hay. Dum abəra ka tən gal!”

²⁸ «Mə dəma na, ta tuwiye tə mahəpəḅe zler eye. Ka ngatumeje a Abraham, a Izak, a Zakob ta ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay ma Bøy i Mbəlom. Nəkurom na, ta dərəzlije fakuma abəra. ²⁹ Ndo hay ta deyeweye abəra mə bəzay, ma məgəma ta deyeweye ma diye i yam ada ta deyeweye ma diye i tsakay. Nəteye tebiye ta diye a Bøy i Mbəlom. Ta

ndziye ta ndiye wu mənḅay mə dəma. ³⁰ Ane tuk na, ndo neheye nəteye ndo i dəba hay anəke aye na, ta təriye ndo i me hay, ndo i me hay ta təriye ndo i dəba hay.»

Yesu nənğeye ka tsəved faya ma diye a Zerozelem

Mata 23.37-39

³¹ Yesu a ndəv ha mətsike me na, kwayanğa Farisa wuray ta həndzəd naha ka tən ngay, tə gwaday: «Lətse do a bəra kanarj! Do a tən mekelejer eye bəna, a say a Herod məkəde kar.»

³² Yesu a mbəḅətay faya a gwadətay: «Dum gwadumay a mezerew niye na, na həhariye fakalaw abəra ka ndo hay ada na mbəliye tay ha ndo hay abəra ma dāvats bəgom tə tədə təday. Ka pat mamahkar eye na, na ndəviye ha məsler ga. ³³ Ane tuk na, na ndislije ha mede ga bəgom, tədə ada tədə taday təday. Hərwi ta kədiye ndo məde ha bazlam i Mbəlom ma tən mekelejer na, a ye ka bo bay. A ye ka bo ta kədiye na ma Zerozelem.»

³⁴ Yesu a dazlay mətuwe Zerozelem. A gwad: «Nəkurom ndo i Zerozelem hay, nəkurom ndo i Zerozelem hay. Nəkurom neheye ka bəbazlum tay ha ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay ada ka kədum tay ha ndo neheye Mbəlom a slərakum naha aye tə kwar! Sik nday naka a sərj məhayakum gər ka tən ga andza mandzekwer nakə ma hay-atay gər a wawa ngay hay a hud i gwezle-viyek ngay aye. Ane tuk na, ka wudum bay!

³⁵ Andza niye, nənğ faya na gwadakumeye: Ma dazleye anəke ka ngatumejeje sa bay hus ahəl nakə ka gwadumeye: “Mbəlom mā pa ngama ka ndo nakə faya ma deyeweye ta məzele i Bøy Maduwerj aye!”»

14

Yesu a mbəl ha ndo pat i mazəzukw bo sa

¹ Pat i mazəzukw bo na, Yesu a ye a gay i bøy i Farisa wuray hay mata ndayaw wu mənḅay. Ndo hay niye tebiye mə dəma aye faya ta zəzuriye na Yesu.

² Ndo wuray andaya dāvats eye, bo ngay mazlambara eye. Nənğeye malətse eye kame i Yesu. ³ Yesu a dazlay a mətsike me, a tsətsah ka ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay ta Farisa hay. A

* 13:35 Dəmes hay 118.26.

gwadátay: «Bazlam kway mapala eye kə vəl tsəved məmbəle ha ndo pat i mazəzükw bo tsukudu kə vəl bədaw?»

⁴ Ane tuk na, a satay mambəday faya bay.

Yesu a gəs ndo niye dəvats eye mə həlay. Tsa na, a mbəl ha. A gwadáy: «Do wu yak a mətəgay.»

⁵ Tsa na, a gwadátay a ndo niye hay: «Tadə ndo mə walaŋ kurom, wawa ŋgay kəgəbay sla ŋgay kə dəf a bədiyem pat i mazəzükw bo na, ma diye kwayaŋŋa ma zla ahaya abəra mə dəma bədaw?»

⁶ Ndo niye hay ta mba faya mambəday faya bay.

Məhəne ha gər

⁷ Yesu a ge ŋgodgor ka ndo neheye tə zalatay ka wu mənday aye. A ge fataya ŋgodgor na, hərwi tə lah ka təv məndzay lele eye. Hərwi niye a tsikatay a ndo niye hay tebiye ta dzeke. ⁸ A gwadátay: «Tadə ndo kə zalaka a magurlom i məzle dahəlay na, kə ye kə ndza ka təv məndzay lele eye bay. Ka ndza ka təv məndzay lele eye na, a gəna ta zalay a ndo nakə a ze kar aye dərma. ⁹ Ada ndo nakə a zalakum ta ndo niye, ki yaw na, ma gwadakeye: “Lətse! Gəray ha təv məndzay a ndo nakay.” Ka lətsiye, ka diye ka təv məndze nakə duk aye na, horoy ma gakeye. ¹⁰ Duh bay, tadə ta zalaka na, do ndza ka təv məndzay nakə lele-bay duk ma dəba aye, hərwi ada ahəl nakə ndo nakə a zalaka ki yaw na, ma gwadakeye: “Dzam ga, dara ndza ka təv məndzay lele eye. Andza niye, nəkar, ka təriye kame i ndo niye mazala eye hay tebiye na, ndo bagwar eye.” ¹¹ Hərwi ndoweye ka səgər ha bo ŋgay na, ta təriye ha wawa eye. Ndoweye kə həna ha gər, a təra ha bo ŋgay wawa eye na, ta səgəriye ha bagwar eye.»

¹² Tsa na, Yesu a gwadáy a ndo nakə a zalay aye: «Tadə ka vəliye wu mənday a ndo hay na, kə zalatay a dzam yak, a malamər yak hay, a gwala yak hay, a ndo i zlele hay bay, hərwi nəteye na, ta sliye faya məzalaka. Ta hamakeye wu mənday nakə ka vələtay aye. ¹³ Ane tuk na, tadə ka vəlateye wu mənday i magurlom a ndo hay na, zalatay a ndo i mətawak hay, a ndo videl eye hay, a ndo matara eye hay, ada a guluf hay. ¹⁴ Ka ge andza niye na, ka ta hutiiye məŋgwese pat nakə ndo i ŋgwalak hay ta lətseweye abəra ma mədahaŋ aye. Nəteye

na, wu tay andaya məvələtay a dəma bay. Mata vələtay a dəma na, Mbəlom.»

Dzeke i ndo mazala eye hay

Mata 22.1-10

¹⁵ Ndo niye hay tebiye tə tsəne bazlam i Yesu niye na, ndo nəte mə walaŋ tay a gwadáy a Yesu: «Məŋgwese ka ndo nakə ma ta ndiye wu mənday ma Bəy i Mbəlom aye.»

¹⁶ Yesu a mbəday faya a gwadáy: «Pat wuray na, ndoweye andaya a da wu mənday haladzay. A da wu mənday niye na, a zalatay a ndo hay haladzay ka mənde. ¹⁷ Həlay i mənde wu mənday a sla na, a slər ndo i məsler ŋgay mata zalatayaw a ndo hay. Mə gwadátay tə yaw anəke hərwi wu mənday maləva bo eye tsiy.

¹⁸ «Ndo i məsler a həl bo a ye a gwadátay dumara. Ane tuk na, kwa way a may ha me. Ndo makurre eye a gwadáy a ndo i məsler: “Na slay mede naha bay. Na səkəm guvah anəke na zəbaweye faya təday. Pəsa ga ha, mə ndalaka bay.”

¹⁹ «Ndo nəngef a gwadáy: “Na səkəm sla hay anəke sulo sulo zləm, na diye na ta dziye tay ha təday. Amboh pəsa ga ha, na slay naha bay. Mə ndalaka bay.”

²⁰ «Ndo mekeleŋ eye a gwadáy sa: “Na zla dahəlay anəke hərwi niye na slay naha mede naha bay.”

²¹ «Ndo i məsler niye a maw a mətəgay. A ye ka təv i ndo i gay ŋgay. A təkəray bazlam i ndo niye hay a ndo i gay ŋgay. Ndo i gay ŋgay a tsəne andza niye na, a ndalay haladzay. A gwadáy a ndo i məsler ŋgay: “Do bəse ka təv məhay gər hay, ka tsəved i walaŋ i gay hay. Zalatayaw a ndo i mətawak hay, a ndo videl eye hay, a guluf hay, a ndo matəra eye hay, tə yaw kanaŋ.”

²² «Ndo i məsler a ye a zalatayaw a slala i ndo niye hay. A maw a gwadáy a ndo i gay ŋgay: “Ndo i gay ga na ge məsler nakə ka tsiken aye, ane tuk na, təv andaya ndo hay ta rah a dəma bay.”

²³ «Tsa na, ndo i gay ŋgay a gwadáy: “Do ka tsəved neheye a ye a gəma wawa eye hay ada ka tsəved neheye a ye ta tsakay i dzal aye. Gatay kutoŋ tə yaw ada gay ga mə rah ta ndo hay birtsitse. ²⁴ Nəŋ faya na gwadakum eye: Ndo neheye tə lah məzalataŋ kurre ta yaw bay aye na, ndəray kwa nəte mə walaŋ tay ta ndzakiye daf ga bay.”»

Matære gawla i Yesu ta dedek eye
Mata 10.37-38, 5.13; Markus 9.50

²⁵ Ndo hay haladzay tə paway bəzay a Yesu. Ahəl nakə faya ta diye ka tsəved aye na, Yesu a mbəda me ka təv i ndo niye hay faya ta pay bəzay aye, a gwadatay a nəteye niye tebiye: ²⁶ «Ndo nakə a say matære gawla ga aye na, m̄a wuda bəba ŋgay, may ŋgay, ŋgwas ŋgay, wawa ŋgay hay, malamar ŋgay haslaka eye hay kwa malamar ŋgay dem eye hay, m̄a wuda tay ha m̄a ze neŋ bay, kwa məgwaday a gər ŋgay neŋ eye m̄a ze neŋ bay, bəna, ma sliye faya matære gawla ga bay. ²⁷ Ndowneyə kə zla mayako mazləmbada eye kə peŋ bəzay bay na, ma sliye faya matære gawla ga bay.

²⁸ «Tadə ndo mə walaŋ kurom a say mäge gay na, ma ndziye ada ma pasliye suloy nakə ma dziye ha ka mäge gay, ma zəbiye faya ma sleye da mandəve ha məsler dāw. ²⁹ Andza niye tadə kə dzala faya dze bay. A pa naha mədok eye dəkdek tsa, ka ndəv ha madəzle bay na, ndo hay ta ŋgatay na, ta ŋgwasiye faya. ³⁰ Ta gwadiye: “Ndo nakay a dazlay a madəzle gay tuk na, kə mba faya mandəv ha məsler eye bay!”

³¹ «Andza niye bəy nakə sidzew ŋgay hay gwezem kuro aye na, ma diye mata ge vərəm ta bəy nakə sidzew ŋgay hay gwezem kuro sulo aye dāw? Ma ta diye mada-zlay a vərəm na, ma ndziye ma dzaliye gər lele təday. Ma tsətsahiye a gər ŋgay: “Anəke na, ta sidzew ga hay gwezem kuro na, na sliye faya mäge vərəm ta bəy nakə sidzew ŋgay hay gwezem kuro sulo aye dāw?” ³² Tadə ma sliye faya bay na, ma sləriye ndo hay ka təv i bəy niye ahəl nakə neŋgeye dərəŋ mba aye. Ma tsətsahiye naha faya məndze zay.»

³³ Yesu a gwadatay sa: «Andza niye mə walaŋ kurom dərma, tadə ndowneyə kə gər ha wu ŋgay tebiye bay na, ma sliye faya matære gawla ga bay.»

³⁴ Yesu a tsikatay dzeke mekeleŋ eye sa, a gwadatay: «Ayaw sluwal na, wu nakə lele aye. Anə tuk na, tadə sluwal a vəd sa bay na, ta sliye matære ha m̄a vəd hərəbəba sa na, ma kəkay? ³⁵ Ta sliye faya mäge ha məsler sa bay. Kwa məkutse a guvah andza bərbur bəbay na, ma giye ŋgama bay. Ta kutsiye ha a bəra. Ndo nakə zləm andaya faya mətsəne aye na, m̄a tsəne lele!»

15

Dzeke i təbərŋ nakə a dze aye
Mata 18.12-14

¹ Pat wuray na, ndo matsekele dzəŋgal hay ta siye i ndo i mezeleme hay tebiye ti ye ka təv i Yesu. Nəteye niye tebiye ti ye na, mata pay zləm a bazlam i Yesu. ² Farisa hay ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə ŋgatay a Yesu ta ndo niye hay na, tə may ha mənese a Yesu, tə gwad: «Ndo nakay i ŋgay a təma tay ha ndo i mezeleme hay ada ta ndiye ka bo wu mənday ka təv manəte eye na, kəkay?»

³ Yesu a sərətay naha ka wu nakə faya ta tsikiye. A mbədətay faya ta dzeke, a gwadatay:

⁴ «Tadə ndəray mə walaŋ kurom təbərŋ ŋgay hay andaya temerre ada a dze faya abəra nəte mə walaŋ i təbərŋ ŋgay niye hay na, ma gəriye ha kuro kuro tsid gər eye tsid eye niye hay, ma diye mapəla ahaya nəte eye niye a dze aye ma huta ahaya təday bədāw? ⁵ Tadə kə huta na na, dərəv ŋgay ma ŋgwasiye haladzay. Ma pa ahaya təbərŋ ŋgay niye ka dzegwem, ⁶ ma zla ahaya a mətəgay. Kə zla ahaya na, ma zalateye a dzam ŋgay hay ta ndo i maged ŋgay hay ada ma gwadateye: “Dumara ŋgwasakwa ka bo dziye hərwi təbərŋ ga nakə a dze aye na, na huta na.”»

⁷ Yesu a gwadatay sa: «Tadə ndo nəte kə gər ha mezeleme ŋgay na, sərūm ha na, məŋgwese ma giye andaya ka təv i Mbəlom mə mbəlom andza niye dərma, a ze ndo neheye kuro kuro tsid gər eye tsid ta zəba ka bo tay andza mezeleme andaya fataya təbey, a satay məgəre ha mezeleme tay bay aye.»

Dzeke i kwar i suloy nakə a dze aye

⁸ Yesu a gwadatay sa: «Kəgəbay, ŋgwas waray nakə kwar i suloy andaya kuro ada a dze faya abəra nəte na, ma piye ako ka lalam, ma fadiye na gay ŋgay ada ma pəliye na tə marəzlay a gər eye lele ma hutiyə na təday. ⁹ Kə huta na na, ma zalateye a dzam ŋgay hay ta ndo i maged ŋgay hay. Ma gwadateye: “Dumara, ŋgwasakwa ka bo dziye hərwi na huta na kwar i suloy ga nakə a dze aye.”»

¹⁰ Yesu a gwadatay sa: «Sərūm ha, tadə ndo nəte kə gər ha mezeleme ŋgay na,

məŋgwese andaya mə walaŋ i gawla i Mbəlom hay.»

Dzeke i bəba nakə a pəsay ha mənese a wawa ŋgay aye

¹¹ Yesu a gwadatay sa: «Ndoweje andaya na, wawa ŋgay hay sulo. ¹² Pat wuray na, bo wawa eye nakə a tsətsah ka bəba ŋgay, a gwadaj: “Bəba ga, zlele yak nakə ka ŋgənamay ha aza ta malamara ga aye na, vələŋ faya abəra i ga anəke.” Bəba tay a tsəne andza niye na, a ŋgənatay ha zlele ŋgay a wawa ŋgay niye hay sulo aye.

¹³ «A ndza məhəne tsekweŋ na, wawa niye bo wawa eye a həl zlele nakə bəba ŋgay a vəlay aye, a səkəm ha. Ma dəba eye na, a həl bo a ye ha ka bo ta suloy niye a gəma dəreŋ eye. A ndisla a gəma niye na, a dazlay a məge wu nakə lelebay aye. A nas ha suloy niye tebiye.

¹⁴ «Suloy niye a ndəv faya abəra tebiye na, mandərzaŋ bagwar eye a ge ma gəma eye niye. Wawa niye a huta wu mənday sa bay. ¹⁵ Tsa na, a ye mata pəle məsler. A huta məsler niye na, mə gay i ndo wuray ma gəma eye niye. Ndo niye a slər ha a peşl mata tsəkure madares hay. ¹⁶ Ahəl nakə nəngeye faya ma tsəkuriye madares hay aye na, may a wur faya. A say həbe mənəde wu mənday nakə tə vəlawatay a madares hay aye na, ndəray kə vəlay bay.

¹⁷ «Tsa na, a dazlay mədzele ka dəretsətseh ŋgay. A dzala ka məndze ŋgay nakə mə gay i bəba ŋgay aye, a gwad: “Mə gay i bəba na, ndo i məsler ŋgay hay faya ta ndiye wu mənday lele ada a ze naha fataya abəra. Ada neŋ tuk na, na mətiye tə may kanaŋ na, kəkay! ¹⁸ ŋgama anəke na, na həliye bo na miye ka təv i bəba ga. Na ye na, na gwadəye: Bəba ga, na ge mənese kame i Bəba Mbəlom ada kame yak. ¹⁹ Anəke na, na sla t̄a zeleŋ wawa yak sa bay. Təra ga ha andza ndo i məsler yak tsa.” ²⁰ A dzala andza niye na, a həl bo a mbəda gər a gay i bəba ŋgay.

«Mazlambar ma ndisliye a gay i bəba ŋgay na, bəba ŋgay a ŋgatay naha dəreŋ. A ŋgatay naha na, a gay mə bo haladzay. Tsa na, a hway ka təv ŋgay. A ye naha a gəs na ka bo təmbolok təmbolok tə məŋgwese eye lele. ²¹ Yawa! Wawa niye a gwadaj: “Bəba ga, neŋ na, na ge mənese kame i Mbəlom

ada kame yak. Neŋ na, na sla t̄a zeleŋ wawa yak sa bay.”

²² «Ane tuk na, bəba ŋgay a zalatay a ndo i məsler ŋgay hay, a gwadatay: “A niye bəsel! Dum naha, zlumaw rəkwaŋ nakə a le haladzay aye ada kalumay ka bo. Dum naha, zlumaw matsərad, pumay a wur i həlay ada həlumaw tahərak, pumay a sik. ²³ Gəsumaw sla niye magəla eye, kədum. Ndayakwa ada ka hatsakweye. ²⁴ Hərwi wawa ga nakay na, həbe na gwad kə mət, anəke na, nəngeye andaya tə dəre. Həbe kə dze, anəke na, na huta na. Anəke na, dərev ga kə ŋgwasa.” Tsa na, ta dazlay a məhetse tuk.

²⁵ «Ahəl nakə faya ta hatsiye aye na, wawa ŋgay bagwar eye mə peşl ma guvah. Həlay i madayaw ŋgay a mətagay a sla na, a həlaw bo abəra ma guvah. A yaw mazlambar bəse tə gay i bəba ŋgay na, a tsəne məhetse ta gənəŋ eye dəbtsim dəbtsim. ²⁶ Tsa na, a zalay a ndo nəte mə walaŋ i ndo i məsler i bəba ŋgay hay, a tsətsah faya a gwadaj: “Maa ge mə gay kway bagom na, mey?” ²⁷ Ndo i məsler i bəba ŋgay niye a mbəday faya a gwadaj: “Faya ta hatsiye hərwi malamar yak kə maw ma təv eye. Ada bəba yak a kəd sla niye magəla eye hərwi kə huta na wawa ŋgay, nəngeye andaya zayzay lele, wuray kə gay bay.”

²⁸ «Wawa bagwar eye a tsəne andza niye na, a ndalay haladzay. A kərah mede a mətagay. Bəba ŋgay a yaw ka təv ŋgay, a gay amboh. A gwadaj: “Dara a mətagay.” ²⁹ Ane tuk na, wawa ŋgay a mbəday faya a gwadaj: “Tsəne wu nakə na tsikakeye təday. Kwa anəke bay, na gaka məsler na, məve haladzay ada dādā na kərah bazlam yak dāw? Ka vələŋ wawa i vo'ar ada n̄a ge ha magurlom ta dzam ga hay tey na, ka vələŋ dāw? ³⁰ Ane tuk na, anaŋ wawa yak nakay a nasaka ha zlele ka ŋgwas hay aye na, anəke a maw na, ka kədaj sla sa na, kəkay?”

³¹ «Bəba ŋgay a mbəday faya a gwadaj: “Wawa ga, m̄a ndalaka bay. Nəkar mandza eye na, huya ka təv ga ada zlele ga hay tebiye na, i yak bədaŋ? ³² A ye ka bo təde məge magurlom tə məŋgwese eye na, lele ŋgway. Hərwi malamar yak nakay na gwad na, kə mət. Anəke na, nəngeye andaya tə dəre. Həbe kə dze, anəke na, na huta na!”»

16

Mbɛlom ta suloy

Mata 6.24, 11.12-13, 5.31-32; Markus 10.11-12

¹Ma dɛba eye na, Yesu a gwadɛtɛy a gawla ŋgay hay sa: «Ndoweyɛ andaya zlele eye, ndo mɛpɛsle suloy ŋgay andaya. Ti ye naha tɛ gwadɛy a ndo i zlele niye: “Ndo mɛpaslaka na suloy yak na, faya ma nasak-eye ha zlele yak.”

²«Ndo i zlele niye a tsɛne andza niye na, a zalay a ndo mɛpɛsle suloy ŋgay niye a gwadɛy: “Na tsɛne ndo hay tɛ tsik ka nɛkar na, mey? Suloy nday na, pɛsɛŋ na ka ge ha na, wu waray wu waray, hɛrwi nɛkar na, ka sɛliye faya matɛre ndo i mɛsɛler ga sa bay.”

³«Ndo mɛpɛsle suloy niye a tsik mɛ gɛr ŋgay, a gwadɛ: “Ndo i gay ga ma hɛhariye ga abɛra ma mɛsɛler ŋgay ada na giye na, kɛkay? Ada kwa gadɛŋ ga andaya mɛfɛte sa bay tuk na, kɛkay? Na gwadɛ na rɛkiye na, horoy ma gɛŋeyɛ. ‘Ah! Na sɛr na giye hɛrwi ada ndo hay ta tɛmiye ga a gay tay tadɛ ta kal ga ha abɛra ma mɛsɛler na!”

⁵«A ye a zalatay a ndo neheye gwedere i ndo i gay ŋgay andaya fataya aye nɛte ta nɛte. Ti ye naha. Tsa na, a gwadɛy a ndo kurre eye: “Gwedere i ndo i gay ga fakaya na, nday?”

⁶«Ndo niye a mbɛday faya a gwadɛy: “Dos i mal temerre.” Ndo mɛpɛsle suloy niye a gwadɛy: “Derewel i gwedere yak anɛŋ. A niye ndza bɛse, watsa a dɛma na, dos i mal kuro kuro zlɛm tsa.”

⁷«Tsa na, a gwadɛy a ndo nɛŋgedɛ: “Ada nɛkar na, gwedere i ndo i gay ga fakaya na, nday?” Ndo niye a mbɛday faya a gwadɛy: “Tabay i bɛle temerre.”

«Ndo mɛpɛsle suloy niye a gwadɛy: “Derewel i gwedere yak anɛŋ. A niye ndza bɛse, watsa a dɛma tabay i bɛle kuro kuro tsamahkar tsa.”

⁸«Ndo i gay ŋgay a ŋgatay andza niye na, a zambadɛy a ndo mɛpɛsle suloy ŋgay hɛrwi a ge mɛsɛler ta bɛbɛrɛk. Andza niye, ndo neheye tɛ sɛr Mbɛlom bay aye na, tɛ dzala ka wu nakɛ ma ta giye bo kame aye. Ta wudɛ bo mɛ walaŋ tay. Nɛteye bɛbɛrɛk eye hay ta ze ha ndo i Mbɛlom hay.»

⁹Yesu a sɛkah ha me ŋgay niye, a gwadɛtɛy: «Nɛŋ faya na gwadumeyɛ sa: Gum ŋgwalak tɛ zlele i mɛndzibɛra nakay

lele. Hɛrwi tadɛ ka ndɛv fakuma abɛra na, ka ta hutumeyɛ sifa nakɛ ma ndɛviye bay aye.

¹⁰«Ndo nakɛ a ge wu wawa eye hay ta tsɛvedɛ eye na, ma giye wu bagwar eye hay ta tsɛvedɛ eye dɛrmak. Ndo nakɛ kwa wu wawa eye hay a ge na ta tsɛvedɛ eye bay aye na, wu bagwar eye hay dɛrmak ma giye na ta tsɛvedɛ eye bay. ¹¹Ada tadɛ ka mbum faya mɛge mɛsɛler ta tsɛvedɛ eye lele tɛ zlele i mɛndzibɛra nakay bay na, mata vɛlakum zlele lele eye na, way? ¹²Tadɛ ka sɛrum mɛgay gɛr a wu i ndo hay bay na, mata vɛlakum wu kurom neheye ka lɛvumay gɛr aye na, way?

¹³«Ndɛray ma sɛliye mɛge mɛsɛler a ndo i gay ŋgay hay sulo bay. Hɛrwi pat nɛŋgedɛ na, ma geyɛ sewedɛ a ndo i gay ŋgay nɛŋgedɛ, ma wudiye na nɛŋgedɛ lele. Kɛgɛbay ma gɛseyɛ me a ndo nɛŋgedɛ, a ndo nɛŋgedɛ na, ma gɛseyɛ me bay tebiye. Nɛkurom bɛbay ka slumeyɛ faya mɛge mɛsɛler a Mbɛlom ada a suloy sulo bay.»

¹⁴Farisa hay tɛ tsɛne bazlam i Yesu neheye a tsik aye tebiye. Tɛ ŋgwasa ka Yesu hɛrwi nɛteye na, ta wudɛ suloy haladzay.

¹⁵Yesu a gwadɛtɛy a Farisa niye hay: «Nɛkurom ka tɛv dɛre i ndo hay na, ka gwadum nɛkurom ndo lele eye hay. Ane tuk na, Mbɛlom na, a sɛr dɛrev kurom hay. Hɛrwi wu nakɛ ndo hay tɛ gwadɛ bagwar eye na, ka tɛv dɛre i Mbɛlom na, lele bay tebiye. ¹⁶Hɛlay i bazlam i Musa mapala eye tɛ derewel i ndo mɛde ha bazlam i Mbɛlom hay kɛ ndza hus a hɛlay i Yuhana madzɛhuɛɛ ndo a yam. Kwa abɛra ahɛl niye na, tɛ dawa ha Labara ŋgwalak eye i Bɛy i Mbɛlom. Hɛlay nakay na, kwa way a ge gadɛŋ hɛrwi mɛfɛlɛkwe a Bɛy i Mbɛlom. ¹⁷Magɛrmbɛlom ta dala na, ta ndɛviye. Ane tuk na, kwa wu tsekɛrɛj ma dziye abɛra mɛ bazlam ga mapala eye bay.

¹⁸«Ndoweyɛ ka hɛhar na ŋgwas ŋgay ada kɛ zla a dɛma ŋgwas mekelɛŋ eye na, kɛ ge madama. Ada ndoweyɛ kɛ zla ŋgwas nakɛ zal ŋgay a hɛhar na aye na, kɛ ge madama dɛrmak.»

Ndo i zlele ta Lazar

¹⁹Yesu a gwadɛtɛy sa: «Ndoweyɛ andaya zlele eye. Nɛŋgeye a pawɛ ka bo pɛtekedɛ nakɛ a le haladzay aye ada masɛkɛme ŋgay eye na, suloy haladzay. Nɛŋgeye mandza

eye pat pat ma wiya ada wu mänday ngay na, lele. ²⁰Ndoweje andaya därmak mäzele ngay Lazar. Nengeje na, matawak eye, wuray ngay andaya bay. Bo ngay tebiye na, mbälak eye dekdék. A yaw ka mäged i ndo i zlele niye. A hənawa mä döma. ²¹A say haöe mände batatuk i wu mänday nakə a kutsawa abəra ka təv mände wu mänday i ndo i zlele niye. Ane tuk na, kəra hay tə yaw naha ka təv ngay mandekede mbälak ngay niye düh.

²²«Ma döba eye na, Lazar a mət. Gawla i Mbəlom hay tə zla na ka təv i Abraham. Ndo niye zlele eye a mət därmak. Tsa na, tə la na. ²³Ndo niye zlele eye na, a sawa dəretsətseh haladzay ma təv mändze i mädahaŋ hay. A zəba dəre, a ma ha dəre a gəma na, a ngatay naha a Abraham ta Lazar nəteye ka təv manəte eye dəreŋ tə nengeje. ²⁴A zalay naha a Abraham, a gwadəy: “Bəba ga Abraham, na gaka mə bo təbədəw? Amboh slər Lazar na, mə tələka wur həlay ngay a yam ada mə təkweŋew ka dərneh magen zayya tey. Hərwi neŋ faya na siye dəretsətseh haladzay ma ako nakay.”

²⁵«Ane tuk na, Abraham a gwadəy naha: “Wawa ga, sər ha na, ka huta ka mändzibəra na, haladzay. Lazar nengeje na, kə sa dəretsətseh haladzay. Anəke na, nengeje mandza eye barbarra, ma ndiye i ngay tey. Anəke nəkar na, ka siye dəretsətseh därmak tey. ²⁶Ada sa tsa na, bəd zəbol eye mə walaŋ kway. Andza niye ndo neheje a satay mede naha a diye kurom aye na, ta sliye faya mede naha bay. Ada madayaw abəra ka təv kurom a təv may bəbay na, ma tasiye bo bay.”

²⁷«Ndo i zlele niye a gwadəy naha a Abraham: “Amboh, slər Lazar a gay i bəba ga, ²⁸malamar ga hay andaya zlam. Mä ye mä gatay daf na, tə yaw a təv i dəretsətseh nakay bay.”

²⁹«Abraham a mbədəy faya, a gwadəy: “Malamar yak hay na, Musa ta ndo mäde ha bazlam i Mbəlom hay andaya ta datay ha. Tə pay zləm a bazlam tay.”

³⁰«Ndo i zlele niye a gwadəy a Abraham: “Niye na, ma sliye də bay, bəba ga Abraham. Ane tuk na, tadə ndəray a maw abəra ma bəd, a ye ka təv tay na, ta mbədiye ha mede tay.”

³¹«Abraham a gwadəy: “Tadə ta pay zləm a Musa ta ndo mäde ha bazlam i Mbəlom hay bay na, kwa ndo mä lətsew abəra ma mädahaŋ, mä ye ka təv tay bəbay na, ta tsəniye bay.”»

17

Mezeleme

Mata 18.6-7,21-22; Markus 9.42

¹Yesu a gwadatay a gawla ngay hay: «Wu hay andaya haladzay ta səpatiye tay ha ndo hay ka məge mezeleme. Kutoŋ ma giye bo andza niye. Ane tuk na, dəretsətseh ka gər i ndo nakə ma səpatiye ndo hay ka məge mezeleme aye. ²Ngama tə baray madiz i kwar a day ada tə kal ha a huđ i bəlay tə bəmalə nakə ma səpatiye nəte mə walaŋ i wawa neheje tsekweŋ ka məge mezeleme aye. ³Anəke na, gum metshe lele, həbum gər kurom.

«Tadə malamar yak kə gaka mənese na, tsikay faya ta tsəfətəfe aye. Ada tadə kə gər ha mezeleme ngay na, pəsay ha mezeleme ngay. ⁴Tadə a gaka mənese mə walaŋ i məhəne nəte sik tasəla ada faya ma deyew-eye ka təv yak məgwədəka: “Na nasaka, amboh pəsa ga ha” na, pəsa ha.»

Məgəle ha mədzał gər

Mata 17.20

⁵Ndo i maslaŋ i Yesu hay ta tsətsah, tə gwadəy a Yesu: «Bəy Maduweŋ, səkahamay ha mədzał gər ka nəkar tey.»

⁶Bəy Maduweŋ a mbədətay faya a gwadatay: «Tadə ta dedək mədzał gər kurom mə ge andaya tsekweŋ andza wur i bəzaŋ na, ka slumeye faya məgwədəy a dərizl i gərđaf i kuvoray nakay: “Ngwad abəra kanaŋ, do ta zəv bo a bəlay” na, ma gəsakumeye me.»

Ndo məge məsler neheje ta hutiyə magogoy bay aye

⁷Yesu a gwadatay sa: «Way nakə mə walaŋ kurom, ndo i məsler ngay faya ma fətəye ma guvah aɡəna ma tsəkureye na gənaŋ ngay hay, kə maw a mətəgay na, ndo i gay ngay ma gwadəye: “Dara bəse, nda daf” daw? ⁸Ane tuk na, ma gwadəye düh na: “Do naha, deŋew daf ga. Mbədaw ka bo peteked mekeleŋ hərwi məhəleŋew daf ga. Ahəl nakə neŋ faya na ndiye ada na siye wu məse aye na, ma döba eye nəkar därmak

ka sliye faya mēnde wu mēnday ada ka siye wu mase.” Ndo i gay ngay ma tsikeye andza niye bādaw? *Ka dzalum na, ma geye sisoe a ndo i mēsler ngay niye hērwi kē gay na wu nakā a tsikay ge aye dāw?

¹⁰ «Nēkūrom dērmak andza niye, tadē ka gum mēsler nakē Mbēlom a gwadākum “gum” aye na, gwadūm dūh na: “Nēmay ndo mēge mēsler tsa hērwi nēmay, nēmaa ge na, mēsler nakē tadē a ye ka bo nēmaa giye.”»

Yesu a mbēl tay ha ndo madēgwadā eye hay kuro

¹¹ Yesu faya ma diye a Zerozelem na, a ye tē kokway nakē a ngēna ha dala i Samari ta dala i Galile aye. ¹² Mazlambār ma ta ndisliye a gēma wuray na, ndo madēgwadā eye hay kuro ta hway naha a satay mēdzagār tage Yesu. Tē lētse dāreṅ. ¹³ Tsa na, ta wuda ta gēdāṅ, tē zalay naha a Yesu, tē gwad: «Yesu, Bēy! Nēmaā gaka mē bo tēbēdew!»

¹⁴ Yesu a ngatata, a gwadātay naha: «Dum ta bēzumay ha bo a ndo neheye tē vēlaway wu a Mbēlom aye.» Nētēye faya ta diye mata bēzatay ha bo a ndo mēvēlaway wu a Mbēlom na, tē mbēl suwud suwud.

¹⁵ Ndo nēte mē walāṅ tay a zēba ka bo ngay na, kē mbēl suwud suwud. A mbēdā gār ka tēv i Yesu pēlasl. A ye tē mazambadāy naha a Mbēlom ta magala. ¹⁶ A ye naha na, a kal ha bo kame i Yesu ta da’ar luz ka dala. A gay sisoe haladzay a Yesu. Ndo weye niye na, ndo i Samari hay.

¹⁷ Yesu a gwad: «Na gwad tē mbēl na, kuro tebiye bādaw? Neheye tsid eye na, nētēye mēngay? ¹⁸ Ndōray kē dzala mē walāṅ tay madayaw mēgay naha sisoe a Mbēlom bay. Duh mayaw na, bērakēzāṅ nakay dāw?»

¹⁹ Tsa na, Yesu a gwadāy a bērakēzāṅ niye: «Lētse! Do wu yak, mēdzal gār yak nakē ka dzala ha ka neṅ aye kē mbēl kar ha.»

Maa sār pat i mandōve i mēndzibēra na, Mbēlom nēte ngwēṅ

Mata 24.23-28,37-41

²⁰ Pat wuray na, Fārīsa hay ta tsētsah ka Yesu, tē gwadāy: «Bēy i Mbēlom ma ta deyeweye na, kēday?»

Yesu a mbēdatay faya a gwadātay: «Bēy i Mbēlom ma deyeweye na, ndo hay ta ngat-eye bay. ²¹ Ta gwadiye: “Zēbum neṅgeye

anāṅ kanāṅ” kēgēbay “Neṅgeye atay” bay. Hērwi sērūm ha Bēy i Mbēlom na, neṅgeye mē walāṅ kurom.»

²² Tsa na, a gwadātay a gawla ngay hay: «Hēlay eye ma deyeweye ma sakumeye mēngatay a Wawa i Ndo kwa pat eye nēte tsa, ane tuk na, ka ngatūmēye bay. ²³ Ta gwadūmēye: “Zēbum atay!” Kēgēbay “Zēbum neṅgeye anāṅ!” Ane tuk na, kâ yum bay, kâ hwayum faya bay. ²⁴ Pat eye ma deyeweye neṅ Wawa i Ndo na deyeweye na, andza mawutsede i mbēlom nakē a wutsede na, dzaydzay ngay eye a dāv kwa abēra mē bēzay i mbēlom hus a mēgēma aye. Na deyeweye na, andza niye. ²⁵ Ane tuk na, na siye dēretētseh haladzay tēday ada ndo neheye anēke aye ta kaliye ga ha.»

²⁶ «Wu nakē a ge bo a hēlay i Ndu aye na, pat nakē neṅ Wawa i Ndo na deyeweye na, ma ta giye bo andza niye dērmak. ²⁷ Ahēl niye na, ndo hay tē ndayawa wu mēnday ada tē sawa wu mēsay, tē zlawā dahēlay hay ada tē vēlawā dem tay hay a zal hus a pat nakē Nuhu a fēlākwa a kwalalāṅ i yam aye. Yam bāgwar eye a rah ka mēndzibēra a dze tay ha siye i ndo hay tebiye.

²⁸ «Sa na, ma ta tēriye andza a hēlay i Lot: Ndo hay tē ndayawa wu mēnday ada tē sawa wu mēsay. Ta sākēmawa wu hay ada ta sēmākawa ha. Ta zāvawa dērizl i gērdāf hay ada ta dāzlawā gay tay hay. ²⁹ Ane tuk na, pat nakē Lot a lētse a yaw abēra ma gēma i Sodom aye na, ako a paw abēra mē mbēlom andza yam ada tē wuyē andaya a tēma wafafafa, a dze tay ha ndo i gēma niye hay tebiye.† ³⁰ Pat nakē neṅ Wawa i Ndo na deyeweye na, ma ta tēriye andza niye dērmak.

³¹ «Pat eye niye na, ndo nakē ka gār i gay ada wu ngay hay mē gay aye na, mē mbēzlaw hērwi mēzlaw wu mē gay bay. Andza niye ndo nakē ma guvah aye na, mē maw a mētagay bay. ³² Wu nakē a ge bo ta ngwas i Lot aye na, mē mētsakum gār bay!‡ ³³ Ndo nakē ka pēla mētēme ha mēsēfēre ngay aye na, ma ta dziye ha dūh. Ane tuk na, ndo nakē ma dziye ha mēsēfēre ngay hērwi ga aye na, ma tēmiye ha dūh.

³⁴ «Sērūm ha pat eye niye ta havād na, ndo hay sulō mahēna eye ka slēlah na, ta zliye

* 17:26 Madazlay i wu hay 6.5-12, 7.6-23.

† 17:29 Madazlay i wu hay 19.24-25.

‡ 17:32 Madazlay i wu hay 19.26.

nàte, ta gəriye ha nenjedf. ³⁵Ngwas hay sulo ta ləgəriye salamay ka ber, ta zliye nàte, ta gəriye ha nenjedf. [³⁶Haslaka hay sulo ma guvah ta fətiye, ta zliye nàte, ta gəriye ha nenjedf.]»

³⁷Gawla ngay hay ta tsətsah faya tə gwaday: «Wu niye ma ta giye bo andza niye na, ka waray Bəy Maduwerj.»

Yesu a mbədatay faya a gwadatay: «Təv nakə wu maməta eye mə dəma aye na, magoduk hay ta hayiye gər a dəma.»

18

Maduwulay me a Mbəlom tə marəzlay a gər

¹Ma dəba eye, Yesu a tsikatay dzeke hərwi məde tay ha na, tā duwulay me a Mbəlom huya tā ye gər maduwule me bay.

²A gwadatay:

«Ndo məge sariya wuray ma gəma eye andaya. Ndowne niye na, madzədere i Mbəlom mə dərev ngay təbey, ada ndo a gay mə gər bay sa. ³Madakway i ngwas andaya ma gəma eye niye dərmak. Madakway i ngwas niye a yawa ka təv ngay pat pat hərwi mā gay na sariya ngay tey. A gwaday a ndo məge sariya niye: «Gamay na sariya ta ndo mənə dəre ga anaj tey.»

⁴«Kə ndza haladzay ndo məge sariya a kəma məge sariya i madakway i ngwas niye bay. A dzala mə gər ngay a gwad: «Ayaw! Nej na dzala gər ka Mbəlom bay ada kwa ndo a gerj mə gər bay, ⁵ane tuk na, madakway i ngwas nakay faya ma wurdejeje me, ngama na geye na sariya ngay təday bəna, ma gəriye ha madayaw ka təv ga bay.»»

⁶Bəy Maduwerj a gwadatay sa: «Tsənəm wu nakə ndo məge sariya niye ngwalak eye bay a tsik aye! ⁷Ada Mbəlom nenjeje na, ma dzəniye ndo ngay hay bədaw? Tadə faya ta tuway naha bo na, ma giye mahonok madzəne tay daw? ⁸Sərüm ha na, ma dzəniye tay ta bəse. Ane tuk na, aza nej Wawa i Ndo na deyeweje na, na hutije ndo mədzal gər hay ka nej ngway daw?»

Ndo i Farisa ta ndo matsekele dzangal

⁹Yesu a tsikatay dzeke mekeləj eye sa. Dzeke niye na, hərwi ndo neheje tə dzala tə gwad nəteje ka dəre i Mbəlom na, ngwalak eye hay ada nəteje ta zəba ka siye i ndo hay na, andza ndo hay bay. ¹⁰A gwadatay:

«Ndowneje hay andaya sulo, ti ye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom mata duwulay me a Mbəlom. Ndo nenjedf na, ndo Farisa, nenjedf na, ndo matsekele dzangal.

¹¹«Ti ye naha na, ndo Farisa niye a lətse təv ngay wal. A gwad mə dərev ngay: «A! A! Mbəlom ga, na gaka naha sisəe hərwi nej na, andza siye i ndo hay təbey. Nəteje na, məkal eye hay, ndo ngwalak eye hay bay. Tə gawa madama. Nej na, na gaka naha sisəe hərwi nej andza ndo matsekele dzangal nakay təbey. ¹²Mə luma nəte na, na gawa daliyam sik sulo. Wu ga kuro na, na vəlawə nəte.»»

¹³«Ndo matsekele dzangal nenjeje na, a lətse dəre. Kwa kə lətse ha gər mazəbe dəre a mbəlom bay tebiye. Ane tuk na, a gwad: «Mbəlom! Na gaka mə bo tey hərwi nej na, ndo i mezeleme.»»

¹⁴Yesu a gwadatay: «Sərüm ha na, ndo matsekele dzangal nakay a ye a ngway a mətagay na, nenjeje ka təv i Mbəlom na, lele. Ane tuk na, ndo Farisa niye nenjeje na, andza niye təbey. Hərwi ndo nakə a say tā gwad nenjejeje bagwar eye na, Mbəlom ma təriye ha wawa eye duh. Ndo nakə a tərə ha bo ngay wawa eye kame i ndo hay aye na, Mbəlom ma təriye ha bagwar eye duh.»

Yesu a təma wawa hay

Mata 19.13-15; Markus 10.13-16

¹⁵Ma dəba eye na, ndo hay tə həl naha wawa tsekwej tsekwej eye hay a Yesu hərwi ada mā pa fataya həlay ada tā huta ngama. Ane tuk na, gawla ngay hay tə gatay me a ndo niye hay tə həlay naha wawa hay aye.

¹⁶Yesu a gwadatay a wawa hay: «Həndzədumaw ka təv ga.» A gwadatay a gawla ngay hay: «Gərüm tay ha wawa hay, tā yaw ka təv ga! Kə həharum tay ha bay, hərwi Bəy i Mbəlom mavələ eye na, a slala i ndo neheje andza wawa neheje. ¹⁷Sərüm ha na, ndowneje ka təma Bəy i Mbəlom andza wawa neheje bay na, ma diye a Bəy i Mbəlom bay.»

Ndo i zlele ta Bəy i Mbəlom

Mata 19.16-30; Markus 10.17-31

¹⁸Bəy i Yahuda wuray a tsətsah ka Yesu, a gwaday: «Miter lele eye, na hutije sifa nakə ma ndəviye bay aye na, na giye na, kəkay?»

¹⁹Yesu a gwaday: «Ka zelej ndo lele eye na kemey? Ndo lele eye na, Mbəlom nəte

ngwerɛ. ²⁰ Ka sər bazlam i Mbəlom mapala eye daw? Bazlam i Mbəlom mapala eye a gwad na: Kâ ge madama bay, kâ kəf gər i ndo bay, kâ ge məkal bay, kâ raw me ka ndo kame i sariya bay, rəhatay ha gər a bəba yak ta may yak.*»

²¹ Ndo niye a mbəday faya a gwaday: «Gər i bazlam mapala eye neheye ka paslaw aye na, na hənay ha gər kwa ma wawa.»

²² Yesu a tsəne andza niye na, a gwaday: «A zəkəm fakaya abəra wu nətə sa: Anəke na, do ta səkəm ha zlele yak hay tebiye ada kâ ngənatay suloy eye a ndo i mətawak hay. Ka ge andza niye na, ka ta hutiyə zlele mə mbəlom. Tsa na, dara, pɛɛ bəzay.»

²³ Ane tuk na, ndo niye a tsəne bazlam niye na, a ndalay haladzay hərwi zlele ngay na, haladzay.

²⁴ Yesu a zəba faya na, a ndalay, a gwad: «Hərwi ndo i zlele na, mede a Bəy i Mbəlom i ngay na, mada me eye haladzay. ²⁵ Tə bəmalə nakə ndo i zlele ma diye a Bəy i Mbəlom aye na, ngama zlgweme mâ ye ta bəd i ləpərə.»

²⁶ Ndo neheye tə tsəne bazlam i Yesu nakə a tsik aye na, tə gwad: «Ane tuk na, kə ge andza niye na, mata sle mətəme na, way?»

²⁷ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Ndəray ma sliye mətəme bay. Ane tuk na, Mbəlom ma sliye mətəme ha ndo.»

²⁸ Tsa na, Piyer a gwaday: «Tsəne! Nəmay anar, nəmaa gər ha gay may hərwi məpaka bəzay na, kəkay?»

²⁹ Yesu a gwadatay: «Sərum ha, ndoweyə kə gər ha gay ngay, ngwas ngay, malamar ngay hasləka eye hay ta malamar ngay dem eye hay, bəba ngay ta may ngay, wawa ngay hay hərwi Bəy i Mbəlom na, ³⁰ anəke ahəl kway nakay ma hutiyə a dəma haladzay ada kame na, ma hutiyə sifa nakə ma ndəviyə bay aye.»

Yesu a da ha məmətə ngay

Mata 20.17-19; Markus 10.32-34

³¹ Yesu a zalatay a gawla ngay niye hay kuro gər eye sulo aye abəra mə walaɛ i ndo hay kətsah. Tsa na, a gwadatay: «Tsənum! Anəke na, ka tsalakweye a Zerozelem. Mə dəma na, wu nakə ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay tə watsa ahəl niye ka gər i neɛ Wawa i Ndo aye na, ma giye bo tuk. ³² Ta

vəlatəye ga ha a ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. Ta ngwasiye fagaya, ta tsədəneye, ta tufəneye slesleɛ a dərə. ³³ Tandanəbiye ga ta mandalaɛa ada ta kədiye ga. Ane tuk na, ma məhəne mamahkar eye na, na lətseweye abəra ma mədahaɛ.»

³⁴ Ane tuk na, gawla ngay hay ta tsəne wu nakə a tsik aye bay. A ge fataya bazlam nakə Yesu a tsik aye a say məgwede mey na, manɟaha eye. A tsik na, ka gər i wu waray na, tə sər bay.

Yesu a mbəl ha ndo wuray guluf eye ma gəma i Zeriko

Mata 20.29-34; Markus 10.46-52

³⁵ Mazlambar Yesu ma ndisliye a Zeriko na, guluf wuray andaya mandza eye ka tsakay i tsəved, a rəkawa wu ka ndo hay. ³⁶ A tsəne ndo hay faya ta diye ka tsəved na, a gwadatay: «Labara i mey?»

³⁷ Ta mbəday faya, tə gwaday: «Yesu ndo i Nazaret ma diye tə fa'anar.»

³⁸ Guluf niye a tsəne andza niye na, a wuda ta magala, a gwad: «Yesu, Wawa i Davit, nâ gaka mə bo təbədew?»

³⁹ Ndo neheye tə lah naha kame aye na, tə gay me a guluf niye hərwi ada mâ bəbəl wuray bay, mâ ndza dıkdık.

Duh a zaka ha mawude haladzay ta magala, a gwad: «Wawa i Davit, nâ gaka mə bo təbədew!»

⁴⁰ Yesu a ndisl naha na, a lətse, a gwadatay: «Dum gəsəmayaw həlay kanar.» Tsa na, ti ye tə gəsəyaw həlay. A ndisl naha ka təv i Yesu na, Yesu a tsətsah faya, a gwaday: ⁴¹ «A saka nâ ge hərwi yak na, mey?»

Guluf niye a mbəday faya, a gwaday: «Bəy ga, a seɛ na, nâ ngatay a dərə sa tey.»

⁴² Tsa na, Yesu a gwaday: «Yawa lele, mədzal gər yak nakə ka dzala ga ha aye na, kə mbəl kar ha.»

⁴³ Kwayanɟa guluf niye a ngatay a dərə. A pay bəzay a Yesu. A zambaday a Mbəlom. Ndo niye hay haladzay aye tə ngatay a wu nakə a ge bo aye na, nətəye tebiye ta zambaday a Mbəlom.

19

Yesu ta Zase

¹ Yesu a ndisl a Zeriko na, a ye ta wu-zlahgəma i Zeriko niye.

* 18:20 Madayaw abəra ma Ezipt 20.12-16; Levitik 5.16-20.

² Ahəl nakə faya ma diye na, ndoweye andaya tə zalay Zase, nengeye andaya dərma. Nengeye na, zlele eye. Nengeye bagwar i ndo matsekele dzanjal hay. ³ A pəla tsəved mənġatay a Yesu na, way. Ane tuk na, kə nġatay bay hərwi ndo hay haladzay ada nengeye na, dakwel eye. ⁴ A hway ka me, a ye naha a tsal a gərdaf i kuvoray. A tsal a gərdaf na, hərwi mənġatay a Yesu nakə ma diye ta tsəved niye aye.

⁵ Yesu a ndisl naha a bəzay i gərdaf i kuvoray niye na, a zla ġar ka mbəlom, a zəba dərə a gərdaf niye. A nġatay naha a Zase. Tsa na, a gwađay naha: «Zase, mbəzlaw base. Bəgom na diye na ta ndziye mə ġay yak.»

⁶ Zase a tsəne andza niye na, a mbəzlaw base. Tsa na, ti ye ka bo a ġay nġay. Ti ye naha na, a təma tay ha tə mənġwese lele.

⁷ Ndo hay tə nġatay andza niye na, a ndalatay. Ta nġəlay bəzay a Yesu. Tə gwad: «Ndo nakay a ye mata ndze mə ġay i ndo i mezeleme dawl!»

⁸ Zase nengeye a lətse kame i Bəy Maduwerġ a gwađay: «Tsəne Bəy Maduwerġ ga! Anəke na, na nġəniye ha zlele ga wudək, na nġənatay ha a mətawak hay. Ada tadə na zla suloy abəra ka ndoweye ka zal na, na may ha nġway a dəma madzəga fad.»

⁹ Yesu a tsəne andza niye na, a gwađay: «Bəgom mətəme ki yaw a ġay yak hərwi nəkar na, wawa i Abraham dərma. ¹⁰ Hərwi neġ Wawa i Ndo na yaw na, mapele ndo neheye madza eye hay ada mətəme tay ha.»

Dzeke i suloy nakə ndo a nġənatay a ndo i məsler nġay hay aye

Mata 25.14-30

¹¹ Ndo niye hay faya ta pay zləm a bazlam nġay niye hay na, Yesu a tsikatay dzeke sa. A tsik dzeke niye na, mazlambar ma ndisliye a Zerozelem. Ndo hay tə dzala na, tə gwad: «Mazlambar Bəy i Mbəlom ma deyeweye tuk.» ¹² Wu nakə Yesu a tsikatay aye na, anarġ, a gwađatay:

«Ndowneye andaya nengeye na, gwala i bəy hay. A ye a ġəma dərəġ eye hərwi ada t̄a pa ahaya a bəy. Ta pa na a bəy na, ma maweye ma ləviye ndo nġay hay. ¹³ Ma ta həliye bo ma diye na, a zalatay a ndo i məsler nġay hay kuro. Nətəye niye kuro aye ti ye naha. Ti ye naha na, a nġənatay kwar i suloy. A vəlatay kwar i suloy nətə nətə tay

aye. Kwar i suloy niye nətə na, suloy mə dəma haladzay. A gwađatay: “Mbədum ha həlay hus a pat nakə na maw aye.”

¹⁴ «Ane tuk na, ndoweye niye a say bəy aye na, ndo i ġəma nġay hay ta wuda na bay. Tə slər ndo hay ma dəba nġay hərwi t̄a ye t̄a gwađatay na: “A samay ndo nakay m̄a təra bəy may bay.”

¹⁵ «Ada dūh huya ta pa na a bəy. Tə pa na a bəy na, a maw a ġəma nġay tuk. A maw na, a zalatay a ndo i məsler nġay niye hay a nġənatay kwar i suloy aye hərwi məsere ha magogoy nakə tə huta faya aye.

¹⁶ «Ndo makurre eye a ye naha, a gwađay: “Ndo i ġay ga, kwar i suloy nakə ka vəlerġ aye na, na huta faya kuro.”

¹⁷ «Bəy niye a gwađay: “Nəkar na, ndo i məsler lele eye dedek. Anəke na, na piye kar a bəy, ka ləviye ġəma kuro hərwi məsler nakə tsekwerġ aye ka ge na ta tsəved eye.”

¹⁸ «Ndo masulo eye a ye naha a gwađay: “Ndo i ġay ga, suloy niye ka vəlerġ eye na, na huta faya zlam.”

¹⁹ «Bəy a gwađay a ndo niye: “Nəkar na, na piye kar bəy eye, ka ləviye ġəma zlam.”

²⁰ «Ma dəba eye na, ndo nenġed a ye naha a gwađay: “Ndo i ġay ga, kwar i suloy yak nakə ka vəlerġ aye anarġ. Na ləva faya bo lele na mbuza na a peteked, na nġaha na lele.

²¹ Na dzədzaraka haladzay, hərwi nəkar na, ndo makula ġər eye. Wu yak bay na, ka zliye tsa, ka sləga bay na, ka dziye tsa.”

²² «Bəy niye a mbəday faya a gwađay: “Nəkar na, ndo i məsler nakə nġwalak eye bay aye. Maa ġəs kar a sariya na, bazlam yak eye wu yak. Ka sər ha kurre neġ na, ndo makula ġər eye, ada kwa wu ga bay na, na zliye, na sləga bay na, na dziye tsa na, ²³ ada ka mey, meeneġ na, peġ na suloy a ġay nakə tə paw a dəma suloy aye. Atay ka məmaw ga na, na diye na həlaweye abəra mə dəma na, na hutiiye faya magogoy.”

²⁴ «Tsa na, a gwađatay a ndo neheye ka təv aye niye: “A niye zlum faya abəra kwar i suloy niye. Vəlumay faya a ndo nakə kwar i suloy andaya faya kuro aye.”

²⁵ «Ndo niye hay ta mbəday faya tə gwađay: “Bəy may, nengeye na, kwar i suloy nġay andaya kuro seġey!”

²⁶ «Bəy niye a gwađatay: “Sərūm ha na, ndo nakə wu nġay andaya na, ta səkahay ha sa. Ane tuk na, ndo nakə wu nġay andaya

bay aye na, kwa tsekweŋ eye nakə andaya faya aye na, ta zliye na faya abəra. ²⁷ Ane tuk na, ndo neheye a satay nā tara bəy tay bay aye na, dum naha, gəsumatay ahaya ada kâ kâdum tay ha ka dāre ga kanaŋ.”»

Məfələkwe i Yesu a Zerozelem

Mata 21.1-11; Markus 11.1-11; Yuhana 12.12-19

²⁸ Yesu a ndəv ha mətsike me niye andza niye na, a ye a ndzatay kame a ndo hay mede a Zerozelem. ²⁹ Mazlambar ta husiye a gəma i Betifadze ta Betani bəse ta mahamba nakə tə zalay Mahamba i Tetədcəz aye na, a slər gawla ŋgay hay kame sulo. ³⁰ A gwadatay: «Dum a gəma nakə kame kurom aye. Ka ndislum naha na, ka ndzumeye a gər a zuŋgo wawa eye mabara eye ndəray kə ndza faya dāda zuk bay. Pəlumaw ada kâ yumeŋ ahaya kanaŋ. ³¹ Tadə ndəray ka tsətsah fakuma: “Ka pəlumeye na zuŋgo eye a ŋgay” na, gwadumay: “A say a Bəy Maduweŋ.”»

³² Ndo i məsler niye hay sulo aye tə həl bo ti ye. Ti ye naha na, tə ndzay a gər andza nakə Yesu a tsikatay aye. ³³ Tsa na, ta dazlay a məpələ zuŋgo niye. Ahəl nakə nəteye faya ta pəliye zuŋgo niye na, ndo i zuŋgo niye a gwadatay: «Ka pəlumeye na zuŋgo eye hərwi mey?»

³⁴ Ta mbəfay faya tə gwaday: «A say a Bəy Maduweŋ.»

³⁵ Gawla i Yesu neheye sulo aye, ti ye ahaya zuŋgo niye a Yesu. Ti ye ahaya na, ta fətəl faya peteked tay hay. Tsa na, tə tsal ha faya Yesu.

³⁶ Faya ta diye na, ndo hay ta fətəl peteked tay hay ka tsəved nakə Yesu faya ma diye tə dəma aye. ³⁷ Mazlambar faya ta ndisliye a Zerozelem ta tsəved nakə ma mbəzlaw ta Mahamba i Tetədcəz aye na, gawla ŋgay hay tebiye ta dazlay a mazabaday a Mbəlom tə mənŋwese eye lele ada tə mawude ta magala ŋgəlakaka hərwi masuwayəŋ nakə tə ŋgatay Yesu a ge aye.

³⁸ Tə gwadawa: «Mbəlom mâ pa ŋgama ka Bəy nakə faya ma deyeweye tə məzele i Bəy Maduweŋ aye!»*

«Zay mə mbəlom, ada zambadakway a Mbəlom, nənŋeye nakə mə mbəlom aye!»

³⁹ Mə walaŋ i ndo niye hay haladzay aye na, Farisa hay andaya. Tə gwaday a Yesu: «Miter, gwadatay a gawla yak hay tâ gər ha mabəbələ wuray.»

⁴⁰ Yesu a mbədatay faya a gwadatay: «Sərum ha na, kwa nəteye ta ndza dikdik bəbay na, kwar hay ta wudiye!»

Yesu a tuwa dərətsətseh i Zerozelem

⁴¹ Ahəl nakə Yesu a ndisl nənŋeye bəse tə wuzlahgəma i Zerozelem aye na, a ŋgatay na, a tuwa. ⁴² A gwad: «A nəkar Zerozelem, tadə bəgom ka sər wu nakə ma sliye faya məvələka zay aye na, habə ka təmiye abəra mə dərətsətseh. Ane tuk na, anəke na, mənŋ-gaha eye faka abəra, ka sliye faya mənŋgatay bay! ⁴³ Pat i dərətsətseh hay ta deyeweye fakaya. Ndo mənə dāre yak hay ta deyeweye tə wu həlay tay ta lawariye kar tuwzik, ta dərəzliye kar. Ta ŋgədətsiye kar kwa tə waray tə waray. ⁴⁴ Ta bəbazliye kurom ta ndo yak hay tebiye. Kwa kwar ka gər i kwar ta gəriye ha bay, ta mbəzliye ha tebiye hele hele. Hərwi mey andza niye na? Hərwi nəkar na, pat nakə Mbəlom ma yaw mata dzəne kar aye na, ka sər ha bay!»

Yesu a tsikatay bazlam i Mbəlom a ndo hay

Mata 21.12-17; Markus 11.15-19; Yuhana 2.13-22

⁴⁵ Yesu a ndisl a Zerozelem na, a ye a dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. A ye naha na, a dazlay mahəhere ndo mäge tsakala hay abəra ma dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom niye. A gwadatay: ⁴⁶ «Mawatsa eye mə Dərewel i Mbəlom na: “Gay ga ma ta təriye na, gay i maduwule me.†” Ane tuk na, nəkurom ka tərüm ha lar i məkal hay na, kəkay?‡»

⁴⁷ Yesu a tsikawatay bazlam i Mbəlom a ndo hay pat pat mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo mədzanŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay ada ta madugula hay, ta pəla tsəved ka məkədə na Yesu. ⁴⁸ Ane tuk na, ta gəsiye na ma kəkay na, tə sər bay. Ta huta faya tsəved məgase na bay. Hərwi ndo hay tebiye faya ta pay zləm a wu nakə faya ma tətikateye na, tə metshe eye lele.

* 19:38 Dəmes hay 118.26. † 19:46 Ezay 56.7.

‡ 19:46 Zerehi 7.11.

20

Gədaŋ i Yesu

Mata 21.23-27; Markus 11.27-33

¹Pat wuray na, Yesu faya ma tətikateye a ndo hay ada faya ma dateye ha Labara ŋgwalak eye ma dalamətagay i gay i mädəslay ha gər a Mbəlom. Ahəl nakə faya ma tətikateye na, bagwar hay i ndo neh-eye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo mädzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay ada ta madugula hay ti ye ka təv i Yesu.

²Ti ye naha ta tsətsah faya tə gwadəy: «Ka ge wu neh-eye na, ta gədaŋ waray? Maa vəlaka gədaŋ aye na, way, tsikamay?»

³Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Nəŋ dərmak na tsətsahiye fakuma: ⁴Maa sləraw Yuhana madzəhuḅe ndo a yam na, way? Maa sləraw na, Mbəlom tsukudu ndo hay dāw?»

⁵Ane tuk na, tə tsik mə walaŋ tay tə gwad: «Ka mbədakweye faya na, kəkay? Tadə ka gwadəkwa, maa slər ha Mbəlom, Yesu ma gwadəkweye: “Ka dzalum ha ka wu nakə Yuhana a tsik aye bay na, kemey?” ⁶Ada tadə ka gwadəkwa maa sləraw Yuhana na, ndo hay, ndo hay tebiye ta kaliye kway tə kwar, ta kədiye kway. Hərwi tə sər ha ta dedək Yuhana na, ndo mädə ha bazlam i Mbəlom.»

⁷Ta mbədəy faya a Yesu, tə gwadəy: «Maa slərə ahaya Yuhana ndo madzəhuḅe ndo a yam way na, nəmaa sər bay.»

⁸Yesu a gwadətay: «Nəŋ bəbay na ge wu neh-eye tə gədaŋ i way na, na tsikakumeye bay.»

Dzeke i ndo wuray a zəv dərizl i gərdaf a guvah ŋgay

Mata 21.33-46; Markus 12.1-12

⁹Ma dəba eye na, Yesu a tsikatay me a ndo hay ta dzeke, a gwadətay: «Ndəweye andaya a dəs guvah. A zəv a dəma gərdaf hay haladzay. Dərizl i gərdaf niye hay na, tə wa hohway. A ndəv ha mazăve na, a həl ndo i məfəte hay ada tā fətay na. Bo ŋgay aye a ye a tsekene. A ye na, ma ndzaweye haladzay.

¹⁰«Hələy i maŋgəle hohway i gərdaf niye hay kə sla. A slər ndo nəte mə walaŋ i ndo i məsler ŋgay hay hərwi ada tā vəlayaw faya abərə a ŋgay. Ndo i məsler ŋgay a həl bo a ye. A ye naha na, ndo neh-eye faya ta tsəpiye

guvah aye, tə gəs na. Tə ndaḅa na ada ta həhar na həlay kəriye.

¹¹«Ndo i guvah a ŋgatay andza niye na, a slər ndo nəngeḅ sa. Ndo niye a həl bo a ye. A ye naha na, tə gəs na ada tə ndaḅa na dərmak. Tə tsadəy pələslesle, ta həhar na. Ta vəlay wuray kwa tsekweŋ bay. ¹²Ndo i guvah a slər ndo mamahkar eye sa. Ndo niye a ye na, tə gay mbəlak. Tsa na, tə kala ahaya abərə ma guvah niye.

¹³«Ndo i guvah niye a gwad: “Na giye anəke na, kəkay? Na sləriye wawa ga nakay nəte na wudə na haladzay aye təday. Agəla nəngeye na, ta rəhay ha gər, ta geye wuray bay.”

¹⁴«Ane tuk na, tə ŋgatay a wawa niye na, tə tsik mə walaŋ tay tə gwad: “Aya! Anaŋ magedze ŋgay nakə ma ta ndiye na guvah ŋgay aye, ki yaw! Kədəkwa na, ada guvah nakay ma mətsakweye a nəkway!” ¹⁵Tsa na, ti ye faya, tə gəs na. Tə kəd na. Tə kal ha mədahaŋ eye abərə ma guvah niye.»

Tsa na, Yesu a tsətsah fataya a gwadətay: «Ndo i guvah ma giye tay ha anəke na, kəkay? ¹⁶Ndo i guvah niye ma deyeweye ma gəsiye tay ha ndo niye hay, ma kədiye tay ha. Kə kəd tay ha na, ma həliye a dəma ndo mekeləŋ eye hay.»

Ndo hay tə tsəne wu niye hay a tsik aye na, tə gwad: «Wu niye andza niye na, ma giye bo bay.»

¹⁷Ane tuk na, Yesu a zəba fataya a gwadətay: «Dzeke nakay mə Dərewel i Mbəlom aye a say məgwədə na, kəkay?

“Kwar nakə ndo madəzle gay hay tə kal ha aye na,

matəra kwar lele eye a ze siye i kwar hay na, nəngeye dūh.*”

¹⁸«Kwa way kə dəd ka kwar niye na, ma toliye. Ada kwar niye kə dəd ka ndəweye na, ma ləgəriye na kərdik kərdik andza merebək.»

¹⁹Ndo mädzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay ta bagwar hay i ndo neh-eye tə vəlaway wu a Mbəlom aye hay ta pəla tsəved kwayaŋŋa ka məgəse na Yesu hərwi tə sər ha Yesu a tsik dzeke niye na, ka nəteye. Ane tuk a, ta dzədzaratay a ndo hay.

* 20:17 Dəmes hay 118.22.

Məvələ dzəngal a bəy i Roma
Mata 22.15-22; Markus 12.13-17

²⁰Ma dəba eye na, ta dazlay a matsəpe na Yesu. Tə slər ndo ka təv ngay. Ndo niye hay tə slər tay ha aye na, tə ge ha gər tay andza nəteye ndo lele eye hay kame i Mbəlom. Ndo niye hay na, a satay mapəle mənese abəra ka Yesu mə bazlam ngay neheye ma tsikiye aye. Tadə ta huta faya abəra mənese na, ta sliye faya məvələy a həlay a ndo məvələ dala tuk. Hərwi bəy i Roma na, nəngeye gədaŋ eye ada maa ləva dala i Roma na, nəngeye.

²¹Ndo neheye tə slər tay ha aye na, ti ye ka təv i Yesu. Ti ye naha ta tsətsah faya andza nakay, tə gwaday: «Miter, nəmaa sər ha nəkar ka tsik na, dedek. Ka ngəna tay ha ka bo bəra ndo hay təbey. Ka gwad ada faya ka tətikateye a ndo hay na, wu neheye dedek aye. ²²Ane tuk na, a samay matsətsəhe fakaya, bazlam kwəy mapala eye kə vəl tsəved məvələ dzəngal a bəy i Roma tsukudu kə vəl tsəved məvələ bay daw?»

²³Ane tuk na, Yesu a sər ha, a satay məhəle faya abəra suwat. Tsa na, a gwadatay: ²⁴«Ehey bəzumen ahaya kwar i suloy təday.» Ta bəzay ha kwar i suloy niye. A gwadatay: «Məndəkət bo nakay ta məzele nakay faya na, i way?»

Ta mbəday faya, tə gwaday: «I bəy i Roma.»

²⁵Tsa na, Yesu a gwadatay: «Aya! Wu i bəy i Roma na, vəlumay ha a bəy i Roma ngway. Wu i Mbəlom na, vəlumay ha a Mbəlom ngway.»

²⁶Ka gər i bazlam niye Yesu a tsikatay kame i ndo hay tebiye na, ta huta faya abəra mənese bay tebiye. Duh bazlam ngay nakə a tsikatay aye na, a gatay hərəbəkka, a dərəzlatay ka bazlam.

Tə tsik ka gər i mələtsəw abəra ma mədahəŋ

Mata 22.23-33; Markus 12.18-27

²⁷Ma dəba eye na, siye i Saduke hay ti ye ka təv i Yesu. Saduke hay na, ndo neheye tə gwad: «Ka mət na, mələtsəw abəra ma mədahəŋ andaya sa bay» aye. ²⁸Ti ye naha, ta tsətsah ka Yesu, tə gwaday: «Miter, bazlam nakə Musa a watsamay a bazlam i Mbəlom mapala eye na, anaŋ. A gwad:

“Tadə ndo a mət a gər ha ngwas ngay ta wa zək bay na, mata zle na madakway i ngwas niye na, malamar i ndo niye a mət aye †” bədaw? Ma zliye na, hərwi ada hulfe i ndo niye a mət aye mə dze bay. ²⁹Yaw! Andaya ahəl niye ndo ta malamar ngay hay tasəla. Malamar tay makurre eye a zla dahəlay. A zla dahəlay na, a mət. A mət na, ta wa ta dahəlay ngay niye a zla aye bay. ³⁰Məmbager ngay a zla na madakway i ngwas niye. A zla na, a mət. ³¹Malamar tay mamahkar eye a zla. A zla na, a mət. Siye hay tebiye tə ge andza niye dormak. Nəteye neheye tasəla aye tə zla ngwas niye na, tə mət tebiye. Ndəray kwa nəte mə walaŋ tay ta wa ta ngwas niye bay. ³²Ka məndəve ngay eye na, ngwas niye a mət dərma. ³³Pat nakə aza mədahəŋ hay ta lətsəweye abəra ma mədahəŋ aye na, ngwas niye ma mətsəye na, a way? Hərwi nəteye niye tasəla eye ta zla na ka ngwas!»

³⁴Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Hasləka ta ngwas neheye ka məndzibəra nakay anaŋ aye na, ta zliye bo. ³⁵Ane tuk na, ndo neheye Mbəlom a pala tay ha, nəteye ta ndziye ka məndzibəra nakə wədeye na, ta lətsəweye abəra ma mədahəŋ na, ta zliye bo nakay na, zal kəgəbay, ngwas na, ta zliye bo sa bay. ³⁶Nəteye na, ta mətiye sa bay. Ta ndziye na, andza gawla i Mbəlom hay. Nəteye wawa i Mbəlom hay, hərwi ta lətsəw abəra ma mədahəŋ a məsəfəre.

³⁷«Mələtsəw abəra ma mədahəŋ na, ka sərakwa ha mədahəŋ hay ta lətsəweye abəra ma bəd na, hərwi bazlam i Musa nakə a tsik ahəl niye aye. A da ha na, bazlam nakə Mbəlom a tsikayaw mə gay i dak niye dzaydzay andza faya ma təmiye na aye. A zalay a Bəy Maduweŋ na, “Mbəlom i Abraham, Mbəlom i Izak, Mbəlom i Zakob. ‡” ³⁸A tsik andza niye na, hərwi Mbəlom na, nəngeye Mbəlom i mədahəŋ hay bay, nəngeye Mbəlom i ndo neheye ta ndziye huya ta sifa aye. Ta ndziye ma sifa na, hərwi Mbəlom.»

³⁹Siye i ndo mədzəngawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə tsəne andza niye na, tə gwad: «Miter, bazlam yak niye ka tsik aye na, təde.» ⁴⁰Tə tsikay andza niye na, hərwi horoy a gatay matsətsəhe faya wu hay.

† 20:28 Bazlam mapala eye masulo eye 25.5-6. ‡ 20:37 Madayaw abəra ma Ezipt 3.6.

Yesu a yaw na, ma gwala i way?

Mata 22.41-46; Markus 12.35-37

⁴¹ Yesu a gwadafatay: «Ndo hay tã gwad ka Kõriste na, nengeye Wawa i Davit na, kãkay? ⁴² Duh Davit tã gãr nggay a gwad ma dẽrewel i Dãmes hay na:

“Bãy Maduweñ Mbølom a gwadãy a Bãy Maduweñ ga na:

Dara, ndza tã hãlay i mønday ga,

⁴³ hus a pat nakã na piye tay ha ndo manẽ dãre yak hay a hud i sik yak aye. §”

⁴⁴ «Ane tuk na, Davit na, kã zalay a Kõriste “Bãy Maduweñ” tuk na, ada ndo hay ta gwadiye wawa nggay na, ma kãkay?»

Sariya ka gãr i ndo mãdzangawa bazlam i Mbølom mapala eye hay

Mata 23.1-36; Markus 12.38-40

⁴⁵ Ahãl nakã ndo hay faya ta pay zãm a bazlam nggay nakã faya ma tsikateye na, Yesu a gwadafatay a gawla nggay hay:

⁴⁶ «Hãbum gãr kurom abãra ka ndo mãdzangawa bazlam i Mbølom mapala eye hay. Nãteye i tay ta wudã mahãhele na, ta rãkwat eye. Ka tãv mãhay gãr na, ta wudã ndo hay tã tsikatay me ta mãdãslatay ha gãr. Mã gay i mãduwule me na, ta pãlawa i tay na, tãv mãndze nakã kame i ndo hay aye, ndo hay ta nggatateye lele. Mã magurlom, ta wudã na, tãv mãndze ngwalak eye. ⁴⁷ Wu nakã tã vãlawatay a madakway i gwas hay aye na, tã ndayawa na. Tã duwulaway me a Mbølom na, vãdvãd a ndãv bãse bay hãrwi ada ndo hay tã gwad fataya nãteye ndo ngwalak eye hay. Slala i ndo neheye andza nakay aye na, Mbølom ma giye fataya sariya na, ma ziye i ndo siye hay.»

21

Mãvãlay wu a Mbølom tã dãrev nãte eye Mata 12.41-44

¹ Ma dãba eye, Yesu a zãba ka bo bãra dãre na, a nggatay a ndo i zlele hay ta piye suloy a wu mãpe suloy mã gay i mãdãslay ha gãr a Mbølom. ² Yesu a nggatay a madakway i ngwas wuray mãtawak eye, a ye naha a pa a dãma kãbo sulo dãrmak.

³ Yesu a gwadafatay: «Sãrum ha madakway i ngwas nakay na, kã vãl dala haladzay a ze i ndo hay tebiye. ⁴ Hãrwi ndo mekeleñ eye

hay tã vãl na, abãra ka siye. A gatay mã gãr sa bay. Ane tuk na, madakway i ngwas nakay mãtawak eye na, a vãl ha tebiye, siye andaya sa bay.»

Yesu a dã ha ta mbãzliye gay i mãdãslay ha gãr a Mbølom

Mata 24.1-2; Markus 13.1-2

⁵ Ndo mekeleñ eye hay tã tsik ka gay i mãdãslay ha gãr a Mbølom. Tã gwad: «Gay nakay na, a le. Kwar neheye ta dãzl ha aye na, tã le. Ada wu neheye tã vãlay a Mbølom aye, tã le.»

Ane tuk na, Yesu a gwadafatay: ⁶ «Wu nakã faya ka zãbumeye faya aye na, pat mekeleñ eye na, ka ngatumeye a kwar kwa nãte ka gãr i kwar ngged bay. Ta mbãzliye ha hele hele.»

Nggodgor i mandãve i mãndzibãra

Mata 24.3-14; Markus 13.3-13

⁷ Ndo niye hay ka tãv eye niye ta tsãtsãh faya, tã gwadãy: «Miter, wu neheye ka tsik aye ta giye bo na, kãday? Nggodgor waray nakã nãma sãriye ha na, wu neheye tebiye ta ndisleweye aye?»

⁸ Yesu a mbãdafatay faya, a gwadafatay: «Gum metshe lele! Ndaray mã sãpat kurom bay. Hãrwi ndo hay haladzay ta deyeweye ta mãzele ga. Kwa way ma gwadiye: “Neñ na, Kõriste, halay eye kã ndislew!” Ane tuk na, kã pumatay bãyay bay. ⁹ Ka tsãnum ndo hay faya ta giye vãram ta ndo neheye ta niye dãre a bo aye na, kã dzãdzarum bay. Wu neheye na, kutõñ ta ndisleweye tãday. Ane tuk na, niye na, mãndãve i mãndzibãra zuk bay.»

¹⁰ Yesu a gwadafatay sa: «Slala ngged ta giye vãram ta slala nenged, bãy ta bãy ta giye vãram. ¹¹ Dala ma bãliye, ada mãndãrziãñ ma giye, dãvats i mãgãdama haladzay ma gateye a ndo hay mã gãma hay wal wal. Wu neheye a ge mãsuwayãñ eye tã wu mekeleñ eye hay wal wal mã dzãdzariye tay ha ndo hay, ta ta deyeweye mã mbølom.

¹² «Ane tuk na, wu niye hay ta deyeweye na, ta gakumeye dãretsãtseh. Ta gãsiye kurom a gay i mãduwule me, ta gakumeye sariya ada ta dãrãzliye fakuma a gay i dãngay. Ta gãsiye kurom, ta diye kurom ha kame i bãy hay ada kame i ndo mãlãve dala hay hãrwi ga. ¹³ Niye na, hãlay eye

i kurom mähäle mbal i gər ga tuk. ¹⁴ Pat eye kə ndislew na, gəsum dərev lele. Kā dzədzarum mə dərev kurom anəke na: “Mata mbəde famaya abəra me way?” na, kâ dzalum bay. ¹⁵ Neŋ eye na dākumeye ha bazlam nakə ka tsikumeye ada ndaraw nakə kwa ndo mäne dəre kurom hay ta sliye faya mədəde kurom ha ta sariya bay aye.

¹⁶ «Kwa bəba kurom hay ta may kurom hay ta giye fakuma daf. Malamar kurom hay, wurbəba kurom hay ta dzam kurom hay ta giye fakuma daf. Ta gəsiye kurom ada ta gakumeye sariya i mədahaŋ a siye hay haladzay mə walaŋ kurom. ¹⁷ Ndo hay tebiye ta nakumeye dəre hərwi ga. ¹⁸ Ane tuk na, sərūm ha na, məkwets i gər kurom kwa nətə ma dziye bay. ¹⁹ Gum gədaŋ lele. Ka ta mbəlumeye ha məsəfəre kurom hay na, andza niye.»

*Ta mbəzliye ha Zerozelem
Mata 24.15-21; Markus 13.14-19*

²⁰ «Tadə ka ŋgatumay a varam kə lətsew, ta lawara Zerozelem na, sərūm ha mazlambar ta mbəzliye ha bəse tuk. ²¹ Ndo neheye ka dala i Yahuda aye, ta ŋgatay a wu niye na, tã hway a mahamba hay. Ndo neheye nətəye ma wuzlah gay i Zerozelem aye na, tã hwaywə abəra mə dəma dəreŋ ada ndo neheye mə gəma aye na, tã hway a wuzlah gay bay.

²² «Hərwi pat eye niye na, pat nakə Mbəlom ma giye sariya ŋgay aye tuk. Niye na, andza nakə ndo i maslaŋ hay tə tsik faya mə Dərewel i Mbəlom ma ta giye bo aye. ²³ Pat eye niye na, dəretsətseh wene wene eye na, ka gər i ŋgwas neheye tə bo sulo aye ada ka ŋgwas neheye faya ta vəlateye wah a wawa tay hay aye! Ayaw! Ndo i gəma neheye ta ta siye dəretsətseh haladzay hərwi Mbəlom ma ta gateye dəretsətseh. ²⁴ Ndo niye hay tə sər Mbəlom bay aye siye hay ta kədiye tay ha ta maslalam. Siye hay ta gəsiye tay ha beke eye hay, ta diye tay ha a gəma hay wal wal. Ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye ta deyeweye, ta mbəzliye ha Zerozelem hele hele. Ta ndziye mə dəma na, hus ahəl tay nakə ka ndəw aye.»

*Madayaw i Wawa i Ndo
Mata 24.29-31; Markus 13.24-27*

²⁵ Yesu a gwadafatay sa: «Pat eye niye wu niye hay ta dazlay na, ka pat, ka kiye, ka wurzla hay, wu mäge masuwayaŋ wal wal

ta bəziye ha bo. Ma ta giye na, andza mətəsl nakə a vəzl haladzay wəwəva a bəl ha dələw i yam wekit wekit aye. Ndo i mändzibəra hay tebiye ta dzədzariye, ma vəlateye mədzal gər. ²⁶ Ndo hay haladzay ta ta mətiye tə zluwer i wu niye hay. Andza niye wu neheye gədaŋ eye ka magərmbəlom aye ta bəliye haladzay.

²⁷ «Ma dəba eye na, ndo hay ta ŋgeteŋ-eye a neŋ Wawa i Ndo na deyeweye ma pazlay ta gədaŋ ada ta məzlaḅ eye haladzay. ²⁸ Aza ka ŋgatumay a wu niye hay ta dazlay mändislew na, ləvum bo lele ada zlum gər kurom ka mbəlom, hərwi Mbəlom ma ta təmiye kurom ha bəse tuk.»

*Dzeke i gurov
Mata 24.32-35; Markus 13.28-31*

²⁹ Yesu a tsikatay dzeke sa, a gwadafatay: «Zəbum ka gurov ada ka dərizl i gərdaŋ hay tebiye kwa! ³⁰ Ka ŋgatumatay ta gəgar ha ka bo abəra slambah hay ada ta dazlay a maḍude na, ka sərūm ha gwaduvay kə ge, mazlambar yam ma piye bədaŋ! ³¹ Andza niye ka ŋgatumay a wu neheye ta ndislew na, sərūm ha Bəy i Mbəlom neŋgeye bəse tə nəkurom.

³² «Neŋ faya na gwadakumeye: Sərūm ha na, wu nakay tebiye ma giye bo na, ndo neheye anəke aye ta mət zuk bay. ³³ Magərmbəlom ta dala ta dziye, bazlam ga na, dadə ma dziye bay.»

Gumay metsehe a bo kurom

³⁴ «Gumay metsehe a bo kurom. Kâ gərūmay ha dərev kurom a wu məse bay, kâ kwayum bay ada kâ vəlumay ha mədzal gər kurom a wu i mändzibəra bay. Ka gumeye metsehe a bo kurom na, hərwi ada sariya i Mbəlom mândzakum a gər həf bay. ³⁵ Hərwi pat eye ma deyeweye na, ndo hay tebiye ka mändzibəra ta səriye ka bo bay. Ma mbəzliye tay ha təbats andza bəlay nakə a mbəzl wu aye. ³⁶ Ndzum tsezlezleŋge, dūwulumay me a Mbəlom pat pat. Ka gum andza niye na, ka hutumeye gədaŋ ka məsəmay naha a wu neheye tebiye ta ndzakumeye a gər aye. Andza niye ka mbumeye faya mələtse ka təv ga, neŋ Wawa i Ndo.»

³⁷ Ta həpat na, Yesu a tətikawa tay ha ndo hay ma dalamətagay i gay i mədəsəlay ha gər a Mbəlom, ta huwa na, a yawa mata hənə ma tsaholok nakə tə zalay Mahamba i

Tetədcəz aye. ³⁸Pərik i mekedə na, ndo hay ti yawa a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom mata pay zləm a matətike i Yesu.

22

Yudas a ge daf ka Yesu

Mata 26.1-5,14-16; Markus 14.1-2,10-11; Yuhana 11.45-53

¹Magurlom nakə tə zalay magurlom i Pak aye na, mazlambar ta hatsiye. Ahəl i magurlom tay niye na, tə ndayawa wu mənđay tay nakə tə zalay «pej» aye na, gəde faya bay. ²A həlay i magurlom eye niye na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo neheye tə dzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye aye ta pəla tsəved ka məkəde na Yesu. Ane tuk na, ta dzədzar ta ndo hay.

³Fakalaw a fələkway a bo a Yudas nakə tə zalay Iskariyot aye. Nəngeye na, nəte mə walaŋ i gawla i Yesu niye hay kuro gər eye sulo, aye. ⁴Yudas a həl bo a ye ka təv i bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ada ka təv i bagwar i sidzew neheye ta tsəpawa gay i mədəslay ha gər a Mbəlom aye. A ye na, hərwi mapəle tsəved ka mäge daf ka Yesu. ⁵A yatay a gər a ndo niye hay haladzay, tə gwaday: «Nəmaa vəlakeye dala.» ⁶Yudas a tsəne andza niye na, a təma bazlam tay niye. Tsa na, a maw abəra ka təv tay, a ye a pəla wewer ada həlay nakə lele eye hərwi mäge daf ka Yesu ndo hay ta səriye faya bay aye.

Yesu ta gawla ŋgay hay, tə ge magurlom i Pak

Mata 26.17-25; Markus 14.12-21; Yuhana 13.21-30

⁷Yaw! Ahəl nakə tə ndayawa wu mənđay nakə gəde faya bay aye na, pat i məkəde təbaŋ hərwi məde wu mənđay i Pak aye kə husaw tuk. ⁸Yesu a slər Piyer ta Yuhana, a gwadatay: «Dum ta dumakway wu mənđay i magurlom i Pak nakə ka ndayakweye.»

⁹Piyer ta Yuhana ta tsətsah faya, tə gwaday: «A saka nəmaâ daka daf na, ka waray?»

¹⁰Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Tsənum lele! Tadə faya ka deyumeye, ka ndislum a wuzlahgəma na, ka ndzumeye a gər a ndo faya ma zliye yam ta gəzla aye. Pumay bəzay hus a gay nakə ma fələkwiye a dəma aye, ¹¹ada gwadumay a ndo i gay niye:

“Miter a tsətsah fakaya, a gwadaka: Gay nakə nəmaa ndiye wu mənđay i magurlom i Pak ta gawla ga hay aye na, mənğay?” ¹²Ka tsətsahum andza niye na, ma dəkumeye faya ka gay nakə ka gər i gay nənğed aye. Hud i gay niye na, bagwar eye. Wu hay maləva bo eye mə dəma. Ka dumeye wu mənđay i magurlom i Pak na, mə dəma.»

¹³Gawla i Yesu niye hay sulo eye tə həl bo ti ye. Ti ye naha na, tə ndzay a gər andza nakə Yesu a tsikatay aye. Tsa na, tə da wu mənđay i Pak mə dəma.

Wu mənđay i Bəy Maduwerj

Mata 26.26-30; Markus 14.22-26; 1 Korinje hay 11.23-25

¹⁴Həlay i mənđe wu mənđay niye a sla na, Yesu ta ndo i maslaŋ ŋgay hay ti ye naha, tə ndza hərwi mənđe wu mənđay.

¹⁵A gwadatay: «Na ta giye dərətsətsəh na, a seŋ haladzay mənđe wu mənđay i magurlom i Pak nakay tage nəkurom təday.

¹⁶Ayaw! Neŋ faya na tsikakumeye, dadā na ta ndiye wu mənđay nakay sa bay hus a pat nakə dedək ŋgay eye ma giye bo ma Bəy i Mbəlom aye.»

¹⁷Ma dəba eye na, a zla gəvet, a rah ha ta wu məsay. A gay naha sise a Mbəlom. Tsa na, a gwad: «Zlum gəvet nakay ada kâ sum wu məsay nakay mə dəma aye. ¹⁸Neŋ faya na tsikakumeye, na ta siye wu məse nakay sa bay ka madazlay anəke hus a pat nakə Bəy i Mbəlom ma deyeweye aye.»

¹⁹Tsa na, a zla peŋ, a gay naha sise a Mbəlom. Ma dəba eye na, a ŋgəna ha peŋ niye, a vəlatay a gawla ŋgay hay, a gwadatay: «Nakay na, bo ga, mavəla eye hərwi kurom. Gum ha andza nakay huya hərwi ada kâ dzalum ha ka neŋ.»

²⁰Ma dəba i mənđe wu mənđay niye na, a zla gəvet, a gwadatay: «Wu məse nakay na, bambaz ga nakə Mbəlom ma bəriye dzam ta ndo hay aye. Ta mbədiye ha na, hərwi kurom. ²¹Ane tuk na, zəbum ndo nakə ma giye fagaya daf aye na, faya ka ndayakweye wu mənđay dziye. ²²Neŋ Wawa i Ndo na mətiye andza nakə Derewel i Mbəlom a tsik aye. Ane tuk na, dərətsətsəh ka gər i ndo nakə ma giye fagaya daf aye.»

²³Gawla ŋgay hay ta tsəne andza niye na, ta dazlay a matsətsəhe ka bo mə walaŋ tay, tə gwad: «Way nakə mata ge andza niye mə walaŋ kway na, way?»

Bagwar eye na, way?

²⁴Ma dɛba eye na, gawla i Yesu hay ta da-zlay mɛkɛde wuway mɛ walaŋ tay haladzay, tɛ gwad: «Way nakɛ mɛ walaŋ kway nakay neŋgeye bagwar eye na, way?»

²⁵Yesu a gwadɛtay: «Bɛy bagwar eye i gɛma hay faya ta lɛviye bɛy hay. Ndo neheye gɛdaŋ tay andaya aye na, a satay dzam ta ndo hay. ²⁶Ane tuk na, nɛkurom na, kɛ gum andza nɛteye tɛbey! Duh na, ndo nakɛ bagwar eye na, mɛ tɛra andza wawa eye tsekweŋ ada ndo nakɛ ma lɛviye ndo hay aye na, mɛ tɛra ndo i mɛsler.

²⁷«Ayaw! Bagwar eye na, way tuk? Ndo nakɛ neŋgeye mandza eye ta geye mɛsler ka hɛlay aye tsukudu ndo mɛge mɛsler ba? Bagwar eye na, ndo nakɛ ta geye mɛsler aye bɛdaw? Andza niye, neŋ nakay anaŋ mɛ walaŋ kurom anɛke aye, neŋ na, andza ndo i mɛsler.

²⁸«Nɛkurom na, ka ndzum ka tɛv ga. Ka zlum ŋgatay ma wuzlah i dɛretsɛtseh nakɛ tɛ geŋ aye haladzay. ²⁹Neŋ bɛbay na, na valakumeye Bɛy i Mbɛlom andza bɛba ga Mbɛlom nakɛ a vɛleŋ aye. ³⁰Ka ndayumeye ada ka sumeye wu mɛsay tage neŋ ma Bɛy ga, ada ka ta ndzumeye ka tɛv mɛndze i bɛy hɛrwi mɛge sariya ka gwala i Israyel neheye kuro gɛr eye sulo aye.»

Piyer ma gwadiye: «Na sɛr Yesu bay»

Mata 26.31-35; Markus 14.27-31; Yuhana 13.36-38

³¹Yesu a gwadɛy a Simoŋ Piyer: «Simoŋ, Simoŋ tsɛne! Fakalaw kɛ huta gɛdaŋ mɛbɛle kurom ha, ma hɛviye kurom andza mahɛve daw nakɛ ta hɛwawa hɛrwi mangɛne tay ha ka bo abɛra ta dzɛndzar aye. ³²Ane tuk na, neŋ na dɛwulay me a Mbɛlom hɛrwi yak. Na dɛwulay me a Mbɛlom na, hɛrwi ada mɛdzal gɛr yak ka neŋ mɛ ge bɛle bay. Ka tsɛtsah mɛpɛse me na, vɛlatay gɛdaŋ a malamar yak hay.»

³³Piyer a gwadɛy: «Bɛy Maduweŋ, neŋ na, malɛva bo eye kwa mede a dangay ka deyemeye salamay. Kwa mɛmɛte, ka mɛtameye salamay!»

³⁴Yesu a mbɛdɛy faya, a gwadɛy: «Ka tsik na, dedɛk ŋgway daw Piyer. Tsɛne! Na tsikakeye, bɛgom nakay dzagulok ma ta zlahiye na, ba ka gwad sik mahkar ka sɛr neŋ bay.»

Mɛlɛve bo ta suloy ada ta maslalam

³⁵Yesu a gwadɛtay a gawla ŋgay hay sa: «Ahɛl niye na slɛr kurom ha ze dala, ze gwezem, ze tahɛrak mɛ sik na, wuray kɛ kɛtsakum daw?»

Ta mbɛdɛy faya: «Wuray kwa tsekweŋ kɛ kɛtsamay bay.»

³⁶Yesu a gwadɛtay: «Anɛke duh na, ndo nakɛ suloy ŋgay andaya aye na, mɛ hɛl. Ndo nakɛ gwezem ŋgay andaya aye na, mɛ zla dɛrmak. Ada ndo nakɛ maslalam ŋgay andaya bay aye na, mɛ sɛkɛm ha rɛkwat ŋgay ada mɛ sɛkɛm maslalam. ³⁷Hɛrwi mawatsa eye mɛ Dɛrewel i Mbɛlom na, tɛ gwad: “Neŋgeye na, ndo hay tɛ pasla na a walaŋ i ndo i mɛkɛde ndo hay.*” Na tsikakumeye: Wu nakɛ Dɛrewel i Mbɛlom a tsik aye na, ma giye bo tebiye.»

³⁸Gawla ŋgay hay tɛ gwadɛy: «Bɛy Maduweŋ, maslalam hay anaŋ sulo.»

Yesu a mbɛdɛtay faya, a gwadɛtay: «Niye na, da ka sla.»

Yesu a ye mata dɛwulay me a Mbɛlom ma tsaholok i tetɛdɛz

Mata 26.36-46; Markus 14.32-42

³⁹Ma dɛba aye na, Yesu a ye abɛra ka tɛv niye, a ye a tsal a Mahɛmba i Tetɛdɛz andza nakɛ a gawa ha aye. Gawla ŋgay hay tɛ pay bɛzay. ⁴⁰Tɛ ndisl naha a dɛma na, Yesu a gwadɛtay: «Dɛwulumay me a Mbɛlom hɛrwi ada kɛ dɛdum a masɛpete i Fakalaw bay.»

⁴¹Tsa na, a gɛr tay ha gawla ŋgay hay. A ye abɛra ka tɛv tay ɛzad dɛreŋ tsekweŋ tsa. A ye naha a dɛkw gurmets ka dala, a dɛwulay me a Mbɛlom, ⁴²a gwad: «Bɛba, taɛɛ ka wuda na, zla fagaya abɛra dɛretsɛtseh nakay na siye tey! Ane tuk na, ge na, andza nakɛ a saka aye bɛna, andza nakɛ a sɛŋ a neŋ aye bay.»

[⁴³Tsa na, gawla i Mbɛlom a mbɛzlaw mɛ mbɛlom, a yaw a bɛzay ha bo hɛrwi mɛvɛlay gɛdaŋ. ⁴⁴Yesu a dzɛdzar, mɛdzal gɛr ŋgay a mbɛda haladzay. A dɛwulay me a Mbɛlom ta gɛdaŋ sa. Mɛrɛbɛ nakɛ faya aye na, a tɛra andza bambaz nakɛ a tɛkw ka dala tɛluk tɛluk aye.]

⁴⁵A ndɛv ha madɛwulay me a Mbɛlom na, a mbɛda gɛr ka tɛv i gawla ŋgay hay. A ye naha a ndzatay a gɛr na, nɛteye mandzahɛra eye. Madagar a gatay hɛrwi

* 22:37 Ezay 53.12.

dārev a ndalatay. ⁴⁶ A gwadatay: «Lətsum, dūwulumay me a Mbəlom hərwi ada ká dādum a masəpete i Fakalaw bay.»

Tə gəs na Yesu

Mata 26.47-56; Markus 14.43-50; Yuhana 18.3-11

⁴⁷ Ahəl nakə Yesu faya ma tsikiye me mba aye na, ndo hay haladzay ti ye naha. Maa ndzatay naha kame na, Yudas nengəye nakə nəte mə walaŋ i gawla i Yesu hay kuro gər eye sulo aye. A ye naha bəse ka təv i Yesu hərwi mægəse na ka bo təmbolok təmbolok. ⁴⁸ Ane tuk na, Yesu a gwaday: «Yudas, ka giye daf ka neŋ Wawa i Ndo na, ta mægəse ga ka bo təmbolok təmbolok dāw?»

⁴⁹ Gawla i Yesu hay tə ŋgatay a wu niye hay faya ma giye bo andza niye na, ta tsətsah faya, tə gwaday: «Bəy Maduweŋ, nəmaa watsa tay ta maslalam dāw?»

⁵⁰ Tsa na, ndo nəte mə walaŋ tay a fay a ndo i məsler i bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom, a dəsəy na zləm i həlay i mənday fats ka dala.

⁵¹ Ane tuk na, Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay: «Gərūm tay ha, niye na, da.»

Tsa na, a lamay a zləm i ndo niye, a paha suwuf suwuf.

⁵² Tsa na, Yesu a tsikatay a bagwar i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye, a bagwar hay i ndo matsəpe gay i mədəslay ha gər a Mbəlom hay ada a madugula i Yahuda niye hay ti ye naha faya mata gəse na aye, a gwadatay: «Ka yumaw fağaya ta maslalam kurom hay ada ta sakwal kurom andza ta gəsiye ndo i məkal dāw? ⁵³ Ada pat pat ka ndzawakwa ka bo dziye mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom na, ka pələm tsəved mægəse ga bay. Ane tuk na, i kurom na, həlay eye kə sla tuk, ada həlay i ndo nakə ma ləvoŋ aye ma bəziye ha gədaŋ ŋgay.»

Piyer a gwad: «Na sər Yesu bay»

Mata 26.57-58,69-75; Markus 14.53-54,66-72; Yuhana 18.12-18,25-27

⁵⁴ Tə gəs na Yesu, ti ye ha a gay i bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom. Piyer na, a patay naha bəzay ma dəba dərəŋ. ⁵⁵ Ma dalamətagay i gay niye na, ta vat ako ma wuzlah eye. Ndo hay nətəye mandza eye ka ako eye niye. Piyer a ye naha a ndza ka təv tay dərma.

⁵⁶ ŋgwas wuray andaya a gawa məsler mə gay eye niye a ŋgatay a Piyer mandza eye ka ako. A zəba faya, a ndazl na Piyer lele. Tsa na, a gwad: «Nəkar dərma na, ndo i Yesu.»

⁵⁷ Ane tuk na, Piyer a mbəday faya a ŋgwas niye, a gwaday: «A'ay! Na sər na bay!»

⁵⁸ Məndze tsekweŋ na, ndo mekeleŋ eye a ŋgatay a Piyer, a gwaday: «Nəkar dərma na, nətə mə walaŋ i gawla i Yesu hay!»

Piyer a gwaday a ndo niye: «A'ay! Neŋ na mə walaŋ tay bay.»

⁵⁹ A ndza ma dəba eye tsekweŋ mazlambar bəre nətə na, ndo mekeleŋ eye a tsik sa, a gwad: «Ta dedək ndo nakay na, tə ndzawa tə Yesu dərma! Sa tsa na, nengəye ndo i Galile hay.»

⁶⁰ Ane tuk na, Piyer a mbəday faya, a gwaday: «A saka mægweđe meŋ na, na sər bay.»

Kwayaŋŋa ahəl nakə faya ma tsikiye me mba aye na, dzagulok a zlah. ⁶¹ Bəy Maduweŋ a mbəda bo, a ndazl naha Piyer ndzuzle a dərə. Tsa na, wu nakə Yesu a tsikay a Piyer aye na, a mayaw a gər tuk. A gwaday na: «Bəgom dzagulok ma ta zlahiye na, ba ka gwad sik mahkar ka sər neŋ bay.»

⁶² Tsa na, Piyer a yaw abəra ma dalamətagay, a tuwa tsiduk tsiduk.

Ndo hay tə ŋgwasa ka Yesu

Mata 26.67-68; Markus 14.65

⁶³ Ndo neheye ta tsəpawa Yesu aye, tə ŋgwasawa ka Yesu ada tə kədawa na. ⁶⁴ Tə mbuzaway na dərə ada ta tsətsahawa faya, tə gwadaway: «Nəkar na, Kəriste ba! Tsikamay, maa faka na, way?» ⁶⁵ Ada tə tsikaway wu siye hay haladzay hərwi mətsaday a Yesu.

Yesu kame i madugula i Yahuda hay

Mata 26.59-66; Markus 14.55-64; Yuhana 18.19-24

⁶⁶ Dərə a tsada na, madugula i Yahuda hay, bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay tə haya gər. Tsa na, ti ye ha Yesu kame i sariya tay.

⁶⁷ Ti ye naha ta tsətsah faya, tə gwaday: «Nəkar na, Kəriste dāw? Tsikamay tey!»

Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Kwa tadə na tsikakum bəbay na, ka təmuməye bay, ⁶⁸ ada tadə na tsətsah fakuma na, ka mbədumeŋəye faya bay. ⁶⁹ Ane tuk na,

sərum ha kwa anəke Wawa i Ndo ma ndziye tə həlay i mənday i Mbəlom gədaŋ eye.»

⁷⁰ Tsa na, nəteye niye tebiye tə gwadáy: «Azlakwa nəkar na, Wawa i Mbəlom daw?»

Yesu a mbədatay faya, a gwadátay: «Bo kurom eye ka gwadum neŋ neŋgeye.»

⁷¹ Tə tsəne andza niye na, tə gwad: «Ka pələkweye na, sa mey. ʼBa bo kway eye ka tsənakwa wu neheye a tsik tə bazlam ŋgay aye.»

23

Ti ye ha Yesu kame i Pilat ada kame i Herod Mata 27.1-2,11-14; Markus 15.1-5; Yuhana 18.28-38

¹ Ma dəba eye na, ndo niye hay tebiye tə lətse, ti ye ha Yesu a gay i Pilat. ² Tə ndisl naha a dəma na, ta dazlay a mədəse parasay ka Yesu haladzay, tə gwad: «Nəmaa ndzay a gər a ndo nakay na, faya ma tsəviye tay ha ndo may hay a pesl. A gwadátay na: “Kā vəlumay dzangal a bəy i Roma bay” ada a gwad neŋgeye Kəriste, bəy bagwar eye.»

³ Pilat a tsətsah ka Yesu, a gwadáy: «Nəkar na, bəy i Yahuda hay dedek daw?»

Yesu a mbədatay faya, a gwadáy: «Nəkar ka tsik segey.»

⁴ Pilat a gwadátay a bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ada a ndo hay tebiye: «Neŋ na, na huta mənese nakə ma gəsiye na ndo nakay a sariya aye na, na huta bay.»

⁵ Ane tuk na, ndo hay tebiye tə gwadáy ta magala: «Faya ma tsəviye tay ha ndo hay tə matətike ŋgay nakə a tətikawatay aye. A dazlay mäge andza niye na, ka dala i Galile. A həhal ha ka dala i Yahuda tebiye ada kə ya ahaya kanaŋ anəke a Zerozelem sa.»

⁶ Pilat a tsəne bazlam tay niye na, a tsətsah, a gwad: «Ndo nakay na, ndo i Galile daw?»

⁷ Tə gwadáy faya: «Yesu na, ndo i Galile.»

Azlakwa maa ləva Galile na, bəy nakə tə zalay Herod aye. Pat eye niye na, neŋgeye andaya ma Zerozelem. Tsa na, Pilat a gwadátay: «Dum ha Yesu ka təv i Herod.»

⁸ Herod a ŋgatay a Yesu na, dərev ŋgay a ŋgwasa haladzay. Kə tsəne ndo hay tə tsikawa ka Yesu ada a say mənŋgatay a Yesu na, kwa anəke bay. A say na, Yesu m̄a ŋgay masuwayaŋ ka təv ŋgay.

⁹ A tsətsah wu hay haladzay ka Yesu. Ane tuk na, Yesu ka mbədatay faya wuray kwa tsekweŋ bay.

¹⁰ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye, ta ye naha darmak. Tə dəs parasay ka Yesu haladzay ta gədaŋ.

¹¹ Herod ta sidzew ŋgay hay tə tsəne andza niye na, tə tsaday a Yesu ada tə ŋgwasa faya haladzay. Tə pa faya peteked nakə a le haladzay aye. Tsa na, tə ma ha a gay i Pilat.

¹² Kurre na, Herod ta Pilat na, ta wuɗa bo bay, tə nay dərə a bo. Pat eye niye na, ta təra ta dzam eye tuk.

Mata 27.15-26; Markus 15.6-15; Yuhana 18.39-19.16

¹³ Ma dəba eye na, Pilat a zalatay a bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye, a bəy i dala hay ta ndo i gəma hay tebiye. ¹⁴ A gwadátay: «Ka gəsumeŋew ndo nakay ka gwadum na, faya ma tsəviye tay ha ndo hay a pesl ba! Ada na tsətsah faya bazlam, ane tuk na, na huta faya mənese nakə ma gəsiye na ta sariya aye bay. Ka dəsəm faya parasay. ¹⁵ Herod Anŋtipas bəbay kə huta faya mənese bay, hərwi niye kə makwaya ahaya kway. Ndo nakay na, kə ge wuray kwa tsekweŋ nakə məkədə na aye bay. ¹⁶ Hərwi niye, na ndabiye na ta mandalaɓa ada na gəriye ha.»

[¹⁷ Ka viye ka viye na, Pilat a gərawatay ha ndo abəra ma danŋay nətə hərwi magurlom i Pak.]

¹⁸ Andza niye ndo hay tə tsəne bazlam i Pilat niye na, tə pa bo ka mawude ta gədaŋ, nəteye tebiye tə gwad: «Kəd na ndo nakay, gəramay ha na, Barabas!»

¹⁹ Barabas na, tə gəs na hərwi a kəd ndo ahəl nakə tə ge magazləga ma wuzlahgəma aye.

²⁰ A say a Pilat məgər ha Yesu. A tsikatay a ndo niye hay sa. ²¹ Ndo niye hay tebiye ta wuda, tə gwad: «Dar na ka mayako mazlələmbada eye! Dar na ka mayako mazlələmbada eye!»

²² Pilat a gwadátay mamahkar eye sa: «Neŋgeye a ge na, mənese waray? Neŋ na, na huta faya mənese nakə məkədə na aye na, na huta bay. Hərwi niye, na ndabiye na ta mandalaɓa na, ada na gəriye ha.»

²³ Ane tuk na, ndo hay tə tsəne andza niye na, ta səkah ha mawude haladzay ta gədaŋ,

tə gwad: «Dar na ka mayako mazlɛmbada eye!» Tsiy mawude tay niye a gay zlɛm a Pilat.

²⁴ Tsa na, a tɛma andza i ndo hay nakɛ a satay aye. ²⁵ A gɛratay ha Barabas andza nakɛ a satay aye. Azlakwa duh Barabas tɛ gɛs na a dangay na, hɛrwi a kɛd ndo ahɛl nakɛ tɛ ge magazlɛga ta ndo i Roma hay aye.

Yesu na, Pilat a vɛlatay ha a ndo hay, a gwadatay: «Gumay wu nakɛ andza a sakum mɛgay aye!»

Ti ye ha Yesu mata kɛde na

Mata 27.32-44; Markus 15.21-32; Yuhana 19.17-17

²⁶ Ahɛl nakɛ faya ta diye ha Yesu ka tɛv nakɛ ta kɛdiye na mɛ dɛma aye na, tɛ dza gɛr ka tsɛved ta ndɛweye andaya tɛ zalay Simɔŋ a maw abɛra mɛ pɛsl. Nɛŋgeye na, ndo i gɛma i Siren. Sidzew hay tɛ gɛs na tɛ gay kutɔŋ ka mɛzle mayako niye mazlɛmbada eye hɛrwi ada mɛ zla naha ma dɛba i Yesu.

²⁷ Ndo hay haladzay tɛ pay bɛzay a Yesu. ŋgwas hay haladzay faya ta tuwiye hɛrwi ŋgay. ²⁸ Yesu a mbɛda bo ka tɛv i ŋgwas niye hay faya ta tuwiye, a gwadatay: «A nɛkuroŋ ŋgwas i Zerozelem hay, kɛ tuwum hɛrwi ga bay. Duh na, tuwum hɛrwi bo kurɔm ada hɛrwi wawa kurɔm hay. ²⁹ Hɛrwi hɛlay eye ma deyeweye, ta gwadiye: “Mɔŋgweŋe ka gɛr i ŋgwas nɛheye dɛda ta wa bay aye ada nɛheye dɛda wawa kɛ sa wah tay bay aye!” ³⁰ Ndo hay ta gwadeye a mahɛmba hay: “Amboh mbɛzlaw famaya tey!” Ada ta gwadeye a tsaholok hay: “Amboh ŋgaha may tey!”* ³¹ Ayaw! Ta gay wu nakay andza nakay a mayako ŋgɛdiz eye na, ada mayako makula eye na, ma giye na, kɛkay?»

³² Ti ye ha Yesu ka tɛv nakɛ ta kɛdiye na aye na, ta gɛs naha ndo wuray hay sulo tɛ ge mɛnese hɛrwi madar tay ha ka mayako tage Yesu dziye. ³³ Tɛ ndisl naha ka tɛv niye tɛ zalay Tɛv i Mɛtasl i Gɛr aye. Sidzew hay ta dar na Yesu ka mayako mazlɛmbada eye na, ka tɛv eye niye. Ta dar tay ha ndo niye hay sulo tɛ ge mɛnese aye dɛrɛmak, nɛte tɛ hɛlay i mɛnday, nɛŋged tɛ hɛlay i gula.

³⁴ Yesu a gwad: «Bɛba ga, pɛsatay ha mɛnese tay hɛrwi wu nakɛ ta giye na, tɛ sɛr bay.»

Sidzew hay tɛ ge tsakwal ka peteked ŋgay hɛrwi mɛsɛre ha peteked mamɛtsa eye na, a way. Tsa na, ta ŋgɛna ha a bo peteked niye.

³⁵ Ndo hay tebiye nɛteye ka tɛv eye niye faya ta bɛbiye ka Yesu. Bagwar i madugula i Yahuda hay tɛ ŋgwasa ka Yesu, tɛ gwad: «Nɛŋgeye na, kɛ tɛma tay ha siye i ndo hay sa na, mɛ tɛma ha bo ŋgay tey. Tadɛ kɛ ge nɛŋgeye na, Kɛriste, nɛŋgeye nakɛ Mbɛlom a zla na aye na, mɛ tɛma ha gɛr ŋgay tey.»

³⁶ Sidzew hay tɛ ŋgwasa ka Yesu dɛrɛmak, ta hɛndzɛd naha ka tɛv ŋgay tɛ vɛlay wuyɛ andaya guyakaka. ³⁷ Tɛ gwaday: «Kɛ ge nɛkar bɛy i Yahuda hay na, tɛma ha bo yak aye tey!»

³⁸ Ka mayako niye mazlɛmbada eye na, ta law naha faya palalam wuray zal ka gɛr i Yesu, tɛ watsa: «Nakay na, bɛy i Yahuda hay.»

³⁹ Ndo nɛte mɛ walaŋ i ndo niye sulo tɛ ge mɛnese, ta dar tay ka bo dziye tage Yesu aye a tsadɛy a Yesu. A gwaday: «Ka gwad nɛkar na, Kɛriste sa na, tɛma ha gɛr yak ada kɛ tɛma may ha tey!»

⁴⁰ Ane tuk na, ndo nɛŋged a may ha mɛnese a gwaday: «Ka sɛr Mbɛlom tɛbɛdɛw? Nɛkar anɛke ta kɛdiye kar andza nɛŋgeye dɛrɛmak. ⁴¹ Ane tuk na, i may ta kɛd may na, tɛde bɛna, ta kɛdiye may ka wu nakɛ ka gama lele bay aye. Nɛŋgeye na, kɛ ge mɛnese kwa tsekweŋ bay.»

⁴² Tsa na, a gwaday a Yesu: «Pat nakɛ ka deyeweye andza bɛy bagwar eye na, kɛ mɛtsa ga ha gɛr bay, dzala fagaya tey.»

⁴³ Yesu a mbɛday faya, a gwaday: «Nɛŋ faya na tsikakeye: Sɛr ha na, bɛgom nakay ka ta ndzameye tɛ nɛkar mɛ mbɛlom.»

Mɛmɛte i Yesu

Mata 27.45-46; Markus 15.33-41; Yuhana 19.28-30

⁴⁴ Ma giye mazlambar magɛrhɛpat, lɛvɔŋ a ge ka dala niye tebiye tekɛdɛgɛm. A ge na, hus a bɛre mahkar i huwa. ⁴⁵ Pat a ndɛrɛmada a tɛv eye. Tsa na, peteked nakɛ a ŋgɛna ha ka bo abɛra gay i mɛdɛslay ha gɛr a Mbɛlom sulo aye a ŋgurada tsanŋa ma wuzlah.

⁴⁶ Yesu a wuda ta magala kɛlɛrra, a gwad: «Bɛba, na gɛr ha mɛsɛfɛre ga a hɛlay yak. †» A tsik andza niye na, a mɛt tuk.

⁴⁷ Bagwar i sidzew i Roma hay a ŋgatay a wu niye a ge bo aye na, a zambaday a

* 23:30 Oze 10.8. † 23:46 Dɛmes hay 31.6.

Mbəlom, a gwad: «Ta dedek ndo nakay na, ndo lele eye.»

⁴⁸Ndo neheye haladzay ti ye mata zəbaw faya aye, tə ɲgatay a wu nakə a ge bo aye na, a ndalatay haladzay, ti ye wu tay a mətəgay. ⁴⁹Dzam i Yesu hay ta ɲgwas neheye tə payaw bəzay kwa abəra ma Galile aye nətəye malətsa eye dərəɲ faya ta zəbiye ka wu nakə ma giye bo aye.

Tə pa na mədahaɲ i Yesu a tsəvay
Mata 27.57-61; Markus 15.42-47; Yuhana 19.38-42

⁵⁰Ndoweye andaya tə zalay Yusufa. Nəɲgeye ɲgwalak i ndo. Nəɲgeye nətə mə walaɲ i ndo məge sariya hay dərma. ⁵¹Nəɲgeye na, kə ndza ta nətəye ka məge bəbəkək tay ada ka məsler tay niye tə ge aye na, kə ndza ta nətəye bay. Nəɲgeye na, ndo i gəma i Arimate. Gəma eye niye mə dəma na, Yahuda hay. Nəɲgeye faya ma həbiye Bəy i Mbəlom.

⁵²A ye a gay i Pilat. A ye naha a tsətsah faya tsəved ka məzle mədahaɲ i Yesu. ⁵³Pilat a wəlay tsəved ka mədahaɲ i Yesu. Tsa na, a ye a mbəzla ahaya mədahaɲ i Yesu abəra ka mayako mazləmbada eye. A mbəkwa na mədahaɲ niye ta rəkwat. A zla na a ye ha, a pa na a tsəvay nakə mala eye ka geseh aye. Tsəvay eye niye na, ta pa a dəma mədahaɲ dada zuk bay. ⁵⁴Pat eye niye na, pat i luma i dezele. Andza məgwede pat i mələve bo i pat i mazəzukw bo ada pat i mazəzukw bo ma dazleeye.

⁵⁵ɲgwas neheye tə pay naha bəzay a Yesu kwa abəra ma Galile aye, ti ye ka bo dziye ta Yusufa. Ta zəba ka tsəvay ada ta zəba faya Yusufa a pa na mədahaɲ i Yesu na, kəkay. ⁵⁶Tsa na, tə maw a mətəgay. Tə maw na, tə ləva ha bo tə mal ada tə wurde hərwi mambədə ka mədahaɲ i Yesu. Ane tuk na, pat i mazəzukw bo na, ta zəzukw bo. Hərwi bazlam i Mbəlom mapala eye a ge me məge məsler pat i mazəzukw bo.

24

Yesu a lətsew abəra ma tsəvay
Mata 28.1-10; Markus 16.1-8; Yuhana 20.1-10

¹Pat i luma i sidzew pərik i mekedə na, ɲgwas niye hay ti ye ka me tsəvay. Tə zla mal tay niye hay tə ləva ha bo aye ka həlay. ²Tə ndisl naha na, tə ɲgatay a beber nakə ta dərəzl ha ka tsəvay aye mabədəɲgwala eye

faya abəra, madzaka eye dzakka ka tsakay aye. ³Tə fələkwa a dəma na, ta ɲgatay a mədahaɲ i Bəy Maduweɲ Yesu bay. ⁴Tə sər wu nakə ta dzaliye bay.

Kwayaɲɲa ndo hay sulo ti yaw dzərik kame tay ta bəzatay ha bo. Peteked tay hay ka bo na, a dəv haladzay. ⁵Tə ɲgatay a ndo niye hay sulo aye na, ta dzədzar haladzay. Ta rəh gər tay hay ka dala rəhe rəhe.

Ndo niye hay sulo aye tə gwadatay: «Ka pələmeye ndo nakə nəɲgeye andaya tə dərə mə walaɲ i mədahaɲ hay na, hərwi mey? ⁶Nəɲgeye andaya kanaɲ bay, kə lətsew abəra ma mədahaɲ. Wu nakə a tsikakum ahəl niye nəɲgeye ma Galile mba aye na, m̄a makumaw a mədzal gər. ⁷A gwad na: “Kutoɲ neɲ Wawa i Ndo na, t̄a wəlay ga ha a həlay i ndo i mezeleme hay. Ta dariye ga na, ka mayako mazləmbada eye, ada kə həna sulo ma mamahkar eye na, na lətseweye abəra ma mədahaɲ.”»

⁸Tə tsəne andza niye na, bazlam i Yesu niye a tsikawatay aye a matayaw a gər tuk.

⁹Tsa na, ti ye abəra ka me tsəvay niye. Ti ye ta təkəratay labara niye a gawla i Yesu niye hay ta zəkaw kuro gər eye nətə aye ada a siye i ndo neheye tə paway bəzay a Yesu aye dərma. ¹⁰Mə walaɲ i ɲgwas niye hay na, Mari nakə a yaw ma gəma i Magadala aye, Zan ta Mari may i Yakuba ada ɲgwas neheye nətəye ka bo dziye ta təkəratay labara i bazlam aye niye a ndo i maslaɲ i Yesu hay.

¹¹Ane tuk na, ndo niye tə tsəne bazlam tay niye hay ta təkəratay aye na, ta təma bay, ta zəba faya andza bazlam i matərakahaɲ.

¹²Ane tuk na, Piyer a lətse a hway ka me tsəvay mata zəbaw. A ndisl naha ka me tsəvay na, a zəba dərə a tsəvay niye zərəd. A ɲgatay naha na, a rəkwat nakə tə mbəkwa ha Yesu aye dəkdek. Tsa na, a mbəda gər a mətəgay. Wu niye a ge bo aye na, a gay hərbaḅəkka.

Yesu a bəzatay ha bo a gawla ɲgay hay
Markus 16.12-13

¹³Pat eye niye gawla i Yesu hay sulo mə walaɲ tay niye hay, tə həl bo ti ye a gəma nakə tə zalay Imayus aye. Gəma niye na, dərəɲ tsəfa ta Zerozelem. Tadə ka diye tə sik abəra ma Zerozelem na, ka giye ka tsəved bəre sulo. ¹⁴Ahəl nakə faya ta diye

na, faya ta tsikiye ka wu nakə a ge bo aye tebiye.

¹⁵ Ahəl nakə nətēye faya ta tsikiye me ada faya ta kədiye wuway ka gər i wu nakə a ge bo aye na, Yesu a yaw a händzəd ka tøv tay. Ti ye ka tsəved eye nətē. ¹⁶ Faya ta ngatēye a Yesu ane tuk na, tə sər na bay hərwi wuye a gwadatay ta sər na bay.

¹⁷ Yesu a tsətsəh fataya, a gwadatay: «Ka tsikum na, ka gər i bazlam i mey?»

Tə tsəne andza niye na, tə lətse. Dərev a ndalatay haladzay. ¹⁸ Ndo nətē mə waləŋ tay niye sulo aye na, məzele ngay Kəleyopas, a gwadāy: «Wu nakə a ge bo ma məhəne neheye ka sər bay na, nəkar mbəlok eye ma Zerozelem kəla dāw?»

¹⁹ A mbədāy faya, a gwadāy: «Maa ge mey?»

Ta mbədāy faya, tə gwadāy: «Wu nakə a ge tə Yesu ndo i Nazaret aye na, ka tsəne təbədew? Nəngēye na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom. Məsler nakə a gawa aye tə bazlam nakə a tsikawa kame i Mbəlom ada kame i ndo aye hay na, ta gədarj eye ²⁰ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta bagwar kway hay tə gəs na. Tə vələy ha a Pilat, a gay sariya i məkədə. Ma dəba aye na, ta dar na ka mayako mazləmbədə eye. ²¹ Nəmaa dzala haḅe mə gər may na, nəmaa gwad mata təma tay ha Israyel hay na, nəngēye. Ane tuk na, zle ka wu neheye a ge bo aye, kə ge məhəne mahkar bəgom. ²² Sa tsa na, siye i ngwas neheye mə waləŋ may ta vələmay madzədere. Kə ma may ha hərbəbəkka. Hərwi ta wula pərek i mekedə ka me tsəvay, ²³ ane tuk na, ta huta na mədahaŋ i Yesu bay. Ta mbədaw gər, tə maw ka tøv may na, ta təkəramay, tə gwad gawla i Mbəlom hay ta bəzatay ha bo ada gawla i Mbəlom niye hay tə gwadatay na, Yesu andaya tə dərə. ²⁴ Nəmaa tsəne andza niye na, siye i ndo mə waləŋ may hay ti ye ka me tsəvay sa. Ti ye, tə huta na, andza i ngwas niye hay ta təkəramay aye. Ane tuk na, ta ngatay a Yesu bay.»

²⁵ Yesu a gwadatay: «Nəkurom ndo neheye metsəhe andaya fakuma bay aye. Wu neheye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay tə dā ha kurre na, a mbakum a mədzal gər kurom təbədew? ²⁶ Ka sərūm təbədew,

Kərīste ma diye a bəy ngay na, ma giye dərətsətseh haladzay tədāy.»

²⁷ Tsa na, a datay ha wu nakə tə tsik ka nəngēye mə Dərewel i Mbəlom aye tebiye. Ma dazlay mə dərəwel i Musa ada mede ha hus a dərəwel i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay.

²⁸ Ahəl nakə faya ta diye, tə ndisl bəse ta gəma nakə faya ta diye a dəma aye na, Yesu a ge andza ma zliye tsəved ngay. ²⁹ Ane tuk na, ndo niye hay tə gwadāy: «Kā ye a təv eye bay, ndza tə nəmay. Hərwi dərə faya ma gəsiye ada mazlambar həvad segey.» Tsa na, tə fələkwa a gay wuray, a ndza ta nətēye.

³⁰ Yesu a pa bo ka mənde wu mənday ta nətēye. A zla peŋ, a gay naha sisce a Mbəlom. Tsa na, a ngənətatay ha peŋ niye ada a vələtatay. ³¹ Kwayaŋga dərə tay a händək, tə sər na tuk. Ane tuk na, ta zəba dərə na, nəngēye andaya ka tøv tay sa bay kə gər tay ha. ³² Tə gwad mə waləŋ tay: «Ahəl nakə faya ma dəkway ha Dərewel i Mbəlom ka tsəved aye na, wuye mə dərev may andza ako!»

³³ Ndo niye sulo aye tə lətse kwayaŋga ta mbədə gər a Zerozelem. Tə ndisl naha a wuzlah gay na, tə ndzay a gər a gawla i Yesu neheye kuro gər eye nətē aye tə siye i ndo mekeləŋ eye hay nətēye mahaya gər eye.

³⁴ Ndo niye hay tə ngatətatay a ndo neheye sulo aye na, tə gwadatay: «Ta dedək Bəy Maduweŋ kway kə lətsew abəra ma mədahaŋ, Simoŋ kə ngatay!»

³⁵ Nətēye dərmaḅ ka təkəratay wu nakə a ge bo ta nətēye ka tsəved aye. Tə gwadatay: «Nəmaa ngatay a Yesu ada nəmaa sər na na, ahəl nakə a ngənəmay peŋ aye.»

Yesu a bəzatay ha bo a gawla ngay hay kuro gər eye sulo

Mata 28.16-20; Markus 16.14-18; Yuhana 20.19-23; Məsler hay 1.6-8

³⁶ Ahəl nakə nətēye faya ta tsikiye me mba aye na, Yesu a yaw a waləŋ tay slekərtik. Tsa na, a gwadatay: «Zay mā ndza fakuma!»

³⁷ Gawla ngay niye hay ta dzədzar, zluwer a gatay haladzay. Hərwi tə dzala ma giye na, manakasla.

³⁸ Ane tuk na, Yesu a gwadatay: «Ka dzədzarum andza niye na, hərwi mey? Ada ka dzalum mə gər kurom andza niye na, kemey? ³⁹ Zəbum ka həlay ga tə sik ga. Na gwad neŋ dedək ngway bədaw? Tətalum

fagaya ada zəbum fagaya lele. Hərwi sərüm ha manakasla na, slo faya bay ada mətasl mə dəma andza neɟ nakə faya ka zəbumeye fagaya aye bay.»

⁴⁰ A tsikatay andza niye na, a bəzatay ha vavay nakə ka həlay ɟgay hay ada ka sik ɟgay hay. ⁴¹ Məɟgwese a rah a dərev i gawla ɟgay niye hay ada a gatay hərəbəkka. Ada huya ta dzala ha faya zuk bay. Tsa na, Yesu a tsətsah fataya, a gwadatay: «Wu mənday andaya fakuma daw?» ⁴² Ti ye naha tə zlayaw siye i kələf mafəka eye nəte, tə vəlay. ⁴³ Yesu a təma kələf niye ada a həpəd kame tay.

Tsa na, a gwadatay: ⁴⁴ «Ahəl niye neɟ tə nəkurom mba aye na, na tsikakum, na gwadawakum: Wu nakə tə watsa ka gər ga mə dərewel i Musa, mə dərewel i ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay ada mə dərewel i Dəmes hay aye na, kutoɟ wu niye ma giye bo.»

⁴⁵ Tsa na, Yesu a həndəkətatay ha met-sehe hərwi ada tə sər Dərewel i Mbəlom.

⁴⁶ A gwadatay sa: «Wu nakə tə watsa mə Dərewel i Mbəlom aye na, anaɟ: Kəriste na, ma ta giye dəretsətseh, ada məhəne sulo mamahkar eye na, ma lətseweye abəra ma mədahaɟ. ⁴⁷ Ada ma sləriye ndo hay ka mədatay ha bazlam i Mbəlom a slala i ndo i məndzibəra hay tebiye tə gər ha mezeleme hərwi ada Mbəlom mə pəsətatay ha mənese tay hay. Tə dazlay na, ma Zerozelem. ⁴⁸ Maa təra ndo i məhəle mbal i wu nakay ma giye bo tebiye na, nəkurom. ⁴⁹ Ada neɟ eye na sləraweye fakuma wu nakə Bəba a gwad ma vəlakumeye. Nəkurom na, ndzum ma wuzlah gay. Həbum gədaɟ i Mbəlom nakə ma vəlakumeye mə mbəlom aye.»

Yesu a tsal a mbəlom

Markus 16.19-20; Məsler hay 1.9-11

⁵⁰ Ma dəba eye na, Yesu a həl gawla ɟgay hay abəra ma gəma niye, a ye tay ha a təv nakə bəse ta gəma i Betani aye. Mə dəma na, a zla həlay ka mbəlom. Tsa na, a pa fataya ɟgama. ⁵¹ Ahəl nakə faya ma piye fataya ɟgama aye na, a ye fataya abəra, a tsal ka təv i Mbəlom. ⁵² Nəteye na, tə dəslay ha gər ada ta mbəda gər a Zerozelem ta məɟgwese eye haladzay mə dərev tay. ⁵³ Ti yawa a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom pat pat, ta zambadaway a Mbəlom.

Ngwalak i bazlam nakə

Yuhana a watsa aye

Məfələkwə

Ngwalak i bazlam nakə Yuhana a watsa na, hərwi ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye mandza eye ma Siri kəgəbay ma Azi, ma Turki nakə anəke aye.

Wu nakə mawatsa eye mə dəma aye na, wal abəra ka Mata, ka Markus ada ka Luka. A vəlay məzlaḅ haladzay a bazlam neheye matsika eye ta dzeke ada a məsler i Yesu.

Madədo 1 ka 12 faya ma tsikiye ka məsler neheye a ge masuwayaṅ a ge aye.

Madədo 13 ka 21 faya ma ləviye ha bo ada faya ma tsikiye ka həlay nakə Yesu ma diye ka təv i Bəba ngay aye.

Labara i məməte i Yesu aye (madədo 18 ada 19) ta ndzəkit bo tə wu neheye mə Mata, ma Markus, ada mə Luka aye, tə tsik ka wu eye nəte ngweṅ.

Pat i Magurlom i Pak na, Yesu a bəzatay ha a gawla ngay (madədo 20 ada 21).

Ngwalak i bazlam i Yuhana na, kə tsik ka məwe i Yesu bay. Ane tuk na, ka madazlay na, a da ha Yesu Kəriste na, neṅgeye bazlam i Mbəlom, neṅgeye andaya huya ta Mbəlom (1.1-18). Yesu neṅgeye bazlam i Mbəlom, a yaw məndze ta ndo zezeṅ hay.

Bazlam i Mbəlom a təra ndo

¹ Ahəl nakə Mbəlom kə ge məndzibəra zuk bay aye na, ndo nakə tə zalay bazlam i Mbəlom aye na, neṅgeye andaya. Neṅgeye na, ta Mbəlom ada neṅgeye na, Mbəlom.

² Ahəl nakə Mbəlom kə ge məndzibəra zuk bay aye na, neṅgeye andaya ta Mbəlom

³ Mbəlom a ge wu hay tebiye na, tə həlay ngay. Wu kwa nəte nakə Mbəlom a ge ze neṅgeye na, andaya bay. ⁴ Maa vəl sifa a ndo hay na, neṅgeye. Sifa niye na, a vəlatay dzaydzay a ndo hay. ⁵ Dzaydzay niye ma dəviye ma ləvoṅ ada ləvoṅ kə mbata ha bay.

⁶ Ahəl niye na, Mbəlom a sləraw ndoweye andaya tə zalay Yuhana. ⁷ A yaw na, mədatay ha dzaydzay eye niye a ndo hay hərwi ada ndo hay tebiye tə tsəne bazlam ngay ada tə dzala ha ka bazlam ngay.

⁸ Yuhana neṅgeye na, dzaydzay niye ma dəvateye a ndo hay aye bay. Neṅgeye a yaw

na, mata datay ha a ndo hay tsa. ⁹ Dzaydzay niye na, dzaydzay dedək eye ma deyeweye ka məndzibəra, ma dəvateye dzaydzay a ndo hay tebiye.

¹⁰ Ndo nakə tə zalay bazlam i Mbəlom aye na, ki yaw ka məndzibəra. Kwa tadə Mbəlom a ge məndzibəra tə həlay ngay bəbay na, ndo hay ta sər na bay. ¹¹ A yaw na, a təv ngay, ane tuk na, ndo ngay hay ta təma na bay. ¹² Ane tuk na, ndo mekeleṅ eye hay na, ta təma na ada ta dzala ha. Nəteye na, kə vəlatay tsəved matere wawa i Mbəlom hay. ¹³ Ta təra wawa i Mbəlom hay na, andza nakə ndo hay faya ta wiye bo ka məndzibəra aye bay ada hərwi nakə a satay a ndo hay aye bay. Ane tuk na, ta təra wawa i Mbəlom hay na, hərwi Mbəlom eye ngway a vəlatay məsəfəre wedeye.

¹⁴ Neṅgeye nakə tə zalay bazlam i Mbəlom aye na, ka təra ndo zezeṅ ada ki yaw kə ndza mə walaṅ kway. Neṅgeye na, a gatay ngwalak a ndo hay haladzay. Ka bəzakway ha dedək i Mbəlom. Nəmaa ngatay a məzlaḅ ngay. Maa vəlay məzlaḅ niye na, Mbəlom Bəba ngay. A vəlay na, a wawa ngay niye nəte aye.

¹⁵ Yuhana faya ma datay ha a ndo hay, a wuda kəlerra a gwad: «Ndo nakə na tsik faya aye na, neṅgeye anaṅ. Ahəl niye na gwad na: “Ndoweye andaya ma deyeweye ma dəba ga a ze ga, hərwi neṅgeye na, andaya kwa ahəl nakə ta wa ga zuk bay aye.”»

¹⁶ Andza niye nəkway tebiye ka hutakwa ngwalak ngay, kə pa fakwaya ngama ada ma piye fakwaya ngama ngay huya. ¹⁷ Mbəlom a vəlakway bazlam ngay mapala eye na, tə həlay i Musa. Ane tuk na, ngwalak ngay ta dedək ngay a vəlakway na, tə həlay i Yesu Kəriste. ¹⁸ Ndəray dāda kə ngatay a Mbəlom bay. Ane tuk na, wawa ngay niye nəte aye mandza eye ka təv i bəba ngay aye, neṅgeye na, Mbəlom. Mbəlom neṅgeye kəkay na, ka bəzakway ha.

Bazlam nakə Yuhana madzəhuḅe ndo a yaw a tsik aye

Mata 3.1-12; Markus 1.1-8; Luka 3.1-18

¹⁹ Pat wuray na, bagwar i Yahuda neheye ma Zerozelem aye tə slər ndo məvəlay wu a Mbəlom hay ta Levit hay ka təv i Yuhana mata tsətsehe faya: «Nəkar təday na, way?»

²⁰ Ti ye ta tsətsah faya na, ka kərah mambədatay faya bay. Ane tuk na, a tsikatay parakka kame i ndo hay tebiye. A gwadatay: «Nej na, Kəriste bay.»

²¹ Ta tsətsah faya, tə gwaday: «Ada nəkar na way? Nəkar na, Eliya ndo mədə ha bazlam i Mbəlom niye ahəl niye daw?»

Yuhana a mbədatay faya, a gwadatay: «A'ay.»

Ta tsətsah faya sa, tə gwaday: «Nəkar na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom nakə faya nəmaa həbiye daw?»

Yuhana a mbədatay faya, a gwadatay: «A'ay.»

²² Tə gwaday: «Ada tebiye nəkar kəla na, way? Damay ha tey hərwi nəmaa ta tsikateye a ndo neheye tə sləra may ahaya aye. Bo yak eye ka gwad nəkar na, way?»

²³ Yuhana a gwadatay: «Nej na, ndo nakə Ezay ndo mədə ha bazlam i Mbəlom a tsik faya ahəl niye, a gwad ka nej na:

“Ndo nakə faya ma wudiye mə kəsaf a gwad: Lambadumay tsəved a Bəy Maduwej fehe lele,

mā hədzak bay.†”»

²⁴ Mə walaŋ i ndo neheye tə slər tay naha ka təv i Yuhana aye na, Farisa hay andaya mə walaŋ tay. ²⁵ Ti ye naha tə gwaday: «Tədə nəkar na, Kəriste bay, nəkar Eliya bay, nəkar ndo mədə ha bazlam i Mbəlom nakə faya nəmaa həbiye bay na, ada faya ka dzəhubiye tay ha ndo hay a yam na, hərwi mey?»

²⁶ Yuhana a mbədatay faya, a gwadatay: «Nej na, na dzəhubiye ndo hay na, a yam tsa, aya ane ndo andaya mə walaŋ kurom ka sərüm na bay. ²⁷ Nengeye na, ma deyeweye kame ga. Na sliye mahəndzədə ka təv ŋgay mərəlay ha ləber i tahərak ŋgay bay tebiye.»

²⁸ Wu niye a ge bo tebiye na, ma gəma i Betani, ma diye i magayam i Yurdum ka təv nakə Yuhana a dzəhubawa a dəma ndo hay a yam aye.

Yesu na, wawa i təbaŋ i Mbəlom

²⁹ Tədə eye na, Yuhana a ŋgatay a Yesu faya ma deyeweye ka təv ŋgay. Tsa na, a gwad: «Wawa i təbaŋ nakə Mbəlom ma vəliye hərwi mərəsatay ha mezeleme i ndo hay aye na, atay ma deyeweye. ³⁰ Na gwad:

“Ndo ma deyeweye ma dəba ga, nengeye a ze ga, hərwi nengeye na, kwa ahəl nakə ta ge mändzibara zuk bay aye na, nengeye andaya.” Na tsik na, ka nengeye. ³¹ Nej kurre na, nengeye way na, na sər na bay. Ane tuk na, nej na yaw na, madzəhubə tay ha ndo hay a yam tsa, ada mədatay ha a Israyel hay hərwi ada tā sər na.»

³² Yuhana a datay ha, a gwadatay sa: «Na ŋgatay a Məsəfəre i Mbəlom faya ma mbəzlaweye abəra mə mbəlom andza bodobodo. A yaw a ndza ka gər ŋgay. ³³ Ahəl niye na, nengeye way na, na sər ha zuk bay. Ane tuk na, Mbəlom nakə a sləra ga ahaya madzəhubə ndo hay a yam aye na, a gwedej: “Ka ta ŋgateye a Məsəfəre ma mbəzlaweye abəra mə mbəlom ma ndziye ka gər i ndo. Mata dzəhubə tay ha ndo hay ta Məsəfəre Tsədəŋja eye na, nengeye.”

³⁴ Ada nej na, na ŋgatay, na da ha. Ta dedək nengeye na, Wawa i Mbəlom.»

Gawla i Yesu kurre eye hay

³⁵ Tədə eye na, Yuhana ta gawla ŋgay hay sulo ti ye ka təv eye niye sa. ³⁶ A ŋgatay a Yesu faya ma diye na, a gwad: «Nakay na, wawa i təbaŋ i Mbəlom nakə a vəl aye.»

³⁷ Gawla i Yuhana niye hay sulo aye tə tsəne andza niye na, tə pay bəzay a Yesu. ³⁸ Faya ta diye na, Yesu a zəba dərə a dəba, a ŋgatay faya ta pay bəzay. A tsətsah fataya, a gwadatay: «Ka pəlum mey?»

Tə gwaday: «Rabi, təv yak nakə ka ndzawa mə dəma aye na, ka waray?» (Rabi na, andza məgwədə «Miter»).

³⁹ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Dumara, takwa, ka ŋgatumeye a təv ga nakə nej na ndzawa mə dəma aye.»

Tsa na, ti ye. Ti ye naha tə ŋgatay a təv nakə nengeye mandza eye mə dəma aye. Ti ye na, ma giye bəre fad. Tə ndza ka bo dziye hus a həvad.

⁴⁰ Ndo nəte mə walaŋ tay niye tə tsəne bazlam i Yuhana niye a tsik aye ada tə pay bəzay a Yesu aye na, məzele ŋgay Aŋdərə. Nengeye malamar i Simon Piyer. ⁴¹ Aŋdərə a ndzay a gər kurre na, a malamar ŋgay Simon. A gwaday: «Nəmaa ŋgatay a ndo nakə Mbəlom a pay dzagwa i bəy a gər aye.» Andza məgwədə, Kəriste.

* 1:21 Bazlam mapala eye masulo eye 18.15. † 1:23 Ezay 40.3.

⁴² A laka ha Simoŋ ka tøv i Yesu. Tsa na, Yesu a zəba faya, a gwaday: «Nəkar na, Simoŋ, wawa i Yuhana. Ta ta zalakeye na, Sefas.» Andza mægweđe Piyer[‡].

Yesu a zal Filip ta Nataniyel

⁴³ Tədøe eye na, a say a Yesu mede a Galile. Ahəl nakə faya ma diye na, a ndzay a gər a Filip, a gwaday: «Dara, peŋ bəzay!» ⁴⁴ Filip neŋgeye na, ndo i gəma i Betesayda, gəma nakə Aŋdərə ta Piyer ti yaw abəra mə dəma aye dərma.

⁴⁵ Ma dəba aye na, Filip a ye a ndzay a gər a Nataniyel, a gwaday: «Ndo nakə Musa a watsa faya mə dərwele ŋgay ada ndo mæde ha bazlam i Mbəlom hay tə watsa faya ahəl niye aye nəmaa ŋgatay. Neŋgeye na, Yesu, ndo i gəma i Nazaret wawa i Yusufa.»

⁴⁶ Nataniyel a gwaday faya: «Ka dzala na, wu lele eye ma sliye faya madayaw abəra mə gəma i Nazaret dāw?»

Filip a mbəday faya, a gwaday: «Dara, ka ŋgateye.»

⁴⁷ Yesu a ŋgatay a Nataniyel faya ma diye naha ka tøv ŋgay na, a tsik ka Nataniyel, a gwad: «Ndo i Israyel nakə dēdəŋ eye na, anaŋ. Neŋgeye na, maraw me andaya faya kwa tsekweŋ bay.»

⁴⁸ Nataniyel a tsətsah faya, a gwaday: «Ka sər ga ha na, ma kəkay?»

Yesu a mbəday faya a gwaday: «Ahəl nakə Filip kə zalakaw zuk bay aye na, na ŋgataka, nəkar mə bəzay i gurov.»

⁴⁹ Tsa na, Nataniyel a gwaday: «Miter, nəkar na, Wawa i Mbəlom, nəkar Bəy bagwar eye i Israyel hay!»

⁵⁰ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Andza niye, ka dzala ha ka neŋ na, hərwi na gwadaka na ŋgataka naha mə bəzay i gurov aye dāw? Nəkar na, ka ta ŋgateye a wu bagwar eye hay ta ziye nakay anaŋ aye!»

⁵¹ Yesu a gwaday sa: «Sərum ha na, ka ŋgatumeye a magərmbəlom ma həndəkiye tuwaŋ. Gawla i Mbəlom hay ta tsaliye ada ta mbəzlaweye ka gər ga, neŋ Wawa i Ndo!»

2

Mabəzləme gər i dahəlay ma gəma i Kana

¹ Məhəne sulo ma dəba i mədzəgər i Yesu ta Nataniyel na, mabəzləme gər i dahəlay a

ge bo ma gəma i Kana, ka dala i Galile. May i Yesu andaya mə dəma. ² Ta zalay a Yesu ta gawla ŋgay hay dərma.

³ Faya magurlom ma giye na, guzom a ndəv fataya abəra. May i Yesu a gwaday a wawa ŋgay Yesu: «Guzom andaya sa bay. Ka ndəv na, kəkay?»

⁴ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «May ga, wu nakə neŋ na giye na, mata tsikerŋ na, nəkar dāw? Həlay ga kə slaw zuk bay.»

⁵ May i Yesu a tsəne andza niye na, a ye a gwadatay a ndo i məsler hay: «Gum wu nakə ma tsikakumeye tebiye.»

⁶ Ka tøv eye niye na, gah hay andaya məkwa. Gah niye hay məkwa aye na, Yahuda hay ta mbədawa a dəma yam ka məbere wu hay ada tə həlay andza nakə bazlam tay mapala eye a tsik aye. Gah niye hay na, yam ma diye a dəma ma giye kalawah zlam, zlam.

⁷ Yesu a gwadatay a ndo i məsler hay: «Dum naha tədumaw yam, rahum ha a gah neheye tseləsle tseləsle.» Ndo i məsler niye hay ti ye tə tədaw yam. Tə rah ha a gah niye hay tseləsle tseləsle. ⁸ Yesu a gwadatay: «Anəke na, tədum yam nakay, zlumay naha a ndo məlavay gər a magurlom, m̄a ndzaka na.» Ndo i məsler hay tə zlay naha yam niye.

⁹ Ndo məlavay gər a magurlom niye a ndzaka na, yam niye a tərə guzom aye. A ndzaka na, guzom eye a yaw məŋgay na, a sər bay. Ane tuk na, ndo i məsler neheye tə təd yam aye na, nəteye tə sər ha. Yesu a zalay a zal i dahəlay, ¹⁰ a gwaday: «Kwa way kə zalatay a ndo hay na, ma vələteye guzom nakə a tsəhən aye təday. Ta sa haladzay na, ma vələteye nakə a tsəhən bay aye tuk. Ane tuk na, nəkar na, ka pa na nakə lele eye wu yak hus anəke na, kəkay!»

¹¹ Nakay na, makurre i masuwayaŋ nakə Yesu a lah məge aye. A ge na, ma Kana ka dala i Galile. Andza niye Yesu a bəz ha məzlab ŋgay. Hərwi niye gawla ŋgay hay tə dzala ha ka Yesu.

¹² Ma dəba aye na, Yesu a ye a Kafənahum ta may ŋgay, ta malamar ŋgay hay ada ta gawla ŋgay hay. Tə ndza mə dəma məhəne tsakway.

[‡] 1:42 Piyer: TƏ bazlam i Mere na, pələd.

Yesu a həhar ndo hay abəra mə gay məvələy wu a Mbəlom

Mata 21.12-13; Markus 11.15-17; Luka 19.45-46

¹³ Magurlom i Yahuda hay nakə tə zalay Pak aye na, mazlambar kə ndzew bəse. Hərwi niye, Yesu a həl bo a ye a Zerozelem.

¹⁴ A ndisl a Zerozelem na, a ye a dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. A ye naha a dəma na, a ndzay a gər a ndo masəkəme ha sla hay, ta təbaŋ, ta maydagwar hay. A ndzay naha a gər a ndo mambədə suloy hay mandza eye hay ka wu məpe wu tay hay dərmak.

¹⁵ Tsa na, a zla ləber, a slapa ha ka bo, a təra ha mandalaŋa. A ye a həhar tay ha ndo niye hay abəra dərəŋ, tə sla tay hay, ta təbaŋ tay hay tebiye abəra mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. A kwats ha suloy i ndo mambədə suloy ka dala, a pay həlay a wu məpe wu tay niye hay.

¹⁶ A gwadətay a ndo masəkəme ha maydagwar hay: «Hələm wu kurom neheye abəra kənaŋ! Kā tərūm ha gay i Bəba ga, gay i məge tsakala mə dəma bay.»

¹⁷ Gawla ŋgay hay tə ŋgatay andza niye na, wu nakə mawatsa eye mə Dərewel i Mbəlom aye a matayaw a gər. Tə watsa na, tə gwad: «Gay yak nakay na, na wudə na haladzay. Mədzal gər ga peteh, na pa na a dəma.*»

¹⁸ Bagwar i Yahuda hay ta tsətsah faya, tə gwaday: «Ka sliye faya məge na, masuwayaŋ waray nakə ada nəmay nəmaa səriye ha ta vəlaka tsəved ka məge wu andza nakay aye?»

¹⁹ Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Mbəzlum ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom nakay. Ma məhəne mahkar na, na lətsiye ha ka mbəlom.»

²⁰ Tə gwaday: «Gay nakay nəmaa ndza faya ka madəzle na, məve kuro kuro fad gər eye məkwa tuk na, ada nəkar i yak na, ma məhəne mahkar tsa na, ka dəzl na, kəkay?»

²¹ Ane tuk na, gay i mədəslay ha gər a Mbəlom niye Yesu a tsik faya aye na, a tsik dzeke ka bo ŋgay. ²² Ahəl nakə Yesu a mət ada a lətsəw abəra ma mədahaŋ aye na, bazlam ŋgay niye a tsik aye a matayaw a gər a gawla ŋgay hay. Pat eye niye na, tə dzala ha ka wu nakə mawatsa eye mə Dərewel i

Mbəlom aye ada ka bazlam ŋgay nakə a tsik aye.

²³ Ahəl nakə Yesu neŋgeye ma Zerozelem ada neŋgeye mə magurlom i Pak aye na, kə ge wu neheye a ge masuwayaŋ haladzay aye. Andza niye, ndo hay haladzay ta ŋgatay a masuwayaŋ niye hay ada ta dzala ha ka Yesu. ²⁴ Ane tuk na, Yesu na, kə pa mədzal gər ŋgay ka nəteye bay hərwi neŋgeye a sər tay ha tebiye, ²⁵ ada neŋgeye na, ndo məday ha wu nakə mə bo i ndo zezeŋ aye ka həlay təbey hərwi bo ŋgay eye a sər ha wu nakə mə dərəv i ndo zezeŋ aye.

3

Yesu ta Nikodem

¹ Ndowneeyə andaya məzele ŋgay Nikodem. Neŋgeye na, bagwar eye mə walaŋ i ndo neheye tə ləwawa Yahuda hay aye. Neŋgeye na, Farisa hay. ² Pat wuray na, a ye ka təv i Yesu ta həvad. A ye naha, a gwaday: «Miter, nəmaa sər ha Mbəlom a sləra kar ahaya na, ka matətikamay wu hay dedek, hərwi ndəray ma sliye faya məge masuwayaŋ andza nakə ka ge aye bay tadə gədaŋ i Mbəlom andaya faya bay na, ma sliye faya bay.»

³ Yesu a mbədəy faya, a gwaday: «Sər ha na, ndowneeyə kə wa bo wədeye bay na, ma sliye faya mede a Bəy i Mbəlom bay.»

⁴ Nikodem a tsətsah faya a gwaday: «Ndo guram eye tsiy tuk na, ma wiye bo wədeye sa na, kəkay? Ma sliye faya məme a hud i may ŋgay ada ta wiye na masulo eye sa dāw?»

⁵ Yesu a mbədəy faya, a gwaday: «Sər ha na, ta dzəhuḅ kar ha a yam ada ta Məsəfəre i Mbəlom bay na, ka sliye faya mede a Bəy i Mbəlom bay. ⁶ Ndo nakə ndo zezeŋ a wa aye na, ndo zezeŋ ŋgway. Ada ndo nakə tə wa na ta Məsəfəre i Mbəlom aye na, məsəfəre ŋgway. ⁷ Bazlam nakə na gwadaka “wum bo masulo” aye na, mə gaka wadəŋ wadəŋ bay. ⁸ Mətasl a vəzl a təv nakə a say aye. Ka tsəne mavəzle ŋgay eye, ane tuk na, a yaw məŋgay ada ma diye a ŋgay na, ka sər bay. Ma giye bo ta ndo nakə tə wa na ta Məsəfəre i Mbəlom aye na, andza nakay.»

⁹ Nikodem a gwaday: «Ada tebiye wuyə ma giye bo na, kəkay?»

* 2:17 dəmes hay 69.10.

¹⁰ Yesu a mbəday faya a gwaday: «Nəkar ndo matətikay wu a ndo hay nakə bagwar eye ma gwala i İsrayel aye. Ane tuk na, ka sər wu neheye bay na, kəkay?» ¹¹ Sər ha na, nəmaa tsikakum na, wu nakə nəmaa sər aye ada ka gər i wu nakə nəmaa ngatay aye. Ane tuk na, a sakum matəme wu nakə nəmaa dəkum ha aye bay. ¹² Na tsikakum ka wu nakay ka mändzibəra aye ka təmum bay. Ada kəkay tadə na tsikakum ka wu nakə mə mbəlom aye na, ka təmumeye daw?

¹³ «Ndəray dadə ka tsal a mbəlom bay. Ndo nakə neŋ Wawa i Ndo aye nəte ngweŋ. ¹⁴ Andza nakə ahəl niye Musa a lətse ha bəre nakə tə wəf na andza dədə ka mayako mə makulkwandah aye na, andza niye neŋ Wawa i Ndo kutorŋ ta lətsiye ga ha ka mayako dərma^{*}, ¹⁵ hərwi ada kwa way kə dzala ha ka neŋ Wawa i Ndo na, ma hutiyə sifa nakə ma ndəviye bay aye. ¹⁶ Hərwi Mbəlom a wuda mändzibəra na, haladzay. Hərwi niye a sləraw Wawa ngay felik eye hərwi ada kwa way kə dzala ha faya na, ma dziye sa bay. Ane tuk na, ma hutiyə sifa nakə ma ndəviye bay aye. ¹⁷ Mbəlom a sləraw Wawa ngay ka mändzibəra na, hərwi ada mā ge sariya ka ndo hay bay. A sləra ahaya na, hərwi ada ndo hay tā təma düh.

¹⁸ «Ndo nakə kə dzala ha ka Wawa i Mbəlom aye na, sariya ma ta gəsiye na bay. Ane tuk na, ndo nakə kə dzala ha bay aye na, bə sariya kə gəs na, hərwi kə dzala ha ka felik i Wawa i Mbəlom bay. ¹⁹ Sariya ma ta gəsiye ndo hay ta tsəwəd waray na, ma ta gəsiye tay ha na, andza nakay: Dzaydzay ki yaw ka mändzibəra. Ane tuk na, ndo hay ta wuda dzaydzay niye bay. Nəteye ta wuda düh na, ləwəŋ, hərwi tə gawa na, wu neheye lele bay aye hay. ²⁰ Kwa way kə ge mənəse na, a ma nay dərə a dzaydzay. Ma həndzədiye ta təv i dzaydzay bay, hərwi a say wu ngay neheye a gawa lele bay aye na, mā zəba bay, a dzədzar. ²¹ Ane tuk na, ndo nakə a gawa wu lele eye hay aye na, neŋgeye ma zəbiye mə dzaydzay hərwi ada ndo hay tā ngatay a wu neheye lele a ge aye, ada tā sər ha ma a ge məsler mə neŋgeye na, Mbəlom.»

Yesu ta Yuhana madzəhube ndo a yam

²² Ma dəba aye na, Yesu ta gawla ngay hay tə lətse ti ye ka dala i Yahuda. Tə ndza

mə dəma ada ta dzəhəbawa ndo hay a yam.

²³ Ahəl niye na, Yuhana a dzəhəbawa ndo hay a yam dərma. A dzəhəbawa tay ha ndo hay na, ma gəma i Enon bəse ta gəma i Salim hərwi dəlov andaya haladzay ma təv eye niye. Ndo hay ti yawa naha ka təv ngay ada a dzəhəbawa tay ha a yam. ²⁴ Ahəl niye na, ta gəs na Yuhana a danŋay zuk bay.

²⁵ Pat wuray na, siye i gawla i Yuhana hay ta dazlay a məkəde wuway ta ndo i Yahuda wuray ka məbere wu hay ta mändze tsədanŋa. ²⁶ Gawla i Yuhana niye hay ti ye ka təv i Yuhana, ti ye naha tə gwaday: «Miter, ndo niye ahəl niye ka dzum gər ma diye i magayam i Yurdum ka tsik faya aye na, faya ma dzəhəbiye tay ha ndo hay a yam ada ndo hay tebiye faya ta diye ka təv ngay tuk na, kəkay?»

²⁷ Yuhana a mbədatay faya a gwadatay: «Tadə Mbəlom kə vəlay bay na, ndəray ma siye məhute bay tebiye. ²⁸ Bo kurom eye ka slumeye faya məhəle mbəl ga, na gwadakum: “Neŋ na, Kəriste bay. Ane tuk na, Mbəlom a sləra ga ahaya, nā lahayaw kame tsa.” ²⁹ Ndo nakə a zla dahəlay aye na, dahəlay niye na, i ngay ngway. Ane tuk na, dzam i zal i dahəlay niye na, ma lətsiye sləp ka tsakay ngay ada ma piye zləm ka bazlam ngay. Kə tsəne bazlam ngay niye faya ma piye faya zləm aye na, ma ngwasiye haladzay. Andza niye mənŋwese niye anəke na, i ga haladzay dərma. ³⁰ Neŋgeye na, mā səkah kame kame, neŋ na, na nəkid.»

³¹ «Ndo nakə a yaw abəra mə mbəlom aye na, neŋgeye ka gər i ndo hay tebiye. Ndo nakə neŋgeye ka mändzibəra aye na, neŋgeye ndo i mändzibəra ngway ada ma tsikiye na, ka wu i mändzibəra hay. Ane tuk na, ndo nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom aye na, neŋgeye ka gər i ndo hay tebiye.

³² Ma tsikiye na, ka wu nakə a ngatay ada a tsəne aye. Ane tuk na, wu nakə a tsik aye na, ndəray ma təmiye bay. ³³ Ndowne ye ka təma bazlam ngay nakə a tsik aye na, niye na, faya ma diye ha wu nakə Mbəlom a tsik aye na, dedək. ³⁴ Ndo nakə Mbəlom a sləraw aye na, faya ma tsikiye na, bazlam i Mbəlom, hərwi Mbəlom kə rah ha ta Məsəfəre ngay.

³⁵ Bəba ngay a wuda na wawa ngay ada kə vəlay mələve i bəy ngay. ³⁶ Ndo nakə kə dzala ha ka Wawa i Mbəlom aye na, ma

* 3:14 məpesle 21.

hutiye sifa nakə ma ndəviye bay aye. Ndo nakə a kərah mədzala ha ka Wawa i Mbəlom aye na, ma hutiye sifa niye təbey. Mevel i Mbəlom ma ta ndziye faya.»

4

Yesu ta ɲɣwas i Samari wuray

¹ Farisa hay tə tsəne, ndo hay tə pay bəzay a Yesu ada a dzəhubawa tay ha ndo hay a yam na, haladzay a ze i Yuhana. ² Azlakwa ta dedek eye na, Yesu a dzəhubawa tay ha ndo hay a yam bay. Maa dzəhubawa tay ha ndo hay a yam na, gawla ɲɣay hay bəna, bo ɲɣay eye bay.

³ Ahəl nakə Yesu a tsəne wu nakə Farisa hay tə tsik faya na, a həl bo abəra ka dala i Yahuda a ye ka dala i Galile. ⁴ Tsəved mede a Galile na, ta dala i Samari. ⁵ Ahəl nakə faya ma diye na, a ndisl a təv aye andaya ka dala i Samari tə zalay Sikar. Təv niye na, bəse ta guvah nakə Zakob a vəlay a wawa ɲɣay Yusufa ahəl niye aye.* ⁶ Ada bədiyem nakə Zakob a la ahəl niye andaya ka təv aye niye.

Yesu a ndisl ka bədiyem niye na, ki ye gər, a ndza ka tsakay i bədiyem niye. Məndisle nakə Yesu a ndisl naha ka təv aye niye na, ma giye magərhəpat. ⁷⁻⁸ Ahəl nakə gawla i Yesu hay ti ye mata səkəməw wu mənday mə waləɲ gay na, ɲɣwas i Samari wuray a ye naha mata təde yam. A yaw na, Yesu a gwaday: «Tədəɲew yam nā sa tey.»

⁹ ɲɣwas i Samari niye a gwaday a Yesu: «Na gwad nəkar na, Yahuda hay bəda! Ada ka tsətsahiye yam ka neɲ ɲɣwas i Samari na, kəkay?» ɲɣwas niye a tsik andza niye na, hərwı Yahuda hay tə dzawa gər a bo ta Samari hay bay.

¹⁰ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Tadə ka sər wu nakə Mbəlom ma vəliye ada ka sər neɲ nakə na tsətsah fakaya yam aye na, nəkar duh ka tsətsahiye fagaya yam nakə ma vəliye sifa aye ada na vəlakeye.»

¹¹ ɲɣwas niye a gwaday faya: «Bəy ga, wu mətəde yam andaya fakaya bay ada bədiyem eye na, siduk tuk na, ka hutiye yam nakə ma vəliye sifa a ndo aye na, ma kəkay?» ¹² Maa lamay bədiyem nakay na, bəba tətə kway Zakob. Bo ɲɣay eye kə sa yam ma bədiyem nakay. Wawa ɲɣay hay ta gənaw ɲɣay hay ta sa yam ma bədiyem

nakay dərmak. Ada nəkar ka dzala na, ka ze na Zakob daw?»

¹³ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Kwa way kə sa yam nakay na, yam ma geze sa. ¹⁴ Ane tuk na, ndoweze kə sa yam nakə neɲ na vəleye na, dāda yam ma geze sa bay. Yam nakə na vəleye na, ma təriye andza bədiyem nakə a ɲɣəz wad wad aye ada ma vəleye sifa nakə ma ndəviye bay aye.»

¹⁵ ɲɣwas niye a gwaday: «Bəy ga, vələɲ yam eye niye tey hərwı ada yam mā geɲ sa bay ada nā yaw dāda mətəde naha yam kanarɲ sa bay.»

¹⁶ Yesu a gwaday: «Do, pəla ahaya zal yak ada kə yumaw kanarɲ.»

¹⁷ ɲɣwas niye a mbəday faya, a gwaday: «Zal ga andaya bay.»

Yesu a gwaday: «Ka gwad zal yak andaya bay na, ka tsik na, dedek. ¹⁸ Hərwı zal yak hay na, zlam ada ndo nakə anəke nəkurom mandza eye salamay aye na, zal yak bay. Ka tsik na, dedek.»

¹⁹ Tsa na, ɲɣwas niye a gwaday: «Ah! Bəy ga, na sər ha nəkar na, ndo mətəde ha bazlam i Mbəlom. ²⁰ Bəba tətə may Samari hay tə dəsəlaway ha gər a Mbəlom na, mə gər i gəma nakay. Ane tuk na, nəkurom Yahuda hay na, ka gwadum i kurom təv mədəsəlay ha gər a Mbəlom na, ma Zerozelem.»

²¹ Yesu a gwaday: «ɲɣwas nakay, dzala ha ka wu nakə na tsikakeye, həlay eye ma deyeweze na, ndo hay ta dəsəlay ha gər a Bəba Mbəlom na, mə gər i gəma nakay dekdək kəgəbay ma Zerozelem dekdək tsa bay. ²² Nəkurom Samari hay ka sərur wu nakə ka dəsəlumay ha gər aye bay. Nəmay Yahuda hay na, nəmaa sər, hərwı Mbəlom a bəzatay ha tsəved i mətəme a ndo hay na, ta Yahuda hay. ²³ Ane tuk na, həlay eye ma deyeweze bə həlay eye anaɲ tsiy, Məsəfəre i Mbəlom ma vəliye gədaɲ a ndo neheye a satay mədəsəlay ha gər a Bəba Mbəlom ta dedek eye na, ta dəsəlay ha gər ta dedek Mbəlom ma vəliye na, slala i ndo niye hay. ²⁴ Mbəlom na, məsəfəre. Hərwı niye ndo neheye ta dəsəlay ha gər aye na, tā dəsəlay ha gər na, ta dedek ada ta gədaɲ i məsəfəre.»

²⁵ ɲɣwas niye a gwaday: «Na sər ha na, ndo nakə Mbəlom a pay dzagwa i bəy a gər aye ma deyeweze (andza məgwede Kəriste).

* 4:5 Madazlay i wu hay 33:19.

Aza ki yaw na, ma dakway ha wu hay tebiye.»

²⁶ Yesu a mbəɗay faya, a gwaday: «Neɗ nakə faya na tsikakeye me anake, neɗ eye.»

²⁷ Ahəl nakə Yesu ta ɗɗwas niye faya ta tsikiye me na, gawla i Yesu hay tə maw tuk. Tə ɗɗgatay a Yesu faya ta tsikiye me ta ɗɗwas niye na, a gatay hərbəbəkka. Ane tuk na, ndaray kwa nətə mə walaɗ tay ka tsətsah ka Yesu, kə gwaday: «Ka pəla abəra ka ɗɗwas eye mey?» kəgəbɗay «Ka tsikumeye me ta ɗɗwas eye na, hərbwi mey?» na, ndaray ka tsətsah faya bay.

²⁸ ɗɗwas niye a gər ha kalawah ɗɗgay ka bəɗiyem, a mbəɗa gər a walaɗ gay. A ye naha a gwadatay a ndo hay: ²⁹ «Dumara, zəbum ka ndo wuray anaɗ eye təɗay, a pesleɗ na wu nakə na gawa ahəl niye aye tebiye. Ma giye na, Kəriste nakə Mbəlom a gwad ma sləraweeye aye.»

³⁰ Ndo hay tə tsəne bazlam i ɗɗwas niye a tsikatay aye na, ti yaw abəra mə walaɗ gay, ti yaw ka təv i Yesu.

³¹ Ahəl nakə ɗɗwas niye a ye a walaɗ gay aye, gawla i Yesu hay nətəye faya ta geye amboh a Yesu mā nda wu mənɗay, tə gwaday: «Miter may, nda wu mənɗay!»

³² Ane tuk na, Yesu a mbəɗatay faya a gwadatay: «Wu mənɗay ga andaya nakə na ndiye, nəkurom ka sərɗum bay.»

³³ Gawla ɗɗgay hay tə tsəne andza niye na, tə tsik mə walaɗ tay, tə gwad: «Ma giye na, ndaray kə zlayaw wu mənɗay kəla daw?»

³⁴ Yesu a gwadatay: «Wu mənɗay ga na, mäge wu nakə a say a ndo nakə a sləra ga ahaya aye ada mandəve ha məsler nakə a walaɗ a gwedeɗ ge aye. Matəra wu mənɗay ga na, neɗgeye.» ³⁵ Yesu a gwadatay sa: «Dzeke andaya, a gwad: “A ləkaw kiye fad na, ta dziye wu mənɗay abəra ka dala.” Ane tuk na, neɗ duh na gwadakumeye: Ehey, zəbum ka guvah hay lele, təɗay. Wu hay na, ta nah tsiy. Kə sla məɗze. ³⁶ Ndo nakə ma dziye na wu mənɗay abəra ka dala aye na, ma hutiyə merəbe ɗɗgay ada ma hayay gər a wu mənɗay niye. Wu mənɗay na, andza məgwede ndo neheye ta huta sifa nakə ma ndəviye bay ka tor aye. Andza niye ndo masləge ta ndo məɗze wu abəra ka dala na, ta ɗɗwasiye salamay. ³⁷ Hərbwi dzeke nakə a gwad: “Ndo neɗged ma sləgiye, ndo neɗged na, ma dziye na abəra ka dala”, a tsik na,

dedek. ³⁸ Na slər kurom a guvah mata dze na wu mənɗay nakə ka fətumay bay aye, ka təmumay a həlay a ndo hay tsa.»

³⁹ Ndo i dala i Samari niye hay haladzay tə dzala ha ka Yesu. Tə dzala ha na, hərbwi ɗɗwas niye a datay ha parakka a gwadatay: «A pesleɗ wu nakə na gawa ahəl niye tebiye.»

⁴⁰ Samari niye hay tə ndisl naha ka təv i Yesu na, ta tsətsah ka Yesu, tə gwaday: «Nɗza ka təv may tey.» Yesu a təma bazlam tay niye, a ndza ka təv tay məhəne sulo.

⁴¹ Yesu a tsikawatay bazlam i Mbəlom. Tə tsəne na, ndo siye hay haladzay tə dzala ha ka Yesu sa. ⁴² Ndo niye hay tə gwaday a ɗɗwas niye: «Anəke nəmaa dzala ka Yesu na, hərbwi wu nakə ka təkəramay aye sa bay. Nəmaa dzala ha na, hərbwi nakə nəmaa tsəne wu nakə bo ɗɗgay eye a tsik aye. Ada nəmaa sər ha neɗgeye na, ndo mətəme ha ndo i mənɗzibəra hay dedek.»

Yesu a mbəl ha wawa i ndo mäge məsler i bəy bagwar eye

⁴³ Yesu a ndza ka təv niye məhəne sulo na, a həl bo a ye abəra ka təv niye, a ye a Galile. ⁴⁴ Bo i Yesu eye a tsik, tə gər ɗɗgay, a gwad: «Ndo məde ha bazlam i Mbəlom na, ta rəhay ha gər ma gəma ɗɗgay bay.»

⁴⁵ Azlakwa duh Yesu a ndisl a Galile na, ndo i dala niye hay ta təma na lele tə mənɗgweeye eye hərbwi nətəye dərmak ta ye a magurlom i Pak niye ma Zerozelem aye ada a həlay i magurlom niye na, ta ɗɗgatay a wu nakə Yesu a ge aye.

⁴⁶ Andza niye, Yesu a mbəɗa gər a Kana ka dala i Galile sa, gəma nakə a təra ha yam guzum eye. Ndo mäge məsler i bəy bagwar eye wuray andaya, wawa ɗɗgay dəvats eye ma gəma i Kafənahum.

⁴⁷ A tsəne Yesu kə maw abəra ma Yahuda neɗgeye ka dala i Galile na, a həl bo a ye ka təv i Yesu. A ye naha a gay amboh a Yesu, a gwaday: «Amboh tama a Kafənahum, ta mbələɗ ahaya wawa ga andaya dəvats eye faya ma mətiye tey.»

⁴⁸ Yesu a gwaday: «Nəkurom na, tadə na ge masuwayaɗ eye bay na, ka dzalumeye ha bay na, kəkay?»

⁴⁹ Ndo mäge məsler niye a mbəɗay faya, a gwaday: «Bəy ga, tama bəse bəna wawa ga ma ta mətiye.»

⁵⁰ Yesu a gwaday: «Mbəɗa gər a mətagay, wawa yak ma mbəliye.»

Ndo niye a dzala ha ka bazlam i Yesu niye a tsikay aye. A ma a mätagay.

⁵¹ Ahäl nakä ndo niye faya ma diye a mätagay, nengeye ka tsäved mba na, ndo i mäsler ngay hay ti yaw, tã ngälaway gër häf ka tsäved tã gwadäy: «Wawa yak kã mbäl!»

⁵² A tsätsah fataya, a gwadatay: «Wuye a gay ngama na, kädäy?»

Ta mbädäy faya, tã gwadäy: «A gay ngama na, mävenej ta bäre näte i huwa.»

⁵³ A sër ha hälay niye na, tits hälay nakä Yesu a gwadäy: «Wawa yak ma mbäliye» aye. Tsa na, nengeye ta ndo i gay ngay hay tebiye tã dzala ha ka Yesu.

⁵⁴ Nakay na, masuwayarj masulo eye nakä a ge ma Galile aye. A ge na, ahäl nakä a maw abära ma Yahuda aye.

5

Yesu a mbäl ha ndo wuray matära eye ma Zerozelem

¹ Ma dëba eye na, magurlom i Yahuda hay andaya ma Zerozelem. Härwi niye, Yesu a ye a magurlom i Yahuda niye hay ma Zerozelem aye. ² Ma Zerozelem niye na, dälöv wuray andaya bäsë ta Mäged i Tëbarj hay nakä ti yawa tay ha tã dëma a walärj gay aye. Tã zalay a dälöv eye niye tã bazlam i Yahuda hay na, Baytidzata. Ka tsakay i dälöv niye na, galak andaya mangëna eye zlam. ³ Ndo i dävats hay haladzay tã häniawa mä dëma: Guluf hay, ndo matära eye, ndo neheye sik tay mamäta eye hay. [Ta häbawa yam nakä ma bäläiye wekit wekit aye. ⁴ Härwi hälay eye andaya gawla i Mbälom a mbäzlawaw, a bälawa ha. Kã bäl ha na, ndo nakä kã lah kurre mäkal ha bo a yam niye gawla i Mbälom a bäl ha aye na, kã mbäl abära ma dävats ngay. Kwa dävats eye na, käkay käkay, ma mbäliye.]

⁵ Mä walärj i ndo i dävats niye hay na, ndoweye andaya kã ndza ma dävats mäve kuro kuro mahkar gër eye tsamahkar.

⁶ Yesu a ndisl a täv i ndo i dävats niye hay na, a ngatay a ndo niye mahäna eye ada a tsäne na, ndo niye kã ndza ma dävats mäve haladzay. A tsätsah faya, a gwadäy: «A saka mämbäle däv?»

⁷ Ndo niye dävats eye a gwadäy: «Ahäl nakä yam faya ma bäläiye na, ndärarj andaya mäzle ga, mäkele ga ha a dëma bay. Na

gwad na dziye faya bo mäkele ha bo a dëma na, ndo mekelerj eye a leherj a dëma.»

⁸ Yesu a tsäne andza niye na, a gwadäy: «Lätse, zla täv mähäne yak, do wu yak!»

⁹ Kwayarjja ndo niye a mbäl. A zla täv mähäne ngay ada a pa bo ka mede.

Azlake bay, wu niye a ge bo na, pat i mazäzukw bo. ¹⁰ Bäj i Yahuda hay tã ngatay a ndo niye a mbäl eye faya ma zliye täv mähäne na, tã gwadäy: «Bögom na, pat i mazäzukw bo sa na, tsäved andaya mäzle hubok pat i mazäzukwe bay.»

¹¹ A mbädätay faya, a gwadatay: «Ndo nakä a mbäl ga ha aye, a gwedëj: “Zla täv mähäne yak do wu yak.”»

¹² Ndo niye hay ta tsätsah faya: «Ndoweye i ngay way nakä ma gwadäkeye: “Zla täv mähäne yak ada kã ye ha” pat i mazäzukw bo na, way?»

¹³ Ane tuk na, ndo niye a sër ndo nakä a mbäl ha aye bay, härwi Yesu ki ye ngway abära ka täv niye, kã gër tay ha ndo niye hay haladzay aye.

¹⁴ Ma dëba eye na, Yesu tã dza gër ta ndo nakä a mbäl ha aye mä gay i mädäslay ha gër a Mbälom, a gwadäy: «Anäke na, ka mbäl tuk. Kã ge mänesë sa bay. Ka ge mänesë na, wu ma ta gäkeye ma ziye nakä a gaka aye.»

¹⁵ Ma dëba eye ndo niye a ye, a gwadatay a bäj i Yahuda hay: «Maa mbäl ga ha na, Yesu.» ¹⁶ Tsa na, bäj i Yahuda niye hay ta dazlay mägay sewed a Yesu härwi nakä a mbäl ha ndo pat i mazäzukw bo aye.

¹⁷ Ane tuk na, Yesu a mbädätay faya, a gwadatay: «Bäba ga faya ma giye mäslër na, pat pat ada nerj na giye andza niye därmak.»

¹⁸ Bäj i Yahuda hay tã tsäne bazlam i Yesu niye na, ta säkah ha mapäle tsäved mäkäde na. A satay mäkäde na Yesu na, härwi a rähay ha gër a pat i mazäzukw bo bay, dëkdëk bay. Ane tuk na, härwi nakä a gwad Mbälom na, bäba ngay aye. Andza mägwedë a löva ha gër ngay ta Mbälom.

Bäba Mbälom kã välay gädärj a wawa ngay tebiye

¹⁹ Yesu a mbädätay faya, a gwadatay: «Sërum ha na, nerj na sliye faya ka möge wu tã hälay ga aye tsa bay. Na giye na, wu nakä na ngatay Bäba ga a gawa aye. Wu nakä Bäba ga a gawa aye na, nerj wawa ngay na

giye dærmak. ²⁰ Bæba ga a wudá neŋ wawa ŋgay, ada ma deŋeye ha wu nakæ a gawa aye tebiye. Ma deŋeye ha mæsler bagwar eye sa a ze wu neheye ada aza ma gakumeye hærbæbækka.

²¹ «Andza nakæ Bæba Mbælom a mbæl ha ndo hay abæra ma mædahaŋ ada faya ma vølateye sifa aye na, andza niye neŋ wawa ŋgay na vøliye sifa a ndo neheye a seŋ aye.

²² «Ada sa na, Bæba ma giye sariya tæ hælaj ŋgay aye bay. Kæ vøleŋ gædaŋ a hælaj ga ka mæge sariya. ²³ A ge ha andza niye na, hærwí ada ndo hay tebiye tæ dæsleŋ ha gær andza nakæ ndo hay faya ta dæsleŋ ha gær a neŋgeye Bæba Mbælom aye. Tædæ ndoweŋe kæ dæsleŋ ha gær a neŋ wawa ŋgay bay na, kæ dæsleŋ ha gær a Bæba ga nakæ a slæra ga ahaya bay dærmak.»

²⁴ Yesu a gwadatay sa: «Særum ha na, ndoweŋe kæ pay zlæm a bazlam ga neheye na tsik aye ada kæ dzala ha ka Mbælom nakæ a slæra ga ahaya aye na, kæ huta sifa nakæ ma ndæviye bay aye. Mbælom ma ta geye sariya bay. Neŋgeye na, bæ ki ye abæra ka tsæved i mæmæte. Ka dazlay a mændze ma sifa nakæ ka tor eye.

²⁵ «Ayaw! Særum ha na, pat eye ma deyeweŋe, bæ düh pat eye anaŋ ki yaw tsiy, ahæl nakæ ndo neheye næteŋe andza mædahaŋ hay ta tsæniye wu nakæ Wawa i Mbælom a tsik aye. Ndo neheye ta pay zlæm ada ta dzala ha ka wu nakæ na tsik aye na, ta mbæliye. ²⁶ Mbælom na, gædaŋ ŋgay andaya ma vøliye sifa a ndo. Andza niye kæ vøleŋ gædaŋ a neŋ wawa ŋgay ma vøliye sifa a ndo dærmak. ²⁷ Ada kæ vøleŋ gædaŋ a neŋ wawa ŋgay mæge sariya ka ndo hay. A vøleŋ gædaŋ mæge sariya ka ndo hay na, hærwí neŋ Wawa i Ndo.

²⁸ «Mâ gakum masuwayaŋ bay, hærwí pat eye ma deyeweŋe na, mædahaŋ neheye ma bæd ta tsæniye bædiday ga. ²⁹ Ta tsæne na, ta lætseweŋe abæra ma mædahaŋ. Ndo neheye ahæl niye tæ gawa wu ŋgwalak eye na, ta lætseweŋe abæra ma mædahaŋ, ta hutiyæ sifa nakæ ma ndæviye bay aye. Ada ndo neheye tæ gawa wu ŋgwalak eye bay aye na, ta lætseweŋe abæra ma mædahaŋ i tay na, ta gæsiye tay a sariya. ³⁰ Neŋ na, na sliye faya mæge wuray ka gær bo ga bay. Na giye sariya na, andza nakæ Mbælom a tsikeŋ aye ada sariya ga nakæ na giye na, dedek hærwí na

pæla na, wu nakæ a yerŋ a gær a neŋ eye bay. Ane tuk na, na giye na, wu nakæ a yay a gær a ndo nakæ a slæra ga ahaya aye.»

Ndo neheye ta hælíye mbal i Yesu aye

³¹ Yesu a gwadatay sa: «Tædæ na ta mbal i gær ga na, ndo hay ta gwadiye dedek bay.» ³² Ane tuk na, mata hæle mbal i gær ga na, ndo mekeleŋ eye ada na sær ha ndo mæhæle mbal ga na, ma hælíye, ta dedek. ³³ Ka slærum ndo hay ka tæv i Yuhana ada kæ tsikakum wu nakæ dedek eye. ³⁴ Neŋ na, na pa gær ka mæhæle mbal i ndo tæbey. Duh na tsikakum andza niye na, hærwí ada kæ hutum mætæme. ³⁵ Ahæl niye, Yuhana na, a tæra andza lalam nakæ ta piye faya ako hærwí ada mâ dakum ha dedek aye. Ma mændze tsakway na, ka tæmum bazlam ŋgay ada ka ŋgwasum hærwí dzaydzay ŋgay niye.

³⁶ «Ane tuk na, i ga na, wu mekeleŋ eye neheye a ze bazlam i Yuhana nakæ a tsik ta hælíye mbal i gær ga aye na, anaŋ. Neŋ faya na tsikiye ka mæsler nakæ Bæba ga a vøleŋ a gwedeŋ “ge” aye. Wu neheye faya ta bæziye ha maslara ga ahaya na, Mbælom dedek.

³⁷ «Ada Bæba ga nakæ a slæra ga ahaya na, ma hælíye mbal ga. Ane tuk na, ka tsænum bædiday ŋgay dæda bay ada ka ŋgatumay dæda bay. ³⁸ Ka tæmum bazlam ŋgay hay, ta ndza mæ dærev kurom bay hærwí ka dzalum ha ka neŋ wawa ŋgay nakæ a slæraw aye bay.

³⁹ «Ada nækurom na, faya ka dzaŋgum-eye Derewel i Mbælom pat pat hærwí ka pum mædzal gær kurom na, ka gwadum ka hutumeye mæ dæma sifa nakæ ma ndæviye bay aye. Bazlam i Mbælom neheye tæ hæl mbal na, i gær ga. ⁴⁰ Azlakwa düh a sakum madayaw ka tæv ga mæhute sifa nakæ dedek aye bay na, kækay?»

⁴¹ Yesu a gwadatay: «Ka dzalum na, a seŋ ndo hay tæ zembedeŋ dæw? A'ay! Neŋ na, mædzal gær ga a ye ka mazembede nakæ ndo hay ta zambadawatay a siye i ndo hay aye tæbey. ⁴² Ane tuk na, nækurom na, andza neŋ tæbey. Na sær ha ta dedek, ka wudum Mbælom bay. ⁴³ Na yaw na, maa slæra ga ahaya na, Bæba ga Mbælom ada ka wudum matæme ga bay. Ane tuk na, tædæ ndo mekeleŋ eye mâ yaw ta gædaŋ ŋgay na, ka tæmumeye na. ⁴⁴ A sakum na, ndo hay tæ zambadækum. Duh Mbælom nakæ dedek eye na, ka wudum mazambaday bay.

Ada tadə nəkurom andza niye dedək na, ka dzalumeye ha fagaya ma kəkay?

⁴⁵ «Ane tuk na, kâ dzalum na, na ta makumeye ha mənese kame i Bəba ga bay. Mata makum ha mənese na, Musa neŋgeye nakə ka pum faya mədzal gər kurom aye. ⁴⁶Tadə ka dzalum ha ka Musa ta dedək na, ha bə ka dzalum ha ka neŋ, hərwi Musa a watsa na, ka neŋ. ⁴⁷Tadə ka dzalum ha ka wu nakə Musa a watsa aye bay na, ka dzalumeye ka wu nakə faya na tsikiye na, ma kəkay?»

6

Yesu a vəlatay wu mənday a ndo hay ta giye gwezem zlam

Mata 14.13-21; Markus 6.30-44; Luka 9.10-17

¹Ma dəba aye na, Yesu a lətse, a ye a tas a diye i dəlov i Galile. Dəlov niye na, tə zalay dəlov i Tiber dərma. ²Ndo hay haladzay tə paway bəzay. Tə paway bəzay na, hərwi nakə tə ŋgataway a masuwayaŋ neheye a gawa aye. Masuwayaŋ niye a gawa aye na, a mbəlawə tay ha ndo i dəwats hay.

³Yesu ta gawla ŋgay hay tə tsal a mahəmba, ti ye tə ndza mə dəma. ⁴Magurlom i Yahuda hay nakə tə zalay Pak aye na, mazlambar kə ndzew. ⁵Yesu a zəba dərə na, a ŋgatay a ndo hay haladzay ta diye naha ka təv ŋgay. Tsa na, a tsətsah ka Filip, a gwaday: «Ka hutakwaweye məsəkəməw wu mənday da məvəlatay a ndo neheye tebiye na, məŋgay?»

⁶Yesu a tsikay a Filip andza niye na, mazəbe ka mədzal gər i Filip. Hərwi Yesu na, a sər wu nakə ma giye.

⁷Filip a mbəday faya a gwaday: «Kwa tadə ka səkəmakwaw wu mənday ta *dinar** sulo, kwa way ada mâ huta tsekweŋ tsekweŋ bəbay na, ma slateye bay.»

⁸Ndo mekeleŋ eye mə walaŋ i gawla ŋgay hay, məzele ŋgay Aŋdərə malamar i Simoŋ Piyer, a gwaday: ⁹«Wawa wuray anaŋ kanaŋ na, tapə i makwala andaya faya zlam tə kələf hay sulo. Ane tuk na, hərwi ndo neheye haladzay aye na, ma sliye mey?»

¹⁰Tsa na, Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay: «Dum gwadumatay a ndo hay tâ ndza tebiye ka dala.»

Ka təv eye niye na, guzer andaya haladzay beremeffe a ndzohwaw mba. Gawla ŋgay hay ti ye, tə gwadatay a ndo hay, ndzum ka dala. Ndo niye hay tebiye tə ndza ka dala. Hasləka hay dəkdek ta giye gwezem zlam.

¹¹Ndo niye hay tebiye tə ndza na, Yesu a zla makwala niye, a gay naha sisə a Mbəlom, a ŋgəna ha. A ŋgəna ha na, a vəlatay a ndo niye hay mandza eye. A həl kələf niye hay, a ge ha andza niye sa. Tə nda makwala niye tə kələf aye ka mərəhe tay.

¹²Tə nda makwala niye tə rah lele na, Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay: «Hayumay gər a siye nakə a zaw aye kwa tsekweŋ mâ dze bay.» ¹³Tsa na, tə hayay gər a makwala nakə a zaw abəra ka ndo neheye tə nda aye. Tə hayay gər na, a rah a gwaŋ kuro gər eye sulo.

¹⁴Ndo hay tə ŋgatay a masuwayaŋ niye Yesu a ge nakə a bəz ha gədaŋ i Yesu aye na, tə gwad: «Ndo nakay na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom dedək. Neŋgeye na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom nakə tə tsik faya ahal niye tə gwad ma deyeweye ka məndzibəra aye.»

¹⁵Yesu a sər ha ndo niye hay ta deyeweye ta piye na a bəy ta gədaŋ na, a mbəda gər, a tsal ŋgway a tsaholok niye sa. A tsal na, mahəŋgeye.

*Yesu a ye ka gər i yam tə sik
Mata 14.22-33; Markus 6.45-52*

¹⁶Huwa a ge na, gawla i Yesu hay tə mbəzla ka me i dəlov. ¹⁷Ti ye naha na, tə tsal a kwalalaŋ i yam, ta dazlay mətese a diye neŋgeđ mede a gəma i Kafənahum. Ahəl nakə faya ta diye na, həvad kə ge fataya tsiy, ada Yesu kə husa ka təv tay zuk bay. ¹⁸Dəlov niye a dazlay məbəle haladzay wekit wekit hərwi mətasl a ge ta gədaŋ. ¹⁹Ta ye ma giye kilomiter zlam kəgəbay məkwa na, tə ŋgatay a Yesu faya ma diye naha ka təv i kwalalaŋ yam tay, ka gər i yam tə sik. Tə ŋgatay na, ta dzədzar haladzay.

²⁰Ane tuk na, Yesu a gwadatay: «Kâ dzədzarum bay. Nakay na, neŋ!»

²¹Gawla ŋgay hay a satay məgəsay naha mə həlay a kwalalaŋ i yam. Kwayaŋga kwalalaŋ i yam niye a husa dənuts ka me i

* 6:7 Dinar: Kwar i suloy temerre sulo, ma hamiyə mərəbə i ndo məge məsler pat nətə. Zəba mə Mata 20.2.

dəlöv ka dala, ka tøv nakə a satay mede a dəma aye.

Wu mənday nakə ma vəliye sifa aye

²²Tədœ eye na, ndo niye hay haladzay eye tə ze naha ma diye i dəlöv niye ta pəla Yesu. Ta sər ha na, kwalalarj i yam ka tøv eye niye na, nəte. Tə sər ha na, Yesu kə tsal a kwalalarj i yam niye bay. Ane tuk na, gawla ŋgay hay ti ye na, mahətay eye. ²³Siye i ndo hay ti yaw tə kwalalarj i yam tay hay abəra ma gəma i Tiber, tə ndislew tə ndzay a gər a ndo hay ka me i dəlöv niye bəse ta tøv nakə ndo hay tə nda wu mənday mə dəma aye, wu mənday nakə Yesu a zla a gay naha sise a Mbəlom ada a vəlatay a ndo niye hay aye. ²⁴Ndo hay ta zəba däre na, Yesu andaya bay ada gawla ŋgay hay babay nəteye andaya ka tøv niye bay na, tə tsal a kwalalarj i yam niye hay, ti ye a Kafernahum mata pəle na Yesu.

²⁵Ti ye tə huta na Yesu ka me i dəlöv niye ta diye nenged. Ti ye tə gwaday: «Miter, ka ndislew kanaŋ na, sa kəday?»

²⁶Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Ayaw! Sərum ha na, ka pəlum ga na, hərwi nakə ka ndayum wu mənday ka rahum bəh bəh lele aye bəna, hərwi nakə ka tsənəm masuwayaŋ nakə na giye a say məgwede mey na, ka tsənəm bay. ²⁷Kā gum məsler hərwi wu mənday nakə ma nasiye aye bay. Duh gum məsler na, hərwi wu mənday nakə ma nasiye bay ma ndziye huya ada ma vəliye sifa nakə ma ndəviye bay ka tor eye. Wu mənday niye na, neŋ Wawa i Ndo na vəlakumeye. Na vəlakumeye na, hərwi Bəba Mbəlom kə vəleŋ gədaŋ ka mäge.»

²⁸Ta tsətsah faya tə gwaday: «Nəmaa giye na, məsler waray nakə ma deyeye a gər a Mbəlom aye?»

²⁹Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Məsler nakə a yay a gər a Mbəlom ka gumeye na, dzalum ha ka neŋ ndo nakə a sləra ga ahaya aye.»

³⁰Tə gwaday: «Kə ge andza niye na, nəmaa ta dzaliye ha fakaya na, ka bəzamay ha masuwayaŋ waray? Kəgəbay ka giye na, məsler waray? ³¹Hərwi ahəl niye bəba tətə kway hay ti yaw abəra mə Ezipt, nəteye mə makulkwandah na, tə nda wu mənday nakə a yaw mə mbəlom tə zalay *man* aye[†]. Andza nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom aye na,

tə gwad: «Mbəlom kə vəlatay wu mənday nakə a yaw mə Mbəlom aye, tə nda.[‡]»

³²Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Sərum ha na, wu mənday nakə ahəl niye Musa a vəlakum mə makulkwandah aye na, wu mənday nakə a yaw abəra mə mbəlom aye ta dedek bay. Ane tuk na, wu mənday nakə bəba ga Mbəlom ma vəlakumaweye abəra mə mbəlom aye na, nakə ta dedek aye. ³³Hərwi wu mənday niye Mbəlom ma vəlakumeye na, neŋ ndo nakə na mbəzlaw abəra mə mbəlom aye, ada wu mənday niye na, ma vəlateye sifa a ndo i məndzibəra hay.»

³⁴Tə gwaday: «Bəy may, vəlamay wu mənday niye huya tey.»

³⁵Yesu a tsikatay parakka, a gwadatay: «Wu mənday nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye na, neŋ. Ndoweye ki yaw ka tøv ga ada kə dzala ha ka neŋ na, may ma wuriye faya dāda bay, yam ma geye dāda sa bay. ³⁶Ane tuk na, bə na tsikakum ka ŋgatumeŋ ada ka dzalum ga ha wal bay. ³⁷Ndo neheye Bəba ga a vəleŋ tay ha aye na, ta deyeweye ka tøv ga. Ada ndo nakə ki yaw ka tøv ga aye na, dāda na kaliye ha bay. ³⁸Hərwi na mbəzlaw abəra mə mbəlom na, ka mäge wu nakə a yeŋ a gər a neŋ aye bay, ane tuk na, mäge məsler nakə a yay a gər a ndo nakə a sləra ga ahaya aye. ³⁹Məsler nakə a say a ndo nakə a sləra ga ahaya aye na, waray? Ndo neheye a vəleŋ tay ha a həlay aye na, kwa nəte na dziye tay ha bay tebiye. Ane tuk na, na ta mbəliye tay ha abəra ma mədahaŋ pat i sariya. ⁴⁰Wu nakə a say a Bəba ga na, anaŋ: Ndo neheye ta zəba ka neŋ wawa ŋgay ada ta dzala ha fagaya aye na, tā huta sifa nakə ma ndəviye bay ka tor eye. Pat i sariya na, neŋ na ta mbəliye tay ha abəra ma mədahaŋ.»

⁴¹Yahuda niye hay ta dazlay məse bazlam ka Yesu, hərwi nakə a gwadatay: «Neŋ na, wu mənday nakə a mbəzlaw abəra mə mbəlom aye.»

⁴²Tə gwad: «Na gwad Yesu neŋgeye na, wawa i Yusufa bədaw? Ka sərakwa bəba ŋgay ta may ŋgay lele tuk na, ada ma sliye faya anəke məgwede neŋgeye na, a mbəzlaw abəra mə mbəlom na, kəkay?»

[†] 6:31 Madayaw abəra ma Ezipt 16.13-15, 31.

[‡] 6:31 Madayaw abəra ma Ezipt 16.4.

⁴³ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Gərüm ha məsə fagaya bazlam mə walaŋ kurom! ⁴⁴Tadə Bəba ga ki ye ahaya ndoweye ka təv ga bay na, ma sliye faya madayaw ka təv ga bay. Bəba ga nakə a sləra ga ahaya aye ki ye ahaya ndoweye ka təv ga na, neŋ na ta mbəliye ha abəra ma mədahaŋ pat i sariya. ⁴⁵Ahəl niye ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay tə watsa mə Dərewel i Mbəlom, tə gwad: “Mbəlom neŋgeye ma ta datay ha bazlam ŋgay a ndo hay. ⁴⁶” Ndowneye kə tsəne bazlam i Mbəlom Bəba ga ada ka tətik na, ma deyeweye ka təv ga. ⁴⁶Azlakwa andza məgwede ndəray dadə kə ŋgatay a Bəba ga bay, maa ŋgatay na, neŋ ndo nakə na yaw abəra ka təv ŋgay aye nəte ŋgweŋ.

⁴⁷ «Sərüm ha na, ndo nakə kə dzala ha ka neŋ aye na, kə huta sifa nakə ma ndəviye bay ka tor eye. ⁴⁸Neŋ na, wu mənday nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye. ⁴⁹Ahəl niye na, bəba tətə kurom hay tə nda wu mənday nakə tə zalay *man* aye mə makulkwandah * , ada huya tə mət ŋgway. ⁵⁰Ane tuk na, ndoweye kə nda wu mənday nakə a yaw abəra mə mbəlom aye na, ma ta mətiye bay. ⁵¹Neŋ na, wu mənday nakə ma vəliye sifa, a mbəzlaw abəra mə mbəlom aye. Ndowneye kə nda wu mənday nakay na, ma mətiye bay, ma ndziye ka tor eye. Wu mənday nakə na vəliye na, bo ga. Na vəliye na, hərwi ada ndo i mənziyəra hay t̄a huta sifa.»

⁵² Yahuda hay tə kəd faya wuway mə walaŋ tay haladzay hərwi bazlam i Yesu niye a tsik aye. Ta tsətsah tə gwad: «Ndo nakay ma vəlakweye bo ŋgay ada ka ndayakweye na, ma kəkay?»

⁵³ Yesu a gwadatay: «Ayaw! Sərüm ha na, tadə ka ndayum bo ga, neŋ Wawa i Ndo, bay ada ka sum bambaz ga bay na, ka hutum sifa bay. ⁵⁴Ndowneye kə nda bo ga ada kə sa bambaz ga na, kə huta sifa nakə ma ndəviye bay aye ada pat i sariya na, na ta mbəliye ha abəra ma mədahaŋ. ⁵⁵Hərwi bo ga na, wu mənday nakə defek aye ada bambaz ga na, wu məsə nakə defek aye. ⁵⁶Ndowneye ma ndiye bo ga ada ma siye bambaz ga na, ma ndziye huya mə neŋ ada neŋ na ndziye mə neŋgeye. ⁵⁷Bəba ga nakə a sləra ga ahaya na, neŋgeye ma ndziye huya ada neŋ na

ndziye huya na, hərwi neŋgeye. Andza niye ndoweye kə nda bo ga na, neŋgeye dərmak ma ndziye huya hərwi neŋ.

⁵⁸ «Wu mənday nakə a mbəzlaw mə mbəlom aye na, anar: Neŋgeye andza nakə bəba tətə kurom hay tə nda ahəl niye mə makulkwandah aye təbey. Tə nda wu mənday niye na, huya tə mət ŋgway. Ane tuk na, ndoweye kə nda wu mənday nakay na, ma ndziye ka tor eye.»

⁵⁹ Yesu a tsik bazlam neheye na, ahəl nakə neŋgeye faya ma tətikəteya a ndo hay mə gay i maɖuwule me ma gəma i Kafərnahum aye.

⁶⁰ Gawla i Yesu niye hay tə tsəne bazlam i Yesu niye a tsik aye na, siye hay haladzay mə walaŋ tay tə gwad: «Bazlam nakay na, mawura bo eye. Mata mbe faya məpay zləm na, way?»

⁶¹ Yesu a sərətay naha faya ka wu nakə faya ta tsikiye ka gər ŋgay aye. Hərwi niye a gwadatay: «Bazlam ga nakə na tsik aye na, a ndalakum daw? ⁶²Tadə ka ŋgatamay a neŋ Wawa i Ndo faya na tsaliye a təv ga nakə na mbəzlaw abəra mə dəma aye na, ada ka gwadumeye kəkay? ⁶³Mata vəle sifa a ndo hay na, Məsəfəre i Mbəlom. Ndo hay na, ta sliye faya məhute sifa niye ta gədan tay bay. Bazlam neheye na tsikakum aye maa vəleŋ na, Məsəfəre i Mbəlom ada bazlam neheye ta vəliye sifa a ndo hay aye. ⁶⁴Ane tuk na, siye hay mə walaŋ kurom na, ta dzala ha ka neŋ bay.»

Ayaw! Bəba kwa ka madazlay na, Yesu a sər ha neheye ta dzaliye ha faya bay aye ada a sər ha ndo nakə ma ta giye faya dəf aye.

⁶⁵ Yesu a gwadatay sa: «Hərwi niye na gwadakum: Tadə Bəba ga kə vəlay tsəved bay na, ndəray ma sliye faya madayaw ka təv ga bay.»

⁶⁶ Ma dəba eye na, gawla ŋgay hay haladzay tə gər ha ti ye wu tay. Ta pay bəzay sa bay.

⁶⁷ Tsa na, Yesu a tsətsah ka ndo i maslaŋ ŋgay hay kuro gər eye sulo, a gwadatay: «Nəkurom dərmak a sakum mede wu kurom daw?»

⁶⁸ Simon Piyer a gwaday: «Bəy ga, bazlam yak nakə faya ka tsikiye na, ma vələmeye sifa nakə ma ndəviye bay aye. Nəmaa pay bəzay na, a way sa way? ⁶⁹Nəmay nəmaa

dzala kar ha ada nămaa sər ha nəkar na, ndo nakə tsədaŋŋa Mbəlom a sləraw aye.»

⁷⁰ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Na gwad mapala kurom kuro gər eye sulo na, neŋ bədaŋ? Ada azlakwa ndo nəte mə walaŋ kurom neŋgeye na, Fakalaw.»

⁷¹ A tsik andza niye na, ka Yudas wawa i Simoŋ Iskariyot. Hərwi Yudas na, kwa neŋgeye nəte mə walaŋ i ndo i maslaŋ i Yesu hay kuro gər eye sulo bəbay na, ma ta giye daf ka Yesu na, neŋgeye.

7

Magurlom i madzawadzawa

¹ Ma dəba aye na, Yesu a həhal ka dala i Galile tebiye a say mede ka dala i Yuda bay hərwi a satay a bagwar i Yahuda hay məkədə na.

² Ahəl niye na, magurlom i Yahuda hay nakə tə zalay Magurlom i Madzawadzawa aye kə ndzew mazlambar. ³ Hərwi niye malamar ŋgay hay tə gwadāy: «Do abəra kanaŋ do a dala i Yahuda hərwi ada gawla yak hay nəteye tā ŋgatay a məsler nakə ka giye dərma. ⁴ Tadə a say a ndoweye ndo hay tā sər na na, ma sliye faya məngehe na wu nakə ma giye bay. Faya ka giye məsler neheye andza nakay sa na, ge wu neheye, ada ndo hay tebiye tā sər kar ha.»

⁵ Malamar ŋgay niye hay tə tsikay andza niye na, kwa bo tay eye bəbay ta dzala ha ka Yesu bay.

⁶ Yesu a gwadatay: «I ga na, həlay eye kə slaw zuk bay. Ane tuk na, i kurom na, kwa həlay waray waray, lele tsa. ⁷ Nəkurom na, ndo i mändzibəra hay ta sliye faya mənakum dərə təbey. Ane tuk na, neŋ na, ta neŋgeye dərə hərwi na gwadawa məsler tay nakə faya ta giye na, lele bay. ⁸ Nəkurom eye, dum a magurlom niye. Neŋ na, na diye bay, hərwi ga na, həlay eye kə ndislew zuk bay.»

⁹ A tsikatay ka bo abəra bazlam niye andza niye na, a ndza ŋgway ma Galile.

¹⁰ Malamar ŋgay hay ti ye a magurlom i madzawadzawa niye na, Yesu a ye dərma. A zəŋgal tay naha ma dəba. Ane tuk na, a ndisl naha a dəma na, ka bəz ha bo parakka bay. A ŋgaha bo.

¹¹ Bagwar i Yahuda hay mə magurlom niye, ta pəla na Yesu, ta tsətsah ka ndo

hay, tə gwad: «Neŋgeye i ŋgay tebiye na, məngey?»

¹² Ndo hay haladzay tə kəd faya wuway haladzay. Siye hay tə gwad: «Ndo nakay na, neŋgeye ndo lele eye.» Siye hay tə gwad: «A'ay! Neŋgeye na, faya ma səpatiye tay ha ndo hay.» ¹³ Ane tuk na, ndəray kwa nəte a sla faya mətsike bazlam niye parakka bay hərwi ndo hay tebiye ta dzədzar ta bagwar i Yahuda hay.

¹⁴ Magurlom niye məzaw ŋgay eye mazlambar ka ndəv na, Yesu a ye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. A ye naha a pa bo ka matətikatay a ndo hay. ¹⁵ Bazlam ŋgay niye faya ma tətikateye a ndo hay aye na, a gatay a bagwar i Yahuda hay hərbaḃəkkə, tə gwad: «Ndo nakay kə dzanga bay tuk na, ada a sər wu haladzay na, kəkay?»

¹⁶ Yesu a mbədatay faya a gwadatay: «Bazlam nakay faya na tsikakumeye na, a yaw mə neŋ bay. A yaw mə Mbəlom neŋgeye nakə a sləra ga ahaya aye. ¹⁷ Ndowneye kə say mäge wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye na, ma səriye bazlam ga nakə na tsik aye a yaw abəra mə Mbəlom kəgəbay a yaw ma mədzal gər ga. ¹⁸ Ndo nakə a tsik bazlam nakə a yaw ma mədzal gər ŋgay aye na, a say ndo hay tā dəslay ha gər. Ane tuk na, ndo nakə faya ma tətikateye a ndo hay hərwi ada ndo hay tā dəslay ha gər a ndo nakə a sləra ahaya na, neŋgeye ndo i dedək. Neŋgeye na, maraw me andaya mə neŋgeye bay. ¹⁹ Na gwad maa vəlakum bazlam i Mbəlom mapala eye na, Musa bədaŋ? Ada ndəray kwa nəte mə walaŋ kurom ka rəhay ha gər bay. Ada a sakum məkədə ga na, hərwi mey?»

²⁰ Ndo hay ta mbədaŋ faya a Yesu, tə gwadāy: «Nəkar na, fakalaw mə bo yak kəla dāw? Mapəla tsəved məkədə kar na, way?»

²¹ Yesu a gwadatay: «Na ge masuwayaŋ nəte pat i mazəzukw bo na, a gakum hərbaḃəkkə a nəkurom tebiye. ²² Sərum ha, Musa kə tsikakum dəsūm tay ha wawa kurom hay. Maa dazlay mäge andza niye na, bəba tətə kurom hay bəna Musa bay. Andza niye na, ka dəsawum wawa kurom hay pat i mazəzukw bo. ²³ Ka dəsūm wawa pat i mazəzukw bo na, hərwi ada marəhay gər a bazlam i Mbəlom mapala eye nakə Musa a vəlakum aye. Ada na mbəl ha ndo abəra ma dəvats pat i mazəzukw bo duh na,

ka gum fagaya mevel na, hærwi mey? ²⁴ Kå gum sariya ka ndo tã wu nakã ka ngatumay tã dære aye tsa bay. 'Duh gum na, ta tsæved dedek eye.»

²⁵ Siye i ndo i Zerozelem hay, tã gwad: «Ndo nakã ta pãla mækãde na aye na, nenj-eye bådaw? ²⁶ Zæbum faya tey: Faya ma tsikiye me parakka mã walañ i ndo hay tebiye, ada ta gwaday wuray kwa tsekwerñ bay tebiye. Ma giye na, bøy kway hay tã sær nenjeye Kãriste nakã Mbølom a gwad ma slãraweye kãla dãw? ²⁷ Ane tuk na, ma giye na, andza niye bay bõna Kãriste ma deyeweye na, a yaw mænggay na, ndõray ma sãriye bay. Ndo nakay a yaw mænggay na, ka sãrakwa.»

²⁸ Andza niye, Yesu faya ma tãtikateye a ndo hay mã gay i mædãslay ha gær a Mbølom mba, a tsik me ta magala, a gwad: «Ka sãrum ga ha azlakwa dãw? Neñ na yaw mænggay na, ka sãrum ha. Ane tuk na, na yaw na, ka gær bo ga bay. Ndo nakã a slãra ga ahaya na, nenjeye ndo i dedek. Nøkurom ka sãrum na bay. ²⁹ Neñ na, na sær na hærwi na yaw na, abõra ka tøv nggay ada maa slãra ga ahaya na, nenjeye.»

³⁰ Andza niye, ta pãla tsæved mægãse na Yesu. Ane tuk na, ndõray kã gæs na bay hærwi hãlay nggay aye kã ndisl a dõma zuk bay. ³¹ Ndo hay halãdzay tã dzala ha ka Yesu. Tã gwad: «Ndo nakay ma giye na, Kãriste. Ndo mekelenñ eye ma deyeweye ma giye masuwayarñ ma ziye i ndo nakay dãw?»

A satay a Farisa hay mægãse na Yesu

³² Farisa hay tã tsãne wu neheye ndo hay faya ta tsikiye ka Yesu tã masãsøkwe aye. Nãteye ta bagwar hay i ndo neheye tã vølaway wu a Mbølom hay tã haya gær, tã slær sidzew neheye ta tsøpawa gay i mædãslay ha gær a Mbølom aye hærwi ada tã ye, tã gæsaw Yesu.

³³ Yesu a nggatay andza niye na, a gwad: «Neñ andaya ka tøv kurom ma mændze tsekwerñ mba. Tsa na, na miye gwa ka tøv i ndo nakã a slãra ga ahaya aye. ³⁴ Ka ta pølumeye ga ada ka ta hutumeye ga bay hærwi ka slumeye faya mede a tøv nakã neñ na diye a dõma aye bay.»

³⁵ Tsa na, Yahuda hay ta tsãtsah mã walañ tay, tã gwad: «Ma diye na, a nggay nakã ada

ka slakweye faya mãhute na bay aye. Ma diye na, a walañ i Yahuda neheye nãteye mandza eye mã walañ i Gørek hay aye kãla dãw? Ada ma ta tãtikateye a Gørek hay kãla dãw? ³⁶ Bazlam nggay niye a gwad: «Ka ta pølumeye ga, ada ka ta hutumeye ga bay hærwi ka slumeye faya mede a tøv nakã neñ na diye a dõma aye bay.» A tsik andza niye na, andza mægwedẽ mey?»

Yam nakã ma vøliye sifa a ndo hay aye

³⁷ Pat i mandøve i magurlom na, pat nakã bagwar aye. Pat eye niye Yesu a lõtse, a tsik me ta magala, a gwad: «Tãdã ndoweye yam a gay na, mã yaw ka tøv ga mã sa. ³⁸ Ndowneye kã dzala ha ka neñ na, «yam nakã ma vøliye sifa aye ma nggãziye wad wad mã dõrev nggay» andza nakã tã watsa ahøl niye mã 'Derewel i Mbølom.»

³⁹ Yesu a tsik andza niye na ka Mæsøfære i Mbølom. Ndo neheye ta dzala ha ka Yesu aye na, ta hutiyi Mæsøfære niye. Ahøl nakã Yesu a tsik andza niye na, Mæsøfære ki yaw zuk bay hærwi Yesu kã tsal a tøv nakã Mbølom ma dãslay ha gær aye zuk bay.

Bazlam ki ye tay ka bo a ndo hay bay

⁴⁰ Ndo hay tã tsãne bazlam i Yesu nakã a tsik aye na, siye i ndo hay tã gwad: «Ta dedek ndo nakay na, ndo mæde ha bazlam i Mbølom nakã faya ka høbakweye aye!»

⁴¹ Siye hay tã gwad: «Nenjeye na, Kãriste!» Ane tuk na, siye hay tã gwad sa: «Kãriste na, ma deyeweye abõra ka dala i Galile dãw? ⁴² Tã watsa mã 'Derewel i Mbølom na, tã gwad Kãriste ma deyeweye na, abõra ma gwala i Davit ada ma Betelehem, gõma nakã Davit a ndzawa mã dõma aye.* »

⁴³ Andza niye, bazlam a ye tay ka bo a ndo hay bay hærwi Yesu. ⁴⁴ Ndo siye hay a satay mægãse na Yesu. Ane tuk na, ndõray kwa nãte kã lamay bay.

Bagwar i Yahuda hay ta tõma Yesu bay

⁴⁵ Sidzew neheye ta tsøpawa gay i mædãslay ha gær a Mbølom hay, tã maw ka tøv i bagwar hay i ndo neheye tã vølaway wu a Mbølom aye ta Farisa hay. Anøke tã maw na, ndo neheye ta tsãtsah fataya, tã gwadatay: «Ka gøsumaw Yesu bay na, hærwi mey?»

* 7:42 zãba ma 2 Samuyel 7.12; Dãmes hay 89.4-5; Zeremi 23.5; Mise 5.1.

⁴⁶ Sidzew matsəpe gay i mədfəslay ha gər a Mbəlom niye hay ta mbədatay faya, tə gwadatay: «Ndəray kə tsik me dāda andza ndo nakay bay!»

⁴⁷ Farisa hay tə gwadatay: «Nəkurom dərma ka səpat kurom dāw? ⁴⁸ Ka ngatamay a ndəray mə walaŋ may bəy i Farisa hay ada mə walaŋ i bəy hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye hay kə dzala ha ka ndo niye dāw? ⁴⁹ Ane tuk na, maa dzala ha ka Yesu eye na, ndo kəriye hay, tə sər bazlam i Musa mapala eye bay. Nəteye na, Mbəlom kə vəlatay mezeleme.»

⁵⁰ Nikodem nengeye nəte mə walaŋ i Farisa niye hay dərma. Nengeye ndo nakə a ye ka təv i Yesu ahəl niye aye. A gwadatay a siye i Farisa niye hay: ⁵¹ «Bazlam kway mapala eye kə vəlakway tsəved məgay sariya a ndo andza niye kəriye tsa bay. Tsənakwa wu nakə ma tsikiye ada wu nakə a ge aye taday.»

⁵² Ta mbəday faya, tə gwaday: «Nəkar na, ndo i Galile dərma dāw? Dzaŋga bazlam i Mbəlom lele taday ada ka səriye ha na, ndo mādə ha bazlam i Mbəlom kwa nəte ma deyeweye abəra ma Galile bay.»

[⁵³ Kwa way a tsəne andza niye na, a ye ngway a mətəgay.

8

Ngwas nakə a ge madama aye

¹ Yesu a tsal a Mahəmba i Tetədfəz. ² Ta mekedə pərik na, a mbədawa gər a gay i mədfəslay ha gər a Mbəlom. A ye naha a ndza ka dzaŋga. Ndo hay haladzay ti ye naha ka təv ngay. Tsa na, a dazlay a matətikatay.

³ Ahəl nakə faya ma tətikateye a ndo hay aye na, ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay tə gəsay naha ngwas wuray tə tatsa na ka məge madama. Tə gəs naha, tə lətse ha kame i ndo hay tebiye. ⁴ Tə gwaday a Yesu: «Miter, ngwas nakay tə tatsa na na, nengeye faya ma giye madama. ⁵ Bazlam i Musa mapala eye a gwad na, ka ndzumay a gər a slala i ngwas andza nakay na, kadam na tə kwar. Ada nəkar ka gwad faya na, kəkay?»

⁶ Tə tsikay andza niye na, məhəle faya abəra suwat hərwi ada məhute faya mənese.

Ane tuk na, Yesu a tsəne andza niye na, a rəh gər ngay ka dala. A pa bo ka məzehe ka dala ta wur həlay. ⁷ Ndo neheye na, nəteye ta tsətsahiye faya huya. Hərwi niye Yesu a lətse, a gwadatay: «Mə walaŋ kurom nakay ndo nakə dāda kə ge mezeleme bay aye mā lahay ha məkalay kwar taday.»

⁸ Tsa na, Yesu a rəh gər ka dala sa. A ma ka məzehe ka dala.

⁹ Tə tsəne bazlam i Yesu niye a tsikatay aye na, tə gəd nəte ta nəte. Maa lah mede na, madugula hay.

Yesu ta ngwas niye tə ze naha sulo tsiy. Ngwas niye malətse eye huya kame i Yesu.

¹⁰ Yesu a lətse, a gwaday: «Ngwas nakay, ndo neheye tə gəsə kar ahaya na, nəteye məngay? Ndəray kə gəs kar ta sariya bay sadzak dāw?»

¹¹ Ngwas niye a mbəday faya, a gwaday: «A'ay bəy.»

Yesu a gwaday: «Nəj bəbay na, sariya ga ma gəsiye kar bay. Do wu yak, ane tuk na, kə ge mezeleme sa bay.»]

Yesu na, dzaydzay nakə ma dəviye ka məndzibəra aye

¹² Ma dəba eye na, Yesu a tsikatay a ndo hay, a gwadatay: «Nəj na, dzaydzay nakə ma dəviye ka məndzibəra aye. Ndəweye kə pəj bəzay na, ma ndziye ma ləvəŋ sa bay, ma hutiyə dzaydzay, dzaydzay nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye.»

¹³ Farisa hay tə gwaday: «Nəkar na, bo yak eye ka həl mbal i gər yak eye tsa dāw? Bazlam yak nakə ka tsik aye na, dedək bay.»

¹⁴ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Kwa nəj eye na həl mbal i gər na, wu nakə na tsik aye na, dedək. Hərwi na sər təv nakə na yaw abəra mə dəma aye ada təv nakə na diye a dəma aye. Ane tuk na, nəkurom na, təv ga nakə na yaw abəra mə dəma aye ada təv nakə na diye a dəma aye na, ka sərūm bay. ¹⁵ Nəkurom na, faya ka gumateye sariya a ndo hay na, andza i ndo i məndzibəra hay. Nəj na, na giye sariya a ndəray təbey. ¹⁶ Kwa tadə na giye sariya bəbay na, sariya ga na giye ta tsəved eye. Hərwi na giye sariya na, məhəgeye bay. Nəmaa giye na, ta Bəba ga. Maa sləra ga ahaya na, nengeye. ¹⁷ Mawatsa eye mə bazlam kurom mapala eye na, a gwad: “Tadə ndo hay sulo bazlam tay kə ge

* 8:17 zəba mə Bazlam mapala eye masulo eye 17:6; 19:15.

nàte na, wu niye na, dedek.*”¹⁸ Andza niye, neɲ na, na tsikiye ka bo ɲgway ada Bəba nakə a sləra ga ahaya ma tsikiye ka neɲ.»

¹⁹ Ta tsətsah faya, tə gwadafay: «Bəba yak eye na, mɔɲgay?»

Yesu a mbədatay faya, a gwadafay: «Ka sərūm ga ha bay ada ka sərūm Bəba ga bay. Tadə ka sərūm neɲ na, ka sərūmeye Bəba ga.»

²⁰ Yesu a tsik bazlam niye hay na, ahəl nakə faya ma tətikateye bazlam ɲgay a ndo hay mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom aye. Neɲgeye mandza eye ta təv nakə tə pawa a dāma wu kəriye a Mbəlom aye. Ndaray kə gəs na bay hərwi həlay ɲgay eye kə sla zuk bay.

²¹ Yesu a gwadafay sa: «Na diye gwa. Na ye na, ka pəlumeye ga. Ane tuk na, ka mətumeye mə mezeleme kurom. Ka slumeye faya mede a təv nakə neɲ na diye a dāma aye bay.»

²² Yahuda hay tə gwad mə walaɲ tay: «A gwad ka slakweye mede a təv nakə ma diye a dāma aye bay na, ma kədife bo ɲgay kəla daw?»

²³ Yesu a gwadafay: «Nəkurom ka wum bo na, ka məndzibəra. Neɲ na yaw na, mə mbəlom. Nəkurom na, ndo i məndzibəra hay. Ane tuk na, neɲ na, ndo i məndzibəra təbey. ²⁴ Hərwi niye na gwadəkum na: “Ka mətumeye mə mezeleme kurom.” Kə ge ka dzalum ha neɲ ndo nakə neɲgeye aye bay na, ta dedək ka mətumeye mə mezeleme kurom.»

²⁵ Ta tsətsah faya, tə gwadafay: «Nəkar na, way?»

Yesu a mbədatay faya, a gwadafay: «Neɲ na, ndo nakə na tsikakum kwa ahəl nakə na dazlay mətsikakum bazlam ga aye. ²⁶ Wu andaya haladzay mətsike ka gər kurom ada sariya ma gasiye kurom tə wu niye hay. Ane tuk na, ndo nakə a sləra ga ahaya na, neɲgeye ndo i dedək ada wu nakə na tsikateye a ndo hay aye, maa tsikeɲ na, neɲgeye.»

²⁷ Yesu a tsikatay ka Bəba Mbəlom na, nəteye ta tsəne bay. ²⁸ Yesu a gwadafay sa: «Ka lətsūm ga ha, ka kədūm neɲ Wawa i Ndo na, neɲ ndo nakə neɲgeye aye ka sərūmeye ha. Ka sərūmeye ha wu nakə na ge aye na, ka gər bo ga tsa bay. Na tsik na, wu nakə Bəba a tsikeɲ aye dəkdek tsa. ²⁹ Ndo nakə a sləra ga ahaya na, neɲgeye tə neɲ.

Kə gər ga ha mahəgeye bay hərwi faya na giye na, wu nakə a yay a gər aye.»

³⁰ Kwayaɲɲa ndo hay haladzay tə dzala ha ka Yesu hərwi bazlam ɲgay niye a tsik aye.

³¹ Yesu a gwadafay a Yahuda neheye tə dzala ha faya: «Ka pumay bəzay a bazlam ga na, ka tərūmeye gawla ga hay ta dedək.

³² Andza niye ka sərūmeye dedək. Ada ma təma kurom ahaya abəra ma beke dedək.»

³³ Tə tsəne andza niye, ta mbədafay faya, tə gwadafay: «Nəmay na, gwala i Abraham hay ada dāda nəmaa təra beke hay bay. Ane tuk na, ka gwad nəmaa təmauweye abəra ma beke na, kəkay?»

³⁴ Yesu a mbədatay faya, a gwadafay: «Ayaw! Sərūm ha na, ndo nakə faya ma giye mezeleme aye na, neɲgeye ka təra beke i mezeleme. ³⁵ Beke na, ma ndziye huya mə gay i ndo i gay ɲgay bay. Wawa, neɲgeye na, ma ndziye huya mə gay i bəba ɲgay. ³⁶ Andza niye, neɲ wawa Mbəlom na təma kurom ahaya abəra ma beke na, ka tərūmeye beke hay sa bay. ³⁷ Na sər ha nəkurom na, gwala i Abraham hay. Ane tuk na, faya ka pəlumeye tsəved ka məkədə ga hərwi ka kərahum bazlam ga. ³⁸ Neɲ, na tsik na, wu nakə na ɲgatayaw abəra ka təv i Bəba aye. Nəkurom ka gum na, wu nakə bəba kurom a tsikakum aye.»

³⁹ Ta mbədafay faya, tə gwadafay: «Bəba may na, Abraham.»

Yesu a gwadafay: «Tadə nəkurom wawa i Abraham hay na, ka gumeye andza Abraham bədaw? ⁴⁰ Neɲ, na tsikawakum na, dedək nakə na tsənew ka Mbəlom aye. Kwa mā ge andza niye bəbay na, nəkurom faya ka pəlumeye tsəved məkədə ga. Abraham na, neɲgeye kə ge andza niye təbey. ⁴¹ Nəkurom na, faya ka gumeye wu nakə bəba kurom a gawa aye.»

Tə gwadafay: «Nəmay na, madazla hay bay. Wawa neheye madazla aye hay na, ndaray a sər bəba tay hay bay. Bəba may na, Mbəlom nəte ɲgweɲ.»

⁴² Yesu a gwadafay: «Tadə Mbəlom Bəba kurom na, ka wudumeye ga. Hərwi neɲ na, na yaw mə Mbəlom ada neɲ kanaɲ na, hərwi ɲgay. Na yaw ka gər bo ga bay, maa sləra ga ahaya na, neɲgeye. ⁴³ Wu nakə faya na tsikiye ka tsənum bay na, hərwi meɲ? Ka tsənum bay na, hərwi ka slum faya matəme bazlam ga bay.

⁴⁴ «Bəba kurom na, Fakalaw ada a yakum a gər mæge na, wu nakə bəba kurom a wudə aye. Neŋgeye ndo məkədə ndo kwa anəke bay. Neŋgeye na, a say dedək təbey hərwi dedək andaya mə neŋgeye bay. Maraw me na, wu ŋgay hərwi neŋgeye ndo i maraw me. Maraw me waray waray na, a yaw abəra na, ma neŋgeye.

⁴⁵ «Ane tuk na, neŋ na, na tsik dedək. A sakum mədzele ha ka neŋ bay na, hərwi nakə na tsik dedək aye. ⁴⁶ Way nakə mə walaŋ kurom ma gwadiye ka neŋ, na ge mənese na, way? Na tsikakum dedək na, ka dzalum ha faya bay na, hərwi mey? ⁴⁷ Kə ge ndoweje wawa i Mbəlom na, ma pay zləm a bazlam i Mbəlom. Nəkurom ka pumay zləm a bazlam ga bay na, hərwi nakə nəkurom wawa i Mbəlom hay bay aye.»

Yesu tə Abraham

⁴⁸ Bagwar i Yahuda hay tə gwaday a Yesu: «Nəmaa gwad nəkar ndo i Samari ada fakalaw mə bo yak na, nəmaa tsik na, dedək.»

⁴⁹ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Fakalaw andaya mə bo ga bay. Neŋ faya na dəslay ha gər a Bəba ga. Nəkurom na, ka wudum mədasleŋ ha gər bay. ⁵⁰ Neŋ na, na dəslay gər a bo ga bay. Duh ndo nakə a say mədasleŋ ha gər aye na, andaya. Mata ge sariya eye na, neŋgeye. ⁵¹ Ayaw! Sərum ha na, tadə ndoweje ka rəhay ha gər a bazlam ga na, ma mətiye dāda bay.»

⁵² Yahuda hay tə gwaday: «Anəke nəmaa sər ha tuk. Fakalaw andaya mə bo yak. Abraham kə mət, ada ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay ta mət tuk na, ada nəkar ka gwad ndoweje ka rəhay ha gər a bazlam yak na, ma mətiye dāda bay na, kəkay? ⁵³ Nəkar na, ka ze bəba may Abraham dāw? Neŋgeye na, kə mət ada ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay ta mət dərmak. Nəkar na, way?»

⁵⁴ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Tadə neŋ na dəslay ha gər a bo ga na, ma geŋeje ŋgama bay. Maa dəsleŋ ha gər na, Bəba ga. Neŋgeye na, ndo nakə ka gwadum Mbəlom kurom aye. ⁵⁵ Ane tuk na, ka sərum na bay. Neŋ na, na sər na. Tadə na gwadawa na sər na bay na, neŋ ndo i maraw me andza nəkurom. Ane tuk na, na sər na ada neŋ faya na rəhay ha gər a bazlam ŋgay. ⁵⁶ Mbəlom kə tsikay a bəba

təte kurom Abraham ma ŋgateye a pat i madayaw ga ada Abraham na, dərev ŋgay kə ŋgwasa. Abraham a ŋgatay a pat eye na, məŋgwese kə rah a dərev ŋgay.»

⁵⁷ Yahuda hay tə gwaday: «Nəkar məve kə husa məve kuro kuro zlam zuk bay tuk na, ka ŋgatayaw a Abraham aye na, məŋgay?»

⁵⁸ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Ayaw! Sərum ha na, kwa ahəl nakə ta wa na Abraham zuk bay aye na, neŋ andaya.»

⁵⁹ Tə tsəne andza niye na, tə pala kwar, a satay məkele na Yesu. Ane tuk na, Yesu a ŋgaha bo, ada a gədaw abəra mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom.

9

Yesu a mbəl ha ndo wuray guluf eye

¹ Pat wuray Yesu faya ma diye ka tsəved na, a ŋgatay a ndo wuray guluf eye. Tə wa na na, guluf eye. ² Gawla i Yesu hay tə ŋgatay a guluf niye na, ta tsətsah ka Yesu, tə gwaday: «Miter, tə wa na ndo nakay guluf eye na, hərwi mezeleme ŋgay ŋgway tsukudu hərwi mezeleme i bəba ŋgay hay dāw?»

³ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Tə wa na guluf eye na, hərwi mezeleme ŋgay bay, ada hərwi mezeleme i bəba hay ŋgay wal bay. Neŋgeye guluf eye na, hərwi ada ndo hay tā ŋgatay a gədaŋ i Mbəlom nakə ma giye bo tə neŋgeye aye. ⁴ Anəke pat andaya mba na, kutoŋ ka gəkweye məsler i ndo nakə a sləra ga ahaya aye. Mazlambar həvad ma giye. Həvad kə ge na, ndəray ma sliye faya məge məsler sa bay. ⁵ Ahəl nakə neŋ andaya ka məndzibəra mba aye na, neŋ na, dzaydzay nakə ma dəviye ka məndzibəra aye.»

⁶ Yesu a ndəv ha mətsike me na, a tuf slesleḅ ka dala, a hələḅ bətekwev tsekweŋ ta slesleḅ ŋgay niye. Tsa na, a ndad, a faḅay ka dərə i guluf niye. ⁷ A gwaday: «Do ta bara dərə a dəlov nakə tə zalay Silowe aye.» Silowe na, andza məgwede «Masləra eye».

Guluf niye a ye. A ye naha a bara dərə ŋgay. A maw na, a ŋgatay a dərə tuk.

⁸ Ndo i maged ŋgay hay ta ndo neheje tə ŋgataway ka tsəved faya ma rəkiye na, tə gwad: «Nakay na, ndo niye a ndzawa ka tsəved a rəkawa aye bəḅaw?»

⁹ Ndo siye hay tə gwad: «Dedək, neŋgeye.»

Ndo mekeleŋ eye hay tã gwad: «A'ay! Nengeye bay. Ane tuk na, a ndzakit bo nengeye.»

Ndo niye a gwadatay: «Neŋ eye dedek ŋgway.»

¹⁰Ta tsatsah faya, tã gwaday: «Dere yak a hãndak na, ma kãkay?»

¹¹A mbãdatay faya, a gwadatay: «Ndo nakã tã zalay Yesu aye a hãlab batakeww tsekweŋ, a federeŋ ka dãre ada a gweder: "Do a dãlow i Silowe ta bara dãre mã dãma." Tsa na, na hal bo na ye. Na ye naha, na bara dãre ga na, dãre ga a hãndak, na ŋgatay a dãre!»

¹²Ta tsatsah faya sa, tã gwaday: «Ndow-eye niye anãke nengeye mãngay?»

A mbãdatay faya, a gwadatay: «Nengeye ka waray na, na sãr bay.»

¹³Ma dãba aye na, ti ye ha ndo niye dãre ŋgay a hãndak aye ka tãv i Farisa hay.

¹⁴Azlakwa Yesu a hãlab batakeww ada a hãndakay na dãre a guluf niye na, pat i mazãzukw bo i Yahuda hay. ¹⁵Hãrwi niye Farisa hay, nãteye dãrmak ta tsatsah faya, tã gwaday: «Dere yak a hãndak sadzak na, ma kãkay?»

Ndo niye a gwadatay: «Yesu a federeŋ batakeww ka dãre ada na bara dãre. Tsa na, na ŋgatay a dãre tuk.»

¹⁶Siye hay mã walãŋ i Farisa hay, tã gwad: «Ndo niye a ge wu niye na, a yaw abãra ka tãv i Mbãlom bay. Bazlam kway mapala eye a gwad nakã a ge mãsler pat i mazãzukw bo aye. Ka rãhay ha gãr tãbey.»

Ane tuk na, ndo mekeleŋ eye hay mã walãŋ tay tã gwad: «Ndo i mezeleme ma sliye faya nengeye na, way?»

Mã walãŋ tay niye na, bazlam a ye tay ka bo bay, nãteye mawuna eye.

¹⁷Farisa niye hay ta tsatsah ka ndo niye dãre ŋgay a hãndak aye sa, tã gwaday: «Ada nãkar ka gwad ka ndo niye a hãndakãka ha dãre aye, nengeye na, way?»

A mbãdatay faya, a gwadatay: «Nengeye na, ndo mãdã ha bazlam i Mbãlom.»

¹⁸Ndo niye a ndzawa ahãl niye guluf eye ada anãke dãre ŋgay ka hãndak na, bagwar i Yahuda hay ta dzala ha dedek bay. Hãrwi niye tã zalay a bãba ŋgay ta may ŋgay hãrwi matsãtãshe fataya. ¹⁹Ta tsatsah fataya, tã gwadatay: «Nakay na, wawa kurom dedek dãw? Ka gwadum ka wum na guluf eye na,

dedek dãw? Ada anãke a ŋgatay a dãre na, ma kãkay?»

²⁰Bãba ta may i ndo niye ta mbãdatay faya, tã gwadatay: «Nãmaa sãr ha ta dedek nengeye na, wawa may ada nãmaa wa na guluf eye. ²¹Ane tuk na, wu nakã a tãra tã nengeye ada anãke a ŋgatay a dãre tuk aye na, nãmaa sãr bay. Ndo nakã a hãndakay na dãre aye na, nãmaa sãr wal bay. Tsatsahum ka bo ŋgay eye. Nengeye na, wawa eye sa bay, ma sliye faya mambãdakum ka bazlam nakã ka tsãtsahumeye faya aye.»

²²Tã tsik andza niye na, hãrwi ta dzãdzar ta bagwar i Yahuda hay. Hãrwi bã bagwar i Yahuda hay ta bãr bazlam nãte. Ndo nakã kã gwad Yesu na, nengeye Kãriste na, tã hãhara ahaya abãra mã gay i mãduwule me tay. ²³Hãrwi niye ta mbãdatay faya bay. Ane tuk na, tã gwad: «Nengeye wawa eye sa bay, tsãtsahum ka bo ŋgay eye.»

²⁴Farisa hay tã zalay a ndo niye dãre ŋgay a hãndak aye masulo eye sa, tã gwaday: «Tsikamay dedek kame i Mbãlom, hãrwi nãmaa sãr ha ndo niye na, ndo i mezeleme.»

²⁵A mbãdatay faya, a gwadatay: «Nengeye ndo i mezeleme, na sãr bay, ndo i mezeleme bay na sãr bay. Ane tuk na, wu nakã na sãr aye na, hãbã na ndzawa na, guluf eye, anãke na, na ŋgatay a dãre.»

²⁶Ta tsatsah faya, tã gwaday: «Ka ŋgatay a dãre na, a ge ka nãkar na, kãkay? A hãndakãka ha dãre yak na, kãkay?»

²⁷A mbãdatay faya, a gwadatay: «Bã na tãkãrakum tsiy, ka wudum mãpay zãm bay. A sakum mãtsãne sa na, hãrwi mey? A sakum mãtãre gawla ŋgay hay dãrmak kãla dãw?»

²⁸Tã tsãne andza niye na, tã tsãday pãleslesle. Tã gwaday: «Gawla i ndo niye na, nãkar! Nãmay na gawla i Musa hay. ²⁹Nãmaa sãr Mbãlom a tsikay me ahãl niye na, a Musa. Ane tuk na, ndo niye dũh a yaw mãngay na, nãmaa sãr na bay.»

³⁰Ndo niye a mbãdatay faya, a gwadatay: «Wu nakã na tsãne aye na, a geŋ hãrbãbãkka! Ndo nakã a hãndãker na dãre aye ka gwadum ka sãrum tãv ŋgay nakã a yaw abãra mã dãma aye bay na, kãkay! ³¹Ka sãrakwa ha Mbãlom na, ma pay zãm a bazlam i ndo i mezeleme hay bay. Ane tuk na, faya ma pay zãm kwa a way ka rãhay ha gãr ada faya ma giye wu nakã a say aye.

³²Ɗaɗa ndaray ka tsone ta hɛndakay na ɗere a ndo nakɛ tɛ wa na guluf eye bay. ³³Taɗa ndo nakay a yaw na, abɛra ka tɔv i Mbɛlom bay na, ma sliye faya mɛge wuray bay.»

³⁴Ta mbɛɗay faya, tɛ gwadɗay: «Nɛkar kwa ahɛl nakɛ tɛ wa kar aye na, nɛkar mɛ mezeleme. A saka matɛtikamay ɗɛrmak ɗaw?»

Tsa na, ta hɛhar na abɛra mɛ gay i maɗuwule me.

³⁵Yesu a tsone ta hɛhar na ndo niye a hɛndakay na ɗere aye abɛra mɛ gay i maɗuwule me na, a pa bo ka mapɛle na. A huta na ndo niye na, a gwadɗay: «Ka dzala ha neɗ Wawa i Ndo ɗaw?»

³⁶Ndo niye a mbɛɗay faya a Yesu, a gwadɗay: «Bɛy Maduweɗ ga, Wawa i Ndo nakɛ a seɗ na dzaliye ha faya aye na, way. Ɗeɗ ha tey.»

³⁷Yesu a mbɛɗay faya, a gwadɗay: «Nɛkar ka ɗgatay. Neɗgeye nakɛ faya ma tsikakeye me anɛke aye.»

³⁸Ndo niye a gwadɗay: «Bɛy Maduweɗ, na dzala kar ha.» Tsa na, a ɗakway gurmets a huvo a Yesu.

³⁹Yesu a gwadɗ: «Na yaw ka mɛndzibɛra na, hɛrwi maɗgɛne tay ha ndo neheye faya ta pay bɛzay a Mbɛlom abɛra ta ndo neheye tɛ pay bɛzay a Mbɛlom bay aye. Ada ndo neheye tɛ ɗgatay a ɗere bay aye na, ta ɗgateye a ɗere, ndo neheye tɛ ɗgatay aye na, ta tɛriye guluf eye hay.»

⁴⁰Farisa niye hay ka tɔv ɗgay aye tɛ tsone na, ta tsɛtsah faya, tɛ gwadɗay: «Nɛkar ka gwad nɛmay na, guluf eye hay ɗɛrmak ɗaw?»

⁴¹Yesu a mbɛɗatay faya, a gwadɗatay: «Taɗa nɛkurom guluf eye hay na, haɓe ka gumeye mezeleme bay. Aya ane ka gwadum ɗuh na, nɛkurom guluf eye hay bay sa na, hɛrwi niye ka ndzumeye huya mɛ mezeleme.»

10

Ndo mɛtsɛkure tɛɓaɗ lele eye

¹Yesu a gwadɗatay sa: «Sɛrum ha na, ndoweye kɛ fɛlɛkwa a gay i tɛɓaɗ ta mɛged bay, a fɛlɛkwa ta tɔv mekeleɗ eye wal na, neɗgeye mɛkal ada ndo mabuwe tay ha tɛɓaɗ hay. ²Ane tuk na, ndo nakɛ ma fɛlɛkwiye ta mɛged aye na, neɗgeye ndo mɛtsɛkure tɛɓaɗ hay.

³«Ndo mɛtsɛpe mɛged i gay i tɛɓaɗ hay ka hɛndak na mɛged a ndo mɛtsɛkure tɛɓaɗ hay na, ma fɛlɛkwiye a ɗama. Kɛ fɛlɛkwa a ɗama na, ma zaliye a tɛɓaɗ ɗgay hay ta mɛzele. Ta tsone mɛzele tay na, ma pɛla tay ahaya abɛra. ⁴Kɛ pɛla tay ahaya abɛra tebiye na, ma ndzateye kame. Kɛ ndzatatay kame na, ta pay bɛzay hɛrwi tɛ sɛr bɛɗɗiday ɗgay. ⁵Ane tuk na, ndo nakɛ tɛ sɛr na bay aye na, ta pay bɛzay bay. Ta pay bɛzay bay na, hɛrwi tɛ sɛr bɛɗɗiday ɗgay bay.»

⁶Yesu a tsikatay bazlam niye ta dzeke. Ane tuk na, wu nakɛ Yesu a say mɛtsike aye na, ta tsone bay.

⁷Hɛrwi niye Yesu a gwadɗatay sa: «Sɛrum ha na, mɛged i gay i tɛɓaɗ hay na, neɗ. ⁸Ndo neheye tɛ leheɗew maɗayaw aye nɛteye na, mɛkal hay, ndo mabuwe ndo hay. Tɛɓaɗ hay ta piye zlɛm ka bazlam tay bay. ⁹Neɗ na, mɛged. Ndoweye kɛ fɛlɛkwa tɛ neɗ na, na ta tɛmiye ha. Neɗgeye na, ma sliye faya mɛfɛlɛkwe a gay ada ma deyeweye abɛra andza nakɛ a say aye. Ma ndziye na, barbarrɛ, ma hutiyɛ wu mɛnday. ¹⁰Mɛkal ma deyeweye i ɗgay na, hɛrwi makɛle tɛɓaɗ hay, mɛkɛɗe tay ha ada hɛrwi mɛnese tay ɗekɗek tsa. Neɗ na yaw na, hɛrwi ada ndo hay tɛ huta sifa. Sifa niye ta hutiyɛ na, ma ndɛviye bay ka tor eye.

¹¹«Neɗ na, ndo mɛtsɛkure tɛɓaɗ hay ta lele eye. Ndo mɛtsɛkure tɛɓaɗ ta lele eye na, neɗgeye malɛva bo eye mɛvɛle mɛsɛfɛre ɗgay hɛrwi tɛɓaɗ ɗgay hay. ¹²Ndo nakɛ a ge mɛsler hɛrwi suloy aye na, neɗgeye ndo mɛtsɛkure wu ta lele eye bay. Kɛ ɗgatay a kɛra i pesl faya ma deyeweye ka tɛɓaɗ hay na, ma huye ma gɛriye tay ha tɛɓaɗ hay. Kɛra i pesl niye ma hɛhariye tay ha tɛɓaɗ niye hay ma gɛsiye tay ha, siye hay ta hwiye kweye kweye a tɔv eye. A ge andza niye na, hɛrwi tɛɓaɗ niye na, i ɗgay bay. ¹³Andza niye, ndo nakɛ a ge mɛsler hɛrwi suloy aye na, ma gateye gɛr a tɛɓaɗ hay lele bay.

¹⁴«Neɗ na, ndo mɛtsɛkure tɛɓaɗ hay ta lele eye. Na sɛr tay ha tɛɓaɗ ga hay, nɛteye ɗɛrmak tɛ sɛr ga ha. ¹⁵Andza nakɛ Bɛba ga a sɛr ga ha andza neɗ na sɛr Bɛba ga aye. Ada na valiyɛ mɛsɛfɛre ga hɛrwi tɛɓaɗ ga hay. ¹⁶Tɛɓaɗ ga mekeleɗ eye hay nɛteye andaya ma zlɛget nakay bay, nɛteye ma tɔv eye. Ane tuk na, kutoɗ na hayateye gɛr ka tɔv

ga dærmak. Ta tsæniye na, bædïday ga. Ta dzapiye ka tæv ma næte eye, ndo mætsækure tay ha na, næte dærmak.

¹⁷ «Bæba ga a wudå ga. A wudå ga na, hærwï nakæ neŋ na væliye ha mæsæfære ga aye. Ada na sær ha na hutïye na mæsæfære ga sa. ¹⁸ Ndæray ma sliye faya mæzle fagaya abæra mæsæfære ga ta gædaŋ bay. Mata væle ha na, neŋ eye. Neŋ na, gædaŋ andaya mævåle ha mæsæfære ga ada gædaŋ andaya mæwute na. Nakay na, wu nakæ bæba ga a gwædeŋ ge aye.»

¹⁹ Bagwar i Yahuda hay tæ tsæne bazlam i Yesu niye a tsik andza niye na, ta ŋgæna.

²⁰ Ndo siye hay haladzay mæ walaŋ tay tæ gwad: «Ma giye na, fakalaw mæ bo ŋgay! Ka pakweye zlæm a bazlam i gær mavuwe na, hærwï mey?»

²¹ Ndo mekeleŋ eye hay tæ gwad: «Ndo nakæ fakalaw mæ bo ŋgay aye na, ma tsikiye me andza niye bay. Ada fakalaw na, ma sliye faya mahændækay na dære a guluf daw?»

Bagwar i Yahuda hay ta tæma Yesu bay

²² Ahæl niye na, Yahuda hay tæ pæ magurlom i gay i mædæslay ha gær a Mbælom nakæ tæ ma ha ka mbælom ma Zerøzelem aye sa. Tæ hatsawa magurlom niye na, ka mæve. Tæ hatsawa na, ahæl i mætasl. Anæke na, hæløy i mæhetse magurlom niye kæ sla tuk. ²³ Pat wuray na, Yesu andaya mæ magurlom niye dærmak faya ma hæhaliye. Faya ma hæhaliye na, mæ mazambal i gay i mædæslay ha gær a Mbælom nakæ tæ zalay mazambal i Salomøn aye.

²⁴ Bagwar i Yahuda hay tæ lawara na Yesu, tæ gwaday: «Tadæ nækar Kæriste na, tsikamay parakka. Næmaa hæbiye nakæ ada ka tsikameye na, hus kæday?»

²⁵ Yesu a mbædatay faya, a gwadatay: «Ba na tsikakum tsïy, ane tuk na, ka dzalum ha bay. Mæsler nakæ faya na giye na, na ge na, ta gædaŋ i Bæba ga. Mata bæzakum ha neŋ way na, mæsler nakæ faya na giye. ²⁶ Ane tuk na, nækurom ka dzalum ha bay, hærwï nækurom na, ndo ga hay bay.

²⁷ «Ndo ga hay na, ta pay zlæm a bazlam ga andza tæbaŋ neheye ta pay zlæm a ndo mætsækure tay ha aye. Na sær tay ha ada næteye ta peŋeye bæzay dærmak.

²⁸ Na vælateye sifa nakæ ma ndæviye bay aye. Næteye na, dædå ta mætiye bay ada ndæray ma sliye faya mabuwe tay ha abæra mæ hæløy ga bay. ²⁹ Bæba ga a væleŋ tay ha a hæløy ga, neŋgeye na, bagwar eye a ze wu hay tebiye. Ada ndæray ma sliye faya mabuwe wuray abæra mæ hæløy i Bæba ga bay. ³⁰ Bæba tæ neŋ na, næmay næte.»

³¹ Bagwar i Yahuda hay tæ tsæne bazlam ŋgay niye na, tæ hæl kwar a hæløy, a satay mækæde na tæ kwar sa. ³² Yesu a gwadatay: «Na ge wu lele eye hay haladzay ta gædaŋ i Bæba ga ada ka ŋgatumay tæ dære kurom. Mæ walaŋ i wu neheye na ge aye, a sakum mækele ga tæ kwar faya aye na, wu waray?»

³³ Bagwar i Yahuda niye hay ta mbæday faya tæ gwaday: «Næmaa kædiye kar tæ kwar düh na, hærwï mæsler lele eye nakæ ka giye aye bay. Næmaa kædiye kar tæ kwar na, hærwï ka tsalay ka gær a Mbælom. Nækar na, ndo zezeŋ tuk na, ka gwad nækar Mbælom na, ma kækay?»

³⁴ Yesu a mbædatay faya, a gwadatay: «Mawatsa eye mæ dærewel kurom na, Mbælom a gwad: “Nækurom mbælom hay.*”

³⁵ Ka særakwa ha na, wu nakæ mawatsa eye mæ Dærewel i Mbælom aye na, ma ndziye andza niye huya. Ndo neheye a tsikatay bazlam aye tadæ Mbælom a zalatay mbælom hay aye na, ³⁶ neŋ nakæ Mbælom a zla ga ada a slæra ga ahaya ka mændzibæra aye na, na ze tay ha bædaw? Neŋ na gwad neŋ Wawa i Mbælom. Nækurom ka gwadum faya na tsaleye ka gær a Mbælom, na tsalay ka gær na, ma kækay? ³⁷ Tadæ faya na giye mæsler i Bæba ga bay na, ka dzalum ha ka bazlam ga nakæ na tsikakumeye bay. ³⁸ Ane tuk na, tadæ faya na giye mæsler ŋgay na, kwa ka tæmum bazlam ga bay bæbay na, dzalum ha ka neŋ hærwï mæsler nakæ faya na giye aye hærwï ada ka særumeye ha parakka neŋ ta Bæba ga na, næmay næte.»

³⁹ Tæ tsæne bazlam i Yesu niye na, kwayaŋŋa ta pæla tsæved mægæse na sa. Ane tuk na, kæ tæma fataya abæra.

⁴⁰ Ma dæba aye na, Yesu a hæl bo, a ma a diye i magayam i Yurdum, magayam nakæ Yuhana madzæhuæbe ndo a yam a dzæhuæbawa ndo hay a dæma aye. Yesu a ndza ŋgway mæ dæma. ⁴¹ Ndo hay ti ye naha

* 10:34 Dæmes hay 82.6.

ka tøv ñgay haladzay. Ti ye naha na, tøv gwadawa: «Yuhana køv ge masuwayañ kwa nôte bay. Ane tuk na, wu nakøv a tsik tebiye ka ndo nakay aye na, dedek.»⁴² Ndo hay haladzay tøv dzala ha ka Yesu.

11

Lazar a mät

¹² Ndowneeye andaya tøv zalay Lazar. A ndzawa na, ma gøma i Betani. Malamar ñgay hay Marta ta Mari tøv ndzawa ma gøma eye niye. Mari na, ñgwas nakøv ma ta mbødiye mal ka sik i Yesu ada ma ta takadiye na ta mækwets i gør ñgay aye. Pat wuray na, Lazar a död a dövat.

³ Hørwi niye malamar ñgay niye hay sulo eye tøv slør ndo ka Yesu. Ndo niye a ye a gwadáy: «Bøy Maduweñ, dzam yak nakøv ka wuda na haladzay aye na, dövat a gay.»

⁴ Yesu a tsøne andza niye na, a gwad: «Lazar ma mätiye ta dövat niye bay. Dövat niye a gay na, hørwi ada ndo hay tøv ñgatay a mözløb i Mbølom ada ta zembedeñeeye a neñ Wawa i Mbølom dörmak.»

⁵ Yesu na, a wuda Marta ta malamar ñgay Mari ada a wuda Lazar. ⁶ Yesu a tsøne Lazar neñgeeye dövat eye na, ki ye bøse bay. A ndza ma tøv ñgay niye neñgeeye ma döma aye mähøne sulo.

⁷ Ma döba i mähøne niye sulo eye na, a gwadátay a gawla ñgay hay: «Takwa abøra kanar, makwa ka dala i Yahuda.»

⁸ Gawla ñgay hay ta mbøday faya, tøv gwadáy: «Eh! Miter may, køv ndza haladzay bay nakøv ndo niye hay møv döma aye a satay mæköde kar tøv kwar tuk na, ada ka makweye a döma sa na, køkay?»

⁹ Yesu a gwadátay: «A dazlay ka mekedöe hus a huwa na, pat a döw dzaydzay bødaw? Tadøv ndowneeye ma høhaliye ta høpat na, ma ndøfiye sik bay hørwi dzaydzay i mändzibøra faya ma döviye ka tøv ñgay. ¹⁰ Ane tuk na, tadøv ndowneeye ma høhaliye ta høvad na, ma ndøfiye sik hørwi lövørñ zørñørñ, dzaydzay andaya ka tøv ñgay bay.»

¹¹ Yesu a tsikatay bazlam niye hay na, ma döba aye a gwadátay sa: «Dzam kway Lazar na, køv ndzahøra. Ane tuk na, na diye na ta pädekiye abøra ka mändzøhøre.»

¹² Gawla ñgay hay ta mbøday faya, tøv gwadáy: «Bøy Maduweñ, køv ge neñgeeye mändzøhøre eye na, ma mbøliye.»

¹³ Yesu neñgeeye a say mægweðe duh na, Lazar køv mät. Ane tuk na, nøteye tøv dzala na, tøv gwad Yesu a tsik ka mändzøhøre nakøv dedek aye.

¹⁴ Andza niye Yesu a tsikatay parakka, a gwadátay: «Lazar køv mät bay. ¹⁵ Ane tuk na, dövat a gøs Lazar na, neñ andaya ka tøv ñgay bay. Na ye bay na, hørwi kurom. A ge bö andza niye na, hørwi ada nekørom køv dzalum ha ka neñ. Hørwi niye dörev ga mangwasa eye. Løtsakwa, takwa ta zøbakwaw faya.»

¹⁶ Tomas ndo nakøv tøv zalay Mawsa aye, a gwadátay a siye i gawla i Yesu hay: «Takwa, mätakwa ka bö ta Bøy Maduweñ kway.»

¹⁷ Yesu ta gawla ñgay hay tøv husa a gøma niye na, bö Lazar køv ge mähøne fad ma tsøvay. ¹⁸ Gøma i Betani na, bøse ta Zerøzelem. Ka diye abøra ma Betani a Zerøzelem na, a sla kilometer mahkar bay. ¹⁹ Yahuda hay haladzay ta ye naha mata gatayaw azekw a Marta ta Mari i mødaharj i malamar tay Lazar.

²⁰ Marta a tsøne Yesu køv ndzew, neñgeeye bøse ka tsøved faya ma deyeweeye na, a løtse, a ye mata dzögør tøv Yesu. Mari neñgeeye na, mandza eye mätagay. ²¹ Marta a ye naha tøv dzögør tøv Yesu na, a gwadáy a Yesu: «Bøy Maduweñ ga, tadøv ka ge andaya kanar na, høbø malamar ga ma mätiye bay. ²² Na sør ha kwa anøke bøbay na, wu nakøv ka tsøtsah aye na, Mbølom ma vølakeeye.»

²³ Yesu a mbøday faya, a gwadáy: «Malamar yak ma løtseweye abøra ma mødaharj.»

²⁴ Marta a mbøday faya, a gwadáy: «Na sør, ahøl nakøv aza mändzibøra ma ndøviye, ndo hay tebiye ta løtseweye abøra ma mødaharj aye na, neñgeeye dörmak ma løtseweye abøra ma mødaharj.»

²⁵ Yesu a gwadáy: «Neñ na, ndo mätøme ha ndo abøra ma mødaharj ada ndo mövøle sifa a ndo hay. Ndowneeye køv dzala ha ka neñ na, kwa køv mät bøbay na, ma hutiyeye a döma sifa nakøv ma ndøviye bay aye. ²⁶ Ndo køv dzala ha ka neñ na, mäsøföre ñgay ma dziye bay. Ma ndziye ka tor eye. Ka dzala ha bødaw Marta?»

²⁷ Marta a gwadáy faya: «Ayaw Bøy Maduweñ, na dzala nekø na, Køriste.

Nəkar na, Wawa i Mbəlom niye tə gwad ma deyeweye ka mändzibəra aye.»

Yesu a tuwa

²⁸ Marta a tsik ka bo abəra andza niye na, a mbəda gər a mətəgay mata zalayaw a malamar ŋgay Mari. A ye naha a tsikay me ta suksuk eye, a gwadāy: «Bəy Maduweŋ ki yaw, faya ma zalakeye. A gwadaka dara.»

²⁹ Mari a tsəne andza niye na, kwayaŋŋa a lətse, a ye bəse ka təv i Yesu.

³⁰ Azlakwa Yesu na, kə husa a gəma niye zuk bay. Neŋgeye huya ka təv nakə tə dzəgər ta Marta aye.

³¹ Ndo neheye ti ye naha a gay i Mari mata gatay azekw aye, tə ŋgatay a Mari a lətse, a yaw abəra na, tə payaw bəzay. Tə gwad ma giye na, ma diye ka tsəvay mata tuwe.

³² Mari a ye na, ka təv i Yesu. A husa ka təv nakə Yesu mə dəma aye. A ŋgatay a Yesu na, a dəkw gurmets kame ŋgay, a gwadāy: «Bəy Maduweŋ, tadə ka ge andaya kanəŋ na, habə malamar ga ma mətəye bay.»

³³ Yesu a zəba ka Mari na, faya ma tuwiye ada ndo neheye ti ye naha dziye faya ta tuwiye dərmak. Tsa na, dərəv a ndalay haladzay, a mbəday ha mədzal gər.

³⁴ A tsətsah fataya, a gwadāy: «Ka lum na na, ka waray?»

Ta mbəday faya, tə gwadāy: «Bəy Maduweŋ, dara nəmaa dəkeye faya.»

³⁵ Yesu a tuwa.

³⁶ Ndo niye hay tə gwad: «Zəbum faya tey, a wuda Lazar haladzay!»

³⁷ Ane tuk na, ndo siye hay mə walaŋ tay, tə gwad: «Ka həndəkay ha dərə a guluf, Lazar mə mət bay na, a sla faya məge təbəfəw?»

Yesu a mbəl ha Lazar abəra ma mədahaŋ

³⁸ Dərəv a ndalay a Yesu sa. A ye ka tsəvay. Tsəvay niye na, andza lar. Tə pa na mədahaŋ i Lazar na, a lar niye. Ta dərəzl me i tsəvay niye na, ta beber bagwar eye.

³⁹ Yesu a gwadāy: «Həndəkum faya abəra beber nakay.»

Marta malamar i mədahaŋ niye a gwadāy: «Bəy Maduweŋ, kə ge ma tsəvay məhəne fad tuk na, anəke na, ma ziye bədaw?»

⁴⁰ Yesu a mbəday faya, a gwadāy: «Na tsikaka bədaw? Ka dzala ha ka neŋ na, ka ŋgateye a məzlaḅ i Mbəlom.»

⁴¹ Ta həndək faya abəra beber niye. Ta həndək faya abəra na, Yesu a zəba dərə a mbəlom. A gwad: «Bəba ga na gaka naha siŋce haladzay hərwi wu nakə na tsətsah naha fakaya na, ka tsəneŋ na. ⁴² Na sər ha wu nakə na tsətsahiye naha fakaya aye na, ka tsəneŋeye na huya. Na tsik wene wene aye na, hərwi ndo neheye kanəŋ ka təv ga aye, tə dzala ha maa sləra ga ahaya na, nəkar.»

⁴³ A tsikay naha a Mbəlom andza niye na, a zalay a Lazar ta magala, a gwad: «Ndohwaw abəra.»

⁴⁴ Tsa na, Lazar a ndohwaw abəra. A ndohway na, tə petekəd niye tə pa na ka bo a tsəvay aye tebiye. Həlay tə sik ŋgay hay mambəkwa eye ada gər ŋgay mambəkwa eye dərmak.

Yesu a gwadāy: «Pəlum faya abəra petekəd niye ada kə gərūm ha mə ye ŋgway.»

Bagwar i Yahuda hay ta pəla tsəved ka məkədə na Yesu

Mata 26.1-5; Markus 14.1-2; Luka 22.1-2

⁴⁵ Ndo neheye ta ye mata gayaw azekw a Mari ada ta ŋgatay a masuwayaŋ niye Yesu a ge aye na, ndo hay haladzay ta dzala ha ka Yesu. ⁴⁶ Ane tuk na, ndo siye hay ti ye ka təv i Farisa hay. Ti ye naha ta təkəratay wu nakə Yesu a ge aye.

⁴⁷ Bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom hay ta Farisa hay tə hayay gər a bagwar i Yahuda hay tebiye. Tə haya gər na, tə gwad: «Ndo nakay na, faya ma giye masuwayaŋ hay haladzay huya. Ka gəkweye ha na, kəkay? ⁴⁸ Tadə ka gərakwa ha andza niye na, ndo hay tebiye ta dzaliye ha faya. Ndo hay tebiye ta pay bəzay na, ndo i Roma hay ta deyeweye ta mbəzliye ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada ta bəbazliye tay ha ndo kway hay.»

⁴⁹ Ndo weye andaya mə walaŋ tay, məzele ŋgay Kayif. Bəy i bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom ka viye aye niye na, neŋgeye. A gwadāy: «Ka sərūm wuray kwa tsekweŋ bay. ⁵⁰ ŋgama ndo nəte mə mət hərwi ndo hay tebiye tə bəmalə nakə ndo kway hay tebiye ta dziye aye.»

⁵¹ Wu nakə a tsik aye na, a yaw abəra ma mədjal gər ŋgay bay. Ka viye eye niye na, neŋgeye bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom. Hərwi niye Mbəlom a vələy gədaŋ mətsike ka wu nakə ma giye bo kame aye, Yesu ma mətəye hərwi Yahuda

hay tebiye. ⁵² Ane tuk na, ma mætiye na, hærwi Yahuda hay dækdæk bay. Ma mætiye hærwi ndo i Mbælom neheye kweye kweye ka mændzibæra tebiye dærmak aye, hærwi ada mâ hæla tay ahaya tebiye tâ ndza ka tæv eye næte.

⁵³ Hærwi bazlam i Kayif niye a tsik aye na, pat eye niye ta dazlay mapæle tsæved ka mækæde na Yesu. ⁵⁴ Hærwi niye Yesu a hæhalawa na, a bæzawa ha bo parakka mâ walaj i Yahuda hay sa bay. Ane tuk na, a ye ngway dærenj a gøma wuray tæ zalay Efrayim. Gøma niye na, bæse tæ kæsaf. Tæ ndza mæ dæma ta gawla ngay hay.

⁵⁵ Magurlom i Yahuda hay nakæ tæ zalay Pak aye mazlambar kæ ndzew. Ndo hay haladzay ti yaw abæra ma gøma hay wal wal, ti ye a Zerozelem. Ti ye na, magurlom niye kæ sla zuk bay. Ti ye hærwi ada tâ bara bo andza i kule tay nakæ a tsik aye. ⁵⁶ Ahæl nakæ næteye mæ dæma aye na, ta pæla Yesu. Ta tsætsah ka bo mæ walaj tay ma gay i mædæslay ha gær a Mbælom niye, tæ gwad: «Ma deyeweye a magurlom bædaw? Ka dzalum na, kækay?»

⁵⁷ Tæ tsik andza niye na, hærwi bagwar hay i ndo neheye tæ wælaway wu a Mbælom aye ta Farisa hay tæ gwad: «Ndo weye kæ sær tæv i Yesu nakæ nenjeyeye mæ dæma aye na, mâ dætay ha hærwi ada ta diye faya ta gæsiye na.»

12

Mari a mbæda mal ka sik i Yesu

Mata 26.6-13; Markus 14.3-9

¹ Mæhetse i magurlom i Pak a zækaw mæhæne mækwa na, Yesu a mbæda gær, a ye a gøma i Betani. Betani na, gøma nakæ Lazar mandza eye mæ dæma aye. Lazar na, ndo nakæ Yesu a mbæl ha abæra ma mædahañj aye. ² Yesu a husa naha a Betani na, tæ day wu mænday. Marta na, nenjeyeye faya ma wæleye wu mænday a Yesu. Lazar na, nenjeyeye mæ walaj i ndo neheye tæ nda wu mænday dziye tæ Yesu aye.

³ Ahæl nakæ faya ta ndiye wu mænday aye na, Mari a zla dos maraha eye tæ mal nakæ a ze huñja aye. Mal niye na, tsakala eye haladzay. Mal niye na, tæ ge ta dærizl i gærdaf aye andaya tæ zalay *nardi*. A zla mal niye, a mbæda ka sik i Yesu. A takad na mal

niye ta mækwets i gær ngay. Mæze i mal niye huñja eye a rah a gay niye næteye mæ dæma aye.

⁴ Yudas Iskariyot na, nenjeyeye næte mæ walaj i gawla i Yesu hay, nenjeyeye ma ta giye daf ka Yesu. A ngatay a mal niye Mari a mbæda ka sik i Yesu aye na, a gwad:

⁵ «Ass! Ta sækæm ha mal niye bay na, hærwi mey? Hæbe ta sækæm ha na, ka hutakweye ha suloy haladzay segey? Ada dala eye na, ta sliye mæwælatay a mætawak hay bædaw!»

⁶ A tsik andza niye na, hærwi nenjeyeye mækal. Maa gøsa ha dala na, nenjeyeye. Ane tuk na, a hælawæ faya abæra ka dala aye niye. A dzala andza niye na, ka mætawak hay dækdæk bay.

⁷ Yesu a gwadaj: «Gær ha ngwas nakay na, sæfek. A ge andza niye na, hærwi nenjeyeye a ge fagaya na, wu nakæ ta zliye ga ha a bæd aye. ⁸ Ndo i mætawak hay na, næteye ka tæv kurom huya. Ane tuk na, nenj na, na ndziye tæ nækuroom huya bay.»

A satay a bagwar i Yahuda hay mækæde Lazar

⁹ Yahuda hay haladzay tæ tsæne Yesu nenjeyeye ma Betani na, tæ hæb bo ti ye. Ti ye na, ka tæv i Yesu dækdæk bay. Ti ye na, a satay mængatay a Lazar nakæ Yesu a mbæl abæra ma mædahañj aye. ¹⁰ Hærwi niye bagwar hay i ndo neheye tæ wælaway wu a Mbælom aye tæ haya gær hærwi a satay mækæde na Lazar dærmak. ¹¹ A satay mækæde na Lazar na, hærwi ndo hay haladzay tæ patay bæzay sa bay, tæ dzala ha ka Yesu hærwi ngay.

Yesu a ye a Zerozelem

Mata 21.1-11; Markus 11.1-11; Luka 19.28-40

¹² Tædæ eye na, ndo neheye haladzay ti ye naha a magurlom i Pak aye na, tæ tsæne Yesu faya ma diye naha a Zerozelem dærmak. ¹³ Ti ye tæ dæsa wawal i gærdaf wuray a ndzækit bo tæbah mægæse ha mæ hælaj. Ti ye mata dzægær tæ Yesu ka tsæved. Ahæl nakæ faya ta diye na, ta wuda, tæ gwad: «Zambadakway a Mbælom! Mbælom mâ pa ngama ka ndo nakæ faya ma deyeweye ta mæzele i Bøy Maduweñj aye! Mbælom mâ pa ngama ka Bøy i Israyel hay!»

¹⁴ Yesu a ngatay a zungo wuray na, a ndza faya andza nakæ mawatsa eye mæ Dærewel i Mbælom, Mbælom a gwad:

¹⁵ «Nækær gøma i Zerozelem, kâ dzædzar bay!»

* 12:15 Zakari 9.9.

Zəba, bəy yak faya ma diye naha
mandza eye ka zurgo wawa eye.* »

¹⁶ Ahəl niye na, gawla i Yesu hay tə sər bazlam niye a tsik ka Yesu na, tə sər zuk bay. Ahəl nakə Mbəlom a bəz ha məzlaḅ i Yesu, a matayaw a gər aye na, bazlam i Mbəlom kə tsik faya andza niye dedək ada ndo hay tə ge andza niye dərmak.

¹⁷ Ahəl nakə Yesu a zalay naha a Lazar a tsəway, a mbəl ha abəra ma mədahaṅ aye na, ndo hay andaya haladzay ka təv eye niye. Ndo niye hay ta təkər wu nakə tə ṅgatay Yesu a ge aye a ndo hay. ¹⁸ Hərwi niye ndo hay haladzay ti ye mata dzəgər tə Yesu. Ndo niye hay tə tsəne Yesu na, kə ge masuwayaṅ niye.

¹⁹ Farisa hay tə ṅgatay andza niye na, tə tsik mə walaṅ tay, tə gwad: «Zəbum kwa, wu nakə faya ka gəkweye tebiye na, ma gəkweye ṅgama bay! Ndo hay tebiye ta pay bəzay.»

Gərek wuray hay ta pəla Yesu

²⁰ Ahəl nakə ndo hay ti ye a magurlom i Pak mata dəslay ha gər a Mbəlom aye na, Gərek hay andaya mə walaṅ tay. ²¹ Gərek niye hay ti ye ka təv i Filip. Filip neṅgeye ndo i gəma i Betesayda ka dala i Galile. Ti ye naha tə gwaday a Filip: «Ṇgalaka, a samay məṅgatay a Yesu tey.»

²² Filip a tsəne na, a ye a tsikay a Aṅdərə. Tsa na, ti ye tə tsikay a Yesu. ²³ Yesu a gwadatay: «Həlay eye kə sla anəke tuk, Mbəlom ma datay ha məzlaḅ ga i neṅ Wawa i Ndo, a ndo hay.» ²⁴ Yesu a gwadatay sa: «Sərum ha na, ta sləga hulfe i wu nəte a bəḏ bay na, ma ndziye andza niye ma səkahiye bay. Tadə ta sləga na, ma nd-zohwiye. Nakay a ndzohwaw abəra aye na, ma galiye ada ma giye wur haladzay. ²⁵ Ndo weye ka wuḏa sifa ṅgay na, ma dziye ha duh. Ndo weye ka kərəh məgay gər a sifa ṅgay hərwi ga na, ma hutiyə sifa nakə ma ndəviye bay aye. ²⁶ Tadə kə say a ndo weye məgeṅ məsler na, mə peṅ bəzay. Andza niye ndo i məsler ga na, ma ndziye ka təv nakə neṅ na ndziye mə dəma aye dərmak. Ndo nakə ma geṅe ye məsler aye na, Bəba ga ma dəslay ha gər.»

Yesu a dā ha məməte ṅgay

²⁷ Yesu a gwadatay sa: «Anəke na, dərəv ki ye fagaya abəra. Ada na gwadiye na,

kəkay? Na gwadəye a Bəba: “Bəba ga, zla fagaya abəra dərətsətseh nakay tey” na, na tsikiye daw? A’ay! Na tsikiye andza niye bay, hərwi na yaw ka məndzibəra na, hərwi ada nā sa dərətsətseh nakay. ²⁸ Na gwadiye duh na, Bəba, ge wu nakə ndo hay ta səriye na na, nəkar bagwar eye.»

A tsik andza niye na, mətsike me a tsənew abəra mə mbəlom, a gwad: «Ba na mbərəm məda ha məzlaḅ ga nakə ndo hay ta dəsleṅe ye ha gər aye ada na datay ha məzlaḅ ga sa.»

²⁹ Ndo neheye nəte ye haladzay ka təv eye niye, tə tsəne mətsike me niye a tsənew mə mbəlom aye, tə gwad: «Maa ləv na, maləve i mbəlom.»

Siye hay tə gwad: «Maa tsikayaw me na, gawla i Mbəlom!»

³⁰ Ane tuk na, Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Mətsike me nakay a tsənew mə mbəlom aye na, hərwi kurom bəna hərwi ga bay. ³¹ Nakay na, həlay nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye tuk. Anəke na, Mbəlom ma həhariye na bəy i məndzibəra nakay. ³² Neṅ na, ta gəsiye ga, ta dariye ga ka mayako mazləmbada eye, ta lətsiyə ga ha ka bo ka mbəlom. Ta lətse ga ha na, na zalateye a ndo hay tebiye tā yaw ka təv ga.» ³³ Yesu a tsik andza niye na, ka məməte ṅgay. Ma ta mətiye kəkay na, a dā ha neṅgeye.

³⁴ Ndo hay tə gwaday: «Mə dərəwel i Mbəlom na, tə watsa, tə gwad: “Kəriste na, ma ndziye na, huya.” Ada ka gwadiye Wawa i Ndo na, ta ta dariye na ka mayako na, ma kəkay? Wawa i Ndo na, way?»

³⁵ Yesu a gwadatay: «Anəke na, dzaydzay andaya mə walaṅ kurom. Ane tuk na, ma ndziye na, tsekweṅ tsa. Ahəl nakə dzaydzay andaya mba aye na, dum kame hərwi ada ləvoṅ mə ndzakum a gər həf bay. Hərwi ndo nakə faya ma diye ma ləvoṅ aye na, a sər təv nakə ma diye a dəma aye bay. ³⁶ Ahəl nakə dzaydzay niye faya ma dəviye na, dzalum ha faya hərwi ada kə tərūm ndo i dzaydzay hay.»

Yesu a tsik bazlam niye andza niye na, a ye a ṅgaha bo abəra ka nəte ye.

Yahuda hay haladzay ta dzala ha ka Yesu bay

³⁷ Kwa tadə kə ge masuwayaṅ haladzay ka dərə tay bəbay na, Yahuda hay haladzay ta

dzala ha faya bay. ³⁸ Wu nakay a ge andza niye na, hærwi ada wu nakæ Ezay ndo mæde ha bazlam i Mbølom a tsik ahæl niye mã ge bo. A gwad:

«Bøy Maduweñ, maa tõma bazlam yak nakæ nõmaa dā ha aye na, way?

Bøy Maduweñ, ka bøyay ha gædañ yak na, a way?†»

³⁹ Hærwi niye ndo hay tæ dzala ha ka Yesu bay na, hærwi mey? Ezay a gwad:

⁴⁰ «Mbølom ka tæra tay ha guluf eye hay, ka dæræzlatay ka metsehe tay.

A satay mængatay tæ dære bay, a satay mæsære tæ metsehe tay bay.

Tadæ a satay mambæde ha mede tay na, na tæmiye tay ha dærmak.‡»

⁴¹ Ezay a tsik wu niye na, hærwi neñgeye kæ ñgatay a mæzlað i Yesu ada a tsikawa faya.§

⁴² Kwa Ezay kæ tsik andza niye bøbay na, bagwar i Yahuda hay haladzay ta dzala ha ka Yesu. Ane tuk na, tæ dzala ha ka Yesu na, ta makal. Ta dā ha bay hærwi ta dzædzaray a Farisa hay. Ta dzædzar na, hærwi ta hæhariye tay abæra mæ gay i maduwule me tay. ⁴³ A satay na, ndo tå zambadatay, düh Mbølom mã zambadatay bay.

Wu nakæ Yesu a tsik aye na, ma gæsiye ndo hay a sariya

⁴⁴ Ma dæba eye na, Yesu a wuda kælærra, a gwad:

«Ndowneye kæ dzala ha ka neñ na, ta dedek a dzala ha ka neñ bay. Ane tuk na, a dzala ha na, ka ndo nakæ a slæra ga ahaya aye. ⁴⁵ Ndowneye kæ ñgeteñ na, a ñgatay a ndo nakæ a slæra ga ahaya aye. ⁴⁶ Neñ na, na yaw ka mændzibæra andza dzaydzay nakæ a dæv aye, hærwi ada kwa way kæ dzala ha ka neñ na, ma ndziye ma lævøñ sa bay.

⁴⁷ «Tadæ ndowneye kæ tsæne bazlam nakay ada kæ pay bøyay bay na, mata gay sariya na, neñ bay. Hærwi neñ na yaw ka mændzibæra na, mata gatay sariya a ndo hay bay, ane tuk na, hærwi mætæme tay ha. ⁴⁸ Tadæ ndowneye ka tõma ga bay ada ka kærah bazlam ga na, sariya ma ta gæsiye na. Sariya ma ta gæsiye na pat nakæ mændzibæra ma ndæviye na, hærwi a kærah bazlam ga.

⁴⁹ «Andza niye, bazlam nakay na tsik aye na, na tsik ta mædzal gær ga bay. Ane tuk na,

maa gwedeñ tsik nakay na, Bøba ga nakæ a slæra ga ahaya aye. ⁵⁰ Ada na sær wu nakæ a gwedeñ aye na, ma væliye sifa nakæ ma ndæviye bay a ndo hay. Andza niye wu nakæ na tsikiye aye na, na tsik na, andza nakæ Bøba ga a gwedeñ tsik aye.»

13

Yesu a bara sik i gawla ñgay hay

¹ Hølay i magurlom i Pak mazlambar kæ husaw a dæma. Yawa! Yesu a sær hølay ñgay nakæ ma diye abæra ka mændzibæra aye kæ sla. Ma miye ñgway ka tæv i Bøba ñgay. Yesu a wudā ndo ñgay neheye ka mændzibæra aye huya. Anæke Yesu ka bætay ha na, a wudā tay ha tæ dærev ñgay peteh.

² Pat eye niye ta huwa na, Yesu ta gawla ñgay faya ta ndiye daf. Ba Fakalaw ka mbærøm mævølay bazlam a Yudas wawa i Simoñ Iskariyot hærwi ada mã ge daf ka Yesu.

³ Yesu a sær ha Bøba ñgay kæ vølay gædañ ka mælæve wu hay tebiye. Yesu a sær ha neñgeye a yaw abæra ka tæv i Mbølom ada ma miye na, ka tæv i Mbølom. ⁴ Hærwi niye Yesu a gær ha mænde wu mændañ, a lætse. A tsækw ka bo abæra peteked. A ye naha a zla peteked i matekede yam abara ka bo, a bar ha bøyay i huð. ⁵ Ma dæba aye na, a mbæda yam a gandayah. Tsa na, a dazlay mæbere tay na sik a gawla ñgay hay. A ndæv ha mæbere tay na sik na, a pøla haya peteked matekede yam niye abæra mæ bøyay i huð, a takad yam abæra ka sik.

⁶ A ndisl ka tæv i Simoñ Piyer na, Simoñ Piyer a gwaday: «Bøy Maduweñ, mata bereñ na sik düh na, nækar dāv?»

⁷ Yesu a mbæday faya, a gwaday: «Wu nakæ faya na giye anæke aye na, ka særiye bay, ane tuk na, ka særiye mba.»

⁸ Piyer a gwaday: «A'ay! Ka ta bereñeye na sik dāda bay.»

Yesu a mbæday faya, a gwaday: «Tadæ na baraka na sik bay na, ka dzapameye næte tæ nækar sa bay.»

⁹ Simoñ Piyer a tsæne andza niye na, a gwaday: «Bøy Maduweñ, kâ bereñ na sik dekke tsa bay. Bereñ na hølay ga hay ta gær ga dærmak.»

† 12:38 Ezay 53.1. ‡ 12:40 Ezay 6.9-10. § 12:41 Ezay 6.1.

¹⁰ Yesu a gwaday: «Ndo nakə kə bara na bo ngay aye na, ndaluḅ andaya ka bo ngay bay. Ma bariye bo sa bay. Ma bariye na, sik dekdək tsa. Nəkurom, ndaluḅ andaya fakuma bay, nəkurom tsədaŋŋa. Ane tuk na, ndo nate na, ndaluḅ faya.»

¹¹ Yesu a sər ndo nakə ma ta giye faya daf aye. Hərwi niye a gwad nateye tebiye mabara eye hay bay.

¹² A ndav ha məbaratay na sik na, a zla peteked ngay a ma ha ka bo. A ye, a ma ka tæv mände daf tay niye, a ndza. Tsa na, a gwadatay: «Ka sərüm wu nakə na gakum aye daw? ¹³ Nəkurom faya ka zalumeŋeye “ndo mädzeŋge ndo” ada “Bəy Maduweŋ”. Ka tsikum andza niye na, lele dedək. Neŋ na, andza niye dedək. ¹⁴ Neŋ duh ndo mädzeŋge ndo ada Bəy Maduweŋ, na barakum na sik, nəkurom dərmak kutoŋ barum sik kurom hay a bo nate nate mə walaŋ kurom. ¹⁵ Na bəzakum ha wu nakə ka gumeye hərwi ada nəkurom dərmak kə gum a bo mə walaŋ kurom andza nakə neŋ na ge aye. ¹⁶ Ayaw! Sərüm ha na, ndo i məsler ma ziye ha ndo i gay ngay bay, ada ndo i məsler na, ma ziye ha ndo nakə a slər na aye bay. ¹⁷ Anəke na, ka sərümeye ha tuk. Tadə ka gum ha məsler tə wu neheye na, ka hutumeye məŋgwese.

¹⁸ «Na tsik na, ka nəkurom tebiye kurom aye bay. Neŋ na, na sər ndo neheye na pala tay aye. Ane tuk na, bazlam nakə tə watsa mə Dərewel i Mbəlom aye na, ma giye bo andza nakə tə watsa aye. Mawatsa eye na, a gwad: “Ndo nakə nəmaa nda daf salamay aye na, ka tərə ndo mənə dərə ga.”* ¹⁹ Na tsikakum ka bo abəra anəke na, hərwi ada wu nakay aza kə husaw na, ka dzalumeye ha neŋ na, neŋ.

²⁰ «Neŋ faya na tsikakumeye parakka: Sərüm ha, ndoweye ka təma ndo nakə neŋ na slər ha aye na, a təma na, neŋ dərmak. Ada ndo nakə ka təma ga aye na, a təma na, ndo nakə a slərə ga ahaya aye.»

*Ndo mäge daf ka Yesu
Mata 26.20-25; Markus 14.17-21; Luka 22.21-23*

²¹ Ma dəba i bazlam niye Yesu a tsik aye na, dərəv ngay a ye faya abəra. A tsikatay parakka, a gwadatay: «Neŋ faya na

gwadəkumeye: Sərüm ha na, ndo nate mə walaŋ kurom ma giye fagaya daf.»

²² Gawla ngay hay tə tsəne andza niye na, tə ma ha ka bo dərə mə walaŋ tay tebiye. Ane tuk na, Yesu a tsik ka way na, tə sər kwa tsekweŋ bay tebiye. ²³ Ndo nate mə walaŋ i gawla i Yesu hay, ndo nakə Yesu a wuḁa na haladzay aye, neŋgeye mandza eye ka tæv i Yesu. ²⁴ Simoŋ Piyer a gay naha mbətsekwe tə dərə hərwi ada m̄a tsətsah ka Yesu, a tsik andza niye na, ka way. ²⁵ Mandərkwəsla i Yesu niye a həndzəd naha gar ka tæv i Yesu, a tsətsah faya, a gwaday: «Bəy Maduweŋ, ka tsik na, ka way?»

²⁶ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Na dəsīye peŋ ada na giye faya ala. Ndo nakə na vəlay aye na, mata ge fagaya daf na, neŋgeye.» Tsa na, Yesu a dəs peŋ, a ge faya ala, a vəlay a Yudas wawa i Simoŋ Iskariyot.

²⁷ Yudas a təma peŋ niye na, kwayaŋŋa Fakalaw a yay a mädzal gər. Yesu a gwaday: «Wu nakə ka giye na, ge na anəke bəse!»

²⁸ Ndo neheye nateye mandza eye tage Yesu aye, Yesu a tsik andza niye hərwi meŋ na, ndəray kwa nate mə walaŋ tay niye a sər bay. ²⁹ Yudas na, neŋgeye ndo mägəse suloy. Hərwi niye siye i gawla i Yesu hay tə dzala na, Yesu a gwaday m̄a ye mata səkəmakwayaw wu mənday hərwi magurlom i Pak. Kəgəbay a gwaday m̄a ye m̄a vəlatay wu a mətawak hay.

³⁰ Ahəl nakə Yudas a təma peŋ niye na, kwayaŋŋa a yaw abəra. Niye na, ta həvad.

Bazlam mapala eye wedeye

³¹ Ma dəba eye Yudas a yaw abəra na, Yesu a gwad: «Anəke na, məzlaḅ ga i Wawa i Ndo ma bəziye parakka ada ndo hay ta ngateye a məzlaḅ i Mbəlom hərwi ga dərmak. ³² Na bəzatay ha məzlaḅ i Mbəlom a ndo hay, Mbəlom dərmak ma bəzatay ha məzlaḅ i wawa ngay a ndo hay tə wu nakə faya ma giye aye. Ma giye mahonok məbəzatay ha bay. ³³ Wawa ga hay, na ndziye tə nəkurom haladzay sa bay. Na ye fakuma abəra na, ka pəlumeye ga. Ane tuk na, wu nakə na tsikatay a bagwar i Yahuda hay aye na, na tsikakumeye anəke. “Tæv nakə neŋ na diye a dəma aye na, ka slumeye faya mede a dəma bay.” ³⁴ Na tsikakumeye bazlam mapala eye wedeye. Bazlam mapala eye

* 13:18 Dəmes hay 41.10.

wedeye na, waray? Wudum bo nate nate ma walaŋ kurom. Andza neŋ nakə na wuda kurom aye na, kutoŋ wudum bo nate nate ma walaŋ kurom dərma. ³⁵Tadə ka wudum bo nate nate ma walaŋ kurom na, ndo hay tebiye ta səriye ha nakurom gawla ga hay.»

*Piyer ma gwadiye: «Na sər Yesu bay»
Mata 26.31-35; Markus 14.27-31; Luka 22.31-34*

³⁶ Simon Piyer a tsətsah faya, a gwadāy: «Bəy Maduweŋ, ka diye na, a ŋgay?»

Yesu a mbəday faya, a gwadāy: «Anəke na, ka sliye faya məpeŋ bəzay a tən nakə na diye a dəma aye bay. Ane tuk na, həlay eye ma slaweye aza ka peŋeye bəzay.»

³⁷ Piyer a gwadāy: «Bəy Maduweŋ, na sliye faya məpaka bəzay anəke bay na, hərwi mey? Neŋ maləva bo eye məvəle ha məsəfəre ga hərwi yak.»

³⁸ Yesu a mbəday faya, a gwadāy: «Nəkar maləva bo məvəle ha məsəfəre yak hərwi ga ta dedək ŋgway daw? Na tsikakeye parakka, sər ha na, dzaguluk ma ta zlahiye na, ba ka gwad sik mahkar ka sər neŋ bay.»

14

Yesu na, tsəved i ndo hay mede a Mbəlom

¹ Yesu a gwadətay a gawla ŋgay hay: «Dərev mā ye fakuma abara bay. Dzalum ha ka Mbəlom ada dzalum ha ka neŋ dərma. ² Gay hay andaya haladzay mə gay i Bəba ga. Tadə tən andaya bay na, həbe na gwadəkumeye bədaw? Na diye na ta lambadəkumeye tən nakə ka ta ndzumeye mə dəma aye. ³ Na ye, na lambadəkumaw tən na, na maweye mata həle kurom ka tən ga, hərwi ada nakurom dərma ka ndzumeye ma tən nakə neŋ mə dəma aye. ⁴ Nakurom na, ka sərüm tsəved nakə a ye a tən nakə na diye a dəma aye.»

⁵ Tomas a gwadāy: «Bəy ga, tən nakə ka diye a dəma aye na, nəmaa sər bay. Nəmaa sliye faya məsəre tsəved niye na, ma kəkay?»

⁶ Yesu a mbəday faya, a gwadāy: «Neŋ na, tsəved, dedək ada sifa. Nəweye ki yaw ta tən ga bay na, ma sliye faya mede ka tən i Bəba ga bay. ⁷ Tadə ka sərüm neŋ na, ka sərümeye Bəba ga dərma. Kwa anəke ka sərüm na ka ŋgatamay.»

⁸ Filip a gwadāy: «Bəy ga, dāmay ka Bəba yak tsa na, tsiy dā may.»

⁹ Yesu a mbəday faya, a gwadāy: «Na ndza ka tən kurom na, haladzay ada ka sər ga ha bay ŋgway huya daw Filip? Nəweye kə ŋgeteŋ a neŋ na, a ŋgatay na, a Bəba ga. Ada ka gwad: «Dāmay ka Bəba yak» na, hərwi mey? ¹⁰ Neŋ ta Bəba ga, nəmay mandza eye nate na, ka dzala ha təbədew? Bazlam neheye na tsikawakum a nakurom tebiye na, ti yaw abəra mə neŋ dəkdek bay. Na tsik na, i Bəba ga nakə nəmay mandza eye nate aye. Maa ge məsler mə neŋ na, neŋgeye. ¹¹ Tadə na gwadəkum: «Neŋ ta Bəba, Bəba ga tən neŋ, nəmay nate» na, dzalum ha faya. Dzalum ha ka məsler neheye na gawa aye kwa.

¹² «Ayaw! Neŋ faya na gwadəkumeye: Sərüm ha na, nəweye kə dzala ha ka neŋ na, ma giye məsler neheye neŋ faya na giye dərma. Ma ta giye na, ma ziye neheye anəke aye, hərwi neŋ na, na diye ka tən i Bəba ga. ¹³ Ka tsətsahum kwa mey ta məzele ga na, na gakumeye na tebiye, hərwi ada neŋ Wawa i Mbəlom nā bəz ha məzlab i Bəba. ¹⁴ Ka tsətsahum kwa mey ta məzele ga na, na vələkumeye.»

Yesu a gwad ma sləraweye Məsəfəre Tsədanŋa eye

¹⁵ Yesu a gwadətay sa: «Tadə ka wudum ga na, ka rəhumeye ha gər a bazlam ga mapala eye. ¹⁶ Neŋ, na geye amboh a Bəba ga mā slərakumaw ndo mekeleŋ mā dzəna kurom hərwi ada mā ndza huya ka tən kurom. ¹⁷ Ma slərakumaweye na, Məsəfəre nakə ma dəkumeye ha dedək aye. Məndzibəra na, ma sliye faya məhute təbey hərwi kə ŋgatay bay, ma səriye na bay sa. Nakurom na, ka sərümeye hərwi ma ndziye na, ka tən kurom ada ma ndziye huya mə nakurom. ¹⁸ Hərwi niye, na gəriye kurom ha mahəkuromeye andza wur mətawak hay bay. Na maweye ka tən kurom. ¹⁹ Ma məndze tsekweŋ na, ndo i məndzibəra hay ta ŋgeteŋeye sa bay. Nakurom na, ka ta ŋgatumeŋeye hərwi neŋ na ndziye ta sifa ga huya ada nakurom dərma ka ndzumeye ma sifa huya. ²⁰ Pat eye niye na, ka sərümeye neŋ madzapa eye ta Bəba ga, nakurom madzapa eye tən neŋ ada neŋ madzapa eye tən nakurom.

²¹ «Ndoweje kə pa na bazlam ga mapala eye a gər, ada ka rəhay ha gər na, neŋgeje na, a wuda ga. Bəba ga ma wudyiye na ndo nakə a wuda ga aye, neŋ dərmak na wudyiye na ada na bəzay ha bo ga.»

²² Gawla i Yesu andaya məzele ŋgay Yuda. Neŋgeje na, Yudas Iskariyot bay. A gwadāy a Yesu: «Bəy ga, ka bəziye ha bo a nəmay dəkdek, ka bəziye ha bo a ndo i məndzibəra hay bay na, ma giye bo ma kəkay?»

²³ Yesu a mbədəy faya, a gwadāy: «Ndoweje ka wuda ga na, ma rəheje ha gər a bazlam ga. Bəba ga ma wudyiye na. Nəmaa deyeweje ka təv ŋgay. Neŋ ta Bəba nəmaa ndziye mə gay ŋgay. ²⁴ Ndo nakə a wuda ga bay aye na, ma rəheje ha gər a bazlam ga bay. Kā mətsum ha gər tə wu nakə na tsik aye bay. Wu nakə ka tsənəm na tsik aye na, a yaw mə neŋ bay. A yaw na, ka təv i Bəba ga neŋgeje nakə a sləra ga ahaya aye. ²⁵ Na tsikakum ka bo abəra bazlam nakay anəke na, hərwı neŋ andaya ka təv kurom mba. ²⁶ Mazlambar Bəba ga ma sləraweje Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a bərəm ga, ma dzəniye kurom. Neŋgeje na, ma tətikakumeye wu hay tebiye ada bazlam ga neheje na tsikawakum aye na, mā makum ahaya a gər tebiye.

²⁷ «Anəke na diye gwa na, na vəlakumeye məndze zay a dərəv kurom. Məndze nakə dərəv kurom ma ndziye zay aye na, na vəlakumeye andza i məndzibəra bay. Dərəv mā ye fakuma abəra bay. Kā dzədzarum bay. ²⁸ Ba ka tsənəm, na gwadākum: Na diye gwa. Ane tuk na, na maweje ka təv kurom. Tadə ka wudum ga na, ka ŋgwasumeye hərwı na diye na, ka təv i Bəba ga. Bəba ga, neŋgeje na, bagwar eye a ze ga.

²⁹ «Wu neheje ta ndislew zuk bay. Na tsikakum ka bo abəra anəke na, hərwı ada aza ta ndislew na, kā dzalum ha ka wu neheje na tsikakum aye. ³⁰ Na ta tsikakum-eye wuray andaya haladzay sa bay. Na tsikakumeye wuray haladzay sa bay na, hərwı mey? Hərwı bəy i ndo i məndzibəra hay faya ma deyeweje. Ane tuk na, gədəŋ ŋgay andaya kwa tsekweŋ mələve ga bay. ³¹ Ane tuk na, ndo i məndzibəra hay t̄a sər ha na, na wuda Bəba ga ada neŋ faya na giye andza nakə Bəba a gwədəŋ ge aye.

«Anəke na, lətsəm takwa abəra kanar!»

15

Yesu na, dərızl i gərdaf

¹ Yesu a gwadətay a gawla ŋgay hay sa: «Neŋ na, andza dərızl i gərdaf dedək eye. Bəba ga na, a təra andza ndo i guvah.

² Hawal neheje tə wa bay aye na, ma dəsıye tay ha. Hawal neheje tə wa aye na, ma kəkaliye fataya abəra hərwı ada t̄a wa hohway haladzay. ³ Wu neheje na tətikakum aye na, ka təra kurom ha tsədəŋŋa, andza dərızl i gərdaf naka ta kəkəl na aye. ⁴ Ndzum na, madzapa eye ka neŋ andza neŋ nakə madzapa eye tə nəkurom aye. Hawal kə ge neŋgeje ka dərızl ŋgay eye bay na, ma sliye faya məwe ka gər bo ŋgay bay, mā ndza ka dərızl ŋgay. Andza niye, nəkurom ka dzapum tə neŋ bay na, ka mbumeye faya məge wuray lele eye bay.»

⁵ Yesu a gwadətay sa: Neŋ na, andza dərızl i gərdaf, nəkurom hawal eye hay. Ndoweje kə dzapa tə neŋ ada na dzapa ta neŋgeje na, ma wiye hohway haladzay andza dərızl i gərdaf. Hərwı ze neŋ na, ka slumeye məge wuray lele eye bay. ⁶ Ndoweje kə dzapa tə neŋ bay na, Mbəlom ma kərəhiye na. Ma təriye andza hawal i dərızl i gərdaf nakə tə dəs faya abəra aye. Ta kaliye ha ada ma kuliye. Kə kula na, ta hayay gər ada ta dziye a ako, ma təmiye.

⁷ «Tadə ka ndzum nəkurom madzapa eye ka neŋ ada ka pum na bazlam ga a dərəv na, tsətsahum wu nakə a sakum aye, ka hutumeye. ⁸ Tadə faya ka gumeye ŋgwalak huya na, faya ka bəzumətay ha a ndo hay, nəkurom gawla ga hay. Kə ge andza niye na, ndo hay ta zambədəye a Bəba ga.

⁹ «Na wuda kurom andza nakə Bəba a wuda ga aye. Ndzum huya madzapa eye ka neŋ ada ka sərumeje ha na, na wuda kurom. ¹⁰ Tadə ka rəhumay ha gər a bazlam ga mapala eye na, ka ndzumeye nəkurom madzapa eye ka neŋ ada ka sərumeje ha na wuda kurom huya, andza neŋ nakə na rəhay ha gər a bazlam i Bəba ga mapala eye ada neŋ madzapa eye tə neŋgeje ada na sər ha a wuda ga huya. ¹¹ Na tsikakum wu neheje na, hərwı ada dərəv kurom mā ŋgwasa andza neŋ nakə dərəv ga mənğwasa eye dərmak. Andza niye mənğwese ma rahiye a dərəv kurom lele.

¹² «Bazlam ga nakə na tsikakumeye na, waray? Bazlam nakə na tsikakumeye na,

wudum bo nate nate ma walaŋ kurom andza neŋ nakə na wuda kurom aye. ¹³Ndoweye ka dze ha mäsəfəre ŋgay hərwi dzam ŋgay hay na, mawude bo maze niye na, andaya sa bay. ¹⁴Tadə ka gum wu nakə na gwadum gum aye na, nəkurom dzam ga hay. ¹⁵Na zalakumeye ndo i mäsler ga hay sa bay hərwi ndo i mäsler na, a sər wu nakə ndo i gay ŋgay ma giye bay. Duh na zalakumeye dzam ga hay hərwi na dākum ha wu nakə Bəba a deŋ ha aye tebiye. ¹⁶Nəkurom ka zlum ga bay. Duh maa pala kurom na, neŋ hərwi ada kâ pumeŋ bəzay. Na slər kurom ha dərma, kâ yum mata ge wu nakə lele eye ada wu niye lele eye ma ndziye huya. Andza niye, ka tsətsahum wu hay tebiye ta məzele ga na, Bəba ga ma vəlakumeye. ¹⁷Wu nakə na tsikakumeye anəke aye na, wudum bo nate nate ma walaŋ kurom.»

Ndo i mändzibəra hay ta nateye däre a gawla i Yesu hay

¹⁸Yesu a gwadatay sa: «Tadə ndo i mändzibəra ta nakum däre na, sərüm ha ba kurre tə nay däre na, a neŋ. ¹⁹Tadə nəkurom ndo i mändzibəra hay na, ta wudiye kurom hərwi nəkurom ndo tay hay. Ane tuk na, ka təra andza niye bay. Na pala kurom abəra mə walaŋ tay. Nəkurom ka tərüm ndo tay hay sa bay. Tə nakum däre na, hərwi nakə nəkurom ndo tay hay sa bay aye.

²⁰«Kâ mətsum ha gər tə bazlam nakə na tsikakum aye bay. Na gwad ndo i mäsler na, a ze ndo i gay ŋgay bay. A seŋ məgwadəkum na, tadə ta geŋ dərətsətseh na, ta gakumeye dərətsətseh a nəkurom dərma. Ndo neheye ta rəhay ha gər a bazlam ga aye na, ta dzaliye i kurom dərma. ²¹Dərətsətseh nakə ta gakumeye na, hərwi nakə nəkurom gawla ga hay aye. Tə ge andza niye na, hərwi tə sər ndo nakə a sləra ga ahaya aye bay.

²²«Tadə na yaw na tsikatay bazlam i Mbəlom bay na, sariya ma gəsiye tay ha hərwi mezeleme tay bay. Ane tuk na, anəke na yaw, na tsikatay. Anəke ta sliye faya mətsike “nəmaa sər mezeleme bay” na, ta sliye faya bay. ²³Ndoweye kə neŋ däre na, a nay däre a Bəba ga dərma. ²⁴Tadə ba na mbərəm məge mäsler neheye ndəray dada

ka ge bay aye na, haḃe Mbəlom ma gəsiye tay ha a sariya ŋgay bay. Azlakwa anəke na, ta ŋgatay a mäsler ga hay ada faya ta namay däre ta bəba ga. ²⁵Ane tuk na, a ge andza niye na, hərwi ada mâ təra andza nakə ndo tay hay ta watsa mə Dərewel i Mbəlom aye. Tə watsa, tə gwad: “Tə neŋ däre na, kəriye bəna na ge mənese bay.*”»

²⁶Yesu a gwadatay sa: «Ndo nakə ma deyeweye madzəne kurom aye na, ma deyeweye. Ma deyeweye na, mə həlay i Bəba ga. Na ye ka təv i Bəba ga na, na slərakumaweye. Ndoweye niye na, Məsəfəre Tsədəŋŋa aye. Neŋgeye ma dətəye ha dedek a ndo hay. Ki yaw na, ma tsikiye ka neŋ. ²⁷Nəkurom dərma ka ta tsikumeye ka neŋ hərwi ahəl nakə na dazlay a mäsler aye na, nəkurom tə neŋ hus bəgom.»

16

¹«Na tsikakum wu neheye ka bo abəra anəke na, hərwi ada kâ gərüm ha mədzele ka neŋ bay. ²Ta ta həhəra kurom ahaya abəra mə gay i maduwule me. Həlay eye ma deyeweye, ndo hay ta kədiye kurom, ada ta dzaliye mə gər tay na: “Nəmaa ge na, wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye.” ³Ta giye andza niye na, hərwi nateye tə sər Bəba ga bay ada tə sər neŋ bay. ⁴Na tsikakum ka bo abəra anəke na, hərwi ada ahəl nakə faya ta gakumeye andza niye na, bazlam nakə na tsikakum aye mâ makumaw a gər.»

Mäsler nakə Məsəfəre Tsədəŋŋa ma giye

Yesu a gwadatay sa: «Na tsikakum kurre bay na, hərwi neŋ ka təv kurom mba. ⁵Anəke na, na miye gwa ka təv i ndo nakə a sləra ga ahaya aye. Ndəray kwa nate mə walaŋ kurom ma tsətsahiye təv ga nakə na diye a dāma aye bay. ⁶Ane tuk na, ma ndalakumeye haladzay hərwi nakə na gwadəkum na, na diye gwa aye. ⁷Ayaw! Sərüm ha lele, na ye fakuma abəra düh i kurom na, lele. Andza niye tadə na ye gwa bay na, ndo nakə ma deyeweye mata dzəne kurom aye na, ma deyeweye sa bay. Ane tuk na, na ye na, na sləra ahaya.

⁸«Ki yaw na, ma bəzatay ha a ndo i mändzibəra hay na, nateye faya ta giye

* 15:25 Dəmes hay 35.19; 69.5.

mezeleme, ma bəzatay ha tsəved nakə dedək aye, ada ma bəzatay ha sariya i Mbəlom nakə ma ta giye. ⁹ Mezeleme nakə ma bəzatay ha aye, a dā ha na, nəteye ta dzala ga ha bay. ¹⁰ Ta səriye ha tsəved nakə dedək eye na, tsəved məpeŋ bəzay a neŋ hərwi na miye ka təv i Bəba ga. Ka ta ŋgatumeŋeye sa bay. ¹¹ A bəzatay ha sariya na, hərwi bā Mbəlom kə gəs bəy i mändzibəra nakay a sariya.»

¹² Yesu a gwadatay sa: «Wu neheye na tsikakum zuk bay aye na, andaya haladzay. Ane tuk na, na tsikakum anəke na, ka slumeye faya mətsəne bay. ¹³ Məsəfəre niye ma datay ha tsəved i dedək a ndo hay. Ki yaw na, ma dākumeye ha tsəved niye dedək eye tebiye. Ma ta tsikiye na, ka gər bo ŋgay bay. Ane tuk na, ma ta tsikiye na, wu nakə a tsənew ka Mbəlom aye. Ma dākumeye ha wu nakə ma giye bo kame aye. ¹⁴ Ndo hay ta dəsleŋeye ha gər hərwi ŋgay. Hərwi wu neheye ma dākumeye ha aye na, ti yaw abəra mə neŋ. ¹⁵ Wu neheye mə həlay i Bəba ga tebiye na, i ga dərma. Hərwi niye na gwadākum na, wu nakə Məsəfəre ma ta dākumeye ha aye na, ma deyeweye abəra na, mə neŋ.»

Gawla i Yesu hay ta ŋgwasiye haladzay

¹⁶ Yesu a gwadatay: «Məndze tsekweŋ na, ka ŋgatumeŋeye sa bay. Ada məndze tsekweŋ na, ka ŋgatumeŋeye sa.»

¹⁷ Siye hay mə walaŋ i gawla ŋgay hay tə tsəne andza niye na, tə gwad mə walaŋ tay: «A say məgwede na, kəkay? A gwad: “Məndze tsekweŋ na, ka ŋgatumeŋeye sa bay ada məndze tsekweŋ na, ka ŋgatumeŋeye sa.” Ada a gwadəkway sa na: “Ka ŋgatumeŋeye sa bay, hərwi na miye ka təv i Bəba” na, hərwi mey? ¹⁸ “Məndze tsekweŋ” niye a tsik aye na, andza məgwede mey? Ka sərakwa wu nakə a say mətsike aye bay.»

¹⁹ Yesu a sər ha a satay a gawla ŋgay hay matsəsehe faya bazlam. A gwadatay: «Ka tsikum mə walaŋ kurom na, ka bazlam nakə na gwad “məndze tsekweŋ na, ka ŋgatumeŋeye sa bay ada məndze tsekweŋ na, ka ŋgatumeŋeye sa” dāw?

²⁰ «Ayaw! Sərum ha na, ka ta tuwumeye, ka wudumeye ka bo haladzay. Ndo i mändzibəra hay na, ta ŋgwasiye. Dərev ma ndalakumeye haladzay, ane tuk na, dərətsətseh kurom ma təriye məŋgwese.

²¹ Ma giye na, andza məwe wawa nakə a dazlay a ŋgwas aye. Ahəl nakə wawa a dazlay a ŋgwas aye na, dərev a ndalay hərwi dərətsətseh. Ane tuk na, kə wa na wawa tsiy na, ma mətsiye ha gər tə dərətsətseh. Ma ŋgwasiye hərwi wawa nakə a wa, a yaw ka mändzibəra aye. ²² Andza niye nəkurom mə dərətsətseh anəke dərma. Ane tuk na, na ta ŋgatakumeye, ka ta ŋgwasumeye haladzay, ndəray ma sliye faya mabuwe fakuma abəra məŋgwese niye bay.

²³ «Pat eye niye na, ka ta tsətsahumeye fagaya sa bay. Sərum ha na, kwa mey ka tsətsahum ta məzele ga na, Bəba ma vəlakumeye. ²⁴ Hus anəke ka tsətsahum wuray ta məzele ga zuk bay. Tsətsahum, ka hutumeye ada məŋgwese ma rahiye a dərev kurom lele.»

Yesu a ŋgwasa ka mändzibəra

²⁵ Yesu a gwadatay: «Na tsikakum wu neheye tebiye na, ta dzeke. Həlay eye ma deyeweye, na tsikakumeye ta dzeke sa bay. Ane tuk na, na ta tsikakumeye ka gər i Bəba ga parakka. ²⁶ Pat eye niye na, ka tsətsahumeye wu hay ka Bəba ga ta məzele ga. Agəla ka gwadumeye na, na ta tsətsahiye faya wu hərwi kurom. A'ay! Bo kurom eye ka tsətsahumeye tə bazlam kurom. ²⁷ Bəba, bo ŋgay eye a wuda kurom. A wuda kurom na, hərwi nəkurom ka wudum ga ada ka dzalum ha neŋ na yaw na, abəra ka təv i Mbəlom. ²⁸ Na yaw na, ma təv i Bəba ga ada na yaw ka mändzibəra. Anəke na, na gəriye ha mändzibəra, na miye ka təv i Bəba ga.»

²⁹ Gawla ŋgay hay tə gwaday: «Yaw! Anəke faya ka tsik me na, parakka tuk. Ka tsik ta dzeke sa bay. ³⁰ Anəke nəmaa sər ha, ka sər wu hay tebiye. Ndo ma ta tsətsahiye fakaya bazlam na, bā ka sər tsiy. Hərwi niye nəmaa dzala kar ha, nəmaa sər ka yaw na, abəra ka təv i Mbəlom dedək.»

³¹ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Ka dzalum ha na, anəke dāw? ³² Pat eye ma deyeweye, bā ka mbərəm madayaw tsiy. Pat eye niye na, ka ŋgənumeye gər kweye kweye kwa way ma miye a mətagay ŋgay. Ka gərumeŋeye ga ha mahəgeye. A'ay! Ta dedək na, neŋ mahəgeye bay. Bəba ga, neŋgeye tə neŋ.

³³ «Na tsikakum wu neheye kurre ada nəkurom neheye madzapa eye tə neŋ

aye na, hærwi ada kâ ndzum zay. Ka mândzibæra na, ka gumeye dæretsetseh. Ane tuk na, dærev mâ ye fakuma abæra bay, hærwi neŋ na, na ŋgwasa ka mândzibæra.»

17

Yesu a dũwulay me a Mbælom hærwi gawla ŋgay hay

¹Yesu a tsikatay ka bo abæra bazlam niye na, a zæba dære a mbælom, a gwad: «Bæba ga, i ga na, hælaj eye kæ husaw tuk. Bæzatay ha mæzlaḅ ga a ndo hay ada neŋ wawa yak nâ bæzatay ha mæzlaḅ yak dærmak. ²Nækar na, ka vøleŋ gædaŋ ka gær i ndo hay tebiye hærwi ada nâ vølatay sifa nakæ ma ndæviye bay aye a ndo neheye ka vøleŋ tay naha a hælaj aye. ³Sifa niye ma ndæviye bay aye na, anda mægwede ta sær kar ha, nækar na, Mbælom dedek eye næte ŋgweŋ, ada ta sær neŋ Yesu Kærste nakæ ka slæratayaw aye.

⁴«Ahæl nakæ neŋ ka mândzibæra aye na, na dâ ha mæzlaḅ yak a ndo hay, hærwi na ndæv ha mæsler nakæ ka slæra ga ahaya faya mæge aye. ⁵Anæke na, Bæba ga, vøleŋ mæzlaḅ ka dære yak anda mæzlaḅ ga ahæl nakæ nøyay salamay, mândzibæra andaya zuk bay aye.

⁶«Ndo neheye ka pala tay ha abæra ka mândzibæra aye ada ka vøleŋ tay ha a hælaj ga aye, tæ sær kar ha na, hærwi ga. Næteye tebiye na, i yak hay ada ka vøleŋ tay ha a hælaj ga. Næteye faya ta røyay ha gær a bazlam yak. ⁷Tæ sær ha wu neheye ka vøleŋ tebiye aye na, a yaw mæ nækar. ⁸Bæna na tsikatay bazlam nakæ ka gwedeŋ tsikatay aye. Ta tæma lele. Ta sær ha ta dedek na yaw na, abæra ma nækar. Ada ta dzala ha maa slæra ga ahaya na, nækar.

⁹«Na dũwulakeye naha me hærwi tay, bæna hærwi ndo i mândzibæra hay bay. Na dũwulakeye naha me na, hærwi ndo neheye ka vøleŋ tay ha aye. Næteye na, ndo yak hay. ¹⁰Ndo ga hay na, ndo yak hay dærmak, ada ndo yak hay na, ndo ga hay. Næteye ta dætay ha mæzlaḅ ga a ndo hay. ¹¹Anæke na, na miye naha ka tæv yak. Na gærbye ha mândzibæra, næteye ta ndziye ka mândzibæra. Bæba ga, nækar nakæ tsædaŋŋa eye, tsæpa tay ha ta gædaŋ yak nakæ ka vøleŋ aye. Tsæpa tay ha hærwi ada tâ tæra madzapa eye næteye anda nækar tæ neŋ, nøyay madzapa eye næte. ¹²Ahæl nakæ nøyay ndzawa huya dziye

na, neŋ na tsæpawa tay ha. Na tsæpawa tay ha ta gædaŋ yak nakæ ka vøleŋ aye. Na tsæpa tay lele, ndæray kwa næte kæ dze bay. Maa dze na, ndo nakæ tæ watsa faya mæ Dærewel i Mbælom tæ gwad ma ta dziye a ako nakæ ma mbatiye bay aye.

¹³«Anæke na, na diye naha ka tæv yak. Na tsik anda niye na, ahæl nakæ neŋ ka mândzibæra mba aye hærwi ada mæŋgwese ga mâ rah a dærev tay. ¹⁴Na tsikatay bazlam yak nakæ ka gwedeŋ tsikatay aye. Ane tuk na, ndo i mândzibæra hay faya ta natay dære hærwi næteye na, ndo tay hay bay anda neŋ nakæ neŋ ndo tay bay aye. ¹⁵Na dũwulakeye naha me na, hærwi nakæ kâ hæl tay naha abæra ka mândzibæra aye bay. Duh na dũwulakeye naha me na, tsæpa tay ha hærwi ada Fakalaw mâ gatay wuray bay. ¹⁶Hærwi næteye na, ndo i mândzibæra hay bay anda neŋ nakæ ndo i mândzibæra bay aye.

¹⁷«Bæzatay ha dedek hærwi ada tâ tæra kætsek tebiye i yak hay. Hærwi bazlam yak na, dedek. ¹⁸Andza nækar nakæ ka slæra ga ahaya ka mândzibæra aye na, neŋ kanaŋ dærmak faya na slærye tay ka mândzibæra ka mæge mæsler. ¹⁹Na vølaka ha bo ga tebiye hærwi tay hærwi ada næteye tebiye tâ tæra ndo yak hay.

²⁰«Na dũwulakeye naha me na, hærwi næteye dækdæk tsa bay. Na dũwulakeye naha me hærwi ndo neheye ta piye zlæm ka bazlam tay ada aza ta dzaliye ha ka neŋ. ²¹Na dũwulakeye naha me hærwi ada næteye tebiye tâ tæra næte. Bæba, tâ ndza madzapa eye tæ nøyay anda nækar nakæ madzapa eye tæ neŋ aye ada neŋ madzapa eye tæ nækar aye. Tâ tæra na, næte madzapa eye tæ nøyay hærwi ada ndo i mândzibæra hay tâ dzala ha maa slæra ga ahaya na, nækar. ²²Na vølatay mæzlaḅ nakæ ka vøleŋ aye hærwi ada tâ tæra næte anda nækar tæ neŋ, nøyay næte. ²³Neŋ madzapa eye ta næteye anda nækar nakæ madzapa eye tæ neŋ aye hærwi ada tâ tæra næte, ada ndo i mândzibæra hay tâ sær na, nækar ka slæra ga ahaya ada ka wudâ tay ha anda nakæ ka wudâ neŋ aye.

²⁴«Bæba, a seŋ na, ndo neheye ka vøleŋ tay ha a hælaj aye na, ta ndziye ma tæv nakæ na ta ndziye mæ dæma aye dærmak hærwi ada tâ ŋgatay a mæzlaḅ ga. Ka wudâ ga na, kwa ahæl nakæ mândzibæra andaya zuk bay aye ada hærwi niye ka vøleŋ mæzlaḅ aye.

²⁵ «Bəba ga nəkar na, ndo i dedek. Ndo i mändzibəra hay tə sər kar ha bay. Ane tuk na, neḡ na sər kar ha ada ndo neheye mə həlay ga aye tə sər maa sləra ga ahaya na, nəkar. ²⁶ Tə sər kar ha na, hərwı ga ada ta səriye kar ha hərwı ga dərmak hərwı ada tã wudã siye i ndo mekeləḡ eye hay andza nakə ka wudã ga aye ada neḡ dərmak nã ndza mə dərev tay.»

18

Tə gəs na Yesu

Mata 26.47-56; Markus 14.43-50; Luka 22.47-53

¹ Yesu a ndəv ha mađuwulay naha me a Mbəlom na, a həl bo ta gawla hay, ti ye a diye i magayam wuray tə zalay Sedroḡ. Ka təv niye na, dədaḡ andaya ta zəv a dəma gərdaf hay. Tsa na, ti ye a dəma ta gawla ḡgay hay. ² Yudas ndo nakə a ge daf ka Yesu aye a sər təv eye niye. A sər na, hərwı Yesu ta gawla ḡgay hay ti yawa a dəma.

³ Yudas a ye a dədaḡ niye ta sidzew i Roma hay, tə siye i sidzew neheye ta tsəpawa gay i mədəslyay ha gər a Mbəlom. Maa slər tay naha na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ada ta Farisa hay. Ti ye na, tə wu i həlay hay, ta lalam tay hay ada siye ta dəv ako. Maa həl tay naha na, Yudas.

⁴ Azlakwa bay Yesu na, ba kə sər wu nakə ma ta giye bo tə neḡgeye. Mazlambar faya ta ndisliye naha ka təv tay na, Yesu a həndzəd naha ka təv tay. A tsətsah fataya, a gwadatay: «Ka pəlum way?»

⁵ Ta mbəday faya, tə gwaday: «Nəmaa pəla Yesu ndo i Nazaret.»

Yesu a gwadatay: «Yesu na, neḡ eye.»

Yudas ndo nakə a gatay daf ka Yesu aye malətsa eye ka təv i sidzew niye hay.

⁶ Tə tsəne i Yesu nakə a gwadatay: «Yesu na, neḡ eye» ta ma ta dəba, tə dəd ka dala tolololo.

⁷ Yesu a tsətsah fataya sa, a gwadatay: «Ka pəlum way?»

Tə gwad: «Yesu ndo i Nazaret.»

⁸ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Ba na gwadakum Yesu na, neḡ tsiy. Tadə ka pəlum neḡ na, gərüm tay ha siye i ndo hay, tã ye wu tay.»

⁹ Andza niye, wu nakə Yesu a tsik aye na, ma giye bo andza nakə a tsik aye. A gwad:

«Bəba, ndo neheye ka vələḡ tay ha a həlay aye na, kwa nəte kə dze fagaya abəra bay.»

¹⁰ Simoḡ Piyer na, maslalam andaya faya. A ḡgwadaw maslalam ḡgay niye a fay ha a ndo i məsler i bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom. A dəsay na zləm i həlay i mənday fats ka dala. Ndo i məsler niye tə zalay na, Malkus.

¹¹ Ane tuk na, Yesu a gwaday a Piyer: «Ma ha maslalam yak a gay ḡgay eye. Dəretsətseh nakə Bəba a vələḡ aye na, na siye bədaw?»

¹² Sidzew niye hay ta bəy tay ada ta ndo neheye ta tsəpawa gay i mədəslyay ha gər a Mbəlom aye, tə gəs na Yesu. Tsa na, tə dzawa na.

Sidzew hay ti ye ha Yesu a gay i Han

¹³ Tə lah mede ha Yesu na, a gay i Han təday. Han na, neḡgeye mese i Kayif. Anəke ka viye niye na, Kayif neḡgeye bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom. ¹⁴ Kayif na, ndo nakə a gwadatay a bagwar i Yahuda hay: «Tə bəmalə nakə ndo hay tebiye ta dziye na, ḡgama ndo nəte mã mət.»

Piyer a day bərakəzəḡ a Yesu

Mata 26.69-70; Markus 14.66-68; Luka 22.55-57

¹⁵ Simoḡ Piyer ta gawla i Yesu neḡged nəte ta zəḡgal na Yesu. Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom a sər na gawla i Yesu niye neḡged eye. Hərwı niye neḡgeye na, ti ye a dalamətagay i bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom tə Yesu salamay. ¹⁶ Ane tuk na, Piyer neḡgeye na, a ndza ma bəra, slər ka həlay i məged i dalamətagay niye. Gawla i Yesu niye bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom a sər na aye na, a maw. A yaw ka təv i dem nakə faya ma tsəpiye məged aye a tsikay me a dem niye hərwı ada mã vəlay tsəved a Piyer. Piyer a fəlakwa a dalamətagay tuk.

¹⁷ Ahəl nakə faya ta diye na, ḡgwəs nakə a gawa məsler mə gay i ndo məvəlaway wu a Mbəlom aye, a gwaday a Piyer: «Nəkar na, gawla i ndo nakay dərmak ba?»

Piyer a mbəday faya a gwaday: «A'ay neḡ na, gawla ḡgay bay!»

¹⁸ Mətasl a ge haladzay. Hərwı niye ndo i məsler hay ta ndo neheye ta tsəpawa gay i mədəslyay ha gər a Mbəlom ta vat ako. Nəteye mandza eye faya. Piyer neḡgeye

mandza eye ka ako niye dærmak ta næteye dziye.

Bagwar i ndo mæwælaway wu a Mbælom a tsætsah ka Yesu

Mata 26.59-66; Markus 14.55-64; Luka 22.66-71

¹⁹ Ma dæba aye na, bagwar i ndo mæwælaway wu a Mbælom a tsætsah ka Yesu ka gær i gawla ngay hay ada ka matætike ngay nakæ a tætikawa aye.

²⁰ Yesu a mbæday faya a gwaday: «Na tsikawatay bazlam parakka kame i ndo hay tebiye. Na tætikawatay a ndo hay na, mæ gay i maduwule me ada mæ gay i mædæslay ha gær a Mbælom ma tæv nakæ Yahuda hay tæ hayawa gær a dæma aye. Na tsik wuray dæda ta mækal bay. ²¹ Ada ka tsætsahiye fagaya bazlam na, hærwi mey? Wu nakæ na tsikawa aye na, tsætsah ka ndo neheye tæ tsæne aye. Næteye na, tæ sær wu nakæ na tsik aye.»

²² Yesu a tsik andza niye na, kwayanña ndo næte mæ walaj i ndo matsæpe gay i mædæslay ha gær a Mbælom a fay a Yesu. A gwaday: «Ta mbædaway ka bazlam a bagwar i ndo mæwælaway wu a Mbælom na, andza niye daw?»

²³ Yesu a gwaday a ndo niye: «Kæ ge na tsik wu nakæ lele bay aye na, dæ ha wu nakæ na tsik lele bay aye. Tadæ na tsik lele na, ka kæd ga hærwi mey?»

²⁴ Tsa na, Han a slær ha Yesu a gay i Kayif bagwar i ndo mæwælaway wu a Mbælom. Ti ye ha Yesu na, madzawa eye huya.

Piyer a dæy bærakæzanj a Yesu sa

Mata 26.71-75; Markus 14.69-72; Luka 22.58-62

²⁵ Ahæl nakæ ti ye ha Yesu a gay i Kayif aye na, Piyer neŋgeye ma dalamætagay, mandza eye ka ako. Ta tsætsah faya, tæ gwaday: «Nækar na, gawla i ndo nakay dærmak bædaw?»

Piyer a dæy bærakæzanj a Yesu, a gwad: «A'ay, neŋ gawla ngay bay!»

²⁶ Ndo mæ walaj i ndo i mæsler i bagwar i ndo mæwælaway wu a Mbælom andaya ka tæv eye niye. Ndoweeye niye na, gwala i ndo nakæ Piyer a dæs faya abæra zlæm ahæl nakæ tæ gæs na Yesu aye. A gwaday: «Nækar na, gawla ngay. Na ngataka nækurom tæ Yesu ma dædanj bædaw?»

²⁷ Ane tuk na, Piyer a dæy bærakæzanj a Yesu sa, a gwaday: «A'ay, neŋ bay!»

Piyer a ndæv ha mætsike andza niye na, kwayanña dzagulok a zlaha.

Yesu kame i Pilat

Mata 27.1-2,11-14; Markus 15.1-5; Luka 23.1-5

²⁸ Dære a tsæda pærik i mekedæ na, tæ ma ahaya Yesu abæra mæ gay i Kayif. Ti ye ha a gay i Pilat ndo i sik i bæy i Roma hay. Ane tuk na, bæy i Yahuda hay ta fælækwa a gay i Pilat bay. Ti ye a dæma bay na, hærwi a satay mændze tsædanja ada ta sliye faya mænde wu mænday i Pak.

²⁹ Hærwi niye Pilat ndo i sik i bæy i Roma hay, a yaw abæra mæ gay. A yaw ka tæv tay, a tsætsah fataya, a gwadatay: «Ka gæsum ahaya ndo nakay na, a gakum mey?»

³⁰ Ta mbæday faya, tæ gwaday: «Tadæ kæ ge mænese bay na, næmaa gæsaka ahaya daw?»

³¹ Hærwi niye Pilat a mbædatay faya, a gwadatay: «Kæ ge andza niye na, bo kurom eye dum ha ta gumay sariya andza nakæ bazlam kurom mapala eye a tsikakum aye.»

Ta mbæday faya, tæ gwaday: «Næmay na, tsæved may andaya mæge sariya i mækadæ ndo bay.»

³² Andza nakay bazlam nakæ Yesu a tsik ahæl niye a ge bo aye. Ba kæ dæ ha mæmæte ngay nakæ ma ta mætiye.

³³ Pilat a mbæda gær a gay. A ye naha a zalayaw a Yesu, a tsætsah faya, a gwaday: «Nækar na, bæy i Yahuda hay dedek daw?»

³⁴ Yesu a mbæday faya, a gwaday: «Ka tsik andza niye na, bo yak eye ka dzala tsukufu, siye i ndo hay tæ tsikaka daw?»

³⁵ Pilat a gwaday: «Ka tsikeŋ andza niye na, neŋ Yahuda hay tædew? Maa gæsa kar ahaya na, ndo yak hay ta bagwar hay i ndo neheye tæ wælaway wu a Mbælom aye bæna neŋ tædew? Tæ gæsa kar ahaya na, ka ge na, mey?»

³⁶ Yesu a mbæday faya, a gwaday: «Bæy ga na, ka mændzibæra nakay bay. Tadæ bæy ga ka mændzibæra nakay na, ndo i mæsler ga hay ta giye væram hærwi ada ndæray mâ gæs ga mæwælaway ga ha a bæy i Yahuda hay bay. Ane tuk na, bæy ga na, ka mændzibæra nakay bay.»

³⁷ Pilat a gwaday: «Azlakwa nækar na, bæy daw?»

Yesu a gwaday: «Maa tsik na, nækar. Neŋ bæy dedek. Tæ wa ga, na yaw ka mændzibæra

na, ka mæde ha dedek. Ndo neheye tæ sær dedek aye na, ta tæmiye bazlam ga.»

³⁸Pilat a gwaday a Yesu: «Dedek na, wuye mey?»

Tæ gay sariya a Yesu i makæde
Mata 27.15-31; Markus 15.6-20; Luka 23.13-25

Pilat a tsik bazlam ngay niye na, a yaw abæra mæ gay sa. A ye ka tæv i bøy i Yahuda niye hay ma bæra aye. A gwadatay: «Nerj na, na huta faya abæra mænese bay. ³⁹ Ane tuk na, a say a kule kurom, nâ gærakum ha ndo i danjgay nôte hærwi magurlom i Pak. A sakum nâ gærakum ha na, bøy i Yahuda hay daw?»

⁴⁰ Tæ tsæne andza niye na, ta wuda ta magala, tæ gwad: «Gæramay ha na, Barabas bæna nenjeyeye bay!»

Azlakwa Barabas na, ndo i galak düh.

19

¹ Pilat a vølatay tsæved a sidzew hay tæ gæs na Yesu ada tã ndaþa na ta mandalaþa.

² Sidzew hay tæ dæsaw dak tæ slapa na ka bo, ta pay a gær a Yesu andza dzagwa i bøy. Tæ kalay ka bo peteked ndozza eye. ³ Tsa na, ta hændzæd naha ka tæv ngay, tæ gwaday: «Zay daw, bøy i Yahuda hay!» Tæ fay ka maholom.

⁴ Pilat a yaw abæra mæ gay sa, a gwadatay a ndo hay: «Tsænum tæday! Na gasakuma ahaya Yesu abæra. Særum ha nerj na, na huta faya abæra mænese bay.»

⁵ Tæ gasa ahaya Yesu abæra tuk. Dzagwa i dak mæ gær ada peteked ka bo ndozza. Pilat a gwadatay: «Ndo nakay na, anarj!»

⁶ Bagwar hay i ndo neheye tæ vølaway wu a Mbølom aye ta ndo matsæpe gay i mædaslay ha gær a Mbølom hay tæ ngatay a Yesu na, tæ pa bo ka mawude ta magala. Tæ gwad: «Dar na ka mayako mazlømbada eye! Dar na ka mayako mazlømbada eye!»

Ane tuk na, Pilat a gwadatay: «Bo kurom eye gæsuum na ada kã yum kã darum na ka mayako mazlømbada eye. Nerj na, na huta faya mænese bay.»

⁷ Bøy i Yahuda hay ta mbøday naha faya, tæ gwaday: «Nømay na, bazlam may mapala eye andaya, ada andza bazlam may mapala eye a tsik na, kutorj makæde na, hærwi a gwad: “Nerj na, Wawa i Mbølom.”»

⁸ Pilat a tsæne bazlam tay neheye faya ta tsikiye na, a dzædzar haladzay. ⁹ A fæløkwa

a gay sa, a ye naha a tsætsah ka Yesu, a gwaday: «Ka yaw na, mænggay?»

Ane tuk na, Yesu ka mbøday faya bay.

¹⁰ Andza niye Pilat a gwaday: «A saka mætsikerj me a nerj bødaw? Nerj na, gædarj ga andaya mægær kar ha ada gædarj ga andaya madere kar ka mayako mazlømbada eye na, ka sær tæbødew?»

¹¹ Yesu a mbøday faya, a gwaday: «Kæ ge Mbølom kæ vølaka ga ha a hølay bay na, ka sliye faya mægerj wuray kwa tsekwerj bay tebiye. Hærwi niye ndo mægæsa ga ahaya mævølaka ga ha a hølay na, mænese ngay a ze i yak.»

¹² Ka tæv eye niye kwayarjja na, Pilat a pøla tsæved mægær ha Yesu. Ane tuk na, bøy i Yahuda hay ta wuda ta magala, tæ gwad: «Ka gær ha ndo nakay na, nækær dzam i bøy i Roma sa bay. Nðoweye kæ gwad nenjeyeye bøy na, nenjeyeye ndo mæne dære i bøy i Roma.»

¹³ Pilat a tsæne bazlam tay niye hay na, a ye ahaya Yesu abæra. A ye ka tæv nakø dala eye madæzla eye tæ beleler aye. Tæ bazlam i Yahuda hay na, Gabata. A ndza ka tæv niye hærwi mæge sariya. ¹⁴ Pat niye na, pat i luma i dezele, mazlambar mægærhæpat. Ada hølay i magurlom i Pak.

Pilat a gwadatay a Yahuda hay: «Bøy kurom anarj.»

¹⁵ Ane tuk na, tæ tsæne bazlam i Pilat niye na, tæ pa bo ka mawude, tæ gwaday: «Kæd! Kæd! Dar na ka mayako mazlømbada eye!»

Pilat a gwadatay: «Nâ dar na bøy kurom ka mayako mazlømbada eye daw?»

Bagwar hay i ndo neheye tæ vølaway wu a Mbølom aye ta mbøday faya: «Bøy may na, bøy i Roma nôte ngwerj.»

¹⁶ Andza niye, Pilat a vølatay ha Yesu a hølay a sidzew hay hærwi ada tã ye tã dar na ka mayako mazlømbada eye.

Ta dar na Yesu ka mayako mazlømbada eye

Mata 27.32-44; Markus 15.21-32; Luka 23.26-43

Sidzew hay ti ye ha Yesu mata kæde na. ¹⁷ Yesu a zla mayako mazlømbada eye niye ta ta dariye na faya aye, a ye ahaya abæra ma wuzlah gay. A ye ha a tæv nakø tæ zalay Tæv i Møtasl i Gær aye. Tæ zalay tæ bazlam i Yahuda hay na, Golgwata. ¹⁸ Mø dæma na, sidzew hay ta dar na Yesu ka mayako

mazlɔmbadɔ eye. Ta dar naha ndo hay sulo ka mayako mazlɔmbadɔ eye ka tsakay i Yesu, nɔte tɔ hɛlay i mɔnday, nɛnged tɔ hɛlay i gula, Yesu ma wuzlah.

¹⁹ Pilat a watsa bazlam ŋgay nakɛ tɔ kɛd na faya ka palalam. A law zal ka gɛr i Yesu. A watsa na, a gwad: «Yesu ndo i Nazaret, bɛy i Yahuda hay.»

²⁰ Yahuda hay haladzay tɔ dzangawa bazlam niye mawatsa eye, hɛrwi tɔv nakɛ ta dar faya Yesu aye na, bɛse ta wuzlah gay. Ada wu niye tɔ watsa aye na, tɔ bazlam i gɛma hay wal mahkar: Tɔ bazlam i Yahuda hay, i Roma hay ada ta Garek hay.

²¹ Bagwar hay i ndo neheye tɔ vɛlaway wu a Mbɛlom aye tɔ dzanga bazlam niye na, ti ye ka tɔv i Pilat, tɔ gwaday: «Ka watsa faya “Bɛy i Yahuda hay” meriye. Watsa faya na: “Ndo nakay a gwad: Neŋ na, bɛy i Yahuda hay.”»

²² Pilat a gwadatay: «Wu nakɛ neŋ na watsa aye na, ma ndziye andza niye.»

²³ Sidzew hay ta dar na Yesu ka mayako mazlɔmbadɔ eye na, tɔ zla peteked ŋgay aye. Ta ŋgɛna ha fad, kwa way a zla nɔte. Tɔ zla mɛkelkabo ŋgay nakɛ manŋara eye andza niye mɛmbele andaya faya bay aye sa. ²⁴ Tɔ tsik mɛ walaŋ tay, tɔ gwad: «Peteked nakay na, kɛ ŋguradakwa ha bay. Ane tuk na, gakwa faya tsakwal hɛrwi mɛsɛre ha mata zle na, way.»

Andza niye, wu nakay a ge bo aye na, andza nakɛ mawatsa eye mɛ Derewel i Mbɛlom aye, tɔ gwad:

«Ta ŋgɛna ha peteked ga mɛ walaŋ tay ada tɔ ge faya tsakwal ka mɛkelkabo ga.* »

Wu nakɛ sidzew hay tɔ ge aye na, anaŋ.

²⁵ Bɛse ta tɔv i mayako niye mazlɔmbadɔ eye ta dar faya Yesu aye na, may i Yesu ta malamari i may ŋgay, Mari ŋgwas i Kɛlopas ada ta Mari nakɛ a yaw ma gɛma i Magɛdala aye, nɔteye malɛtsa eye ka tɔv eye niye.

²⁶ Yesu a ŋgatay a may ŋgay ta gawla ŋgay nakɛ a wudɔ na haladzay aye. A gwaday a may ŋgay: «May ga, wawa yak anaŋ.»

²⁷ Ma dɛba aye a gwaday a gawla ŋgay niye a wudɔ na haladzay aye: «May yak anaŋ.»

Pat eye niye gawla i Yesu niye a wudɔ na haladzay aye a zla na Mari a gay ŋgay.

Mɛmɔte i Yesu

Mata 27.45-56; Markus 15.33-41; Luka 23.44-49

²⁸ Ma dɛba eye na, Yesu a sɛr ha wu nakɛ Mbɛlom a slɛra ahaya faya mɛge aye na, ka ndɔv tebiye tuk. Yesu a gwad: «Yam a geŋ.» A tsik andza niye hɛrwi ada wu nakɛ tɔ dzangawa mɛ Derewel i Mbɛlom aye mɛ ge bo.†

²⁹ Gɛzla wuray andaya maraha eye tɔ wuye andaya guyakaka. Sidzew niye hay tɔ zla wuye kofkoffa, tɔ tɛlaka a wu niye. Tsa na, ta hak na a mayako. Tɔ pay naha ka bazlam a Yesu.

³⁰ Yesu a dɛvɛtse wu niye na, a gwad: «Wu tebiye ka ndɔv!»

Gɛr ŋgay a kal gɛzuk. Tsa na, a mɛt.

Sidzew nɔte a gay naha suwal a Yesu a dzɛham

³¹ Tɔ kɛd na Yesu na, pat i mɛhɛne mɛ gay i mazɛzukw bo. Pat i mazɛzukw bo eye niye na, a ze ha siye hay, hɛrwi magurlom andaya pat eye niye. Hɛrwi niye a satay a bɛy i Yahuda hay mɛdahaŋ mɛ ndza ka mayako mazlɔmbadɔ eye pat i mazɛzukw bo bay. Ti ye ta tsɛtsah ka Pilat mɛ vɛlatay tsɛved ka mɛhɛbe sik i ndo niye hay ada mɛzla ahaya abɛra ka mayako.

³² Tsa na, sidzew hay ti yaw ka tɔv i ndo neheye ta dar ka mayako mazlɔmbadɔ eye tage Yesu aye. Tɔ hɛbay ha sik a ndo makurɛ eye. Tsa na, tɔ hɛbay ha a ndo nɛnged. ³³ Tɔ ndisl ka tɔv i Yesu na, ta zɛba faya na, kɛ mɛt tsiy. Nɛngɛye na, ta hɛbay ha sik ŋgay hay tɔbey. ³⁴ Ane tuk na, ndo nɔte mɛ walaŋ i sidzew hay a ye naha a tɛz na dzɛham i Yesu ta suwal. Kwayanŋa bambaz ta yam ta mbɛdaw.

³⁵ Neŋ nakɛ na watsa na bazlam neheye na, na ŋgatay tɔ dɛre ga ada wu nakɛ na watsa aye na, dedek eye. Na ŋgatay tɔ dɛre ga, na sɛr ha na tsik na, dedek. Na watsa na, hɛrwi ada nɛkurom dɛrmak kɛ dzalum ha faya.

³⁶ Wu neheye a ge bo na, hɛrwi ada wu nakɛ mawatsa eye mɛ Derewel i Mbɛlom aye mɛ ge bo, a gwad: «Mɛtasl ŋgay hay na,

* 19:24 Dɛmes hay 22.19. † 19:28 Dɛmes hay 22.16, 69.22. ‡ 19:36 Madayaw abɛra ma Ezipt 12.46, Mɛpesle 9.12. § 19:37 Zakari 12.10.

kwa nôte ta hæbiye ha bay.[‡]» ³⁷Tə watsa mə 'Derewel i Mbəlom sa, tə gwad: «Ta ta zəbiye na, ka ndo nakə ta təzay na aye.»[§]

*Yusufa ta Nikodem tə pa Yesu a bəd
Mata 27.57-61; Markus 15.42-47; Luka 23.50-*

56

³⁸Ndoweye andaya tə zalay Yusufa, nenjeye ndo i gəma i Arimate. Nenjeye gawla i Yesu, ane tuk na, ta məkal, hərwi a dzədzar ta bəy i Yahuda hay. A ye a tsətsah tsəved məzle mədaharj i Yesu ka Pilat. A ye a tsətsah na, Pilat a gwadəy faya ayaw. Yusufa a maw, a zla na mədaharj i Yesu.

³⁹Nikodem ndo nakə a ye ka təv i Yesu ta həvad aye, a ye naha dərma. Nenjeye a zla naha mal madzapa eye a ze huŋja. Wuye niye hay tebiye ma giye kilo kuro mahkar.

⁴⁰Yusufa ta Nikodem nətəye salamay tə zla mədaharj i Yesu. Tə mbəkwa ta rəkwat ada ta wats faya mal niye hay huŋja eye andza nakə Yahuda hay tə gawa ahəl nakə tə lawa mədaharj hay aye.

⁴¹Ma təv niye ta dar na Yesu ka mayako mazləmbadə eye na, guvah andaya. Ma guvah niye na, tsəvay wəfəye mala eye mə dəma. Ta pa a dəma mədaharj dādə zuk bay.

⁴²Pat eye niye na, pat i mələve bo i pat i mazəzək bo i Yahuda hay ada tsəvay niye na, bəse. Hərwi niye Yusufa ta Nikodem tə zla Yesu tə pa na a tsəvay.

20

Tsəvay kəriye

Mata 28.1-8; Markus 16.1-8; Luka 24.1-12

¹Pərik i mekedə pat i luma i sidzew na, Mari i Magadala a ye ka me tsəvay. A ye na, həvad mə dəma mba, dərə a zəba bay. Ta dərəzl ka tsəvay niye na, tə beber bagwar eye. Mari a ye naha na, beber madərəzla eye ka tsəvay sa bay, ta həndək faya abəra.

²Mari a ŋgatay andza niye na, a hway ka təv i Simoŋ Piyer ta gawla nakə Yesu a wudə na haladzay aye. A ye naha a gwadatay: «Bəy Maduwerj andaya ma tsəvay sa bay, ta zla na. Ada nəmaa sər təv nakə tə pa na a dəma aye bay.»

³Tsa na, Piyer ta gawla i Yesu niye nenjed eye tə lətse, ti ye ka tsəvay niye. ⁴Nətəye salamay ta hway ka me tsəvay. Ane tuk na, gawla i Yesu niye nenjed eye a hway bəse a ze Piyer. Nenjeye a lah məndisle ka tsəvay.

⁵A ndisl ka tsəvay na, a zəba dərə a dəma zərəd. A ŋgatay na, a peteked neheye tə mbəkwa na Yesu aye mə dəma. Ane tuk na, kə fələkwa a dəma bay.

⁶Simoŋ Piyer na, a ndisl naha ma dəba. A ye naha a fələkwa a tsəvay, a zəba ka peteked neheye tə mbəkwa na Yesu aye na, mə dəma. ⁷Piyer a zəba ka peteked nakə ta nduday ha gər a Yesu aye dərma. Peteked niye na, madzapa eye tə siye hay bay. Mapada eye, təv ŋgay wal.

⁸Tsa na, gawla i Yesu nenjed eye, ndo nakə a lah naha kurre, a fələkwa a tsəvay dərma. A zəba faya andza niye na, a dzala ha. ⁹Gawla i Yesu hay na, wu nakə mə 'Derewel i Mbəlom a tsik, a gwad Yesu na, kutoŋ ma lətseweye abəra ma mədaharj aye na, ta sər zuk bay.

¹⁰Tsa na, gawla i Yesu niye sulo eye ta mbədə gər a mətəgay.

*Yesu a bəzay ha bo a Mari i Magadala
Mata 28.9-10; Markus 16.9-11*

¹¹Mari nenjeye na, malətse eye ma bəra bəse ka təv i tsəvay faya ma tuwiye. Faya ma tuwiye na, a rəh ha gər a tsəvay, a zəba dərə a dəma. ¹²A ŋgatay naha a gawla i Mbəlom hay sulo tə peteked ka bo kudəkudek. Nətəye mandza eye ka təv nakə tə pa faya mədaharj i Yesu aye. Nenjed ta diye i gər ada nenjed ta diye i sik. ¹³Gawla i Mbəlom niye hay sulo aye ta tsətsah ka Mari, tə gwadəy: «Ŋgwas niye, ka tuwa mey?»

Mari a mbədətay faya, a gwadatay: «Na tuwa na, hərwi ta zla na Bəy Maduwerj ga ada na sər təv nakə tə pa na a dəma aye bay.»

¹⁴Mari a ndəv ha mətsike andza niye na, a mbədə bo, a ŋgatay a Yesu malətse eye ka təv niye. Mari a sər ha nenjeye bay.

¹⁵Yesu a tsətsah faya, a gwadəy: «Ŋgwas ka tuwa mey? Ka pəla way?»

Mari a dzala mə gər ŋgay na, ma giye na, ndo i guvah. Hərwi niye a gwadəy: «Sadzak bay, kə ge maa zla na nəkar na, dərj ha təv nakə ka pa na a dəma aye. Na diye na ta zla ahaya.»

¹⁶Yesu a gwadəy: «Mari!»

Mari a mbədə me ka təv ŋgay, a gwadəy tə bazlam i Yahuda hay: «Rabonil!» Andza məgwede: «Miter gal!»

¹⁷ Yesu a gwadáy: «Kâ lemeñ bay, hærwi na tsal ka tøv i Bæba ga zuk bay. Ane tuk na, do gwadatay a malamár ga hay na, na tsaliye ka tøv i Bæba ga, neñgeye Bæba kurom dærmak, Mbælom ga, neñgeye Mbælom kurom dærmak.»

¹⁸ Tsa na, Mari i Magædala a ye ka tøv i gawla i Yesu hay. A ye a gwadatay: «Na ñgatay a Bøy Maduweñ kway!» A tækæratay wu nakæ Yesu a tsikay aye.

Yesu a bæzatay ha bo a gawla ñgay hay
Mata 28.16-20; Markus 16.14-18; Luka 24.36-49

¹⁹ Ta huwa eye niye pat i luma i sidzew, gawla i Yesu hay nôteye mahaya gær eye mæ gay. Ta dæræzl ka bo a gay lele hærwi ta dzædzar ta bøy i Yahuda hay.

Tsa na, Yesu a ye naha slekærtik a wuzlah tay. A gwadatay: «Zay mâ ndza fakuma!»

²⁰ A tsikatay andza niye na, a bæzatay ha vavay nakæ ka hælày ñgay hay ada ka dzæham ñgay aye. Gawla ñgay hay tæ ñgatay andza niye na, dærev tay a ñgwasa haladzay hærwi tæ ñgatay a Bøy Maduweñ.

²¹ Yesu a gwadatay sa: «Zay mâ ndza fakuma! Andza nakæ Bæba a slæra ga ahaya aye na, neñ na slæriye kurom dærmak.»

²² Ma dæba i bazlam ñgay niye na, a væzl fataya, a gwadatay: «Tæmum Mæsæfære Tsædænña eye! ²³ Ndo neheye ka pæsumatay ha mezeleme tay hay aye na, Mbælom ma pæsatæye ha mezeleme tay hay. Ndo neheye ta kærah mæpæse ha mezeleme aye na, Mbælom ma kærahiye mæpæsatay ha mezeleme tay dærmak.»

Yesu a bæzay ha bo a Tomas

²⁴ Tomas nakæ tæ zalay Mawsa neñgeye nôte mæ walañ i gawla i Yesu. Azlakwa bay ahæl nakæ Yesu a ye a bæzatay ha bo a gawla ñgay aye na, neñgeye andaya bay. ²⁵ Siye i gawla i Yesu hay tæ gwadáy: «Næmaa ñgatay a Bøy Maduweñ.»

Ane tuk na, Tomas a mbædatay faya, a gwadatay: «Na ñgatay a vavay i mbælak i poñte ka hælày ñgay bay, na pa wur hælày ga a bæd i poñte bay ada na pa wur hælày ga a bæd i suwal nakæ ka dzæham ñgay aye bay na, na dzaliye ha faya bay.»

²⁶ A ndza ma dæba eye luma nôte na, gawla i Yesu hay tæ haya gær sa. Pat eye niye na,

Tomas andaya ta nôteye tuk. Ta dæræzl na mæged lele. Yesu a ye naha a lætse a wuzlah tay, a gwad: «Zay mâ ndza fakuma!»

²⁷ Tsa na, a gwadáy a Tomas: «Tælækaw wur hælày kanañ ada zæba ka hælày ga hay. Zlaw hælày yak ada tælækaw a dzæham ga. Gær ha mædzele gær sulo sulo, dzala ha ka neñ nôte ñgweñ.»

²⁸ Tomas a mbæday faya, a gwadáy: «Ta dedek, nækar na, Bøy Maduweñ ga ada Mbælom ga.»

²⁹ Yesu a gwadáy: «Ka dzala ha ka neñ na, hærwi nakæ ka ngeteñ aye. Mængwese ka ndo neheye tæ dzala ha ka neñ ze mængeteñ aye.»

³⁰ Yesu a ge masuwayañ siye hay haladzay kame i gawla ñgay hay. Ane tuk na, na watsa tay ha a derewel nakay bay. ³¹ Na watsa wu neheye na, hærwi ada kâ dzalum ha Yesu neñgeye na, Kæriste, neñgeye Wawa i Mbælom, ada ka hutumeye sifa ma neñgeye hærwi ka pum mædzal gær ka neñgeye.

21

Yesu ka me i dælov i Tiber

¹ Ma dæba aye na, Yesu a bæzatay ha bo a gawla ñgay hay sa. A bæzatay ha bo na, ka me i dælov i Tiber*. A bæzatay bo na, kækay?

² Pat eye niye siye i gawla i Yesu hay nôteye ka tøv manôte eye. Nôteye na, Simoñ Piyer, Tomas nakæ tæ zalay Mawsa aye, Nataniyel ndo i gæma i Kana ka dala i Galile, wawa i Dzebede hay ada tæ siye i gawla i Yesu hay sulo.

³ Simoñ Piyer a gwadatay: «Na diye na ta gæsiye kælef.»

Siye hay tæ gwadáy: «Næmay dærmak næmaa diye, takwa dziye.»

Tsa na, tæ hæl bo ti ye, tæ tsal a kwalalan i yam. Ta dazlay a mægæse kælef. Ane tuk na, ta hævad eye niye na, ta gæs kælef kwa nôte bay tebiye.

⁴ Dære a dazlay a mætsedé na, Yesu a ye naha a lætse ka me i dælov niye. Ane tuk na, gawla ñgay hay ta sær ha Yesu bay. ⁵ Tsa na, Yesu a gwadatay: «Ka gæsum kælef daw, wawa ga hay?»

Ta mbæday faya, tæ gwadáy: «A'ay!»

* 21:1 Tiber: Mæzele mekeleñ eye i dælov i Galile.

⁶ Yesu a gwad̄atay: «Kalum gadar̄ ta diye i h̄alay i m̄anday kurom t̄oday, ka ḡasumaweye.»

T̄o kal gadar̄ a yam na, t̄o ḡas k̄alef haladzay. T̄o m̄ba faya m̄avahaw gadar̄ ab̄era ma yam bay.

⁷ Tsa na, gawla i Yesu nak̄e Yesu a wud̄a na haladzay aye a gwad̄ay a Piyer: «Nakay na, B̄ay Maduwer̄j!»

Simon̄j Piyer a ts̄one andza niye: «Nakay na, B̄ay Maduwer̄j» na, a zla peteked̄ nḡay a kal ka bo h̄erwi b̄a ka tsoloka ka bo ab̄era. Tsa na, a kal ha bo a yam. ⁸ Gawla i Yesu siye hay t̄o maw ta kwalalar̄j i yam ta m̄avaha ahaya gadar̄ niye maraha eye t̄o k̄alef aye. N̄oteye h̄abe na, d̄orej t̄o d̄akal bay. Ta ze ka bo ab̄era na, dal tsa.

⁹ T̄o ndislew, t̄o mb̄ezlaw ka dala na, t̄o nḡatay a ako ka t̄ov eye niye k̄alef faya ada pej̄ andaya d̄ermak. ¹⁰ Yesu a gwad̄atay: «H̄olumaw ab̄era ka k̄alef kurom niye hay ka ḡasumaw aye, f̄okakwa.»

¹¹ Simon̄j Piyer a tsal a kwalalar̄j i yam. A ye naha, a vaha ahaya gadar̄ niye maraha eye t̄o k̄alef bagwar eye hay. K̄alef neheye na, n̄oteye temerre t̄o kuro kuro zlam ḡer eye mahkar. Gadar̄ niye kwa tsekwer̄j ka nḡazlah bay, ada azlakwa k̄alef m̄o d̄oma maraha eye haladzay.

¹² Yesu a gwad̄atay a gawla nḡay hay: «Dumara ndayakwa!» Ndo kwa n̄ote m̄o walar̄j tay ka ts̄atsah faya, k̄o gwad̄ay: «N̄akar way?» na, ka ts̄atsah bay. H̄erwi t̄o s̄er ha nengeye na, B̄ay Maduwer̄j.

¹³ Yesu a h̄endz̄od naha ka t̄ov tay, a zla a v̄olatay a gawla nḡay hay. A zla k̄alef d̄ermak a v̄olatay.

¹⁴ Kwa ah̄el nak̄e Yesu a l̄atsew ab̄era ma m̄adahar̄j aye, a b̄ezatay ha bo a gawla nḡay hay aye na, nakay na, mamahkar eye.

Yesu ta Piyer

¹⁵ Ma d̄aba i m̄onde d̄af na, Yesu a gwad̄ay a Simon̄j Piyer: «Simon̄j wawa i Yuhana, ka wud̄a ga a ze i ndo neheye d̄aw?»

Simon̄j Piyer a mb̄ad̄ay faya, a gwad̄ay: «Ayaw B̄ay Maduwer̄j! Ka s̄er ha na wud̄a kar segey.»

Yesu a gwad̄ay: «Gatay ḡer a wawa i t̄obar̄j ga hay lele.»

¹⁶ Yesu a ts̄atsah faya masulo eye sa, a gwad̄ay: «Simon̄j wawa i Yuhana, ka wud̄a ga d̄aw?»

Simon̄j Piyer a mb̄ad̄ay faya, a gwad̄ay: «Ayaw B̄ay Maduwer̄j, ka s̄er ha na wud̄a kar segey.»

Yesu a gwad̄ay: «Gatay ḡer a t̄obar̄j ga hay.»

¹⁷ Tsa na, a ts̄atsah mamahkar eye sa: «Simon̄j wawa i Yuhana ka wud̄a ga d̄aw?»

Yesu a masay ha a Piyer mamahkar eye: «Ka wud̄a ga d̄aw?» aye na, a ndalay. A mb̄ad̄ay faya, a gwad̄ay: «B̄ay Maduwer̄j, n̄akar na, ka s̄er wu tebiye. Ka s̄er ha na wud̄a kar!»

Yesu a gwad̄ay: «Gatay ḡer a t̄obar̄j ga hay. ¹⁸ Ner̄j faya na gwad̄akeye: S̄er ha na, ah̄el niye n̄akar gawla eye na, ka b̄arawa b̄azihud̄ t̄o h̄alay yak eye ada ka yawa na, a t̄ov nak̄e a saka aye. Ah̄el nak̄e ka ge guram aye na, ka ḡosiye na h̄alay ka mb̄elom, ada ndo mekeleḅ eye ma b̄arakeye na b̄azihud̄ ada ma diye kar ha a t̄ov nak̄e a saka bay aye.»

¹⁹ Yesu a tsik bazlam neheye na, a d̄ay ha m̄om̄ote nak̄e Piyer ma ta m̄otiye na, k̄okay. M̄om̄ote nḡay niye na, ma b̄aziye ha m̄ezlab̄ i Mb̄elom.

Tsa na, Yesu a gwad̄ay a Piyer: «Pej̄ b̄ezay.»

Yesu ta gawla nḡay nak̄e a wud̄a na aye

²⁰ Piyer a mb̄ada bo a z̄aba d̄ore a d̄aba na, a nḡatay a gawla i Yesu nak̄e Yesu a wud̄a na haladzay aye. Ah̄el niye, ah̄el nak̄e faya ta ndiye daf aye, maa h̄endz̄od̄ ka t̄ov i Yesu ada maa ts̄atsah: «B̄ay Maduwer̄j mata ge fakaya daf way?» na, nengeye.

²¹ Piyer a nḡatay na, a ts̄atsah ka Yesu, a gwad̄ay: «B̄ay Maduwer̄j, mata gay a nengeye mey?»

²² Yesu a mb̄ad̄ay faya, a gwad̄ay: «Tad̄a a seḅ m̄a ndza ka b̄era hus ah̄el nak̄e na maweye na, me yak faya mey tey? N̄akar na, peḅ b̄ezay!»

²³ Labara nakay a d̄ad̄atay a zl̄om a ndo m̄ape m̄adzal ḡer hay ka Yesu na, gawla i Yesu niye Yesu a tsik faya andza niye na, ma m̄otiye bay. Azlakwa Yesu k̄o gwad̄ay a Piyer ma m̄otiye bay na, k̄o tsikay bay. Ane tuk na, a gwad̄ay na: «Tad̄a a seḅ m̄a ndza ka b̄era hus ah̄el nak̄e na maweye na, me yak faya mey tey?»

²⁴ Wu neheye tebiye Yesu a ge aye na, maa d̄a ha ada maa watsa na, gawla i Yesu niye

Yesu a wuda na haladzay aye. Ada nāmaa sār ha na, wu neheye a dā ha aye na, dedék.

²⁵ Siye i wu neheye Yesu a ge na, nāteye haladzay. Tada ta watsa tebiye ka dērewel nāte ta nāte na, dērewel niye hay tāv ma slateye ka mändzibāra bay.

Derewel i məsler i ndo i maslaŋ hay Məfələkwe

Ka Luka na, Derewel i məsler i ndo i maslaŋ hay a tsik na, huya ka Labara Ŋgwalak eye. Faya ma tsikiye Yesu a slər tay ha ndo i maslaŋ hay kəkay, tə da ha bazlam ŋgay kwa a ŋgay. Tə da ha təday na, ma Zerozelem ada ma gəma neheye tə mbay naha aye, ada a dala neheye tə lawara na bəlay nakə tə zalay Mediterane aye. Ta ge na məsler nakə Yesu a vələtay aye (Luka 24.47-48; Derewel i ndo i maslaŋ hay 1.8).

Ka madazlay i derewel nakay na, Yesu a tsal ka tər i Mbəlom (1.9). Anəke na, neŋgeye andaya ka tər tay sa bay, ane tuk na, a slərəw Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a ndo i maslaŋ hay (Məsler hay 2). Məsəfəre niye a vələtay tsəved məde ha wu neheye bagwar eye Mbəlom faya ma giye, ada Məsəfəre Tsədəŋŋa eye faya ma həlaweye ndo wədeye hay ka məpe mədzal gər ka Yesu.

Hus ka madədo 12 na, Piyer ndo i maslaŋ i Yesu neŋgeye ndo nakə derewel nakay a tsik faya haladzay aye.

Gawla i Yesu hay tə hutawa dəretsətseh ta tər i bagwar i Yahuda hay andza Yesu (Madədo 3 hus ka 8).

Tə da ha Labara Ŋgwalak eye a ndo neheye Yahuda hay bay aye (Madədo 8 hus ka 12).

A dazlay ka madədo 13 na, Pol ndo i maslaŋ i Yesu a zəvay naha faya a Piyer. Yesu Kəriste a zalay a Pol (madədo 9). Madədo 13 hus ka 28 faya ma tsikiye ka mahəhele i Pol nakə a dawa ha Labara Ŋgwalak eye aye.

¹ A nəkər Tiyoofil, mə derewel ga nakə kurre na watsaka naha aye na, məsler i Yesu nakə a ge, tə matətike nakə a tətik tay ha ndo hay aye tebiye, na pasla a dəma, kwa ka madazlay i məsler ŋgay, ² hus ka mede ŋgay a mbəlom. Ahəl nakə ki ye ŋgway a mbəlom zuk bay aye na, kə datay ha wu hay ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a ndo neheye a pala tay andza ndo i maslaŋ hay aye.

Yesu a gwad ma slərəweye Məsəfəre Tsədəŋŋa eye

³ Ma dəba i məməte ŋgay na, kə lətsa abəra ma mədahəŋ ka bəzatay ha bo a ndo i maslaŋ ŋgay hay lele, a datay ha na, neŋgeye andaya. Kə ndza ka tər i gawla ŋgay hay məhəne kuro kuro fad. Ma məhəne niye kuro kuro fad eye na, a tsikawatay bazlam i Bəy i Mbəlom nakə ma ta ləviye.

⁴ Pat eye andaya Yesu faya ta ndiye wu mənday ta gawla ŋgay hay na, a gwadatay: «Kâ yum abəra ma Zerozelem zuk bay. Həbum wu nakə na gwadəkum Bəba Mbəlom a gwad ma vələkumeye. ⁵ Yuhana neŋgeye a dzəhəbawa tay ha ndo hay na, a yam. Ane tuk na, nəkurom na, ma məndze aza mba tsekwerj na, nəkurom ta dzəhəbiye kurom ha a Məsəfəre Tsədəŋŋa eye.»

Yesu a tsal a mbəlom

⁶ Ndo neheye ka tər i Yesu aye, ta tsətsah faya, tə gwadatay: «Bəy Maduwerj, ka ta matay ha bəy a ndo i Israyel hay na, pat eye niye daw?»

⁷ Yesu a mbədətay faya, a gwadatay: «Pat eye kəday na, mata sərə na, nəkurom bay. Mata tsike na, Bəba ga, neŋgeye nəte ŋgwerj gədaŋ ŋgay andaya məge. ⁸ Ane tuk na, ka ta hutumeye gədaŋ ahəl nakə Məsəfəre Tsədəŋŋa eye ma mbəzlaweye fakuma aye. Ka ta tərume ye ndo məde ha labara ga ma Zerozelem, ka dala i Yahuda, ka dala i Samari ada ka kokway i məndzibəra tebiye.»

⁹ Ma dəba i bazlam ŋgay niye hay na, a tsal ha a mbəlom. Ahəl nakə gawla ŋgay hay faya ta zəbiye faya na, pazlay a ŋgaha na abəra ka dərə tay.

¹⁰ Yesu faya ma tsaliye na, nəteye faya ta zəbiye naha faya huya. Tsa na, ndo hay sulo tə peteked kwedek kwedek eye hay ti yaw ka tər tay, ¹¹ tə gwadatay: «A nəkurom Galile hay, faya ka mətsumeye mazəbe dərə a magərmbəlom na, hərwı mey? Yesu na, ki ye fakuma abəra a mbəlom. Ma ta maweye na, andza nakə ka ŋgatumay, a ye fakuma abəra aye.»

Bərək i ndo i maslaŋ hay

¹² Ndo i maslaŋ i Yesu hay tə tsəne andza niye na, tə mbəzlaw abəra ma tsaholok niye tə zalay Mahəmba i Tetəfəz aye, ta mbəda gər a Zerozelem. Tsaholok niye na, bəse ta wuzlah hay. Mede abəra ma Zerozelem

a dəma na, ma sliye bəre nəte bay. ¹³ Ahəl nakə tə ndisl a Zerozelem aye na, ti ye naha tə tsal a gay nakə ka gər i gay nənğed aye. Tə ndzawa pat pat na, mə dəma. Məzele i ndo neheye tə ndzawa mə gay niye na, Piyer, Yuhana, Yakuba ta Añdərə, Filip ta Tomas, Bartelemi tə Mata, Yuda wawa i Alfe, Simonj ndo mäge vəram hərwi dala ɲgay* ada Yahuda wawa i Yakuba. ¹⁴ Nəteye tebiye tə hayawa gər pat pat, ta ɲgwas hay, ta Mari may i Yesu ada ta malamar i Yesu. Tə hayawa gər hərwi maduwulay naha me a Mbəlom.

Tə pa Matiyas a bəram i Yudas

¹⁵ Pat wuray na, ndo məpe mədzal gər hay ka Mbəlom tə haya gər. Nəteye tebiye ta giye na, temerre tə kuro kuro sulo. Piyer a lətse a wuzlah tay, a gwadatay: ¹⁶ «Malamar ga hay, wu nakə Məsəfəre Tsədəñña eye a tsik mə Dərewel i Mbəlom aye na, kə ge bo. A tsik tə bazlam i Davit. A tsik kurre ka Yudas nakə a təra ndo mədətay tsəved a ndo neheye tə gəs Yesu aye. ¹⁷ Yudas na, nənğeye nəte mə walañ may, kə huta məsler andza nəmay.»

¹⁸ Suloy nakə tə vəlay hərwi məkəde gər i ndo aye na, Yudas a səkəm ha guvah. Mə dəma na, a dəd tə hud. Hud ɲgay a nduzl, dende ɲgay hay ti yaw a bəra tebiye. ¹⁹ Ndo i gəma i Zerozelem hay tə tsəne labara niye na, tə zalay a guvah niye tə me i gəma tay guvah i Hakeldama, andza məgwede: Guvah i Bambaz.

²⁰ Piyer a gwadatay sa: «Azlakwa mawatsa eye mə dərəwel i Dəmes hay na, a gwad: “Gay ɲgay mâ təra na, rəgay,

ndəray mâ ndza mə gay ɲgay bay.†”

«Mawatsa eye sa na, a gwad:

“Ndo mekeleñ eye

mâ zla məsler ɲgay.‡”

²¹ «Anəke na, a ye ka bo nakə ka zlakweye ndo nəte mə walañ i ndo neheye ta zəñgalawa kway ahəl nakə Bəy Maduweñ tə nəkway ka həhalawakwa ka gəma ka gəma aye. ²² Kwa ahəl nakə Yuhana madzəhuə ndo a yam a dzəhuə Yesu a yam aye hus ahəl ɲgay nakə a ye abəra mə walañ kway

a tsal a mbəlom aye na, nəteye tə nəkway. Ndoweje niye ka zlakweye na, ma ndziye tə nəkway. Ma diye ha labara i mələtsew i Yesu abəra mə mədahañ.»

²³ Mə walañ i ndo niye hay na, tə pala ndo hay sulo. Ndo niye hay sulo eye na, nənğed məzele ɲgay Yusufa nakə tə zalay Barsabas aye. Tə pa faya məzele mamahkar eye sa, tə zalay Zustus. Ada ndo nənğed tə zalay Matiyas. ²⁴ Tsa na, ndo niye hay mahaya gər eye ta dūwulay me a Mbəlom, tə gwad: «Bəy Maduweñ, nəkar nakə ka sər dərev i ndo zezeñ aye na, dāmay ha way nakə mə walañ i ndo neheye sulo ka zla, ²⁵ hərwi mäge məsler yak aye, a bəram i Yudas nakə a gər ha, a ye a təv nakə a say a nənğeye aye.»

²⁶ Ta ndəv ha maduwule me na, tə ge tsakwal. Tsakwal a zla Matiyas, Matiyas a təra makuro gər eye sulo i ndo i maslañ hay.

2

Məsəfəre i Mbəlom a yaw

¹ Magurlom i Peñtekot* a slaw na, gawla i Yesu hay nəteye mahaya gər eye ka təv manəte eye. ² Ahəl nakə nəteye mahaya gər eye na, kwayañña maləve i wuye a tsənew ma magərmbəlom. Maləve i wuye niye na, andza mətasl bagwar eye. A ye fataya, mavəzle ɲgay eye a rah a gay nakə nəteye mandza eye mə dəma aye. ³ Kwayañña tə ɲgatay andza dərneh i ako a yaw, a ɲgəna bo, ti ye tə ndza ka gər i ndo niye hay nəte nəte tebiye. ⁴ Nəteye tebiye tə rah ta Məsəfəre Tsədəñña eye ada ta dazlay a mətsike me tə me hay wal wal. Kwa way a tsik andza nakə Məsəfəre Tsədəñña eye a gwaday tsik aye.

⁵ Azlakwa pat eye niye na, Yahuda neheye tə paway bəzay a Mbəlom ta tsəved eye, nəteye andaya. Ti yaw ma gəma neheye wal wal ka mənəzibəra aye mata ndze naha məhəne tsekweñ ma Zerozelem. ⁶ Tə tsəne maləve i wu niye na, tə haya gər tebiye. Nəteye niye tebiye a gatay wadəñ wadəñ. Ti ye naha na, tə ɲgatay a ndo niye hay mə gay aye. Kwa way a tsəne mətsike me

* 1:13 A həlay i Yesu na, Yahuda hay tə gəsawatay me a Roma hay bay, a satay mələve gər tay. Roma mə ləva dala tay bay. † 1:20 Dəmes hay 69.26. ‡ 1:20 Dəmes hay 109.8. * 2:1 Peñtekot na, tə me i Gərek. Magurlom i gər i ndzuhosl. Tə ge magurlom eye na, məhəne 50 ma dəba i Pak. I ndo məpe mədzal gər ka Yesu magurlom i məhute Məsəfəre Tsədəñña eye.

i ndo mæpe mædzal gər niye hay faya a tsik me tæ me ŋgay ŋgway. ⁷Nəteye neheye ti ye naha tebiye aye faya ta zəbiye fataya, ada a gatay hərbaəbəkka. Tə gwad: «Ndo neheye faya ta tsikiye me aye nəteye tebiye na, Galile hay bədaw? ⁸Ada kwa way kway eye ka tsənakwa nəteye faya ta tsikiye me tæ me kway na, ma kəkay? ⁹Mə walaŋ kway na, siye hay ti yaw ma dala i Partiya, ma Madiya ada ma Elam. Siye hay ti yaw ma dala i Mizapotami, ma Yahuda ta Kapados ada ma dala i Poŋtus, ma dala i Azi, ¹⁰ma dala i Firigiya, ma dala i Pamfeli, ma dala i Ezipt, ta dala Libiya nakə bəse ta gəma i Siren aye. Siye hay ti yaw ma Roma, ¹¹ma dala i Kəret ta Arabi. Mə walaŋ tay niye hay na, siye hay tæ wa tay nəteye Yahuda hay, siye hay madurloŋ hay ta təra Yahuda hay matəre. Ada azlakwa ka tsənakwa nəteye faya ta diye tæ bazlam i gəma kway hay wu neheye bagwar eye Mbəlom a ge aye.»

¹²Nəteye tebiye a gatay wadəŋ wadəŋ, tə sər wu nakə ta dzaliye bay. Tə tsik mə walaŋ tay, tə gwad: «Wu nakay na, andza mægweđe mey?»

¹³Siye hay tæ ŋgwasa ka ndo mæpe gər niye hay ka Yesu aye, tə gwad: «Ndo neheye na, ta kwaya.»

Piyer a tsik me

¹⁴Piyer a tsəne bazlam niye na, a lətse. Tə lətse tæ siye i ndo i maslaŋ i Yesu niye hay kuro gər eye nəte aye tebiye. Piyer a lətse na, a tsik ta magala, a gwadətay a ndo niye hay: «Nəkurom Yahuda hay ada tə nəkurom neheye tebiye mandza eye ma Zerozelem aye, pumay zləm a bazlam ga neheye na tsikakumeye ada tsənəm wu nakə a ge bo aye lele təday. ¹⁵Andza nakə ka dzalum aye na, ndo neheye ta kwaya bay. Hərwi anəke na, mekedəe mba zlezle ta kwaya tsa dəw? ¹⁶Ane tuk na, wu nakə Zowel ndo mədə ha bazlam i Mbəlom a tsik ahəl niye mə Dərewel i Mbəlom aye na, ma giye bo anəke tuk.

¹⁷«Mbəlom a gwad:

Mata dayaw ka mändəve i mändzibəra na, wuye mey?

Na vəlateye Məsəfəre ga a ndo hay tebiye.

Wawa kurom hasləka eye hay tə dem kurom hay ta təriye ndo i maslaŋ ga hay.

Na ta bəzatay ha wu wedeye a gawla kurom hay.

Məsiye ma ta gateye a bagwar kurom hay, na tsikiye me ma nəteye.

¹⁸Ayaw! Pat eye niye na, na sləratayaweye Məsəfəre ga a ndo i məsler ga hay, ta təriye ndo i maslaŋ ga hay.

¹⁹Na ta giye masuwayaŋ mə mbəlom, ada wu neheye ta gateye hərbaəbəkka a ndo hay aye ka mändzibəra.

Ndo hay ta ŋgateye a bambaz, ta ŋgateye a ako ta gəŋgis eye tərđəleŋŋa.

²⁰Pat ma ta dəviye sa bay ada kiye ma təriye ndozza andza bambaz.

Pat eye niye na, pat bagwar eye, pat mädəslay ha gər.

Wu neheye kə ge bo tebiye na, Bəy Maduweŋ ma deyeweye tuk.

²¹Kwa way ka duwulay me a Bəy Maduweŋ mǎ təma ha na,

Bəy Maduweŋ ma təmiye ha.†»

²²«A nəkurom Israyel hay, pumay zləm a wu nakə na tsikakumeye: Yesu ndo i Nazaret na, ndo nakə Mbəlom a dākum ha gədaŋ ŋgay tə neŋgeye. Kə ge masuwayaŋ hay wal wal mə walaŋ kurom, kə dākum ha neŋgeye way na, ka sərüm. ²³Yesu, neŋgeye Mbəlom a vəlakum ha a həlay na, andza nakə a say aye. Wu nakə ka gum ta neŋgeye na, ba Mbəlom a sər kurre. Nəkurom ka vəlumay ha a ndo neheye lele bay aye hay hərwi ada tǎ dar na ka mayako mǎzləmbadǎ eye, ada kə mət. ²⁴Ane tuk na, Mbəlom kə lətse ahaya abəra na mədahaŋ. Kə mbəla ahaya abəra mə dǎretsətseh i mədahaŋ. A ndza ma mədahaŋ huya bay na, hərwi mədahaŋ a sla faya bay. ²⁵Hərwi Davit kə tsik faya ahəl niye, a gwad:

“Na ŋgataway a Bəy Maduweŋ ga huya kame ga.

Neŋgeye ka tsakay ga hərwi ada nǎ dzədzar bay.

²⁶Hərwi niye dǎrev ga kə rah ta məŋgwese, ada bazlam ga faya ma giye dǎmes ta məŋgwese.

Bo ga ma zəkukwiye bo lele, na dzaliye wuray sa bay.

²⁷Bəy Maduweŋ, ka gəriye ga ha ma təv mändze i mədahaŋ hay bay.

† 2:21 Zowel 3.1-5.

Ka gəriye ha neŋ ndo məpe mədzal gər ka nəkar nâ ze ma tsəvay bay.

²⁸ Ka deŋ ha tsəved nakə na zəŋgaliye, ma diye ga ha a sifa aye,

Ka təra ga ha ndo məŋgwasə eye hərwi nəkar tə neŋ. †”»

²⁹ Piyer a gwadatay sa: «Malamar ga hay, ka bəba tətə kway Davit na, na sliye faya mətsikakum parakka lele. Neŋgeye na, kə mət. Ta la na ada ka sərakwa ha tsəvay ŋgay andaya bəgom ma təv kway. ³⁰ Ane tuk na, ahəl niye na, neŋgeye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom. A sər ha bə Mbəlom kə tsikay kurre, a gwaday: “Aza ma dəba yak na, na ta vəliye bəy yak a ndo nəte mə walaŋ i wawa yak hay. †”»

³¹ «Neŋgeye na, bə kə sər ha kurre Kəriste na, ma lətseweye abəra ma mədahaŋ.

“Mbəlom ma gəriye ha ma təv mändze i mədahaŋ hay bay,

ada bo ŋgay ma ziye ma tsəvay bay. *”»

³² Piyer a gwadatay sa: «Yesu nakə na tsik faya aye na, Mbəlom kə lətse ahaya abəra ma mədahaŋ. Nəmay tebiye nəmaa həliye na mbal ŋgay. ³³ Ma dəba eye na, Mbəlom kə zla na Yesu, a pə na tə həlay i mənday ŋgay. Mbəlom kə vəlay Məsəfəre Tsədəŋŋa eye nakə Mbəlom a tsik kurre a gwad ma ta vəleye aye. Neŋgeye dərmak kə vəlamayaw wu nakə anəke ka ŋgatumay ada ka tsənum aye. ³⁴ Davit na, neŋgeye kə tsal a mbəlom təbey, ane tuk na, a gwad:

“Bəy Maduweŋ Mbəlom a gwaday a Bəy Maduweŋ ga na:

Dara, ndza tə həlay i mənday ga,

³⁵ hus a pat nakə neŋ, na piye ndo məne dəre yak hay a huf i sik yak hay

andza wu məpe faya sik aye təday. †”»

Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta səkah

³⁶ «Nəkurom İsrəyel hay tebiye sərüm ha ta dedək, Yesu nakə ka darum na ka mayako mazləmbadə eye na, Mbəlom a təra ha Bəy Maduweŋ ada ndo mətəme ha ndo hay na, neŋgeye.»

³⁷ Ndo niye hay tebiye tə tsəne bazlam niye na, dərev a ye fataya abəra. Ta tsətsah ka Piyer ada ka siye i ndo i maslaŋ hay, tə

gwad: «Malamar hay, anəke nəmaa giye na, kəkay?»

³⁸ Piyer a mbədatay faya, a gwadatay: «Gərüm ha mezeleme kurom ada tə dzəhuəb kurom ha a yam ta məzele i Yesu Kəriste hərwi ada Yesu ma pəsakumeye ha mezeleme kurom hay. Ka gum andza niye na, Mbəlom ma vəlakumeye Məsəfəre ŋgay Tsədəŋŋa eye. ³⁹ Hərwi Mbəlom kə tsik kurre, a gwad: Ma vəlakumeye a nəkurom ada a wawa kurom hay. A gwad ma vəliye a ndo neheye nəteye mandza eye dəreŋ aye dərmak. Ayaw! Bəy Maduweŋ kway Mbəlom ma vəliye Məsəfəre ŋgay a ndo neheye ma zalateye hərwi ada tə pəy bəzay aye.»

⁴⁰ Piyer a tsikatay bazlam mekeleŋ eye hay haladzay hərwi məmatay naha dərev ada tə dzala ha. A gwadatay: «Dumara abəra mə walaŋ i ndo neheye sewəd eye hay. Gərümay ha bo kurom a Mbəlom mə təma kurom ha.»

⁴¹ Ndo hay haladzay mə walaŋ i ndo niye hay ta təma bazlam i Piyer. Tsa na, ta dzəhuəb tay ha a yam. Pat eye niye na, ndo hay ta giye gwezem mahkar tə pə mədzal gər ka Yesu, ta səkah tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu.

Məndze i ndo məpe mədzal gər ka Yesu

⁴² Nəteye niye tebiye tə paway zləm a matətike i ndo i maslaŋ i Yesu neheye ta tətikawatay aye tə metsehe lele. Tə ndzawa ka təv manəte eye, tə ndayawa wu mənday ka təv manəte eye ada ta dūwulaway me a Mbəlom ka təv manəte eye. ⁴³ Kwa way a ndzawa na, tə madzədere eye hərwi Mbəlom a gawa masuwayaŋ wal wal tə həlay i ndo i maslaŋ i Yesu hay. ⁴⁴ Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye, nəteye madzapa eye nəte, wu tay hay tebiye ta ŋgənawa ha a bo mə walaŋ tay. ⁴⁵ Ta səkəmawa ha wu tay hay ada ta ŋgənawa ha a bo suloy eye kwa a way da ka məge wu ŋgay nakə a say aye. ⁴⁶ Tə hayawa gər pat pat a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, kwa tsekweŋ ta tərətsawa ha bay. Tə ndayawa wu mənday ka təv manəte eye mə gay tay hay. Tə ndayawa wu mənday niye na, ta məŋgwese eye, maŋuŋguze kwa tsekweŋ andaya bay. ⁴⁷ Ta zambadəaway a Mbəlom

‡ 2:28 Dəmes hay 16.8-11. § 2:30 Dəmes hay 132.11. * 2:31 Dəmes hay 16.10. † 2:35 Dəmes hay 110.1.

ada nəteye niye hay tebiye tə yatay a gər a ndo hay. Andza niye, Bəy Maduweŋ a tāmawa tay ha ndo hay pat pat, a səkah tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta ndo neheye faya ma təmiye tay ha aye.

3

Piyer ta Yuhana tə mbəl ha ndo matəra eye

¹Pat wuray Piyer ta Yuhana ti ye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom mata duwulay me a Mbəlom. Ti ye ta bəre mahkar i huwa. Ndo hay ti yawa ta duwulaway naha me a Mbəlom na, ta bəre mahkar eye niye. ²Ndoweye andaya bəse ta maged i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom niye. Maged nakə tə zalay maged nakə a le aye. Ndoweye niye na, matəra eye kwa abəra ka məwe ŋgay. Tə zlaw naha, tə hənawa ha bəse ta maged niye pat pat. A tsətsahawa dala ka ndo neheye ti yawa naha a gay i məwəlay wu a Mbəlom aye. ³Pat eye niye na, a ŋgatay a Piyer ta Yuhana ta diye, ta fəlakwiye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Tsa na, a tsətsah fataya dala.

⁴Piyer ta Yuhana ta ndazl na lele. Tsa na, Piyer a gwaɗay: «Zəba famaya lele.»

⁵Tsa na, ndo niye a zəba fataya, a zəzur tay ha tə metsehe lele. Nəŋgeye a dzala na, ta vəleŋgeye wu. ⁶Piyer a gwaɗay: «Dala andaya faɗaya bay tebiye, ane tuk na, na vəlakəye na, wu nakə andaya faɗaya aye. Nəŋ faya na gwaɗakeye ta gədaŋ i Yesu Kəriste i Nazaret lətse, do!»

⁷Tsa na, Piyer a gəs na abəra mə həlay i məndaɗ hərwı madzəne na ka mələtse ha ka mbəlom. Kwayaŋŋa sik ŋgay hay tə mandərkukwasl ŋgay hay tə huta gədaŋ. ⁸A ndapa a mbəlom tə sik ŋgay hay lele. Tsa na, a pa bo ka mede. A ye, tə fəlakwa ka bo dziye ta ndo i maslaŋ i Yesu niye hay a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Ndo niye na, a ye lele ta mandepe a mbəlom tsadaw tsadaw ada tə mazambadaya a Mbəlom.

⁹Ndo hay tebiye tə ŋgatay faya ma diye kuteŋ kuteŋ lele ada faya ma zambadeye a Mbəlom. ¹⁰Tə sər ha, nəŋgeye ndo nakə a rəkawa bəse ta maged nakə a le haladzay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom aye na, nəteye niye tebiye ta dzədar ada a gatay hərbaɓəkkə hərwı wu nakə a ge bo ta ndo niye aye.

¹¹Piyer ta Yuhana nəteye mə mazambal i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom nakə tə zalay Mazambal i Saloməŋ aye. Ndo nakə a mbəl abəra mə matəre aye na, a wuda məgəre tay ha sa bay. Ndo hay haladzay ti ye naha mahway mahway hərwı nəteye tebiye a gatay hərbaɓəkkə. ¹²Piyer a ŋgatay a ndo neheye ti ye naha haladzay aye na, a gwaɗatay andza nakay: «Nəkurom ndo i İsrayel hay, ndo nakay a mbəl na, a gakum hərbaɓəkkə na, hərwı mey? Nəkurom faya ka zəbumeye famaya andza niye na, hərwı mey? Nəkurom faya ka dzalumeye mə gər kurom na, maa mbəl ha ndo nakay na, Piyer ta Yuhana hərwı bo tay eye gədaŋ eye. Tə mbəl ha na, nəteye tə pay bəzay a Mbəlom lele. Ane tuk na, a'ay andza niye bay. ¹³Mbəlom i Abraham, Mbəlom i İzak ada Mbəlom i Zakob nakə nəteye neheye tə duwulay me aye, a bəz ha məzlaɓ i ndo i məsler ŋgay Yesu. Nəkurom eye, ka vəlumay ha a həlay i Roma hay hərwı ada tə kaɗ na ada ka kalum ha kame i Pilat. Pilat na, həbe a say məgəre ha. ¹⁴Nəkurom ka kalum ha ndo nakə daɗa nəŋgeye kə ge mənese bay. Nəŋgeye ndo dedek eye. A yakum a gər duh matsətsehe tə gərakum ha na, ndo məkəde ndo. ¹⁵Andza niye, ka kəɗum na, ndo nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye. Ane tuk na, Mbəlom kə lətse ahaya abəra mə walaŋ i mədahaŋ hay. Nəkway tebiye ka sərakwa ha. ¹⁶Ndo nakay anaŋ ka ŋgatumay, ka sərūm ha aye na, maa vəlay gədaŋ na, məzele i Yesu hərwı nakə nəmaa pa mədzal gər may ka Yesu aye. Ayaw! Ndo nakay a mbəl lele ka ŋgatumay tə dəre kurom aye na, hərwı nakə nəmaa pa mədzal gər ka Yesu aye.

¹⁷«Malamar ga hay, ahəl nakə nəkurom ta bəy kurom hay ka kalum ha Yesu aye na, nəŋ na sər ha wu nakə ka gum aye na, ka sərūm bay. ¹⁸Ane tuk na, Mbəlom a ge na, wu nakə a tsik ahəl niye tə bazlam i ndo məde ha bazlam ŋgay aye. A gwaɗ: Kəriste na, ma ta giye dəretsətseh. ¹⁹Anəke na, mbəɗum ha mede kurom, mbəɗumaw me ka təv i Mbəlom hərwı ada mə mbat-akum ha mənese kurom hay. ²⁰Ka gum andza niye na, Bəy Maduweŋ Mbəlom ma vəlakumeye zay ada ma ta slərakumaweye Yesu ndo mətəme ha ndo nakə a zla na kurre hərwı kurom aye. ²¹Anəke na, kutoŋ

Yesu Kəriste ma ndziye mə mbəlom təmad hus a pat nakə Mbəlom ka təra ha wu hay tebiye andza nakə a da ha ahəl niye tə bazlam i ndo mədə ha bazlam ɣgay hay aye. ²² Musa, neŋgeye a gwadətay a bəba tətə kway hay: “Bəy Maduwerj kurom Mbəlom ma ta slərakumaweje ndo mədə ha bazlam ɣgay andza neŋ na gwad bədaw? Neŋgeye na, slala kurom. Ka ta pumay zlam a wu nakə ma ta tsikakumeye tebiye. ²³ Ndo weye kə pay zləm a bazlam i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom niye bay na, ma ndziye mə walaŋ i ndo i Mbəlom hay bay. Ta kədiye na mədahaŋ eye.*”

²⁴ «Siye i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay dərmak ta tsik andza i Musa. Ta tsik ka wu nakə ma giye bo ahəl kway nakay anaŋ aye. Kwa Samuyel ada kwa siye i ndo maslaŋ i Mbəlom neheye ti yaw mə dəba ɣgay aye. ²⁵ Malamar ga hay, Mbəlom a tsik wu neheye tə bazlam i ndo mədə ha bazlam ɣgay hay na, a nəkurom. Andza niye dərmak, ahəl nakə Mbəlom a bar dzam ta bəba tətə kurom hay aye na, a gwadətay a Abraham: “Na ta piye ɣgama ka ndo i mənədzibəra hay tebiye tə həlay i wawa i huđ yak hay. Dzam nakə Mbəlom a bar aye na, i kurom.†” ²⁶ Andza niye, Mbəlom a sləraw ndo i məsler ɣgay na, hərwı kurom təday. A sləraw na, hərwı məpe fakuma ɣgama, ada mətsoya kurom ahaya abəra ka tsəved i mənese.»

4

Piyer ta Yuhana kame i bagwar i Yahuda hay

¹ Ahəl nakə Piyer ta Yuhana, nəteye faya ta tsikateye me a ndo hay mba aye na, ndo məvəlay wu a Mbəlom hay, bəy i ndo matsəpe gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada ta Saduke hay ti ye naha ka təv tay. ² Ti ye naha na, tə ge dərəv haladzay ka Piyer ta Yuhana hərwı nəteye faya ta tətikiye tay ha ndo hay, tə gwadətay: «Yesu kə lətsew abəra ma mədahaŋ ada mələtsew i Yesu niye a lətsew aye na, ndo hay ta sliye faya mələtsew abəra ma mədahaŋ.» ³ Ndo niye hay tə gəs tay ha Piyer ta Yuhana, ta dərəzl fataya a daŋgay. Ta dərəzl fataya na, ta gatay sariya zuk bay, hərwı həvad kə ge tsiy.

* 3:23 Madayaw abəra ma Ezipt 18.15, 18-19. hay 118.22. Kwar eye niye na, Yesu.

⁴ Mə walaŋ i ndo neheye tə tsəne matətike i Piyer ta Yuhana aye na, ndo hay haladzay ta dzala ha ka Yesu. Ndo məpe mədzal gər ka Yesu ta səkah, ndo hay tebiye ma giye gwezem zlam.

⁵ Tədə eye i mekedə na, bəy i Yahuda hay, madugula i Yahuda hay ta ndo mədzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə haya gər a Zerozelem. ⁶ Mə walaŋ tay niye hay tə haya gər aye na, bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom nakə tə zalay Han aye andaya, Kayif, Yuhana, Aləgəzandər ada tə siye i ndo neheye ma bədgay i bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom tebiye nəteye andaya. ⁷ Tə həlataya ahaya ndo i maslaŋ i Yesu niye hay sulo eye kame tay. Tsa na, ta tsətsah fataya, tə gwadətay: «Ka mbəlum ha ndo nakay na, ma kəkay? Ka hutumaw gədaŋ eye na, mənğay? Ada ka mbəlum ha na, ta məzele i way?»

⁸ Ta tsətsah fataya andza niye na, kwayaŋŋa Piyer a rah ta Məsəfəre Tsədaŋŋa eye, a gwadətay: «Nəkurom bəy mələve ndo hay ta madugula hay, ⁹ ka tsətsahumeye famaya bazlam bəgom na, hərwı nakə nəmaa gay ɣgwalak a ndo matəra eye, a mbəl ma kəkay ka tsətsahum famaya andza niye na gwad ba? ¹⁰ Ayaw lele! Kə ge andza niye na, nəkurom sərüm ha, nəkurom tebiye tə siye i ndo i İsrayel hay, sərüm ha na, ndo nakə a lətse kame kurom neŋgeye zay lele aye na, ta məzele i Yesu Kəriste nakə a yaw abəra na Nazaret aye. Neŋgeye ndo nakə ka darum na ka mayako məzləlməbađa eye ada Mbəlom a lətse ahaya abəra ma mədahaŋ aye na, neŋgeye. ¹¹ Dərəwel i Mbəlom a tsik faya, a gwad:

“Kwar nakə nəkurom ndo mədəzle gay hay ka kalum ha aye na,
ka təra kwar nakə ma vəleye gədaŋ a gay aye duh.*”

¹² «Ka mbəkweye faya mətəme na, tə neŋgeye nəte ɣgwəŋ. Hərwı ka mənədzibəra tebiye Mbəlom kə vəl ndo mekeleŋ eye naka ma təmiye kway ha aye na, andaya bay.»

¹³ Ndo niye hay tə haya gər aye na, a gatay wadəŋ wadəŋ. Hərwı ta zəba ka Piyer ta Yuhana na, ta dzədzar bay, tə tsik

† 3:25 Madazlay i wu hay 22.18; 26.4.

* 4:11 Dəmes

me parakka. A gatay wadəŋ wadəŋ wene wene eye na, hərwi nəteye ta tətik wuray kwa tsekweŋ bay tebiye. Tə sər ha nəteye na, ndo məpay bəzay a Yesu tsa. ¹⁴ Ane tuk na, nəteye faya ta ŋgateye a ndo nakə a mbəl aye dərmak, neŋgeye malətsa eye ka təv tay. Tə sər wu nakə ta mbədatay faya a Piyer ta Yuhana aye bay. ¹⁵ Tsa na, tə gwadatay: «Dum abəra mə gay.» Piyer ta Yuhana ti yaw wu tay abəra mə dəma na, nəteye tə mətəsa mə gay tə ma ha ka bo bazlam. ¹⁶ Tə gwad a bo mə walaŋ tay: «Ndo neheye ka gakweye tay ha na, kəkay? Ndo i Zerozelem hay tebiye tə sər ha masuwayaŋ nakə tə ŋgatay aye parakka, maa ge na, Piyer ta Yuhana. Ka slakweye faya məmbədə bay. ¹⁷ Ane tuk na, gakwatay me ada pakwa fataya zluwer na, tətikikatay bazlam nakay a ndo hay tə məzele i Yesu Kəriste bay hərwi ada siye i ndo hay tətətsəne labara i masuwayaŋ nakə tə ge aye bay.» ¹⁸ Ti ye tə zalatayaw. Piyer ta Yuhana ta mbədə naha gər ka təv tay. Ti ye naha na, tə gatay me, tə gwadatay: «Kā tsikumətatay kəgəbay kətətikumətatay a ndo hay tə məzele i Yesu sa bay.»

¹⁹ Ane tuk na, Piyer ta Yuhana ta mbədatay faya, tə gwadatay: «Nəkurom na, dzalim ha wu nakə dedək eye kame i Mbəlom aye təday. Lele marəhay ha gər na, a nəkurom tsukudu a Mbəlom dāw? ²⁰ Nəmaa sliye faya məgər ha matətike wu nakə nəmaa ŋgatay ada nəmaa tsəne aye bay. Nəmaa tsikiye huya.»

²¹ Ndo niye hay mahaya gər eye tə tsəne andza niye na, tə pa fataya zluwer haladzay sa. Tsa na, tə gər tay hay, ti ye wu tay. Tə gər tay ha na, ta huta fataya mənese nakə dā məgatay dəretsətseh aye bay, hərwi siye i ndo hay nəteye tebiye faya ta zambadəye a Mbəlom hərwi wu nakə Piyer ta Yuhana tə ge aye. ²² Ndo niye tə mbəl ha ta masuwayaŋ aye na, məve ŋgay ma ziye məve kuro kuro fad.

Mađuwule me i ndo məpe mədzal gər hay

²³ Tə gər tay ha Piyer ta Yuhana. Tə gər tay ha na, ta mbədə gər, ti ye ka təv i ndo məpe mədzal hay ka Yesu. Ti ye naha na, ta təkəratay wu nakə bagwar hay i ndo neheye

tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta mađuwula hay i Yahuda hay tə tsik aye. ²⁴ Tə tsəne bazlam niye na, kwayaŋŋa nəteye tebiye tə dzapa nəte, tə pa bo ka mađuwulay me a Mbəlom. Tə gwaday naha a Mbəlom: «Bəy Maduwerŋ, maa ge məgərmbəlom ta dala, ta bəlay ada tə wu neheye mə dəma tebiye aye na, nəkar. ²⁵ Maa tsik me tə bazlam i bəba tətə may Davit ndo i məsler i yak na, nəkar. Neŋgeye a tsik ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədəŋŋa eye, a gwad:

“Ndo hay tebiye tə ge mevel na, kemey?

Tə ma ha ka bo bazlam na, hərwi mey?

²⁶ Bagwar i bəy i dala i məndzibəra hay ta ləva bo məge vərəm.

Bəy hay ta haya gər məge vərəm ta Bəy Maduwerŋ Mbəlom

ada ta ndo nakə a pay dzagwa i bəy a gər aye.†”

²⁷ «Andza niye dedək, ta haya gər ma gəma nakay. Herod tə Pəŋos Pilat ta gəma hay ada ndo i İsrəyel hay ta haya gər məge vərəm ka Yesu ndo i məsler yak tsədəŋŋa eye. Neŋgeye nakə ka pay dzagwa i bəy a gər aye. ²⁸ Wu nakə tə ge andza nakay aye na, andza i yak nakə ka tsik kurre a saka məge ta gədaŋ yak aye. ²⁹ Anəke na, Bəy Maduwerŋ may, dzəna may abəra ka təv i sewed tay neheye tə gamay aye tey. Vələmay gədaŋ yak ada nəmaā dā ha bazlam yak ta dedək. ³⁰ Vələmay gədaŋ hərwi ada nəmaā mbəl tay ha ndo hay, hərwi ada nəmaā ge masuwayaŋ hay wal wal ta məzele i Yesu, ndo i məsler yak tsədəŋŋa eye.»

³¹ Ta ndəv ha mađuwulay me a Mbəlom na, təv nakə nəteye mahaya gər eye mə dəma aye a bəl haladzay dzekiḅ dzekiḅ. Nəteye niye tebiye, Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a rahatay a bo. Kwayaŋŋa tə pa bo ka mədə ha bazlam i Mbəlom ze madzədzere.

Məndze nəte i ndo məpe mədzal gər hay ka Mbəlom

³² Ndo neheye ta təra ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye na, nəteye tebiye tə ndzawa na, nəte, ta wudā bo lele ada mədzal gər tay nəte. Ndəray kwa nəte mə walaŋ tay mətsike nakay na, wu ga na, andaya bay. Mə walaŋ tay wu tay hay tebiye ta ŋgənawa ha a bo mə walaŋ tay. ³³ Ndo i maslaŋ i Yesu

† 4:26 dəmes hay 2.1-2.

hay tə dāwa ha bazlam i mələtsew i Bəy Maduweŋ Yesu abəra ma mədahaŋ tə gədaŋ haladzay. Tə gwadāwa: «Nəmaa ŋgatay kə lətsew abəra ma mədahaŋ.» Ada Mbəlom a pa ŋgama haladzay ka ndo məpe mədzaŋ gər hay. ³⁴Ndəray mə walaŋ tay kwa tsekweŋ wu a kətsay bay. Ndo neheye guvah tay hay kəgəbay gay tay andaya na, ta səkəmawa ha. Suloy i wu nakə ta səkəm ha aye na, ti yawa ahaya ³⁵ada tə vəlatatay a ndo i maslaŋ i Yesu hay. Ma dəba eye na, ta ŋganawa ha suloy eye kwa a way də andza nakə a say aye.

³⁶Andza niye ndoweje andaya tə zalay Yusufa. Ndo i maslaŋ i Yesu hay tə pa faya məzele na, Barnabas, andza məgwede: Ndo nakə ma gwadiye tete a siye i ndo hay aye. Neŋgeye slala ŋgay na, Levit hay. Tə wa na ma gəma nakə tə zalay Sipəre aye. ³⁷Neŋgeye a ye, a səkəm ha guvah ŋgay. Tsa na, a zla ahaya suloy eye, a vəlatay a ndo i maslaŋ i Yesu hay.

5

Maraw me i Ananiyas ta Safira

¹Ane tuk na, ndoweje andaya tə zalay Ananiyas. Tə zalay a ŋgwas ŋgay Safira. Pat wuray na, ta səkəm ha guvah tay tə gwad ayaw mə walaŋ tay. ²Ananiyas a həl faya abəra ka suloy i guvah niye, a ye ha siye a vəlatay a ndo i maslaŋ i Yesu hay. Suloy nakə a həl faya abəra aye na, ŋgwas ŋgay a sər faya lele. ³A ye naha na, Piyer a gwadāy: «Ananiyas, ka gəray ha dərev yak a Fakalaw na, hərwi mey? Ka gər ha siye i suloy i guvah yak a mətagay, ka zlaw tsekweŋ, ka raway me a Məsəfəre Tsədəŋŋa eye na, hərwi mey? ⁴Ahəl nakə ka səkəm zuk bay aye na, guvah yak wu yak bəna i ndəray dāw? Ada suloy i guvah nakə ka səkəm ha aye na, i yak bədaŋ? Ka dzala mə gər yak məge wu andza nakay na, ma kəkay? Ka raway me na, a Mbəlom bəna, a ndo hay bay.»

⁵Ananiyas a tsəne bazlam niye hay na, a dəd abəra ka mbəlom. Kwayaŋŋa a mət tsədək tsədək. Ndo neheye tə tsəne labara niye aye na, nəteye tebiye ta dzədar haladzay. ⁶A mət na, gawla hay ti yaw tə mbəkwa na mədahaŋ. Tsa na, tə zla na, ti ye tə la na.

⁷Mazlambar ma giye bəre mahkar na, ŋgwas i Ananiyas a yaw a fələkwa a gay. A yaw na, kə sər ka wu nakə a ge bo aye bay. ⁸A fələkwa naha a gay na, Piyer a tsətsah faya, a gwadāy: «Tsikeŋ, suloy i guvah kurom nakə ka səkəmum ha ta zal yak aye na, andza nakay dāw?»

ŋgwas niye a mbəday faya, a gwadāy: «Ayaw! Nəmaa səkəm ha na, suloy eye andza nakay.»

⁹Piyer a gwadāy: «Ka mum ha ka bo bazlam mə walaŋ kurom hərwi madzəgur me ka Məsəfəre i Bəy Maduweŋ na, kəkay? Tsəne, ndo neheye tə la zal yak aye, nəteye andaya malətsa eye ka məged tsiy ada ta deyeweje ta zliye kar dərmak.»

¹⁰Piyer a tsikay andza niye na, kwayaŋŋa a dəd ka sik i ndo i maslaŋ i Yesu niye hay. Tsa na, a mət. Gawla hay ti yaw, tə fələkwa naha a gay. Ti ye naha na, kə mət. Tə zla na, ti ye ha tə la na ka tsakay i zal ŋgay. ¹¹Ndo məpe mədzaŋ gər hay ka Yesu Kəriste tebiye ada tə siye i ndo neheye tə tsəne labara niye aye na, ta dzədar haladzay.

Ndo i maslaŋ hay tə gawa masuwayaŋ wal wal haladzay

¹²Ndo i maslaŋ hay tə gawa masuwayaŋ wal wal haladzay mə walaŋ i ndo hay. Ndo məpe mədzaŋ gər hay ka Yesu tə hayawa gər a dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, mə Mazambal i Salomə. ¹³Ndo neheye tə pa mədzaŋ gər ka Yesu təbey aye na, zluwer a gatay mede ka təv tay. Ane tuk na, ndo hay tebiye tə dəslatay ha gər. ¹⁴Ndo hay haladzay faya ta səkahiye, hasləka hay ta ŋgwas hay tə dzala ha ka Bəy Maduweŋ. Ndo məpe mədzaŋ gər hay ta səkah haladzay. ¹⁵Hərwi masuwayaŋ neheye ndo i maslaŋ hay tə ge aye na, ndo hay tə həlawa naha ndo i dāvats hay. Tə həlawa tay naha ka slələh kəgəbay ka hubok. Tə pawa tay ha ka tsakay i tsəved hərwi ada ahəl nakə Piyer ma diye tə dāma aye na, kwa kəkay mezek ŋgay kə husa ka ndo nəte mə walaŋ tay ma mbəliye. ¹⁶Ndo hay haladzay ti yawaw abəra ma gəma neheye tə mbay naha a Zerozelem aye. Tə həlawa naha ndo i dāvats ta ndo neheye məsəfəre lele bay eye hay mə bo tay aye. Ndo i maslaŋ hay tə mbəl tay ha tebiye.

Tə gəs tay ha ndo i maslaŋ hay

¹⁷ Bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom ta ndo neheye tə paway bəzay aye, andza məgwədə ta Saduke hay, tə tsəne ndo i maslañ hay faya ta giye masuwayañ hal-adzay na, a ndalatay, dərev tay a rah ta sələk. Tə ma ha ka bo bazlam, tə gwad: «Gəsakwa tay ha!» ¹⁸ Tsa na, ti ye tə gəs tay ha. Ti ye tə pa tay a dañgay. ¹⁹ Ane tuk na, ta həvad ahəl nakə ndo i maslañ hay nəteye ma dañgay aye na, gawla i Mbəlom a ye, a həndəkətañ na məged i gay i dañgay niye. A həlatay ahaya ndo i maslañ niye hay abəra mə dəma, a gwadatay: ²⁰ «Dum ta dumatay ha labara i sifa wedəye a ndo hay ma dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom!»

²¹ Ndo i maslañ hay ta təma bazlam i gawla i Mbəlom nakə a tsikatay aye. Pərik i mekedə na, tə həl bo ti ye a dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Ti ye naha tə pa bo ka matətikatay a ndo hay.

Bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom ta ndo neheye nəteye dziye, tə zalatay a madugula i Yahuda hay, tə haya gər. Tə ma ha ka bo bazlam mə walañ tay. Tsa na, tə slər ndo hay ka ndo i maslañ hay a gay i dañgay, tə ye tə həlatay ahaya. ²² Ane tuk na, ndo neheye ti ye, tə husa a dəma na, ta huta tay ha mə gay i dañgay bay. Tə maw ka təv i ndo neheye tə slər tay naha aye, tə matay ha labara eye. ²³ Tə gwadatay: «Nəmaa ye naha, nəmaa ndzay a gər a gay i dañgay na, mədərəzla eye lele ada ndo matsəpe məged hay nəteye andaya faya ta tsəpiye. Ane tuk na, nəmaa həndək na məged na, nəmaa huta ndəray kwa nəte bay!»

²⁴ Tə tsəne labara niye andza niye na, bəy i ndo matsəpe gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ta bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye tə sər wu nakə ta dzaliye bay. Ta tsətsahay a gər tay, tə gwad: «Matəra ta ndo i məsler niye hay na, wuye mey?»

²⁵ Ahəl nakə nəteye faya ta dzaliye andza niye na, ndoweye a yaw ka təv tay, a gwadatay: «Tsənum! Ndo neheye ka pum tay a dañgay aye na, nəteye faya ta tətikəteye a ndo hay mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom!»

²⁶ Tə tsəne andza niye na, kwayañña bəy i ndo matsəpe gay i mədəslay ha gər a

Mbəlom ta ndo ɣgay hay, ti ye mata ma tay ahaya ndo i maslañ niye hay. Ane tuk na, ti ye tə ma tay ahaya na, ta gatay dəretsətəh bay hərwi ta dzədzar ta ndo hay, ta ta kaliye tay ha tə kwar.

Ndo i maslañ hay kame i sariya

²⁷ Ti ye tə həlatay ahaya na, ti ye tay ha kame i madugula i Yahuda hay. Bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom a pa bo ka matsətəse fataya abəra bazlam. ²⁸ A gwadatay: «Nəmaa gakum me ka matətikatay a ndo hay ta məzele i Yesu bədaw? Ada ka gum na, mey? Nəkurom na, tsəkam matətikatay a ndo hay ma wuzlahgəma i Zerozelem tebiye na, kəkay? Ada a sakum məgwədə maa kəd na ndo niye na, nəmay dəw?»

²⁹ Piyer tə siye i ndo i maslañ hay ta mbədatay faya, tə gwadatay: «Mərəhay ha gər na, a Mbəlom bəna a ndo hay bay. ³⁰ Ka darum na Yesu ka mayako məzləmbada eye hərwi ada mə mət. Ane tuk na, Mbəlom i bəba tətə kway hay kə lətse ahaya abəra ma mədahañ. ³¹ Mbəlom kə lətse ahaya abəra ma mədahañ ta gədañ ɣgay. Kə pa na a bəy, nəngəye ndo mətəme ha ndo hərwi ada İsrəyel hay tə mbəda ha mede tay. Ta huta, Mbəlom ma pəsətañ ha mezeleme tay hay. ³² Nəmay na, ndo məhəle mbəl i wu neheye a ge bo aye, nəmay ta Məsəfəre Tsədañña eye nakə Mbəlom a vəlatay a ndo neheye tə rəhay ha gər aye.»

³³ Tə tsəne bazlam niye na, a ndalatay haladzay. A satay mədəke tay ha ndo i maslañ hay. ³⁴ Ane tuk na, Farisa wuray andaya məzele ɣgay Gamaliyel. Nəngəye na, ndo mədzəngəwə bazlam i Mbəlom məpala eye. Ndo hay tebiye ta təmawa bazlam ɣgay. A lətse mə walañ i ndo niye hay məhaya gər eye, a gwadatay: «Ndo neheye tə ye abəra kənañ tsəkweñ təday.»

³⁵ Ndo i maslañ hay ti yaw abəra mə dəma na, a gwadatay: «İsrəyel hay, gum mətsəhe hərwi wu nakə a sakum məgatay a ndo neheye. ³⁶ Ndo niye məzele ɣgay Tiyodas aye na, mə makumaw a gər. A yaw ahəl niye a gwad nəngəye na, bagwar i ndo. Ndo hay ta giye temerre fad ta pay bəzay. Ane tuk na, tə kəd na. Ndo neheye tə pay bəzay aye ta ɣgəna gər tebiye. Kwa ndəray ka ləkaw bay.

³⁷ «Ma dāba ḡgay na, ndoweye andaya dərmaḡ, məzele ḡgay Yudas. Neḡgeye ndo i Galile. Neḡgeye a ndohwaw ahəl i məpeşle ndo, kə zalatay a ndo hay haladzay ka məpay bəzay. Neḡgeye dərmaḡ ta kəḡ na ada ndo neheye tə pay bəzay aye ta ḡgəna gər tebiye kweye kweye. ³⁸ Neḡ faya na tsikakumeye anəke, kâ mətsum ka ndo neheye bay, gərūm tay ha tā ye wu tay. Hərwi kə ge mədzal gər tay, ta məşler tay, ti yaw ma ndo hay na, ta ndziye bay. Ta dziye. ³⁹ Ane tuk na, kə ge məşler tay a yaw abəra mə həlay i Mbəlom na, ka slumeye faya məmbete ha bay. Gum metsehe lele, faya ka gumeye vərām na, ka Mbəlom dūh!»

⁴⁰ Ndo niye hay mahaya gər eye ta təma bazlam i Gamaliyel. Tə zalatay a ndo i maslaḡ hay sa. Ti ye naha, tə ndaba tay ha. Tə gwaḡatay: «Daḡa kâ tsikumay me a ndəray tə məzele i Yesu sa bay.» Tsa na, tə gər tay ha.

⁴¹ Ndo i maslaḡ i Yesu niye hay ti yaw abəra mə walaḡ i məhay gər tay niye tə məḡgwese hərwi dəretsəşeh nakə tə gatay hərwi məzele i Yesu aye. ⁴² Duh ta tətikawa ada tə dāwa ha mə gay i məḡḡslay ha gər a Mbəlom ada mə gay tay hay pat pat tə gərāwa ha bay, Yesu na, Kəriste.

6

Tə pala ndo hay tasəla hərwi madzəne ndo i maslaḡ i Yesu hay

¹ Ahəl niye na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu faya ta səkahiyə haladzay. Ane tuk na, ndo məpe mədzal gər neheye tə tsik me i Gərek aye na, tə ge dərev ka ndo məpe mədzal gər neheye nəteye tə tsik bazlam i Yahuda hay aye. Tə ge dərev na, hərwi ahəl nakə ta ḡḡənatay wu mənḡay a madakway i ḡḡwas hay aye na, tə vəlawatay a madakway i ḡḡwas tay hay təbey.

² Ndo i maslaḡ neheye kuro gər eye sulo aye, tə hayatay gər a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, tə gwaḡatay: «Nəmaa gəriye ha məde ha bazlam i Mbəlom hərwi məmətşe məḡḡəne wu mənḡay bay. ³ Hərwi niye malamar hay, pəlum ndo hay tasəla mə walaḡ kurom. Ka pəlumeye na, ndo i ḡḡwalak hay, ndo neheye nəteye maraha eye ta Məsəfəre Tsəḡarḡna eye ada tə səgər gər lele aye. Nəmaa vəliye məşler i məḡḡəne wu mənḡay na, a həlay tay. ⁴ Nəmay, nəmaa

dūwulay me a Mbəlom ada ta məde ha bazlam ḡgay a ndo hay.»

⁵ Bazlam tay niye a yatay a gər a ndo hay tebiye. Tsa na, tə pala ndo hay tasəla. Ndo makurre eye na, Etiyen, ndo nakə ta mədzal gər lele ada maraha eye ta Məsəfəre Tsəḡarḡna eye, Filip, Parakor, Nikanor, Timoḡ, Parmenas ada Nikolas ndo i gəma i Aḡtiyos neḡgeye a gawa kule, ane tuk na, ahəl niye na, ka dazlay a məpay bəzay a kule i Yahuda hay. ⁶ Tsa na, ti ye tay ha ka təv i ndo i maslaḡ i Yesu hay. Ndo i maslaḡ i Yesu hay tə pa fataya həlay ada ta dūwulay me a Mbəlom.

⁷ Bazlam i Mbəlom a ḡa a zləm haladzay. Ndo məpe mədzal gər hay ta səkah haladzay ma Zerozelem ada ndo məvəlay wu a Mbəlom hay haladzay tə dzala ha ka Yesu.

Tə gəs na Etiyen

⁸ Etiyen na, ndo nakə nəte mə walaḡ i ndo neheye tə pala tay tasəla aye. Neḡgeye na, Mbəlom kə pa faya ḡgama haladzay. Ka tsəved i Mbəlom na, neḡgeye gəḡarḡ eye haladzay. A gawa masuwayarḡ hay mə walaḡ i ndo hay. ⁹ Siye i Yahuda hay nəteye andaya, tə haya gər a gay i madūwule me nakə tə zalay gay i madūwule me i beke neheye tə gər tay ha aye. Ti yaw ma gəma i Siren ada ma gəma i Aləḡəzandəri, ti yaw ma dala i Silisi ada ma dala i Azi. Nəteye niye tebiye ta təma bazlam i Etiyen bay, faya ta kəḡdiyə wuway ta neḡgeye. ¹⁰ Ane tuk na, ndo niye hay tə mba ka Etiyen tə bazlam bay, hərwi maa vəlay ndaraw ka mətsike me na, Məsəfəre i Mbəlom.

¹¹ Tə vəlatay wu a ndo hay, hərwi ada ndo niye hay tā raw me tā gwaḡ na: «Nəmaa tsəne faya abəra bazlam, faya ma tsaleye ka gər a Musa ada faya ma tsaleye ka gər a Mbəlom.»

¹² Tə suta faya ndo hay, madugula hay ada ta ndo mədzarḡgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ka Etiyen. Tsa na, tə wuya kurah ka Etiyen, tə gəs na. Ti ye ha kame i madugula i Yahuda hay. ¹³ Tə həl naha ndo məḡḡəse faya pərasay hay, tə gwaḡ: «Ndo nakay na, faya ma tsikiye wu lele bay eye ka gay i məḡḡslay ha gər a Mbəlom ada ka bazlam i Musa mapala eye. ¹⁴ Nəmaa tsəne faya abəra a gwaḡ: Yesu ndo i Nazaret ma deyeweye, ma mbəzliye ha gay i məḡḡslay

ha gər a Mbəlom ada ma mbədiye ha kule kway nakə Musa a vəlakway aye.»

¹⁵Ndo niye hay tebiye nəteye mandza eye mə gay i məhay gər aye, tə ma ha dəre ka Etiyen. Ta zəba faya, tə ɲgatay na, da'ar ɲgay a dəv andza i gawla i Mbəlom.

7

Bazlam i Etiyen

¹Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom a tsətsah ka Etiyen, a gwaday: «Wu nakə tə tsik fakaya na, dedək dəw?»

²Etiyen a mbəday faya, a gwaday: «Malamar ga hay ta bəba ga hay, tsənum wu nakə na tsikakumeye təday. Mbəlom nakə a ze wu hay tebiye ta məzlab aye a bəzay ha bo a bəba tətə kway Abraham ka dala i Mizapotami kurre ahəl nakə ki ye a Haraj zük bay aye, ³ada a gwaday: «Lətse abəra ma gəma yak ada gər ha ndo yak hay, do a gəma nakə na dəkeye faya aye.*»

⁴«Yaw! Abraham a tsəne bazlam i Mbəlom na, a lətse abəra ma Kaladeyen hay, a ye mata ndze ma Haraj. Ma dəba eye bəba ɲgay a mət na, Mbəlom a zla na abəra ma Haraj, a ye ha a gəma nakay anarj nəkway mandza eye mə dəma aye. ⁵Mə dəma na, Mbəlom kə vəlay guvah i məda ɲgay kwa tsekweɲ bay, kwa dala tsekweɲ bəbay na, kə dəsay bay. Ba Mbəlom kə tsikay kurre, a gwaday: «Gəma nakay na, na ta vəlakeye ha tebiye. Aza nəkar andaya sa bay na, wawa i huɖ yak hay ta ndziye mə dəma, ma təriye i tay.» Ahəl niye Mbəlom a tsikay a Abraham na, wawa ɲgay andaya kwa nəte zük bay. ⁶Wu nakə Mbəlom a tsikay aye na, a gwaday: «Wawa i huɖ yak hay ta diye, ta ndziye ma gəma i ndo hay. Mə dəma na, ta təriye tay beke eye hay. Ta gateye dəretsətseh. Ta ndziye məve temerre faɖ mə dəretsətseh. ⁷Ane tuk na, na ta giye sariya ka ndo i gəma niye hay tə gatay dəretsətseh aye. Ma dəba eye na, ta diye abəra ma gəma nakay, ta diye ta dəsləɲ ha gər ma təv nakə ta ndziye mə dəma aye.†» ⁸Mbəlom a bar dzam ta Abraham, a dəy ha na, ta mədəse bo. Ma dəba eye, Abraham a wa Izak, a ge məhəne tsamahkar na, a dəs na. Izak a wa Zakob, Izak a dəs na. Zakob dərmak a wa wawa hay kuro gər eye

sulo. Nəteye nəheye ta təra bəba tətə kway hay na, Zakob a dəs tay ha dərmak.

⁹«Bəba tətə kway hay tə nay dəre a malamar tay nakə nəte mə walərj tay tə zalay Yusufa aye. Tə gəs na tə səkam ha beke eye a gəma i Ezipt. Ane tuk na, Mbəlom ka tsəpa na. ¹⁰Mbəlom kə təma ahaya Yusufa abəra mə dəretsətseh hay tebiye. A vəlay metsehe ta ɲgwalak i bo ka dəre i bəy nakə a ləva Ezipt tebiye, tə zalay Farawoɲ aye. Nənggeye a pa na bəy eye ka dala i Ezipt ada a ləvay gər a ndo nəheye mə gay ɲgay aye tebiye.

¹¹«Ma dəba eye na, mandərzlarj a ge ka dala i Ezipt tebiye ada ka dala i Kanan. Mandərzlarj niye a ge na, mandərzlarj bagwar eye. Ndo hay ta sa dəretsətseh haladzay. Bəba tətə kway hay tə huta wu mənday kwa tsekweɲ bay tebiye. ¹²Zakob a tsəne wu mənday andaya ma Ezipt na, a slər wawa ɲgay niye hay ta təra bəba tətə kway aye. A slər tay ha makurre eye. ¹³Ta mbəda gər masulo eye na, Yusufa a dətay ha bo ada Farawoɲ bəy bagwar eye a sər ha nəteye na, gwala i Yusufa hay. ¹⁴Tsa na, Yusufa a slər ndo hay ka bəba ɲgay Zakob ta ndo i gay ɲgay hay tebiye. Nəteye tebiye na, kuro kuro tasəla gər eye zləm. ¹⁵Zakob tə həl bo, ti ye a Ezipt ta ndo i gay ɲgay hay. Zakob a mət mə dəma ada bəba tətə kway hay dərmak tə mət mə dəma. ¹⁶Mədəharj tay na, tə həlawə a gəma nakə tə zalay Sisem aye. Tə pawa a tsəway nakə Abraham a səkam abəra ka wawa i Hamor ma gəma i Sisem ta suloy aye.

¹⁷«Wu nakə Mbəlom a tsikay kurre a Abraham aye na, mazlambar həlay eye kə ndislew. Gwala kway hay tə wa bo. Ta səkah məwe bo haladzay ma Ezipt. ¹⁸Bəy nakə a sər Yusufa aye na, andaya sa bay. Tə pa na bəy wədeye nakə faya ma ləviye dala i Ezipt aye. Nənggeye na, a sər Yusufa bay. ¹⁹Bəy niye bagwar eye a vatay gər a bəba tətə kway hay. A gawatay dəretsətseh haladzay ada a gawatay kutonj ka məkwetse wawa tay a pesl ada tə mət. ²⁰Həlay niye na, tə wa na Musa. Musa a le haladzay ada a yay a gər a Mbəlom. Tə wa na na, tə gəl na kiye mahkar mə gay i bəba ɲgay. ²¹Ma dəba eye na, tə gər ha. Dem i Farawoɲ a ndzay a

* 7:3 Madazlay i wu hay 12.1. † 7:7 zəba mə Madazlay i wu hay 15.13-14 ada mə Madayaw abəra ma Ezipt 3.12.

gər, a zla na. A ye ha a gəl na andza wawa ngay. ²² Andza niye, Musa a gəl bo na, a zla metsehe ta ndaraw i Ezipt hay. A tərä ndo ta məzlaḅ eye hərwi bazlam ngay neheye a tsikawa aye ta məsler neheye a gawa aye.

²³ «Musa a ge mæve kuro kuro fad na, a say mede mata dzəne tay ha gwala ngay İsrayel hay. ²⁴ A ye na, a ngatay a ndo i Ezipt faya ma geye dəretsətseh a ndo nətə mə walaḅ i İsrayel hay. Tsa na, a ye naha a dzəna na ndo niye faya ta geye dəretsətseh aye. A kəd na ndo i Ezipt niye mədahaḅ eye. ²⁵ Musa a dzala na, İsrayel malamar ngay hay tə sər ha Mbəlom ma ta təmiye tay ha abəra mə dəretsətseh tə həlay ngay. Ane tuk na, tə sər bay. ²⁶ Tədöe eye Musa a ndzatay a gər a İsrayel hay sulo faya ta kədiye bo. A say a Musa mængəne tay ha ada tā ndza zay mə walaḅ tay. A gwaday: “Dzam ga, nəkurom ta malamar tuk na, ada ka gumeye dəretsətseh a bo kurom ta məkədə bo na, hərwi mey?” ²⁷ Ane tuk na, ndo nakə faya ma geye dəretsətseh a malamar ngay aye na, a pay həlay a Musa, a gwaday: “Maa pa kar bəy ada ndo mæge may sariya na, way? ²⁸ A saka məkədə ga andza nakə ka kəd ndo i Ezipt məvenəḅ aye sa daw?” ²⁹ Musa a tsəne andza niye na, a hway, a ye ngway ka dala i Madiyan. Mə dəma na, a zla ngwas. Tə wawa hasləka eye hay sulo.

³⁰ «Ma dəba i mæve kuro kuro fad na, Musa nengəye huya ma gəma niye mə makulkwandah aye. Pat wuray na, nengəye bəse ta mahəmba i Sinay. Gawla i Mbəlom a yaw, a bəzay ha bo. Musa a ngatay na, ma ako ka gay i dak nakə faya ma təmiye aye. ³¹ Musa a ngatay andza niye na, a gay hərbaḅəkkə. Ane tuk na, ahəl nakə nengəye faya ma həndzədiye naha faya bəse mazəbe faya na, a tsəne mətsike me i Bəy Maduwerḅ, a gwadayaw: ³² “Nəḅ Mbəlom i bəba tətə yak hay, Mbəlom i Abraham, Mbəlom i İzak, ada Mbəlom i Zakob.” Musa a tsəne andza niye na, a dzədzar, zluwer a gay. Tsa na, a say mazəbe dəre ka ako niye sa bay. ³³ Mbəlom a gwadayaw sa: “Musa, tsok na tahərak abəra mə sik, hərwi təv nakay nəkar mə dəma aye na, təv tsədaḅḅa eye. ³⁴ Faya ta gateye dəretsətseh a ndo ga hay ma Ezipt kəkay na, na ngatay. Na tsəne mətuwe tay ada na yaw

na, mata mbəle tay ha. Na sləriye kar ha, do anəke a Ezipt.[‡]”

³⁵ «Musa nengəye nakə İsrayel hay tə kal ha, tə gwaday: “Maa pa kar bəy ada ndo mæge may sariya na, way?” aye. Ane tuk na, Mbəlom a slər ka təv tay hərwi ada mə tərä bəy tay ada ndo mətəme tay ha abəra mə dəretsətseh na, nengəye. Mata sləre na ka məsler niye na, gawla i Mbəlom nakə a bəzay ha bo ma ako ka gay i dak aye. ³⁶ Maa ndzatay kame a İsrayel hay məndohwaw abəra ma Ezipt na, nengəye. Kə ge masuwayaḅ hay wal wal mə dəma. Kə ge kame i Bəlay Ndozza eye ada mə makulkwandah dərmak hus a mæve kuro kuro fad.

³⁷ «Maa gwadatay a İsrayel hay: “Mbəlom ma ta slərakumaweye ndo məde ha bazlam ngay andza nəḅ. Ma zliye na, abəra ma gwala kurom[§]” na, Musa. ³⁸ Sa na, ahəl nakə İsrayel hay nətəye mahaya gər eye mə makulkwandah aye na, maa lətse mə walaḅ i bəba tətə kway ta gawla nakə a tsikawatayaw me mə mahəmba i Sinay aye na, Musa. Gawla i Mbəlom ma tsikataweye bazlam nakə ma vəliye sifa aye ada nengəye ma makweye ha.

³⁹ «Ane tuk na, bəba tətə kway hay ta kərəh mətəme bazlam ngay. Ta kal na a pesl. A satay mambədə gər ka dala i Ezipt. ⁴⁰ Tə gwaday a Aroḅ: “Lambadəmay mbəlom hay hərwi məzle kame kway. Hərwi ka sərakwa wu nakə a ndzay a gər a Musa, ndo məhələkway ahaya abəra mə Ezipt na, ka sərakwa bay.^{*§}” ⁴¹ Tsa na, ta lambad kule andza sla wawa eye andza mbəlom tay. Tə vəlay wu a kule tay niye. Tə ge magurlom tə mængwese eye lele hərwi wu nakə bo tay eye ta lambad aye. ⁴² Ane tuk na, Mbəlom a mbədatay dəba. Ma dəba eye tə dəslay ha gər a wurzla hay. Mbəlom a vəlay tsəved andza nakə mawatsa eye mə dərəwel i ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay, Mbəlom a gwad:

“A nəkurom İsrayel hay,

wu neheye hay ka vəlawum wal wal
ada ta gənaḅ hay
məve kuro kuro fad aye na, a nəḅ
bədaw?

‡ 7:34 zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 2.14–3.10. § 7:37 Bazlam mapala eye masulo eye 18.15.

* 7:40 Madayaw abəra ma Ezipt 32.1, 23.

⁴³ Ka zlum madzawadzawa i gay i mbəlom kurom Molok,
ka zlum mandzakit bo i wurzla i mbəlom kurom Refam.
Kule kurom neheye ka gum aye na,
hərwi mədəslay ha gər.
Hərwi niye na həliye kurom abəra ma gəma nakay,
na diye kurom ha dəreŋ abəra ta gəma i Babilon.[†]»

⁴⁴ Etiyen a gwadatay sa: «Ahəl niye bəba tətə kway hay nəteye mə makulkwandah na, madzawadzawa i mədəslay ha gər a Mbəlom andaya fataya hərwi ada tātə sər ha Mbəlom andaya ta nəteye. Gay niye mapa eye na, andza nakə Mbəlom a tsikay a Musa aye. Mbəlom a gwadāy a Musa tātə ge na gay niye na, andza nakə a ŋgatay aye.

⁴⁵ Ma dəba eye na, bəba tətə kway hay ta vətəlay ha madzawadzawa i mədəslay ha gər a Mbəlom niye a wawa i huđ tay hay. Ndo mənđzatay kame a wawa i huđ tay niye hay na, Zozowe. Ti ye a gəma niye na, ta zla na gay i madzawadzawa niye. Mbəlom ka həhar tay ha ndo i gəma niye abəra kame tay. Ta slə fataya. Andza niye gay i madzawadzawa a ndza ma gəma niye hus a həlay i bəy Davit. ⁴⁶ Davit na, a yay a gər a Mbəlom haladzay. A tsətsah tsəved ka Mbəlom ka mədəzlay gay nakə wawa i huđ i Zakob hay ta sliye faya mədəslay ha gər a Mbəlom mə dəma aye. ⁴⁷ Maa dəzlay gay na, Salomon.

⁴⁸ «Ane tuk na, Mbəlom Fetek ma ndziye mə gay neheye ndo hay ta dəzl aye bay. Andza nakə məwatsa eye mə dərewel i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom aye na, Mbəlom a gwad:

⁴⁹ «Təv mənđze i bəy ga na, mbəlom, ada mənđzibəra na, təv sik ga.
Gay nakə ka dəzlumenəye na, slala i gay waray?

Təv nakə ma sliye mənđze mə dəma aye na, waray?

⁵⁰ Maa ge wu neheye tebiye na, neŋ bəđaw?[‡]»

⁵¹ Etiyen a gwadatay sa: «A nəkurom neheye sewed eye hay. Ka dərəzlum na

dərev kurom ta zləm kurom hay a məzele i Mbəlom nakə faya ma zalakumeye. A sakum mahəndəkay na dərev kurom a Məsəfəre Tsədəŋŋa eye bay. Nəkurom na, andza bəba tətə kurom hay. ⁵² Ndo mədə ha bazlam i Mbəlom waray nakə bəba tətə kurom hay ta gay dərətsətseh bay aye? Kwa məkədə ta kəd tay ha ndo neheye tətə da ha madayaw i ndo nakə neŋgeye ndo i dedek nəte ŋgweŋ aye. Ndo nakə anəke ka gum faya dəf ada ka kədum na aye na, neŋgeye. ⁵³ Mbəlom kə valakum bazlam ŋgay mapala eye tətə həlay i gawla ŋgay hay[§], ane tuk na, ka rəhumay ha gər bay.»

Tə kəd na Etiyen

⁵⁴ Ndo niye hay mahaya gər eye tətə tsəne bazlam i Etiyen niye na, a ndalatay haladzay, ta həpəd zler ka Etiyen kəraw kəraw.

⁵⁵ Ane tuk na, Etiyen na, a rah ta Məsəfəre Tsədəŋŋa eye. Tsa na, a zəba dəre a mbəlom. A ŋgatay naha a dzaydzay i Mbəlom ada a ŋgatay naha a Yesu malətsa eye tətə həlay i mənđay i Mbəlom. ⁵⁶ A gwadatay a ndo niye hay: «Tsənum! Neŋ faya na ŋgateye a mbəlom mahəndəka eye ada Wawa i Ndo neŋgeye malətsa eye tətə həlay i mənđay i Mbəlom.»

⁵⁷ Tə tsəne andza niye na, nəteye tebiye ta wuda haladzay ada ta dərəzl na zləm tay hay. Nəteye tebiye ka manətə eye tətə mbəzla ka Etiyen məgəse. ⁵⁸ Tə gəs na, tə vaha na abəra mə wuzlah gay. Ti ye naha, tə pa bo ka məkele na tətə kwar hərwi məkədə na. Ndo məhəle mbal hay ta tsok na peteked tay hay, tə gər ha ka təv i gawla eye andaya tətə zalay Sol.

⁵⁹ Ahəl nakə nəteye faya ta kaliye Etiyen tətə kwar aye na, Etiyen neŋgeye faya ma duwuleye me a Mbəlom. Mə məduwule me niye faya ma duwuliye na, a gwad: «Bəy Maduweŋ ga Yesu, zla na məsəfəre ga.»

⁶⁰ Tsa na, a dəkw gurmets, a wuda ta magala, a gwad: «Bəy Maduweŋ ga, mezeleme nakay tətə ge aye na, kə matay ha mənese bay.» A tsik andza niye na, ma dəba eye a mət.

[†] 7:43 Amos 5.25-27. Molok, tətə zalay Molek ma Dzam Guram, mbəlom i Kanan hay. Tətə dzala, məvələy a mbəlom tay niye na, ndo zezeŋ. Refam mbəlom zlezle eye i Babilon hay. [‡] 7:50 Ezay 66.1-2. [§] 7:53 Andza nakə kule i Yahuda a tsik aye na, Mbəlom a dəy ha bazlam mapala eye a Musa tətə həlay i gawla ŋgay hay.

8

¹Məkəde Etiyen nakə tə kəf aye na, a yay a gər a Sol.

Pat eye niye na, kwayaŋŋa ta dazlay a məgatay dəretsətseh a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste neheye ma Zeromezem aye. Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta ŋgəna gər, ta hway tebiye. Ta hway a gəma i Yahuda ada siye hay a Samari. Maa ze naha na, ndo i maslaŋ hay. ²Siye neheye tə pa mədzal gər tay dedək ka Yesu aye, ti ye tə zla na mədahəŋ i Etiyen, tə la na. Tə tuwa na haladzay. ³Sol na, a zaka ha məbəbeze tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. A yawa ka gay ka gay, a gəsawa ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, hasləka hay kwa ŋwas. A pawa tay ha a gay i danğay.

Filip a da ha labara wədeye ma Samari

⁴Ndo neheye ta hway, ta ŋgəna gər aye na, ta həhal ka gəma ka gəma. Tə dawa ha bazlam i Mbəlom. ⁵Filip neŋgeye na, a ye a wuzlah i dala i Samari. A ye naha, a da ha Yesu ndo mətəme ha ndo nakə Mbəlom a sləraweye. ⁶Ndo i gəma niye hay tebiye tə tsəne bazlam i Filip ada tə ŋgatay a masuwayaŋ neheye a ge aye na, tə pay zləm a bazlam ŋgay tə səkeffe eye lele. ⁷Fakalaw hay tə yawaw abəra mə bo i ndo i dāvats hay. Tə yawaw abəra mə bo tay na, ta wudawa ka bo haladzay. Ndo neheye vərəzl i bo tay maməta eye hay ta ndo neheye ta dzəgədasla sik tay matəra eye hay aye, ta mbəl. ⁸Andza niye mənğwese bagwar eye a ge ma gəma niye.

⁹Ahəl niye na, ndoweye andaya ka dala i Samari eye niye. Ndowneye niye na, tə zalay Simoŋ. Neŋgeye na, a gawa maharam zla anəke bay ada maharam ŋgay nakə a gawa aye na, a gawatay a ndo i gəma niye hay hərəbəbəkkə. Ma mədzal gər ŋgay na, a gwad neŋgeye ŋgwalak i ndo. ¹⁰Ndo hay tebiye, gawla hay ta bagwar hay, tə pa zləm na, ka neŋgeye. Tə gwad: «Ndo nakay na, gədaŋ i Mbəlom bagwar eye nakə tə zalay Gədaŋ Bagwar eye.»

¹¹Tə pawa zləm ka wu ŋgay nakə a gawa aye na, lele. Hərwi maharam ŋgay nakə a gawatay masuwayaŋ a ndo hay aye na, kə ndza haladzay.

¹²Ane tuk na, Filip a ye naha mata da ha Labara ŋgwalak eye ka Bəy i Mbəlom ada ka Yesu Kəriste na, tə dzala ha ka Yesu.

Hasləka hay, ŋgwas hay, Filip a dzəhuḅ tay ha a yam. ¹³Simoŋ neŋgeye dərmak a dzala ha ka Yesu, ta dzəhuḅ ha a yam. Neŋgeye na, a ndzawa ka təv i Filip. A ŋgataway a masuwayaŋ tə wu hay wal wal neheye Filip a gawa aye na, a gay hərəbəbəkkə.

¹⁴Ndo i maslaŋ neheye nəteye ma Zeromezem aye tə tsəne ndo i gəma i Samari hay ta pa mədzal gər tay ka bazlam i Mbəlom na, tə sləratay naha Piyer ta Yuhana. ¹⁵Tə həl bo, ti ye. Tə ndisl naha a dəma na, tə dūwulay me a Mbəlom hərwi ada ndo i gəma i Samari niye hay tə pa gər ka bazlam i Mbəlom aye t̄a huta Məsəfəre Tsədaŋŋa eye. ¹⁶Ahəl nakə tə dzəhuḅ tay ha a yam aye na, tə dzəhuḅ tay ha tə məzele i Yesu Bəy Maduwerŋ. Ndo kwa nəte mə walaŋ tay Məsəfəre Tsədaŋŋa eye kə mbəzlaw faya zuk bay. ¹⁷Hərwi niye, Piyer ta Yuhana tə pa fataya həlay, tə dūwulay me a Mbəlom. Tsa na, tə huta Məsəfəre Tsədaŋŋa eye.

¹⁸Simoŋ a ŋgatay a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə huta Məsəfəre Tsədaŋŋa eye hərwi nakə ndo i maslaŋ hay tə pa fataya həlay aye na, a vəlatay suloy a Piyer ta Yuhana. ¹⁹A gwadatay: «Vəlumenŋ gədaŋ eye dərmak hərwi ada ndo neheye na piye fataya həlay aye na, t̄a huta Məsəfəre Tsədaŋŋa eye.»

²⁰Ane tuk na, Piyer a mbədaŋ faya, a gwadaŋ: «Dze ta suloy yak tebiye, hərwi nəkar ka dzala mə gər yak məsəkəme gədaŋ i Mbəlom na, ta suloy! ²¹Ka məsler nakay nəmay faya nəmaa giye na, ka sliye faya mədzepe tə nəmay bay hərwi dərev yak tsədaŋŋa kame i Mbəlom bay. ²²Da ha mezeleme yak, dūwulay me a Bəy Maduwerŋ ada ağəna ma pasakeye ha mədzal gər yak neheye lele bay eye. ²³Na zəba faya na, dərev yak maraha eye ta bər i bo ada mezeleme kə pa kar a danğay.»

²⁴Simoŋ a tsəne bazlam niye hay na, a gwadatay a Piyer ta Yuhana: «Bo kurom eye, dūwulumay me a Bəy Maduwerŋ hərwi ga hərwi ada wu nakay ka tsikum aye m̄a t̄ara tə neŋ bay tey.»

²⁵Ma dəba eye na, Piyer ta Yuhana tə da ha Yesu ada tə da ha bazlam ŋgay a ndo hay. Tsa na, tə həl bo, tə mbəda gər a Zeromezem. Nəteye ka tsəved faya ta diye na, tə da ha

Labara Ʒgwalak eye ma gəma hay wal wal ka dala i Samari.

Filip ta ndo i Etiyopi wuray

²⁶ Ma dəba eye na, gawla i Mbəlom a gwaday a Filip: «Do, ka diye na, ka zəngaliye tsəved nakə a ye ta diye i tsakay aye, ta tsəved nakə a yaw abəra ma Zerozelem a ye a gəma i Gaza aye. Tsəved eye niye na, a ye tə kəsaf.» ²⁷ Filip a tsəne na, kwayanƷa a həl bo, a ye. A husa ka tsəved, faya ma diye na, a Ʒgatay a ndo wuray, neƷgeye bagwar i ndo mäge məsler i Bəy i Etiyopi Kandəs. Məsler Ʒgay na, məlavay gər a suloy i bəy. Bəy i Etiyopi niye na, Ʒgwas eye. A ye a Zerozelem mata dəslay ha gər a Mbəlom. ²⁸ Anəke na, faya ma maweye abəra ma Zerozelem, ma diye a mətəgay. NeƷgeye mandza eye mə muta i pəles Ʒgay faya ma diye ha. NeƷgeye faya ma dzanƷiye dərewel i Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom.

²⁹ Filip a Ʒgatay a ndo niye na, Məsəfəre TsədaƷƷa eye a gwaday: «Hway bəse ka tsakay i muta i pəles taday faya ma diye aye.»

³⁰ Filip a tsəne andza niye na, a hway, a ye a həndzəd naha faya. Nəteye faya ta diye na, a tsəne ndo i Etiyopi niye faya ma dzanƷiye dərewel i Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom. Filip a tsətsah faya, a gwaday: «Wu nakə faya ka dzanƷiye na, ka tsəne Ʒgway dāw?»

³¹ Ndo niye a mbəday faya, a gwaday: «Kə ge ndəray kə deƷ ha bay na, na sliye faya mətsəne na, ma kəkay?» Tsa na, a gwaday a Filip: «Tsalaw a muta i pəles ada ndza ka tsakay ga.» ³² Ndo niye faya ma dzanƷiye mə dərewel niye na, wuye mey? Təv nakə faya ma dzanƷiye mə dəma aye na, a gwad: «NeƷgeye a təra andza təbaƷ nakə tə gəs, ta diye ha ka təv nakə tə kədawa wu mə dəma aye.

NeƷgeye a təra andza təbaƷ nakə ta dəsiiye faya abəra məkwets na, a tuwa bay aye.

Ka həndək abəra ka bazlam bay tebiye.

³³ Tə pasla na a walaƷ i ndo hay na, kəriye ada ta gay sariya i dedək bay.

Mata tsike me ka wawa Ʒgay hay na, way? Ndəray kwa nəte andaya bay!

NeƷgeye ta dze ha məsəfəre Ʒgay abəra ka mändzibəra.* »

³⁴ Ndo mäge məsler niye a tsətsah ka Filip a gwaday: «Amboh, tsikeƷ tey, ndo məde ha bazlam i Mbəlom a tsik niye na, ka way? A tsik na, ka bo Ʒgay eye Ʒgway tsukudu ka ndo mekeleƷ dāw?»

³⁵ Yawa! Filip a dazlay a məday ha ka təv nakə a dzanƷa aye. A day ha Labara Ʒgwalak eye i Yesu. ³⁶ Ahəl nakə nəteye faya ta diye aye na, tə ndisl a təv eye andaya yam mə dəma. Ndo mäge məsler niye a gwaday a Filip: «Yam anaƷ, anəke mata geƷ Ʒgatay abəra ka madzəhuəbe bo a yam na, mey sa mey?»

[³⁷ Filip a gwaday: «Tədə ka pa mədzal gər yak ka Yesu na, ka sliye faya madzəhuəbe bo a yam.»

Ndo niye a mbəday faya, a gwaday: «Na pa mədzal gər ka Yesu Kəriste. NeƷgeye na, Wawa i Mbəlom.»]

³⁸ Tsa na, a lətse ha muta i pəles Ʒgay niye, tə mbəzlaw abəra mə dəma ta Filip. Filip ta neƷgeye salamay tə mbəzla a yam, Filip a dzəhuəb ha a yam.

³⁹ Tə tsalaw abəra ma yam na, Məsəfəre i Bəy MaduweƷ a zla na Filip. Ndo mäge məsler niye kə Ʒgatay a Filip sa bay. Ane tuk na, neƷgeye a ye Ʒgway tə mənƷwese eye. ⁴⁰ Filip a zəba dəre na, neƷgeye ma gəma i Azot. Tsa na, ahəl bo ma diye a Sezare. Faya ma diye na, a da ha Labara Ʒgwalak eye ka gəma, ka gəma hus a həlay nakə a ndisl ka dala i Sezare aye.

9

Bəy MaduweƷ a zalay a Sol

¹ Ahəl niye na, Sol neƷgeye a dzala huya ka məzlatay zay a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu huya hərwi məkədə tay ha. A ye ka təv i bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom.

² A ye naha a tsətsah faya dərewel nakə ma diye ha ka təv i bagwar i gay i maduwwule me neheye ma Damas aye hərwi ada tadə ndo hay andaya faya ta pay bəzay a tsəved i Bəy MaduweƷ, hasləka hay kwa Ʒgwas hay na, ma gəsiye tay ha ada ma diye tay ha a Zerozelem.

³ Tə watsay dərewel niye tə vəlay na, a həl bo a ye a Damas.

Pol faya ma ndisliye bəse ta Damas na, dzaydzay a mbəzlaw abəra mə mbəlom, a dəv ka təv Ʒgay niye. A lawara na a wuzlah.

* 8:33 Ezay 53.7-8.

⁴A dād ka dala. Tsa na, a tsəne mətsike me, a gwaday: «Sol, Sol, nəkar faya ka geŋeye dāretsətseh andza niye na, hərwi mey?»

⁵Sol a mbəday faya, a gwaday faya: «Nəkar eye na, way, Bəy Maduweŋ?»

Mətsike me niye a mbədayaw faya, a gwaday: «Neŋ na, Yesu nakə faya ka geye dāretsətseh aye. ⁶Ane tuk na, lətse do a walaŋ gay. Ka ye a dəma na, ta tsikakeye wu nakə ka giye.»

⁷Ndo neheye ti ye naha ka bo dziye tə Sol aye, tə lətse ka təv niye. Kwa mətsike me, ta sla faya mətsike bay tebiye. Mətsike me nakə a tsənew mə mbəlom aye na, tə tsəne. Ane tuk na, nəteye ta ŋgatay a ndaray bay. ⁸Sol a lətse abəra ka dala. A həndək abəra ka däre na, a ŋgatay a däre bay tebiye. Tə gəsay həlay, ti ye ha a Damas. ⁹A ye naha a dəma na, məhəne mahkar neŋgeye mandza eye guluf eye, a ŋgatay a däre kwa tsekweŋ bay. Məhəne mahkar eye niye na, kə nda wu mənday bay ada kə sa yam bay.

¹⁰Ndo məpe mədzal gər wuray ka Yesu andaya ma Damas, məzele ŋgay Ananiyas. Bəy Maduweŋ a zalay ma məsine, a gwaday: «Ananiyas, Ananiyas!»

Ananiyas a mbəday faya, a gwaday: «Neŋ anaŋ!»

¹¹Bəy Maduweŋ a gwaday: «Do anəke ka tsəved nakə tə zalay “Mahədzaka eye bay” aye ada kə ye a gay i Yudas. Ka ye naha na, tsətsah ndo i gəma i Tarsis wuray, tə zalay Sol. Neŋgeye faya ma dūwuleye me a Mbəlom, ¹²ada a ŋgatay a Ananiyas ma məsine faya ma diye naha ka təv ŋgay ada ma piye faya həlay hərwi ada mə ŋgatay a däre.»

¹³Ananiyas a mbəday faya, a gwaday: «Bəy Maduweŋ, ndo niye na, ndo haladzay ta təkəreŋ dāretsətseh nakə faya ma gateye a ndo yak hay ma Zerozelem aye tebiye.

¹⁴Ada a yaw kanaŋ na, baŋwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta vəlay tsəved ka məgəse ndo neheye faya ta pakeye bəzay kanaŋ aye tebiye dərma. A yaw na, hərwi niye.»

¹⁵Ane tuk na, Bəy Maduweŋ a gwaday: «Do, hərwi na zla na ndo niye hərwi məge məsler ga. Neŋgeye na, ma diye ha məzele ga a siye i gəma hay ada a bəy tay hay. Ada ma ta dāteye ha a ndo i İsrayel hay dərma.

¹⁶Bo ga eye na ta dāteye ha wu nakə ma giye dāretsətseh hərwi ga aye tebiye.»

¹⁷Ananiyas a tsəne andza niye na, a həl bo a ye. A ye naha a fələkwa a gay nakə Sol mə dəma aye. A ye naha a pa həlay ka Sol, a gwaday: «Sol malamar ga, maa sləra ga ahaya ka təv yak na, Bəy Maduweŋ Yesu. Maa bəzaka ha bo ka tsəved nakə faya ka diye ahaya aye na, neŋgeye. A sləra ga ahaya hərwi ada kə ŋgatay a däre andza nakə kurre aye ada kə rah ta Məsəfəre Tsədaŋna eye.»

¹⁸Kwayaŋna wuye hay tə kutsayaw abəra ka däre i Sol andza dəba i kələf, a ŋgatay a däre tuk. Tsa na a lətse, a ye ta dzəluḥ ha a yam. ¹⁹Ma dəba eye, a nda wu mənday ada gədaŋ ŋgay a maw tuk.

Sol a ndza məhəne tsakway ta ndo məpay bəzay a Yesu neheye ma Damas aye.

²⁰Kwayaŋna a dazlay a məde ha bazlam i Mbəlom mə gay i madūwule me hay. A dā ha parakka Yesu na, Wawa i Mbəlom. ²¹Ndo neheye tebiye tə tsəne bazlam ŋgay niye na, a gatay hərbaḥəkka. Ta tsətsah, tə gwad: «Maa gatay dāretsətseh haladzay a ndo məpay bəzay a Yesu hay ma Zerozelem na, ndo nakay bədaw? Ada a yaw kanaŋ na, hərwi məgəse tay ha ada mede tay naha a baŋwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ba?»

²²Sol neŋgeye dūh gədaŋ ŋgay a səkah ka məde ha bazlam i Mbəlom pat pat. A dātay ha a Yahuda neheye ma gəma i Damas aye parakka Yesu na, Kəriste. Nəteye niye tə sər wu nakə ta tsikeye faya aye sa bay.

²³Ma dəba i məhəne tsakway na, Yahuda hay tə ma ha ka bo bazlam ka təv manəte eye hərwi məkəde na Sol. ²⁴Ane tuk na, Sol a sər tay naha ka wu tay nakə a satay məge aye. Ta tsəpawa na məged i walaŋ i gay ta həpat kwa ta həvad hərwi ada tadə ta gəs na na, ta kədiye na. ²⁵Sol ta gawla ŋgay hay ti ye ta həvad ka bəd i mavavar i zled i walaŋ gay niye. Tə zla na Sol tə pa na a kətəh. Tə mbəzla ahaya tə mavavar niye dərəŋ tə walaŋ gay.

Sol ma Zerozelem

²⁶Sol a ye a Zerozelem. A ndisl naha a dəma na, a say mədzepe ta ndo məpe mədzal gər ka Yesu hay. Ane tuk na, ndo hay tebiye ta dzədzaray, hərwi tə dzala na, tə gwad neŋgeye ka təra ndo məpe mədzal

gər ka Yesu ta dedək bay. ²⁷ Ane tuk na, Barnabas, neŋgeye a zla na, a ye ha ka tøv i ndo i maslaŋ i Yesu hay. Ti ye naha na, a təkəratay kəkay nakə Sol a ŋgatay a Bəy Maduweŋ ka tsəved i mede a Damas ada kəkay nakə Bəy Maduweŋ a tsikay me aye, ada Sol a dā ha bazlam i Yesu kwa ka dzədzar bay ma Damas na, kə tsikatay dərma.

²⁸ Pat eye niye kwayaŋŋa Sol a ndza ka tøv tay. A yawa ta nəteye a Zerozelem ada tə mawa ka bo dziye, a dawa ha bazlam i Bəy Maduweŋ parakka lele. ²⁹ A tsikawatay bazlam i Yesu a Yahuda neheye tə tsik me i Gərek aye dərma. Tə kədawa wuway haladzay. Ane tuk na, ta pəla tsəved a satay məkəde na. ³⁰ Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta tərə malamar hay, tə tsəne na, tə zla na Sol abəra ka tøv niye. Ti ye ha a gəma i Sezare. Ma dəba eye na, ti ye ha a gəma i Tarsis.

³¹ Yawa! Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma gəma i Yahuda, ma Galile, ada ma Samari, nəteye tebiye mandza eye zay zay lele. Nəteye faya ta hutiye gədaŋ pat pat. Ta rəhay ha gər a Bəy Maduweŋ lele. Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a vələwatay gədaŋ, a səkahawa tay ha haladzay.

Piyer a mbəl ha Ene

³² A həlay niye na, Piyer a yawa a gəma hay tebiye. Pat wuray na, a ye a gəma i Lida.

³³ Mə dəma na, ndoweye andaya tə zalay Ene, neŋgeye matəra eye. Məve tsamahkar neŋgeye mahəna eye. Ahəl nakə Piyer a ye naha aye na, a ŋgatay. ³⁴ Piyer a gwaday: «Ene! Yesu Kəriste ma mbəliye kar ha, lətse, zla sləlah yak.» Kwayaŋŋa Ene a lətse.

³⁵ Ndo i gəma i Lida hay ta ndo neheye ka barrbar i Saron aye tebiye tə ŋgatay andza niye na, ta mbəda ha mədzal gər tay. Tə pa mədzal gər tay ka Bəy Maduweŋ.

Piyer a mbəl ahaya Tabita abəra ma mədahəŋ

³⁶ ŋgwas məpe mədzal gər ka Yesu andaya məzele ŋgay Tabita. Tə zalay tə bazlam i Gərek na, Dorkas. Andza məgwede: Mawene. A ndzawa i ŋgay na, ma gəma i Zope. Neŋgeye a gawa ŋgwalak a ndo hay huya ada a dzənawa tay ha mətəwak hay.

³⁷ A həlay niye na, a dəd a dəvats ada a mət.

A mət na, tə bara na. Tsa na, tə tsal ha a gay nakə ka gər i gay niye aye.

³⁸ Gəma i Lida na, bəse ta gəma i Zope. Ndo məpe mədzal gər ka Yesu neheye ma Zope aye tə tsəne Piyer neŋgeye ma Lida na, tə slər ndo hay sulo ka tøv i Piyer, mə yaw. Tə gwaday naha: «Nəmaa gaka naha amboh, dara bəse təday.» Ndo neheye sulo aye ti ye ka tøv i Piyer. ³⁹ Piyer a tsəne bazlam tay niye na, kwayaŋŋa a həlaw bo, ti yaw ta ndo niye hay.

Piyer a husaw na, tə laka ha a gay nakə ka gər i gay neŋged mədahəŋ mə dəma aye. Madakway i ŋgwas hay tə ŋgatay na, ta həndəd naha ka tøv ŋgay ta mətuwe eye. Ta bəzay ha petekəd neheye Tabita a ŋgarawa ahəl nakə neŋgeye andaya tə dərə mba aye. ⁴⁰ Tsa na, Piyer a həhar tay ahaya ndo hay tebiye abəra. A dək w gurmets, a dūwulay naha me a Mbəlom. A mbəda me ka tøv i mədahəŋ. A gwad: «Tabita lətse!» Tabita a həndək abəra ka dərə. A ŋgatay a Piyer na, a lətse, a ndza. ⁴¹ Piyer a gəs na abəra mə həlay, a dzəna na mələtse ha ka mbəlom. Tsa na, a zalatay a madakway i ŋgwas niye hay ta siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye. Ta ma naha ka tøv ŋgay a gay. Ti ye naha na, a gwaday: «Anaŋ ndo kurom kə mbəl.»

⁴² Masuwayaŋ nakə a ge bo aye na, a dā a zləm ma gəma i Zope tebiye. Ndo hay haladzay tə dzala ha ka Bəy Maduweŋ. ⁴³ Piyer a ndza haladzay ma Zope. A ndza na, mə gay i ndo wuray a lambadawa mbal, məzele ŋgay Simoŋ.

10

Gawla i Mbəlom a bəzay ha bo a Korney

¹ Ndo wuray ma gəma i Sezare, məzele ŋgay Korney. Neŋgeye na, bagwar i sidzew i Roma hay. Sidzew niye hay na, ta zalatay Sidzew i Itali hay. ² Ndo niye na, a paway bəzay a Mbəlom ada a rəhaway naha gər a Mbəlom ta ndo i gay ŋgay hay tebiye. A dzənawa tay ha Yahuda neheye matawak eye hay aye ada a dūwulaway me a Mbəlom pat pat.

³ Pat wuray ta huwa ma giye bərə mahkar na, məsine a gay. Ane tuk na, neŋgeye tə dərə. A ŋgatay a gawla i Mbəlom parakka lele faya ma diye naha a gay ka tøv ŋgay. A ye naha a zalay, a gwaday: «Korney!»

⁴ Korney a zəba ka gawla i Mbəlom niye tə madzədzerə eye, a gwaday: «Ka yaw na, labara i mey Bəy Maduweŋ ga?»

Gawla i Mbəlom a mbəday faya, a gwaday: «Mbəlom kə tsəne maduwule me yak hay. Wu nakə ka vəlay a mətawak hay aye na, a yay a gər haladzay. Neŋgeye faya ma dzaliye ka nəkar, ma mətsiye kar ha gər bay. ⁵ Anəke na, slər ndo hay a gəma i Zope, t̄a ye t̄a zalayaw a ndoweye andaya məzele ŋgay Simoŋ nakə tə zalay Piyer aye. ⁶ Neŋgeye mə gay i ndoweye andaya məzele ŋgay Simoŋ, a lambadawa mbal. Gay ŋgay na, ka me i dəlov.»

⁷ Gawla i Mbəlom niye a tsikay ka bo abəra na, a ye ŋgway. Korney a zalatay a ndo i məsler ŋgay hay sulo ada a zalay a sidzew nəte mə walaŋ i sidzew neheye tə gaway məsler aye. Sidzew eye niye na, ndo məpay naha faya a Mbəlom. ⁸ A ye naha a təkəratay wu nakə a ge bo tebiye aye. Tsa na, a slər tay ha a Zope.

Piyer a ŋgatay a wuye andza ma məsine

⁹ Yaw! Ndo niye hay tə həl bo, ti ye. Tədəcə eye na, nəteye huya ka tsəved faya ta diye. Mağərhpət na, nəteye faya mazlambar ta ndisliye a Zope. Ta mağərhpət eye niye Piyer neŋgeye dərmak a tsal ka gər i gay wuray fatata mata dūwulay me a Mbəlom. ¹⁰ Tsa na, may a wur faya, a say mənde wu mənday. Ahəl nakə faya ta deye wu mənday aye na, wuye a gay andza məsine. ¹¹ A ŋgatay a mbəlom mahəndəka eye ada wuye faya ma mbəzlaweye abəra mə dəma. Wuye niye na, andza peteked mafətəla eye, bagwar eye, magəsa eye ka me eye wal wal təv fad, faya ma mbəzlaweye ka dala. ¹² Mə dəma na, wu hay haladzay. Wu i pesl hay, gənwaw hay, wu neheye tə va tə huđ aye, ada tə diyer hay.

¹³ Piyer a tsəne mətsike me, a gwaday: «Lətse Piyer, kəd wu neheye ada k̄a həpəd!»

¹⁴ Ane tuk na, wu niye hay na, Yahuda hay tə ge faya me mənde. Hərwi niye Piyer a mbəday faya, a gwaday: «Ah! A'ay Bəy Maduweŋ ga, wu nakə tə ge faya me, ka tərə tsədəŋŋa bay aye na, na nda dāda bay. A serj bay.»

¹⁵ Mətsike me niye a tsikayaw sa, a gwaday: «Wu nakə Mbəlom a gwad tsədəŋŋa eye na, k̄a zəba faya andza mandzadak bay.»

¹⁶ A ma ahaya bazlam niye sik mahkar. Ma dəba eye na, kwayaŋŋa wu niye a ma ŋgway a mbəlom.

¹⁷ Piyer a tsətsahay a gər ŋgay, a gwad: «Wu nakay na ŋgatay aye na, a say məgwede mey?»

Azłakwa ahəl nakə Piyer faya ma dzaliye andza niye na, ndo neheye Korney a slər tay naha aye b̄a ta tsətsah gay i Simoŋ ada nəteye anəke ka məged i məfələkwe. ¹⁸ Tə zal ta gədaŋ, ta tsətsah hərwi məsere ha ta dedek Simoŋ ndo nakə tə zalay Piyer aye neŋgeye andaya kanaŋ d̄aw.

¹⁹ Ane tuk na, Piyer neŋgeye faya ma dzaliye ka wu nakə a ŋgatay aye. Ahəl nakə neŋgeye faya ma dzaliye aye na, Məsəfərə i Mbəlom a gwaday: «Piyer, tsəne! Ndo hay anaŋ mahkar faya ta pəliye kar. ²⁰ Lətse, mbəzla ka təv tay. Do ta nəteye. K̄a dzala faya gər sulo sulo bay, hərwi maa slərataya ahaya na, neŋ.»

²¹ Piyer a tsəne andza niye na, a mbəzlaw ka təv i ndo niye hay. A gwadətay: «Neŋ na, ndo nakə faya ka pəlumeye aye. Ka yumaw na, hərwi mey?»

²² Ta mbəday faya, tə gwaday: «Nəmaa yaw, maa sləramaya ahaya na, b̄ay i sidzew, məzele ŋgay Korney. Neŋgeye na, ndo mədəslay ha gər a Mbəlom. Neŋgeye ndo i dedek ada Yahuda hay tebiye tə gwad faya neŋgeye na, lele. Gawla i Mbəlom a gwaday: “Slər ndo hay ka təv i Piyer hərwi ada m̄a yaw a gay yak. Ki yaw na, pay zləm a wu nakə ma tsikiye aye.”» ²³ Tsa na, Piyer a ye tay ha a gay, a vəlatay təv məhəne hərwi həvad kə ge.

Tədəcə eye na, tə həl bo ti ye ka bo dziye. Siye i ndo neheye ta tərə ta malamar hay ma məpe mədzal gər ka Yesu aye, tə laka tay ha. ²⁴ Tədəcə taday eye na, tə ndisl a gəma i Sezare. Korney neŋgeye na, kə haya tay gər a ndo ŋgay hay, ta dzam ŋgay, nəteye faya ta həbiye. ²⁵ Ahəl nakə tə ndisl, Piyer faya ta fələkwiye a gay i Korney aye na, Korney a yaw ka təv tay. A guđuk ka dala kame i Piyer ta mədəslay ha gər. ²⁶ Ane tuk na, Piyer a lətse ha ka mbəlom, a gwaday: «Lətse, hərwi neŋ na, ndo zezər andza nakar dərmak.»

²⁷ Tsa na, ti ye ka bo a gay ta Korney nəteye faya ta tsikiye me. Ti ye naha na, ndo hay mahaya gər eye haladzay. ²⁸ A

gwadatay: «Sərum ha na, i may Yahuda hay mede a gay i slala mekeleñ eye hay wal kəgəbay mändze ka təv manəte aye na, lele bay a wesl. Ane tuk na, Mbəlom kə dəñ ha mazəbe ka ndo neñgeye tsədəñña təbey kəgəbay mede a gay ñgay lele bay na, kə dəñ ha andza niye bay. ²⁹ Hərwi niye, ahəl nakə ka zalumeñ aye na, na kərah madayaw bay. Na yaw bəse. A señ məsəre ha, ka zalumeñew na, hərwi mey?»

³⁰ Korney a mbədəy faya, a gwadāy: «Neñ nakə na zalaka naha aye, anəke kə ge məhəne mahkar ta bəre mahkar andza nakay, faya na duwuleye me a Mbəlom kanəñ mə gay ga. Neñ faya na duwuliye me na, kwayañña ndo tə peteked eye ka bo herre a yaw kame ga. ³¹ Tsa na, a gwedəñ: “Korney, Mbəlom kə tsəne maduwule me yak ada kə mətəsa ha gər tə madzəne yak nakə ka dzənawa tay ha mətawak hay aye bay. ³² A gwedəñ slar ndo hay a gəma i Zope mata zalayaw a Simoñ nakə tə zalay Piyer aye. Neñgeye mandza eye mə gay i ndo wuray a lambadawa mbal, məzele ñgay Simoñ. Gay ñgay na, ka me i dəlov.” ³³ Hərwi niye, na slər naha fakaya ndo hay kwayañña ada kə yaw. Sisə yak, ka tama ka yaw bəse. Anəke nəkway tebiye kanəñ kame i Mbəlom hərwi məpay zləm a bazlam i Bəy Maduweñ nakə a vəlaka, a gwadaka tsik aye.»

Piyer a dā ha bazlam i Mbəlom

³⁴ Piyer a dazlay a mətəsike me, a gwadāy: «Anəke na, na sər tuk. Ndo hay tebiye kame i Mbəlom na, nəte, ka ñgəna tay ha ka bo bəra bay. ³⁵ Ndo zezeñ tebiye, kwa neñgeye na, ndo i gəma wuray wuray ka rəhay ha gər a Mbəlom ada kə ge wu nakə dedək aye na, neñgeye ka təv i Mbəlom na, lele. ³⁶ Ka sərum ha Mbəlom a slərəw bazlam ñgay na, a İsrayel hay ada t̄a huta zay i Mbəlom tə həlay i Yesu Kəriste. Neñgeye na, Bəy Maduweñ i ndo hay tebiye. ³⁷ Bazlam nakay a dazlay ma Galile ahəl nakə Yuhana madzəhəbe ndo a yam a dzəhəbəwə tay ha ndo hay a yam aye. A gwadawatay a ndo hay: “Dzəhəbūm bo a yam.” Wu nakə a ge bo ma dāba eye, ma Yahuda ada ma təv mekeleñ eye tebiye na, ka sərum. ³⁸ Ka sarum ha labara i Yesu ndo i Nazaret. Mbəlom ka dzərif ha faya gədanj i Məsəfəre Tsədəñña eye. Ada sa na, Yesu ka həhal gama ha, kə ge ñgwalak ada kə mbəl

tay ha ndo neheye Fakalaw a dzawa tay ha aye. A ge andza niye na, hərwi Mbəlom andaya tə neñgeye.

³⁹ «Nəmay na, nəmaa təra ndo məhəle mbal i wu neheye a ge aye tebiye ma gəma i Yahuda ada ka dala i Zerozelem aye. Ta kəd na, ka mayako mazləmbada eye. ⁴⁰ Ane tuk na, a ge məhəne sulo, mamahkar eye na, Mbəlom kə lətse ahaya abəra ma bəd. Kə vəlay tsəved m̄a bəzamay ha bo a nəmay ndo i masləñ ñgay hay, ⁴¹ bəna ka bəzatay ha bo a ndo neheye tebiye ta ñgatay aye bay. Ane tuk na, a bəz ha bo na, a nəmay neheye Mbəlom a pala may kurre andza ndo məhəle mbal ñgay hay aye. Ma dāba eye nakə Mbəlom a lətse ahaya abəra ma mədahañ aye na, nəmaa nda wu mənday ada nəmaa sa wu məse ta neñgeye ka təv manəte eye. ⁴² Neñgeye a gwadāy: “Dum dumatay ha bazlam ga a ndo hay ada dumatay ha neñ na, ndo nakə Mbəlom a pa na hərwi məgatay sariya a ndo neheye nəteye andaya tə dəre ada a ndo neheye ta mət aye hay.” ⁴³ Ndo mədə ha bazlam i Mbəlom tebiye ta tsik faya. Tadə ndoweye kə dzala ha ka Yesu na, Mbəlom ma pəsəy ha mezeleme ñgay hay hərwi wu nakə Yesu a ge aye.»

Məsəfəre Tsədəñña eye mavəla eye a ndo neheye Yahuda hay bay aye

⁴⁴ Ahəl nakə Piyer faya ma tsikiye me mba aye na, Məsəfəre Tsədəñña eye a mbəzlaw ka ndo neheye nəteye faya ta pay zləm a bazlam ñgay aye tebiye. ⁴⁵ Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, neheye nəteye Yahuda hay ti yaw tage Piyer aye a gatay wadəñ wadəñ hərwi nakə tə ñgatay a Məsəfəre Tsədəñña eye a mbəzlaw ka ndo neheye nəteye Yahuda hay təbey aye. ⁴⁶ Hərwi niye tə tsəne nəteye faya ta tsikiye me tə bazlam neheye nəteye tə tsəne bay aye ada faya ta zambadəye a Mbəlom bagwar eye.

Tsa na, Piyer a gwad: ⁴⁷ «Mata sle faya məge me ka madzəhəbe tay ha ndo neheye anəke tə huta Məsəfəre Tsədəñña eye andza nəkway na, wuyə mey?» ⁴⁸ Tsa na, a gwadāy: «Dzəhəbūm tay ha a yam ta məzele i Yesu Kəriste.» Ndo niye hay ta tsətsah faya m̄a ndza ka təv tay məhəne tsakway tey.

11

Piyer a datay ha wu nakə a ge bo aye a ndo mæpe mædzal gər hay ka Yesu ma Zerozelem

¹Ndo i maslaŋ i Yesu hay ta malamar tay neheye ma Yuda aye tə tsəne na, ndo neheye nəteye Yahuda hay təbey aye ta təma bazlam i Mbəlom dərmak. ²Piyer a maw a Zerozelem na, ndo mæpe mædzal gər hay ka Yesu nəteye neheye Yahuda hay aye tə gay me a Piyer. ³Tə gwaday: «Ka ye ka təv i ndo neheye nəteye Yahuda hay təbey aye ada ka nda wu mənday ta nəteye na, hərwi mey?»

⁴Piyer a tsəne andza niye na, a təkəratay wu nakə a ge bo aye ka madazlay hus ka mandəve aye. A gwadətay: ⁵«Kurre eye na, neŋ ma gəma i Zope. Ahəl nakə neŋ faya na duwuliye me aye na, wuye a geŋ andza məsine. Na ŋgatay a wuye faya ma mbəzlawe ye ta təv ga. Wu niye na, andza petekəd mafətala eye, bagwar eye, magəsa eye ka me eye wal wal təv fad, faya ma mbəzlawe ye abəra mə mbəlom. A yaw na, bəse ta təv ga. ⁶Na zəba dəre a dəma ada na ŋgatay a wu i pesl hay, a gənaŋ hay, wu neheye tə va tə huđ aye, ada diyeŋ hay.

⁷«Tsa na, na tsəne mətsike me, a gwedeŋ: “Lətse Piyer, kəd wu neheye ada kə həpəd!”

⁸«Na mbədəy faya, na gwaday: “Ah! A’ay Bəy Maduweŋ, dāda na həpəd wu nakə tə ge faya me aye kəgəbay wu nakə tsədəŋna bay aye na, na həpəd dāda bay.”

⁹«Na tsəne mətsike me sa, a gwedeŋ: “Wu nakə Mbəlom a gwad tsədəŋna aye na, kə zəba faya andza mandzadək bay.” ¹⁰A meseŋ ha bazlam sik mahkar. Tsa na, wu niye a ma a mbəlom tebiye.

¹¹«Azlakwa bay ndo hay mahkar ti ye naha kwayaŋna a halay niye a gay nakə nəmay mə dəma aye. Tə slərataya ahaya abəra ma Sezare. ¹²Məsəfəre Tsədəŋna eye a gwedeŋ: “Ka ge mahonok bay, do bəse.” Malamar neheye məkwa na həlataya ahaya kanaŋ aye na, tə laka ga ahaya a Sezare ada nəmaa ye a gay i Korney ta nəteye tebiye.

¹³Tsa na, a təkəramay kəkay nakə a ŋgatay a gawla i Mbəlom aye. Gawla i Mbəlom a gwaday: “Slər ndo a Zope, tə ye tə zalayaw a Simorŋ nakə tə pa faya məzele Piyer aye.

¹⁴Ki yaw na, ma tsikakeye bazlam i mətəme ada a ndo yak hay tebiye.”

¹⁵«Na dazlay a mətsike me na, Məsəfəre Tsədəŋna eye a mbəzlaw fataya andza nakə a mbəzlaw fakwaya ahəl niye aye. ¹⁶Wu nakə Bəy Maduweŋ a tsik ahəl niye na, a meŋaw a gər: “Yuhana a dzəhuđ tay ha ndo hay na, a yam dekdək tsa. Ane tuk na, nəkurom na, ta dzəhuđiye kurom a Məsəfəre Tsədəŋna eye.” ¹⁷Ta dedək, Mbəlom kə vələtay Məsəfəre ŋgay, andza nakə a vələkway ahəl nakə ka dzalakwa ha ka Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste aye. Neŋ dā məgay me a Mbəlom na, neŋ way?»

¹⁸Tə tsəne bazlam niye na, ta may ha maŋgok a Piyer sa bay. Ta zambadəy a Mbəlom, tə gwad: «Mbəlom kə vələtay tsəved a ndo neheye nəteye Yahuda hay təbey aye mambədə ha mede tay ada tə huta sifa nakə dedək aye.»

Ndo mæpe mædzal gər hay ka Yesu ma Aŋtiyos

¹⁹Ahəl nakə tə kəd Etiyen aye na, ta dazlay məgatay dəretətəseh a ndo mæpe mædzal gər hay ka Yesu. Nəteye, ta dazlay mahway a gəma mekeleŋ eye hay. Siye hay mə walaŋ tay, ti ye a Fenisi, a Sipəre, siye hay a gəma i Aŋtiyos. Ane tuk na, nəteye niye hay tə dawatay ha bazlam i Mbəlom a Yahuda hay dekdək. ²⁰Siye i ndo mæpe mædzal gər neheye ma gəma i Sipəre ta Siren aye ti ye a Aŋtiyos. Ti ye tə datay ha labara i Bəy Maduweŋ Yesu a ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye dərmak. ²¹Gədəŋ i Bəy Maduweŋ andaya fataya. Hərwi niye ndo hay haladzay ta dzala ha ka Bəy Maduweŋ.

²²Ndo mæpe mædzal gər ka Yesu neheye ma Zerozelem aye tə tsəne labara i malamar neheye ma Aŋtiyos aye na, tə slər Barnabas ka təv tay. ²³Barnabas a həl bo, a ye a dəma, a ye naha a ŋgatay ma kəkay nakə Mbəlom a pa ŋgama ka ndo mæpe mædzal gər aye na, a yay a gər haladzay. Tsa na, a vələtay gədəŋ a nəteye niye hay tebiye ta ndza huya ka tsəved i Bəy Maduweŋ. ²⁴Andza niye, Barnabas na, ndo lele eye. Neŋgeye maraha eye ta Məsəfəre Tsədəŋna eye ada kə pa mædzal gər peteh ka Yesu. Ndo hay haladzay ta səkah, tə pa mædzal gər ka Bəy Maduweŋ.

²⁵Ma dəba eye na, Barnabas a həl bo a ye a gəma i Tarsis mata pələw Sol. ²⁶A ndisl naha a dəma na, a huta Sol. Ti yaw ka bo

salamay a Aŋtiyos. Nəteye salamay tə ndza ma Aŋtiyos məve nəte ta ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Ta tətik tay ha ndo hay haladzay ka məpe mədzal gər ka Yesu. Tə lah məzele a ndo məpay bəzay a Yesu hay ndo i Kəriste hay na, ma Aŋtiyos.

²⁷ Pat wuray na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay tə həl bo abəra ma Zərozelem, ti ye a Aŋtiyos. ²⁸ Ndo nəte mə walaŋ tay məzele ŋgay Agabus, a dā ha ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye, a gwad: «Mandərzlaŋ ma giye ka məndzibəra tebiye.» Slala i mandərzlaŋ niye na, kə ge ahəl nakə Kəlod neŋgeye bəy i Roma aye. ²⁹ A tsik andza niye na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, tə gwad: «Kwa way mā vəl wu nakə ma sliye faya məvəle aye hərwi məsləre tay naha madzəne a malamar neheye ma Yahuda aye.» ³⁰ Tsa na, ta tsakal wu, tə sləratay naha a madugula neheye ma Yahuda aye tə həlay i Barnabas tə Sol.

12

Tə kəf na Yakuba ada tə gəs Piyer

¹ A həlay niye na, bəy nakə tə zalay Herod aye a pa bo ka məgatay dəretsətseh a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. ² A kəf na Yakuba malamar i Yuhana ta maslalam. ³ A zəba faya ka məkəde Yakuba nakə a kəf na aye, a yay a gər a Yahuda hay. A gəs na Piyer a həlay i magurlom nakə tə zalay magurlom i peŋ nakə tə kwasa ha bay aye. ⁴ Herod a gəs na Piyer na, a pa na a danŋay. A həl sidzew hay fad fad madzəga fad matsəpe na. A dzala mə gər ŋgay na, aza mā gəsa ahaya kame i ndo hay ma dəba i magurlom ada ma geye sariya. ⁵ Sidzew hay faya ta tsəpiye na Piyer ma danŋay. Ane tuk na, ndo məpe mədzal gər hay ka Mbəlom nəteye faya ta dūwuleye me a Mbəlom pat pat hərwi Piyer.

Gawla i Mbəlom a təma ahaya Piyer abəra ma danŋay

⁶ Ta həvad eye niye dəre ma ta tsadiye na, Herod ma ta geye sariya a Piyer kame i ndo hay. Piyer mandzahəra eye ma wuzlah i sidzew hay sulo. Neŋgeye madzawa eye tə tsalalaw hay sulo ada sidzew mekeleŋ eye hay sulo faya ta tsəpiye məged i gay i danŋay niye. ⁷ Kwayaŋŋa gawla i Mbəlom a yaw a gay nakə Piyer mə dəma aye, wuye a dəv dzaydzay mə gay niye. Gawla i Mbəlom a

lamay a Piyer, a danŋawzla ha, a pədeke ha. A gwadāy: «Lətse bəsel!» Tsa na, tsalalaw hay ta ŋgəzlah ndəruts ndəruts abəra mə həlay. ⁸ Tsa na, gawla i Mbəlom a gwadāy: «Pa wu i bəzay i huđ yak ada bər tahərak yak a sik.» Piyer a ge andza nakə gawla i Mbəlom a tsikay aye. Gawla i Mbəlom a gwadāy sa: «Pa ka bo məkelkabo yak ada dara peŋ bəzay.»

⁹ Piyer a zəŋgal ahaya gawla i Mbəlom, ti yaw abəra mə gay i danŋay. Kə dzala ha wu nakə gawla i Mbəlom faya ma giye dedek na, kə dzala ha bay. A dzala ha mə gər ŋgay na, məsine a gay. ¹⁰ Tə tawadaw abəra ka sidzew neheye ka məged makurre aye, tə ndislew ka masulo eye. Tsa na, tə ndislew ka məged i bəre nakə madayaw a walaŋ gay aye. Tə ndisl naha faya na, məged niye a həndək bo mahəŋgeye bətaŋ kame tay. Tsa na, tə ndohhaw abəra. Ti ye ka tsəved na, kwayaŋŋa gawla i Mbəlom a gər ha Piyer.

¹¹ Wu nakə a ge bo aye na, Piyer a sər tuk. Tsa na, a gwad: «Anəke na, na sər ta dedek Mbəlom kə sləraw gawla ŋgay ka təv ga, kə təma ga ahaya abəra mə həlay i bəy Herod ada mə dəretsətseh i Yahuda neheye tə dzala məgeŋ aye.»

¹² Ahəl nakə Piyer a sər ha wu nakə a ge bo aye lele tuk na, a ye a gay i Mari maya i Yuhana nakə tə zalay Markus aye. Mə dəma na, ndo hay mahaya gər eye haladzay, nəteye faya ta dūwuleye me a Mbəlom. ¹³ Tsa na, Piyer a ye naha a fay a məged. Ndo i məsler dem eye, məzele ŋgay Rodi a tsəne, a həndzəd naha ka məged hərwi mahəndəke abəra ma məged. ¹⁴ A tsəne mətsike me i Piyer na, a sər ha bəfidāy ŋgay. Dərev ŋgay a ŋgwasa haladzay. Ka həndək abəra mə gay sa bay. Duh a hway mata dātay ha a ndo hay, Piyer ma bəra.

¹⁵ Tə gwadāy: «Gər a vuwaka dāw?»

Ane tuk na, a gwadātay sa: «Ta dedek Piyer ma bəra, maraw me bay.»

Tə gwad: «Agəla ma giye na, gawla i Mbəlom nakə a həbawa na aye.»

¹⁶ Piyer na, neŋgeye faya ma feye a məged huya. Ta həndək abəra ma məged na, tə ŋgatay a Piyer. Tsa na, a gatay hərbaḅəkka.

¹⁷ A gatay kət kət tə həlay, tā bəbəl wuray bay, tā ndza dikdik. Tsa na, a təkəratay ma kəkay nakə Bəy Maduweŋ a laka ahaya abəra mə gay i danŋay aye. A gwadātay sa:

«Dumay ha a Yakuba * ada a siye i malamar hay.» Tsa na, a yaw abəra mə gay, a ye a təv eye.

¹⁸Dəre a tsada na, sidzew hay ta ngatay a Piyer bay. Wadəŋ wadəŋ a ge mə walaŋ tay haladzay. Ta tsətsah ka bo mə walaŋ tay, tə gwad: «Piyer a təra mey?»

¹⁹Herod a tsəne Piyer kə təmaw abəra ma dangay na, a gwadatay a ndo hay: «Dum ta pəlum ahaya.» Ndo hay ti ye ta pəla na, ta huta na bay. A zalatay a ndo matsəpe niye hay, a tsətsah fataya abəra, a gwadatay a ndo hay: «Kədəm tay ha sidzew neheye abəra mə dəma.»

Ma dəba eye na, Herod a lətse abəra ma Yahuda, a ye a Sezare. A ndza mə dəma tsakway.

Məməte i Herod

²⁰Ndo i wuzlahgəma i Tir ta Sidonj tə ndza ta dala i Herod. Tə huta wu mənday tay na, mə dəma. Ahəl niye na, wu a ndalay a Herod ka ndo i gəma i Tir ta Sidonj. Ndo hay tə ma ha ka bo bazlam. Tsa na, ti yaw ka təv i ndoweye andaya məzele ngay Bəlastus, neŋgeye ndo i sik i bəy. Tə slər na ka təv i Herod, m̄a ye m̄a gwaday: «Barakwa məndze zay mə walaŋ kway.»

²¹Herod a tsəne bazlam tay niye na, a patay pat hərwi məma ha ka bo bazlam mə walaŋ tay lele. Məpesle həlay tay kə ndisl a dəma tuk. Pat eye niye na, Herod a pa ka bo peteked i mələve bəy ngay. A ndza ka təv məndze i bəy ngay, kame i ndo hay tebiye. A tsikatay bazlam neheye a ləva ha bo aye. ²²Tsa na, ndo hay ta wuda haladzay, tə gwad: «Maa tsik me na, mbəlom bəna ndo zezeŋ bay!» ²³Herod a tsəne andza niye na, a dəslay ha gər a bo, kə dəslay ha gər a Mbəlom bay. Kwayaŋŋa gawla i Mbəlom a yaw a fay a Herod, səŋ hay tə way a hud. Tsa na, a mət.

²⁴Azlakwa dūh, bazlam i Mbəlom a dā a zləm kame kame haladzay.

²⁵Barnabas tə Sol ta ndəv ha məsləre tay nakə tə slər tay ha a Zerozelem aye na, ta mbədə gər a Aŋtiyos. Tə zla ahaya Yuhana nakə tə zalay Markus aye ka həlay.

13

Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a zla Barnabas tə Sol

¹Ahəl niye mə walaŋ i ndo məpe mədzal gər ka Yesu neheye ma gəma i Aŋtiyos aye na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay ta ndo matətikawatay bazlam i Mbəlom a ndo hay andaya. Ndo i maslaŋ eye niye hay na, Barnabas, Simeyos nakə tə zalay Zeŋzeŋ eye aye, Lukiyus ndo i Siren, Manayen ndo nakə ta həhalawa ta Herod bəy i Galile ahəl nakə nəteye wawa eye hay mba aye, ada Sol. Herod a ləwawa na, gəma i Galile. ²Pat wuray nəteye faya ta dəsleye ha gər a Bəy Maduweŋ ada faya ta giye daliyam na, Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a gwadatay: «Pum tay ha Barnabas tə Sol təv tay wal hərwi məge məsler ga nakə na zalatay faya aye.»

³Ta ndəv ha daliyam tə maduwule me na, tə pa həlay ka Barnabas tə Sol. Tsa na, tə gər tay ha, ti ye mata ge məsler i Mbəlom tuk.

Barnabas tə Sol mə Sipəre

⁴Andza nakə Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a slər tay ha Barnabas tə Sol aye na, tə həl bo ti ye a gəma i Selosi. Mə dəma na, tə tsal a kwalalaŋ i yam, ti ye ha a gəma i Sipəre gəma nakə ma wuzlah i dəlov aye. ⁵Tə ndisl a gəma wuray tə zalay Salamin na, tə pa bo ka mədə ha bazlam i Mbəlom mə gay i maduwule me i Yahuda hay. Nəteye dziye ta Yuhana Markus, a dənawa tay ha.

⁶Tə tas abəra ma gəma niye ma wuzlah i yam aye na, tə husa a gəma i Pafos. Mə dəma na, tə ndzay a gər a maharam wuray tə zalay Bar-Yesu. Ndowneye niye na, neŋgeye ndo i Yahuda, ndo nakə a gwad neŋgeye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom aye. ⁷A ndzawa na, ka təv i bəy i gəma niye ma wuzlah i dəlov nakə tə zalay Sipəre aye. Bəy niye tə zalay na, Sergiyos Polus. Neŋgeye na, a tsah lele, a sər wu. Barnabas tə Sol tə ndisl naha na, a zalatay hərwi a say tā tsikay bazlam i Mbəlom.

⁸Ane tuk na, Bar-Yesu maharam nakə tə zalay Elenas dərma aye, a ye a gaw mələved ka təv i bəy. A say bəy m̄a təra ndo məpe mədzal gər ka Yesu bay. ⁹Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a yaw a rah a bo i Sol nakə tə zalay Pol aye dərma. A ndazl na maharam niye. ¹⁰Tsa na, a gwaday: «Nəkar ndo

* 12:17 Kanaŋ a tsik na, ka bəy i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Zerozelem aye.

nakə bəberek mə bo yak haladzay aye ada nəkar sewed eye haladzay. Nəkar na, wawa i Fakalaw. Wu nakə lele aye na, ka nay däre tebiye. Nəkar na, a saka matəra ha bazlam i Bəy Maduweŋ maraw me na, hərwi mey? ¹¹ Tsəne, anəke! Bəy Maduweŋ ma giye fakaya mevel. Ma təriye kar ha guluf eye, ka ndziye tsakway ka ŋgateye a pat sa bay.»

Tsa na, kwayanŋa Elanas a ge guluf dedək tətərgam həvad. A ŋgatay a däre bay. A mbəda bo teweলে wele mapəle ndo mægəsay həlay.

¹² Bəy niye a ŋgatay a wu nakə a ge bo aye na, a dzala ha ka Yesu hərwi matətike i Pol nakə a tətik ka Bəy Maduweŋ aye kə gər hərbəbəkka.

Barnabas tə Pol ma Anŋtiyos i Pizidi

¹³ Pol ta ndo ŋgay hay, tə həl bo abəra ma Pafos. Tə tsal a kwalalaŋ i yam, ti ye a gəma i Perge ka dala i Pamfeli. Mə dəma na, Yuhana Markus a gər tay ha, a mbəda gər a Zerozelem. ¹⁴ Barnabas tə Pol na, ti ye kame kame. Ti ye abəra mə Perge, ti ye a Anŋtiyos ka dala i Pizidi ta tsəved. Pat i mazəzukw bo na, ti ye a gay i maduwule me. Ti ye naha tə ndza ka dala. ¹⁵ Ti ye naha na, faya ta dzanŋateye mə dərewel i Musa ada mə dərewel i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay. Ma dəba eye ta ndəv ha mädzəŋge na, bəy hay i gay i maduwule me niye tə gwadatay: «Malamar ga hay, tadə bazlam kurom andaya mətəsikataŋ a ndo hay hərwi məvələtəy gədaŋ na, ka slumeyə faya mətəsike me anəke tuk.»

¹⁶ Pol a lətse, a zla həlay ka mbəlom, a gatay həlay kət kət, andza mægəwede: «Ndzum dīkdīk.» A gwadatay: «Nəkurom ndo i Israyel hay ada ta nəkurom siye i ndo neheye ka dzədzarumay a Mbəlom aye dərəkak. Pumay zləm a bazlam nakə na tsīkakumeyə.

¹⁷ «Mbəlom kway nəkway ndo i Israyel hay kə pala bəba tətə kway hay ahəl niye. Ahəl nakə nəteye tə ndzawa ma gəma i Ezipt aye na, Mbəlom ka səkah tay ha haladzay. Ma dəba eye na, kə həlatay ahaya ta gədaŋ i həlay ŋgay. ¹⁸ Mbəlom kə gatay gər ma kəsaf məve kuro kuro fad. ¹⁹ Ma dəba eye na, ka bəbazl tay ha gəma hay tasəla abəra ka dala i Kanan. A vələtəy dala niye a ndo ŋgay Israyel hay andza i tay wu tay. ²⁰ Wu

niye tebiye kə ndza ma giye məve kuro kuro fad gər eye zlam. Ma dəba eye na, kə pa tay ndo mäge sariya hay a bəba tətə kway hay. A ge andza niye na, hus a həlay nakə Samuyel neŋgeye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom aye.

²¹ «Ma dəba eye na, ta tsətsah bəy ka Mbəlom. Mbəlom a vələtəy Sayul, wawa i Kis, ma ləver i Bendzameŋ. Sayul a ndza ma bəy məve kuro kuro fad.

²² «Tsa na, Mbəlom a kal ha Sayul, a patay Davit andza bəy. Mbəlom a gwad: “Na sər ha Davit wawa i Zese, neŋgeye na, a yeŋ a gər. Ma giye na, wu nakə a seŋ aye tebiye.”»

²³ Pol a gwadatay sa: «Ndo nəte mə walaŋ i gwala i Davit hay Mbəlom a pa na ndo mətəme tay ha Israyel hay na, Yesu. ‘Ba kə tsik kurre, a gwad mə vəliye. ²⁴ Ahəl nakə Yesu ki yaw zuk bay aye na, Yuhana madzəhuəbe ndo a yam kə dā ha bazlam i Mbəlom. Kə zalatay a ndo i Israyel hay tebiye tā mbəda ha mede tay ada tā dzəhuəb bo a yam. ²⁵ A ndisl a həlay nakə Yuhana madzəhuəbe ndo a yam ma ndəviye ha mæsler ŋgay aye na, a gwadawa: “Ka dzalum mə gər kurom, neŋ na, way? Neŋ na, ndo nakə nəkurom faya ka həbumeyə bay. Ane tuk na, tsənum: Neŋgeye na, ma deyeweyə kame ga. Neŋ na sla dā kwa məpəlay ha ləber i tahərak ŋgay bay.”

²⁶ «A nəkurom malamar ga hay, nəkurom wawa i Abraham hay ada a nəkurom siye neheye ka dzədzarumay a Mbəlom aye, Mbəlom a sləraw labara nakay na, a nəkway, kəkay nakə a təma kway ha aye. ²⁷ Andza niye, ndo i Zerozelem hay ta bəy tay hay, Yesu neŋgeye way na, ta sər ha bay. Bazlam i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom neheye tə dzanŋəwə pat i mazəzukw bo aye na, ta tsəne bay. Ahəl nakə tə kəd Yesu aye na, bazlam i ndo i mədə ha bazlam i Mbəlom hay kə ge bo tuk. ²⁸ Kwa tadə ta huta faya abəra mənese nakə dā məkədə aye bay bəbay na, ta tsətsah ka Pilat māt kəd na ka mayako mازلəmbadā eye. ²⁹ Tə ge wu nakə Dərewel i Mbəlom a dā ha ka gər ŋgay aye. Ma dəba na, ti ye tə mbəzla ahaya mədahaŋ i Yesu abəra ka mayako mازلəmbadā eye. Ti ye ha, tə pa na a tsəvay. ³⁰ Ane tuk na, Mbəlom kə mbəla ahaya abəra ma mədahaŋ. ³¹ Ma məhəne haladzay, ka bəzatay ha bo a ndo neheye ti yaw ka bo ma Galile, ti ye ka bo a

Zerozelem aye. Anəke nəteye niye ta həhal ka bo dziye na, nəteye ta təra ndo məhələ mbal ngay hay kame i ndo i İsrayel hay.

³² «Nəmay eye, nəmaa yakum ahaya Labara İgwalak eye. Wu nakə Mbəlom a tsik kurre a gwad ma vələteye a bəba tətə kway hay aye na, ³³ kə ge na hərwi kway. A ge na, a lətse ahaya Yesu abəra ma mədahañ. Mawatsa eye mə Dərewel i Dəmes hay 2, a gwad:

“Nəkar wawa ga.

Bəgom neñ na təra Bəba yak.*”

³⁴ «Mbəlom a lətse ahaya Yesu abəra ma mədahañ. A da ha kurre, a gwad ma ziye ma tsəvay bay. Kə tsik andza nakay, a gwad:

“Na ta vələkumeye wu nakə tsədañña eye ada dedek eye andza nakə na tsikay a Davit, na gwaday na vələkeye aye.†”

³⁵ «Hərwi niye, kə tsik ma Dəmes hay sa, a gwad:

“Nəkar Mbəlom na, ka gəriye ha ndo i məsler yak mâ ze ma tsəvay bay.‡”

³⁶ «Davit a həlay i məndze ngay na, kə ge wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye. Ma dəba eye Davit a mət. Ta la na ka təv i bəba tətə ngay hay ada kə ze ma tsəvay. ³⁷ Ane tuk na, ndo nakə Mbəlom a lətse ahaya abəra ma mədahañ aye na, kə ze ma tsəvay təbey.

³⁸ «Malamar hay, sərüm na, nəmay faya nəmaa dəkumeye ha Mbəlom a pəsətay ha mezeleme i ndo hay na, hərwi Yesu. ³⁹ Ndowneye kə dzala ha ka Yesu na, Mbəlom ma pəsəye ha mənese ngay tebiye. Bazlam i Musa mapala eye, neñgeye na, gədañ ngay andaya məpəsakum ha mənese bay.

⁴⁰ «Gum metsehe, wu nakə ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay tə watsa ahəl niye na, mâ ndzakum a gər bay. Tə watsa na, tə gwad:

⁴¹ “A həlay kurom nakay, na giye məsler nakə ka dzalumeye ha faya bay kwa tadə ndəray mâ təkərakum aye.

Zəbum, nəkurom neheye ka zəbum ka bazlam ga andza wu lele aye bay aye, mâ gakum hərəbəkka, dum mətüm.§”»

⁴² Pol ta Barnabas ta ndəv ha bazlam tay na, ti yaw abəra mə gay i maduwule me. Ti yaw abəra na, ta tsətsah fataya,

tə gwadatay: «Mumaw pat i mazəzukw bo mekeleñ eye sa ada ka tsikumameye ka gər i labara nakay sa.»⁴³ Ahəl nakə ndo hay faya ta ngəniye gər aye na, Yahuda hay haladzay ta ndo neheye tə dəsławay ha gər a kule i Yahuda hay aye, tə patay bəzay a Pol ta Barnabas. Pol ta Barnabas tə vələtay gədañ hərwi ada tâ gər ha ngwalak i Mbəlom sa bay.

⁴⁴ Pat i mazəzukw bo mekeleñ eye a slaw na, həlay a vay a ndo i gəma niye hay tebiye tə haya gər hərwi mətsəne bazlam i Bəy Maduweñ. ⁴⁵ Siye i Yahuda hay tə ngatay a ndo neheye hay haladzay tə haya gər aye na, a ndalatay haladzay. Tə ge fataya sələk. Ta dazlay mətsike wu nakə lele bay aye ka Pol ada tə tsaday pələslele.

⁴⁶ Pol ta Barnabas tə tsik me tə zluwer eye bay tebiye, tə gwadatay: «Həbe nəmaa dəkumeye ha bazlam i Mbəlom na, a nəkurom təday. Ane tuk na, ka dzalum na, lele bay nakə kâ hutum sifa nakə ma ndəviye bay aye. Anəke na, nəmaa diye wu may, nəmaa ta dəteye ha a ndo neheye Yahuda hay bay aye. ⁴⁷ Bəy Maduweñ a gwadamay na, kəkay? A gwad:

“Nəkar na, na pa kar andza dzaydzay ma dəvateye a ndo i məndzibəra hay tebiye,

hərwi ada kâ ye ka təv neheye dərən eye ka tsikatay a ndo hay,

neñ Bəy Maduweñ na mbəliye* tay ha na, kəkay?”»

⁴⁸ Ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye, tə tsəne bazlam niye na, dərəv tay a ngwasa haladzay, a yatay a gər. Ta dazlay a mazambaçay a bazlam i Bəy Maduweñ. Ndo neheye Mbəlom a pala tay ha hərwi məhute sifa nakə ma ndəviye bay aye na, nəteye tebiye tə dzala ha ka Mbəlom.

⁴⁹ Andza niye, bazlam i Mbəlom a ngəna gər ka gəma niye tebiye. ⁵⁰ Ane tuk na, Yahuda hay tə patay me a ngwas zelele eye neheye tə dəsławay ha gər a Mbəlom aye ta ndo neheye bagwar eye, tə gatay dərətsətseh a Pol ta Barnabas. Ta həhar tay ha abəra ka dala niye. ⁵¹ Pol ta Barnabas ta tətəkəw ha burhway i gəma tay abəra ka sik

* 13:33 Dəmes hay 2.7. † 13:34 Ezay 55.3. ‡ 13:35 Dəmes hay 16.10. § 13:41 Habakuk 1.5.

* 13:47 Ezay 49.6.

tay.[†] Ti ye a gøma wuray tæ zalay lkoniyoum.
⁵²Ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu neheye
 tæ zaw ma Anṭiyos aye na, dærev tay a rah ta
 mængwese ada ta Mæsæfære Tsædanṭa eye.

14

Pol ta Barnabas ma lkoniyoum

¹Pol ta Barnabas tæ husa a lkoniyoum na, ti
 ye tæ fælækwa a gay i maduwule me i Yahuda
 hay andza nakæ ma Anṭiyos aye dærmak. Ta
 tætikatay bazlam i Yesu a ndo hay. Yahuda
 hay haladzay ta ndo neheye Yahuda hay
 bay aye tæ dzala ha ka Yesu. ²Ane tuk na,
 Yahuda neheye ta tæma bazlam i Yesu bay
 aye na, tæ patay me a ndo neheye Yahuda
 hay bay aye hærwi ada tæ dzala wu nakæ
 lele bay aye ka ndo mæpe mædzal gær hay
 ka Yesu. ³Duh Pol ta Barnabas tæ ndza
 ma lkoniyoum haladzay. Tæ tsikatay me tæ
 zluwer eye bay ka gær i Bæy Maduwej. Tæ
 dæwa ha ṅgwalak ṅgay ada bæy Maduwej
 na, a wælawatay gædanṭ ka mæge masuwayanṭ
 hay hærwi mæde ha bazlam tay nakæ faya ta
 tsikiye na, dedek. ⁴Ndo i gøma niye hay ta
 ṅgøna sulo. Ndo siye hay næteye ta diye i
 Yahuda hay, siye hay ta diye i ndo i maslanṭ
 i Yesu hay.

⁵Tsa na, Yahuda siye hay ta ndo neheye
 næteye Yahuda hay bay aye, tæ læwa bo hærwi
 mæge dæretsætsæh a Pol ta Barnabas ada
 mækæde tay ha abæra mæ dæma tæ kwar.
⁶Pol ta Barnabas tæ sær, ta kædiye tay ha
 na, ta hway. Tæ zla tsæved nakæ a ye a
 gøma i Listære ada a ye a gøma i Derbe.
 Gøma neheye sulo aye na, ka dala i Likawni
 salamay. ⁷Tæ dæwa ha Labara ṅgwalak eye
 ka dala eye niye.

Pol ta Barnabas mæ Listære

⁸Ma gøma i Listære na, ndoweje andaya
 matæra eye mæ sik. Nænṅgeye matæra eye
 kwa ka mæwe ṅgay. Kæ lætse, ki ye dædæ
 tæ sik ṅgay bay. ⁹Pat wuray na, nænṅgeye
 faya ma pay zlæm a bazlam i Pol, Pol a
 zæba faya. Kwayanṭa Pol a sær nænṅgeye
 na, tsæved andaya mæmbæle ha hærwi kæ pa
 mædzal gær ka Yesu. ¹⁰Pol a tsikay me ta
 magala, a gwadæy: «Lætse tæ sik yak dzæk

lele.» Tsa na, a lætse tsækwad, a mbæræzla tæ
 sik ṅgay. A pa bo ka mede duwak duwak.

¹¹Ndo hay tæ ṅgatay a wu nakæ Pol a
 ge aye na, ta wuda tæ bazlam i gøma
 tay Likawni, tæ gwad: «Mbælom hay ta
 tæra andza ndo zezerj, a pa fataya mævurze ka tæv
 kway.» ¹²Tæ pa mæzele ka Barnabas «Zeus»,
 mbælom tay ada ka Pol «Hermes»^{*} hærwi
 nænṅgeye na, ndo i maslanṭ. ¹³Gay i mævølay
 wu a mbælom nakæ Zeus aye bæse ka tsæved
 mæfælækwe a gøma niye. Tsa na, ndo
 mævølay wu a Zeus tay niye a ye a gæsaw sla
 bagwar eye hay, a pa fataya mævurze i wu
 neheye lele haladzay aye. A gæsa tay ahaya
 ka mæged i gay i mævølay wu a mbælom tay
 niye. A say na, ndo hay tæ wølatay a Pol ta
 Barnabas andza wu nakæ tæ wølawæ kæriye
 a mbælom tay aye. ¹⁴Ane tuk na, Pol ta
 Barnabas tæ tsæne na, a ndalatay haladzay.
 Ta ṅguradæ ha peteked tay, ti ye a walanṭ i
 ndo niye hay, ta wuda, tæ gwadæy: ¹⁵«Ndo
 neheye, ka gum wu nakay na, hærwi mey?
 Næmay na, ndo zezerj hay andza nækurom
 dærmak. Næmaa yaw na, næmaa zlakumaw
 Labara ṅgwalak eye ada madakum ha na,
 gærum ha kule kurom neheye ṅgama an-
 daya mæ dæma bay aye. Ada mbædumaw
 me ka tæv i Mbælom ma ndziye ka tor
 eye. Nænṅgeye nakæ a ge magærmælom,
 dala, dæløv ada tæ wu neheye mæ dæma aye
 tebiye. ¹⁶Ahæl niye na, kæ gær tay ha ndo hay
 tæ pay bæzay a wu tay neheye faya ta paway
 bæzay aye. ¹⁷Ane tuk na, kæ datay ha a ndo
 hay na, nænṅgeye andaya ta næteye. A datay
 ha na, ta ṅgwalak ṅgay nakæ faya ma gateye
 aye. A pakumaw yam ada kæ palakumaw
 wu mænday abæra ma guvah tæ høløy eye.
 Ka hutum wu mænday ada a ṅgwasakum
 ha dærev kurom.» ¹⁸Kwa Pol ta Barnabas tæ
 tsikatay andza niye bæbay na, ta tæma bay.
 A satay mækæde tay sla niye huya.

¹⁹A høløy niye na, Yahuda hay ti yaw
 abæra ma Anṭiyos i Pizidi, siye hay ti yaw ma
 lkoniyoum, tæ ndislew a gøma i Listære. Tsa
 na, tæ patay me a ndo hay. Tæ kal na Pol tæ
 kwar hærwi mædæke na. Tæ vaha na dærenṭ
 abæra mæ walanṭ gay. Tæ dzala na, tæ gwad
 ma giye kæ mæt. ²⁰Ane tuk na, ndo mæpe

[†] 13:51 Matætækw ha burhway abæra ka sik andza mægwæde Pol ta Barnabas ta giye wuray
 hærwi ndo i wuzlahgøma nakay sa bay. Wu i wuzlahgøma niye ma mætsa fataya bay kwa
 burhway nakæ ka sik aye. ^{*} 14:12 Mæ kule i Gærek hay na, Zeus nænṅgeye bæy i mbælom tay
 hay ada Hermes na, ndo i maslanṭ.

mədzal gər hay ka Yesu tə haya faya gər, tə lawara na a wuzlah. Pol a lətse, a mbəda gər a walañ gay. Tədə eye na, a həl bo, ti ye ta Barnabas a gəma i Derbe.

Pol ta Barnabas tə ma a Añtiyos

²¹ Pol ta Barnabas tə ndisl naha a dəma na, tə da ha Labara İğwalak eye mə walañ i gəma i Derbe. Ndo hay haladzay tə pa mədzal gər ka Yesu. Ma dəba eye na, ta mbəda gər a Listəre, ti ye abəra ma Listəre, ti ye a İkoniyom. Ti ye abəra ma İkoniyom, ti ye a Añtiyos i Pizidi. ²² A gəma nakə ta ndisl a dəma aye na, tə vəlawatay gədañ a dərev a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ka mədzele ha huya ka Yesu. Tə gwadawatay: «Ka deyekweye a Bəy i Mbəlom na, kutoñ ka sakweye dəretsətseh haladzay.» ²³ Tə pala ndo hay mə walañ tay, ta təra tay ha madugula hay. Tsa na, tə ndza, tə ge daliyam, ta dufwulay me a Mbəlom hərwi ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye. Tə pa tay ha a həlay i Bəy Maduweñ nakə tə dzala ha faya aye. Tsa na, ti ye wu tay.

²⁴ Ti ye, tə tas abəra ma gəma i Pizidi, tə ndisl a gəma i Pamfeli. ²⁵ Ti ye naha tə da ha bazlam i Mbəlom ma Perge. Tsa na, ti ye a gəma i Ataliya. ²⁶ Tə tsal a kwalalañ i yam, ti ye a Añtiyos. Añtiyos na, gəma nakə tə pa tay a həlay i Mbəlom mə dəma aye hərwi ada mə vəlatay İğwalak ka məge məsler İğay. Anəke tə ge na, məsler eye niye tuk.

²⁷ Tə ndisl naha a Añtiyos na, tə hayatay gər a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Ta təkəratay wu nakə Mbəlom a ge hərwi tay aye tebiye, ada ma kəkay nakə a həndəkətatay tsəved a ndo neheye Yahuda hay bay aye ka məpe mədzal gər ka Yesu aye dərmak. ²⁸ Pol ta Barnabas tə ndza haladzay ta ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma Añtiyos.

15

Məkəde wuway ka məfəse bo

¹ Ma dəba eye na, ndo hay ti yaw abəra ma Yahuda a Añtiyos. Ti yaw na, ta dazlay a matətikətatay a malamar hay. Tə gwadatay: «Ka dəsəm bo andza i bazlam i Musa mapala eye nakə a tsik aye bay na, ka slum-eye faya mətəme bay.» ² Pol ta Barnabas, tə gwadatay: «Ka tsikum andza niye na, ka rawum me.» Bazlam niye a zlatayaw

məkəde wuway haladzay ta nəteye. Tə ma ha ka bo bazlam mə walañ tay, tə gwad: «Anəke na, slərakwa Pol ta Barnabas ada ta siye i ndo i Añtiyos hay a Zerozelem hərwi mətsikaw ka wu nakay ta ndo i maslañ hay ada ta madugula hay.»

³ Tsa na, məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta dzəna tay ha hərwi mede tay. Tə həl bo, ti ye. Tə tas abəra ma gəma i Fenisi, tə tas a bəra ma Samari. Nəteye faya ta diye na, ta təkəratay a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma kəkay nakə ndo neheye Yahuda hay bay ta təma bazlam i Bəy Maduweñ aye. Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə tsəne labara niye na, dərev tay a İğwasa, a yatay a gər haladzay.

⁴ Tə ndisl a Zerozelem na, ndo məpe mədzal gər ka Yesu, ndo i maslañ hay ta madugula hay ta təma tay lele. Tsa na, ta təkəratay wu nakə Mbəlom a ge ta nəteye aye. ⁵ Ane tuk na, siye i ndo neheye ta təra nəteye ma bəruk i Farisa hay ta təra ndo məpe mədzal gər ka Yesu aye na, tə zla bazlam, tə gwad: «Kutoñ ndo neheye Yahuda hay bay aye, ta təra ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye na, tə dəs bo ada tə rəhay ha gər a bazlam i Musa mapala eye.»

⁶ Ndo i maslañ hay ta madugula hay tə haya gər hərwi məzəbe ka bazlam eye niye. ⁷ Tə kəd wuway ka bazlam eye niye haladzay. Piyer a lətse, a gwadatay: «Malamar ga hay, ka sərüm ha Mbəlom a zla ga na, hərwi ada nə datay ha Labara İğwalak eye a ndo neheye Yahuda hay bay aye, hərwi ada tə tsəne. Ta tsəne na, ta dzaliye ha ka Yesu bədañ? ⁸ Mbəlom nakə a sər dərev i ndo zezeñ aye kə datay ha na, ka təma tay ha. Na gwad kə vəlatay Məsəfəre Tsədañña eye andza nakə a vəlakway ahəl niye aye bədañ? ⁹ Ka İğəna ha ka bo abəra nəteye tə nəkway bay. A təra ha dərev tay tsədañña na, hərwi nakə tə dzala ha aye. ¹⁰ Anəke a sakum məgatay kutoñ a ndo məpe mədzal gər neheye tə pa mədzal gər ka Yesu marəhay ha gər a bazlam i Musa mapala eye na, hərwi mey? Kwa bəba tətə kway, kwa bo kway eye ka slakwa faya marəhay gər a bazlam i Musa mapala bay tuk na, kəkay? Kə dzum ha Mbəlom bay. ¹¹ Dzalakwa ha duh na, Bəy Maduweñ a təma kway ha na,

ta ɲɟwalak ɲɟay andza nakə a təma tay nəteye.»

¹² Ndo hay tebiye tə ndza dıkdık. Tsa na, Barnabas tə Pol ta təkəratay masuwayaɲ ta wu neheye Mbəlom a ge ta nəteye mə walaɲ i ndo neheye Yahuda hay bay aye.

¹³ Ta ndəv ha mətsike me na, Yakuba a zla bazlam, a gwaɗatay: «Malamar gay hay, tsənum wu nakə na tsikakumeye təday.

¹⁴ Piyer ka təkər ma kəkay nakə Mbəlom a gatay gər a ndo neheye Yahuda hay bay aye. Ahal nakə bəruk kway a dazlay mba aye na, ɓa tsiy a say a Mbəlom məpele siye i ndo hay hərwi ada t̄a t̄əra ndo ɲɟay hay. ¹⁵ Bazlam i ndo məɗe ha bazlam i Mbəlom neheye tə tsik aye na, a ye ka bo tə wu nakə a ge bo aye:

¹⁶ «Aza kame na, gay i Davit ma mbəzliye.

Ane tuk na, aza kame, na ta ɗəzliye na. Kwa kə nas bəbay na, na lambadiye na.

¹⁷ Hərwi ada siye i ndo hay tebiye t̄a pəla ga, ada ndo i gama hay tebiye ɗərmak.

Nakay na, wu nakə Bəy Maduweɲ a tsik aye.*

¹⁸ A ɗa ha wu neheye na, kurre.»

¹⁹ Hərwi niye, Yakuba a gwaɗatay sa: «Na dzala na, k̄a kwasakwatay gər a ndo neheye Yahuda hay bay aye ta təma Mbəlom aye bay. ²⁰ Watsakwatay naha hərwi məɟweɗe tay na, k̄a həpəɗum slo nakə ndo hay tə kəɗay a kule aye bay. Hərwi slo niye na, tsəɗaɲɲa bay. T̄a ge mezeleme bay. Wu nakə ta mburoɗ mamburode aye na, t̄a həpəɗ slo eye bay, k̄a ndayum bambaz bay.†

²¹ Hərwi bazlam i Musa mapala eye na, zla anəke bay, ndo hay faya ta diye ha mə walaɲ i gay ada mə gay i maɗuwule me i Yahuda hay pat i mazəzukw bo pat pat.»

Derewel i məvəle gəɗaɲ

²² Ndo i maslaɲ hay ta madugula hay ta məhay gər i ndo məpe məɗzal gər hay ka Yesu tə ma ha ka bo bazlam, tə gwaɗ: «Palakwa ndo hay mə walaɲ tay ada k̄a slərakwa tay ha a Aɲtiyos tə Pol ada ta Barnabas.» Tsa na, tə zla Yuda nakə tə zalay Barsabas aye ada ta Silas. Ndo neheye sulo aye nəteye bagwar eye hay mə walaɲ i ndo məpe məɗzal gər hay ka Yesu. ²³ Tə

watsa ɗerewel, tə vələtay a həlay. Tə watsa ɗerewel eye niye na, tə gwaɗ:

«Nəmay ndo i maslaɲ hay ta madugula hay, nəmay na, malamar kurom hay. Nəmaa tsikakum naha me a nəkurom ndo məpe məɗzal gər hay ka Yesu, ma slala mekeleɲ eye hay ma Aɲtiyos ada ma gəma i Siri ta Silisi.

²⁴ «Nəmaa tsəne ndo siye hay mə walaɲ may ta ye naha ka təv kurom, ta kwasakum ha məɗzal gər tə bazlam hay ada bazlam tay niye na, a gakum hiyem hiyem. Kwa tsekweɲ nəmaa vələtay naha tsəved bay.

²⁵ Hərwi niye, nəmaa dzapa ha məɗzal gər may ka təv manəte eye, nəmaa pala ndo hay ada məsləre tay naha. Ta lakiye naha dzam kurom hay, Pol ta Barnabas. ²⁶ Nəteye neheye ta səkəm ha məsəfəre tay hərwi məsler i Bəy Maduweɲ Yesu Kəriste aye.

²⁷ Nəmaa sləriye naha Yuda ta Silas, bo tay eye ta tsikakumeye wu nakə nəmaa watsa a ɗerewel nakay aye.

²⁸ «Məsəfəre Tsəɗaɲɲa eye ta nəmay, nəmaa ma ha ka bo bazlam na, nəmaa gwaɗ: Nəmaa piye fakuma wu mamba eye bay. A samay na, pumay bəzay a wu neheye ɗekdek tsa. ²⁹ K̄a həpəɗum slo neheye ta təzay a kule aye bay, k̄a ndayum bambaz bay, k̄a həpəɗum slo i wu neheye ta mburoɗ mamburode aye bay, k̄a gum mezeleme bay‡. Ka gum wu neheye bay na, niye na, ka gum lele.

«Nəmay malamar kurom hay, nəmaa tsikakum naha me.»

³⁰ Tə vələtay ɗerewel niye a ndo neh-eye tə slər tay ha aye. Ti ye, tə ndisl a Aɲtiyos na, tə hayatay gər a ndo məpe məɗzal gər hay. Tsa na, tə vələtay ɗerewel niye. ³¹ Tə dzəɲga na ɗerewel niye na, a vələtay gəɗaɲ haladzay, ɗərev tay a ɲɟ-wasa. ³² Yuda ta Silas, nəteye neheye ndo məɗe ha bazlam i Mbəlom hay aye, tə pa bo ka mətsike bazlam i məvələtay gəɗaɲ a malamar hay məndze haladzay. Tə vələtay gəɗaɲ məndze huya ka məpe məɗzal gər ka Yesu.

³³ Tə ndza ma Aɲtiyos məndze tsakway na, tə ləva bo mede wu tay, malamar hay tə tsikatay me, tə gwaɗatay: «Dum tə zay hərwi ada t̄a maw ka təv i ndo neheye tə

* 15:17 Amos 9.11-12. † 15:20 zəba ma Levitik 18.6-18 ada 17.10-16. ‡ 15:29 zəba mə Məsler hay 15.20 ada zəba wu nakə tə watsa ka gər i bazlam eye nakay aye.

slør tay naha aye.» [³⁴ Ane tuk na Silas na, a gwad ma ndziye mæ dōma.]

³⁵ Pol ta Barnabas tæ ndza ma An̄tiyos. Nøteye ta siye i ndo hay haladzay ta tætikawatay a ndo hay ada tæ dāwa ha Labara Ũgwalak eye i Bøy Maduwerj a ndo hay.

Pol ta Barnabas ta ũgōna gær

³⁶ Ma dōba eye na, Pol a gwaday a Barnabas: «Anøke na, mbødama gær ta zəbamatay dōre a malamar hay ma gōma neheye ka dāma ha bazlam i Bøy Maduwerj mæ dōma aye hærwi mæsere nøteye andaya zay bəbay dāw?» ³⁷ Barnabas a gwaday faya ayaw a Pol, ada a say mæzle Yuhana-Markus ka həlay.

³⁸ Ane tuk na, a say a Pol Barnabas mæ zla Yuhana-Markus bay, hærwi kə gær tay ha ahəl niye ma Pamfeli. Mæ mahəhele tay neheye faya ta həhaliye na, kə ge mæsler ta nøteye sa bay. ³⁹ Tæ kəf wuway haladzay. Tsa na, Pol ta Barnabas ta ũgōna gær. Barnabas a zla Markus, tæ həl bo ti ye a Sipære. ⁴⁰ Pol na, nengəye a zla Silas. Ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu ta dūwulay me a Mbəlom hærwi ada Mbəlom mæ gatay ũgwalak huya. Tsa na, Pol ta Silas tæ həl bo, ti ye. ⁴¹ Ti ye, tæ tas ta Siri ada ta Silisi. Tæ vəlatay gadəŋ a ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu.

16

Timote a laka ha Pol ta Silas

¹ Pol ta Silas tæ ndisl a Derbe ada a Listære. Mæ dōma na, ndoweje andaya kə pə mædzal gær ka Yesu, mæzele ũgay Timote. May ũgay na, dem i Yahuda hay, ka tæra ndo mæpay bəzay a Kəriste. Ane tuk na, zal ũgay, bəba i Timote na, Gørek hay. ² Timote na, malamar neheye ma Listære aye ada ma lkoniom aye na, tæ tsikawa faya wu lele eye haladzay. ³ A say a Pol mæzle na ta diye ka bo dziye. A zla na, a dəs na hærwi Yahuda neheye hay ma gōma niye hay aye. Ndo haladzay tæ sər ha bəba i Timote na, Gørek hay. ⁴ Ahəl nakə ta diye na, ti ye ka gōma ka gōma. Tæ dātay ha bazlam neheye ndo i masləŋ i Yesu hay ta madugula hay ma Zerozelem tæ tsik aye. Ta tsətsah fataya, tæ gwadatay: «Rəhumay ha gær lele.» ⁵ Ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu ta huta gədaŋ ada ndo hay ta səkah pat pat tæ dzala ha ka Yesu.

Ndo i Masedowan

⁶ Ma dōba eye na, a satay mede mata dā ha bazlam i Mbəlom ka dala i Azi. Ane tuk na, Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a gwadatay: «Kā yum bay.» Tsa na, tæ tas abəra ma gōma i Firigiya ada Galat. ⁷ Ahəl nakə tæ ndisl a gōma i Mizi aye na, tæ dzala mæ gær tay mede a Bitini. Ane tuk na, Məsəfəre i Yesu kə vəlatay tsəvef mede a dōma bay. ⁸ Tsa na, tæ tas abəra ma Mizi ada ti ye a wuzlahgōma i Tərowas.

⁹ Ta həvad na, məsine a gay a Pol. A ũgatay a ndo i Masedowan, malətsa eye. Ndo i Masedowan niye a gay amboh, a gwaday: «Tasaw a Masedowan, ta məmāy bo tey!» ¹⁰ Ma dōba i məsine niye na, kwayaŋŋa nəmaa pəla tsəvef mede a Masedowan. Hærwi nəmaa sər ta dedək Mbəlom a zalamay mata dā ha Labara ũgwalak eye a ndo i gōma niye hay.

Lidiya a pə mædzal gær ka Bøy Maduwerj

¹¹ Tsa na, nəmaa həl bo abəra ma Tərowas, nəmaa ye kwayaŋŋa a Samotəras ta wuzlah i yam. Tədə eye na, nəmaa həndzəf a Neyapoli. ¹² Abəra mæ dōma na, nəmaa həl bo nəmaa ye a gōma i Filip, wuzlahgōma nakə a ze siye hay ka dala i Masedowan aye. Maa ndzawa ma gōma eye niye na, Roma hay. Nəmaa ndza məhəne haladzay mæ walaŋ gay niye. ¹³ Pat i mazəzukw bo na, nəmaa yaw abəra mæ walaŋ gay, nəmaa ye ka me i magayam. Nəmaa dzala na, nəmaa hutije təw mađuwulay me a Mbəlom i Yahuda hay. ũgwas wuray hay andaya mahaya gær eye ka təv niye. Nəmaa ndisl naha a dōma na, nəmaa ndza ka dala hærwi mætsikatay me.

¹⁴ Mə walaŋ i ũgwas niye hay na, ũgwas eye andaya tæ zalay Lidiya. A yaw abəra ma gōma i Tiyatir. A səkəmawa peteked lele eye hay, ndozza mæ luma. Nengəye na, a dəsławay ha gær a Mbəlom. Bøy Maduwerj a həndəkay ha dərev hærwi ada mæ pay zləm a bazlam i Pol. Tsa na, a dzala ha. ¹⁵ Pol a dzəhuə ha a yam ta ndo neheye mæ gay ũgay aye tebiye. Lidiya a gwadatay: «Tədə ka dzalum, nəmaa dzala ha ka Bøy Maduwerj ta dedək na, dumara ta ndzum mæ gay ga.» A gatay kutoŋ, tæ təma məndze mæ gay ũgay.

Tə gəs Pol ta Silas a daŋgay

¹⁶ Pat wuray nəmay faya nəmaa diye a tæv i maduwule me na, dem wuray a yaw mata dzəgər ta nəmay. Məsəfəre nakə lele bay eye mə bo ɲgay, a tsikawa wu nakə ma deyewe kame aye. Ndo neheye a gawatay məsler aye na, tə hutawa suloy haladzay tə wu ɲgay nakə a tsikawa aye.

¹⁷ A dazlay məpamay bəzay a Pol ta nəmay. A gwadawa: «Ndo neheye na, ndo i məsler i Mbəlom nakə bagwar eye mə gər eye. Nəteye na, faya ta dəkumeye ha tsəved nakə Mbəlom ma təmiye kurom ha aye.»¹⁸ A pamay bəzay ma giye məhəne haladzay.

Ka mandəve eye na, a ndalay a Pol. A mbədə bo ta tæv i dem niye, a ɲgərəz ka məsəfəre niye lele bay eye, a gwaday: «Ta məzele i Yesu Kəriste, dara abəra mə bo i dem nakay bəse.» Kwayaɲɲa məsəfəre niye a yaw abəra mə bo i dem niye.

¹⁹ Ndo i gay ɲgay niye hay tə ɲgatay, məsəfəre niye tə hutawa ha suloy andaya sa bay na, tə gəs tay ha Pol ta Silas, ti ye tay ha kame i bəy i dala hay.²⁰ Ti ye tay ha kame i sariya. Ti ye naha, tə gwadatay: «Ndo neheye na, nəteye faya ta zlamayawe mawesewes a gəma. Nəteye na, Yahuda hay,²¹ ada nəteye faya ta tətikiye kule tay nakə nəkway Roma hay tə vəlakway faya tsəved məpay bəzay bay aye.»

²² Ndo hay tebiye ta mbədə fataya me tə bazlam. Bagwar tay hay ta buwa peteked abəra ka Pol ta Silas, tə gwadatay: «Ndaɓum tay ha ta mandalaɓa.»²³ Tə ndaɓa tay ha ledədə. Ma dəba eye na, tə gəs tay ha, ti ye tay ha a daɲgay. Tə gwaday a ndo matsəpe gay i daɲgay: «Tsəpa tay ha lele.»²⁴ Ndo matsəpe gay i daɲgay a tsəne andza niye na, kwayaɲɲa a ye a pa tay ha a huɖ i gay i daɲgay. A tələkətaɲ ha sik tay hay a səselek hay.

²⁵ Magər həvad a ge na, Pol ta Silas tə duwulawa me ada tə gawa dəmes hərwi mazambaday a Mbəlom. Siye i ndo neheye ma daɲgay aye nəteye faya ta piye fataya zləm.²⁶ Ahəl nakə nəteye faya ta giye dəmes aye na, kwayaɲɲa dala a bəl. A bəl ha gay i daɲgay niye hus ka mədok eye. Məged i gay i daɲgay ta həndək tebiye ada tsalalaw i ndo neheye ma daɲgay aye ta ɲgəzlah abəra mə sik tebiye.

²⁷ Tsa na, ndo matsəpe gay i daɲgay niye a pədeke abəra ka mändəzəhəre. A ɲgatay a

məged i gay i daɲgay hay məhəndəka eye hay tebiye na, a zla maslalam ɲgay a say məkədə bo ɲgay abəra mə dəma, hərwi a dzala a gwad ma giye na, ndo neheye mə gay i daɲgay aye ta hway.²⁸ Pol a ɲgatay na, a wuda ta gədaɲ ɲgay peteh, a gwaday: «Kā kəd bo yak bay. Nəmay andaya tebiye kanaɲ, ndəray ka hway bay.»

²⁹ A tsəne bazlam i Pol niye na, a tsətsah ako. Tsa na, a ye ha a huɖ i gay i daɲgay tə madzədere eye haladzay, zluwer a gay. A ye naha, a kal ha bo kame i Pol ta Silas.³⁰ Tsa na, a həlatay ahaya abəra mə gay i daɲgay, a tsətsah fataya, a gwadatay: «A nəkurom, na ta təmiye na, na giye kəkay?»

³¹ Ta mbədəy faya, tə gwaday: «Dzala ha ka Bəy Maduwerɲ Yesu ada ka təmiye ta ndo i gay yak hay tebiye.»³² Tə tsikay bazlam i Bəy Maduwerɲ ada a ndo neheye mə gay ɲgay aye tebiye.³³ Tsa na, ndo matsəpe gay i daɲgay niye a həl Pol ta Silas ta həvad eye niye, a ye a baratay na mbəlak i mändəfə tay nakə tə ndaɓa tay ha aye. Pol ta Silas ta dzəhuɓ ha ndo niye a yam ta ndo i gay ɲgay hay tebiye.³⁴ Ma dəba eye a həl Pol ta Silas a gay ɲgay. A vəlatay wu mənday, tə nda. Ndo niye ta ndo i gay ɲgay hay tebiye, dərev tay a rah ta məɲgwese hərwi nakə tə dzala ha ka Mbəlom aye.

³⁵ Dəre a tsada na, bagwar i Roma hay tə slər ndo hay ka tæv i ndo matsəpe gay i daɲgay, tə gwaday na, mə gər tay ha Pol ta Silas abəra ma daɲgay.³⁶ Ndo matsəpe gay i daɲgay niye, a ye a tsikay a Pol, a gwaday: «Bagwar i Roma hay ta sləraw ndo hay, tə gwədəɲ na, nə gər kurom ha. Anəke na, ka slumeye madayaw abəra ada dum kurom tə zay.»

³⁷ Ane tuk na, Pol a gwadatay a ndo neheye tə slər tay naha aye: «Ta ndaɓa may kame i ndo hay tebiye, ta gamay sariya bay. Ada nəmay na, Roma hay dərmak tuk na, tə gəriye may ta məkal na, kəkay? Andza niye na, nəmaa wudə bay. Bo tay eye tə yaw tə gər may ha.»

³⁸ Ndo neheye tə slər tay naha aye, ta mbədə gər ka tæv i bagwar i Roma hay. Ti ye, ta təkəratay wu nakə Pol a tsik aye. Tə tsəne Pol ta Silas nəteye Roma hay na, ta dzədzar haladzay.³⁹ Tsa na, ti ye tə gatay amboh. Tə həlatay ahaya abəra mə gay i daɲgay, tə gwadatay: «Amboh, dum kurom

abəra ma walaŋ i gay.»⁴⁰ Pol ta Silas ti yaw abəra ma dangay na, ti ye a gay i Lidiya. Ti ye naha, tə ndzatay a gər a malamar hay. Tə vəlatay gədaŋ. Tsa na, ti ye wu tay.

17

Pol ta Silas ma Tesalonik

¹Ma dəba eye na, Pol ta Silas ti ye ta gəma i Amfipolis ada ta gəma i Apoloni. Tə ndisl a gəma i Tesalonik. Mə dəma na, gay i maduwule me i Yahuda hay andaya. ²Pol a ye a dəma andza nakə a gawa aye. Pol a yawa, a mba ha ka bo pat i mazəzukw bo sik mahkar. Tə kədaŋa wuway ka Dərewel i Mbəlom ta ndo neheye mə dəma aye. ³A dəwa tay ha, a gwadawatay: «Kəriste na, kutoŋ ma siye dəretsətseh, ta kədiye na. Ma lətseweye abəra ma mədahaŋ. Yesu nakə neŋ faya na dəkumeyə ha anəke aye na, Kəriste.» ⁴Tə tsəne bazlam niye na, siye mə walaŋ i Yahuda hay ta təma bazlam i Pol ta Silas. Tə patay bəzay. Siye i Gərek hay haladzay neheye tə dəsławay ha gər a Mbəlom aye ta ŋgwas neheye tə da a zləm aye, nəteye haladzay ta təma bazlam niye dərma.

⁵Ane tuk na, siye i Yahuda neheye ta təma təbey aye na, tə ge sələk ka Pol ta Silas. Ti ye ta pəlaw ndo neheye tə sər wuray bay nəteye faya ta həhaliye ka tsəved kəriye, tə haytay gər. Tə ma ha ka bo bazlam ka gər i Pol ta Silas. Ta ŋgəna ha bazlam niye a wuzlahgəma tebiye. Tsa na, ndo hay ti ye tə lawara na gay i Zason. Ta pəla Pol ta Silas hərwī məhəla tay ahaya kame i ndo hay. ⁶Tə pəla tay na, ta huta tay ha bay. Tsa na, tə gəsətay ahaya Zason ta malamar neheye tə pa mədzal gər ka Yesu aye. Tə həlatay ahaya kame i ndo i sariya hay. Tə ndislew ka təv tay na, ta wuda, tə gwad: «Ndo neheye na, nəteye faya ta kwasatay gər a ndo hay tebiye ka məndzibəra, ada anəke na, ta ndislew kanaŋ na, kəkay! ⁷Zason a təma tay ha ada ndo neheye tebiye faya ta tsikiye na, wu nakə wal tə bazlam i bəy i Roma aye a gay ŋgay. Nəteye tə gwad: Bəy bagwar eye andaya mekeləŋ eye, tə zalay Yesu.» ⁸Siye i ndo hay ta ndo məge sariya hay tə tsəne bazlam niye hay na, a ndalatay haladzay. ⁹Zason tə siye i ndo hay tə hamatay a ndo i sariya hay təday ada tə gər tay ha.

Pol ta Silas ma Bere

¹⁰Həvad a ge na, malamar neheye tə pa mədzal gər ka Yesu aye, tə laka tay ha Pol ta Silas a gəma i Bere. Tə ndisl a dəma na, ti ye a gay i maduwule me i Yahuda hay. ¹¹Ndo i gəma i Bere hay na, nəteye ŋgwalak i ndo hay abəra ka Yahuda neheye mə gəma i Tesalonik aye. Ta təma bazlam i Mbəlom tə dərev tay peteh. Tə dzangawa Dərewel i Mbəlom pat pat hərwī məsəre ha wu nakə Pol a tsik aye na, dedek dəw? ¹²Ndo hay haladzay mə walaŋ tay tə dzala ha ka Yesu ada mə walaŋ i Gərek hay ta ŋgwas neheye məzele tay a da a zləm haladzay aye nəteye haladzay tə dzala ha ka Yesu dərma.

¹³Ane tuk na, Yahuda neheye ma Tesalonik aye tə tsəne Pol faya ma diye ha bazlam i Mbəlom ma Bere na, tə həl bo, ti ye mata kwasatay gər a ndo hay ka Pol. ¹⁴Malamar neheye nəteye mapa mədzal gər eye ka Yesu aye ta zəba faya andza niye na, kwayaŋŋa, ti ye ha Pol ta diye i dəlov. Silas ta Timote na, tə ndza ma Bere. ¹⁵Ndo neheye tə laka ha Pol aye, tə tsal a kwalalaŋ i yam. Ti ye a gama i Aten. Tsa na, Pol a gwadətay: «Ka mbədum gər a Bere na, gwadumatay a Silas ta Timote na, tə yaw, tə ndza ga ahaya a kanaŋ bəse.» Tsa na, ndo neheye ta mbəda gər a Bere.

Pol ta Silas ma Aten

¹⁶Ahəl nakə Pol faya ma həbiye Silas ta Timote aye na, a zəba ka gəma i Aten na, a ndalay haladzay hərwī maraha eye tə kule hay. ¹⁷Tə kədaŋa wuway mə gay i maduwule me ta Yahuda hay ada ta ndo neheye Yahuda hay bay, nəteye tə dəsławay ha gər a Mbəlom aye. Ada ka təv məhay gər nakə tə hayawa gər a dəma aye na, tə kədaŋa wuway pat pat ta ndo neheye ta diye ta təv eye niye aye.

¹⁸Ndoweyə hay andaya tə pawa bəzay a matətike i Epikuriyən hay ta Sətosiyən hay. Pat wuray tə tsik me tə Pol. Siye hay mə walaŋ tay, tə gwad: «Ndo nakay faya ma bəbəliye wu andza nakay na, mbədaw bo na, kəkay?» Siye hay tə tsəne Pol faya ma diye ha labara i Yesu ada mədahaŋ hay ta lətseweye abəra ma mədahaŋ na, tə gwad: «Ma giye faya ma diye ha na, mbəlom i bərakəzaŋ hay kəla dəw?» ¹⁹Ma dəba eye na, ti ye ha kame i madugula hay ka təv nakə tə zalay Ayəropaz aye. Ti ye naha

na, ta tsətsah faya, tə gwaday: «Damay ha matətike nakay wedeye nəkar faya ka tsikiye tey. ²⁰ Nəkar faya ka tsikameye wu neheye dāda nəmaa tsəne bay aye. A say məgwede kəkay na, a samay nəmaā sər tey.» ²¹ Ndo i Aten hay ta madurləy hay tə dzawa ha həlay i məndze tay tebiye ka məpay zləm a wu neheye wedeye tsa ada ka matakəre wu wedeye hay.

²² Pol a lətse kame i ndo niye hay, a gwadatay: «Nəkurom Aten hay, na zəba faya nəkurom na, a sakum məpay bəzay a mbəlom hay wal wal haladzay. ²³ Hərwi na həhal ma wuzlahgəma kurom na, na ɣgatay a təv neheye ka tawalawum kule kurom hay mə dəma aye. Na ɣgatay a təv eye andaya nəte tə watsa faya: “Təv nakay na, hərwi mbəlom nakə ndo hay tə sər bay aye.” Ayaw! Mbəlom nakə nəkurom faya ka dəsulumay ha gər ka sərüm bay aye na, ney na yaw anaɣ mata dakum ha.

²⁴ «Maa ge məndzibəra tə wu neheye mə dəma aye na, neɣgeye. Neɣgeye bəy i məgəmbəlom ta dala. Neɣgeye na, ma ndziye mə gay neheye ndo hay ta dəzl aye bay. ²⁵ Ada neɣgeye na, a say ndo zezerəy mā rəzlay a gər məvəlay wuray bay. Hərwi maa vəl sifa, məsəfəre ada tə siye i wu hay tebiye a ndo hay na, neɣgeye.

²⁶ «Ta ndo nəte na, a ge slala hay tebiye hərwi ada tə ndza ka məndzibəra tebiye. Ahəl nakə kə ge məndzibəra zuk bay aye na, bə kə pə na kəkway i həlay i təv məndze tay, kə pə na kəkway i gəma neheye ta ndziye mə dəma aye. ²⁷ A ge andza niye na, hərwi ada ndo hay tə pəla na. A say tə bəzay naha həlay ada ta hutkiye na. Ta dedək Mbəlom na, neɣgeye dərəy ta nəkway bay. ²⁸ Andza ndoweye andaya a gwad:

“Maa vəlakway sifa na, neɣgeye.

Nəkway kanaɣ, wu nakə faya ka gəkweye na, hərwi ɣgay.”

«Siye i ndo məvəde bazlam kurom hay bə ta tsik:

“Ayaw, nəmay wawa ɣgay hay.”

²⁹ «Tadə nəkway tebiye wawa i Mbəlom hay na, kâ dzalakwa mə gər kway, Mbəlom na, a ndzəkət bo i kule i gura, i bəre kəgəbay i kwar bay. Wu neheye ndo zezerəy a lambad tə metsehe ɣgay hərwi matəre ha kule hay. Ane tuk na, wu neheye na, Mbəlom bay.

³⁰ Mbəlom na, kə pə mezeleme niye hay ahəl

niye ka məda bay hərwi ahəl niye ndo hay tə sər wuray bay. Ane tuk na, anəke na, neɣgeye faya ma zalateye kwa məɣgay tā yaw, tā mbəda ha mede tay. ³¹ Bə Mbəlom ka mbərəm məpe pat i sariya nakə ma giye. Sariya nakə ma giye na, sariya i dedək. Ndo nakə ma gateye sariya a ndo hay aye na, Yesu. A dā ha na, ahəl nakə a lətse ahaya abəra ma mədahaɣ aye.»

³² Tə tsəne bazlam i Pol nakə a tsik ma mələtsew abəra ma mədahaɣ aye na, siye hay tə ɣgwasa faya ada siye hay tə gwaday: «A samay na, ka tsikameye wu nakay nəmaa piye faya zləm pat mekeleɣ eye sa.» ³³ Tsa na, Pol a yaw abəra mə walaɣ tay, a ye ɣgway. ³⁴ Siye i ndo mekeleɣ eye hay ta dzala ha ka bazlam i Pol, tə pay bəzay. Mə walaɣ tay niye na, Dənīs ndo məgawa sariya ka təv i məge sariya tay nakə tə zalay Ayəropaz aye, ɣgwas eye andaya tə zalay Damaris ada siye i ndo mekeleɣ eye hay sa.

18

Pol ma gəma i Koriɣte

¹ Ma dəba eye na, Pol a lətse abəra ma gəma i Aten, a ye a gəma i Koriɣte. ² A ye naha a dəma na, a ndzay a gər a Yahuda wuray məzele ɣgay Akelas. Neɣgeye tə wa na ka dala i Poɣtus. A yaw abəra ma gəma i Itali ta ɣgwas ɣgay Pərisil hərwi Kələd bəy i Roma a gwad: «Yahuda hay tebiye tə lətse, tə ye abəra ka dala i Roma.» Pol a ye ka təv tay mata tsikatay me. ³ Pol na, a ɣgarawa peteked i məge ha madzawadzawa. Məsler i Akelas ta ɣgwas ɣgay na, məngere peteked eye niye dərma. Hərwi niye Pol a ndza mə gay tay, tə ge məsler dziye. ⁴ Pat i mazəzukw bo na, Pol a yawa a gay i maduwule me i Yahuda hay. A tsikawatay a Yahuda hay kwa a Gərek hay dərma tə dzala ha ka Yesu.

⁵ Ane tuk na, ahəl nakə Silas ta Timote ti yaw abəra ka dala i Masedowan aye na, Pol kə ge məsler i wuray sa bay. A dawa ha bazlam i Mbəlom dəkdek tsa. A dawatay ha a Yahuda hay Yesu na, Kəriste. ⁶ Ane tuk na, Yahuda hay ta təma bazlam ɣgay bay. Tə tsadəy pələslesle. Tsa na, Pol a yaw abəra mə walaɣ tay. A bəzlum ha burhway i gəma tay abəra ka peteked ɣgay, a gwadatay: «Tadə ka dzum na, mənese ga sa bay. Mənese eye ka gər kurom. Anəke

kwayarınja na diye na ta datay ha bazlam i Yesu a ndo neheye Yahuda hay bay aye.»

⁷A lətse, a ye abəra ma təv niye. A ye a gay i ndo wuray tə zalay Titus Zustus. Nəngeye na, a dəsaway ha gər a Mbəlom ada gay nğay na, ka tsakay i gay i maduwule me i Yahuda hay. ⁸Kərispus na, nəngeye bəy i gay i maduwule me niye. A dzala ha ka Bəy Maduwej ta ndo i gay nğay hay tebiye. Korinje hay haladzay, neheye tə pawa zləm ka bazlam i Pol aye tə dzala ha ka Yesu dərmak. Pol a dzəhuḅ tay ha a yam.

⁹Pat wuray ta həvad na, Bəy Maduwej a tsikay me a Pol ma məsine, a gwaday: «Pol kâ dzədzar bay, dâ ha bazlam ga huya, kâ ndza tete bay. ¹⁰Nej andaya tə nəkar, ndaray ma sliye faya məgaka wuray kwa tsekwenj bay, hərwi ma gəma nakay na, ndo ga hay haladzay mə dəma.» ¹¹Tsa na, Pol a ndza ma Korinje məve nətə ta məzaw. A tətikawatay bazlam i Mbəlom a ndo hay tebiye.

¹²A həlay wuray Gayonj nəngeye a ləva dala i Akay eye na, Yahuda hay tə haya gər ka Pol. Tə gəs na ti ye ha kame i Sariya. ¹³Tə gwaday a bəy niye: «Ndo nakay na, faya ma tsəviye tay ha ndo hay a pesl tə matətikatay mədəslay ha gər a Mbəlom ta tsəved wədeye wal. Wu nakə faya ma tsikateye na, a ye ka bo tə bazlam mapala eye bay.»

¹⁴A say həbe a Pol mətsike me, Gayonj a mbədatay naha faya a Yahuda hay, a gwaday: «Tadə ndo nakay kə tsik wuray ka bəy i dala kəgəbay a ge mənese nakə ka zal naha aye na, nəkurom Yahuda hay na sliye faya məzle həlay eye mətsənakum na. ¹⁵Ane tuk na, ka kədum wuway na, ka wu hay, ka məzele hay kəriye ada ka bazlam kurom mapala eye hay. Wu neheye a zəbakum naha dəre aye na, a nəkurom eye kurom bəna, ney na giye sariya i wu neheye andza nakay aye bay. A sey bay, bazlam ga mə dəma bay.» ¹⁶Tsa na, a həhar tay ahaya abəra ma təv məge sariya. ¹⁷Ti yaw abəra na, tə gəs Sosten bəy i gay i maduwule me, tə ndaba na kame i sariya. Ane tuk na, a gay mə gər kəset a Gayonj bay.

¹⁸Pol a ndza məhəne haladzay ma Korinje. Ma dəba eye, a lətse abəra ma Korinje, a gər ha malamar hay. A ye a gəma i Serjkəre ta Pərisil ada ta Akelas. Mə dəma na, Pol a həz na gər hərwi bə kə gwad kurre: «Na vəl ha bo ka məge məsler i Mbəlom.» Tsa na, tə lətse abəra ma Serjkəre, tə tsal a kwalalanj i yam ti ye ta Akelas ada ta Pərisil a Anjtiyos ka dala i Siri.

¹⁹Tə ndisl a Efez na, Pol a gər ha Pərisil ta Akelas. Nəngeye a ye a gay i maduwule me mata kədə wuway ta Yahuda hay. ²⁰Mə dəma na, Yahuda hay ta tsətsah faya, tə gwaday: «Ndza ka təv may məhəne haladzay.» Pol a wuda məndze bay.

²¹A lətse, a gər tay ha, a gwaday: «Tadə kə say a Mbəlom na, na maweye ka təv kurom mba.» A tsal a kwalalanj i yam ma Efez a ye a Sezare.

²²A lətsew abəra ma Sezare na, a ye a Zerozelem təday. A ye a tsikatayaw me a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Tsa na, a ye a Anjtiyos. ²³A ndza mə dəma məhəne tsakway. A mbəda gər ta dəba, a ye a tas ta Galat ada ta Firigiya. A vəlatay gədarj a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye mə dəma.

Apolos a da ha bazlam i Mbəlom ma Efez

²⁴A həlay niye na, Yahuda wuray andaya məzele nğay Apolos, tə wa na ka dala i Aləgəzandəri. Nəngeye kə ndislew a Efez. Nəwəye niye na, a sər matətike wu a ndo hay lele. A sər Dərewel i Mbəlom lele.

²⁵Nəngeye ka tətik bazlam i Yesu. A dawatay ha a ndo hay ada a tətikawatay na, ta tsətsuḅ tsətsuḅ eye lele. A dawa ha na, wu nakə a tsik ka Yesu ta dedək aye. Ane tuk na, a sər na, madzəhuḅə nakə Yuhana a dzəhuḅəwa ha ndo hay a yam aye tsa. ²⁶A dazlay a mətsike me parakka mə gay i maduwule me i Yahuda hay, zluwer a gay bay. Pərisil tə zal nğay Akelas tə tsəne bazlam nğay niye na, tə zla na ka təv tay. Tə dəy ha tsəved i Mbəlom peteh.

²⁷Ma dəba eye na, a say a Apolos mede a gəma i Akay.* Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə vəlay gədarj ada tə watsay dərewel a həlay hərwi ada ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Akay aye tã təma na lele. Tə watsa a ndo məpe mədzal gər

Pol a ma a Anjtiyos

* 18:27 məsler hay 18.12.

hay ka Yesu neheye ma Akay aye hərwi mægwadatay naha: «Apolos ki ye naha na, tāmum na lele.» Tsa na, Apolos a ye a Akay. A ye naha na, a dzəna tay ha ndo mæpe mædzal gər hay ka Yesu ta ngwalak i Mbəlom. ²⁸ Hərwi niye, a dzəngawatay Derewel i Mbəlom a Yahuda hay, a dawatay ha parakka Yesu na, Kəriste. Andza niye a dərəzlawatay ka bazlam i Yahuda kame i ndo hay tebiye.

19

Pol ma Efez

¹ Ahəl nakə Apolos ma Korinje aye na, Pol a ye a Efez. A ye ta mahəmba i dala i Galat. A ye naha na, a ndzatay a gər a ndo neheye tə pa mædzal gər ka Yesu aye. ² A ye naha a tsətsah fataya, a gwadətay: «Ahəl nakə ka dzalum ha ka Yesu aye na, ka hutum Məsəfəre Tsədənğa eye daw?»

Ta mbəday faya, tə gwadətay: «Nəmaa tsəne dāda ndəray kə tsikamay ka Məsəfəre Tsədənğa eye bay.»

³ Pol a tsətsah, a gwadətay: «Ka hutum na, madzəhubə waray?»

Ta mbəday faya, tə gwadətay: «Madzəhubə nakə Yuhana a dətay ha a ndo hay aye.»

⁴ Pol a gwadətay sa: «Yuhana a dzəhubəwə na, ndo neheye a satay mambədə ha mede tay aye. A gwadətay a İsrayel hay na: “Dzalum ha ka ndo nakə ma deyeweye kame ga aye”, andza mægwedə, Yesu.»

⁵ Tə tsəne bazlam ngay na, Pol a dzəhubə tay ha yam ta məzele i Bəy Maduwerj Yesu.

⁶ Pol a pa fataya həlay. Kwayənğa kwa way a huta Məsəfəre Tsədənğa eye. Tsa na, tə pa bo ka mətsike me tə bazlam i gəma hay wal wal, tə dā ha bazlam i Mbəlom. ⁷ Ndowneyə neheye na, ta giye kuro gər eye sulo.

⁸ Ahəl nakə Pol nənğeyə ma Efez aye na, a yawa a gay i maduwule me i Yahuda hay. Kiye mahkar na, a tsikawa me mə dəma, zluwer a gay bay. A tsikawatay a ndo hay ka gər i Bəy i Mbəlom. A say na, ndo neheye faya ta pay zləm aye tā təma bazlam ngay. ⁹ Ane tuk na, siye i Yahuda hay haladzay ta kula ha dərev tay. Ta təma bazlam i Pol bay. Tə tsik wu nakə lele bay aye ka tsəved i məpay bəzay a Bəy Maduwerj kame i ndo niye hay tebiye. Tsa na, Pol a gər tay ha, a həl ndo mæpe mædzal gər hay ka Yesu a

lekwal i ndoweyə andaya tə zalay Tiranus. Nəteye niye tebiye, tə kədawa wuway ta ndo hay pat pat. ¹⁰ Niye na, kə ndza məve sulo. Ndo neheye nəteye mandza eye ka dala i Azi niye, Yahuda hay ada Gərek hay tə tsəne bazlam i Bəy Maduwerj Yesu.

Wawa i Seva hay

¹¹ Mbəlom a gawa masuwayən neheye a gatay hərbəbəkka a ndo hay aye tə həlay i Pol. ¹² Tə zlawatay naha a ndo i dəvats petekəd neheye ta lamay a bo i Pol aye. Tə lamawatay ha a ndo i dəvats hay. Ndo i dəvats hay tə mbəlawə ada ndo neheye məsəfəre lele bay eye hay mə bo tay aye, ti yawa abəra mə bo tay.

¹³ Siye i Yahuda hay andaya ta həhalawa ka gəma ka gəma hərwi mahəhere fakalaw abəra ka ndo hay. Nəteye dərmak tə dze ha mahəhere fakalaw tə məzele i Bəy Maduwerj Yesu. Tə gwadawatay a məsəfəre neheye lele bay aye: «Ndohumaw abəra mə bo i ndo nakay tə məzele i Yesu nakə Pol faya ma diye ha bazlam ngay aye.» ¹⁴ Tə gawa wu niye na, nəteye tasəla. Nəteye wawa i bagwar i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye, tə zalay Seva.

¹⁵ Pat wuray tə tsikay a məsəfəre nakə lele bay eye andza niye, a gwadətay: «Nerj na, na sər Yesu, ada Pol nənğeyə way na, na sər. Nəkurom na, məhey tey?» ¹⁶ Tsa na, ndo niye fakalaw mə bo ngay aye a mbəzla fataya dədəvdav ta gədanj. A ze tay ha ta gədanj, a gatay mbəlak ada a buwa fataya abəra petekəd tay hay. Ta hway bo kəriye.

¹⁷ Yahuda hay ta Gərek neheye ma gəma i Efez aye tebiye tə tsəne wu nakə a ge bo aye na, ta dzədzar haladzay. Tə dəslyay ha gər a məzele i Bəy Maduwerj Yesu haladzay. ¹⁸ Ndo hay haladzay ta təra ndo mæpe mædzal gər hay. Ti yawa, tə dāwa ha mənese tay neheye tə gawa aye kame i ndo hay tebiye. ¹⁹ Ndo hay haladzay, nəteye neheye tə gawa maharam aye tə həlaw dərəwel i maharam tay, tə fəka tay ha kame i ndo hay tebiye. Tə pasla na andza ta səkam ha na, suloy eye ma giye kwar i suloy gwezem kuro kuro zlam. ²⁰ Andza niye bazlam i Bəy Maduwerj a ye kame kame, a səkah ta gədanj.

Magazləga ma Efez

²¹ Ma dāba i wu neheye a ge bo aye na, Pol a dzala mə gər ɲgay mede a Zerzelem. Ma diye ta Masedowan ada ta dala i Akay.* A gwad: «Na ye a Zerzelem na, na diye a Roma dərma.» ²² Tsa na, a slər ndo madzəne ɲgay hay, Timote ta Erast a Masedowan. Ane tuk na, bo ɲgay eye a ndza ka dala i Azi tsakway sa.

²³ A həlay niye na, magazləga a lətse haladzay ma gəma i Efez hərwi bazlam i Yesu Bəy Maduwer. ²⁴ Ndo weye andaya a lambadawa wu hay ka suloy. Məzele ɲgay na, Demetəriyos. Wu neheye a lambadawa aye na, wawa i gay hay tsekwer tsekwer neheye a ndzəkıt bo gay bagwar eye nakə ndo hay ta duwulaway me a mbəlom tay nakə a ndzəkıt bo ɲgwas, tə zalay Artemis aye. Andza niye neŋgeye ta ndo i məsler ɲgay hay tə hutawa ha suloy haladzay. ²⁵ A ye, a hayatay gər a ndo i məsler ɲgay hay ta ndo neheye tə gawa slala i məsler niye aye, a gwadatay: «Dzam ga hay sər um ha, ka hutakweye zlele haladzay na, hərwi məsler nakay. ²⁶ Ane tuk na, nəkurom faya ka ɲgatomeye ada faya ka tsənumeye wu nakə faya ma giye bo aye. Pol faya ma tsikateye a ndo hay na, kule neheye nəkway faya ka ɲgarakweye aye nəteye mbəlom hay bay. Ndo hay haladzay ta təma bazlam ɲgay. Kanaɲ ma gəma i Efez dekdek bay, ka dala i Azi tebiye. ²⁷ Tadə kə ge andza niye na, ndo hay ta tsikiye wu nakə lele bay eye ka məsler kway. Ada ta tsikiye na, ka məsler kway dekdek bay. Ta tsikiye wu nakə lele bay aye ka gay i maduwule me i bagwar i mbəlom kway Artemis. Kwa neŋgeye na, ndo hay ta zəbiye faya bagwar eye sa bay. Azlakwa ndo hay tebiye ka dala i Azi ada ka mändzibəra tə dəslay ha gər na, a neŋgeye duh.»

²⁸ Ndo hay tebiye tə tsəne andza niye na, a ndalatay haladzay. Ta wuda, tə gwad: «Bagwar eye na, Artemis mbəlom i Efez hay.» ²⁹ Gəma a ndza na, huɓuya, huɓuya. Ndo hay tə gəs Gayus ta Aristark. Nəteye neheye sulo aye na, Masedowan hay, tə lakawa ha Pol. Ti ye tay ha a təv i həbad tay nakə tə gawa mə dəma aye. ³⁰ A say a Pol mede a təv i ndo niye hay. Ane tuk na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə gay me, ta vəlay tsəved mede bay. ³¹ Siye i ndo neheye

nəteye ma məsler bagwar eye ka dala i Azi ta təra dzam i Pol aye, tə slər ndo ka təv i Pol, tə gwad mə ye a təv i həbad tay niye bay.

³² Nəteye niye hay tebiye mahaya gər eye na, nəteye mə wadəɲ wadəɲ hərwi siye hay faya ta wudiye wu mekeleɲ, siye hay ta wuda hərwi wu neŋged. Siye haladzay mə walaɲ tay niye tə haya gər hərwi meɲ na, tə sər bay. ³³ Ndo Yahuda wuray andaya ka təv eye niye. Məzele ɲgay Aləgəzəndər. Siye i Yahuda hay ti ye ha Aləgəzəndər kame. Ta təkəray bazlam eye niye. Tsa na, a zla həlay ka mbəlom, a say mətsike me ada mədatay ha. ³⁴ Ane tuk na, ndo niye hay ta zəba faya neŋgeye ndo i Yahuda na, ta wuda tebiye tay eye, tə gwad: «Bagwar eye na, Artemis i Efez hay.» Tə ndza faya ka mətsike andza niye bəre sulo.

³⁵ Ka mandəve ɲgay eye na, ndo mələve gəma niye kə sla faya məgwadatay tə ndza tete. Ndo niye hay tebiye tə ndza tete. Tsa na, a gwadatay: «A nəkurom Efez hay, Efez na, gəma i mbəlom bagwar eye Artemis, maa sər bay na, way? Ada kwa way ma dəslay ha gər a mändzəkıt bo ɲgay nakə a kalaw mə mbəlom aye. ³⁶ Kwa way na, a sər. Nəkurom ndzum dıkdık. Kā gum wu neheye lele bay aye bay. ³⁷ Ndo neheye ka gəsumatay ahaya kanaɲ aye na, tə gaw məkal mə gay i mbəlom kway bay ada ta tsadaya a mbəlom kway wal bay tuk na, kəkay? ³⁸ Tadə Demetəriyos ta ndo i məsler ɲgay hay bazlam tay andaya mətsike ka ndo na, tə ge ta tsəved eye. Ndo məge sariya hay andaya, tə ye tə wuda ka təv tay. ³⁹ Tadə wu mekeleɲ eye hay andaya a sakum bəbay na, bagwar neheye anəke kanaɲ aye tə ɲgənəkurom ha bazlam eye. ⁴⁰ Ka gakwa metsehe bay na, Roma hay ta makway ha məneşe, ta gwadəkweye “Ka dazlumay na, a vəram.” Ka hutakweye gər i bazlam kwa tsekwer mədatay ha nəmay haya gər hərwi wu nakay na, ka slakweye faya mətsikatay bay.» Tsa na, a gwadatay a ndo hay: «ɲgənum gər.» Ndo hay ta ɲgəna gər, ti ye wu tay tuk.

20

Pol ma Masedowan ada ma Akay

* 19:21 məsler hay 18.12.

¹Haya haya i bazlam niye hay a ndöv na, Pol a hayatay gər a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. A vəlatay gədarj tə məmatay nahə dərev. A gwədatay na: «Ndze gwa.» Tsa na, a ye ɲgway ka dala i Masedowan. ²A həhal ma gəma niye, a vəlatay gədarj a ndo məpe mədzal gər hay ta məmatay nahə dərev. Ma dəba eye, a ye a gəma i Gərek. ³Mə dəma na, a ndza kiye mahkar. Həbe a say a Pol mede a gəma i Siri. Ane tuk na, a tsəne a satay a Yahuda hay məkədə na. Hərwi niye a ma ɲgway ta Masedowan. ⁴Ndo neheye tə laka ha aye na, Sopater wawa i Pirrus, neɲgeye ndo i gəma i Bere, Aristark ta Sekondus, nəteye ndo i gəma i Tesalonik hay, Gayus neɲgeye a yaw abəra ma Derbe, Timote ada Tisik ta Tərofime nəteye ka dala i Azi. ⁵Nəteye neheye na, tə lahamay kame, ti ye a Tərowas mata həbe may mə dəma. ⁶Ma dəba i magurlom i Pak, nəmay nəmaa tsal a kwalalarj i yam, nəmaa ye abəra ma Filipi. Nəmaa ge məhəne zləm ka tsəved na, nəmaa ndisl a gəma i Tərowas tuk. Nəmaa ndza mə dəma luma nəte.

Awtis a lətsew abəra ma mədaharj

⁷Pat i luma i mənğəzla ta huwa na, nəmaa haya gər hərwi mände daf i matəkəre məməte i Yesu.* Tədəcə eye na, Pol ma gəriye tay ha, ma diye ɲgway. Hərwi niye, a tsikatay bazlam i Mbəlom hus a magarhəvad. ⁸Nəmay mahaya gər eye na, ka gər i gay neɲged. Gay nakə nəmay mə dəma aye na, lalam hay haladzay mavata eye. ⁹Mə gay eye niye na, wawa eye andaya gawla eye, məzele ɲgay Awtis. Neɲgeye mandza eye ka mavavar faya ma piye zləm ka bazlam i Pol niye a tərəts ha bay, faya ma tsikiye huya aye. Tsa na, məndzəhəre a gəs na, a bərəzl a məndzəhəre. A sər ka bo sa bay, səkwat a dədaw abəra mə gay ka gər i gay mamahkar eye ka dala. Ndo hay tə mbəzlaw tə lətse ha ka mbəlom na, kə mət tsiy. ¹⁰Pol a mbəzlaw, a ye ka təv ɲgay. A gudük nahə faya, a zla na a həlay, a gwədatay: «Dərev m̄a ye fakuma abəra bay, kə mət bay.» ¹¹Tsa na, Pol a tsal a gay niye sa. A ye nahə a zla makwala, a ɲgəna ha. Tsa na, tə nda. A ma ka mətsike me haladzay sa hus a mekedəcə, a ye ɲgway. ¹²Ndo hay tə laka ahaya gawla nakə meenerj

aye a mətagay. Ndo hay tebiye dərev tay a ɲgwasa.

¹³Nəmaa ye, nəmaa tsal a kwalalarj i yam hərwi məhəle may a Asos. Pol neɲgeye, a say mede tə sik. Nəmay, nəmaa gwad na, nəmaa zliye na ka me i dəlov mə dəma. ¹⁴A ndzamay nahə a gər ma Asos na, a tsal a kwalalarj i yam, nəmaa zla na ka me i dəlov. Nəmaa ye a gəma i Metilen. ¹⁵Tədəcə eye na, nəmaa ndisl a Siyo. Tədəcə taday eye na, nəmaa ndisl a Samos. Tədəcə tadakay eye na, nəmaa ndisl a gəma i Melet. ¹⁶Niye andza məgwədə na, a say a Pol məndze ma Efez bay hərwi ma ta mətsiye ka dala i Azi, ma ndisliye a Zerozelem bəse bay. Tadəcə ma giye bo na, a say məndisle a Zerozelem pat i Perjekot.†

Pol a tsikatay me a ndo i Efez hay

¹⁷Ahəl nakə nəmaa ndisl a Melet aye na, Pol a slər ndo ka madugula neheye tə ndzatay kame a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma Efez aye ada tə yaw ka təv ɲgay. Ndo niye a ye, a zalatayaw. ¹⁸Ndo niye hay tə həlaw bo, tə ndislew ka təv ɲgay na, a gwədatay: «Kwa i mede nahə ga a gay kurom ka dala i Azi na, ka sərüm ha məndze ga mə walaj kurom. ¹⁹Na gay məsler a Bəy Maduwerj tə marəhay ha gər, tə mədzal gər eye ada na sa dəretsətseh haladzay hərwi Yahuda hay a satay məkədə ga. ²⁰Ka sərüm ha, wu nakə ma gəkumeye ɲgama aye na, na ɲgaha na bay. Na dākum ha tebiye. Na tətikakum kame i ndo hay ada təv gay kurom hay. ²¹Na tsikatay a Yahuda hay ada a ndo neheye Yahuda hay bay aye, tə gər ha mezeleme tay, tə yaw ka təv i Mbəlom. Tə yaw, tə pa mədzal gər tay ka Bəy Maduwerj kway Yesu Kəriste.

²²«Anəkə na, na diye a Zerozelem. Maa gerj kutorj mede a dəma na, Məsəfəre Tsədəɲɲa eye ada na sər wu nakə ma ta ndzeɲeye a gər mə dəma aye bay. ²³Wu nakə na sər aye na, gəma nakə na ye a dəma aye na, Məsəfəre Tsədəɲɲa eye faya ma dəneye ha. A gwədəɲ: “Məgəse kar a daɲgay tə dəretsətseh faya ma həbiye kar.” ²⁴Ane i ga na, na ndziye ma bəra mba, a’ay dūh na mətiye na, wuray andaya a yeɲ a gər ka zal bay. Wu nakə a seɲ aye na, na ndəviye ha məsler i bəy Maduwerj Yesu nakə a vələj

* 20:7 məsler hay 2.42. † 20:16 məsler hay 2.1.

aye hus ka mandəve ɲgay eye. Məsler nakə a vələɲ aye na, mədə ha Labara ɲɟwalak eye i ɲgama i Mbəlom.

²⁵ «Məndze ga nakə na ndza mə walaɲ kurom aye, na tsikawakum na, labara i Bəy i Mbəlom. Na sər ha anəke na, ka ta ɲgatumeɲeye dāda sa bay. ²⁶ Hərwi niye, na tiye mbal abəra ka gər kurom. Tačə ndəray nəte kə dze abəra mə walaɲ kurom na, mənese ga sa bay. ²⁷ Hərwi na dākum ha wu nakə a say a Mbəlom məge aye tebiye. Na ɲgaha fakuma abəra wuray kwa tsekweɲ bay tebiye. ²⁸ Tsəpum gər kurom, ada wene wene eye na, tsəpum ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye Məsəfəre Tsədəɲɲa eye a gwadəkum tsəpum aye. Gumatay gər a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Wawa i Mbəlom, bo ɲgay eye a mət na, hərwi ada tā təra ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. ²⁹ Hərwi, na sər ha, na ye gwa na, ndo hay ta deyeweye a walaɲ kurom. Nəteye ta ndzəkət bo na, andza kəra i pesl hay, ta gəriye ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu bay. ³⁰ Ada kwa mə walaɲ kurom ndo hay ta dazleye a maraw me hərwi masəpete tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ka məpatay bəzay. ³¹ Gum metsehe lele, sərüm ha na, məve mahkar, ta həvad ta həpat neɲ faya na dāy ha metsehe kwa a way nəte ta nəte ta mətuwe eye.

³² «Anəke na, na gəriye ha a həlay i Mbəlom. Neɲgeye ma gakumeye ɲɟwalak andza nakə a tsik aye. Neɲgeye na, ma səkahakumeye ha mədzele ka Yesu kame kame ta gədaɲ ɲgay ada ma vəlakumeye wu neheye a ləva ha bo ma ta vəlateye a ndo neheye ta təra i ɲgay hay aye. ³³ Neɲ na, dāda na tsətsah suloy, gura kəgəbay petekəd ka ndəray bay. ³⁴ Bo kurom eye ka sərüm ha, na ge məsler na, tə həlay ga eye hərwi məhute wu mənday may a neɲ ta ndo neheye tə lakawa ga ha aye. ³⁵ Na dākum ha na, ada kə gum məsler nakə ma dəziye ndo i mətawak hay aye. Bazlam i Bəy Maduweɲ kway Yesu nakə a tsik aye na, m̄a makumaw a gər. A gwad: «Ka vəlay wu a ndo na, ka lutiye mənɟwese a ze ndo nakə a təma aye.»»

³⁶ Pol a ndəv ha bazlam niye na, a dəkw gurmets, a dūwulay naha me a Mbəlom ta nəteye tebiye. ³⁷ Ta ndəv ha madūwule me

na, nəteye tebiye tə pa bo ka mətuwe hal-adzay. Ti ye naha, tə gəs na ka bo təmbolok təmbolok, tə tsikay me ta mətuwe eye, tə gwaday: «Do tə zay.» ³⁸ Wu nakə a ndalatay wene wene aye na, Pol a gwadətay: «Dāda ka ta ɲgatumeɲeye sa bay» aye. Tsa na, tə laka ha Pol hus ka təv i kwalalaɲ i yam.

21

Pol ma diye a Zerozelem

¹ Nəmaa ɲgəna gər na, nəmaa ye, nəmaa tsal a kwalalaɲ i yam. Nəmaa ye kwayaɲɲa a gəma i Kos. Tədə eye na, nəmaa ndisl a Rodes. Nəmaa lətse abəra ma Rodes, nəmaa ye a Patara. ² Nəmaa ye naha a dəma na, nəmaa huta kwalalaɲ i yam nakə ma diye a gəma i Fenisi aye. Tsa na, nəmaa tsal a dəma, nəmaa ye ha. ³ Ahəl nakə nəmay ma wuzlah i dəlov aye na, nəmaa ɲgatay a gəma i Sipare tə həlay i gula. Nəmaa ye a gəma i Siri. Nəmaa ndisl a gəma i Tir. Mə dəma na, tə mbəzla ahaya wu hay abəra mə kwalalaɲ i yam. ⁴ Nəmaa ndzatay a gər a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu mə dəma. Nəmaa ndza ka bo dziye luma nəte. Məsəfəre Tsədəɲɲa eye a datay ha wu nakə ma ta ndzay a gər a Pol aye. Tsa na, tə gwaday: «Pol, kə ye a Zerozelem bay.»

⁵ Ane tuk na, məhəne tasəla ka ndəv tsiy, nəmaa həl bo, nəmaa ye. Tə laka may ha tebiye tay eye, ɲgwas tay hay, ta wawa hay hus ka me i bəlay dərəɲ tə walaɲ gay. Nəmaa ndisl ka me i bəlay na, nəmaa dəkw gurmets, nəmaa dūwulay me a Mbəlom. ⁶ Tsa na, nəmaa tsik me a bo nəte nəte. Nəmay nəmaa tsal a kwalalaɲ i yam, nəteye na, ta mbədə gər a mətagay tay hay.

⁷ Nəmaa ye abəra mə Tir tə kwalalaɲ i yam, nəmaa ye a Pətolmayis. Mə dəma na, nəmaa tsikatay me a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, nəmaa ndza mə dəma məhəne nəte ta nəteye. ⁸ Tədə eye na, nəmaa həl bo, nəmaa ye ada nəmaa ndisl a Sezare. Mə dəma na, nəmaa ye a gay i Filip. Neɲgeye ndo mətətikawa bazlam i Mbəlom. Neɲgeye na, nəte mə walaɲ i ndo neheye tasəla tə pala tay ha ahəl niye ma Zerozelem aye.* ⁹ Dem ɲgay hay andaya fad, ta ye a zal zuk bay. Tə dāwa ha bazlam i Mbəlom a ndo hay. ¹⁰ Nəmaa ndza məhəne haladzay na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom wuray tə

* 21:8 Məsler hay 6.5 ada 8.5-40.

zalay Agabus a yaw abəra ma Yahuda, a ye naha ka təv may. ¹¹Tsa na, a zla wu məbere bəzay i hud i Pol. A dzawa ha sik tə həlay ɣgay. Tsa na, a gwad: «Məsəfəre Tsədaɣɣa eye a gwad na, kəkay? A gwad na: “Ndo nakə na zla wu i bəzay i hud ɣgay aye na, bəy i Yahuda hay ta dzawiye na andza nakay ma Zerozelem. Ta dzawa na na, ta vəlateye ha a həlay a ndo neheye Yahuda hay bay aye.”»

¹²Bo may eye ta malamar neheye ma Sezare aye nəmaa tsəne bazlam niye na, nəmaa gay amboh a Pol. Nəmaa gwaday: «Kâ ye a Zerozelem bay.»

¹³Ane tuk na, a mbədamay faya, a gwadamay: «Ka tuwumeye ada faya ka dədumeɣeye ha dərev na, hərwi mey? Neɣ na, neɣ maləva bo eye tâ gəs ga a daɣgay kə ge düh bay tâ kəf ga, nâ mət hərwi Bəy Maduwerɣ Yesu ma Zerozelem.»

¹⁴Nəmaa zəba faya na, ma gəsiye bazlam may bay. Nəmaa rəzlay a gər mətsikay sa bay. Nəmaa gwad: «Bəy Maduwerɣ mâ ge wu nakə a say aye.»

¹⁵Nəmaa ndza məhəne tsakway ma Sezare na, nəmaa həl bo, nəmaa ye a Zerozelem tuk. ¹⁶Siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə lakamay ha. Nəmaa ye a gay i ndoweye andaya məzele ɣgay Mənasarɣ. Neɣgeye ndo i gəma i Sipəre, a pa mədzal gər ka Yesu na, kurre. Nəmaa ndziye na, mə gay ɣgay.

Pol ta Yakuba

¹⁷Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta təma may tə mənɣwese eye lele.

¹⁸Tədə eye na, Pol ta nəmay, nəmaa ye a gay i Yakuba. Mə dəma na, madugula neheye tə ndzatay kame a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye tə haya gər tebiye.

¹⁹Pol a tsikatay me ada a təkəratay wu nakə Mbəlom a ge tə neɣgeye ma məsler ɣgay nakə a ge mə walaɣ i ndo neheye Yahuda hay bay aye tebiye.

²⁰Tə tsəne andza niye na, ta zambaday a Mbəlom. Tsa na, tə gwaday a Pol: «Pol, malamar, zəba Yahuda hay haladzay ma pasliye bo bay, ta dzala ha ka Yesu, nəteye huya faya ta pəy bəzay a bazlam i Musa mapala eye nakə Mbəlom a vəlay a Musa aye. ²¹Azlakwa bay, ta tsəne nəkar na, ka tətikateye a Yahuda neheye tebiye nəteye

mandza eye mə walaɣ i bərakəzarɣ hay ta gər ha bazlam mapala eye nakə Mbəlom a vəlay a Musa aye. Ka gwadateye: “Kâ dəsəm tay ha wawa kurom hay bay ada kâ pumay bəzay a kule i Yahuda hay bay sa.” ²²Ada məge kəkay? Ta səriye ha ta dedək nəkar andaya ka ndislew kanarɣ.

²³Ge wu nakə nəmaa tsikaka anəke aye. Ndo hay anarɣ fad, ta vəl ha bo tay hərwi məsler i Mbəlom. ²⁴Həlay tay mede hərwi məbere bo tsədaɣɣa ada mahəze gər andza nakə tə gawa aye mazlambar kə sla. Dum ka bo dziye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom hərwi məbere bo yak dərmak. Səkəmmumatay wu hay a həlay. Ka ge andza niye na, wu nakə ndo hay ta təkər ka nəkar aye na, andza dedək andaya mə bazlam tay niye ta təkər aye bay. Ada ta gwadiye nəkar dərmak faya ka rəhay ha gər a bazlam i Musa mapala eye. ²⁵Ndo neheye Yahuda hay bay aye ada ta təra ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye na, ɓa nəmaa watsa tay naha bədaw? Nəmaa watsa tay naha, nəmaa gwadatey: “Tâ həpəd slo nakə tə kəfay a kule aye bay. Tâ nda bambaz bay kwa gənaw nakə a mət məməte aye tâ həpəd slo eye bay. Tâ tsəpa bo tay abəra ka məzeleme.†”»

²⁶Tədə eye na, Pol a ye ta ndo neheye fad aye, ti ye mata bere bo tsədaɣɣa. Tsa na, Pol a ye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, a gwaday a ndo məvəlay wu a Mbəlom: «Məhəne tasəla ka ndəv abəra mə dəma na, məbere bo kway ma ndəviye, nəmaa maweye hərwi ada kwa way mâ vəlay wu a Mbəlom.»

Tə gəs na Pol

²⁷Məhəne niye tasəla eye ma ta ndəviye kədayya na, Yahuda neheye ti yaw abəra ka dala i Azi aye tə ɣgatay a Pol mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Tə patay me a ndo hay ada tâ ye tâ gəs na. Ti ye faya tə gəs na. ²⁸Ta wuda, tə gwad: «İsrayel hay, hwayumaw! Ndo nakə a tsikawa wu nakə lele bay ka İsrayel hay, ka bazlam i Musa mapala eye ada ka gay i mədəslay ha gər a Mbəlom aye na, neɣgeye anarɣ. Anəke na, neɣgeye faya ma zakiye ha wene wene eye na, kə həlaw ndo neheye Yahuda hay bay aye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom.

† 21:25 məsler hay 15.20.

Kə nas ha təv nakə tsədaŋŋa eye.»²⁹ Tə tsik andza niye na, tə ŋgatay a Tərofime ndo i Efez tə Pol mə walaŋ gay. Tə dzala mə gər tay ma giye Pol kə zla ahaya a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom.

³⁰Ndo hay tebiye mə walaŋ gay tə tsəne labara niye. Ndo hay ta hwayaw kwa mənŋgay mənŋgay. Tə gəs na Pol, tə vaha na abəra dəreŋ tə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Tsa na, kwayaŋŋa ta dərezi na məged.³¹ Ahəl nakə tə pəla tsəved a satay məkəde na Pol aye na, bagwar i bəy i sidzew i Roma a tsəne ndo hay tebiye ma Zerozelem mə wadəŋ wadəŋ.³² Kwayaŋŋa, a ye ta bagwar i sidzew ada sidzew siye hay ta hway ka təv i ndo niye hay. Ndo hay tə ŋgatay a bagwar i bəy i sidzew ta sidzew siye hay na, tə gər ha məkəde Pol.

³³Bagwar i bəy i sidzew niye a həndzəd naha ka təv i Pol, a gəs na. Tsa na, a gwađatay: «Dzawum na lele tə tsalalaw sulo.» Tsa na, a tsətsah ka ndo hay, a gwađatay: «Ndo nakay nənŋeŋe na, way? A ge na, mey?»³⁴ Ane tuk na, ndo niye hay tebiye faya ta wudiye ta gədaŋ. Siye hay ta wuda, tə tsik wal, ada siye hay ta wuda, tə tsik wu mekeleŋ. Bagwar i bəy i sidzew niye a sla faya mətsəne wuray dedek eye bay, hərwi faya ta wudiye haladzay. Tsa na, a gwađatay a sidzew hay: «Dum ha Pol a təv kway nakə ka ndzawakwa mə dəma aye.» Tsa na, ti ye ha Pol a dəma.

³⁵Ahəl nakə faya ta diye na, Pol a ndisl ka təv nakə maga madədo aye na, sidzew hay tə zla na hərwi ndo hay faya ta ŋgədətsiye na ka zal.³⁶ Hərwi ndo hay tebiye faya ta pay bəzay tə mawude eye, tə gwad: «Kədum na!»

Pol a tsikatay me a ndo hay

³⁷Ahəl nakə faya ta fəlakwiye ha Pol a gay tay niye na, Pol a gwađay a bagwar i bəy i sidzew niye tə bazlam i Gərek: «Ka vəleŋeŋe tsəved ka mətsikaka wu ga andaya tədəw?»

Bagwar i bəy i sidzew niye a tsətsah faya, a gwađay: «Nəkar na, ka sər bazlam i Gərek dāw?»³⁸ Na gwad nəkar ndo i Ezipt wuray patakay a zlaw mawesewes a hudŋay aye ada a həlaw ndo hay gwezem fad tə wu həlay a patay ha a kəsaf hərwi məbəbzal tay ha ndo hay aye bədaŋ?»

³⁹Pol a mbədaŋ faya, a gwađay: «Nəŋ na, ndo i Yahuda. Tə wa ga ma gəma i Tarsis ka

dala i Silisi. Nəŋ ta dedek wawa i gəma niye lele eye. Amboh vəleŋ tsəved ka mətsike me, na tsikateŋe me a ndo hay.»

⁴⁰Bagwar i bəy i sidzew niye a vəlay tsəved ka mətsike me. Pol a lətse ka dakakal i gay, a gatay tə həlay kət kət ada ndo hay tebiye tə ndza tete. Tsa na, ndo hay tebiye tə ndza tete. Pol a dazlay mətsikatay me tə bazlam i Yahuda hay.

22

¹«Malamar ga hay ta bəba ga hay, bazlam ga nakə anəke na tsikakumeye, na mbədiye ha ka bo abəra me aye na, tsənum təday.»

²Ndo niye hay tə tsəne Pol faya ma tsikat-eye me tə bazlam i Yahuda hay na, ta səkah ha məndze tete sa.

Tsa na, Pol a gwađatay: ³«Nəŋ na, ndo i Yahuda. Tə wa ga ma gəma i Tarsis ka dala i Silisi. Na gəl na, kanaŋ ma Zerozelem. Ndo nakə a dzeŋgeŋ aye na, Gamaliyel. Maa tətikeŋ məpay bəzay a bazlam ma-pala eye i bəba tətə kway hay kəkay na, nənŋeŋe. Na vəlay ha bo peteh a Mbəlom andza nəkurom neheŋe anaŋ bəgom aye. ⁴Na gatay dəreŋtsətsəh a ndo neheŋe tə pay bəzay a Bəy Maduweŋ Yesu aye hus ka məkəde tay ha mədahəŋ eye. Na gəs tay ha haladzay. Kwa ŋgwas hay, na ye tay ha a danŋay. ⁵Bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom ta madugula hay ta sliye faya məhəle mbal ga, na tsik na, dedek. Ta watsa derewel hay, ta vəleŋ a həlay hərwi mede ha ka təv i malamar neheŋe nəteŋe Yahuda hay ma gəma i Damas aye. Ada na ye a dəma na, mata gəse ndo neheŋe faya ta pay bəzay a Yesu aye hərwi ada nā həlatay ahaya kanaŋ a Zerozelem məgatay dəreŋtsətsəh.

⁶«Ahəl nakə nəŋ faya na diye, nəŋ bəse na ndisliye a Damas aye na, mazlambar məgərhapat. Kwayaŋŋa dzaydzay bagwar eye a mbəzlaw abəra mə mbəlom. A lawara ga a wuzlah tuwzik, a dəv dzaydzay haladzay. ⁷Tsa na, na dəf ka dala. Na tsəne mətsike me, a ləvaw mə mbəlom, a gwedeŋew: “Sol, Sol, nəkar faya ka geŋeŋe dəreŋtsətsəh andza niye na, hərwi mey?”

⁸«Na tsətsah: “Nəkar way, Bəy Maduweŋ?”

«Mətsike me niye a mbədeŋew faya, a gwad: “Nəŋ na, Yesu ndo i Nazaret nakə faya ka geye dəreŋtsətsəh aye.” ⁹Ndo neheŋe

faya ta lakiye ga ha aye ta ngatay a dzaydzay niye, ane tuk na, ta tsæne mætsike me i ndo nakæ a tsikernew me aye bay.

¹⁰ «Na tsætsah naha faya, na gwadáy: “Na giye na, kækay, Bøy Maduwerj?”

«Bøy Maduwerj a gwedeñew faya: “Lætse, do a Damas. Ka ndisl naha a dæma na, ta tsikakeye wu nakæ Mbælom ma gwadakeye ge aye.” ¹¹ Na lætse ka mbælom na, na ngatay a dære bay, hærwi dzaydzay nakæ a dæv haladzay aye ka gulufenj ha dære. Ndo neheye faya ta lakiye ga ha aye, tæ gæserj hælaj, ti ye ga ha a Damas.

¹² «Ma Damas na, ndoweje andaya mæzele ngay Ananiyas. Nengeye ndo mæpay naha faya a Mbælom lele ada a ræhay ha gær a bazlam kway mapala eye lele. Yahuda neheye ma Damas aye ta ræhay ha gær lele.

¹³ A ye naha ka tæv ga, a gwedeñ: “Sol malamar ga, dære yak mâ hændæk!” A tsik andza niye na, kwayanña dære ga a hændæk. Na ngatay a bo ngay eye tuk. ¹⁴ A gwedeñ sa: “Mbælom i bæba tæte kway hay kæ zla kar kurre hærwi ada kæ sær wu nakæ a say ka giye ada kæ ngatay a ndo nakæ manese andaya faya tæbey aye ada kæ tsæne mætsike me i ngay eye ngway andza nakæ anæke kæ ge bo tsiy aye. ¹⁵ Anæke nækar ka tæra na, ndo mæhæle mbal ngay. Mbælom kæ slær kar ha mædatay ha a ndo hay wu nakæ ka tsæne aye tæ wu nakæ ka ngatay aye. ¹⁶ Anæke ka hæba na, sa mey? Lætse ka mbælom ta dzæhub kar ha a yam ada tsætsah faya mâ dzæna kar hærwi ada Mbælom mâ bara fakaya abæra mezeleme.”

¹⁷ «Ma dæba eye na, na mbæda gær a Zerolelem. Na yawa a gay i mædæslay ha gær a Mbælom, na dæwulaway me a Mbælom. Pat wuray na, na ye a gay i mædæslay ha gær a Mbælom. Neñ faya na dæwuleye me na, mæsine a geñ. ¹⁸ Ma mæsine ga niye na, na ngatay a Bøy Maduwerj, a gwedeñ: “Lætse, do abæra ma Zerolelem hærwi ndo neheye na, ta tsæniye bazlam yak nakæ ka neñ aye bay.”

¹⁹ «Na mbæday faya a Bøy Maduwerj, na gwadáy: “Dedæk Bøy Maduwerj, tæ sær ha lele na yawa a gay i maduwule me hærwi mægæse tay ha ndo neheye tæ dzala ha ka nækar aye a dangay ada mændebe tay ha.

²⁰ Ahæl nakæ tæ kæd na Etiyen, ndo mæde ha bazlam yak aye na, neñ andaya dærmak, a

yerj a gær. Na hæba ka peteked i ndo neheye tæ kæd na Etiyen aye.”

²¹ «Ane tuk na, Bøy Maduwerj a gwedeñ: “Do, na slæriye kar ha a gæma dæreñ eye hay, ka tæv i ndo neheye Yahuda hay bay aye.”»

Pol kame i bagwar i sidzew i Roma

²² Ndo niye hay tæ pay zlæm a bazlam i Pol nakæ faya ma tsikateye hus a ndisl ka bazlam nakæ a gwad «Na slæriye kar ka tæv i ndo neheye Yahuda hay bay» aye. Tsa na, ta wuda ta magala, tæ gwad: «Dzum ha ndo nakay abæra mæ dæma! Kædum na abæra mæ dæma mædahanj eye! Nengeye na, a ye ka bo ma ndziye ka bæra bay.»

²³ Ta wuda haladzay, ta kal ha peteked tay a magærmæbælom. Tæ hæl bætekwew mækutse a magærmæbælom dadukdukwe. ²⁴ Bøy i sidzew a zæba faya andza niye na, a gwadatay a sidzew hay: «Gæsum na, ada kæ yum ha a gay.» Tæ gæs Pol, tæ fælækwa ha a gay. Ti ye naha na, a satay mændebe na Pol hærwi mægay kutoñ ka mætsike me, mâ datay ha Yahuda hay ta wuda na, hærwi mey?

²⁵ Tæ dzawa Pol mata ndebe tuk na, Pol a gwadáy a bagwar i sidzew niye: «Nækar na, tsæved yak andaya mændebe ndo i Roma nakæ ta gay sariya zuk bay aye ta mandalabæ dæw?»

²⁶ Bagwar i sidzew a tsæne bazlam i Pol na, a ye ka tæv i bøy bagwar eye i sidzew hay, a ye a dáy ha bazlam i Pol nakæ a tsik aye. A gwadáy: «Ka giye tebiye na, kækay? Ndo nakay na, ndo i Roma.»

²⁷ Tsa na, bagwar i bøy i sidzew niye a ye ka tæv i Pol. A ye naha a tsætsah faya, a gwadáy: «Tsikerj ta dedæk, nækar na, ndo i Roma dæw?»

Pol a mbæday faya, a gwadáy: «Ayaw! Neñ ndo i Roma.»

²⁸ Bøy i bagwar i sidzew niye a gwad: «Neñ na tæra ndo i Roma na, na wæl suloy haladzay.»

Pol a mbæday faya, a gwadáy: «Neñ tæ wa ga na, ndo i Roma ngway bæna na sækæm ta suloy andza nækar bay.»

²⁹ Kwayanña ndo neheye malæva bo eye ta ndæbiye Pol mægay kutoñ ka mætsike me aye, ta hændæd faya abæra. Bo i bagwar i bøy i sidzew eye a sær ha Pol nengeye ndo, a pay tsalalaw a ndo i Roma na, a dzædzar haladzay.

Pol kame i madugula i Yahuda hay

³⁰ Bagwar i bəy i sidzew niye a say məsəre ha Yahuda hay tə may ha mənese hərwi mey. Hərwi niye, tədəcə eye na, a pəla ahaya tsalalaw abəra mə həlay a Pol. Tsa na, a zalatay a bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye tebiye. A hayatay gər. Tsa na, tə zla ahaya Pol, a lətse ha kame tay.

23

¹ Pol a ndazl tay ha bagwar i Yahuda hay. Tsa na, a gwadatay: «Malamar ga hay, ney na sər ha mändzəcə ga ka tsəved i Mbəlom na, lele. Mədzal gər ga mapa eye na, ka neygeye.»

² Bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom məzele ɣgay Ananiyas, a tsəne na, a gwadatay a ndo neheye nəteye bəse ka təv i Pol aye: «Fumay ka bazlam.»

³ Pol a gwaday: «Mbəlom ma fakeye na, a nəkar. Ka ndza kanaɣ məgey sariya na, andza nakə bazlam mapala eye a tsikaka aye. Ane tuk na, nəkar eye dıh faya ka nasiye ha bazlam i Mbəlom mapala eye hərwi ka vəlateye tsəved a ndo hay tə kəd ga.»

⁴ Ndo neheye nəteye bəse ka təv i Pol aye, tə gwaday a Pol: «Ka tsədəy a bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom na, kəkay!»

⁵ Pol a mbədətatay faya, a gwadatay: «Malamar ga hay, na sər ha neygeye bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom bay. Hərwi mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: “Dədə ka tsikiye wuray manasa eye ka bəy i gəma yak bay.*”»

⁶ Pol a sər ha, ndo neheye mahaya gər aye na, siye hay Saduke hay, siye hay Farisa hay. Hərwi niye a wuda kələrra kame tay, a gwadatay: «Malamar ga hay, ney na, ndo Farisa ada gwala ga hay na, Farisa hay. Ka gumejeye sariya anəke na, hərwi nakə na dzala ha ta dedək mədahaɣ hay ta lətseweye abəra ma mədahaɣ aye.»

⁷ Pol a ndəv ha bazlam ɣgay niye na, kwayaɣna Saduke hay ta Farisa hay tə pa bo ka məma ha ka bo maɣgok mə walaɣ tay. Ma məhay gər tay niye na, mədzal gər tay a ɣgəna. ⁸ Saduke hay nəteye tə gwad na, mədahaɣ hay ta lətseweye abəra ma mədahaɣ sa bay, gawla i Mbəlom hay

andaya bay ada kwa məsəfəre andaya bay. Farisa hay i tay na, ta pa faya mədzal gər tay. Tə gwad wu neheye tebiye andaya.

⁹ Ta səkah ha mawude haladzay sa. Tsa na, siye i ndo mədzangawa bazlam i Mbəlom mapala eye, nəteye ma bəruk i Farisa hay dərmak, hərəm tə lətse, tə gwad: «Nəmay na, nəmaa huta mənese kwa tsekwey ka ndo nakay təbey. Ma giye maa tsikay me na, a gəna gawla i Mbəlom kəgəbay məsəfəre.»

¹⁰ Ta səkah hay məbetse me huwwa mə walaɣ tay sa. Bagwar i Bəy i sidzew a zəba faya na, ta kədiye na Pol, a vəlay madzədere haladzay. Tsa na, a gatay wiyaw a sidzew hay, a gwadatay: «Dum, gəsum ahaya Pol abəra ma wuzlah tay ada kə yum ha a gay nakə a ndzawa mə dəma aye.»

¹¹ Ta həvad eye niye na, Bəy Maduwey a yaw a bəzay ha bo a Pol, a gwaday: «Dərev mə ye fakaya abəra bay, tete yak. Ka həl mbal ga ma Zerozelem. A sey kə həl mbal ga ma Roma dərmak.»

A satay a Yahuda hay məkədə Pol

¹² Tədəcə eye na, siye i Yahuda hay tə haya gər, tə ma ha ka bo bazlam. Tə mbada, tə gwad: «Nəmaa kəd na Pol bay na, nəmaa ndiye dəf bay, nəmaa siye yam bay. Kutoy nəmaa kədiye na təday.» ¹³ Ndo neheye tə haya gər, tə ma ha ka bo bazlam aye na, ta ziye kuro kuro fad. ¹⁴ Tə həl bo, ti ye ka təv i bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta madugula hay. Ti ye naha, tə gwaday: «Nəmay na, nəmaa mbadaka kame i ndo hay. Nəmaa ndiye dəf bay, nəmaa siye yam bay. Kutoy nəmaa kədiye na Pol təday ada nəmaa ndiye dəf, nəmaa siye yam. ¹⁵ Nəkurom ta bagwar i ndo mələve dala kway na, dum tsətsəhum ka bagwar i bəy i sidzew, mə zlakuma ahaya Pol a bəra. Gwadumay na, a samay mazəbe ada mətsəne bazlam nakə a tsikawa aye lele. Nəmay na, nəmaa ləviye bo lele, ta zla ahaya, ma ta ndisleweye kanaɣ na, nəmaa kəd na.»

¹⁶ Ane tuk na, bazlam niye faya ta tsikiye na, wawa i malamar i Pol kə tsəne. A ye a gay i bagwar i bəy i sidzew nakə tə pa a dəma Pol aye. A ye naha, a dəy ha a Pol.

* 23:5 Madayaw abəra ma Ezipt 22.27.

¹⁷Pol a tsæne andza niye na, a zalay a bøy i sidzew, a gwadáy: «Laka ha wawa nakay ka tøv i bagwar i bøy i sidzew hærwi bazlam nggay andaya a say mædáy ha.»

¹⁸Bøy i sidzew ti ye ta wawa niye. A laka ha ka tøv i bagwar i bøy i sidzew. A ye naha a gwadáy: «Næmaa yaw ka tøv yak na, Pol i danggay a zeleŋ. Na ye ka tøv nggay na, a gwedeŋ ná lakaka ahaya wawa nakay hærwi wu andaya a say mædaka ha.»

¹⁹Tsa na, bagwar i bøy i sidzew niye hay a gæs na wawa niye abæra mæ hæløy. A ye ha kôtsah abæra ka tøv i ndo hay. A tsætsah faya, a gwadáy: «Ka gwedeŋ na, kækay?»

²⁰Wawa niye a gwadáy: «Yahuda hay ta haya gær, tæ ma ha ka bo bazlam, tæ gwad ta deyeweje, ta tsætsahiye naha fakaya Pol. Ka zlatay naha tædæ kame i mæhay gær i bagwar i ndo mæløve dala tay andza agæna ta zæbiye ka bazlam nggay nakæ a tsikawa aye. ²¹Ane tuk na, ta yaw, ta tsætsah na, kâ tæma tay na bay. Hærwi ndo hay mæ walarj tay, ta ziye kuro kuro fad ta pay bo a gofo. Næteye na, ta mbæda tsiy. Tæ gwad ta ndiye daf bay, ta siye yam bay. Kutorj ta kædiye na Pol tæday. Anæke na, næteye mahaya gær eye tsiy, ta hæba na, bazlam yak næte ngweŋ.»

²²Bagwar i bøy i sidzew niye hay, a gwadáy: «Kâ tækæray bazlam nakay a ndaray sa bay.» Tsa na, a gwadáy: «Do wu yak.»

Tæ slær ha Pol ka tøv i Felikus

²³Ma dæba eye na, bagwar i bøy i sidzew niye a zalatay a bøy i sidzew hay sulo, a gwadatay: «Hayumay gær a sidzew hay temerre sulo, ndo makukure pæles hay kuro kuro tasæla ada haslæka hay temerre sulo, ta hæl suwal tay a hæløy. Nækurom tebiye lævum bo lele ka mede a Sezare. Ka hælumeye bo ta bære tsid i hævad. ²⁴Lævum ha bo tæ pæles neheye ka zlumeye ha Pol aye. Ka deyumeye na, mâ ndisl ka tøv i Felikus ndo mæløve dala i Sezare na, wuray kwa tsekweŋ mâ gay bay.»

²⁵Tsa na, bagwar i bøy i sidzew niye hay a watsatay dærewel a hæløy, a gwad:

²⁶«Nærj Kælod Lisiyas, na tsikaka naha me a nækar Felikus.

²⁷«Ndo nakay na slæraka naha na, Yahuda hay tæ gæs na a satay mækæde na. Nærj na tsæne nængeye ndo i Roma na, na zla na bazlam eye ka gær ga næmay ta sidzew ga

hay. Næmaa tæma ha, næmaa gæs na næmaa ye ha a gay may. ²⁸Hærwi mæsære ha wu nakæ ta kædiye na faya aye na, na zla, na ye ha kame i mæhay gær i ndo mæløve dala tay hay. ²⁹Na ye ha, na pay zløm a bazlam tay eye na, tæ tsik ka bazlam tay mapala eye. Gær i bazlam eye nakæ dá mægwede kæ nas ada mækæde na faya aye kægæbay mægæse na a danggay aye na, andaya bay. ³⁰Ma dæba eye na, tæ gwedeŋ Yahuda hay ta haya gær, ta ma ha ka bo bazlam. Hærwi niye, na ge mahonok bay, na slæraka naha bæse. Na gwadatay a ndo neheye tæ may ha mænese aye na, tæ ye naha tæ wuda ka tøv yak.»

³¹Sidzew hay tæ ge andza nakæ tæ tsikatay aye. Tæ zla Pol, ti ye ha ta hævad hus a gæma i Anŋipatæris. ³²Tædæ eye na, sidzew neheye tæ laka tay tæ sik aye, tæ gær tay ha. Ta mbæda gær a dæba, tæ ma a tøv nakæ tæ ndzawa mæ dæma aye. Ndo makukure tæ pæles ti ye ha Pol. ³³Tæ husa a Sezare na, ndo makukure pæles hay tæ vølay dærewel nakæ tæ vølatay naha a hæløy a Felikus ada tæ vølay ha Pol a hæløy.

³⁴Bøy a tæma dærewel niye a dzangga. Tsa na, a tsætsah ka Pol, a gwadáy: «Nækar na, ndo i dala waray?»

Pol a dáy ha, a gwadáy: «Nærj ndo i dala i Silisi.»

³⁵Bøy a tsæne andza niye na, a gwadáy: «Na gækeye na sariya yak na, ndo neheye tæ maka ha mænese aye tæ yaw tæday.» Tsa na, a gwadatay a sidzew hay: «Dum ha Pol a gay nakæ bøy Herod, bøy bagwar eye a ngær ahæl niye aye.»

24

Pol kame i Felikus

¹Ma dæba i mæhæne zlam na, Ananiyas bagwar i ndo mæwælaway wu a Mbælom ta siye i madugula i Yahuda hay ada ndoweye andaya tæ zalay Tertulus, ndo mæsære gær i bazlam i sariya i bøy i Roma, ti ye a Sezare. Ti ye ka tøv i bøy niye tæ zalay Felikus aye, ta wuda ka Pol. ²Bøy a slær ndo ka Pol. Ti ye, tæ zalay naha. Pol a yaw na, Tertulus a dazlay mænggay naha bazlam a gær a Pol. A gwadáy a bøy: «Bøy bagwar eye, zay andaya mændze haladzay ka dala kway na, hærwi yak. Mæløve i bøy yak nakæ faya ka læviye na, tæ metsehe lele. Ka lambad tay ha wu hay lele hærwi madzæne dala kway. ³Hærwi wu

nehəye tebiye nəmaa huta aye na, nəmaa gaka sisəe kwa ahəl waray ada kwa kəday. Nəmaa gaka sisəe haladzay.

⁴ «A sərj məmətse kar ha haladzay bay. Ane tuk na, amboh hərwi ɲgwalak yak, pa-may zləm ka bazlam may məndze tsekweɲ tey. ⁵ Nəmaa sər ha, ndo nakay na, ndo mənese ha dala kway. Neɲgeye na, bəy i ndo nehəye faya ta pay bəzay a parasay i ndo nehəye tə zalatay Nazaret hay aye. Neɲgeye faya makwasatay ha gər a Yahuda hay tebiye ka məndzibəra. ⁶ «Ka pəla tsəved ka mənese ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Hərwi niye, nəmaa gəs na. [A samay məgay sariya andza bazlam may mapala eye, ⁷ ane tuk na, Lisiyas bəy i sidzew a buwa famaya abəra ta gədaɲ a ɲgaha na. ⁸ Tsa na, Lisiyas a gwadamay: “Dum ta wudum faya ka təv i bəy Felikus.” Nəmaa yaw ka təv yak na, hərwi mawude faya.] Tadə ka tsətsah faya bazlam na, nəkar tə gər yak ka səriye wu nakə nəmaa wuda ha faya aye na, dedək.»

⁹ Yahuda hay dərmak tə gwad: «Bazlam niye na, dedək andza niye. Wu nehəye tə tsik ka Pol aye na, nəte.»

¹⁰ Ta ndəv ha bazlam tay na, bəy a vəlay tsəved a Pol ka mətsike me. A gay naha a Pol wiyaw tə həlay. Tsa na, Pol a dazlay a mətsike me, a gwad: «Na sər ha, nəkar na, ndo məge sariya ka dala kway kə ndza məve haladzay. Hərwi niye dərev ga kə ɲgwasa haladzay hərwi na huta tsəved məge sariya kame yak. ¹¹ Bəy, nəkar tə gər yak ka sliye faya matsətsehe məndze ga ka ndo hay. Kə ge anəke na, ma ziye məhəne kuro gər eye sulo bay nakə na yaw a Zerozelem mata dəslay naha gər a Mbəlom aye. ¹² Ahəl nakə na ye a dəma aye na, nəmaa ge mahəmba kwa ta ndo hay bay ada kwa na pay me a ndo hay mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom bay. Ada kwa mə gay i maduwule me, kwa ma wuzlahgəma na pay me a ndo hay bay. ¹³ Ndo nehəye anəke nəteye faya ta ndərbəkiye na, wuray kəriye. Ta sla faya mətsike wu nakə ta dədiye ga ha ta sariya aye bay. ¹⁴ Neɲ na, na dəkeye ha wu nakə na sər aye. Ta dedək, na pay bəzay a tsəved nakə nəteye tə gwad lele bay aye. Ane tuk na, neɲ faya na gay məsler na, a Mbəlom i bəba tətə may hay. Ada na dzala ha ka wu

nakə mawatsa eye mə dərewel i Musa ada nakə mawatsa eye mə dərewel i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay aye. ¹⁵ Hərwi na sər ha ta dedək andza nəteye nehəye tə sər ta dedək ndo nehəye mənese andaya fataya bay aye ta ndo i mezeleme hay ta lətsəweye abəra ma mədahaɲ. ¹⁶ Hərwi niye, neɲ na vəliye ha bo ga məndze tsədəɲɲa kame i Mbəlom ada kame i ndo hay pat pat.

¹⁷ «Na ndza mə slele məve haladzay, na ye a Zerozelem bay. Na ye a Zerozelem na, na zla madzəne a ndo ga hay ada hərwi məvəlay wu a Mbəlom. ¹⁸ Tə ndzeɲ a gər mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom na, na ndəv ha məsler i məbere bo tsədəɲɲa tsiy. Ndo hay andaya bay ada magazləga andaya bay. ¹⁹ Ane tuk na, siye i Yahuda nehəye ka dala i Azi aye, nəteye andaya. Həbe tadə ta huta fagaya mənese na, mata dayaw mawude fagaya ka təv yak na, nəteye. ²⁰ Kəgəbay mənese nakə na ge tə gəs ga faya, ti ye ga ha kame i bagwar i Yahuda hay aye na, ta tsikaka. ²¹ Ma giye na, hərwi nakə na gwad ta magala kame tay: “Ka gəsuma ga ahaya kame kurom bəgom na, hərwi nakə neɲ na dzala ha ta dedək mədahaɲ hay ta lətsəweye abəra ma mədahaɲ aye.”»

²² Bəy Felikus na, a sər ha tsəved i məpay bəzay a Yesu lele. Hərwi niye, ka ndəv ha sariya bay, a gwadatay: «Lisiyas bəy i sidzew ki yaw na, na ndəviye ha sariya aye.»

²³ A gwaday a bagwar i sidzew: «Pa na Pol a dangay, kə gay dəretsətseh bay, gəray tsəved a dzam ɲgay hay tā zəbay dərə.»

²⁴ A ndza məhəne tsekweɲ na, Felikus ta ɲgwas ɲgay Duruzel tə ndisl naha. ɲgwas ɲgay na, dem i Yahuda hay. A slər ndo ka Pol, mə zalayaw ada mə yaw ka təv tay. Ki yaw, ka təkəratay ka məpe mədzal gər ka Yesu Kəriste, ta pay zləm. ²⁵ Tsa na, a dazlay mətsikatay ka məndze nakə ta ndziye mənese andaya fataya bay, ka məgay metsehe a bo ada ka sariya nakə Mbəlom ma gateye a ndo hay aye. Felikus a tsəne andza niye na, zluwer a gay. Tsa na, a gwaday a Pol: «Anəke na, do wu yak, aza na huta həlay eye na, na zalakeye sa.» ²⁶ Felikus a dzala mə gər ɲgay agana Pol ma vəleye suloy. Hərwi niye a zalaway a Pol mətsike me.

* 24:5 Mata 2.23.

²⁷ Tə ndza ka bo mæve sulo na, ta mbəda ha Felikus ta Porsiyos Festus. Felikus na, neŋgeye a say mayatay a gər a Yahuda hay. Hərwi niye a gər ha Pol ma daŋgay.

25

Pol kame i bəy Festus

¹ Ahəl nakə tə pa na Festus a bəy, a dazlay a mæsler, a ge məhəne mahkar na, a həl bo abəra ma gəma i Sezare, a ye a Zerozelem.

² A ndiəl a Zerozelem na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta bagwar i Yahuda hay ti ye ka təv ŋgay hərwi mawude ka Pol. Ta tsətsah faya, tə gwadāy:

³ «Amboh, zlamay ahaya Pol a Zerozelem ka mæge sariya may kanaŋ.» Tə tsikay andza niye na, bə ta nda faya me ada a satay mata kədə na ka tsəved.

⁴ Ane tuk na, Festus a mbədatay faya, a gwadāy: «Pol na, neŋgeye ma daŋgay mə gay ma Sezare. Anəke na, na giye mahonok bay, na ndziye məhəne tsekweŋ na, na mbədiye gər a mətagay.» ⁵ A gwadāy sa: «Kə sakum na, bəy kurom hay tā peŋ bəzay a Sezare. Tadə ndo nakay kə ge wu nakə lele bay aye na, tā ye naha, tā ge faya sariya.»

⁶ Festus a ndza ma Zerozelem na, məhəne tsamahkar hus a məhəne kuro tsa. Tsa na, a mbəda gər a Sezare. Bəy i Yahuda hay tə pay bəzay. Tədə eye na, a ye a təv mæge sariya. A gwadāy: «Dum, zlumeŋjew Pol.»

⁷ Pol a ye ka təv mæge sariya na, kwayaŋŋa Yahuda neheye ti yaw ma Zerozelem aye tə lawara na. Ta raw faya me ka mənese neheye a say a zləm mətsəne bay aye wal wal haladzay, ane tuk na, tə sla faya mətsike dedək ŋgay eye bay. ⁸ Ta ndəv ha mətsike bazlam tay niye hay na, Pol a ge ka bo abəra me, a gwadāy: «Na ge mənese kwa tsekweŋ bay tebiye, kwa ka bazlam mapala eye i Yahuda hay, kwa ka gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, kwa ka bəy i Roma eye, na ge mənese bay.»

⁹ Festus a say neŋgeye mə yatay a gər a Yahuda hay. Hərwi niye, a tsətsah ka Pol, a gwadāy: «Ka deyekweye a Zerozelem na ta gakeye sariya yak mə dəma na, a saka daw?»

¹⁰ Pol a mbəda faya, a gwadāy: «Neŋ kame i sariya i bəy i Roma, tā ŋgəneŋ ha sariya ga na, kanaŋ. Kwa nəkar tə gər yak ka sər lele, na gatay mənese a Yahuda hay

bay. ¹¹ Tadə na ge mənese nakə dā məkədə ga faya aye na, na may ha me a məmətə wal bay. Ane tuk na, tadə maraw me i ndo neheye ta raw fagaya me andaya mə dəma bay na, ndəray ma sliye faya məvəlatay ga ha bay. Mata ge sariya ga na, bəy i Roma!»

¹² Festus a tsəne bazlam ŋgay niye na, tə ma ha ka bo bazlam mə walaŋ tay ta ndo ŋgay hay. Ma dəba eye, Festus a gwadāy: «Ka gwad mata gaka sariya yak na, bəy i Roma ba! Ka diye ka təv ŋgay dedək.»

¹³ Ma dəba eye andza tsekweŋ na, bəy bagwar eye nakə tə zalay Agərīpa aye neŋgeye ta malamar ŋgay ŋgwas eye, tə zalay Berenis, ti ye a Sezare mata zəbayaw dərə a Festus. ¹⁴ Tə ndza mə dəma məhəne haladzay. Hərwi niye Festus a huta həlay eye məday ha labara i Pol a bəy bagwar eye. A gwadāy: «Ndo wuray andaya kanaŋ Felikus a gər ha a daŋgay, na yaw na ndzay a gər. ¹⁵ Na ye a Zerozelem na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta madugula i Yahuda hay ti ye naha ka təv ga, ta wuda faya, tə gwedəŋ: “Gəs na ta sariya.”

¹⁶ Ane tuk na, na mbəda faya, na gwadāy: “Dada Roma hay ta kədiye ndo ze mədzatay ha gər a ndo neheye ta wuda faya aye bay. Tə dzatay ha gər ta ndo neheye ta raw faya me aye ada neŋgeye dərma k tadə dedək, dedək bay na, ma tiye mbal i gər ŋgay.”

¹⁷ Tsa na, namaa yaw ka bo dziye. Namaa yaw na, na mətsa ka wuray bay. Tədə eye na, na ye ka təv mæge sariya. Tsa na, na slər ndo hay, na gwadāy: “Zalumay naha a Pol mə yaw.” ¹⁸ Pol a yaw na, ndo neheye ta wuda faya aye ti ye naha. Ndo neheye ta wuda faya aye na, tə tsik faya wuray andza nakə na dzala aye bay. ¹⁹ Wu nakə na tsəne aye, tə kəd wuway na, ka kule tay nakə tə paway bəzay aye. Ada sa na, ka ndo nakə tə zalay Yesu a mət aye na, Pol a gwadāwa kə lətsew abəra ma mədahaŋ aye. ²⁰ Neŋ na, a geŋ wadəŋ wadəŋ, na sər mæge kəkay bay. Hərwi niye, na gwadāy a Pol: “A saka na, takwa mata ge sariya i bazlam nakay ma Zerozelem kala daw?” ²¹ Ane tuk na, Pol a wuda andza niye bay. A gwad: “Mata ŋgəneŋ ha sariya ga na, bəy i Roma.” Aya ane, na gwadāy a sidzew hay: “Pum na a gay i daŋgay, tsəpum na hus a pat nakə na sləriye ha ka təv i bəy i Roma aye.”»

²² Agərīpa a tsəne andza niye na, a gwadāy

a Festus: «Nej dərmaq a seŋ mətsəne bazlam i ndo niye tə zləm ga.»

Festus a mbəday faya, a gwaday: «Tədə na, ka tsəniye bazlam ŋgay.»

²³Tədə eye na, Agərpa ta malamar ŋgay Berenis ti ye naha ta ndo neheye tə patay naha bəzay aye. Bəy i sidzew hay, ndo neheye bagwar eye ma gəma niye aye tə patay naha bəzay. Ti ye naha tə fələkwa a gay i məge sariya. Ti ye naha na, Festus a gwadatay a ndo ŋgay hay: «Dum, zalumayaw a Pol, m̄ yaw.» Ndo niye hay ti ye, tə zalayaw a Pol. Pol a yaw ka təv tay. ²⁴Tsa na, Festus a gwad: «A nəkar Agərpa, bəy bagwar eye ada a nəkurom neheye tebiye kanəŋ aye. Ndo nakə Yahuda neheye ma Zerozelem aye ta Yahuda neheye kanəŋ aye ta wuda faya ka təv ga. Ta wuda faya, tə gwad neŋgeye na, m̄ ndza sa bay, məkədə na. ²⁵Nej na, na huta faya mənese nakə d̄a məkədə na aye bay. Ane tuk na, bo ŋgay eye tə gər ŋgay a gwad: “Bəy i Roma m̄a ŋgəneŋ ha sariya ga.” Hərwi niye, na dzala na, na sləriye naha. ²⁶Nej na, gər i bazlam eye nakə d̄a na watsay naha a bəy i Roma na, na sər bay. Hərwi niye na slər naha kame kurom tebiye ada wene wene eye kame yak Agərpa bəy bagwar eye. Tsətsah faya gər i bazlam eye. Ka tsətsah na, agəna neŋ dərmaq na hutie gər i bazlam nakə na tsikiye aye hərwi ada n̄a huta wu nakə na watsay naha a bəy i Roma aye. ²⁷Na zəba faya məslərə ha ndo i daŋgay ka təv i bəy i Roma ze məsərə mənese ŋgay eye na, lele bay.»

26

Pol kame i Agərpa

¹Agərpa a gwaday a Pol: «Anəke na, na vəlaka tsəved ka mətsike me abəra ka bo yak.»

Tsa na, Pol a zla həlay a mbəlom, andza məgwədə a say ma tsikiye me. A dazlay a mətsike me abəra ka bo ŋgay. A gwaday a bəy Agərpa: ²«A nəkar bəy Agərpa, d̄ərev ga kə ŋgwasa haladzay, hərwi na huta tsəved mətsike me abəra ka bo ga bəgom kame yak hərwi bazlam neheye tebiye Yahuda hay tə ŋgeŋ naha a gər aye. ³Dərev ga a ŋgwasa wene wene eye na, hərwi nəkar ka sər məndze i Yahuda hay ada ta məkədə wuway nakə tə kədawa ka

kule tay nakə tə paway bəzay tebiye aye na, ka sər. Neŋ faya na gakeye amboh, bazlam ga nakə na tsikiye na, pay zləm tey.

⁴«Yahuda hay tebiye tə sər məndze ga lele, kwa abəra ma wawa. Məndze ga mə walaŋ i gwala ga hay ma Tarsis ada ma Zerozelem, na ndza mə walaŋ tay ahəl niye kəkay na, tə sər. ⁵Nəteye tə sər ga ha zla anəke bay, ta sliye faya mətə mbal i gər ga. Tadə a satay na, ta sliye faya mətsike dedək. Na pay bəzay a kule i Farisa nakə mawura bo aye. ⁶Ada anəke faya ta geŋeye sariya na, hərwi nakə na pa mədzal gər ga ka wu nakə Mbəlom a tsik ahəl niye, a gwad ma vəlateye a bəba tətə hay həlay ŋwalak eye. ⁷Slala may hay kuro gər eye sulo ta pa mədzal gər tay ka wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye aye na, ta məgay məsler a Mbəlom tsekerkerre həvad ta həpat tebiye. Bəy Agərpa, Yahuda hay ta raw fagaya me na, hərwi nakə na pa faya mədzal gər aye dərmaq. ⁸Nəkurom Yahuda hay, Mbəlom ma ta təmiye tay ha ndo hay abəra ma mədahaŋ na, a sakum mədzele ha faya bay na, hərwi mey?

⁹«Neŋ tə gər ga, na dzala məge vəram ka bazlam i Yesu ndo i Nazaret andza nəkurom neheye ka dzalum aye dərmaq. ¹⁰Wu neheye tebiye na ge na, ma Zerozelem. Na huta gədaŋ na, abəra ka təv i bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye. Na gəs ndo neheye tə paway bəzay a Yesu aye haladzay a daŋgay. Ahəl nakə tə gawatay sariya i məkədə tay ha aye na, na gwadawa faya yawa dərmaq. ¹¹Na yawa a gay i maduwule me hay wal wal, na gawatay d̄əretsətseh ada a seweŋ məgatay kutoŋ ada t̄a gər ha məpe mədzal gər ka Yesu. A ndeleŋ fataya turtur haladzay. Na pələwa tay ha, kwa ma gəma neheye d̄əreŋ aye. Na yawa fataya mata gatay d̄əretsətseh.

¹²«Andza niye, na həl bo na ye a Damas ta gədaŋ ada ta məsler nakə bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye tə slər ga ha aye. ¹³Bəy bagwar eye, ma giye magərhəpat, neŋ faya na diye a Damas nakə na ŋgatay a dzaydzay faya ma mbəzlaweye abəra mə mbəlom aye. A dāv na, a ze madəve i pat. Dzaydzay niye a lawara may ta ndo ga neheye faya ta lakiye ga ha aye. ¹⁴Nəmay tebiye nəmaa d̄əd ka dala. Tsa na, na tsəne mətsike me, a tsik

tə bazlam i Yahuda hay. A gwad: “Sol, Sol, nəkar faya ka geñeye dəretsətseh andza niye na, hərwi mey? Nəkar faya ka giye gədañ kurtsətsa andza sla nakə faya ma giye gədañ ka sakwal i ndo nakə faya ma kədiye na aye.”

¹⁵ «Na mbəday faya, na gwaday: “Nəkar eye na, way, Bəy Maduweñ?”

«Tsa na, Bəy Maduweñ a gwedeñ: “Neñ na, Yesu nakə faya ka geñeye dəretsətseh aye. ¹⁶ Ane tuk na, lətse. Lətse dzək tə sik yak lele. Na bəzaka ha bo na, hərwi matəre kar ha ndo i məsler ga ada ka diye ha wu neheye ka ngatay aye ada neheye ka ta ngateye aye. ¹⁷ Na tsəpiye kar abəra ka Yahuda hay ada ndo neheye Yahuda hay bay aye. Na sləriye kar ha ka təv i ndo neheye Yahuda hay bay aye. ¹⁸ Ka diye ka həndəkətatay na dəre tay hay hərwi ada t̄a yaw abəra ma ləvəñ, t̄a ye a dzaydzay, t̄a təmaw abəra ma gədañ i Fakalaw, t̄a maw ka təv i Mbəlom hərwi t̄a t̄ama məpəse ha mənese tay ada ta hutiyə təv məndze ka təv i Mbəlom andza ndo neheye tə pa mədzal gər tay ka neñ aye.”

¹⁹ «Hərwi niye, Ağəripa bəy bagwar eye, na kərah wu nakə na ngatay a yaw mə mbəlom aye bay. ²⁰ Na d̄a ha bazlam i Bəy Maduweñ ma Damas təday, ma dəba eye ma Zerəzelem, ka dala i Yahuda tebiye, ada a ndo neheye Yahuda hay bay aye. Na tsikatay, t̄a gər ha mezeleme, t̄a yaw ka təv i Mbəlom, t̄a ge məsler nakə ma diye ha ta dedək ta gər ha mezeleme tay aye. ²¹ Anañ, hərwi niye Yahuda hay tə gəs ga mə gay i mədəslyay ha gər a Mbəlom ada a satay məkəde ga. ²² Na gay sisə a Mbəlom ka matsəpe ga, hus ka bəgom neñ andaya faya na diye ha bazlam ngay kame i ndo makətsa eye hay kwa kame i ndo bagwar eye hay. Wu neheye Musa ta ndo məde ha bazlam i Mbəlom siye hay tə d̄a ha parakka, ka wu nakə ma giye bo aye, neñ na gər ha faya abəra kwa tsekweñ bay. ²³ Tə d̄a ha, tə gwad: “Kəriste ma ta siye dəretsətseh, ma mətiye ada neñgeye ma təriye makurre i ndo mələtsew abəra ma mədahañ. Ma d̄atay ha dzaydzay i bazlam ngay a İsrayel hay ada a ndo neheye nəteye Yahuda hay təbey aye.”»

²⁴ Pol faya ma tsikiye andza niye na, Festus a tsik ta magala, a gwaday: «Gər a

wuwaka d̄aw Pol? Məsəre wu yak nakə ka sər haladzay aye ka sər ha mətsike me ta tsəved eye sa bay d̄aw?»

²⁵ Pol a gwaday: «Gər a wuweñ bay ngalaka Festus. Na tsik d̄uh na, bazlam neheye dedək aye ada bazlam neheye a tsəne bo aye. ²⁶ Wu neheye na, bəy bagwar eye kə tsəne ada na tsikeye parakka, hərwi na sər ha ta dedək wu nakə neñgeye a sər bay aye ada kə tsəne bay aye na, andaya bay. Hərwi wu neheye tebiye a ge bo aye na, ta məkal bay. ²⁷ Nəkar, Ağəripa bəy bagwar eye, ndo məde ha bazlam i Mbəlom neheye ahəl niye tə d̄a ha bazlam i Mbəlom aye na, ka dzala ha ka bazlam tay niye tə d̄a ha aye bədaw? Na sər ha, ka dzala ha.»

²⁸ Ağəripa a gwaday a Pol: «Ka dzala na, na təriye ndo məpe mədzal gər ka Yesu hərwi bazlam nakay anəke aye tsa d̄aw?»

²⁹ Pol a mbəday faya, a gwaday: «Anəke bəse, kwa aza bay. Faya na duwulay me a Mbəlom hərwi yak ada ta ndo neheye bəgom faya ta peñeye zləm tebiye aye k̄a tərüm andza neñ. Ane tuk na, a señ na, t̄a dzawa kurom a d̄angay andza neñ bay tey.»

³⁰ Bəy Ağəripa, Festus, Berenis ada ta ndo neheye mandza eye ka təv tay aye tebiye tə lətse. ³¹ Ahəl nakə nəteye faya ta deyeweñ wu tay aye na, tə gwad nəte nəte mə walañ tay: «Ndo nakay na, kə ge wuray nakə d̄a məkəde na kəgəbay məgəse na a d̄angay aye bay.»

³² Tsa na, Ağəripa a gwaday a Festus: «Ndo nakay tadə b̄a ka tsətsah a say bəy i Roma m̄a ngənañ ha sariya bəna, ha bə na, məgar ha.»

27

Tə slər ha Pol a Roma

¹ Ma dəba eye na, bəy a pamay pat mede ka dala i Itali ta kwalalañ i yam. Ahəl nakə pat eye a ndisl a d̄əma aye na, tə vəlay ha Pol ta ndo i d̄angay siye hay a həlay i bəy i sidzew wuray ada m̄a ye tay ha a Roma. Məzele i bəy i sidzew niye na, Zuliyus. Neñgeye nəte mə walañ i sidzew neheye ta tsəpawa bəy i Roma aye dərmak. ² Nəmaa tsal a kwalalañ i yam nakə a yaw abəra ma gəma i Adramite aye. Sləlah i yam faya ma diye ta wuzlahgəma i Azi neheye ka me i bəlay aye. Tsa na, nəmaa ye tuk. Nəmay ka bo dziye ta ndoweye andaya tə

zalay Aristark, ndo i gəma i Tesalonik ka dala i Masedowan.

³Tədə eye na, nəmaa ndisl a gəma i Sidorj. Nəmaa ndisl naha na, bəy i sidzew niye tə zalay Zuliyus, neŋgeye a gay gər a Pol lele. A vəlay tsəved a Pol mâ ye, mâ zəbatay dəre a dzam ŋgay hay ada tâ vəlay wu hay, tâ gay gər lele. ⁴Nəmaa həl bo abəra ka təv niye na, tə kwalalaŋ i yam sa. Nəmaa ye tə həlay i gula i Sipəre. Həbe nəmaa ye tə həlay i mənday, aya ane mətasl a vəlamay tsəved bay. ⁵Nəmaa tas ta dəlov nakə bəse ta gəma i Silisi ada ta gəma i Pamfeli aye ada nəmaa ndisl a gəma i Mira ka dala i Lisiya. ⁶Nəmaa ndisl naha a dəma na, bəy i sidzew niye a huta kwalalaŋ i yam nakə a yaw abəra ma Aləgəzəndəri aye. Ma diye ka dala i Itali. Nəmaa mbəzlaw abəra ma neŋged, nəmaa tsal a dəma. Tsa na, nəmaa ye kwayaŋŋa.

⁷Nəmaa ndza ka tsəved məhəne haladzay. Nəmaa ye tsəfetsəfe, nəmaa ndisl a wuzlahgəma i Kinidus na, ta gər eye. Nəmaa sla faya mede deder sa bay, mətasl a ma may ha a diye i həlay i gula. Nəmaa ye tə həlay i gula i Kəret nəmaa ndisle bəse ta gəma i Salmone. Kəret na, malawara eye ta yam. ⁸Mede kame na, mawura bo eye haladzay. Tsa na, nəmaa ndisl a təv eye andaya tə zalay Təv ŋgwalak Eye Hay neheye ndo hay tə lətsawa ha a dəma kwalalaŋ i yam hay aye, bəse ta wuzlahgəma i Lase.

⁹Nəmaa ndza ka tsəved haladzay. Ahəl i mede may nakə faya nəmaa diye na, pat i daliyam i Yahuda hay ka mbərəm mede abəra mə dəma. Hərwi kə ndisl ka kiye niye andza niye na, ndəray ma diye tə kwalalaŋ i yam sa bay. Ta bəriye kwalalaŋ i yam tay hay ka dəkəl hərwi mətasl nakə a gawa haladzay yam a tsalawa ka bo dəŋgwala aye. Ta həbiye ka təv eye niye haladzay bəna ta dədiye a yam. Ane tuk na, Pol a zəba ka ndo niye hay a satay mələtse bay, ta diye kame na, a gatay daf. ¹⁰A gwadətay: «Dzam ga hay, na zəba faya na, mede kway nakay faya ka deyekweye tə kwalalaŋ i yam aye na, mədze andaya mə dəma. Kwalalaŋ i yam tə wu neheye mə dəma tebiye aye na, ta nasiye. Ada nəkway dərma na, aɡəna ka təkəweye bay, ka dzəkweye.»

¹¹Ahəl nakə tə həl bo, ndo məbəle kwalalaŋ i yam ta ndo i kwalalaŋ i yam, tə gwad: «Takwa ha ka bo kame.» Bəy i sidzew

niye a tsəne bazlam i Pol nakə a tsik aye na, kwa ka təma bay. A təma na, i ndo neheye tə gwad «Takwa ha ka bo» aye. ¹²Ada sa na, təv niye məndze mə dəma a həlay i mətasl na, lele bay, hərwi mətasl a gawa haladzay. Hərwi niye mətsəla ndo hay tebiye na, a satay mede kame. A satay tədə ma giye bo na, ta ndisliye a Fenikis təv məpe bo i kwalalaŋ i yam nakə ma Kəret aye. Bəlay andaya na, ta diye i məgəma dəkdek tsa. Ta ndziye mə dəma təmad.

Mətasl bagwar eye

¹³Mətasl a dazlay a mavəzle farfar. Mətasl nakə a yaw ma diye i Salawa aye. Tə dzala mə gər tay na, ta sliye faya məndisle a təv nakə ta ndisliye a dəma aye. Tə lətse ha bəre eye andaya mə kwalalaŋ i yam. Ti ye bəse ta tsakay i gəma i Kəret. ¹⁴Ane tuk na, kwayaŋŋa mətsal bagwar eye a vəzl haladzay. Mətasl niye tə zalay na, mətasl nakə a yaw ma bazay i gəma aye. ¹⁵A zla na kwalalaŋ i yam. Tə dza bo ka məmay ahaya gər a kwalalaŋ i yam a diye i mətasl nakə a yaw aye na, tə sla faya bay. Nəmaa gər ha, mətasl mâ ye may ha. ¹⁶Nəmaa ye ta diye i Salawa i gəma wuray tə zalay Koda ma wuzlah i yam. Nəmaa zəzukk bo tsekweŋ abəra ka mətasl. Andza niye, nəmaa bar na, kwalalaŋ nakə wawa eye ta gər eye, mərabə gwetsek hərwi mđ dze bay. ¹⁷Tə zla ahaya kwalalaŋ i yam niye tsekweŋ eye tə pa na ka gər i kwalalaŋ i yam bagwar eye. Tsa na, ləber andaya mələva bo eye, ta ndewed ka kwalalaŋ i yam bagwar eye. Ta dzədzar haladzay hərwi hewiyen andaya bəse ka tsakay i Libiya, kwalalaŋ i yam ma ta ndəfiye faya sik. Ka ndəf faya sik na, ma dziye a yam. Hərwi niye tə kal ha təŋgel wuray məbara eye ka kwalalaŋ i yam hərwi ada kwalalaŋ i yam mâ ŋgərzla faya.

¹⁸Huya, mətasl niye na, kə gər ha mavəzle bay, faya ma bəliye may ha ta gədaŋ haladzay. Tədə eye na, tə pa bo ka məkutse tay ha wu hay abəra mə kwalalaŋ i yam a bəlay. ¹⁹Tədə eye sa na, tə kuts ha ləber, peteked nakə faya ma diye ha kwalalaŋ i yam. Tə kuts ahaya tə həlay tay eye. ²⁰Məhəne haladzay nəmaa ŋgatay a pat bay, a wurzla bay. Mətasl faya ma vəzliye ta gədaŋ huya. Nəmaa təmiye na, nəmaa pa faya mədzal gər may sa bay.

²¹ Ta nda wu mənđay bay məhəne hal-adzay. Pol a lətse kame tay, a gwađatay: «Dzam ga hay, ka tsənumeŋ na bazlam ga, ada ka yakwaw abəra ma Kəret bay na, ka sakweye dəretsetseh bay, wu kway hay ta dziye bay. ²² Ane tuk na, anəke na, faya na gwadaqumeye dərev m̄a ye fakuma abəra bay. Nđəray kwa nəte ma mətiye bay. Kwalaŋ i yam kway na, ma dziye. ²³ Ta həvad nakay, gawla i Mbəlom ga nakə faya na geye məsler aye, ki yaw ka təv ga. ²⁴ A gwedeŋ: “Pol, k̄a d̄ədzar bay! B̄əy i Roma ma gakeye sariya yak. Mbəlom ma təmiye tay ha ndo neheye faya ka deyumeye ka bo dziye hərwi yak.” ²⁵ Dzam ga hay, dərev m̄a ye fakuma abəra bay. Na sər ha ta dedek wu nakə Mbəlom a tsikeŋ aye na, ma giye bo. ²⁶ Ka t̄əmakweye na, a dala eye andaya malawara eye ta yam.»

²⁷ Məhəne kuro gər eye fad, mətasl niye faya ma diye may ha huya ka gər i bəlay i Mediterane. Ta mağərhəvad na, ndo məbəle kwalalaŋ i yam, t̄ə sər ha nəteye faya ta həndəziye bəse ta dala. ²⁸ T̄ə kal b̄əre məbara eye ka l̄əber a yam mələve ha zəbol i yam. Ta zəba faya na, zəbol ŋgay eye miter 40. Ti ye kame tsekweŋ sa na, ta dazlay a mələve. Ta zəba faya kwetsetsik yam niye na, miter 30. ²⁹ Ta d̄ədzar haladzay, t̄ə gwad kwalalaŋ i yam ka ndəf sik ka hotokom na, ka dzakweye. Hərwi niye t̄ə həl l̄əber hay fad, t̄ə b̄ar ka t̄əngel hay fad, t̄ə kal tay ha ta dəba. Tsa na, ta d̄uwulay me a mbəlom tay hay hərwi ada dəre m̄a tsad̄a. ³⁰ Ndo məbəle kwalalaŋ hay a satay mətəməw abəra mə kwalalaŋ i yam. Ta p̄əla tsəved ka məzla ha kwalalaŋ niye wawa eye a yam ada t̄ə gwad na, ta p̄əliye ha t̄əngel hay, ane tuk ta raw me ka məhute gər i bazlam hərwi məzlaw abəra mə kwalalaŋ ada mətəme. ³¹ Pol a gwad̄ay a bağwar i sidzew i Roma ta sidzew hay: «Tad̄ə ndo neheye ta ndza ma kwalalaŋ i yam bay na, ka slumeye faya mətəme bay.»

³² Tsa na, sidzew hay ta t̄ərats ha l̄əber neheye t̄ə b̄ar ha kwalalaŋ i yam nakə wawa aye, t̄ə gər ha a ye ka gər i yam.

³³ Mazlamb̄ar dəre ma tsadiye na, Pol a zalatay a ndo hay tebiye ka mənđe wu mənđay, a gwad̄atay: «Bəgom, k̄ə ge məhəne kuro gər eye fad, faya ka həbumeye

ze mənđe wu mənđay. ³⁴ Neŋ faya na gwadaqumeye, ndayum wu mənđay hərwi kwa way a say mətəme. Andza niye, nđəray kwa nəte mə walaŋ kurom ma dziye bay, kwa məkwets i gər ŋgay ma dziye bay.»

³⁵ Ma dəba i bazlam niye hay na, Pol a zla wu mənđay, a gay naha sisə a Mbəlom kame i ndo hay tebiye. Tsa na, a ŋgənatay wu mənđay* niye a dazlay a mənđe wu mənđay. ³⁶ N̄əteye tebiye t̄ə ma ha a bo dərev, t̄ə nda wu mənđay. ³⁷ N̄əmay tebiye mə kwalalaŋ i yam na, temerre sulo t̄ə kuro kuro tasəla gər eye məkwa. ³⁸ Ahəl nakə kwa way a nda wu mənđay ka mərehe aye na, t̄ə kuts ha siye i wu mənđay a yam hərwi kwalalaŋ m̄a mba ka gər i yam sa bay.

Kwalaŋ i yam a həb

³⁹ D̄əre a tsad̄a na, ndo madzərwede kwalalaŋ i yam ta sər ha nəteye ka waray bay. Ane tuk na, t̄ə ŋgatay a t̄əv laloŋ eye ta hewiyer eye. T̄ə gwad̄: «Tad̄ə ma giye bo na, takwa ha a d̄əma, kwalalaŋ i yam m̄a gərzla a d̄əma.» ⁴⁰ T̄ə p̄əla ha l̄əber neheye t̄ə b̄ar ka b̄əre mə hud̄ i yam aye. T̄ə gər ha b̄əre niye a yam. Ti ye naha t̄ə p̄əla l̄əber neheye mazəva eye ka mayako nakə a may bo a kwalalaŋ i yam ka məday ha tsəved aye. T̄ə b̄ar peteked ka mbəlom kame ŋgay eye ada mətasl m̄a t̄əhay lele. Ahəl nakə faya ta diye na, mətasl a t̄əhatay ta gədaŋ, a ye tay ha ka hewiyer niye. ⁴¹ Ane tuk na, t̄ə ndisl na, kwalalaŋ i yam a husa d̄ənuts ka hewiyer. Kwalaŋ i yam a sla faya məbəle sa bay. Me ŋgay eye a ye mbəzək a hewiyer, a sla faya madayaw abəra mə d̄əma sa bay. Tsa na, yam nakə a tsal ka bo aye, a b̄əl haladzay a həb ha dəba i kwalalaŋ niye.

⁴² A satay həbe a sidzew hay məkəde ndo i d̄əngay hay hərwi ada nđəray m̄a t̄əma ha bo t̄ə mahuzluve bay. ⁴³ Ane tuk na, a say a b̄əy i sidzew i Roma mətəme ha Pol. A gatay me a sidzew hay ka məge wu nakə t̄ə dzala aye. A gwad̄atay a ndo neheye t̄ə sər mahuzluve aye, t̄ə lah mambəzle a yam ada t̄ə tas ka dala. ⁴⁴ A gwad̄atay a siye hay, t̄ə gəs həlay ka mayako kəgəbay ka wu neheye a həbaw abəra ka kwalalaŋ i yam aye, t̄ə patay bəzay. Kwa way a t̄əməw abəra ma bəlay na, andza nakay.

* 27:35 məsler hay 2.42.

28

Pol ka dala nakə tə zalay Malta

¹ Nəmaa təmaw abəra ma yam niye na, nəmaa tsal ka dakal na, nəmaa tsəne məzele i dala niye malawara eye ta yam. Tə zalay Malta. ² Ndo neheye mə dəma aye ta təma may lele. Ma dəba eye na, yam a pa, mətasl a ge tsiyifəbe haladzay. Tsa na, tə vat ako əngəh. Tə gwadamay: «Dumara, ndzum ka ako.» ³ Pol a ye, a həlaw mayako, a pa ka ako. Azlakwa ma mayako niye na, palas mə dəma. Ako a vəday na, a mbərzlaw abəra ma ako tsakwalak ka həlay i Pol, a naz na. ⁴ Ndo i dala niye hay tə ngatay a palas niye məbala eye ka həlay i Pol aye na, tə gwad mə walañ tay: «Ndo nakay na, ta dedək ndo məkəde ndo hay. Kə təmaw abəra ma bəlay, ane tuk na, ma təmiye abəra ka sariya i Mbəlom bay.»

⁵ Pol a gwatsaka ha palas niye abəra ka həlay a ako. Kwa tsekweñ wuray kə wur faya bay tebiye. ⁶ Ndo hay tə dzala na, həlay i Pol ma dəsliye kəgəbay ma dədiye abəra ka mbəlom, ma mətiye. Ta həba məndze haladzay na, wuray a gay a Pol bay. Tsa na, ta mbəda ha mədzal gər tay, tə gwad: «Ndo nakay na, mbəlom!»

⁷ Bagwar tay eye andaya ka dala eye niye, məzele ngay Publiyus. Gay ngay ta guvah ngay andaya bəse ta təv nakə nəmay mə dəma aye. Ndo niye a təma may tə mənğwese eye a gay ngay. Nəmaa həna mə gay ngay məhəne mahkar. ⁸ Bəba i Publiyus andaya, neñgeye ngwalak eye bay, marabaraḅ ada zay a lohay. Pol a ye ka təv ngay, a pay həlay ka gər ada a duwulay me a Mbəlom. Tsa na, a mbəl. ⁹ Ndo i dəvats neheye ka dala niye tə tsəne na, ti ye ka təv i Pol. Pol a mbəl tay ha. ¹⁰ Ndo hay tebiye ta bəzamay ha ta dedək ta rəhamay ha gər. Ahəl nakə nəmaa diye may aye na, tə vəlamay wu neheye ta gamay ngama ka tsəved aye.

Pol a ndisl a Roma

¹¹ Nəmaa ndza mə dəma kiye mahkar na, nəmaa həl bo, nəmaa ye tə kwalalañ i yam nakə a yaw abəra ka dala i Aləgəzandəri aye. Məzele i kwalalañ i yam niye na, Diyoskur. Kwalalañ i yam nakay kə ndza kiye haladzay hərwi həlay niye həlay nakə ngwalak eye bay mətasl a gawa haladzay aye. ¹² Nəmaa ndisl a gəma i Sirakus na, nəmaa ndza mə

dəma məhəne mahkar. ¹³ Nəmaa lətse abəra mə dəma, nəmaa ye ta tsakay i dəlov, nəmaa ye a gəma i Regiyo. Tədcə eye na, nəmaa həl bo, nəmaa ndisl a gəma i Pozoles. Nəmaa ndza ka tsəved na, məhəne sulo tsa, mətasl a təhamay. ¹⁴ Ma gəma niye na, nəmaa ndzay a gər a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Tə zalamay, nəmaā ndza mə gay tay luma nəte. Ada nəmaa ye a Roma na, andza nakay. ¹⁵ Malamar neheye ma Roma aye tə tsəne faya nəmaa diye naha na, ti yaw mədze gər tə nəmay. Ti ye hus a luma i Appiyus ada a təv nakə tə zalay Gay i Mbəlok Mahkar aye. Pol a ngatay na, a gay sişce a Mbəlom ada dərev a may naha.

¹⁶ Nəmaa ndisl naha a Roma na, tə vəlay tsəved a Pol m̄ ndza mə gay ngay wal tə sidzew nakə ma tsəpiye na aye.

Pol a dā ha bazlam i Mbəlom

¹⁷ Ma dəba i məhəne mahkar na, Pol a zalatay a madugula i Yahuda neheye ma Roma aye tā ye ka təv ngay. Ti ye, tə haya gər ka təv ngay na, a gwadatay: «Malamar ga hay, tə gəs ga ma Zerozelem, tə vəlatay ga ha a həlay a Roma hay. Tə gəs ga na, na tsik wuray nakə ngwalak eye bay aye ka slala kway kəgəbay ka bazlam i bəba tətə kway hay mapala eye, na tsik faya wuray bay. ¹⁸ Ndo neheye ti ye ga ha ka təv tay aye ta tsətsah fağaya bazlam na, a satay həbe məgər ga ha. Hərwi ta huta fağaya mənese nakə dā məkəde ga faya aye bay. ¹⁹ Ane tuk na, a satay a bəy i Yahuda hay bay. Hərwi niye, na gwad kutoñ na diye ka təv i bəy i Roma. Neñgeye ma geñeye na sariya ga. Wal a señ məme tay ha mənese a gwala ga hay bay. ²⁰ Hərwi niye na zalakum na, a señ mənğatakum ada mətsike me tə nəkurom. Ka sərūm ha neñ madzawa eye tə tsalalaw na, hərwi wu nakə İsrayel hay tə pa faya mədzal gər aye.»

²¹ Madugula i Yahuda hay ta mbəday faya, tə gwaday: «Nəmaa huta dərəwel nakə a yaw ma Yahuda a tsik ka nəkar aye bay. Ndəray nəte mə walañ i malamar kway hay ki yaw, kə tsikamay labara i wuray kəgəbay wu nakə ngwalak eye bay aye ka nəkar bay. ²² Ane tuk na, a samay na, bo yak eye dāmay ha wu nakə ka dzala aye. Andza niye, nəmaa sər ha ndo hay kwa mənğay andaya faya ta tsikiye wu nakə ngwalak eye bay aye ka ndo i Yesu neheye.»

²³ Madugula i Yahuda hay tə pay pat nakə ta dziye gər tə Pol aye, pat eye niye ta maweye a gay ɲgay. Pat eye a slaw na, ndo hay haladzay ti ye a gay ɲgay. Pol a ndza hway ka mədatay ha Bəy i Mbəlom ta gədaɲ ada a pəla tsəvedf t̄a t̄əma bazlam nakə ma tsikateye ka gər i Yesu aye mə d̄erewel i Musa ada mə d̄erewel i ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay.

²⁴ Siye i ndo hay na, ta t̄əma bazlam i Pol nakə a tsik aye, ane tuk na, ndo mekeleɲ eye ta k̄ərah mədzal ha.

²⁵ Ta kədf wuway haladzay mə walaɲ tay. A həlay nakə ta diye na, Pol a tsikatay bazlam nəte tsa, a gwadatay: «Wu nakə Məsəfəre Tsədaɲɲa eye a tsikatay a bəba t̄əte kurom hay tə bazlam i Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom aye na, dedek. ²⁶ Mbəlom a gwad: “Do zəbaw ka ndo neheye ada gwadatay:

Ka tsənumeye lele,
ane tuk na, ka s̄ərumeye bay.

Ka zəbumeye faya lele,
ane tuk na, ka ɲgatumeye bay.

²⁷ Ndo neheye ta kula ha gər, a satay mətsəne bay.

Ta d̄ərazl na zləm,
ta d̄ərazl na d̄əre tay.

A satay m̄əɲgatay t̄ə d̄əre tay bay,
a satay mətsəne t̄ə zləm tay bay,
a satay məsəre t̄ə gər tay bay.

A satay məməw ka təv ga bay.

Hərwi niye, na mbəliye tay ha bay.*»

²⁸ Pol a gwadatay sa: «Sərum ha na, Mbəlom a sl̄əraw Labara ɲgwalak eye i mətəme ha ndo neheye Yahuda hay bay aye. Nəteye na, ta tsəniye na bazlam ɲgay.»

[²⁹ Ma d̄əba i bazlam neheye na, Yahuda hay ti ye wu tay. Ahəl nakə faya ta diye na, faya ta kədiye wuway mə walaɲ tay.]

³⁰ Pol a ndza məve sulo mə gay nakə a vəlawa faya suloy aye. A təməwa tay ha ndo neheye ti yawa ka təv ɲgay aye tebiye. ³¹ A d̄a ha labara i Bəy i Mbəlom ada a d̄a ha bazlam i Bəy Maduweɲ Yesu Kəriste a ndo hay. A tsikatay ta gədaɲ tə tsəb̄tsəb̄ eye, ndəray kə gay faya me bay.

* 28:27 Ezay 6.9-10.

Derewel nakə Pol a watsatay naha a

Roma hay aye

Məfələkwe

Ahəl nakə Pol a watsatay naha a ndo mæpe mædzal gər hay ka Yesu ma Roma aye na, a ndəv ha mamahkar i mahəhele ŋgay. A say mede hus a Roma, təv nakə ki ye a dəma zuk bay aye. A say mede dəreŋ a mægəma hus a Espayonj hərwi mæde ha Labara ŋgwalak eye i Yesu (15.22-24). A watsa derewel ŋgay hərwi mæləve ha bo tə mede ŋgay a Roma ada ta mæde ha matətike ŋgay a ndo mæpe mædzal gər neheye ma wuzlahgəma aye.

Derewel nakay na, gər i bazlam hay tebiye matsətsala eye ta labara i Pol nakə ma diye ha aye. Gər a gər i bazlam eye na, anaŋ: «Ndo nakə kə dzala ha ka Mbəlom aye na, Mbəlom ma təriye ha ŋgwalak eye ka dərə ŋgay, ada ma hutiyə sifa» (1.17).

Pol a səkah ha labara nakay ta tsəved wal wal mahkar:

Madədo 1 ka 8 faya ma tsikiye ka mædzepe mə walaŋ i marəhay ha gər a bazlam mapala eye ada mæpe mædzal gər ka Mbəlom nakə Yesu Kəriste a təra tsəved eye mawura bo eye bay.

Madədo 9 ka 11 a tsik ka mædzepe mə walaŋ i İsrayel hay slala nakə Mbəlom a zla aye, ada ndo mæpe mædzal gər hay ka Yesu.

Madədo 12 ka 15 faya ma tsikiye ka pəndzeŋ i məndze mə walaŋ i məhay gər i ndo mæpe mædzal gər hay ka Yesu Kəriste.

Derewel nakay a ndəv ta mətəsike me haladzay (madədo 16).

¹Maa watsa derewel nakay na, neŋ Pol, ndo mæge məsler i Yesu Kəriste. Mbəlom a zeleŋ, a təra ga ha ndo i maslaŋ ŋgay, a zla ga, a pa ga wal hərwi ada nā dā ha labara ŋgay ŋgwalak eye a ndo hay.

²Labara nakay ŋgwalak eye na, 6a Mbəlom kə tsik ahəl niye kurre tə bazlam i ndo mæde ha bazlam ŋgay hay, a gwad ma slərakwəweye ada ta watsa faya mə Derewel i Mbəlom. ³Labara nakay ŋgwalak eye a tsik na, ka wawa ŋgay, ahəl nakə

a təra ndo zezeŋ, tə wa na ma gwala i Davit aye. ⁴Ahəl nakə a lətsew abəra ma mədəhaŋ aye na, Mbəlom a dā ha neŋgeye wawa ŋgay ta gədaŋ, neŋgeye Yesu Kəriste Bəy Maduweŋ kway ada a rah ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədəŋŋa eye tebiye. ⁵Mbəlom a pa ga ndo i maslaŋ ŋgay na, tə həlay i Yesu Kəriste. A ge andza niye na, ta ŋgwalak ŋgay hərwi ada nā ye, nā dā ha bazlam ŋgay a ndo i gəma hay wal wal tebiye hərwi ada tā təra ndo ŋgay hay ada tā rəhay ha gər. Andza niye, tā dəslay ha gər a mæzele i Yesu Kəriste.

⁶Nəkurom ndo i Roma hay, nəkurom mə walaŋ i ndo neheye dərmak, hərwi Mbəlom kə zalakum hərwi ada kâ pumay bəzay a Yesu Kəriste. ⁷Na watsa naha derewel nakay na, a nəkurom neheye ma Roma aye tebiye. Mbəlom a wudā kurom haladzay. A zalakum na, hərwi ada kâ tarum ndo ŋgay hay.

Mbəlom Bəba kway ada Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste tā pa fakuma ŋgama ada tā vələkum zay.

A say a Pol mede a Roma

⁸Makurre eye na, neŋ faya na gay naha sisə a Mbəlom ga hərwi kurom tebiye. Maa vəleŋ tsəved mægay naha sisə na, Yesu Kəriste hərwi mæpe mædzal gər kurom nakə ka dzalum ha ka Yesu Kəriste aye na, kə dā a zləm ka məndzibəra tebiye. ⁹Huya ahəl nakə faya na dūwulaway naha me a Mbəlom aye na, na dūwulaway naha me hərwi kurom. Wu nakə na tsik aye na, Mbəlom a sər ha na tsik dedək, neŋgeye nakə faya na giye məsler ŋgay tə dərəv ga peteh, faya na diye ha Labara ŋgwalak eye ka wawa ŋgay aye.

¹⁰Faya na dūwulay naha me huya mā vəleŋ tsəved anəke ta gədaŋ ŋgay hərwi ada nā ye naha a gay kurom tuk. ¹¹Hərwi a seŋ haladzay məŋgatakum. A seŋ mədəkum ha wu nakə Məsəfəre a vəleŋ aye hərwi ada kâ hutum gədaŋ ka tsəved i Mbəlom. ¹²Kəgəbay nəkway tebiye ka vələkweye a bo gədaŋ nəte nəte mə walaŋ kway. Ka vəluməŋgeye gədaŋ hərwi ka pum mædzal gər ka Kəriste ada na vələkumeye gədaŋ hərwi na pa mædzal gər ka Yesu dərmak.

¹³Malamar ga hay, sərūm ha na, madzəga haladzay na dzala mede naha a gay kurom. Ane tuk na, hus anəke na huta tsəved bay.

A serj na diye naha madzəne kurom mede kame kame ada kâ gəlum andza faya na giye ta ndo neheye ma gəma siye hay aye. ¹⁴Mbəlom kə vələŋ məsler. Andza niye, kutoŋ na diye ha Labara ŋgwalak eye kwa a way tebiye. Na dateye ha a ndo neheye ma wuzlahgəma aye ada a ndo neheye ma wuzlahgəma bay aye, na dateye ha a ndo neheye tə sər wu aye ada a ndo neheye tə sər wu bay aye. ¹⁵Hərwi niye a yerj a gər mede naha mədə ha Labara ŋgwalak eye a nakurom Roma hay tebiye dərmak.

¹⁶Hərwi neŋ faya na diye ha Labara ŋgwalak eye ta mənŋwese lele. Labara nakay na, gədaŋ i Mbəlom mə dəma mətəme tay ha ndo neheye tə dzala ha ka Yesu Kəriste aye. A vəl tsəved i mətəme na, hərwi Yahuda hay təday ada hərwi slala mekeleŋ eye hay dərmak. ¹⁷Labara nakay ŋgwalak eye a dəkway ha na, ma kəkay nakə Mbəlom a təra ha ndo hay ŋgwalak eye ka dərə ŋgay aye. Ndo hay ta dzala ha ka Yesu Kəriste dəkdek tsa, tsəved mekeleŋ eye andaya bay. Andza nakə tə watsa mə Dərewel i Mbəlom aye, tə gwad: «Ndo nakə kə dzala ha ka Mbəlom aye na, Mbəlom ma təriye ha ŋgwalak eye ka dərə ŋgay, ada ma hutiyə sifa.*»

Kwa way mezeleme eye

¹⁸Andza niye, Mbəlom faya ma dā ahaya abəra mə mbəlom, neŋgeye ta mevel eye ka ndo neheye tebiye faya ta giye mezeleme ada tə dəslay ha gər bay aye. Ma gateye sariya hərwi wu tay neheye lele bay faya ta giye aye, ma dərəzlatay na tsəved a ndo hay ka məsəre dedek. ¹⁹Sariya ma gəsiye tay ha hərwi tsəved nakə ta sliye faya məsəre Mbəlom aye na, parakka mənŋgaha eye bay, bo i Mbəlom eye kə dətay ha. Ane tuk na, ta pay bəzay a tsəved eye nakay bay. ²⁰Ndəray kə ŋgatay a Mbəlom kwa nəte bay. Ane tuk na, kwa a həlay nakə a ge mənđzibəra aye hus anəke na, wu neheye a ge tebiye faya ta dətəye ha a ndo hay Mbəlom neŋgeye na, kəkay. Ta ŋgatay a wu neheye na, a sər bo parakka gədaŋ ŋgay ma ndəviye dāda bay ada Mbəlom na, neŋgeye nəte ŋgweŋ. Ta sliye faya məgwədə «Nəmaa sər bay» na, ta sliye faya mətsike bay.

²¹Kwa tadə tə sər Mbəlom andaya bəbay na, tə dəslay ha gər bay ada tə gay sisəe andza nakə həbe ta dəslay ha gər ada ta geye sisəe aye na, ta ge andza niye bay. Faya ta dzaliye dūh na, ka wu nakə kəriye, nəteye mandza eye ma ləvonj, tə sər wu lele eye hay sa bay. ²²Tə dzala mə gər tay na, ta tsah. Duh gər a vuwatay na, tə sər bay. ²³Mbəlom nakə ta məzlaḅ eye ada ma mətiye dāda bay aye na, tə rəhay ha gər bay, tə gər ha. Duh ta rəhay ha gər na, a kule ha, a wu neheye tə ŋgar andza ndo zezeŋ aye kwa tadə ndo hay ta mətiye. Siye hay andza dīyerj hay, siye hay andza wu i pesl hay, mekeleŋ eye hay sa andza wu neheye tə va tə hud aye.

²⁴Hərwi niye Mbəlom a gər tay ha hərwi ada tā ge wu neheye lele bay aye andza nakə a yatay a gər məge haladzay aye. Andza niye faya ta giye wu neheye a ge horoy aye nəte nəte mə walaŋ tay. ²⁵Ta gər ha Mbəlom nakə dedek eye, tə pay bəzay a maraw me. I tay na, faya ta dəslay ha gər a Mbəlom nakə a ge wu hay tebiye aye bay, faya ta dəslay ha gər a wu neheye neŋgeye a ge aye ada ta geye məsler. Həbe ta dəslay ha gər dūh na, a Mbəlom, neŋgeye nakə həbe ta zambadeye huya aye. Mā ge bo andza niye.

²⁶Hərwi niye Mbəlom a gər tay ha hərwi ada tā ge wu neheye a ge horoy andza nakə a yatay a gər məge haladzay aye. ŋgwas hay ta gər ha mənđze ta haslaka hay, tə hənawa tə siye i ŋgwas hay. Niye na, wu nakə a yay a gər a Mbəlom bay aye. ²⁷Hasləka hay dərmak faya ta giye andza niye, tə gər ha ŋgwas hay, a yatay a gər haladzay məhəne ta hasləka siye hay. Hasləka hay ta hasləka hay faya ta giye wu neheye a ge horoy aye. Faya ta vahiyə ka bo tay dərətsətseh dā ka mənese tay nakə faya ta giye.

²⁸Ndo neheye ta kərah Mbəlom aye na, a satay məsəre na bay. Andza niye, Mbəlom a gər tay ha hərwi ada tā dzala andza nakə a ye ka bo aye sa bay. Ta dzala swa. Andza niye ta giye wu neheye həbe məge bay aye. ²⁹Nəteye maraha eye tə wu neheye ŋgwalak eye bay aye, tə gawa dərə ka wu i ndo hay, ta dzəgurawa me ka ndo hay, tə gawa dərə a ndo hay, tə kədawa ndo hay, tə gawa magazləga mə walaŋ tay, tə vawatay gər a ndo hay ta bəbərek, tə gawa sewed a ndo hay, ta ŋgəlawatay bəzay a siye i ndo hay.

* 1:17 Habakuk 2.4.

³⁰Nəteye tə tsikawa wu neheye ɲɟwalak eye bay aye ka ndo hay, nəteye tə naway dāre a Mbəlom, tə tsadawatay a siye i ndo hay, tə dāslaway ha gər a bo, tə gawa zlapay. Nəteye pat pat tə dzalawa tsəved wedeye hay ka mäge mezeleme, ta rəhawatay ha gər a bəba tay ta may tay hay bay. ³¹Wu nakə ɲɟwalak eye na, tə sər sa bay, dərneh mə bazlam tay sulo, tə sər mawudə ndo hay bay, ta sakateye naha a ndo hay bay. ³²Duh nəteye na, tə sər bazlam i Mbəlom mapala eye. Bazlam i Mbəlom mapala eye a gwad: Ndo neheye faya ta giye slala i wu neheye ɲɟwalak eye bay aye huya na, ta vahaweye ka bo mədahaɲ ka gər tay. Kwa andza niye bəbay na, huya faya ta giye wu neheye ɲɟwalak eye bay aye. Sa tsa na, faya ta giye wu nakə a ze neheye aye. Nəteye faya ta zambadateye a ndo neheye faya ta giye wu neheye ɲɟwalak eye bay andza nəteye aye. Faya ta vəlateye gədaɲ ka mäge huya!

2

Mbəlom ma giye sariya ɲɟay ta tsəved eye

¹Ndo nakə a gwad nəkar ndo məmay ha mənese a ndo hay aye, nəkar eye na, way? Sər ha nəkar eye ka təmiye abəra ka sariya i Mbəlom bay. Tadə faya ka matay ha mənese a ndo hay na, bo yak eye faya ka may ha mənese a gər yak, hərwi wu neheye ɲɟwalak eye bay faya ta giye na, nəkar faya ka giye andza nəteye. ²Nəkway ka sarakwa ha Mbəlom ma gəsiye tay ha a sariya ndo neheye faya ta giye wu neheye ɲɟwalak eye bay aye ada sariya ɲɟay na, ta dedək. ³Nəkar nakə faya ka matay ha mənese a ndo hay hərwi wu neheye ɲɟwalak eye bay faya ta giye ada bo yak eye faya ka giye andza nəteye na, ka gwad na, ka təmiye abəra ka sariya i Mbəlom wal dāw? ⁴Mbəlom nəngeye ɲɟwalak eye, faya ma zliye ɲɟatay, a sər mahəbe. Faya ka ɲɟwaseye dala mə gər a Mbəlom tsukudú? A səmay naha a mezeleme yak na, hərwi məvəlaka tsəved ka məgəre ha mezeleme yak na, ka sər təbədəw?

⁵Nəkar na, faya ka kuliye ha gər yak, ka kərəh mambədə ha dərev yak. Andza niye bo yak eye tə gər yak faya ka vahaweye ka bo sariya i Mbəlom. Sariya ma gəsiye kar

pat nakə Mbəlom ma diye ha, kə ge mevel ka ndo hay ada ma gateye sariya a ndo hay tebiye ta lele eye. ⁶«Kwa a way ma vəleye wu i merəbe ɲɟay.*» ⁷Zəba, ndo neheye faya ta pəliye mäge ɲɟwalak aye na, a satay Mbəlom mâ zambadatay, a satay Mbəlom mâ tsik fataya wu ɲɟwalak eye, a satay Mbəlom mâ vəlatay sifa nakə ma ndəviye bay aye. Mbəlom ma vəliye sifa nakə ma ndəviye bay aye na, a nəteye. ⁸Ane tuk na, siye i ndo hay na, ta rəhay gər a Mbəlom bay, a satay məpay bəzay a tsəved dedək eye bay, tə pay bəzay düh na, a wu nakə ɲɟwalak eye bay aye. Nəteye na, Mbəlom ma giye fataya mevel, ma gateye dərətsətseh. ⁹Ndo neheye tebiye tə gawa mənese aye na, ta siye dərətsətseh, Mbəlom ma gateye dərətsətseh haladzay. Ma lahiye məgatay dərətsətseh na, a Yahuda hay təday ada ma dəba eye a slala i ndo siye hay dərmaɲ. ¹⁰Ane tuk na, ndo neheye tebiye faya ta giye ɲɟwalak eye na, Mbəlom ma vəlateye məzlab, ma tsikiye fataya wu ɲɟwalak eye, ma vəlateye zay. Ma vəlateye a ndo neheye tebiye, ane tuk na, ma lahiye ha na, a Yahuda hay təday ada ma dəba eye a slala i ndo siye hay dərmaɲ. ¹¹Andza niye Mbəlom na, a ɲɟəna tay ha ka bo abəra ndo hay bay.

¹²Ndo neheye Yahuda hay bay aye, nəteye neheye tə sər bazlam i Musa mapala eye bay aye, faya ta giye mənese kəriye tsa. Ta mətiye kəriye andza niye tsa dərmaɲ ze bazlam i Musa mapala eye. Yahuda hay, nəteye na, tə sər bazlam i Musa mapala eye. Ndo neheye faya ta nasiye ha bazlam i Musa mapala eye na, Mbəlom ma gateye sariya tə bazlam i Musa mapala eye. ¹³Mbəlom ma təriye ha ndo hay ɲɟwalak eye hay kame ɲɟay na, hərwi nakə faya ta pay zləm a bazlam i Musa dekdek aye tsa bay. Ane tuk na, ma təriye tay ha ɲɟwalak eye hay kame ɲɟay na, ndo neheye faya ta rəhay ha gər a wu nakə bazlam i Musa mapala eye a tsik aye. ¹⁴Hərwi ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye na, tə sər bazlam i Musa mapala eye bay. Azlakwa bay, siye hay tə gawa tə gər tay wu nakə bazlam mapala eye a tsik aye. Faya ta giye andza niye kwa taday tə sər bazlam i Musa mapala eye bay bəbay na, faya ta diye ha, tə sər mäge wu ɲɟwalak eye

* 2:6 zəba mə Dəmes hay 62.13; Dzeke hay 24.12.

hay. ¹⁵ Ahəl nakə faya ta giye andza niye na, faya ta diye ha na, Mbəlom kə watsa ada kə patay na bazlam i Musa mapala eye a dərev tay hərwi ta giye wu waray na, ta sər ha. Mədzal gər tay faya ta diye ha andza niye dərmak. Pat mekeleŋ eye hay na, tə sərawa ta ge wu ŋgwalak eye. A həlay mekeleŋ eye na, tə sər ta ge mənese. ¹⁶ Wu neheye na tsik faya kanaŋ aye na, ta zəbiye parakka pat nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay tə həlay i Yesu Kəriste. Ma giye sariya a ndo hay hərwi wu neheye maŋgaha eye mə dərev tay aye. Wu nakə na tsik kanaŋ aye na, Labara ŋgwalak eye nakə faya na diye ha aye.

Yahuda hay ta rəhay gər a bazlam mapala eye bay

¹⁷ Nəkurom Yahuda hay, ka sərūm nəkurom Yahuda hay, ka dzalum na, kwa mey faya ma diye lele hərwi nakə ka sərūm bazlam i Musa mapala eye, faya ka gumeye zlapay, tə məgwədə ka sərūm Mbəlom. ¹⁸ Ka sərūm wu nakə a say a Mbəlom ndo hay tā ge aye, bazlam i Musa mapala eye kə dākum ha wu nakə ŋgwalak eye ta wu nakə ŋgwalak eye bay aye. ¹⁹ Ka dzalum na, dāre andaya fakuma ba! Faya ka dumatəye ha tsəved a guluf hay. Ka dzalum na, nəkurom ka tərūm andza dzaydzay hərwi ndo neheye nəteye ma ləvəŋ aye hərwi ada tā ŋgatay a dāre. ²⁰ Nəkurom ka dzalum na, ka dumatay ha wu a ndo neheye tə sər wuray bay bədaw? Ka dzalum sa na, faya ka tətikumateye a ndo neheye ta gəl ka tsəved i Mbəlom zuk bay aye. Ka dzalum andza niye na, hərwi nakə ka sərūm bazlam i Mbəlom mapala eye ba? Ka gwadum na, bazlam mapala eye kə dākum ha dedək hərwi ada kə sərūm.

²¹ Faya ka tətikumateye wu hay a ndo hay, bo kurom eye ka tətikumay a gər kurom bay na, hərwi mey? Faya ka tsikumateye a ndo hay «Kā kəlum bay», bo kurom eye faya ka kəlume ye na, sa kəkay? ²² Nəkurom faya ka gumateye me a ndo hay ka mäge madama, bo kurom eye faya ka gumeye! Faya ka gwadumatəye a ndo hay «Kā gum kule bay». Ada faya ka kəlume ye wu neheye ndo hay tə vələy a kule aye na, ma kəkay?

²³ Faya ka zlapume ye haladzay hərwi nako

ka sərūm bazlam i Mbəlom mapala eye aye, ane tuk na, faya ka nasume ye ha bazlam i Mbəlom mapala eye ada ndo hay ta tsikiye wu nakə ŋgwalak eye bay aye ka Mbəlom hərwi kurom sa na, ma kəkay? ²⁴ Andza nakə mawatsa eye mə Dərewel i Mbəlom, a gwad: «Ndo neheye Yahuda hay bay aye faya ta tsaleye ka gər a Mbəlom hərwi kurom Yahuda hay.†»

²⁵ Nəkway Yahuda hay faya ka dəsakweye bo hərwi mədə ha na, nəkway ndo i Mbəlom hay. Faya na gwadiye: Tadə faya ka pumay bəzay a bazlam i Musa mapala eye lele na, mədəse bo nakə faya ka dəsume ye na, ma dzəniye kurom. Ane tuk na, tadə faya ka pumay bəzay a bazlam i Musa mapala eye bay na, mədəse bo nakə faya ka dəsume ye na, andza faya ka dəsume ye bay, ma dzəniye kurom sa bay. ²⁶ Tadə ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye tə dəs bo təbey, faya ta pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye na, nəteye ka dāre i Mbəlom na, andza nəteye madəsa bo eye. ²⁷ Nəkurom Yahuda hay, ta vələkum bazlam mapala eye a həlay. Ane tuk na, ka rəhumay ha gər bay ada ka gum mədəse bo. Ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye, kwa tadə nəteye madəsa bo eye bay bəbay, ta pay bəzay a bazlam mapala eye na, ta gəsiye kurom a sariya.

²⁸ Yahuda nakə dedək eye na, way? Ndo nakə a dā ha nengeye Yahuda hay tə slo i bo dəkdek aye daw? A'ay! Mədəse bo dedək eye na, wuye mey tuk? Mədəse bo nakə ndo hay ta ŋgateye tə dāre aye dəkdek tsa bay. ²⁹ Duh Yahuda dedək eye na, ndo nakə Mbəlom ka mbəday ha dārev ŋgay aye. Mədəse bo dedək eye na, nakə Məsəfəre i Mbəlom faya ma giye mə dārev i ndo aye, bəna məsler i bazlam mapala eye andaya mə dāma bay. Slala i ndo nakay, maa zambaday na, Mbəlom bəna ndo hay bay.

3

¹ Kə ge andza niye na, ndo nakə Yahuda aye na, a ze ndo nakə Yahuda bay aye na, tə mey? Tadə ndoweye kə dəs bo na, ŋgama eye mə dāma na, mey? ² Faya na gwadəkume ye: «Ma giye ŋgama haladzay ta tsəved mekeleŋ eye hay wal wal.»

† 2:24 Ezay 52.5.

Mbəlom a vəl bazlam ɲgay na, a Yahuda hay taday.

³ Ane tuk na, tadə siye i Yahuda hay ta kula ha gər tay na, niye na, ma sliye məgay me a Mbəlom ka mäge wu nakə a tsik aye daw? ⁴ A'ay, andza niye bay tebiye, kwa tadə ndo hay tebiye maraw me eye hay na, Mbəlom ma giye wu nakə a tsik aye huya. Andza nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye, tə gwad:

«Nəkar Mbəlom, ka tsik me na, ndo hay tebiye tə sər ha ka tsik na, dedek. Tadə ta maka ha mənese na, ndəray ma sliye məgəse kar a sariya bay.* »

⁵ Agəla siye hay ta gwadiye, mənese nakə faya ka gəkweye ma dzəniye tay ha ndo hay ka məsəre ha Mbəlom na, neŋgeye a ge mənese bay. Wu nakə ka mbədakwateye faya na, wuye mey? Kə ge andza niye na, ka gwadəkweye Mbəlom faya ma giye mənese bəna faya ma sakweye dəretsətseh bədaw? Wu nakə na tsik aye na, na tsik bazlam i ndo hay. ⁶ A'ay, andza niye bay, Mbəlom neŋgeye ɲgwalak eye. Tadə neŋgeye ɲgwalak eye bay na, ma giye sariya a ndo i mändzibəra hay na, ma kəkay?

⁷ Agəla siye hay ta gwadiye sa: «Tadə maraw me ga hay faya ta dzəniye ndo hay ka məsəre Mbəlom neŋgeye a tsik dedek na, ta zambadəye hərwiye. Kə ge andza niye na, nəkway ndo mäge mezeleme hay Mbəlom ma gəsiye kway a sariya na, hərwi mey?» ⁸ Siye hay faya ta gwadiye: «Gakwa mənese hərwi ada tā ɲgatay parakka Mbəlom na, ɲgwalak eye, ma giye wuray daw?» Siye hay faya ta tsikiye wu nakə ɲgwalak eye bay aye fagaya, tə gwad neŋ eye na tsik andza niye. Nəteye da nakə Mbəlom mǎ gəs tay ha a sariya aye.

Ndo hay tebiye mezeleme eye hay

⁹ Andza niye, nəkway Yahuda hay na, ka zakwa tay ha siye i ndo hay daw? A'ay, kwa tsekweŋ bay. Ba na tsik tsiy, Yahuda hay ta siye i ndo hay tebiye mezeleme faya ma ləviye kway. ¹⁰ Andza nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye na, tə gwad: «Ndəray nakə neŋgeye ɲgwalak eye kame i Mbəlom aye na, andaya bay, kwa nate.

¹¹ Ndəray nakə a sər dedek aye na, andaya bay,

ndəray nakə faya ma pəliye Mbəlom aye na, andaya bay.

¹² Nəteye tebiye ta mbəday dəba a tsəved i Mbəlom, ta dze tebiye, ndəray nakə faya ma giye ɲgwalak aye na, andaya bay, kwa nate.†

¹³ Wu nakə ma ndahwaweye abəra mə bazlam tay aye na, ɲgwalak eye bay andza wu nakə a zaw ma tsəvay nakə ta həndək faya abəra aye.

Ta dərneh tay na, faya ta vateye ha gər a ndo hay.‡

Ka təbəlem tay na, muwar i dədə.§

¹⁴ Faya ta vələteye mezeleme a ndo hay huya,

ta tsikiye wu ɲgwalak eye bay huya.*

¹⁵ Tə sik tay hay na,

ta hwiye ha ka məkədə ndo hay.

¹⁶ Tsəved tay nakə ta ye tə dəma aye na, ta nasiye ha wu hay tebiye, ada ta sateye dəretsətseh a ndo hay.

¹⁷ Tsəved i zay na, tə sər bay.†

¹⁸ Ta dzədzaray a Mbəlom bay tebiye.‡»

¹⁹ Na gwad ka sarakwa ha wu neheye tebiye bazlam i Mbəlom mapala eye faya ma tsikiye aye na, a tsik ka ndo neheye faya ta rəhay ha gər aye. Andza niye, ndəray ma sliye məbədə me abəra ka bo bay. Kwa way kə ge mənese kame i Mbəlom. ²⁰ Hərwi niye ka dəre i Mbəlom na, ndəray nakə ɲgwalak eye hərwi bazlam i Mbəlom mapala eye andaya bay. Bazlam i Mbəlom mapala eye faya ma diye ha mezeleme i ndo hay hərwi ada tā sər ha.

Ndo hay ta ndziye dedek eye hay kame i Mbəlom na, kəkay?

²¹ Anəke na, tsəved i ndo hay ta təriye ɲgwalak eye kame i Mbəlom aye na, kə ndohhaw parakka. Tsəved eye a ndohhaw na, abəra mə derewel i Musa bay. Ane tuk na, derewel i Musa ada ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay ta tsik faya kurre.

²² Tsəved eye na, andza nakay: Ndo neheye tə dzala ha ka Yesu Kəriste, Mbəlom a təra tay ha dedek eye hay ka dəre ɲgay aye na, nəteye. Mbəlom a həndək tsəved nakay na,

* 3:4 Dəmes hay 51.6. † 3:12 Dəmes hay 14.1-3, 53.2-4; Ekəliziyašt 7.20. ‡ 3:13 Dəmes hay 5.10. § 3:13 Dəmes hay 140.4. * 3:14 Dəmes hay 10.7. † 3:17 Ezay 59.7-8. ‡ 3:18 Dəmes hay 36.2.

a ndo neheye tã dzala ha ka Yesu Kãriste aye tebiye bõna a Yahuda hay dẽkdek bay. Mbõlom a ɲgõna tay ha ka bo abõra ndo hay bay. ²³ Hõrwi ndo hay tebiye ta ge mezeleme, ta sliye mõndze ma mõzlaõb i Mbõlom bay. ²⁴ Ane tuk na, Mbõlom kã gatay ɲgwalak kãriye, ka tõra tay ha dedek eye kame ɲgay. A ge andza niye na, tã hõlay i Yesu Kãriste nakã ma mbõliye tay ha abõra mã mezeleme aye. ²⁵ Nẽnggeye na, Mbõlom a zla na ada mã mät hõrwi ndo hay hõrwi ada mã zla fataya abõra mezeleme tay tã bambaz ɲgay. Tsavẽd eye nakay Mbõlom a hõndak na, hõrwi ndo neheye tebiye ta dzaliye ha ka Yesu Kãriste aye. A ge andza niye na, hõrwi ada ndo hay tã zõba nẽnggeye na, dedek. Mezeleme neheye ahõl niye ndo hay tã gawa aye na, Mbõlom a gawa ha andza a ɲgataway bay. ²⁶ A tsikawa faya bay, a dõmawa. Ane tuk na, anõke na, faya ma datay ha a ndo hay, nẽnggeye na, dedek. Nẽnggeye a say mõge na, wu nakã dedek eye ada a say matõre tay ha ndo neheye tã pa mõdzal gõr tay ka Yesu Kãriste aye ndo dedek eye hay.

²⁷ Kã ge andza niye na, wuray andaya nakã ka gawkweye ha zlapay aye dõw? A'ay, andaya bay! Mbõlom a tõra kway ha dedek eye hay kame ɲgay na, hõrwi nakã faya ka dzalakweye ha ka Yesu Kãriste aye bõna hõrwi nakã ka pakway bõzay a bazlam mapala eye bay. Andza niye, wuray andaya nakã ka gawkweye ha zlapay aye bay. ²⁸ Andza niye, Mbõlom a tõra tay ha ndo hay dedek eye hay kame ɲgay na, hõrwi nakã faya ta dzaliye ha ka Yesu Kãriste aye dẽkdek tsa bõna hõrwi nakã tã pay bõzay a bazlam i Musa mapala eye aye bay. ²⁹ Mbõlom na, nẽnggeye Mbõlom i Yahuda hay dẽkdek bay, nẽnggeye Mbõlom i ndo hay tebiye, kwa i Yahuda hay ada kwa i siye i ndo hay, ³⁰ hõrwi Mbõlom na, nõtẽ ɲgwenj. Tadõ Yahuda hay ta dzala ha ka Yesu Kãriste na, ma tõriye tay ha dedek eye hay kame ɲgay. Hõrwi ndo siye hay na, andza niye dõrmak, tadõ ta dzala ha ka Yesu Kãriste na, ma tõriye tay ha ndo i dedek eye hay kame ɲgay dõrmak. ³¹ Mõgwedẽ na, Mbõlom a tõra tay ha ndo dedek eye hay na, hõrwi nakã tã dzala ha ka Yesu Kãriste aye, niye a say mõgwedẽ na,

ndo hay tã pay bõzay a bazlam i Mbõlom mapala eye sa bay dõw? A'ay, andza niye bay. Duh bazlam i Mbõlom mapala eye na, ka tõmakweye na lele andza nakã a ye ka bo aye.

4

Mbõlom a tõra ha Abraham ndo i dedek kame ɲgay

¹ Dzalakwa ka Abraham bõba tõtẽ kway tõday. Ka gwadakweye ka nẽnggeye na, mey? A huta ka tõv i Mbõlom na, mey? ² Tadõ Mbõlom a tõra ha ndo i dedek kame ɲgay hõrwi nakã a gawa mõsler ɲgwalak eye hay aye na, Abraham ma sliye faya mõge zlapay. Ane tuk na, Abraham kã sla faya mõzlepẽ kame i Mbõlom bay. ³ Andza nakã tã watsa a Dõrewel i Mbõlom aye na, tã gwad: «Abraham a dzala ha ka Mbõlom, hõrwi niye Mbõlom a tõra ha ndo i dedek kame ɲgay.* »

⁴ Sõrum ha na, tadõ ndoweye kã ge mõsler na, ta võleye wu hõrwi mõsler ɲgay. Wu nakã ta võleye na, mõrõbẽ ɲgay bõna ta võleye kãriye bay. ⁵ Tadõ dõh ndoweye kã dzala ha ka Mbõlom ada ma dzaliye mã gõr ɲgay a gawa mõsler neheye ɲgwalak eye bay aye na, Mbõlom a tõra ha ndo i dedek kame ɲgay. Andza niye tsavẽd i Mbõlom andaya matõre ha ndo hay dedek eye kame ɲgay na, kãriye.

⁶ Davit kã tsik andza niye dõrmak. A gwad ka ndo nakã Mbõlom a tõra ha ndo i dedek kame ɲgay aye na, ka zõba ka mõsler ɲgay hay bay. A gwad ndo neheye na, Mbõlom kã võlatay mõngwese. ⁷ A gwad:

«Ndo neheye Mbõlom a põsatay ha mezeleme tay na,

maa huta mõngwese na, nõtẽye.

Ndo neheye Mbõlom a mbatatay ha mõnese tay aye na,

maa huta mõngwese na, nõtẽye.

⁸ Ndo neheye Bõy Maduwerj Mbõlom a pasla mõnese tay bay aye na,

maa huta mõngwese na, nõtẽye.†»

⁹ Ahõl nakã Davit a tsik andza niye na, andza mõgwedẽ maa huta mõngwese na, ndo neheye tã dõs bo aye dẽkdek tsa dõw? A'ay, ndo neheye ta dõs bo bay aye ta hutiye mõngwese dõrmak. Ta dedek ka tsõnakwa

* 4:3 Madazlay i wu hay 15.6. † 4:8 Dõmes hay 32.1-2.

na, Mbəlom a təra ha Abraham ndo i dedək kame ngay na, hərwi nakə Abraham a pa mədzal gər ka neŋgeye, na gwaf bədaw?¹⁰ Mbəlom a təra ha Abraham ndo i dedək kame ngay na, kəday? Neŋgeye madəsa bo eye tsukufu neŋgeye madəsa bo eye zuk bay daw? A həlay niye na, neŋgeye madəsa bo eye zuk bay! ¹¹Mbəlom a təra ha ndo i dedək kame ngay na, ahəl nakə kə dəs bo zuk bay aye hərwi kə dzala ha ka Mbəlom. Ma dəba eye na, Mbəlom a gwaday «dəs bo». Mədəse bo nakə a dəs aye na, ngodgor nakə neŋgeye ndo i dedək kame i Mbəlom aye. Andza niye, Abraham neŋgeye bəba i ndo neheye ta dəs bo bay ada ta dzala ha ka Mbəlom aye. Mbəlom a pa tay ha nəteye dedək eye hay kame ngay andza nakə a pa Abraham ndo i dedək kame ngay aye. ¹²Sa na, Abraham neŋgeye bəba i ndo neheye madəsa bo aye. Ane tuk na, kutoŋ tə ge andza Abraham hərwi mədzal ha ka Mbəlom andza nakə neŋgeye a dzala ha kwa ahəl nakə kə dəs bo zuk bay aye.

Wu nakə Mbəlom a gwaf ma vəliye aye ¹³Mbəlom a gwaday ahəl niye a Abraham ada a hulfe ngay na, ma vəlateye məndzibəra. Mbəlom a tsik andza niye na, hərwi nakə Abraham a pay bəzay a bazlam mapala eye bay, a tsikay andza niye na, hərwi Abraham a dzala ha ka Mbəlom aye ada a təra ndo i dedək kame ngay na, andza niye. † ¹⁴Tadə ahəl niye ndo neheye tə paway bəzay a bazlam mapala eye aye ta hutiyə wu nakə Mbəlom a gwaf ma vəliye na, ndo neheye tə dzala ka Mbəlom aye na, tə dzala ha hərwi mey? Wu nakə Mbəlom a gwaf ma vəliye na, ma təriye wu kəriye. ¹⁵Andza niye, hərwi bazlam mapala eye a zlaw mevel i Mbəlom ka ndo hay hərwi ta pay bəzay bay. Tadə bazlam mapala eye andaya bay na, ndəray andaya ma nasiye ha bazlam mapala eye bay.

¹⁶Wu nakə Mbəlom a gwaf ma vəliye, ma vəliye a ndo neheye tə dzala ha ka neŋgeye aye. A ge andza niye na, hərwi məde ha ngwalak ngay ta məvəle wu kəriye. A say məvəle a hulfe i Abraham, a nəteye tebiye. A vəl na, a ndo mədzal gər neheye tə pay bəzay a bazlam i Mbəlom mapala

eye dəkdək bay, ane tuk na, a siye i ndo neheye tə dzala ha ka Mbəlom andza Abraham nakə a dzala ha aye dərmak, hərwi Abraham na, bəba kway tebiye ma mədzal gər ka Mbəlom. ¹⁷Andza nakə tə watsa a Dərewel i Mbəlom aye na, Mbəlom a gwaday a Abraham: «Na pa kar bəba i slala hay haladzay.» Neŋgeye bəba kway kame i Mbəlom hərwi nakə a dzala ha aye. Mbəlom nakə a mbəl ha ndo hay abəra ma mədahəŋ aye ada neŋgeye nakə a ge wu hay a dazlay ka kəriye, a tsik me na, wuye hay tə ndohhaw. § ¹⁸Abraham neŋgeye na, a dzalawa ha huya ka Mbəlom. Kwa m̄a ge andza tsəved eye nakay ada Mbəlom m̄a ge wu nakə a gwaf ma vəliye andaya sa bay bəbay na, Abraham a pa faya mədzal gər ngay ka Mbəlom huya. A təra bəba i slala hay haladzay na, andza niye. * Andza nakə Mbəlom a tsikay, a gwaday: «Hulfe yak hay ta giye haladzay.» ¹⁹Ahəl nakə Mbəlom a tsikay andza niye na, məve i Abraham ma giye temerre. A sər bo ngay na, 6a andza maməta eye tsiy, Sara ngwas ngay ma sliye faya məve sa bay. Ane tuk na, a dzalawa ha ka Mbəlom huya, kə ye gər bay.

²⁰A sər ha lele ma hutiyə wu nakə Mbəlom a gwaf ma vəleye. Ka dzəda ha mədzal gər ngay bay. Duh mədzal gər nakə a dzala ha ka Mbəlom aye na, a vəlay gədarj bəŋbəŋ ka tsəved i Mbəlom ada a zambadaway a məzla6 i Mbəlom. ²¹A sər ha lele gədarj i Mbəlom andaya ka məge wu nakə a gwaf ma giye aye. ²²Hərwi niye Mbəlom a təra ha Abraham ndo i dedək kame ngay. † ²³Wu nakə tə watsa a Dərewel i Mbəlom aye na: «Mbəlom ka zəba faya neŋgeye ndo i dedək kame ngay.» Tə watsa na, hərwi ngay dəkdək bay, ²⁴tə watsa hərwi kway dərmak. Tadə ka dzalakwa ha ka Mbəlom nakə a lətse ahaya Yesu Bəy Maduweŋ kway abəra mə walaj i mədahəŋ hay aye na, ma zəbiye fakwaya dedək eye hay kame ngay dərmak. ²⁵Yesu, neŋgeye Mbəlom a vəl a həlay i ndo hay hərwi ada m̄a mət hərwi mezeleme kway. Ma dəba eye Mbəlom a lətse ahaya abəra ma mədahəŋ hərwi ada m̄a pa kway dedək eye hay kame ngay.

‡ 4:13 zəba mə Madazlay i wu hay 12.2-3; 17.4-6; 22.15-18. § 4:17 Madazlay i wu hay 17.5. * 4:18 Madazlay i wu hay 15.5. † 4:22 zəba mə Madazlay i wu hay 15.6.

5

Yesu kə vələkway mäsəre bo ta Mbəlom

¹Andza niye, Mbəlom ka təra kway ha dedək eye hay kame ngay hərwi faya ka dzalakweye ha ka neŋgeye. Anəke tuk na, nəkway mandza eye ta Mbəlom tə zay hərwi Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste. ²Maa həndəkakway na tsəved eye na, Yesu Kəriste hərwi ada Mbəlom m̄gakway ngwalak ngay hərwi faya ka dzalakweye ha ka neŋgeye. Ka lətsakwa duwirre bəŋbəŋ na, ka ngwalak ngay eye nakay ada ka ngalakakweye hərwi ka sarakwa ha Mbəlom ma ta vələkweye məzlaḅ andza neŋgeye. ³Sa na, faya ka sakweye dəretsətseh na, dərev kway faya ma ngwasiye hərwi ka sarakwa ha dəretsətseh ma dzəniye kway ka məzle ngatay. ⁴Ka zlakwa ngatay na, ka hutakweye gədaŋ. Tadə ka hutakwa gədaŋ na, ka pakweye mədzal gər ka Mbəlom, ma giye wu nakə a gwad ma giye. ⁵Tadə ka pa faya mədzal gər andza niye na, ma təriye wu kəriye bay hərwi bə Mbəlom kə dakway ha parakka a wuda kway haladzay. A dakway ha na, tə həlay i Məsəfəre ngay Tsədaŋna eye nakə a vələkway aye.

⁶Ayaw, ahəl niye gədaŋ kway andaya mətəme ha gər kway bay. Ane tuk na, həlay eye nakə Mbəlom a pa aye, Kəriste a yaw a mət hərwi mezeleme kway. ⁷Ka sarakwa ha na, mawura bo eye haladzay nakə ndo ma təmiye məməte hərwi ndo nakə dedək eye, mawura bo eye. Tadə ndoweye faya ma giye wu ngwalak eye na, aḡəna ma təmiye məməte hərwi ngay. ⁸Ane tuk na, Kəriste, neŋgeye kə mət hərwi kway. A mət na, ahəl nakə nəkway huya mə mezeleme aye. Andza niye Mbəlom a dakway ha ma kəkay nakə a wuda kway aye. ⁹Ma məməte i Kəriste nakə a mət hərwi kway aye na, Mbəlom ka təra kway ha dedək eye hay tə bambaz ngay. Kə ge andza niye na, ka sarakwa ha dedək Kəriste ma təmiye kway ha hərwi ada Mbəlom m̄gak way ta sariya bay. ¹⁰Ahəl niye nəkway ndo mane dəre i Mbəlom na, neŋgeye kə sər kway ha ka bo ta neŋgeye tə məməte i wawa ngay. Kə ge andza niye na, ka sarakwa ha ta dedək ma təmiye kway ka tor eye hərwi wawa ngay kə lətsəw abəra ma mədahaŋ.

¹¹Neŋgeye niye dekdək tsa bay. Sa na, faya

ka ngalakakweye ta Mbəlom hərwi maa ye kway ha mäsəre kway ha ka bo ta Mbəlom na, neŋgeye. Wu nakə a ge aye na, hərwi Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste.

Adam tə Yesu Kəriste

¹²Maa zlaw mezeleme ka mändzibəra na, ndo nəte ngweŋ, Adam. Hərwi mezeleme, ndo hay faya ta mətiye. Andza niye, mədahaŋ a zəvay a ndo zezeŋ ka mändzibəra tebiye, hərwi ndo hay tebiye ta ge mezeleme. ¹³Mezeleme andaya ka mändzibəra na, kurre kwa ahəl nakə Mbəlom kə vəlay bazlam mapala eye a Musa zuk bay aye. A həlay niye bazlam mapala eye andaya zuk bay na, Mbəlom kə pasla mezeleme i ndo hay bay. ¹⁴Ane tuk na, kwa kə ge bo andza niye bəbay na, madazlay ka Adam hus a həlay i Musa na, mədahaŋ a kədawa ndo hay tebiye. Kwa tadə ta gəsay me a Mbəlom andza Adam nakə kə ge bay aye na, tə mətəwa huya.

Adam na, andza Yesu, ndo nakə ma deyeweye kame aye. ¹⁵Ane tuk na, nəteye niye sulo aye na, məsler tay wal wal. Mezeleme nakə Adam a ge aye na, wal andza ngama nakə Mbəlom a vəl aye bay. Dedək, ndo hay haladzay ta mət hərwi Adam nakə neŋgeye nəte a ge mezeleme aye. Ane tuk na, ngwalak i Mbəlom gədaŋ eye a ze kwa mey. Kə pa ngama haladzay ka ndo hay haladzay kəriye, kə gatay ngwalak tə həlay i ndo nəte, Yesu Kəriste. ¹⁶Wu nakə Mbəlom a vəl aye na, hohway ngay eye wal dərmak. Andza i mezeleme bay. Mezeleme nakə Adam a ge aye na, Mbəlom kə gəs na faya a sariya. Ane tuk na, Mbəlom faya ma vəliye ngwalak ngay a ndo hay, kwa tadə ta ge mezeleme haladzay bəbay na, faya ma təriye tay ha dedək eye hay kame ngay ada sariya ma gəsiye tay ha bay. ¹⁷Dedək, ndo nəte kə ge mezeleme ada mədahaŋ ka zəvatay a ndo hay tebiye hərwi ndo nakay nəte eye. Ane tuk na, ndo neŋged, Yesu Kəriste, neŋgeye a ge məsler mekeleŋ. Hərwi ngay, Mbəlom kə vəl ngwalak ngay haladzay ada kə vəl mäsəre bo, ndo hay ta sər bo ta neŋgeye. Andza niye, ta hutiyə sifa ka tor eye ada ta giye bəy tə Yesu Kəriste.

¹⁸Andza niye, sariya kə gəs ndo hay tebiye hərwi mezeleme i Adam. Yesu Kəriste, neŋgeye ndo nəte a ge ngwalak, andza niye a təma ahaya ndo hay tebiye abəra ma

sariya, a völatay sifa. ¹⁹ Zëbum, ndo hay haladzay tã ge mezeleme na, hãrwi ndo nãte a kãrah marãhay ha gãr a Mbãlom. I ndo nẽnged, andza niye. Ndo hay haladzay ta tãriye dedek eye hay kame i Mbãlom na, hãrwi nakã nẽngeye a rãhay ha gãr a Mbãlom aye.

²⁰ Bazlam i Musa mapala eye a yaw na, hãrwi ada mezeleme mã sãkah. Ane tuk na, mezeleme a sãkah mazãbe na, ñgwalak i Mbãlom a sãkah kame kame. ²¹ Ahãl niye na, mezeleme a kodawa ndo hay ta gãdãr. Anãke na, ñgwalak i Mbãlom andaya ta gãdãr eye matãre ha ndo hay dedek eye hay kame i Mbãlom. Mbãlom a vãlakway ñgwalak ñgay niye na, hãrwi mede kway ha a sifa nakã ma ndãviye bay aye tã hãlay i Bã Maduweñ kway Yesu Kãriste.

6

Ndo neheye madzapa eye tã Yesu Kãriste aye nãteye ma sifa

¹ Ayaw, ka gwadãkweye na, mey tuk? Niye na, andza mãgwede «Gakwa mezeleme hãrwi ada Mbãlom mã sãkah ha mãvãle ñgwalak kame kame» tsukudu, kãkay?

² Andza niye bay tebiye! Nãkway na, andza ka mãtakwa, mezeleme ma sliye faya mãlãvakway gãr sa bay. Ka ndzakweye mã mezeleme sa na, ma kãkay? ³ Ahãl nakã ta dzãhuã kway ha a yam aye na, nãkway ka dzapakwa tã Yesu Kãriste. Andza mãgwede na, ka mãtakwa ka bo tã nẽngeye. Ka sãrum tãbãdew? ⁴ Ahãl nakã ta dzãhuã kway ha a yam aye na, ka tãrakwa mãmãta eye hay tã nẽngeye ada ta tãlãka kway ha a mãdãhãr andza nẽngeye hãrwi ada Bãba Mbãlom mã lãtsakway ahaya abãra ma mãdãhãr andza nakã a lãtse ahaya Kãriste abãra ma mãdãhãr ta mãzlab i gãdãr ñgay aye. Mãmbãle kway ahaya nakã a mãbãl kway ha aye na, a say kã hutakwa mãndze nakã wedeye aye.

⁵ Ayaw, ka tarakwa mãmãta eye hay andza nẽngeye mã mãdzãhuã nakã ta dzãhuã kway ha a yam aye. Andza niye nãkway ka dzapakwa tã nẽngeye. Kã ge andza niye na, ka lãtsakwãweye abãra ma mãdãhãr andza nẽngeye nakã a lãtsew aye dãrmak hãrwi mãndze ma mãndze wedeye. ⁶ Sãrakwa ha na, ahãl nakã Kãriste a mãt ka mãyako mãzlãmbãda eye na, Mbãlom

ka dar mede kway nakã guram eye ka mãyako mãzlãmbãda eye dãrmak, hãrwi ada Mbãlom mã dze ha bo nakã a saway mãge mezeleme aye ada kã tãrakwa beke i mezeleme sa bay. ⁷ Hãrwi ndo nakã kã mãt aye na, gãdãr i mezeleme andaya faya sa bay. ⁸ Ahãl nakã Kãriste a mãt aye na, nãkway dãrmak ka mãtakwa. Kã ge andza niye na, ka dzalakwa ha nãkway tã nẽngeye ka ndzakweye mã sifa dãrmak. ⁹ Ka sãrakwa ha Yesu Kãriste kã lãtsew abãra ma mãdãhãr, ma mãtiye sa bay. Gãdãr i mãdãhãr andaya faya sa bay. ¹⁰ A mãt na, a mãt mã mezeleme i ndo hay, sik nãte ka ndãv. Anãke nẽngeye mãndza eye tã dãre na, nẽngeye mãndza eye hãrwi Mbãlom. ¹¹ Tã nãkurom na, andza niye dãrmak. Sãrum ha na, ka mãtum, gãdãr i mezeleme andaya fakuma sa bay. Anãke nãkurom mãndza eye i Mbãlom hãrwi nãkurom mãdzapa eye tã Yesu Kãriste.

¹² Kã ge andza niye na, ka tãtum mezeleme mã ge fakuma gãdãr sa bay. Wu neheye ñgwalak eye bay, a say a bor i bo kurom aye na, kã pumay bãzay bay. Sãrum ha na, bo ma ndziye bay, mã mãtiye. ¹³ Ka vãlumay ha bo kurom a mezeleme mã gakum wu nakã ñgwalak eye bay aye sa bay. Vãlumay ha bo kurom dũh na, a Mbãlom andza ndo neheye tã lãtsew abãra ma mãdãhãr aye. Vãlumay ha bo kurom peteh hãrwi ada mã ge kurom ha mãsler ka tsãved ñgwalak eye. ¹⁴ Andza niye, gãdãr i mezeleme andaya fakuma sa bay hãrwi ka pumay bãzay a bazlam i Musa mapala eye sa bay. Faya ka pumeye bãzay a ñgwalak i Mbãlom nakã a gakum aye hãrwi ada kã tãrum dedek eye hay kame ñgay.

Nãkway na, beke i way?

¹⁵ Agãla ndãray mã gwãdiye, nãmay faya nãmaa pay bãzay a bazlam mapala eye sa bay, nãmaa pay bãzay a ñgwalak i Mbãlom. Kã ge andza niye na, tsãved kway andaya ka mãge mezeleme sa dãw? A'ay, andaya kwa tsekweñ sa bay tebiye. ¹⁶ Na gwãd ka sãrum ha tadã ka vãlumay ha bo kurom a ndoweye, ka gwãdũm ka rãhumay ha gãr na, ka tãrum beke ñgay. Tadã gãdãr i mezeleme fakuma na, nãkurom ka tãrum beke i mezeleme faya ka vahumaw-eye mãmãte ka gãr kurom. Tadã dũh ka rãhumay ha gãr a Mbãlom na, ka tãrum

beke ngay hay ada ma तरीये कुरोम हा dedek eye hay kame ngay. ¹⁷Na gwad ahəl niye na, nəkurom beke i mezeleme bəda? Sisə a Mbəlom, anəke düh na, ka rəhumay ha gər a Mbəlom. Ka tənum bazlam neheye ta tətikakum aye. ¹⁸Mbəlom kə təma kurom ahaya abəra ma beke i mezeleme, ka tərūm beke i Mbəlom düh hərwi ada kâ pumay bəzay a tsəved ngwalak eye. ¹⁹Na tsikakum ka beke hay na, hərwi ada kâ tsənum lele hərwi wu neheye a wur bo aye ka slum faya mətsəne bay. Ahəl niye ka vəlawum ha bo kurom peteh ka mäge mənese, ka səkahawum ha mäge mezeleme hay wal wal haladzay. Andza nakə ka gawum ahəl niye aye na, anəke vəlumay ha bo kurom peteh a Mbəlom hərwi ada kâ gum wu nakə dedek eye. Andza niye mede kurom ma deyeye a gər a Mbəlom.

²⁰Ahəl nakə nəkurom beke i mezeleme aye na, wuray a gakum kutoŋ ka mäge wu nakə a say a Mbəlom aye bay. ²¹A həlay niye ka gawum wu neheye ngwalak eye bay a gakum horoy anəke aye na, wu nakə ka hutum mə dəma ma dzəniye kurom aye na, wu waray? Wu neheye düh na, ta diye ha ndo a mədaharj. ²²Anəke na, Mbəlom kə təma kurom ahaya abəra ma beke i mezeleme, ka tərūm beke i Mbəlom düh. Magogoy kurom nakə ka hutumeye na, məndze kurom ma तरीये tsədəŋna ada ka hutumeye sifa nakə ma ndəviye bay aye. ²³Tadə ndoweye kə ge mezeleme na, mezeleme ma diye ha a məməte hərwi magogoy i mezeleme na, məməte. Ane tuk na, Mbəlom neŋgeye ma vəliye sifa nakə ma ndəviye bay aye na, kəriye. Ma vəlakweye hərwi nəkway madzapa eye ta Bəy Maduwerj kway Yesu Kəriste.

7

Gədaŋ i bazlam mapala eye andaya fak-waya sa bay

¹Malamar ga hay, faya na tsikiye ka bazlam mapala eye. Na gwad nəkurom na, ka sərūm bazlam mapala eye bədaw? Ka sərūm ha bazlam mapala eye a ləvay gər a ndo na, ahəl nakə ndoweye tə dəre huya aye dəkdek tsa. ²Na dəkum ha ta ngwas nakə neŋgeye tə zal ngay aye. Ahəl nakə

zal ngay andaya tə dəre mba aye na, tsəved ngay andaya məgər ha zal ngay, məzle zal mekeleŋ eye bay, hərwi bazlam mapala eye a ge me. Tadə zal ngay kə mət na, tsəved ngay andaya mede a gay i ndo mekeleŋ eye tuk, maga me eye sa bay. ³Tadə zal ngay kə mət zuk bay, a gər ha, a ye a zal mekeleŋ na, kə ge madama. Ane tuk na, tadə zal ngay kə mət na, neŋgeye tsiy barbarra. Kwa tadə ki ye a zal mekeleŋ bəbay na, kə nas ha bazlam mapala eye bay, kə ge madama bay.

⁴Malamar ga hay, i kurom bəbay andza niye dərma. Bazlam mapala eye a ləva kurom sa bay, nəkurom kame ngay andza maməta eye hay, hərwi ahəl nakə Kəriste a mət aye na, ka mətum dərma. Andza niye, nəkurom na, i ngay, neŋgeye nakə Mbəlom a lətse ahaya abəra ma mədaharj aye. Nəkurom i ngay hay hərwi ada kâ gakwa wu ngwalak eye hay a neŋgeye. ⁵Andza magwedə, ahəl niye ka gawkwa wu neheye a yakway a gər aye mba na, bazlam mapala eye a gwadawakway: «Wu nakay na, mezeleme.» Kə dəkway ha mezeleme andza niye na, nəkway a sawakway mäge wu niye düh. Wu neheye ngwalak eye bay aye a yawa kway ha kame kame ada a yawa kway ha a məməte. ⁶Ahəl niye na, bazlam mapala eye a təra kway ha beke ngay hay, anəke na, nəkway kame ngay andza maməta eye hay. Mbəlom kə təma kway ahaya abəra mə həlay ngay. Anəke faya ka gakweye məsler i Mbəlom na, ta tsəved wedeye nakə Məsəfəre i Mbəlom a dəkway ha aye. Faya ka gakweye məsler ngay ta tsəved guram eye tə watsa mə bazlam mapala eye sa bay.

Bazlam mapala eye tə mezeleme

⁷Nakay na, a say məgwedə mey? Bazlam i Musa mapala eye na, wu nakə ngwalak eye bay aye daw? A'ay, andza niye bay. Tadə bazlam mapala eye andaya bay na, na səriye mezeleme bay. Tadə bazlam mapala eye mə gwad: «Kâ ge dəre ka wu i ndo bay*» na, na səriye mezeleme niye bay. ⁸Ane tuk na, ahəl nakə bazlam mapala eye a deŋ ha mäge dəre ka mezeleme nakay aye na, mezeleme a huta fagaya tsəved, na dazlay mäge dəre ka wu hay wal wal tebiye. Tadə bazlam mapala eye andaya bay na,

* 7:7 Madayaw abəra ma Ezipt 20.17; Bazlam mapala eye masulo eye 5.21.

mezeleme mamæta eye. ⁹ Ahël niye na sër bazlam mapala eye zuk bay na, ka dære ga na, neŋ mandza eye tæ dære. Ane tuk na, ahël nakæ na sër wu nakæ a say a bazlam mapala eye ndo mâ ge aye na, mezeleme a mbël, ¹⁰ ada ka dære i Mbëlom na, na mæt. Mbëlom a vël bazlam mapala eye na, hærwi ada mâ vëlatay sifa a ndo hay. Ane tuk na, neŋ na mæt na, neŋgeye a mæt ga ha. ¹¹ Ahël nakæ na tsæne bazlam mapala eye na, mezeleme a luta fagaya tsæved, a veŋ gër hærwi ada nâ ge mænese ada andza niye nâ mæt hærwi mezeleme a kæd ga.

¹² Andza niye bazlam mapala eye a yaw na, mæ hëlay i Mbëlom ada bazlam ŋgay hay tebiye na, tsædaŋŋa. Wu nakæ ŋgwalak eye bay aye na, andaya mæ dæma bay. ¹³ Yaw! Andza mægweðe na, wu ŋgwalak eye kæ kæd ga mædahaŋ eye daw? A'ay, maa kæd ga na, bazlam mapala eye bay. Maa kæd ga düh na, mezeleme. Mezeleme a gæs ga tæ wu nakay ŋgwalak eye a kæd ga ha mædahaŋ eye. Andza niye hærwi ta sër ha mezeleme na, mezeleme dedek. Mezeleme neŋgeye ŋgwalak eye bay na, ka zæba parakka hærwi bazlam mapala eye.

Lele ta lele bay eye salamay ma ndo

¹⁴ Ka sërakwa ha bazlam mapala eye a yaw abæra ka tæv i Mbëlom. Ane tuk na, neŋ na, ndo zezen tsa, na tæra andza beke i mezeleme. ¹⁵ Wu nakæ faya na giye na, na sër bay. Wu nakæ a seŋ mæge aye na, na ge bay, faya na giye düh na, wu nakæ a seŋ bay aye. ¹⁶ Azlakwa tadæ na wuda wu nakæ na giye aye bay na, faya ma diye ha na sër bazlam mapala eye neŋgeye ŋgwalak eye. ¹⁷ Mænese nakæ faya na giye na, maa ge na, neŋ bay. Maa ge na, mezeleme nakæ mæ neŋ aye. ¹⁸ Na sër ha wu ŋgwalak eye andaya mæ neŋ bay. Na tsik na, mæ bo ga nakæ a saway mæge mezeleme aye. A seŋ ta dedek mæge wu lele eye, ane tuk na, na sla faya mæge bay. ¹⁹ Wu ŋgwalak eye nakæ a seŋ mæge aye a seŋ na giye bay. Faya na giye düh na, wu ŋgwalak eye bay nakæ a seŋ mæge bay aye. ²⁰ Tadæ na ge wu nakæ a seŋ mæge bay aye na, andza mægweðe maa ge na, neŋ bay. Maa ge na, mezeleme nakæ mæ neŋ aye.

²¹ Andza niye, wu nakæ neŋ faya na tsæniye mæ bo ga aye na, andza nakay: A seŋ mæge ŋgwalak, ane tuk na, na sla faya mæge na, mænese dekddek. ²² Andza mægweðe

bazlam i Mbëlom mapala eye a yeŋ a gër ta dedek mæ dærev ga. ²³ Ane tuk na, na zæba faya na, gædaŋ mekeleŋ eye andaya mæ neŋ ada faya ma giye vëram tæ wu neheye ŋgwalak eye mæ neŋ aye. Wu nakay ŋgwalak eye bay aye na, a tæra ga ha beke i mezeleme. ²⁴ I ga na, dæretsætseh waray! Na mætiye, hærwi nakæ bo ga mezeleme aye. Mata buwa ga ahaya abæra ka tsæved nakay ma diye ga ha a mæmæte aye na, way? ²⁵ Mata buwa ga ahaya na, Mbëlom tæ hëlay i Bøy Maduweŋ kway Yesu Kæriste. Na gay sisce tæ dærev ga peteh.

Andza niye, ta mædzal gër ga na, faya na ræhay ha gër a bazlam i Mbëlom mapala eye. Ane tuk na, bo ga a say nâ pay bæzay düh na, a mezeleme.

8

Mændze ta gædaŋ i Mæsæfære Tsædaŋŋa eye

¹ Andza niye, ndo neheye madzapa eye tæ Yesu Kæriste aye na, Mbëlom ma gæsiye tay ha a sariya dæda bay. ² Andza niye hærwi gædaŋ i Mæsæfære Tsædaŋŋa eye nakæ a vël sifa dedek eye tæ hëlay i Yesu Kæriste kæ tæma ga ahaya abæra ma gædaŋ i mezeleme nakæ ma diye ga ha a mædahaŋ aye. ³ Bazlam i Musa mapala eye na, kæ sla faya mævæle sifa bay hærwi nækway ndo zezen, nækway bæle eye hay, ka slakwa faya maræhay ha gër a bazlam mapala eye bay. Ane tuk na, wu nakæ bazlam mapala eye a sla faya bay aye na, Mbëlom kæ ge na. A ge na, a slæraw wawa ŋgay ka mændzibæra ada a tæra ha andza ndo, a ndzækæt bo ta nækway ndo i mezeleme hay, hærwi ada mâ mæt hærwi mezeleme kway. Andza niye, Mbëlom a gæs na mezeleme nakæ ndo hay faya ta giye a sariya. ⁴ A ge andza niye na, hærwi ada kâ tærakwa ŋgwalak eye tebiye andza i bazlam mapala eye nakæ a gwad hæbe ka tærakweye aye. Niye na, ka gækweye tæ mede ka tsæved i Mæsæfære Tsædaŋŋa eye bæna ka tsæved nakæ a yay a gër a bo kway aye bay. ⁵ Ndo neheye faya ta giye andza niye na, a yay a gër a bo tay. Tæ dzala na, huya ka wu nakæ a yatay a gër aye. Ndo neheye faya ta ndziye andza nakæ Mæsæfære Tsædaŋŋa eye a tætikatay aye na, næteye faya ta dzaliye huya ka wu nakæ a yay a gër a Mæsæfære Tsædaŋŋa eye. ⁶ Ndo neheye faya ta dzaliye

huya ka wu nakə a yay a gər a bo tay aye na, tsəved eye niye ma diye tay ha a məməte. Ane tuk na, ndo neheye faya ta dzaliye huya ka wu nakə a yay a gər a Məsəfəre Tsədəŋŋa eye na, Mbəlom ma vəlateye sifa nakə ma ndəviye bay ka tor eye ada ta məndze zay. ⁷Hərwi niye, ndo neheye faya ta dzaliye huya ka wu nakə a yay a gər a bo tay aye na, nəteye tə nay dərə a Mbəlom. Faya ta giye wu nakə bazlam i Mbəlom mapala eye a tsik aye bay. Ta sliye faya kwa tsekweŋ marəhay ha gər bay. ⁸Ndo neheye faya ta giye wu nakə a yay a gər a bo tay aye huya na, ta sliye faya madayay a gər a Mbəlom bay.

⁹Nəkurom na, faya ka gumeye wu nakə a yay a gər a bo kurom aye bay. Nəkurom faya ka ndzumeye duh na, ka tsəved i Məsəfəre i Mbəlom, hərwi Məsəfəre i Mbəlom andaya mə nəkurom. Tadə ndoweye, Məsəfəre i Yesu Kəriste andaya mə neŋgeye bay na, neŋgeye ndo i Kəriste bay. ¹⁰Tadə Yesu Kəriste andaya mə nəkurom na, Məsəfəre ŋgay ma vəlakumeye sifa nakə ma ndəviye bay hərwi ka tərur ŋwalak eye hay ka dərə i Mbəlom. Andza niye, kwa bo kurom hay ta mətiye hərwi mezeleme. ¹¹Mbəlom, neŋgeye kə lətse ahaya Yesu Kəriste abəra ma mədahaŋ. Tadə Məsəfəre ŋgay andaya mə nəkurom na, ta dedek ma mbəla kurom ahaya abəra ma mədahaŋ dərmak. Ma giye wu niye na, ta Məsəfəre ŋgay nakay mə nəkurom aye.

¹²Kə ge andza niye na, malamar ga hay, gwedere andaya fakwaya. Slala i gwedere nakay na, məge məsler andza nakə a say a Məsəfəre Tsədəŋŋa eye, bəna məge wu nakə a say a bo kway aye bay. ¹³Tadə faya ka pumay bəzay a tsəved nakə a yakum a gər aye na, ta dedek ka mətumeye. Duh ka vəlumay ha bo a həlay i Məsəfəre Tsədəŋŋa eye hərwi ada mə mbatakum ha mezeleme nakə mə nəkurom aye na, ka ndzumeye ma sifa dedek eye. ¹⁴Ndo neheye tebiye Məsəfəre i Mbəlom faya ma lakiye tay ha aye na, nəteye wawa i Mbəlom hay. ¹⁵Məsəfəre niye Mbəlom a vəlakum aye na, neŋgeye ma təriye kurom ha beke hay bay, ka dzədzarumeye sa bay. Məsəfəre niye ma təriye kurom ha wawa i Mbəlom hay duh. Ada ta Məsəfəre niye na, ka wudakweye,

ka gwadakweye: «Abba! Bəba!» ¹⁶Məsəfəre Tsədəŋŋa eye, bo ŋgay eye faya ma tsikiye mə dərəv kway na, ta dedek nəkway wawa i Mbəlom hay. ¹⁷Kə ge nəkway wawa ŋgay hay na, ka hutakweye wu ŋwalak eye hay neheye a gwad ma vəlateye a ndo ŋgay hay aye dərmak. Mata hute na, nəkway tə Kəriste tadə ka sakwa dəretsətseh andza neŋgeye dərmak. Andza niye, nəkway ta neŋgeye ka ndzakweye ma təv i məzlaḅ ŋgay.

Məzlaḅ nakə kame aye

¹⁸Na sər ha na, dəretsətseh nakə faya ka sakweye a həlay nakay anaŋ aye na, neŋgeye andza wu tsekweŋ eye kəriye. Neŋgeye andza məzlaḅ nakə Mbəlom ma vəlakweye aye bay. ¹⁹Wu neheye tebiye Mbəlom a ge aye faya ta həbiye ndokndok. A satay haladzay məŋgatay a pat eye nakə Mbəlom ma bəziye ha wawa ŋgay hay mə dzaydzay aye. ²⁰Mbəlom ka təra tay ha wu neheye a ge aye wu kəriye. Wu neheye bo tay aye na, a satay andza niye bay. Mbəlom eye a say makəte tay ha. Ane tuk na, faya ma həbiye wu nakə ma giye bo aye huya. ²¹A sər ha na, pat mekeleŋ eye ma təmiye wu neheye a ge aye tebiye. Wu neheye ta təriye andza beke hay sa bay, ta ziye sa bay, ta hutiyə məzlaḅ andza Wawa i Mbəlom hay, ta ndziye barbarra. ²²Ka sərakwa ka mada-zlay hus anəke, wu neheye tebiye Mbəlom a ge aye na, faya ta siye dəretsətseh. A wur fataya andza ŋgwas nakə ma wiye wawa aye. ²³Faya ma siye dəretsətseh na, wu neheye dekdək bay. Nəkway dərmak, nəkway neheye Mbəlom a lah məvəlakway Məsəfəre ŋgay ada ma vəlakweye məzlaḅ sa aye na, faya ka sakweye dəretsətseh mə dərəv kway hay. Faya ka həbakweye ndokndok Mbəlom mə təra kway ha wawa ŋgay hay, andza məgwede mə mbəl kway ha abəra mə dəretsətseh. ²⁴Mbəlom kə təma kway ha. A təma kway ha na, ka dazlakway a məpe mədzal gər ka wu nakə ma vəlakweye kame aye. Tadə ndoweye kə dzala nəkway faya ka ŋgatakweye tə dərə kway wu neheye ka pakwa faya mədzal gər aye na, niye na, məpe faya mədzal gər sa bay bə wu neheye andaya mə həlay kway tsiy. Way nakə faya ma piye mədzal gər ka

* 8:20 zəba mə Madazlay i wu hay 3.17.

wu nakə kə huta tsiye aye? Ndaray andaya bay. ²⁵ Ane tuk na, faya ka ngatakway a wu nakə ka pakwa faya mædzal gər aye bay. Andza niye, ka sëmakway naha, ka hëbakweye ndokndok!

²⁶ Andza niye, Məsəfəre Tsədaŋŋa eye ma deyeweye ma dzəniye kway dərma, hərwi nəkway bəle eye hay ka tsəved i Mbəlom. Ka sərakwa maduwulay me a Mbəlom ta tsəved aye bay. Məsəfəre tə gər ngay eye faya ma dūwuleye me a Mbəlom a bəram kway, faya ma dūwuleye me a Mbəlom tə dərev ngay peteh andza faya ma siye dərətsətseh, a ze ha wu nakə mətsike tə bazlam aye. ²⁷ Mbəlom a sər wu nakə mə dərev i ndo hay aye. A sər wu nakə Məsəfəre ma tsətsahiye faya aye dərma hərwi Məsəfəre faya ma dūwulay me a bəram i ndo ngay hay ada wu neheye a yay a gər a Mbəlom aye nakə faya ma dūwuleye me aye.

²⁸ Ndo neheye ta wudə Mbəlom aye na, Mbəlom kə zalatay hərwi ada tə ge wu nakə a yay a gər aye. Ka sərakwa ha na, Mbəlom a ge məsər ta nəteye hərwi ada wu hay tebiye kə ndzatay a gər na, mə ge ngwalak eye. ²⁹ Ndo neheye Mbəlom a pala tay ha ahəl niye aye na, kə pə tay ha wal hərwi ada tə ndzakit bo andza wawa ngay Yesu, hərwi ada Wawa ngay Yesu mə təra malkwara mə waləŋ i wawa ngay neheye haladzay aye. ³⁰ A pə tay ha wal dekdək tsa bay, kə zalatay dərma hərwi ada tə təra ndo ngay hay. A zalatay dekdək tsa bay, ka təra ha ngwalak eye hay ka dərə ngay. Nengeye niye dekdək tsa bay, kə vələtay məzlađ dərma.

Mbəlom ma wudəye kway kame kame

³¹ Andza niye na, ka gwadakweye faya sa mey? Kə ge Mbəlom nengeye tə nəkway na, ndaray ma sliye fakwaya bay! ³² Mbəlom, nengeye kə təma ha wawa ngay dədəŋ eye bay. A sləra ahaya hərwi ada mə yaw mə mət hərwi kway tebiye. Mbəlom kə vələkway wawa niye tuk na, ka dzalum na, ma vələkweye wu hay tebiye bay dāw? Ta dedək, ma vələkweye siye i wu hay tebiye dərma. ³³ Way nakə ma sliye məmatay ha mənese a ndo neheye Mbəlom a pala tay ha, a pə tay ha wal aye na, way? Ndaray andaya bay. Mbəlom eye tə gər ngay ka təra kway ha ngwalak eye hay ka dərə ngay. ³⁴ Way

† 8:36 dəmes hay 44.23.

nakə ma sliye məgəse tay a sariya na, way? Ndaray andaya bay. Yesu Kəriste tə gər ngay eye kə mət hərwi kway, sa na, Mbəlom kə lətse ahaya abəra ma mədahaŋ, nengeye mandza eye tə həlay i mənday i Mbəlom. Nengeye, faya ma dūwuleye me a Mbəlom hərwi kway. ³⁵ Way nakə ma ngəniye kway ha ka bo abəra tə Kəriste hərwi ada mə wudəkway sa bay na, way? Dərətsətseh dāw, mædzal gər dāw, madzəgur me nakə ta dzəguriye fakwaya me tsukudū, may dāw, mətawak dāw, məkədə nakə ta kədiye kway mədahaŋ eye dāw? ³⁶ Andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye, a gwad:

«Hərwi yak Mbəlom, nakə faya ta pəliye tsəved məkədə may kwa a həlay waray aye.

Ka dərə i ndo hay nəmay na, andza təbaŋ neheye ta zlatay dāy aye.†»

³⁷ Duh nəmaa ngwasa ka dərətsətseh neheye tebiye ta gədaŋ i ndo nakə a wudə may aye. ³⁸ Na sər ha ta dedək wuray andaya nakə ma ngəniye kway ha tə nengeye hərwi ada mə wudə kway sa bay aye na, andaya bay. Kwa mədahaŋ, kwa sifa, kwa gawla i Mbəlom hay ada kwa wu neheye ta gədaŋ eye mə mbəlom aye, kwa wu neheye anəke aye, ada kwa wu neheye ta deyeweye kame aye, kwa ndo neheye ta gədaŋ eye ka məndzibəra aye, ³⁹ kwa gədaŋ neheye ka məgəmbəlom aye, kwa wu neheye ma bəđ aye, kwa wu neheye tebiye Mbəlom a ge aye na, ta sliye faya məngəne kway ha ka bo abəra ta Mbəlom hərwi ada mə wudə kway sa bay aye na, ta sliye faya bay. Ka sərakwa ha niye na, hərwi Bəy Maduwerŋ Yesu Kəriste.

9

Yahuda hay

¹ Wu nakə na tsikiye aye na, dedək, hərwi neŋ i Yesu Kəriste, na rawiye me bay. Məsəfəre Tsədaŋŋa eye faya ma dənəye ha bazlam ga na, dedək ada mædzal gər ga bəbay andza niye. ² Mevel a wur fəgaya haladzay, faya ma gənəye dərətsətseh huya, ³ hərwi gwala ga Yahuda hay. Nəteye na, malamar ga hay. Tadə tsəved andaya na, Mbəlom mə vələŋ mezeleme ada mə mbəl tay ha dūh. A seŋ na, mə vələŋ mezeleme, mə ngəna ga ha ka bo abəra tə Yesu Kəriste

hərwi madzəne tay. ⁴Nəteye İsrayel hay, Mbəlom a pala tay hərwi ada tã tãra wawa ŋgay hay. Ka bəzətay ha məzlaḅ ŋgay. Kə bar dzam ta nəteye, kə vələtay bazlam mapala eye, kə datay ha tsəved i mädəslay ha gər, kə tsikatay wu nakə ma giye hərwi tay aye. ⁵Nəteye ti yaw ma hulfe i Abraham ta wawa ŋgay hay. Kəriste dərmaḅ ahəl nakə a tãra ndo aye na, nənḡeye slala tay. Kəriste nənḡeye Mbəlom, a ləva wu tebiye. Zambadakway ka tor eye! Mā ge bo andza niye.*

⁶Na gwad na, wu nakə Mbəlom a gwad ma giye hərwi ndo neheye ka tãra kəriye na, na tsik bay. Wu nakə a tsik aye na, kə ge bo. Ane tuk na, siye i ndo i İsrayel hay nəteye ndo i Mbəlom hay bay. ⁷Wawa i Abraham hay na, haladzay, ane tuk na, nəteye tebiye wawa ŋgay hay dedek eye andza nakə a Mbəlom a tsik aye bay. Mbəlom a gwad ay a Abraham ahəl niye: «Hulfe yak dedek eye ma deyeweye na, ma hulfe i wawa yak Izak.†» ⁸Andza məgwədə: Wawa i Abraham hay ta tãra wawa i Mbəlom hay hərwi bəba tətə tay bay. Ta tãra wawa i Mbəlom hay hərwi wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye aye dekdək. ⁹Wu nakə Mbəlom a gwad ma vəleye aye na: «Aza həlay eye nakə na pa aye kə sla, na diye naha na, Sara kə wa wawa. Ma wiye wawa hasləka eye.‡»

¹⁰Nənḡeye niye dekdək bay. Rebeka andaya dərmaḅ. Nənḡeye ŋgwas i bəba tətə kway Izak. Kə wa mawsa hay. ¹¹⁻¹²Mbəlom a gwad ay: «Wawa bagwar eye ma geye məsler a malamar ŋgay wawa eye.» Ahəl nakə Mbəlom a tsik andza niye na, ta ge ŋgwalak bay, ta ge mənese bay. Rebeka kə wa tay zuk bay. Mbəlom a ge andza niye hərwi mädə ha, a gawa wu na, andza nakə a say aye. Ma zliye ndo ŋgay mə walaŋ i ndo hay na, ma zliye hərwi məsler tay ŋgwalak eye bay. ¹³Andza nakə mawatsa eye mə Dərəwel i Mbəlom, Mbəlom a gwad: «Na wudə Zakob, ane tuk na, na kal ha Ezayu.*»

¹⁴Niye na, andza məgwədə: Mbəlom a ge wu hay ta tsəved eye bay daw? A'ay, andza niye bay. ¹⁵A gwad ay a Musa ahəl niye:

«Na geye ŋgwalak a ndo nakə a seŋ məḡay ŋgwalak aye.

Na sakay naha a ndo nakə a geŋ mə bo aye.†»

¹⁶Mbəlom a zla ndo na, a zla na hərwi nakə a say məḡay ŋgwalak aye dekdək bəna hərwi nakə a say a ndoweye kəḡəbay hərwi məsler ŋgay bay. ¹⁷Mbəlom kə tsikay a Fara-won dərmaḅ ada mawatsa eye mə Dərəwel ŋgay, a gwad: «Na tãra kar ha bəy na, hərwi ada ahəl nakə ka rəhəŋ ha gər bay aye na, na bəziye ha gədaŋ ga a ndo hay tebiye ka nəkar ada məzleŋ ga mädə da a zləm kwa ka waray ka mändzibara.‡» ¹⁸Andza niye Mbəlom na, ma giye ŋgwalak a ndo nakə a say aye. Ma kulay ha dərəv a ndo nakə a say aye.

Mbəlom na, andza ndo mənḡere gərwa

¹⁹Agəla ndəray ma gwadiye: «Tadə kə ge andza niye na, Mbəlom faya ma matay ha mənḡok a ndo hay na, hərwi mey? Nəteye faya ta giye na, wu nakə bo ŋgay eye a pa hərwi tay aye.» ²⁰Nəkar ndo zezeŋ kəriyel! Nəkar nakə faya ka tsətsahiye andza niye, ka may ha mənḡok a Mbəlom andza niye na, nəkar eye na, way? Sənḡəle i dodo ma sliye faya məgwad ay a ndo nakə a ŋgar na aye: «Ka ŋgar ga andza niye hərwi mey?» na, ma tsikiye tətə daw? ²¹Ndo nakə a ŋgar sənḡəle na, gədaŋ ŋgay andaya məḡe wu nakə a say aye ta dodo. Ma sliye faya mənḡəna ha dodo sulo, ma zliye nənḡed, ma ŋgariye ha sənḡəle nakə ta giye ha məsler na, pat i maḡurlom aye. Nənḡed na, ma ŋgariye ha sənḡəle nakə ta giye ha məsler pat pat aye.

²²Ayaw, tadə kə say a Mbəlom məḡe andza ndo mənḡere gərwa na me yak andaya mə dəma daw? A say na, ndo hay tã sər ha nənḡeye ta mevel eye ada nənḡeye gədaŋ eye. Hərwi niye, ma zliye ŋgatay hərwi ndo neheye nənḡeye ta mevel eye fataya neheye həbə dā mädze tay ha abəra mə dəma aye. ²³Mbəlom a ge andza niye na, hərwi ada ndo hay tã sər ha nənḡeye məzlaḅ eye haladzay ada ma ŋgəniye məzlaḅ ŋgay niye a nəteye, a say məgatay ŋgwalak. Ba kə ləva ha bo kurre hərwi ada tã huta məzlaḅ ŋgay.

* 9:5 bəba tətə niye hay na, Abraham, Izak, Zakob ada wawa tay hay. † 9:7 Madazlay i wu hay 21.12. ‡ 9:9 zəba mə Madazlay i wu hay 18.10-14. § 9:11-12 zəba mə Madazlay i wu hay 25.23. * 9:13 Malasi 1.2-3. † 9:15 Madayaw abəra ma Ezipt 33.19. ‡ 9:17 Madayaw abəra ma Ezipt 9.16.

²⁴Nəkway tebiye ndo neheye Mbəlom a pala matəre kway ha i ɲgay aye. A pala na, Yahuda hay dekdek tsa bay. A pala nəteye ta siye i ndo hay dərmak. ²⁵Andza nakə Mbəlom a tsik mə derewel i Oze nakə a watsa, a gwad:

«Ndo neheye ahəl niye ndo ga hay bay aye na,
na gwadateye: Nəkurom ndo ga hay,
Slala nakə ahəl niye na wuda bay aye,
na gwadateye: Na wuda kar.»

²⁶Ada

«Ma tən nakə tə gwadatay a ndo hay:
“Nəkurom ndo ga hay bay”,

ta zalateye Wawa i Mbəlom nakə ta sifa aye.[§]»

²⁷Ezay ndo mədə ha bazlam i Mbəlom kə tsik ka gər tay dərmak, kə tsik ta magala, a gwad:

«Tadə Israyel hay kwa ta ge haladzay andza hewiyen ka me i bəlay na,
sərum ha ndo neheye Mbəlom ma təmiye tay ha aye na, nəteye haladzay bay.

²⁸Bəy Maduweŋ Mbəlom ma giye mahonok bay,
ma deyeweye ka məndzibəra ma giye wu nakə a tsik aye.*»

²⁹Andza Ezay nakay eye ɓa kə tsik faya, a gwad:

«Tadə Bəy Maduweŋ Mbəlom Gədaŋ eye,
mā gər ha siye i gwala kway hay bay na,
ka dzakweye andza ndo i Sodom hay ta Gomora hay.†»

Yahuda hay tə sər tsəved dedek eye bay

³⁰Andza məgwede mey? Andza məgwede na, ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye na, nəteye ta pəla tsəved matəre ɲgwalak eye ka dərə i Mbəlom bay, ane tuk na, ta dəd ka tsəved. Andza niye hərwi ta dzala ha ka nengeye. ³¹Ane tuk na, Yahuda hay nəteye ta pəla bazlam i Musa mapala eye məpay bəzay hərwi ada tā təra ɲgwalak eye hay ka dərə i Mbəlom andza niye, ane tuk na, ta dəd ka tsəved. ³²Tə dəd ka tsəved na, hərwi mey? Hərwi tə dzala na, ta təriye ɲgwalak eye hay ka dərə i Mbəlom tə wu nakə bo tay eye tə gawa aye

ada tə dzala ha ka Mbəlom bay. Hərwi niye ta kərəh Yesu nengeye nakə andza kwar nakə ndo hay ta ndəfiye faya sik ta dədiye, ³³tə tsik faya mə Dərewel i Mbəlom aye. Mə dərəwel niye na, Mbəlom a gwad:

«Zəbum! Na piye kwar a wuzlahgəma i Zerozelem.

Ndo hay ta ndəfiye faya sik.

Hotokom nakə ndo hay ta dədiye hərwi ɲgay aye.

Ane tuk na, ndo nakə kə pa faya mədzal gər ɲgay aye na,

wuray ma dzəmiye na dāda sa bay.‡»

10

¹Malamar ga hay, a seŋ tə dərəv ga peteh, ndo ga hay tā yaw hərwi ada Mbəlom māməbəl tay ha. Hərwi niye neŋ faya na dūwuleye me a Mbəlom haladzay. ²Na sər ha ta dedək a satay məpay bəzay a Mbəlom peteh. Ane tuk na, tsəved nakə dedek eye məpay bəzay a Mbəlom aye na, tə sər bay.

³Tsəved nakə Mbəlom ma təriye ha ndo ɲgwalak eye kame ɲgay aye na, tə sər bay. Ta pəla tsəved tay wal. Andza niye, tsəved nakə Mbəlom ma təriye tay ha ndo hay ɲgwalak eye kame ɲgay aye na, a satay bay.

⁴Na tsik andza niye na, hərwi ahəl nakə Kəriste a yaw aye na, ka ndəv ha bazlam mapala eye tebiye. A ge andza niye na, hərwi ada kwa way kə dzala ha ka nengeye na nəteye na, Mbəlom ma təriye tay ha ɲgwalak eye hay kame ɲgay.

Mbəlom ma təmiye tay ha ndo neheye tə dzala ha ka nengeye aye

⁵Musa tə gər ɲgay kə watsa ka tsəved i məpay bəzay a bazlam mapala eye, ta tsəved eye nakay ndo ma təriye ɲgwalak eye kame i Mbəlom. A watsa, a gwad: «Ndo nakə kə pay bəzay tebiye a bazlam mapala eye na, ma hutiyə sifa dedek eye tə nengeye.*» ⁶Tsəved nakə ndo hay ta təra ɲgwalak eye hay kame i Mbəlom hərwi nakə tə dzala ha ka nengeye aye na, wal. Mawatsa eye mə Dərewel i Mbəlom, a gwad ka tsəved eye niye: «Ka tsətsah mə dərəv: “Mata tsele a mbəlom way?” bay.†» Andza məgwede: Mata tsele məzalay naha a Yesu Kəriste hərwi ada māməbzlaw na, way?

§ 9:26 Oze 2.1-3; 2.25. * 9:28 Ezay 10.22-23. † 9:29 Madazlay i wu hay 19.23-28. ‡ 9:33 Ezay 28.6. * 10:5

Levitik 18.5. † 10:6 Bazlam mapala eye masulo eye 30.12.

⁷ «Kâ tsik mə dərev yak: “Mata mbəzle a təv i mədahaŋ hay ka dala way?” sa bay.‡» Andza məgwede: Mata zalayaw a Yesu Kəriste hərwi ada mâ yaw na, way? ʔa kə lətsew abəra ma mədahaŋ tsiy. ⁸Derewel i Mbəlom a gwaď dūh na: «Bazlam i Mbəlom neŋgeye bəse tə nəkar, neŋgeye dəreŋ bay, neŋgeye mə bazlam yak, neŋgeye mə dərev yak.‡» Bazlam eye neŋgeye nəte nakə faya nəmay nəmaa dātay ha a ndo hay aye, nəmay faya nəmaa gwaďiye: «Dzalum ha ka Mbəlom.» ⁹Tadə ka tsik tə bazlam yak «Yesu Kəriste na, Bəy Maduweŋ» ada ka təma a dərev yak Mbəlom kə lətse ahaya abəra ma mədahaŋ na, Mbəlom ma təmiye kar ha. ¹⁰Tadə ka dzalakwa ha ka Yesu tə dərev kway na, ka tərakweye ŋgwalak eye hay kame i Mbəlom. Tadə ka gwadakwa tə bazlam kway Yesu Kəriste Bəy Maduweŋ na, Mbəlom ma təmiye kway ha. ¹¹Andza tə watsa mə ʔerewel i Mbəlom na, tə gwaď: «Ndo nakə kə pa faya mədzal gər ŋgay aye na, wuray ma dzəmiye na daďa sa bay.*» ¹²Mbəlom a tsikatay wu niye a nəteye tebiye. Wuray ka ŋgana tay ha ka bo abəra Yahuda hay ta ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye bay. Bəy Maduweŋ neŋgeye Bəy Maduweŋ i ndo hay tebiye. Faya ma giye ŋgwalak a ndo neheye faya ta dūwuleye me aye tebiye. ¹³Andza mawatsa eye mə ʔerewel i Mbəlom na, tə gwaď: «Kwa way ka dūwulay me a Bəy Maduweŋ mâ təma ha na, Bəy Maduweŋ ma təmiye ha.†»

¹⁴Ane tuk na, ta dzala ha ka neŋgeye bay tuk na, ta dūwulay me na, kəkay? Ta tsəne labara ŋgay bay tuk na, ta dzaliye ha ka neŋgeye na, kəkay? Ndəray kə tsikatay bazlam ŋgay bay tuk na, ta tsəniye labara ŋgay na, kəkay? ¹⁵Ada tə slər ndo i maslaŋ hay bay tuk na, ndo i maslaŋ hay ta diye ta tsikatəye na, kəkay? Andza mawatsa eye mə ʔerewel i Mbəlom na, a gwaď: «Zəbum ma kəkay nakə ndo hay faya ta ŋgwasiye ta ndo neheye ti yaw məde ha Labara ŋgwalak eye.‡»

¹⁶Ane tuk na, maa təma Labara ŋgwalak eye na, ndo hay tsekweŋ tsa. Ezay

ndo məde ha bazlam i Mbəlom a gwaď: «Bəy Maduweŋ, maa təma bazlam yak nakə nəmaa da ha aye na, way? Ndo hay haladzay bay.‡» ¹⁷Andza niye, ndoweye kə dzala ha na, kə tsəne təday. Ndoweye kə tsəne labara i Yesu Kəriste na, andza məgwede ndəray kə tsikay təday.

¹⁸Kə ge andza niye na, na tsətsahiye: Ta dedek ndo i Israyel hay ta tsəne labara nakay bədaw? Ta tsəne. Andza mawatsa eye mə ʔerewel i Mbəlom, a gwaď: «Ta tsəne bazlam tay ka mändzibəra tebiye, ada bazlam tay kə ndisl ka kokway i mändzibəra?*

¹⁹Na tsətsahiye sa: Ta dedek ndo i Israyel hay ta sər ha bədaw? A satay məsəre ha bay. Maa tsik ahəl niye təday na, Musa, a gwaď: «Mbəlom a gwaď: Nəkurom Israyel hay, na təriye kurom ha kâ gum dəre ka slala nakə kəriye a daď dala bay aye.

Ka guməye mevel, hərwi slala i ndo neheye tə sər wuray bay aye.†»

²⁰Ma dəba eye, Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom kə tsik parakka, a gwaď, Mbəlom a gwaď:

«Ndo neheye ta pəlawə ga bay aye, ta huta ga.

Na da tay ha bo a ndo neheye, ta tsətsahawa ga bay aye.‡»

²¹Ka gər i Israyel hay na, Mbəlom a gwaď: «Na bəza ha həlay ga.

Hwapat neŋ faya na gateye wiyaw a ndo ga hay hərwi ada tā yaw.

Ane tuk na, ta rəheŋ ha gər bay, ta kərəh ga.‡»

11

Mbəlom ma gəriye tay ha Yahuda hay bay

¹Yaw, faya na tsikakuməye: Kə ge andza niye na, andza məgwede Mbəlom kə kal tay ha ndo ŋgay hay daŋ? A’ay, kə kal tay ha bay. Neŋ tə gər ga, neŋ ndo i Israyel, na yaw abəra ma hulfe i Bendzameŋ. Neŋ slala i Abraham. ²Mbəlom kə gər tay ha ndo ŋgay hay bay tebiye. A pala tay ha

‡ 10:7 Bazlam mapala eye masulo eye 30.14. § 10:8 Bazlam mapala eye masulo eye 30.14. * 10:11 Ezay 28.16.

† 10:13 Zowel 3.5. ‡ 10:15 Ezay 52.7. § 10:16 Ezay 53.1. * 10:18 Dəmes hay 19.5. † 10:19 Bazlam mapala eye masulo eye 32.21. ‡ 10:20 Ezay 65.1. § 10:21 Ezay 65.2.

na, zla anəke bay hərwi ada tã tãra ndo nggay hay. Ka sərũm wu nakã tã watsa ka Eliya ndo mãde ha bazlam i Mbəlom mã Derewel i Mbəlom aye bədaw? Eliya faya ma wudiye ka Israyel hay kame i Mbəlom. A gwad: ³ «Bəy Maduwerj, ndo neheye na, ta kədf ndo mãde ha bazlam yak hay, ta mbəzl ha təv məvələka wu hay. Maa zəkaw na, nejj nətə nggerj ada a satay məkəde ga dərma^k.» ⁴ Mbəlom, neŋgeye a mbəday faya na, kəkay? A gwaday: «A'ay, nəkar mehiyekem bay. Na ləva ha bo ta ndo hay gwezem tasala neheye ta peŋeye bəzay aye. Ta rəhay ha gər a kule i Ba'al təbey.[†]»

⁵ Kwa ahəl kway nakã anəke aye na, andza niye dərma^k. Mbəlom a pala mã walaŋ i Israyel hay siye i nggal tsa. A pala tay na, hərwi a gatay ngwalak a ndo hay. ⁶ Kə ge Mbəlom a gatay ngwalak hərwi məpele tay ha na, andza məgwede a pala tay ha hərwi məsler tay nakã tã ge aye bay. Kə ge Mbəlom a palawa ndo hay hərwi məsler tay na, ngwalak nggay ka tãra ngwalak sa bay.

⁷ Niye andza məgwede na, Israyel hay ta huta wu nakã faya ta pəliye bay. Mə walaŋ tay na, ndo ma nggal eye nakã Mbəlom a pala tay aye, nətəye na, ta huta na. Siye hay na, Mbəlom kə kula tay ha gər tay təŋgwa təŋgwa. ⁸ Andza nakã mawatsa eye mã Derewel i Mbəlom aye na, a gwad:

«Mbəlom ka tãra tay hay ada tã sər wuray bay.

Ka dərəzlatay ka dərə,

kə dəkataj na zləm hus ka bəgom ta ndziye andza niye.[‡]»

⁹ Davit dərma^k a gwad:

«Wu mənday tay nakã ta ndiye mã gəs tay andza bəlay nakã a mbəzl wu aye,

tã dədf a dəma,

Mbəlom mã satay dərətsətseh.

¹⁰ Tã ge guluf,

ada tã nggatay a dərə sa bay!

Tã huta dərətsətseh huya

hərwi ada dərəv mã ye fataya abəra![§]»

¹¹ Yaw! Na tsətsahiye sa: Ahəl nakã matədəkwerj a ndzatay a Yahuda hay aye na, ta dədf mambəŋ dāw? A'ay, ta dədf

mambəŋ bay! Ane tuk na, Mbəlom a mbəl tay ha slala mekeleŋ eye hay na, hərwi nakã nətəye tã ge mezeleme aye. Mbəlom a ge andza niye na, hərwi ada Yahuda hay tã ge sələk ka siye i slala mekeleŋ eye hay ada tã pəla tsəved hərwi gər tay. ¹² Ahəl nakã Israyel hay tã ge mezeleme aye na, Mbəlom a gatay ngwalak a siye i ndo hay ka məndzibəra. Ndo siye hay ta huta nggama haladzay mə həlay i Mbəlom hərwi Yahuda hay nətəye mətawak eye hay ka tsəved i Mbəlom. Kə ge Mbəlom a ge ngwalak a siye i slala mekeleŋ eye hay a həlay nakã Yahuda hay ta kərah marəhay ha gər a Mbəlom aye na, ahəl nakã aza Yahuda hay tebiye ta maweye ka təv nggay aye ta dedək ma piye fataya nggama, ma ziye.

Bazlam nakã Pol a tsikatay a ndo neheye Yahuda hay bay aye

¹³ Na tsikiye anəke na, a nəkurom neheye Yahuda hay bay aye. Nejj na, ndo i maslaŋ i Yesu. A sləra ga ahaya na, a nəkurom neheye Yahuda hay bay aye. Yaw, hərwi niye nejj faya na nggalakiye ha ta məsler nakã a vələŋ aye. ¹⁴ A seŋ tadə ma giye bo na, gwala ga hay tã zəba faya andza niye, siye hay mã walaŋ tay tã ge sələk ka ndo neheye Yahuda hay bay aye, tã yaw hərwi ada Mbəlom mã təma tay ha ta məsler ga dərma^k. ¹⁵ Ahəl nakã Mbəlom a gər tay ha Yahuda hay aye na, kə ma ha ka bo ndo i məndzibəra hay tã neŋgeye. Kə ge andza niye na, ahəl nakã aza Mbəlom ma ma tay ahaya Yahuda hay ka təv nggay sa aye na, wu eye ma giye na, kəkay? Niye ma vəliye sifa a ndo neheye ta mət aye.

¹⁶ Tadə tã dəs peŋ, tã vələy a Mbəlom na, andza məgwede peŋ eye tebiye i nggay dərma^k.^{*} Tadə zləlay i dərizl i gərdaf i nggay na, hawal eye hay i nggay dərma^k. ¹⁷ Israyel na, andza dərizl i gərdaf i tetədoez nakã Mbəlom a dəs faya abəra hawal eye hay aye.

A dəs tay faya abəra na, a tapa[†] faya nəkar nakã Yahuda bay aye. Andza hawal i dərizl i gərdaf i kəsaf. Anəke faya ka nggasliye ha bo ta məsə yam eye nakã a tsalaw ma zləlay

* 11:3 1 Bəy hay 19.10, 14. † 11:4 1 Bəy hay 19.18. ‡ 11:8 Bazlam mapala eye masulo eye 29.3; Ezay 6.10. § 11:10 Dəmes hay 69.23-24. * 11:16 Məpesle 15.19-21. † 11:17 Tã bazlam i Sara «greffer» na, mətəpe hawal i dərizl i gərdaf mekeleŋ eye ka dərizl i gərdaf neŋged. Dərizl nakã tã tapa faya hawal i dərizl i gərdaf neŋged aye ma wiye hohway ngwalak eye.

i dərizl i gərdaf i tetədəcəz aye. ¹⁸Kə ge andza niye na, kâ kəts tay ha bay. Ka dəsulumay ha gər a bo kurom na, hərwi mey? Nəkurom na, hawal hay tsa. Gədaŋ i hawal hay a yaw na, abəra ma zləlay, bəna gədaŋ i zləlay a yaw abəra ma hawal hay bay.

¹⁹ Agəla nəkar ka gwadiye: «Ayaw, Mbəlom kə dəs siye i hawal hay hərwi ada mâ tapa ga a dəma.» ²⁰ Ka tsik na, dedək. Mbəlom a dəs tay ha na, hərwi nakə ta dzala ka neŋgeye bay aye. I yak na, hərwi nakə nəkar ka dzala ha ka neŋgeye nakə a vəlaka təv niye aye. Kâ ge ha zlapay bay, dzədzaray düh a Mbəlom. ²¹ Tadə Mbəlom ka həhar tay ha Yahuda hay kwa nəteye andza hawal dedək eye bəbay, ka dzala mə gər yak na, ma həhariye kar nəkar nakə a tapa kar mətepe mətepe aye bay na, hərwi mey?

²² Tsəne! Mbəlom neŋgeye ŋgwalak eye ada neŋgeye mevel eye dərma. A ge mevel ka ndo neheye tə daf abəra ka tsəved aye. Ane tuk na, nəkar na, ma giye ŋgwalak tadə huya faya ka pay bəzay hərwi nakə a gaka ŋgwalak aye dəkdek. Tadə ka gum andza niye bay na, ma dəsiye kar dərma.

²³ Yahuda hay na, tadə ta ma ka tsəved, ta yaw ta dzala ha na, Mbəlom ma miye tay ha, ma tapiye tay ha. Faya na tsikakumeye ta dedək, gədaŋ ŋgay andaya məme tay ha. ²⁴ Nəkurom neheye Yahuda hay bay aye na, nəkurom hawal i dərizl i gərdaf i kəsaf hay neheye tə dəs tay ha abəra ka təv tay aye ada ti ye kurom ha mətepe ka dərizl i gərdaf ŋgwalak eye i guvah nakə a ndzawa ka təv tay bay aye. Tadə Mbəlom kə sla faya məge wu mawura bo eye andza niye na, ka dzalum na, ma miye tay ha Yahuda hay a təv tay nakə ahəl niye aye bay kəkay? Nəteye neheye hawal dedək eye hay aye.

Yahuda hay ta maweye ka tsəved i Mbəlom

²⁵ Andza niye, malamar ga hay, a serj na, sərüm ha bazlam nakay bagwar eye nakə Mbəlom a da ha parakka, hərwi ada kâ dzalumay a gər kurom nəkurom ka tsahum bay. Siye hay mə walaŋ i İsrayel hay ta kula ha gər tay ka Mbəlom. Ayaw! Andza niye, ane tuk na, ta ndziye huya andza niye bay. Ndo neheye Yahuda hay bay aye Mbəlom

a pala tay ha aye tâ dzala ha təday ada ndo i İsrayel hay ta dzaliye ha. ²⁶ A həlay niye na, ndo i İsrayel hay tebiye ta təmiye, andza nakə mawatsa eye mə Dərewel aye na, Mbəlom a gwad:

«Ndo nakə ma təmiye tay ha ndo hay aye na,
ma deyeweye abəra ma gəma i Ze-rozelem.

Ma mbatiye ha mezeleme i gwal i Zakob.

²⁷ Nakay na, dzam nakə na bəriye ta nəteye a həlay niye na pəsətay ha mezeleme tay aye.‡»

²⁸ Yahuda hay ta kərəh Labara ŋgwalak eye, ta təra ndo məne dəre i Mbəlom. Andza niye hərwi ada Mbəlom mâ mbəl kurom ha, nəkurom neheye Yahuda hay bay aye. Ane tuk na, Mbəlom a pala tay ha na, hərwi tâ təra i ŋgay ada a wudə tay ha hərwi bə kə tsikatay a bəba tətə tay hay andza niye. ²⁹ Mbəlom kə zla ndoweye na, ada kə pa faya ŋgama na, ma mbədəye həlay a mədzal gər ŋgay bay. ³⁰ Nəkurom neheye Yahuda hay bay aye, ahəl niye na, nəkurom ka rəhumay ha gər a Mbəlom bay. Ane tuk na, anəke na, ka gumay mə bo a Mbəlom, hərwi Yahuda hay ta rəhay ha gər bay. ³¹ I tay na, andza niye dərma. A həlay nakay anaŋ eye, ta rəhay ha gər a Mbəlom bay ada ma gateye ŋgwalak düh. Ane tuk na, andza niye hərwi ada nəteye dərma tâ mbədə gər ka təv i Mbəlom ada tâ gay mə bo a Mbəlom. ³² Andza niye, Mbəlom kə gər ha kwa way tebiye hərwi ada tâ rəhay ha gər bay. A ge andza niye na, hərwi ada nəteye tâ gay mə bo tebiye.

Zambadəkway a Mbəlom

³³ Ayaw! Mbəlom na, zlele eye mə wu hay tebiye! Metsehe ŋgay a ze kwa mey tebiye, a sər wu hay tebiye. Wu nakə a dzala mə dərev ŋgay aye na, a say məgwədə mey na, ndəray ma sliye məme ahaya abəra mə dəma bay, ndəray ma sliye məsəre wu nakə faya ma giye bay. Andza nakə mawatsa eye mə Dərewel i Mbəlom aye, a gwad:

³⁴ «Wu nakə Mbəlom a dzala aye na, maa sər na, way?

Maa dəy ha wu ka həlay a Mbəlom na, way?§»

³⁵ «Maa vəlay wu a Mbəlom nəte

hərwi ada Mbəlom ma vəleye a dəma
na, way?*

³⁶Ndəray andaya bay hərwi maa ge wu hay
tebiye na, Mbəlom.

Nerjeyə a tsəpa wu hay tebiye ada wu hay
tebiye andaya na,

hərwi ada tã tãra i ngay.

Zambadəkway ka tor eye. Mã tãra andza
niye!

12

Mede i ndo məgay məsler a Mbəlom

¹Malamar ga hay, na dəkum ha hadzəgay
nakə Mbəlom a gakway ngwalak aye. Hərwi
niye, faya na gakumeye ambəh: Vəlumay
ha bo kurom peteh a Mbəlom andza vo'ar
nakə tã kədəway a Mbəlom aye ada ka
dayumeye a gər. Ane tuk na, nəkurom ka
ndzumeye tã dərə. Nakay na, wu nakə a ye
ka bo madəslay naha gər a Mbəlom aye. ²Kã
pumay bəzay a ndo i mändzibəra hay bay.
Mbəlom mã vəlakum mädzal gər wedeye
hərwi ada mã mbədə ha dərəv kurom. Tadə
ka gum andza niye na, ka sərumeje:
Ka sərumeje wu nakə ngwalak eye, wu nakə
a yay a gər aye, ada wu nakə a ye ka bo aye.

³Mbəlom kə gerj ngwalak ngay kəriye,
ka pa ga a məsler ngay. Hərwi niye nerj
faya na gwadəkumeye a nəkurom tebiye:
Kã dəsłumay ha gər a bo kurom bay, sərüm
ha düh nəkurom ta dedək na, kəkay. Zəbum
ka gədarj neheje Mbəlom a vəlakum aye,
hərwi ada kwa way mã gay sariya a gər ngay
ta tsaved eye.

⁴Kwa way bo ngay na, nəte, ane tuk
na, vərezl hay faya wal wal haladzay ada
vərezl eye niye hay kwa way ta məsler
ngay wal. ⁵Nəkway neheje madzapa eye tã
Yesu Kəriste aye na, andza niye. Nəkway
haladzay, ane tuk na, nəkway madzapa
eye nəte andza bo nəte. Nəkway tebiye
madzapa eye ka bo i ndo nəte andza bo nəte
andza vərezl neheje mazəv eye ka bo i ndo
aye.

⁶Mbəlom kə vəlakway gədarj wal wal,
andza nakə a say məvəlakway aye. Kə ge
andza niye na, kwa way mã ge məsler ta
gədarj nakə Mbəlom a vəlay aye. Tadə
Mbəlom a vəlaka gədarj mädə ha bazlam
ngay na, dã ha andza nakə ka sər Mbəlom
a vəlaka gədarj aye. ⁷Tadə Mbəlom a vəlaka

gədarj ka madzəne ndo hay na, dzəna andza
nakə a ye ka bo aye. Tadə Mbəlom a vəlaka
gədarj ka matətikatay wu a ndo hay na,
tətikatay. ⁸Tadə Mbəlom a vəlaka gədarj
məmatay naha dərəv a ndo hay na, matay
naha dərəv. Tadə Mbəlom a vəlaka gədarj
ka vəlatay wu a mətəwak hay na, vəlatay
tã dərəv yak peteh. Tadə Mbəlom a vəlaka
gədarj ka mändzatay kame a ndo hay na,
ge na məsler eye tã dərəv yak peteh. Tadə
Mbəlom a vəlaka gədarj məgatay ngwalak a
ndo hay na, gatay ta məngwese.

⁹Wudum ndo hay tã dərəv kurom peteh,
ka wudum tay ha tã bazlam dəkdek tsa bay.
Numay dərə a wu nakə ngwalak eye bay aye.
Wudum wu nakə ngwalak eye. ¹⁰Wudum
bo mə walarj kurom nəte nəte, andza nakə
malamar hay ta wudã bo mə walarj tay aye.
Rəhumay ha gər a siye i ndo hay mã ze
bo kurom eye. ¹¹Vəlum ha bo kurom ka
məge məsler. Kã gum sə bay. Vəlumay
ha bo kurom peteh ka məge məsler i Bəy
Maduwerj. ¹²Ngwasum hərwi məpe mädzal
gər nakə ka pum ka wu nakə Mbəlom a
gwad mã vəlakumeye aye. Ahəl nakə faya
ka sumeye dərətsətseh aye na, zlum ngatay.
Duwulumay me a Mbəlom huya, kã gərüm
ha bay. ¹³Dzənum tay ha ndo məpe mädzal
gər hay ka Yesu neheje mətəwak aye hay tã
zlele kurom. Ndo neheje ti ye naha a gay
kurom aye na, təmum tay ha lele.

¹⁴Tsətsahum ka Mbəlom, mã pa
ngama ka ndo neheje faya ta sakumeye
dərətsətseh aye, kã vəlumətatay mezeleme
bay. ¹⁵Ngwasum ka bo ta ndo neheje faya
ta ngwasiye. Tuwum ka bo ta ndo neheje
faya ta tuwiye. ¹⁶Ndzum ayaw tã ayaw mə
walarj kurom. Kã dəsłumay gər a bo kurom
bay, kwa məsler eye tsekwerj bəbay na, kã
kərahum bay. Kã dzalum mə gər kurom ka
sərüm wu hay tebiye bay.

¹⁷Kã mumay ha mənese a ndəray mənese
ta mənese bay, pəlum düh na, gum wu nakə
kwa way a sər ngwalak eye aye. ¹⁸Tadə ka
slumeye məge wu nakə ka slumeye aye na,
ndzum zay ta ndo hay tebiye. ¹⁹A nəkurom
neheje na wudã kurom haladzay aye, ndo
kə gakum mənese na, kã məmumay ha
a dəma bay. Gərüm ha Mbəlom mã
gay sariya. Andza niye, mawatsa eye
mə Dərewel i Mbəlom na, Bəy Maduwerj
Mbəlom a gwad: «Mata ma ha mənese a ndo

na, nerj!^{*}»²⁰ Ane tuk na, bazlam i Mbəlom a gwad: «Tadə may a wur ka ndo mənə dərə yak na, vəlay wu mənəday, tadə yam a gay na, vəlay yam. Tadə ka ge andza niye na, andza faya ka hayiye zler i ako ka gər ngay.[†]»²¹ Ka gərūm ha mənəse mā ngwasa fakuma bay. Ngwasum ka mənəse tə mäge wu ngwalak eye hay dūh.

13

Rəhumatay ha gər a bəy i dala hay

¹Kwa way mā rəhay ha gər a bəy i dala hay hərwi ndo neheye tebiye ma bəy aye na, maa vəlatay na, Mbəlom ada maa pa tay ha a bəy na, nengeye. ²Yaw, ndoweye kə ge vəram ka bəy i dala hay na, a ge vəram ka wu nakə Mbəlom a bər aye. Ndo neheye faya ta giye andza niye na, faya ta vahaweye sariya ka gər tay. ³Ndo neheye faya ta giye wu ngwalak eye, ta dzədzariye ta bəy i dala hay bay. Mata dzədzere dūh na, ndo neheye faya ta giye wu ngwalak eye bay aye. Tadə a saka madzədzaratay a bəy i dala hay bay na, ge wu nakə ngwalak eye hərwi ada kə yatay a gər lele. ⁴Andza niye, hərwi bəy i dala hay faya ta giye na, məsler i Mbəlom hərwi ada tādə dzəna kurom ka mäge ngwalak. Tadə dūh ka ge lele bay na, dzədzaratay a bəy i dala hay hərwi gədarj nakə Mbəlom a vəlatay na, a vəlatay kəriye bay. A vəlatay hərwi məbəz ha mevel i Mbəlom hərwi ada mā gatay dəretsətseh a ndo neheye faya ta giye mənəse aye. ⁵Hərwi niye rəhumatay ha gər a bəy i dala hay. Ka rəhumatay ha gər na, hərwi nakə faya ta gəgumeye dəretsətseh aye dəkdek aye bay. Rəhumatay ha gər hərwi ka sərūm ha mə dərəv kurom niye na, tsəved ngwalak eye.

⁶Ka vəlumeye dzəngal na, hərwi niye dərma, Mbəlom a pa ndo i bəy i dala hay hərwi ada tādə ge məsler nakay lele. ⁷Vəlumay a bəy i dala hay wu nakə tədə məvəlatay a nəteye aye. Vəlumay dza- ngal a ndo neheye faya ta tsakaliye. Wu nakə ta tsətsəh fakuma məvəle aye na, vəlumay. Rəhumatay ha gər lele hərwi nəteye na, tədə ka rəhumatay ha gər.

Mawudə siye i ndo hay na, marəhay gər a Mbəlom

⁸Gwedere i ndo fakuma na, hamumay. Gwedere nakə ma mətsiye fakuma aye na, nəte. Gwedere niye na, wudum ndo hay huya. Ndo nakə a wudə ndo hay aye na, ka rəhay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye tebiye. ⁹Ka sərūm bazlay i Mbəlom mapala eye a gwad: «Kə ge madama bay, kə kəd ndo bay, kə kəla bay, kə ge dərə ka wu i ndo hay bay.» Bazlam neheye mapala eye ada ta siye hay tebiye nəteye mə bazlam mapala eye nəte. A gwad: «Wudə ndo i maged yak dərma andza ka wudə na gər yak.^{*}»¹⁰ Ndo nakə a wudə ndo aye na, ma geye mənəse bay. Yaw, tadə ka wudə ndo hay na, ka pəy bəzay a bazlam i Mbəlom mapala eye tebiye.

¹¹Gum andza niye, hərwi ka sərūm həlay nakay nəkway mə dəma aye. Anəke na, həlay nakə ka pədəkumeye abəra ka mənədzəhəre aye. Həlay nakə Mbəlom ma vəlakweye mətəme aye ka həndzədaw. Nengeye dərəj andza a həlay nakə ka dzəlakway mədzal ha ka Yesu Kəriste aye sa bay. ¹²Məzlambər həvad mə ndəviye, dərə ma tsadiye, dzaydzay ma deyeweye. Mbədəkway dəba a məsler i həvad. Həlakwa wu həlay neheye a ye ka bo mäge ha məsler ta həpat aye. ¹³Mede kway mā ge ngwalak eye andza i ndo neheye faya ta diye mə dzaydzay aye. Kə gəguma magur- lom nakə ngwalak eye bay aye bay ada kə kwayakwa bay. Madama tə wu neheye ngwalak eye bay aye na, kə gəguma bay, gəgəguma ha magəzəgə ta mäge sələk. ¹⁴Bəy Maduwerj Yesu Kəriste mā təra andza wu həlay kurom. Kə pumay bəzay a wu neheye ngwalak eye bay a sawakum hərwi mā yay a gər a bo kurom aye sa bay.

14

Kə may ha mənəse a ndo bay

¹Tənum ndo nakə gədarj eye bay ka tsəved i Mbəlom aye, ada kə kədum wuway ka wu nakə a dzala mə dərəv ngay aye bay. ²Agəna ndo mekelej eye a dzala na, tsəved andaya mənə wu hay tebiye. Ane tuk na, ndo nakə gədarj ngay andaya ka tsəved i Mbəlom bay aye na, a nda ala i slambah tsa. ³Ndo nakə a nda wu hay tebiye aye na, mā

* 12:19 Bazlam mapala eye masulo eye 32.35. † 12:20 Dzeke hay 25.21-22. * 13:9 zəba mə Madayaw abəra mə Ezipt 20.13-17; Bazlam mapala eye masulo eye 5.17-21; Levitik 19.18.

may ha mænese a ndo nakə a nda siye i wu hay bay aye bay. Ada ndo nakə a nda wu hay tebiye bay aye na, mâ may ha mænese a ndo nakə a nda wu hay tebiye aye bay hærwi Mbəlom ka tæma na. ⁴Nəkar way nakə ka may ha mænese a ndo i mæsler i ndo aye? Tadə kə ge mænese na, mata tsikay faya na, ndo nakə a ləvay gər aye, ada kə ge lele na, mata tsikay faya na, huya ndo nakə a ləva na aye. Ma dædiye bay hærwi ndo nakə a ləva na aye ma sliye faya matsəpe na hærwi ada mâ dæd bay.

⁵Ndo mekeleŋ eye hay tə dzala na, pat siye hay a ze pat siye. Ane tuk na, ndo siye hay i tay na, pat hay nəte tə ləva. Kwa way mâ sər wu nakə a dzala mæ dærev ŋgay aye lele. ⁶Ndo nakə a dzala pat nəte a ze ha siye i pat mekeleŋ eye hay na, a ge andza niye hærwi ada mâ dəslay ha gər a Bəy Maduweŋ Yesu. Ndo nakə a nda wu hay tebiye aye na, a say mædəslay ha gər a Bəy Maduweŋ Yesu hærwi a gay naha sisəe a Mbəlom. Ndo nakə a kərah mænde siye i wu hay aye na, a ge andza niye hærwi ada mâ dəslay ha gər a Bəy Maduweŋ dærmak ada hærwi məgay naha sisəe a Mbəlom.

⁷Ndəray kwa nəte a ndza hærwi mændze ŋgay bay ada ndəray kwa nəte ma mætiye hærwi tə gər ŋgay eye bay. ⁸Ahəl nakə nəkway tə dære aye na, nəkway tə dære hærwi mædəslay hay gər a Bəy Maduweŋ. Ahəl nakə ka matakweye na, ka matakweye hærwi mædəslay ha gər a Bəy Maduweŋ. Andza niye, kwa ma mændze tə dære, kwa ma məmæte na, nəkway i bəy Maduweŋ. ⁹Hærwi Yesu Kəriste kə mæt ada kə lətsew abəra ma mædahaŋ hærwi ada mâ təra Bəy Maduweŋ i mædahaŋ hay ada i ndo neheye tə dære aye.

¹⁰Nəkar, ka may ha mænese a malamar yak na, hærwi mey? Ada nəkar ka zəba ka malamar yak andza ndo bay na, hærwi mey? Nəkway tebiye ka deyekweye kame i Mbəlom, ma gakweye sariya. ¹¹Andza nakə mawatsa eye mæ Dərewel i Mbəlom aye na, Bəy Maduweŋ Mbəlom a gwad:

«Ta dedek neŋ faya na tsikakumeye,
ndo hay tebiye ta deyeweye ta
dəkweŋeye gurmets.

Kwa way ma tsikiye tə bazlam ka neŋ, neŋ
Mbəlom.*»

¹²Andza niye, kwa way ma diye ha wu nakə a ge aye. Bo ŋgay eye tə gər ŋgay eye ma diye ha kame i Mbəlom.

Kâ kal ha malamar yak a mezeleme bay

¹³Kə ge andza niye na, kâ makwa ha mænese mæ walaŋ kway bay. Wu neheye ka pum ka bo tərzlekeŋ aye düh na, anaŋ: Kâ pa wuray ka tsəved nakə malamar ma vəleye madəfe sik aye, kəgəbay ma dædiye ha a mezeleme aye bay. ¹⁴Neŋ madzapa eye tə Yesu Kəriste, hærwi niye na sər ha ta dedek wu nakə ŋgwalak eye bay aye na, andaya bay. Ane tuk na, tadə ndoweye kə dzala, wu nakay ŋgwalak eye bay aye na, mâ nda bay. Wu neheye i ŋgay na, ta dedek ŋgwalak eye hay bay. ¹⁵Tadə ka dziye ha malamar yak tə wu nakə faya ka ndiye na, niye na, ka wudə ndo bay. Yesu Kəriste kə mæt hærwi malamar yak. Hærwi niye kâ dzəgəf ha malamar abəra ka tsəved i Mbəlom hærwi wu yak nakə ka ndiye bay. ¹⁶Ka dære yak na, wu ŋgwalak eye. Ane tuk na, tadə ka sər ha ndo hay ta tsikiye fakaya wu nakə lele bay aye na, kâ ge sa bay. ¹⁷Bəy i Mbəlom na, wu mənday ta wu mæse bay. Bəy i Mbəlom düh na, wu nakə Məsəfəre Tsədəŋŋa eye faya ma giye mæ nəkway aye. Faya ma dzəniye kway ka mæge wu ŋgwalak eye, faya ma vələkweye zay mæ walaŋ kway, faya ma vələkweye məŋgwese. ¹⁸Ndo nakə faya ma geye mæsler andza niye a Yesu Kəriste aye na, a yay a gər a Mbəlom ada ndo hay ta rəhay ha gər dærmak.

¹⁹Kə ge andza niye na, gakwa gədaŋ mæge wu nakə ma dzəniye ndo hay ka mændze zay mæ walaŋ kway aye. Ka gakweye wu nakə ma dzəniye tay siye i ndo ka mægəle ka tsəved i Mbəlom aye dærmak. ²⁰Kâ nas ha mæsler i Mbəlom tə wu nakə faya ka ndiye aye bay. Ayaw, dedek tsəved andaya ka mænde wu hay tebiye, ane tuk na, tadə siye i ndo hay ta dædiye abəra ka tsəved i Mbəlom hærwi yak na, kâ nda bay. ²¹Wu nakə ŋgwalak aye na, kwa mahəpəde slo, kwa mæse guzom, kwa mey nakə ma diye ha malamar yak a mænese aye na, kâ ge bay. ²²Tadə ka dzala ka sliye faya mænde wu hay tebiye, kəgəbay tadə ka dzala ka sliye faya bay na, mâ ndza mæ dærev yak. Mata sære ha na, nəkar ta Mbəlom dəkdek tsa. Ndo nakə a ge wu ada a ge tə mædzal gər eye sulo sulo

* 14:11 Ezay 45.23.

bay na, dārev ŋgay maŋgwasa eye. ²³ Ndo nakə mədzal gər ŋgay sulo sulo, kə gwad wu nakay mände bay ka nda na, Mbəlom ma geye sariya hərwi kə pa na mədzal gər ŋgay peteh ka wu nakə ma giye aye bay. Wu nakə ndo a sər ha lele bay mədzal gər faya sulo sulo, kə ge ha ka bo na, kə ge mezeleme.

15

Ge wu nakə ma deyete ye a gər a siye i ndo hay aye

¹ Nəkway neheye gədaŋ eye ka tsəved i Mbəlom aye na, kutoŋ dzənakwa ndo neh-eye bəle eye hay aye. Kā gakwa wu neheye a yay a gər a bo kway aye dəkdek bay.

² Kwa way mā ge wu nakə ma deyete ye a gər a siye i ndo hay aye hərwi madzəne tay ha hərwi ada tā gəl ka tsəved i Mbəlom.

³ Yesu Kəriste, neŋgeye tə gər ŋgay ka pəla mada yay a gər a bo ŋgay eye bay. ⁴ Duh na, andza nakə tə watsa faya mə *Derewel* i Mbəlom aye, tə gwad: «Ndo hay ta tsada kar Mbəlom, ane tuk na, mətsede tay a dad na, ka neŋ. ^{*}» ⁴ Wu nakə tebiye tə watsa ahəl niye mə *Derewel* i Mbəlom aye, tə watsa na, hərwi ada mā dəkway ha dedek, hərwi ada kə pakwa mədzal gər ka wu nakə Mbəlom a gwad ma vəlakweye aye. Ka pakweye mədzal gər ka neŋgeye hərwi bazlam neheye mə *Derewel* i Mbəlom aye faya ma vəlakweye gədaŋ ada faya ma dzəniye ka mazole ŋgatay. ⁵ Maa vəl gədaŋ ta mazole ŋgatay a ndo hay na, Mbəlom. Mā vəlakum mədzal gər kurom nəte ada gum andza i Yesu Kəriste nakə a tətikakum aye, ⁶ hərwi ada nəkurom tebiye kə zambadumay a Mbəlom Bəba i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste tə dərev kurom peteh ada tə bazlam kurom nəte.

Təmum bo nəte nəte mə walaŋ kurom

⁷ Təmum bo nəte nəte mə walaŋ kurom andza i Yesu Kəriste nakə a təma kurom aye. Gum andza niye, hərwi ada ndo hay tā zambadāy a Mbəlom. ⁸ Faya na tsikakumeye dedek, Yesu Kəriste a təra ndo i məsler i Yahuda hay na, hərwi madatay ha Mbəlom a raw me bay. A yaw na, hərwi ada wu neh-eye Mbəlom a gwad ma vəlateye a bəba tətə ŋgay hay aye na, mā ge bo. ⁹ A yaw sa na,

hərwi ada ndo neheye Yahuda hay bay aye tā zambadāy a Mbəlom hərwi ŋgwalak ŋgay nakə a gatay aye. Andza nakə mawatsa eye mə *Derewel* i Mbəlom aye, a gwad:

«Hərwi niye, na zambadakeye mə walaŋ i ndo neheye Yahuda hay bay aye, na zambadakeye ta dəmes.†»

¹⁰ Bazlam i Mbəlom a gwad sa:

«Nəkurom neheye Yahuda hay bay aye, ŋgwasum ta ndo i Mbəlom hay.‡»

¹¹ Ma təv mekeleŋ eye a gwad sa:

«Nəkurom neheye tebiye Yahuda hay bay, zambadumay a Bəy Maduweŋ Mbəlom.

Nəkurom ndo hay tebiye, zambadumay.§»

¹² Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom a gwad dərma:k

«Ndəray ma deyewe ye abəra ma hulfe i Zese.

Ma deyewe ye ma təriye bəy i ndo neheye Yahuda hay bay aye.

Ndo neheye Yahuda hay bay aye ta piye mədzal gər tay ka neŋgeye.*»

¹³ Mbəlom a vəlawatay gədaŋ a ndo hay tə dzala ha ka neŋgeye. Mā rah kurom ha ta maŋgwese ada tə zay hərwi ka dzalum ha ka neŋgeye. Andza niye, kə dzalakwa ha ka neŋgeye peteh ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye.

Pol a tsik ka məsler ŋgay

¹⁴ Malamar ga hay, neŋ tə gər ga na sər ta dedek faya ka gumeye wu nakə ŋgwalak eye, ka sərūm dedek lele ada ka slumeye faya mətsikatay me a zləm a siye i ndo hay,

¹⁵ ane tuk na, bazlam mekeleŋ eye na, na tsikakum naha ta mäge me eye hərwi ada kə mətsum ha gər bay. Na tsikakum naha andza niye na, hərwi ŋgwalak nakə Mbəlom a geŋ aye. ¹⁶ A zla ga, a pa ga ndo i məsler i Yesu Kəriste a walaŋ i ndo neheye Yahuda hay bay aye. A pa ga wal hərwi məde ha Labara ŋgwalak eye nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom aye. Na dātay ha a ndo neheye Yahuda hay bay hərwi ada tā dzala ha ka neŋgeye ada tā vəl ha bo tay peteh a Mbəlom andza vo'ar nakə tə kəda way a Mbəlom a yaway a gər aye. Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a pa tay ha i Mbəlom.

* 15:3 Dəmes hay 69.10. † 15:9 2 Samuyel 22.50; Dəmes hay 18.50. ‡ 15:10 Bazlam mapala eye masulo eye 32.43. § 15:11 Dəmes hay 117.1. * 15:12 Ezay 11.10.

¹⁷ Kə ge andza niye na, na sliye faya manjeleke ta mäsler i Mbəlom nakə faya na giye ma madzepe tə Yesu Kəriste. ¹⁸ Tadə bazlam andaya mətseke na, na tsikiye ka wu nakə Yesu Kəriste a ge tə neŋ aye dekdək tsa, hərwi ada nā həlatay ahaya ndo neheye Yahuda hay bay aye kame i Mbəlom, ada tã rəhay ha gər. A ge andza niye na, tã bazlam neheye na tsik aye ada tã wu neheye na ge aye. ¹⁹ Kə ge masuwayaŋ hay wal wal ada Məsəfəre i Mbəlom kə dā ha gədaŋ ŋgay. Andza niye, na dā ha kwa a ŋgay Labara ŋgwalak eye i Yesu Kəriste a ndo hay. Na dazlay ma Zerozelem hus a gəma i Iliyiri.†

²⁰ A seŋ mädə ha Labara ŋgwalak eye a tãv neheye ndo hay ta sər Yesu Kəriste zuk bay aye. Na ge andza niye na, hərwi a seŋ madəzle gay ka mädok i ndo mekeleŋ eye bay. ²¹ A seŋ dūh na, andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye, a gwad:

«Ndo neheye ta tsikatay dāda ka neŋgeye bay aye na,
nəteye ta ŋgateye.
Ndo neheye ta tsəne zuk bay aye na,
nəteye ta tsəniye Labara ŋgwalak eye.»‡

A say a Pol mede a Roma

²² Hərwi niye, a seweŋ haladzay mede naha a tãv kurom, aya ane na ye naha bay. ²³ Kə ndza məve haladzay nakə a seŋ mede naha mazəbakumaw däre aye. Na huta həlay eye bay hərwi mäsler. Anəke na, ma gəma neheye na, mäsler ga ka ndəv. ²⁴ Na diye naha, na ndziye ka tãv kurom tsekweŋ hərwi ada kã völuweŋ gədaŋ. Ma dəba eye na, na diye a gəma i Espayorŋ ada a seŋ na, ka dzənumeye ga hərwi mede a dəma.

²⁵ Ane tuk na, anəke na, na diye a Zerozelem, na zlatay naha madzəne i ndo məpe mädzal gər hay ka Yesu tädəy, ²⁶ hərwi ndo məpe mädzal gər hay ka Yesu neheye ka dala i Masedowan ta Akay§ aye, kə yatay a gər matsekele suloy hərwi madzəne tay ha ndo məpe mädzal gər hay ka Yesu neheye mətawak eye ma Zerozelem aye. ²⁷ Bo tay eye tã dzala lele ada dedək lele nakə tã ge andza niye aye. Yahuda hay ta ŋgəna tã siye i ndo hay wu neheye ŋgwalak eye Mbəlom a gwad ma völateye aye. Andza

† 15:19 Iliyiri: Neŋgeye dala ta diye i tsakay i Gəres. eye i diye i Salawa i Gəres.

niye, ndo neheye Yahuda hay bay aye ta dzəna Yahuda hay tã wu nakə andaya fətaya bay aye. ²⁸ Ahəl nakə na ndəv ha mäsler nakay ada na ye mävölatay wu nakə mäsleratay naha aye tebiye na, na diye a Espayorŋ. Na diye a dəma na, na diye naha a tãv kurom tädəy. ²⁹ Na sər ahəl nakə na diye naha aye na, Yesu Kəriste ma rahiye kway ha tsisl tã ŋgama hərwi mede naha ga nakə na zəbakumaweje däre aye.

³⁰ Malamar ga hay hərwi Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste, ada hərwi wu nakə Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a ge ada ka wudəkwa bo nəte nəte mə walaŋ kway aye na, neŋ faya na gəkumeye amboh: Duwulumay me a Mbəlom hərwi ga, duwulumay me tã dorev kurom peteh ³¹ hərwi ada ndo i Yahuda neheye tã sər Mbəlom bay aye tã seŋ dərətsətseh bay. Duwulumay me a Mbəlom sa hərwi ada ndo məpe mädzal gər hay ka Yesu neheye ma Zerozelem aye tã təma wu nakə na zlatay naha aye ta məŋgwese. ³² Andza niye, tadə kə yay a gər a Mbəlom na, na diye ta məŋgwese eye. Ka ndzakweye dziye hərwi ada nā zəzəkwb.

³³ Mbəlom, neŋgeye nakə a vəl zay a ndo hay aye, mā ndza tã nəkurom. Mā ge bo andza niye.

16

Mətseke me i Pol a ndo hay

¹ Anaŋ, neŋ faya na tsikakumeye naha ka malamar kway ŋgwas eye Fowebe faya ma diye naha. Neŋgeye faya ma giye mäsler i Mbəlom mə walaŋ i məhay gər i ndo məpe mädzal gər hay ka Yesu neheye ma Seŋkəre aye. ² Kə ndisl naha a tãv kurom na, təmum na lele hərwi neŋgeye i Bəy Maduweŋ dərma. Təmum na andza nakə ndo məpe mädzal gər hay ka Yesu hābe ta giye aye. Dzənum na tã wu nakə hawa eye ma geye tebiye hərwi neŋgeye ka dzəna ndo hay haladzay, ka dzəna ga dərma.

³ Tsikumataŋ ha me a Pərisil tã zal ŋgay Akelas. Nəteye tã neŋ, nəmay faya nəmaa giye mäsler i Yesu Kəriste aye. ⁴ Ahəl niye nəteye na, ta sər mädze ha mäsəfəre tay hərwi ga. Na gatay sisce haladzay ada maa gatay sisce na, neŋ mahəgeye bay. Ndo

‡ 15:21 Ezay 52.15. § 15:26 Akay: Məzele guram

mæpe mædzal gær hay ka Yesu tebiye neheye Yahuda hay bay aye ta gatay sisœ. ⁵ Na tsikatay naha me a ndo neheye tæ hayawa gær a gay tay hærwi maðuwwulay me a Mbælom aye.

Na tsikay naha me a dzam ga Epenete. Maa lah mædzal ha ka Yesu Kæriste ka dala i Azi* na, neŋgeye. ⁶ Na tsikay naha me a Mari, neŋgeye a ge mæsler haladzay hærwi kurom aye.

⁷ Na tsikatay naha me a Andronikos ta Zuniyas. Nøteye na, ndo ga hay. Neŋ ta nøteye ta gæs may a danŋay. Ndo hay tæ sær nøteye neheye sulo mæ walaŋ i ndo i maslaŋ hay aye na, ta mæzlaß eye. Maa lah mæpe mædzal gær ka Yesu Kæriste na, nøteye bæna neŋ bay.

⁸ Na tsikay naha me a Ampøliyat, dzam ga, næmay salamay mæ hølai i Bøy Maduweŋ.

⁹ Na tsikay naha me a Urban. Nækway tæ neŋgeye, faya ka gakweye mæsler i Yesu Kæriste.

Na tsikay naha me a dzam ga Sitakis.

¹⁰ Na tsikay naha me a Apelles. Neŋgeye kæ sa dæretsæseh hærwi Yesu Kæriste ada ka ndza bæŋbæŋ.

Na tsikatay naha me a ndo i gay i Aristobul.

¹¹ Na tsikay naha me a Herodiyon, ndo ga.

Na tsikatay naha me a ndo i gay i Narkise hay, nøteye i Bøy Maduweŋ.

¹² Tsikumenŋatay ha me a Tirifene ta Tirifoz, nøteye malamar kway ngwas eye hay neheye faya ta giye mæsler i Mbælom aye.

Na tsikay naha me a Perisid malamar kway ngwas eye nakæ na wuda na aye. Faya ma giye mæsler haladzay hærwi Bøy Maduweŋ.

¹³ Tsikumenŋay ha me a Rufus, ndo ngwalak eye ka tsæved i Bøy Maduweŋ.

Na tsikay ha me a may ngay dærmak, neŋgeye andza may ga.

¹⁴ Tsikumenŋatay ha me a Asiŋkærít ta Følegon ada a Hermes, a Patrobas ada Hermas ada a ndo mædzal gær neheye ta nøteye aye.

¹⁵ Tsikumenŋay ha me a Filologe ada a Zuli, ada a Nere ta malamar ngay dem eye.

Na tsikay naha me a Olimpas ada a siye i ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu tebiye neheye ta nøteye aye.

¹⁶ Tsikum a bo me nøte nøte lele mæ walaŋ kurom. Mæhay gær i ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu Kæriste ta tsikakum naha me tebiye.

Mandøve i bazlam i Pol

¹⁷ Malamar ga hay, neŋ faya na gakumeye ambøh: Gumay metsehe a ndo neheye faya ta tsikiye wu ngwalak eye bay aye ka wu nakæ ka tætikum aye. Andza niye, faya ta ngæniye tay ha ndo hay ada faya ta diye tay ha ka tsæved nakæ ngwalak eye bay aye. Ka ndzum ta nøteye bay. ¹⁸ Slala i ndo neheye andza niye tæ ge na, ndo i maslaŋ i Bøy Maduweŋ kway Yesu Kæriste bay, faya ta giye düh na, wu nakæ a yatay a gær aye. Faya ta sæpatiye ndo hay tæ bazlam tay neheye læfededéde aye. Andza niye, faya ta vatay gær a ndo neheye tæ sær mænese bay aye.

¹⁹ Nøkurom na, ndo mædzal gær hay ka Yesu Kæriste tæ sær ma kækay nakæ ka ræhumay ha gær a Bøy Maduweŋ aye. Dærev ga ka ngwasa haladzay hærwi kurom ada a seŋ na, tærum metsehe eye hay hærwi ada kâ gum wu ngwalak eye ada kâ gum mænese bay.

²⁰ Mbælom faya ma væliye tay huya a ndo hay. Mazlambar ma ndærasliye na gædaŋ i Fakalaw, ma piye na a huð i sik kurom.

Bøy Maduweŋ kway Yesu Kæriste mã pa fakuma ngama.

²¹ Timote nakæ faya ma giye mæsler tæ neŋ aye kæ tsikakum naha me. Ndo gay hay Lukiyus, Zason, ada Sosipater ta tsikakum naha me dærmak.

²² Maa watsa dærewel nakay na, neŋ Tertiyus† ndo mæwetse wu nakæ a say a Pol aye. Na tsikakum naha me ta mæzele i Bøy Maduweŋ.

²³ Neŋ Pol faya na gwadakumeye, Gayus kæ tsikakum naha me dærmak. Neŋ mandza eye mæ gay ngay ada ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu tebiye tæ yawaw maðuwwulay naha me a Mbælom mæ gay ngay. Erast ndo mægay gær a suloy i wuzlahgæma ada malamar kway Kartus ta tsikakum naha me.

[²⁴ Bøy Maduweŋ kway Yesu Kæriste mã pa fakuma ngama ka nækurom tebiye.]

* 16:5 Dala i Azi, anæke na, ma Turki. † 16:22 Tertiyus na, ndo mæwetse dærewel i Pol.

²⁵ Zambadəkway a Mbəlom! Nəngəye nətə ɲgweɲ ta gədaɲ hərwi ma vəlakumeye gədaɲ bəɲbəɲ ka tsəved ɲgay andza Labara ɲgwalak eye nakə faya na dətay ha a ndo hay ka gər i Yesu Kəriste aye. Labara ɲgwalak eye nakay kə də ha parakka bazlam nakay maɲgaha eye ahəl niye aye. ²⁶ Ane tuk na, anəke na, Mbəlom kə də ha parakka ada faya ta diye ha ka gər i wu nakə ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay tə watsa ka gər i Kəriste aye. Andza niye, bazlam nakay kə də a zləm a slala hay tebiye andza i Mbəlom nəngəye ma ndziye ka tor eye a gwad tã tsəne hərwi ndo hay tã dzala ha ada tã rəhay ha gər aye. ²⁷ Mbəlom na, nəngəye Mbəlom nətə ɲgweɲ. Nəngəye tə gər ɲgay a tsah. Zambadəkway hərwi wu neheye a ge tə həlay i Yesu Kəriste aye. Mâ ge bo andza niye!

Makurre i derewel i Pol nakə a
watsatay naha a
Korinjte hay
aye

Məfələkwe

Pol a pa məhay gər i ndo mədzal gər hay ka Yesu ma Korinjte ahəl i mahəhele ngay masulo eye. Korinjte na, wuzlahgəma nakə ka dala i Gəres zlele eye aye, zlele eye hərwi tən mələtse i kwalalaŋ i yam hay sulo. Beke hay mə dəma haladzay ada ndo i mətawak hay. Ndo haladzay mändze tay na, swa tsa.

Ahəl niye na, Korinjte hay tə pay bəzay a kule kwa waray waray.

Pol a tsəne labara tay (zəba 1.11 ta 7.11). Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma Korinjte, mədzal gər tay madzəda eye tə gər i bazlam hay wal wal.

Mə madədo 1 ka 4, Pol a tsik ka ndo məpe mədzal gər neheye ma Korinjte aye ada ka ndo neheye a datay ha Labara ngwalak eye i Yesu Kəriste aye.

Ma madədo 5.1 ka 11.16, Pol a datay naha ka gər i bazlam hay

Ka 11.17 ka 14.40, Pol faya ma tsikiye ka mändze mə walaŋ i məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu.

Madədo 15 faya ma tsikiye na, Mbəlom a lətse ahaya Yesu abəra ma mədahaŋ, ada pat mekeleŋ eye mədahaŋ hay ta lətseweye abəra ma mədahaŋ dərmak.

Andza dərewel siye neheye Pol a watsa aye, nakay anaŋ eye a ndəv ta labara hay ada ta mətsike me a ndo hay (madədo 16).

Pol a tsikatay naha me a ndo neheye ma Korinjte aye

¹Maa watsakum naha dərewel nakay na, neŋ Pol nakə Mbəlom a zla ga hərwi ada nā təra ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste aye. A zla ga na, hərwi a yay a gər. Nəmay ta malamar kway Sosten, nəmaa tsikakum naha me.

²Nəmaa watsakum naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste neheye ma gəma i Korinjte aye. Nəkurom na, Mbəlom kə pəla kurom, kə pə kurom a həlay i Yesu Kəriste. A zalakum na, hərwi ada kə tərūm ndo ngay hay, andza a zalatay a ndo neheye tebiye mandza eye kwa ka waray

ka waray faya ka dūwulumeye me a Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste aye. Neŋgeye na, Bəy Maduweŋ kway tebiye.

³Mbəlom Bəba kway ta Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste tā pa fakuma ngama ada tā vəlakum zay.

Wu neheye lele Yesu a vəlatay aye

⁴Neŋ faya na gay naha siəcə a Mbəlom huya hərwi kurom, hərwi kə pa fakuma ngama hərwi nakə nəkurom madzapa eye tə Yesu Kəriste aye. ⁵Ayaw dedək! Ahəl nakə ka dzapum ta neŋgeye na, Mbəlom kə vəlakum wu neheye ngwalak eye hay tebiye. Andza niye, Mbəlom kə vəlakum tsəved ka məsəre wu neheye dedək eye ada ka slum faya məfa ha wu neheye a ndo hay. ⁶Andza niye hərwi ahəl nakə nəmaa dəkum ha bazlam i Yesu Kəriste aye na, ka təmum tə dərəv kurom bəŋbəŋ lele. ⁷Hərwi niye wu neheye Mbəlom faya ma vəlateye a ndo ngay hay aye na, wuray kwa tsekweŋ a kətsakum bay, a nəkurom neheye faya ka həbum pat nakə Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste ma maweye aye. ⁸Mbəlom neŋgeye, ma dzəniye kurom ta gədaŋ bəŋbəŋ hus ka mändəve eye, hərwi ada pat nakə Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste ma maweye na, wuray kwa tsekweŋ na dədiye kurom ha a sariya bay. ⁹Kə dzədzarum bay, maa zalakum na, bo i Mbəlom eye ngway hərwi ada kə tərūm nəkurom madzapa eye ta wawa ngay Yesu Kəriste Bəy Maduweŋ kway. Ada tadə Mbəlom kə tsik, kə gwad ma giye na, ma giye ta dedək andza nakə a tsik aye.

Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma Korinjte ta ngəna

¹⁰Malamar ga hay, neŋ faya na gakum-eye naha ambəh ta gədaŋ i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste, bazlam kurom mā təra na, nəte. Kə ngənum ha bo mə walaŋ kurom bay. Dərəv kurom mā təra nəte ada mədzal gər kurom mā təra nəte dərmak.

¹¹Malamar ga hay, na tsik andza niye na, hərwi ndo neheye mə gay i Kəlowe aye ta yaw ka təv ga. Ti yaw tə gwedeŋ na, məkəde wuway andaya mə walaŋ kurom haladzay. ¹²A seŋ məgwadəkum na, mey? A seŋ məgwadəkum na, kwa way mə walaŋ kurom faya ma tsikiye wu mekeleŋ eye hay wal wal. Siye hay tə gwad: «Nəmay

na, ndo məpay bəzay a Pol.» Siye hay tə gwad: «Nəmay ndo məpay bəzay a Apolos.» Siye hay tə gwad: «Nəmay na, ndo məpay bəzay a Piyer.» Ndo mekeleñ eye tə gwad: «Nəmay na, ndo məpay bəzay a Kəriste.»¹³ Tə tsik andza niye na, Kəriste mənğəna eye wal wal daw? Ta dar ka mayako mazləmbada eye hərwi kurom na, neñ Pol bay na gwad bədaw? Ta dzəhub kurom ha a yam na, ta məzele ga bay na gwad bədaw?

¹⁴Na gay sisse a Mbəlom hərwi na dzəhub ndəray a yam kwa nəte mə walañ kurom bay. Ane tuk na, na dzəhub a yam na, Kərispus ta Gayus dekdək tsa. ¹⁵Andza niye ndəray mə walañ kurom ma sliye faya mətsike ta dzəhub ha a yam ta məzele ga na, andaya bay. ¹⁶Ayaw dedək nğway! Na dzəhub Sitefanas a yam ta ndo i gay nğay hay dərmak. Tadə ndo mekeleñ eye andaya na dzəhub ha a yam na, na sər sa bay. ¹⁷Kəriste kə sləra ga ahaya madzəhubə tay ha ndo hay a yam bay. A gwedeñ: «Do dətay ha Labara nğwalak eye a ndo hay.» A gwedeñ sa: «Kā tsik tə metsehe i ndo zezeñ bay.» Tadə na tsikawa tə metsehe i ndo zezeñ na, məməte nğay nakə a mət ka mayako mazləmbada eye na, mə təriye wu kəriye. Ma giye nğama bay.

Gədañ tə metsehe i Mbəlom

¹⁸Labara i məməte i Yesu nakə ta dar na ka mayako mazləmbada eye a təra ka ndo neheye faya ta dziye na, wu kəriye. Ma giye nğama bay. Ane tuk na, nəkway neheye Mbəlom ma təmiye kway ha aye na, ka sərakwa bazlam niye na, gədañ i Mbəlom. ¹⁹Andza nakə tə watsa mə Dərewel i Mbəlom na, Mbəlom a gwad:

«Na ta dziye ha metsehe i ndo neheye ta tsah aye.

Na ta kərahiye ndo neheye tə gwad nəteye ndaraw eye hay aye. *»

²⁰Kə ge andza niye na, ndo i mändzibəra neheye tə gwad: «Ta tsah aye na, metsehe tay eye mənğay tuk? Ndo neheye tə dzañ-gawa bazlam mapala eye i Yahuda hay aye na, wu tay neheye tə sər aye na, ma dzəniye tay ha kame i Mbəlom daw? Ndo neheye tə sər mətsike me haladzay aye na, məsəre mətsike me tay ma dzəniye tay ha kame i

Mbəlom daw?» Mbəlom kə da ha, məsəre wu i ndo i mändzibəra hay na, wu nakə kəriye. Ma giye nğama bay.

²¹Ndo i mändzibəra hay ta nğatay a wu nakə Mbəlom a ge tə metsehe nğay aye. Ane tuk na, ta sər na bay. Hərwi niye, neñgeye na, faya ma giye məsler tə bazlam neheye faya nəmaa diye ha aye. Nəteye na, tə gwad: «Bazlam neheye na, wu kəriye. Ma giye nğama bay.» Ane tuk na, a yay a gər a Mbəlom mətəme tay ha ndo neheye tə dzala ha ka bazlam niye hay. ²²Yahuda hay, nəteye a satay mənğatay a masuwayañ hərwi ada nakə ta səriye ha bazlam neheye na, dedək aye. Gərek hay na, a satay məsəre Mbəlom tə metsehe tay eye wu tay. ²³Ane tuk na, nəmay faya nəmaa diye ha na, Yesu Kəriste. Nəmaa dawa ha, nəmaa gwadawa: «Kəriste na, ta dar na ka mayako mazləmbada eye.» Yahuda hay tə tsəne na, ta təma bay, a ndalatay, ada ndo neheye Yahuda hay bay aye tə gwad: «Bazlam niye na, bazlam nakə kəriye. Ma giye nğama bay.» ²⁴Ane tuk na, ndo neheye Mbəlom a zalatay, a təra tay ha ndo nğay hay, kwa Yahuda hay, kwa ndo neheye Yahuda hay bay aye na, ta zəba faya andza wu kəriye təbey. Tə sər ha Yesu Kəriste na, neñgeye gədañ i Mbəlom ada neñgeye faya ma diye ha metsehe i Mbəlom. ²⁵Tadə ndo hay ta dzala, ta gwad: «Wu nakə Mbəlom a ge aye, wu kəriye» na, ta sər ha wu nakə tə gwad: «Wu kəriye na, a ze metsehe tay düh.» Tadə tə dzala ta gwad: «Mbəlom na, gədañ nğay andaya bay» na, ta sər ha məsler nğay nakə tə gwad gədañ eye bay aye na, a ze gədañ tay düh.

²⁶Malamar ga hay, nəkurom neheye Mbəlom a zalakum aye na, nəkurom wu hay tey? Ka dərə i ndo i mändzibəra hay na, ndo i metsehe andaya mə walañ kurom haladzay bay. Ndo i gədañ andaya haladzay mə walañ kurom bay ada ndo neheye tə da a zləm aye andaya mə walañ kurom haladzay bay sa. ²⁷Mbəlom a pala düh na, ndo neheye ndo i mändzibəra hay tə gwad fataya ta tsah bay aye hərwi ada tā təra ndo nğay hay. A pala tay ha na, hərwi məpatay horoy a dərə a ndo neheye tə gwad ta tsah aye. Ada Mbəlom a pala ndo neheye ndo i mändzibəra hay tə gwad fataya nəteye bəle

* 1:19 Ezay 29.14.

eye hay na, hærwi mæpatay horoy a dære a ndo i gëdær hay. ²⁸ Mbølom a pala na, ndo kærïye hay tsa, ta zëba fataya andza wu kærïye madëva zlëm tay andaya bay. A ge andza niye na, hærwi ada mædze tay ha ndo neheye lele tã dã a zlëm aye. ²⁹ Mbølom a pala slala i ndo neheye andza niye na, hærwi ada ndæray mâ dæslay ha gær a bo kame ñgay bay. ³⁰ Maa dzapa kway ha tã Yesu Kærïste na, Mbølom nôte ñgwerj. Hærwi niye Mbølom a dækway ha metsehe ñgay tã hælaj i Yesu. Andza mægweðe na, Mbølom a tæra kway ha ndo ñgwalak eye hay na, tã hælaj i Yesu Kærïste. Ada a tæmakway ahaya abæra mæ mezeleme na, tã hælaj i Yesu Kærïste ada ka tærakwa ndo ñgay hay. ³¹ Andza nakã tã watsa mæ Dærewel i Mbølom na, tã gwad: «Ndo nakã a say mæge zlapay aye na, mâ ge zlapay tã wu nakã Bøy Maduwerj a ge aye.†»

2

Pol a dã ha Yesu Kærïste

¹ Malamar ga hay, neñ eye ahël niye na ye naha a gay kurom mædakum ha wu i Mbølom nakã mangaha eye na, na tsik bazlam neheye a da me aye bay ada na tsik wuray tã metsehe i ndo hay bay. ² Ahël nakã na ye naha a gay kurom zuk bay aye na, na gwad: «Na ye naha na tsikiye na, ka Yesu Kærïste dækdek. Na tsikiye wuray mekeleñ eye bay. Na tsikiye wene wene eye na, ka mæmæte ñgay nakã tã dar na ka mayako mazlëmbadã eye.» ³ Ahël nakã neñ ka tøv kurom aye na, gëdær ga andaya bay, zluwer a geñ ada na dzædzar haladzay. ⁴ Ahël nakã na dækum ha bazlam i Mbølom aye na, na tsikakum tã metsehe i ndo neheye tã gwad ta tsah aye hærwi mævakum gær bay. Ane tuk na, Mæsæfære i Mbølom a dækum ha ta gëdærj i Mbølom bazlam ga nakã na tsikakum aye na, dedek. ⁵ Hærwi niye, ka pum mædzal gær kurom ka Yesu Kærïste na, hærwi ka ñgatumay a gëdærj i Mbølom bæna, a metsehe i ndo hay bay.

⁶ Ndo neheye ta sara ka tsæved i Mbølom aye na, næmaa tætkatay metsehe i Mbølom. Ane tuk na, metsehe i ndo i mændzibæra hay bay ada metsehe i bay tay neheye faya ta læviye mændzibæra aye bay. Næteye na ta

dziye. ⁷ Sadzæk bay, metsehe nakã na dækum ha aye na, metsehe i Mbølom. Ahël niye na, mangaha eye, ndo hay tã sær bay. Ahël nakã kã ge mændzibæra zuk bay aye na, bã kã læva ha bo hærwi mætæme kway ha hærwi ada kã yakwa a tøv mændze ñgay nakã ta dæslay ha gær aye. ⁸ Metsehe niye na, ndæray kwa nôte mæ walarj i ndo neheye tã læva mændzibæra aye ta sær metsehe niye bay. Tadã ta sær na, ta dariye Bøy Maduwerj kway ka mayako mazlëmbadã eye bay. Neñgeye na, mæzlaß ñgay a ze kwa mey tebiye. ⁹ Wu niye Mbølom a ge na, andza nakã mawatsa eye mæ Dærewel i Mbølom aye, a gwad:

«Wu nakã Mbølom a læva ha bo hærwi ndo neheye ta wudã Mbølom aye na ,
a ze wu neheye ndo hay ta ñgatay bay aye tebiye
ada nakã ta tsæne bay kwa wu nakã ta dzala faya bay aye.»

¹⁰ Mbølom a dã ha metsehe niye na, a næmay ta gëdærj i Mæsæfære ñgay. Mæsæfære na, a sær wu hay tebiye. Kwa wu nakã Mbølom a dzala mæg gær ñgay aye na, a sær. ¹¹ Maa sær mædzal gær i ndo mekeleñ eye na, way? Ndo mæsære na andaya bay. Maa sær na, mæsæfære ñgay eye ñgway. I Mbølom na, andza niye dærmak. Maa sær mædzal gær i Mbølom na, Mæsæfære ñgay eye ñgway, ndo mekeleñ eye a sær bay. ¹² Mæsæfære nakã Mbølom a vëlakway a nækway aye na, a yaw abæra ma ndo i mændzibæra hay bay. Mæsæfære na, i Mbølom eye ñgway. Mbølom a vëlakway na, hærwi ada kã særakwa wu neheye a vëlakway ta ñgwalak ñgay aye tebiye. ¹³ Næmay, næmaa tsikawa wu neheye na, næmaa tsikawa tã metsehe i ndo zezeñ bay. Bazlam may hay ti yaw na, ma Mæsæfære. Andza niye, næmaa dawa ha na, wu neheye a tsik ka Mæsæfære aye a ndo neheye Mæsæfære niye andaya mæ dærev tay aye.

¹⁴ Ndo nakã Mæsæfære i Mbølom andaya mæ dærev ñgay bay aye na, ma sliye faya matæme dedek neheye Mæsæfære faya ma dätay ha a ndo hay aye bay. A tsæne bay, a dzala mæg gær ñgay na, wu kærïye hay, neheye ma giye ñgama bay aye, bæna tadã ndoweje Mæsæfære andaya mæ dærev ñgay bay na, ma sliye faya mætsæne bay. ¹⁵ Ndo nakã Mæsæfære i Mbølom mæ dærev ñgay aye

† 1:31 zëba ma Zeremi 9.22-23. * 2:9 Ezay 64.3.

na, a sər tay ha ka bo abəra wu hay tebiye. Tadə ɲɟwalak eye hay kwa ɲɟwalak eye bay na, a sər. Ane tuk na, ndo hay na, ta sliye faya məsəray naha ka wu nakə ma dzaliye aye bay. ¹⁶Niye na, andza nakə mawatsa eye mə Ɗerewel i Mbəlom aye, a gwad:

«Wu nakə Mbəlom a dzala aye na, maa sər na, way?

Maa ɗay ha wu ka həlay a Mbəlom na, way?†»

Ane tuk na, nəmay neheye Məsəfəre i Mbəlom mə ɗərev may aye na, nəmaa dzalawa gər na, andza i Yesu Kəriste nakə ma dzaliye ɗərmak.

3

Ndo mədzal gər hay na, i Yesu

¹ Malamar ga hay ahəl nakə neɲ tə nəkurom aye na, na tsikawakum wu andza nakə na tsikateye a ndo neheye Məsəfəre i Mbəlom mə ɗərev tay aye bay. Na tsikawakum na, andza a ndo i məndzibəra hay hərwi nəkurom ka tsəved i Yesu Kəriste na, andza wawa ndəriz hay. ² Na tətikakum wu neheye a wur bo bay aye bəna, na tətikakum wu neheye a wur bo aye bay. Nəkurom ka tərūm na, andza wawa ndəriz neheye ta vəlateye wah dekdək, ta sliye faya mənde daf zuk bay aye. ³ Hərwi nəkurom na, huya andza ndo neheye faya ta dzaliye ka wu i məndzibəra aye. Nəkurom faya ka gumeye sələk ka ndo mekeleɲ eye hay. Nəkurom faya ka gumeye məkəde wuway mə waləɲ kurom. Kə ge faya ka gumeye andza niye na, nəkurom ndo i məndzibəra hay mba huya bəɗaw? Ta dedək nəkurom na, andza nəteye. ⁴ Siye hay tə gwad tə peɲ bəzay na, a neɲ Pol, siye hay tə gwad tə pay bəzay na, a Apolos. Kə ge faya ka tsikumeye andza niye na, nəkurom ka tərūm andza ndo i məndzibəra hay!

⁵ Apolos na, way? Ada neɲ na, way tey? Nəmay na, ndo i məsler i Mbəlom tsa. A slər naha may ka təv kurom hərwi məɗakum ha bazlam ɲɟay hərwi ada kə dzalum ha ka Kəriste. Kwa way ma giye na, məsler nakə Mbəlom a ɗay ha mäge aye. ⁶ Neɲ na, na zəv. Apolos neɲgeye a mbəɗay yam. Ane tuk na, ndo mägele ha na, bo i Mbəlom eye ɲɟway. ⁷ Andza niye, ndo nakə a zəv wu aye ta ndo nakə a mbəɗay yam aye na,

nəteye salamay tə sla wuray bay. Mbəlom nəte ɲɟweɲ neɲgeye a sla mäge wu, hərwi neɲgeye a sla faya mägele ha wu. ⁸ Ndo nakə a zəv wu aye ta ndo nakə a mbəɗay yam aye na, wuray ka ɲɟəna tay ha ka bo abəra bay. Ane tuk na, Mbəlom ma vəliye kwa a way merəbe ɲɟay andza nakə ma hutiiye aye. ⁹ Neɲ ta Apolos na, nəmay madzapa eye nəte ma məsler i Mbəlom.

Nəkurom na, ka tərūm andza guvah i Mbəlom. Nəkurom andza gay i Mbəlom ɗərmak. ¹⁰ Mbəlom kə vəleɲ tsəved ta ɲɟwalak ɲɟay hərwi madazlay a məsler ɲɟay tə nəkurom. Neɲ na təra andza ndo nakə a sər məɗəzle gay, a sər məsler ɲɟay lele aye. Ahəl nakə na dazlay a mäge məsler i Mbəlom mə gay kurom aye na, na pa naha mədok aye andza nakə Mbəlom a vəleɲ faya tsəved nə ge aye. Anəke ndo siye ha faya ta ɗəzliye faya. Kwa way m̄ ge metsehe, m̄ ɗəzl faya gay na, lele. ¹¹ Mədok i gay niye na, Yesu Kəriste. Mbəlom a pa na andza mədok. Ndəray ma sliye faya məpe naha mədok mekeleɲ eye sa bay. ¹² Ka mədok niye na, ndo siye hay ta ɗəzliye faya gay ta gura, siye hay ta ɗəzliye ta bəre, ndo siye hay ta ɗəzliye tə kwar neheye tsakala eye haladzay aye. Ndo siye hay na, ta ɗəzliye faya ta mayako, siye hay ta guzer ada siye hay ta ɗəzliye ta gwavək. ¹³ Pat nakə Mbəlom ma gateye sariya ɲɟay a ndo hay aye na, kwa way məsler ɲɟay ma bəziye parakka lele hərwi pat eye niye na, ako ma bəziye ha məsler kwa i way. Kwa way ma ɲɟateye a məsler ɲɟay, kwa lele kwa lele bay, ma ɲɟateye. ¹⁴ Gay i ndo nakə a ɗəzl aye, ako ka təma na bay na, ma hutiiye merəbe ɲɟay. ¹⁵ Ane tuk na, ndo nakə ako ka təma na gay nakə a ɗəzl aye na, ma hutiiye merəbe ɲɟay bay. Mbəlom ma təmiye ha. Ane tuk na, neɲgeye ma təmiye andza ndo nakə a təmaw abəra ma ako i gay aye.

¹⁶ Nəkurom tebiye na, gay i məɗəslay ha gər a Mbəlom, ada Məsəfəre ɲɟay mandza eye mə nəkurom na, ka sərūm təbəɗew? ¹⁷ Tadə ndoweye kə nas ha gay i məɗəslay ha gər a Mbəlom na, Mbəlom ma kəɗiye na ndoweye ɗərmak hərwi gay i məɗəslay ha gər a Mbəlom na, tsəɗaɲɲa. Gay eye niye Mbəlom mandza eye mə ɗəma aye na, nəkurom.

† 2:16 Ezay 40.13.

¹⁸Ndëray mâ vay gër a bo ñgay bay. Taďë ndoweye më walañ kurom kã dzala neñgeye a tsah andza ndo i mëndzibëra hay na, mâ gër ha. Mâ tãra ka ďëre i ndo hay ďuh na, andza a tsah bay tebiye. Kã ge andza niye na, ma hutiey metsehe lele eye. ¹⁹Na tsik andza niye na, hãrwi wu neheye ndo i mëndzibëra hay tã dzala, tã gwad nãteye ta tsah aye na, ka ďëre i Mbëlom na, wu kãriye. Andza nakã mawatsa eye më Đerewel i Mbëlom aye na, tã gwad: «Mbëlom ma gasiye tay ha ndo i metsehe hay ma balay i wewer tay nakã tã ñga ka bo aye.*» ²⁰Ma tãv mekeleñ eye tã gwad sa: «Bã Maduweñ a sãr mädzal gër i ndo i metsehe hay. A sãr ha nãteye na, wu kãriye.†» ²¹Hãrwi niye neñ faya na tsikakumeye, ndëray mâ zlapa tã wu nakã ndo mekeleñ eye a ge aye bay. Sãrum ha na, wu hay tebiye na, i kurom ďuh. ²²Neñ Pol, Apolos ada Piyer, nãmay na, i kurom hay tebiye. Kwa mëndzibëra, sifa, mãmãte i kurom tebiye. Wu neheye anãke ta wu neheye kame aye na, i kurom tebiye ďërmak. ²³Nãkurom na, ndo i Yesu Kãriste hay ada Kãriste, neñgeye i Mbëlom.

4

Ndo i maslañ i Kãriste hay

¹Sãrum ha, nãmay na, ndo mãge mäsler i Yesu Kãriste hay. Mbëlom a wãl wu ñgay neheye manğaha eye ahãl niye na, a nãmay hãrwi ada nãmaã ďatay ha a ndo hay. ²Ndo nakã ndo i gay ñgay a gëray ha wu ñgay hay, wu kurre a say ka neñgeye mâ tãra na, ndo i dedek. ³Neñ na, taďë faya ka ñgalumeñgeye bãyay ka wu na, kwa tsekweñ wuray a geñ më bo haladzay bay. Kwa taďë siye i ndo hay faya ta ñgãleñgeye bãyay neñ ndo i dedek tsukudu neñ ndo i dedek bãdaw na, niye na, wuray a geñ më bo bay ďërmak. Kwa neñ eye na geye sariya a gër bay. ⁴Neñ na, na sãr wuray nakã më neñ na may ha mãnese a gër ga aye bay. Ane tuk na, andza mãgwede mãnese andaya fagaya tãbey aye bay. Mata ge sariya i gër ga na, Mbëlom bõna ndo hay bay. ⁵Hãrwi niye hãlay eye kã ndislew zuk bay na, kã gum sariya ka siye i ndo bay. Pat nakã Bay Maduweñ Yesu ma maweye na, ma bãyize ha wu neheye anãke ma lãvõñ aye parakka më dzaydzay. Wu

nakã ndo hay tã dzala më gër tay aye na, ma bãyize ďërmak. Pat eye niye na, Mbëlom ma zambãdeye kwa a way hãrwi mäsler nakã a ge aye. Taďë a ge haladzay na, Mbëlom ma zambãdeye haladzay. Taďë a ge tsekweñ na, Mbëlom ma zambãdeye tsekweñ.

⁶Malamar ga hay, na ďakum ha wu neh-eye ka neñ ta Apolos aye na, hãrwi madzãne kurom hãrwi ada kã tãtikum wu nakã më ďãma aye. A señ na, pumay bãyay a bazlam i Mbëlom lele. Andza niye, kã gum zlapay ta ndo siye hay bay ada kã kãtsum tay ha ndo siye hay bay. ⁷Nãkar nakã ka dzala më gër yak, ka ze siye i ndo hay aye na, nãkar way? Maa wãlaka wu hay tebiye na, Mbëlom bãdaw? Taďë maa wãlaka Mbëlom na, ka giye ha zlapay andza ka huta wu niye hay ta gãdañ yak na, hãrwi mey?

⁸A'ãhẽñ! Nãkurom na, ka hutum wu hay tebiye ba! Ka tãrum ndo neheye zlele eye tsiy ka tsãved i Mbëlom aye na gwad! Ka gwadum nãkurom na, bãy hay. Nãmay na, bãy eye hay tãbey. Taďë nãkurom bãy eye hay ka ďëre i Mbëlom ta dedek na, hãbe lele hãrwi ada nãmay ndo i maslañ i Kãriste hay nãmaa sliye faya matãre bãy hay ďërmak. ⁹Nãmay na, ndo i maslañ i Yesu Kãriste hay, ane tuk na, a ge fagaya ka ďëre ga na, andza nãmay ma dãba i siye i ndo hay duk ma tãv nakã lele bay aye. Nãmay na, ndo neheye tã gës tay ha tã gatay sariya, ta diye tay hay mata kãde tay ha kame i ndo hay aye. Na tsik andza niye na, hãrwi nãmay ka ďëre i ndo i mëndzibëra hay ada kwa ka ďëre i gawla i Mbëlom hay tebiye na, andza ndo mãge ďãretsãtseh hay hãrwi ada ndo i mëndzibëra ada kwa gawla i Mbëlom hay tã zãba famaya andza wu mãge hãbad. ¹⁰Andza niye nãmay na, andza ndo i matãrakahañ hay. Nãkurom ka dzalum na, ka tsahum hãrwi nãkurom madzapa eye tã Kãriste. Ndo hay tã dzala na, nãmay bãle eye hay, ane tuk na, nãkurom ka gwadum nãkurom gãdañ eye hay. Nãmay na, ndo hay tã kãts may, nãkurom na, faya ta rãhakumeye ha gër. ¹¹Hus anãke bãgom, may a wur famaya, yam a gamay ďërmak. Peteked may manasa eye hay. Faya ta gameye ďãretsãtseh haladzay, gay may andaya mãhãne më ďãma bay, nãmaa

* 3:19 Zob 5.13. † 3:20 Đãmes hay 94.11. * 4:12 Mäsler hay 18.3.

təra ndo madzədza eye hay. ¹² Nəmaa ge məsler ta gədaŋ may hərwi məhute wu mənday.* Ndo hay faya ta tsadəmeyer na, nəmaa duwulay me a Mbəlom hərwi ada mâ pa fataya ŋgama. Ahəl nakə ndo hay faya ta gameyer dəretsətseh aye na, nəmaa ndza tete, nəmaa matay ha a dəma bay. ¹³ Ndo hay faya ta tsikiyer famaya wu lele bay eye na, nəmaa tsikatay bazlam ləfedede eye duh. Ndo hay tə dzala nəmay ka dəre i ndo i məndzibəra hay na, andza kwasukwalay kəriyer. Hus bəgom tə dzala na, nəmay nəmaa təra andza wu neheyer ndaluḅ eye ndo hay ta fadiyer, ta kutsiyer ha a pəsl aye.

Pol a tsikatay me a wawa ŋgay hay

¹⁴ Wu nakə na watsa kanəŋ aye na, na watsakum hərwi məpakum horoy a dəre ka wu nakə ka gumeyer bay. Na watsa andza nakay na, hərwi nəkurom wawa ga neheyer na wuda kurom haladzay aye. A seŋ mədakum ha metsehe. ¹⁵ Kwa tadə ndo hay wal wal haladzay ta dākum ha məpay bəzay a Yesu Kəriste bəbay na, bəba kurom hay haladzay bay. Bəba kurom na, nəte. Neŋ na təra bəba kurom na, hərwi maa dākum ha Labara ŋgwalak eye na, neŋ ada nəkurom ka pum mədzal gər ka Yesu Kəriste. ¹⁶ Bəba kurom na, neŋ sa, faya na gakumeyer amboh, tərūm andza neŋ. ¹⁷ A seŋ na, gum andza niyer. Hərwi niyer na sləriyer naha Timote ka təv kurom hərwi ada mâ ye naha mâ makum ahaya a gər mede ga ka tsəved i Yesu Kəriste. Wu nakə ma diyer naha ma tətikakumeyer na, wu nakə na tətikawatay a ndo hay kwa ka waray aye. Tsənum! Timote na, neŋgeyer wawa ga, na wuda na haladzay. Ada neŋgeyer na, ma giyer məsler i Bəy Maduweŋ Yesu ta tsəved eye lele.

¹⁸ Na sər ha, siyer i ndo hay ta zəba faya na ye naha ka təv kurom zuk bay na, tə dzala na, na diyer naha sa bay, hərwi niyer faya ta dəslyay gər a bo tay. ¹⁹ Ane tuk na, tadə Bəy Maduweŋ kway kə vəleŋ tsəved na, na diyer naha bəse. Na ndisl naha na, na səriyer ha ndo neheyer faya ta giyer zlapay aye na, na zəbiyer fataya təday. Na səriyer ha ta tsikawa na, bazlam kəriyer tsa tsukudu ta huta gədaŋ i Mbəlom dāw? ²⁰ Na tsik andza niyer na, hərwi mələve i Bəy i Mbəlom

nakə ma ləviyer. A sər bo na, ma gədaŋ bəna mə bazlam hay kəriyer dəkdek tsa bay. ²¹ A sakum na, wuyer meyer? Ahəl nakə aza na diyer naha aye na, a sakum nā zla naha mandalaḅa ka həlay hərwi makəte kurom ha dāw? Kəgəbay ka mbədumeyer ha dərev kurom ada neŋ na diyer naha tə bazlam ləfedede eye hərwi mədakum ha na, na wuda kurom dāw?

5

Wu nakə a ge horoy mə walaŋ i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye

¹ Na tsənawa wu hay ka nəkurom. Ndo hay tə gwad na, faya ka gumeyer wu nakə lele bay aye. Kwa ndo neheyer tə sər Mbəlom bay aye na, faya ta giyer slala i wu niyer bay. Tə gwedeŋ na, ndo ta həna ta ŋgwas i bəba ŋgay.* ² Ada ka dəslyumay ha gər a bo duh na, kəkay? Tuwum duh hərwi mənese kurom. Ndo nakə faya ma giyer andza niyer ka gərūm ha na, kəkay? ³ Neŋ na, na ge na sariyer eye tsiy andza nakway ka bo dziyer. Neŋ mə walaŋ kurom bay, ane tuk na, dərev ga mandza eye tə nəkurom. ⁴ Na ge sariyer nakay ta gədaŋ i Bəy Maduweŋ kway Yesu. Wu nakə na tsikakumeyer naha aye na, hayum gər ada dərev ga ma ndziyer tə nəkurom. Gədaŋ i Bəy Maduweŋ kway Yesu ma ndziyer tə nəkurom dərma. ⁵ Ahəl nakə ka hayum gər aye vəlumay ha ndo niyer a həlay i Fakalaw hərwi ada Fakalaw mâ nas ha slo i bo ŋgay. Mâ nas ha slo i bo ŋgay na, hərwi ada Mbəlom mâ təma ha pat nakə Bəy Maduweŋ kway Yesu ma maweyer.

⁶ Ka dəslyumay ha gər a bo na, hərwi meyer? Mədəslyay ha gər a bo na, lele bay. «Gəde tsekweŋ a kwasa ha wu tebiyer» na, ka sərūm təbədew? Andza niyer mezeleme tsekweŋ na, ma nasiyer wu na, ka sərūm təbədew? ⁷ Zlum na mezeleme niyer andza gəde abəra mə walaŋ kurom hərwi ada kâ tərūm tsədaŋna andza wu nakə gəde faya bay aye. Na sər ha ta dedek, Mbəlom ka təra kurom ha tsədaŋna hərwi kə kəd təbaŋ hərwi ada kâ hatsakwa magurlom i Pak ta neŋgeyer. Təbaŋ eye niyer na, Yesu Kəriste nakə a mət hərwi kway aye.† ⁸ Hatsakwa magurlom lele. Ane tuk na, hatsakwa magurlom tə makwala wedeyer, gəde mâ

* 5:1 Levitik 18:8; Bazlam mapala eye masulo eye 23.1.

† 5:7 Madayaw abəra ma Ezipt 13:7; 12.21.

ge mə dəma bay. Tərakwa ndo neheye tsədəŋna eye. Pakway bəzay a tsəved i Mbəlom tə dərev kway peteh[‡]. Gərakwa ha mäge wu neheye lele bay tebiye. Wu niye hay na, andza gəde niye.

⁹Mə derewel ga nakə na watsakum naha ahəl niye na, na gwadakum: «Kâ ndzum dziye ta ndo neheye faya ta giye madama aye bay.» ¹⁰Na tsik andza niye na, ka ndo i mändzibəra hay bay. Hərwi ndo mäge madama hay, ndo i bor hay, məkal hay ada ndo mäge kule hay, nəteye ndo i mändzibəra hay. Məŋgadatay hərwi mədzepe ta nəteye bay na, haḥe ka deyum-eye abəra ma mändzibəra. ¹¹A'ay! Wu nakə na watsa aye na, na watsa düh na, ka ndo məpay bəzay a Yesu Kəriste. Tadə ndoweye kə gwad nəŋgeye ndo məpay bəzay a Yesu Kəriste ada faya ma giye madama, faya ma giye bor ka wu i ndo, faya ma giye kule, faya ma tsikiye wu lele bay eye ka ndo hay, faya ma kwayiye ta guzom, faya ma kəliye wu hay na, kâ ndzum ka təv manəte aye ta nəŋgeye bay. A həlay nakə nəkurom mandza eye ka mändzibəra mba aye na, tsəved andaya ka ŋgənumeye ta nəteye aye bay.

¹²Mata ge sariya i ndo neheye tə pay bəzay a Yesu Kəriste bay aye na, nəŋ tədəw? Nəkurom dərmak na, ka gumateye sariya na, a ndo neheye ka hayawum gər dziye. ¹³Mata ge sariya a ndo neheye tə pay bəzay a Yesu Kəriste bay aye na, Mbəlom. Gum andza nakə mawatsa eye mə Dərewel i Mbəlom na, a gwad: «Həharum na ndo nakə faya ma giye wu nakə lele bay aye abəra mə walaŋ kurom.»[§]

6

Ndo məpay bəzay a Yesu Kəriste hay ta wuda ka bo bay

¹Tadə faya ka tərume ye mə walaŋ kurom na, ka yawum ka təv i ndo mäge sariya neheye tə sər Mbəlom bay aye na, ka gum andza niye hərwi mey? Mata ŋgənakum ha sariya düh na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. ²Mata gatay sariya a ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, ka sər um təbədəw?

Kə ge düh mata gatay sariya a ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye nəkurom tuk na, ada ka sər um mäge sariya i wu neheye tsekweŋ tsekweŋ aye bay na, kəkay? ³Mata gatay sariya kwa a gawla i Mbəlom hay nəkway na, ka sər um təbədəw? Kə ge andza niye na, ka ŋgənakweye ha sariya a bo ka mändzibəra bəna kemey? ⁴Tadə ka tər um mə walaŋ kurom na, ka diyumeye ha ka təv i ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye na, kəkay? Nəteye na, wuray kə dzapa kurom ha kwa tsekweŋ bay. Ane tuk na, a sakum tā ŋgənakum ha sariya na, ma kəkay? ⁵Horoy a gakum təbədəw? Ndo nakə a tsah ma tsikakumeye me a zləm aye na, andaya mə walaŋ kurom ndo məpay bəzay a Yesu Kəriste hay təbədəw? ⁶Ndo məpay bəzay a Yesu ma wudiye ka malamar nakə faya ma pay bəzay a Yesu andza nəŋgeye na, lele bay. Ada kwa ka təv i ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye ka wudawum.

⁷Ka wudumeye ka bo mə walaŋ kurom na, lele bay. Ka wudum ka bo mə walaŋ kurom na, ka dədum abəra ka tsəved i Mbəlom. Ka sakumay naha a ndo neheye faya ta gakumeye mənese aye. Tadə ta kəlakum na wu kurom na, gəs um dərev, kâ wudum fataya bay. ⁸Ane tuk na, ka gəs um dərev bay, faya ka gumateye wu lele bay eye a siye ndo hay düh. Faya ka kəlume ye wu i ndo hay, kwa nəteye malamar kurom hay ka tsəved i Mbəlom bəbay na, faya ka kəlume ye tay ha. ⁹Ndo neheye faya ta giye lele bay eye ta diye a Bəy i Mbəlom bay na, ka sər um təbədəw? Kâ vumay gər a bo kurom bay. Sər um ha na, ndo neheye faya ta giye madama, ta giye kule, faya ta haniye ta ŋgwas i ndo hay ada ndo neheye tə zla hasləka ta təra ha andza ŋgwas eye, ¹⁰ndo makəle wu i ndo hay, ndo mäge dəre ka wu i ndo, ndo məkway eye hay, ndo mətsadətay a ndo hay, ndo mabuwe siye i ndo hay ta gədaŋ, slala i ndo neheye tebiye na, ta diye a Bəy i Mbəlom bay. ¹¹Ahəl niye na, siye i ndo hay mə walaŋ kurom tə gawa wu neheye lele bay aye. Ane tuk na, Məsəfəre i Mbəlom nakə faya ka dəslakweye ha gər aye kə pəsakum ha mezeleme kurom ada kə bara kurom. Kə pala kurom hərwi ada kâ tər um ndo i Mbəlom hay. Ka təra kurom

[‡] 5:8 Madayaw abəra ma Ezipt 12.15-20; Bazlam mapala eye masulo eye 16.3. [§] 5:13 Bazlam mapala eye masulo eye 17.7.

hay tsədaŋŋa kame i Mbəlom. A ge andza niye na, hərwi ka pum mədzal gər ka Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste.

Bo na, hərwi mazambaɗay a Mbəlom

¹²Ndo siye hay mə walaŋ kurom tə dzala mə gər tay na: «Tsəved andaya ka məge wu hay tebiye.» Ane tuk na, wu tebiye lele hərwi kurom bay. «Tsəved andaya ka məge wu hay tebiye.» Ane tuk na, a seŋ matəre beke i wu bay. ¹³Ka gwadum sa: «Mbəlom a ge wu mənɗay na, hərwi huɗ, a ge huɗ hərwi wu mənɗay dərmaɗ.» Ayaw dedək, ane tuk na, Mbəlom ma dziye tay ha sulo tay eye tebiye. Mbəlom a lambaɗ bo na, hərwi məge ha madama bay. A lambaɗ na, hərwi ada kâ dəsɗakway ha gər a Bəy Maduweŋ kway ɗuh, hərwi neŋgeye faya ma tsəpiye bo kway. ¹⁴Mbəlom kə lətse ahaya Bəy Maduweŋ kway Yesu abəra ma mədahaŋ. Mâ lətsakway ahaya abəra ma mədahaŋ ta gədaŋ ŋgay dərmaɗ. Ka lətsakweye abəra ma mədahaŋ tə slo i bo kway tebiye. ¹⁵Nəkurom siye i bo i Yesu Kəriste na, ka sərɗum təbədew? Na sliye faya mabuwe siye i bo i Yesu məwəlay ha a ŋgwas məge madama ɗaw? A'ay, ma giye bo andza niye bay! ¹⁶Ka sərɗum bəɗaw? Ndowne kə wəlay ha bo ŋgay a ŋgwas məge madama na, nəteye sulo ta təra bo nəte. Andza nakə tə watsa mə Ɗerewel i Mbəlom, Mbəlom a gwad: «Ndo hay sulo na, ta təriye bo nəte.*» ¹⁷Ane tuk na, ndo nakə kə wəlay ha bo ŋgay a Bəy Maduweŋ Yesu aye na, neŋgeye ta Bəy Maduweŋ, ɗərev tay nəte.

¹⁸Hərwi niye, kâ gum madama bay. Siye i wu neheye ndo hay faya ta giye na, bo tay madzapa eye tə wu niye hay bay. Ane tuk na, ndo nakə faya ma giye madama aye na, a gay wu nakə lele bay aye a bo ŋgay. ¹⁹Bo kurom na, gay i məɗəslay ha gər a Məsəfəre Tsədaŋŋa eye na, ka sərɗum bəɗaw? Mbəlom a wəlakum Məsəfəre Tsədaŋŋa eye ada ma ndziye mə ɗərev kurom. Maa ləvay gər a bo kurom hay na, bo kurom eye bay. Maa ləvay gər na, Mbəlom. ²⁰Mbəlom a mbəɗa kurom ahaya tə wu nakə tsakala eye haladzay aye. Hərwi niye ɗəslumay ha gər a Mbəlom tə bo kurom.

* 6:16 Madazlay i wu hay 2:24.

7

Bazlam i mæzle bo

¹Anəke na, na mbəɗakumeye naha ka bazlam kurom nakə ka watsumeŋew a ɗerewel aye. Ayaw! Təɗə hasləka kə zla ŋgwas bay na, kə ge lele. ²Ane tuk na, lele eye na, hasləka mâ zla ŋgwas ada ŋgwas mâ ye a zal hərwi ada tã ge madama bay. ³Hasləka mâ kərah məhəne ta ŋgwas ŋgay bay, ŋgwas dərmaɗ mâ kərah məhəne tə zal ŋgay bay. ⁴Bo i ŋgwas na, i ŋgay eye ŋgay bay. Bo ŋgay na, i zal ŋgay dərmaɗ. Bo i hasləka bəbay na, i ŋgay eye ŋgay bay. Bo ŋgay na, i ŋgwas ŋgay dərmaɗ. ⁵Andza niye, hasləka ta ŋgwas ŋgay na, tã kərah ha a bo məhəne bay. Təɗə aɡəna nəteye salamay ta gwad ayaw na, ta sliye faya məhəne bay mənɗze tsekweŋ tsa hərwi maɗuwulay me a Mbəlom. Kâ ndzum wal wal mənɗze haladzay bay, Fakalaw ma ta vakumeye gər hərwi nakə ka gumay metsehe a bo kurom bay aye.

⁶Wu nakə na tsikakum ka mæzle bo aye na, na tsikakum na, gum tə kuton bay. Təɗə ka gum andza nakay na, ka gum mənese bay. ⁷Təɗə neŋ na, na gwadiye ŋgama ndo hay tebiye tã ndza andza neŋ ze ŋgwas. Ane tuk na, ta dedək ma giye lele bay hərwi Mbəlom a wəl ŋgwalak kwa a way andza nakə a say məge aye. Ndo siye hay a wəlatay gədaŋ məpaya bəzay ta ŋgwas. Ndo mekeleŋ eye hay tə sər mənɗze ze ŋgwas ta gədaŋ i Mbəlom.

⁸Anəke, neŋ faya na tsikakumeye a nəkurom madakway i ŋgwas ta nəkurom neheye ka zlum ŋgwas zuk bay aye. Neŋ faya na gwadakumeye: Lele na, ndzum andza neŋ. Kâ zlum ŋgwas bay, nəkurom ŋgwas hay bəbay kâ yum a zal bay. ⁹Ane tuk na, kə ge ka mbumeye faya mənɗze tətə bay na, hasləka mâ zla ŋgwas, ŋgwas mâ ye a zal. ŋgama hasləka mâ zla ŋgwas, ŋgwas dərmaɗ mâ zla zal tə bəmalə nakə bor i bo ma gəsiye kurom aye.

¹⁰Anəke faya na tsikateye a ndo neheye nəteye ta ŋgwas tay hay aye, kəgəbay nəteye tə zal tay hay aye. Maa tsik bazlam nakay na, neŋ mahageye bay. Maa tsik na, Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste. A gwad: ŋgwas mâ gər ha zal ŋgay bay. ¹¹Kə ge ŋgwas eye kə gər ha zal ŋgay na, mâ zla zal mekeleŋ

eye bay. Tadə kə ge a say zal sa na, mâ ma ta dəba ka təv i zal kurre eye tã ma ka bo. Haslaka dərma kə mâ həhar na ɲgwas ɲgay bay.

¹² Anəke na tsikateye naha a ndo mekeləɲ eye hay nakə agəna ɲgwas kə dzala ha ka Yesu bay nəteye mandza eye aye. Maa tsik na, neɲ bəna Bəy Maduweɲ Yesu bay. Faya na tsikiye: Tadə ndoweje ɲgwas ɲgay kə dzala ha ka Yesu zuk bay na, tadə ka təma məndze tə neɲgeye na, mâ həhar na bay. ¹³ Hərwi ɲgwas nakə kə dzala ha ka Yesu aye na, andza niye dərma kə. Tadə zal ɲgay kə dzala ha ka Yesu bay ada tadə a say məndze ta ɲgwas ɲgay na, ɲgwas mâ kərah məndze mə gay ɲgay bay. ¹⁴ Na tsik andza niye na, hərwi zal ɲgay nakə kə dzala ha ka Yesu zuk bay aye na, neɲgeye i Mbəlom hərwi ɲgwas nakə a dzala ha ka Yesu aye. Hərwi ɲgwas nakə kə dzala ha ka Yesu zuk bay aye na, andza niye dərma kə. Kə ge zal mapa gər eye ka Yesu na, ɲgwas ɲgay na, i Mbəlom dərma kə. Tadə kə ge andza niye bay na, wawa tay ta tərɲeye andza ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. Ane tuk na, wawa tay hay nəteye ta tərə andza niye bay, Mbəlom kə pa tay hay a waləɲ i ndo ɲgay hay.

¹⁵ Kə ge ndoweje kə dzala ha ka Yesu bay, tadə a say məgər ha ndo neɲged na, mâ ye. Tadə kə gər ha, ki ye ɲgway na, hasləka kəgəbay ɲgwas, mâ dzala wuray bay. Hərwi ɲgay na, mənese andaya bay. A yay a gər a Mbəlom hərwi ada kã ndzum zay. ¹⁶ A nəkar ɲgwas mapa gər eye ka Yesu, tadə Mbəlom ma tərɲeye ha zal yak hərwi yak na, ka sər daw? A nəkar zal mapa gər eye ka Yesu, tadə Mbəlom ma tərɲeye ha ɲgwas yak hərwi yak na, ka sər daw? Ka sər bay tebiye.

Ndzum andza nakə Mbəlom a zalakum aye

¹⁷ Ane tuk na, kwa way mâ pay bəzay a tsəved nakə Bəy Maduweɲ a vəlay aye ada mâ ndza andza nakə ahəl niye a zalayaw hərwi ada mâ pay bəzay aye. Wu nakay na tsikakum aye na, wu nakə neɲ faya na tətikateye a ndo hay ma məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye.

¹⁸ Tadə Mbəlom a zalaka nəkar mədəsa bo eye na, ndza mədəsa bo eye. Kə ge tadə Mbəlom a zalaka nəkar mədəsa bo eye bay na, kã gwad «Na dərɲeye bo» bay. ¹⁹ Agəna nəkar mədəsa bo eye, kəgəbay agəna nəkar

mədəsa bo eye bay na, kame i Mbəlom na, nəte. Wu nakə ma giye ɲgama mə dəma aye na, andaya bay. Wu nakə ma dzəniye kame i Mbəlom aye na, mərəhay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye. ²⁰ Kwa nəkar kəkay, kəkay na, Mbəlom a zalaka ka məndze andza niye.

²¹ Agəna Mbəlom a zalaka ahəl niye nəkar beke eye na, mâ dzəma kar bay. Ane tuk na, tadə ka hutɲeye tsəved mətərə ndo barbarrə eye ka ləviye gər yak aye na, lele dərma kə sa tsa. ²² Na gwad tadə nəkar beke eye kã dzəma wuray bay na, hərwi tadə ahəl niye Bəy Maduweɲ Yesu Kərɲste a zalaka nəkar beke eye na, sər ha Bəy Maduweɲ Yesu Kərɲste kə təma kar ahaya abərə ma beke i mezeleme. Sa na, ndo nakə beke eye bay Bəy Maduweɲ Yesu Kərɲste a zalay ka məpay bəzay aye na, ka tərə beke i Kərɲste. ²³ Nəkurom tebiye, kwa beke kwa beke eye hay bay, Mbəlom a mbəda kurom ahaya na, tə wu nakə tsakala eye haladzay aye. Nəkurom na, ndo ɲgay hay. Hərwi niye kã pumay bəzay a mədzal gər i ndo hay andza nakə beke hay faya ta pay bəzay a ndo i gay tay hay aye bay. ²⁴ Malamar ga hay, neɲ faya na tsikakumeye. Kwa way mâ ndza andza nakə ahəl niye Mbəlom a zalay aye. Mâ ndza kame i Mbəlom na, andza niye.

Ndo neheye ta zla bo zuk bay aye

²⁵ Anəke na, neɲ faya na tsikiye ka hasləka neheye ta zla ɲgwas zuk bay ada tə dem neheye ta ye a zal zuk bay aye. Wu nakə na tsikiye aye na, Bəy Maduweɲ Yesu a tsikəɲ bay. Na tsikiye na, wu nakə na dzala mə gər ga aye tsa. Ane tuk na, ka slumeye məpe faya mədzal gər hərwi neɲ na, ndo dedək eye kame i Mbəlom ta gədan i Bəy Maduweɲ Yesu.

²⁶ Na zəba ka dərətsətəseh nakə faya ka sakweye a həlay nakay anəke aye, na dzala na, lele məndze andza nakə tə ndzawa aye.

²⁷ Kə ge ka zla ɲgwas tsɲy na, kã həhar na bay. Tadə ka zla ɲgwas zuk bay na, ndza andza niye, kã pəla tsəved ka məzle ɲgwas bay. ²⁸ Ane tuk na, kwa tadə hasləka kə zla ɲgwas bəbay na, kə ge mənese bay. Tadə dem kə zla zal na, kə ge mənese bay dərma kə. Ane tuk na, sərɲum ha na, ndo neheye ta ɲgwas tay hay aye kəgəbay tə zal tay hay aye na, faya ta siye dərətsətəseh haladzay ka məndzibərə. Hərwi niye na gwad lele

məndze ze məzle ŋgwas kəgəbay ze məzle zal hərwi ada kâ hutakwa d̄əretsətseh bay.

²⁹ Malamar ga hay, gər i bazlam nakə a seŋ matsikakum aye na, anarj: Həlay nakə Mbəlom a vəlakway aye na, mazlambar ma slawey. Hərwi ma dazlay anəke hus mede kame na, ndo neheye ta zla ŋgwas aye ta ndza ka tsəved i Mbəlom andza i ndo neheye ta zla ŋgwas bay aye. ³⁰ Ndo neheye faya ta tuwiye na, t̄a gay məsler a Mbəlom andza nəteye faya ta tuwiye bay aye. Ndo neheye faya ta ŋgwasiye na, t̄a gay məsler a Mbəlom andza nakə nəteye faya ta ŋgwasiye bay aye. Ada ndo neheye faya ta səkəmiye wu hay aye na, t̄a zəba faya ka wu nakə ta səkəm aye andza wu kəriye. ³¹ Ndo neheye faya ta giye məsler t̄a wu i mändzibəra aye na, t̄a ndza andza nakə nəteye faya ta giye ha məsler t̄a wu niye hay bay aye, hərwi mändzibəra nakay anarj mandza eye anəke na, ma ndəviye.

³² A seŋ na, kâ dzalum wuray bay. Ndo nakə ŋgwas andaya faya bay aye na, ma piye mädzal gər ŋgay tebiye ka məsler i Bəy Maduwerj Yesu. Ma giye andza niye na, hərwi nenggeye m̄a yay a gər a Bəy Maduwerj Yesu. ³³ Ndo nakə ta ŋgwas aye nenggeye, ma dzaliye na, ka wu i mändzibəra. A say mäge na, wu nakə a yay a gər a ŋgwas ŋgay aye. ³⁴ Andza niye mädzal gər ŋgay na, sulo. ŋgwas na, andza niye dərma. ŋgwas nakə zal ŋgay andaya bay aye t̄a dem nakə ki ye a zla zal zuk bay ta p̄a mädzal gər tay ka məsler i Bəy Maduwerj Yesu. A satay məvəlay ha d̄ərev tay t̄a bo tay a Mbəlom. ŋgwas nakə zal ŋgay andaya nenggeye a dzala na, ka wu i mändzibəra, a say mäge wu nakə a yay a gər a zal ŋgay aye.

³⁵ Na tsikakum andza niye hərwi madzəne kurom d̄uh bəna hərwi mägakum me bay. A seŋ d̄uh na, mede kurom m̄a ge lele ada kâ pumay bəzay a Bəy Maduwerj t̄a d̄ərev kurom peteh.

³⁶ Anəke na tsikiye na, ka gawla ta mədel ŋgay. Tadə gawla a zəba faya a say mədel ŋgay ka zal ada ma geye mənese na, t̄a zla bo. T̄a ge mənese bay. ³⁷ Ane tuk na, tadə gawla kə dzala ta dedək d̄uh ma zliye mədel ŋgay bay na, ada tadə a dzala t̄a d̄ərev ŋgay peteh ndəray a gay me ka məzle bay, bo ŋgay eye a dzala ŋgway ada ma sliye məndze t̄əta na, a ge niye na, lele. ³⁸ Andza

niye, ndo nakə kə zla dahəlay aye na, kə ge lele. Ndo nakə kə zla dahəlay bay aye na, kə ge lele haladzay sa tsa.

³⁹ ŋgwas t̄a zal ŋgay ta ndziye na, huya. Tadə zal ŋgay kə mət na, ma sliye faya məzle zal mekelej eye andza nakə a say aye. Ane tuk na, lele eye ma zliye na, ndo məpa gər eye ka Yesu. ⁴⁰ Neŋ na dzala, m̄a ndza mahənggeye, hərwi ma ta ndziye ma sifa ta məngwese eye ma ziye nakə nenggeye t̄a zal aye d̄uh. Wu nakə na tsik aye na, sər ha maa d̄erj ha na, Məsəfəre i Mbəlom.

8

Wu nakə makəday a kule aye

¹ Matsətsehe kurom nakə ka tsətsahum hərwi slo nakə ta tawal ha kule aye na, ta dedək nəmaa sər ha tebiye andza nakə ka tsikum aye. Ane tuk na, məsəre wu na, ndo hay ta d̄əslay ha gər a bo. D̄uh wu nakə ma dzəniye ndo hay hərwi ada kâ yakwa kame kame aye na, mawud̄e bo nakə ka wud̄akweye bo nəte nəte mə walaŋ kway aye. ² Tadə ndoweye kə d̄əslay ha gər a bo ada a dzala mə gər ŋgay nenggeye, a sər wu hay na, niye a bəz ha na, a sər wu hay andza nakə a say a Mbəlom aye zuk bay. ³ Ane tuk na, ndo nakə ma d̄əslay ha gər bo ŋgay andza niye tabey aye na, a wud̄a Mbəlom d̄uh. Mbəlom a sər ha, a gwad: «Ndo nakay na, ndo ga.»

⁴ Slo nakə ta tawal ha kule aye na, ka h̄əpəd̄akweye bay tsukud̄u ka h̄əpəd̄akweye d̄aw? Wu nakə neŋ na dzala aye na, anarj: Ka sərakwa ha kule na, wu dedək eye bay. Ka sərakwa ha Mbəlom na, nəte ŋgwerj bəna siye hay andaya bay. ⁵ Dedək, siye i ndo hay t̄a gwad̄ na, mbəlom hay andaya haladzay ma magərmbəlom ada ka mändzibəra. Ka nəteye na, dedək mbəlom hay andaya haladzay ada bəy maduwerj hay andaya haladzay. ⁶ Ane tuk na, kwa andza niye bəbay na, nəkway ka sərakwa Mbəlom na, nəte ŋgwerj tsa. Nenggeye Bəba kway. Wu neheye ka mändzibəra aye tebiye a yaw na, mə həlay ŋgay. A ge kway na, hərwi ada kâ t̄ərakwa ndo ŋgay hay. Bəy kway na, nəte tsa dərma. Nenggeye na, Yesu Kəriste. Wu hay tebiye ti yaw na, mə həlay ŋgay, ka hutakwa sifa wəd̄eye na, t̄ə həlay ŋgay.

⁷ Ane tuk na, siye i ndo məpe mädzal gər hay ka Yesu ta sər ha, sifa andaya mə kule

hay bay na, ta sər ha bay. Ahəl nakə nəteye faya ta həpədiye slo i kule aye, tə dzala mə gər tay andza huya kule na, mbəlom dedek. Ta huta gədaŋ ka tsəved i Mbəlom zuk bay. Tə dzala mə gər tay, tadə ta həpəd slo i kule na, ta ge mənese. ⁸ Azlakwa bay, ka sərakwa ha wu mənday na, ma təriye kway ha ndo ŋgwalak eye hay kame i Mbəlom bay. Kwa tadə ka ndayakwa, ma dzəniye kway bay. Kwa tadə ka ndayakwa bay, ma giye wuray kwa tsekweŋ bay dərma.

⁹ Nəkurom, ka sərūm ha ka slumeye faya mənde wu nakə a sakum aye tebiye. Ane tuk na, gum metsehe, bəna ndo neheye ta huta gədaŋ ka tsəved i Mbəlom zuk bay aye na, ta dziye abəra ka tsəved hərwi kurom. ¹⁰ Zəbum təday, nəkar nakə ka sər dedek aye, tadə ndo nakə gədaŋ ŋgay andaya zuk bay kə ŋgataka nəkar mandza eye mə gay i matewele kule faya ka həpədiye slo nakə ta tawal ha kule aye, nəkar ka dzala na, ma həpədiye dərma bədaŋ? ¹¹ Hərwi niye wu nakə ka ge hərwi ka sər aye na, ma nasiye ha ndo niye gədaŋ andaya bay aye. Ane tuk na, sər ha neŋgeye na, malamar yak nakə Yesu Kəriste a mət hərwi ŋgay aye. ¹² Tadə ka ge andza niye na, ka nasay a malamar yak nakə bəle eye, ka nasay ha mədzaŋ gər ŋgay. Ka nasay na, a malamar yak dekdək bay, sər ha mənese nakə ka ge aye na, ka bo i Kəriste eye ŋgway. ¹³ Hərwi niye tadə slo nakə na həpədiye ma diye ha malamar ga a mənese na, na həpədiye slo dāda sa bay, hərwi a sər malamar mā dəd abəra ka tsəved bay.

9

Pol a da ha mənnde ŋgay

¹ Zəbum ka mənnde ga təday, neŋ na, na ləva gər ga! Neŋ, ndo i maslaŋ i Yesu na, ka sərūm bədaŋ? Neŋ na ŋgatay a Yesu Bəy Maduweŋ kway tə dərə ga! Nəkurom tebiye ka pum mədzaŋ gər ka Bəy Maduweŋ na, hərwi nakə na ge məsler ŋgay mə walaŋ kurom aye bədaŋ? ² Kwa tadə ka dərə i ndo mekeleŋ eye hay neŋ ndo i maslaŋ i Yesu bay bəbay na, nəkurom ka sərūm ha. Ka pum mədzaŋ gər ka Yesu Kəriste na, hərwi nakə na dəkum ha Labara ŋgwalak eye bədaŋ? Maa bəz ha neŋ ndo i maslaŋ i Bəy Maduweŋ kway na, nəkurom.

³ Hərwi ndo neheye ta neŋgeye ha mənese aye na, na gwadateye faya kəkay? Na tsikateye faya, ⁴ neŋ na sla dā nəkurom ka vəlumeŋgeye wu mənday hərwi məsler nakə faya na giye bədaŋ? ⁵ Neŋ na sla məzle ŋgwas nakə mapa gər aye ka Yesu, neŋ ta ŋgwas ga nəmaa həhaliye salamay andza i Piyer tə siye i ndo i maslaŋ i Yesu hay ada andza i malamar i Yesu Kəriste hay təbədew? ⁶ Sa na, nəkurom ka dzalum mata ge məsler hərwi məhute ha wu mənday a gər may na, nəmay ta Barnabas dekdək dāw? ⁷ Tadə ndowege neŋgeye ma sidzew na, ma pəliye wu mənday a gər ŋgay dāw? A'ay! Andza niye bay. Ndo məfəte kə fət, hohway eye kə nah na, ma ndiye. Ndo mətsəkure gənaŋ na, ma ditsiye wah eye ma siye bədaŋ?

⁸ Wu neheye na tsik aye na, mədzaŋ gər i ndo zezeŋ dekdək tsa bay. Kwa bazlam i Musa mapala eye a tsik faya na, andza niye dərma. ⁹ Mawatsa eye mə dərəwel i Musa na, a gwad: «Ahəl nakə sla ma giye məsler ma guvah aye na, kə pay wu ka bazlam bay, gər ha mā həpəd wu mənday.*» Ka dzalum, Mbəlom a tsik na, ka sla dekdək dedek dāw? ¹⁰ Mbəlom a tsik nakay na, ka nəmay. Ayaw, tə watsa bazlam neheye ahəl niye na, hərwi may. Ndo nakə faya ma fətiye na, mā pa mədzaŋ gər ta dedek ma hutiyə madagər ŋgay. Ndo nakə faya ma kəzliye dāw aye, mā pa mədzaŋ gər ta dedek ma hutiyə wu mənday. ¹¹ Ah lele! Nəmay na, nəmaa dəkum ha bazlam i Mbəlom andza nakə ta sləga hulfe a guvah aye. Ka dzalum tadə nəmaa hutiyə wu neheye ka mənədzibəra aye abəra mə həlay kurom na, lele bədaŋ? ¹² Tadə ta dedək siye i ndo hay faya ta tsətsahiye fakuma wu neheye ta ndiye na, ka dzalum nəmay nəmaa tsətsah na, lele dərma bədaŋ? Kwa tadə andza niye bəbay na, nəmaa tsətsah wuray abəra mə həlay kurom bay. Dəretsətseh neheye a ndzamay a gər tebiye nəmaa dāma hərwi a say mäge wu nakə ma ŋgərəzliye na Labara ŋgwalak eye i Yesu Kəriste bay.

¹³ Sərūm ha na, ndo neheye faya ta giye məsler mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom aye na, faya ta hutiyə wu mənday tay mə dāma. Ndo neheye tə kədaway naha wu a Mbəlom ma təv məwəlay wu a Mbəlom

* 9:9 Bazlam mapala eye masulo eye 25.4.

aye na, tə hutawa wu mənday tay mə dəma dərma. ¹⁴ Ndo neheye faya ta diye ha Labara İğwalak eye na, andza niye dərma. Bəy Maduwerj kway Yesu a gwađ ndo hay ta vələteye wu a ndo neheye faya ta diye labara ŋgay aye.†

¹⁵ Kwa tadə andza niye bəbay na, neŋ na tsətsah fakuma wuray bay. Wu nakə na watsa aye na, na watsa hərwi ada kâ slərumerjəw wu bay. Tə bəmalə nakə na tsətsahiye fakuma wu aye na, ŋgama nâ mət. Ndəray mâ nesəŋ ha məŋgwesə ga bay. ¹⁶ Labara ŋgwalak eye nakə faya na diye ha aye na, ma vələneye tsəved məge ha zlapay bay. Maa geŋ faya kutoŋ na, Yesu. Na da ha bay na, dərətsəseh ka gər ga. ¹⁷ Tadə neŋ eye na dzalay a gər ga na datay ha labara wedeye a ndo hay na, habe ta vələneye merəbe ga. Ane tuk na, andza niye bay! Məsler eye nakay na, neŋ na zla tə gər ga bay. Na giye na, hərwi Mbəlom a vələŋ hərwi ada nâ ge. ¹⁸ Kə ge andza niye na, merəbe ga na, wuyə mey? Merəbe ga na, faya na diye ha Labara İğwalak eye kəriye, faya na tsətsahiye tâ vələŋ faya wu bay. Na sliye faya matsətsəhe ndo tâ vələŋ wu hərwi Labara İğwalak eye nakə faya na diye ha aye. Ane tuk na, a seŋ bay.

¹⁹ Na ndziye na, na ləva gər ga, ndəray ma sliye faya mələveŋ gər bay. Ane tuk na, na təra beke hərwi ndo hay tebiye na, tə gər ga eye hərwi ada tâ yaw tâ pa mədzał gər ka Bəy Maduwerj Yesu. ²⁰ Neŋ mə walaŋ i Yahuda hay na, na ndziye andza nəteye hərwi ada nâ həlata ahaya ka təv i Bəy Maduwerj Yesu. Bazlam i Musa mapala eye na, gədaŋ ŋgay andaya fagaya bay. Ane tuk na, neŋ mə walaŋ i ndo neheye ta rəhay ha gər a bazlam mapala eye na, na giye andza nəteye hərwi ada nâ həlata ahaya ka təv i Bəy Maduwerj. ²¹ Ahəl nakə neŋ mə walaŋ i ndo neheye tə sər bazlam i Musa mapala eye bay na, na ndziye andza nəteye hərwi ada nâ həlata ahaya ka təv i Bəy Maduwerj dərma. Andza məgwede neŋ na, na rəhay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye təbey. A'ay! Neŋ faya na rəhay gər hərwi faya na rəhay ha gər a Kəriste. ²² Ahəl nakə neŋ ta ndo neheye ta huta gədaŋ ka tsəved i

Mbəlom zuk bay aye na, na ndziye andza nəteye hərwi ada na dzəniye tay ha tâ huta gədaŋ ka təv i Bəy Maduwerj. Ahəl nakə neŋ ta ndo hay tebiye aye na, na ndziye andza nəteye. Na giye wu nakə na sər aye tebiye hərwi ada nâ təma tay ha siye hay. ²³ Wu neheye na ge tebiye aye hərwi ada Labara İğwalak eye mâ ye kame kame. Mbəlom mâ pa fagaya ŋgama, ka neŋ ta ndo ŋgay siye hay.

Matətike i ndo mahway hay

²⁴ Sərum ha na, ahəl nakə ndo hay ta hwiye na, ndo mahway nəteye haladzay ta hwiye. Ane tuk na, mata ze ndo siye hay na, ndo nəte tsa, ma hutiyə merəbe i mahway ŋgay. Neŋ faya na gwadałumeyə: Gum gədaŋ andza ndo mahway hay hərwi ada kâ hutum merəbe kurom dərma. ²⁵ Ndo neheye a satay mahway lele aye na, ta gəriye ha wu hay wal wal haladzay. Ta tətikiye, ta ndudiye ha mbəle tay hay lele nakə ada ndo ma sliye faya mazay a ndo nəngeđ aye ada ma hutiyə merəbe ŋgay aye. Ane tuk na, merəbe ŋgay niye ta vələye ma ndziye bay, ma nasiye bəse. Nəkway na, nəkway ka tətikakweye mahway kame i Mbəlom hərwi ada kâ hutakwa merəbe nakə ma nasiye dađa bay aye. ²⁶ Hərwi niye neŋ na, na hwiye andza ndo nakə ma hwiye so tsa bay aye. Neŋ bəbay na, andza ndo nakə faya matətikiye məgay duzl a ndo nakə faya ta tətikiye salamay, həlay ŋgay a ma a zay bay aye. Neŋ na, andza ndo nakə ma feye a mətasł kafats kəriye bay. ²⁷ Neŋ eye na geyə dərətsəseh a bo ga tə həlay ga eye ada ma gəsəneye me hərwi ada pat nakə Mbəlom ma ndəviye ha məndzibəra aye na, neŋ ndo məde ha bazlam ŋgay a ndo hay nâ təra ndo i dəba bay.

10

İsrayel hay mə makukulek

¹ Malamar ga hay, wu nakə a ge bo ahəl niye ta bəba tətə kway hay aye, a seŋ na, mâ makumaw a gər. Mbəlom kə dərəzl tay ha nəteye tebiye tə makukulek. Nəteye tebiye ta tas ta bəlay nakə tə zalay Bəlay Ndozza aye.* ² Nəteye tebiye Mbəlom ka dzəhuđ tay ha mə makukulek ada ma dəlov hərwi

† 9:14 zəba mə Mata 10.10; Luka 10.7.

† 10:3 Madayaw abəra ma Ezipt 16.4-35.

* 10:1 Madayaw abəra ma Ezipt 13.21-22, 14.22-29.

ada tâ tæra næteye madzapa eye tæ Musa. ³Næteye tebiye ta nda wu mænday eye næte nakæ a yaw mæ mbælom aye[†], ⁴ada næteye tebiye ta sa yam eye næte nakæ Mbælom a vëlatay aye dærmak. Yam nakay na, yam nakæ a gæzaw abæra ma hotokom aye.[‡] Maa vëlatay hotokom niye na, Mbælom. Hotokom eye niye na, Kæriste ada a laka tay ha. ⁵Kwa tadæ ta ngatay a masuwayarj nakæ Mbælom a ge aye bæbay na, hælai a vay a ndo hay tæ gawa wu nakæ a yay a gær a Mbælom bay aye. Hærwi niye ndo hay ta mæt tolololo mæ kæsaf kwa ka waray.[§]

⁶Wu neheye na, ta gakweye daf. Ta vëlakweye matælike hærwi ada bor i bo kway mâ ye kway ha ka mæge mænese andza næteye bay.* ⁷Siye hay mæ walarj tay tæ dæslay ha gær a kule. Andza niye, tæ watsa a dærewel i Mbælom na, tæ gwad: «Ndo hay tæ ndza, tæ nda wu mænday ada tæ sa wu mæsai. Tsa na, tæ lætse hærwi mæge hæbad ta mædæslay ha gær a kule.[†]» Nækurom na, kâ tærum ndo i kule hay andza næteye tæbey. ⁸Kâ gakwa madama andza siye i ndo neheye mæ walarj tay aye bay. Næteye ta mæt ada Mbælom a kæd tay ha pat eye næte gwezem kuro kuro sulo gær eye mahkar hærwi nakæ tæ ge madama aye.[‡] ⁹Nækway na, kâ dzakwa ha Mbælom andza siye i ndo neheye mæ walarj tay tæ dza ha Mbælom aye bay. Dædæ a dza tay ha ada ta mæt hærwi nakæ tæ ge andza niye aye. ¹⁰Kâ gunguzum ka Mbælom andza siye i ndo neheye mæ walarj tay, ta gunguzay a Mbælom aye bay. Næteye niye na, gawla i Mbælom nakæ a kædawa ndo hay aye kæ kæd tay ha hærwi nakæ ta gunguz aye.

¹¹Wu neheye tebiye a ge bo aye na, mægatay daf a ndo hay hærwi ada tâ ge metsehe. Tæ watsa na wu neheye a Dærewel i Mbælom na, hærwi ada kâ tætikakwa wu neheye, nækway neheye mandza eye mæ hælai nakæ mazlambær mændzibæra ma ndæviye aye. ¹²Hærwi niye, ndo nakæ a dzala mæ gær ngay nenggeye malætsa eye duwirre lele aye na, mâ ge metsehe bæna ma ta dædiye. ¹³Wu neheye Fakalaw ma dziye kurom ha aye na, wu neheye faya a dzawa tay ha ndo hay aye huya. Mbælom na, ma dzæniye kway

andza nakæ a tsik aye. Tadæ Fakalaw kæ say ma dziye kurom ha na, tæ wu nakæ ma ziye gædarj kurom aye na, Mbælom ma vëleye tsæved bay. Mbælom ma vëlakumeye gædarj mæsæmay naha a mædze i fakalaw nakæ ma dziye kurom ha aye.

¹⁴Malamar ga neheye na wudæ kurom haladzay aye, hærwi niye nærj faya na gwadakumeye: Mbædumay dæba a mædæslay ha gær a kule. ¹⁵Na tsik niye na, a nækurom ndo neheye ka dzalum gær lele aye. Dzalum gær ka wu nakæ na tsikakum aye na, dedæk tsukudu dedæk bædaw? ¹⁶Ahæl nakæ nækway faya ka ndayakweye wu mænday i Bæy Maduwerj ka tæv manæte eye ada ahæl nakæ ka gawakway naha sisæ a Mbælom hærwi mæse wu nakæ ka sawakwa ma gævæt aye na, nækway tæ Yesu Kæriste madzapa eye hærwi bambaz ngay bædaw? Ahæl nakæ ka ngænakweye pærj ada faya ka ndayakweye[§] aye na, nækway madzapa eye tæ bo i Yesu Kæriste bædaw? ¹⁷Nækway haladzay, ane tuk na, ka tarakwa andza bo næte hærwi ka ngænakwa pærj eye næte.

¹⁸Mum ahaya mædzal gær kurom ka Israyel hay tæday. Tæ kædawa wu hay ka tæv mævælai wu a Mbælom. Ndo neheye ta hæpædawa slo niye na, næteye madzapa eye ta Mbælom.

¹⁹A særj mægweðe na, mey? Andza mægweðe kule tæ slo ngay niye na, wu lele eye hay daw? ²⁰A'ay, andza niye bay! Ane tuk na, særum ha ndo neheye tæ sær Mbælom bay tæ kæd aye na, tæ kædatay a fakalaw hay bæna a Mbælom bay. A særj na, nækurom ka dzapum tæ fakalaw hay düh bay!

²¹Ka zlumeye gævæt i Bæy Maduwerj Yesu Kæriste ka sumeye ha wu mæsai ada ka mbædumeye bo værælæh ka zlumeye gævæt i fakalaw hay ka sumeye. Sulo sulo na, ma giye bo bay. Ka ndayumeye wu mænday i Bæy Maduwerj i Yesu Kæriste ada ka mbædumeye bo værælæh ka ndayumeye i fakalaw hay dærmak na, ma giye bo bay. ²²Ka gakwa andza niye bay bæna mandala eye fakwaya a Bæy Maduwerj kway. Ka dzalum na, ka zakwa ha nenggeye ta gædarj daw?

‡ 10:4 Mæpesle 20.8-11. § 10:5 Mæpesle 14.16, 23, 29-30. * 10:6 Mæpesle 11.4, 34. † 10:7 Madayaw abæra ma Ezipt 32.6. ‡ 10:8 zæba mæ Mæpesle 25.1-9. § 10:16 Luka 22.19; 1 Korinjte hay 11.23-26.

Gum wu nakə ma dzəniye siye i ndo hay aye

²³Ndo siye hay mə walaŋ kurom tə dzala mə gər tay na: «Tsəved andaya ka mæge wu hay tebiye.» Andza niye, ane tuk na, wu siye hay ma dzəniye kurom bay. Ndo neheye tə dzala na: «Tsəved andaya ka mæge wu hay tebiye.» Ane tuk na, wu siye hay ma dzəniye kway mede kame kame ka tsəved i Mbəlom bay. ²⁴Kwa way mâ pəla na, wu nakə ma dzəniye ndo hay aye. Kâ pəlum wu nakə ma dzəniye bo kurom eye dəkdek tsa bay. Pəlum wu nakə ma dzəniye ndo hay aye. ²⁵Tadə a sakum masəkəme slo mə luma na, wuray kwa tsekweŋ mâ gakum faya me bay, səkənum, həpəđum. ²⁶Sərum ha na, tə watsa a Đerewel i Mbəlom tə gwad: «Məndzibəra tə wu nakə mə dəma tebiye aye na, i Mbəlom Bəy Maduweŋ.*»

²⁷Tadə ndo nakə kə dzala ha ka Yesu Kəriste bay aye, kə zalaka a gay ŋgay ka mənde wu mənday, kə yaka a gər mede na, do. Ka ye naha ta vəlaka wu mənday na, nda. Ka ndiye wu mənday nakay na, faya ka giye mənese tsukudu faya ka giye lele đú na, mâ dzəma kar bay. ²⁸Ane tuk na, tadə kə tsikaka, a gwadaka «Nakay slo i kule» na, kâ həpəđ bay. Ka həpəđ na, ka nasay ha mədzal gər i ndo niye. ²⁹Na tsik niye na, ka wu nakə neŋgeye ma dzaliye mə gər ŋgay aye bəna hərwi mədzal gər yak bay.

Agəna ndoweje ma gwadiye: «Neŋ na, tsəved ga andaya mənde wu tebiye. Ka gwedeŋeye: “Kâ nda bay, ka ta nasay ha mədzal gər i ndo mekeleŋ eye” na, hərwi mey? ³⁰Tadə na gay naha sisə a Mbəlom hərwi wu mənday na, na ndiye. Ka meŋeye ha mənese na, hərwi mey?»

³¹Wu nakə a seŋ mətsikakum aye na, anəŋ: Tadə faya ka ndayumeye wu mənday kwa tadə ka sumeye wu məsay, tadə ka gumeye kwa wu waray na, gum wu nakə ndo hay ta zambadəy ha a Mbəlom aye. ³²Kâ gum wu nakə ma dədiye tay ha siye i ndo hay abəra ka tsəved aye bay. Kwa Yahuda hay, kwa ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye, kwa siye i məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, kâ dəđum ha ndəray kwa nəte abəra ka tsəved bay.

³³Gum andza neŋ nakə faya na giye aye. Wu nakə faya na giye tebiye a seŋ na, mâ yatay

a gər a ndo hay tebiye. Na dzala ka wu nakə ma dzəniye neŋ eye bay. Đuh na dzala ka wu nakə ma dzəniye ndo hay aye təday hərwi ada Mbəlom mâ təma tay ha.

11

¹Tərum andza neŋ nakə na təra andza Yesu Kəriste aye.

Hasləka hay ta ŋgwas hay kame i Mbəlom

²Neŋ faya na zambadəkumeye naha hərwi faya na dzalumeye ka bazlam ga kwa a həlay waray, ada faya ka pumeye bəzay na, andza nakə na tətikakum aye. ³A seŋ na, sərum ha dərma. Yesu Kəriste na, ka gər i hasləka hay tebiye. Hasləka na, ka gər i ŋgwas ada Mbəlom na, ka gər i Yesu Kəriste.

⁴Tadə hasləka ma đuwuleye me a Mbəlom agəna ma tsikiye kame i ndo hay bazlam neheye Mbəlom a đay ha aye, kə zla dzagwa abəra mə gər bay na, kə tsadəy a Yesu Kəriste nakə bəy ŋgay aye. ⁵I ŋgwas na, ahəl nakə faya ma đuwuleye me a Mbəlom agəna ma tsikiye kame i ndo hay bazlam neheye Mbəlom a đay ha aye, kə ndza kəriye ze məbere dərkađ a gər na, ka tsadəy a hasləka nakə bəy ŋgay aye. A ge horoy andza i ŋgwas nakə mahəza gər eye. ⁶ŋgwas nakə a say məbere dərkađ a gər bay aye na, wal wal tə mədəse abəra ka məkwetse bay. Tadə ŋgwas kə dəs abəra ka məkwets ŋgay kəgəbay a həz na gər na, ka sərakwa niye na, wu nakə ma geye horoy aye. Kə ge andza niye na, mâ gər ha gər kəriye bay, mâ bar a dəma dərkađ. ⁷Tadə hasləka ma đuwulay me a Mbəlom na, mâ zla dzagwa abəra mə gər hərwi Mbəlom a ge na na, ka mandəkəit bo ŋgay. Ma bəziye ha məzlađ i Mbəlom nakə a ze wu hay tebiye aye. Ane tuk na, ŋgwas ma bəziye gədaŋ i hasləka. ⁸Sərum ha, Mbəlom a ge hasləka na, a ge tə bo i ŋgwas bay. A ge ŋgwas đuh na, tə bo i hasləka. ⁹Sa na, Mbəlom a ge hasləka hərwi ŋgwas bay. A ge ŋgwas đuh na, hərwi hasləka. ¹⁰Kə ge andza niye na, ŋgwas hay tã bar dərkađ a gər hərwi məde ha na, faya ta rəhay ha gər a zal tay hərwi ada mâ ndalatay a gawla i Mbəlom ha bay dərma.

¹¹Kwa ka təra andza niye bəbay na, nəkway neheye madzapa eye ta Bəy

* 10:26 Đerewel dəmes hay 24.1.

Maduweŋ Yesu Kariŋte aye na, ka sarakwa ha ŋgwas na, a ndzay ka hɛlay na, a haslaka. Haslaka bɛbay na, a ndzay ka hɛlay na, a ŋgwas. ¹²Mbɛlom a ge ŋgwas na, tɛ bo i haslaka. ŋgwas nakɛ Mbɛlom a ge aye bɛbay a wa haslaka. Kɛ matsakwa ha gɛr bay, maa vɛl wu tebiye na Mbɛlom.*

¹³Wu nakay na, bo kurom eye tsikumerŋ tey. Tadɛ ŋgwas ma diye a mɛhay gɛr mata dɛwulay me a Mbɛlom gɛr kariye na, lele dɛw? Kɛ ge lele na, tsikumerŋ. ¹⁴Ndo hay tebiye kwa ka waray tɛ sɛr tadɛ haslaka kɛ gɛr ha mɛkwets ŋgay ndzɛvawwa, i ŋgay na, horoy. ¹⁵ŋgwas na, tadɛ kɛ gɛr ha mɛkwets ŋgay zɛbol eye na, lele haladzay duh. Mbɛlom a vɛlay mɛkwets ŋgay mɛ ge zɛbol eye na, hɛrwi ada mɛ ŋgahay na gɛr, mɛ ndza ndozlayzlayya bay.

¹⁶Tadɛ a say a ndoweye mɛkɛde wuway ka bazlam nakay sa na, sɛrum ha nɛmay nɛmaa sɛr na, andza nakay ada siye i ndo mɛpe mɛdzal gɛr hay ka Yesu tɛ sɛr tsɛved mekelɛn eye wal bay.

Dafi Bɛy Maduweŋ Yesu

Mata 26.26-29; Markus 14.22-25; Luka 22.15-20

¹⁷Wu mekelɛn eye andaya nakɛ na dɛkumeye ha aye. Nɛŋgeye na, na gɛkumeye naha faya sisɛ bay. Tadɛ na makum ha maŋgok na, hɛrwi ahɛl nakɛ ka hayum gɛr mɛdɛslay ha gɛr a Mbɛlom aye na, wu nakɛ lele eye na, ka gawum bay. Duh ka gawum na, wu nakɛ lele bay aye. ¹⁸Hɛrwi wu nakɛ kurre na tsɛne, tɛ tsikerŋ aye na, wuye mey? Tɛ gwederŋ: Ka hayum gɛr hɛrwi mɛdɛslay ha gɛr a Mbɛlom na, ka ŋgɛnawum bo mɛ walarŋ kurom tɛv wal wal. Na dzala na, ma giye andza niye dedɛk tsukudu? ¹⁹Maŋgɛne bo niye na, mɛ ge andaya dedɛk ŋgway hɛrwi ada ndo hay tɛ ŋgatay a ndo neheye nɛteye faya ta pɛy bazay a Yesu tɛ dɛrev tay petɛh aye.

²⁰Ane tuk na, ahɛl nakɛ ka hayum gɛr aye, ka ndayawum na, dɛf i Bɛy Maduweŋ† bay. ²¹Kwa way a dzalawa na, ka wu mɛnday ŋgay dɛkdek tsa, a hway faya bɛse ka mɛnde. Hɛrwi niye ndo siye hay tɛ ndzawa tɛ may ada siye hay nɛteye tɛ kwayawa. ²²Tadɛ faya ka gumeye andza niye na, ka

ndayum wu mɛnday kurom eye mɛtagay kurom eye hay bɛdɛw? A sakum matɛre ha siye i ndo mɛpe mɛdzal gɛr hay ka Yesu wu kariye na, hɛrwi mey? Ka gumeye tay ha ndo i mɛtawak hay andza niye na lele dɛw? Na gwadakumeye naha tebiye na, mey? Ka dzalum na, na zambadɛkumeye dɛw? A'ay! Duh na zambadɛkumeye bay.

²³Bazlam neheye na tɛtikakum aye na, maa tɛtikerŋ na Bɛy Maduweŋ Yesu ada na dɛkum ha. Ahɛl niye ta hɛvad, ta ta giye faya dɛf na, a zla peŋ, ²⁴a gay naha sisɛ a Mbɛlom. Ma dɛba eye na, a ŋgɛna ha peŋ niye, a gwad: «Nakay na, bo ga, mavɛla eye hɛrwi kurom. Gum ha andza nakay huaya hɛrwi ada kɛ dzalum ha ka neŋ.» ²⁵Andza niye darmak, ta ndɛv ha mɛnde wu mɛnday na, a zla gɛvet, a gwad: «Wu mɛse nakay na, bambaz ga nakɛ Mbɛlom ma bariye Dzam Wedeye ta ndo hay aye. Ahɛl nakɛ ka sumeye na, gum ha andza nakay anɛke aye hɛrwi ada kɛ dzalum ha ka neŋ.» ²⁶Bazlam i Bɛy Maduweŋ neheye tɛ da ha na, pat pat ahɛl nakɛ faya ka ndayum peŋ andza nakay ada faya ka sumeye wu mɛse na, nɛkurom faya ka dumatay ha a ndo hay parakka, Bɛy Maduweŋ kɛ mɛt hɛrwi mɛtɛme kway ha.

²⁷Hɛrwi niye ndo nakɛ kɛ nda peŋ i Bɛy Maduweŋ i Yesu ada kɛ sa wu mɛse i Bɛy Maduweŋ ka rɛhay ha gɛr bay na, niye na, andza mɛgwede kɛ ge mɛnese ka slo i bo ada ka bambaz i Bɛy Maduweŋ Yesu. ²⁸Andza niye kwa way kɛ say mɛnde peŋ ada mɛse wu mɛse na, mɛ tsɛtsahay a mɛdzal gɛr ŋgay lele tɛday. Tadɛ wuray andaya bay na, mɛ nda ada mɛ sa. ²⁹Hɛrwi ndo nakɛ kɛ nda peŋ ada kɛ sa wu mɛse i Bɛy Maduweŋ, tadɛ ka rɛhay ha gɛr a bo i Bɛy Maduweŋ bay, kɛ ge mɛnese ada sariya ma gɛsiye na. ³⁰Hɛrwi niye ndo kurom hay haladzay nɛteye dɛvats eye hay, siye hay ta ge bɛle, ada siye hay ta mɛt. ³¹Tadɛ ka tsɛtsahakwa ka mɛdzal gɛr kway tɛday na, haɛ Mbɛlom ma gɛsiye kway a sariya bay. ³²Ane tuk na, Bɛy Maduweŋ Mbɛlom ma gɛkweye sariya ada faya ma vɛlakweye dɛretsetsɛh na, hɛrwi ada pat i sariya nakɛ ma ta giye sariya ka ndo i mɛndzibɛra hay aye na, nakway kɛ dɛdɛkwa a sariya andza

* 11:12 zɛba mɛ Madazlay i wu hay 1.26-27 ada 2.18-23. † 11:20 Dafi Bɛy Maduweŋ: Zɛba ka mede 23 hus ka 26, ada Korinjtē manɛte eye 10.16.

siye i ndo hay bay.

³³ Malamar ga hay, ahəl nakə ka hayum-eye gər hərwi mände wu mänday i Bəy Maduwerj aye na, həbum siye i ndo kurom hay tã yaw təday. ³⁴ Tadə ndoweye may a wur faya na, m̃a ndayaw wu mänday mətəgay təday bəna, ahəl nakə ka hayum gər ka təv manəte eye na, Mbəlom ma gəsiye kurom a sariya hərwi wu neheye faya ka gumeye aye.

Wu siye hay na, ahəl nakə na ye naha aye na, na tsikakumeye.

12

Gədaŋ neheye Məsəfəre Tsədəŋŋa eye ma vəlatəye a ndo hay aye

¹ Malamar ga hay, anəke na, na tsikakum-eye naha ka gədaŋ neheye wal wal Məsəfəre Tsədəŋŋa eye ma vəlatəye a ndo hay aye. A seŋ na, sərum ha lele.

² Sərum ha, ahəl niye ka pum mədzał gər ka Yesu Kəriste zuk bay aye na, ka dəslawumay ha gər a kule mandək eye hay. Gədaŋ i fakalaw a yawa kurom ha ka matewele kule hay. ³ Hərwi niye a seŋ na, sərum ha ndo nakə a tsik me ta gədaŋ i Məsəfəre i Mbəlom aye na, neŋge-eye ma sliye faya məgwede: «Mbəlom m̃a vəlay mezeleme a Yesu» na, ma tsikiye bay. Kə ge ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədəŋŋa bay na, ndəray ma sliye faya məgwede: «Yesu neŋgeye Bəy Maduwerj kway» na, ma tsikiye təta bay.

⁴ Məsəfəre Tsədəŋŋa eye na, nəte ŋgweŋ, ane tuk na, faya ma vəliye gədaŋ hay a ndo hay wal wal hərwi məge wu hay. ⁵ Məsler neheye Bəy Maduwerj a vəlatəye a ndo hay hərwi ada tã ge aye na, məsler eye niye hay wal wal haladzay dərmak, ane tuk na, Bəy Maduwerj Yesu neŋgeye na, nəte ŋgweŋ. ⁶ Tsəved andaya hərwi məge ha məsler hay wal wal haladzay dərmak, ane tuk na, maa vəł gədaŋ eye a ndo hay na, Mbəlom nəte ŋgweŋ. ⁷ Mbəlom faya ma bəziye ha gədaŋ i Məsəfəre ŋgay kwa mə way tebiye. Faya ma bəziye ha na, ta tsəved wal wal hərwi ada kwa way m̃a dzəna ndo siye hay.

⁸ Ndo siye hay Məsəfəre a vəlatay gədaŋ ka mətəsike bazlam i mətsehe. Ndo siye hay, Məsəfəre a dətay wu hay ada a vəlatay gədaŋ mətəsike parakka. Nəteye tebiye, maa ge məsler mə nəteye na, Məsəfəre eye nəte.

⁹ Ndo mekeleŋ eye na, Məsəfəre a vəlay gədaŋ ka məpe mədzał gər ka Yesu Kəriste ta dedek eye. Ndo neŋged na, Məsəfəre a vəlay gədaŋ məmbəle ha ndo hay abəra ma dəvats. Maa vəł gədaŋ niye na, Məsəfəre eye nəte ŋgweŋ. ¹⁰ A vəlatay a ndo siye hay gədaŋ i məge masuwayaŋ. Siye a vəlatay gədaŋ məde ha bazlam i Mbəlom nakə a tsikatay aye. Siye hay a vəlatay gədaŋ məsəre ha ka bo abəra Məsəfəre Tsədəŋŋa eye ta məsəfəre ŋgwalak eye bay aye. Ndo siye hay a vəlatay gədaŋ mətəsike bazlam i gəma neheye tə sər bay aye. Ndo mekeleŋ eye hay a vəlatay gədaŋ məma ha bazlam neheye ndo mekeleŋ eye tə tsik aye. ¹¹ Maa ge məsler niye na, Məsəfəre eye nəte. Neŋgeye nəte ŋgweŋ nakə a vəł wu neheye tebiye aye. A ŋgəna gədaŋ hay wal wal kwa a way andza nakə a say aye.

Ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu na, andza bo i ndo nəte

¹² Zlakwa mandzək it bo eye tə bo i ndo. Ka sərakwa ha bo i ndo na, nəte. Ane tuk na, wu siye hay wal wal andaya ka bo ŋgay. Kwa hawal hay haladzay ka bo i ndo bəbay na, bo ŋgay na, nəte ŋgweŋ. I Yesu Kəriste bəbay na, andza niye dərmak. ¹³ Nəkway tebiye Mbəlom ka dzəhuḅ kway ha na, ta gədaŋ i Məsəfəre ŋgay hərwi matəre kway ha bo nəte. Kwa Yahuda hay, kwa neheye nəteye Yahuda bay aye, kwa beke hay, kwa neheye nəteye beke hay bay aye. Ada nəkway tebiye ka hutakwa na, Məsəfəre eye nəte, a rah kway ha andza ka sakwa wu məsə.

¹⁴ Hawal hay ka bo i ndo na, nəte tsa bay. Nəteye haladzay. ¹⁵ Kwa sik m̃a gwad: «Neŋ wal abəra ka bo hərwi neŋ na, həlay bay.» Kwa kə tsik andza niye bəbay na, neŋgeye huya ka bo. ¹⁶ Tadə kwa zləm m̃a gwad: «Neŋ wal abəra ka bo hərwi neŋ na, dəre bay.» Kwa kə tsik andza niye bəbay na, neŋgeye huya ka bo. ¹⁷ Tadə bo i ndo na, dəre dəkdek tsa na, ma tsəniye wu hay ma kəkay? Tadə bo i ndo na, zləm dəkdek tsa na, wu ma zeye ma kəkay? ¹⁸ Ane tuk na, Mbəlom a ge bo i ndo na, andza niye bay. Duh a ge wu neheye ka bo aye tebiye ada a pa na ka mēbere ka mēbere andza nakə a say aye. ¹⁹ Tadə Mbəlom m̃a ge ndo sədək nəte tsa, kə ge faya wu mekeleŋ eye bay na, niye na, ka təra bo dāw? ²⁰ Ane tuk na, andza

niye bay. Hawal hay andaya ka bo haladzay, ane tuk na, bo na, nôte ngwenj.

²¹Tadê kə ge andza niye na, dère ma sliye faya mægwaday a həlay: «A seŋ kar bay» na, ma sliye faya mətsike bay! Gər dərmaŋ ma sliye faya mægwaday a sik: «A seŋ kar bay» na, ma sliye faya mətsike bay! ²²Duh wu nakə ka bo ka dzala mə gər yak bəle eye na, azlakwa bay kutoŋ nətəye andaya. ²³Hawal neheye fakwaya ka dəsłakwatay ha gər bay aye na, nəkway faya ka gəkwatəye gər lele düh. Hawal neheye faya ka ngahakweye abəra ka dère i ndo hay aye na, nətəye na, faya ka gəkwatəye metsehe haladzay. ²⁴Hawal neheye ka bo kway dère a ngatay aye na, ngama andaya məngehe tay ha aye bay. Mbəlom eye tə gər ngay a ge bo i ndo hay na, tã dəsłay ha gər a hawal neheye tə dəsławay ha gər bay aye. ²⁵A ge andza niye na, hərwi ada bo m̄a ngəna wal wal bay. A say düh na, hawal neheye ka bo aye tã dzəna bo nətə nətə mə walaŋ tay. ²⁶Tadê hawal nətə ka bo kway faya ma giye dərətsətseh na, nəngeye tə siye hay tebiye faya ta giye dərətsətseh dərmaŋ. Tadê faya ka dəsłakway ha gər a hawal nəngeđ nətə na, nəngeye tə siye hay tebiye dərmaŋ ta ngwasieye.

²⁷Nəkurom na, nəkurom tebiye ka manətə eye bo i Yesu Kəriste. Kwa way nəngeye hawal i bo i Yesu Kəriste. ²⁸Mə walaŋ i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, Mbəlom a pa tay ha ndo hay hərwi ada tã ge məsler ngay hay wal wal. A lah məpele təday na, ndo i maslaŋ hay. Masulo eye a pala ndo mədə ha bazlam ngay hay. Mamahkar eye a pala siye hay hərwi ada tã tətikatay bazlam ngay a ndo hay. A pala ndo mekeleŋ eye hay dərmaŋ hərwi ada tã ge masuwayaŋ. Siye hay ndo məmbəle tay ha ndo hay. Siye hay a vətəlay gədaŋ ka madzəne ndo hay. Siye hay a vətəlay gədaŋ mändze tay kame a ndo hay. Siye hay sa na, mətsike bazlam i gəma hay wal wal neheye tə sər bay aye. ²⁹Andza nakə ka ngatumay aye na, Mbəlom a pa tay ha tebiye nətəye ndo i maslaŋ i Yesu daw? Tebiye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom daw? Tebiye ndo matətikatay bazlam i Mbəlom a ndo hay daw? Tebiye ta giye masuwayaŋ daw? ³⁰Tebiyə ta mbəliye ha ndo hay abəra ma dəvats daw? Tebiye ta tsikiye me tə bazlam

i gəma neheye ndo hay tə sər bay daw? Tebiye ta miye ha bazlam daw? A'ay! Ma giye bo andza niye bay. ³¹Ane tuk na, pəlum wu neheye ngwalak eye hay Məsəfəre ma vətəteye a ndo aye hərwi ada kã hutum.

Anəke na, na dakuməye ha tsəved lele eye sa, nakə a ze siye hay haladzay hərwi ada kã yum tə dəma.

13

Mawudə bo a ze kwa mey

¹Kwa tadə na sər mətsike me tə bazlam i gəma hay tebiye, kwa bazlam i gawla i Mbəlom hay, na wudə ndo hay bay na, na təra andza bəre nakə ta fay na, a ləve ndoy ndoy kəriye tsa aye, kəgəbay andza mendeleŋ nakə a gatay zləm a ndo hay aye. ²Tadê kwa gədaŋ ga andaya mədə ha bazlam i Mbəlom, tadê kwa na sər wu hay tebiye, tadê kwa gədaŋ ga andaya mətsəne wu i Mbəlom neheye mənğaha eye, kwa ta mədzal gər ga nakə na dzala ha ka Mbəlom aye na gwaday ha a mahəmba «Lətse, do abəra kanaŋ» ada kə lətse, ki ye, ane tuk na, tadə na wudə ndo hay bay na, neŋ na, wuray kəriye. ³Kwa tadə na ngənatay wu ga hay a ndo i mətəwak hay, kwa tadə na təma tã kal ga ha a ako na dul a dəma hərwi mədzal gər, tadə na wudə ndo hay bay na, wuray ma gənəye ngama kwa tsekweŋ bay tebiye.

⁴Ndo nakə a wudə ndo hay aye na, ma giye ngatay, ma gateye ngwalak a ndo hay, ma giye sələk bay, ma giye zlapay bay, ma dəsłay ha gər a bo bay. ⁵Ndo nakə a wudə ndo hay aye na, ma giye wu nakə a ge horoy aye bay, a pəlay wu a gər ngay dekdek bay, wu a ndalay bay, a ge zəgəle ta ndo hay bay. ⁶Ndo nakə a wudə ndo hay aye na, mənese a yay a gər bay, ane tuk na, dərəv ngay a ngwasa düh na, tə wu neheye ngwalak eye. ⁷Ndo nakə a wudə ndo hay aye na, a səmay naha a dərətsətseh kwa a həlay waray, kwa kədəy a dzala ha ka Mbəlom huya, pat pat a pa mədzal gər ngay na, ka təv i Mbəlom. Nəngeye mandza eye pat pat bəŋbəŋ.

⁸Mawudə bo na, a dze təbey. Bazlam i Mbəlom neheye ndo hay tə dawatay ha a ndo hay aye na, ta ndəviye. Həlay eye ma sləweye, bazlam i gəma neheye faya ka tsikakweye ta ndəviye. Məsəre wu hay neheye ka sərakwa anəke aye ta ndəviye

dærmak. ⁹Ma ta giye andza niye hærwi ka særakwa wu hay tebiye bay. Bazlam i Mbølom nakæ ka dawakwa tay ha a ndo hay aye bøbay na, ka særakwa tebiye zuk bay. ¹⁰Ane tuk na, aza ahæl nakæ Mbølom ma dækway ha wu neheye ñgwalak eye dedek aye na, wu neheye ka særakwa tebiye bay aye ta dziye.

¹¹Tsønüm! Ahæl niye neñ wawa eye mba na, na tsikawa me andza wawa hay. Na tsønawa wu andza wawa hay. Anæke na tæra ndo bagwar eye na, mændze ga andza i wawa hay sa bay. ¹²Anæke na, ka ñgatakway a wu hay lele zuk bay andza ka zøbakwa dære a malam. Pat eye ma slaweye ka ñgatakweye parakka tæ dære kway. Anæke na sær wu hay tebiye zuk bay. Pat eye niye na, na særeye wu kwetseh kwetseh andza nakæ Mbølom a sær ga ha kwetseh kwetseh aye dærmak.

¹³Wu neheye ta ndæviye bay aye na, anañ næteye mahkar: Mædzal gær nakæ ka dza-lakwa ha Mbølom aye, mæpe mædzal gær ka wu nakæ ka ta hutakweye ka tøv ñgay aye ada mawudæ bo nakæ ka wudækwa ndo hay aye. Ane tuk na, maa ze wu neheye tebiye na, mawudæ bo.

14

Siye i bazlam neheye a tsik ka gædarj neh-eye Mæsæfære ma vølateye a ndo hay aye

¹Ræzlumay a gær matære tæday na, ndo mawudæ ndo hay. Pælum tæ dærev kurom peteh gædarj neheye Mæsæfære ma vølateye a ndo hay aye hærwi ada kâ hutum. Gædarj nakæ kâ pælum aye a ze siye hay tebiye aye na, mæde ha bazlam i Mbølom nakæ a tsikakum aye. ²Tadæ ndoweye a tsik bazlam i gøma neheye a sær bay aye na, a tsikatay na, a ndo hay bay. A tsikay na, a Mbølom hærwi ndo hay tæ tsønay na bay. A tsik ta gædarj i Mæsæfære, wu i Mbølom neheye manghaha eye. ³Ane tuk na, ndo nakæ a dätay ha bazlam i Mbølom tæ bazlam i gøma ñgay aye na, neñgeye a tsikatay a ndo ñgay hay. Bazlam ñgay niye hay na, ma vølateye gædarj. Wu nakæ faya ma tsikateye, ma mateye naha dærev hærwi ada tæ gæl, tæ ye kame kame. ⁴Ndo nakæ a tsik bazlam i gøma neheye ndo hay tæ sær bay aye na, a dzønna na, bo ñgay eye ñgway. Ndo nakæ a dæ ha bazlam i Mbølom tæ bazlam i gøma ñgay aye

na, neñgeye düh faya ma vølateye gædarj a ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu mahaya gær eye tebiye.

⁵A serj nækurom tebiye kâ tsikum me tæ bazlam i gøma hay. Ane tuk na, kutoñ ndo mæma ha mâ ge andaya tæ bazlam i gøma ñgay hærwi ada ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu tebiye tæ gæl ada tæ ye kame kame. Kæ ge andza niye bay na, ndo nakæ ma diye ha bazlam aye a ze ndo nakæ ma tsikiye bazlam i gøma neheye a sær bay aye.

⁶Malamar ga hay, tadæ na ye naha a gay kurom, na tsikakum me tæ bazlam i gøma neheye ka særum bay aye na, na gakumeye ñgama na, ma kækay? Tadæ na dækum ha wu i Mbølom nakæ manghaha eye bay, na dækum hay siye i wu hay bay, na dækumeye ha bazlam i Mbølom bay ada na tatikiye kurom ha bay na, na dzønna kurom ka wuray kwa tsekweñ bay tebiye!

⁷Dzalum ka wu i mæhetse hay tæday, andza ndærloy ta gandzaval. Tadæ ndo mæfe ta fa tæde tæde bay na, ndo hay ta særeye mæpaka naha faya bay. ⁸Mæfe fagam bøbay na, andza niye dærmak. Tadæ agønna gøma ta gøma neñged tæ giye vøram ada tadæ ndo mæfe fagam i mede a vøram kæ fa na tæ dæma bay na, ndæray ma diye a vøram niye bay. ⁹I kurom dærmak na, andza niye. Tadæ faya ka tsikumeye bazlam i gøma neheye ndæray a sær bay aye na, ndo hay ta tsæniye wu nakæ ka tsikum aye na, ma kækay? ¹⁰Bazlam i gøma hay wal wal andaya ka mændzibæra. Bazlam i gøma hay tebiye a satay mægwede wu andaya. ¹¹Ane tuk na, tadæ ndoweye kæ tsikerj me tæ bazlam i gøma nakæ na sær bay aye na, neñgeye mbæzlew kame ga ada neñ dærmak andza mbæzlew kame ñgay. ¹²Andza niye, neñ faya na gwadækumeye pælum tæ dærev kurom peteh gædarj neheye Mæsæfære ma vølateye a ndo hay aye hærwi ada kâ hutum haladzay. Ane tuk na, wu næte na, wudum wene wene eye na, wu nakæ ma dzæniye tay ha ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu mægæle ada ma ye kame kame aye.

¹³Hærwi niye ndo nakæ a sær mætsike bazlam i gøma aye na, mâ duwulay me a Mbølom hærwi ada Mæsæfære mâ vølay gædarj mæmatay ha a ndo hay tæ bazlam nakæ ndo hay tæ tsæniye aye. ¹⁴Tadæ faya na duwulay me a Mbølom tæ bazlam i

gəma nakə na sər bay aye na, məsəfəre ga nengəye faya ma dūwuliye me a Mbəlom. Dedek, ane tuk na, metsehe ga andaya mə dəma bay. ¹⁵ Kə ge andza niye na, na giye na, kəkay? Na dūwulay me a Mbəlom ta məsəfəre ga tə bazlam i gəma neheye na sər bay aye. Ane tuk na, na dūwulay me a Mbəlom tə metsehe ga tə bazlam neheye na tsəne aye hərwi ada nā tsəne. A seŋ məge dəmes ta məsəfəre ga tə bazlam neheye na tsəne bay aye ada a seŋ məge dəmes tə metsehe ga dəmes neheye na tsəne aye.

¹⁶ Tadə kə ge andza niye bay, nəkar i yak faya ka gay naha sisce a Mbəlom tə bazlam neheye ka sər bay aye tuk na, ada ndo neheye tə sər wu niye hay bay aye na, ta mbədiye faya «amen» na, ma kəkay? Nəteye tə tsəne wu nakə ka tsik aye bay. ¹⁷ Məgay naha sisce yak niye ka gay naha a Mbəlom aye na, lele, ane tuk na, ma giye ŋgama a ndo nengəd bay.

¹⁸ Neŋ faya na gay naha sisce a Mbəlom hərwi na tsik bazlam neheye na sər bay aye na, na ze kurom ha tebiye. ¹⁹ Ane tuk na, ahəl nakə neŋ ta ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu mahaya gər eye na, ŋgama na tsikatay gər i bazlam hay zlam neheye ta tsəniye andza niye na, na tətikiye tay ha ndo hay tə bəmalə nakə na tsikatəye gər i bazlam hay gwezem kuro vədvəd haladzay tə bazlam neheye tə sər bay aye.

²⁰ Malamar ga hay, ka dzalum gər ka wu hay andza wawa ndəriz hay bay. Duh dzalum gər na, andza nəkurom bagwar eye hay. Ta təv i mənese na, tərūm andza wawa ndəriz hay. Nəteye na, tə sər məge mənese bay. ²¹ Tə watsa mə Dərewel i Mbəlom na, Bəy Maduweŋ a gwad:

«Neŋ na sləriye naha ndo i gəma nengəd hay ka təv i ndo ga hay.

Ta tsikatəye bazlam ga tə bazlam i gəma mekeleŋ eye.

Kwa na ge andza niye bəbay na, ndo hay ta peŋeye faya zləm wal bay.*»

²² Hərwi niye mətsike me tə bazlam neheye tə sər bay aye na, faya ma bəzatay ha wu a ndo neheye tə pa mədzal gər ka Yesu Kəriste bay aye. Ndo neheye faya ta diye ha bazlam i Mbəlom aye na, faya ma bəzatay

ha wu a ndo neheye ta dzala ha ka Yesu aye na, Mbəlom andaya ta nəteye bəna a ndo neheye ta pa mədzal gər ka Mbəlom bay aye bay. ²³ Andza niye, ahəl nakə ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye mahaya gər eye, tadə nəkurom tebiye faya ka tsikuməye tə bazlam i gəma neheye ndo hay tə sər bay aye, ndo məpe mədzal gər ka Yesu neheye tə sər wuray bay aye kəgəbay ndo neheye ta dzala ha ka Yesu bay aye, ta ye naha na, ta gwadiye gər a wuwakum. ²⁴ Ane tuk na, tadə duh nəkurom tebiye faya ka dūməye ha bazlam i Mbəlom tə bazlam i gəma nakə ndo hay tə sər bay aye na, ndo neheye ta dzala ha ka Yesu zək bay aye ada ndo neheye ta dzala ha ka Yesu tə sər wuray bay aye, ta ye naha na, ta səriye ka mənese tay. Wu nakə ta tsəniye tebiye aye na, ma gateye hiyew mə dərev tay. ²⁵ Wu neheye mənəgaha eye tə dzala mə gər tay aye na, ma ndohwawəye parakka. Tsa na, ta dəkweye gurmets a Mbəlom, ta dəslay ha gər ada ta tsikiye parakka tə bazlam tay, ta gwadiye Mbəlom andaya mə waləŋ kurom ta dedek.

²⁶ Malamar ga hay, ka gakweye na, kəkay? Ka hayum gər na, ndowəye ma giye dəmes, ndo nengəd ma tətikatəye bazlam i Mbəlom a ndo hay, ndo nengəd ma tsikiye wu nakə mənəgaha eye Mbəlom a dāy ha aye, ndo nengəd nengəye na, ma tsikiye me tə bazlam i gəma neheye ndo hay tə sər bay aye, ada ndo nengəd ma miye ha parakka wu nakə a tsik tə bazlam i gəma nakə ndo hay tə sər bay aye. Wu nakə faya ka guməye tebiye na, gum hərwi ada ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tā gəl.

²⁷ Tadə ndo hay andaya a satay mətsike me tə bazlam i gəma neheye ndo a sər bay aye na, ndo sulo kəgəbay mahkar ta tsik tsa, mā ze ndo hay mahkar bay, ada tā tsik na, nəte ta nəte. Ada ndowəye mā ma ha wu nakə tə tsik aye. ²⁸ Tadə ndaray andaya məma ha bay na, tā ndza tətə. Tā dzala mə gər tay ada tā tsikay a Mbəlom.

²⁹ Ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay na, ndo hay sulo kəgəbay mahkar tā tsik me tsa. Ndo siye hay tā pay zləm a wu nakə ta tsikiye aye, a yaw abəra ka təv i Mbəlom dedek tsukuđu dedek bədaw?

³⁰ Tadə ndowəye faya ma diye ha bazlam i Mbəlom, tsa na, Mbəlom a dā ha wu wedəye

* 14:21 zəba ma Ezay 28.11-12.

a ndo nenġed mā walaŋ kurom na, ndo nakə kurre faya ma tsikiye me aye mā gər ha mət̄sike hərwi ada ndo nenġed mā tsik me. ³¹Nəkurom tebiye ka slumeye mədə ha bazlam i Mbəlom, ane tuk na, tsikum me nət̄e ta nət̄e hərwi ada nəkurom tebiye k̄a tət̄ikum wu ada k̄a vəlumatay gədaŋ a ndo siye hay. ³²Ndo nakə gədaŋ i Məsəfəre andaya faya mədə ha bazlam i Mbəlom aye na, a sər məġay metsehe a gədaŋ eye niye dərmaġ. ³³Andza niye hərwi wu nakə ma diye ta tsəved eye bay na, a yay a gər a Mbəlom bay. Nenġeye a say dūh na, ndzakwa ta tsəved eye lele tə zay.

Ŋgwas hay tā ge na, andza ŋgwas neheye ma məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye tebiye. ³⁴Ka hayum gər ka təv manət̄e eye na, tā ndza tət̄e, tā tsik me bay. Nət̄eye na, tsəved tay andaya mət̄sike me bay. Ŋgwas hay na, tā rəhay gər a hasləka hay andza nakə mawatsa eye mə Ɗerewel i Mbəlom aye. ³⁵Tadə wu andaya nakə ta tsəne bay aye ada a satay matsətsəhe aye na, tā tsətsah ma məhay gər bay, tā tsətsah ka zal tay hay mətagay. Ŋgwas ma tsikiye me ma məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, lele bay.†

³⁶Ah! Ka dzalum na, bazlam i Mbəlom a yaw abəra mə ġay kurom ba! Kəġəbay ka dzalum na, maa tsəne bazlam nakay na, nəkurom dəkdek ba! ³⁷Tadə ndoweye kə dzala mə gər ŋgay kə huta gədaŋ i mədə ha bazlam i Mbəlom kəġəbay gədaŋ mekeler i Məsəfəre, mā sər ha wu nakə na watsa kanaŋ aye na, maa tsik gum andza niye na, Bəy Maduwer i kway. ³⁸Tadə ndoweye kə sər wu nakə na watsa aye, bazlam i Bəy Maduwer bay na, nəmay dərmaġ nəmaa təma na bay.

³⁹Malamar ġa hay vəlumatay ha dərəv kurom ka məpələ mədə ha bazlam i Mbəlom ada k̄a gumatay me a ndo hay mət̄sike me tə bazlam i ġəma hay bay. ⁴⁰Ane tuk na, gum wu hay tebiye ta lele eye. Gum ta tsəved eye dərmaġ.

15

Yesu Kər̄iste kə lət̄sew abəra ma mədahaŋ

¹Malamar ġa hay, anəke a seŋ na, məmakum ahaya a gər Labara Ŋgwalak eye

†

14:35 1 Korinjtē hay 11.5.

nakə na dākum ha ahəl niye aye. Ka təmum a dərəv kurom, ka dzalum ha faya lele. ²Labara niye ŋgwalak eye na, nakə Mbəlom ma təmiye kurom ha aye tadə faya ka dzalumeye huya andza nakə na tsikakum aye. Tadə faya ka ġumeye andza niye bay na, ka dzalum ha faya ta dedək bay.

³Na tət̄ikakum na, wu nakə Yesu Kər̄iste a tət̄iken aye. Wu nakə a ze kwa me tebiye na lah matət̄ikakum aye na, Yesu Kər̄iste kə mət̄ hərwi mezeleme kway andza nakə tə watsa mə Ɗerewel i Mbəlom aye. ⁴A mət̄ na, tə pa na a tsəvay. Məhəne sulo mamahkar eye na, kə lət̄sew abəra ma mədahaŋ andza nakə tə watsa mə Ɗerewel i Mbəlom aye. ⁵Ahəl nakə a lət̄sew abəra ma mədahaŋ aye na, a bəzay ha bo a Piyer ada a bəzatay ha bo a siye i ġawla ŋgay neheye kuro gər eye sulo aye. ⁶Ada ka bəzatay ha bo a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta ziye temerre zlam, nət̄eye tebiye tə ŋgatay a həlay manət̄e eye. Siye hay ta mət̄ tsiy, ane tuk na, siye hay haladzay nət̄eye andaya tə dərə. ⁷Ma dəba eye a bəzay ha bo a Yakuba ada a bəzay ha bo a ndo i maslaŋ siye hay tebiye dərmaġ.

⁸Tsa na, maduk i duk eye a bəzeŋ ha bo a neŋ dərmaġ. Pat eye niye neŋ na təra na, andza wawa nakə tə wa na kə ndisl a kiye i məwe ŋgay bay aye. ⁹Neŋ na, wawa eye tsekwedədeŋ mə walaŋ i ndo i maslaŋ i Yesu hay. Neŋ na sla dā tā zeler i ndo i maslaŋ i Yesu bay hərwi na gatay dərətsətsəh a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. ¹⁰Ane tuk na, Mbəlom kə geŋ ŋgwalak ŋgay nakə na təra ndo i maslaŋ ŋgay andza nakay anaŋ ka ŋgatumer i anəke aye. Ŋgwalak i wu nakə a geŋ aye na, ka təra kəriye bay. Duh na ge ha məsler haladzay a ze siye i ndo i maslaŋ i Yesu hay. Ane tuk na, gədaŋ nakə na ge ha məsler aye na, i ġa bay. Maa pa fəġaya ŋġama na, Mbəlom. Maa ge məsler mə neŋ na, nenġeye. ¹¹Andza niye, kwa tadə maa tsikakum Labara Ŋgwalak eye niye na, neŋ, kwa maa tsik na, siye i ndo i maslaŋ i Yesu hay, nəmay tebiye nəmaa tsikiye labara Ŋgwalak eye andza nakə na tsikakum aye ada nakə ka dzalum ha aye.

Mbəlom ma ta lət̄siye tay ahaya ndo hay abəra ma mədahaŋ

¹² Labara ɲɔwalak eye nakə nəmaa a tsik aye na, Yesu Kəriste kə lətsew abəra ma mədahaɲ. Kə ge andza niye tuk na, ada ndo siye hay mə walaɲ kurom tə gwad, ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahaɲ bay na, ma kəkay? ¹³ Tadə ta dedek ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahaɲ bay na, andza məgwede Yesu Kəriste bəbay kə lətsew abəra ma mədahaɲ bay bəna mey? ¹⁴ Tadə neɲgeye kə lətsew abəra ma mədahaɲ bay na, andza məgwede bazlam i Mbəlom nakə nəmaa da ha aye na, ka təra wu kəriye. Ada mədzal gər kurom nakə ka dzalum ha Yesu aye na, ma giye ɲgama bay. ¹⁵ Tadə kə ge andza niye na, andza məgwede nəmay faya nəmaa rawiye me ka Mbəlom hərwi nəmay faya nəmaa tsikateye a ndo hay na, Mbəlom kə lətse ahaya Yesu Kəriste abəra ma mədahaɲ. Ane tuk na, tadə ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahaɲ bay na, Mbəlom neɲgeye kə lətse ahaya Yesu Kəriste abəra ma mədahaɲ bay. ¹⁶ Tadə Mbəlom ma lətsa tay ahaya ndo hay abəra ma mədahaɲ bay na, Yesu Kəriste dərmaɲ, Mbəlom kə lətse ahaya abəra ma mədahaɲ bay. ¹⁷ Tadə Yesu Kəriste kə lətsew abəra ma mədahaɲ bay na, mədzal gər kurom nakə ka dzalum ha aye, ma giye ɲgama bay ada nəkurom na, huya mə mezeleme. ¹⁸ Andza məgwede ndo neheye ahal niye tə mət ta dzala ha ka Kəriste aye na, ta dze hele hele. ¹⁹ Tadə ka pakwa mədzal gər kway ka Yesu Kəriste hərwi ada m̄a dzəna kway ka məndzibəra dəkdek tsa ada wuray andaya kame bay na, ndo hay ta tuwiye fakwaya haladzay ma ziye ha i ndo siye hay.

²⁰ Ane tuk na, ta dedek Kəriste kə lətsew abəra ma mədahaɲ. Maa lah mələtsew abəra ma mədahaɲ na, neɲgeye. A da ha na, siye i ndo neheye tə mət aye, ta lətseweye abəra ma mədahaɲ dərmaɲ. ²¹ Maa zlaw məməte ka məndzibəra na, ndo nəte. Andza niye, maa həndəkataɲ tsəved a ndo hay mələtsew abəra ma mədahaɲ na, ndo nəte dərmaɲ. ²² Ndo hay tebiye ta mətiye hərwi nəteye gwala i Adam hay. Andza niye, ndo neheye nəteye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye na, ta ta hutiiye sifa. ²³ Ane tuk na, ma giye bo na, ka membre na, Yesu Kəriste. Pat nakə kə maw aye na, ndo

ɲgay hay ta lətseweye abəra ma mədahaɲ tuk. ²⁴ Ma dəba eye na, Yesu Kəriste ma bəbazliye tay ha gədaɲ i məsəfəre neheye lele bay eye tebiye ada ta bəy tay hay tebiye ada ta gədaɲ i bəy i dala hay tebiye. Tsa na, məndzibəra ma ndəviye. Ma dəba eye ma vəlay ha bəy a həlay i Bəba Mbəlom.

²⁵ Andza məgwede na, Kəriste ma ləviye təmad hus a pat nakə Mbəlom ma piye tay ha ndo mənə dəre ɲgay a həlay ɲgay aye. ²⁶ Maduk i duk i ndo mənə dəre nakə Mbəlom ma dziye ha aye na, məməte. ²⁷ Ka sər kwa ha na, hərwi tə watsa mə Dərewel i Mbəlom na, tə gwad: «Mbəlom kə pa wu hay tebiye a həlay i Wawa ɲgay.* » Mbəlom a tsik bazlam niye hay na, bo i Mbəlom eye neɲgeye ma ndziye mə həlay i Wawa ɲgay bay hərwi maa pa siye i wu hay a həlay i Wawa ɲgay na, bo ɲgay eye. ²⁸ Mbəlom kə pa wu hay tebiye a həlay i wawa ɲgay na, Wawa ma rəhay ha gər a Mbəlom nakə a pa wu hay a həlay ɲgay tebiye aye. Andza niye Bəba Mbəlom ma ləviye wu hay tebiye ada ndo zezeɲ tebiye.

²⁹ Dzalum ka ndo neheye faya ta dzəhuɓiye bo a yam hərwi ndo neheye ta mət tsiy aye. Maa gatay ɲgama mə dəma na, wuye mey? Tadə ta dedek ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahaɲ bay na, ndo niye hay ta dzəhuɓawa bo a yam a bəram tay na, hərwi mey? ³⁰ Tadə ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahaɲ bay na, nəmay nəmaa siye dərətsətseh pat pat na, hərwi mey? ³¹ Malamar ga hay, pat pat neɲ na, na mawa veket veket abəra ma məməte. Wu nakə faya na tsikakumeye dedek. Na tsikakum na, ta dedek, neɲ faya na ɲgwasiye hərwi kurom. Məngwese ga na, hərwi nəkurom ta nəmay tebiye, nəkway madzapa eye ta Bəy Maduwerɲ kway Yesu Kəriste. ³² Ma gəma i Efez na, nəmaa ge magazləga ta ndo hay haladzay andza ta wu i pesl neheye sewed hay haladzay aye. Tadə na dzala ka wu i məndzibəra na, dərətsətseh nakay ma giye ɲgama dāw? Tadə ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahaɲ bay na, na tsikiye andza ndo wuray a gwad: «Ndayakwa wu mənday haladzay ada sakwa wu məse haladzay hərwi mazlambar ka mətakweye.†»

* 15:27 Dəmes hay 110.1. † 15:32 zəba ma Ezay 22.13.

³³ Kā vumay gēr a bo kurom bay. Sērum ha, tadē faya ka hāhalumeye ta ndo neh-eye faya ta giye mēnese aye na, nākurom dērmak ka gumeye mēnese. ³⁴ Kā tērum ndo i matērakahaŋ hay bay. Kā gum mēnese bay. Na zēba faya na, siye i ndo hay mē walaŋ kurom tē sēr Mbēlom bay. Na tsik andza niye na, hērwi ada horoy mā gakum.

Bo nakē ma lētseweye abēra ma mēdahaŋ aye

³⁵ Agēla ndoweye ma tsātsahiye, ma gwadiye: «Ndo hay ta lētseweye abēra ma mēdahaŋ na, ma kēkay? Ndowneye kē lētsew na, bo ŋgay ma tēriye na, kēkay?»

³⁶ Ndowneye ka tsātsah andza niye na, nēŋgeye matērakahaŋ eye. Dzala tēday! Ka slēga hulfe a guvah ma mētiye ada ma ndzohwiye. ³⁷ Ada ka slēga na, wuye mey? Ka pa a bēd na, wu mandzohwa eye tsiy ta slambah eye bay. Ka slēga na, wur eye, agēna daw, agēna hulfe i wu mekelēŋ. ³⁸ Dērizl i gērdaf ma ndzohwiye andza nakē a say a Mbēlom aye. Dērizl i gērdaf i hulfe kwa waray waray na, wal wal.

³⁹ I wu neheye tē sēfēra eye na, andza niye dērmak. Mbēlom a ge bo tay na, wal wal. Bo i ndo zēzeŋ na, wal, bo i wu i pesl hay wal, bo i diyeŋ hay wal, ada bo i kēlef hay wal dērmak.

⁴⁰ Wu neheye ka magērmēlom aye ta wu neheye ka mēndzibēra aye, nēteye na, wal wal dērmak. Mēle tay naka tē le aye na, wal wal, nēte bay. ⁴¹ Madēve i pat na, wal abēra ka madēve i kiye dērmak. Ada madēve i kiye wal abēra ka madēve i wurzla. Kwa mē walaŋ i wurzla hay bēbay na, madēve tay na, wal wal.

⁴² Ahēl nakē Mbēlom mata lētse ahaya ndo abēra ma mēdahaŋ aye na, ma giye na, andza niye dērmak. Bo i ndo na, andza hulfe dērmak. Ta pa mēdahaŋ a tsēvay na, ma ziye. Mbēlom kē lētse ahaya ndo niye abēra ma mēdahaŋ na, bo ŋgay ma ndziye ka tor eye. ⁴³ Tē la na mēdahaŋ a bēd na, gēdaŋ mē dēma bay, a le bay. Ahēl nakē ma lētseweye na, ma tēriye gēdaŋ eye, ma liye haladzay. ⁴⁴ Bo nakē tē pa na a bēd andza hulfe aye na, wu i mēndzibēra. Ane tuk na, ahēl nakē ma lētseweye abēra ma mēdahaŋ

aye na, ma hutīye bo nakē Mēsēfēre mavēla eye.

Bo i mēndzibēra andaya na gwad bal Sērum ha na, ka ta hutakweye bo nakē Mēsēfēre ma vēliye dērmak. ⁴⁵ Tē watsa mē Dērewel i Mbēlom na, tē gwad: «Adam na, ndo nakē kurre Mbēlom a vēlay mēsēfēre aye.» Ndo nakē a yaw duk ma dēba aye na, Kōriste. Nēŋgeye na, ndo nakē ma vēliye sifa a ndo hay tē hēlay i Mēsēfēre. ⁴⁶ Wu nakē Mēsēfēre a vēl aye na, makurre eye nakē ndo hay tē ŋgatay aye bay. Tē ŋgatay tēday na, a bo i mēndzibēra ada ma dēba eye ta ŋgateye a bēmalē nakē Mēsēfēre a vēl aye. ⁴⁷ Makurre i ndo na, Adam, nēŋgeye i mēndzibēra. Mbēlom a ge nēŋgeye na, ta bētekwe. Ndo nēŋged na, Mēsēfēre. A yaw abēra mē mbēlom. ⁴⁸ Ndo i mēndzibēra hay bo tay na, andza i Adam nakē Mbēlom a ge na ta bētekwe aye. Andza niye dērmak, ndo neheye ta ndziye mē mbēlom aye, ta tēriye andza ndo nakē a mbēzlaw mē mbēlom aye. ⁴⁹ Anēke na, ka ndzēkitakwa bo ta ndo nakē Mbēlom a ge ta bētekwe aye. Kame mba na, ka ndzēkitakwe bo ta ndo nakē a mbēzlaw mē mbēlom aye dērmak.

⁵⁰ Malamar ga hay, nēŋ faya na tsikakum-eye, ndo zēzeŋ ma sliye faya mede a Bēy i Mbēlom tē slo i bo ŋgay bay. Hērwi wu nakē ma ziye na, ma sliye faya mēndze tē wu nakē ma ndziye ka tor eye bay.

⁵¹ Tsēnum! Na tsikakumeye wu nakē mangaha eye Mbēlom a dēŋ ha aye. Ka mētakweye tēbiye kway eye bay. Ane tuk na, nēkway bo kway ma mbēdiye. ⁵² Ka mandēve i mēndzibēra na, ta fiye tolom. Ta fa na, kwayaŋŋa ka mētsike me niye na, bo kway ka mbada. Ta fa tolom na, ndo neheye ta mēt tsiy aye ta lētseweye abēra ma mēdahaŋ tē bo nakē ma ziye bay aye. Nēkway neheye tē dēre aye, Mbēlom ma vēlakweye bo wedēye dērmak. ⁵³ Andza mēgwedē, bo kway nakē ma mētiye ada ma ziye na, kutor ma tēriye bo nakē ma mētiye bay ada ma ziye bay aye. ⁵⁴ Ahēl nakē bo nakē ma mētiye ada ma ziye ka tēra bo nakē ma mētiye sa bay ada ma ziye sa bay aye na, wu nakē tē watsa mē Dērewel i Mbēlom aye ma bēziye tuk. Tē watsa na: «Mēmēte andaya sa bay. Mbēlom kē dze ha tēbiye.»

‡ 15:45 Madazlay i wu hay 2.7. § 15:55 zēba ma Ezay 25.8; Oze 13.14.

⁵⁵ «Nəkar məmətə, ehey! Gədaŋ yak eye mənğay tuk?

Səmber yak eye nakə ka mbalawa tay ha ndo hay aye na, mənğay tuk?»

⁵⁶ Məmətə na, a huta gədaŋ mənğay wu nakə lele bay aye a ndo hay hərwi mezeleme. Mezeleme a huta gədaŋ na, hərwi bazlam i Mbəlom mapala eye. ⁵⁷ Ane tuk na, gakway sisə a Mbəlom hərwi kə vələkway gədaŋ mənğwese ka mezeleme kwa ka məmətə ta gədaŋ i Bəy Maduwerŋ kway Yesu Kəriste.

⁵⁸ Malamar ga hay neheye na wudə kurom haladzay aye, hərwi niye ndzum bəŋbəŋ lele, kə yum gər bay. Rəzlumay a gər a məsler i Bəy Maduwerŋ Yesu pat pat tə dərev kurom peteh. Ka sərurum ha məsler nakə ka gumeye ta gədaŋ ŋgay aye na, ma təriye kəriye bay.

16

Ta tsakal suloy hərwi madzəne tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu

¹ Anəke na, na tsikakumeye naha ka suloy nakə ka tsakalumeye hərwi madzəne tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Zerozelem aye. Gum andza nakə na tsikatay a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Galat aye. ² Pat i luma i sidzew hay na, kwa way way tsakalum dala andza nakə ka hutum, Mbəlom a vələkum aye. Pum na hərwi ada pat nakə na ye naha aye na, ka tsakalumeye sa bay. ³ Na ye naha na, ka tsikumənəye ndo neheye ka palum tay ha hərwi ada tə ye ha suloy nakə ka tsakalum, ta diye ha a Zerozelem aye na, na watsətey dərewel a həlay. ⁴ Tadə kə ge lele neŋ nā ye dərmak na, nəmaa diye dziye.

Pol ma diye a Korinjte

⁵ Na diye naha ka təv kurom na, na diye ta Masedowan. ⁶ Ağəna na ye naha na, na ndziye tsekweŋ ka təv kurom, ağəna a həlay i mətasl na, na ndziye ka təv kurom. Ma dəba eye na diye abəra ka təv kurom, na diye kwa ka waray na, ka dzənumeye ga. ⁷ Na diye naha ka təv kurom na ndziye tsekweŋ tsa, na diye gwa na, a seŋ andza niye bay. Tadə kə yay a gər a Bəy Maduwerŋ na, a seŋ ka ndzakweye ka təv manətə eye

məndze haladzay. ⁸ Ane tuk na, na ndziye kanaŋ ma Efez təmad hus a magurlom i Peŋtekot*, ⁹ hərwi Mbəlom ka həndekəŋ na tsəved lele ka mənğə məsler bagwar eye kanaŋ. Ada ndo mənə dəre ga hay andaya haladzay.

¹⁰ Timote ki ye naha ka təv kurom na, təmum na tə həlay sulo sulo hərwi ada mē ndza ta mənğwese eye lele mə walaŋ kurom. Hərwi nənğeye ndo mənğə məsler i Bəy Maduwerŋ andza neŋ nakə faya na giye. ¹¹ Ndəray mē gay wuray bay. Dzənum na duh hərwi ada mē gər kurom ha tə zay ada mē maw ka təv ga. Neŋ ta ndo siye hay faya nəmaa həbiye na kanaŋ.

¹² Malamar kway Apolos na, na tsikay madzəga haladzay, na gwadəy na, nənğeye tə siye i malamar hay tə ye naha ka təv kurom tey. Ane tuk na, a say mede naha anəke zuk bay. Aza kə huta həlay eye kame mba na, ma diye naha.

Mandəve i bazlam

¹³ Ndzum tsezlezleŋne tə metsəhe lele. Tərurum ndo gədaŋ eye ka tsəved i Mbəlom bəŋbəŋ lele. Kə dzədzarum bay. Dərev kurom mē ndza ta gədaŋ eye. ¹⁴ Wu nakə ka gumeye tebiye aye na, gum tə mawude bo nakə ka wudumeye ha ndo hay aye.

¹⁵ Malamar ga hay, ka sərurum Sitefanas ta ndo i gay ŋgay hay tebiye. Sərurum ha, maa lah məpe mədzal gər ka Yesu Kəriste ma gəma i Akay† na, nəteye. Ta vəl ha gər tay ka mənğə məsler i Mbəlom hərwi madzəne tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Neŋ faya na gakumeye naha amboh, ¹⁶ slala i ndo neheye faya ta giye məsler i Mbəlom mə walaŋ kurom aye na, rəhumatay ha gər. Rəhumatay ha gər a ndo neheye faya ta rəzleye a gər mənğə məsler i Mbəlom dziye aye dərmak.

¹⁷ Dərev ga kə ŋgwasa haladzay hərwi nakə Sitefanas ta Fortunatus ada ta Akayəkus ti yaw ka təv ga aye. Na ŋgatəy na, andza na ŋgatakum a nəkurom tebiye. ¹⁸ Ta meŋ naha dərev andza tə makum naha dərev a nəkurom aye dərmak. Slala i ndo neheye andza nakay aye na, rəhawumatay ha gər.

* ^{16:8} Peŋtekot na, tə bazlam i Gərek. Magurlom i gərndzahosl. Tə gawa magurlom eye na, məhəne 50 ma dəba i Pak. I ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, magurlom i məhute Məsəfəre Tsədəŋna eye. † ^{16:15} Akay na, məzele guram i diye i Salawa i Gəres.

¹⁹Ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu neheye tæ hayawa gær ka tæv ga kanaj ka dala i Azi[‡] aye ta tsikakum naha me. Akelas ta Pærisil tæ siye i ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu neheye tæ hayawa gær a gay tay aye, ta tsikakum naha me lele ta mæzele i Yesu Kæriste. ²⁰Siye i ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu neheye kanaj aye tebiye ta tsikakum naha me dærmak.

Tsikum me a bo næte næte mæ walarj kurom ta mægæse bo kurop kurop lele.

²¹Nerj Pol na tsikakum naha me dærmak. Nakay na, nerj na watsakum naha tæ hælaj gay eye.

²²Ndo nakæ a wudæ Bæy Maduwerj kway Yesu bay aye na, Mbælom mâ vëlay mezeleme. *Maranata*[§], andza mægweðe Bæy Maduwerj may, dara!

²³Bæy Maduwerj kway Yesu mâ pa fakuma ngama.

²⁴Nækurom tebiye na wudæ kurom huya hærwi nakæ nækway tebiye madzapa eye tæ Yesu Kæriste aye.

[‡] 16:19 Dala i Azi anæke na, Turki. [§] 16:22 Maranata: Mæzele i wu tæ bazlam i Gærek. Yesu ta ndo neheye tæ pa mædzal gær kurre eye tæ ndzawa ma gæma i Yahuda hay tæ tsikawa bazlam eye nakay.

Masulo i derewel i Pol nakə a watsatay
naha a
Korinjte hay
aye
Məfələkwe

A gəsaw abəra ka makurre i derewel i Pol nakə a watsatay naha a Korinjte hay aye na, labara hay ti yaw abəra ma Korinjte ada ta watsayaw derewel hay a Pol ada Pol dərmaḱ kə watsatay naha (2.3). Məndze i Pol ta ndo i Korinjte hay ŋgwalak eye sa bay. Ma ta diye a dəma na, a watsatay naha hərwi malembede ha wu nakə a ye bay aye.

Mə madədo 1 ka 7 na, Pol faya ma tsikiye me abəra ka bo ŋgay,

Mə madədo 8 ka 9, Pol a tsətsah wu hərwi ndo məpe mədzal gər neheye mətawak eye hay ma Zerozelem aye.

Mə madədo (10 ka 13) na, Pol a tsik ka matəre ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste na, kəkay wal wal sulo. Ndo hay andaya faya ta diye ha labara mekeləŋ eye wal abəra ka bəmalə i Pol (11.3-4).

Pol a həna ha gər tsekweŋ hərwi faya ma həbiye, ma hutiyə gədaŋ ŋgay na, mə həlay i Mbəlom. Pol ka tsətsah t̄a dəslay gər bay, t̄a vəlay wu na, ka tsətsah bay. A d̄a ha Labara ŋgwalak eye i Yesu na, kəriye.

Pol a tsikatay naha me

¹Maa watsakum naha derewel nakay na, neŋ Pol. Neŋ ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste hərwi a say a Mbəlom. Neŋ ta Timote malamar kway nəmaa tsikakum naha me a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma gəma i Korinjte aye ada a siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ka dala i Akay* aye. ²Mbəlom Bəba kway ta Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste t̄a pa fakuma ŋgama ada t̄a vəlakum zay.

Mbəlom ma matay naha dərəv a ndo neheye faya ta siye dərətsətseh aye

³Zambadəkway a Mbəlom Bəba i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste. Neŋgeye faya ma gateye ŋgwalak a ndo hay huya, ma matay naha dərəv pat pat aye. ⁴Kwa kədaŋ ahəl nakə nəmay ma dərətsətseh aye na, a vəlawamay gədaŋ hərwi ada nəmay

nəmaa sliye faya məmatay naha dərəv a siye i ndo neheye faya ta siye dərətsətseh aye andza nakə Mbəlom a dzana may aye dərmaḱ. ⁵Andza niye, Yesu Kəriste kə sa dərətsətseh haladzay ada nəmay dərmaḱ nəmaa siye dərətsətseh haladzay. Mbəlom bəbay ma vəlaməye gədaŋ haladzay dərmaḱ hərwi nəmay madzapa eye t̄a Yesu Kəriste. ⁶Tadə nəmay faya nəmaa siye dərətsətseh kəgəbay tadə Mbəlom faya ma vəlaməye gədaŋ na, hərwi ada k̄a tərūm gədaŋ eye hay ada Mbəlom mə təma kurom ha. Andza niye ka sluməye faya məsəmay naha a dərətsətseh nakə nəmay faya nəmaa səmay naha aye dərmaḱ. ⁷Nəmaa sər ha ta dedək ka ndzuməye bəŋbəŋ ka tsəved i Mbəlom. Nəmaa sər ha Mbəlom ma makuməye naha dərəv andza nakə neŋgeye faya ma mameye naha dərəv aye, hərwi faya ka suməye dərətsətseh andza nəmay neheye faya nəmaa siye dərətsətseh aye dərmaḱ.

⁸Ayaw, malamar may hay, a samay na, sərūm ha dərətsətseh nakə nəmaa sa ka dala i Azi aye. Nəmaa sa dərətsətseh haladzay, a ze may gədaŋ. Nəmaa dzala na, tsiy nəmaa mətiye. ⁹Ayaw, ta dedək nəmaa dzala mə dərəv may na, nəmaa mətiye. Azlakwa Mbəlom a ge andza niye na, hərwi ada nəmaa pa mədzal gər may ka gədaŋ may bay, d̄uh nəmaa pa mədzal gər may na, ka Mbəlom nəte ŋgeweŋ. Neŋgeye na, ma mbəla tay ahaya ndo hay abəra ma mədahaŋ. ¹⁰Ada ma buwa may ahaya abəra mə dərətsətseh i mədahaŋ nakə haladzay nəmaa mətiye ha həbe aye, ada ma buwa may ahaya abəra mə dərətsətseh siye hay dərmaḱ. Nəmaa piye mədzal gər may, nəmaa sər ha ma buwa may ahaya abəra mə dərətsətseh siye hay sa. ¹¹Nəkurom dərmaḱ d̄uwulumay me a Mbəlom. Andza niye, tadə ndo hay haladzay faya ta d̄uwuliye me a Mbəlom hərwi may na, ndo hay haladzay ta gay naha sisə dərmaḱ hərwi ŋgwalak ŋgay nakə ma ta gamay aye.

Pol ka mbəda ha wu nakə həbe a say məge aye

¹²Wu nakə nəmaa ŋgalakiye ha aye na, anaŋ: Nəmaa sər ha mə dərəv mede may kame i ndo hay tebiye na, dedək, nəmay

* 1:1 Akay na, məzele guram eye i diye i Salawa i Gəres.

ndo i dedek hay andza nakə a say a Mbəlom aye. Mede may niye lele wene wene eye na, kame kurom. Gədarj may nakə nəmaa ndza ha andza niye aye na, a yaw abəra mə metsehe i ndo i mändzibəra hay bay. Ane tuk na, Mbəlom a dzəna may ta ngwalak nggay. ¹³Wu nakə nəmaa watsakum naha aye na, a wur bo bay, ka slumeye faya mətsəne. ¹⁴Wu andaya nakə ka tsənum i ngal aye. Ane tuk na, ka ta tsənumeye tebiye. Wu eye na, anaŋ: Ka ta ngalakumeye may ha andza nəmay dərmak nəmaa ta ngalakkiye kurom ha pat i Bəy Maduweŋ Yesu nakə ma maweye aye.

¹⁵Na sər ha ta dedek, hərwi niye na gwad haḃe a seŋ na diye naha a gay kurom təday ada na həndzədiye kame. Na maweye na, ta təv kurom dərmak hərwi ada nā dzəna kurom masulo eye. ¹⁶Andza məgwede, na dzala na, na diye naha a gay kurom təday ada na diye ka dala i Masedowan ada na maweye ta təv kurom. Ada aza na mbədiye gər, nakə na diye ka dala i Yahuda aye na, haḃe ka dzənumeye ga. ¹⁷Ahəl nakə na gwadəkum na giye andza niye aye na, na tsikakum ta dərneh sulo daw? A'ay, tadə na gwad na giye wu nakə na həl faya bo məge aye na, na giye andza i ndo i mändzibəra hay daw? Na gwadiye ayaw ada a'ay sulo sulo bay.

¹⁸Mbəlom, neŋgeye ndo məhəle mbal ga. Wu nakə nəmaa tsikakum aye na, ayaw ada a'ay sulo sulo bay. ¹⁹Hərwi neŋ, Silas ta Timote nəmay nəmaa da ha mə walaŋ kurom na, Wawa i Mbəlom Yesu Kəriste. Ayaw ta a'ay sulo sulo mə neŋgeye bay. Mə neŋgeye na, ayaw dekdək huya. ²⁰Ada wu nakə tebiye Mbəlom a gwad ma vəlakweye, maa tsikakway ta dedek na, neŋgeye. Hərwi niye ka gwadəkwa «amen» na, ta neŋgeye hərwi ada ndo hay tā dəslay ha gər a Mbəlom. ²¹Sa na, maa vəlaməy gədarj na, Mbəlom eye tə gər nggay tə həlay i Yesu Kəriste ada ma vəlakumeye gədarj dərmak. Maa pala kway na, neŋgeye. ²²Kə pakway Məsəfəre nggay a dərev kway hərwi məde ha na, nəkway ndo nggay hay. Andza niye a da ha na, ma ta vəlakweye siye i wu neheye a gwad ma vəliye aye.

²³Kə ge na raw me na, Mbəlom mə kəd ga. Na ye naha a gay kurom a Korinthe sa bay na, hərwi a seŋ dərev mə wur fakuma

bay. ²⁴Nəmay na, nəmaa gakumeye kutəŋ ka məpe mədzal gər bay. Nəmaa sər ha ka pum mədzal gər bəŋbəŋ ka Yesu Kəriste tsiy. Duh na, nəmaa giye məsler ka təv manəte eye tə nəkurom hərwi ada dərev kurom mə ngwasa.

2

¹Andza niye, na diye naha ka təv kurom zuk bay hərwi na dzala na, na ta wurakum-eye ha dərev sa tsa. ²Tadə na wurakum ha dərev na, neŋ dərmak dərev ma wuriye faɣaya. Ndəray andaya ma ngwesəŋeye ha dərev bay, hərwi nəkurom tebiye dərev ma wuriye fakuma. ³Hərwi niye nakə na watsakum naha dərəwel neŋged niye aye na, ada na ye naha ka təv kurom sa bay aye. Na watsakum naha na, hərwi ada nā ndisl naha na, ka wuruməŋeye ha dərev bay. Hərwi mata ngwesəŋ ha dərev na, nəkurom. Azlakwa duh na sər kurom ha tebiye, na sər tadə dərev ga maŋgwasə eye na, nəkurom dərmak dərev kurom maŋgwasə eye. ⁴Ahəl nakə neŋ na watsakum naha dərəwel niye na, ta mətuwe eye haladzay. Na watsa ta mədzal gər eye hərwi dərev a wur faɣaya dəkək haladzay. Na watsakum naha na, hərwi məwurakum ha dərev bay. Ane tuk na, na watsakum naha na, hərwi ada kə sərūm ha, na wuda kurom haladzay.

Pol a pəsay mənese a ndo nakə a nasay aye

⁵Ndoweye kə wurakum ha dərev na, a wureŋ ha dərev a neŋ bay, a nəkurom tebiye, siye hay kə ndalatay haladzay, siye hay tsekweŋ. Ane tuk na, a seŋ mətsike faya ka zal bay. ⁶Məsəla ndo hay haladzay ta kəta na ndo niye, kə sla da andza niye. ⁷Anəke duh na, pəsūmay ha mənese nggay ada vəlumay gədarj ta məmay naha dərev, bəna ma ta mətiye ta mevel. ⁸Hərwi niye neŋ faya na gwadəkumeye naha amboh, pəsūmay ha mənese nggay hərwi ada mə sər na, ka wudum na. ⁹Dərəwel niye na watsakum naha aye na, hərwi a seŋ məsəre ha faya ka rəhumay ha gər a bazlam ga ngway daw? ¹⁰Kə pəsūmay ha mənese a ndo niye na, neŋ dərmak na pəsay ha. Neŋ na, kə ge wu andaya məpəsay ha na, na pəsay ha. Na pəsay ha na, hərwi kurom, kame i Kəriste. ¹¹Na ge andza niye na, hərwi ada

Fakalaw mâ ɲgwasa fakwaya bay. Hərwi wu nakə a say mæge aye na, ka sərakwa ha lele.

Pol ma gəma i Tərowas

¹² Na həl bo, na ye a gəma i Tərowas mata dā ha Labara ɲgwalak eye nakə a tsik ka Kəriste aye mə dāma. Na ndisl naha a dāma, na zəba faya na, Bəy Maduwer ʒesu kə həndekeɲ na tsəved vototo lele. ¹³ Ane tuk na, mədzał gər ga mandza eye wadəɲ wadəɲ hərwi na huta na malamar kway Titus mə dāma bay. Hərwi niye, na gər tay ha ndo məpe mədzał gər neheye ma gəma i Tərowas aye, na ye ka dala i Masedowan.

ʒesu a vəlakway gədaɲ ada kâ mbakwa ka wu hay

¹⁴ Ane tuk na, zambadakway a Mbəlom! Maa ye may ha kame kame məsle ka wu hay huya na, neɲgeye, hərwi nəmay madzapa eye tə Kəriste. Andza niye faya ma diye ha Kəriste a ndo hay kwa ka waray ka waray tebiye tə nəmay, ma zatay a ndo hay andza mal nakə a ze huɲɲa aye. ¹⁵ Nəmay na, andza mal nakə a ze huɲɲa lele Kəriste ma vəlay naha a Mbəlom aye. Mal eye niye a zatay a ndo neheye Mbəlom ma təmiye tay ha aye ada ndo neheye ta dziye aye. ¹⁶ Hərwi ndo neheye faya Mbəlom ma təmiye tay ha na, a zatay lele ada Mbəlom ma vəlateye sifa. Hərwi ndo neheye faya ta dziye, mal niye a zatay i tay na, məməte ada faya ta mətiye hərwiye kame i Mbəlom. Mata sle faya mæge məsler nakay na, way? ¹⁷ Nəmay na, ndo neheye Mbəlom a slər may ha mata ge məsler aye. Nəmay na, andza ndo neheye ta tərā ha bazlam i Mbəlom andza wu i tsakala aye bay. Maa slər may ha na, Mbəlom. Nəmaa dā ha bazlam ɲgay ta dedek kame ɲgay hərwi nəmay madzapa eye tə ʒesu Kəriste.

3

Məsler i ndo i Dzam Wedeye hay

¹ Nəmay faya nəmaa dazleye a mədəslay ha gər a bo may dāw? Kəgəbay t̄a watsamay dərewel a həlay hərwi məbəzakum ha na, nəmay ndo i maslaɲ i ʒesu Kəriste hay dāw? Kəgəbay nəmaa tsətsah fakuma dərewel hərwi məbəzatay ha a ndo mekeleɲ eye hay dāw? Ndo siye hay na, tə gawa andza niye.

* ^{3:3} zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 24.12; Zereimi 31.29-35; Ezekiyeł 11.19; 36.26-27.

† ^{3:7} zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 34.29-35.

Ane tuk na, nəmay andza nəteye təbey. ² Dərewel may na, nəkurom nakə Kəriste a watsa a dərēv kurom aye. Kwa way ma sliye məsere ada mədzeɲge. ³ Ta dedek nəkurom na, dərēwel nakə Kəriste a watsa ada a slər tə həlay may aye. A watsa na, ta yam i wu nakə tə watsawa ha wu aye bay. A watsa na, ta Məsəfəre i Mbəlom neɲgeye nakə ta sifa aye. A watsa na, ka beleler i kwar bay, a watsa a dərēv i ndo zezeɲ.*

⁴ Nəmaa gwad nəkurom dərēwel i Kəriste na, hərwi ʒesu Kəriste kə dā may ha kame i Mbəlom maa ge məsler tə həlay may na, neɲgeye. ⁵ Nəmaa sər ha, nəmay tə gər may nəmaa sla mæge məsler ta gədaɲ may bay. Maa vəlamay gədaɲ ka mæge na, Mbəlom. ⁶ Maa vəlamay gədaɲ matəre ndo mæge məsler, hərwi mədatay ha bazlam i Dzam Wedeye na, neɲgeye. Dzam nakay wedeye na, andza bazlam mapala eye nakə tə watsa ahəl niye aye bay. Ane tuk na, ka rəhakway ha gər na, a Məsəfəre Tsədəɲɲa eye. Bazlam mapala eye nakə tə watsa ahəl niye na, ma diye tay ha ndo hay a mədahəɲ. Məsəfəre Tsədəɲɲa eye na, ma vəliye sifa ka tor eye.

⁷ Ahəl niye Mbəlom a watsa bazlam ɲgay mapala eye ka beleler i kwar ada ahəl nakə a gawa aye wu niye na, ndo hay ta ɲgatay a məzlaḅ ɲgay.† Da'ar i Musa ka wuzl dərēv hərwi məzlaḅ ɲgay. Israyel hay ta sla faya məzəbe ka da'ar ɲgay bay, a dav haladzay. Ada azlakwa dzaydzay niye na, ma ndziye huya bay. Ada tadə bazlam mapala eye nakə ma diye tay ha ndo hay a mədahəɲ ka bəz ha məzlaḅ i Mbəlom a ndo hay ahəl nakə a yaw aye dūh tuk na, ⁸ ada məsler i Məsəfəre Tsədəɲɲa eye ma bəziye ha məzlaḅ i Mbəlom ma ziye ha tebiye dūh! ⁹ Bazlam mapala eye kə gəs tay ha ndo hay a sariya. Ada tadə bazlam mapala eye ma gəsiye kway a sariya, faya ma bəzakway ha məzlaḅ i Mbəlom tuk na, ada Dzam Wedeye nakə ma təriye kway ha ndo i dedek kame i Mbəlom aye, ma bəzakway ha məzlaḅ, ma ziye ha dūh. ¹⁰ Ka slakweye faya məgwedə na, wu nakə a bəzawa ha məzlaḅ i Mbəlom ahəl niye faya ma mbatiye hərwi Dzam Wedeye a ze Dzam Guram eye haladzay ta

məzləb. ¹¹ Ta dedək Dzam Guram eye nakə Mbəlom a vəl hərwi məndze tsekwej, ka bəzakway ha məzləb. Ada tadə andza niye na, Dzam Wedeye nakə ma ndziye huya aye a ze na duh.

¹² Nəmaa tsik parakka kame i ndo hay tebiye na, hərwi nəmaa pa mədzal gər ka wu neheye. ¹³ Musa ahəl niye na, ka tək na dərə ngay tə peteked hərwi məzləb i Mbəlom nakə ka da'ar ngay aye ada a say na, İsrayel hay tə ngatay a məzləb nakay ma ndziye bay, ma mbatije aye. Ane tuk na, nəmay nəmaa giye andza neŋgeye təbey.

¹⁴ I İsrayel hay ahəl niye na, tə sla faya mətsəne wu neheye a say məgwedə mey na, tə tsəne bay. Bəgom kwa gwala hay tay bəbay andza niye dərmak. Faya ta dzaŋgiye dərəwel i Dzam Guram eye na, tə tsəne bay andza ta mbuza na metsehe tay tə peteked nakə Musa a mbuzawa ha dərə ngay aye. Peteked niye andaya ka dərə huya. Say ndo nakə neŋgeye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye. ¹⁵ Ayaw, kwa bəgom, ta dzaŋgiye dərəwel i Musa na, ta tsəniye bay, andza peteked kə mbuzatay na mədzal gər. ¹⁶ Ane tuk na, kwa kəday tadə ndoweye ka mbəfa bo ka təv i Bəy Maduwej na, peteked niye ma dziye.[‡] ¹⁷ Andza niye hərwi Bəy Maduwej ta Məsəfəre Tsədəŋna eye nəteye madzapa eye. Təv nakə Məsəfəre i Bəy Maduwej mə dəma aye na, ndo hay ta təmaw abəra ma beke. Nəteye beke i bazlam mapala eye sa bay. ¹⁸ Andza niye nəkway neheye ka dzalakwa ka neŋgeye na, peteked ka mbuzakway na dərə sa bay, faya ka ngatakweye a məzləb i Bəy Maduwej Yesu ada faya ka tərəkweye andza neŋgeye kame kame. Andza niye məzləb ngay faya ma səkahiye mə nəkway kame kame. Anaŋ məsler nakə Məsəfəre i Bəy Maduwej faya ma giye aye.

4

Nəkway bəle eye hay, Mbəlom neŋgeye gədaŋ eye

¹ Mbəlom kə gamay ngwalak haladzay. A vəlamay məsler nakay a həlay. Hərwi niye nəmaa zliye faya abəra mədzal gər may bay tebiye. ² Nəmaa kərah məsler neheye ndo hay tə ngahawa faya bo, a ge horoy

aye. Nəmaa səpatiye ndo hay bay, nəmaa dzapiye ha bazlam i Mbəlom tə maraw me bay. Duh nəmay faya nəmaa diye ha dedək parakka kame i Mbəlom. A samay na, ndo hay tebiye tə sər ha, bazlam nakə faya nəmaa tsikiye na, dedək. ³ Siye hay na, tə tsəne Labara Ngwalak eye nakə faya nəmaa tsikateye a ndo hay aye bay. A tərə fataya na, andza dərə tay mambuza eye tə peteked. Kwa andza niye bəbay, sərüm na, hərwi ndo neheye nəteye faya ta dziye dəkdek tsa. ⁴ Tə dzala ha bay na, hərwi Fakalaw neŋgeye ndo mələve məndzibəra ka guluf tay ha mədzal gər hərwi ada tə dzala ha ka Labara Ngwalak eye bay. Hərwi a say tə ngatay a dzaydzay niye faya ma dəviye ka nəteye bay. Dzaydzay niye a yaw na, abəra ma Labara Ngwalak eye ada Labara Ngwalak eye faya ma dəkweye ha məzləb i Kəriste. Neŋgeye, ka ngatay na, ka ngatay a Mbəlom.

⁵ Ahəl nakə nəmay faya nəmaa diye ha Labara Ngwalak eye na, nəmaa tsik ka bo may eye bay, nəmaa da ha Yesu Kəriste neŋgeye Bəy Maduwej. Nəmay na, nəmay ndo məgakum məsler hərwi Yesu. ⁶ Ahəl niye Mbəlom a ge məndzibəra na, a gwad: «Dzaydzay m̄a dəv ma ləvoj.»* Maa vəl dzaydzay nakə ma dəviye mə dərəv may aye na, Mbəlom eye nəte. A ge andza niye na, hərwi ada nəmaa ngatay a məzləb ngay nakə a dəv dzaydzay ka dərə Yesu Kəriste aye.

⁷ Nəmay bəle eye hay andza gah i dodə. Ane tuk na, Mbəlom a pa zlele nakay ngwalak eye na, a dərəv may. Mbəlom a ge andza niye na, hərwi ada ndo hay tə ngatay a gədaŋ bagwar eye i Labara Ngwalak eye a yaw abəra ma neŋgeye bəna, ma nəmay bay. ⁸ Nəmaa sa dərətsətseh hay wal wal. Ane tuk na, ta ndəvamay ha məsəfəre bay. Nəmaa dzala gər ka bo, ane tuk na, həlay kə kədəmay bay. ⁹ Ndo hay ta həhar may, ane tuk na, Mbəlom kə gər may ha bay. Ta kal may ha ka dala, ane tuk na, nəmaa mət bay. ¹⁰ Ta pəla tsəved məkədə may mədahaŋ eye andza Yesu nakə tə kəd na aye. Ane tuk na, nəmay andaya ta sifa ada niye a da ha na, Yesu neŋgeye andaya ta sifa. ¹¹ Pat pat ahəl nakə nəkway ka məndzibəra mba aye,

‡ 3:16 zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 34.34.

* 4:6 Madazlay i wu hay 1.3.

ta pəliye tsəved məkədə kway hərwi faya ka pakweye bəzay a Yesu. Andza niye ta sliye faya mənəgatay a sifa i Yesu mə bo may. ¹² Andza niye, nəmay na, mə dəretsətseh i mədahañ huya. Ada hərwi niye nakə ka hutum sifa nakə ma ndəviye bay aye.

¹³ Tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: «Na dzala ha ka Mbəlom, hərwi niye faya na tsikiye.†» Nəmay dərmaç nəmaa dzala ha ka Mbəlom, hərwi niye nəmay dərmaç nəmaa tsikiye. ¹⁴ Maa lətse ahaya Yesu abəra ma tsəvay na, Mbəlom. Ka sərakwa ha ma ta lətsakway ahaya abəra ma tsəvay dərmaç hərwi mata ndze tə nənəgeye. ¹⁵ Mbəlom a vəlamay məsler nakay na, hərwi madzəne kurom hərwi ada Mbəlom m̄a təma tay ha ndo hay haladzay ta nğwalak nğgay kame kame. Andza niye ndo hay ta səkahiyə haladzay hərwi məgay naha sisə a Mbəlom ada mazambaday.

Həbakwa wu nakə ndəray kwa nəte kə nğgatay dāda bay aye

¹⁶ Hərwi niye, mədzal gər na, faya huya. Ka sərakwa bo kway faya ma giye bəle tsekweñ tsekweñ. Ane tuk na, gədañ andaya mə dərev kway. Pat pat Mbəlom faya ma vəlakweye gədañ wedeye hərwi məpay bəzay a tsəved nğgay. ¹⁷ A señ məgwede dəretsətseh neheye faya ka sakweye anəke aye na, ta ndəviye. Hərwi dəretsətseh neheye na, ka hutakweye məzlaḅ bagwar eye. Məzlaḅ niye na, a ze wu hay tebiye ada ma ndziye ka tor eye. Ka sərakwa ha dəretsətseh neheye na, tsekweñ tsa. ¹⁸ Andza niye, ka pakwa mədzal gər kway na, ka wu i Mbəlom bəna ka wu i məndzibəra bay, hərwi wu i məndzibəra hay na, ta ndziye huya bay. Wu neheye ta ndziye huya aye na, wu neheye mə mbəlom ka nğgatakway bay aye.

5

¹ Ka sərakwa ha bo kway ma ndziye huya bay. Bo kway na, andza madzawadzawa nakə ma nasiye bəse aye. Sa na, kwa tadə madzawadzawa kway nakə kanañ aye kə nas bəbay na, Mbəlom mə vəlakweye a dəma mekeleñ eye mə mbəlom. Na tsik na, ka bo kway. Ka mətakwa na, Mbəlom mə vəlakweye bo mekeleñ eye mə mbəlom, ma ndziye ka tor eye. ² Bo kway nakə

† 4:13 dəmes hay 116.10.

wedeye mə mbəlom aye a yakway a gər haladzay, dərev a ndalakway dōkdōk, a sakway Mbəlom m̄a pakway ka bo nənəgeye niye wedeye. ³ Tadə ka fəlakwakwa a dəma na, ka ndzakweye mə bo niye wedeye ka tor eye, məsəfəre ma həhaliye kəriye ze bo bay. ⁴ Anəke nəkway huya mə madzawadzawa na, faya ka sakweye dəretsətseh ada faya ka tuwakweye. Niye na, a sakway Mbəlom m̄a zla fakwaya abəra wal bay. Ane tuk na, a sakway m̄a kalakway nakə bo wedeye ka gər aye. Andza niye sifa wedeye ma mbədiye kway ha ka mətakweye sa bay. ⁵ Maa ge məsler mə nəkway hərwi ada k̄a hutakwa bo wedeye na, Mbəlom. Kə vəlakway Məsəfəre nğgay. Andza niye ka sərakwa ha ma giye wu mekeleñ eye hərwi kway dərmaç.

⁶ Hərwi niye kwa kəday ka gəsakweye dərev bəñbəñ lele. Ane tuk na, ka sərakwa ha, ahal nakə nəkway huya tə bo nakay aye na, nəkway mandza eye dəreñ tə Yesu Bəy Maduweñ. ⁷ Andza məgwede ka nğgatakway tə dəre kway zuk bay. Ane tuk na, ka ndzakweye andza niye na, hərwi ka dzalakwa ha ka nənəgeye. ⁸ Ta dedek, ka gəsakweye dərev bəñbəñ lele. A sakway na, k̄a gərakway ha bo nakay ada k̄a deyekweye ka təv i Bəy Maduweñ.

⁹ Ada kwa tadə nəkway mandza eye ka təv nğgay zuk bay, kwa tadə ka deyekweye mata ndze ka təv nğgay bəbay, a sakway na, məge wu nakə a yay a gər aye. ¹⁰ Hərwi nəkway tebiye ka deyekweye kame i Yesu Kəriste hərwi ada m̄a nğənakway ha sariya. Ma vəlakweye magogoy a nəkway tebiye, kwa way ma hutiyə ka məsler nğgay nakə a ge ka məndzibəra aye. Tadə ka gakwa wu nğwalak eye na, ma vəlakweye magogoy kway. Tadə ka gakwa wu lele eye bay na, ma vəlakweye magogoy lele bay aye.

A say a Mbəlom məme kway ha ka bo tə nənəgeye tə həlay i Yesu

¹¹ Hərwi niye nəmaa rəhay ha gər haladzay a Bəy Maduweñ. Nəmay faya nəmaa giye məsler hərwi ada ndo hay t̄a təma bazlam i Mbəlom. Mbəlom na, a sər may ha lele ada na dzala na, nəkurom ka sərūm ga ha mə dərev kurom. ¹² A samay məge zlapay kame kurom bay. Duh nəmay faya nəmaa

dakumeye ha tsəved nakə ka ŋgalakumeye may ha aye, hərwi ada tadə ndo hay faya ta mamay ha maŋgok na, ka sərumeje mambədatay faya. Nəteje ta ŋgalakiye na, tə wu neheje dərə a ŋgatay aye. Ta zəba dərə a dərəv tay bay. ¹³Ka dzalum mə gər kurom na, gər a vuwamay daw? Kə ge ka dərə kurom gər a vuwamay na, hərwi nəmaa vəlay ha bo may a Mbəlom peteh. Tadə kə ge nəmay tə metsehe may na, sərūm ha niye na, hərwi madzəne kurom.

¹⁴Məsler neheje tebiye nəmaa ge aye na, hərwi nəmaa sər ha Kəriste a wuda may. Mawude bo ŋgay nakə a wuda may aye na, a gamay kutoŋ mede kame. Nəmaa sər ha ta dedek neŋgeje kə mət hərwi ndo gədem. Ka dərə i Mbəlom na, ndo hay gədem ta mət tə neŋgeje. ¹⁵Kə mət hərwi ndo hay gədem hərwi ada ndo neheje ta sifa aye tā ge wu nakə a satay a nəteje bay, ane tuk na, tā ge wu nakə a say aye. A mət na, hərwi tay ada Mbəlom a lətse ahaya abəra ma tsəvay hərwi tay.

¹⁶Hərwi niye, anəke na, nəmay nəmaa zəbiye ka ndo hay andza ndo zezeŋ tsa bay. Ahəl niye kwa tadə nəmaa zəba ka Yesu Kəriste andza niye bəbay na, anəke nəmaa giye andza niye sa bay. ¹⁷Kwa way kə dzapa tə Yesu Kəriste na, ka təra bo wedeye. Ndo guram eye kə dze, andaya sa bay, ka təra ndo wedeye. ¹⁸Maa ge məsler niye tebiye na, Mbəlom. A sləraw Yesu Kəriste na, hərwi ada mā makway ha ka bo tə neŋgeje. Mbəlom a vəlamay məsler mede məhəlataj ahaya ndo hay ada tā ma ka bo tage neŋgeje. ¹⁹Andza məgwede Mbəlom a ge məsler tə həlay i Yesu Kəriste hərwi a say ndo hay gədem tā ma ka bo tə neŋgeje. Ma paslatay na mənese tay sa bay, ada nəmay a slər may ha hərwi məhəlaw ndo hay ada tā ma ka bo tə neŋgeje.

²⁰Maa slər may ha na, Yesu Kəriste ka məde ha bazlam ŋgay. Maa zalakum tə bazlam may na, Mbəlom eye tə gər ŋgay. Faya nəmaa gakumeye amboh hərwi Yesu Kəriste, təmum mame ka təv i Mbəlom. ²¹Yesu Kəriste kə ge mezeleme dadə bay, ane tuk na, Mbəlom a zla mezeleme kway a pa faya. Mbəlom a ge andza niye na, hərwi kway hərwi ada ka dzapakwa tə Kəriste na,

ma tərije kway ha ndo ŋgwalak eye ka dərə ŋgay.

6

Pol a da ha neŋgeje ndo i maslaŋ i Mbəlom

¹Anəke nəmay faya nəmaa ge ka bo məsler ta Mbəlom ka təv manəte eye. Andza niye faya nəmaa gakumeye amboh na, Mbəlom kə pa gakuma ŋgama hal-adzay, kə nasum ha ŋgama niye kəriye bay. ²Mbəlom a gwad na:

«Ahəl nakə həlay i məge ŋgwalak ada həlay i mətəme tay ha ndo hay aye na, na tsəne amboh yak ada na dzəna kar.*»

Malamar ga hay tsənum! Anəke na, həlay nakə a say Mbəlom məgakway ŋgwalak aye, ada a say mətəme tay ha ndo hay anəke.

³A samay məge wu kəriye nakə ma dzəgədiye tay ha ndo hay abəra ka tsəved i Mbəlom aye bay, hərwi a samay tā tsaday a məsler may bay. ⁴Duh mə wu neheje faya nəmaa giye tebiye na, faya nəmaa diye ha nəmay ndo məge məsler i Mbəlom hay. Kwa tadə faya nəmaa siye dərətsətseh waray waray, kwa tadə faya ta ŋgədətsiye may, nəmaa dəma andza niye. ⁵Tə ndabawa may, tə gəsawa may a danŋay, tə sutawa famaya ndo hay, madagər a gawamay haladzay, nəmaa hutawa məndzəhəre bay, marəzle a gawamay, nəmaa ndzawa hwapat ze wu mənday dərma. ⁶Nəmaa ndzawa ma məndze may na, tsədərŋa, nəmaa sər dedek, nəmaa zlawa ŋgatay, dərəv may lele kame i ndo hay, Məsəfəre Tsədərŋa eye mə dərəv may, nəmaa wuda tay ha ndo hay tə dərəv may peteh. ⁷Nəmaa dawataj ha a ndo hay na, bazlam dedek eye, Mbəlom a vəlamay gədaŋ. Andza niye nakə nəmaa da ha nəmay ndo i məsler i Mbəlom aye. Nəmay ndo i dedek hay, ada niye andza wu həlay hərwi məge vərəm ta ndo mənə dərə may ada hərwi məge ka bo abəra dərma. ⁸Ndo siye hay faya ta rəhamay gər, siye hay faya ta tsikiye famaya wu nakə lele bay aye. Ndo mekelər eye faya ta zambadəmeje, siye faya ta tsadəmeje. Ta zəba famaya andza ndo i maraw me hay, nəmay ndo i dedek hay duh. ⁹Ta zəba famaya andza ndəray a sər may ha bay,

* 6:2 Ezay 49.8.

azlakwa ndo hay tebiye tã sãr may ha. Tã dzala mã gãr tã gwad faya nãmaa ndziye huya bay, nãmaa mãtiye. Ane tuk na, zaba! Nãmay ta sifa may lele. Tã gawamay dãretsãtseh, ane tuk na, nãmaa mãt bay. ¹⁰ Mã wu neheye a ndalawamay aye bãbay na, dãrev may faya ma ñgwasiye huya. Ka dãre i ndo hay na, nãmay mãtawak eye hay, ane tuk na, nãmay faya nãmaa tãriye tay ha ndo hay zlele eye hay ka tsãved i Mbãlom. Andza nãmay na, wuray andaya kwa tsekweñ tãbey, dũh ta dedek eye wu hay tebiye na, i may.

¹¹ A nãkurom Korinthe hay, nãmaa tsikawakum wu na, parakka. Wu nakã mã dãrev may aye na, nãmaa ñgaha na bay. ¹² Nãmay na, nãmaa wuda kurom lele. Maa wuda may bay na, nãkurom. ¹³ Faya na tsikakumeye me na, andza na tsikatay me a wawa ga hay. Neñ faya na gwadãkumeye: Tsikumamay wu nakã mã dãrev kurom aye. Wudum may andza nakã nãmaa wuda kurom aye.

Ndo mãpe mãdzal gãr ka Yesu na, mã rãhay ha gãr a Mbãlom

¹⁴ Kã dzapum ta ndo neheye ta dzala ha ka Yesu bay aye bay. Wu nakã tsãdãñña ta wu nakã tsãdãñña bay aye ta dzapiye na, ma kãkay? Dzaydzay ta lãvonj ta dzapiye na, ma kãkay? ¹⁵ Yesu Kãriste ta Fakalaw ta dzapiye na, ma kãkay? Ndo neheye ta dzala ha ka Yesu aye ta ndo neheye ta dzala ha ka Yesu bay aye, ta dzapiye na, ma kãkay? ¹⁶ Mata dzepe tay ha gay i mãdãslay ha gãr a Mbãlom ta kule na, wuye mey? Gay i mãvãlay wu a Mbãlom na, nãkway. Mbãlom neñgeye ma ndziye ka tor eye. Andza nakã a gwad:

«Na ndziye mã walañ i ndo ga hay,
na hãhaliye mã walañ tay,
ta dãsleñeye ha gãr a neñ,
ta tãriye ndo ga hay.†»

¹⁷ Hãrwi niye Bãy Maduweñ a gwadãtay a ndo ñgay hay:

«Dumara abãra mã walañ tay,
kã ndzum ka tãv mãnãte eye bay.

Wu nakã tsãdãñña bay aye na,
kã tãtãlum faya bay.

Ka gum andza niye na,

neñ na tãmiye kurom.‡»

¹⁸ «Na tãriye bãba kurom

ada nãkurom ka tãrumeye wawa ga
haslãka eye hay ada wawa ga dem
eye hay.

Maa tsik na, Bãy Maduweñ Mbãlom bagwar
eye.§»

7

¹ Dzam ga neheye na wuda kurom hal-
adzay aye, wu neheye Mbãlom a tsik ahãl
niye a gwad ma giye na, i kway. Kã ge andza
niye na, bo kway mã ndza tsãdãñña ka dãre i
Mbãlom. Gãrakwa ha wu neheye mã dãrev
kway lele bay aye. Mede kway mã ge lele,
rãhakway ha gãr a Mbãlom lele.

Mãñgwese i Pol

² Kã karahum mawudẽ may sa bay.
Nãmaa gay mãnese a ndãray bay, ndãray kã
dze abãra ka tsãved i Mbãlom hãrwi may
bay, nãmaa zla wu i ndãray tã mãvay gãr
bay. ³ Kã dzalum mã gãr kurom na tsik
niye na, hãrwi mãpakum horoy a dãre bay.
Niye na, andza nakã na lah mãtsike aye,
nãmaa wuda kurom haladzay. Wuray and-
aya nakã ma sliye mãñgãne may ha abãra
ta nãkurom aye bay. Kwa tadã mãdahañ,
nãkway dziye, kwa tadã sifa, nãkway dziye.
⁴ Na sãr ha nãkurom ndo i dedek hay, dãrev
ga mãñgwasa eye haladzay hãrwi kurom.
Na sa dãretsãtseh haladzay ane tuk na,
dãrev kã ye fagaya abãra bay. Dãrev ga
a ñgwasa dũh, dãrev ga maraha eye ta
mãñgwese.

⁵ Ayaw nãmaa sa dãretsãtseh na, hal-
adzay. Kwa ahãl nakã nãmaa ndislew kanañ
a Masedowan aye na, nãmaa huta tsãved
ka mazãzukwe bo kwa tsekweñ bay tebiye.
Wu mawura bo eye a ndzawamay ka tsãved
wal wal haladzay. Ndo hay tã wiyawa
famaya wu tã magazlãga. Mã dãrev may
bãbay nãmay mãndza eye tã mãdzal gãr
eye, nãmaa dzãdzãr. ⁶ Ane tuk na, ahãl nakã
ndo hay ta ge bãle aye na, maa matay naha
dãrev na, Mbãlom. A mãmay naha dãrev
na, tã mãdayaw i Titus nakã a yaw aye. ⁷ Maa
mãmay naha dãrev na, mãdayaw i Titus
dãkãkã tsa bay. A mãmay ha dãrev na, tã
wu nakã Titus a tsikamay aye. A gwadamay
na, ka mãmay naha dãrev. A gwadamay sa

† 6:16 Levitik 26.12; Ezekiyel 37.27.

‡ 6:17 Ezay 52.11.

§ 6:18 2 Samuyel 7.14; Ezay 43.6; Zeremi 31.9; Oze 2.1.

na, a sakum mængeteñ, mevel a wur fakuma hærwi wu neheye lele bay ka gum aye. Ada sa faya ka dzanume ye ga haladzay ta mæge fagaya abæra me ka tæv i ndo mane dære ga hay. Na tsæne andza niye na, dærev ga a sakah ta mæn gwese.

⁸ Na sær ha dærewel nakæ na lah mæwatsakum naha aye na, kæ wælakum mædzal gær.* Ane tuk na, na watsa andza niye kemey na, kæ ndeleñ bay. Dedek ñgway, hæbe na, ma ndeleñe ye hærwi na sær ha, na wælakum mæge mevel tsakway tæ dærewel ga nakæ na watsakum naha aye. ⁹ Anæke düh na, dærev ga kæ ñgwasa hærwi dærewel nakay na watsakum naha aye. Dærev ga a ñgwas na, hærwi nakæ na wælakum mæge mevel aye bay. Dærev ga a ñgwasa na, hærwi wu kurom neheye ka gawum lele bay aye a ndalakum ada nakæ ka gærum ha mezeleme kurom aye. Wu nakæ a ndalakum aye, ka dære i Mbælom na, lele hærwi ada kâ gærum ha mezeleme kurom. Andza niye, tæ dærewel nakæ næmaa watsakum naha aye na, næmaa gækum wuray kwa tsekweñ bay tebiye.

¹⁰ Ndowne ye kæ ge mevel hærwi nakæ a say a Mbælom aye na, mæge mevel ñgay niye ma mbædiye ha mædzal gær ñgay ka wu ñgwalak eye ada andza niye Mbælom ma tæmiye ha abæra ma mænese. Slala i mæge mevel niye na, ma wælakwe ye madzædzere bay! Slala i mæge mevel nakæ ndo i mændzibæra hay ta giye na, ma kædiye ndo. ¹¹ Dedek, mevel kurom nakæ ka gum aye na, a yay a gær a Mbælom. Anæke na, zæbum faya ma kækay nakæ a mbæda aye! Anæke na, ka wælum ha bo kurom ka mædzal ha andza nakæ a ye ka bo aye. Faya ka dümeye ha na, ka wudum mænese bay, ka gum mevel ka bo kurom eye hærwi wu niye. Ka dzædzarum hærwi wu nakæ ma ta ndzakumeye a gær aye. A sakum mæ dærev kurom mængeteñ haladzay. A sakum mæge wu nakæ a say a Mbælom aye ada tæ mæpæray a ndo nakæ a ge mænese aye. Ka düm ha ta tsæved wal wal parakka hærwi nakæ hælai kurom andaya mæ wu niye sa bay aye.

¹² Andza niye, dærewel nakay na watsa naha aye na, na watsa naha hærwi ndo nakæ a ge mænese aye dækdek tsa bay. Na watsa naha hærwi ndo nakæ tæ gay mænese aye

bay. Ane tuk na, na watsakum naha na, hærwi ada kâ særum ha lele kame i Mbælom na, ka wudum may tæ dærev kurom peteh. ¹³ Hærwi niye anæke na, dærev kæ mamay naha.

Dærev kæ mamay naha dedek. Wu mekeleñ eye ma ze nakay na, andaya sa. Dærev may a ñgwasa haladzay na, hærwi Titus nakæ dærev ñgay mæn gwasa eye hærwi nækurom tebiye kurom eye ka mumay naha dærev aye. ¹⁴ Dærev ga a ñgwasa na, hærwi na ñgalak kurom ha kame ñgay. Na ñgalak na, kæriye tsa bay. Wu nakæ næmaa tsikawakum aye na, dedek huya. Andza niye mæn geleke nakæ næmaa ñgalak kurom ha kame i Titus aye bæbay na, dedek. A ge bo a dæma andza nakæ næmaa tsikakum aye. ¹⁵ Ahæl nakæ a ye naha ka tæv kurom aye na, ka tæmum na tæ maræhay ha gær tæ madzædzaray haladzay. Nækurom tebiye ka ræhumay ha gær. A sær ha faya, faya ma sakahiyæ ha mawudæ kurom. ¹⁶ Dærev ga kæ ñgwasa haladzay hærwi na sær ha, nækurom ndo i dedek hay.

8

Madzæne hærwi ndo neheye tæ pa mædzal gær ka Yesu ma Zerozelem aye

¹ Malamar ga hay, a samay na, særum ha wu nakæ ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu tæ ge ka dala i Masedowan aye. Tæ ge wu niye hærwi nakæ Mbælom a ge mæsler ma næteye aye. ² Ta sa dæretsætsæh haladzay. Ane tuk na, kwa næteye mæ dæretsætsæh ada kwa næteye mætawak eye hay bæbay na, dærev tay mæn gwasa eye haladzay. Ta wæl suloy haladzay hærwi mæsler i Mbælom düh. ³ Neñ faya na gwadakumeye, ta wæl haladzay andza nakæ tæ sla faya mæwæle aye. Tæ wæl na, haladzay a ze gædañ tay tebiye. Ndæray ka tsætsæh fataya bay, ane tuk na, ti yaw ⁴ ta tsætsæh ta amboh. Tæ gwadamay: «Wælumamay tsæved hærwi ada næmaa dzæna ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu neheye ma Zerozelem aye.» ⁵ Wu nakæ tæ ge aye na, a ze wu nakæ næmaa dzala fataya aye. Tæday na, ta wæl ha bo tay a Bæy Maduweñ Yesu ada ta wæl ha bo tay hærwi may andza nakæ a say a Mbælom aye.

⁶ Hærwi niye næmaa tsætsæh ka Titus, næmaa gwadæy mæ mbæda naha gær ka tæv kurom hærwi ada mæsler i mæwæle wu nakæ

* ^{7:8} zæba ma 2 Koriñte hay 2.3.

a dazlay mə walarj kurom aye na, mâ ye naha mâ ndøv ha. ⁷Nəkurom ka tsəved i Mbəlom na, zlele eye hay haladzay. Ka pum mədzal gər kurom ka Kəriste peteh, ka sərüm dedək i Mbəlom, ka vəlüməy ha bo a Mbəlom tebiye, ka wudum may haladzay, faya ka düməye ha labara i Yesu lele. Hərwi niye gum məsler niye lele eye tə dərev kurom peteh mâ ze i siye ndo hay.

⁸Wu nakə na tsikakum aye na, na gakum kutorj ka məvəle suloy bay. Andza niye bay, na gwadəkum na, ndo siye hay a satay haladzay məvəle. Na tsikakum andza niye na, hərwi a seř məsərə ha nəkurom tə gər kurom ka wudum siye i ndo hay ta dedək ıřğway dāv. ⁹Nəkurom ka sərüm ha ıřğwalak i Bəy Maduweř kway Yesu Kəriste nakə a ge hərwi kurom aye. Neņgeye na, zlele eye, ane tuk na, kə gər ha zlele, ka təra ndo i mətawak hərwi kurom. Ka tərüm zlele eye hay mə dərev kurom na, hərwi nakə a təra ha bo ndo i mətawak aye.

¹⁰Na tsikakuməye wu nakə na dzala hərwi suloy aye, niye lele hərwi kurom. Dəz na, nəkurom ka lahum, a sakum matsekele suloy niye ada maa dazlay a məsler niye kurre na, nəkurom. ¹¹Anəke hərwi kurom na, lele nakə ka ndövuməye ha məsler niye aye. Gum tə gər kurom andza nakə ka gum ahəl niye ka dazlumay aye ada ndövum ha məge. Vəlüm andza nakə ka slum faya məvəle aye. ¹²Hərwi tadə ka vəlüməye wu a Mbəlom ta məņgweşe andza nakə ka hutum aye na, Mbəlom ma təmiye. Wu nakə andaya fakuma bay aye na, ma tsətsahiye fakuma bay. ¹³Kā dzalum mə gər kurom na, na zliye dəretsətsəh abəra ka ndo siye hay ada na piye fakuma ıřğıyats hərwi ada nəteye zay zay ada nəkurom ka suməye dəretsətsəh na, andza niye bay. A seř na, ləvum hərdədə. ¹⁴Anəke na, wu kurom andaya haladzay. Lele na, vəlumatay a ndo neheye i tay andaya bay aye. Tadə pat mekeləř eye i kurom kə ge andaya bay na, i tay kə ge andaya haladzay na, nəteye ta vələkuməye. Andza niye ka ləvuməye hərdədə. ¹⁵Ma təriye na, andza nakə tə watsa a Dərewel i Mbəlom, tə gwad:

«Ndo neheye tə həl ka zal aye na, andaya fataya ka zal bay.

Ndo neheye tə həl tsekweř aye na, wuray a kətsay bay.*»

Titus tə siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ti ye a Korinjte

¹⁶Titus na, kə vəl ha bo ıřğay hərwi madzəne kurom andza nəməy neheye a samay madzəne kurom aye. Maa ge andza niye mə dərev ıřğay na, Mbəlom. Hərwi niye nəmaa gay naha sisə haladzay a Mbəlom. ¹⁷Titus ka təma matsətsəhe may nakə nəmaa gwaday mə mbədə naha gər a təv kurom aye. Ma mbədiye naha gər na, hərwi nakə nəmaa gwaday mâ ye naha aye dəkdek tsa bay. Bo ıřğay eye tə gər ıřğay a dzala mede naha a təv kurom hərwi a say madzəne kurom haladzay.

¹⁸Nəmaa sləriye tay naha nəteye sulo ta ndo neņged. Ndoweye niye na, ndo məpe mədzal gər ka Yesu Kəriste ta zambadaway ha haladzay hərwi a dawa ha Labara ıřğwalak eye i Yesu a ndo hay lele. ¹⁹Nəmaa slər naha neņgeye na, hərwi niye dəkdek tsa bay. Məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste tə zlə neņgeye hərwi ada nəməa həhal salamay. Ma dzəniye may ka matsekele suloy nakə hərwi madzəne ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye. ıřğwalak i məsler nakay na, ma səkahiye mədəslay ha gər a Bəy Maduweř nakə ta dəslay ha gər aye ada ma diye ha na, a samay madzəne ndo hay. ²⁰Madzəne niye ka tsakalakweye na, haladzay ada nəmaa giye metsehe a gər bəna ağəna ndo hay ta ta mamay ha mənese, ta gwadiye nəmaa gay gər lele bay. ²¹A samay məge wu nakə lele ka dərə i Bəy Maduweř dəkdek tsa bay. Nəmaa giye lele ka dərə i ndo hay dərmaç.

²²Nəmaa sləriye naha malamar mekeləř eye ta diye naha dziye sa. Neņgeye na, nəmaa zəba ka məndze ıřğay madzəga haladzay. Kə vəl ha bo ıřğay peteh ka məsler i Mbəlom. Anəke na, kə vəl ha bo ıřğay sa tsa, hərwi a sər ha mede kurom ka tsəved i Mbəlom na, lele. ²³Titus na, nəmaa həhalawa salamay, nəmaa gawa məsler salamay hərwi madzəne kurom. Malamar neheye siye sulo aye na, məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste tə slər tay naha ka təv kurom. Ndo hay ta dəslay ha gər a Kəriste hərwi tay. ²⁴Dumatay

* 8:15 Madayaw abəra ma Ezipt 16.18.

ha a ndo neheye na, ka wudum tay ha. Ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu Kæryste neheye tæ slær tay naha ta tsæniye. Ta tsæne andza niye na, ta særiye ha bazlam neheye ngwalak eye næmaa tsik fakuma aye na, dedek.

9

A say a Pol tã hayay gær a madzæne hærwi malamar hay

¹Hærwi madzæne nakæ mæslæratay naha a ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu neheye ma Zerozelem aye na, ma giye ngama bay nakæ na watsakumeye naha derewel aye. ²Hærwi na sær ha, a sakum madzæne tay ha. Na ngalak kurom ha ka tæv i Masedowan hay, na gwadätay: «Ndo neheye ka dala i Akay* na, næteye malæva bo eye ka mævæle zla dæz dzæy. A satay madzæne ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu neheye ka dala i Yahuda aye.» Ndo i Masedowan hay tæ tsæne na, ndo siye hay haladzay mæ walañ tay ta sækah ha tsuütsuü a dærev tay madzæne tay ha dærmak. ³Na slæriye malamar neheye mahkar aye ka tæv kurom hærwi ada kã lævum ha bo tæ madzæne andza nakæ na tsik, na gwad ka gumeye. Ahæl nakæ næmaa ndisl naha ka tæv kurom aye na, wu nakæ na ngalak kurom hay aye ma tæriye dedek, næmaa ndzay naha a gær nækurom malæva bo eye mævæle. ⁴Bæna tadæ na ye naha ta ndo neheye ka dala i Masedowan aye næmaa ndzay a gær a madzæne niye ka lævum ha bo bay na, horoy ma geñeje kame tay haladzay. Hærwi na mbæræm mængeleke kurom ha, na gwadätay na, na sær ha ta dedek ta hayay gær a madzæne niye, azlakwa bay. Ane tuk na, horoy ma ta giye wene wene kame tay na, a nækurom. ⁵Hærwi niye na dzala na, na gwad lele na tsætsahiye ka Titus tæ siye i malamar neheye sulo aye tã leheñ kame mede naha ka tæv kurom. A señ na, tã ye naha, tã dzæna kurom ka mæge wu nakay ngwalak eye ka gwadium ka vølumeye. Andza niye, ahæl nakæ na ndisl naha aye na, bæ nækurom malæva bo eye tsiy. Niye ma diye ha na, ndæray kæ gækum kutoñ ka mævæle bay. Ka vølum na, tæ dærev kurom peteh. ⁶Særum ha na, tadæ ndoweye kæ gay dære a hulfe ngay, ka slæga

tsekweñ na, ma ta dziye tsekweñ dærmak. Tadæ ndoweye ka slæga hulfe ngay haladzay na, ma ta dziye haladzay dærmak.

⁷Kwa way mã vøl andza nakæ a dzala mævæle mæ dærev ngay aye. Kã vølum tæ mædzal gær sulo sulo eye bay ada ndæray mã gækum faya kutoñ ka mævæle bay. Ane tuk na, vølum tæ mængwese, hærwi Mbælom a wudã na, ndo nakæ ma væliye ta mængwese aye. ⁸Hærwi Mbælom neñgeye na, ma sliye faya mæpe fakuma ngama ta tsæved mekelen eye wal wal haladzay hærwi ada wuray kwa tsekweñ mã kætsakum bay. Wu ma giye andaya fakuma haladzay hærwi mæge ha mæsler ngwalak eye tebiye. ⁹Ka tærumeye na, andza nakæ tæ watsa mæ Derewel i Mbælom aye, tæ gwad:

«Ndo nakæ a vøl hælaj lele a ndo i mætawak hay aye na,

ngwalak ma ndziye faya ka tor eye.†»

¹⁰Maa vøl hulfe a ndo hay ada maa vælätay wu mændañ hærwi ada tã nda na, Mbælom. Ma vælakumeye hulfe dærmak, ma sækahakumeye ha haladzay hærwi ada ndo siye hay ta hutie haladzay abæra mæ hælaj kurom. Wu nakæ ka vølumeye na, Mbælom ma tælækiye a dæma hælaj ngay hærwi ada ngwalak i mæsler kurom mã vøl hohway haladzay ka tsæved ngay. ¹¹Ma piye fakuma ngama haladzay hærwi ada kã vølum hælaj a ndo siye hay. Andza niye, ndo hay haladzay ta gay naha sisæ a Mbælom haladzay hærwi wu nakæ ka vølumeye na, næmaa zla tay naha aye. ¹²Særum ha suloy nakæ ka tsakalumeye, ka dzalum mæ gær kurom ma dzæniye na, ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu dækdék dæw? A'ay! Ma væläteye gædañ a ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu ka mægay naha sisæ a Mbælom haladzay hærwiye. ¹³Mævæle wu kurom nakæ ka vølumeye kæriye aye ma diye ha ta dedek nækurom na, ka tæmum Labara Ngwalak eye i Kæryste ada ka rahumay ha gær. Ndo hay ta zambadæye a Mbælom dærmak hærwi nakæ ka vølumatay wu kurom tæ dærev kurom peteh ada ka vølumatay a ndo siye hay dærmak. ¹⁴Madzæne kurom nakæ ka slærumatay naha aye na, ma diye ha Mbælom kæ gækum ngwalak ngay haladzay. Ndo hay ta ngatay andza niye na, ta wudfiye

* 9:2 zæba ma 2 Korinjte hay 1.1 ada ka bazlam nakæ tæ watsa faya aye. † 9:9 dæmes hay 112.9.

kurom haladzay, ta dúwulay me a Mbəlom hərwi kurom. ¹⁵ Zambadakway a Mbəlom hərwi wu nakə a vəlakway aye na, andza niye andaya bay, a ze wu hay tebiye.

10

Pol a tsik ka ndo neheye ta ɲgəlaway bəzay a məsler ɲgay aye

¹ Neɲ Pol, a seɲ mətsikakum naha ka bo ga. Faya na gwadakumeye naha amboh hərwi ndo siye hay mə walaɲ kurom nəteye faya ta gwadiye: «Ahəl nakə neɲgeye mandza eye mə walaɲ kway aye na, a hənawa ha gər. Ane tuk na, ahəl nakə ki ye abəra ka təv kway aye na, ma ɲgərəzaweye fakwaya tuk, andza a dzədzar tə nəkway sa bay.» Neɲ na, a seɲ na geye ɲgwalak a ndo düh, na tsikiye me ləfedede andza Kəriste. ² Na gakumeye naha amboh, mbədum ha mede kurom hərwi ada ahəl nakə na ye naha ka təv kurom aye, kə gumeɲ kutoɲ ka matərakum bay. Ndo hay andaya mə walaɲ kurom ta gwadiye famaya na, nəmay faya nəmaa giye məsler andza ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. Slala i ndo niye hay na, na sliye faya mədatay ha gədaɲ ga. ³ Dedek, nəmay na, ndo zezeɲ hay. Ane tuk na, vəram nakə nəmaa giye na, andza i ndo i məndzibəra hay bay. ⁴ Wu i həlay neheye nəmaa giye ha vəram aye na, wu i həlay i ndo i məndzibəra hay bay. Duh maa vəlamay wu i həlay niye hay na, Mbəlom hərwi mambəzl ha lar i ndo mane dərə i Mbəlom neheye tə pawə bo a dəma aye. Wu i həlay niye hay na, gədaɲ eye hay. Nəmaa nasiye ha mədzal gər tay neheye tə dzalawa lele bay aye. ⁵ Nəmaa mbatiye ha bazlam i ndo neheye tə dəsławay ha gər a bo tay aye, faya ta dərəzlatay na tsəved a ndo hay hərwi ada tə sər Mbəlom sa bay aye. A samay mambədə ha wu nakə ndo hay faya ta dzaliye mə dərev tay aye hərwi ada tə rəhay ha gər a Kəriste. ⁶ Ka dımamay ha, nəkurom ka rəhumamay ha gər na, nəmay maləva bo eye məpəratay a siye i ndo neheye tebiye ta rəhamay ha gər bay aye.

⁷ Zəbum na, ka wu nakə parakka aye. Tadə ndoweye kə dzala ta dedek neɲgeye ndo i Kəriste na, mə sər ha nəmay dərmaɲ nəmay ndo i Kəriste hay. ⁸ Gədaɲ nakə

Bəy Maduweɲ a vəleɲ aye, kwa faya na ɲgalakiye ha ka zal na, horoy ma geɲeye bay, hərwi Bəy Maduweɲ a vəleɲ hərwi ada nə dzəna kurom bəna, nə nas kurom ha bay. ⁹ Ndəray mə dzala na, a seɲ məpe naha fakuma zluwer tə dərəwel nakə na watsakum naha aye. A'ay, andza niye bay. ¹⁰ Hərwi ndo siye tə gwad: «Pol a watsakway dərəwel hay na, wu neheye a watsa a dəma aye a wur bo haladzay ada a tsik ta gədaɲ. Ane tuk na, ahəl nakə neɲgeye mə walaɲ kway aye na, neɲgeye bəle eye, bazlam ɲgay neheye ma tsikiye bəbay na, bazlam kəriye.» ¹¹ Ndo neheye faya ta tsikiye andza niye aye tə sər na, wu nakə nəmaa watsa a dərəwel may hay, ahəl nakə aza nəmay mə walaɲ kurom aye nəmaa tsikiye andza nakə nəmaa watsakum naha aye.

¹² Ndo neheye tə gwadəy a gər tay na, nəteye bagwar eye hay, nəmay na, nəmaa sla məgwede nəmaa ləva ta nəteye bay. Nəmaa ləviye ha bo may ta nəteye bay. Ta zəba ka bo tay na, andza ndəray andaya ma dəba tay sa bay. Tə ləva ha bo tay na, ka bo tay eye wu tay. Nəteye matərakahaɲ eye hay. ¹³ Gəma nakə Mbəlom kə vəlamay bay aye na, nəmaa ɲgalakiye ha bay. Nəmay na, nəmaa ɲgalakiye ta gəma nakə Mbəlom a vəlamay aye. Ada nəkurom eye na, ma gəma eye nakə Mbəlom a vəlamay aye. ¹⁴ Ahəl nakə nəmaa ye naha ka təv kurom aye na, nəmaa zay ha a təv i məsler nakə Mbəlom a vəlamay aye bay. Maa lah mede naha hus a gay kurom mədəkum ha Labara ɲgwalak eye i Kəriste na, nəmay. ¹⁵ Nəmay na, nəmaa giye zlapay ta məsler nakə ndo siye hay tə ge aye bay. Məsler i ndo niye hay na, nəmay andaya mə dəma bay. Ane tuk na, nəmaa pə mədzal gər may na, ka nəkurom. A samay na, mədzal gər kurom mə səkah kame kame hərwi ada nəmaa sla faya masəkah ha məsler may mə walaɲ kurom. Ane tuk na, nəmaa zay ha tə gər a təv i məsler nakə Mbəlom a gwadəmay gum aye bay.* ¹⁶ Ma dəba eye na, nəmaa sliye faya məhute tsəved mede məde ha Labara ɲgwalak eye a ndo neheye ta tsəne bay aye, a gəma dərəɲ eye abəra ka gəma i Korinthe. Nəmay na, a samay məge zlapay ta təv i məsler nakə Mbəlom a vəlatay a ndo siye hay ada nəteye ta giye aye bay. ¹⁷ Ane tuk

* 10:15 zəba ma Roma hay 15.17-21.

na, tã watsa mã Derewel i Mbølom, tã gwad: «Ndo nakã a say mæge zlapay aye na, mã ge zlapay tã wu nakã Bøy Maduwerj a ge aye.†»¹⁸ Hærwi ndo neheye tã dæslay ha gær a bo tay aye na, Mbølom ma tæmiye tay bay. Mbølom ma tæmiye na, ndo neheye bo nggay eye faya ma dæslatay ha gær aye.

11

Pol ta ndo neheye tã dawa ha bazlam i Mbølom tã maraw me aye

¹ Anãke na, zlum nggatay, na tsikiye me andza gær mavuwe. Ta dedek zlumerj nggatay. ² Nerj faya na giye sælak hærwi kurom andza nakã Mbølom a ge sælak hærwi kurom neheye a wuda kurom aye. Nøkurom ka tærum na, andza dem nakã a serj na væliye na, a ndo nãte aye. Andza mægweðe a Yesu Kæriste. A serj na, mã ndza tsøðannga nakã na væleye. ³ Nerj faya na dzødzariye haladzay hærwi agøna ndøray ma vakumeye gær hærwi ada kã pumay bæzay a Yesu Kæriste tã dærev kurom peteh sa bay. Hærwi nøkurom ka særum dæðe a yaw a sæpat na Hawa ta bæbærek nggay. ⁴ Na tsik andza niye na, hærwi ndo mæðe ha bazlam i Mbølom tã maraw me eye ta ye naha a gay kurom, ka vælumateye tsøved tã tætikakum. Bazlam nakã ta tsikiye ka Yesu aye na, wal wal abøra ka bæmalã may. Mæsøfære nakã tã tsik faya aye, Mæsøfære Tsøðannga eye nakã ka hutakwa ahøl niye aye bay, ada faya ta diye ha Labara Ngwalak eye nakã nøkurom ka dzalum ha aye bay. Kwa andza niye bæbay na, faya ka zlumeye nggatay.

⁵ Ka dzalum na, ndo neheye nãteye bagwar i ndo i maslañ hay ta dedek. Azlakwa ðuh nerj na ze tay ha. ⁶ Dedek, nerj na, na sær mæslike me lele nakã ma deyeteje a gær a ndo hay andza nãteye tæbey. Ane tuk na, mæsære wu i Mbølom na, næmaa ðakum ha parakka sik haladzay.

⁷ Ahøl niye na ðakum ha Labara Ngwalak eye i Mbølom na, na tsøtsah fakuma suloy bay. Na høna ha gær ga ka dala na, hærwi kurom hærwi ada nã dzøna kurom ka tsøved i Mbølom. Ðuh na ge andza niye na, mænese ðaw? ⁸ Ahøl nakã nerj faya na giye mæsler mã gay kurom aye, na tæma

ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu Kæriste tã slørenjew suloy. Na tæra tay ha nãteye ðuh mætawak eye hay hærwi ada nã dzøna kurom. ⁹ Ahøl nakã nerj mã gay kurom aye na, kwa hawa i wu hay a gerj bæbay, na tsøtsah fakuma wuray bay. Kã ge wu andaya fagaya bay na, ndo mæpe mædzal gær neheye ka dala i Masedowan ti yaw tã vælerj. A hølaj nakã hawa i wu a gerj aye na, na gakum dæretsøtseh bay tebiye ada ðaða mã sejeje matsøtsehe fakuma wu bay. ¹⁰ Na giye zlapay hærwi na tæma fakuma abøra suloy ðaða bay, ndøray ma slije faya madærzlerj ka bazlam bay. Na giye ha zlapay kwa ka waray ka dala i Akay.* Wu nakã na tsik aye, na tsik na, dedek ta mæzele i Yesu Kæriste nakã mã nerj aye. ¹¹ Na ge andza niye na, hærwi nakã na wuda kurom bay aye ðaw? A'ay, Mbølom a sær ha na wuda kurom.

¹² Wu nakã faya na giye na, na giye andza niye huya hærwi ada ndo i maslañ i Mbølom neheye tã dawa ha bazlam i Mbølom tã maraw me aye tã huta tsøved ka mæge zlapay ta mæsler tay nakã tã gwad faya ta giye andza næmay aye bay. ¹³ Ndo niye hay na, nãteye ndo i maslañ hay ta dedek eye bay. Nãteye faya ta vateje gær a ndo hay ta mæsler tay niye, ta mbøða ha bo tay andza ndo i maslañ i Kæriste. ¹⁴ Wu niye na, mã gakum wæðerj wæðerj bay. Kwa Fakalaw bæbay a mbøðawa ha bo andza gawla i Mbølom nakã a ðøv dzaydzay aye. ¹⁵ Tæðã Fakalaw faya mã giye andza niye na, mã gakum wæðerj wæðerj bay. Ndo i mæsler nggay hay ta mbøða ha bo hærwi ada tã ndzækot bo ta ndo neheye faya ta tætikateje tsøved nakã dedek eye a ndo hay aye. Pat nakã mændzibøra ma ndøviye aye na, Mbølom ma pærateje ka wu tay nakã tã ge aye.

Pol a zlapa tã dæretsøtseh nggay neheye a sa aye

¹⁶ Na masiye ha, na tsikakumeye sa, ndøray mã dzala nerj na, gær mavuwe bay. Tæðã ka dzalum mã gær kurom gær a vuwerj na, tæmum andza niye hærwi ada nerj nã sla faya mæge zlapay ðærmak andza nakã ka vælawumatay tsøved a gær mavuwe hay aye. ¹⁷ Wu nakã na tsikiye na, na tsikiye

† 10:17 zøba ma 1 Korinjte hay 1.31. * 11:10 zøba ma 2 Korinjte hay 1.1.

andza nakə a say a Bəy Maduwerj aye bay. Ahəl nakə na giye zlapay aye na, ta dedək na tsikiye me andza gər mavuwe. ¹⁸ Na zəba faya na, ndo hay haladzay faya ta giye zlapay andza ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. Nej dərmaḱ na giye andza nəteye. ¹⁹ Ka gwadum nəkurom na, ka tsahum ba? Ka zalumatay a gər mavuwe hay ta mədzal gər kurom. ²⁰ Ka vəlumatay tsəved a ndo hay tā tərə kurom ha andza beke hay, ta səpatiye fakuma abəra wu kurom hay ta bəbək, tā vakum gər, tā zəba fakuma andza wu kəriye ada tā fakum. Ka vəlumatay tsəved andza niye. ²¹ Ah! Nej na, horoy a gej haladzay. Nej bəle eye, na gakum andza niye təbey.

Anəke na tsikiye me andza gər mavuwe. Na giye zlapay tə wu nakə ndo siye hay faya ta giye ha zlapay aye dərmaḱ. ²² Tə gwad nəteye na, Hebrə hay. Nej dərmaḱ ndo i Hebrə. Tə gwad nəteye İsrayel hay. Nej dərmaḱ ndo i İsrayel. Nəteye slala i Abraham. Nej dərmaḱ slala ŋgay. ²³ Nəteye ndo məge məsler i Yesu Kəriste. Nej na ze tay ha. Na tsikiye andza nej ndo i matərahəj. Na ge məsler tə mawura bo eye a ze i tay. Tə gəsawa ga a daŋgay madzəga haladzay, a ze i tay, ta ndaḱa ga madzəga haladzay, a ze i tay, na sər məməte madzəga haladzay, a ze i tay. ²⁴ Madzəga zləm Yahuda hay ta ndaḱa ga ta mandalaḱa, tə ndaḱawa ga na, kuro kuro mahkar gər eye tsid.† ²⁵ Madzəga mahkar, Roma hay ta kəḱ ga, sik nəte ta kal ga tə kwar hərwi məkəde gay. Madzəga mahkar kwalalaŋ i yam ka bətuk may ha a huḱ i yam. Sik nəte ta həpat kwa ta həvad, na həna mə huḱ i yam. ²⁶ Sik haladzay ahəl nakə faya na həhaliye na, na sa dəretsətseh hərwi mazaw nakə ma zliye ga aye, na sa dəretsətseh hərwi məkal hay ta zleŋ zay haladzay, na sa dəretsətseh hərwi ndo neheye nəteye Yahuda hay bay kwa tə həlay i Yahuda gwala ga hay, ta pəreŋ haladzay. Na sa dəretsətseh haladzay kwa ma wuzlahgəma, kwa mə kəsaf, kwa ka gər i bəlay. Ndo neheye tə gwaday a gər tay nəteye ndo məpay bəzay a Yesu Kəriste ta gej dəretsətseh haladzay. ²⁷ Na ge məsler haladzay ta gədaŋ ada na sa dəretsətseh, madzəga haladzay na hutawa tsəved ka məndzəhəre bay,

madzəga haladzay na ndzawa ze mənde wu mənday ada ze məse yam, mətasl a gawerj ada na hutawa peteked məpe ka bo bay. ²⁸ Dəretsətseh siye hay andaya, ane tuk na, na tsikiye sa bay. Na tsikiye ka wu mekeleŋ eye dekdək. Ma mədzal gər na, na dzalawa ka ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste huya. Na dzalawa fataya pat pat. ²⁹ Tadə ndoweye kə ge bəle ka tsəved i Mbəlom na, a wur fagaya haladzay andza maa ge bəle na, nej. Tadə ndoweye kə dəd a mezeleme na, a wur fagaya haladzay andza faya ta fəkiye ga ta ako.

³⁰ Tadə na giye zlapay na, na giye zlapay tə bəle ga. ³¹ Mbəlom Bəba i Bəy Maduwerj Yesu Kəriste, mazembeḱe nakə ndo hay ta zambadəye, tā zambadəy. Neŋgeye a sər ha na raw me bay. ³² Ahəl niye ahəl nakə nej ma Damas aye na, bəy baŋwar eye i gəma niye tə zalay Aretas. A pa bəy hərwi mələve wuzlahgəma. Bəy a pay ndo hay ka tsəved hərwi məgəse ga. Gəma niye na, malawara eye ta zled. ³³ Ane tuk na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə pa ga a kətəh, tə ɓar faya ləber. Tə zla ga ahaya abəra tə mavavar. Tə mbəzla ga ahaya sərəhəhə abəra ma wuzlahgəma niye. Na təmaw abəra mə həlay i bəy niye.‡

12

Pol a sər ha gədaŋ i Yesu Kəriste

¹ Kutoŋ na giye zlapay huya. Na sər ha ma giye ŋgama kwa tsekweŋ bay tebiye. Ane tuk na, anəke na tsikiye ka wu nakə Yesu Kəriste a bəzeŋ ha ma məsine aye. ² Na sər ndoweye andaya madzapa eye tə Yesu Kəriste. Kə ndza ma giye məve kuro gər eye faḱ, Mbəlom a zla na a mbəlom ka təv ŋgay. Agəna Mbəlom a bəzay ha ma məsine, agəna ki ye tə slo i bo ŋgay ta dedək, Mbəlom nəte ŋgweŋ a sər. ³ Ayaw! Mbəlom kə zla na ndo niye a mbəlom ka təv ŋgay. Agəna məsine a gay, agəna ki ye ta dedək, maa sər na, Mbəlom. ⁴ Ahəl nakə neŋgeye mə dəma aye na, kə tsəne wu nakə ndo zezəŋ ma sliye mətsike bay aye. Ta vəl faya tsəved a ndo hay ka mətsike bay. ⁵ Na giye zlapay na, ta ndo niye, ane tuk na, ka wu neheye tebiye a zəbeŋ dəre a nej aye na, na giye zlapay tə bəle ga dekdək tsa. ⁶ Tadə

† 11:24 zəba mə Bazlam mapala eye masulo eye 25.3. ‡ 11:33 zəba mə Məsler hay 9.23-25.

a seŋ mæge zlapay na, na tsikiye me andza gær mavuwe bay, wu nakæ na tsikiye na, ma tæriye dedek. Ane tuk na, na giye zlapay bay hærwi a seŋ bay nakæ ndo ta ræheŋeye ha gær hærwi wu neheye na giye ha zlapay aye. A seŋ tå ræheŋ ha gær duh na, hærwi bazlam neheye ŋgwalak eye hay tæ tsæne abæra mæ bazlam ga aye ada tæ ŋgatay a mede ga.

⁷ Hæbe na, na giye zlapay hærwi wu nakæ Mbælom a bæzeŋ ha aye. Ane tuk na, Mbælom a vælenj nakæ ma wuriye fagaya mæ bo aye hærwi ada nâ ge zlapay sa bay. Mbælom a geŋ wu niye na, tæ hælaj i ndo i maslaŋ i Fakalaw nakæ a slæraw hærwi mændebe ga hærwi ada nâ ge zlapay bay. ⁸ Madzæga mahkar na duwulay naha me a Bøy Maduweŋ hærwi ada mâ zla fagaya abæra dæretsæseh nakay. ⁹ Ane tuk na, Bøy Maduweŋ a gwedeŋ: «ŋgwalak ga na, dæ kar. Hærwi gædaŋ ga ma zæbiye na, ahæl nakæ nækar bæle aye.» Kæ ge andza niye na, dærev ga maŋgwasa eye haladzay. Neŋ faya na ŋgalakiye hærwi gædaŋ i Kæriste mandza eye mæ neŋ. ¹⁰ Hærwi niye dærev ga maŋgwasa eye hærwi nakæ neŋ bæle eye. Kwa tadæ faya ta tsedeŋeye, kwa tadæ faya ta pæreŋeye, kwa tadæ dæretsæseh siye hay faya ta ndzeŋeye a gær, kwa tadæ wu hay ta zeŋ gædaŋ, na sær ha faya na giye dæretsæseh hærwi Kæriste ada dærev ga maŋgwasa eye hærwi ahæl nakæ neŋ bæle eye na, Kæriste ma væleŋeye gædaŋ ŋgay.

Pol a dzala ka ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu neheye ma Korinjte aye

¹¹ Na tsik me andza gær mavuwe, ane tuk na, maa geŋ kutoŋ na, nækurom. Na zambadum ga bo ga na, hærwi nækurom ka zambadum ga ha bay. Hæbe mata zembede ga ha na, nækurom na gwad bædaw? Neŋ wuray kæriye, ane tuk na, ndo i maslaŋ kurom neheye ka gwadum næteye bagwar eye hay haladzay aye na, ta ze ga ha bay. ¹² Nækurom ka særum ahæl nakæ neŋ mæ gay kurom aye na, na ge mæsler ta mæzle ŋgatay mæ dæretsæseh ada Mbælom kæ ge masuwayaŋ wal wal haladzay tæ hælaj ga. Masuwayaŋ neheye a dæ ha na, neŋ ndo i maslaŋ ŋgay ta dedek. ¹³ Na ge wu hay mæ gay i ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu Kæriste siye hay ada na ge mæ gay

kurom bay na, andaya dæw? Wu andaya næte tsa nakæ na ge mæ gay kurom bay aye. Na tsætsah fakuma: «Ndayum ga ha wu mændaŋ» bay. Kæ ge na gakum lele bay na, pæsum ga hal!

¹⁴ Anæke na, mazlambar na diye naha a gay kurom mamahkar eye. Na ye naha na, na tæmiye ka vælumeŋ wu wal bay. Wu nakæ a seŋ aye na, dærev kurom bæna wu kurom hay bay. Andza i wawa hay ta bæba tay hay. Maa vælatay wu a bæba hay na, wawa tay hay bay. Duh maa vælatay wu a wawa hay na, bæba tay hay. ¹⁵ Kwa tadæ na dziye ha wu ga tebiye, kwa tadæ na væliye ha mæsæfære ga peteh hærwi madzæne kurom na, a yeŋ a gær haladzay. Ass! Ka wudum ga sa bay na, hærwi nakæ na wudæ kurom ka zal aye dæw?

¹⁶ Na gwad ka særum ha na tsætsah fakuma vælumeŋ wu bay! Ane tuk na, ndo siye hay mæ walaŋ kurom tæ gwad: «Pol neŋgeye bæbærek eye, faya ma wakweye gær.» ¹⁷ Na vakum gær na, ma kækay? Na vakum gær na, ta ndo næte mæ walaŋ i ndo neheye na slær tay naha a gay kurom aye tsukudu, ma kækay? ¹⁸ Na tsætsah ka Titus mâ ye naha a gay kurom. Na slær naha malamar mekeleŋ eye nakæ ka særum na aye tå ye naha salamay.* Ti ye naha na, Titus kæ vakum gær hærwi mæzle suloy kurom dæw? Titus tæ neŋ, næmay salamay mædzal gær may næte bædaw ada faya næmaa zæŋgaliye tsæved eye næte bædaw?

¹⁹ Wu nakæ næmaa watsa a derewel nakay aye na, agæna ka dzalumeye na watsakum naha hærwi mæge me abæra ka bo may kame kurom. Næmaa tsik na, kame i Mbælom hærwi næmay ndo i Kæriste hay. Nækurom malamar may neheye næmaa wudæ kurom haladzay aye, næmaa tsikakum wu neheye tebiye na, hærwi a samay madzæne kurom hærwi ada kâ gælum ka tsæved i Mbælom. ²⁰ Dærev faya ma diye fagaya abæra hærwi na dzala agæna ahæl naka na ye naha a gay kurom aye, na ndzakumeye a gær nækurom ka tsæved nakæ lele bay aye. Mede kurom ma deyeŋeye a gær bay. Tadæ kæ ge andza niye na, mede ga ma deyakumeye a gær bay. Agæla na ndzakumeye a gær na, faya ka tærumeye mæ walaŋ kurom, faya ka gum-eye ka bo sælak mæ walaŋ kurom, faya ka

* 12:18 Pol kæ tsik ka malamar niye tsiy. Zæba 2 Korinjte hay 8.22.

gumeye ka bo mevel, faya ka ng̃onumeye bo, faya ka tsikumeye wu nakə lele bay aye ka ndo hay, faya ka nasumeye ha məzele i ndo siye hay, faya ka d̃aslumeye ha gər a bo kurom ada faya ka gumeye wu neheye a ye ta tsəved nakə ng̃walak eye bay aye. ²¹ Agəna ahəl nakə na ye naha a gay kurom sa aye na, d̃ərev ga ma ng̃wasiye kame i Mbəlom sa bay. Na dzədzar hərwi na ye naha na, agəna na ndzeyə a gər a ndo i mezeleme hay haladzay mə waləŋ kurom ta gər ha mezeleme bay. Agəla nəteye huya ta giye wu nakə lele bay aye, nəteye faya ta giye madama, faya ta giye wu neheye lele bay aye tebiye. Kə ge andza niye na, na ta tuwiye hərwi tay.

13

Mandəve i bazlam

¹ Aza na diye naha a gay kurom na, mamahkar eye. Nəmaa giye sariya ka ndo neheye faya ta giye mənese aye ada nəmaa giye andza nakə tə watsa mə D̃erewel i Mbəlom, tə gwad: «Ta ng̃əniye sariya i wu hay tebiye na, ndo məhəle mbal hay sulo kəgəbay mahkar t̃a ge andaya bəna sariya ma ng̃əniye bay.*» ² Mede nakə na ye naha masulo aye na, b̃a na tsikatay a ndo neheye faya ta giye mənese ada a ndo siye hay tebiye d̃ərmak. Anəke na, na ye naha zuk bay. Na masakumeye naha mətsike wu nakə na tsikakum aye. Aza na ye naha na gəriye ndəray kwa ñəte bay tebiye. ³ Maa tsik me t̃a bazlam ga K̃əriste d̃aw na, na gwad a sakum məsərə ha bəd̃aw? Ka ta s̃ərumeye ha! Ñəng̃eye na b̃əle eye kame kurom bay, ma giye məsler mə waləŋ kurom ta gədaŋ. ⁴ Ahəl nakə ta dar na ka mayako mazl̃əmbada eye na, dedek ñəng̃-eye b̃əle eye. Ane tuk na, kə l̃əsew abərə ma madahaŋ, ñəng̃eye andaya ta gədaŋ i Mbəlom. Nəmay na, nəmay madzapa eye t̃ə ñəng̃eye. Nəmaa h̃əniye ha gər hərwi matərə b̃əle eye hay. Ane tuk na, aza nəmaa ye naha a gay kurom na, nəmaa b̃əziye ha nəmay ta məsəfərə ta sifa ng̃ay, nəmaa giye məsler ta gədaŋ i Mbəlom.

⁵ Tsətsahumay a gər kurom, zəbum ka m̃əndze kurom, nəkurom mandza eye andza ndo məpe m̃ədzal gər hay ka Yesu

ng̃way d̃aw? Yesu K̃əriste andaya mə nəkurom na, ka s̃ərum ha bəd̃aw? Kə ge andza niye bay na, ka d̃əd̃umeye abərə ka tsəved. ⁶ Ane tuk na, kwa kəkay kəkay bəbay na, ka s̃ərumeye ha ta dedek nəmay na, nəmaa d̃əd̃ abərə ka tsəved bay. Nəmay na, ndo i maslaŋ i Yesu hay ta dedek. ⁷ A samay ndo hay t̃a gwad famaya, nəmaa ge məsler lele mə gay kurom bay. Wu nakə a samay aye na, nəmaa d̃uwulay naha me a Mbəlom hərwi ada k̃a gum mənese sa bay. Kwa tad̃ə ndo hay t̃ə gwad nəmaa ge məsler lele mə gay kurom bay na, wu nakə a samay aye na, k̃a gum ng̃walak. ⁸ Nəmaa tsik andza niye na, hərwi nəmaa sliye faya mənese ha bazlam dedek eye bay. Nəmaa sliye faya məge na, wu nakə dedek eye d̃ekd̃ek. ⁹ Tad̃ə nəkurom gədaŋ eye ka tsəved i Mbəlom, kwa tad̃ə nəmay b̃əle eye hay na, d̃ərev may faya ma ng̃wasiye huya. Nəmaa d̃uwulay naha me a Mbəlom hərwi ada m̃a dzəna kurom ka m̃əgəle ka tsəved ng̃ay.

¹⁰ Hərwi niye na watsakum naha d̃erewel nakay ka bo abərə anəke na, hərwi ada ña ye naha b̃a ka tsətsahum məp̃əse me tsiy na, na t̃ərakumeye sa bay. Ta dedek Mbəlom kə ṽələŋ tsəved ka mat̃ərakum hərwi ada ña nas kurom ha d̃uh bay, ane tuk na, hərwi ada ña dzəna kurom ka m̃əgəle kame kame.

¹¹ Malamar ga hay, anəke na, na ndəv ha bazlam ga kanaŋ! P̃əlum m̃əgəle ka tsəved i Mbəlom, ṽəlum gədaŋ a bo mə waləŋ kurom ñəte ñəte, ndzum ayaw ayaw mə waləŋ kurom, ndzum ka t̃əv mañəte eye t̃ə zay. Ada Mbəlom, ñəng̃eye nakə a wuda ndo hay aye ada faya ma ṽəlateye zay a ndo hay aye, ma gakumeye gər.

¹² Tsikum me a bo lele mə waləŋ kurom ñəte ñəte andza malamar hay. Ndo məp̃ay b̃əzay a Mbəlom hay tebiye kanaŋ ta tsikakum naha me.

¹³ B̃əy Maduweŋ kway Yesu K̃əriste m̃a pa fakuma ng̃ama. Mbəlom m̃a rahakum ha d̃ərev kurom t̃ə mawud̃ə bo ng̃ay. M̃əsəfərə Tsədaŋŋa eye m̃a dzapakum ha d̃ərev kurom hay ñəte ñəte.

* 13:1 zəba mə Bazlam mapala eye masulo eye 19.15; Mata 18.16; 1 Timote 5.19; Hebr̃e 10.28.

Derewel nakə Pol a watsatay naha a
Galat hay
aye
Məfələkwe

Derewel i Pol nakə a watsatay naha a Galat hay aye na, a tsikatay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ta diye i tsakay i Turki nakə anəke aye. Pol a pa gay i maduwule me a həlay mahəhele ngay masulo eye ta mahkar eye. Ma dəba ngay na, ndo mekeleñ eye hay ti yaw tə labara wal abəra ka bəmalə i Pol.

Ma Galat na, slala i ndo hay wal wal: Yahuda neheye ta təra ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye tə siye i ndo neheye ti yaw abəra mə kule mekeleñ eye mə dəma andza ma təv siye hay dərmak.

Pol faya ma gwadateye na, ka ta ndziye ta Mbəlom na, məndze yak m̄a ge lele ada ngwalak eye. A tsik niye na, tə gər i bazlam hay wal wal mahkar.

Ka madədo 1 ta 2 na, a təkər wu nakə a ge bo ka gər ngay aye.

Ka madədo 3 ta 4, Pol a ge me abəra ka labara ngay ta mətsike wu nakə a tsik ma Dzam Guram eye aye.

Ka madədo 5 ta 6. Pol a dā ha ma kəkay nakə ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste, nəteye ta təmaw abəra ma beke i bazlam mapala eye.

¹Maa watsakum naha derewel nakay na, neñ Pol. Neñ ndo i maslañ i Yesu. Neñ ndo i maslañ i ndo hay bay, maa slər ga ha na, ndo hay bay. Maa slər ga ha na, Yesu Kəriste eye tə gər ngay ta Mbəlom Bəba kway nakə a lətse ahaya abəra ma mədahañ aye. ²Malamar siye hay tə neñ kanañ tebiye nəmaa tsikakum naha me a nəkurom ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste neheye mahaya gər eye ka dala i Galat aye. ³Mbəlom Bəba kway ta Bəy Maduweñ kway Yesu Kəriste tā pa fakuma ngama ada tā vəlakum zay. ⁴Bəy Maduweñ Yesu Kəriste kə vəl ha gər ngay, a mət na, hərwı ada Mbəlom m̄a pəsakway ha mezeleme kway hərwı ada wu i məndzibəra neheye lele bay aye tā ge bəy ka gər kway sa bay. A ge na, andza nakə a say a Mbəlom Bəba kway m̄a

ge aye. ⁵Zambadəkway a Mbəlom ka tor eye. M̄a ge bo andza niye!

Labara ngwalak eye na, nəte ngweñ

⁶Wu nakə nəkurom faya ka gumeye na, a geñ hərbaəəkka! Mbəlom kə zalakum hərwı k̄a tərüm ndo ngay hay ada kə gakum ngwalak kəriye tə həlay i Yesu Kəriste. Ane tuk na, nəkurom faya ka mbədumeye dəba ta bəse tsa, ka pumeye bəzay a labara mekeleñ eye nakə ka dzalum mə gər kurom ngwalak eye, ane tuk na, ngwalak eye bay. ⁷Labara ngwalak eye na, nakə na tsikakum aye bəna, mekeleñ eye nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom sa aye na, andaya bay. Na tsikakum andza niye na, hərwı ndo hay andaya faya ta kwasakumeye ha mədzal gər, a satay mənese ha ada mambəda ha Labara ngwalak eye i Kəriste. ⁸Tadə ndoweye a tsikakum labara mekeleñ eye wal abəra ka bəmalə nakə nəmaa tsikakum aye, kwa tadə nəmay, kwa tadə gawla i Mbəlom na, Mbəlom m̄a vəlay mezeleme. ⁹Ba nəmaa tsikakum tsiy, ada anəke na maseye mətsikakum naha sa. Tadə ndoweye kə tsikakum labara mekeleñ eye wal abəra ka bəmalə nakə ka tsənum aye na, Mbəlom m̄a vəlay mezeleme. ¹⁰Ka dzalum mə gər kurom na tsik andza niye na, hərwı ada ndo hay tā dəsleñ ha gər dāw? A ay! Andza niye bay. A señ na, Mbəlom neñgeye m̄a dəsleñ ha gər. Ka dzalum mə gər kurom na, a señ neñ n̄a yatay a gər a ndo hay dāw? A ay! Tadə a señ n̄a yatay a gər a ndo hay sa na, na sliye faya matəre ndo i məsler i Kəriste bay.

Pol a dā ha ma kəkay nakə a təra ndo i maslañ i Yesu Kəriste aye

¹¹Malamar ga hay, sərüm ha na, Labara ngwalak eye nakə faya na diye ha aye, a yaw abəra mə bazlam i ndo hay bay. ¹²Na tsəne abəra ka ndo hay bay, ada maa tətikerə na, ndo hay wal bay sa tsa. Yesu Kəriste eye tə gər ngay a deñ ha.* ¹³Mede ga nakə ahəl niye aye na paway bəzay a kule i Yahuda ma kəkay na, ka tsənum. A həlay niye na, na gawatay dəretsətseh a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ka zal naha haladzay. Na pəlawa tsəved ka mədze tay ha. ¹⁴Mə walañ i ndo neheye məve may nəte aye na, na ze tay ha siye i ndo may hay tə məpay bəzay a kule may Yahuda hay. Na

* 1:12 zəba mə Məsler hay 9.3-6.

vəlavay ha bo ga peteh a kule i bəba tətə may hay.

¹⁵ Ane tuk na, Mbəlom kə zla ga. A zla ga na, kwa ahəl nakə ta wa ga zuk bay aye. Kə geŋ ɲgwalak ɲgay, a zeleŋ hərwi ada nā ge məsler ɲgay a həlay nakə a yay a gər aye. ¹⁶ A bəzeŋ ha wawa ɲgay mə neŋ hərwi ada nā dā ha Labara ɲgwalak eye nakə a tsik ka neŋgeye a ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye. Ahəl nakə a bəzeŋ ha aye na, nəmaa ge faya mahəmba ta ndəray bay. ¹⁷ Na ye a Zerozelem mata tsike me ta ndo neheye nəteye tə leheŋ matəre ndo i maslaŋ i Yesu hay aye na, na ye ka təv tay bay. Na ye dūh kwayaŋŋa, na ye ka dala i Arabi. Ma dəba aye, na maw na ye a Damas.

¹⁸ Məve mahkar a ye abəra mə dəma na, na ye a Zerozelem hərwi ada nā ɲgatay a Piyer. Nəmaa ndza ta neŋgeye na, məhəne kuro gər eye zlam tsa.† ¹⁹ Na ɲgatay na, a Yakuba malamar i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste bəna, na ɲgatay a ndo i maslaŋ i Yesu mekeleŋ eye bay. ²⁰ Mbəlom a sər wu nakə na tsik aye na, dedək, na raw me bay. ²¹ Ma dəba eye na ye ka dala i Siri ada a Silisi. ²² Ahəl niye na, məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste neheye ka dala i Yahuda aye na, tə sər ga ha zuk bay. ²³ Tə tsənawa wu neheye siye i ndo hay tə tsikawa fağaya, tə gwadawa: «Ndo nakə ahəl niye a gawa kway dəretsətsəh aye na, ka mbəda. Duh anəke faya ma diye ha Labara ɲgwalak eye a ndo hay tuk. Ahəl niye na, a pəlawə tsəved ka mədze ha ndo neheye tə dzala ha ka Yesu aye.» ²⁴ Ta zambaday a Mbəlom hərwi ga.

2

Ta təma Pol ma Zerozelem

¹ Ma dəba i məve kuro gər eye fad na, neŋ ta Barnabas, nəmaa ye a Zerozelem sa. Na zla na Titus ka həlay dərma. ² Na mbəda gər a dəma na, hərwi Mbəlom ka bəzeŋ ha, a gwedeŋ «do». Na ndisl naha a dəma na, nəmaa haya gər ta bagwar i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu əzad abəra ka ndo hay mahəme. Na dətay ha Labara ɲgwalak eye nakə faya na dətay ha a ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye. Agəna ta dzaliye na, məsler ga nakə

ahəl niye ta məsler ga nakə faya na giye a təra kəriye. ³ Titus nakə nəmaa ye salamay aye na, neŋgeye ndo i Gərek, ane tuk na, ta gay kutoŋ ka mədəse bo hərwi məpay bəzay a bazlam i Musa mapala eye na, ta gay bay. ⁴ Ane tuk na, ndo i maraw me hay tə yaw a walaŋ may ta bəbək tay, a satay mā dəs bo. Tə fələkwa ta məkal hərwi mazəbe ka tsəved kway nakə ka ləvakwa gər kway hərwi nəkway madzapa eye tə Yesu Kəriste aye. A satay na, kə tərakwa beke i bazlam i Musa mapala eye sa. ⁵ Ane tuk na, nəmaa vəlatay tsəved kwa tsekweŋ bay tebiye. A samay na, Labara ɲgwalak eye mā ye kame huya ta dedək nakə ada ka tsənume ye dərma aye.

⁶ Ndo neheye tə gwad nəteye bagwar eye hay aye, kwa tadə nəteye bagwar eye hay, kwa tadə nəteye bagwar eye hay bay, məndəre ga meŋ tey. Ka dərə i Mbəlom ndo hay na, tə ləva nəte. Ahəl nakə faya na tsikiye wu nakə na dawa ha a ndo hay aye na, ndo neheye bagwar eye ta səkeheŋ ha faya wuray ka bazlam ga nakə na dawa ha aye bay. ⁷ Azlakwa bay tə sər ha duh na, Mbəlom kə vəleŋ Labara ɲgwalak eye, a gwedeŋ do ta dətay ha a ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye andza nakə a tsikay ahəl niye a Piyer, a gwaday do ta dətay ha a Yahuda hay aye. ⁸ Tə sər ha Mbəlom nakə a vəlay gədaŋ a Piyer ada a təra ha ndo i maslaŋ i Yahuda hay aye na, neŋgeye Mbəlom nakə a vəleŋ gədaŋ ada a slər ga ha ka təv i ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye na, huya neŋgeye. ⁹ Yakuba ta Piyer ta Yuhana na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə sər ha nəteye ndo məndzatay kame, tə sər ha ta dedək Mbəlom kə vəleŋ məsler nakay a həlay. Hərwi niye tə gəseŋ həlay a neŋ ada a Barnabas. Andza məgwede nəmay tebiye bazlam may nəte. Andza niye nakə nəmay tebiye bazlam may a ye ka bo ta nəteye aye. Nəmay nəmaa diye ka təv i ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye ada nəteye na, ta giye məsler mə walaŋ i Yahuda hay. ¹⁰ Wu nakə ta tsətsəh famaya nəmaa giye na, nəte tsa. Wu niye na, na vəl ha bo ga ka məge dərma. Tə gwadamay nəmaā dzəna ndo i mətawak neheye mə walaŋ i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu

† 1:18 Sefas na, məzele i Piyer ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste.

ma Zerozelem aye.

Pol a may ha mangok a Piyer ma Anhtiyos

¹¹Ma dæba eye na, Piyer a yaw a Anhtiyos, na gay me kame i ndo hay hærwi a ge wu nakæ lele bay aye. ¹²Kurre na, nengeye ta ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu neheye næteye Yahuda hay bay aye tæ ndayawa wu mænday ka tæv manæte eye. Aza ma dæba eye na, Yakuba a slæraw ndo hay a tæv may. Ahæl nakæ tæ ndislew, Piyer a ngatatay na, a dazlay madayaw abæra mæ walaŋ tay, kæ nda wu mænday ta næteye sa bay. A dzædzar ta ndo neheye tæ gwaf ndo hay tebiye tæ dæs bo aye. ¹³Siye i Yahuda neheye tæ pa mædzal gær ka Yesu andza Piyer aye dærmak. Kwa bo i Barnabas eye tæ gær ngay a ge andza niye dærmak. Tæ ge ta mævatay gær. ¹⁴Na zæba faya na, tæ pay bæzay a dedek i tsæved i Labara ngwalak eye bay na, na tsikay a Piyer kame tay tebiye, na gwafay: «Nækar ndo i Yahuda, ane tuk na, mændze yak nakæ ka ndza kanaŋ aye na, andza ndo neheye næteye Yahuda hay bay aye. Ka ndza andza nækar Yahuda hay bay. Kæ ge andza niye na, a saka ndo neheye næteye Yahuda hay bay aye tæ ndza andza næteye Yahuda hay na, hærwi mey?»

Ka tæmakweye na, ta mæpe mædzal gær kway ka Yesu Kæriste

¹⁵Nækway na, tæ wa kway Yahuda hay bæna nækway ndo i slala i siye i ndo neheye tæ sær bazlam i Mbælom mapala eye bay aye bay. ¹⁶Ane tuk na, kwa andza niye bæbay na, ka særakwa ha ndæray ma sliye matære tsædæŋŋa kame i Mbælom bay, say ndo nakæ kæ pa mædzal gær ngay ka Yesu Kæriste aye. Bæna ndo nakæ faya ma pay bæzay a bazlam i Musa mapala eye na, ma tæriye tsædæŋŋa bay. Nækway bæbay ka dzalakwa ha ka Yesu Kæriste nakæ ada Mbælom a tæma kway andza ndo neheye næteye ngwalak eye kame ngay aye. Bæna hærwi nakæ ka pakway bæzay a bazlam i Musa mapala eye bay. Ndæray ma sliye faya matære ngwalak eye kame i Mbælom hærwi nakæ faya ma pay bæzay a bazlam i Musa mapala eye bay.*

¹⁷Andza niye, næmay Yahuda hay a samay matære ngwalak eye hay kame i Mbælom na, hærwi nakæ næmaa pa mædzal gær may ka Yesu Kæriste aye. Kæ ge næmay andza niye na, næmaa tæra andza ndo neheye ka zalakway ndo i mezeleme hay hærwi faya ta pay bæzay a bazlam i Musa mapala eye sa bay aye. Niye na, andza mægwedæ Kæriste faya ma diye may ha a mezeleme daw? Kwa tsekweŋ andza niye düh bay! ¹⁸Maga eye na, andza nakay düh: Tadæ ndoweye kæ gær ha mæpay bæzay a bazlam i Musa mapala eye hærwi nakæ ma tæriye ha ngwalak eye bay aye, ada ma dæba eye a mbæda gær mæpay bæzay sa, a zæba faya andza wu nakæ ngwalak eye sa. Niye a ge na, wu nakæ a yay a gær a Mbælom bay aye. ¹⁹Neŋ na mæt na, hærwi bazlam i Musa mapala eye. Neŋ kame ngay na, andza ndo nakæ mamæta eye aye. A ge bo andza niye na, hærwi ada næ ge andaya ta sifa kame i Mbælom. Ahæl nakæ ta dar na Kæriste ka mayako mazlælmæbada eye na, neŋ madzapa eye tæ nengeye, næmaa mæt ka bo salamay.† ²⁰Neŋ na, sifa nakæ anæke na ndziye ha aye na, i ga bay, mandza eye mæ neŋ na, Kæriste. Mændze ga nakæ na ndziye ka mændzibæra anæke aye na, na ndziye hærwi nakæ na dzala ha ka nengeye Wawa i Mbælom nakæ a wudæ ga aye ada a væl ha gær ngay hærwi ga aye. ²¹Neŋ na, dæda na kæræhiye ngwalak i Mbælom nakæ a geŋ aye ta mæme a bazlam i Musa mapala eye bay. Tadæ ta dedek ndoweye ma tæriye tsædæŋŋa kame i Mbælom hærwi faya ma pay bæzay a bazlam i Musa mapala eye na, niye na, Kæriste a mæt kæriye, kæ ge ngama bay. Duh andza niye bay!

3

Bazlam i Musa mapala eye ta mæpe mædzal gær ka Yesu

¹Nækurom Galat hay, maa zla fakuma abæra metsæhe na, mey? Maa ndzæk kurom way? Na dækum ha parakka lele hærwi ada kæ tsænum ma kækay nakæ Yesu Kæriste a mæt ka mayako mazlælmæbada eye. ²Na tsætsæhiye fakuma wu næte. Mæsæfære

* 2:16 Dæmes hay 143.2; Roma hay 3.20, 23. † 2:19 Ahæl niye hærwi madayay a gær a Mbælom ada matære ngwalak eye kame ngay na, Pol a paway bæzay a bazlam i Musa mapala eye. A pa mædzal gær ka Yesu Kæriste na, a zæba faya bazlam i Musa mapala eye ma tæriye ha ndo ngwalak eye bay. Hærwi niye a gær ha mæpay bæzay a bazlam i Musa mapala eye.

Tsədaŋŋa eye nakə Mbəlom a vəlakum aye na, a vəlakum na, hərwi nakə faya ka pumay bəzay a bazlam i Yahuda hay mapala eye daw? A'ay, Mbəlom a vəlakum Məsəfəre Tsədaŋŋa eye na, hərwi nakə ka tsənum Labara ŋgwalak eye ada ka dzalum ha faya aye, na gwad ba? ³Metsehe andaya fakuma bay na, hərwi mey? Ka dazlumay ahəl niye na, ta gədarj i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye. Anəke a sakum mandəv ha ta gədarj kurom eye na, ma kəkay? ⁴Wu neheye tebiye a ndzakum a gər aye ka dzalum na, kəriye tsa daw? Ta dedək ma təriye kəriye tsa bay. ⁵Mbəlom a vəlakum Məsəfəre ŋgay ada a ge masuwayarj hay mə walaŋ kurom na, hərwi nakə ka pumay bəzay a bazlam i Yahuda hay mapala eye daw? A'ay, a ge na, hərwi nakə ka pumay zləm a Labara ŋgwalak eye ada ka pum mədzal gər kurom ka Kəriste aye.

⁶Wu nakə bazlam i Mbəlom a tsik ka Abraham aye na, məmum ahaya a gər, a gwad: «Abraham a dzala ha ka Mbəlom, hərwi niye Mbəlom a təra ha ndo i dedək kame ŋgay.*» ⁷Niye na, andza məgwede, wawa i Abraham dedək eye hay na, ndo neheye tə dzala ha ka Mbəlom aye. ⁸Tə watsa kurre mə Derewel i Mbəlom, a gwad: «Mbəlom ma təmiye ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye, ma piye tay ha nəteye ŋgwalak eye hay kame ŋgay. Niye na, hərwi ta dzala ha ka neŋgeye.» Abraham a tsəne Labara ŋgwalak eye nakay na, kurre. Mbəlom a gwad: «Na piye ŋgama ka ndo i məndzibəra hay tebiye hərwi yak.†» ⁹Andza nakə ahəl niye Mbəlom a pa ŋgama ka Abraham hərwi nakə a dzala ha ka Mbəlom aye na, Mbəlom ma piye ŋgama ka ndo neheye tebiye tə dzala ha ka neŋgeye andza niye dərmak.

¹⁰Ndo neheye tə dzala, tə gwad ta təriye ŋgwalak eye hay kame i Mbəlom ta məge wu nakə bazlam i Musa mapala eye a tsik aye na, Mbəlom ma vəlatəye mezeleme. Andza niye, tə watsa a Derewel i Mbəlom na, a gwad: «Ndowne kə pay bəzay a wu neheye mawatsa eye mə Derewel i Musa aye pat pat bay na, Mbəlom ma vələye mezeleme.‡» ¹¹Ka sərakwa ha bazlam i Musa mapala eye ma sliye matəre ha ndo

ŋgwalak eye kame i Mbəlom bay. Ka sərakwa ha na, hərwi tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: «Ndo nakə kə dzala ha ka Mbəlom aye na, Mbəlom ma təriye ha ŋgwalak eye ka dərə ŋgay, ada ma hutiyə sifa.§» ¹²Ane tuk na, məpay bəzay a bazlam i Musa mapala eye na, wal ta məpe mədzal gər ka Mbəlom. Duh andza nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye na, tə gwad: «Ndo nakə kə pay bəzay tebiye a bazlam mapala eye na, ma hutiyə sifa dedək eye tə neŋgeye.*» ¹³Andza niye Mbəlom a vəlakway mezeleme na, hərwi nakə ka pakway bəzay a bazlam i Musa mapala eye peteh bay aye. Ane tuk na, Kəriste a yaw, a zla təv məndze kway hərwi ada Mbəlom mə vələy mezeleme a neŋgeye a bəram kway. A ge andza niye na, a səkəma kway ahaya hərwi ada Mbəlom mə vəlakway mezeleme sa bay. Andza nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye, tə gwad: «Ndo nakə ta dar na ka mayako aye na, Mbəlom kə vələy mezeleme.†» ¹⁴Yesu Kəriste a ge andza niye na, hərwi ŋgama nakə Mbəlom a tsikay a Abraham kurre a gwaday «na ta vəlakeye» na, ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye ta hutiyə tə həlay i Yesu Kəriste dərmak. A ge andza niye na, hərwi ada nəkway kə hutakwa Məsəfəre nakə Mbəlom a tsik kurre a gwad ma vəlakweye hərwi nakə ka pakwa mədzal gər kway ka neŋgeye aye.

Bazlam i Musa mapala eye ma nasiye ha wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye aye bay

¹⁵Malamar ga hay, na dəkuməye ha wu nakay tə wu neheye ka ŋgatawakway pat pat aye. Tadə ndo hay sulo tə ndza ka təv manəte eye, tə ma ha ka bo bazlam ada tə bər dzam mə walaŋ tay na, ndo andaya ma sliye faya məpəla tay ha daw? Ndəray ma sliye faya masəkah ha faya wuray bay dərmak. ¹⁶Dzam nakə Mbəlom a bər aye dərmak andza niye. Mbəlom a tsik kurre, a gwad ma vəliye wu neheye na, a Abraham. Kə tsik, a gwad ma vəliye a hulfe ŋgay dərmak. Ta watsa mə Derewel i Mbəlom, Mbəlom ma vəliye wu neheye a Abraham ada a hulfe ŋgay hay na, andza niye bay. Tə tsik bazlam niye na, ka hulfe nəte tsa.

* 3:6 Madazlay i wu hay 15.6. † 3:8 Madazlay i wu hay 12.3. ‡ 3:10 Bazlam mapala eye masulo eye 27.26.

§ 3:11 Habakuk 2.4. * 3:12 Levitik 18.5; Roma hay 10.5. † 3:13 Bazlam mapala eye masulo eye 21.23. ‡ 3:16

Madazlay i wu hay 12.7.

Hulfe niye na, Kəriste.[‡] ¹⁷ Wu nakə a seŋ mət̄sike aye na, anaŋ: Mbəlom a bar dzam ta Abraham kurre. Ma d̄ba i m̄ve temerre fad̄ t̄ kuro kuro mahkar na, Mbəlom a v̄l bazlam mapala eye a Musa. Andza niye, bazlam i Musa mapala eye ma sliye m̄p̄le ha dzam nakə Mbəlom a bar ta Abraham kurre aye bay, wu nakə a tsik, a gwad̄ ma v̄liye na, ma sliye faya m̄nese ha bay. ¹⁸ Tad̄ Mbəlom ma v̄liye wu a ndo hay h̄rwi nakə faya ta pay b̄zay a bazlam i Musa mapala eye na, andza m̄gwede ma v̄liye h̄rwi k̄ gwad̄ ma v̄liye sa bay. Ane tuk na, Mbəlom a pa ŋgama ka Abraham na, h̄rwi nakə a tsikay kurre a gwad̄ay ma ta giye andza niye aye.

Mbəlom a v̄lakway bazlam mapala eye na, h̄rwi mey

¹⁹ Tad̄ k̄ ge andza niye na, Mbəlom a v̄l bazlam mapala eye a Yahuda hay na, h̄rwi mey? Mbəlom a v̄lamay na, h̄rwi ada k̄ s̄rakwa ha wu neheye lele bay kame ŋgay aye. A v̄l na, ka t̄mad̄ eye hus ah̄l nakə hulfe i Abraham ki yaw aye, ndo nakə Mbəlom a gwad̄ ma ta v̄leye wu niye aye. Ma d̄ba eye na, ḡdaŋ i bazlam mapala eye andaya sa bay. Mbəlom a v̄l bazlam mapala eye a gwala ŋgay hay na, h̄rwi ada t̄a yaw, t̄a d̄ay ha a Musa ada Musa m̄a d̄atay ha a Yahuda hay.[§] ²⁰ Ndo m̄ma ha bazlam n̄ngeye na, m̄a walaŋ i b̄ruk hay sulo huya, ane tuk na, ah̄l nakə Mbəlom a gwad̄ay a Abraham na ta v̄lakeye wu aye na, a ge n̄ngeye mah̄ngeye b̄na nd̄aray andaya m̄a walaŋ tay bay.*

²¹ Andza m̄gwede na, wu nakə Mbəlom a gwad̄ ma v̄liye na, a say a bazlam mapala eye b̄daw? A'ay, andza niye bay. Tad̄ k̄ ge bazlam mapala eye nakə Mbəlom a v̄l aye ma v̄liye sifa a ndo hay na, hābe ma sliye m̄ge tay ha ndo hay ŋgwalak eye hay kame i Mbəlom, ane tuk na, bazlam mapala eye andaya andza niye bay. ²² Azlakwa d̄uh t̄a watsa m̄a D̄erewel i Mbəlom na, t̄a gwad̄: Ndo i m̄andzib̄ra hay tebiye n̄teye m̄a h̄lay i mezeleme. A ge andza niye na, h̄rwi ada Mbəlom m̄a v̄l wu nakə a gwad̄ ma v̄lateye a ndo neheye t̄a pa m̄dzal ḡr

tay ka Yesu Kəriste aye. A v̄latay na, h̄rwi nakə t̄a dzala ha ka Yesu Kəriste aye tsa.

²³ Ah̄l niye na, ts̄ved̄ andaya h̄rwi ada ndo hay t̄a dzala ha ka Yesu zuk bay, bazlam i Musa mapala eye a lava kway. Bazlam i Musa mapala eye a lava kway hus a h̄lay nakə Mbəlom a d̄akway ka ts̄ved̄ i m̄dzal ha ka Kəriste aye. ²⁴ Andza niye, bazlam i Musa mapala eye a t̄era andza ndo mats̄ape kway hus a h̄lay nakə Kəriste ma deyeweye aye. Bazlam mapala eye a t̄era ah̄l niye na, andza niye, h̄rwi ada Kəriste ki yaw na, ka t̄arakweye ŋgwalak eye hay kame i Mbəlom. Niye na, h̄rwi ka dzalakwa ha ka n̄ngeye. ²⁵ An̄ke na, Mbəlom ka h̄nd̄akway ts̄ved̄ i m̄dzal ha ka Kəriste, bazlam i Musa mapala eye ma ts̄apiye kway sa bay. ²⁶ An̄ke na, n̄kurom madzapa eye t̄a Yesu Kəriste, n̄kurom tebiye wawa i Mbəlom hay h̄rwi ka dzalum ha ka n̄ngeye. ²⁷ Neheye tebiye t̄a dzapa t̄a Kəriste m̄a madz̄ahūbe tay ha nakə ta dz̄ahūb̄ tay ha aye na, ta mb̄d̄a, m̄andze tay a ndz̄akit bo i Kəriste. ²⁸ Tad̄ aḡna n̄kar Yahuda, k̄ḡabay n̄kar Yahuda bay na, ma giye wuray bay. Tad̄ n̄kar beke, k̄ḡabay beke bay na, ma giye wuray bay. Kwa tad̄ n̄kar hasl̄ka eye, kwa tad̄ n̄kar ŋgwas eye, ma giye wuray bay. N̄kurom tebiye n̄te h̄rwi n̄kurom madzapa eye t̄a Yesu Kəriste. ²⁹ K̄ ge n̄kurom madzapa eye t̄a Kəriste na, andza m̄gwede n̄kurom d̄ermak ma hulfe i Abraham. Ka ta hutum-eye wu neheye tebiye Mbəlom a tsik ah̄l niye a gwad̄ ma v̄leye a Abraham ada a hulfe ŋgay hay aye.

4

¹ Wu nakə a seŋ m̄tsikakum aye na, anaŋ: Maga eye na, andza wawa nakə m̄a ndiye gay i b̄ba ŋgay aye. Ah̄l nakə n̄ngeye wawa eye m̄ba kwa tad̄ wu i b̄ba ŋgay tebiye i ŋgay b̄bay na, n̄ngeye andza beke. ² Ah̄l nakə n̄ngeye wawa eye m̄ba aye na, ndo hay ta ḡe ḡr, ta ḡe ḡr a wu ŋgay hay d̄ermak hus a m̄epesle h̄lay i b̄ba ŋgay nakə ma ndisliye a d̄ama aye. ³ I kway andza niye d̄ermak. Ah̄l nakə n̄kway andza wawa hay m̄ba aye na,

§ 3:19 Ka kule i Yahuda hay na, Mbəlom a d̄ay ha bazlam ŋgay mapala eye a Musa t̄a h̄lay i gawla ŋgay hay. Musa n̄ngeye ndo m̄ma ha m̄a walaŋ i gawla i Mbəlom hay ta Yahuda hay.

* 3:20 z̄ba m̄a Bazlam mapala eye masulo eye 6.4.

nəkway beke i məsəfəre neheye ɲgwalak eye bay neheye faya ta ləviye məndzibəra aye. ⁴ Ane tuk na, ahəl nakə məpesle i həlay i Mbəlom a ndisl a dəma aye na, a sləraw wawa ɲgay. ɲgwas a wa na. A pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye lele, ⁵ hərwi ada m̄a təma tay ha ndo neheye nəteye beke i bazlam i Musa mapala eye ada k̄a tərakwa wawa i Mbəlom hay. ⁶ Wu nakə ka sərakweye ha ta dedək nəkway wawa ɲgay hay aye na, anəɲ: Mbəlom a sləraw Məsəfəre i wawa ɲgay a dərev kway. Məsəfəre niye faya ma zaley a Mbəlom mə dərev kway, «Abba, Bəba ga.» ⁷ Andza niye, nəkurom beke i fakalaw hay sa bay, nəkurom wawa i Mbəlom hay duh. Sa tsa na, ka hutumeye wu neheye ma vəlateye a wawa ɲgay hay aye dərmak hərwi nəkurom wawa ɲgay hay.

A say a Pol na, Galat hay t̄a ma ka tsəved ɲgwalak eye

⁸ Ahəl niye Mbəlom nənɟeye way ta d̄akum ha zuk bay na, nəkurom beke i wu hay wal wal ada wu niye hay na, Mbəlom nakə dedək aye bay. ⁹ Anəke na, ka sərūm Mbəlom, a seɲ məgweđe duh na, Mbəlom a sər kurom. Ass! Ka mbədumeye gər məpay bəzay a wu neheye kəriye gədaɲ andaya mə dəma bay aye sa na, ma kəkay? A sakum matəre beke i wu neheye sa na, hərwi mey? ¹⁰ Ka pum mədzal gər kurom na, ka məhəne hay, ka kiye hay, məve hay, neheye tebiye həlay eye kə sla a dəma na, ka gawum magurlom. ¹¹ Məndze kurom na, a dzədzar ga ha. Agəna məsler ga nakə na ge mə walaɲ kurom aye na, a təra kəriye.

¹² Malamar ga hay, neɲ na təra andza nəkurom neheye Yahuda hay bay aye. Neɲ faya na gakumeye amboh, tərūm andza neɲ. Ka guməɲ mənese kwa tsekweɲ bay. ¹³ Nəkurom ka sərūm ha makurre eye bo a geɲ nakə na ndza mə walaɲ kurom hərwi məd̄akum ha Labara ɲgwalak eye aye. ¹⁴ Dəvats ga kə sakum d̄əretsətseh haladzay. Ane tuk na, kwa andza niye bəbay na, ka zəbum fagaya andza wu kəriye wal bay, ka həharum ga bay. Duh ka təmum ga lele andza neɲ na, gawla i Mbəlom, ada ka təmum ga sa na, andza neɲ na, Yesu Kəriste eye tə gər ɲgay. ¹⁵ A həlay

niye na, dərev kurom kə ɲgwas haladzay. Ada dərev kurom a ɲgwas anəke sa bay na, hərwi mey? Ahəl niye neɲ tə gər ga na sər ha tadə tsəved andaya məɲgweđe na dəre kurom na, atay na, ka ɲgwadum ka vəlumeɲ. ¹⁶ Anəke ka zlum ga andza ndo mənə dəre kurom na, hərwi nakə na tsikakum dedək aye daw?

¹⁷ Ndo neheye tə tsik me ada ta mbəda ha Labara ɲgwalak eye na, tə ge məsler ta tsəbtsəb eye mə walaɲ kurom. Ane tuk na, wu nakə tə dzala faya məge aye na, lele bay. Faya ta giye andza niye na, hərwi ada k̄a gərūm ga ha ada k̄a gum tsəbtsəb ka məpatay bəzay a nəteye. ¹⁸ Lele haladzay nakə ndo hay ta giye tsəbtsəb hərwi ndo siye hay aye. Tadə ta giye andza niye huya na, lele. Tadə nəkway dziye kəgəbay neɲ dəreɲ tə nəkurom na, a seɲ ndzum tə neɲ huya. ¹⁹ Nəkurom na, wawa ga neheye na wud̄a kurom haladzay aye. Neɲ andza ɲgwas nakə faya ma wiye wawa aye. Faya na siye d̄əretsətseh ada ma wuriye fagaya andza niye hus ka təv nakə mədzal gər kurom ka təra andza i Kəriste aye. ²⁰ A seɲ tə dərev ga peteh mede naha ka təv kurom anəke hərwi ada n̄a sər mətsikakum wu neheye. Dərev faya ma diye fagaya abəra hərwi kurom.

Agar ta Sara

²¹ A nəkurom neheye a sakum məpay bəzay a bazlam i Musa mapala eye, tsikuməɲ: Ka tsənūm wu nakə Dərewel i Musa a tsik aye təbədew. ²² Tə watsa mə Dərewel i Mbəlom na, tə gwad̄: Abraham na, wawa ɲgay hay sulo. Nənɟed̄ na, beke a wa, wawa nənɟed̄ ɲgwas nakə beke eye bay aye a wa. ɲgwas nakə beke eye aye na, tə zalay Agar. ɲgwas nakə beke eye bay aye na, tə zalay Sara.* ²³ Wawa i beke na, tə wa ta mədzal gər i slo i bo tay, ane tuk na, wawa i ɲgwas nakə beke eye bay aye a wa na, hərwi wu nakə Mbəlom a tsikay a Abraham kurre, a gwad̄ay na vəlakeye aye.† ²⁴ Bazlam nakay na, a say məd̄akway ha wu andaya. ɲgwas neheye sulo aye na, a ndzakit ha bo ta dzam neheye Mbəlom a b̄ar aye. Agar, ɲgwas beke eye na, a ndzakit bo ta dzam nakə Mbəlom a b̄ar tə Musa mə mahəmba i Sinay aye. Wawa neheye

* 4:22 zəba mə Madazlay i wu hay 16.15; 21.2.

† 4:23 zəba mə Madazlay i wu hay 17.16.

ta wiye tay ma dzam niye na, nateye beke i bazlam i Musa mapala eye. ²⁵ Agar na, nengeye andza mahamba i Sinay nakə ka dala i Arabi aye. Nengeye na, andza gəma i Zerozelem nakə anəke aye dərmaḱ hərwi gəma niye ta ndo neheye tebiye nateye mə dəma aye na, nateye beke i bazlam i Musa mapala eye.[‡] ²⁶ Ane tuk na, Zerozelem nakə mə mbəlom aye na, nengeye andza ɲgwas nakə beke eye bay aye. Maa tərə andza may kway na, nengeye. ²⁷ Maga eye na, andza nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom aye, tə gwad:

«Nəkar ɲgwas dəlay eye,
ka wa wawa nate bay aye,
dərev yak m̄a ɲgwas,
nəkar nakə dərətətseh i məwe wawa kə
zlakezay nate bay aye,
wuda tə mənɲgweye eye,
hərwi ɲgwas nakə zal ɲgay a gər ha aye na,
ma ta hutie wawa hay haladzay
abəra ka ɲgwas nakə mandza eye tə zal
ɲgay aye.»

²⁸ Malamar ga hay, nəkurom na, wawa dedek eye hay andza i Mbəlom nakə a tsik kurre aye. Nengeye na, andza nakə Mbəlom a tsikay a Abraham kurre a gwaday nakə Sara ma ta wiye Izak aye.[§] ²⁹ A həlay niye na, wawa nakə tə wa ta mədzal gər i slo i bo aye na, a saway dərətətseh a wawa nakə tə wa ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋna eye. A həlay nakay anəke eye na, huya andza niye dərmaḱ. ³⁰ Ane tuk na, tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad kəkay? «Həhar na ɲgwas nakə beke eye ta wawa ɲgay hərwi wawa i beke ma ndiye wu i bəba ɲgay bay. Mata nde na, wawa i ɲgwas nakə beke eye bay aye.*» ³¹ Malamar ga hay, nəkway na, wawa i beke bay, nəkway wawa i ɲgwas nakə beke eye bay aye.

5

Kā tərūm beke i bazlam i Musa mapala eye bay

¹ Kəriste kə təma kway ahaya abəra mə bazlam i Musa mapala eye hərwi ada kə tərakwa beke i wuray sa bay. Ndzum

bəɲbəɲ, k̄a vəlūmay tsəved a ndəray tā tərə kurom ha beke i wuray bay.

² Neɲ Pol, faya na tsikakumeye: Tadə a sakum ndo hay tā dəs kurom na, niye na, andza məgwede wu nakə Kəriste a ge hərwi kurom aye ma giye ɲgama bay. ³ Neɲ faya na masakumeye ha sa, tadə ndoweye kə dəs bo na, kutoŋ m̄a pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye tebiye. ⁴ Nəkurom ndo neheye ka dzalum mə gər kurom ka tərūmeye ɲgwalak eye hay kame i Mbəlom hərwi nakə faya ka pumeye bəzay a bazlam i Musa mapala eye na, ka ɲgənum, ka zum a bo tə Kəriste dərəɲ. Ka hutumeye ɲgwalak i Mbəlom sa bay. ⁵ Nəmay na, nəmaa pa faya mədzal gər may, Mbəlom ma ta tərīye may ha ɲgwalak eye hay hərwi nəmaa vəl ha dərəv may a Kəriste. Nakay na, wu nakə faya nəmaa həbiye ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋna aye. ⁶ Tadə ndoweye madzapa eye tə Yesu Kəriste, tadə agəna nengeye madəsa bo eye, agəna madəsa bo eye bay na, ma giye wuray bay. Wu bagwar eye na, nakə ka dzalakweye ka nengeye aye. Məpe mədzal gər kway ka nengeye ma vəlakweye gədaŋ mawudə siye i ndo hay.

⁷ Ahəl niye na, ka yawum kame kame ta məge wu nakə lele aye. Maa gakum me ka məge wu neheye dedek aye na, way? ⁸ Ndo nakə a səpat kurom, a say gum andza niye na, Mbəlom nakə a zalakum k̄a tərūm ndo ɲgay hay aye bay. ⁹ Ndo hay tə gwadawa na: «Ka kuts gəde ka wu tsekweɲ na, ma kwasiye ha wu niye tebiye.*» ¹⁰ Hərwi nəkway na, madzapa eye ta Bəy Maduweɲ Yesu Kəriste. Neɲ na sər ta dedek ka təmumeye andza i ga, ka dzalumeye andza neɲ. Na sər ha ndo faya ma zlakumeye naha mawesewes aye na, kwa way Mbəlom ma gəsiye na a sariya.

¹¹ Malamar ga hay, neɲ na, tadə na d̄awa ha bazlam i Mbəlom huya, ada na gwadawatay a ndo hay d̄əsum bo na, Yahuda hay ta geɲeye dərətətseh bay. Ada bazlam nakə na tsikiye ka madere i Kəriste nakə ta dar na ka mayako mazləlmbada eye aye na, ma ndalateye bay. Ane tuk na, na tsikawa andza niye bay. ¹² Ndo neheye faya ta kwasakumeye ha gər aye na, a seɲ na, tā

[‡] 4:25 Kanaɲ Zerozelem na, andza məpay bəzay a kule i Yahuda hay. [§] 4:28 Ezay 54.1. * 4:30 Zəba mə Madazlay i wu hay 21.10. * 5:9 Wu nakə tə zalay gəde kanaɲ aye, mandzək̄it bo i ndo neheye ta səpat tay ha Galat hay aye.

ye tâ tæra andza vo'ar neheye mahæla kudes aye.

¹³ Malamar ga hay, nækuroom na, Mbølom a zalakum hærwi ada kâ tømumaw abæra ma beke i bazlam i Musa mapala eye. Ka lævumeye gær kurom andza niye, kâ gwadumay a gær kurom ka gumeye wu nakæ a say a bor i bo kurom aye bay. ¹⁴ Duh na, dzænum bo næte næte tæ mawudæ bo. ¹⁴ Wu nakæ bagwar eye mæ bazlam i Musa mapala eye na, andza nakay: «Wudæ ndo i mæged yak dærmak andza ka wudæ na gær yak.†» ¹⁵ Tadæ duh faya ka gumeye andza wu i pesl hay, ka dzumeye bo ada ka gumeye mbælak a bo na, gum metshe bæna, ka nasumeye ha bo næte næte kurom eye.

Mæsæfære Tsædanŋa eye tæ dærev i ndo zezeŋ

¹⁶ Wu nakæ a seŋ mætsikakum aye na, anaŋ: Vælumay tsæved a Mæsæfære Tsædanŋa eye mâ dækum ha tsæved. Tadæ ka gum andza niye na, ka pumay bæzay a tsæved neheye lele bay bo kurom a wudæ aye sa bay. ¹⁷ Mæsæfære Tsædanŋa eye a wudæ wu neheye lele bay a say a bo i ndo mæge aye bay, ada bo i ndo nakæ a kula ha gær ka Mæsæfære Tsædanŋa eye. Næteye neheye sulo aye faya ta giye vøram. Hærwi niye ka slumeye mæge wu nakæ a sakum mæge aye bay. ¹⁸ Ane tuk na, tadæ Mæsæfære Tsædanŋa eye faya ma dækumeye ha tsæved na, bazlam i Musa mapala eye a læva kurom sa bay.

¹⁹ Ka sækwa wu neheye a say a bor i bo kway aye. A say mæge na, wu neheye anaŋ aye: Mæge madama, mæge wu nakæ lele bay aye ada mæge wu nakæ a ge horoy aye. ²⁰ Ta tawal kule, tæ ge madan, ndo hay tæ nay dære bo næte næte mæ walaŋ tay, faya ta tæriye a bo, ta sælak, wu a ndalatay, tæ dzala na, bo tay dækdæk, ta ŋgæna ka bo abæra ndo hay, me a ye tay ka bo bay. ²¹ Tæ ge dære ka wu i ndo hay, tæ kwaya, tæ ge wu nakæ a ye ka bo mæge bay aye, ada faya ta giye wu siye andza nakay haladzay. Ba na gækum dæf, anæke na maseye sa. Ndo neheye faya ta giye slala i wu neheye na, ta fælækwiye a Bøy i Mbølom bay.

²² Wu nakæ a yaw ma Mæsæfære Tsædanŋa eye andza hohway i gærdæf aye anaŋ: Mæsæfære a vøl mawudæ bo, mæŋgwese, zay, mæsæmay naha, ŋgwalak, lele, dedæk,

²³ mændze læfededæ, mæge metshe a bo. Ndo neheye faya ta giye andza nakay aye na, sariya ma gæsiye tay ha bay. ²⁴ Ndo neheye næteye i Yesu Kæriste aye na, ta kærak bor i bo tay ada ta mædzal gær nakæ lele bay aye, andza ta dar tay ha wu niye hay ka mayako mazlæmbadæ eye. ²⁵ Mæsæfære Tsædanŋa eye kæ vølakway sifa. Kutoŋ mata læve kway na, næŋgeye. ²⁶ Kâ dæslakway ha gær a bo kway bay, kâ ndalakway ha dærev a siye i ndo hay bay, kâ gækwa sælak ka siye i ndo hay bay.

6

Dzænakwa bo

¹ Malamar ga hay, tadæ ka ndzumay a gær a ndo faya ma giye mænese, mata may bo mâ maw ka tsæved na, nækuroom neheye Mæsæfære i Mbølom faya ma lakiye kurom ha aye. Ane tuk na, gum na, ta læfededæ eye. Neŋ faya na tsikiye kwa a way kurom eye: Ge metshe hærwi ada kâ dad a mænese bay dærmak. ² Dzænum bo næte næte mæ walaŋ kurom ka wu nakæ mæbiye kurom haladzay aye. Tadæ ka gum andza niye na, ka gumeye wu nakæ Kæriste a gwadækum gum aye.

³ Hærwi tadæ ndoweye ka zæba ka bo ŋgay andza bagwar eye azlakwa bay næŋgeye wuray kæriye na, niye næŋgeye faya ma sæpatiye gær ŋgay. ⁴ Kwa way mâ zæba ka mede ŋgay, næŋgeye lele tsukudu lele bædaw na, mâ zæba faya. Tadæ ka zæba ka mede ŋgay lele na, dærev ŋgay mâ ŋgwasa ta mæsler nakæ faya ma giye aye bæna ma ŋgwasiye hærwi nakæ a ze ndo ŋged aye bay. ⁵ Kwa way mâ ge tæ høløy ŋgay eye mæsler nakæ Mbølom a vølay aye.

⁶ Ndo nakæ faya ma tætikateye bazlam i Mbølom a ndo hay aye na, a ye ka bo na, ndo niye hay tâ vølay wu tsakway abæra mæ wu tay hay dærmak.

⁷ Særum ha lele, Mbølom ma gæriye ha ndo nakæ ma ŋgwasiye faya aye bay. Wu nakæ ndo a slæga aye na, ma dziye na, næŋgeye. ⁸ Tadæ ndoweye kæ ge wu nakæ a yay a gær a bor i bo ŋgay aye na, magogoy ŋgay nakæ ma hutiyæ na, mædahaŋ. Ane tuk na, tadæ duh a ge wu nakæ a yay a gær a Mæsæfære Tsædanŋa eye na, ma hutiyæ sifa nakæ ma ndøviye bay aye mæ høløy

† 5:14 Levitik 19.18.

i Məsəfəre Tsədanŋa eye. ⁹ Kə ge andza niye na, gakwa ŋgwalak huya, kâ gərakwa ha bay hərwi tadə ka gərakwa ha bay na, həlay eye ma ndisleweye ka hutakweye wu ŋgwalak eye. ¹⁰ Hərwi niye anəke na, həlay eye andaya, gakwatay ŋgwalak a ndo hay tebiye. Wene wene eye na, a ndo neheye ta dzala ha ka Yesu Kəriste aye.

Məndəve i bazlam

¹¹ Zəbum ka wu nakə faya na watsakum-eye naha anəke aye, faya na watsakumeye naha dogolum eye vərzləzla tə həlay ga eye.

¹² Ndo neheye a satay məgakum kutoŋ ka mədəse bo aye na, a satay ndo hay tə zambadətay hərwi məsler tay. Faya ta giye andza niye na, hərwi ada dəretsətseh mâ ndzatay a gər bay dəkdək tsa. Ndo hay faya ta sateye dəretsətseh na, a ndo neheye faya ta rəzleye a gər a mədə ha məməte i Yesu Kəriste aye. ¹³ Kwa ndo neheye mədəsa bo eye hay aye na, faya ta rəhay ha gər a bazlam i Musa mapala eye bay. Ane tuk na, a satay na, dəsum bo hərwi ada ta giye ha zlapay tə nəkurom. ¹⁴ Neŋ na, na giye zlapay tə wuray bay, na giye zlapay düh na, ta məməte i Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste nakə ta dar na ka mayako mazlələmbada eye dəkdək tsa. Hərwi məməte ŋgay na, wu i mändzibəra hay ta təra ka dəre ga wu kəriye. Wu neheye na, andza ta dar tay ha ka mayako mazlələmbada eye. Neŋ dərmak na, andza ndo nakə a mət ka mayako mazlələmbada eye ada a gər ha wu i mändzibəra hay aye. ¹⁵ Hərwi kwa tadə ndoweye mədəsa bo eye, kwa mədəsa eye bay na, ma giye wuray bay. Wu nakə bagwar eye na, Mbəlom kə vələkway sifa wədeye. ¹⁶ Ndo neheye tebiye faya ta pay bəzay a tsəved wədeye, andza məgwədə ndo neheye nəteye ndo i Mbəlom hay ta dedək aye, Mbəlom mâ vələtay zay ada mâ gatay ŋgwalak.

¹⁷ Kame na, ndəray mâ kwesəŋ gər sa bay, hərwi neŋ na, vavay ka bo ga, a da ha neŋ na, i Yesu. ¹⁸ Malamar ga hay, Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste mâ pa fakuma ŋgama. Mâ ge bo andza niye.

Derewel nakə Pol a watsatay naha a
Efez hay
aye
Məfələkwe

Derewel nakay tə watsatay naha a Efez hay aye na, mawatsa eye hərwi ndo hay haladzay ka dala i Azi, nakə anəke tə zalay Turki aye. Pol a watsa ahəl nakə neŋgeye ma daŋgay aye (3.1; 4.1). Derewel eye a hayay gər ada a dzapa ha maduk i duk i məsənəke i Pol nakə a sənəkətatay a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye. A watsa na, a ndo məpe mədzal gər neheye nəteye Yahuda hay bay aye.

Mədzal gər nakə ɲgwalak eye wene wene aye mə derewel i Pol nakay a watsatay a Efez hay aye na, wu nakə a say a Mbəlom məge aye.

Ma madədo 1 ka 3, Pol a rəzlay a gər mətsike ka mədzepe nəte kə ge bo, hərwi Yesu kə vəl ha məsəfəre ɲgay ka mayako mazləmbadə eye. Ndo məpe mədzal gər hay neheye Yahuda hay bay aye ta Yahuda hay tə dzapa nəte.

Ma madədo 4 ka 6, Pol faya ma mataya ahaya a zləm a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, mədzepe nəte, ada zay nakə Mbəlom a vəlatay aye.

Pol a tsikatay naha me

¹ Maa watsakum naha derewel nakay na, neɲ Pol ndo nakə Mbəlom a zla hərwi ada nā təra ndo i maslaɲ i Yesu Kəriste aye. Na watsa naha derewel nakay na, a nəkurom ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma gəma i Efez, ka dzalum ha ka Yesu Kəriste tə dərev kurom lele ada nəkurom madzapa eye tə Yesu Kəriste aye.

² Mbəlom Bəba kway ta Bəy Maduweɲ kway Yesu Kəriste tə pa fakuma ɲgama ada tə vəlakum zay.

ɲgama i Mbəlom a ze wu hay tebiye

³ Zambadəkway a Mbəlom Bəba i Bəy Maduweɲ kway Yesu Kəriste! Ka zambadəkweye na, hərwi kə pa fakwaya ɲgama ta ɲgwalak i wu neheye tebiye ta ndziye ka tor eye mə mbəlom aye. A

vəlakway na, hərwi nəkway madzapa eye tə Yesu Kəriste. ⁴ Ahəl nakə Mbəlom kə ge mändzibəra zuk bay aye na, nəkway neheye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye na, bə Mbəlom kə pala kway. A pala kway na, hərwi ada kə tərakwa ndo ɲgay hay tsədəŋɲa eye hay ada kə tərakwa kame ɲgay na, mənese mə ge andaya fakwaya bay. ⁵ Neŋgeye a wuda kway haladzay. Bə kə tsik kurre, a gwad ma təriye kway ha wawa ɲgay hay tə həlay i Yesu Kəriste. Niye na, a yay a gər a neŋgeye məge andza niye.

⁶ Zambadəkway a Mbəlom hərwi ɲgwalak ɲgay nakə a gəkway aye na, a ze wu hay tebiye aye. ɲgwalak ɲgay nakə a gəkway haladzay aye tə həlay i felik i wawa ɲgay niye a wuda na haladzay aye. ⁷ Kə təkəkway ahaya abəra mə həlay i Fakalaw tə bambaz* i wawa ɲgay niye nəkway madzapa eye tə neŋgeye. Andza məgwedə na, kə pəsəkway ha mezeleme kway. Andza niye, a dəkway ha na, kə gəkway ɲgwalak haladzay. ⁸ Kə rah kway ha ta ɲgwalak ɲgay na, haladzay. Andza məgwedə na, kə dəkway ha met-sehe ɲgay. A dəkway ha na, hərwi ada kə sərakwa wu nakə a say aye. ⁹ Kə dəkway ha wu nakə maŋgaha eye kurre a say məge tə həlay i Yesu Kəriste aye. Wu neheye a ge na, ta ɲgwalak ɲgay, anəke na, kə dā ha. ¹⁰ Wu niye Mbəlom ma ta ndəviye ha aye na, pat nakə həlay ɲgay eye ma ndisliye a dəma aye. Ma hayatay gər a wu hay tebiye. Wu neheye mə mbəlom aye ta wu neheye ka mändzibəra aye tebiye. Ma piye tay ha a həlay i Yesu Kəriste hərwi ada mə təra bəy.

¹¹ Mbəlom a ge wu hay tebiye na, andza nakə a say məge aye. Kə pala kway kurre andza nakə a yay a gər aye hərwi ada kə dzapakwa tə Kəriste. Kə vəlakway wu nakə a tsik kurre a gwad ma vəlakweye.

¹² A vəlakway na, hərwi ada ndo hay tə zambadəy a neŋgeye nakə bagwar eye ta məzlaḅ eye hərwi may neheye nəmaa lah məpe mədzal gər may ka Yesu Kəriste aye.

¹³ Nəkurom dərmak na, nəkurom madzapa eye tə Yesu Kəriste. Ka tsənum bazlam dedək eye. Ka tsənum na, Labara ɲgwalak eye i mətəme nakə Mbəlom a təma kurom ha aye, ka dzalum ha ka Yesu Kəriste. Ma mədzepe nakə ka dzapum tə Yesu aye na,

* 1:7 «Tə bambaz ɲgay», andza məgwedə ta məməte ɲgay nakə tə kəd na ka mayako mazləmbadə eye aye.

Mbəlom kə vələkum Məsəfəre Tsədənɲa eye andza nakə a tsik kurre, a gwad ma vələkumeye. Məsəfəre Tsədənɲa eye niye a vələkum aye na, andza ɲgodɲor nakə tə ge ka da'ar ma diye ha na, nəkurom ndo ɲgay hay. ¹⁴ A vələkum Məsəfəre ɲgay niye ka bo abəra təmad na, hərwi ada kâ sarakwa ha ta dedək ma ta vələkweye siye i wu neheye ɲgwalak eye hay kame mba. Ka hutakweye wu niye hay na, ahəl nakə Mbəlom ma ta təmiye kway ha ka tor eye. Zambadakway a neɲgeye, Mbəlom nakə bagwar eye ta məzlaḅ eye.

Pol a dūwulay me a Mbəlom hərwi ndo i Efez hay

¹⁵ Hərwi niye neɲ faya na gay naha sisəe a Mbəlom hərwi kurom. Neɲ faya na gay naha sisəe a Mbəlom na, hərwi mey? Hərwi na tsəne kəkay nakə nəkurom faya ka dzalumeye ha ka Bəy Maduweɲ Yesu kame kame ada kəkay nakə ka wudum ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye dərma. Ayaw! Na tsəne wu niye hay andza niye na, ¹⁶ ahəl nakə neɲ faya na dūwulaway naha me a Mbəlom aye na, na gaway naha sisəe a Mbəlom pat pat hərwi kurom. ¹⁷ Na dūwulay naha me na, a Mbəlom Bəba kway nakə ta məzlaḅ eye haladzay aye. Neɲgeye Mbəlom nakə Bəy Maduweɲ kway Yesu Kəriste faya ma geye məsler aye. Na dūwulay naha me sa na, hərwi ada m̄ dākum ha metsehe ɲgay hərwi ada m̄ bəzakum ha bo, kâ səkahum ha məsere na lele. ¹⁸ Faya na dūwulay naha me sa na, m̄ händəkakum na mədzal gər kurom lele ada ka dzalumeye ka wu nakə a zalakum faya ma vələkumeye aye lele. Neɲ faya na dūwulay naha me na, hərwi ada kâ sərūm ha kəkay wu nakə ma ta vələkumeye na, ɲgwalak eye haladzay a ze wu hay tebiye. Wu niye ma vələkumeye na, ma vələkumeye tə siye i ndo ɲgay hay tebiye.

¹⁹ Neɲ faya na tsətsahiye faya na, ka sərūm gədaɲ ɲgay nakə a ze ha gədaɲ i wu hay tebiye aye ada ka sərūm ha gədaɲ ɲgay niye faya ma giye məsler ma nəkway neh-eye ka dzalakwa ha ka neɲgeye na, kəkay. ²⁰ Gədaɲ ɲgay niye na, nəte tə bəmalə nakə a ge məsler tə Yesu Kəriste ahəl nakə a lətse ahaya abəra ma mədahaɲ aye. Yesu a lətsew abəra ma mədahaɲ na, Mbəlom Bəba

a gwaday: «Ndza ka təv lele eye tə həlay i məndaɲ ga.» ²¹ Ma təv niye Yesu a ndza a dāma aye na, neɲgeye bəy ka gər i gawla i Mbəlom hay ta bəy tay eye hay tebiye, ada ka gər i siye i wu neheye gədaɲ tay andaya mə mbəlom aye tebiye. Neɲgeye ka gər i ndo neheye kwa məzele tay kəkay kəkay eye tebiye. Mədə a zləm ɲgay na, a ze məzele neheye ka mändzibəra nakay anəke aye ada tə bəmalə nakə ma deyeweye kame aye. ²² Mbəlom a həl wu hay tebiye, a pa na a hud i sik ɲgay. A zla, a pa na neɲgeye bəy ka gər i wu hay tebiye, a gwaday: «Nəkar na, bəy i ndo ga hay tebiye.» ²³ Ndo ɲgay hay na, ta təra andza bo i Yesu. ɲgwalak i wu neheye lele eye hay tebiye aye na, faya ma vələteye a ndo ɲgay hay ada neɲgeye na, ɲgwalak i wu i Mbəlom tebiye andaya mə neɲgeye.

2

Mbəlom a vəl sifa tə həlay i Kəriste

¹ Ahəl niye nəkurom kame i Mbəlom na, andza maməta eye hay hərwi mənəse tə mezeleme kurom neheye ka gawum aye. ² Ka pawumay bəzay huya na, a mede i ndo i mändzibəra hay. Ka pawumay zləm a bəy i fakalaw nakə neɲgeye mandza eye ma magərməbəlom aye. Maa ge məsler ma ndo neheye tə pay naha faya a Mbəlom bay hus anəke aye na, neɲgeye. ³ Nəkway tebiye ahəl niye na, nəkway andza nəteye dərma. Ka gawakwa wu neheye lele bay a say a bor i bo kway aye hay. Bor i bo kway a yawa kway ha ka məge wu neheye lele bay aye hay kame kame. Ka dzalawakwa na, ka məge wu neheye a say a bor i bo kway aye. Həbe sariya i Mbəlom ma gəsiye kway andza ndo neheye ta dzala ha ka Yesu Kəriste təbey aye na, hərwi bor i bo kway.

⁴ Ane tuk na, anəke na, andza niye sa bay. Mbəlom, neɲgeye na, ka gəkway mə bo haladzay. A wuda kway haladzay. ⁵ Kwa nəkway andza maməta eye hay hərwi nakə faya ka gəkweye wu neheye lele bay aye hay na, kə vələkway sifa wedeye. Kə dzapa kway ha tə Yesu Kəriste hərwi nakə a wuda kway haladzay aye. A təma kway ha na, kəriye. ⁶ Sa na, a lətsəkway ahaya abəra ma mədahaɲ dziye tə Yesu Kəriste hərwi nakə nəkway madzapa eye tə Yesu Kəriste aye. Ada kə vələkway təv mändze a nəkway

tage Yesu Kəriste mə mbəlom. ⁷ Andza niye, kə gakway wu lele eye haladzay tə həlay i Yesu Kəriste. A ge andza niye na, hərwi a say mədatay ha a ndo neheye ta deyeweye kame mba aye. Nəteye ta sər ha dərmaq ɲgwalak ɲgay nakə a vəl haladzay aye na, kəriye. ⁸ Mbəlom a təma kurom ha abəra mə mezeleme na, kəriye ta mədzal gər nakə a vəlakum ka dzalum ha ka neɲgeye. A gakum ɲgwalak ɲgay na, kəriye ⁹ bəna, hərwi məsler neheye faya ka gumeye lele eye hay bay. A gakum ɲgwalak ɲgay kəriye na, hərwi ada ndəray m̄a dəslay ha gər a bo ɲgay bay. ¹⁰ Hərwi niye maa gakway na, neɲgeye. A vəlakway sifa wedeye na, tə həlay i Yesu Kəriste hərwi ada k̄a gakwa wu lele eye hay huya. Mbəlom a ləva ha bo tə wu niye lele eye hay na, kurre hərwi ada k̄a pakway bəzay a tsəved lele eye.

Ka tərakwa nəte na, tə Kəriste

¹¹ Hərwi niye nəkurom ahəl niye kəkay na, m̄a makumaw a gər. Nəkurom na, Yahuda hay bay, slala kurom wal. Yahuda hay tə zalawakum na, ndo neheye ta dəs bo təbey aye. Nəteye tə gwadaway a gər tay na, nəteye madəsa eye hay. Ane tuk na, tə tsik na, ka wu nakə ndo hay faya ta geye a bo tay, dərə a ɲgatay aye dəkdek tsa. ¹² Məmun ahaya a mədzal gər kurom, ahəl niye na, ka sərüm Kəriste bay. Mə walaɲ i Yahuda hay na, nəkurom mbəlok eye hay. Mbəlom na, kə bar dzam ta ndo ɲgay hay. Ma dzam niye a bar ta ndo ɲgay hay eye na, a tsik a gwad ma vəlateye wu na, kurre. Ane tuk na, nəkurom mə dəma bay, nəkurom mbəlok eye hay. Wuray andaya nakə ka pum faya mədzal gər kurom aye bay. Nəkurom ka məndzibəra nakay, ane tuk na, nəkurom dərəɲ ta Mbəlom. ¹³ Ahəl niye na, nəkurom dərəɲ ta Mbəlom. Anəke na, nəkurom madzapa eye tə Yesu Kəriste. Nəkurom bəse ta Mbəlom tuk hərwi Yesu Kəriste. Neɲgeye ka mbəda ha bambaz ɲgay hərwi kurom.

¹⁴ Neɲgeye ndo i zay. Ka hutakwa məndze zay mə walaɲ kway na, hərwi ɲgay. Bəna, ahəl niye na, Yahuda hay ta ndo neheye nəteye Yahuda hay təbey aye na, nəteye maɲgəna eye. Ane tuk na, neɲgeye kə gaw ɲgwalak ɲgay, ka təra kway ha nəte. Ahəl niye na, mənə dərə a bo andaya mə walaɲ kway, a ɲgana kway ha ka bo abəra andza

dzal. Ahəl nakə a mət aye na, ka mbəzl ha dzal aye niye. ¹⁵ Kə mbata ha bazlam mapala eye i Yahuda hay nakə a gwadawa: «K̄a ge nakay bay» kəgəbay «Ge nakay» aye. A ge andza niye na, hərwi mədzepe tay ha Yahuda hay ta ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye. Nəteye maɲgəna eye sulo sa bay, nəteye nəte hərwi nəteye madzapa eye nəte ta neɲgeye. Nəteye tebiye ta təra slala wedeye. A vəlatay məndze zay a walaɲ tay na, andza niye. ¹⁶ Mənə dərə nakə mə walaɲ tay aye na, kə mbata ha ta məməte ɲgay. Mənə dərə andaya sa bay. Ta təra slala nəte na, hərwi ɲgay. Kə sər tay ha ka bo nəteye tebiye tage Mbəlom. ¹⁷ Kəriste ki yaw ka məndzibəra, kə d̄a ha labara wedeye ka gər i məndze zay mə walaɲ i ndo hay ta Mbəlom. Məndze zay niye na, i kurom neheye dərəɲ ta Mbəlom aye ada i may neheye nəmay bəse ta Mbəlom aye. ¹⁸ Yahuda hay ta ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye, nəkway sulo kway eye tebiye ka hutakwa tsəved mahəndzədə ka təv i Mbəlom tə həlay i Yesu Kəriste ta gədaɲ i Məsəfərə Tsədaɲna eye nəte ɲgweɲ.

¹⁹ Kə ge andza niye na, nəkurom mbəlok eye hay sa bay. Nəkurom madurloɲ hay sa bay. Nəkurom na, wawa i dala niye hay nəkurom andza siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Nəkurom mə gay i Mbəlom andza nəteye. ²⁰ Nəkurom na, ka tərüm kwar neheye ta dəzliye ha gay aye. Matəra mədok eye na, ndo i maslaɲ hay ta ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay. Kəriste na, neɲgeye kwar nakə ma vəleye gədaɲ a gay aye. ²¹ Gay niye a gəl kame kame, a mbəzl bay na, hərwi ɲgay. Gay niye a təra na, gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Mbəlom ma ndziye na, mə dəma. ²² Nəkurom neheye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye na, kə həl kurom ta siye i ndo hay, ka təra kway hay tebiye andza kwar i mədəzle gay. Gay niye na, Məsəfərə i Mbəlom ma ndziye mə dəma.

3

A say a Mbəlom na, Pol m̄a datay ha labara ɲgay a ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye

¹ Hərwi niye neɲ Pol, neɲ faya na d̄uwulay naha me a Mbəlom pat pat hərwi kurom. Neɲ ma daɲgay na, hərwi məsler i Yesu Kəriste nakə faya na giye hərwi

madzane nakurom neheye Yahuda hay bay aye. ² Ka tsenum Mbəlom kə vəleŋ məsler hərwi ada nā ge hərwi kurom bədaw? Na huta na, hərwi ŋgwalak ŋgay. ³ Mbəlom kə deŋ ha wu nakə maŋgaha eye kurre aye andza nakə na lah məwatsakum naha faya tsekweŋ aye. ⁴ Ka dzanŋum na, ka sərumeŋ ha kəkay nakə neŋ na sər wu nakə maŋgaha eye ka gər i Kəriste kurre aye lele tuk. ⁵ Ahəl niye na, Mbəlom kə datay ha wu nakə maŋgaha eye andza nakə anəke aye bay. Ane tuk na, anəke na, a sləraw Məsəfəre ŋgay hərwi ada mā datay ha wu niye maŋgaha eye parakka. A da ha na, a ndo i maslaŋ ŋgay hay, ada a ndo mæde ha bazlam ŋgay neheye a pala tay ha aye. ⁶ Wu niye Mbəlom a da ha aye na, nakurom neheye Yahuda hay bay aye na, Mbəlom ma vəlakumeye dziye ta Yahuda hay. Nakurom ta Yahuda hay nakurom ka tərūm slala nəte. Wu nakə Mbəlom a gwad ma ta vəliye a ndo neheye nəteŋ madzapa eye tə Yesu Kəriste aye ma vəlakumeye na, dziye ta Yahuda hay. Wu neheye tebiye na, maa da ha Labara ŋgwalak eye.

⁷ Mbəlom a geŋ ŋgwalak ŋgay, a zla ga mæge məsler ŋgay hərwi ada nā da ha labara ŋgay ŋgwalak eye a ndo hay. A ge andza niye na, ta gədaŋ ŋgay. ⁸ Neŋ mə walaŋ i ndo mæpe mədzal gər hay ka Yesu na, na sla wuray kwa tsekweŋ bay tebiye. Kwa andza niye bəbay na, Mbəlom kə geŋ ŋgwalak ŋgay a neŋ hərwi ada nā datay ha a ndo neheye nəteŋ Yahuda hay bay aye ŋgama nakə a yaw mə həlay i Yesu Kəriste aye. ŋgama niye na, haladzay. Ndo hay ta sliye faya məsəre tebiye bay, hərwi ka zal naha. ⁹ Mbəlom a vəleŋ tsəved ka mədatay ha a ndo hay wu nakə a tsik ahəl niye maŋgaha eye, ma ta giye bo na, kəkay. Mbəlom neŋgeŋe ndo mæge wu hay tebiye kə pa na wu niye maŋgaha eye hus ahəl nakay anaŋ aye. Anəke na, kə ndohwaw a dzaydzay parakka tuk. ¹⁰ Anəke na, Mbəlom kə da ha mə walaŋ i ndo ŋgay hay hərwi ada gawla ŋgay hay ta bəy tay hay mə mbəlom tā zəba fataya tā sər ha metsehe ŋgay ka gər i wu hay wal wal tebiye. ¹¹ Andza niye, a ge na, andza nakə a tsik a gwad ma giye na, ahəl nakə məndzibəra andaya zuk bay aye. A ge na, tə həlay i Yesu Kəriste Bəy Maduweŋ kway. ¹² Anəke nəkway na,

nəkway madzapa eye tə Kəriste. Faya ka dzalakweŋe ha faya. Ka dzədzarakweŋe sa bay, ka hutakwa tsəved məhəndzəde ka tav i Mbəlom tə həlay i Yesu Kəriste. ¹³ Hərwi niye neŋ faya na gakumeye amboh. Dərev mā ye fakuma abəra hərwi dəretsətseh nakə neŋ faya na siye hərwi kurom aye bay. Duh dəretsətseh nakay faya na siye na, ma dzəniye kurom haladzay.

Mawuđe bo i Kəriste nakə a wuđa kway aye

¹⁴ Hərwi niye neŋ faya na dəkweŋe naha gurmets a Mbəlom Bəba kway. ¹⁵ Neŋgeŋe na, Bəba i slala hay tebiye mə mbəlom ada ka məndzibəra ta dedək. ¹⁶ Neŋ faya na duwulay naha me hərwi ada Məsəfəre ŋgay mā vəlakum gədaŋ. Ta gədaŋ i Məsəfəre ŋgay nakə ma vəlakumeye aye na, ka ŋgəlumeye ha bo lele ka tsəved ŋgay. Hərwi neŋgeŋe na, gədaŋ aye haladzay, wu hay tebiye mə həlay ŋgay. ¹⁷ Neŋ faya na duwulay naha me sa na, hərwi ada Yesu Kəriste mā ndza mə dərev kurom hay ta mədzal gər kurom nakə ka dzalum ha faya aye. Neŋ faya na duwulay naha me na, hərwi ada kâ wudum bo nəte nəte mə walaŋ kurom. Tadə ka wudum bo nəte nəte mə walaŋ kurom na, ka hutumeye gədaŋ andza dərizl i gərdaf nakə mapa zləlay eye lele aye ada andza gay nakə ta dazl ka mədok nakə mapa eye lele aye. ¹⁸ Andza niye, nakurom ta ndo mæpe mədzal gər hay ka Yesu siye hay ka mbumeye faya məsəre ha kəkay nakə Yesu Kəriste a wuđa kurom aye. Kwa ka yum na, a ŋgay, kwa ka tsalum na, a gəma, kwa ka məbzəlumaw ka dala, kokway i mawuđe bo ŋgay andaya təbey. ¹⁹ Neŋ faya na duwulay naha me na, hərwi ada kâ sərūm ha neŋgeŋe a wuđa kurom. Mawuđe bo ŋgay nakə a wuđa kway aye na, ka slumeye məsəre tebiye bay. Andza niye, Mbəlom na, wuray a kətsay bay. Ma rahiye kurom ha ta wu neheye neŋgeŋe maraha eye.

²⁰ Neŋgeŋe na, ma sliye faya mæge wu hay tebiye a ze wu nakə ka tsətsahakwa faya mā gakway aye haladzay. Kwa wu nakə ka dzalakwa mā gakway aye na, a ze. Faya ma giye na, ta gədaŋ ŋgay nakə faya ma giye məsler mə nəkway aye. ²¹ Tā zambaday a Mbəlom hərwi wu nakə a ge ta ndo ŋgay

hay ada tə Yesu Kəriste aye kame kame ka tor eye. Mâ təra andza niye!

4

Dzapakwa nəte

¹ Neŋ nakə ma daŋgay hərwi məsler i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste aye, faya na gakumeye naha amboh hərwi ada mede kurom mâ təra na, andza i Mbəlom nakə a zalakum ka mäge aye. ² Andza mägweđe rəhumay ha gər a ndo hay kwa kəday. Məsəre me mâ ge mə walaŋ kurom. Zlum ŋgatay ka təv i wu hay tebiye. Wudum bo nəte nəte mə walaŋ kurom ada saku-may naha a bo nəte nəte mə walaŋ kurom. ³ Rəzlumay a gər, məndze kurom mâ ge nəte, metsehe nəte andza nakə Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a dzapa kurom ha aye. Ndzum təzay mə walaŋ kurom hərwi ada kâ ndzum nəkurom madzapa eye nəte. ⁴ Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta təra na, bo i Yesu Kəriste nəte. Məsəfəre i Mbəlom bəbay na, nəte. Wu neheye Mbəlom a zalakum faya aye na, nəte dərmak. ⁵ Bəy Maduweŋ kway na, nəte. Məpe mədzal gər kway nakə ka pakwa ka Mbəlom aye nəte. Madzəhuđe nakə ta dzəhuđ kway ha a yam aye na, nəte. ⁶ Mbəlom na, neŋgeye nəte ŋgweŋ. Neŋgeye na, Bəba i ndo hay tebiye. Neŋgeye a ləva wu hay tebiye. Faya ma giye məsler mə walaŋ kway tebiye. Neŋgeye mə walaŋ i ndo ŋgay hay.

⁷ Nəkway tebiye Kəriste kə vəlakway gədaŋ wal wal ka mäge məsler ŋgay.

⁸ Andza nakə mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom aye na, a gwad:

«Ahəl nakə a ŋgwasa ka ndo mənə dəre ŋgay hay aye na,
kə tsal a mbəlom,
kə həl tay ha ndo neheye magəsa eye hay.

Tsa na, a vəlatay ndaraw a ndo hay ka məndzibəra.*»

⁹ A gwad: «Kə tsal a mbəlom» na, andza mägweđe mey? A tsal a mbəlom na, duh a lahaw mambəzlaw hus ka dala təday. ¹⁰ Ndo niye a mbəzlaw aye na, neŋgeye ndo nakə a tsal a mbəlom a gər eye dəreŋ hərwi ada mâ təra ha wu hay tebiye lele.

¹¹ Maa vəl ndaraw a ndo hay na, neŋgeye. Siye hay a vəlatay ndaraw matəre ndo i

maslaŋ ŋgay hay, siye hay ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay, siye ndo məde ha labara weđeeye a ndo hay ada ndo mekeleŋ eye hay ndo mətsəkure tə matətikatay bazlam i Mbəlom a ndo hay. ¹² A ge andza niye na, hərwi ada tâ dzəna tay ha siye i ndo ŋgay neheye tə dzala ha aye ka mäge məsler i Mbəlom ada ndo niye hay ta təra bo ŋgay aye na, tâ gəl. ¹³ A ge andza niye na, nəkway tebiye ka dzapakwa nəte hərwi mədzal gər kway nakə ka dzalakwa ha ka Yesu Kəriste Wawa i Mbəlom aye na, nəte. Ada ka sərakwa na sa. Andza niye ka gəlakweye, ka tərakweye ndo neheye məsəra eye ka tsəved i Mbəlom aye. Ka tərakweye ndo lele hay andza Kəriste.

¹⁴ Ka tərakwa andza niye na, nəkway wawa hay sa bay. Ndo məvay gər a ndo hay tə maraw me tay ta dziye kway ha abəra ka tsəved i Mbəlom tə matətikey tay niye hay andza mətasl nakə ma bəliye ha kwalalaŋ i yam ka gər i yam vuw afəŋ vuw afəŋ aye sa bay. ¹⁵ Duh na, tsikakwatay dedek a ndo hay. Gakwa wu hay tebiye tə mawudə bo nəte nəte mə walaŋ kway. Ka gakwa andza niye na, ka gəlakweye hus ka matəre andza Kəriste, neŋgeye nakə ka gər i ndo neheye tebiye aye. ¹⁶ Maa hayay gər a ndo hay tebiye na, neŋgeye hərwi ada tâ dzapa nəte andza vərezl i bo i ndo nakə a zəv ha bo ka təv manəte aye. Tadə siye faya ta giye məsler tebiye na, bo ma gəliye. Andza niye, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta wudə bo nəte nəte mə walaŋ tay na, ta diye kame kame.

Sifa weđeeye ka təv i Yesu

¹⁷ Wu nakə na tsikakumeye naha aye na, ta məzele i Bəy Maduweŋ kway. Na tsikakumeye naha na, wuye mey? Neŋ faya na gwadakumeye naha amboh ta amboh, kâ pumay bəzay a mede i ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye sa bay. Nəteye tə dzala na, ka wu nakə ma giye ŋgama bay aye. ¹⁸ Mədzal gər tay na, ləvonŋ. Nəteye kame i Mbəlom na, mbəlok eye hay. Sifa nakə ma ndəviye bay ka tor aye na, ta huta bay hərwi ta kula ha gər tay təŋgwa təŋgwa andza kwar. Tə sər tsəved i Mbəlom bay. ¹⁹ Horoy a gatay sa bay. Tə vəlay ha bo tay na, ka mäge

* 4:8 Matsika eye andza mə Dəmes hay 68.19.

wu neheye lele bay aye hay. Wu neheye a ge horoy aye na, faya ta giye ta mængwese.

²⁰ Nəkurom, ka tətikum ka gər Kəriste na, andza niye bay. ²¹ Ka rəhumay ha gər na, a neŋgeye bədaw? Nəkurom neheye madzapa eye tə neŋgeye na, ta tətikakum dedək. Dedək niye ta tətikakum aye na, Yesu. ²² Ta tətikakum na, gərüm ha mədzal gər kurom neheye kurre aye. Gərüm ha mede kurom nakə ahl əniye aye. Mede kurom niye na, ma nasiye kurom ha hərwi bor i wu neheye lele bay aye ta vakumeye gər. ²³ Məsəfəre i Mbəlom m̄a mbədakum ha dərev kurom ada dzalum ka wu lele eye hay. ²⁴ Pumay bəzay na, a mede wedeye. Mede wedeye niye na, maa mbəda ha mə nəkurom na, Mbəlom hərwi ada m̄a təra andza i ŋgay. Mede niye na, dedək eye, a yay a gər a Mbəlom. Mənese andaya kwa tsekweŋ mə dəma bay.

²⁵ Hərwi niye k̄a rawum me bay. Kwa way m̄a tsikay a ndo na, dedək hərwi nəkway madzapa eye na, nəte andza hawal i bo neheye wal wal madzapa eye ka bo eye nəte aye. ²⁶ Wuray kə ndalakum na, k̄a gum mezeleme bay. Pat m̄a dəf ka wu nakə a ndalakum aye bay, səfum ha dərev kurom. ²⁷ K̄a vəlumay tsəved a Fakalaw bay. ²⁸ Məkal hay t̄a kəla sa bay. Duh na, t̄a ge məsler lele tə həlay tay hərwi ada t̄a huta wu hərwi məvəlatay a mətawak hay dərmak. ²⁹ Bazlam nakə ma nasiye ha ndo hay aye na, m̄a ndohwaw abəra ma təbələm kurom bay. Tsikum duh na, bazlam nakə ma dzəniye siye i ndo hay məgəle ka tsəved i Mbəlom aye. Tsikum na, wu neheye a ye ka bo mətsike, ma dzəniye tay ha ndo neheye faya ta pay zləm a bazlam kurom aye. ³⁰ K̄a gumay dəretsətseh a Məsəfəre i Mbəlom Tsədəŋna eye kwa tsekweŋ bay tebiye. Mbəlom a ge fakuma ŋgodgor na, ta Məsəfəre† niye. Andza məgwede na, nəkurom ndo ŋgay hay. A dākum ha sa na, pat nakə həlay aye kə slaw na, ma təmiye kurom ha ka tor eye tuk. ³¹ Zlum na dəgün abəra mə dərev kurom. K̄a gum mevel bay, wu m̄a ndalakum bay. Gərüm ha mətsal bo, k̄a tsadum a bo bay. K̄a gum sewed kwa tsekweŋ bay tebiye. ³² Tərüm duh na, kwakwad eye hay kame i ndo hay. Gumatay ŋgwalak a ndo hay. Pəsüm ha a bo

mənese mə walarŋ kurom nəte nəte andza nakə Mbəlom a pəsakum ha tə Kəriste aye.

5

Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta ndziye na, mə dzaydzay

¹ Nəkurom na, wawa i Mbəlom hay. Mbəlom a wudā kurom haladzay. Kə ge andza niye na, tərüm andza neŋgeye. ² Ma mändze kurom tebiye na, wudum ndo hay andza Kəriste nakə a wudā kway, a mət hərwi kway aye. Məməte nakə a mət aye andza wu nakə a tsəhən ada a ze huŋna lele tə vəlay a Mbəlom, a yay a gər haladzay aye.

³ Anəke na, nəkurom na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. K̄a gum madama kwa tsekweŋ bay. Wu neheye a ge horoy məge aye na, k̄a gum bay. K̄a gum dəre ka wu i ndo hay bay. Ka gər i wu neheye na, kwa tsekweŋ k̄a tsikum bay. ⁴ Bazlam neheye a ge horoy aye ada tə bazlam neheye matarakaharŋ aye na, a ye ka bo mətsike mə walarŋ kurom bay. Kwa məge mahəmba neheye lele bay aye na, k̄a gum bay. Duh na, gumay naha sisə a Mbəlom hərwi wu nakə a ge aye. ⁵ Sərüm ha na, ndo neheye faya ta giye madama aye ta ndo neheye faya ta giye siye i wu neheye lele bay aye na, ta hutiyə mede a Bəy i Mbəlom ta Kəriste bay. Ndo neheye faya ta giye dəre ka wu i ndo hay aye ta hutiyə mede a bəy i Mbəlom bay hərwi wu neheye a yatay a gər a ze Mbəlom. Niye andza nəteye faya ta dəslyay ha gər na, a kule.

⁶ Ndo hay t̄a vakum gər tə bazlam neheye kəriye bay. Dərev ma ta ndaleyə a Mbəlom hərwi bazlam niye hay lele bay aye. Mbəlom ma ta giye mevel ka ndo neheye ta rəhay ha gər bay aye. ⁷ K̄a dzapum ta ndo niye hay bay tebiye. ⁸ Ahəl niye na, nəkurom ma ləvonŋ. Anəke na, nəkurom mə dzaydzay hərwi nəkurom madzapa eye ta Bəy Maduweŋ Yesu. Ndzum na, andza ndo neheye nəteye mandza eye mə dzaydzay aye. ⁹ Na tsik andza niye na, hərwi dzaydzay faya ma vəliye wu neheye ŋgwalak eye ta wu neheye mənese mə dəma bay aye ada dedək eye. ¹⁰ Gum gədarŋ məsəre na, wu neheye a yay a gər a Bəy Maduweŋ aye. Ada gum na, wu niye hay. ¹¹ Məsler i ndo neheye faya ta giye ma ləvonŋ aye na, k̄a tələkum

† 4:30 zəba ma Efez hay 1.13.

a dōma hōlay kurom bay. Wu nakə faya ta giye na, ŋgwalak eye andaya mə dōma kwa tsekweŋ bay tebiye. Duh na, wu tay neheye lele bay faya ta giye na, dumatay ha parakka. ¹²Wu neheye faya ta giye ta məkal aye na, a ge horoy mətsike faya. ¹³Tadə ta da ha wu niye hay parakka na, nəteye kəkay na, ndo hay ta ŋgateye, ¹⁴hərwi wu nakə a bəz parakka ta həpat aye na, ma təriye dzaydzay. Hərwi niye tə gwad:

«Nəkar nakə mandzahəra eye, pədeke abəra ka mändzehəre, lətse abəra mə walaŋ i mədahaŋ hay, hərwi ada Kəriste mǎ vələka dzaydzay.»

¹⁵Kə ge andza niye na, gumay metsehe a mede kurom. Ndo neheye tə sər wuray bay aye na, kǎ pumay bəzay a mede tay bay. Duh pumay bəzay na, andza ndo neheye ta tsah aye. ¹⁶Hōlay nakay anaŋ aye na, hōlay nakə lele bay aye. Kǎ dzum ha hōlay kəriye bay, gum ŋgwalak huya. ¹⁷Hərwi niye kǎ tərūm andza ndo neheye ta tsah təbey aye bay, duh pumay zləm na, a wu nakə Bəy Maduweŋ kway a say kǎ gum aye. ¹⁸Kǎ kwayum ta guzom bay. Məkweye na, ma nasiye ha sifa kurom. Duh na, Məsəfəre i Mbəlom mǎ rahakum a dərev pat pat. ¹⁹Zambadumay a Mbəlom ta dəmes nəte nəte mə walaŋ kurom. Gum dəmes kwa waray waray neheye Məsəfəre i Mbəlom a vələkum aye. Gum dəmes niye hay mə walaŋ kurom. Zambadumay a Bəy Maduweŋ tə dərev kurom tebiye. ²⁰Gumay naha sişə a Bəba Mbəlom hərwi wu hay tebiye. Gumay naha sişə na, tə məzele i Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste. Gumay naha sişə pat pat.

Məndze i ŋgwas hay tə zal tay hay

²¹Rəhumay ha gər kwa a way nəte nəte mə walaŋ kurom hərwi nəkurom faya ka pumay naha faya a Kəriste.

²²Nəkurom ŋgwas hay, rəhumay gər a zal kurom hay andza nakə a say a Bəy Maduweŋ kway Yesu aye. ²³Hərwi zal na, neŋgeye bəy eye ka gər i ŋgwas andza nakə Yesu Kəriste neŋgeye bəy ka gər i məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye. Neŋgeye ma mbəliye tay ha məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay. Məhay gər i ndo

məpe mədzal gər hay na, bo ŋgay. ²⁴Kə ge andza niye na, ŋgwas hay tǎ rəhatay ha gər a zal tay hay lele andza nakə məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ta rəhay ha gər a Yesu Kəriste aye.

²⁵Nəkurom zal hay, wudum ŋgwas kurom hay haladzay andza nakə Yesu Kəriste a wudǎ məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ada a mət hərwi tay aye. ²⁶A ge andza niye na, hərwi mǎ təra tay ha tsədəŋŋa kame i Mbəlom. Neŋgeye a təd yam, a bara tay ha hərwi ada tǎ təra tsədəŋŋa ta labara ŋgay.* Andza niye, a pala tay ha wal, nəteye ta təra i Mbəlom. ²⁷A say ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tǎ yaw kame ŋgay na, ta mədəslatay ha gər nakə ta dəslatay ha gər aye. Tǎ təra na, tsədəŋŋa, ndələb kwa tsekweŋ mǎ ge andaya fataya bay. Tǎ təra ka dərə i ndo na, lele. Mənese mǎ ge andaya fataya bay, ada kwa vavay mǎ ge andaya fataya bay. ²⁸Andza niye nəkurom zal hay dərmak wudum ŋgwas kurom hay andza nakə ka wudum bo kurom aye. Ndoweye ka wudǎ ŋgwas na, a wudǎ bo ŋgay. ²⁹Ndəray andaya nakə ma geye dəretsətseh a bo ŋgay aye na, andaya bay. Kwa way na, ma geye gər a bo ŋgay ta wu mənday lele andza Yesu Kəriste nakə faya ma gateye gər a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay aye. ³⁰Neŋgeye faya ma gəkwəye gər hərwi nəkway na, hawal i bo ŋgay. ³¹Hərwi niye bazlam i Mbəlom a gwad na: «Hərwi niye hasləka ma gəriye ha bəba ŋgay ta may ŋgay, ta ndziye ta ŋgwas ŋgay. Nəteye sulo ta təriye bo nəte.†» ³²Bazlam nakay na, kə dǎkway ha wu nakə ŋgwalak eye lele haladzay. Neŋ na tsik na, ka gər i Kəriste ta məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. ³³Bazlam neheye na, hərwi kurom dərmak. Kwa way mǎ wudǎ ŋgwas ŋgay andza nakə a wudǎ bo ŋgay aye. ŋgwas hay rəhumatay gər a zal kurom hay.

6

Məndze i wawa hay ta bəba tay hay

¹Wawa hay, nəkurom ka tərūm madzapa eye ta Bəy Maduweŋ Yesu. Gəsumatay me a bəba ta may kurom hay hərwi andza niye na, lele. ²Bazlam i Mbəlom mapala eye nəte

* 5:26 Məbere tsədəŋŋa ta yam: Zəba ma Ezekiyel 36:25; Titus 3.5, ada labara: Zəba ma Yuhana 15.3. † 5:31 Madazlay i wu hay 2.24.

a gwad: «Rəhay ha gər a bəba yak ta may yak.» Niye na, makurre i bazlam i Mbəlom mapala eye a tsik ahəl niye a gwad ma ta vəliye wu aye. ³ Wu nakə a gwad: «Ma ta vəliye, tadə ka rəhay ha gər aye na, wu tebiye ma giye lele hərwi yak. Ka ndziye ka mändzibəra haladzay.*»

⁴ Nəkurom bəba i wawa hay, kâ gumatay wu mandala eye a wawa kurom hay bay. Duh na, gumatay gər lele. Tətikumtatay ada kətum tay andza nakə Bəy Maduweŋ Yesu a da ha aye.

Beke ta ndo i gay tay hay

⁵ Nəkurom beke hay, rəhumatay ha gər a ndo i gay kurom hay ka mändzibəra nakay. Gəsumatay me ada dzədzarumatay. Gum məsler tə dərev kurom nəte. Niye na, ka rəhumay ha gər na, a Kəriste. ⁶ Kâ gum məsler ka təv dəre tay dekdek tsa bay. Kâ gum məsler hərwi ada tə dəsłakum ha gər dekdek tsa bay. Duh na, gum wu neheye a yay a gər a Mbəlom aye tə dərev kurom nəte hərwi nəkurom na, ndo i məsler i Kəriste. ⁷ Gumatay məsler na, ta ŋgwalak andza nakə faya ka gumeye məsler na, a Bəy Maduweŋ aye bəna andza nakə ka gumeye a ndo hay aye bay. ⁸ Kwa nəkar na, beke, kwa nəkar beke eye bay, sər ha na, tadə faya ka giye məsler lele eye na, Bəy Maduweŋ ma ta hamakeye a dəma.

⁹ Nəkurom ndo i gay i beke hay, gumatay ŋgwalak a beke kurom hay dərma. Kâ gumatay dərətsətsəh bay. Sərum ha nəkurom ta beke kurom hay na, nəkurom i Mbəlom nəte bəna wal wal bay. Nəŋgeye na, a ŋgəna tay ha ka bo bəra ndo hay təbey.

Məhəle wu həlay i Mbəlom

¹⁰ Wu nakə na ndəvakumeye naha mətsikakum aye na, ndzum madzapa eye ta Bəy Maduweŋ Yesu. Tərum gədaŋ eye hay hərwi gədaŋ ŋgay na, a ze kwa mey tebiye. ¹¹ Dzəwudum bo ta wu həlay i Mbəlom neheye a pakum aye tebiye hərwi ada Fakalaw mâ slə fakuma məvakum gər bay. Ka ndzumeye duwirre, ma sliye fakuma bay. ¹² Vəram nakə ka gəkweye na, ka gəkweye ka ndo hay bay. Ka gəkweye na, ta məsəfəre neheye lele bay aye hay ada ta bay tay hay, ta neheye nəteye faya ta

ləviye mändzibəra nakay manasa eye tə mezeleme aye. Ada ka gəkweye vəram sa na, tə wu neheye lele bay aye, nəteye ta gədaŋ eye ma magərməbəlom aye. ¹³ Hərwi niye, həlum wu i həlay i Mbəlom neheye a pakum a həlay aye tebiye hərwi ada pat i vəram kə ndislew na, kâ hwayum bay, ka gumeye vəram hus ka mandəve ŋgay eye. Andza niye, ta sliye fakuma bay. ¹⁴ Hərwi niye, ləvum bo. Tərum ndo dedək eye hay. Wu neheye dedək eye hay aye na, andza petekəd nakə ka bərumeye ha bəzihud aye. Pumay bəzay a tsəved i Mbəlom hərwi tadə ka gum andza niye na, a təra andza petekəd i bəre nakə ka pumeye ka bo aye. Ma təkiye kurom abəra ka wu neheye lele bay aye hay. ¹⁵ Ləvum bo pat pat ka mədə ha Labara ŋgwalak eye nakə ma vəlateye zay a ndo hay aye. Niye na, andza təhərak neheye ka pumeye a sik aye, hərwi ada ka ndzumeye ka tsəved i Mbəlom bəŋbəŋ lele. ¹⁶ Ma məsler kurom nakə ka gumeye tebiye aye na, pum mədzal gər kurom ka Bəy Maduweŋ Yesu. Niye na, andza ka zlum ŋgaram a həlay. Səmber i Fakalaw neheye ma mbaliye kurom ha aye ta ndziye fakuma bay. Kwa tadə səmber niye hay ta ako eye faya bəbay na, ŋgaram ma mbatiye ha. ¹⁷ Mətəme nakə Mbəlom a təma kurom ha aye na, andza mbəramdaw nakə ka pumiye a gər aye hərwi matəke na gər. Pum a gər ada zlum bazlam i Mbəlom. Nəŋgeye na, andza məslalam nakə Məsəfəre ma vəlakumeye, ka gumeye ha vəram aye.

¹⁸ Duwulumay me a Mbəlom tə dərev kurom tebiye pat pat. Gumay amboh ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye. Kâ ndzahərum bay, kâ gərum ha maduwulay me a Mbəlom bay. Duwulumay me a Mbəlom pat pat hərwi ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye. ¹⁹ Duwulumay naha me a Mbəlom hərwi ga dərma hərwi ada Mbəlom mâ vələŋ wu nakə na tsikiye ada nâ da ha Labara ŋgwalak eye nakə Mbəlom a dəŋ ha aye. Nâ da ha na, tə madzədzar eye bay. ²⁰ Kwa nəŋ ma dəngay bəbay na, nəŋ ndo məsləre i Kəriste hərwi bazlam wedeye nakə faya na diye ha aye. Duwulumay me a Mbəlom hərwi ada nâ dzədzar bay, nâ da ha labara wedeye parakka andza nakə a say

* 6:3 zəba ma mə Madayaw abəra mə Ezipt 20.12; Bazlam mapala eye masulo eye 5.16.

a Mbəlom nâ dâ ha aye.

Mandəve i bazlam

²¹Tisik malamar kway nakə na wudā aye na, neŋgeye tə neŋ faya nəmaa giye məsler i Bəy Maduweŋ salamay. Faya ma giye məsler i Bəy Maduweŋ tə marəhay ha gər ta dedek eye. Neŋ mandza eye kanaŋ kəkay na, ma diye naha ma tsikakumeye. ²²Neŋ faya na sləriye naha ka təv kurom na, hərwi ada kâ sərūm ha nəmay mandza eye kanaŋ na, kəkay, ada mâ makum ha dārev.

²³Mbəlom Bəba ta Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste tâ vəlatay zay a malamar hay tebiye. Tâ vəlatay mawudē bo, hərwi ada tâ wudā bo nəte nəte mə walaŋ tay ada tâ pa mədzaŋ gər ka Yesu Kəriste huya.

²⁴Mbəlom mâ pa ŋgama ka ndo neheye ta wudā Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste ka tor eye.

Derewel nakə Pol a watsatay naha a
Filipi hay
 aye
 Məfələkwe

Pol a pa məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu a gəma i Filipi na, ahəl i mahəhele ŋgay masulo eye. Məhay gər niye na, makurre i məhay gər nakə Pol a pa ka dala i Erop aye.

Derewel i Pol faya ma diye ha ndo i Filipi hay tə Pol, məndze tay a ye lele. A say a Pol masəkah ha, mə ge gədaŋ eye lele. Ane tuk na, neŋgeye ma daŋgay. Faya ma siye dəretsətseh hərwi nakə kə gatay a gər a Filipi hay bay aye. A tsikatay mawudə bo ŋgay nakə a wudə tay ha aye.

A tsikatay sa na, wu nakə faya ma dzəmiye na aye. Hərwi ndo siye hay faya ta diye ha Kəriste ta tsəved nakə ŋgwalak eye bay aye. A satay masəpete tay ha (1.15-17; 2.21, 18). Pol faya ma dzaliye məsləre ndo neheye tə gawa ka bo məsler aye a Filipi hərwi tā ye, tā vəlatay gədaŋ ada mətsəne labara tay (2.19-30).

Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma Filipi ta slər wu kəriye a Pol (4.10-20).

Pol a tsikatay a Filipi hay ka sifa ta məməte i Yesu (2.6-11). Pol a gər ha wu nakə haḃe ma hutiyə (3.3-10). Pol a təma məse dəretsətseh hərwi məpay bəzay a Yesu Kəriste. Neŋgeye ma daŋgay, ada maləva bo eye hərwi məvəle ha sifa ŋgay. Pol a tsikatay a Filipi hay tā pay bəzay a mede ŋgay (3.17; 4.9).

Pol a vəlatay gədaŋ a Filipi hay tā ndza huya ma məŋgwese.

¹ Maa watsa naha derewel nakay na, neŋ Pol ta Timote, nəmay ndo i məsler i Yesu Kəriste hay. Nəmaa tsikatay naha me a bagwar hay, a ndo madzəne kurom hay ada a ndo məpe mədzal gər hay tebiye hay ka Yesu Kəriste ma Filipi. ² Mbəlom Bəba kway ta Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste tā pa fakuma ŋgama ada tā vəlakum zay.

Pol a gaway naha sisəe a Mbəlom

³ Kwa kəḃay na dzalawa fakuma na, na gaway naha sisəe a Mbəlom. Na gaway naha sisəe pat pat hərwi kurom. ⁴ Ahəl

niye na dūwulaway me pat pat hərwi kurom na, dərev ga maŋwasa eye haladzay. ⁵ Na gaway naha sisəe a Mbəlom na, hərwi ka dzapakwa nəte ka məde ha Labara ŋgwalak eye. Ka dazlumay madzəne ga na, pat niye kurre ka tərūm ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu hus anəke aye. ⁶ Maa dazlay məge məsler lele eye mə dərev kurom hay na, Mbəlom. Na sər ta dedek, neŋgeye na, ma gəriye ha ka manawa eye bay. Ma ndəviye ha məsler eye niye na, a pat nakə Yesu Kəriste ma maweye aye. ⁷ Wu nakə na dzala andza niye hərwi kurom aye na, lele. Hərwi ka yumeŋ a gər haladzay. Sa na, hərwi nəkurom tebiye tage neŋ Mbəlom kə gakway ŋgwalak hərwi ada kə dzənum ga, kwa anəke neŋ ma daŋgay. Ada ahəl nakə na tsikawa labara i Yesu Kəriste kame i ndo məge sariya hay ada na dəwatay ha labara nakay na, Labara ŋgwalak eye dedek. ⁸ Mbəlom a sər na tsik na, na wudə kurom tə dərev nəte. Na raw me bay, na tsik na, dedek. Mawudə bo aye niye na wudə kurom haladzay eye a yaw na, məŋgay? A yaw na, ka təv i Yesu Kəriste.

⁹ Na dūwulaway naha me a Mbəlom hərwi kurom na, hərwi ada mawudə bo i Mbəlom nakə ka wudum bo mə walaŋ kurom aye, mə səkah kame kame. Andza niye ka sərumeye dedek i Mbəlom, ada ka sərumeye ha ka bo bəra wu lele eye hay ta lelebay eye hay, ¹⁰ hərwi ada ka slumeye faya məzle wu neheye ŋgwalak eye hay. Andza niye pat nakə Kəriste ma maweye na, ka ndzumeye tsədaŋŋa, mənese fakuma bay. ¹¹ Nəkurom na, ka tərumeye ndo məge wu neheye ŋgwalak eye ta gədaŋ i Yesu Kəriste. Ka gum andza niye na, ndo hay ta zambadəye a Mbəlom ada ta dəslay ha gər.

Yesu na, a ze wu hay tebiye

¹² Malamar ga hay, a seŋ na, sərūm ha lele wu neheye tə ndzeŋ a gər kanaŋ aye na, dūh ta dzəna məde ha Labara ŋgwalak eye. ¹³ Hərwi niye sidzew neheye tebiye faya ta tsəpiye gay i bəy bagwar eye ta siye i ndo hay tebiye tə sər hay neŋ ma daŋgay na, hərwi nakə faya na giye məsler i Yesu Kəriste aye. ¹⁴ Sa na, məgəse nakə tə gəs ga a daŋgay aye na, ka səkahatay ha mədzal gər ka Bəy Maduweŋ kway. Madzədere kwa tsekweŋ andaya mə dərev tay sa bay. Faya

ta diye ha bazlam i Mbəlom a ndo hay kame kame düh.

¹⁵ Ane tuk na, siye hay mə walaŋ tay faya ta diye ha bazlam i Kəriste na, hərwi faya ta giye fağaya sələk. A satay maze ga ha. Ndo mekeleŋ eye hay na, tə də ha bazlam i Kəriste na, tə dərev nəte. ¹⁶ Nəteye tə ge andza niye na, hərwi ta wuda ga. Tə sə ha maa sləra ga ahaya kanaŋ na, Mbəlom. A sləra ga ahaya na, hərwi ada nā tsikatay, nā dātay ha Labara ŋgwalak eye i Yesu na, Labara ŋgwalak eye dedek. ¹⁷ Siye i ndo niye hay na, faya ta diye ha bazlam i Yesu Kəriste a ndo hay dərma. Ayaw dedek ŋgway, ane tuk na, tə ge andza niye na, a satay maze ga, tə tsikawa tə dərev nəte eye dedek bay. A satay masəkeheŋ ha dərətsətseh kanaŋ ma dangay.

¹⁸ Ane tuk na, niye na, ma ndeleŋeye dāw? Ma ndeleŋeye bay. Kwa tadə tə tsik na, tə dərev nəte eye bay, kwa tə tsik na, tə dərev lele eye sadzək, na sə tə də ha na, bazlam i Kəriste. Neŋ na, dərəv ga ma ŋgwasiye. Ayaw, ta dedek na ŋgwasiye huya kame kame andza nakay. ¹⁹ Hərwi na sə ha na, wu neheye ta dzəniye ga mətəme ga ha hərwi faya ka dūwulumeye mə hərwi ga ada Məsəfəre i Yesu Kəriste ma dzəniye ga.

²⁰ Wu nakə na wuda haladzay aye ada na pa faya mədzal gər aye, faya na həbiye na, horoy ma ta geŋeye dada bay. Dərəv ga ta gədaŋ eye lele. Ada a seŋ na, kwa anəke, kwa kəday ndo hay tə dəslay gər a Yesu Kəriste hərwi ga. Kwa tadə neŋ andaya tə dərə, kwa tadə na mət na, tə dəslay gər andza niye. ²¹ Hərwi tadə neŋ tə dərə mba na, na zambadeye a Yesu Kəriste. Tadə kwa na mət bəbay na, na hutie magogoy ga.

²² Ane tuk na, tadə kə ge andza niye, neŋ andaya tə dərə mba na, na giye məslər nakə ma dzəniye ndo hay aye. Mə walaŋ i bazlam neheye sulo aye na, a geŋ gərəŋ gərəŋ. Na zliye mə walaŋ eye wuray na, na sə bay.

²³ Wu neheye sulo aye na, ta ŋgəneŋ ha mədzal gər. A seŋ həbe na, nā gər ha məndzibəra nakay. Na diye mata ndze tə Kəriste mə mbəlom. Andza niye ka neŋ na, ŋgwalak eye haladzay. A ze ha məndze nakə ka məndzibəra aye. ²⁴ Ane tuk na, məndze ga nakə na ndziye tə dərə aye na, ma giye ŋgama haladzay hərwi madzəne kurom. ²⁵ Ada na zəba faya na, ŋgwalak

eye na, andza niye düh. Hərwi na sə tə dedek na ndziye ka məndzibəra mba. Ka ta ndzakweye ka təv manəte eye tage nəkurom. Ka ndzakweye ka təv manəte eye na, na dzəniye kurom ka mede kame kame ka tsəved i Mbəlom, hərwi ada dərəv kurom mā ge laŋlaŋ ka tsəved i Mbəlom. ²⁶ Andza niye, ta gər ga ha abəra ma dangay, na ye naha ka təv kurom na, ka zambadumeye a Yesu Kəriste hərwi ga.

Məge dərətsətseh hərwi Yesu

²⁷ ŋgwalak eye na, mede kurom mā ge lele hərwi ada ndo hay tə zəba fakuma, faya ka pumeye bəzay na, a bazlam i Kəriste dedek. Ayaw! A seŋ kwa tadə na ye naha ka təv kurom kəgəbay kwa na ye naha bay na, nā tsəne nəkurom mandza eye na, bazlam kurom nəte. Ada sa na, faya ka gumeye gədaŋ tə dərəv kurom nəte andza ndo məge vərəm hay hərwi ada Labara ŋgwalak eye i Yesu mā ye kame kame. ²⁸ Kā dzədzarumatay a ndo mənə dərə kurom bay tebiye. Tadə ka dzədzarumatay bay na, ta səriye ha lele nəteye kame i Mbəlom na, ta dze. Ane tuk na, nəkurom na, Mbəlom kə mbəl kurom ha. Mata bəzatay ha niye na, Mbəlom. ²⁹ Hərwi Mbəlom a gakum ŋgwalak na, ada kə dzalum ha ka Kəriste dəkdek tsa bay. A gakum ŋgwalak na, hərwi ada kə gum dərətsətseh hərwi ŋgay dərma. ³⁰ Nəkurom ka ŋgatamay a vərəm nakə na ge ahəl niye aye. Anəke na, faya ka tsənumeye neŋ faya na giye andza niye huya. Ayal Nəkurom dərma ka gumeye vərəm nakə neŋ faya na giye.

2

Tərūm na, andza Yesu

¹ Nəkurom ka sərum ha nəkurom madzəpa eye nəte tə Yesu Kəriste. Andza niye neŋgeye ma vələkumeye gədaŋ ka dərəv kurom hay. Mawudə bo ŋgay nakə a wuda kurom aye na, ma makumeye naha dərəv segey. Sərum ha nəkurom madzəpa eye nəte tə Məsəfəre Tsədaŋna eye. Ada ka wudum bo mə walaŋ kurom nəte nəte bədaŋ? Ndo hay tə gakum mə bo, na gwad ba? ² Kə ge andza niye na, wudum bo mə walaŋ kurom nəte nəte. Mədzal gər kurom mā ge nəte. Məndze kurom mā ge nəte, ada bazlam kurom mā ge nəte mā ye ka bo ayaw ayaw. Tadə ka gum andza niye na, dərəv ga

ma ngwasiye, ma deyeje a gər kurah kurah. ³Kâ dzalum ka bo kurom dekdək tsa bay. Kâ dslumay ha gər a bo bay. Duh na, hənəm ha gər kurom. Zəbüm ka siye i ndo hay na, ndo neheye lele ta ze kurom aye. ⁴Kwa way mâ gay ngwalak a ndo hay. Kâ pəlümay wu lele eye a gər kurom dekdək tsa bay. Ka gum wu neheye tebiye andza nakay na, dərev ga ma rahiye tə mənḡwese.

⁵Dərev kurom mâ təra na, andza i Yesu Kəriste.

⁶Kwa Yesu nəteye nəte ta Mbəlom bəbay na, kə ləva ha gər ngay ta Mbəlom bay.

⁷Duh na, kə gər ha təv mändze nakə lele eye,

ka təra ndo i məsler.

Tə wa na andza ndo zezeḡ nakə tə wa na aye dərmak.

Ahəl nakə a təra ndo zezeḡ aye na,

⁸a həna ha gər ngay.

A gəsay me a Mbəlom hus ka məməte sal!

Məməte ngay niye a mət aye na, ta dar na ka mayako mazləmbada eye.

⁹Hərwi niye, Mbəlom a pa na ka gər i wu hay tebiye.

Kə pa faya məzele nakə a dā zləm a ze məzele i wu hay tebiye aye.

¹⁰A ge andza niye na, hərwi ada wu hay tebiye kwa mə mbəlom, kwa kanaḡ ka mändzibəra, kwa ma bəd ta tsəne məzele i Yesu na, nəteye tebiye t̄a yaw t̄a dəkway gurmets.

¹¹Kwa way ma tsikiye tə bazlam ngay Yesu Kəriste na,

Bəy Maduweḡ ka gər i wu hay tebiye.

Andza niye ta zambadeye a Bəba ngay Mbəlom dərmak.

Mede i ndo məpe mədzal gər hay a Yesu ka mändzibəra

¹²Nəkurom dzam ga neheye na wudā kurom haladzay aye, Yesu Kəriste a gəsay me a Mbəlom kəkay na, nəkurom ka sərüm ha lele. Andza niye, nəkurom dərmak gəsūmay me a Mbəlom. Ahəl niye neḡ ka təv kurom na, ka rəhawumay ha gər. Kwa anəke neḡ andaya ka təv kurom sa bay bəbay na, səkahum ha marəhay ha gər kame kame. Andza məḡwede na, mətəme nakə Mbəlom a təma kurom ha aye na, gum məsler eye tə həlay kurom eye dərmak. Ka gumeye na, tə madzədere i Mbəlom.

¹³Hərwi Mbəlom faya ma giye məsler mə

dərev kurom hərwi ada kâ wudum wu neheye a yay a gər aye ada ma vəlakumeye gədaḡ hərwi ada kâ gum wu neheye a yay a gər aye dərmak.

¹⁴Ma məsler kurom nakə ka gumeye tebiye na, kâ sum me bay, kâ tərüm a bo bay, ¹⁵hərwi ada ka ndzumeye tsədaḡḡa mənese fakuma bay, ada ka tərümeye wawa i Mbəlom neheye ta giye mənese bay aye. Nəkurom mandza eye na, mə walaḡ i ndo neheye faya ta səpatiye ndo hay aye. Tə pay bəzay i tay na, a tsəved nakə lelebay aye. Nəkurom ka ndzumeye mə walaḡ tay na, andza wurzla neheye ta dəv dzaydzay ka məḡəmbəlom aye. ¹⁶Ada sa na, ka tsikumateye bazlam nakə ma vəliye məsəfəre a ndo hay aye. Tadə ka gum andza niye na, pat nakə Yesu Kəriste ma maweye na, na ta zlapıye haladzay kame ngay hərwi kurom. Na ta zlapıye hərwi kurom na, hərwi na ta səriye ha məsler nakə na ge mawura bo eye na, ka təra kəriye bay. ¹⁷Mədzal gər kurom nakə ka dzalum ha ka Mbəlom aye na, a təra wu nakə ka kədawumay a Mbəlom kəriye aye. Ağəla ta kədiye ga na, mə təriye mambəde ha bambaz andza wu kəriye niye ka kədawumay a Mbəlom aye dərmak. Kə ge andza niye na, ma deyeje a gər haladzay, na ngwasiye tage nəkurom tebiye. ¹⁸Nəkurom dərmak na, mâ yakum a gər, ngwasakwa ka bo tage neḡ.

Pol a slər Timote ta Epafrodit

¹⁹Tadə kə say a Bəy Maduweḡ kway Yesu na, na sər ha mazlambar na slərakum naha Timote, hərwi ada kə maw ka təv ga na, nəkurom mandza eye kəkay na, ma dejeje ha, ada ma mejeje ha dərev andza nakə ma diye naha ma makumeye naha dərev aye dərmak. ²⁰Kanaḡ na, ndo andaya mədzal gər may nəte andza neḡgeye na, andaya bay, say neḡgeye nəte ngweḡ. Ta dedək neḡgeye na, a say madzəne kurom. ²¹Ndo siye hay tebiye tə dzala na, ka bo tay dekdək tsa bəna, tə dzala ka məsler i Yesu Kəriste bay. ²²Ka sərüm ha Timote na, ka bəz ha neḡgeye dā kə slə. Neḡ tə neḡgeye, nəmay salamay nəmaa dawa ha Labara ngwalak eye. Faya ma dzəniye ga ka məḡe məsler andza wawa nakə faya ma dzəniye bəba ngay aye. ²³Andza niye a seḡ na slərakumeye naha. Ane tuk na, na həbiye ta ngəneḡ ha sariya ga təday. ²⁴Neḡ

dərmak, na sər ha ta dedək Bəy Maduwerj ma vəleŋeye tsəved hərwi mede naha ka təv kurom.

²⁵ Nəkurom ka sərūm ha malamar kway Epafrodit, ndo məsləre kurom nakə ka slərumeŋeye hərwi ada m̄ dzəna ga tə wu neheŋeye andaya fagaya bay aye na, neŋ tə neŋgeŋeye nəmaa ge məsler salamay. Nəmaa ge məsler ta gədaŋ tə neŋgeŋeye salamay hərwi bazlam i Mbəlom. Na dzala anəke na, ŋgama m̄ ma naha ka təv kurom. ²⁶ Kə gay wadəŋ wadəŋ haladzay hərwi a tsəne tə gwad ka tsənūm neŋgeŋeye kə dəd a dāvats. Hərwi niŋe hawa kurom eye a gay haladzay, a say mede naha m̄ngatakum. ²⁷ Andza nakə ka tsənūm aŋe na, dedək kə dəd a dāvats, ka bərazl. Ane tuk na, a gay mə bo a Mbəlom. Mbəlom kə mbəl ha. Maa gay mə bo a Mbəlom na, neŋ dərmak. Mbəlom a mbəl ha na, andza a mbəl ha na, neŋ, hərwi ada dərətsətseh mekeleŋ eye m̄ yaw fagaya bay.

²⁸ Hərwi niŋe, a seŋ m̄ ma naha ta bəse ka təv kurom, hərwi ada ahəl nakə ka ŋgatumay na, ka ŋgwasumeye, ada neŋ n̄ dzala wuray sa bay. ²⁹ Ayaw! Ki ye naha na, təmum na lele. Təmum na tə m̄ngwese, hərwi neŋgeŋeye na, malamar kurom ka tsəved i Bəy Maduwerj. Slala i ndo andza nakay na, dəslumay ha gər. ³⁰ Na tsik andza niŋe na, hərwi neŋgeŋeye na, a zəkaw tsekweŋ ma mətiŋe hərwi məsler i Kəriste. Neŋgeŋeye a zla na, təv məndze kurom. Kə sər mədze ha məsəfəre ŋgay hərwi ada m̄ dzəna ga andza nakə tadə nəkurom kanaŋ na, ka dzənumeye ga aye.

3

Matəre tsədaŋŋa kame i Mbəlom na, kəkay?

¹ Malamar ga hay wu nakə na ndəvakumeye naha mətsike aye na, anaŋ: ŋgwasum hərwi nəkurom na, ndo i Bəy Maduwerj hay. Na diŋe gər məwatsakum naha wu nakə b̄a na watsakum naha tsiŋ aye bay. Na masakumeye naha məwetse sa, ma dzəniŋe kurom hərwi ada wuray m̄gakum bay.

² Gum metsehe kame i ndo neheŋeye faya ta giŋe məsler ŋgwalak eye bay aye. Nəteŋeye faya ta kwasatay ha gər a ndo hay ta m̄gwede dəsūm bo. ³ Ta dedək madəsa bo

eye na, nəkway bəna, nəteŋeye bay. Maa təra ndo i Mbəlom hay na, nəkway. Nəkway sa na, ka dūwulakway naha me a Mbəlom ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye, ada ka zambadawakway a Yesu Kəriste. Nəkway na, ka pakway zləm a wu nakə ndo zezeŋ ma giŋe bay.

⁴ Tadə kə ge wu i ndo zezeŋ faya ma giŋe lele na, haŋe neŋ dərmak na piŋe faya zləm. Tadə ndoweye kə gwaday a gər ŋgay lele məpaz zləm a wu i ndo zezeŋ nakə ma giŋe na, neŋ na sər ha, i ga nakə na tsikiŋe na, ma ziŋe i ŋgay. ⁵ Hərwi neŋ na, ndo i Yahuda dədəŋ eye. Mawa ga na, Yahuda hay. Sa na, neŋ wawa i Israyel hay, ada tə wa ga ma gwala i Bendzameŋ. Ahəl nakə tə wa ga, na həna məhəne tasəla matsamahkar eye na, tə dəs bo ga. Tadə ta tsətsahiŋe fagaya ka gər i bazlam i Yahuda hay mapala eye na, neŋ mə walaŋ i Farisa hay. ⁶ Neŋ na, na pəy bəzay a kule i Yahuda hay lele. Na təkay dərə tə tsəbtsəb eye hus ka məgatay dərətsətseh a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste. Tadə bazlam i Yahuda hay mapala eye m̄ təra ha ndo lele kame i Mbəlom na, na sliŋe faya haŋe m̄gwadəkum neŋ na, mənese andaya kwa tsekweŋ fagaya bay.

⁷ Wu niŋe hay na zəbawa faya ahəl niŋe na, andza magogoy ga. Ane tuk na, na sər ha wu niŋe ŋgama andaya mə dəma bay hərwi ada n̄ huta mədzepe tə Yesu Kəriste dūh. ⁸ Ayaw! Na mbəday dəba a wu niŋe hay tebiŋe na, hərwi na sər ha Yesu Kəriste na, Bəy Maduwerj ga. Niŋe na, a ze wu hay tebiŋe. Na mbəday dəba a wu hay tebiŋe na, hərwi Yesu Kəriste. Na zəba ka wu niŋe hay na, andza mandzak hərwi ada nəməa dzapa tə Yesu Kəriste ⁹ada n̄ ndza mə həlay ŋgay. Na gwadiŋe neŋ lele kame i Mbəlom hərwi nakə na rəhay ha gər a bazlam i Yahuda hay mapala eye na, dadə na tsikiŋe bay. Wu nakə a təra ga ha lele kame i Mbəlom aye na, nakə na pa mədzal gər ka Yesu Kəriste aye. Maa təra ga ha ndo lele eye na, Mbəlom hərwi na dzala ha ka neŋgeŋeye. ¹⁰ Wu nakə a yeŋ a gər haladzay aye na, nəte ŋgweŋ tsa. A seŋ na, məsəre Yesu ta gədaŋ ŋgay nakə a lətse ahaya abəra ma mədaharj aye. A seŋ sa na, məse dərətsətseh andza neŋgeŋeye nakə a sa dərətsətseh aye, na mətiŋe andza neŋgeŋeye nakə a mət aye dərmak. ¹¹ Andza

niye hærwi ada tadæ kækay kækay bøbay na, Mbølom ma ta mbøla ga ahaya abøra ma mædahaŋ.

Mahway hærwi mæhute wu nakæ kame aye

¹²Kwa wu neheye na tsik tebiye aye na, na gwadiye na huta tsiy na, na tsikiye bay. Ada mægwedé neŋ lele na sla tsiy na, na tsikiye bay. Ðuh na, na giye gædaŋ mede kame kame hærwi ada nâ huta tay ha wu niye hay a hølay ga. Na giye andza niye na, hærwi Yesu Kæriste kæ zla ga a huð i hølay ŋgay. Na tæra ndo ŋgay.

¹³Ayaw malamara ga hay, wu niye hay na tsik aye ta tæra i ga tsiy na, na tsikiye zuk bay. Ane tuk na, wu nakæ na giye na, næte ŋgweŋ tsa. Na gær ha wu neheye ma dæba ga aye tebiye. Ðuh na giye gædaŋ na, mede kame kame hærwi ada nâ huta wu nakæ kame aye. ¹⁴Andza niye neŋ faya na hwiye ndrindir ka mændisla ka kokway nakæ na ndisliye a dæma aye. Na hwiye na, mata hute magogoy ga nakæ Mbølom a zeleŋ faya ma ta vøleŋ aye. Magogoy aye niye ma ta vøleŋ aye na, mede mata ndze tage neŋgeye hærwi Yesu Kæriste.

¹⁵Nækway neheye masæra eye hay ka tsæved i Mbølom aye na, mædzal gær kway mâ ge na, andza niye. Tadæ ndoweye kæ dzala wu mekeleŋ eye wal na, Mbølom ma bøkumeye ha parakka. ¹⁶Wu nakæ bagwar eye ka gakweye na, zæŋgalakwa tsæved nakæ ka zæŋgalakwa hus anæke aye. Kâ gærakwa ha bay.

¹⁷Nækurom malamara ga hay, nækurom tebiye zæŋgalum na, tæv sik ga. Zæbum ka mede i ndo neheye mede tay lele andza mede may nakæ næmaa dækum ha aye.

¹⁸Hærwi ndo siye hay haladzay mede tay faya ma bæziye ha, næteye na, faya ta neye dære a Kæriste nakæ a mæt ka mayako mazlæmbadæ eye. Wu neheye na, bæ na tsikakum madzæga haladzay. Na masakum-eye ha mætsikakum sa. Faya na tsikakum-eye naha anæke na, tæ mætuwe eye. ¹⁹Pat nakæ mændzibæra ma ndæviye na, Mbølom ma dziye tay ha. Mbølom ma dziye tay ha, hærwi ta wudæ mæpay bæzay a Mbølom tæbey. Tæ pay bæzay i tay na, a wu neheye mevel tay a wudæ aye. Faya ta giye wu nakæ a ge horoy aye, bo tay aye na, a ye tay a gær

haladzay. Tæ dzala na, ka wu i mændzibæra dækdek tsa.

²⁰Nækway na, ka pølakweye mæge wu niye hay tæbey. Nækway gay kway na, mæ mbølom. Nækway faya ka hæbakweye ndo mætæme ha ndo, Bæy Maduweŋ kway Yesu Kæriste nakæ ma mbæzlaweye mæ mbølom mata dzægær tage nækway aye. ²¹Ki yaw na, ma mbædakweye ha bo kway nakay bæle eye hærwi ada bo kway mâ tæra gædaŋ eye andza bo ŋgay. Ma giye wu nakay ta gædaŋ nakæ ma giye ha mæsler hærwi mæpe tay ha wu hay tebiye a huvo ŋgay.

4

Mætsikatay me a zlöm a ndo hay

¹Kæ ge andza niye na, malamara ga hay, ndzum ta gædaŋ eye bæŋbæŋ lele mæ hølay i Bæy Maduweŋ kway. Nækurom na, ka yumeŋ a gær haladzay. Hawa kurom a geŋ, a seŋ mæŋgatakum. Ðærev ga faya ma ŋgwasiye haladzay tæ nækurom. Nækurom ka tærum na, magogoy i mæsler ga nakæ na ge aye.

²A nækurom Evodi ta Siŋtis neŋ faya na gwadækumeye amboh, ndzum na, ayaw ayaw, bazlam kurom mâ ge næte, hærwi nækurom mandza eye na, mæ hølay i Bæy Maduweŋ kway. ³A nækær dzam ga nakæ faya ka gameye mæsler i Mbølom næte aye. Neŋ faya na gwadæakeye naha dærmak, dzæna tay ha ŋgwas niye hay, tâ ndza ayaw ayaw mæ walaŋ tay. Hærwi neŋ tage næteye na, næmaa ge vøram haladzay hærwi ada Labara ŋgwalak eye mâ ye kame kame, ndo hay tâ tsæne. Mæsler niye næmaa ge aye na, næmay tebiye tage ŋgwas niye hay tage Kæleneŋ ada ta ndo siye hay, næmaa ge ka bo mæsler dziye. Næteye tebiye tay aye, Mbølom kæ watsa mæzele tay a derewel ŋgay nakæ a watsa a dæma mæzele i ndo neheye ta huta sifa aye.

⁴Ŋgwasum pat pat hærwi nækurom mandza eye na, mæ hølay i Bæy Maduweŋ kway Yesu Kæriste. Neŋ faya na gwadækumeye sa: Ŋgwasum. ⁵Ndo i mændzibæra hay tebiye ta zæba ka mede kurom na, faya ka tærum ndo hay lele ada faya ka gumateye ŋgwalak. Særum ha na, mazlambar Bæy Maduweŋ kway kæ ndzew. Mâ mætsakum gær bay. ⁶Wuray kwa tsekweŋ mâ dzæma kurom bay tebiye. Ðuh

na, tsətsahum wu nakə a sakum ada andaya fakuma bay aye ka Mbəlom. Tsətsahum na, ta magay naha amboh, mā dzəna kurom ada gumay naha sisə dərmak. ⁷Yawa! Ka gum andza niye na, Mbəlom ma vələkumeye mändze zay mə dərev kurom hay. Zay niye ma vələkumeye na, a ze wu nakə ndo hay tə sər aye. Nəngəye na, ma tsəpiye dərev kurom ta mädzal gər kurom hay hərwi ada wuray kwa tsekweŋ mā gakum bay. Hərwi nəkurom na, mandza eye mə həlay i Yesu Kəriste.

⁸Malamar ga hay, wu nakə a zəkaw na ndəvakumeye naha mətsike aye na, anaŋ: Dzalum na, ka wu neheye ŋgwalak aye hay, nakə ndo hay ta dəslay gər aye, wu neheye dedək eye, a wu neheye ka rəhakway ha gər aye, a wu neheye maraw me andaya mə dəma bay aye, a wu neheye tsədəŋŋa aye, a wu neheye a yatay a gər a ndo hay aye ada a wu neheye ta zambadəway aye. Gumatay metsehe na, a wu neheye anaŋ aye. ⁹Gum məsler na, tə wu neheye na tətikakum aye, wu neheye ka tənum aye, wu neheye ka tsənum mə bazlam ga na tsikakum aye, ada wu neheye kə ŋgatamay tə dərə kurom neŋ na ge aye. Ka pumay bəzay na, Mbəlom nakə ma vələkweye mändze zay aye na, ma ndziye tə nəkurom.

Pol a gatay sisə a Filipi hay hərwi madzəne nakə tə sləray naha aye

¹⁰Na gay sisə a Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste ada dərev ga kə ŋgwasa haladzay hərwi ka dzalumaw fagaya sa. Həbe kurre na, ka dzalum fagaya ŋgway. Ane tuk na, ka hutum həlay eye madzəne ga ada kə ndza haladzay nakə ka dzənum ga bay aye.

¹¹Na tsik andza niye na, hərwi nakə wu andaya fagaya bay aye na, bay. Hərwi kwa tadə wu andaya, kwa andaya bay na, na tətik mändze tə məŋgwese eye. ¹²Na sər mändze ma mətawak, na sər mändze mə wu nakə ndasassa aye. Na sənəka mändze ta məŋgwese eye kwa mə dəretsətseh waray waray. Na sənəka mərehe ta wu mänday ada na sənəka mändze tə may. Na sənəka mändze tə wu haladzay ada tə wu tsekweŋ eye. ¹³Na sliye faya madəme wu neheye tebiye na, ta gədaŋ i Yesu Kəriste nakə a vələŋ aye. ¹⁴Kwa tadə andza niye bəbay na, madzəne nakə ka dzənum ga anəke ahəl

nakay anaŋ neŋ mə dəretsətseh aye na, ka gum lele.

¹⁵Nəkurom ndo i Filipi hay, sərūm ha na, ahəl nakə na dazlay mädakum ha Labara ŋgwalak eye kurre hus ahəl nakə na lətse, na ye abəra ma Masedowan aye na, maa dzəna ga na, nəkurom dəkdək bəna, siye i ndo məpe mädzal gər hay ka Yesu na, ta vələŋ wuray bay. ¹⁶Ahəl nakə neŋ ma wuzlahgəma i Tesalonik aye na, bə sik haladzay ka slərumey naha wu nakə andaya fagaya bay aye. ¹⁷Neŋ faya na pəliye tsəved ada ka vələmeŋ wu bay. Na tsik andza niye düh na, dərev kə ŋgwasa hərwi na sər ha Mbəlom ma piye fakuma ŋgama hərwi madzəne nakə ka vələmeŋ aye. ¹⁸Na ŋgatay a wu nakə ka sləruma ahaya Epafrōdit aye. Ka vələmeŋew na, haladzay, wuray a kətseŋ sa bay. Wu neheye ka vələmeŋew aye na, lele andza wu kəriye nakə tə fəkaway naha a Mbəlom a ze huŋŋa a yay a gər haladzay aye. ¹⁹Mbəlom na, məzlab eye, a ləva wu hay tebiye, wuray a kətsay bay. Nəngəye ma vələkumeye wu nakə a kətsakumeye tebiye. Ma vələkumeye na, tə həlay i Yesu Kəriste. ²⁰Ndo hay tā zambadəy a Mbəlom Bəba kway ka tor eye. Mā təra andza niye.

²¹Tsikumatay me a ndo məpe mädzal gər hay ka Yesu tebiye tə məzele i Yesu Kəriste. Malamar neheye ka təv ga kanaŋ aye ta tsikakum naha me dərmak. ²²Siye i ndo məpe mädzal gər hay ka Yesu tebiye ta tsikakum naha me dərmak. Maa tsikakum naha me wene wene eye na, ndo neheye ma bədgay i bəy i Roma aye.

²³Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste mā pa fakuma ŋgama.

Derewel nakə Pol a watsatay naha a
Kolosi hay
 aye
 Məfəlakwe

Kolosi na, wuzlahgəma nakə ta diye i mægəma i Azi aye, bəgom na, tə zalay Turki. Pol ki ye a dəma, mata zəbatayaw dəre a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu dāda bay. Maa pa məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu a dəma na, Epafəras nətə mə walaŋ i ndo neheye tə gawa ka bo məsler aye (1.7; 4.12).

Pol a tsəne ndo hay faya ta səpatiye tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma gəma i Kolosi, a watsa tay naha derewel.

Gər i bazlam eye anaŋ: Kəriste ma təmiye tay ha ndo hay abəra ma gədaŋ i ndo mənə dəre.

Pol a dazlay kərəh mə derewel ŋgay (1.1-2.5), dəmes mazambaday a Kəriste hərwi andza neŋgeye Bəy Maduwerŋ i mənədzibəra ada i ndo məpe mədzal gər hay (1.15-20). Ka ndzay a gər a dəmes na, maduwule me andaya ka gər i Kolosi hay (1.3-14). Ma dəba i dəmes na, Pol a ma ahaya a zləm vərəm ŋgay nakə a ge hərwi ndo məpe mədzal gər hay aye (1.24-2.5).

Ma dəba eye, Pol a gwadatay a Kolosi hay tā ge metsehe (2.6-23).

Ka mandəve eye na, derewel nakay faya ma vəlateye gədaŋ ka mənədze ma sifa wedeye mə walaŋ i ndo hay, ma bədgay tay hay ada ma mədzepe ta ndo hay (3.1-4.6).

Derewel nakay a ndəv ta mətsike me (4.7-18).

¹Nerŋ Pol nakə Mbəlom a zla ga hərwi ada nā təra ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste aye. Nerŋ ta Timote malamar kway, nəmaa watsakum naha derewel nakay. ²Nəmaa watsa naha na, a nəkurom ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Kolosi aye. Nəkurom malamar may neheye madzapa eye tə Yesu Kəriste, nəkurom faya ka pumeye bəzay a neŋgeye aye. Mbəlom Bəba kway mā pa fakuma ŋgama ada mā vəlakum zay.

³Nəmaa dūwulaway naha me a Mbəlom Bəba i Bəy Maduwerŋ kway Yesu Kəriste

hərwi kurom. Pat pat nəmaa dūwulaway naha me andza niye, nəmaa gaway naha sisce hərwi kurom. ⁴Nəmaa gaway naha sisce hərwi nəmaa tsəne na, nəkurom faya ka dzalumeye ha ka Yesu Kəriste ada ka wudum ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye dərmak. ⁵Ka gum andza niye na, hərwi ka pum mədzal gər kurom ka wu neh-eye Mbəlom a ləva ha bo, ma ta vəlakumeye mə mbəlom aye. Tə dəkum ha wu nakə Mbəlom a gwad ma ləviye ha bo hərwi kurom aye na, ahəl nakə ka tsənum Labara ŋgwalak eye niye dedek aye. ⁶Labara nakay ŋgwalak eye faya ma diye a zləm ka mənədzibəra tebiye, faya ma vəliye hohway andza gərdaŋ nakə a wa hohway aye ada a gəl kame kame aye. Andza niye, faya ma diye kame kame mə walaŋ kurom kwa a pat nakə ka tsənum kurre aye, nakə Mbəlom kə pa fakuma ŋgama ta dedek aye hus bəgom.

Mətsike me

⁷Maa lah mədəkum ha Labara ŋgwalak eye nakay na, Epafəras. Neŋgeye na, dzam may, nəmay ta neŋgeye faya nəmaa giye məsler i Yesu Kəriste ka bo dziye. Neŋgeye faya ma giye məsler i Yesu Kəriste tə dərev ŋgay peteh, faya ma giye məsler mə gay kurom na, a bəram may. ⁸Maa tsikamay ma kəkay nakə Məsəfəre i Mbəlom a vəlakum gədaŋ ka mawudə siye i ndo kurom hay aye na, neŋgeye.

⁹Hərwi niye kwa a pat nakə nəmaa tsəne labara kurom aye na, nəmaa gər ha maduwulay naha me a Mbəlom hərwi kurom bay. Nəmay faya nəmaa dūwulay naha me a Mbəlom na, mā dəkum ha wu nakə a yay a gər aye parakka ada kâ sərūm, kâ hutum metsehe nakə Məsəfəre ŋgay ma vəliye aye, ada kâ tsənum wu neheye ka tsəved ŋgay aye. ¹⁰Tə metsehe niye na, ka slumeye mənədze andza nakə a say a Bəy Maduwerŋ Yesu Kəriste aye ada ka gumeye wu neheye tebiye a yay a gər aye. Ka gumeye wu neheye ŋgwalak eye wal wal tebiye ada ka səkahumeye məsəre Mbəlom kame kame. ¹¹Nəmay faya nəmaa dūwulay naha me sa na, hərwi ada mā vəlakum gədaŋ ŋgay nakə a ze kwa mey aye hərwi ada kâ ndzum bəŋbəŋ lele, hərwi ada ka səmumeye naha tə zayzay nakə mə dərev kurom aye ada dərev kurom ma ŋgwasiye dərmak. ¹²Gumay sisce a Mbəlom nakə a

vələkum gədaŋ aye hərwi ada kâ hutum wu nakə a ləva ha bo hərwi ndo ŋgay hay ka təv nakə dzaydzay ŋgay a dəv aye. ¹³ Mbəlom bəba kway kə mbəl kway ha hərwi ada kâ təkəkwaw abəra ma bəy i ləvoŋ, a pa kway a təv i mələve bəy i mandərkwasla i wawa ŋgay. ¹⁴ A mbədakway ahaya abəra mə həlay i Fakalaw na, tə həlay i wawa ŋgay niye ada a pəsakway ha mənese kway hay dərmak.

Dəmes i mazambaday a Kəriste Bəy Maduweŋ i mändzibəra

¹⁵ Ndəray andaya kə ŋgatay a Mbəlom bay, ane tuk na, Yesu Kəriste nakə ndo hay tə ŋgatay aye na, a ndzəkkit bo Mbəlom, Mbəlom neŋgeye kəkay na, faya ma dəkweye ha.

Neŋgeye bagwar eye ka gər i wawa i Mbəlom hay tebiye.

A ze wu neheye tebiye Mbəlom a ge aye.

¹⁶ Hərwi Mbəlom a ge wu hay tebiye na, tə həlay ŋgay, wu neheye mə mbəlom aye ta wu neh-eye ka dala aye,

wu neheye dəre a ŋgatay aye ta wu neheye dəre a ŋgatay bay aye.

Wu neheye ta gədaŋ eye hay mə mbəlom aye,

kwa bəy i gawla i Mbəlom hay ada bagwar tay dərmak

Mbəlom a ge tə həlay ŋgay.

Wu neheye tebiye na, Mbəlom a ge tay ha tə həlay i wawa ŋgay

ada wu neheye a ge tebiye aye na, i ŋgay hay.

¹⁷ Neŋgeye na, andaya kwa ahəl nakə Mbəlom kə ge mändzibəra zuk bay aye,

wu hay tebiye na, mə həlay ŋgay ada maa gəs tay ha ka təv manəte eye na, neŋgeye.

¹⁸ Neŋgeye bəy i məhay gər i ndo məpe mədzał gər hay.

Maa ləva tay na, neŋgeye andza gər nakə a ləvay gər a bo aye.

Ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu na, andza bo ŋgay.

Makurre na, neŋgeye, maa lətsew abəra ma mədahaŋ kurre na, neŋgeye,

nakay na, andza məgwede neŋgeye ka gər i ndo hay tebiye ada ka gər i wu hay tebiye.

¹⁹ Wu neheye tebiye mə dərev i Mbəlom aye na, mə dərev i Kəriste tebiye dərmak, hərwi a yay a gər andza niye.

²⁰ A say a Mbəlom na, wu hay tebiye tã sər bo ta neŋgeye tə həlay i wawa ŋgay, wu neheye ka dala aye ada wu neheye mə mbəlom aye, ada mändze zay andaya ma wuzlah i ndo hay tə neŋgeye.

A ge niye na, tə bambaz i wawa ŋgay nakə ta dar na ka mayako mazləlmbada eye.

²¹ Ahəl niye nəkurom na, dəreŋ ta Mbəlom, nəkurom ndo mənə dəre ŋgay hay, hərwi ka dzalawum ka wu neheye lele bay aye, ka gawum wu neheye lele bay aye. ²² Ane tuk na, anəke na, Mbəlom kə ma kurom ahaya ka təv ŋgay ta məməte i wawa nakə a tara ndo zezeŋ a mət aye. A ge andza niye na, hərwi ada kâ ndzum tsədaŋŋa, ka slumeye faya mələtse kame i Mbəlom mənese kwa tsekweŋ andaya fakuma bay. Ndəray ma sliye faya məmakum ha mənese bay.

²³ Lele na, dzalum ka Yesu huya ada ndzum bəŋbəŋ, kâ dagwarum bay, pum mədzał gər kurom ka wu neheye ka tsənum ma Labara ŋgwalak eye. Labara ŋgwalak eye nakay na, ta tsikay kwa a way ka mändzibəra nakay. Neŋ Pol, ndo i məsler i Mbəlom hərwi mədətatay ha a ndo hay dərmak.

Məsler nakə Mbəlom a vəlay a Pol aye

²⁴ Anəke na, dərev faya ma ŋgwasiye hərwi dəretsətseh nakə faya na siye hərwi kurom aye. Andza nakə Yesu Kəriste a sa dəretsətseh ahəl niye aye na, bo ga faya ma siye dəretsətseh dərmak hərwi məhay gər i ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu. Nəteye na, andza bo ga. Na siye dəretsətseh andza niye na, hərwi ada məsler ŋgay m̄a ndəv.

²⁵ Mbəlom a zla ga, a pa ga ndo i məsler kurom na, a gwedeŋ n̄a tsik bazlam ŋgay tebiye a nəkurom. ²⁶ Ahəl niye na, bazlam nakay maŋgaha eye, ndo hay tə sər bay, anəke na, kə ndohwa ahaya parakka a ndo ŋgay hay. ²⁷ A say a Mbəlom mədətatay ha a ndo ŋgay hay na, wu nakə a say məge aye

na, ɲɔwalak eye haladzay, ma dzaniye ndo hay tebiye. Bazlam nakay a ndzawa maɲgaha eye nakə anəke a ndohwaw parakka a dzaydzay aye na, Yesu Kəriste mə dərev kurom. Hərwi niye, pum mədzal gər kurom ka mändze ta Mbəlom ma təv nakə ta dəslay ha gər aye.

²⁸Faya nəmaa diye ha na, Yesu Kəriste eye nakay. Faya nəmaa gatay daf a ndo hay, ada faya nəmaa tətikateye wu hay tə metsehe nakə Mbəlom a vəl aye. A samay na, ndo neheye tebiye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye na, t̄a t̄ara masəra gər eye hay. ²⁹Hərwi niye neɲ faya na ɲɔliye ha bo haladzay ka mäge məsler ta gədaɲ i Yesu Kəriste nakə a vəlɛɲ hərwi ada n̄a ndəv ha mäge məsler.

2

¹A seɲ na, sərɔm ha na ge məsler haladzay hərwi kurom Kolosi hay, hərwi ndo i Lawdise hay ada hərwi siye i ndo neheye ta ɲgeteɲ zuk bay aye. ²Faya na giye andza niye na, hərwi məmakum naha dərev ada k̄a wudum bo nəte nəte mə walaɲ kurom ada k̄a dzapum nəte. A seɲ sa na, sərɔm wu nakə Mbəlom a bəzakway ha parakka aye hərwi ada k̄a ndzum bəɲbəɲ mə dəma. Sa na, ada k̄a tərɔm ndo i zlele hay ka tsəved ɲgay. Wu nakə Mbəlom a dākum ha aye na, Yesu Kəriste. ³Neɲgeye na, ma həndəkakweye tsəved hərwi ada k̄a hutakwa metsehe ada k̄a sərakwa wu hay. Metsehe nakay na, lele haladzay, ma səkəmiye bo ta suloy bay.

⁴Na tsik andza niye na, hərwi ada ndəray m̄a vakum gər tə bazlam ləfedede eye bay. ⁵Sərɔm ha na, kwa neɲ dərəɲ tə nəkurom bəbay na, faya na dzaliye huya ka nəkurom. Dərev ga faya ma ɲɔwasiye hərwi faya ka gumeye wu hay ta tsəved eye ada hərwi nakə ka dzalum ha ka Kəriste aye, nəkurom mandza eye bəɲbəɲ lele.

Gum metsehe ta ndo masəpete ndo hay

⁶Ka təmum Yesu Kəriste ka t̄ara Bəy Maduweɲ kurom. Hərwi niye mede kurom m̄a ge na, andza nakə a yay a gər a neɲgeye aye. ⁷Ndzum mə həlay ɲgay andza dərɪzl i gərdaf nakə a pa zləlay ɲgay a bəd haladzay aye. Dum kame kame, dzalum ha peteh ka neɲgeye huya andza nakə ta tətikakum aye. Gumay naha sisə haladzay a Mbəlom huya.

⁸Gum metsehe, ndəray m̄a vakum gər tə metsehe nakə ma giye ɲɔama bay aye bay. Metsehe niye na, a yaw abəra ma ndo hay ada ma məsəfəre neheye lele bay ka mändzibəra aye bəna abəra mə Kəriste bay. ⁹Ka pumateye zləm a nəteye bay na, hərwi mede i Mbəlom na, tebiye mə bo i Yesu Kəriste. ¹⁰Tad̄a nəkurom madzapa eye tə Kəriste na, Mbəlom kə rah kurom ha tə Məsəfəre ɲgay. Kəriste na, bəy ka gər i wu hay tebiye ada ka gər i bəy tay hay.

¹¹Ka hutum mədəse bo na, hərwi nakə ka dzapum tə Kəriste aye. Mədəse bo niye na, mədəse bo nakə tə həlay i ndo zezeɲ aye bay. A yaw na, mə Yesu Kəriste. A zla fakuma abəra wu nakə ma diye kurom ha a mənəse aye na, ta neɲgeye. ¹²Ahəl nakə ta dzəhuɓ kurom ha a yam aye na, andza nakə tə la kurom ka bo tə Kəriste aye. A həlay niye ka tsalumaw abəra ma yam na, andza nakə nəkurom tə Kəriste ka lətsumaw abəra ma mədahaɲ aye hərwi ka dzalum ha Mbəlom na, gədaɲ ɲgay andaya mələtse kurom ahaya abəra ma mədahaɲ andza nakə a lətse ahaya Yesu Kəriste abəra ma mədahaɲ aye.

¹³Ahəl niye nəkurom na, andza mədahaɲ hay hərwi ka gawum mezeleme ada hərwi nakə Yesu Kəriste kə dəs kurom bay aye. Anəke na, Mbəlom kə lətse kurom ahaya abəra ma mədahaɲ tə Yesu Kəriste ada kə pəsakway ha mezeleme kway. ¹⁴Ahəl niye na, sariya kə gas kway hərwi wu nakə Mbəlom a tsik aye na, ka gakwa bay. Ane tuk na, Mbəlom kə zla fakwaya abəra mezeleme nakə ka gər kway aye, kə hama gwedere nakə fakwaya aye, andza a dar na ka mayako mazləmbada eye. ¹⁵Ahəl nakə Yesu Kəriste a mət ka mayako mazləmbada eye na, a zla gədaɲ abəra ka fakalaw hay ada ta bəy tay hay tebiye. A həhal tay ha kame i ndo hay tebiye, a patay horoy a dərə.

¹⁶Tad̄a kə ge andza niye na, ndəray kwa nəte m̄a gakum me hərwi wu mänday kəgəbay hərwi wu məse na, ndəray m̄a gakum me bay. Ndəray kə gwadākum gum magurlom i məhəne siye hay, i wur kiye kəgəbay i pat i mazəzukw bo na, k̄a təmum bay. ¹⁷Wu neheye na, andza mezek, a datay ha a ndo hay wu nakə ma deyeweye kame aye. Wu dedek eye nakə a d̄a ha na, bo i Yesu Kəriste aye. ¹⁸K̄a garumatay tsəved a

ndo hay tâ sapat kurom tã bazlam kãriye abëra ka magogoy kurom bay. Ndo niye hay faya ta gwadiye kutonj mægay dëretsätseh a bo, ada mädäslatay ha gër a gawla i Mbälom hay. Nätëye faya ta tsikiye na, ka wu nakë tã ngatay ma mäsiine aye. Slala i ndo neheye na, faya ta däslyay ha gër a bo kãriye tsa, tã dzala i tay na, ka wu neheye ka mändzibëra aye. ¹⁹Nätëye madzapa eye tã Käriste báy tay sa bay. Matëra andza gër na, nenggeye ada ndo mäpe mädzal gër hay ka Yesu na, bo ngay. Ndo neheye madzapa eye tã nenggeye na, ta hutiyë gëdärj mä hëlay ngay, maa dzapa tay ha ka tãv manäte eye na, nenggeye. Ta gëliye, ka tsöved ngay andza nakë a yay a gër a Mbälom aye. Ma piye tay ha ndo ngay hay ka tãv manäte eye hërwi ada nätëye tebiye tâ dzapa andza bo i ndo näte a zöv ka tãv manäte eye tã mbäle hay ada ta slo i bo hay.

²⁰Näkurom ka sërüm ha, ka mätüm ka bo tã Käriste. Andza niye, fakalaw hay ta läviye kurom sa bay. Tadë kã ge andza niye tuk na, ada ka ndzum andza näkurom ndo i mändzibëra hay sa kækay? Faya ka pumay bázay a wu neheye tã gwad: ²¹«Kâ zla wu nakay bay», «kâ ndzaka wu nakay bay», «kâ tãtal ka wu nakay bay» aye na, ma kækay?

²²Maa tãtik bazlam neheye mapala eye na, ndo hay dëkdëk tsa. Wu neheye tebiye na, ta dziye ahël nakë ndo hay ta giye ha mäslër aye. ²³Ka madazlay, ndo hay tã dzala mä gër tay bazlam neheye mapala eye na, ta väliye metshe hërwi tã gwad, tã ge kutonj hërwi mëpay bázay a kule tay, marähay gër ka dala ada mægay dëretsätseh a bo. Ane tuk na, nejj na ngatay na, kule tay ma dzäniye ndo hërwi ada mä gay metshe a bor i bo ngay kwa tsekwerj bay tebiye.

3

Yesu Käriste ka tãra kway ha wedëye hay

¹Näkurom ka sërüm ha na, ka mbälumaw abëra ma mädaharj tã Käriste. Yesu Käriste mandza eye tã hëlay i mënday i Mbälom anäke. Hërwi niye, pum mädzal gër kurom ka wu neheye mä mbälom aye. ²Dzalum ka wu nakë mä mbälom aye huya, kã dzalum ka wu neheye ka mändzibëra aye bay. ³Näkurom ka sërüm ha ka mätüm, Mbälom kã lätse kurom ahaya abëra ma

mädaharj. Sifa kurom wedëye mä hëlay i Käriste, Mbälom kã pa na ka tãv ngay. ⁴Sifa kurom dedek eye na, Käriste. Ahël nakë ma mawëye na, näkurom tã nenggeye ka mumawëye dërmak ta mäzläb ngay.

⁵Hërwi niye gërüm ha mäge wu neheye lele bay ka mändzibëra aye. Gërüm ha mäge madama, mede nakë lele bay aye na, gërüm ha, bor i bo kurom mä ge báy ka gër kurom bay, wu neheye lele bay aye na, kã pëlum bay, kã gum dëre ka wu hay bay hërwi tadä faya ka gumëye dëre ka wu hay na, ka däslyumatay ha gër a ze Mbälom. ⁶Mbälom ma ta gësiye ndo neheye ta rähay ha gër bay aye a sariya na, hërwi wu neheye anarj aye. ⁷Ahël niye na, näkurom ka gawum andza niye, wu neheye lele bay eye tã löwawakum gër.

⁸Anäke na, gërüm ha wu neheye tebiye. Kã gum mevel bay, dërev mä ndalakum bay, kã gumatay sewed a siye i ndo hay bay, kã tsikum wu neheye lele bay aye ka ndo hay bay, bazlam neheye a ye ka bo mätsike bay aye na, kã tsikum bay. ⁹Kã rawum me ka bo mä walarj kurom bay, hërwi ka gërüm ha mede kurom nakë ahël niye aye ada tã wu neheye ka gawum ahël niye aye. ¹⁰Ka hutum mede nakë wedëye düh. Maa välakum mede nakay wedëye na, Mbälom. Nenggeye faya ma tãriye ha wedëye pat pat hërwi ada mä tãra andza nenggeye, hërwi ada kã sërüm na lele. ¹¹Hërwi niye wuray andaya ma ngëniye kurom ha wal wal bay. Yahuda hay ta slala mekelëj eye hay nätëye näte, ndo neheye madäsa bo eye hay ta ndo neheye madäsa bo eye bay aye nätëye näte, ndo neheye mä kásaf hay aye ta ndo neheye matärakaharj aye hay nätëye näte, beke hay ta ndo neheye beke hay bay aye wuray ka ngëna tay ha ka bo abëra bay. Nätëye tebiye näte hërwi Käriste a löva tay ha ada nenggeye mä dërev i ndo hay tebiye.

¹²Mbälom a pala kurom na, hërwi ada kã tärüm ndo ngay hay, a wudä kurom. Hërwi niye, gum wu neheye anarj aye: Sakumay naha a ndo hay, gumatay ngwalak a ndo hay, rähum ha gër kurom, tärüm ndo läfedëde eye hay, ada tärüm ndo mäzle ngatay dërmak. ¹³Sakumay a bo näte näte mä walarj kurom. Tadë ndowëye kã gäkum mänesë na, pësümay ha. Pësümay ha bo näte näte mä walarj kurom andza nakë Bëy

Maduweŋ a pəsakum ha aye. ¹⁴Wene wene eye na, wudum bo näte näte mə walaŋ kurom hərwi tadə ka gum andza niye na, ka ndzume ye ka təv manäte eye tə dərev näte.

¹⁵Zay nakə Kəriste ma vələkumeye mâ gas dərev kurom bəŋbəŋ. Mbəlom a zalakum na, hərwi ada kâ tərūm näte ada kâ hutum zay. Gumay sişə huya. ¹⁶Pum bazlam i Kəriste a dərev kurom lele. Dzalum ka bazlam i Kəriste huya. Tətikum a bo näte näte mə walaŋ kurom. Dūm ha a bo näte näte mə walaŋ kurom. Zambadumay a Mbəlom ta dəmes hay wal wal ada ta dəmes nakə Məsafəre Tsədəŋŋa eye a vələkum aye. Gumay dəmes a Mbəlom, gumay naha sişə ta mənŋwese. ¹⁷Wu nakə ka gumeye ada ka tsikumeye tebiye na, gum andza nakə ndo i Bəy Maduweŋ Yesu hay ta giye aye. Gumay sişə a Bəba kway Mbəlom ta məzele ŋgay.

Ndo məpe mədzaŋ gər hay ka Yesu ta ndziye mə walaŋ i ndo hay na, kəkay

¹⁸Nəkurom ŋgwas hay, rəhumatay gər a zal kurom hay lele, hərwi a yay a gər a Bəy Maduweŋ kway andza nakay.

¹⁹Nəkurom hasləka hay wudum ŋgwas kurom hay, kâ ŋgərəzum fataya bay.

²⁰Nəkurom wawa hay, rəhumatay gər a bəba kurom tə may kurom mə wu hay tebiye hərwi a yay a gər a Bəy Maduweŋ kâ gum andza niye.

²¹Nəkurom bəba i wawa hay, kâ ndalumatay ha dərev a wawa kurom hay bay. Ka gumatay andza niye na, dərev ma diye fataya abəra.

²²Nəkurom beke hay, rəhumatay ha gər a ndo i gay kurom hay ka mändzibəra mə wu hay tebiye. Kâ rəhumatay ha gər ka dərə tay dəkdek tsa hərwi ada tâ zambadakum bay. Duh gum məsler tə dərev kurom peteh andza ndo neheye faya ta dəslay ha gər a Mbəlom aye. ²³Məsler neheye ta vələkumeye tebiye aye na, gum tə dərev kurom peteh andza nakə ka gumay məsler a Bəy Maduweŋ Yesu aye, bəna məsler i ndo hay dəkdek bay. ²⁴Sərūm ha na, mata vələkum magogoy i məsler kurom na, Bəy Maduweŋ. Ma vələkumeye wu nakə a pa na mə mbəlom hərwi ndo ŋgay hay aye. Ndo i gay kurom nakə faya ka gumeye məsler aye na, Yesu Kəriste. ²⁵Ndo neheye faya ta giye mənese aye na, Mbəlom ma ta pərateye

hərwi mənese nakə faya ta giye. Nəŋgeye a ŋgəna tay ha ka bo abəra ndo hay bay.

4

¹Nəkurom ndo i gay hay bəbay, gumatay gər a beke kurom hay lele, kâ zəbūm fataya andza wu kəriye bay. Sərūm ha nəkurom bəbay ndo i gay kurom andaya mə mbəlom.

Duwulumay me a Mbəlom pat pat ada tərūm ndo metsəhe eye hay

²Duwulumay me a Mbəlom huya. Kâ gum bəle mə maduwule me bay, gumay sişə a Mbəlom. ³Duwulumay me a Mbəlom hərwi may dərma k hərwi ada Mbəlom mâ händəkamay na tsəved lele ka mädə ha bazlam ŋgay a ndo hay, ada nəmaā dā tay ha wu i Kəriste neheye mənŋgaha eye mâ zəba dzaydzay. Ka sərūm ha neŋ ma danŋay na, hərwi wu nakay. ⁴Duwulumay me a Mbəlom hərwi ada nâ dā ha parakka andza nakə kutoŋ na giye aye.

⁵Gumay metsəhe a mede kurom, mede kurom mâ ge kame i ndo neheye ta təma Yesu Kəriste bay aye na, ŋgwalak eye. Kâ nasum ha həlay eye bay, kwa kədəy dzənum tay ha. ⁶Bazlam kurom mâ ge na, ləfedədə. Mâ ge na, andza sluwal. Sərūm ha tadə ka mbədumeye ka bazlam tay na, mbədumatay faya ta tsəved eye lele.

Mətsike me

⁷Tisik, malamar kway nakə ka wudum na haladzay ma mədzepe tə Kəriste aye, nəŋgeye faya ma giye məsler i Kəriste tə dərev ŋgay peteh, neŋ tə nəŋgeye nəmay faya nəmaa giye məsler pat pat hərwi Bəy Maduweŋ. Neŋ mandza eye kəkay na, ma dəkumeye ha. ⁸Na sləriye naha na, hərwi ada kâ sərūm ha nəmay mandza eye na, kəkay. Ki ye naha na, ma makumeye naha dərev dərma k. ⁹Na sləriye tay naha nəŋgeye ta Onezim malamar kway. Nəŋgeye dərma k faya ma pay bəzay a Yesu Kəriste tə dərev ŋgay peteh. Nəŋgeye a yaw ma təv kurom. Ta ye naha na, ta tsikakumeye wu nakə faya ma giye bo kanəŋ aye tebiye.

¹⁰Aristark nakə nəmay salamay ma danŋay aye, kâ tsikakum naha me. Markus, wawa i malamar i Barnabas kâ tsikakum naha me dərma k. Tadə ki ye naha ka təv kurom na, tərūm na lele. Bəna tətəkakum wu nakə ka gumeye tsiy. ¹¹Yesu ndo nakə tə zalay Zustus aye kâ tsikakum naha me

dərmak. Mə walaŋ i ndo neheye faya ta giye məsler hərwi Bəy i Mbəlom tə neŋ kanaŋ aye na, Yahuda mekeleŋ eye hay bay, say ndo neheye mahkar aye. Nəteye faya ta dzəniye ga haladzay.

¹²Epafəras nakə a yaw abəra ka təv kurom aye, kə tsikakum naha me. Neŋgeye ndo i məsler i Yesu Kəriste. Pat pat, neŋgeye faya ma rəzlay a gər maduwulay naha me a Mbəlom hərwi kurom. Neŋgeye faya ma dūwulay naha me a Mbəlom na, hərwi ada kâ ndzum bəŋbəŋ lele, kâ tərūm ndo masəra eye hay ka tsəved i Mbəlom, ada kâ sərūm wu nakə a yay a gər a Mbəlom kâ gum aye tebiye. ¹³Ta dedek na sər neŋgeye faya ma giye məsler haladzay hərwi kurom ada hərwi ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu neheye ma Lawdise ada neheye ma Hiyerapolis* aye dərmak. ¹⁴Luka, doktor kway nakə ka wudakwa na haladzay aye ada Demas, ta tsikakum naha me dərmak.

¹⁵Tsikumeŋatay ha me a ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu neheye ma Lawdise aye. Tsikumay me a Nimfa ada a ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu neheye tə hayawa gər a gay ŋgay aye. ¹⁶Ka dzanġum na dərəwel nakay na, slərumatay naha a məhay gər i ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu neheye ma Lawdise aye hərwi ada tâ dzanġa dərmak. Nəkurom dərmak, dərəwel nakə na sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu neheye ma Lawdise aye na, tâ slərakum naha hərwi ada kâ dzanġum dərmak. ¹⁷Gwadumay a Arsip na, mâ ŋgəla ha bo ka məsler i Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste nakə a vəlay aye, mâ ndəv ha.

¹⁸Neŋ Pol, bo ga eye na watsakum naha mətsike me ga nakay tə həlay ga eye. Na tsikakum naha me. Mâ mətsakum gər bay, neŋ na, ma dangay.

Mbəlom mâ pa fakuma ŋgama.

* 4:13 Lawdise ta Hiyerapolis na, hudġay neheye tə mbay naha a Kolosi.

Makurre i derewel i Pol nakə a
watsatay naha a
Tesalonik hay
aye

Məfələkwe

Pol a pa gay i maduwule me a Tesalonik na, a həlay i mahəhele ɲgay masulo eye. A ye a Tesalonik na, a yaw abəra ma Filipi. Tesalonik na, ta diye bəzay i Gəres ka dala i Masedowan. Tesalonik na, wuzlahgəma, ta səkəməwa ha wu hay mə dəma. Mbəzlew hay mə dəma haladzay, wene wene eye na, Yahuda hay. Yahuda siye hay ta təma məsənəke i Pol bay, ta həhar na. Pol a watsa tay a Tesalonik neheye ta təma məpe mədzal gər ka Yesu Kəriste aye.

Madədo 1 ka 3 faya ma tsikakweye ka məndze i Tesalonik hay tə Pol.

Madədo 4 ada 5, Pol faya ma vələteye gədaɲ mede kame kame ma məndze i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. A mbəfatay naha ka metsehe nakə ma kwasatay ha mədzal gər aye.

Mətsike me

¹Maa watsakum naha derewel nakay na, neɲ ta Silas ada ta Timote. Nəmaa watsakum naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Tesalonik aye. Nəkurom na, ndo i Mbəlom Bəba kway ada ndo i Bəy Maduweɲ Yesu Kəriste hay. Mbəlom mā pa fakuma ɲgama ada mā vələkum zay.

Pol a gay sişə a Mbəlom hərwi mede i ndo məpe mədzal gər ha ka Yesu

²Nəmay faya nəmaa gay naha sişə a Mbəlom pat pat hərwi kurom kwa a həlay waray. Ahəl nakə nəmaa dūwulaway naha me a Mbəlom aye na, nəmaa dūwulaway naha me hərwi kurom tebiye. ³Ahəl nakə nəmaa dūwulaway naha me a Mbəlom aye na, nəmaa dzalawa ka məsler kurom nakə faya ka gumeye hərwi ka dzalum ha ka Yesu Kəriste aye. Faya nəmaa dzaliye sa na, nəkurom faya ka ɲgəlumeye ha bo ka məsler ta gədaɲ hərwi nakə ka wudum Yesu Kəriste ada nəkurom mandza eye bəɲbəɲ lele hərwi nakə faya ka təkumeye dərə a Bəy

Maduweɲ kway Yesu Kəriste aye. ⁴Malamar ga hay, nəmaa sər ha, Mbəlom a wudə kurom. A pala kurom na, hərwi ada kə tərūm ndo ɲgay hay. ⁵Nəmaa sər ha hərwi ahəl nakə nəmaa dəkum ha Labara ɲg-walak eye na, nəmaa tsik tə bazlam dəkdek tsa bay, nəmaa tsik ta gədaɲ i Məsəfərə Tsədəɲɲa eye. Nəmaa sər ha lele wu nakə nəmaa tsik aye na, dedək. Ahəl nakə nəmay mə gay kurom aye na, ka sərūm ha mede may. Nəmay faya nəmaa giye andza niye na, hərwi madzəne kurom.

⁶Nəkurom na, ka dazlumay a məpay bəzay a mede may ada a bəmalə i Bəy Maduweɲ kway. Ahəl nakə ka təmum bazlam i Mbəlom aye na, ka sum dərətsətseh haladzay hərwiye, ane tuk na, dūh dərəv kurom kə ɲgwasa hərwi bazlam nakay ta gədaɲ i Məsəfərə Tsədəɲɲa eye. ⁷Andza niye faya ka bəzumatay ha tsəved lele eye a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye tebiye ka dala i Masedowan ada ma Akay* aye, ta sər ha ma kəkay məndze tay nakə ta ndziye aye. ⁸Hərwi kurom, ndo hay haladzay ma Masedowan ada ma Akay ta tsəne labara i Bəy Maduweɲ kway, ane tuk na, nəteye dəkdek bay. Sa na, ndo hay kwa ka waray ta tsəne ka mədzal gər kurom nakə ka dzalum ha ka Mbəlom aye. Wuray andaya nakə nəmay nəmaa səkahiye ha faya aye bay. ⁹Nəteye tə bazlam tay faya ta tsikiye fakuma, ma kəkay nakə ka təmum may lele ahəl nakə nəmay mə gay kurom aye. Faya ta tsikiye sa, ka məgər ha kule hay, ka pumay bəzay a Mbəlom nakə dedək eye, neɲgeye ta sifa aye. ¹⁰Tə sər ha nəkurom faya ka həbumeye wawa ɲgay nakə ma deyeweye mə mbəlom aye. Wawa niye na, Yesu nakə Mbəlom a mbəl ahaya abəra ma mədahəɲ aye. Neɲgeye ma buwiye kway abəra ma mevel i Mbəlom nakə ma ndziye ka ndo i mezeleme hay aye. Ma giye na, pat i sariya ɲgay nakə ma slaweye aye.

2

Məsler i Mbəlom nakə Pol a ge ma Tesalonik aye

¹Malamar ga hay, nəkurom ka sərūm ha tə gər kurom mede may nakə nəmaa

* 1:7 Akay: Məzele i Gəres nakə tə zalaway ha guram eye.

ye naha a gay kurom aye na, kariye tsa bay. ² Ka sêrum ha nêmaa sa dêretsêseh haladzay ma Filipi têday, ta tsadamay. Ahêl nakê nêmaa ndisl naha a gay kurom aye na, ndo mêne dêre may hay ta samay dêretsêseh huya ane tuk na, Mbêlom kê mamay naha dêrev hêrwi ada nêmaâ dâkum ha Labara Îgwalak eye nakê a yaw abêra ka têv ñgay aye. ³ Ahêl nakê nêmaa gatay amboh a ndo hay ka matême bazlam i Mbêlom aye na, nêmaa raw me bay, wu nakê lele bay aye na, andaya ma mêdzal gêr may bay, nêmaa vay gêr a ndaray bay. ⁴ Duh nêmaa tsik na, wu neheye Mbêlom a gwadamay dùm ha aye hêrwi a zêba famaya na, nêmaa a yay a gêr. A vêl Labara Îgwalak eye a hêlay may na, hêrwi ada nêmaâ dâtay ha a ndo hay. Nêmaa diye ha na, hêrwi ada nêmaâ yatay a gêr a ndo hay bay. Ane tuk na, hêrwi ada nêmaâ yay a gêr a Mbêlom neŋgeye nakê a sêr dêrev may aye. ⁵ Nêkurom ka sêrum ha lele dâdâ nêmaa tsikakum wu hêrwi mævakum gêr bay ada dâdâ ki yamayaw a mêdzal gêr nêmaa tsikakum wu hêrwi ada kê vêlumamay bay. Wu nakê na watsa kanaj aye na, Mbêlom a sêr ha dedek. ⁶ Nêmaa pêla ndo hay tâ zambadamay bay, kwa nêkurom, kwa siye i ndo hay, a samay andza niye bay.

⁷ Hâbe na, nêmaa lêvakum gêr hêrwi nêmay na, ndo i maslaj i Yesu Kêriste hay, ane tuk na, a samay andza niye bay. Duh nêmaa ndza mê walarj kurom ta lêfedêde eye andza may i wawa hay nakê ma gatay gêr a wawa ñgay hay aye. ⁸ Nêmaa wudâ kurom haladzay. Hêrwi niye, ahêl nakê nêmay ka têv kurom aye na, a samay mêdâkum ha Labara Îgwalak eye nakê a yaw abêra ka têv i Mbêlom aye. Ada neŋgeye niye dêkdêk bay, a samay mêvêle ha mêsêfêre may hêrwi kurom, hêrwi ka yumamay a gêr haladzay. ⁹ Malamar ga hay, kê mêtsum ha gêr ta mêsler nakê nêmaa ge mawura bo eye mê gay kurom aye bay. Nêmaa ge mêsler kwa ta hêvad, kwa ta hêpat hêrwi ada nêmaâ tsêtsah fakuma wu mânday bay. Andza niye, nêmaa dâ ha Labara Îgwalak eye i Mbêlom ze matsêsehe fakuma wuray.

¹⁰ Nêkurom ndo mêpe mêdzal gêr hay ka Yesu, ka sêrum ha mede may ahêl nakê

nêmay mê walarj kurom aye na, lele ada dedek eye ada Mbêlom a sêr ha dêrmak. Ndaray ma sliye mêtsize famaya wuray bay. ¹¹ Ka sêrum ha, nêmay ta nêkurom andza bêba ta wawa ñgay hay. ¹² Nêmaa vêlakum gêdarj. Nêmaa gawakum amboh hêrwi ada mede kurom mâ yay a gêr a Mbêlom, neŋgeye nakê a zalakum hêrwi ada kê fêlakum a bøy ñgay, ma têv nakê ñgwalak eye haladzay aye.

¹³ Nêmay faya nêmaa gay naha sêse a Mbêlom huya sa na, hêrwi ahêl nakê nêmaa dâkum ha bazlam i Mbêlom aye na, ka pum faya zlêm. Ka têmum, ka sêrum ha ta dedek bazlam nakay a yaw abêra ka têv i Mbêlom bêna bazlam i ndo zezêj bay. Ayaw ta dedek bazlam nakay a yaw na, mê hêlay i Mbêlom. Faya ma giye mêsler mê nêkurom neheye ka dzalum ha ka Yesu Kêriste aye. ¹⁴ Malamar hay nêkurom ka têrum andza mêhay gêr i ndo mêpe mêdzal gêr hay ka Yesu neheye ma dala i Yahuda nêteye madzapa eye tê Yesu Kêriste aye. Yahuda hay ta satay dêretsêseh ada anêke ndo i gêma kurom hay ta sakum dêretsêseh dêrmak andza i tay. ¹⁵ Yahuda neheye na, ta kêd ndo mêde ha bazlam i Mbêlom neheye ahêl niye aye, ta kêd Bøy Maduwej kway sa. Ta hêharawa may dêrmak. Nêteye na, tê yay a gêr a Mbêlom bay tebiye, nêteye ndo mênay dêre a ndo hay tebiye. ¹⁶ Andza niye, nêmaa dâtay ha bazlam i Mbêlom a ndo siye neheye nêteye Yahuda hay bay aye hêrwi ada Mbêlom mâ têma tay ha na, a satay bay. Anêke na, ta rah ha ka mênese tay nakê tê gawa aye tebiye, ada kê ndalay a Mbêlom fataya, sariya ñgay ma gêsiye tay ha.*

A say a Pol mambêde gêr a Tesalonik

¹⁷ Malamar hay, nêmay na, ahêl nakê nêmaa ye abêra ka têv kurom, nêmaa gêr kurom ha aye na, hawa kurom a gawamay haladzay, a samay mênjgatakum. Tê dêre na, nêmay dêreŋ ta nêkurom. Ane tuk na, dêrev may mandza eye na, tê nêkurom huya. Nêmaa pêla tsêved madzêga haladzay mede naha mênjgatakum. ¹⁸ A samay mambêde naha gêr ka têv kurom. Nej Pol tê gêr ga, na tsik sik haladzay nakê a seŋ mede naha aye. Ane tuk na, Fakalaw ka dêrêzlamay na tsêved. ¹⁹ Ayaw, mêpe

* ^{2:16} zêba ma Roma hay 11.28-32.

mədzal gər may ta mənğwese may na, hərwi kurom. Nəkurom magogoy may nakə nəmaa nğalakiye kurom ha kame i Bəy Maduwerj Yesu Kəriste pat nakə ma maw-eye aye. ²⁰ Ayaw, ta dedek nəmaa nğalakiye kurom ha ada dərev may ma nğwasiye hərwi kurom.

3

¹ Ahəl nakə nəmaa tsəne labara kurom sa bay aye na, nəmaa sla faya məgəse dərev sa bay. Nəmaa gwad nəmaa sləriye naha Timote ka təv kurom. Nəmay na, nəmaa ndziye ma Aten mahəmeye təmad. ² Ka sərūm ha Timote nənğeye malamər kway. Nənğeye ta nəmay faya nəmaa giye məsler i Mbəlom. Nəmay ta nənğeye faya nəmaa diye ha Labara nğwalak eye i Yesu Kəriste. Nəmaa slər naha ka təv kurom hərwi ada m̄ dzəna kurom ada m̄ makum naha dərev ada nakə k̄ ndzum bənğən̄ ka tsəved i Mbəlom aye, ³ hərwi ada dərətsətseh nakə faya ma ndzakumeye a gər aye m̄ dze kurom ha ta dəba bay. ⁴ Ba ka sərūm ha a ye ka bo ka sakweye dərətsətseh andza niye. ⁵ Ahəl nakə nəmay ka təv kurom, dərətsətseh ka ndzakway a gər zuk bay aye na, nəmaa tsikakum, nəmaa gwadəkum aza dərətsətseh ma deyeweye ada kə ndislew andza nakə ka sərūm aye. ⁶ Hərwi niye na sla faya madəme sa bay. Na slər naha Timote ka təv kurom hərwi ada n̄ tsəne labara kurom. Agəna nəkurom faya ka dzalumeye ha huya ka Yesu Kəriste kəgəbay agəna Fakalaw kə vakum gər. Tadə kə ge andza niye na, məsler nakə nəmaa ge m̄ walaŋ kurom aye na, ka tərə kəriye.

⁶ Ane tuk na, anəke Timote nakə a ye naha ka təv kurom aye, kə maw ka təv may. Kə tsikamay labara hay nğwalak eye ka nəkurom. A gwad na, nəkurom faya ka dzalumeye ha ka Yesu Kəriste huya ada ka wudum bo nəte nəte. A gwad sa na, ka pum may a mədzal gər kurom, a sakum mənğatamay andza nəmay nakə a samay mənğatakum aye dərma. ⁷ Andza niye malamar may hay, dərətsətseh faya ma ndzameye a gər haladzay ada ndo hay faya ta kwasameye gər haladzay. Ane tuk na, ahəl nakə Timote a maw a tsikamay labara kurom aye na, kə mamay naha dərev hərwi nəkurom faya ka dzalumeye ha ka Yesu Kəriste huya. ⁸ Anəke na, dərev may kə nğwasa hərwi nəkurom mandza eye bənğən̄

mə həlay i Bəy Maduwerj. ⁹ Kwa nəmaa gay naha sisce a Mbəlom ma kəkay na, kə sla bay, hərwi dərev may kə nğwasa haladzay hərwi kurom. ¹⁰ Nəmay faya nəmaa dūwulay naha me ta həpat ta həvad hərwi ada m̄ wəlamay tsəved nəmā ye naha mazəbakumaw dəre ada matətikakum wu nakə ka sərūm zuk bay aye hərwi ada k̄ səkahum ha mədzal gər ka Yesu Kəriste.

¹¹ Mbəlom Bəba kway tə gər nğay eye ta Bəy Maduwerj kway Yesu t̄ wəlamay tsəved mede naha ka təv kurom. ¹² Bəy Maduwerj m̄ gəl ha mawudə bo kurom nakə ka wudum bo m̄ walaŋ kurom aye kame kame ada k̄ wudum ndo hay tebiye kame kame andza nakə nəmay nəmaa wudə kurom aye. ¹³ Andza niye, ma vəleye gədaŋ a dərev kurom hay hərwi ada mənese m̄ ge andaya m̄ nəkurom bay ada k̄ tərūm tsədaŋna kame i Bəba kway Mbəlom pat nakə Bəy Maduwerj Yesu ma maweye aye. Mata maw na, nənğeye ta ndo nğay hay tebiye.

4

Mede nakə a yay a gər a Mbəlom aye

¹ Malamar ga hay, wu nakə nəmaa ndəvakumeye naha mətsike aye na anaŋ: Ahəl niye nəmaa tətikakum mede nakə a yay a gər a Mbəlom aye. Nəmaa sər ha mede kurom na, andza niye. Anəke nəmay, nəmaa gakumeye amboh ta məzele i Bəy Maduwerj kway Yesu, pumay bəzay a mede kurom niye kame kame. ² Ka sərūm ha mede nakə nəmaa gwadəkum pumay bəzay ta gədaŋ i Bəy Maduwerj kway Yesu aye. ³ Wu nakə a say a Mbəlom aye na, tərūm tsədaŋna. Andza məgwədə na, k̄ gum madama bay. ⁴ Kwa way m̄ walaŋ kurom t̄ ndza ta nğwas nğay salamay ka tsəved nakə a yay a gər a Mbəlom aye, ndo hay t̄ nğalakum bəzay bay. ⁵ K̄ gərūmay ha bo a bor i bo kurom bay. Maa ge andza niye na, ndo neheye t̄ sər Mbəlom bay aye. ⁶ Ndəray m̄ gay mənese a ndo ta təv i nğwas bay, m̄ vay gər kwa tsekweŋ bay. Sərūm ha na, Bəy Maduwerj kway ma vəlateye dərətsətseh a ndo neheye ta giye slala i mənese nakay aye. Nəmaa gakum daf, b̄a nəmaa tsikakum. ⁷ Mbəlom kə zalakway. Ane tuk na, a zalakway na, hərwi ada k̄ gakwa madama bay. Nənğeye a zalakway

hərwi ada kâ ndzakwa tsədəŋŋa. ⁸ Hərwi niye, ndoweye ka kərah bazlam neheye na, a kərah bazlam i ndo hay bay. A kərah na, Mbəlom, neŋgeye nakə a vəlakum Məsəfəre Tsədəŋŋa eye.

⁹ Malamar ga hay, wuray andaya nakə na watsakumeye naha sa ka mawuđe siye i ndo i Yesu hay aye na, andaya bay, hərwi bo i Mbəlom eye tə gər ŋgay ka tətikakum, wudum bo nəte nəte mə walaŋ kurom. ¹⁰ Ayaw, ta dedək ka wudum ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ka dala i Masedowan aye tebiye. Ane tuk na, faya nəmaa gakumeye amboh, gum andza niye kame kame. ¹¹ Pəlum na, məndze nakə səkeffe aye. Kâ tələkum me kurom a wu i ndo siye hay bay. Gum məsler tə həlay kurom eye andza nakə bə nəmaa tsikakum aye. ¹² Tadə ka gum andza niye na, ndo neheye ta dzala ha ka Yesu Kəriste zük bay aye na, ta rəhakumeye ha gər ada ka rəkumeye wu mənday wal bay.

Bəy Maduweŋ Yesu ma maweye

¹³ Malamar ga hay, a samay mägəre kurom ha ze məsəre wu ka bazlam i ndo neheye ta mət aye bay. Hərwi a samay na, dərev m̄a ye fakuma abəra bay andza ndo neheye faya ta həbiye madayaw i Yesu təbey aye. ¹⁴ Tadə azlakwa ka sarakwa ha Yesu kə mət ada kə lətsew abəra ma mədahaŋ, sərüm ha ndo neheye tə mət bə ta dzala ha ka Yesu aye na, Mbəlom ma lətse tay ahaya abəra ma mədahaŋ, ma hayatay gər ka təv i Yesu. ¹⁵ Wu nakə nəmaa tsikakumeye anəke aye na, Bəy Maduweŋ kway kə də ha. Pat nakə ma maweye na, nəkway neheye tə dəre ka məndzibəra aye ka lahakwateye kame a ndo neheye ta mət aye bay. ¹⁶ Pat eye niye na, Mbəlom ma vəlateye tsəved' a gawla ŋgay hay, bəy i gawla i Mbəlom hay ma zaliye ta magala. Tsa na, tolom i Mbəlom ma ləviye ada Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste, bo ŋgay eye ma mbəzlaweye abəra mə mbəlom. Ndo neheye tə mət bə ta dzala ha ka neŋgeye na, nəteye ta lahiye mələtsew abəra ma mədahaŋ, ¹⁷ tsa na, Mbəlom ma hayakweye gər a nəkway neheye huya tə dəre aye hərwi ada nəkway təge nəteye kâ hayakwa gər ma pazlay. Nəkway tebiye ka dzakweye gər ta Bəy Maduweŋ kway ka mægər mbəlom. Ka ndzakweye huya ta Bəy

Maduweŋ kway ka təv manəte eye. ¹⁸ Hərwi niye, mum ha dərev a bo tə bazlam neheye nəte nəte mə walaŋ kurom.

5

Ndəray a sər pat i məmaw i Yesu bay

¹ Malamar hay, ka bazlam i pat kəgəbay həlay i məmaw i Bəy Maduweŋ na, nəmaa watsakumeye naha na, ma dzəniye kurom bay, ² hərwi bo kurom eye ka sərüm ha ma maweye andza məkal ndəray ma səriye faya bay. ³ A həlay nakə ndo hay ta gwadiye: «Gəma may mandza eye zay, wuray andaya ma gameye bay.» A həlay niye na, dəretsətseh ma dazleye tuk, ta dzaliye faya bay. Tsəved' andaya mətəme abəra mə dəma bay. Ma giye na, andza ŋgwas nakə məwe wawa a dazlay, məwure ŋgay eye a dazlay kwayaŋŋa aye.

⁴ Malamar ga hay, nəkurom na, andza ndo neheye nəteye ma ləvoŋ aye bay. Pat eye niye m̄a ndzakum a gər andza məkal bay. ⁵ Hərwi nəkurom tebiye ndo neheye tə yawa mə dzaydzay ta həpat aye. Nəkway na, andza ndo neheye tə yawa ta həvad ma ləvoŋ aye bay. ⁶ Hərwi niye, kâ ndzahərakwa andza siye hay bay. Nəkway düh ndzakwa tsezlezleŋŋe ada gakway metsehe a bo kway. ⁷ Ndo neheye tə ndzahərawa aye na, tə ndzahərəwa ta həvad ada tə kwayaw na, ta həvad dərmak. ⁸ Nəkway na, ndo neheye mandza eye mə dzaydzay aye, nəkway ka həhalakwa ma ləvoŋ bay. Hərwi niye, gakway metsehe a bo, dzalakwa ha ka Yesu Kəriste huya ada wudakwa bo nəte nəte. Niye na, andza ka pakwa ka bo peteked i bəre hərwi ada wuray m̄a gakway bay. Həbakwa pat nakə Mbəlom ma təmiye kway ha hərwi məpe faya mədzal gər kway na, andza mbəramdaw i bəre nakə tə pawa a gər a həlay i vəram aye. ⁹ Mbəlom a pala kway na, hərwi ada m̄a vəlakway dəretsətseh bay. A pala kway düh na, hərwi ada m̄a təma kway ha tə həlay i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste. ¹⁰ A mət na, hərwi kway hərwi ada nəkway ta neŋgeye kâ ndzakwa ka təv manəte eye. Kwa tadə ka mətakwa tsiy, kwa tadə nəkway tə dəre mba, pat nakə ma maweye na, nəkway tə neŋgeye, ka ndzakweye ka təv manəte eye. ¹¹ Hərwi niye, mum ha dərev a bo mə walaŋ kurom

ada dzənum bo hərwi ada kâ hutum gədaŋ andza nakə ba faya ka gumeje anəke aje.

Mandəve i bazlam

¹² Malamar hay, faya nəmaa gakumeje amboh, rəhumay ha gər a ndo neheje faya ta giye məsler i Mbəlom mə walaŋ kurom aje. Bəy Maduweŋ a pa tay ha kame kurom hərwi ada tātīkakum tsəved ŋgay.

¹³ Rəhumatay ha gər lele ada wudum tay ha haladzay hərwi faya ta giye məsler i Mbəlom. Ndzum zay mə walaŋ kurom.

¹⁴ Malamar hay, faya nəmaa gakumeje amboh, tsikumatay faya a ndo i səe hay, mumatay naha dərev a ndo neheje zluwer a gatay aje ada məmatay bo a ndo neheje bəle aje hay, zlum ŋgatay kwa ka way tebiye. ¹⁵ Gum metsehe, ndəray m̄a ma ha sewed t̄ə sewed bay. Gum gədaŋ kwa kəday hərwi ada kâ gum d̄uh na, wu ŋgwalak eye hay mə walaŋ kurom ada a ndo hay tebiye. ¹⁶ Ndzum na, pat pat ma m̄əŋgwese. ¹⁷ Duwulumay me a Mbəlom pat pat. ¹⁸ Kwa a həlay waray, gumay naha sisə a Mbəlom. Anaŋ wu nakə nəkurom ndo neheje madzapa eye t̄ə Yesu Kəriste a say a Mbəlom kâ gum aje. ¹⁹ Kâ kərahumay ha tsəved a Məsəfəre Tsədəŋŋa ka mətsike me bay. ²⁰ Ka ta rəsum na bazlam i ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay bay. ²¹ Dzədzamum tay ha wu neheje ta tsikiye tebiye t̄eday ada pum wu nakə lele eye a dərev kurom. ²² Kâ gum mənese bay tebiye.

²³ Mbəlom t̄ə gər ŋgay n̄əŋgeje nakə a vəl zay aje, m̄a t̄əra kurom ha tsədəŋŋa eye hay. M̄a tsəpa məsəfəre kurom ta mədzal gər kurom t̄ə bo kurom tebiye hərwi ada a həlay nakə Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste ma maweye na, ndəray m̄a ŋgəlakum bəzay ta t̄əv i wuray kwa tsekweŋ bay. ²⁴ Mbəlom a zalakum na, hərwi ada kâ t̄ərum ndo ŋgay hay. N̄əŋgeje ma giye andza niye hərwi wu nakə k̄ə tsik aje na, ma giye.

²⁵ Malamar hay, duwulumay me a Mbəlom hərwi may dərma. ²⁶ Tsikumatay me a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye lele. ²⁷ Na gakum amboh ta məzele i Bəy Maduweŋ kway: Dzaŋgum d̄erewel nakay kame i siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye.

²⁸ Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste m̄a pa fakuma ŋgama.

Masulo i derewel i Pol nakə a watsatay
 naha a
Tesalonik hay
 aye
 Məfələkwe

Derewel nakay masulo eye a masay a gər i bazlam nakə a tsik mə derewel naka makurre eye. Həlay eye faya ma diye a dəba, gər faya ma kwasatəye a ndo məpe mədzal gər hay hərwi Bəy Maduwerj Yesu kə maw zuk bay. Ma Tesalonik na, siye hay tə gwad pat i məmaw i Bəy Maduwerj kə ndislew (2.2). Siye hay ta kərah məge məsler (3.6-12).

Mə derewel nakay na, Pol faya ma səkahiyə ha məsənəke ɣgay. Məpe mədzal gər ka Yesu ma mbatiye ha labara i ndo zəzeɣ bay. Ma mbatiye ha wu mawura bo eye ta dərətsətseh wal bay. Pat nakə Yesu ma maweyə na, mənese ma dziye (1.5-9). Anəke na, mənese faya ma giye məsler ta məkal (2.1-12). Pol a tsik faya andza ndo nakə tə zalay «ndo i sewed» aye. Neɣgeye na, gədaɣ nakə a hayay gər a gədaɣ sewed eye hay tebiye aye.

Mətsike me

¹Maa watsakum naha derewel nakay na, neɣ Pol, Silas ada ta Timote. Nəmaa watsakum naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Tesalonik aye, nəkurom i Mbəlom Bəba kway ada i Bəy Maduwerj kway Yesu Kəriste.

²Mbəlom Bəba kway ta Bəy Maduwerj kway Yesu Kəriste t̄a pa fakuma ɣgama ada t̄a vələkum zay.

Bəy Maduwerj ma gateye sariya a ndo i məndzibəra hay

³Malamar ga hay, a ye ka bo nəmāa gay naha siŋe a Mbəlom hərwi kurom pat pat. A ye ka bo nəmāa ge andza niye hərwi faya ka səkahumeyə ha məpe mədzal gər kurom ka neɣgeye ada nəkurom tebiye, kwa way a wuda siye i ndo hay kame kame dərma. ⁴Hərwi niye ahəl nakə nəmay ta siye i məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, nəmaa tsikawa fakuma ta məɣgwese hərwi ndo hay faya ta gakumeyə dərətsətseh, faya ta nakumeyə dərə, ane tuk na, ka hwayum bay. Ka səmumay

ha, faya ka dzalumeyə ha ka Yesu Kəriste. Nəmay faya nəmaa ɣgalakiye kurom ha.

⁵Wu nakay faya ma diye ha parakka Mbəlom ma giye sariya ada sariya ɣgay na dedek. Ka gum dərətsətseh andza niye na, hərwi ada k̄a tərūm ndo məfələkwe a Bəy i Mbəlom. Hərwi niye nakə faya ka sumeyə dərətsətseh aye. ⁶Dedek, Mbəlom ma giye na, wu nakə dedek eye, ma gateye dərətsətseh a ndo neheye ta gakumeyə dərətsətseh aye. ⁷Nəkurom ndo neheye anəke faya ka sumeyə dərətsətseh aye na, Mbəlom ma vələkumeyə zay ada ta nəmay dərma. Ma giye andza niye na, a həlay nakə Bəy Maduwerj kway ma mbəzlaweyə mə mbəlom aye. Gawla ɣgay gədaɣ eye hay ta laka ahaya. ⁸Bəy Maduwerj kway ma deyeweyə ma dərneh i ako, ma gateye dərətsətseh a ndo neheye t̄ə sər Mbəlom bay ada ta kərah Labara ɣgwalak eye i Bəy Maduwerj Yesu kway aye. ⁹Ta siye dərətsətseh. Ta dziye ka tər eye, Mbəlom ma dərəzlatəye a tsədəd hərwi ada t̄a yaw ka t̄əv i Bəy Maduwerj bay. Ta sliye məndze ma məzlaɓ nakə a ze kwa mey aye bay. ¹⁰Wu nakay ma giye bo na, pat nakə Bəy Maduwerj ma maweyə. Ndo ɣgay hay ta zambadəye. Ndo neheye ta dzala ha ka neɣgeye tebiye ta dəslay ha gər. Ka dəsłumeyə ha gər dərma hərwi ka t̄əmum bazlam nakə nəmaa d̄akum ha aye.

¹¹Hərwi niye, nəmay faya nəmaa d̄uwulay naha me a Mbəlom h̄uya hərwi kurom. Nəmaa d̄uwulay naha me na, hərwi ada k̄a ndzum andza neheye a zalatay aye. Nəmaa d̄uwulay naha me hərwi ada m̄a dzəna kurom ka məge wu neheye ɣgwalak eye tebiye a sakum həbe məge aye ada məsler nakə ka gumeyə hərwi mədzal gər ka Yesu aye. Nəmaa gwadəye: M̄a dzəna kurom ta gədaɣ ɣgay. ¹²Andza nakay, ndo hay ta zambadəye a məzele i Bəy Maduwerj kway Yesu hərwi kurom ada ndo hay ta zambad̄akumeyə hərwi ɣgay dərma. Wu nakay ma giye na, hərwi Mbəlom ta Bəy Maduwerj kway Yesu Kəriste ta piye fakuma ɣgama.

2

Wu nakə ma lahiye məge kame aza Yesu ma maweyə aye

¹ Malamar hay, a seŋ mætsike ka pat i mämaw i Bøy Maduweŋ kway Yesu Kæriste ada i mähay gær kway kame ŋgay. Faya nãmaa gwadakumeye naha, ² kâ dzædzum ha mædzal gær kurom bæse tæ wu nakæ siye hay tæ gwad pat nakæ Bøy Maduweŋ ma maweye kæ husaw aye bay. Kwa tadæ ndo i maslaŋ hay ta tsik, kwa tadæ ka tsønüm abæra ka ndo neheye faya ta diye ha bazlam i Mbælom, kægəbay tæ gwad maa watsa andza niye na, neŋ, kâ dzædzum bay. ³ Ndəray mǎ vakum gær kwa tsekweŋ bay tebiye. Pat eye kæ husaw zuk bay hærwi ma husaweye na, ndo hay haladzay ta gəriye ha tsæved i Mbælom tæday, ndo i sewed nakæ Mbælom ma kaliye ha a ako aye ma deyeweye tæday. Tsa na, pat eye ma husaweye tuk. ⁴ Ndo i sewed niye ma gateye me a ndo hay ka mædæslay ha gær kwa tadæ a Mbælom, kwa a mey, ma gwadateye kâ dæslumay ha gær bay. Ma gwadateye neŋgeye na, a ze kwa mey tebiye. Ma fæləkwiye kwa a gay i mædæslay ha gær a Mbælom, ma ndziye mæ dæma, ma gwadiye neŋgeye Mbælom.*

⁵ Ahəl nakæ neŋ mæ gay kurom aye na, na tsikakum wu neheye, kæ mætsakum gær daw? ⁶ Anæke wu ka dæræzlay na tsæved ada ka sörüm wu nakæ a dæræzlay na tsæved aye. Aza həlay eye kæ sla na, ndo i sewed niye ma ndohwaweye parakka. ⁷ Sewed nakay faya ma giye mæsler mæ walaŋ i ndo hay, ane tuk na, neŋgeye maŋgaha eye, ada ma ndziye maŋgaha eye hus a həlay nakæ ndo madæræzlay na tsæved ma gəriye ha madæræzlay na tsæved aye. ⁸ Tsa na, ndo i sewed ma ndohwaweye parakka. Ma dæba i wu nakay na, Bøy Maduweŋ Yesu ma maweye ta gædaŋ ŋgay. Ma kædiye na abæra mæ dæma ta gædaŋ i mæsæfære ŋgay nakæ ma væzlaweye mæ bazlam ŋgay aye. ⁹ Ndo i sewed niye ma deyeweye na, ta gædaŋ i Fakalaw. Ma giye masuwayaŋ hay wal wal, ma gateye hærbaəbəkka a ndo hay. Ma vateye gær a ndo hay tæ wu niye ma giye. ¹⁰ Ma giye wu neheye ŋgwalak eye bay aye wal wal tebiye ada ma vateye gær a ndo neheye ta kutsiye tay ha a ako nakæ dæda ma mbatiye bay aye. Ta dziye andza niye hærwi ta wudæ dedek bay, ta kæræh. Tadæ ta tæma na, Mbælom ma tæmiye tay ha hæbe.

* ^{2:4} zəba ma Daniyel 11.36; Ezekiyel 28.2.

¹¹ Hærwi niye, Mbælom ma sləriye fataya ndo mævatay gær gædaŋ eye hærwi ada tæ vəlay ha mædzal gær tay a maraw me. ¹² Mbælom a ge andza niye na, hærwi ada sariya mǎ gæs tay ha ndo neheye ta tæma dedek bay aye ada ta wudæ mæge mænese aye.

Ndzum ka tsæved i Mbælom bəŋbəŋ

¹³ Nækurom malamar may hay nakæ Mbælom a wudæ kurom aye, kutoŋ nãmaa gay naha siŋce a Mbælom pat pat hærwi kurom, bæna Mbælom a pala kurom kwa ahəl nakæ mændzibæra andaya zuk bay aye hærwi mætæme kurom ha. A tæma kway ha ta gædaŋ i Mæsæfære Tsædaŋŋa eye nakæ a tæra kurom ha ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu aye. Mbælom a tæma kurom ha na, hærwi ka dzalum ha ka wu nakæ dedek aye. ¹⁴ Mbælom a zalakum na, ahəl nakæ nãmaa dakum ha Labara ŋgwalak eye i Yesu Kæriste aye. A say na, kâ hutum mæzlaə i Bøy Maduweŋ kway Yesu Kæriste dærmak.

¹⁵ Hærwi niye malamar ga hay, ndzum dæwerwerre bəŋbəŋ lele, dzalum ka wu neheye nãmaa tætikakum aye huya, kwa tadæ nãmaa tætikakum tæ bazlam kwa tadæ nãmaa watsakum naha a dærewel, pum na a mædzal gær kurom.

¹⁶ Faya na dūwulay naha me a Bøy Maduweŋ kway Yesu Kæriste tæ gær ŋgay eye ada a Mbælom Bæba kway nakæ a wudæ kway aye. Ta ŋgwalak ŋgay, faya ma makweye naha dærev huya ada faya ma dzəniye kway ka mædzal gær kway, ka wu nakæ ŋgwalak eye ma deyeweye kame aye. ¹⁷ Mǎ makum naha dærev ada mǎ vəkakum gædaŋ ka mæge wu neheye ŋgwalak eye hay huya ada ka mætsike wu neheye ŋgwalak eye hay huya.

3

Duwulumay me a Mbælom hærwi may

¹ Malamar hay, nakay na, wu nakæ nãmaa ndæviye ha mætsikakum aye. Duwulumay me a Mbælom hærwi may hærwi ada bazlam i Bøy Maduweŋ Yesu mǎ ye kame bæse bæse ada ndo hay tǎ rəhay ha gær andza nækurom neheye ka rəhumay ha gær aye dærmak. ² Duwulumay me a Mbælom hærwi may hærwi ada mǎ tsəpa may abæra ka ndo

i sewed hay, hərwi a say a siye hay matəme bazlam i Mbəlom nakə nəmaa tsikiye bay.

³ Ane tuk na, Bəy Maduwerj na, a mbəday həlay a bazlam ɲgay bay. Ma dzəniye kurom ada kâ tərūm gədaɲ eye hay ada ma tsəpiye kurom abəra ka Fakalaw.* ⁴ Bəy Maduwerj kway faya ma dzəniye may ka mäge fakuma mədzal gər. Nəmaa sər ha na, faya ka gumeye wu nakə nəmaa tsikakum aye ada ka gumeye huya. ⁵ Bəy Maduwerj kway mâ dzəna kurom hərwi ada kâ sərūm ha ma kəkay nakə Mbəlom a wuda kurom aye ada kâ səmumay naha a dəretsətseh andza Yesu Kəriste nakə a səmay naha aye.

Kwa way mâ ge məsler

⁶ Malamar hay, faya nəmaa tsikakum-eye ta məzele i Bəy Maduwerj kway Yesu Kəriste, faya nəmaa gwadəkumeye na, kâ ndzum ka təv i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye sə eye bay, hərwi ta kərah wu neheye nəmaa tətikakum aye. ⁷ Nəkurom ka sərūm ha tə gər kurom eye wu nakə ka gum-eye hərwi məpay bəzay a mede may aye. Hərwi ahəl nakə nəmay mə gay kurom aye na, nəmay sə eye hay daw? ⁸ Nəmaa nda wu mənday i ndo mekeləɲ eye hay kəriye bay, nəmaa səkəm masəkəme. Nəmaa ge məsler tə madagər eye həvad ta həpat hərwi wu mənday may hərwi ada nəmaâ vəlakum dəretsətseh hərwi wu mənday bay. ⁹ Nəmaa ge məsler andza niye na, nakə tsəved may andaya matsətsehe fakuma wu mənday bay aye bay. Ane tuk na, nəmaa ge düh na, hərwi mədakum ha wu nakə kâ gum aye. ¹⁰ Ahəl nakə nəmay mə gay kurom aye na, nəmaa tsikakum, nəmaa gwadəkum: Tadə ndoweje kə ge məsler bay na, kâ vəlumay wu mənday bay.

¹¹ Nəmaa tsikakum naha andza niye na, hərwi nəmaa tsəne tə gwadə ndo mekeləɲ eye hay mə walaɲ kurom na, sə eye hay. A satay mäge məsler bay, ane tuk na, faya ta ndapiye a bazlam i ndo hay. ¹² Faya nəmaa tsikateye naha a ndo niye hay, faya nəmaa gatay naha me ta məzele i Bəy Maduwerj kway Yesu Kəriste. Gum məsler ta tsəved eye hərwi məhute wu mənday tə həlay kurom aye.

¹³ Malamar hay, nəkurom na, gum wu ɲgwalak eye andza niye, kâ yum gər bay.

* 3:3 2 Tesalonik hay 2.3.

¹⁴ Tadə ndoweje ka rəhay ha gər a wu nakə nəmaa watsa a dərewel nakay aye bay na, zəbum faya, nəkurom ta nəɲgeye kâ dzapum ka mäge wu hay dziye bay hərwi ada horoy mâ gay. ¹⁵ Ane tuk na, kâ zəbum faya andza ndo mənə dəre kurom bay. Tsikumay me düh ta tsəved eye hərwi nəɲgeye malamar kurom huya.

Məndəve i bazlam

¹⁶ Bəy Maduwerj Yesu bo ɲgay eye ndo məvəle zay, mâ vəlakum zay huya pat pat kwa həlay waray waray. Bəy Maduwerj Yesu mâ ndza tə nəkurom tebiye.

¹⁷ Nəɲ Pol na tsikakum naha me, nəɲ na watsa tə həlay ga eye. Na pawa ɲgodgor ka dərewel ga hay tebiye na, andza nakay. Nakay na, məwetse ga.

¹⁸ Bəy Maduwerj kway Yesu Kəriste mâ pa fakuma ɲgama tebiye.

Makurre i derewel i Pol nakə a watsay
naha a
Timote
aye
Məfələkwe

Məzele i Timote ka ndzeyə a gər ma derewel i ndo i maslaŋ hay ada mə derewel hay i Pol. Timote a lakawa ha Pol ka mäge məsler. Kə laka ha Pol a mahəhele hay haladzay. Pol kə slər ha a təv mawura bo haladzay, a Tesalonik ada Korinŋte.

Pol a watsay derewel a Timote sulo. Pol a watsa derewel neheye na bə mədok i məpe mədzal gər ka Yesu mapa eye tsiy. A zəkaw anəke na, məpe tay ha gay i maduwule me hay lele ada matəra ha məpe mədzal gər gədaŋ eye.

Makurre i derewel a vəlatay gədaŋ a ndo mədzal gər hay ka Yesu, a ndo neheye tə kalatay kame a ndo hay aye, ada a Timote.

Siye i ndo məpe mədzal gər ka Yesu faya ta sənəkateye wu lele bay aye a ndo hay (1.3-7; 4.1-4; 6.3-5).

Pol faya ma tsikateye me a zləm hərwi mədəsley ha gər a Yesu ada tə maduwule me (madədo 2). A da ha dərma, ndo neheye tə kalay kame a gay i maduwule me hay ta ndziye na, ma kəkay (madədo 3).

Bəba i Timote na, ndo Gərek ada may ŋgay dem i Yahuda hay. Faya ma day ha a Timote ma kəkay nakə ma gateye gər a ndo hay aye (madədo 4 ka 6).

¹Maa watsa derewel nakay na, neŋ Pol, neŋ ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste. Ndo nakə a pa ga ndo i maslaŋ aye na, Mbəlom ndo mətəme kway ha tə Yesu Kəriste nakə a ge wu nakə ka pakwa faya mədzal gər aye.

²Na watsaka naha a nəkar Timote. Nəkar na, andza wawa ga dedək eye hərwi ka dzala ha ka Yesu Kəriste.

Mbəlom Bəba kway tə Yesu Kəriste Bəy Maduwerŋ kway tā pa fakaya ŋgama, tā gaka ŋgwalak ada tā vəlaka zay.

Ndo i parasay hay

³A seŋ na, ndza ma Efez andza nakə na tsikaka kurre ahəl nakə na gər kar ha, na ye ka dala i Masedowan aye. Ndza mə dəma hərwi ada kə gatay me a ndo neheye faya ta tətikateye maraw me a ndo hay aye, tā

gər ha. ⁴Gwadətay na, tā vəlay ha bo tay a wurmbez hay ada a məkədə wuway ka bəba tətə tay hay bay. Niye na, ma gəliye ha məkədə wuway kəriye, ma dzəniye wu nakə a say a Mbəlom aye bay. Wu nakay ka sərakwa ha na, hərwi ka dzalakwa ha ka neŋgeye. ⁵Ka tsikakwateye andza niye na, hərwi ada tā wudə ndo hay. Kə satay mawudə ndo hay na, dərev tay mē təra tsədəŋŋa lele, tā ge wu ŋgwalak eye dəkdək ada tā dzala ha ka Mbəlom lele. Niye na, ta wudə ndo hay.

⁶Ndo mekeleŋ eye hay na, ta dze abəra ka tsəved, ta gər ha wu ŋgwalak eye. Duh faya ta tsikiye wu neheye ma giye ŋgama bay aye. ⁷A satay matətikatay bazlam i Mbəlom mapala eye a ndo hay, faya ta tətikiye ta gədaŋ. Ane tuk na, bo tay eye tə tsəne wu nakə faya ta tsikiye bay ada faya ta tətikateye a ndo hay aye bay.

⁸Tadə ndoweye kə pay bəzay a bazlam i Mbəlom mapala eye ta tsəved eye na, ka sərakwa ha na, lele. ⁹Tsənakwa wu nakə na tsikiye: Mbəlom a vəl bazlam mapala eye na, hərwi ndo neheye faya ta giye ŋgwalak aye bay. Mbəlom a vəl duh na, hərwi ndo neheye faya ta giye wu nakə lele bay aye, ndo neheye ta rəhay gər a Mbəlom bay aye, ada hərwi ndo neheye tə kəts na Mbəlom aye. Mbəlom a vəl bazlam mapala eye na, hərwi ndo neheye faya ta giye mənese aye, ndo neheye tə yay a gər a Mbəlom bay aye, ndo neheye tə kərah wu hay i Mbəlom aye. Mbəlom a vəl bazlam mapala eye sa na, hərwi ndo neheye ta kədiye bəba tay ta may hay aye, ada ndo neheye ta kədiye siye i ndo hay aye dərma, ¹⁰ada ndo mäge madama hay, ndo neheye tə zlawə siye i hasləka hay ta tərəwa ha andza ŋgwas tay aye, ndo neheye ta səkəmwə ndo hay hərwi matəre tay ha beke aye, ndo neheye tə dəsaawa parasay aye, ndo neheye tə mbadəwa tə maraw me aye. Mbəlom a vəl bazlam mapala eye na, hərwi siye i wu neheye lele bay ta nasiye ha wu nakə lele faya ma tətikakweye aye. ¹¹Matətike nakay a yaw na, abəra ma Labara ŋgwalak eye nakə Mbəlom, ndo i məzlaḃ, a vəleŋ a həlay aye. Labara ŋgwalak eye niye a da ha Mbəlom bagwar eye, neŋgeye nakə ma ndziye ma təv ŋgwalak eye huya aye.

Pol a zambaday a Mbəlom hərwi ŋgwalak ŋgay

¹² Na gay sisœ a Yesu Kæriste Bøy Maduwerj kway hærwi nakæ a zla ga andza ndo i dedek. Na gay sisœ sa hærwi ka tæra ga ha ndo i mæsler jgjay. Maa vølerj gædanj ka mæge mæsler na, nenjgeye. ¹³ Ahæl niye na, na tsalaway ka gær a Mbølom, ada ta zlapay ga na, na gawatay dæretsætseh a ndo jgjay hay haladzay hærwi nakæ na dzala ha ka nenjgeye bay aye. Ane tuk na, Yesu nenjgeye na, kær jgjalak hærwi wu nakæ na gawa aye na, na sær bay. ¹⁴ Bøy Maduwerj kway Yesu Kæriste kær pa fagaya jgama haladzay. Anæke na dzala ha ka nenjgeye ada kær vølerj gædanj ka mawudæ siye i ndo hay.

¹⁵ Mezeleme nakæ nej na ge aye na, a ze i ndo siye hay tebiye. Yesu Kæriste a yaw ka mænzibæra na, hærwi ada mâ tæma tay ha ndo i mezeleme hay. Anæj bazlam nakay na, dedek, ndo hay gædem tâ tæma a dærev tay. ¹⁶ Ane tuk na, Yesu Kæriste a gej jgwalak na, hærwi ada mâ datay ha a ndo hay nenjgeye ndo mæzle jgatay. A dæ ha na, a gej jgwalak a nej nakæ na ze ndo hay tæ mezeleme aye. A bæzatay ha niye hærwi mævølatay gædanj a ndo neheye ta dzaliye ha faya aye ada ta hutiiye sifa nakæ na ndæviye bay aye. ¹⁷ Ndo hay tâ dæslay gær a Bøy Mbølom nakæ ma ndziye ka tor eye. Nenjgeye Mbølom næte jgwerj. Ndæray a jgatay bay. Zambadumay ka tor eye. Amen!

Pol a vølay gædanj a Timote

¹⁸ Timote, nækar na, andza wawa ga, na gæraka ha bazlam nakay a hølay yak andza nakæ ndo i maslæj hay tæ tsik fakaya aye. Bazlam neheye tæ tsik aye tâ tæra i yak na, andza wu hølay hærwi ada kær ge vøram nakæ jgwalak aye. ¹⁹ Vølay dærev yak a Mbølom huya ada ge na, wu nakæ jgwalak eye. Siye i ndo mekeløj eye hay ta kærgh tsæved nakay jgwalak eye. Hærwi niye ta dzala ha ka wu neheye dedek aye sa bay. ²⁰ Mæ wæløj i ndo niye hay na, Himene ta Alægæzændær. Næteye na, na vølay tay ha a hølay a Fakalaw* hærwi ada tâ tætik metsehe lele eye ada tâ tsalay ka gær a Mbølom sa bay.

* 1:20 A say mægwedæ a ndo mæwetse dærewel nakay na: «Na høhar tay abæra mæ wæløj i ndo hay.»

2

Maduwulay me a Mbølom na, kækay?

¹ Makurre i wu nakæ a serj mætsikatay a ndo hay aye na, anæj: Tsætsahum ka Mbølom, duwulumay me, gumay amboh tæ mægay naha sisœ hærwi ndo hay tebiye. ² Duwulumay me a Mbølom hærwi bøy hay ada hærwi ndo neheye faya ta læviye ndo hay aye tebiye hærwi ada kær ndzakwa zay madzædzere kwa tsekwerj mâ ge andaya bay, ada kær røhakway ha gær a Mbølom, ada mede kway mâ tæra jgwalak eye kame jgjay. ³ Maduwulay me a Mbølom hærwi ndo hay na, lele ada a yay a gær a Mbølom ndo mætæme kway ha. ⁴ A yay a gær haladzay hærwi a say na, ndo hay tebiye tâ tæma ada a say tâ sær dedek. ⁵ Bazlam nakay na, hærwi ndo hay tebiye. Hærwi Mbølom na, næte jgwerj ada ndo mæ wæløj i Mbølom ta ndo hay na, næte jgwerj. Nenjgeye ndo zæzej, ndo zæzej eye niye na, Yesu Kæriste. ⁶ A yaw na, kær vøl ha mæsæfære jgjay masækømatay ahaya ndo hay. A dæ ha na, a hølay nakæ jgwalak eye, a say a Mbølom ndo hay tebiye tâ tæma aye. ⁷ Mbølom a slær ga ha, na tæra ndo i maslæj jgjay hærwi ada nâ dæ ha wu nakay a ndo hay. A gwedøj tætikatay a ndo neheye Yahuda hay bay aye bazlam jgjay nakæ dedek eye ada tâ dzala ha. Na tsik na, dedek, na dæs parasay bay.

⁸ A serj na, haslæka hay kwa ka waray tâ duwulay me a Mbølom, tâ duwulay naha me a Mbølom tæ dærev tsædanjja eye. Tæ ge mevel ka ndo bay, tâ kæf wuway ka wu bay.

⁹ A serj na, jgwas hay tâ pa ka bo peteked andza nakæ a ye ka bo mæpe aye. Peteked nakæ ndo hay ta giye faya dære aye na, tâ pa ka bo bay. Tæ gay metsehe bo tay. Tæ mætsa ka matærdæ gær lele hærwi ada tâ zæba fataya bay. Tæ pa ka bo wu i maslawa neheye tsakala eye haladzay aye bay, kwa peteked neheye tsakala eye haladzay aye tâ pa ka bo bay. ¹⁰ Mæsler nakæ lele aye mâ tæra mælembædæ bo tay düh. Jgwas neheye tæ gwad faya ta røhay gær a Mbølom aye na, tâ ge andza niye. ¹¹ Ahæl nakæ faya ta tæikiye mægay i maduwule me aye na, jgwas hay tâ tsik me bay, tâ ndza dükdik. Tæ dæslay ha gær a ndo matælike ndo hay. ¹² Na vølatay tsæved a jgwas hay ka matætikatay a haslæka hay

bay ada tâ ləvay gər a hasləka hay bay. Tâ ndza dīkdīk, ¹³hərwi Mbəlom a lah mäge na, Adam təday, ada ma dəba eye a ge Hawa. ¹⁴Sa na, Fakalaw ka səpat Adam bay. Ane tuk na, a səpat na, ŋgwas. Maa kərah marəhay ha gər a Mbəlom na, ŋgwas. ¹⁵Kwa mâ ge andza niye bəbay, ŋgwas ta wiye wawa ada Mbəlom ma təmiye tay ha. Ane tuk na, tâ dzala ha ka Mbəlom huya, tâ wuda ndo hay, tâ təra ŋgwalak eye ka dère i Mbəlom, tâ gay metsehe a bo tay.

3

Madugula hay i ndo i Kəriste hay

¹Bazlam nakə na tsikiye na, dedek. Ndo nakə ka pəla matəre madugula i ndo i Kəriste hay aye na, a say mäge məsler ŋgwalak eye. ²Madugula i ndo i Kəriste na, mede ŋgay mâ ge ŋgwalak eye, hərwi ada ndo hay tâ may ha mənese ka gər wuray kwa tsekweŋ bay. ŋgwas ŋgay mâ ge nəte ŋgweŋ. Mâ kwaya ta guzom bay. Mâ gay metsehe a bo ŋgay, mâ ge wu neheye ŋgwalak eye, mâ tama mbəlok hay a gay ŋgay ada mâ sər matətikatay wu a ndo hay dərma. ³Mâ təra beke i guzom bay, mâ təra ndo i tereŋgez bay, mâ təra dūh na, ndo ləfedede, mâ tsala bo ta ndo hay bay, mâ ge bor i dala bay. ⁴Mâ sər məgay gər a ŋgwas ŋgay ta wawa ŋgay hay, mâ gəl tay ha wawa ŋgay hay lele, wawa ŋgay hay tâ rəhay ha gər. ⁵Tadə ndoweye kə sər məgay gər a ndo i gay ŋgay hay bay na, ma səriye məgatay gər a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, ma kəkay?

⁶Ahəl nakə ka pumeye ndo mâ təra madugula aye na, kâ pum ndo nakə a dzala ha ka Yesu Kəriste anəke bay. Ma ta dəslay ha gər a bo. Kə ge andza niye na, sariya ma gəsiye na andza nakə ma gəsiye Fakalaw aye. ⁷Ndo nakə ma təriye madugula i ndo i Kəriste hay aye na, mede ŋgay mâ yatay gər a ndo neheye ta dzala ha ka Yesu bay aye dərma. Kə ge andza niye bay na, horoy ma geye kame tay ada Fakalaw ma mbəzliye na a balay ŋgay.

Ndo mäge məsler mə walaŋ i ndo i Kəriste hay

⁸Mede i ndo hay mäge məsler mə walaŋ i ndo i Kəriste hay na, mâ ge lele. Dərneh mâ ge mə bazlam tay sulo bay, tâ təra beke

i guzom bay, tâ ge mavaha i dala bay. ⁹Tâ təma bazlam nakə Mbəlom a dā ha aye tə dèrev tay peteh. ¹⁰Ka pumeye tay ha a məsler na, zəbom ka mede tay lele təday. Kə ge mede tay lele na, pum tay ha tâ təra ndo mäge məsler hay.

¹¹Mede i ŋgwas tay hay mâ ge lele dərma. Tâ tsik wu nakə lele bay aye ka ndo hay bay, tâ kwaya ta guzom bay, tâ ge na, wu neheye dedek aye huya.

¹²Ndo mäge məsler mâ təra na, zal i ŋgwas nəte, mâ gatay gər a wawa ŋgay hay ta ndo i gay hay lele. ¹³Tadə ndo mäge məsler ta ge məsler lele na, ndo hay ta dəslatay ha gər. Ta sliye faya madə ha bazlam i Yesu Kəriste parakka hərwi ta dzala ha faya lele.

Wu bagwar eye nakə Mbəlom a dā ha aye

¹⁴Na dzala na, na miye naha ka təv yak bəse. Ane tuk na, na watsaka naha wu neheye na, ¹⁵hərwi kwa tadə na ye naha bay na, dərwelel nakay ma dakeye ha ndo i gay i Mbəlom hay ta ndziye kəkay na, ka səriye ha. Ndo i gay i Mbəlom na, ndo neheye tə dzala ha faya aye, nengeye tə dère eye. Bazlam dedek eye malətsa eye faya andza mədok i gay. ¹⁶Ta dedek, bazlam nakay na, bagwar eye haladzay. Məŋgaha eye ahəl niye, ane tuk na, Mbəlom kə dəkway ha. Faya ma dəkway ha kəkay nakə ka ndzakweye ka tsəved i Mbəlom aye. Ndəray ma sliye faya mähəmbər na bay. A tsik na, ka Yesu Kəriste:

A təra ndo zezeŋ aye.

Məsəfəre Tsədarŋa eye kə dā ha, nengeye mənese andaya faya bay.

Gawla i Mbəlom hay ta ŋgatay.

Ndo hay ta dā ha bazlam ŋgay a ndo neheye nətəye Yahuda hay bay aye.

Ndo hay kwa waray ka məndzibəra ta dzala ha,

Mbəlom kə zla a gəma, ka vəlay məzlaḅ.

4

Ndo neheye ta tətikəteye maraw me a ndo hay aye

¹Məsəfəre Tsədarŋa eye kə tsik parakka, a gwad: Aza kame na, ndo mekeləŋ eye hay ta gəriye ha mədzele ha ka Yesu. Ta rəhatay ha gər a məsəfəre neheye ŋgwalak eye bay ta rawiye me aye. Ta pay bəzay a matətike neheye tə yaw abəra ka fakalaw hay aye.

²Ndo neheye faya ta tətikəteye wu neheye a

ndo hay aye na, dərneh mə bazlam tay sulo, faya ta dəsiye parasay. Mədzal gər tay kə nas andza wu nakə ako a fəka na aye. ³Ndo neheye na, faya ta gwadateye a ndo hay məzle ɲgwas na, lele bay. Faya ta giye me ka mənde wu siye hay sa dərma. Ane tuk na, Mbəlom, neɲgeye a ge wu neheye na, hərwi ada ndo neheye ta dzala ha ka Kəriste ada tə sər dedək aye, tã nda ada tã gay sisə. ⁴Andza niye, hərwi wu nakə Mbəlom a ge tebiye aye na, lele. Wu mənday kwa waray ka kərəhum mənde bay, ndayum tsa ada kã gumay naha sisə a Mbəlom. ⁵Wu mənday tebiye na, lele hərwi bazlam i Mbəlom ada hərwi maduwule me kway nakə faya ka dūwulakweye me aye.

Ndo mäge məsler i Yesu Kəriste lele eye

⁶Tadə ka tətikatay wu neheye a ndo mədzal gər hay ka Yesu Kəriste na, ka təriye ndo mäge məsler i Yesu Kəriste lele eye ada ka hutiyə gədaɲ hərwi bazlam i Mbəlom nakə ka dzalakwa ha aye ada hərwi matətike nakə faya ka pay bəzay lele aye. ⁷Wurmbez neheye kəriye a yay a gər a Mbəlom bay aye na, kã pay zləm bay. Mede yak mâ səkah matərə kame kame andza nakə a say a Mbəlom aye. ⁸Tadə ndoweyə ma giye həbad hərwi matətədə ha mbəle ɲgay aye na, ma geyə ɲgama tsekweɲ a bo ɲgay. Ane tuk na, tadə mede ɲgay lele andza nakə a say a Mbəlom aye na, ma geyə ɲgama na, haladzay, hərwi a sər ma dzəniye na anəke ma sifa nakə ka məndzibara aye ada ma sifa nakə ma hutiyə ka tor eye. ⁹Bazlam nakay na, bazlam dedək eye. Lele na, kwa way mâ təma tə dərəv ɲgay peteh. ¹⁰Hərwi niye ka vəlakway ha gədaɲ kway ka mäge məsler, ka ɲgəlakwa ha faya bo sah lele na, hərwi ka pakwa faya mədzal gər kway ka Mbəlom, neɲgeye nakə ta sifa aye. Neɲgeye ndo matəme tay ha ndo hay tebiye, ma təmiye ha wene wene eye na, ndo neheye tə dzala ha ka Kəriste aye.

¹¹Datay ha ada kã tətikatay wu nakay a ndo hay. ¹²Ndəray mâ kəts kar hərwi nəkar wawa eye segey bay. Duh nəkar na, bəzatay ha a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta ndziye na, kəkay. Bazlam yak nakə ka tsikiye na, mâ tərə bazlam lele eye, mede yak mâ ge lele, wudə ndo hay, dzala ha

ka Yesu ada ndza na, tsədaɲɲa. ¹³Dzanga Dərewel i Mbəlom pat pat kame i ndo hay. Datay ha ada kã tətikatay hus a pat nakə aza na ye naha aye. ¹⁴Kã gay masəfaya a gədaɲ nakə Mbəlom a vəlaka aye bay. A vəlaka na, ahəl nakə ndo hay tə da ha wu nakə Mbəlom a tsik ka nəkar aye ada madugula hay tə pa faya həlay tay aye.*

¹⁵Pay gər na, a məsler neheye anaɲ aye. Vəlay ha bo yak tebiye hərwi ada ndo hay tã ɲgatay faya ka diye kame kame ka tsəved i Mbəlom. ¹⁶Gay metsehe a mede yak, gay metsehe a wu nakə faya ka tətikateye a ndo hay aye ada ndza bəɲbəɲ lele. Tadə ka ge andza niye na, ka təmiye ha bo yak eye ada ndo neheye faya ta pay zləm a bazlam yak aye dərma.

5

Mede i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu

¹Ahəl nakə nəkurom ka təv manəte eye ta ndo guram aye na, kã may ha mənese bay, tsikay ta tsəfetsəfe eye andza neɲgeye na, bəba yak. Tsikatay me a gawla hay andza nəteye malamar yak hay. ²Tsikatay me a mama hay andza nəteye may yak hay. Ada a dem hay bəbay andza nəteye malamar yak hay. Dərəv yak mâ ge kame tay na, tsədaɲɲa.

³Gatay gər a madakway i ɲgwas neheye nəteye madakway i ɲgwas hay ta dedək, ndo məgatay gər andaya bay aye. ⁴Tadə madakway i ɲgwas wawa ɲgay kəgəbay wawa i wawa ɲgay andaya na, gər ha wawa hay tã tətik marəhatay ha gər a ndo tay hay təday. Andza məgwədə tã gay gər a may tay andza nakə bəba tay hay tə gawatay gər ahəl niye aye. Andza niye na, a yay a gər a Mbəlom. ⁵Madakway i ɲgwas nakə neɲgeye mahəɲgeye, ndəray ɲgay andaya məgay gər bay ada neɲgeye kə pa mədzal gər ka Mbəlom, faya ma dūwulay naha me a Mbəlom huya ta həpat kwa ta həvad hərwi ada mâ dzəna na. ⁶Ane tuk na, madakway i ɲgwas nakə a gər ha bo ɲgay kwa a way tsa aye na, neɲgeye mandza eye ma sifa, ane tuk na, andza neɲgeye maməta eye. ⁷Datay ha a ndo hay na, tã gatay gər a bəba tay hay hərwi ada ndəray mâ matay ha mənese bay.

* 4:14 məpe həlay ka ndo: Məzle ndo ka mäge məsler mə walaɲ i ndo.

⁸Tadā ndoweye kə gay gər a ndo ŋgay hay bay, na tsik wene wene eye na, ka ndo i gay ŋgay hay, kə gər ha tsəved i Yesu Kəriste. Nəŋgeye lele bay a ze ndo nakə kə dzala ha ka Yesu bay aye.

⁹Watsa a dərəwel na, məzele i madakway i ŋgwas nakə məve ŋgay kə ndisil a məve kuro kuro məkwa aye dəkdek ada nakə a zla zal nəte aye. ¹⁰Ndo hay t̄a sər ha məsler ŋgay neheye a gawa aye na, ŋgwalak eye. Kə gatay gər a wawa hay lele ada ka t̄ama mbəlök hay a gay ŋgay lele. Sa na, kə baratay na sik i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu^{*} ada ka dzəna ndo neheye mə d̄əretsətseh aye. Kə ge məsler lele huya. Kə ge andza niye na, watsa məzele ŋgay.

¹¹Madakway i ŋgwas neheye dahəlay aye na, k̄a watsa məzele tay a dərəwel bay. Hərwi ka watsa məzele tay agəna ma sateye me a zal sa, ta gariye ha məpay bəzay a Yesu Kəriste. ¹²Ta ge andza niye na, sariya ma gəsiye tay ha hərwi ta nas wu nakə t̄a tsik, t̄a gwad: Ta ndziye mahəteye aye. ¹³Kwa tadə ta zla zal bay, ka watsa məzele tay na, ta giye məsler sa bay, ta həhaliye ka gay ka gay. Ta dzəguriye me, ta bəbəlatelye wuray a ndo hay. Ta tsikiye bazlam nakə ka zəbatay naha bay aye. ¹⁴Hərwi niye a sərj na, madakway i ŋgwas neheye dahəlay eye hay aye na, t̄a ye a zal sa, t̄a wa wawa hay, t̄a gay gər a bədgay tay hərwi ada ndo neheye t̄a nakway d̄əre aye t̄a huta wuray mətsike fakwaya bay. ¹⁵Na tsik andza niye na, hərwi siye i madakway i ŋgwas hay ta gər ha tsəved i Mbəlom, t̄a pay bəzay a Fakalaw.

¹⁶Tadə ŋgwas nakə faya ma pay bəzay a Yesu Kəriste, madakway i ŋgwas andaya mə gay na, nəŋgeye m̄a dzəna na. Madakway i ŋgwas niye andza niye na, məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta dzəniye na bay. Məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta dzəniye na, madakway i ŋgwas neheye ndəray tay andaya bay aye.

¹⁷Madugula neheye nəteye faya ta gateye gər lele a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye na, rəhumatay ha gər lele. Rəhumatay ha gər wene wene eye a ndo neheye faya ta vəliye ha gədarj tay ka m̄əde ha bazlam i

Mbəlom ada ka matətikatay a ndo hay aye.

¹⁸Hərwi mawatsa eye mə Dərəwel i Mbəlom, a gwad: «Ahəl nakə sla ma giye məsler ma guvah aye na, k̄a pay wu ka bazlam bay, gər ha m̄a h̄əpəd wu m̄ənday.†». A gwad sa: «Ndo məge məsler na, lele t̄a vəlay wu i madagər ŋgay.‡»

¹⁹Tadə ndoweye ki yaw ka t̄əv yak mətsikaka wu nakə lele bay aye ka madugula i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, k̄a pay zləm bay. Ka ta pay zləm na, tsəne abəra ka ndo hay sulo kəgəbay ka ndo mamahkar eye t̄əday ada ka pateye zləm. ²⁰Tsikatay faya a ndo neheye faya ta giye mənese aye kame i ndo hay tebiye hərwi ada ndo siye hay t̄a dzədzar məge mənese dərma.

²¹Nəŋ faya na gakeye amboh kame i Mbəlom, kame i Yesu Kəriste ada kame i gawla i Mbəlom neheye a pala aye, amboh rəhay ha gər a wu nakə na tsikaka aye. K̄a ŋgəna tay ha ka bo abəra ndo hay bay, k̄a matay bo a ndo siye hərwi agəna nəteye ndo yak hay aye bay. ²²Tadə a saka məzle ndo ka məge məsler mə gay i maduwule me na, zəba ka mede ŋgay lele t̄əday nakə ada ka piye həlay ka gər ŋgay aye. K̄a t̄ələka həlay yak a mezeleme i ndo siye hay bay. Ndza na tsədarj̄a.§

²³K̄a sa yam dəkdek bay, sa guzom tsekwej hərwi hud yak nakə a wurawa fakaya aye hərwi ada hud m̄a wur fakaya sa bay.

²⁴Ndo siye hay kwa tadə ta ye kame i sariya zuk bay na, mezeleme tay a zəba parakka mə dzaydzay. Ka ndo siye hay, ta səriye ha mezeleme tay na, ma d̄əba i sariya. ²⁵Məsler ŋgwalak eye hay na, nəteye mə dzaydzay dərma. Tadə ta ndohaw bəse a dzaydzay zuk bay na, ta sliye m̄əndze huya m̄əŋgaha eye bay.

6

¹Ndo neheye nəteye beke aye hay na, t̄a rəhatay ha gər a ndo i gay tay hay hərwi ada ndo hay t̄a tsik wu nakə lele bay aye ka məzele i Mbəlom bay ada ka wu neheye faya ka t̄ətikakwateye a ndo hay aye bay. ²Tadə ndo i gay i beke hay nəteye ndo məpe mədzal gər hay ka Kəriste, kwa tadə

* 5:10 məbere sik na, andza m̄əgwede: Matəme mbəlök. † 5:18 Bazlam mapala eye masulo eye

25.4. ‡ 5:18 1 Korinje hay 9.9; Mata 10.10; Luka 10.7.

§ 5:22 zəba ma 1 Timote 4.14.

nøteye malamar hay ma mæpe mædzal gør ka Køriste bøbay na, tã køräh marøhatay ha gør a ndo i gay tay hay bay. Kwa nøteye tebiye tã læva kame i Mbølom na, ta giye mæsler tay lele ðuh ma ziye nakø kurre aye hørwi ndo neheye faya ta gateye mæsler aye na, nøteye ndo mæpe mædzal gør hay ka Yesu ada Mbølom a wudã tay.

Ndo neheye zlele eye hay dedøk aye

Tætikatay wu neheye a ndo hay, vølatay gøðarj. ³Tadø ndoweye ka tætik wu mekelerj eye, ada ka tøma bazlam neheye dedøk aye i Bøj Maduwerj kway Yesu Køriste bay, ada a tøma wu nakø faya ka tætikakwateye a ndo hay ka mede nakø lele eye kame i Mbølom aye bay sa na, ⁴nenggeye ndo mæðsley ha gør a bo, a sør wuray bay tebiye. A sør na, mækøde wuway dekdøk tsa, ma giye magazløga ka wu hay. Hørwi niye ndo neheye faya ta pay zløm aye na, ta giye sëløk, ta wudiyø mækøde wuway a bo, ta tsadiye a bo, ta dzalateye naha wu neheye lele bay aye a gør a ndo hay. ⁵Ta kædiye wuway huya hørwi mædzal gør hay lele bay, ada hørwi tø sør dedøk sa bay. Tø dzala mæ gør tay agøna, tadø ta pay bözay a tsøved i Mbølom na, ta hutiyø suloy.

⁶Ta dedøk tadø ka pay bözay a tsøved i Mbølom na, nækar zlele eye, dærev yak ma ngwasiyø tø wu nakø andaya fakaya aye. ⁷Ka yakwaw ka mænzibøra na, ka zlakwaw wuray ka høløy bay, ka makweye na, ka zlakweye wuray ka høløy bay dørmak. ⁸Tadø wu mønday kway tø peteked kway andaya na, niye na, ða kway. ⁹Ndo neheye a satay matære ndo i zlele hay aye na, ta dædiye a masøpete i Fakalaw andza tø død a balay. Ta wudã wu neheye kæriye ma nasiye tay ha ndo hay aye ada neheye ta dziye tebiye aye. ¹⁰Mawudø suloy na, ma zlaweye slala i wu neheye lele bay aye tebiye. Siye i ndo hay ta gør ha tsøved i Mbølom hørwi a satay suloy ka zal, ada hørwi niye ta huta dæretsøtsøseh mæ dærev.

Mandøve i bazlam

¹¹Ane tuk na, nækar na, ndo i Mbølom, wu neheye tebiye lele bay aye na, kã tøløka høløy yak a døma bay. Ge gøðarj, hørwi ada kã tøra lele kame i Mbølom, pay bözay a tsøved ngay, dzala ha huya ka nenggeye, wudã siye i ndo hay lele, sømay naha a wu

hay ada tøra ndo læfedede eye. ¹²Ge vøram ngwalak eye ka tsøved i Mbølom. Gøs sifa i Mbølom nakø ma ndæviye bay aye hørwi Mbølom a zalaka na, ka nenggeye ada ka ða ha parakka ahøl niye kame i ndo hay haladzay wu nakø ngwalak eye ka dzala ha aye. ¹³Nerj faya na tsikakeye kame i Mbølom nakø ma vøliye sifa a wu hay tebiye aye ada kame i Yesu Køriste nakø a ða ha wu ngwalak eye parakka kame i Pønos Pilat aye, ¹⁴nerj faya na tsikakeye, røhay ha gør a wu nakø na tsikaka aye, kã nas ha bay, gay metsehe a møndze yak hørwi ada ndo hay tã maka ha mænese bay hus a pat nakø Bøj Maduwerj kway Yesu Køriste ma maweye aye. ¹⁵Ma maweye na, a høløy ngwalak eye. Maa ge ha andza niye na, Mbølom. Mbølom na, gøðarj tebiye mæ høløy ngay, nenggeye Mbølom nøte ngwerj, nenggeye mandza eye ma mængwese, nenggeye Bøj ka gør i bay hay, nenggeye Bøj Maduwerj ka gør i bay maduwerj hay, ¹⁶nenggeye nøte ngwerj nakø ta sifa huya aye, nenggeye mandza eye mæ dzaydzay. Dzaydzay ngay a døv haladzay, ndøray ma sliye mahøndzøde naha faya bay. Ndøray dødã kæ ngatay bay, ndøray ma sliye mænggatay bay sa. Ndo hay tã dæsley ha gør. Ma ndziye huya. Mã ge andza niye.

Møtsike me a zløm a ndo i zlele hay

¹⁷Ndo neheye zlele eye hay ka mænzibøra nakay aye na, gwadätay tã dæsley ha gør a bo bay, zlele ma ziye kæriye. Tã pa faya mædzal gør tay bay. Tã pa mædzal gør tay ðuh na, ka Mbølom nakø ma vølakweye wu hay tebiye hørwi ada kã ngwasakwa aye. ¹⁸Gwadätay na, tã ge wu ngwalak eye hay, tã ge wu ngwalak eye hay haladzay. Gwadätay na, tã vøl wu ta mængwese eye, tã vøl wu a siye i ndo hay. ¹⁹Tadø faya ta giye andza niye na, ta hayay gør a wu tay hay a tøv ngwalak eye hørwi ada tã huta sifa dedøk eye. Maga eye na, andza ndo nakø a pa naha mødøk i gay ngay kurre aye.

²⁰Timote, gay gør a wu nakø Mbølom a pa a høløy yak aye. Bazlam neheye ndo hay ta tsikiye kæriye na, kã tsik a døma bay. Wu nakø nøteye tø zalay ndaraw aye, ane tuk na, ndaraw dedøk eye bay. ²¹Na tsik andza niye hørwi siye hay ta dzala ha ka wu nakø faya ka dzalakweye faya aye sa bay, hørwi tø gwad tã huta ndaraw eye nakay.

1 Timote 6:21

332

1 Timote 6:21

Mbêlom mâ pa fakuma ngama.

Masulo i derewel i Pol nakə a watsay
naha a
Timote
aye
Məfələkwe

Masulo i derewel nakay Pol a watsay a Timote aye, maraha eye tə maduk i duk i bazlam neheye Pol a tsikay a Timote aye. Pol neŋgeye ma daŋgay (2.9), ndo hay haladzay ta mbəday dəba (1.15; 4.10-16). A sər ha mazlambar ma mətiye (4.6). A gwəday a Timote ndo məleke ha ma məsler, a wudə na andza wawa, ka dzameye gər dāda sa.

Derewel nakay faya ma makweye ahaya a zləm mändze i Pol: Məsler ŋgay, məsənəke ŋgay, dəretsətseh ŋgay hay hərwi Labara ŋgwalak eye. A vəlay gədaŋ a Timote ka məsəmay naha a dəretsətseh ma məsler i Kəriste (2.1-13). A gwəday m̄a d̄a ha bazlam i Mbəlom ta tsəved eye lele (2.14-15). Hərwi niye, Timote m̄a ŋgəday a məkədə wuway, m̄a mbəday dəba a ndo neheye faya ta giye wu neheye ŋgwalak eye bay aye, m̄a pay bəzay na, a mede i Pol. M̄a hənay gər ada m̄a ge na, wu nakə Pol ta ndo siye hay tə sənəkətatay a ndo hay aye.

Wu neheye mawatsa eye na, ta dzəniye kway ka matətike wu dedək eye (3.16).

Mətsike me i Pol

¹ Maa watsa derewel nakay na, neŋ Pol, neŋ ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste andza nakə a say a Mbəlom aye. A slər ga ha hərwi ada n̄a d̄a ha bazlam i sifa nakə Mbəlom a gwad ma vəlatəye a ndo neheye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye.

² Na watsaka naha a nəkar Timote. Nəkar na, na wudə kar haladzay andza wawa ga. Mbəlom Bəba kway tə Yesu Kəriste Bəy Maduwerŋ kway t̄a pa fakaya ŋgama, t̄a gaka ŋgwalak ada t̄a vəlaka zay.

Pol a may naha d̄ərev a Timote

³ Neŋ faya na gay naha sisə a Mbəlom hərwi yak. Neŋ faya na geye məsler tə d̄ərev tsədaŋŋa eye andza i bəba tətə ga neheye tə gaway məsler aye. Ahəl nakə na d̄uwulaway naha me a Mbəlom aye na,

* 1:4 Timote a tuwa ahəl nakə Pol a ye faya abəra a gər ha ma Efez aye. Zəba ma 1 Timote 1.3.

† 1:6 zəba ma 1 Timote 4.14; 5.22.

na d̄uwulaway naha me hərwi yak huya ta həvad kwa ta həpat. ⁴ Həlay nakə ka tuwa aye na, kə mətsəŋ gər bay.* A seŋ haladzay məŋgataka hərwi ada d̄ərev ga m̄a rah ta məŋgwesə. ⁵ Na mətsa ha gər ta məpe mədzal gər yak nakə ka pa peteh ka Yesu Kəriste aye bay. Təday na, mama yak Lowis nakə a dzala ha ka Yesu Kəriste ada may yak Enise. Ayaw! Na sər ha ta dedək ka dzala ha ka Yesu dərmaç.

⁶ Hərwi niye, neŋ faya na gwadakeye sa: K̄a gay masəfaya a wu nakə Mbəlom a vəlaka gədaŋ məge aye bay. A vəlaka na, ahəl nakə na pa fakaya həlay aye. Vəlay ha d̄ərev yak peteh ka məge.† K̄a dzədzar bay hərwi Məsəfəre Tsədaŋŋa eye nakə Mbəlom a vəlakway aye na, ma təriye kway ha ndo i zluwer hay bay. Duh ma vəlakweye gədaŋ məge məsler i Mbəlom ada tə mawudə siye i ndo hay ada tə məgay metsəhe a bo kway.

⁸ Hərwi niye zluwer m̄a gaka m̄əde ha bazlam i Bəy Maduwerŋ kway bay. Neŋ ma daŋgay na, hərwi ŋgay, ane tuk na, k̄a ge horoy tə neŋ kame i ndo hay bay. Duh təma məse dəretsətseh hərwi m̄əde ha Labara ŋgwalak eye andza neŋ dərmaç. Ge andza niye ta gədaŋ nakə Mbəlom ma vəlakeye. ⁹ Mbəlom na, kə təma kway ha, a zalakway hərwi ada k̄a tərakwa ndo ŋgay hay. A zalakway na, hərwi nakə ka gakwa məsler ŋgwalak eye bay, a təma kway ha hərwi a say məpe faya ŋgama. Andza məgwədə na, kwa ahəl nakə mändzibəra andaya zuk bay aye b̄a kə ləva ha bo məvələ kway ŋgama tə həlay Yesu Kəriste. ¹⁰ Anəke na, ka bəz ha ŋgama nakə a vəlakway aye parakka hərwi Yesu Kəriste ndo mətəme ha ndo ki yaw. Neŋgeye na, kə zla na gədaŋ i mədahaŋ, a d̄a ha na, tadə ka təmakwa Labara ŋgwalak eye na, ka hutakweye sifa nakə ma ndəviye bay ka tor eye.

¹¹ I ga na, Mbəlom a pa ga ndo i maslaŋ hərwi ada n̄a d̄a ha Labara ŋgwalak eye a ndo hay ada n̄a tətikatay. ¹² Hərwi niye nakə neŋ faya na siye dəretsətseh ma daŋgay aye. Ane tuk na, horoy a geŋ bay hərwi na sər Yesu Kəriste. Na dzala ha ka neŋgeye ada na sər ha ta dedək ma sliye faya matsəpe Labara ŋgwalak eye nakə a vələŋ

aye. Ma tsəpiye na hus a pat bagwar eye nakə ma deyewe aye.

¹³Tsikata y a siye i ndo hay bazlam dedek eye nakə na tsikaka aye, kwa tsekweŋ kâ mbəday həlay bay. Ka tsikiye na, dzala ha ka Yesu Kəriste ada wudā ndo hay. Ge andza niye ta gədaŋ nakə a yaw mə Yesu Kəriste aye. ¹⁴Kâ vəlay tsəved a ndəray mâ mbəday həlay a labara ŋwalak eye nakə Mbəlom a vəlaka aye bay, tsəpa na ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye nakə mə dərev kway aye.

¹⁵Nəkar ka sər ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ka dala i Azi aye nəteye ta gər ga ha ŋgwedək. Figelas ta Hermogenas nəteye mə walaŋ tay dərma. ¹⁶Ane tuk na, Onezifor na, a mawəŋ naha dərev, horoy kə gay kame i ndo hay hərwi nakə neŋ ma daŋgay aye bay. Bəy Maduweŋ kway mâ gay ŋwalak a ndo i gay ŋgay hay. ¹⁷Ahəl nakə a ndislew kanaŋ a wuzlah gay i Roma aye na, kə pəla təv nakə neŋ mə dəma aye puk puk lele hus a huta ga. ¹⁸Bəy Maduweŋ kway Yesu mâ gay ŋwalak pat nakə ma ta gateye sariya a ndo hay aye. Ka sər ha dərma ahəl nakə neŋ ma Efez aye na, ka dzəna ga haladzay.

2

Sidzew i Yesu Kəriste

¹Wawa ga, nəkar na, vəlay tsəved a ŋwalak nakə Yesu Kəriste a vəlaka aye mâ təra kar ha gədaŋ aye. ²Ahəl niye ka tətik bazlam i Mbəlom na, abəra ka neŋ. Bazlam nakə na dā ha kame i ndo hay haladzay aye na, zla na tətikatay a siye i ndo neheye dedek aye dərma hərwi ada nəteye tâ sla faya matətikatay a ndo siye hay kame sa.

³Tadə dərətsəseh kə ndzaka a gər hərwi Yesu Kəriste na, səmay naha andza sidzew nakə lele eye a səmay naha a dərətsəseh aye. ⁴Tadə ndoweye ma diye a vəram, tadə a say neŋgeye mâ yay a gər a bəy ŋgay na, ma kərahiye məsler i ndo neheye kəriye. I yak na, mâ təra andza niye dərma. ⁵Sər ha dərma na, tadə ndoweye faya ma hwiye mahway i mata ndisle kame na, tadə ka hway ta tsəved eye bay na, ta vəleye wu i merəbe ŋgay bay. ⁶Ndo i məfəte hay

† 1:15 Dala nakə Roma hay tə zalay Azi aye na, neŋgeye bəgom ka dala nakə tə zalay Turki aye. * 2:11 zəba ma Roma hay 6.5, 8.

bəbay, mata lehe məhute hohway eye na, ndo nakə a ge məsler haladzay aye təday. ⁷Dzala ka wu neheye faya na tsikakeye kanaŋ aye, hərwi tadə ka dzala ha faya na, Bəy Maduweŋ ma vəlakeye gədaŋ ka mətsəne wu nakə faya na tsikakeye tebiye.

⁸Yesu Kəriste mâ makaw a gər. Neŋgeye a yaw na, abəra ma gwala i Davit. Kə lətsəw abəra ma mədahaŋ. Anaŋ Labara ŋwalak eye nakə faya na dātay ha a ndo hay aye. ⁹Neŋ faya na siye dərətsəseh ada tə gəs ga a daŋgay na, hərwi labara nakay ŋwalak eye. Ayaw, neŋ na, ta peŋ tsalalaw andza ndo məge zləwək. Ane tuk na, bazlam i Mbəlom na, ta pay tsalalaw bay. Faya ma diye kame kame huya. ¹⁰Hərwi niye neŋ faya na səmay naha a dərətsəseh tebiye. Neŋ faya na səmay naha hərwi ndo neheye Mbəlom a pala tay ha aye hərwi ada nəteye tâ huta tsəved nakə Yesu Kəriste ma mbəliye tay ha aye ada tâ ye a bəy ŋgay nakə a le haladzay aye ada tâ ndza mə dəma ka tor eye. ¹¹Sa tsa na, kutoŋ kâ səmay naha hərwi bazlam neheye na tsikakeye naha na, bazlam dedek eye hay:

Tadə ka mətakwa tə neŋgeye na,^{*}
ka ta ndzakweye ma sifa tə neŋgeye dərma.

¹²Tadə ka səmakwa naha a dərətsəseh na,
ka ta tərakweye bagwar i bəy tə neŋgeye.

Ane tuk na, tadə ka gwadakwa ka sərakwa na bay na,
ma ta gwadiye a sər kway bay dərma.

¹³Tadə ka tərakwa kame ŋgay ndo dedek eye hay bay na,
neŋgeye na, ma ndziye ndo i dedek hərwi bo ŋgay eye ma sliye faya mənese ha bo ŋgay bay.

Ndo məge məsler i Mbəlom dedek eye

¹⁴Matay ha wu neheye na tsik aye a zləm a siye i ndo hay tebiye hərwi ada tâ dzala ha faya. Tsikatay ta gədaŋ kame i Mbəlom, tâ təra a bo ka gər i bazlam hay bay, tâ gər ha hərwi bazlam niye hay na, ta gateye ŋgama kwa tsekweŋ bay. Duh ma nasiye ha dərev i ndo neheye faya ta pay zləm aye.

¹⁵Nəkar na, ŋgəla ha bo ka məndze andza nakə a say a Mbəlom aye. Təra ndo məge

mæsler nakə a ge horoy ta mæsler ngay bay aye, andza mægweđe a da ha bazlam dedek eye a ndo hay ta tsəved eye. ¹⁶ Bazlam neheye i məkəde wuway kəriye a yay a gər a Mbəlom bay aye na, kâ tsik a dăma bay. Ndo neheye faya ta kədiye wuway andza niye aye na, faya ta dziye abəra ka tsəved i Mbəlom kame kame duh. ¹⁷ Bazlam tay faya ma səkahiye andza mbəlak nakə faya ma gəngobiye. Himene ta Filete nətəye mə walaŋ i ndo niye hay. ¹⁸ Ta gər ha tsəved dedek eye, tə gwad na, ɓa Mbəlom kə lətsa tay ahaya ndo hay abəra ma mədahaŋ. Andza niye ndo siye hay ta gər ha tsəved i Mbəlom hərwi tay. ¹⁹ Ane tuk na, dedek i Mbəlom ma mbədiye bay. Nəŋgeye andza mədok i gay nakə ma ndziye ɓəŋɓəŋ aye. Tə watsa ka mədok niye, tə gwad: «Bəy Maduweŋ a sər ndo ngay hay.†» Tə watsa dərma, tə gwad: «Kwa way kə gwad nəŋgeye ndo i Bəy Maduweŋ na, mǎ ge mənese sa bay.»

²⁰ Ka sər ha mə gay i ndo i zlele na, wu maŋgara eye wal wal andaya. Siye hay tə ngar ta gura kəgəbay ta ɓəre. Siye hay na, ta tsətsəd mayako ada siye hay tə ngar ta dodo i gərwa. Tə ge ha mæsler ta wu neheye na, ta tsəved wal wal. Neheye tə ngar ta gura aye kəgəbay ta ɓəre aye na, tə ge ha mæsler pat i maɣurlom dekdək. Siye hay tə ge ha mæsler kwa waray waray pat pat. ²¹ A tsik nakay na, ka nəkway. Tadə ndoweye kə gər ha mäge mənese tebiye na, Mbəlom ma vəleye mæsler ngay wal ma təriye andza wu nakə tə ngar ta gura kəgəbay ta ɓəre aye. Ndo i gay ngay ma piye na wal hərwi a sər mäge mæsler i ndo i gay ngay tebiye.

²² ɓor i wu neheye lele bay a satay a gawla hay mäge aye na, kâ ge bay, hway wu yak abəra mə wu niye hay. Ge wu nakə ngwalak eye tə dərev yak peteh, pa mədzał gər yak ɓəŋɓəŋ ka Yesu, wuda ndo hay, ndza tə zay ta ndo neheye dərev tay tsədəŋŋa eye ada faya ta duwulay naha me a Bəy Maduweŋ aye. ²³ Tadə ndo hay faya ta kədiye wuway ka wu nakə ma giye ngama bay ada ka wu i matərahəŋ na, kâ tsik a dăma təbey hərwi ka sər məkəde wuway niye hay ma ndəviye na, tə matəre. ²⁴ Ane tuk na, ndo nakə faya ma giye mæsler i Bəy Maduweŋ

aye na, kutoŋ mǎ təra ta ndo hay bay. Mǎ gatay ngwalak a ndo hay tebiye, mǎ sla faya matətike a ndo hay lele, mǎ səmay naha a wu nakə ndo hay ta tsikiye faya aye. ²⁵ Tadə agəna ndo mənə dəre yak hay ta təma wu nakə ngwalak eye bay na, datay ha ta ləfedede eye. Agəna Mbəlom ma vəlateye tsəved ka məgəre ha mezeleme tay hərwi ada tǎ sər bazlam dedek eye. ²⁶ Kwa tadə Fakalaw kə gəs tay andza a mbəzł tay ha a ɓalay hərwi ada tǎ ge wu nakə a say aye ɓəbay na, agəna ta maweye ka mədzał gər ngwalak eye hərwi mətəməw abəra mə həlay ngay.

3

Ndo hay ta gəriye ha Mbəlom ka mandəve i mändzibəra

¹ Sər ha wu nakə faya na tsikakeye kanaŋ aye: Ka maduk i duk i məhəne hay na, dəretsətseh ma giye andaya haladzay. ² A həlay niye ndo hay ta wudiye bo tay eye dekdək, ta wudiye suloy, ta giye zlapay, ta dəslay ha gər a bo tay, ta tsadiye Mbəlom, ta tsənateye zləm a ɓəba tay hay bay, ta gateye sisəe a ndo neheye faya ta dzəniye tay ha aye bay, ta rəhay ha gər a wu i Mbəlom hay bay, ³ ta wudiye siye i ndo neheye mə gay tay aye bay, ta sakatay naha a ndo hay bay, ta tsikiye wu nakə lele bay aye ka ndo hay, ta səriye i tay na, məgay dəretsətseh a ndo hay, ta wudiye wu lele eye bay, ⁴ ta giye daf ka ndo siye hay, ta giye wu hay ze mədzele faya, ta dəslay ha gər a bo tay haladzay, ta wudiye na, wu nakə a yatay a gər a bo tay aye a ze Mbəlom. ⁵ Ta ndzəkitiye bo ndo i Mbəlom hay ane tuk na, ta təmiye gədaŋ i Mbəlom hərwi ada tǎ huta mede ngwalak eye na, ta wudiye bay. Nəkar na, kâ ndza ka təv tay bay.

⁶ Siye hay mə walaŋ tay anəke faya ta fələkwiye a gay i ndo hay. Faya ta fələkwiye ta tsəfətsəfe eye, ta vateye gər a ngwas neheye ɓəle eye hay aye hərwi ada tǎ təma bazlam tay. Ngwas neheye ta ge mezeleme haladzay, faya ta pay ɓəzay a wu neheye wal wal a yatay a gər aye. ⁷ Ta wuda matətike wu hay ane tuk na, tə sər mətəməne wu nakə dedek eye bay. ⁸ Ndo neheye na, faya ta kərahiye bazlam dedek eye andza

† 2:19 zəba ma Məpesle 16.5.

Zanes ta Zambøres ahəl niye ta kərah bazlam i Musa* aye. Mədzal gər tay kə nas, tə dzala ka Mbəlom ta dedək bay. ⁹ Ane tuk na, ta diye kame sa bay hərwi mäge wu i matərahahər tay niye hay ma zəbiye mə dzaydzay kame i ndo hay haladzay parakka andza i Zanes ta Zambøres nakə ahəl niye ndo hay tə sər ka matərahahər tay nakə tə gawa aye.

Ndza bəhəbəh mə wu nakə ka tətik aye

¹⁰ Nəkar na, ka sər wu nakə na tətikawatay a ndo hay aye lele, mede ga kəkay na, ka ɲgatay, ka sər wu nakə a seɲ mäge ma məsler ga aye, ada ma kəkay na pa mədzal gər ga ka Mbəlom aye ka sər ha. Ka sər dərmak kəkay nakə faya na zliye ɲgatay ada ma kəkay na wuda ndo hay aye, ada ma kəkay neɲ mandza eye bəhəbəh aye, ka sər. ¹¹ Ka sər kəkay nakə ndo hay tə geɲ dəretsətseh ada ma kəkay na sa dəretsətseh ma wuzlahgəma i Aɲtiyos, ma wuzlahgəma i Ikoniyom ada ma wuzlahgəma i Listərə aye. Ayaw! Ndo hay ta seɲ dəretsətseh haladzay, ane tuk na, Bəy Maduweɲ kway kə təma ga ha abəra mə wu neheye tebiye. ¹² Ta dedək ndo neheye tebiye a satay mədzepe tə Yesu Kəriste ada məndze andza nakə a say a Mbəlom aye na, ndo hay ta sateye dəretsətseh. ¹³ Ndo i sewed hay ta ndo neheye faya ta vatay gər a ndo hay aye məndze tay ma nasiye kame kame, ta vay gər a bo tay ada ta vatay gər a siye i ndo hay dərmak.

¹⁴ Nəkar na, ndza bəhəbəh mə wu nakə ka tətik aye ada nakə ka təma tə dərev yak peteh aye. Ndza bəhəbəh lele hərwi matətikaka way na, ka sər. ¹⁵ Sər ha na, ka sər Dərewel i Mbəlom kwa ahəl nakə nəkar wawa eye mba aye. Dərewel i Mbəlom niye na, ma vəlakeye tsəved ka məhute metsehe hərwi ada tadə ka dzala ha ka Yesu Kəriste na, Mbəlom ma mbəliye kar ha. ¹⁶ Wu nakə tebiye tə watsa a Dərewel i Mbəlom aye na, a yaw mə bazlam i Mbəlom. Dərewel nakay ma dzəniye kway ka matətike wu nakə dedək aye, tadə faya ka gəkweye mənese na, ma dəkweye ha, ma kətiye kway, ma tətikakweye hərwi ada kə gəkwa wu lele eye. ¹⁷ Məsəfəre i Mbəlom a ge andza niye

na, hərwi ada ndo i Mbəlom mə təra neɲgeye maləva bo eye hərwi ka təma a dərev ɲgay wu nakə tebiye a say mede mata ge ha məsler ɲgwalak eye aye.

4

Mədə ha bazlam i Mbəlom

¹ Neɲ faya na tsətsahiye fakaya, da ha Labara ɲgwalak eye. Na tsətsah fakaya kame i Mbəlom tə Yesu Kəriste. Neɲgeye ma gateye sariya a ndo neheye ta mət aye ada a ndo neheye nəteye tə dəre aye tebiye. Na tsətsah fakaya andza niye na, hərwi ma maweye ada ma təriye bəy. ² Da ha bazlam i Mbəlom, rəzlay a gər huya kwa a həlay lele eye ada kwa a həlay nakə lele bay aye. Tadə ndo hay faya ta giye mənese na, tsikatay faya, tsikatay tə gər ha mənese, matay naha dərev, tətikatay ta ləfedədə eye, ³ hərwi həlay eye ma ndisleweye ndo hay ta pay zləm a ndo neheye ta tətikateye wu neheye dedək eye bay aye. Duh ta wudiyə na, mäge wu neheye lele bay aye ada andza niye ta pəliye ndo matətike hay haladzay ada ta tsikateye wu nakə a yatay a gər a zləm tay mətsəne aye. ⁴ Ta peye zləm a wu nakə dedək eye sa bay, ta peye zləm düh na, a ndo i maraw me hay. ⁵ Ane tuk na, nəkar na, gay metsehe a bo yak huya, səmay naha a dəretsətseh, dətay ha Labara ɲgwalak eye a ndo hay, ge məsler nakə Mbəlom a vəlaka a həlay aye tebiye.

⁶ Neɲ na, na təra andza wu kəriye nakə ta vəleye a Mbəlom aye. Həlay nakə ta kədiye ga, na gəriye ha məndzibəra aye mazlambar kə ndislew. ⁷ Na gay məsler a Yesu Kəriste tə dərev ga peteh andza ndo nakə a ɲgəla ha bo ka məbəbazl bo seh lele aye. Na ndəv ha wu nakə Mbəlom a vəleɲ a gwedəɲ ge aye andza ndo nakə a ndəv ha mahway aye. Wu neheye ka dzalakwa ha faya na, na gər ha kwa tsekweɲ bay tebiye. ⁸ Anəke na, Mbəlom kə ləva ha bo ta magogoy ga mə mbəlom hərwi neɲ kame ɲgay mənese kwa tsekweɲ andəya fagaya bay. Bəy Maduweɲ kway, neɲgeye nakə ma gateye sariya dedək eye a ndo hay ma ta vəleɲgeye magogoy ga pat nakə ma ta vəleɲgeye sariya aye. Ma ta vəleɲgeye a neɲ

* 3:8 Zanes ta Zambøres: Mə kule i Yahuda hay tə zalawatay a maharam i Ezipt hay andza niye. Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 7.11, 22.

dëkdek bay, ma ta völateye a ndo neheye tebiye faya ta häbiye na aye.

A say a Pol Timote mâ ye ka tøv ngay

⁹ Ge gëdañ hërwi ada kâ yaw ka tøv ga bæse, ¹⁰ hërwi Demas kə gər ga ha. A wudä wu neheye ka mändzibëra aye, hërwi niye ki ye ngway a Tesalonik. Kəreskenes neng-eye na, ki ye a Galat ada Titus na, ki ye a Dalmatiya. ¹¹ Maa zəkaw ka tøv ga na, Luka mahəngeye. Aza ka deyeweye na, dumara ta Markus salamay hërwi ma sliye faya madzəne ga ka məsler. ¹² Tisik i ngay na, na slər ha a gəma i Efez. ¹³ Ahəl nakə ka deyeweye na, do a gəma i Tərowas, zleñ ahaya peteked i mətasl ga nakə na gəray ha a həlay i Karpus aye. Həl ahaya dərəwel hay dərmaç, ane tuk na, a señ wene wene eye na, neheye tə ge ta mbal aye.

¹⁴ Aləgəzandər ndo məvədə wu kə geñ sewed haladzay. Bəy Maduweñ kway ma ta may ha a dəma magogoy i məsler ngay. ¹⁵ Nəkar na, ge metsehe bəna agəna ma pəliye fakaya tsəved məgaka sewed dərmaç hërwi kwa tsekweñ a wudä bazlam kway bay.

¹⁶ Pat makurre eye nakə ti ye ga ha kame i sariya, na ge me abəra ka bo na, ndəray ki ye naha mata meñ bo bay, tə gər ga ha. Mbəlom mâ pəsataç ha. ¹⁷ Ane tuk na, Bəy Maduweñ kway, nengeye na, kə gər ga ha bay, kə vələñ gədañ hërwi ada nā dā ha bazlam ngay parakka, nā həmbər faya abəra kwa tsekweñ bay. Ada ndo i gəma hay wal wal haladzay ta tsəne. Bəy Maduweñ kə təma ga ahaya abəra mə bazlam i zil.* ¹⁸ Ada na sər na, Bəy Maduweñ ma ta təmiye ga ha abəra mə wu neheye tebiye lele bay aye, ada ma tsəpiye ga hërwi ada nā ye a bəy ngay a mbəlom. Zambadakway ka tor eye. Mā ge bo andza niye!

Mətsike me

¹⁹ Tsikatay ha me a Pərisil ta Akelas. Tsikay ha me a ngwas i Onezifor ta wawa ngay hay. ²⁰ Erast, nengeye na, ma ndziye ma gəma i Korinçte. Tərofime na, na gər ha ma gəma i Melet hërwi nengeye dəvats eye.

²¹ Ge gədañ madayaw ka tøv ga kanəñ ta bəse, ahəl nakə həlay i mətasl ka dazlay zuk bay aye. Ebulus, Pudenes, Kolodiya, Linus

ada tə siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye kanəñ aye ta tsikaka naha me.

²² Bəy Maduweñ mâ tsəpa kar huya. Mā pa fakuma ngama tebiye!

* 4:17 zəba ma Dəmes hay 22.22.

Derewel nakə Pol a watsay naha a Titus aye

Məfələkwe

Titus neŋgeye ndo məleke ha Pol ma məsler. Ahəl nakə Pol mə həlay nakə mawura bo ta ndo i Korinje hay aye na, Titus kə ge məsler ŋgwalak eye haladzay. Pol a watsay naha derewel nakay na, neŋgeye ma Kəret, dala nakə malawara eye ta yam aye. Mə dəma na, a matay bo a ndo məpe mədzal gər hay ka məndze lele.

Pol a may ha a zləm a Titus ka lele i məndze i ndo məkalay kame a ndo məpe mədzal gər hay (1.5-16). A tsikay me a zləm ka gər i məndze ta slala i ndo hay wal wal: Ta ndo neheye guram eye hay, dahəlay hay, gwəla hay, beke hay (2.1-15). Yesu Kəriste a wəl ha sifa ŋgay na, hərwi mətəme tay ha ndo hay abəra ma mənese kwa waray waray (2.14). Mədok i sifa wedeye i ndo məpe mədzal gər hay mapa eye na, ka neŋgeye.

Mətsike me

¹ Maa watsa derewel nakay na, neŋ Pol, ndo i məsler i Mbəlom, ada ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste. Mbəlom a zla ga, hərwi ada nā tsikatay bazlam ŋgay a ndo ŋgay neheye a pala tay ha aye. Na tsikateye na, ada tã dzala ha ka Mbəlom, tã sər dedək. Hərwi dedək na, ma dəkweye ha mede nakə a yay a gər a Mbəlom aye. ² Na giye andza niye na, hərwi ada ndo hay tã sər ha ta huta sifa nakə ma ndəviye bay aye. Mbəlom neŋgeye na, a raw me təbey. A gwad ma vələkweye na, kwa ahəl nakə kə ge məndzibəra zuk bay aye. ³ A dā ha na, ahəl ŋgay nakə a ndisl a dəma aye. A dəkway ha wu nakə a gwad ma vələkweye na, tã bazlam i ndo neheye a slər tay ha hərwi ada tã dā ha bazlam ŋgay aye. Mbəlom neŋgeye ndo mətəme kway ha kə vələŋ bazlam nakay a həlay, a gwedəŋ: «Tsikatay a ndo hay dərma.»

⁴ Titus, na watsaka naha derewel nakay na, a nəkar. Nəkar na, andza wawa ga, hərwi mədzal gər may nəte ka Yesu.

Mbəlom Bəba kway, tə Yesu Kəriste, ndo mətəme kway, tã pa fakaya ŋgama ada tã vələka zay.

Məsler nakə Titus faya ma giye ka dala i Kəret aye

⁵ Na gər kar ha ka dala i Kəret na, hərwi ada kã lambad tay ha wu neheye a ze naha məlebede aye. Sa na, ada kã ye a walaŋ i gəma hay, kã pala ndo hay ada tã tərə madugula hay, nəte nəte, tã dzəna ndo mədzal gər hay aye. Ge na, andza nakə na tsikaka aye.

⁶ Madugula na, tã ŋgəlatay bəzay bay. Mā ge na, zal i ŋgwas nəte. Wawa ŋgay hay tã dzala ha ka Yesu. Mede tay mā ge lele, hərwi ada ndo hay tebiye tã zəba fataya na, ta ge mənese bay. Tã gəsay me a bəba tay lele.

⁷ Andza niye madugula na, ndo hay tã ŋgəlay bəzay bay. Hərwi məsler nakə ma giye na, məsler i Mbəlom. Neŋgeye na, mā dəslay ha gər a bo ŋgay bay. Mā ge mevel bay, mā kway bay, mā kəd bo ta ndo hay bay, mā ge bor i dala bay. ⁸ Duh neŋgeye na, mā təma ndo hay a gay ŋgay lele, mā wudā na, mäge wu lele eye, mā tərə ndo masəra gər eye lele, mā tərə ndo i ŋgwalak, mā tərə ndo mə pəy naha faya a Mbəlom, mā gay metsehe a bo ŋgay lele. ⁹ Mā pa a dərev ŋgay na, bazlam dedək eye, andza nakə ka tətikakwatay a ndo hay aye. Tadə kə ge andza niye na, ma sliye faya məvəlatay gədaŋ a ndo hay tə bazlam nakay. Sa na, ma sliye faya mədətatay ha mənese i ndo neheye tə gwad bazlam nakay lele bay aye parakka.

¹⁰ Na tsik andza niye na, hərwi ndo hay andaya haladzay mə walaŋ i ndo mədzal gər hay ta təma bazlam i ndo təbey. Nəteye faya ta tsikiye na, bazlam nakə ma dzəniye ndo hay bay aye. Faya ta vateye gər a ndo hay. Ndo mäge wu niye hay wene wene eye na, Yahuda hay. ¹¹ Madugula hay, tã gatay me, tã ŋgərəz ka ndo niye hay. Hərwi nəteye na, faya ta nasiye ha bədgay i ndo siye hay. Faya ta tətikiye a ndo hay na, wu neheye a ye ka bo matətike bay aye. Faya ta giye andza niye na, məhute ha dala tsa.

¹² Ndo andaya mə walaŋ i Kəret hay, neŋgeye na, kəliŋ tay. A gwad: «Kəret hay na, maraw me eye hay, sewed eye hay andza wu i pesl hay. Nəteye sə eye hay. Tə dzala i tay na, ka wu mənday tsa.» ¹³ Kəliŋ tay niye a tsik na, dedək.

Hərwi niye, tsikatay faya lele hərwi ada tã dzala ha ka Yesu. ¹⁴ Tsikatay faya dərma

hərwi ada tâ pay zləm a wurmbez i Yahuda hay sa bay. Tâ pay bəzay a bazlam i ndo neheye ta karah məpay bəzay a dedək i Mbəlom aye bay.

¹⁵ Tadə ndoweye tsədaŋŋa ka təv i Mbəlom na, wu hay tebiye tsədaŋŋa hərwi ŋgay dərma. Ndo neheye dərev tay lelebay ada ta dzala ha ka Mbəlom bay aye na, wu tebiye ta giye na, lelebay, hərwi mədzal gər tay na, kə nas. Ada faya ta giye wu nakə lelebay aye na, horoy a gatay bay. ¹⁶ Nəteye ta gwaday a gər tay na, tə sər Mbəlom. Azlakwa duh wu neheye faya ta giye na, faya ma bəziye ha na, tə sər Mbəlom bay. Nəteye na, tə pay naha faya a Mbəlom bay. Faya ta giye wu nakə a say a Mbəlom bay aye. Wu nakə lele aye na, tə mba faya məge bay.

2

Məpay naha faya a Mbəlom na, kəkay?

¹ Titus, nəkar na, tsikatay dedək i Mbəlom a ndo hay. ² Gwadatay a bagwar hay na, tâ kwaya bay. Tâ ge na, wu neheye də ndo hay ta rəhay ha gər aye. Tâ gay metsehe a bo tay lele, tâ dzala ha ka Mbəlom ta dedək, tâ wudə ndo hay tə dərev tay peteh. Dəretsətseh kə ndzatay a gər na, tâ zla ŋgatay.

³ Tsikatay a ŋgwas bagwar eye hay andza niye dərma, hərwi ada tâ ge na, wu neheye a yay a gər a Mbəlom aye. Tâ ŋgalay bəzay a ndo bay, tâ tərə beke i guzom bay. Gwadatay na, tâ tətikatay wu nakə lele aye a ndo hay. ⁴ Tadə tâ ge andza niye na, ta tətikiye tay ha ŋgwas neheye dahəlay aye hay, ta wudiye zal tay hay ta wawa tay hay na, kəkay. ⁵ Ta tətikiye tay ha hərwi ada tâ gay metsehe a bo tay dərma, tâ ge madama bay, tâ ge məsler mə gay tay hay lele, tâ ge na, məsler lele eye, tâ gəsətay me a zal tay hay. Tadə ta ge andza niye na, ndo hay ta tsikiye wuray ka bazlam i Mbəlom bay.

Gawla hay

⁶ Tsikatay a gawla hay andza niye dərma, gwadatay tâ gay metsehe a bo tay. ⁷ Nəkar dərma na, ge wu neheye lele eye dəkdek, hərwi ada gawla hay tâ tətik mede yak. Ka tətikateye wu na, tətikatay tə dərev nəte. Tətikatay na, wu nakə ada ndo hay ta rəhakeye ha gər aye. ⁸ Tətikatay na, wu

nakə dedək aye, ada ndəray ma sliye faya məmaka ha mənese bay. Andza niye, horoy ma gateye a ndo mənə dəre yak hay, hərwi ta huta bazlam neheye lelebay aye bay.

Beke hay

⁹ Beke hay na, gwadatay tâ gəsətay me a ndo i gay tay hay huya. Tâ mbatsatay me a ndo i gay tay hay bay, ada wu neheye ta giye na, mâ yatay a gər a ndo i gay tay hay. ¹⁰ Tâ ge mavaha bay dərma. Duh tâ ge na, wu lele eye hay, hərwi ada ndo i gay tay hay tâ sər ha na, nəteye dedək eye. Tadə tâ ge andza niye na, bazlam neheye faya ka tətikakweye ka gər i Mbəlom ndo mətəme kway ha aye na, ndo hay ta zambəfeye.

Mahəbe məmaw i Yesu

¹¹ Ndo hay tâ ge na, wu nakə na tsik aye hərwi Mbəlom ka bəzatay ha a ndo hay nengeye na, a wudə ndo hay hərwi ada tâ təma. ¹² Mbəlom a tətikakway andza niye na, kâ gərakwa ha mede kway nakə a yay a gər bay aye, ada kâ pakway bəzay a wu i məndzibəra neheye faya ta səpatiye kway aye bay. Duh ahəl nakə nəkway mandza eye ka məndzibəra mba na, gakway metsehe a bo kway. Gakwa na, wu dedək eye ada nakə a yay a gər a Mbəlom aye. ¹³ Gakwa andza niye ada təkakway dəre a pat lele eye nakə ndo mətəme kway Yesu Kəriste ma deyeweye ta məzlaḅ i Mbəlom kway. Nengeye na, Mbəlom bagwar eye. ¹⁴ A vəl ha gər ŋgay hərwi ada kâ tərakwaw abəra mə mezeleme, ada kâ tərakwa tsədaŋŋa kame ŋgay. Andza niye ka tərakwa ndo ŋgay hay, ada ka wudakwa məge wu neheye ŋgwalak aye pat pat.

¹⁵ Anaŋ andza nakay, nəkar na, tətikatay wu nakə na watsa aye. Vəlatay gədaŋ, tsikatay faya a ndo neheye tə pay zləm a bazlam yak bay aye. Tətikatay ta məzlaḅ nakə Mbəlom ma vəlakeye. Ndo hay tâ tərə kar ha bay.

3

Mede nakə a yay a gər a Mbəlom aye

¹ Tsikatay a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, tâ rəhatay ha gər a bəy i dala hay tebiye. Tâ ge wu nakə bəy hay ta tsikateye. Tâ wudə na, məge ŋgwalak huya. ² Gwadatay na, tâ ŋgalay bəzay a ndo bay, tâ tərə a bo bay. Duh na, tâ tərə ndo məsəra

me eye hay, tâ d̄aslatay ha ḡer a ndo hay tebiye d̄ermak.

³ Tsikatay andza niye h̄erwi ah̄el niye n̄ekway d̄ermak na, ka s̄erakwa ḡer bay, ka r̄ahakwatay ha ḡer a ndo hay bay, ka dzakwa ts̄aved̄, ka gawakwa na, wu neheye a yawakway a ḡer aye ta wu neheye ka wud̄awakwa aye. Ah̄el niye na, n̄ekway lele eye hay bay tebiye. Ka gawakwa d̄ere ka wu i ndo hay. Ndo hay t̄a nawakway d̄ere ada n̄ekway d̄ermak ka nawakwatay d̄ere.

⁴ Kwa ka gawakwa andza niye b̄obay na, Mb̄elom ndo m̄at̄eme kway ha, ka b̄ozakway ha n̄eŋgeye ndo m̄agay ŋgwalak a ndo hay ada a wuda tay ha haladzay. ⁵ Andza m̄ogwede, a t̄ema kway ha na, k̄ariye. A t̄ema kway ha na, h̄erwi ŋgwalak kway hay d̄aw? A'ay! A t̄ema kway ha na, h̄erwi ka ḡakway m̄a bo. A barakway na mezeleme kway na, h̄erwi ada k̄a wakwa bo masusulo eye ta ḡod̄aŋ i M̄es̄af̄ere Ts̄ed̄aŋŋa eye ada k̄a hutakwa m̄es̄af̄ere wed̄eye. ⁶ Mb̄elom k̄a rah kway ha ta M̄es̄af̄ere Ts̄ed̄aŋŋa eye t̄a h̄alay i Yesu K̄ariste ndo m̄amb̄ale kway. ⁷ A ge andza niye na, h̄erwi ada k̄a hutakwa s̄ifa nak̄a ma nd̄aviye bay aye, ka s̄erakwa Mb̄elom ma v̄elakweye. K̄a v̄elakway ha ŋgwalak ŋgay, h̄erwi ada k̄a t̄erakwa ts̄ed̄aŋŋa eye hay kame ŋgay.

M̄atsikay me a zl̄em a Titus

⁸ Bazlam nakay na tsikaka aye na, ta dedek eye. A seŋ na, ka t̄atikateye a ndo hay huya, h̄erwi ada ndo neheye t̄a dzala ha ka Mb̄elom aye, t̄a ge m̄asler lele eye hay. Anaŋ wu nak̄a ŋgwalak aye ada lele ma dz̄aniye tay ha ndo hay aye. ⁹ M̄ak̄ede wuway nak̄a ma giye ŋgama bay aye na, k̄a h̄endz̄ad̄ faya bay. Tad̄a faya ta k̄adiye wuway ka b̄aba t̄ate may hay na, k̄a ye a d̄ema bay. K̄a t̄era ta n̄ateye bay. Kwa faya ta k̄adiye wuway ka bazlam i Musa mapala eye na, k̄a tsik a d̄ema bay h̄erwi wu niye hay na, k̄ariye, ta dz̄aniye ndo hay bay. ¹⁰ Ndo nak̄a ma ŋḡaniye tay ha ndo m̄ape m̄adzal ḡer hay ka Yesu na, tsikay faya. Tad̄a k̄a ḡer ha bay na, tsikay faya masulo eye sa. K̄a ts̄one bay na, m̄a ndza m̄a walar̄ i ndo m̄ape m̄adzal ḡer hay ka Yesu sa bay. ¹¹ N̄ekar, ka s̄er ha, slala i ndo niye hay na, k̄a dze a b̄era ka ts̄aved̄. N̄ateye na, ndo

i mezeleme hay. Ada faya ta b̄aziye ha t̄a h̄alay tay eye n̄ateye ndo i mezeleme hay.

¹² Anaŋ na sl̄ariye naha Artemas k̄aḡebay Tisik ka t̄ov yak mba. K̄a ndisl naha ka ŋgatay na, p̄ala ts̄aved̄ madayaw m̄adz̄eḡer t̄a neŋ a ḡema i Nikopolis. Na dzala na, na ta ndziye m̄a d̄ema hus a mand̄ave i h̄alay i m̄otasl. ¹³ Dz̄ana Zenas ndo m̄age sariya, ta Apolos. Dz̄ana tay ha, lele. Ah̄el nak̄a ta h̄endz̄adiye ta diye kame aye na, dz̄ana tay ha, wu m̄a k̄atsatay bay. ¹⁴ Ndo neheye t̄a dzala ka Yesu andza n̄ekway na, t̄a t̄atik m̄age ŋgwalak d̄ermak h̄erwi ada t̄a dz̄ana ndo neheye wu a k̄atsatay aye. Tad̄a ta ge andza niye na, mede tay ma t̄ariye k̄ariye bay.

¹⁵ Ndo neheye n̄amay dziye na, ta tsikaka naha me. Tsikatay me a dzam kway neheye t̄a dzala ha ka Mb̄elom aye d̄ermak.

Mb̄elom m̄a pa fakuma ŋgama tebiye.

Derewel nakə Pol a watsay naha a

Filimonj aye

Məfələkwe

Filimonj na, dzam i Pol. Pol a day ha Labara İjgwalak eye, a təra ndo məpe mədzal gər ka Yesu. Filimonj neŋgeye zlele eye. Beke hay andaya mə gay ŋgay. Ndo nakə tə zalay Onezim aye na, beke i Filimonj. A hway ŋgway abəra mə gay i Filimonj. A ndzay a gər a Pol ma dangay. Neŋgeye dərmak a təra ndo məpe mədzal gər ka Yesu. Pol a maya ahaya Onezim a Filimonj, a watsayaw derewel a həlay. Filimonj ma təmiye na Onezim na, ma kəkay?

Derewel nakə Pol a watsay a Filimonj aye na, hərwi ndo neheye tə hayawa gər a gay ŋgay aye dərmak (mede 2).

Mə derewel na, Pol a gwadəy a Filimonj mâ təma na Onezim andza malamar ŋgay nakə a wuda na haladzay aye. Andza niye, ndo neheye beke hay bay aye, beke hay, nəteye malamar hay mə Kəriste. Ane tuk na, Pol kə gay kutoŋj a Filimonj bay. A say na, Filimonj mâ dzala tə gər ka wu nakə ma giye aye.

Labara i mawudə bo a ge məsler ka məndze i ndo nəte ada ka məndze i ndo hay tebiye.

Mətsike me

¹ Maa watsa derewel nakay na, neŋj Pol. Neŋj ma dangay hərwi məge məsler i Yesu Kəriste. Maa watsa na, nəmay ta malamar kway Timote. Nəmaa watsa naha a nəkar dzam may Filimonj. Hərwi nəkar na, ka dzapakwa nəte ka məsler i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste.

² Tsikatay me a Afiya ta Arsip neŋgeye nakə sidzew i Yesu tə neŋj ka tsəved i Mbəlom aye. Ada kə tsikatay ha me a siye i ndo neheye ti yawa naha a gay yak mata duwulay me a Mbəlom aye tebiye dərmak. ³ Mbəlom Bəba kway ta Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste tâ pa fakuma ŋgama ada tâ vələkum zay.

⁴ Ahəl nakə faya na giye amboh a Mbəlom aye na, na gaway naha sisə a Mbəlom hərwi yak huya. ⁵ Hərwi na tsəne na, nəkar ka wuda ndo məpe mədzal gər hay ka

Yesu ta dedək ada ka pa mədzal gər yak na, ka Bəy Maduweŋ kway Yesu. ⁶ Neŋj faya na duwuleye me a Mbəlom hərwi ada mədzepe kway nakə ka dzapakwa ta ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye hərwi nakə ka dzala ha ka Yesu aye ma dzəniye kway. Ma dzəniye kway hərwi ada kə sərakwa ha wu neheye Mbəlom a vələkway lele aye hay tebiye. A vələkway tə həlay i Yesu Kəriste. ⁷ Malamar ga Filimonj! Dərev ga kə ŋgwasa haladzay ada ka vələŋ gədaŋ haladzay dərmak hərwi ka wuda siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ada faya ka vələteye gədaŋ sa tsa.

Pol a gay amboh a Filimonj hərwi Onezim

⁸ Hərwi niye, neŋj faya na gwadakeye amboh ka məge wu nakə na tsikakeye anəke aye. Neŋj na, ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste. Na sliye faya mətsikaka ta gədaŋ ka wu nakə ka giye. ⁹ Ane tuk na, na tsikakeye andza niye bay. Na dzala düh na, məgaka amboh hərwi ka wuda ndo hay. Neŋj Pol na, neŋj guram eye ada neŋj anəke madərəzla eye ma dangay hərwi məsler i Yesu Kəriste nakay faya na giye aye. ¹⁰ Neŋj faya na gakeye amboh hərwi Onezim. Neŋgeye na, kə dzala ka Yesu, ka təra andza wawa ga kanaŋj ma dangay. Neŋj na təra bəba ŋgay. ¹¹ Ahəl niye na, kə gaka məsler sa bay. Ane tuk na, anəke na, ma gakeye məsler sa, a nəkar ada a neŋj dərmak.

¹² Anəke na, na slərakeye naha ka təv sa. Ma diye naha andza maa ye naha ka təv yak na, neŋj.

¹³ Həbə a seŋj na, mâ ndza ka təv ga kanaŋj ma dangay hərwi ada mâ dzəna ga a bəram yak nakə tadə nəkar ka təv ga na, ka dzəniye ga aye. ¹⁴ Ane tuk na, na sliye faya məge andza niye ze nəkar məgwədə faya ayaw bay na, na sliye faya bay. Na sliye faya məgaka kutoŋj məgwədəfaka geŋj ŋgwalak bay. A seŋj na, dzəna ga tə mədzal gər yak. ¹⁵ Ağəna a say a Mbəlom Onezim mâ ye a təv aye mâ ndzaw tsekweŋ andza nakay hərwi ada mâ ma naha ka təv yak ada ka ndzawumeye salamay ka tor eye. ¹⁶ Anəke na, neŋgeye andza beke sa bay. A ze beke. Neŋgeye malamar may nakə dedək eye ma mədzepe tə Yesu Kəriste. Neŋj na, na wuda na haladzay. Nəkar dərmak ka wudfiye na ma ziye i ga ada neŋgeye malamar yak ka tsəved i Bəy Maduweŋ andza nəkar.

¹⁷ Tadə ka zəba fagaya neḡ dzam yak dedək na, təma na Onezim tə həlay sulo sulo eye a gay yak andza ka təma na, neḡ. ¹⁸ Tadə kə nasaka ha wu yak ada agəna wu yak andaya faya a saka m̄a maka ha na, tsikeḡ, neḡ eye na hamakeye na. ¹⁹ Maa watsa bazlam neheye na, neḡ Pol tə həlay ga aye: Na hamakeye. Ane tuk na, na hamakeye sa bay hərwi sər ha, maa tsikaka bazlam i Mbəlom nakə ka huta ha məsəfəre aye na, neḡ. ²⁰ Amboh malamar ga, neḡ faya na gakeye amboh tə məzele i Bəy Maduweḡ. Geḡ wu nakə lele eye, meḡ ha dərev tey hərwi nəmay tebiye may aye ka dzapama ka Yesu Kəriste. ²¹ Derewel nakay na watsaka naha na, na sər ha wu nakə na tsətsah naha fakaya aye na, ka giye ma ziye nakə na tsətsah aye. ²² Onezim ki ye naha ka təma na na, ləva ha bo tə gay nakə na ta həniye mə dəma aye dərmak hərwi na dzala na, Mbəlom kə tsəne amboh kurom nakə faya ka gumeye. Ma vəleḡeye tsəved mede naha ka təv kurom sa.

Mandəve i mətsike me i Pol

²³ Epafəras neḡgeye nakə tə neḡ sala-may kanaḡ ma daḡgay hərwi məsler i Yesu Kəriste aye kə tsikaka naha me. ²⁴ Markus, Aristark, Demas ta Luka nəteye neheye ti yawaw ka təv ga ada faya nəmaa giye məsler i Mbəlom dziye, ta tsikaka naha me dərmak.

²⁵ Bəy Maduweḡ kway Yesu Kəriste m̄a pa fakuma ḡgama.

Derewel nakə tə watsatay naha a
Hebræ hay
 aye
 Məfələkwe

Derewel nakə tə watsatay naha a Hebræ hay aye na, məzele i ndo məwetse andaya faya bay. A tsikatay me a way hay na, kə da ha bay. Ndo məwetse eye na, ndo Gərek, a sər Dzam Guram eye lele. A watsatay naha na, a Yahuda neheye tə dzala ha ka Yesu aye. Nəteye ta ge bəle məpe mədzal gər ka Yesu, a gatay tsəbtsəb sa bay. Siye hay a satay məgəre ha məpe mədzal gər. Hərwi niye, ndo məwetse derewel nakay a say masəkahatay ha matətike nakə tə huta ada məvələtay gədarj.

Tə Kəriste nakə Mbəlom a sləraw aye, ndo hay ta dzapa ta Mbəlom (1.1–2.18).

Ndo hay ta sliye faya mahəndzədə ka Mbəlom hərwi ɲgwalak nakə Kəriste a ge aye (3.1–5.10).

Ndo məwetse derewel nakay kə da ha haladzay ma kəkay nakə Yesu nenggeye bagwar i ndo məvələy wu a Mbəlom i ndo məpe mədzal gər hay ka tor eye andza Melkisedek.

Məpe mədzal gər i bəba tətə hay mavəla eye hərwi mədə ha a ndo məpe mədzal gər hay nakay na, ma vələteye gədarj ka mətəse abəra mə dəretəstəh hay ada tə masəpete neheye anəke aye (11–12.13). Ma dazlay ka 12.14, mandəve i derewel nakay faya ma diye ha kəkay nakə ndo məpe mədzal gər hay ta sliye faya mändze ta Mbəlom aye, ta ndo siye, ada mäge məhay gər i ndo neheye dedek aye.

Mbəlom a tsikatay me a ndo hay tə bədiday i Wawa ɲgay

¹ Ahəl niye na, Mbəlom kə tsikatay me a bəba tətə kway hay madzəga haladzay ada ta tsəved mekeləj eye wal wal haladzay tə bazlam i ndo mədə ha bazlam ɲgay hay. ² Mbəlom a tsikawa andza niye hus a həlay kway nakay maduk i duk eye. Anəke a tsik bazlam ɲgay duh na, ta bədiday i Wawa ɲgay. Mbəlom a ge mändzibəra ahəl niye tə həlay i Wawa ɲgay, a zla nenggeye hərwi

ada mē ləva wu hay tebiye. ³ Ta ɲgateye a məzlaḅ i Mbəlom na, mə nenggeye. Nenggeye a ndzəkət bo Bəba Mbəlom. Wu hay tebiye andaya hərwi ɲgay. Kə ta tsəved nakə Mbəlom ma bariye mezeleme abəra ka ndo hay aye hərwi ada tā huta tsəved matəre tsədəɲɲa. Ma dəba eye na, a tsal a mbəlom, a ye naha a ndza tə həlay i mänday i Mbəlom nenggeye nakə a ləva wu hay tebiye aye hərwi ada tā ləva tə nenggeye.

⁴ Andza nakay, Mbəlom a da ha Wawa ɲgay na, bagwar eye, a ze gawla i Mbəlom hay, andza nakə məzele niye Mbəlom a vələy a ze i gawla i Mbəlom hay aye. ⁵ Mbəlom kə tsikay dāda a gawla ɲgay nətə: «Nəkar wawa ga.

Bəgom neɲ na təra Bəba yak.»

Kə tsik ka gawla ɲgay nətə:

«Neɲ na təriye bəba ɲgay,

nenggeye ma təriye wawa ga * » bay.

⁶ Ane tuk na, ahəl nakə Mbəlom faya ma slaraweye Wawa ɲgay felik eye ka mändzibəra na, a gwad:

«Gawla i Mbəlom hay tebiye tā dəslay ha gər.»

⁷ Ka gər i gawla i Mbəlom hay na, Derewel i Mbəlom a gwad:

«Nətəye na, ndo i masləj ɲgay hay.

A təra tay ha andza mətəsl, nətəye andza dərneh i ako.»

⁸ Ane tuk na, ka gər i Wawa i Mbəlom na, mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom a gwad: «Nəkar na, Mbəlom, ka ləviye bəy yak ka tor eye.

Ka ləviye ndo yak hay ta ɲgwalak.

⁹ Wu nakə ɲgwalak eye na, ka wudā.

Wu nakə ɲgwalak eye bay aye na, a yaka a gər bay tebiye.

Hərwi niye Mbəlom, Bəba yak Mbəlom, kə zla kar

ada kə pe kar bagwar eye ka ze ndo neheye nəkurom ka bo dziye aye ada kə vələkway məɲgwese.»

¹⁰ Derewel i Mbəlom a gwad sa:

«Bəy Maduwerj, ka madazlay i wu tebiye maa ge mändzibəra na, nəkar.

Nəkar tə həlay yak eye ka ge magərmbəlom.

¹¹ Wu neheye tebiye ka ge aye ta dziye.

Ane tuk na, nəkar na, ka ndziye ka tor eye.

* 1:5 2 Samuyel 7.14.

Wu neheye tebiye ta giye guram andza peteked.

¹² Ka padiye tay ha andza ta padiye peteked guram eye.

Nəteye ta mbədiye andza peteked a mbəda, ane tuk na, nəkar na, ka mbədiye bay, sifa yak ma ndəviye daɗa bay.†»

¹³ Daɗa Mbəlom kə tsikay a gawla ŋgay: «Dara, ndza tə həlay i mənday ga, hus a pat nakə neŋ, na piye tay ha ndo mənə dəre yak hay a hud i sik yak aye‡» na,

kə tsikay nəte bay.

¹⁴ Gawla i Mbəlom hay nəteye na, way hay? Nəteye məsəfəre neheye faya ta geye məsler a Mbəlom aye, ma sləriye tay ha məmatay bo a ndo neheye faya ma təmiye tay ha aye.

2

Kə gəkway məsəfaya a wu nakə Mbəlom a tsik aye bay

¹ Hərwi niye, gəkway metsehe a bazlam neheye ka tsənakwa aye lele huya hərwi ada kə dzakwa tsəved bay. ² Bazlam neheye gawla i Mbəlom hay tə yaw tə tsik aye na, gədaŋ eye haladzay.* Ndo neheye tə nas ha ada ta rəhay gər bay aye na, Mbəlom kə gatay sariya da ka mənese tay. ³ Kə ge Mbəlom kə gatay sariya na, ka gwadum na, taɗa ka gəkway məsəfaya a tsəved ŋwalak eye nakə ka təmakweye ha aye na, ma gəkwəye sariya bəɗaw? Taɗa ka gəkway məsəfaya na, ta dedək ka təmakweye bay. Maa lah məde ha Mbəlom ma təmiye kway ha ma kəkay na, Bəy Maduweŋ. Ndo neheye tə tsəne aye na, maa tsikakway bazlam neheye dedək na, nəteye. ⁴ Bo i Mbəlom eye tə gər ŋgay, kə da ha bazlam neheye na, dedək ta masuwayaŋ wal wal tebiye ada Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a vəl gədaŋ a ndo hay ka məge wu hay wal wal andza nakə a say aye.

Yesu kə da ha tsəved nakə ma təmiye kway ha aye

⁵ Mbəlom a pa hərwi mələve məndzibəra weɗeye nakə ma deyəweye na, gawla i Mbəlom hay bay. ⁶ Azlakwa bay, mawatsa

† 1:12 Dəmes hay 102.26-28. ‡ 1:13 Dəmes hay 110.1. * 2:2 A tsik ka bazlam mapala nakə Mbəlom a vəlatay a Israyel hay mə mahəmba i Sinay aye. † 2:8 Dəmes hay 8.5-7. ‡ 2:12 Dəmes hay 22.23. § 2:13 Ezay 8.17-18.

eye mə Derewel i Mbəlom na, ndoweeye a gwad:

«Ndo neŋgeye na, way tey Mbəlom, nakə ka dzaliye ka neŋgeye aye?

Ndo zezeŋ way nakə ka dzaliye faya, ka geye gər aye?

⁷ Hərwi həlay tsekweŋ, ka pa tay ha ndo zezeŋ hay a huvo i gawla i Mbəlom hay.

Ma dəba eye na, ka vəlay məzlaɓ ta mədəslay ha gər.

⁸ Ka pa wu hay tebiye a hud i sik ŋgay mā ləva.†»

Kə ge Mbəlom kə pay wu hay tebiye mā ləva na, niye na, andza məgweɗe wuray andaya nakə kə pay bay aye na, andaya bay. Ane tuk na, anəke faya ka ŋgatakweye faya ma ləviye wu hay tebiye zuk bay. ⁹ Ane tuk na, ka ŋgatakway a Mbəlom kə kəts ha Yesu abəra ka gawla i Mbəlom hay həlay tsekweŋ. Anəke na, Mbəlom kə vəlay məzlaɓ ada ta mədəslay ha gər hərwi nakə kə sa dəretsətseh ada kə mət aye. Niye na, ta ŋgwalak i Mbəlom nakə Yesu a mət hərwi ndo hay tebiye aye. ¹⁰ Mbəlom a ge wu hay tebiye. A ge tay ha na, hərwi ŋgay eye ŋgway. A say məhəle ndo hay haladzay a təv ŋgay nakə ta məzlaɓ aye, nəteye na, wawa ŋgay hay. Andza niye kə yay a gər matəre ha Yesu ŋgwalak eye hərwi mətəme tay ha tə dəretsətseh ŋgay ada ta məməte ŋgay, hərwi mata de kame tay mətəme tay ha na, Yesu.

¹¹ Maa təra ha ndo hay ŋgwalak eye kame i Mbəlom na, Yesu ada nəteye neheye a təra tay ha ŋgwalak eye hay aye na, bəba tay nəte. Hərwi niye horoy ma geye məzalataŋ malamar ga hay bay. ¹² A gwad:

«Na daɗay ha məzele yak a malamar ga hay Na zambadakeye mə walaŋ i ndo hay mahaya gər eye.‡»

¹³ A gwad sa:

«Neŋ, na dzaliye ha ka Mbəlom.»

A gwad sa:

«Neŋ kanəŋ ta wawa neheye Mbəlom a peŋ tay aye.§»

¹⁴ Wawa neheye a tsik fataya aye na, nəteye tebiye slo ada bambaz. Neŋgeye dərmak ka təra ndo zezeŋ andza nəteye

hərwi ada mâ mət ada andza niye ma giye ha bəle ta ndo nakə gədaŋ i məməte mə həlay ɲgay aye, andza məgweđe Fakalaw. ¹⁵ Yesu a ge andza niye na, hərwi zluwer mâ gəs tay ha ndo hay hərwi məməte bay. Ahəl niye tə ndzawa huya andza beke hay hərwi zluwer a gawatay, ane tuk na, anəke Yesu kə təma tay ha.

¹⁶ Ka sarakwa ha a yaw məmatay bo a gawla i Mbəlom hay bay, a yaw məmatay bo na, a wawa i huđ i Abraham hay. ¹⁷ Andza niye, kutoŋ ka təra andza malamar ɲgay hay mə wu hay tebiye. A ge niye na, hərwi ada mâ təra bagwar i ndo məwəlaway wu a Mbəlom nakə ma gateye ɲgwalak a ndo hay ada ma pay naha faya a Mbəlom aye, hərwi ada mâ wəl ha gər ɲgay hərwi məheme mezeleme i ndo hay ada məsəre tay ka bo ndo hay ta Mbəlom. ¹⁸ Anəke na, ma sliye məmatay bo a ndo neheye Fakalaw faya ma səpatiye tay aye hərwi ahəl niye Fakalaw ka səpat na ada kə say dəretsətseh.

3

Yesu bagwar eye a ze ha Musa

¹ Malamar ga hay, Mbəlom a pala kurom na, ada kâ tərüm ndo ɲgay hay. Hərwi niye pum mədzał gər kurom ka Yesu. Neŋgeye ndo nakə Mbəlom a sləraw aye hərwi ada mâ təra bagwar i ndo məwəlaway wu a Mbəlom ka wu neheye ka pakwa faya mədzał gər aye. ² Maa pa na ka mäge məsler nakay na, Mbəlom ada kə pay naha faya a Mbəlom mə wu nakə a ge aye, andza Musa nakə a pay naha faya a Mbəlom ma məsler nakə a gawa aye hərwi ndo i gay i Mbəlom hay tebiye.* ³ ɲgwalak eye mədəslay ha gər haladzay a Yesu abəra ka Musa andza nakə ta dəsłay ha gər haladzay na, a ndo nakə a dəzl gay aye bəna a gay bay. ⁴ Gay tebiye madəzl na, ndo. Ane tuk na, ndo nakə a dəzl wu hay tebiye na, Mbəlom. ⁵ Aya Musa neŋgeye kə pay naha faya a Mbəlom ma məsler nakə a ge tebiye mə gay i Mbəlom aye. Ane tuk na, neŋgeye na, ndo i məsler i Mbəlom dekdək tsa. Məsler ɲgay na, mədətay ha a ndo hay wu neheye Mbəlom ma tsikiye mba kame aye. ⁶ Kəriste na, neŋgeye wawa nakə ma ləway gər a gay i Bəba ɲgay Mbəlom aye. Nəkway na,

ndo ɲgay hay. Tadə ka pakwa faya mədzał gər kway bəŋbəŋ ada ka pakwa mədzał gər kway ka wu neheye ta məŋgwese hus ka mandəve aye na, nəkway dərmak gay ɲgay.

Mbəlom faya ma ləviye ha bo ta təv mazəzukuw bo hərwi ndo neheye ta pa faya mədzał gər aye

⁷ Hərwi niye Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a gwad:

«Bəgom tadə ka tsənum mətəsike me i Mbəlom na,
⁸kâ kulum ha gər kurom,
andza i bəba tətə kurom neheye ahəl
niye tə kula ha gər tay ka Mbəlom
aye bay.

A həlay niye na, nəteye mə makulkwandah məve kuro kuro fad,
tə ge vərəm ka Mbəlom ada ta dza ha Mbəlom.

⁹ Mbəlom a gwad: “Kwa ta ɲgatay lele a wu neheye na ge aye bəbay na,
ta dza ga ha məve kuro kuro fad.

¹⁰ Hərwi niye na ge mevel ka nəteye.

Na gwad: Mədzał gər tay ka dzəza,
ta tsəne wu nakə a seŋ aye bay.

¹¹ Kə ndeleŋ ada na mbada:

Ta fələkwiye dāda a təv ga nakə na ləvatay ha bo ta zəzukuwiye bo mə dəma aye bay.†”

¹² Malamar ga hay, gum metsehe! Ndo nakə mədzał gər ɲgay ɲgwalak eye bay aye, a dzala ha ka Yesu bay aye na, mâ ge andaya mə walaŋ kurom bay. Ndo nakə a dzala ha ka Yesu sa bay aye ma gəriye ha Mbəlom nakə ta sifa aye. ¹³ Ane tuk na, bəgom a say a Mbəlom mətəsikakum me sa. Vəlüm a bo gədaŋ pat pat mə walaŋ kurom hərwi ada Fakalaw mâ səpat kurom ka mäge mənese bay, ada kâ kulum ha gər kurom bay. ¹⁴ Tadə nəkway huya faya ka gakweye gər a wu neheye ka pakwa faya mədzał gər ka madazlay hus ka mandəve i məsəfəre kway na, ta dedək nəkway ndo i Kəriste hay. ¹⁵ Andza nakə tə gwad:

«Bəgom, tadə ka tsənum mətəsike me i Mbəlom na,
kâ kulum ha gər kurom bay
andza ahəl nakə bəba tətə kurom hay
tə ge vərəm ka Mbəlom aye bay.»

* 3:2 məpesle 12.7. † 3:11 dəmes hay 95.7-11.

¹⁶ Ndo neheye tã tsãne mætsike me i Mbølom ada tã ge faya vøram aye na, way hay? Na gwad ndo neheye tã yaw abøra mæ Ezipt tã pay bæzay a Musa aye bædaw?
¹⁷ Mbølom a ge mevel mæve kuro kuro fad ahøl niye na, hærwi way hay? A ge mevel ka ndo neheye tã ge mænese aye na gwad ba? Hærwi niye tã mæt mæ makulkwandah.
¹⁸ Mbølom a mbada a gwad: «Ta fælkwiyè dádá a tøv ga nakè na løvátay ha bo ta zækwiye bo mæ dæma aye bay.» A tsik andza niye na, ka way hay? Na gwad ka ndo neheye ta køräh marøhay ha gær aye ba?[‡]
¹⁹ Andza niye, nømaa zøba faya Mbølom a vølatay tsøved mæfæløkwe a dæma bay na, hærwi nakè ta dzala ha ka Mbølom bay aye.

4

¹ Bã Mbølom kè tsik a gwad ka fælkwakweye a mazøzukw bo ngay. Ane tuk na, dzødzarakwa hærwi ada ndøray mæ walañ kurom mã mætsa abara ka mæfæløkwe a dæma bay. Wu nakè Mbølom a gwad ma giye na, ma giye huya. ² Nøkway na, ka tsønakwa Labara Ijgwalak eye nakay andza nakè ahøl niye bøba tøte kway hay tã tsøne aye dærmak. Ane tuk na, labara nakay kè gatay ngama bay hærwi ta dzala ha faya bay. ³ Mata fæløkwe a mazøzukw bo i Mbølom niye na, nøkway neheye ka dzalakwa ha aye. Mbølom a gwad:
 «Kè ndelerj ada na mbada,
 ta fælkwiyè dádá a tøv ga nakè na løvátay ha bo ta zækwiye bo mæ dæma aye bay.»

Azlakwabay Mbølom a ndøv ha mæsler ngay kwa a høløy nakè a ge mændzibøra aye.

⁴ Mawatsa eye mæ Dørewel i Mbølom, tã tsik ka mæhøne matasøla eye: «Mæhøne mækwa na, Mbølom a ndøv ha mæsler ngay, mæhøne matasøla eye a zækukw bo.*» ⁵ Ma tøv mekelèrj eye Mbølom a gwad sa: «Ta fælkwiyè dádá a tøv ga nakè na løvátay ha bo ta zækwiye bo mæ dæma aye bay.»

⁶ Ndo neheye tã tsøne Labara Ijgwalak eye kurre aye tã fæløkwa a mazøzukw bo bay na, hærwi ta køräh marøhay ha gær a Mbølom. Ta dedøk tøv mazøzukw bo andaya anarj, ndo mekelèrj eye hay ta fælkwiyè a dæma. ⁷ Hærwi niye Mbølom a pa pat mekelèrj eye,

a zalay «bøgom». A tsik ka pat eye nakay na, mæve haladzay tã bazlam i Davit, bazlam neheye bã ka watsakwa tsiy aye, a gwad:

«Bøgom tadø ka tsønnum mætsike me i Mbølom na,
 kã kulum ha gær kurom bay.»

⁸ Tadø Zozowe kè ndisl tay ha bøba tøte kway hay a mazøzukw bo nakè dedøk aye na, hæbe Mbølom ma tsikiye ka pat mekelèrj eye bay. ⁹ Andza mægwedè mazøzukw bo mekelèrj eye andaya hærwi ndo i Mbølom hay. A ndzakit bo mazøzukw bo i mæhøne matasøla eye. ¹⁰ Mbølom a ndøv ha mæsler ngay na, a zækukw bo. I kway bøbáy andza niye dærmak. Ndo kè huta tsøved mæfæløkwe a mazøzukw bo i Mbølom na, ma giye mæsler sa bay, mæsler ngay ka ndøv. ¹¹ Hærwi niye, ijgølakwa ha bo ka mæhute tsøved mæfæløkwe a mazøzukw bo niye. Kè ge andza niye na, gakwa metsøhe lele ndøray mã død hærwi a køräh marøhay ha gær a Mbølom andza bøba tøte kway hay aye bay.

¹² Bazlam i Mbølom na, ma vøliye sifa a ndo hay, gødajrj eye haladzay. A dæs wu a zè ha maslalam nakè a dæs diye sulo sulo aye. Bazlam i Mbølom a ye a bo kway hus a huð eye. A dæs ndo hus ka mangøne ha sifa i mæsaføre ada hus ka mangøne ha tøv mazøve ta døzoz. Faya ma diye ha wu nakè ma mædzal gær i ndo aye. ¹³ Wuray andaya mangaha eye ka døre i Mbølom bay. Wu neheye a ge tebiye aye na, a ngatay, a sør tay ha nøte ta nøte tebiye. Kè dækway ha wu hay tebiye na, kame ngay.

Mbølom a pa Yesu bagwar i ndo mævølay wu a Mbølom

¹⁴ Andza niye, nøkway na, bagwar i ndo mævølay wu a Mbølom kway andaya ka gær i wu hay tebiye. Nøngøye na, Yesu Køriste Wawa i Mbølom. Kè tsal ka tøv i Mbølom. Hærwi niye ndzakwa tã wu nakè ka dzalakwa ha faya aye bønøn lele.

¹⁵ Bagwar i ndo mævølay wu a Mbølom kway na, a sør ha bøle kway. Nøngøye na, kè ngatay a døretsøtøsh wal wal andza nøkway ada ta dza ha. Ane tuk na, kè ge mezeleme bay. ¹⁶ Hærwi niye hændzødakwa ka tøv i Mbølom, zluwer mã gakway bay. Nøngøye ma gateye ijgwalak a ndo hay.

[‡] 3:18 zøba mæ Møpesle 14.1-35; Dømes hay 95.11. * 4:4 Madazlay i wu hay 2.2.

Hændzəfakwa ka təv ŋgay hərwi ada kâ gakway mə bo ada mâ gakway ŋgwalak ŋgay. Niye na, ma makweye bo ahəl i dæretsətseh.

5

¹ Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom tebiye Mbəlom a pala tay ha na, mə walaŋ i ndo hay. A pa tay ha hərwi ada tã gay məsler hərwi ndo hay ada tã vəlay naha wu kəriye ada tã kəday naha wu a Mbəlom hərwi mezeleme nakə ndo hay tə ge aye. ² Ndo neheye tə sər tsəved ŋgwalak eye bay aye ada faya ta giye mezeleme aye na, bagwar i ndo məvəlay wu a Mbəlom tə sər məge ŋgwalak hərwi tay hərwi bo tay eye bəle eye andza nəteye dərma. ³ Hərwi niye kutorŋ mâ kəday naha wu a Mbəlom hərwi mezeleme ŋgay eye dərma, ma kədiye hərwi mezeleme i siye i ndo hay dekdek bay. ⁴ Ndəray ma sliye mədəslay ha gər a bo, məzle bo ŋgay matəre ha bagwar i ndo məvəlay wu a Mbəlom bay. Maa zal na, Mbəlom andza nakə ahəl niye a zalay Aroŋ aye. ⁵ Tə Yesu Kəriste na, andza niye dərma. Kə zla bo ŋgay eye kə dəslay ha gər a bo matəre bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom bay. Maa zalay na, Mbəlom, a gwaday:

«Nəkar wawa ga.

 Bəgom neŋ na təra Bəba yak.*»

⁶ Ma təv mekeleŋ eye a gwaday:

«Ka ndziye ndo məvəlay wu a Mbəlom huya andza Melkisedek.†»

⁷ Ahəl nakə Yesu ka mändzibəra aye na, a sər ha Mbəlom ma sliye faya mələtse ahaya abəra ma mədahaŋ. Ka duwulay naha me a Mbəlom ta mətuwe eye ada ta mawude eye ta magala hərwi a say marəhay ha gər dərma. Mbəlom kə tsənaŋ na kə lətse ahaya abəra ma mədahaŋ hərwi ka rəhay ha gər. ⁸ Nəgəye na, Wawa i Mbəlom. Kwa andza niye bəbay na, tə dæretsətseh nakə a sa aye kə tətik marəhay ha gər a Mbəlom. ⁹ Ahəl nakə məsler ŋgay a ndav aye na, a təra ndo nakə ma təmiye tay ha ndo neheye ta rəhay ha gər aye hərwi ada tã huta sifa nakə ma ndəviye bay ka tor eye aye. ¹⁰ Mbəlom a pa na bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom andza Melkisedek.

Marava i mægər ha məpe mədzal ka gər Yesu

¹¹ Ka gər i wu nakay na, wu hay andaya haladzay a samay mətsike. Ane tuk na, a wur bo mədakum ha hərwi zləm kurom dərəŋ mətsəne. ¹² Nəkurom i kurom na, həlay eye kə sla dā hərwi ada bo kurom eye kã tətikummatay wu a siye i ndo hay aye hərwi nəkurom ka tətikum wu hay zla anəkə bay. Ane tuk na, a sakum tã tətikakum wu neheye ka tətikum kurre ka bazlam i Mbəlom aye sa. Ka sərur mənde daf andza bagwar hay zuk bay, nəkurom andza wawa ndariz neheye a satay məse wah aye. ¹³ Ndo nakə faya ma siye wah huya aye na, nəgəye wawa ndəriz huya. Mbəlom a təra kway ha ŋgwalak eye kame ŋgay ma kəkay na, a sər zuk bay. ¹⁴ Daf nakə dedek aye na, i bagwar hay. Nəteye na, ta ŋgəliye ha bo ka matətike hərwi mənəne tay ha ka bo abəra wu ŋgwalak eye tə wu neheye ŋgwalak eye bay aye.

6

¹ Kə ge andza niye na, takwa kame, zakwa ha wu neheye kurre ka gər i Kəriste aye, pakway bəzay a wu neheye bagwar eye. Ba ka pakwa mədok i gay tsiy, ka pakwa wədeye sa bay. Bazlam i matsətsehe məpəse ha mezeleme hərwi wu neheye ŋgwalak eye bay ta diye ha ndo a məməte aye, bazlam i mədzele ha ka Mbəlom, ² bazlam i mədzəhube ndo a yam, bazlam məpe həlay ka gər i ndo hay,* bazlam i mələtsew abəra ma mədahaŋ ada bazlam i sariya, wu neheye tebiye na, nəmaa dzaliye faya matətikakum sa bay. ³ Gərakwa ha wu neheye, takwa kame. Ta gədaŋ i Mbəlom na, ka gakweye.

⁴ Ndo neheye tə ma ta dəba aye, ta maweye ka matsətsehe məpəse ha mezeleme na, ma giye bo sa daw? Nəteye na, ta ŋgatay a dzaydzay i Mbəlom, wu nakə Mbəlom a vəlatay a ndo hay aye, kə vəlatay dərma, ta huta Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a dərəv tay dərma. ⁵ Ta ndzaka mətsəhəne i bazlam i Mbəlom, ta sər ha gədaŋ i mändzibəra nakə ma deyeweye kame aye. ⁶ Ada duh tə daf abəra ka tsəved i Mbəlom na, tsəved tay andaya məmatay ahaya ka matsətsehe məpəse ha mezeleme sa bay hərwi a təra

* 5:5 dəmes hay 2.7. † 5:6 dəmes hay 110.4.

* 6:2 zəba ma 1 Timote 4.14.

andza ta dar Wawa i Mbəlom ka mayako mazləmbada eye sa ada tə vələtay tsəved a siye i ndo hay mətšaday.

⁷Guvah nakə yam faya ma piye a dəma aye tadə wu mənday kə ge bo lele hərwi madzəne ndo neheye tə fət aye na, niye na, andza məgwede Mbəlom kə pa ɲgama ka guvah nakay. ⁸Tadə düh maa ndzohw a dəma guzer ta dak na, guvah niye ma giye ɲgama bay. Mazlambar Mbəlom ma vəleye mezeleme. Ma dziye ha abəra mə dəma ta ako.

⁹Dzam ga neheye na wuda kurom haladzay aye, kwa tadə nəmaa tsik andza niye bəbay na, nəmaa sər ta dedek nəkurom faya ka pumeye bəzay a tsəved ɲgwalak eye, tsəved nakə Mbəlom ma təmiye kurom ha aye. ¹⁰Mbəlom na, neɲgeye ɲgwalak eye, ma mətšiyə ha gər ta məsler nakə ka gum aye bay. Andza məgwede, ka mumatay bo a siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, ka mawumatay bo andza niye huya. Ka gum niye na, hərwi nakə ka wudum Mbəlom aye ada ma mətšiyə ha gər bay. ¹¹A samay na, kwa way m̄a ge andza niye huya hus ka mandəve eye, k̄a gərūm ha bay hərwi ada k̄a hutum wu nakə ka pum faya mədzal gər aye. ¹²A samay na, k̄a tərūm ndo i s̄e hay bay. Duh tərūm andza ndo neheye tə pa mədzal gər tay bəɲbəɲ ka Mbəlom aye. Mata hute wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye na, nəteye.

Wu nakə Mbəlom kə tsik aye na, ma giye bo

¹³Ahəl nakə Mbəlom a gwaday a Abraham na vəlakeye wu aye na, kə mbada ma giye andza nakə a tsik aye. Ndəray andaya nakə a ze Mbəlom aye nakə ma mbadiye kame ɲgay aye bay. A mbada ta məzele ɲgay.†

¹⁴A gwad: «Ta dedek, na piye fakaya ɲgama, ta dedek na vəlakeye wawa hay haladzay.»

¹⁵Abraham kə zla ɲgatay, ka həba, hərwi niye kə huta wu nakə Mbəlom a gwad ma vəleye aye.

¹⁶Ndo hay tə mbadawa na, ta mbadiye ta məzele i ndo nakə bagwar eye a ze tay aye, məmbede niye ma ndaviye ha wu nakə mə waləɲ i ndo hay aye. ¹⁷Hərwi niye Mbəlom kə mbada dərma. A say na, ndo neheye a gwad ma vəlateye wu aye na, t̄a

sər ha ma mbədəye həlay dāda a wu nakə a gwad ma vəliye aye bay, ma pəliye ha bay. ¹⁸Andza niye, wu hay sulo neheye ma pəliye bo bay aye. Wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye ada wu nakə a mbada aye, Mbəlom ma sliye maraw me kwa tsekweɲ bay. Nəkway neheye ka hwayakwa ka təv i Mbəlom mənɲgehe bo ka təv ɲgay aye na, kə vəlakway gadaɲ haladzay hərwi ada k̄a pakwa mədzal gər kway huya ka wu nakə Mbəlom a gwad ma vəlakweye aye. ¹⁹Wu nakə ka pakwa faya mədzal gər kway aye na, a gəs kway bəɲbəɲ lele ka dagwarakweye abəra kame i Mbəlom bay andza bəre nakə tə lətsawa ha kwalalaɲ i yam aye. Hərwi niye, ka deyekweye ta peteked nakə a tək na təv tsədəɲɲa eye aye, ka fələkwakweye a hud eye. ²⁰Maa lah məfələkwe a dəma na, Yesu. A ye kame i Mbəlom na, hərwi kway. Ka təra bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom andza Melkisedek ka tor eye.

7

¹Melkisedek nakay, neɲgeye bəy i Salem. Neɲgeye bəbay i ndo məvələy wu a Mbəlom bagwar eye. A həlay eye andaya Abraham a ye a vəram. A sla ka bəy hay haladzay. Ahəl nakə faya ma maweye na, Melkisedek a ye mədzəgər ta Abraham. A pa ɲgama ka Abraham. ²Abraham a vəlay wu hay a Melkisedek. Wu neheye kuro a huta ma vəram aye na, a zla nəte a vəlay. Melkisedek eye nakay na, andza məgwede bəy nakə ma giye ɲgwalak aye. Neɲgeye bəy nakə a wuda məndze zay* ta ndo hay aye hərwi neɲgeye bəy i Salem. Salem na, andza məgwede «zay». ³Ndəray a sər wuray ka gər i bəba ɲgay bay. Kwa may ɲgay hay ta bəba tətə ɲgay hay dərma andza niye. Madazlay ɲgay eye andaya bay, mandəve ɲgay aye andaya bay. A ndzakit bo Wawa i Mbəlom hərwi neɲgeye ndo məvələy wu a Mbəlom ka tor eye.

⁴Zəbum ka Melkisedek, neɲgeye bagwar eye. Abraham bəba tətə kway a zla wu nakə a hutaw ma vəram aye, a ɲgəna ha kuro. A zla nəte a vəlay. ⁵Wawa i hud i Levi na, siye hay ndo məvələy wu a Mbəlom. Bazlam i Musa mapala eye a gwadatay: «Dum ka təv i ndo hay hərwi ada t̄a vəlakum wu nəte

† 6:13 Madazlay i wu hay 22.16-17.

* 7:2 Madazlay i wu hay 14.17-20.

† 7:5 zəba mə Məpesle 18.21.

mə wu tay neheye kuro aye.†» Sərum ha na, ndo neheye tə huta wu neheye na, mə həlay i malamar tay hay, ada nəteye tebiye na, wawa i huđ i Abraham. ⁶ Melkisedek neŋgeye na, slala i Levi bay, ane tuk na, ahəl nakə Abraham a vəlay wu nəte mə wu hay kuro aye, Abraham nakə Mbəlom a gwadəy ma piye faya ŋgama aye na, Melkisedek a pa faya ŋgama bəna Abraham a pa ŋgama ka Melkisedek bay. ⁷ Azlakwa bay ka sərakwa ha lele, maa pa ŋgama ka ndo na, ndo bagwar eye.

⁸ Ndo neheye ma slala i Levi ta təma wu nəte mə wu hay kuro abəra ka malamar tay hay, nəteye na, ta mətiye. Melkisedek na, ma ndziye huya andza nakə bazlam i Mbəlom a tsik aye. ⁹ Ka slakweye faya məgwede na, Levi ka təma abəra ka siye i ndo hay wu nəte mə wu hay kuro, kə vəlay a Melkisedek dərmak tə həlay i Abraham. ¹⁰ Andza məgwede Abraham a vəlay wu nəte mə wu hay kuro a Melkisedek na, hulfe i Levi na, andaya mə huđ ŋgay tsiy. Andza niye, ka slakweye faya məgwede Levi neŋgeye dərmak kə vəlay wu nəte mə wu hay kuro a Melkisedek.

Bagwar i ndo məvəlay wu a Mbəlom mekeleŋ eye andza Melkisedek

¹¹ Mbəlom a vəl bazlam mapala eye na, a həlay a hulfe i Levi, nəteye neheye ndo məvəlay wu a Mbəlom aye. Ane tuk na, məsler tay i məvəlay wu a Mbəlom ma sliye mandəve ha wu nakə a say aye bay. Tadə məsler tay ma sliye matəre ha ndo hay ŋgwalak eye ka dəre i Mbəlom na, həbe ndo məvəlay wu a Mbəlom neŋged andza Melkisedek ma deyeweye sa bay. Ndo məvəlay wu a Mbəlom andza Aroŋ həbe ma sliye. ¹² Tadə Mbəlom ka mbədəy həlay a slala i ndo məvəlay wu a Mbəlom, ka sərakwa ha bazlam i Musa mapala eye ma mbədiye dərmak. ¹³ Azlakwa anəke na, slala i ndo məvəlay wu a Mbəlom a mbədə. Bəy Maduweŋ kway Yesu nakə faya ka tsikakweye faya kanaŋ aye na, a yaw abəra ma slala mekeleŋ eye wal. Ndəray nəte ma slala ŋgay andaya ndo məvəlay wu a Mbəlom bay. ¹⁴ Ka sərakwa ha Bəy Maduweŋ kway, neŋgeye ma slala i Yahuda. Ahəl nakə Musa a tsik ka ndo neheye tə vəlaway wu

a Mbəlom aye na, kə tsik ka gər i slala nakay təbey. ¹⁵ Wu nakə a dā ha bazlam nakay parakka aye anarj: Ndo məvəlay wu a Mbəlom mekeleŋ eye ki yaw, neŋgeye na, andza Melkisedek. ¹⁶ Neŋgeye a təra bagwar i ndo məvəlay wu a Mbəlom na, hərwi slala nakə nəteye ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye bay. Neŋgeye na, bagwar i ndo məvəlay wu a Mbəlom ta gədarj i sifa nakə ma ndəviye bay aye. ¹⁷ Andza nakə mawatsa eye mə Dərewel i Mbəlom, Mbəlom a gwad: «Ka ndziye ndo məvəlay wu a Mbəlom huya andza Melkisedek.‡»

¹⁸ Mbəlom kə mbata ha bazlam mapala eye nakə ahəl niye aye hərwi bəle eye, ma dzəniye ndo hay bay. ¹⁹ Bazlam i Musa mapala eye na, a sla matəre ha ndo hay ŋgwalak eye ka dəre i Mbəlom bay. Ane tuk na, anəke na, wu mekeleŋ eye andaya a ze ha bazlam neheye mapala eye. Wu andaya nakə ma vəlakweye tsəved lele eye hərwi məndisle ka təv Mbəlom aye. Wu eye niye na, Yesu. Ka pakwa faya mədzal gər na, ka neŋgeye.

²⁰ Wu mekeleŋ eye na, ahəl nakə Mbəlom ma piye Yesu bagwar i ndo məvəlay wu a Mbəlom aye na, a mbədə təday. Ahəl nakə slala i Levi hay ta təra ndo məvəlay wu a Mbəlom aye na, tə mbədə andza niye bay. ²¹ Ane tuk na, i Yesu na, Mbəlom kə mbədə, a gwad:

«Nerj Mbəlom na mbədəye həlay bay,
na mbədə ka ndziye ndo məvəlay wu a
Mbəlom huya.§»

²² Nakay andza məgwede na, dzam nakə Mbəlom a bar tə nəkway aye na, lele a ze ha dzam nakə a bar ahəl niye aye. Andza niye, maa dəkway ha ta dedək Mbəlom kə bar dzam tə nəkway na, Yesu.

²³ Wu mekeleŋ eye andaya wal sa. Ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom ma slala i Levi aye na, nəteye haladzay hərwi tə mətawa, tə gərawa ha məsler tay. ²⁴ Ane tuk na, i Yesu na, andza niye təbey, neŋgeye ma ndziye ka tor eye, ma ndziye ndo məvəlay wu a Mbəlom huya ka tor eye. ²⁵ Hərwi niye, neŋgeye na, gədarj andaya mətəme ha ndo neheye faya ta diye kame i Mbəlom tə həlay ŋgay aye kwa kədəy hərwi neŋgeye

‡ 7:17 Dəmes hay 110.4. § 7:21 Dəmes hay 110.4.

ma ndziye ka tor eye. Faya ma dúwuleye naha me a Mbəlom huya hərwi tay.

²⁶Nenǵeje na, bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom nakə dəfəŋ eye ǵədaŋ ŋǵay andaya madzəne kway aye. Nenǵeje na, tsədəŋŋa, mənese andaya mə nenǵeje bay, kə ge mezeleme təbey. Nenǵeje andza ndo məge mezeleme hay bay, Mbəlom a pa na wal. Mbəlom a pa na mə mbəlom ka ǵər i wu hay tebiye. ²⁷Siye i bagwar hay i ndo məvələway wu a Mbəlom, nəteye neheye na, ta kədaway wu a Mbəlom pat pat. Tə kədaway naha hərwi mezeleme tay eye təday ada ta kədəy naha hərwi mezeleme i ndo siye hay. Yesu na, nenǵeje a ge andza niye təbey. Nenǵeje a vələy naha wu a Mbəlom hərwi ndo hay sik nəte tsa tə məvale ha ǵər ŋgay. I ŋgay na, da andza niye. ²⁸Bagwar i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye neheye bazlam i Musa mapala eye a pa aye, ndo hay tsa, nəteye tə gawa mezeleme. Ane tuk na, ahəl nakə Mbəlom a mbada aye, bazlam nakay kə zla təv i bazlam i Musa mapala eye, a pa bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom na, Wawa ŋgay. Nenǵeje na, ka təra ŋgwalak eye peteh ka tor eye.

8

Yesu nenǵeje bagwar i ndo məvələy wu a Mbəlom dedək eye

¹Bazlam nakə ta dedək bagwar eye a sakway mətsike aye na, anaŋ: Bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom andaya andza nakay. Nenǵeje na, i kway. Nenǵeje mandza eye ka təv mändze i Bəy mə mbəlom, tə həlay i məndaŋ i Mbəlom Bəy Maduweŋ ka ǵər i wu hay tebiye mə mbəlom. ²Nenǵeje bagwar i ndo məvələy wu a Mbəlom a ge məsler na, ma təv nakə tsədəŋŋa Mbəlom mandza eye mə dəma aye. Ahəl niye ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye tə gawa məsler na, mə madza-wadzawa i mədəslay ha ǵər a Mbəlom nakə ndo a lambad aye. Ane tuk na, təv nakə Yesu faya ma giye məsler mə dəma aye na, mə mbəlom, təv nakə dəfəŋ eye. Maa ge na, Bəy Maduweŋ bəna ndo zezəŋ bay.

³Bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom tebiye, kwa way tə pa na hərwi məvələy

naha wu kəriye ada məkədəy naha wu a Mbəlom. Bagwar i ndo məvələy wu a Mbəlom kway bəbay na, wu andaya nakə mâ vələy naha a Mbəlom aye dərmak. ⁴Kə ge nenǵeje ka mändzibəra na, ma təriye ndo məvələy wu a Mbəlom bay hərwi neheye ka mändzibəra aye ǵa faya ta vələye wu a Mbəlom aye nəteye andaya tsiy andza nakə bazlam i Musa mapala eye a tsik aye. ⁵Ahəl nakə Musa ma lambadiye madza-wadzawa niye aye, Mbəlom a ǵwaday: «Zəba faya lele, do lambad gay nakə ka lambadiye na, andza nakə na bəzaka ha mə mahəmba aye.» Ndo məvələy wu a Mbəlom neheye na, ta ge məsler mə gay eye nakay. Ane tuk na, gay nakay na, mandzakit bo i bəmalə nakə dəfəŋ eye mə mbəlom aye.* ⁶Andza nakay ka zəbakwa ka məsler i Kəriste na, a ze ha məsler i ndo məvələway wu a Mbəlom neheye. Nenǵeje ma miye tay ha ka bo ndo hay ta Mbəlom hərwi ada Mbəlom mâ ǵar dzam nakə a ze dzam nakə ahəl niye hərwi wu nakə Mbəlom a ǵwad ma vəliye ma məbere dzam nakay aye na, a ze wu neheye ahəl niye aye haladzay.

⁷Tadə məbere dzam† nakə makurre eye mənese andaya faya bay aye na, Mbəlom ma bəriye dzam masulo eye bay. ⁸Ane tuk na, ka zəbakwa faya na, a sla wuray bay hərwi Mbəlom faya ma matay ha mənese a ndo hay. A ǵwadatay:
«Tsənum, maa tsik me na, neŋ Bəy Maduweŋ.

Hələy eye ma deyeweye
na bəriye dzam wedeye
ta slala i Israyel hay ada ta slala i
Yahuda hay.

⁹Dzam nakə na bəriye aye na,
andza nakə na ǵar ta bəba tətə tay hay
bay.

A həlay nakə na həla tay ahaya tə həlay ga
eye abəra mə Ezipt aye na,
bo tay eye tə ǵər tay ta nas ha Dzam
Guram eye nakə na ǵar ta nəteye
aye.

Hərwi niye na ǵər tay ha.
Maa tsik bazlam andza nakay na, neŋ Bəy
Maduweŋ.

¹⁰Bəy Maduweŋ Mbəlom a ǵwad:

* 8:5 Madayaw abəra ma Ezipt 25.40. † 8:7 zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 24.3-8.

Dzam nakə na ɓariye ta ndo i Israyel hay aye
a həlay niye na, anaŋ:

Na piye bazlam ga mapala eye a dārev tay,
na watsiye bazlam ga mapala eye a
mədzał gər tay,

na təriye Mbəlom tay
ada nəteye ta təriye ndo ga hay.

¹¹ Ndəray andaya ma diye ma tətikateye a
ndo siye aye, ma gwadiye:

“Dumara, sərum Bəy Maduweŋ eye”,
andaya bay,

hərwi ndo hay tebiye ta səriye ga,
kwa bagwar hay, kwa neheye makətsa
eye hay aye.

¹² Na pəsətay ha mənese tay,
tə mezeleme tay, ma meŋaweje a gər
sa bay.†»

¹³ Mbəlom a tsik ka məbere Dzam Wedəye
na, andza məgwede Dzam Guram eye gədaŋ
ŋgay andaya sa bay. Ka sarakwa ha wu nakə
ka təra guram eye ada ma dzəniye ka wuray
sa bay aye na, mazlambar ma dziye.

9

Tsəved dedək eye hərwi mədəslay ha
gər a Mbəlom

¹ Ma dzam nakə kurre aye na, bazlam
mapala eye hay andaya, neheye ta dətay
ha a ndo hay tsəved i mədəslay ha gər
a Mbəlom aye. Təv andaya dərmał nakə
ndo hay ta lambad hərwi maduwulay me
a Mbəlom mə dəma aye. ² Gay niye ta
lambad na, tə peteked. Gay kurre eye na,
tə zalay təv tsədaŋŋa eye. Tə pa a dəma
lalam bagwar eye ta hawal eye hay tsəla
ta ako eye fataya ada tabal tə peŋ mapa eye
faya nakə tə vəlaway faya wu a Mbəlom aye.

³ Peteked a ŋgəna ha tsələk niye ta tsələk
neŋged nakə kame aye. Tə zalay a tsələk
niye na, təv nakə a ze siye hay tebiye tə
tsədaŋŋa aye. ⁴ Tə pa a təv niye na, wu nakə
tə ŋgar ta gura tə fəkawa faya wu nakə a ze
huŋŋa aye. Tə pa a dəma zlaŋgatsa dərmał.
Zlaŋgatsa niye na, mambuza eye tebiye ta
gura, tə zalay zlaŋgatsa i məbere dzam. Ma
zlaŋgatsa niye sərə i gura andaya mə dəma
dərmał. Ma sərə eye niye na, makwala nakə
tə zalay man* aye mə dəma. Sakwal i Aron
nakə a dūda, a pa slambah aye mə dəma

dərmał, tə beleler hay sulo neheye Mbəlom
a watsa faya bazlam mapala eye hay ahəl
nakə a ɓar dzam ta ndo ŋgay hay aye. ⁵ Ka
gər i zlaŋgatsa niye na, tə lambad wu hay
sulo, tə pa faya. Tə zalatay a wu niye hay
na, kerubiŋ hay, faya ta dətay ha məzlaɓ
i Mbəlom a ndo hay. Ta həndək ha gwe-
zleviyek tay hərwi madərəzle na təv nakə
tə vəlaway naha faya wu a Mbəlom hərwi
ada Mbəlom m̄a pəsətay ha mezeleme i ndo
neheye tə ge aye. Ane tuk na, na diye ha wu
neheye pendek pendek anəke bay.

⁶ Wu niye hay malambada eye tsiy na, ndo
neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ti yawa
pat pat a gay makurre, tə gawa məsler tay
pat pat mə dəma. ⁷ Tsələk masulo eye maa
yawa a dəma na, bagwar i ndo məvələway
wu a Mbəlom nəte ŋgweŋ. A yawa a dəma
na sik nəte ka məve. Ma diye a dəma na,
kutorŋ ma zliye bambaz i gənaŋ a həlay
ma vəleye a Mbəlom hərwi ada Mbəlom
m̄a pəsay ha mənese nakə a ge aye ada
nakə siye i ndo hay tə ge ta mədzał gər tay
bay aye. ⁸ Məsəfəre Tsədaŋŋa eye faya ma
dākway ha tə wu neheye na, kə ge tsələk
makurre andaya huya na, tsəved nakə ndo
hay ta diye ha a təv nakə a ze siye i təv hay
tə tsədaŋŋa aye na, mahəndəka eye bay.
⁹ Mandzakit bo i wu neheye a da ha na, wu
neheye ti yaw anəke aye. Faya ma dākway
ha na, wu neheye ta vəleye a Mbəlom aye, tə
bambaz i gənaŋ nakə ta vəleye aye ta sliye
faya matəra ha dārev i ndo hay ŋgwalał eye
hay ka dāre i Mbəlom bay. ¹⁰ Wu neheye
faya ta tətikakweye na, ka gər i wu məndaŋ,
wu məsay ada ka gər i məbere wu hay na,
kəkay dəkdek tsa. Wu neheye na, wu i ndo i
məndzibəra dəkdek, ma ndziye tsekweŋ tsa
hus a pat nakə Mbəlom ma mbədiye ha wu
hay tebiye aye.

¹¹ Anəke na, Kəriste ki yaw tsiy. Neŋgeye
bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom. Wu
neheye ŋgwalał eye faya ka hutakweye na,
ka hutakwa mə həlay ŋgay. Neŋgeye ki ye
a təv nakə bagwar eye a ze madzawadzawa
i mədəslay ha gər a Mbəlom nakə ahəl
niye aye, təv niye na, lele haladzay. Ma
lambad təv niye na, ndo hay bay, andaya
ka məndzibəra bay. ¹² Kəriste ki ye a təv

† 8:12 Zeremi 31.31-34. * 9:4 Man na, makwala nakə Mbəlom a vəlatay a Israyel mə makulkwandah
aye. Zəba ma Madayaw abəra ma Ezipt 16.13-15; 31.

niye, kə fələkwa a təv nakə a ze siye hay tə tsədaŋŋa aye. Kə zla bambaz i vo'ar tə bambaz i wawa i sla ka həlay bay. Duh a fələkwa a dəma na, a zla bambaz ŋgay eye nakə a mbəda ha aye, a ye sik nəte ka ndəv. Andza niye kə təma kway ahaya abəra mə mezeleme ka tor eye.

¹³ Ahəl niye na, tə kədawa vo'ar hay, merisla hay, ta gwatsakawa bambaz eye ka ndo neheye nəteye tsədaŋŋa kame i Mbəlom bay aye. Tə kədawa sla wawa eye dərmak, tə dulawa na, ada bətekwe maləməts eye na, tə fədawa ka ndo hay. Andza niye, ndo neheye tə ge mənese aye na, bo tay ka təra tsədaŋŋa andza nakə a say a bazlam tay mapala eye. ¹⁴ Kə ge andza niye na, bambaz i Yesu Kəriste a ze ha ta gədaŋ bədaw? Kəriste, neŋgeye na, kə ge mezeleme bay, kə zla bo ŋgay, kə vəlay a Mbəlom ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye. Məsəfəre niye ma ndziye na, ka tor eye. Bambaz ŋgay a təra ha dərev kway tsədaŋŋa hərwi ada wu neheye ŋgwalak eye bay ta diye kway ha a mədahaŋ aye na, kə gakwa sa bay. Ane tuk na, kə gakwa duh na, məsler i Mbəlom, neŋgeye nakə ma ndziye ka tor eye aye.

¹⁵ Hərwi niye Kəriste, neŋgeye ndo məsəre tay ha ka bo ndo hay ta Mbəlom hərwi Mbəlom kə bəra Dzam Wedeye ta nəteye. Hərwi niye, ndo neheye Mbəlom a zalatay aye na, ta hutiiye wu neheye ŋgwalak eye Mbəlom a gwad ma vəlateye aye. Ta hutiiye ka tor eye. Ma giye bo na, hərwi Kəriste kə mət hərwi ndo neheye tebiye ta nas ha Dzam Guram aye tə mezeleme tay aye. Ahəl nakə a mət aye kə təma tay ahaya abəra mə mezeleme.

¹⁶ Tadə ndoweye a gwad: «Na mət na, ŋgənum ha wu ga hay» na, ndo niye mā mət təday ada ta ŋgəniye ha. ¹⁷ Ahəl nakə kə mət aye na, bazlam ŋgay ma hutiiye gədaŋ. Tadə ndoweye andaya tə dərə na, wu nakə a gwad aza ka ŋgənumeye ha aye na, ta ŋgəniye ha zuk bay. ¹⁸ Hərwi niye, kwa dzam makurre a ge bo na, ta mbəda ha bambaz təday bəna ma giye bo bay. ¹⁹ Ahəl niye na, Musa a dətay ha bazlam mapala eye nakə Mbəlom a vəlay aye a ndo hay aye təday. Tsa na, a zla bambaz i sla wawa eye, i vo'ar a dzapa ha ta yam. A zla

hawal ta gugumaŋ ndozza eye a tələka ha a bambaz, a gwatsaka ka dərəwel i bazlam mapala eye ada a gwatsaka ka ndo hay tebiye. ²⁰ Ahəl nakə faya ma gwatsakiye na, a gwad: «Nakay na, bambaz nakə Mbəlom a bəra ha dzam ta nəkurom aye. A gwadəkum rəhumay ha gər.†» ²¹ Musa ka gwatsaka bambaz ka mədzawadzawa i mədəsəlay ha gər a Mbəlom niye ta lambad tə peteked aye dərmak ada ka gwatsaka ka wu neheye tə gawa ha məsler hərwi mədəsəlay ha gər a Mbəlom aye tebiye. ²² Andza nakə bazlam mapala eye a tsik aye na, matsəla wu hay tebiye ta gwatsakawa faya bambaz ada mā təra tsədaŋŋa. Ta mbəda ha bambaz bay na, Mbəlom ma pəsiye ha mezeleme bay.

Bambaz i Kəriste ma bariye ha mezeleme i ndo hay

²³ Tsəved nakə Musa a tətikawatay a ndo hay ahəl niye na, mandzəkət bo i wu neheye dedək eye mə mbəlom aye. Kutoŋ lele mā təra ha wu hay tebiye tsədaŋŋa andza nakə bazlam i Musa a tsik aye. Ane tuk na, hərwi mətəre wu neheye dedək eye mə mbəlom aye tsədaŋŋa na, kutoŋ məvəle wu nakə a ze bambaz i gənaŋ aye. ²⁴ Siye i ndo məvəlaway wu a Mbəlom ti yawa a gay i gugumaŋ nakə ndo hay ta lambad aye ada gay niye na, mandzəkət bo i təv nakə Mbəlom mə dəma aye dəkdek tsa. Ane tuk na, Kəriste, neŋgeye na, ki ye a təv nakə Mbəlom mandza eye mə dəma aye, neŋgeye kame i Mbəlom hərwi kway. ²⁵ Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom a yawa a təv nakə a ze siye hay tə tsədaŋŋa aye na, ka məve, ka məve, a yawa a zlawə bambaz i gənaŋ ka həlay bəna bambaz ŋgay eye bay. Kəriste na, a vəl ha bo ŋgay, neŋgeye a vəl ha bo ŋgay sik nəte bəna ka məve ka məve andza bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom bay. ²⁶ Tadə mā ge andza niye, kwa ka gər nakə Mbəlom a ge məndzibəra aye na, ha bə atay ma siye dərətsətəseh haladzay. A yaw a həlay nakay ka məndəve eye sik nəte, a vəlay ha bo ŋgay a Mbəlom hərwi ada mā zla mezeleme abəra ka ndo hay ka tor eye. ²⁷ Kwa way ma mətiye sik nəte, ma dəba eye na, Mbəlom ma geye sariya. ²⁸ Andza niye, Kəriste bəbay a mət sik nəte. A vəlay ha bo ŋgay a Mbəlom hərwi məzle mezeleme

† 9:20 Madayaw abəra ma Ezipt 24.3-8.

abëra ka ndo hay. Ma maweye sik nôte. Ma maweye na, hërwi mæzle mezeleme abëra ka ndo hay sa bay. Ane tuk na, ma maweye hërwi mætème tay ha ndo neheye faya ta hæbiye na aye.

10

¹ Bazlam i Musa mapala eye na, mezek i wu neheye ngwalak eye faya ka hutakweye aye. Nôteye na, wu niye hay bay. Ndo hay ta kädaway wu a Mbëlom hërwi mahändzède tã nenggeye, tã kädaway wu a Mbëlom ka mëve ka mëve, ane tuk na, a sla faya matère tay tsädanña kame i Mbëlom bay. ² Tädä ndo hay ta tëra tsädanña hërwi nakë tã kädaway wu a Mbëlom ta dedek aye na, hæbe ta gëriye ha mækädäy wu a Mbëlom. Hërwi atay mezeleme tay kã bara sik nôte ka ndäv, mezeleme tay a matayaw a gër bay. ³ Ane tuk na, düh mækädë wu neheye tã kädaway a Mbëlom aye na, mezeleme tay a matayaw a gër ka mëve ka mëve, ⁴ hërwi bambaz i merisla ta vo'ar a sla mæbere mezeleme bay.

⁵ Hërwi niye, ahël nakë Këriste mazlam-bar ma deyeweye ka mändzibëra aye na, a gwädäy a Mbëlom:

«A saka tã kädaka gë naw hay bay,
tã vëlaka wu mekelej eye bay.
Ane tuk na, ka vëlëj bo hërwi ada nã vëlaka.

⁶ Mækädë gë naw hërwi mäfökaka naha
ada mækädë wu hërwi mæpöse ha
mezeleme na,
a yaka a gër bay.

⁷ Aya, na gwädäka:

Nëj anan Mbëlom, na yaw ka mändzibëra
na, hërwi ada nã ge wu nakë a saka
aye,
andza nakë mawatsa eye ka gër ga mæ
dërewel i bazlam mapala eye aye.*»

⁸ Wu nakë Këriste a lah matsike aye na, a gwäd: «A saka tã kädaka gë naw hay bay, tã vëlaka wu mekelej eye bay. Mækädë gë naw hërwi mäfökaka naha ada mækädë wu hërwi mæpöse ha mezeleme na, a yaka a gër bay.» Kwa wu neheye a pay bëzay a bazlam mapala eye bëbay na, a yay a gër a Mbëlom bay. ⁹ Këriste a gwäd sa: «Nëj anan na yaw ka mändzibëra na, hërwi ada nã ge wu nakë a saka aye.» Andza niye, a mbata ha Dzam Guram eye, a vël a dëma tsävéd

wedëye. ¹⁰ Ka tërakwa tsädanña kame i Mbëlom hërwi Yesu Këriste a ge wu nakë a yay a gër a Mbëlom aye ada a vël ha bo sik nôte da ka tor eye.

¹¹ Ndo neheye tã vëlaway wu a Mbëlom aye, nôteye tebiye malëtsa eye pat pat ka mæge mæsler tay pat pat. Tã kädaway wu huya a Mbëlom. Ane tuk na, wu neh-eye tã kädawa aye na, tã sla mæmbete ha mezeleme i ndo hay bay. ¹² Yesu Këriste na, a vël bo ngay eye sik nôte hërwi mæzle mezeleme abëra ka ndo hay ka tor eye. Tsa na, a ndza tã hëlay i mënday i Mbëlom. ¹³ Anäke na, nenggeye faya ma hæbiye Mbëlom mã pa ndo mane däre ngay hay a hud i sik ngay. ¹⁴ Andza niye, a vël ha bo ngay sik nôte ka tor eye, a tëra ha ndo ngay hay tsädanña kame i Mbëlom. A pa tay ha wal hërwi ngay. A tëra tay ha ngwalak eye hay ka tor eye.

¹⁵ Mæsäfäre Tsädanña eye faya ma däkweye ha dërmak parakka wu neheye na, dedek. A gwäd tädäy na:

¹⁶ «Bëy Maduwer Mbëlom a gwäd:
“Dzam nakë na bëriye ta ndo ga hay a hëlay
niye aye na, anan»

Na piye bazlam ga mapala eye a dërev tay,
na watsiye bazlam ga mapala eye a
mädzal gër tay.»

¹⁷ Tsa na, a gwäd sa:
«Na ma ahaya mezeleme tay a mädzal gër
ga sa bay,
kwa mæsler neheye tã ge ngwalak eye
bay aye.†»

¹⁸ Mbëlom kã pësatay ha mezeleme i ndo hay tsiy na, mävëlay wu hay a Mbëlom ma dzëniye hërwi mæzle mezeleme abëra ka ndo hay sa bay.

Händzädakwa ka tøv i Mbëlom

¹⁹ A nkëuröm malamär ga hay, ka hutakwa tsävéd mäfäläkwe a tøv nakë a ze siye hay tã tsädanña aye na, hërwi bambaz i Yesu nakë a mbëda ha aye. ²⁰ Yesu ka nguradä ha peteked nakë kame kway aye. Ka händäkakway tsävéd wedëye, nakë ka slakweye mäfäläkwe a dëma aye. Tsävéd nakay wedëye na, ka hutakweye ha sifa. Peteked nakë a nguradä ha aye na, andza mægwedë bo nakë ta dar na ka mayako mæzlëmbadä eye aye. ²¹ Andza niye, i kway

* 10:7 Dämes hay 40.7-9. † 10:17 Hebræ hay 8.8-12.

na, bagwar i ndo mæwelay wu a Mbəlom andaya a ləvay gər a gay i Mbəlom. ²² Kə ge andza niye na, həndzadakwa ka təv i Mbəlom tə dərev dedək eye, ta məpe mədzał gər gədaŋ eye ka Mbəlom, hərwī Yesu ka təra kway ha tsədaŋŋa tə bambaz ŋgay ada kə bara kway ta yam tsədaŋŋa eye. ²³ Tsikakwa parakka huya nəkway ka pakwa mədzał gər ka wu nakə Mbəlom a tsik aye, kâ dzədzakwa ha mədzał gər kway bay, hərwī wu nakə a gwad ma giye na, huya ma giye andza nakə a tsik aye. ²⁴ Pəlakwa tsəved nakə ka vələkweye ha gədaŋ a bo nəte nəte mə walaŋ kway aye hərwī ada kâ wudakwa bo kame kame ada kâ gakwa wu neheye ŋgwalak eye. ²⁵ Kâ gərakwa ha məhay gər andza ndo siye hay bay. Duh na, vələkwa a bo gədaŋ nəte nəte mə walaŋ kway, wene wene eye hərwī ka sərūm ha pat nakə Yesu Kəriste ma maweye aye na, mazlambar bəse.

²⁶ Ka sərakwa dedək i Mbəlom. Hərwī niye tadə faya ka gakweye mezeleme huya ada ka sərakwa lele ŋgwalak eye bay na, sərakwa ha wu mekeleŋ eye andaya neheye ta sliye faya məwəle hərwī məmbete ha mezeleme aye na, andaya sa bay tebiye.

²⁷ Tadə ndoweye kə ge mənese andza niye na, mâ dzədzar hərwī Mbəlom ma geye sariya. Sariya niye na, a ge zluwer haladzay, ako gədaŋ eye ma fəkiye ndo neheye ta rəhay ha gər a Mbəlom bay aye. ²⁸ Ka sərūm ha tadə ndoweye ka rəhay gər a bazlam i Musa mapala eye bay, tadə ndo hay sulo kəgəbay mahkar ta tsik ta dedek kə ge mənese na, ta kədiye na ta sakay naha bay. †

²⁹ Tadə kə ge tə bazlam i Musa andza niye na, dəretsətseh i ndo nakə a zəba ka Wawa i Mbəlom andza wuray kəriye aye na, ma ziye nakay bədaw? Nengeye na, kə nas ha bambaz i məbərə dzam nakə a təma ahaya abəra mə mezeleme aye dərmak. Faya ma tsədəye a Məsəfəre Tsədaŋŋa nakə faya ma dəkweye ha ŋgwalak i Mbəlom aye. ³⁰ Ka sərakwa ndo nakə a gwad:

«Mata gatay dəretsətseh a ndo neheye ta kərəh marəheŋ ha gər aye na, neŋ.

Na hamateye a dəma wu tay neheye ŋgwalak eye bay tə ge aye.»

A gwad sa:

«Neŋ, Bəy Maduweŋ na gateye sariya a ndo ga hay. §»

³¹ Mbəlom na, a vəl sifa. Andza niye, tadə sariya kə gəs ndoweye kame i Mbəlom na, dəretsətseh i ndo niye ma ziye wu hay tebiye.

³² Mum ahaya a gər ma kəkay wu nakə a ge bo tə nəkurom ahəl niye ka ŋgatumay makurre eye a dzaydzay i Mbəlom aye. A həlay niye na, ta sakum dəretsətseh haladzay. Ane tuk na, ka səmumay naha a wu hay tebiye. ³³ A həlay siye na, ta tsədəkum kame i ndo hay, ta sakum dəretsətseh. A həlay siye ka yum a dəretsətseh i ndo neheye tə satay dəretsətseh aye dərmak. ³⁴ Ka sum ka bo dəretsətseh dziye ta ndo neheye tə gəs ha tay a daŋgay aye. Ahəl nakə ndo hay ta buwa fakuma abəra wu kurom hay aye na, ka səmumay naha ta məŋgwese eye, hərwī ka sərūm ha wu kurom hay ŋgwalak eye andaya a ze siye i wu hay tebiye, ta ndziye ka tor eye.

³⁵ Hərwī niye, kâ gərūm ha məpe mədzał gər kurom abəra ka Mbəlom bay, hərwī tadə ka rəzlumay a gər huya na, Mbəlom ma vələkumeye magogoy haladzay. ³⁶ Wu nakə a ye ka bo aye na, səmumay naha ada kâ gum wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye, hərwī ada kâ hutum wu nakə a gwad ma vələkumeye aye. ³⁷ Hərwī niye, Mbəlom a gwad:

«A zəkaw həlay tsekweŋ ndo nakə ma deyeweye na, ma deyeweye, ma gaweye mahonok bay.

³⁸ Ndo nakə nengeye ŋgwalak eye ka dəre ga aye, kə dzala ha ka neŋ na, ma ndziye ma sifa ka tor eye.

Ane tuk na, tadə kə ma ta dəba na, nengeye a yeŋ a gər sa bay.*»

³⁹ Nəkway na, ndo neheye tə ma ta dəba ada tə dze aye bay. Duh nəkway na, ndo neheye tə pa mədzał gər tay ka Mbəlom aye. Andza niye, ka hutakweye sifa ka tor eye.

11

Ndo neheye ahəl niye tə pa mədzał gər ka Mbəlom aye

† 10:28 zəba mə Bazlam mapala eye masulo eye 19.15. § 10:30 Bazlam mapala eye masulo eye

32.35-35. * 10:38 Habakuk 2.3-4.

¹ Mæpe mædzal gær ka Mbælom na, mæsær ha ta dedek wu neheye faya ka tækakweye dære aye na, ka hutakweye. Kwa tadâ ka ngatakway tã dære kway bay bəbay na, ka sarakwa ha ta dedek andaya. ² Ndo neheye ahəl niye ta dzala ha ka Mbælom andza niye. Hærwi niye ta yay a gær a Mbælom.

³ Hærwi mæpe mædzal gær kway ka Mbælom na, ka sarakwa ha kwetseh kwetseh Mbælom a ge wu hay tebiye tã bazlam nggay nakə a tsik aye. Andza mægweðe wu neheye tebiye faya ka ngatakweye ka mändzibəra aye na, tã yaw abəra mə wu neheye dære i ndo zezerj a nggatay bay aye.

⁴ Hærwi mæpe mædzal gær nggay ka Mbælom na, Abel a kəday wu a Mbælom a ze ha wu i Kayin nakə a vəlay a Mbælom aye. Mbælom ka zambaday. A gwad nenggeye ndo ngwalak eye kame nggay, hærwi Mbælom ka təma wu nakə a kəday aye. Kwa Abel kə mət bəbay, faya ta tsikakweye labara nggay huya hærwi nakə a dzala ha ka Mbælom aye.*

⁵ Hærwi mæpe mædzal gær nggay ka Mbælom na, Henok kə mət bay, Mbælom a zla na a mbælom. Ndəray kə nggatay a Henok sa bay hærwi Mbælom kə zla na. Bazlam i Mbælom a gwad na, ahəl nakə Mbælom kə zla na Henok zuk bay aye na, Henok a yay a gær a Mbælom.†

⁶ Ze mædzal ha ka Mbælom na, ndəray ma sliye madayay a gær a Mbælom bay. Ndo nakə a say mahəndzəðe ka tøv i Mbælom aye m̄ dzala ha faya nenggeye andaya. M̄ sər ha na, nenggeye faya ma vəlateye magogoy a ndo neheye ta pəliye na aye.

⁷ Hærwi mæzele ha ka Mbælom na, Nuhu a rəhay ha a gær a bazlam i Mbælom. Mbælom kə tsikay kurre ka wu neheye ta giye bo aye kurre. Ndəray kə nggatay dāda a wu niye hay bay, ane tuk na, ka rəhay ha gær a wu nakə Mbælom a tsikay aye. A lambad kwalaləj i yam bagwar eye andza nakə Mbælom a tsikay aye, a fələkwa a dəma ta ndo i gay nggay hay tebiye, ta təma Mæpe mædzal gær nakə a pa ka Mbælom aye a dā ha

mede i siye i ndo hay na, ngwalak eye bay hærwi ta pa mædzal gær ka Mbælom bay.‡

⁸ Hærwi mæpe mædzal gær nggay ka Mbælom na, Abraham a rəhay ha gær a Mbælom aye, a lətse a ye a gəma nakə Mbælom a gwad ma vəleye, ma təriye i nggay aye. Kwa kə nggatay a gəma eye bay bəbay na, ki ye a dəma.§ ⁹ Hærwi mæpe mædzal gær nggay ka Mbælom na, a ndza ma gəma nakə Mbælom a gwad ma vəleye aye. A ndza mə dəma na, nenggeye madurləj eye, a ndzawa mə gay nakə ta lambad ta guguməj aye. Hulfe nggay Izak ta Zakob nəteye neheye Mbælom a gwad ma vəlateye gəma niye aye dərma kə tã ndzawa mə dəma na, mə gay nakə ta lambad ta guguməj aye dərma. ¹⁰ Abraham a ge andza niye na, a təkay dære a gəma nakə ma ndziye bəjəbəj* ma dədiye bay aye. Maa ləva ha bo ta gəma niye na, bo i Mbælom eye ngway, maa dəzl na, nenggeye.

¹¹ Hærwi mæpe mædzal gær nggay ka Mbælom na, Sara kwa nenggeye guram eye tsiy bəbay na, kə huta gəday məwe wawa. A sər ha ta dedek wu nakə Mbælom a gwad ma vəleye na, ma vəleye.† ¹² Hærwi niye Abraham, nenggeye guram eye tsiy kə wa wawa ada wawa i huð nggay hay ta wa bo haladzay andza wurzla neheye ka magəmbəlom aye ada andza hewiyəj mə magayam a pasla bo bay.

¹³ Ndo neheye tebiye tã mət ma mæpe mædzal gær ka Mbælom aye, nəteye na, ta huta wu nakə Mbælom a gwad ma vəliye bay. Ane tuk na, tã sər wu neheye Mbælom a gwad ma giye aye na, ma giye bo. Hærwi niye dərev tay a ngwasa. Tã tsik parakka nəteye na, madurləj eye hay, gay tay andaya ka mändzibəra bay.‡ ¹⁴ Ndo neheye tã tsik andza niye na, tã dā ha nəteye faya ta həbiye gəma tay a nəteye. ¹⁵ Ta dzala ka tøv nakə ti yaw abəra mə dəma aye bay. Tadā ta dzala andza niye na, ta pəliye tsəved məmə a tøv nakə ti yaw abəra mə dəma aye. ¹⁶ Ane tuk na, andza niye bay, dūh ta pəla na, tøv nakə a ze ha nenggeye nakə ma dəba aye, andza mægweðe nakə mə mbælom aye. Hærwi niye a yay a gær a Mbælom tã zalay

* 11:4 zəba mə Madazlay i wu hay 4. 3-10.

‡ 11:7 zəba mə Madazlay i wu hay 6.9-9.29.

* 11:10 A tsik na, Zerozelem weðeye, zəba ka mede 16 ada ma Hebrœ hay 12.22. † 11:11 zəba mə Madazlay i wu hay 18.10. ‡ 11:13 zəba mə Madazlay i wu hay 23.4.

† 11:5 zəba mə Madazlay i wu hay 5.18-14.

§ 11:8 zəba mə Madazlay i wu hay 12.1.

Mbølom tay. Andza niye, kə ləvatay ha bo ta gəma.

¹⁷ Hərwi məpe mədzal gər ɲgay ka Mbølom na, Abraham a vəlay Izak a Mbølom. A say a Mbølom mazəbe ka mədzal gər i Abraham. Hərwi niye a tsətsah faya mâ vəlay Izak. Abraham a təma məge andza niye. Ane tuk na, bə Mbølom kə gwaday ma hutiyə wu. ¹⁸ Mbølom a gwaday: «Hulfe yak dedek eye ma deyeweyə na, ma hulfe i wawa yak Izak. §» ¹⁹ Abraham a dzala: «Mbølom na, gədaɲ ɲgay andaya mələtse ahaya Izak abəra ma mədahaɲ.» Ta dedek a təra andza Izak kə mət ada kə lətsew abəra ma mədahaɲ.

²⁰ Hərwi məpe mədzal gər ɲgay ka Mbølom na, Izak a pa ɲgama ka Zakob ta Ezayu. A tsik ka wu nakə ma giye bo ta nəteye kame aye.*

²¹ Hərwi məpe mədzal gər ɲgay ka Mbølom na, Zakob ma mətiye na, a pa ɲgama ka wawa i Yusufa hay, nəte ta nəte. A lətse ta doɲgwar, a dəslay naha gər a Mbølom. †

²² Hərwi məpe mədzal gər ɲgay ka Mbølom na, Yusufa ma mətiye na, a tsikatay a Israyel hay, a gwadətay kame na: «Ka deyumeyə abəra mə Ezipt.» Ada aza ta giye ha ta mətasl ɲgay hay kəkay na, kə tsikatay. ‡

²³ Hərwi məpe mədzal gər tay ka Mbølom na, bəba i Musa hay ahəl nakə tə wa na Musa aye na, tə ɲgaha na kiye mahkar. Ta zəba faya na, wawa tay a le haladzay. Ta dzədzaray a bazlam i bəy nakə a tsik aye bay. §

²⁴ Hərwi məpe mədzal gər ɲgay ka Mbølom na, ahəl nakə Musa a ge gawla aye na, a say ta gwaday: «Musa nəngeye wawa i dem i bay i Ezipt» na, a say bay. ²⁵ A zay ha məse dəretsetseh ta ndo i Mbølom hay tə bəmalə nakə ma ndziye ma mənəgwese tsekweɲ ada ka rəhay gər a Mbølom bay aye.* ²⁶ A sər ha, a zay ha ndo hay tə

tsaday andza nakə tə tsaday a Kəriste aye tə bəmalə nakə ma hutiyə zele i gəma i Ezipt aye. A dzala andza niye na, hərwi faya ma təkay dərə a wu nakə Mbølom a gwad ma vəleye aye.

²⁷ Hərwi məpe mədzal gər ɲgay ka Mbølom na, Musa a ye abəra ma Ezipt. Ka dzədzaray a mevel i bəy bay. Kə ndza bəɲbəɲ andza ma ɲgateye a Mbølom, ndo nakə ndəray a ɲgatay dadə tə dərə bay aye.

²⁸ Hərwi məpe mədzal gər ɲgay ka Mbølom na, a dazlay a məge magurlom i Pak aye. A gwadətay a ndo i Israyel hay tə gwatsaka bambaz ka məged tay hərwi ada gawla i Mbølom ki yaw ma kədiye malkwara i wawa hasləka eye i ndo i Ezipt hay na, mâ kəd malkwara tay hasləka eye hay bay. †

²⁹ Hərwi məpe mədzal gər tay ka Mbølom na, Israyel hay tə tas abəra mə Bəlay Ndozza eye. Ahəl nakə ndo i Ezipt hay a satay mətesə dərmak aye na, bəlay a ma ka bo a həl tay ha tebiye. ‡

³⁰ Hərwi məpe mədzal gər i Israyel hay ka Mbølom na, zled i gəma i Zeriko a mbəzl. Ndo i Israyel hay tə tawa na gəma niye məhəne məkwa matasəla eye na, zled niye a mbəzl. §

³¹ Hərwi məpe mədzal gər ɲgay ka Mbølom na, Rahab ɲgwas nakə a gawa madama, ta kəd na bay andza ndo i Zeriko neheye ta rəhay gər a Mbølom təbey aye hərwi ka təma tay ha Israyel neheye ti ye mata zəbaw Zeriko ta məkal aye.*

³² Na tsikiye na, sa mey? Həlay eye a sla mətsikakum ka gər i Zedeyoɲ †, Barak ‡, Somsəɲ §, Zefte*, Davit, Samuyel ada ta ndo mədə ha bazlam i Mbølom na, həlay eye andaya bay. ³³ Nəteye dərmak, hərwi məpe mədzal gər tay ka Mbølom na, tə ge vəram ta gəma siye hay, ada ta sla ka gəma niye hay aye. Ta ge wu nakə dedek eye, ta huta wu nakə Mbølom a gwad ma vəlatəye aye, ta dərəzlay ka bazlam a zil hay hərwi ada tə gatay wuray bay. ³⁴ Ta mbata ha ako

§ 11:18 zəba mə Madazlay i wu hay 21.12; 22.1-14. * 11:20 zəba mə Madazlay i wu hay 27.1-40. † 11:21 zəba mə Madazlay i wu hay 47.29-31. ‡ 11:22 zəba mə Madazlay i wu hay 50.24. § 11:23 zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 2.1-2. * 11:25 zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 4.19-23. † 11:28 zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 12.21. ‡ 11:29 zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 14.21-31. § 11:30 zəba mə Zozowe 6.12-21. * 11:31 Zozowe 6.12-21. † 11:32 zəba mə Ndo i sariya hay 6.11. ‡ 11:32 zəba mə Ndo i sariya hay 4.6. § 11:32 zəba mə Ndo i sariya hay 13. * 11:32 zəba mə Ndo i sariya hay 11.1.

nakə faya ma fəkiye ta gədaŋ haladzay aye. Ahəl nakə a satay a ndo hay məkəde tay ha ta maslalam aye na, ta təma fataya abəra. Ta ge bəle, ane tuk na, Mbəlom kə vələtay gədaŋ. Nəteye slagama eye hay, ta həhar sidzew i bərakəzaŋ hay. ³⁵ Ŋgwas hay ta ŋgatatay a ndo tay neheye tə mət aye sa, nəteye ta sifa aye. Ndo siye hay tə satay dəretsətseh. Həbe ta gwad nəmaa gəriye ha məpay bəzay a Mbəlom. Ane tuk na, a satay mətəme bay, a satay məməte mə dəretsətseh hərwi ada Mbəlom mə lətsa tay ahaya abəra ma mədahaŋ ada t̄a huta sifa ŋgwalak eye a ze nakay.[†]

³⁶ Ndo siye hay sa na, tə ŋgwas fataya, tə ndaβa tay ha ta mandalaβa, tə dzawa tay ha tə tsalalaw, ta dərəzl tay ha a gay i daŋgay. Andza niye, ta səmay naha bəŋbəŋ. ³⁷ Siye i ndo mekeleŋ eye hay tə kəf tay ha tə kwar. Siye hay ta dəs tay ha ka bo abəra morkotsok. Siye hay tə kəf tay ha ta maslalam. Siye hay gay tay andaya bay, ta dzədzawa so, nəteye mətawak eye hay. Tə pawə ka bo mbal i təbaŋ hay ta məkwets i wak hay. Ndo hay ta hərawatay ha, tə gawatay dəretsətseh. ³⁸ Ta dzədzawa mə makulkwandah, ada mə mahəmba hay, tə hənawa ma lar hay ada ma bəf hay. Ndo neheye na, ta ye ka bo ta məndzibəra nakay bay.

³⁹ Ndo neheye tebiye nəteye ta pa mədzal gər ka Mbəlom ada andza niye nəteye tə yay a gər a Mbəlom. Kwa andza niye bəbay na, ta huta wu nakə Mbəlom a gwad ma vəlateye a ndo hay aye bay, ⁴⁰ hərwi Mbəlom kə dzala ada kə pa hərwi kway wu ŋgwalak eye a ze i siye i ndo neheye tə huta aye. A say a Mbəlom t̄a t̄əra ŋgwalak eye ka bo dziye tə nəkway.

12

Melkisedek ndo məvəlaway wu a Mbəlom

¹ Nəkway na, ndo neheye tebiye tə pawə mədzal gər ka Mbəlom ta lawara kway, faya ta dəkway ha ma kəkay nakə nəkway bəbay ka pakweye mədzal gər ka Mbəlom aye. Hərwi niye, kalakwa ha ka bo abəra wu neheye tebiye faya ta gəkweye me ka mede kame aye ada ta mezeleme nakə ma miye

kway ha ta dəba aye, ada hwayakwa mahway nakə Mbəlom a gwadəkway hwayum aye, madagər mə gəkway bay. ² Zəbakwa kame ka Yesu. Nəŋgeye nakə a vələkway tsəved ka pakwa faya mədzal gər ka nəŋgeye aye, mata laka kway ha hus ka mandəve eye na, nəŋgeye. Ka təma məməte ka mayako mazləlmbada eye. Horoy kə gay məməte ka mayako mazləlmbada eye bay hərwi a sər ha dərev ma ŋgwasiyə ta məŋgwesə nakə Mbəlom a ləva ha bo hərwi ŋgay aye. Anake nəŋgeye mandza eye tə həlay i məndaŋ i təv məndze i bəy i Mbəlom. ³ Dzalum ka nəŋgeye lele ma kəkay nakə ndo i mezeleme hay tə nay dərə aye ada ma kəkay nakə a səmay naha a dəretsətseh nakə tə say aye. Dzalum kə nəŋgeye hərwi ada dərəv mə ye fakuma abəra bay, ada kə gum bəle bay.

⁴ Ka guməye vərəm tə mezeleme, ane tuk na, hus ka məməte bay. Aya ane dərəv mə ye fakuma abəra bay. ⁵ Ka mətsum ha gər tə bazlam neheye Mbəlom a tsikakum hərwi məmakum naha dərəv aye dāw? A tsikakum me andza bəba ma tsikeye me a wawa ŋgay, a gwad:

«Wawa ga, Bəy Maduweŋ Mbəlom kə tsikaka ka makəte na,
k̄a zəba faya andza wu kəriye bay.

Kə maka ha maŋgok na,
dərəv mə ye faka abəra bay,

⁶ hərwi faya ma tsikateye ka makəte na,
a ndo neheye a wuda tay aye.

Ma ndəbiye na,
ndo neheye tebiye ta t̄əra wawa ŋgay
hay aye.* »

⁷ Andza niye, səmumay naha a dəretsətseh bəŋbəŋ hərwi ada k̄a sərūm wu nakə Mbəlom a kəta kurom ha aye. Dəretsətseh nakay a d̄a ha na, Mbəlom kə həl kurom hərwi ada k̄a t̄ərūm wawa ŋgay hay. Wawa andaya nakə bəba ŋgay ma tsikeye ka makəte bay aye na, andaya dāw? Andaya bay! ⁸ Mbəlom faya ma kətiye wawa ŋgay hay tebiye. Tadə kə tsikakum ka makəte bay na, nəkurom wawa ŋgay hay bay, nəkurom madazla hay. ⁹ Bəba hay ka məndzibəra nakay, ta kəta kway ada ka rəhakwa tay ha gər. Ada sadzək ka rəhakway ha gər a Bəba kway nakə mə

[†] 11:35 zəba ma 1 Bəy hay 17.17-24; 2 Bəy hay 4.18-37. * 12:6 Dzeke hay 3.11-12.

mbəlom aye bədaw? Tadə ka rəhəkway ha gər na, ka hutəkweye sifa.

¹⁰ Bəba kway hay ka mändzibəra, nəteye ta kətiye kway na, həlay tsekweŋ tsa andza nakə ta zəba faya lele aye. Ane tuk na, Bəba kway nakə mə mbəlom aye, neŋgeye ma kətiye kway hərwi ada mâ dzəna kway ada ka tərakwa tsədanŋa andza neŋgeye huya.

¹¹ A həlay nakə faya ta kətiye kway aye na, a wur fakwaya, məŋgwese andaya mə dərev kway bay. Aza kame, ndo neheye ta təma makate aye na, ta giye wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye ada dərev tay ma ndziye zay.

Matətike ta mäge daf

¹² Kə ge andza niye na, ndudum ha həlay kurom neheye madagər eye hay aye, gurmets kurom tã ge bəle bay. ¹³ Lambadum tsəved fehe lele hərwi sik kurom hay hərwi ada ndo neheye faya ta dzəgədasliye na, sik tay mâ səkah mənese bay, ane tuk na, tã mbəl.

¹⁴ Gum gədanŋ mändze zay ta ndo hay tebiye, gum gədanŋ ada mede kurom mâ yay a gər a Mbəlom. Kə ge andza niye bay na, ndaray ma nŋateye a Bəy Maduweŋ bay.

¹⁵ Gum metsehe, ndəray mâ kərah nŋwalak i Mbəlom bay. Gum metsehe, ndəray mə waləŋ kurom mâ təra andza dərizl i gərdaf nakə tələŋeŋe, a ndzohw faya ma gəliye, ma kwasateye gər a ndo hay aye bay. Slala i ndo niye ma nasiye ha siye i ndo hay mə waləŋ kurom. ¹⁶ Gum metsehe, ndəray mə waləŋ kurom mâ ge wu nakə nŋwalak eye bay aye bay. Rəhumay ha gər a wu i Mbəlom. Kâ tərūm andza Ezayu nakə hərwi daf sik nəte na, a səkəm ha magedze nŋgay aye bay. ¹⁷ Ka sərūm ha ma dəba eye na, a say mambəde ha mədzał gər i bəba nŋgay ada mâ pa faya nŋama. Ane tuk na, bəba nŋgay a kərah. Ezayu a pəla tsəved kwa ta mətuwe bəbay na, wewer mekeleŋ eye andaya hərwi mambəde ha wu nakə a ge aye bay.†

¹⁸ Sərūm ha təv nakə nəkurom malətse faya kame i Mbəlom aye na, andza mahəmba nakə ahəl niye Israyel hay tə lətse faya tə lamay tə həlay aye bay. Ta nŋgatay a ako faya ma tamiye zləkəd zləkəd, ta nŋgatay a ləvoŋ, dəre a zəba bay, ta nŋgatay

a mətasl nakə a vəzl ta gədanŋ aye. ¹⁹ Ta tsəne maləve i tołom, ta tsəne maləve i mətsike me i Mbəlom. Tə tsəne maləve i mətsike me niye na, tə ge amboh mətsike me niye mâ tsikatayaw sa bay, ²⁰ hərwi wu nakə a tsikatay aye na, tə sla faya məsəmay naha bay. Mbəlom a gwadatay: «Ndowneye kə lamay a mahəmba nakay, kwa maa lamay gənaŋ, kwa way kalum na tə kwar ada kədum na.‡» ²¹ Wu neheye Mbəlom a bəzatay ha aye na, ka dzədzar tay ha. Kwa Musa, a gwad: «Zluwer a geŋ, na dzədzariye.§»

²² I kurom na, andza niye bay! Nəkurom i kurom ka həndzədum na, ka mahəmba i Siyoŋ, gəma i Mbəlom nakə ma vəliye sifa aye, Zerozelem nakə mə mbəlom aye. Gawla i Mbəlom hay haladzay mahaya gər eye mə dəma mäge magurłom, ma pasliye bo bay. ²³ Nəkurom ka hayum gər ta siye i malkwara hay*, Mbəlom kə watsa məzele tay a dərewel mə mbəlom. Ka həndzədum ka təv i Mbəlom, neŋgeye ndo məgatay sariya a ndo hay tebiye. Ka həndzədum ta ndo neheye nəteye nŋwalak eye ka dəre i Mbəlom ada Mbəlom a təra tay ha tsədanŋa aye. ²⁴ Nəkurom ka həndzədum ka Yesu. Neŋgeye ka həndzəd tay ha ka bo ndo hay ta Mbəlom hərwi ada Mbəlom mâ bər Dzam Wedeye ta nəteye. Ka həndzədum ka bambaz i Yesu nakə a gwatsaka fakuma aye. Bambaz eye niye faya ma tsikakweye ka wu nakə a ze ha bambaz i Abel faya ma tsikakweye aye.

²⁵ Kə ge andza niye na, gum metsehe. Kâ kərahum məpay zləm a bazlam i ndo nakə ma tsikakumeye aye bay. Ahəl niye na, ta kərah məpay zləm a ndo nakə a dawatay ha bazlam i Mbəlom ka mändzibəra aye. Nəteye niye ta təma abəra mə dəretsətseh bay. Nəkway neheye faya ka pəkway zləm a mətsike me nakə a yaw mə mbəlom aye, ka kərahakwa na, ka slakweye faya mətəme abəra mə dəretsətseh sa bay. ²⁶ Ahəl niye mətsike me i Mbəlom a bəława ha dala. Ane tuk na, anəke kə tsik, a gwad: «Sik nəte sa na, ma bəliye ha dala dəkdek sa bay ta magərmbəlom aye dzay.†» ²⁷ Bazlam neh-

† 12:17 zəba mə Madazlay i wu hay 25.29-34. ‡ 12:20 Madayaw abəra ma Ezipt 19.12-13.

§ 12:21 zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 19.12; Bazlam mapala eye masulo eye 9.19.

* 12:23 Malkwara hay na, a dā ha gawla i Yesu Kəriste hay. Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 4.22. † 12:26 Aze 2.6.

eye a gwaf «sik nate sa» aye na, a dakway ha parakka wu neheye tã ge aye tebiye ta ðaliye, ta dziye hãrwi ada wu neheye ta ðaliye tãbey aye na, ta ndziye.

²⁸ Kã ge andza niye na, gakway sisõe a Mbølom hãrwi ka hutakweye bãy ngay nakã ndãray ma ðaliye ha ðãðã bay aye. Zambadãkway andza nakã a yay a gãr aye, ðãslakway ha gãr ada rãhakway ha gãr.

²⁹ Hãrwi ta dedek Mbølom na, nẽngeye andza ako nakã ma tãmiye wu hereyew aye.

13

Mede nakã a yay a gãr a Mbølom aye

¹ Nãkurom ndo mãpe mãdzal gãr hay ka Yesu, wudum bo nãte nãte mã walaŋ kurom huya. ² Tãmum mbølok hay a gay kurom lele, kã mãtsum ha gãr bay. Siye hay ta tãma mbølok hay a gay tay ze mãsãre ha, mbølok niye hay na, gawla i Mbølom hay. ³ Dzalum ka ndo neheye ma ðãngay aye andza nãkurom ka bo dziye ma ðãŋgay. Dzalum ka ndo neheye ndo hay faya ta sãteye ðãretãtãseh aye andza nãkurom ðãrmak faya ka sumeye ðãretãtãseh.

⁴ Ðãslumay ha gãr a mãzle bo i zal ta ngwas. Zal ta ngwas ngay tã ge madama bay. Sãrum ha na, Mbølom ma gateye sariya a ndo mãge madama hay ada a ndo neheye ta zla ngwas zuk bay kwa a ndo neheye ta zla zal zuk bay faya ta giye madama aye.

⁵ Kã gum bor i suloy bay, ðãrev kurom mã ngwasa tã bãmalã nakã andaya fakuma aye. Hãrwi Mbølom a gwaf:

«Na gakeye mãsãfaya ðãðã bay,
na gãriye kar ha ðãðã bay.*»

⁶ Hãrwi niye, ka slakweye faya mãtsike tã ðãrev kway peteh:

«Bãy Maduweŋ Mbølom ma dzãniye ga huya,
na dzãdzareye a wuray kwa tsekweŋ bay.

Ndãray ma sliye mãgeŋ wuray bay.†»

⁷ Dzalum ka bagwar kurom neheye tã ðãkum ha bazlam i Mbølom kurre aye. Zãbum ka mede tay ada ka mãmãte tay nakã tã mãt aye. Pum mãdzal gãr kurom ka

Mbølom andza nãteye tã pa mãdzal gãr ka Mbølom aye ðãrmak.

⁸ Yesu Kãriste ka mbãða bay. Nẽngeye kurre eye, anãke, ada kame, Yesu a mbãða tãbey. ⁹ Kã tãmum ndo siye hay tã sãpat kurom abãra ka tsãved i dedek ta mãtãtike wu wedeye hay wal wal bay. Kã tãmum wu nakã ta tsikakumeye bay hãrwi maa vølay gãðãŋ a ðãrev i ndo na, ngwalak i Mbølom bãna wu mãnday ma vøleye gãðãŋ a ðãrev i ndo bay. Ndo neheye tã pay bãyaz a bazlam mãpala eye nakã a tsik ka wu mãnday aye na, bazlam eye neheye mãpala eye ka dzãna tay ha kwa tsekweŋ bay.

¹⁰ Ndo mãvølaway wu a Mbølom neh-eye tã kãðaway wu a Mbølom mã mãdzawadzawa i mãðãslay ha gãr a Mbølom nakã ta lambãð ta gugumaŋ aye na, ta sliye faya mãnde wu nakã nãkway ka vølakway a Mbølom ma tøv kway nakã ka vølawakway faya wu a Mbølom aye bay. ¹¹ Hãrwi i tay na, ahãl nakã ta kãðaway naha wu a Mbølom aye na, bagwar i ndo mãvølaway wu a Mbølom ma zliye bambaz eye, ma diye ha a tøv nakã a ze siye hay tã tsãðãŋã aye, ma vøleye a Mbølom hãrwi ada Mbølom mã pãsatay ha mezeleme tay. Slo eye na, ti ye ha abãra mã wuzlahgãma tã dul na.‡

¹² Hãrwi niye Yesu bãbay a mãt na, ti ye abãra mã wuzlahgãma.§ Ka mbãða ha bambaz ngay hãrwi mãbere mezeleme i ndo hay. ¹³ Kã ge andza niye na, kã pakway bãyaz a kule i Yahuda hay bay, takwa abãra mã wuzlahgãma, takwa ka tøv ngay. Tãmakwa ndo hay ta tsãðãkway andza nakã tã tsãðãy aye ðãrmak. ¹⁴ Ka mãndzibãra nakay na, gãma kway andaya ka ndzakweye mã ðãma ka tor eye bay. Faya ka takakweye ðãre a gãma nakã ka ndzakweye mã ðãma ka tor eye.

¹⁵ Zambadãkway a Mbølom huya hãrwi wu nakã Yesu a ge aye. Ka zambadãkweye ta mãtsike me tã bazlam kway. Kwa kãðay, ðã ha nẽngeye bagwar eye. Niye na, wu nakã faya ka vølakweye aye. Andza mãgwede ka zambadãkweye a mãzele ngay. ¹⁶ Sa na, kã mãtsum ha gãr ta mãgatay ngwalak a siye i ndo hay bay, ngãnum a bo wu kurom hay ta nãteye. Kã mãtsum ha

* 13:5 zãba mã Bazlam mãpala eye mãsulo eye 31.6, 8; Zozowe 1.5. † 13:6 ðãmes hay 118.6.

‡ 13:11 zãba Levitik 16.27. § 13:12 zãba Yuhana 19.17-20.

gær bay hærwi mævæle wu neheye andza wu kəriye na, a yay a gær a Mbølom.

¹⁷ Røhumatay ha gær a bagwar kurom hay, gum wu nakø tø gwadakum gum aye. Nøteye na, ta gakumeye gær hærwi Mbølom ma tsøtsahiye fataya ma kækay nakø faya ta gakumeye gær aye. Ka røhumatay ha gær na, ta giye mæsler tay ta mængwese eye, mevel ma gateye bay. Mevel kø gatay na, niye na, ma dzøniye kurom sa bay tebiye.

¹⁸ Duwulumay me a Mbølom hærwi may huya. Nømaa sær ha ta dedøk dærev may tsødøŋŋa, a samay møge wu ŋgwalak eye huya. ¹⁹ Neŋ faya na tsøtsahiye naha fakuma wene wene eye na, duwulumay me a Mbølom hærwi ada nã ma naha a tøv kurom ta bøse.

Mandøve i bazlam

²⁰ Maa vølakway zay a dærev na, Mbølom. Maa løtse ahaya Bøy Maduweŋ Yesu abøra ma mødahaŋ na, neŋgeye. Ka tøra ha Yesu ndo møtsøkure bagwar eye, kø mæt hærwi kway tøbøŋ ŋgay hay. Mbølom kø zla bambaz ŋgay, kø bær ha dzam ta nækway ka tor eye. ²¹ Mbølom mã vølakum gødøŋ mã wu ŋgwalak eye hay tebiye hærwi ada kã gum wu nakø a yay a gær aye. Mã ge mæsler ŋgay mã nækway tø hølay i Yesu Køriste hærwi ada kã gakwa wu nakø a yay a gær aye. Ndo hay tã zambaday a Mbølom ka tor eye! Mã ge andza niye!

Møtsike me

²² Malamar ga hay, na watsakum naha dærewel nakay hærwi mævølakum gødøŋ. Neŋ faya na gakumeye naha ambøh, pum bazlam neheye a dærev kurom hærwi na watsakum naha na, tsekweŋ tsa. ²³ Sørum ha, malamar kway Timote neŋgeye ma døŋgay sa bay. Tadø kø ndislew ka tøv ga bøse, ahøl nakø na diye mazøbakumaw dære aye na, nømaa diye naha salamay. ²⁴ Tsikumatay ha me a ndo neheye bagwar kurom aye ada a ndo møpe mødzal gær hay ka Yesu tebiye. Ndo møpe mødzal gær hay ka Yesu neheye ti yaw ma Itali aye ta tsikakum naha me dørmak. ²⁵ Mbølom mã pa ŋgama ka nøkurom tebiye.

Derewel nakə
Yakuba
a watsa aye
Məfələkwe

Mə derewel i Yakuba na, matətike ta məvəle gədaŋ a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye nəteye maŋgana gər eye ka məndzibəra tebiye aye. Yakuba a watsa derewel nakay na, a Yahuda neheye tə pa mədzal gər ka Yesu aye.

Derewel i Yakuba faya ma tsikateye a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ka metsehe (1.2-8; 3.13-18). Andza niye, ta sliye faya məndze bəŋbəŋ kame i wu nakə ma dziye ha ndo zezeŋ aye: Dəretsətseh i məndzibəra (1.2-4), mawudə matəre zlele eye (1.9-11; 5.1-6); mawudə məge mənese (1.2-18; 4.1-9), mədəslay ha gər a bo (4.13-16). Derewel nakay faya ma gwadiye: Məpe mədzal gər ka Mbəlom na, faya ma diye ha ndo ka məge metsehe (2.14-26), məgay metsehe a bo ada məndze bəŋbəŋ kame i mənese (zəba ma 3.1-12).

Yakuba a watsa derewel nakay na, a ndo neheye zlele eye bay aye (zəba ma 2.6). Derewel nakay faya ma gwadateye ta kəts ndo i mətawak hay bay (2.1-13). A gwad zlele na, lele bay hərwi nakə ndo i zlele hay tə ge ha məsler tə dəma bay aye (5.1-6).

Mətsike me

¹ Nəŋ Yakuba, ndo i məsler i Mbəlom ta Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste.

Na tsikakum naha me a nəkurom ndo i Mbəlom neheye ka məndzibəra tebiye aye.

Mbəlom ma vəliye metsehe a ndo neheye tə dzala ha faya aye

² Malamar ga hay, dəretsətseh hay waray waray i mədze nakə ta dziye kurom ha, ta ndzakum a gər na, dərəv kurom mə ŋgwasa haladzay, ³ hərwi ka sərūm ha na, tadə ka pum mədzal gər kurom ka Mbəlom huya ada faya ka səmumay naha a mədze nakə ta dziye kurom ha aye na, ka ndzum-eye bəŋbəŋ lele. ⁴ Ndzum bəŋbəŋ hus ka mandəve eye hərwi ada ka tərumeye masəra gər eye hay mə wu hay tebiye ada wuray mə kətsakum bay, wu nakə lele bay aye mə ge andaya mə dərəv kurom bay.

⁵ Tadə ndoweye mə walarŋ kurom metsehe ŋgay andaya hala bay na, mə tsətsah ka Mbəlom hərwi ada Mbəlom mə vəlay. Mbəlom a vəlawa kwa a way tə dərəv ŋgay peteh, ma kərahiye ha a ndo bay, ta dedək ma vəliye metsehe a ndo nakə ka tsətsah faya aye. ⁶ Ane tuk na, tadə ndoweye ma tsətsahiye wu ka Mbəlom na, mə sər ha ta dedək Mbəlom ma vəleye, mə dzala gər faya sulo sulo bay hərwi ndo nakə mədzal gər ŋgay sulo sulo aye na, nəŋgeye andza dəlov nakə wekit wekit mətasl a bəl kwa a diye wuray wuray tebiye aye. ⁷ Slala i ndo nakay andza niye mə dzala mə gər ŋgay Bəy Maduweŋ ma vəleye wu bay, ⁸ hərwi mədzal gər ŋgay sulo sulo ka Mbəlom, mədzele gər ŋgay ka wu nəte bay.

Ndo i mətawak hay ta ndo i zlele hay

⁹ Ndo nakə mətawak eye faya ma pay bəzay a Yesu Kəriste aye na, dərəv ŋgay mə ŋgwasa hərwi Mbəlom ka səkah ha. ¹⁰ Ndo nakə zlele eye faya ma pay bəzay a Yesu Kəriste aye na, dərəv ŋgay mə ŋgwasa dərmak hərwi Mbəlom kə ma ha ka dala. A sər ha na, ma dziye andza məvurze i guzer nakə a bəta bəse aye. ¹¹ Pat kə zla faya abəra ŋgulak na, ma kuliye ha guzer, məvurze hay ta kutsiye ada məle tay kə nas. Andza niye, ndo i zlele ma dziye tə məsler ŋgay hay tebiye andza guzer neheye tə bəta kəriye tsa aye.

Mbəlom ma dziye ha ndo bay

¹² Məŋgwese ma ndziye ka ndo nakə a səmay naha a mədze neheye tə dza ha aye. Kə səmay a mədze neheye na, Mbəlom ma vəleye magogoy ŋgay, andza məgwədə sifa nakə a gwad ma vəliye a ndo neheye a wudə tay ha aye.

¹³ Tadə masəpete kə ndzay a gər a ndoweye na, mə gwad «Maa səpat ga na Mbəlom» bay hərwi ndəray ma sliye masəpete Mbəlom ka məge mənese bay, ada Mbəlom a səpat ndo a mənese bay dərmak. ¹⁴ Kwa way a ge mənese na, ta bər i bo ŋgay nakə lele bay a səpat na ka məge mənese aye. ¹⁵ Wu neheye lele bay a dzala mə gər ŋgay aye, ma dəba i məndze tsekweŋ na, ma giye parakka. Mezeleme niye ka səkah haladzay na, ma diye ha a məməte. ¹⁶ Malamar ga neheye na wudə kurom haladzay aye, ndəray mə vakum gər

bay. ¹⁷Wu neheye ngwalak eye tebiye ti yaw abëra ka tëv i Mbëlom, wu neheye lele eye na, i Mbëlom Bëba kway nakë a ge pat të wurzla hay aye. Mbëlom na, a mbëda bay, a mbëda andza pat nakë a mbëda ma gëriye kurom ha a lëvönj aye bay. ¹⁸A vëlakway sifa të bazlam ngay dedëk eye. A ge niye na, të dërev hërwi ada kâ tërakwa kurre eye hay mä walañ i wu neheye a ge aye.

Pumay zläm a bazlam i Mbëlom ada gum wu nakë a tsik aye

¹⁹Malamar ga neheye na wudä kurom haladzay aye, dzalum ka wu nakay anañ aye: Ndzum tsezlezleññe ka mëpay zläm a wu neheye siye i ndo hay ta tsikiye aye, ane tuk na, kâ tsik me bëse tsa bay, zla hëlay eye tëday ada kâ ge mevel bëse bay dërmak, ²⁰hërwi ndo nakë ma giye mevel aye na, ma sliye faya mëge wu nakë a yay a gër a Mbëlom aye bay. ²¹Hërwi niye, zlum na wu neheye lele bay tebiye abëra mä dërev kurom, kâ gum mezeleme sa bay. Rëhum ha gër kurom ka dala kame i Mbëlom, ada pumay zläm a bazlam nakë a pa a dërev kurom aye. Bazlam nakay na, gëdañ ngay andaya mëtëme ha mësäfëre kurom.

²²Kâ tërum ndo mëpay zläm a wu nakë Mbëlom a tsik aye dëkdëk bay, gum wu nakë a tsik aye dërmak. Ndo nakë a pay zläm dëkdëk tsa kë ge na faya mëslër eye bay na, a vay gër a bo ngay. ²³Tadë ndoweye a pay zläm a bazlam nakay ada kë ge wu nakë a tsik aye bay na, nëngëye andza ndo nakë a zëba ka dëre ngay mä malam, nëngëye këkay na, a ngatay. ²⁴A zëba ka dëre ngay lele na, a ye ngway. Nëngëye këkay na, a mëtsa ha gër të mazëbe ngay. ²⁵Ndoweye ka zëba dëre a bazlam i Mbëlom mapala eye, kë ge ha mëslër të wu nakë a tsik aye na, Mbëlom ma piye faya ngama. Mâ pay zläm dëkdëk tsa ada mâ mëtsa ha gër bay. Ane tuk na, düh mä rëhay ha gër. Mbëlom ma piye faya ngama hërwi bazlam nakay mapala eye ngwalak eye, nëngëye gëdañj eye hërwi mëtëme kway ha abëra mä mezeleme.

²⁶Tadë ndoweye kë dzala nëngëye ndo mëpay bëzay a Mbëlom, kë gay metsehe a dërnëh ngay bay faya ma tsikiye wu neh-eye lele bay aye huya na, a vay gër a bo ngay, mëpay bëzay a Mbëlom ngay niye ma giye ngama kwa tsekweñj bay. Bazlam

ngay neheye faya ma tsikiye ta tëra këriye. ²⁷Mëpay bëzay a Mbëlom ta lele eye nakë a yay a gër a Mbëlom aye na, mëgatay gër a wur mëtawak hay, a madakway i ngwas neheye faya ta siye dëretsëseh aye. Mâ gay metsehe a bo ngay hërwi ada wu i mëndzibëra neheye lele bay aye të ye ha a mezeleme bay.

2

Ndo hay tebiye kame i Mbëlom na, nëtë

¹Malamar ga hay, näkurom na, ka dzalum ha ka Bëy Maduwëñj kway Yesu Këriste. Nëngëye bagwar eye a ze wu hay tebiye ta mëzläb, ka ngatakway a Mbëlom na, ma nëngëye. Hërwi niye, kâ ngënum ha ka bo abëra ndo hay bay. ²Agëna ndo andaya, a pa ka bo peteked neheye të le aye, a pa wu a wur hëlay neheye të vëd ta gura eye, a ye naha a mëhay gër kurom. Ndo ngëd na, mëtawak eye peteked ngay neheye ka bo aye lele bay. ³Näkurom ka dëslumay ha gër na, a ndo nakë a pa ka bo peteked neheye të le aye, ka gwadumay: «Amboh, dara, ndza ka dzannga ngwalak eye.» Ndo nakë mëtawak eye na, ka gwadumeye: «Lëtse mëlëtse» këgëbay ka gwadumeye «Ndza kanaj ka dala.» ⁴Tadë ka gum andza niye na, ka ngënum tay hay ka bo abëra ndo hay bëdäw? Ka gumay sariya a ndo nëtë mä walañ i ndo niye hay bëdäw? Wu neheye ka dzalum aye na, lele bay.

⁵Malamar ga neheye na wudä kurom haladzay aye, tsënum lele, ka sërum tëbëdew Mbëlom a pala ndo neheye mëtawak eye ka mëndzibëra aye na, hërwi ada të pa mëdzal gër ka Yesu Këriste ada të huta zlele nakë dedëk eye, a pala tay hërwi ada të fëlëkwa a Bëy i Mbëlom nakë a gwad ma zliye, ma vëliye a ndo neheye ta wudä na aye. ⁶Ane tuk na, näkurom düh faya ka kësumeye tay ha ndo i mëtawak hay. Maa gwakum dëretsëseh na, ndo i zlele hay na gwad düh ba? Maa vahawa kurom kame i sariya na, nëtëye. ⁷Maa tsik wu nakë lele bay aye ka mëzële ngwalak eye i Yesu Këriste nakë të zalakum ha aye na, ndo i zlele hay.

⁸Tadë ka rëhumay ha gër a bazlam i Mbëlom mapala eye nakë të watsa mä Dërewel i Mbëlom aye na, ka gum lele. Bazlam nakay mapala eye a gwad: «Wudä ndo i mëgëd yak dërmak andza ka wudä na

gər yak.* »⁹ Ane tuk na, tadə ka r̄ḡənum tay ha ka bo abəra ndo hay na, ka gum mənese, bazlam mapala eye ma gəsiye kurom hərwi nakə ka r̄humay ha gər bay aye.

¹⁰ Kwa tadə ndoweye ka r̄hay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye tebiye, ane tuk na, kə nas ha nətə ka r̄hay ha gər bay na, niye na, andza m̄ḡwede kə nas tebiye.

¹¹ Hərwi Mbəlom nakə a gwad: «Kâ ge madama bay†» aye na, a gwad, «Kâ kəf̄ gər i ndo bay‡» dərma, ane tuk na, tadə ka kəf̄ ndo na, kwa ka ge madama bay na, ka nas ha bazlam i Mbəlom mapala eye.¹² Hərwi niye faya na gwadakumeye, s̄rum ha, m̄ wu neheye ka tsikumeye ada m̄ wu neheye ka gumeye na, Mbəlom ma gakumeye sariya, ma tsətsahiye tadə n̄kurom ka r̄humay ha gər a bazlam nakay ḡədaŋ r̄gay andaya m̄ətəme kurom ha aye.¹³ Tadə ndoweye kə sakay naha a siye i ndo hay bay na, ahəl nakə Mbəlom ma giye sariya aye ma sakay naha bay dərma. Ane tuk na, tadə ka sakay naha a ndo hay na, Mbəlom ma gəsiye kar a sariya bay.

Məpe m̄ədzal gər ka Yesu ta m̄əge m̄əslər

¹⁴ Malamar ga hay, tadə ndoweye kə tsik t̄ə bazlam k̄ə dzala ha ka Mbəlom, ane tuk na, k̄ə ge wu nakə Mbəlom a tsik aye bay na, ma dzəniye na ma k̄əkay? M̄ədzal ha andza nakay na, ma t̄əmiye ha bay.¹⁵ Agəna siye i ndo m̄əpay bazay a Yesu K̄əriste hay andaya, peteked̄ andaya fataya bay, may a wur fataya dərma.¹⁶ Tadə ndo m̄ə walaŋ kurom a gwadatay: «Dum t̄ə zay. Mbəlom m̄ā v̄əlakum peteked̄ ta wu m̄əndaŋ», ane tuk na, k̄ə v̄əlatay wu bay na, r̄gama eye mey? ¹⁷ M̄ədzal ha ka Mbəlom na, andza niye dərma. Tadə ndoweye kə gwad̄ k̄ə dzala ha ka Mbəlom, ane tuk na, k̄ə ge m̄əslər r̄gwalak eye bay na, m̄ədzal gər r̄gay ka Mbəlom k̄ə m̄ət.

¹⁸ Agəla ndoweye ma gwadiye «Ndo r̄ged̄ faya ma dzaliye ha ka Mbəlom, ndo r̄ged̄ faya ma giye m̄əslər r̄gwalak eye.» Na m̄əb̄ədeye faya na, b̄əzeŋ ha ma k̄əkay nakə faya ka dzaliye ha ka Mbəlom aye ada faya ka giye m̄əslər r̄gwalak eye bay. Ada neŋ na

b̄əzakeye ha m̄əslər ga neheye r̄gwalak eye hərwi ada k̄ə r̄gatay neŋ faya na dzaliye ha ka Mbəlom.¹⁹ Ka dzala ha Mbəlom andaya nətə r̄gweŋ. Ka ge lele. Kwa m̄əsəf̄əre neheye lele bay aye ta dzala ha dərma, ada hərwi niye faya ta dzədzariye.²⁰ Nəkar ndo i mat̄ərakahaŋ! A saka t̄ā đaka ha m̄ədzal gər ka Mbəlom ze m̄əge m̄əslər r̄gwalak eye na, ma giye r̄gama bay na, ka s̄ər t̄əb̄ədew?²¹ B̄əba t̄əte kway Abraham a t̄əra ts̄ədaŋŋa kame i Mbəlom na, ta ts̄əved̄ waray? A t̄əra ts̄ədaŋŋa na, t̄ə wu nakə a ge aye b̄ədaw? A zla wawa r̄gay Izak m̄əkəday naha a Mbəlom.²² Anəke ka s̄ər ha m̄ədzal ha ka Mbəlom ada ta m̄əge m̄əslər r̄gwalak eye hay ti ye ka bo salamay. A ge ha andza niye na, k̄ə v̄əlay ha d̄ərev r̄gay peteh a Mbəlom.²³ Wu nakay a ge bo na, andza nakə t̄ə watsa m̄ə D̄erewel i Mbəlom, a gwad: «Abraham a dzala ha ka Mbəlom, hərwi niye Mbəlom a t̄əra ha ndo i dedek kame r̄gay,§» T̄ə zalay «dzam i Mbəlom.»²⁴ Ka s̄ərum ha na, ndo a t̄əra ts̄ədaŋŋa kame i Mbəlom na, hərwi nakə a ge m̄əslər r̄gwalak eye hay aye dərma b̄əna ta m̄ədzal gər đekđek bay.

²⁵ Ta Rahab r̄gwas m̄əge madama b̄əbay andza niye. Ndo m̄əsl̄əre i Yahuda ti ye a gay r̄gay na, ka dzəna tay ha. K̄ə đatay ha ts̄əved̄ mekeleŋ eye hərwi ada t̄ā t̄əma. Hərwi m̄əslər r̄gay nakə a ge andza niye aye na, ka t̄əra ndo ts̄ədaŋŋa eye kame i Mbəlom.*

²⁶ Andza niye, tadə m̄əsəf̄əre ki yaw ab̄əra ma ndo na, ndoweye niye k̄ə m̄ət. M̄ədzal ha ka Mbəlom na, andza niye dərma. Tadə ndoweye k̄ə ge m̄əslər r̄gwalak eye hay bay na, m̄ədzal gər r̄gay ka Mbəlom k̄ə m̄ət.

3

Gumay metshe a dərneh kurom

¹ Malamar ga hay, k̄ə t̄ərum tebiye kurom eye ndo mat̄ətike tay ha ndo hay bay. S̄ərum ha n̄əmay neheye n̄əmaa t̄ətikateye a ndo hay aye ta gameye sariya ma ziye i ndo siye hay.

² Nəkway tebiye faya ka gakweye mənese. Tadə ndoweye faya ma tsikiye me ze m̄əge mənese na, neŋgeye ndo i dedek. K̄ə sl̄a

* 2:8 Levitik 19.18. † 2:11 Madayaw ab̄əra ma Ezipt 20.14, Bazlam mapala eye masulo eye 5.18.

‡ 2:11 Madayaw ab̄əra ma Ezipt 20.13, Bazlam mapala eye masulo eye 5.17. § 2:23 Madazlay i

wu hay 15.6. * 2:25 Zozowe 2.1-21.

dā mægay metsehe a bo ɲgay. ³Dzalum ka pøles təday. Ka pakway bəre a bazlam a pøles na hərwi ada mǎ rəhakway ha gər ada ma zəŋgaliye tsəved nakə a sakway aye. ⁴Zəbum ka kwalalaŋ i yam bagwar eye. Kwa tadə bagwar eye hay bəbay ada mətəsl faya ma vəzliye ta gədaŋ ma diye ha bəbay na, ndo faya ma geye metsehe tə wuye andaya tsekweŋ hərwi ada mǎ ye a təv nakə a say aye. ⁵Dərneh i ndo na, andza niye dərma. Kwa neŋgeye tsekweŋ bəbay na, ma sliye mətəslay ha gər a bo tə wu bagwar eye hay.

Zəbum! Ako tsekweŋ na, ma təmiye kəsaf bagwar eye tebiye təlmed təlmed. ⁶Dərneh i ndo bəbay andza ako. Mənese i mǎndzibəra na, mǎ dəma, mǎ bo kway. Faya ma nasiye ha bo tebiye. Ma vatiye ako nakə ma dziye ha məsəfəre i ndo tebiye. Ako niye a yaw na ma ako nakə ma mbatiye bay ka tor eye.

⁷Ndo hay ta sliye faya mægay metsehe a wu hay tebiye, ta sliye faya ka wu i pesl hay, diyeŋ hay, dədə hay ada tə kələf dərma. ⁸Ane tuk na, ndo hay ta sliye faya mægay metsehe a dərneh bay. Neŋgeye na, wu nakə lele bay aye. A sla faya mǎndze səkeffe bay. Neŋgeye maraha eye ta muwar nakə ma kədiye ndo aye. ⁹Ta dərneh na, ka zambadəkweye ha a Mbəlom Bəba kway, ada ka vəlakweye tay ha mezeleme a ndo neheye a ge ka mandzəkib bo ɲgay aye dərma. ¹⁰Bazlam i mazambaday a Mbəlom ta mǎvəle mezeleme a ndo a yaw mǎ hūd i bazlam eye nəte. Malamar ga hay, mǎ təra andza niye bay. ¹¹Yam nakə a tsəhən aye ta yam nakə hərwak hərwak aye ta ɲgəzaweye ma bədiyem eye nəte dāw? ¹²Malamar ga hay, sərum gurov ma sliye faya mǎwe tetədəz dāw? Werepezl ma sliye faya mǎwe gurov dāw? Yam nakə a tsəhən aye na, ma ɲgəzaweye yam nakə a tsəhən bay aye bay.

Metsehe nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom aye

¹³Ndo i metsehe andaya mǎ walaŋ kurom dāw? Ndo i ndaraw andaya dāw? Mǎ bəzay ha metsehe ɲgay ta mǎge məsler ɲgwalak eye hay ada mǎ həna ha gər ɲgay ka dala. ¹⁴Agəna nəkurom sələk eye, ada dərev kurom dūwekeke, ada faya ka dzalumeye ka bo kurom eye dəkdek tsa dərma. Tadə kə ge andza niye na, kǎ ɲgalakum bay ada kǎ

rawum me ka dedek bay. ¹⁵Slala i metsehe niye na, a yaw abəra ka təv i Mbəlom bay, nakay na, i mǎndzibəra. Məsəfəre i Mbəlom andaya mǎ dəma bay, wu i ndo zezeŋ hay, a yaw mǎ həlay i Fakalaw. ¹⁶Tadə ndo hay sələk eye hay ada faya ta dzaliye ka bo tay eye dəkdek na, wu hay ta diye ka bo ta tsəved eye sa bay ada slala i wu neheye lele bay aye ta ndohwaweye dərma.

¹⁷Ane tuk na, metsehe nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom aye na, wal. Neŋgeye na, tsədəŋna, a vəl mǎndze zay mǎ walaŋ i ndo hay, neŋgeye ləfedədə, a sara ha gər tɔŋgwa tɔŋgwa bay, a sakay naha a ndo hay, a ge na, məsler ɲgwalak eye huya, a ɲgəna tay ha ka bo abəra ndo bay, dərneh mǎ bazlam ɲgay sulo təbey. ¹⁸Ndo neheye ta wudə mǎndze zay aye na, faya ta dzəniye siye i ndo hay ka məhute mǎndze zay. Wu nakə faya ta giye na, ma giye lele. Ma giye andza ta sləga wu a guvah ada tə dza wu nakə a ndzohw aye.

4

Kǎ gum dzam ta mǎndzibəra bay

¹Mətəsl bo tə mətəre mǎ walaŋ kurom na, a yaw məŋgay? Na gwad hərwi nakə bəb i bo kurom hay faya ta tsaliye bo mǎ nəkurom aye.

²A sakum wu hay, ada ka hutum bay na, nəkurom mǎləva bo eye ka mǎkədə ndo hay. Ka gumeye dərə ka wu hay ane tuk na, ka slumeye faya məhute bay. Hərwi niye faya ka tərumeye ada faya ka tsalumeye bo mǎ walaŋ kurom aye. Ka hutumeye wu nakə a sakum aye bay hərwi ka tsətsahum ka Mbəlom hərwi ada mǎ vəlakum bay. ³Kwa tadə ka dūwulumay me a Mbəlom hərwi ada mǎ vəlakum, ma vəlakumeye bay hərwi ka dūwulumay me ta tsəved lele aye bay, ka tsətsahum wu neheye ka gum faya dərə aye.

⁴Nəkurom ka tərūm andza ɲgwas neheye faya ta giye madama aye. Sərum ha, tadə ndoweye ka wudə wu i mǎndzibəra na, neŋgeye ndo mǎne dərə i Mbəlom. Ndo nakə a say məpay bəzay a wu i mǎndzibəra aye na, ka təra ndo mǎne dərə i Mbəlom. ⁵Nəkurom ka dzalum wu nakə tə watsa a Dərewel i Mbəlom aye na, ka təra wu kəriye dāw? A gwad: «Məsəfəre nakə Mbəlom a pa a bo kway aye na, sələk eye.» ⁶Sa na, ma vəlakweye ɲgama nakə a ze wu tebiye aye.

Andza nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye na, «Mbəlom ma kərahiye ndo neheye ta dəslay ha gər a bo aye, ane tuk na, ma vəliye ɲgama a ndo neheye tə həna ha gər aye.* »

⁷ Hərwi niye, rəhumay gər a Mbəlom. Səmmumay naha a Fakalaw, ma hwayakum-eye. ⁸ Həndzəđum ka təv i Mbəlom, ma həndzəđiye tə nəkurom dərma. Nəkurom neheye faya ka gumeye mezeleme aye, barum na həlay kurom. Nəkurom neheye mədzal gər sulo sulo aye, zlum na mezeleme abəra mə dərev. ⁹ Ndzum tsokodokkwa hərwi mezeleme kurom hay, ada tuwum. Kâ ɲgwasum düh bay, tuwum. Dərev kurom mâ ɲgwasa sa bay, ane tuk ndzum tsokodokkwa. ¹⁰ Hənum ha gər kurom kame i Mbəlom hərwi ada mâ səkah kurom ha.

Kâ gum sariya ka ndo bay

¹¹ Malamar ga hay, kâ tsikum wu nakə lele bay aye ka ndo hay bay. Ndo faya ma tsikiye wu nakə lele bay ka ndo aye ada faya ma giye faya sariya aye na, a tsik wu nakə lele bay ka bazlam mapala eye ada faya ma giye faya sariya dərma. Azlakwa tadə faya ka giye sariya ka bazlam mapala eye na, faya ka rəhay ha gər, faya ka giye faya sariya dekkək tsa. ¹² Maa vəl bazlam mapala eye a ndo hay na, Mbəlom nətə ɲgwəɲ. Ndo məge sariya na, nəngəye nətə ɲgwəɲ. Maa sla mətəmə tay ha ndo hay na, nəngəye nətə. Maa sla mədze tay ha na, nəngəye nətə ɲgwəɲ. A nəkar, ka dzala nəkar na, way nakə ka gateye sariya a ndo hay aye.

Kâ dəsłumay gər a bo bay

¹³ Pumay zləm a wu nakə na tsikiye, nəkurom neheye faya ka gwadumeye: «Bəgom kəgəbay tadə na, nəmaa diye a wuzlah gay, nəmaa ndziye mə dəma məvə nətə hərwi məhute suloy haladzay.» ¹⁴ Ane tuk na, nəkurom na, ka sərurum wu nakə ma giye bo tadə aye bay. Məsəfəre kurom na, andza makukulek nakə mändze tsekweɲ ka ɲgateye, tsa na, ma dziye sa aye. ¹⁵ Ka gwadumeye düh na: «Tadə kə yay a gər a Mbəlom na, nəmaa ndziye tə dəre, nəmaa giye wu nakay kəgəbay wu taday.» ¹⁶ Ane tuk na, faya ka ɲgalakumeye, ka ɲgalakumeye

tə bazlam kurom neheye faya ka tsikumeye aye. Məge andza niye lele bay.

¹⁷ Andza niye sərurum ha na, ndoweye a sər məge ɲgwalak ada kə ge na bay na, kə ge mənese.

5

Nəkurom ndo i zlele hay, gum metsehe

¹ Gum metsehe nəkurom ndo i zlele hay, tuwum bo kurom ta magala hərwi dəretsətseh neheye faya ta həbiye kurom aye. ² Zlele kurom hay ta ze, peteked kurom hay bəbay mətul hay ta nda. ³ Gura kurom hay ta suloy kurom na, rənggez kə nas tay ha, rənggez ma makumeye ha mənese hərwi nəkurom həzay eye. Bo kurom ma ta nasiye dərma, andza ta fəkiye ta ako. Ka hayumay gər a zlele a həlay nakay anay mändzibəra mazlambar ma ndəviye aye. ⁴ Ka vumatay gər a ndo neheye tə ge məsler ma guvah kurom aye, ka vəlumətatay wu i mərəbe tay bay. Tsənum kəkay nakə faya ta tuweye naha bo a Mbəlom hərwi ada mâ dzəna tay ha aye. Ndowne neheye tə gakum məsler aye na faya ta tuwiye ada Bəy Maduweɲ Mbəlom Gədaɲ eye faya ma tsəniye.

⁵ Ka ndayum bəra tə zlele kurom ka mändzibəra, ka pumay bəzay na, wu neh-eye tə yakum a gər aye. Ka ndawum wu mänday haladzay, ka gəlawum tetəp tetəp andza sla nakə ta kədiye. ⁶ Ka gəsəm tay ha ndo neheye ta gakum wuray bay aye a sariya, ka kədum tay ha. Nətəye na, ta ge fakuma gədaɲ bay.

Zlum ɲgatay ada dūwulum me

⁷ Malamar ga hay, zlum ɲgatay hus a həlay nakə Bəy Maduweɲ ma maweye fak-wayə aye. Zəbum ka ndo məfətə hay təday. Ndo məfətə na, ma həbiye wu i guvah ɲgay hay ta məzle ɲgatay. Ma həbiye na, ka madazlay i makurre i yam məpe hus ka maduk i duk i yam nakə tsiy ma piye sa bay aye. ⁸ Nəkurom dərma, zlum ɲgatay. Ndzum bəɲbəɲ hərwi pat i məmaw i Bəy Maduweɲ kway mazlambar faya ma ndisłeweye.

⁹ Malamar ga hay, kâ ɲgɲuzum wuray a bo bay hərwi ada Mbəlom mâ gəs kurom a sariya bay. Tsənum, ndo nakə ma giye

* 4:6 Dzeke hay 3.34.

sariya aye mazlambar faya ma ndisleweye, nengeye malötsa eye ka hëlay maged.

¹⁰ Malamar ga hay, dzalum ka ndo mæde ha bazlam i Mbëlom neheye ahël niye tã tsik me ta mæzele i Mbëlom aye. Ta sa dæretsætsëh ada ta zla ngatay. Nækuroom dærmak, zlum ngatay andza nëtëye. ¹¹ Zëbum, ndo neheye Mbëlom a pa fataya ngama hërwi nakë tã sëmây naha a dæretsætsëh aye. Ka tsënum labara i Zëb nakë a sëmây naha a wu hay ahël nakë dæretsætsëh a ndzay a gër aye.* Ma dëba eye na, ka sërüm ha wu nakë Mbëlom a vëlay aye.† Ta dedek Mbëlom na, a sakay naha a ndo hay, ma gateye ngwalak.

¹² Malamar ga hay, bazlam bagwar eye anar: Më wu hay tebiye na, kâ mbadüm bay. Kâ mbadüm ta magërmbëlom bay, kâ mbadüm ta dala bay, kâ mbadüm tã wu mekelej eye bay. Lele na, ayaw kurom mâ ndza ayaw. A'ay kurom mâ ndza a'ay. Tsikum andza niye hërwi ada Mbëlom mâ gës kurom a sariya bay.

¹³ Tadë ndo andaya më walarj kurom faya ma siye dæretsætsëh na, mâ düwulay me a Mbëlom. Tadë ndo andaya më walarj kurom dærev ngay faya ma ngwasiye na, mâ gay naha dëmes a Mbëlom, mâ zambaday.

¹⁴ Tadë ndo andaya dëvats eye më walarj kurom na, mâ zalatay a madugula i ndo mëpe mëdzal gër ka Yesu hay hërwi ada tã fadã faya mal ta mæzele i Bëy Maduwerj Yesu ada tã düwulay me a Mbëlom hërwi ngay. ¹⁵ Tadë ka düwulay me a Mbëlom ada kã dzala ha Mbëlom kã tsëne maduwule me ngay na, ma dzëniye na. Bëy Maduwerj ma mbëliye ha. Tadë kã ge mezeleme na, Mbëlom ma pësay ha dærmak.

¹⁶ Hërwi wu nakay, nej faya na gwadumeye, düm ha a bo mezeleme kurom hay më walarj kurom nëtë nëtë, ada düwulumay me a Mbëlom hërwi ndo siye hay dærmak hërwi ada Mbëlom mâ tãma kurom ha. Maduwule me i ndo nakë tsädarjja kame i Mbëlom aye na, gëdarj eye haladzay. ¹⁷ Dzalum ka Eliya nakë ahël niye aye. Nengeye na, ndo andza nækway. Ka düwulay me a Mbëlom tã dærev ngay peteh hërwi ada yam mâ pa bay.‡ Yam kã pa ka

dala niye bay mëve mahkar ta kiye mëkwa. ¹⁸ Ma dëba eye na, a düwulay me a Mbëlom hërwi ada yam mâ pa sa. Mbëlom a paw yam ada wu hay ta ndzohhaw dærmak.§

¹⁹ Malamar ga hay, tadë ndoweye më walarj kurom kã dze abëra ka tsæved i Mbëlom, tsa na, ndo ki ye kã ma ahaya ka tsæved na, ²⁰ sërüm ha ndoweye nakë ka dzana ndo i mezeleme hërwi ada mâ gër ha mezeleme aye na, ma tãmiye ha ndo i mezeleme niye abëra ma mëdahaŋ. Kwa tadë mezeleme ngay haladzay bëbay na, Mbëlom ma pësay ha.

* 5:11 Zëb 1.1-2.10. † 5:11 Zëb 42.10-17. ‡ 5:17 zëba më 1 Bëy hay 17.1. § 5:18 zëba më 1 Bëy hay 18.1, 41-46.

**Makurre i derewel nakə
Piyer
a watsa aye
Məfələkwe**

Piyer a watsa derewel na, a ndo məpe mədzal gər neheye ma gəma zlam ka dala i Roma ta diye i tsakay ada ta diye i bəzay i mbəlom i Azi nakə tə zalay anəke Turki aye. Nəteye mandza eye mə dəma andza mbəzlew hay hərwi nəteye ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu (1.1; 2.11). Ta zəba fataya andza ndo hay bay, tə dəsawa fataya parasay kəriye ada tə gawatay dəreťsəťseh.

Piyer a watsa hərwi məvəlatay gədaŋ ka məpe mədzal gər ada ka wu nakə tə pa faya mədzal gər aye, a vəlatay gədaŋ ka məndze andza ndo neheye Mbəlom a pala tay aye.

Piyer a watsa a ndo neheye mede tay andza i bəba tətə tay hay sa bay ada andza i ndo tay hay sa bay (1.13–2.4). A dətay ha a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu (2.4–10). Ta sliye məsəmay naha a wu neheye mawura bo aye (1.3, 13, 21; 3.15).

Mbəlom a ləťse ahaya Yesu abəra ma mədahaŋ. Mədok i ndo məpe mədzal gər hay na, neŋgeye (4.12–19). Ma məndze mə walaŋ i ndo hay na, mawuđe bo, məhəne ha gər nəte ta nəte a bo, faya ma lakiye tay ha ndo məkalay kame a ndo hay, gawla hay ada ta hawal i ndo siye hay ka tsəved ŋg-walak eye (5.1–7; 1.22–2.3). Slala i məndze andza nakay na, faya ma dətəye ha a ndo i bəra hay ta sliye faya məťsedə tay a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu bay.

Məťsike me

¹Maa watsa derewel nakay na, neŋ Piyer, ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste. Na watsakum naha a nəkurom ndo i Mbəlom neheye ka ŋgənum gər kuye kuye, nəkurom anəke mandza eye madurləŋ eye hay ka dala i Poŋtus, ka dala i Galat, ka dala i Kapados, ka dala i Azi ada ka dala i Bitini aye. ²Kurre ahəl niye bə Mbəlom a sər wu nakə ma giye hərwi kurom aye. A pala kurom na, mata təre ndo ŋgay hay ta gədaŋ i Məsəfəre ŋgay hərwi ada kə rəhumay ha gər a Yesu Kəriste hərwi ada tə gwatsaka fakuma bambaz ŋgay. Niye na, ka tərume ye tsədəŋŋa kame i Mbəlom.

Mbəlom mə səkah ha məpe fakuma ŋgama haladzay ada mə vələkum zay kame kame.

Mbəlom ma vələkweye sifa nakə ma ndəviye bay aye

³Zambadakway a Mbəlom, Bəba i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste hərwi ka gakway mə bo. Hərwi niye a vələkway sifa wədeye tə həlay i Yesu Kəriste hərwi nakə Yesu Kəriste a ləťsew abəra ma mədahaŋ aye. Hərwi niye ka sərakwa ha ka ləťsakwəweye abəra ma mədahaŋ dərmak.

⁴Ka sərakwa ha ka hutakweye wu nakə ŋg-walak eye Mbəlom ma vələkweye a nəkway ndo ŋgay hay aye mə mbəlom. Wu niye ma ndziye na, huya. Ma nasiye bay, ma kuliyə andza guzer bay. ⁵Nəkurom neheye ka pum mədzal gər kurom ka Mbəlom aye na, Mbəlom faya ma tsəpiye kurom ta gədaŋ ŋgay hərwi ada ndo hay tebiye tə sər ha parakka, ahəl nakə məndzibəra ma ndəviye na, Mbəlom ma təmiye kurom ha.

⁶Hərwi niye ŋgwasum haladzay. Kwa tadə faya ka sumeye dəreťsəťseh ta tsəved wal wal a həlay tsekweŋ bəbay na, ŋgwasum haladzay. ⁷Kwa gura nakə ma nasiye bəbay aye na, ndo hay tə zlawə, tə pawə na a ako hərwi mədze ha neŋgeye lele dāw. Andza niye dərmak məpe mədzal gər kurom nakə ka pum ka Mbəlom aye na, a ze gura ada ta dziye ha dərmak. Mədze niye faya ta dziye kurom ha aye na, hərwi ada tə ŋgatay a mədzal gər kurom nakə ka pum ka Mbəlom aye na, ka dzalum ha tə dərev kurom pəteh. Hərwi niye, ahəl nakə Yesu Kəriste ma maweye na, ndo hay ta dəslakumeye ha gər, ta zambadakumeye, ta vələkumeye məzlađ. ⁸Kwa ka ŋgatumay a Yesu Kəriste tə dəre kurom zuk bay bəbay na, ka wudum na tsiy. Kwa ka ŋgatumay anəke bay bəbay na, ka dzalum ha faya. Hərwi niye dərev kurom maraha eye ta məŋgwese haladzay, ndo ma sliye faya matəkəre bay tebiye. ⁹Ka hutum məŋgwese niye na, hərwi Mbəlom ma təmiye kurom ha. Nakay na, magogoy i mədzal gər kurom nakə ka pum ka Yesu aye.

¹⁰Ahəl niye na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom ta rəzlay a gər a məpəle ma kəkay nakə Mbəlom ma təmiye tay ha ndo hay aye. Wu niye lele eye Mbəlom a gwad ma vələkumeye na, ta dətay ha a ndo hay kurre.

¹¹ Məsəfəre i Kəriste nakə mə dərev tay aye kə datay ha kurre, a gwadatay: Kəriste ma siye dəretsətseh, ma dəba eye na, ma hutiyə mədəslay ha gər nakə ndo hay ta dəslay gər aye. Ndo i maslañ i Mbəlom neheye ta pəla hərwi ada tã sər ha wu neheye ma giye bo na, ahəl waray ada ma təriye na, ma kəkay. ¹² Mbəlom a datay ha ka bo abəra, mata ngatay a wu neheye na, nəteye bay. Ane tuk na, wu niye hay na, i kurom. Anəke ndo neheye faya ta dākumeye ha Labara ngwalak eye na, ta tsikakum wu neheye. Tə tsikakum na, ta gədañ i Məsəfəre Tsədəñña eye nakə Mbəlom a sləraw mə mbəlom aye. Kwa gawla i Mbəlom hay bəbay a satay məsəre wu neheye hay dərmak.

Ndo hay ta ge wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye

¹³ Hərwi niye, ləvum ha bo ta mədzal gər kurom na, ka məge məsler i Mbəlom. Gu-may metsehe a bo kurom lele, pum mədzal gər kurom ka ngwalak i wu nakə Mbəlom ma vələkumeye pat nakə Yesu Kəriste ma maweye aye. ¹⁴ Gəsumay me a Mbəlom huya andza wawa neheye ta gəsawatay me a bəba tay hay aye. Ahəl niye, ka sərüm bazlam i Mbəlom zuk bay na, ka pumay bəzay a wu nakə lele bay aye. Anəke kã mum a dəma sa bay. ¹⁵ Mbəlom nakə a zalakum kã tərüm ndo ngay hay aye na, neñgeye tsədəñña. Nəkurom dərmak tərüm tsədəñña mə wu nakə faya ka gumeye tebiye. ¹⁶ Hərwi tə watsa mə Dərewel i Mbəlom, a gwad: «Tərüm tsədəñña, hərwi neñ tsədəñña.*»

¹⁷ Ahəl nakə faya ka duwulumay me a Mbəlom aye na, ka zalawumay Bəba. Kə ge andza niye na, rəhumay ha gər. Mede kurom m̄a ge lele a həlay nakə nəkurom ka məndzibəra aye hərwi neñgeye a ge sariya a ndo na, ka wu ngay nakə a ge aye. ¹⁸ Ka sərüm ha Yesu ka mbəda kurom ahaya tsələk abəra mə kule i bəba kurom neheye a ge ngama bay ta tətikakum aye. A mbəda kurom ahaya abəra mə kule niye na, tə wu nakə andza suloy ma nasiye aye bay. ¹⁹ Ane tuk na, a təma kurom ahaya na, tə bambaz i Yesu Kəriste nakə a ze wu hay tebiye aye. Neñgeye a ndzəkit bo na, andza v'ar i təbañ wawa eye nakə tə kəday a Mbəlom mənese kwa tsekweñ andaya faya

bay tebiye. ²⁰ Kurre ahəl niye Mbəlom kə ge məndzibəra zuk bay aye na, bə kə zla na. Ka mandəve i məndzibəra nakə anəke ma ndəviye aye na, Mbəlom a dākum ha parakka, hərwi ada m̄a təma kurom ha. ²¹ Ka dzalum ha ka Mbəlom na, hərwi ngay nakə a təma ahaya abəra ma mədahəñ ada a vələy məzlaḅ aye. Andza niye, ka pum mədzal gər kurom na, ka Mbəlom ada ka sərüm ha neñgeye ma təmiye kurom ha.

Wudum bo

²² Ka tərüm tsədəñña na, hərwi nakə ka rəhumay ha gər a wu neheye dedək Mbəlom a dā ha aye ada ka wudum siye i ndo neheye faya ta pay bəzay a Mbəlom aye. Faya na gwadəkumeye: Wudum bo huya tə dərev kurom tsədəñña peteh. ²³ Sərüm ha, ka wum bo wedeye na, ta gədañ i bazlam i Mbəlom nakə ma vəliye sifa a ndo hay ada ma nasiye dāda bay aye. Ka tərüm Wawa i Mbəlom nakə dāda neñgeye ma mətiye bay aye. Neñgeye na, andza nəkway neheye ka mətakweye aye bay. ²⁴ Tə watsa mə Dərewel i Mbəlom na, a gwad:

«Ndo hay tebiye ta ndzəkit bo na, andza guzer.

Məle tay a ndzəkit bo andza məvurze.

Guzer kə kula na, məvurze ngay eye a kalawa.

²⁵ Ane tuk na, bazlam i Mbəlom na, ma ndziye ka tor eye.†»

Bazlam i Mbəlom niye na, Labara ngwalak eye nakə tə dākum ha aye.

2

Mbəlom a pala kurom na, hərwi ada kã tərüm i ngay

¹ Hərwi niye zlum na mənese abəra mə dərev kurom, kã vumatay gər a ndo hay bay, dərneh m̄a ge mə bazlam kurom sulo bay, kã gum dəre ka wu i ndo hay bay, kã ngəlumay bəzay a ndo bay. ² Tərüm na, andza wawa ndəriz. Nəteye na, ta wudā məse wəh pat pat. Andza niye, nəkurom dərmak wudum bazlam i Mbəlom pat pat hərwi ada kã gəlüm ada Mbəlom m̄a təma kurom ha tebiye. ³ Andza niye dedək, hərwi tə watsa, tə gwad: «Ka ndzakum Bəy Maduweñ Mbəlom na, neñgeye lele.*»

* 1:16 Levitik 19.2. † 1:25 Ezay 40.6-8. * 2:3 Dəmes hay 34.9.

Ndo mæpe mædzal gær hay na, nôteye i Mbølom

⁴Hændzædum ka tæv i Bøy Maduwej Yesu Kæriste. Neŋgeye na, kwar nakæ ma vøliye sifa aye. Ndo hay tæ kal ha, tæ gwad mæ gær tay neŋgeye wu nakæ ma giye ŋgama bay aye. ⁵Duh neŋgeye na, kwar lele eye nakæ Mbølom a zla, a ze kwar hay tebiye.

⁶Nækurom dærmak, tærum andza kwar neheye ta sifa aye hærwi ada Mbølom mâ hæl kurom, mâ dæzl ha gay nakæ Mæsæfære ma ndziye mæ dæma aye. Ma tæriye kurom ha ndo neheye tæ vølaway wu a Mbølom aye hærwi ada kâ gumay mæsler tæ dærev kurom peteh. A yay a gær andza niye hærwi Yesu Kæriste. ⁷Hærwi niye tæ watsa mæ ⁸Derewel i Mbølom, Mbølom a gwad:

«Tænum! Na zla ŋgwalak i kwar nakæ ta dæzliye ha gay aye,
na piye na a gæma i Siyøj.
Na dæzliye faya gay ga.

Ndo nakæ kæ dzala ha aye na,

wuray ma dzæmiye na dæda sa bay.[†]»

⁹Nækurom neheye ka dzalum ha aye, i kurom na, wu ŋgwalak eye. Ane tuk na, hærwi ndo neheye ta dzala ha bay aye na, andza niye tæbey. Hærwi tæ watsa mæ ¹⁰Derewel i Mbølom na, tæ gwad:

«Kwar nakæ ndo madæzle gay hay tæ zla, tæ kal ha aye na,
azlakwa ŋgwalak i kwar nakæ ta dæzliye ha aye duh.»

¹¹Tæ watsa mæ ¹²Derewel i Mbølom sa na, tæ gwad:

«Kwar niye na, ndo hay ta ndæfiye faya sik.
Hotokom nakæ ndo ta dæfiye hærwi ŋgay aye.[‡]»

Ta ndæfiye faya sik na, hærwi nakæ ta kærak bazlam i Mbølom aye. A ge bo andza nakay na, hærwi ka madazlay na, a say a Mbølom andza niye.

¹³Nækurom na, slala nakæ Mbølom a zla aye. Nækurom ka tærum ndo neheye tæ vølaway wu a Mbølom neheye ta geye mæsler a Bøy bagwar aye, nækurom na, slala nakæ Mbølom a pa na hærwi ŋgay aye. Nækurom na, slala i Mbølom i ŋgay eye ŋgway. A zalakum, a hæla kurom ahaya abæra ma løyøj, a pa kurom a dzaydzay

ŋgay nakæ a ze kwa wu hay tebiye aye hærwi ada kâ düm ha wu neheye bagwar eye a ge aye. ¹⁴Ahæl niye na, nækurom ndo i Mbølom hay bay. Ane tuk na, anæke nækurom ka tærum ndo ŋgay hay. Ahæl niye na, ka gumay mæ bo a Mbølom bay. Ane tuk na, anæke na, ka gumay mæ bo, ka tæmum na tuk.

Tærum ndo mægay mæsler a Mbølom

¹⁵Dzam ga neheye na wuda kurom hal-adzay aye, mâ mætsakum gær bay, nækurom ka mændzibæra na, mbølok hay, gay kurom andaya kanæj bay. Hærwi niye neŋ faya na gækumeye amboh, wu neheye lele bay a say a bor i bo kurom aye na, kâ gum sa bay. Hærwi slala i wu neheye aye na, ta nasiye ha mæsæfære kurom. ¹⁶Anæke nækurom na, mandza eye mæ walaŋ i ndo neheye tæ sær Mbølom bay aye. Gumay metsehe a mændze kurom lele huya hærwi ada kwa tadæ ta tsik fakuma wu nakæ lele bay aye na, ta ŋgateye a wu neheye lele faya ka gumeye pat pat aye ada ta zambadæye a Mbølom pat nakæ ma deyeweye ka tæv tay aye.

¹⁷Nækurom neheye ka wudum Bøy Maduwej kway Yesu Kæriste aye na, ræhumay ha gær a ndo neheye faya ta læviye mændzibæra aye. Ræhumay ha gær a bøy bagwar eye nakæ a læva ndo hay tebiye aye. ¹⁸Ræhumatay ha gær a bøy i dala neheye bøy bagwar eye a pa tay ha aye. A pa tay ha na, hærwi ada tæ gatay dæretsætsæh a ndo neheye faya ta giye wu nakæ lele bay aye ada ta zambadæye a ndo neheye faya ta giye ŋgwalak aye. ¹⁹A say a Mbølom na, gum wu nakæ ŋgwalak aye hærwi ada ndo i matærahæj hay, nôteye neheye tæ sær wuray bay faya ta ŋgælakumeye bæzay aye, tæ dærzl ka bazlam. ²⁰Tærum na, andza ndo neheye nôteye tæ læva gær tay aye. Ane tuk na, ka dzalum anæke nækurom ka lævum gær kurom, ka slumeye faya mæge mænese na, andza niye bay. Ndzum mændze i ndo mægay mæsler a Mbølom hay. ²¹Ræhumatay ha gær a ndo hay tebiye, wudum siye i malamar kurom neheye faya ta pay bæzay a Yesu aye. ²²Dæslumay ha gær a Mbølom, ræhumay ha gær a bøy bagwar eye dærmak.

Pumay bæzay a mede i Yesu Kæriste

[†] 2:6 Ezay 28.16. [‡] 2:8 zæba mæ Dæmes hay 118.22; Ezay 8.14. Ndo hay ta dæfiye faya hærwi ta kærak mædzal ha ka bazlam i Mbølom, ada ma ta ndzatay a gær nakay.

¹⁸ Nεj faya na tsikakumeye a nakurom neheye faya ka gumeye mäsler i ndo siye hay aye, rähumatay ha gər a ndo i gay kurom hay. Rähumatay ha gər tē dārev kurom peteh. Kā rähumatay ha gər na, a ndo neheye faya ta gakumeye ηgwalak aye dēkdēk tsa bay. Rähumatay ha gər kwa a ndo neheye faya ta gakumeye wu nakā lele bay aye. ¹⁹ Hərwi niye tadā ka sēmumay naha a dāretsətseh nakā faya ta gakumeye kəriye hərwi ka pum mädzal gər kurom ka Mbəlom aye na, lele. Kwa tadā ka gum wuray bay na, niye na, wu nakā a yay a gər a Mbəlom aye. ²⁰ Tadā ka gum mənese, ada tē ndāba kurom faya na, kwa tadā ka sēmumay naha a dāretsətseh na, mata zambadākum na, way? Ane tuk na, tadā tē gakum dāretsətseh hərwi ηgwalak nakā ka gum aye ada ka sēmumay naha na, ka gum niye na wu nakā lele a yay a gər a Mbəlom aye.

²¹ Mbəlom a zalakum hərwi mäge andza nakay. Hərwi bo i Yesu Kərīste eye tē gər ηgay kē sa dāretsətseh hərwi kurom. Nεjgeye a dākum ha tsəved hərwi ada kē pumay bəzay andza i ηgay. ²² Nεjgeye na, kē ge mənese dāda bay tebiye, kē vay gər a ndəray dāda bay. ²³ Ndo hay ta tsaday, ane tuk na, nεjgeye kē tsadatay a dāma bay. Tē gay dāretsətseh na, kē gwad ma gateye a dāma sewed a ndo hay bay. Duh a vəlay ha bo ηgay a həlay a Mbəlom nakā ma ηgəniye ha sariya ta dedek aye. ²⁴ Yesu Kərīste, bo ηgay eye kē zla na mezeleme kway ka gər ηgay, ta dar na ka mayako mazləmbadā eye hərwi ada mezeleme mā ləva kway sa bay andza nakā a sla faya mələvay gər a mādahaη hay sa bay aye. A ge andza niye na, ada kē ndzakwa ma mändze nakā a yay a gər a Mbəlom. Mbəlak neheye tē gay aye na, kē tēma kurom ha. ²⁵ Ahəl niye nakurom ka tərüm andza təbāη neheye faya ta dzədziye aye. Ane tuk na, anəke na, ka mumaw, faya ka pumay bəzay a ndo nakā ma tsəkuriye kurom ada ma tsəpiye mäsəfəre kurom aye.

3

Mändze i hasləka hay ta ηgwas tay hay

¹ Andza niye, nakurom ηgwas hay dərmaη kwa way mā rəhay ha gər a zal ηgay. Tadā ka gum andza niye na, zal

kurom neheye ta dzala ha ka bazlam i Mbəlom bay aye na, ta mbədīye ha dārev tay. Kwa ka tsikumataη bazlam i Mbəlom bay bəbay na, ta dzaliye ha ka Mbəlom hərwi mede i ηgwas tay nakā lele aye. ² Zal kurom hay ta zəbiye ka mede kurom na, lele tsədāηηa mənese andaya bay ada faya ka rähumatay ha gər lele. ³ Kā ndədīkum gər ka malembede bo tsa bay: Andza matərde gər, kəgəbay malembede bo ta zele, ta dasay hay məpe a həlay, kəgəbay məpe ka bo peteked neheye tē le haladzay aye. ⁴ Duh mäle kurom mā zəbaw na, abəra mē dārev kurom hay. Zlum ηgatay ada rəhum ha gər kurom, hərwi slala i mäle niye na, ma nasiye dāda bay, a yay a gər a Mbəlom haladzay.

⁵ Ahəl niye ηgwas məpe mädzal gər hay ka Mbəlom ta lambad bo tay na, andza niye. Nətēye na, ta rəhawataη ha gər a zal tay hay. ⁶ Sara a gawa na, andza niye, a rəhaway ha gər a zal ηgay Abraham. A zalaway «bəy maduweη ga.» Tadā faya ka gumeye wu lele, ka dzədzarumeye a wuray kwa tsekweη bay na, anəke nakurom ka tərüm dem ηgay hay.

⁷ Nakurom hasləka hay dərmaη ndzum ta ηgwas kurom ta mädzele fataya. Sərüm ha, nətēye na, bəle eye hay. Rähumatay ha gər hərwi sifa nakā Mbəlom ma vəliye kəriye na, ma vəliye a nakurom ta nətēye dziye. Ka gum andza niye na, ahəl nakā ka dūwulumay naha me a Mbəlom aye na, ma tsənakumeye na.

Ləvüm bo hərwi dāretsətseh

⁸ Mandəve i bazlam ga anəη na ndəvākumeye naha: Nakurom tebiye ndzum na, mädzal gər kurom nətē, sakumay naha a bo mə walaη kurom nətē nətē, wudüm bo mə walaη kurom nətē nətē hərwi nakurom ta malamar hay. Gumataη ηgwalak a ndo mekeləη eye dərmaη, rähumatay ha gər dərmaη. ⁹ Kā mum ha sewed tē sewed bay. Tadā ndoweye kē tsadākum na, kē tsadūmay a dāma bay. Duh gwadūmay: «Mbəlom mā pa fakaya ηgama.» Hərwi Mbəlom a zalakum na, ka mäge andza niye hərwi ada kē hutum ηgama ηgay. ¹⁰ Tē watsa mē Dərwele i Mbəlom, tē gwad:

«Tadā ndoweye a say mändze nakā lele aye
ada a say mändze ma məηgwese na,

kutorj mâ gər ha mætsike wu nakə lele bay aye

ada mâ gər ha mædfæse parasay ka ndo.

¹¹ Mâ gər ha mæge mænese tebiye, mâ ge ngwalak duh,

mâ pəla tsæved nakə ma vəliye mændze zay mə walaŋ i ndo mekeleŋ eye hay aye.

¹² Hərwi Mbəlom faya ma tsəpiye ndo neh-eye faya ta giye ngwalak aye.

Faya ma tsənataj na maduwlə me tay.

Ndo neh-eye faya ta giye mænese aye na, a say mængatataj bay.* »

¹³ Tadə nəkurom faya ka pəlumeye mæge ngwalak tə dərev kurom peteh na, ndoweye nakə ma gakumeye sewed aye na, way?

¹⁴ Kwa tadə faya ta gakumeye dəretsətseh hərwi wu neh-eye ngwalak aye faya ka gum-eye na, Mbəlom ma piye fakuma ngama hərwi niye. Kâ dzədzarumatay a ndo neh-eye faya ta gakumeye sewed aye bay, dərev mâ ye fakuma abəra bay. ¹⁵ Duh pum mədzal gər kurom na, ka Kəriste nətə ngweŋ, neŋgeye Bəy Maduweŋ kurom. Ndzum nəkurom maləva bo eye huya məmbədatay faya a ndo neh-eye ta tsətsah fakuma, ka pum mədzal gər kurom ka Yesu Kəriste hərwi mey aye. ¹⁶ Dumataj ha na, ta ləfedede eye, rəhumataj ha gər dərmak. Dərev kurom mâ ndza na, tsədaŋŋa huya, hərwi ada, kwa tadə ndo hay faya ta tsikiye wu nakə lele bay aye fakuma, horoy ma gateye hərwi faya ta tsadakumeye ka mede kurom ka tsæved i Kəriste ngwalak eye.

¹⁷ Tadə a yay a gər a Mbəlom andza niye na, sum dəretsətseh hərwi wu neh-eye lele faya ka gumeye duh tə bəmalə nakə ka sumeye dəretsətseh hərwi wu neh-eye ka gumeye lele bay aye.

¹⁸ Yesu Kəriste, bo ngay eye tə gər kə mət sik nətə hərwi mezeleme kurom hay. Neŋgeye nakə mænese andaya faya bay aye, kə mət hərwi ndo neh-eye faya ta giye mezeleme aye hərwi ada mâ həl kway ka təv i Mbəlom. Ta kađ na, ane tuk na, Məsəfəre Tsədaŋŋa eye kə mbəl ha. ¹⁹ Ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye niye na, a ye a datay ha bazlam i Mbəlom a məsəfəre neh-eye nətəye ma daŋgay aye. ²⁰ Məsəfəre niye hay na, neh-eye ahəl niye ta təma

bazlam i Mbəlom bay aye. Mbəlom ka həba tay ha haladzay, kə gəs dərev ahəl nakə Nuhu a lambađ kwalalaŋ i yam aye. Ndo neh-eye ti ye a dəma aye na, nətəye hala bay. Mbəlom a təma tay ha abəra ma yam na, nətəye tsamahkar tsa. ²¹ Yam niye a da ha na, madzəhuβe ndo hay nakə ta dzəhuβiye tay ha a yam aye. Mata təme kurom ha na, madzəhuβe niye, ma təmiye kurom ha abəra mə mezeleme. Ta dzəhuβiye kurom ha na, anda nakə ka barawum ka bo abəra ndəluβ aye bay. Ka tsətsahakweye ka Mbəlom na, mâ barakway na mezeleme abəra mə dərev. Madzəhuβe nakə ta dzəhuβiye kway a yam ma təmiye kway ha aye na, hərwi Yesu Kəriste nakə a lətsew abəra ma mədaŋŋa aye bay. ²² Yesu Kəriste kə tsal ka təv i Mbəlom, neŋgeye mandza eye tə həlay i məndaŋ i Mbəlom. Neŋgeye bəy ka gər i gawla i Mbəlom hay ada ka gər i wu neh-eye ta gədaŋ eye tebiye.

4

Mbəlom mâ təra bəy kurom

¹ Ka sərakwa ha Yesu Kəriste kə sa dəretsətseh haladzay. Hərwi niye nəkurom dərmak ndzum maləva bo eye mæse dəretsətseh, hərwi ndo nakə kə sa dəretsətseh haladzay aye na, ma giye mezeleme sa bay. ² Madazlay anəke a həlay nakay nəkurom mandza eye ka məndzibəra na, mede kurom mâ yay a gər a Mbəlom. Bor i bo mâ ge bəy ka gər kurom bay. ³ Ka ndzum ahəl niye haladzay ka mæge wu neh-eye ndo neh-eye tə sər Mbəlom bay, ta wuda mæge aye. Anəke na, da kâ gum sa bay. Ahəl niye na, ka gawumay metsehe a bo kurom bay, nəkurom sələk eye hay, ka kwayum, ka gawum magurlom haladzay mənde ha wu məndaŋ, ka sawum guzum, ka dəsławumay gər a kule nakə ma nasiye ha bazlam i Mbəlom mapala eye.

⁴ Anəke na, ndo neh-eye tə sər Mbəlom bay aye tə gawa wu neh-eye na, kâ ndzawum ta nətəye sa bay. Tə ngatakum anda niye na, a gatay hərbaβəkka, tə tsadakum. ⁵ Ane tuk na, pat mekeleŋ Mbəlom ma lətsiye tay ha kame ngay hərwi ada tã da ha wu nakə tə ge aye. Hərwi neŋgeye maləva bo eye məgatay sariya a ndo neh-eye nətəye tə dəre aye ada a ndo neh-eye ta mət aye dərmak.

* 3:12 dəmes hay 34.13-17.

⁶Hərwi ndo neheye tə mət, ahəl niye nəteye ka mändzibəra aye na, Mbəlom kə gatay sariya andza i ndo neheye tebiye a gatay aye. Ahəl nakə tə mət aye na, Kəriste kə ye kə dātay ha Labara Ʒgwalak eye hərwi ada tā ndza andza Mbəlom.

Məndze i ndo məpe mədzal gər hay mə walaŋ tay

⁷A zaw hala sa bay mändzibəra ma ndaviye. Hərwi niye ndzum tsezlezleŋŋe, gumay metshe a bo kurom hərwi ada kâ slum faya maduwulay me a Mbəlom. ⁸Wu nakə bagwar eye a ze wu hay tebiye aye na, mawudə bo. Wudum bo nəte nəte mə walaŋ kurom huya tə dərev kurom peteh, hərwi kwa tadə «mezeleme andaya mə walaŋ kurom haladzay bəbay na, ka pəsumeye ha a bo.» ⁹Ndo hay ta ye naha a gay kurom na, təmum tay ha ta məngwese lele, kâ gum fataya magum bay. ¹⁰Mbəlom kə gakum Ʒgwalak tə wu hay wal wal. Kə vəlay kwa a way gədaŋ tə məge wu hay wal wal, ka madzəne ha siye i ndo hay. Kwa way mâ ge ta tsəved eye lele. ¹¹Tadə Mbəlom a vəlay a ndoweye gədaŋ i mətsike bazlam na, mâ tsik bazlam nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom aye. Tadə Mbəlom a vəlay a ndoweye gədaŋ i madzəne ndo hay na, mâ dzəna ndo hay ta gədaŋ i Mbəlom. Gum andza niye hərwi ada ndo hay tā zambadəy a Mbəlom ka gər i wu hay tebiye hərwi Yesu Kəriste. Neŋgeye na, məzlaḅ eye ada gədaŋ eye ka tor eye. Amen!

Məse dəreḅsətseh hərwi məpe mədzal gər ka Yesu

¹²Dzam ga neheye na wudā kurom haladzay aye, dəreḅsətseh neheye faya ka sumeye na, mâ gakum wadəŋ wadəŋ bay. Wu neheye tə ndzakum a gər hərwi məde ha ka pum mədzal gər kurom ka Mbəlom ta dedək. Ka dzalum andza a yaw fakuma wədeye bay. ¹³A həlay nakə nəkurom mə dəreḅsətseh aye na, Ʒgwasum hərwi ka təmum dəreḅsətseh i Kəriste. Ʒgwasum andza niye, hərwi ada pat nakə ka Ʒgatumay a məzlaḅ Ʒgay tə dəre kurom aye na, ka hutumeye məngwese bagwar eye a ze wu hay tebiye. ¹⁴Tadə ndo hay faya ta tsadəkumeye hərwi nəkurom ndo

i Kəriste hay na, Mbəlom ma piye fakuma Ʒgama. Tadə faya ka sumeye dəreḅsətseh andza niye na, Məsəfəre i Mbəlom nakə gədaŋ eye a ze wu hay tebiye aye ma ndziye tə nəkurom. ¹⁵Tadə ndoweye mə walaŋ kurom faya ma siye dəreḅsətseh hərwi nakə a ge mənese, ağəna a kəḅ ndo, ağəna a kəla, ağəna a pa tay ha ka bo ndo hay na, slala i dəreḅsətseh niye na, lele bay. Mâ ge andaya andza niye mə walaŋ kurom bay. ¹⁶Ane tuk na, tadə faya ma siye dəreḅsətseh hərwi nakə neŋgeye ndo məpay bəzay a Yesu Kəriste aye na, horoy mâ gay bay. Mâ gay naha sisəe a Mbəlom duh hərwi ndo hay tə zalay ta məzele i Kəriste aye.

¹⁷Həlay nakə Mbəlom ma Ʒgəniye ha sariya a ndo hay aye na, kə husaw. Ma lahiye məgatay sariya na, a ndo Ʒgay hay təday. Kə ge ma lahiye məgakway sariya a nəkway ndo Ʒgay hay təday na, ada i ndo neheye ta dzala ha ka Labara Ʒgwalak eye bay aye na, kəkay? ¹⁸Tə watsa mə Dərewel i Mbəlom, tə gwad:

«Tadə ndo məpe mədzal gər ta təmiye tə mawura bo eye na,
ada mata ndzatay a gər a ndo i
mezeleme hay na, mey?†»

¹⁹Kə ge andza niye na, ndo neheye faya ta siye dəreḅsətseh hərwi a yay a gər a Mbəlom aye na, tā ge Ʒgwalak huya. Ta gəray ha məsəfəre tay tebiye a həlay i Mbəlom nakə a ge tay ha aye ada ma giye wu nakə a tsik aye huya.

5

Məndze i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu

¹Anəke na, neŋ na tsikatay naha a madugula neheye mə walaŋ kurom aye. Neŋ dərmak na, madugula eye andza nəkurom. Na Ʒgatay a dəreḅsətseh i Yesu Kəriste. Neŋ tə nəkurom ka hutakweye mede a təv i məzlaḅ i Kəriste nakə Mbəlom ma bəziye ha aye. Hərwi niye faya na gakumeye ambəh: ²Gumatay gər a ndo i Mbəlom neheye a pakum a həlay aye lele. Gumatay gər lele andza nakə ndo mətsəkure gənaŋ ma gatay gər a təbəŋ Ʒgay hay aye. Gumatay gər tə dərev kurom peteh andza nakə a say a Mbəlom aye bəna

* 4:8 zəba ma Dzeke hay 10.12; Yakuba 5.20.

† 4:18 Dzeke hay 11.31.

andza nakə ndo hay tə gakuṃ faya kutoṅ aye bay. Vəlum ha dərev kurom ka məge məsler nakay tebiye, kâ gum hərwi nakə faya ta vələkumeye faya suloy aye bay. ³Kâ ləvum tay ha ndo neheye Mbəlom a pa tay ha a həlay kurom aye ta gədaṅ bay. Duh na, pumay bəzay a mede nakə lele aye ada mâ dətay ha tsəved nakə ta pəkumeye bəzay lele aye. ⁴Tadə ka gum andza niye na, pat nakə Yesu Kəriste ndo mægakway gər tebiye, ma deyeweye na, ma vələkumeye magogoy nakə ma ndziye ka tor eye, a ze wu hay tebiye aye.

Mətsike me a zləm a ndo məpe mədzal gər hay tebiye

⁵Nəkurom gawla hay, rəhumatay ha gər a madugula hay. Neṅ faya na tsikakumeye a nəkurom tebiye, rəhumay ha gər a bo nəte nəte mə walaṅ kurom. Dzənum bo nəte nəte mə walaṅ kurom hərwi tə watsa mə Dərewel i Mbəlom, tə gwaf:

«Mbəlom ma kərahiye ndo neheye ta dəslay ha gər a bo aye,
ane tuk na, ma vəliye ṅgama a ndo neheye tə həna ha gər aye.*»

⁶Hərwi niye rəhum ha gər kurom kame i Mbəlom hərwi neṅgeye gədaṅ eye ka gər i wu hay tebiye. Ka gum andza niye na, ma səkaḥiye kurom ha a həlay nakə a say aye. ⁷Gərumay ha mədzal gər kurom tebiye a həlay ṅgay hərwi neṅgeye ma gakumeye gər lele.

⁸Tsəpum bo kurom, ndzum tsezlezleṅṅe lele. Hərwi Fakalaw ndo mənə dəre kurom faya ma həhaliye andza zil nakə ma ṅgərəziye, faya ma pəliye wu mənday aye. ⁹Kâ dzədzarumay bay, ndzum bəṅbəṅ ma məpe mədzal gər nakə ka pum ka Mbəlom aye. Sərum ha kwa ka waray ka məndzibəra, malamar kurom hay faya ta siye slala i dərətsətseh nakay. ¹⁰Dədək nəkurom faya ka sumeye dərətsətseh anəke. Məndze tsekweṅ ma dəba eye na, Mbəlom nakə faya ma gəkweye ṅgwalak huya aye ma lambadiye kurom ha, ma vələkumeye gədaṅ. Ma vələkumeye gədaṅ ka məndze bəṅbəṅ ka gər i wu hay tebiye. A zalakum na, hərwi ada kâ yum mata ndze tə Kəriste ma mədəslyay gər ṅgay nakə ta

dəslyay ka tor eye. ¹¹Neṅgeye na, gədaṅ ṅgay ma ndziye ka tor eye. Mâ təra andza niye!

Mandəve i bazlam

¹²Madzəna ga ka məwatsakum naha dərəwel nakay na, Silas. I ga na, neṅgeye malamar dedek eye ka tsəved i Mbəlom. Na watsakum naha dərəwel nakay na, məvələkum gədaṅ ada hərwi məgwadəkum na, ta dedek Mbəlom kə gəkway ṅgwalak andza nakə na tsikakum aye. Kâ gərüm ha ṅgwalak i Mbəlom niye bay.

¹³Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye nəteye kanəṅ ma Babilon, Mbəlom a pala tay ha andza nəkurom aye, ta tsikakum naha me. Markus wawa ga, kə tsikakum naha me dərək.† ¹⁴Gəsüm həlay a bo nəte nəte mə walaṅ kurom ta mægəse bo təmbolok təmbolok lele, madə ha na, ka wudum bo.

Mbəlom mâ vələkum zay a nəkurom neheye mə həlay i Kəriste aye tebiye.

* 5:5 Dzeke hay 3.34. † 5:13 Ka Piyer Babilon na, wuzlahgəma i Roma. Wawa ga: Andza mægweṛe Markus gawla i Piyer, a wuda na andza wawa ṅgay.

**Masulo i derewel nakə
Piyer
a watsa aye
Məfələkwe**

Piyer a watsa derewel nakay na, a ndo mæpe mædzal gər hay ka Yesu tebiye. Mə dəma na, Piyer a tsik andza ma gəriye tay ha. A gwad həlay i məməte ngay mazlambar (1.13). A watsa na, hərwi ada ndo mæpe mædzal gər ka Yesu tã ma ahaya məsənəke ngay nakə a sənəkataj aye a gər.

Derewel nakay faya ma tsətsahiye faya, tã pa na wu ngwalak eye nakə a yaw ma mæpe mædzal gər aye (madədo 1). Faya ma giye vərəm ta ndo neheye faya ta sənəkateye maraw me a ndo hay (madədo 2). Faya ma tsikiye ka gər i pat i Yesu nakə ma maweye aye (madədo 3).

Hərwi məvələtatj gədañj ma mæpe mædzal gər na, derewel i ndo mæde ha bazlam i Mbəlom hay i Dzam Guram eye andaya ka ndo mæpe mædzal gər hay. Ta huta məsənəke i ndo məhələ mbal i Yesu Kəriste (3.2). A həlay nakə Piyer a watsa derewel ngay masulo eye na, ndo hay tə sər siye i derewel i Pol neheye a watsa aye (3.15). Tã dzalay mətsəne ada tə məma ahaya wu nakə ta tsəne mə derewel nakay məhəyak eye tsa bay (1.20) ada tã dzala faya lele (3.16). Madzəne i ndo mæpe mædzal gər ta Məsəfəre Tsədəñña eye na, lele haladzay.

Mətsike me i Piyer

¹Maa watsakum naha derewel nakay na, neñ Simoñ Piyer ndo i məsler ada ndo i maslañj i Yesu Kəriste. Maa slər ga ha na, neñgeye. Na watsa naha derewel nakay na, a nəkurom neheye ka pum mædzal gər ka Yesu andza nakə nəmay nəmaa dzala ha faya aye. Niye na, ma dzəniye kurom andza nəmay. Yesu Kəriste a ge wu niye na, i kway tebiye hərwi neñgeye ndo i dedək. Neñgeye na, Mbəlom, neñgeye ndo mətəme kway ha dərmak. ²Mbəlom mã pa fakuma ngama ada mã vəlakum zay kame kame andza nakə kã sərũm Mbəlom ta Bəy Maduweñj kway Yesu kame kame.

Hutum gədañj ada mede kurom mã ge lele

³Yesu a vəlakway tsəved ka məsəre Mbəlom nakə a zalakway aye, hərwi ada kã ndzakwa tə neñgeye ma təv ngay nakə ta dəslay ha gər ada kã pakway bəzay a mede ngay aye. Neñgeye ta məzlaḃ eye haladzay, kə vəlakway wu neheye a sakway aye tebiye hərwi ada kã hutakwa sifa wədeye ada kã pakway bəzay a mede nakə a yay a gər a Mbəlom aye. ⁴Andza niye, a vəlakway wu bagwar eye neheye a tsik ahəl niye, a gwad ma vəlakumeye aye. Nəteye na, lele haladzay wuray andaya andza niye bay tebiye. A ge andza niye na, hərwi ada tə wu neheye a gwad ma vəliye na, kã təmum abəra ka bər i bo neheye ka mändzibəra ta dziye ha ndo hay aye, ada kã ndzum andza neñgeye tsədəñña.

⁵Hərwi niye neñ faya na gwadumeye: Pəlum tsəved ta gədañj, mæpe mædzal gər kurom nakə ka pum ka Yesu Kəriste aye na, səkahum ha mede nakə lele aye dərmak. Mede kurom ki ye lele na, tərũm ndo neheye tə sər wu neheye a say a Mbəlom aye. ⁶Ka sərũm wu neheye a say a Mbəlom aye na, gum metsehe a bo kurom. Ka gumay metsehe a bo kurom na, ndzum bəñbəñj ta gədañj. Ka ndzum bəñbəñj ta gədañj na, rəhumay ha gər a Mbəlom. ⁷Ka rəhumay ha gər a Mbəlom na, wudũm bo nəte nəte mə walañ kurom andza nəkurom ta malamar hay. Ka wudũm bo mə walañ kurom andza malamar hay na, wudũm ndo hay tebiye dərmak. ⁸Tadə faya ka gumeye wu neheye haladzay na, məsəre kurom nakə ka sərũm Bəy Maduweñj kway Yesu Kəriste aye na, ma təriye kəriye bay ada mändze kurom nakə ka ndzumeye na, ma bəziye ha wu lele aye hay. ⁹Ane tuk na, ndo neheye nəteye faya ta giye wu neheye təbey aye na, ta ndzakit bo andza guluf hay. Mbəlom kə pəsataj ha mezeleme tay neheye tə gawa ahəl niye na, ta mətsa ha gər.

¹⁰Malamar ga hay Mbəlom kə pala kurom ada kə zalakum. Gum gədañj hərwi ada kã pumay bəzay a Yesu lele huya. Tadə faya ka gumeye andza niye na, ka dədumeye abəra ka tsəved i Mbəlom dadə bay. ¹¹Andza niye ta dedək, Mbəlom ma həndəkakumeye abəra ma məged hərwi ada kã fələkum a təv mələve i Bəy Maduweñj kway Yesu Kəriste ndo mətəme kway. Bəy ngay ma ndziye ka tor eye.

¹² Hərwi niye, kwa wu neheye ka sərüm bəbay na, na makum ahaya a gər pat pat ada kâ ndzum bəhəbərj ma dedek nakə ta tətikakum aye. ¹³ Ane tuk na, tađə nej andaya tə dərə ka mändzibəra mba na, lele haladzay nakə na makum ahaya wu neheye a gər hərwi ada kâ ndzum tsezlezleñje. ¹⁴ Na sər ha i ga na, a zəkəñaw hala sa bay, na gəriye ha mändzibəra nakay, andza nakə Bəy Maduwerj Yesu Kəriste a dərj ha ahəl niye aye. ¹⁵ Na pəliye tsəved eye tebiye hərwi ada pat nakə nej andaya sa bay aza na mət aye ka hutumeye tsəved ka məma ahaya wu neheye a gər.

Mbəlom kə dəkway ha Yesu na, wawa ñgay

¹⁶ Ahəl niye na, nəmaa dəkum ha kəkay nakə Bəy Maduwerj Yesu Kəriste a yaw ta gədarj aye. Wu neheye nəmaa tsikakum aye na, andza neheye wurmbəz kəriye a yaw abəra ma mədzal gər i ndo zezəñ aye bay. Ane tuk na, nəmay bə nəmaa ñgatay a gədarj ñgay tə dərə may. ¹⁷ Ahəl nakə Mbəlom a vəlay məzlađ nakə a ze wu hay tebiye aye na, nəmay andaya ka təv eye dərma. Mbəlom, neñgeye ndo i gədarj, a ze kwa mey tebiye, a gwad: «Nakay na, wawa ga, na wudā na haladzay, a yeñ a gər haladzay.» ¹⁸ Mətsike me niye a tsənew mə mbəlom aye na, nəmaa tsəne. Nəmaa tsəne na, hərwi nəmay tage Bəy Maduwerj Yesu dziye mə mahəmba tsədarjña eye.*

¹⁹ Andza niye, səkahakwa ha mədzal ha ka bazlam i ndo məde ha bazlam i Mbəlom nakə tə tsik aye. Hədzakumay zləm ka mətsəne bazlam tay hərwi bazlam tay niye na, andza lalam nakə a dəv ma ləvəñ dza-ydzay aye. Pumay zləm huya hus a həlay nakə pat eye ma sləlaweye aye. Həlay niye na, bamta, andza məgwədə Kəriste ma maweye. Tsa na, ka ñgatumeye a wu hay parakka.

²⁰ Lele na, sərüm ha wu nakay lele. Wu neheye ahəl niye ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay tə tsik ada tə watsa a Dərewel i Mbəlom aye na, ndəray ma sliye faya mətsəne tə metsehe ñgay bay, Məsəfəre Tsədarjña eye mə dzəna na ka mətsəne.

²¹ Bazlam neheye ndo i maslarj hay tə tsikawa aye na, ta tsik dāda tə metsehe tay

bay. Maa vəlawatay gədarj na, Məsəfəre Tsədarjña eye hərwi ada tə diye ha wu neheye tə tsənew abəra ka təv i Mbəlom aye.

2

Məge metsehe hərwi ndo i maraw me hay

¹ Ahəl niye na, ndo neheye tə gwad nəteye ndo məde ha bazlam i Mbəlom aye nəteye andaya mə walarj i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Anəke ma təriye andza niye dərma, ndo məde ha bazlam i Mbəlom ta parasay eye ta ndohwaweye mə walarj kurom, ta tətikakumeye matətike neheye lele bay aye, ta nasiye ha sifa i ndo hay aye. Tə matətike tay niye hay na, ndo hay ta kərəhiye məpe mədzal gər ka Yesu Kəriste nakə neñgeye Bəy Maduwerj kway nakə ahəl niye a təma tay ha abəra mə mezeleme tay aye. Ta məge andza niye na, nəteye faya ta vahaweye ka bo dərətsətəh mə gəs tay ha. Ma bəbazliye tay ha bəse.

² Ndo hay haladzay ta ta peye bəzay a tsəved tay nakə lele bay aye. Hərwi niye ndo hay ta tsikiye wu nakə lele bay aye ka tsəved i Mbəlom hərwi tay. ³ Hərwi nəteye na, wu i siye i ndo hay a gatay dərə haladzay. Ta vakumeye gər ada ta zliye fakuma abəra wu kurom hay tə maraw me tay. Ba kwa ahəl niye Mbəlom ndo məgatay sariya a ndo hay faya ma həbiye tay ha ta sariya hərwi mədze tay ha. Pat mədze tay ha abəra mə dəma helele na, mazlambar.

⁴ Ahəl niye gawla i Mbəlom neheye tə gawa mezeleme aye na, Mbəlom kə gər tay ha tə ge andza niye tsa bay. Kə gəs tay ha, kə kuts tay ha a bəd nakə kutsik bagwar eye. Ta ndziye ma ləvəñ nakə zəñzəñ aye hus a pat i məge sariya. ⁵ Ndo neheye ahəl niye tə gawa mezeleme aye na, Mbəlom kə gər tay ha andza niye bay, kə pa yam nakə a rah ka mändzibəra aye. A dze tay ha ndo neheye ta rəhay ha gər bay aye. A təma ha na, Nuhu nakə a dāwa ha tsəved dedək i Mbəlom nakə a tsətsah aye tə siye i ndo hay tasəla.*

⁶ Gəma neheye tə zalay Sodom ta Gomora aye na, Mbəlom kə gəs tay ha ndo neheye mə dəma aye a sariya. Kə fəka tay ha hurdcək hurdcək ta ako. Andza niye, a dā ha

* 1:18 zəba mə Mata 17.1-5; Markus 9.2-7; Luka 9.28-35. * 2:5 zəba mə Madazlay i wu hay 6.1-7.24.

na, ma gateye sariya a ndo neheye ta rəhay ha gər bay aye andza niye dərma.† ⁷ Lot nenggeye na, ndo ngwalak eye, Mbəlom kə təma ahaya abəra ma Sodom. Wu neheye lele bay ndo neheye tə gawa aye na, Lot kə sa dərətsətseh mə dərev ngay haladzay hərwi tay. ⁸ Lot, nenggeye nakə ndo ngwalak eye a ndzawa mə walaŋ tay pat pat. A ngat-away a wu neheye ngwalak eye bay tə gawa aye, a tsənawa bazlam tay neheye ngwalak eye bay aye. Wu neheye a ndalaway mə dərev ngay hərwi nenggeye na, ndo ngwalak eye.

⁹ Wu neheye ahəl niye, faya ta dəkway ha na, Mbəlom a sər tsəved nakə ma təmiye tay ha ndo ngay hay hərwi ada tə təma abəra ka dərətsətseh aye. Faya ma dəkway ha sa, a sər tsəved nakə ma piye tay ha ndo neheye ngwalak eye bay aye hərwi ada mə gatay dərətsətseh pat i sariya. ¹⁰ Mbəlom ma gateye dərətsətseh wene wene eye na, a ndo neheye faya tə gawa wu neheye ngwalak eye bay huya a say a dərev tay ada ta kərəhawa gədaŋ i Mbəlom aye.

Ndo neheye faya ta tətikateye maraw me a ndo hay ta dzədzaray a wuray bay, tə pay zləm a bazlam i ndo kwa tsekweŋ bay, ta rəhay ha gər a gawla i Mbəlom hay neheye ta məzlaḅ aye bay, faya ta tsadateye. ¹¹ Kwa gawla i Mbəlom eye neheye ta ze ndo i maraw me neheye ta gədaŋ, ta tsadateye a ndo i maraw me hay kame i Mbəlom bay, ta ngwasa fataya bay. ¹² Ndo neheye faya ta giye na, wu nakə ma giye ngama bay aye. Nəteye na, andza wu i pesl neheye ta gəsiye ada ta kədiye tay ha aye. Nəteye faya ta tsadateye kəriye a wu neheye bo tay eye tə sər bay aye. Ta dedək ta mətiye andza wu i pesl hay. ¹³ Mbəlom ma vəlateye dərətsətseh hərwi nakə tə satay dərətsətseh a siye i ndo hay aye. A satay na, məge wu neheye ngwalak eye bay aye ada tə gawa na, kwa ta həpat ngəray ngəray. Ahəl nakə nəkurom mandza eye dziye na, nəkurom ta nəteye ka ndayawum wu hay dziye, mede tay a gakum horoy. Faya ta vakumeye gər ada niye na, a yatay a gər. ¹⁴ Dəre tay nduzla maraha eye ta məge madama, məge mezeleme a yatay a gər haladzay, dadə tə ye gər ka məge mezeleme

bay. Tadə ta ngatay a ndo neheye bəle eye ka tsəved i Mbəlom aye na, ta vateye gər hərwi ada tə ge mezeleme. I tay na, huya məge dəre ka wu hay. Mbəlom ḅa kə vəlatay mezeleme. ¹⁵ Ta gər ha tsəved i Mbəlom, faya ta pay bəzay na, a tsəved tay, faya ta giye na, wu nakə Balam wawa i Bosor a gawa aye, a wudə məge mənese hərwi ada mə huta suloy. ¹⁶ Balam, ndo məde ha bazlam i Mbəlom a ge mezeleme, ada Mbəlom a tsikay me tə bazlam i zungo. Zungo na, a tsikawa me bay. A tsik me ta bədiday i ndo zezeŋ, a gay me a ndo məde ha bazlam i Mbəlom niye ada a ndzay ka tsəved hərwi ada mə ge wu i gər mavuwe ngay niye sa bay.‡

¹⁷ Ndo i maraw me neheye faya ta vateye gər a ndo hay aye, nəteye andza bədiyem neheye ta sakwa aye, nəteye andza pa-zlay neheye mətasl faya ma həliye tay ha tsekeke a paw yam bay aye. Mbəlom kə ləva ha bo ta təv tay ma ləvoŋ zəŋzəŋ eye dəre a zəba mə dəma bay. ¹⁸ Faya ta giye zlapay tə mawude ha ta magala tə bazlam neheye ta ge ngama bay aye, nəteye faya ta dziye bo ka masəpete ndo neheye ti yaw abəra mə walaŋ i ndo neheye tə sər tsəved i Mbəlom bay aye, a satay tə yaw ka təv tay tə ge andza nəteye neheye faya ta giye andza nakə a say a bo tay aye. ¹⁹ Faya ta gwadateye a ndo neheye na, ka ndzumeye barbarra, ka ləvumeye gər kurom. Ane tuk na, ndo i maraw me neheye nəteye na, beke i mezeleme, tə ləva gər tay bay hərwi wu nakə a ləvay gər a ndo aye na, ndo niye nenggeye beke i wu niye. ²⁰ Tadə ndowey ki yaw kə sər Yesu Kəriste Bəy Maduweŋ ada ndo mətəme kway ha ada kə gər ha wu neheye ngwalak eye bay ma nasiye ha ndo hay aye ada məndze tsekweŋ a ma faya ka məge wu neheye ngwalak eye bay aye, wu neheye ta ləvay gər sa na, i tay a həlay i mändəve məndze ngay lele bay ma ziye nakə kurre aye. ²¹ Ta sər tsəved nakə a ye a dedək aye. Ane tuk na, ta gər i bazlam i Mbəlom mapala eye nakə ta tətikatay aye. Həbe meenen ngama tə sər tsəved niye bay. ²² Wu nakə a ndzatay a gər a ndo neheye na, andza dzeke kway nakə a tsik, a gwad: «Kəra a vənaha wu nakə a nda aye, tsa na,

† 2:6 zəba mə Madazlay i wu hay 19.24. ‡ 2:16 zəba mə Məpesle 31.16.

a ma faya a nda sa.» Tə gwad dərmak: «Tə bara gadaraw ada ndəluḅ mā ge faya bay, tsa na, a ma məkele ha bo a ndəluḅ sa.»[§]

3

Yesu Kəriste ma maweye

¹ Dzam ga hay, nakay na, masulo i dərəwel nakə na watsakum naha aye. Na watsakum naha na, hərwi məmakum ahaya a gər wu nakə ka sərūm tsiy aye, hərwi ada kâ dzalum ka wu neheye ka tsəved ngwalak eye. ² A seḅ na, kâ mətsum ha gər tə bazlam neheye ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay tə tsikawa ahəl niye aye bay. Mumawa ahaya a gər bazlam i Bəy Maduwerḅ kway Yesu Kəriste ndo mətəme kway ha nakə a tsikakum ka gumeye ha məsler aye. A tsik na, tə bazlam i ndo i maslaḅ ngay neheye a slərakum naha aye. ³ Wu bagwar eye nakə na tsikakumeye na, a həlay məndzibəra ma ndəviye na, ndo hay ta deyeweye, ta ng-wasiye fakuma. Ta ndziye na, məpay bəzay a bor i bo tay neheye ngwalak eye bay aye dəkdek. ⁴ Ta gwadiye: «Yesu Kəriste a gwad ma maweye bədaw? Neḅgeye mənggay anəke? Bəba kway hay ta mət, kə maw bay. Wu hay tebiye ka məndzibəra andaya andza ahəl nakə Mbəlom a ge məndzibəra aye. Wuray tsa ka mbəda bay.» ⁵ Ndo neheye faya ta tsikiye andza niye na, a satay mətsəne Mbəlom kə tsik ahəl niye, a ge magərmbəlom ta dala tə bazlam ngay, a ge dala ta yam a ngəna ha ka bo abəra ta dala ta yam na, a satay mətsəne bay.* ⁶ A bəbazl tay ha ndo hay ahəl niye na, ta yam nakə a rah ka məndzibəra aye.† ⁷ Mbəlom a gwad sa na, magərmbəlom ta dala neheye anəke aye, ma ndəviye tay ha tebiye ta ako, a gər tay ha na, ka təmaḅ. Ma ndəviye tay ha na, pat nakə ma giye sariya a ndo hay ada ma dziye tay ha ndo i mezeleme hay aye.

⁸ Dzam ga neheye na wuda kurom hal-adzay aye. Wu andaya nəte kâ mətsum ha gər bay. Ka dəre i Mbəlom na, məhəne nəte na, andza məve gwezem, məve gwezem na, andza məhəne nəte. ⁹ Ndo siye hay tə dzala, Mbəlom na, mahonok eye, wu nakə a tsik kurre a gwad ma giye na, ma giye na bay. Ma giye andza niye bay,

dūh faya ma həbiye kurom. Faya ma vəlakumeye həlay eye hərwi ada kâ gərūm ha mezeleme kurom hərwi a say ndəray mā dze bay. A say dūh na, ndo hay tebiye tā mbəda ha mede tay. ¹⁰ Pat i Bəy Maduwerḅ Yesu Kəriste ma deyeweye na, andza məkal ndəray ma səriye ka bo bay. Pat eye niye na, magərmbəlom ma ləviye haladzay nguyats nguyats nguyats, ma dziye. Ako ma təmiye tay ha wu neheye ka, magərmbəlom aye tebiye hereyew, dala tə wu neheye mə dəma aye tebiye ta dziye.

¹¹ Kə ge wu niye hay tebiye ta dziye andza niye na, gumay metsəhe a mede kurom, ndzum tsədaḅḅa ada rəhumay gər a Mbəlom mə wu hay tebiye. ¹² Faya ka həbumeye pat nakə Mbəlom ma deyeweye. Gum wu nakə ka slumeye faya məge aye hərwi ada pat eye niye mā ndislew bəse. Pat eye niye na, magərmbəlom ma təmiye ada ma dziye hele hele. Ako ma təmiye tay ha wu hay tebiye, wuray kwa tsekwerḅ ma zəkaweye bay. ¹³ Ane tuk na, Mbəlom a gwad ma giye magərmbəlom wedeye ta dala wedeye. Mə dəma na, ndo hay tebiye ta giye wu ngwalak eye. Nakay na, wu nakə faya ka həbakweye aye.‡

¹⁴ Hərwi niye dzam gay hay, neḅ faya na gwadakumeye faya ka həbumeye madayaw i Bəy Maduwerḅ sa na, gum gədaḅ hərwi ada mede kurom mā ge ngwalak eye. Andza niye, ki yaw na, ma ngatakumeye mənese andaya fakuma bay ada ka ndzumeye zay tə neḅgeye. ¹⁵ Sərūm ha na, Bəy Maduwerḅ kway Yesu Kəriste a maw bəse bay na, hərwi a say ndo hay tā huta tsəved ka məde ha mənese tay hərwi ada tā təma. Malamar kway Pol nakə ka wudakwa na aye, mə dərəwel ngay nakə a watsakum naha, ka tətikakum wu neheye dərmak. A watsa na tə metsəhe nakə Mbəlom a vəlay aye. ¹⁶ Mə dərəwel ngay neheye a watsa aye tebiye faya ma watsiye ka bazlam nakay andza niye. Mə dərəwel ngay neheye a watsa aye na, wu hay andaya mə dəma neheye a wur bo mətsəne aye. Ndo neheye ta tsah bay, mədzal gər a kətsatay na, faya ta mbəday həlay a bazlam neheye. Faya ta mbəday həlay andza nakə ta mbəday a siye i

§ 2:22 Dzeke hay 26.11. * 3:5 zəba mə Madazlay i wu hay 1.6-9; 7.11. † 3:6 Madazlay i wu hay 7.11.

‡ 3:13 zəba ma Ezay 65.17; 66.22.

bazlam neheye mə Dərewel i Mbəlom aye. Tə məge andza niye na, faya ta vahaweye sariya i Mbəlom ka gər tay.

¹⁷Dzam ga hay, nəkurom na, ka sərüm wu neheye tsiy. Hərwi niye, ney faya na gwadakumeye, gum metsehe hərwi ada ndo neheye ta rəhay ha gər a Mbəlom bay aye na, t̄a vakum gər abəra ka t̄əv nakə nəkurom mandza eye faya bəḡbəḡ aye mede kurom ha a mənese tay bay.

¹⁸Səkahum ha məsəre Bəy Maduwey kway Yesu Kəriste ndo mətəme kway ha ada məsəre ḡgwalak nakə a vəlakway aye ada ḡgama nakə a vəlakway aye.

Kwa way mə dəslay ha gər, kwa anəke hus ka tor eye. Amen!

Makurre i derewel nakə Yuhana a watsa aye

Məfələkwe

Derewel neheye mahkar ma Dzam Wedeye, ndo hay tə sər maa watsa na, Yuhana. Makurre i derewel neheye mahkar aye na, kə da ha ndo nakə a watsa aye bay. Ndo məwetse derewel masulo eye ta mamahkar eye a da ha bo andza «madugula». Nengeye ndo məkalay kame a gay i mađuwule me, ndo hay ta hənay ha gər lele. A watsa derewel nakay na, a nəteye.

Makurre i derewel tə watsay a way na, kə da ha bay. Masulo eye i ɲgay a watsay a «məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu nakə ka tərə may i wawa hay, Mbəlom a zla kar aye», andza məgweđe a bərək i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ada ta hawal ɲgay hay. A watsa mamahkar eye a ndo məpe mədzal gər nakə tə zalay Gayus aye. Nengeye ma bərək i ndo neheye bazlam andaya mə walaɲ tay aye. Derewel neheye mahkar aye tə watsa hərwi ndo neheye tə sər Labara ɲgwalak eye nakə Yuhana a watsa aye.

Bazlam nakə a tsik ka ndo nakə ma vəliye sifa aye

¹Ndo nakə nəmaa watsakum naha ka gər ɲgay aye na, kwa ahəl niye məndzibəra andaya zək bay aye na, nengeye andaya. Nəmay na, nəmaa tsəne tə zləm may, nəmaa ɲgatay tə dərə may, nəmaa ndazl na ada nəmaa lamay tə həlay may hay. Nengeye na, ndo nakə tə zalay bazlam i Mbəlom aye. Maa vəl sifa a ndo hay na, nengeye. ²Ndoweye niye tə zalay bazlam i Mbəlom ma vəliye sifa a ndo hay aye na, ka bəz ha bo parakka, nəmaa ɲgatay. Nəmaa tsikakum na, wu nakə nəmay nəmaa ɲgatay aye, ada nəmaa dəkum ha na, bazlam niye ma vəliye sifa nakə ma ndəviye bay aye. Ahəl niye na, nengeye ka təv i Bəba Mbəlom. Anəke na, Mbəlom ka bəzakway ha. ³Wu nakə nəmaa ɲgatay tə dərə may ada nəmaa tsəne tə zləm may aye na, nəmaa dəkumeye naha a nəkurom dərək hərwi ada nəmay tə nəkurom kə dzapakwa nəte. Mədzepe nakə

ka dzapakwa nəte aye na, ka dzapakwa na, ta Bəba kway Mbəlom ada tə Yesu Kəriste wawa ɲgay. ⁴Nəmaa watsakum naha wu neheye na, hərwi ada mə yay a gər a dərəv kway kurah kurah lele.

Ndo nakə faya ma giye mezeleme aye na, ma ndziye ka təv i Mbəlom bay

⁵Bazlam nakə nəmaa tsəne, Yesu Kəriste a tsikamay aye ada nəmaa dəkum ha aye na, Mbəlom na, nengeye dzaydzay. Ləvəɲ andaya mə nengeye təbey. ⁶Tadə ka gwadakwa nəkway madzapa eye nəte ta Mbəlom. Anə tuk na, faya ka gəkweye mənese huɲa na, niye na, andza məgweđe faya ka rawakweye me. Sa tsa na, faya ka zəngalakweye tsəved nakə lele bay aye. ⁷Tadə duh nəkway mə dzaydzay andza Mbəlom nakə nengeye mə dzaydzay aye na, niye na, andza məgweđe nəkway nəte nəte madzapa aye. Bambaz i Yesu Wawa i Mbəlom kə barakway na mezeleme hərwi ada kə tarakwa tsədaɲɲa.

⁸Tadə ka gwadakwa nəkway faya ka gəkweye mezeleme təbey na, niye na, faya ka vakweye gər a bo kway. Kə ge andza niye na, dedək andaya mə dərəv kway bay. ⁹Duh na, dəkway ha mezeleme kway a Mbəlom. Nengeye na, Mbəlom nakə dedək aye. Wu nakə a tsik a gwad ma giye na, ma giye na. Andza niye, ma pəkakway ha mezeleme kway, ma təriye kway ha tsədaɲɲa kame ɲgay. ¹⁰Tadə ka gwadakwa dadə ka gəkwa mezeleme bay na, niye na, ka tarakwa ha Mbəlom andza nengeye ndo i maraw me. Bazlam ɲgay na, dadə ka pakwa a mədzal gər kway bay.

2

¹A nəkurom wawa ga hay, wu neheye na watsakum naha aye na, hərwi ada kə gum mezeleme bay. Anə tuk na, tədə ndərəy kə ge mezeleme na, sərəm ha ndo məmakway bo andaya ka təv i Bəba kway Mbəlom. Ndoweye niye na, Yesu Kəriste. Nengeye dadə ma giye mezeleme bay. ²Nengeye na, a mət andza wu nakə tə vəlawa kəriye hərwi ada Mbəlom mə pəkakway ha mezeleme kway aye. Mbəlom ma pəkakway ha na, mezeleme kway dəkdek bay. Ma pəsətay ha mezeleme i ndo hay ka məndzibəra tebiye dərək.

Bazlam mapala eye wedeye

³ Tadē ka gakwa wu nakə Mbəlom a tsikakway aye na, niye na, faya ma bəzakway ha, ka sarakwa na ta dedek. ⁴Tadē ndoweye kə gwad na sər Mbəlom, ane tuk na, ka rəhay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye bay na, nengəye ndo i maraw me. Dedək andaya mə nengəye bay. ⁵Duh ndo nakə faya ma rəhay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye na, maa wuda Mbəlom peteh na, nengəye. Andza niye ka sarakweye ha na, nəkway mə həlay ngay. ⁶Tadē ndoweye kə gwad nengəye mandza eye mə həlay i Mbəlom na, mändze ngay mā tərā andza i Yesu.

⁷Dzam ga neheye na wuda kurom haladzay aye, wu nakə na watsakum naha aye na, wu nakə wedeye dāda ka tsənum bay aye bay. Duh wu nakə na watsakum naha aye na, nengəye nətə bəna, wal bay. Ka tsənum na, kurre ahəl niye ka təmum bazlam i Yesu aye. Ayaw! Wu nakay guram eye na, bazlam nakə 6a ka tsənum tsiy aye. ⁸Kwa andza niye bəbay na, wu nakə na watsakum naha aye na, andza bazlam wedeye. Maa bəzakway ha mede niye wedeye na, Yesu. Nəkurom dərma mede kurom na, wedeye. Andza niye ləvoŋ faya ma ndəviye. Dzaydzay nakə dedək eye ka dazlay a mandəve.*

⁹Tadē ndoweye kə gwad nengəye mandza eye mə dzaydzay ada nengəye faya ma nay dərə a malamar ngay ndo məpe mədzał gər ka Mbəlom na, sərūm ha nengəye na, mandza eye ma ləvoŋ huya. ¹⁰Ane tuk na, tadē ndoweye ka wuda malamar ngay na, nengəye mandza eye mə dzaydzay. Wu nakə ma dəviye ha ndo abəra ka tsəved i Mbəlom aye na, andaya mə dərəv ngay kwa tsekweŋ bay tebiye. ¹¹Ane tuk na, ndo nakə faya ma nay dərə a ndo aye na, nengəye hus anəke ma ləvoŋ. Wu nakə faya ma giye tebiye, faya ma giye na, ma ləvoŋ. Faya ma diye a ngay na, a sər bay. A ngatay a dərə bay hərwi nengəye ma ləvoŋ.

Kā gum dərə ka wu i mändzibəra bay

¹² A nəkurom wawa ga hay, na watsakum naha na, a nəkurom:
Na watsakum naha na, hərwi Mbəlom kə pəsakum ha mezeleme kurom.
A pəsakum ha na, hərwi Yesu Kəriste.

¹³ A nəkurom madugula hay, na watsakum naha na, a nəkurom.

Na watsakum naha na, ndo nakə andaya kwa mändzibəra andaya zuk bay na, ka sərūm na.

A nəkurom gawla hay, na watsakum naha na, a nəkurom dərma.

Nəkurom na, ka ngwasum ka Fakalaw.

¹⁴ Ayaw! Wawa ga hay, na watsakum naha na, a nəkurom.

Nəkurom na, ka sərūm Bəba kway Mbəlom.

A nəkurom madugula hay, na watsakum naha na, a nəkurom.

Na watsakum naha na, nəkurom ka sərūm ndo nakə kwa ahəl niye mändzibəra andaya zuk bay aye na, nengəye andaya.

A nəkurom gawla hay, na watsakum naha na, a nəkurom.

Nəkurom na, bazlam i Mbəlom mə dərəv kurom.

Ka hutum gədaŋ, ka ngwasum ka Fakalaw dərma.

¹⁵ Kā pumay bəzay a mede i ndo i mändzibəra hay bay. Kā wudum wu i mändzibəra bay. Tadē ndoweye ka wuda wu neheye ka mändzibəra aye na, sərūm ha nengəye na, a wuda Bəba kway Mbəlom bay. ¹⁶Ndo neheye faya ta giye wu i mändzibəra aye, nətəye na, kəkay? Nətəye na, faya ta giye wu nakə a yay a gər a bo tay aye. Wu nakə dərə tay kə ngatay aye na, a satay məhute. Sa na, faya ta giye ha zlapay tə wu tay niye hay. Wu niye hay məge andza niye na, Mbəlom ka tətikakway bay. Məge wu niye hay andza niye na, i mändzibəra. ¹⁷Sərūm ha na, mändzibəra faya ma ndəviye ada tə wu neheye ndo hay ta wuda aye tebiye ta ndəviye dərma. Ane tuk na, ndo nakə faya ma giye wu nakə a say a Mbəlom aye na, nengəye ma ndziye ka tor eye.

Gum metsehe ta ndo neheye ta kərah Yesu Kəriste aye

¹⁸ Wawa ga hay, mazlambar mändzibəra ma ndəviye. Nəkurom na, ka tsənum ndo mənə dərə i Kəriste andaya bagwar eye ma deyeweye. Azlakwa ndo mənə dərə i Kəriste hay haladzay ta yaw anəke. Hərwi niye ka sarakwa mazlambar mändzibəra

* 2:8 zəba ma Yuhana 13.34. † 2:18 2 Tesalonik hay 2.3-4.

ma ndəviye.† ¹⁹ Ahəl niye ndo neheye na, nəkway nətə. Ane tuk na, ta təra ndo kway hay ta dedek bay. Ti yaw abəra mə walaŋ kway na, hərwī nakə ta təra ndo kway hay ta dedek bay aye. Tadə nətəye ndo kway hay, ka dzapakwa nətə na, ta gəriye kway ha bay. Ta ndziye mə walaŋ kway. Wu nakay a ge bo andza nakay na, hərwī ada mā sər bo parakka nətəye ndo kway hay bay.

²⁰ Nəkurom na, Kəriste kə vəlakum məsəfəre ada nəkurom tebiye na, ka sərūm dedek i Yesu. ²¹ Na watsakum naha na, hərwī nakə ka sərūm dedek i Yesu bay aye daw? Na watsakum naha na, hərwī mægwaɖakum duh na, ka sərūm. Ka sərūm ha na, maraw me andaya kwa tsekweŋ ma dedek bay. ²² Ndo i maraw me niye bagwar eye neŋgeye na, way? Ndo i maraw me niye bagwar eye na, ndo nakə a gwad Yesu na, Kəriste bay aye. Ndo mane dərə i Kəriste na, neŋgeye. Neŋgeye nakə a kərah Yesu Wawa i Mbəlom aye na, a kərah Bəba Mbəlom dərma. ²³ Tadə ndoweye ka kərah Wawa i Mbəlom na, a kərah na, Bəba Mbəlom dərma. Ane tuk na, tadə ndoweye ka təma Yesu Wawa i Mbəlom na, ka təma Bəba Mbəlom.

²⁴ Nəkurom na, dzalum ka bazlam i Yesu nakə ka tsənūm kurre ka madazlay i bazlam i Yesu nakə ka tsənūm aye. Gum gədaŋ duh na, ka bazlam nakə ka tsənūm kurre ka madazlay aye, mā ndza mə dərəv kurom. Tadə bazlam neheye ka tsənūm kurre ka madazlay aye andaya mə dərəv kurom na, nəkurom dərma ndzum mə həlay i Yesu ada mə həlay Bəba ŋgay Mbəlom. ²⁵ Wu nakə Yesu a gwad ma vəlakweye na, anaŋ: A gwad, ma vəlakweye sifa nakə ma ndəviye bay aye.

²⁶ Wu nakay na watsakum naha na, hərwī mægakum daf. Na gakum daf na, hərwī ndo neheye a satay məvakum gər aye. ²⁷ Nəkurom na, Kəriste kə vəlakum Məsəfəre. Məsəfəre niye na, mandza eye mə dərəv kurom. Hərwī niye nəkurom na, ka pəlume ye ndo matətikakum wu mekeləŋ eye sa bay. Ba Məsəfəre andaya mə dərəv kurom tsiy. Məsəfəre na, ma tətikiye kurom ha ka gər i wu hay tebiye. Ada wu neheye faya ma tətikakume ye na, dedek bəna, mənese mə dəma təbey. Ndzum mə həlay i Yesu Kəriste andza nakə Məsəfəre a tətikakum aye.

²⁸ Wawa ga hay, ndzum mə həlay i Yesu Kəriste. Ka ndzumeye mə həlay ŋgay na, hərwī ada pat nakə ma maweye na, kâ dzədzarakwa bay ada horoy mâ gakway kame ŋgay bay. ²⁹ Ka sərūm ha Yesu na, neŋgeye ndo i dedek. Sərūm ha dərma na, ndo nakə faya ma giye wu nakə dedek aye na, neŋgeye ka təra wawa i Mbəlom.

3

Nəkway ka tərakwa na, wawa i Mbəlom hay

¹ Zəbum ka mawuɖe bo i Mbəlom nakə a wuda kway aye na, hadzəgay! A gwad nəkway na, ka tərakwa wawa ŋgay hay. Ta dedek nəkway ka tərakwa wawa ŋgay hay. Ane tuk na, ndo i mändzibəra hay ta sər ha nəkway wawa i Mbəlom hay bay. A ge andza niye na, hərwī nətəye tə sər Bəba kway Mbəlom bay. ² A nəkurom dzam ga neheye na wuda kurom haladzay aye, nəkway anəke na, wawa i Mbəlom hay tsiy. Kame aza ka tərakweye na, kəkay? Ka tərakweye kəkay na, Mbəlom ka bazakway ha zuk bay. Ane tuk na, ka sərakwa ha aza Kəriste kə maw na, ka ŋgatakweye parakka. Tsa na, ka tərakweye andza neŋgeye. ³ Ada kwa way kə pa mədzal gər ŋgay ka Kəriste matəre andza neŋgeye na, mā ge mənese bay andza neŋgeye nakə a ge mənese bay aye.

⁴ Tadə ndoweye kə ge mezeleme huya na, a ge vərəm ka Mbəlom. Hərwī mäge mezeleme huya na, mäge vərəm ka Mbəlom. ⁵ Nəkurom ka sərūm ha Yesu Kəriste a yaw ka mändzibəra hərwī məzle na mezeleme i ndo hay. Neŋgeye na, kə ge mezeleme kwa tsekweŋ bay tebiye. ⁶ Ndo nakə neŋgeye mə həlay i Yesu Kəriste aye na, ma giye mezeleme sa bay. Ndo nakə faya ma giye mezeleme huya na, ɖaɖa kə ŋgatay a Yesu Kəriste bay. A sər na bay dərma.

⁷ Tadə kə ge andza niye na, wawa ga hay, kâ vəlumatay tsəved kwa a way tã vakum gər bay. Ndo nakə faya ma giye wu nakə dedek aye huya na, neŋgeye ndo i dedek andza Yesu Kəriste nakə neŋgeye ndo i dedek aye. ⁸ Ane tuk na, ndo nakə faya ma giye mezeleme huya na, neŋgeye wawa i Fakalaw hərwī Fakalaw a ge mezeleme na, kwa anəke bay. Hərwī niye Wawa i Mbəlom

a yaw ka mändzibëra na, mädze ha mäsler i Fakalaw.

⁹Ndoweye ka tëra wawa i Mbëlom na, ma giye mezeleme huya sa bay. Ma giye mezeleme huya sa bay na, hërwi mäsëfëre nakë Mbëlom a vëlay aye na, gëdaj eye. Faya ma giye mäsler më dërev ngay. Ma sliye faya mëge mezeleme huya bay hërwi nengëye ka tëra wawa i Mbëlom. ¹⁰Ta sërïye ha ka bo abëra wawa i Mbëlom hay ta wawa i Fakalaw hay na, kəkay? Ta sërïye hay na, tadë ndoweye kë ge wu neheye lele bay, ada a wudä malamar ngay hay bay aye na, nengëye ka tëra wawa i Mbëlom bay.

Wudum bo nëte nëte më walañ kurom

¹¹Bazlam nakë kurre ka tsënum aye na, wudum bo nëte nëte më walañ kurom. ¹²Nəkway na, kã tërakwa andza Kayin bay.* Nengëye wawa i Fakalaw. Kë käd malamar ngay mëdahaj eye. A käd na na, hërwi mey? A käd malamar ngay na, hërwi mäsler ngay nakë a gawa na, lele bay. Ane tuk na, mäsler i malamar ngay na, lele.†

¹³Malamar ga hay, tadë ndo i mändzibëra hay ta nakum dëre na, më gakum wadaj wadaj bay. ¹⁴Anëke nəkway ka sërakwa na, nəkway andza ndo neheye mamëta eye sa bay. Ane tuk na, nəkway ka huta kwa sifa wedeye nakë ma ndëviye bay aye tsiy. Ka sërakwa ha na, kəkay? Ka sërakwa na, hërwi ka wudakwa malamar kway hay. Tadë ndoweye ka wudä malamar ngay hay bay na, nengëye huya andza ndo nakë mamëta eye. ¹⁵Tadë ndoweye kë nay dëre a malamar ngay na, nengëye a tëra andza ndo məkädë ndo hay. Ka sërüm ndo məkädë ndo hay na, kë huta sifa nakë ma ndëviye bay aye bay. ¹⁶Ka sërakwa mawudë bo na, ma kəkay? Ka sërakwa na, Yesu Këriste a wudä kway, a vël ha mäsëfëre ngay hërwi kway. Andza niye nəkway dërmak vëlakwa ha mäsëfëre kway hërwi malamar kway hay. ¹⁷Tadë ndoweye wu ngay andaya ada kë sër ha malamar ngay andaya nakë wu andaya faya bay, ka këräh mëvëlay na, ma sliye mëgwedë «Na wudä Mbëlom» daw? Ma sliye faya matsike bay! ¹⁸Wawa ga hay, tadë ka gwadakwa ka wudakwa bo na, ta dedëk dzënakwa bo nëte nëte më walañ

kway. Bëna ka tsikakwa të bazlam dëkdëk tsa bay.

¹⁹Tadë ka gakwa andza niye na, ka sërakweye ha bã nəkway faya ka pakweye bëzay a tsävëd i dedëk. Ada andza niye dërev kway ma dzädzariye bay, ma ndziye zayzay kame i Mbëlom. ²⁰Kwa tadë dërev kway faya ma dakway ha ka gakwa mezeleme bëbay na, dërev kway ma dzädzariye bay, ma ndziye zayzay kame ngay, hërwi Mbëlom na, bagwar eye a sër kway ha a ze dërev kway. ²¹Andza niye dzam ga neheye na wudä kurom haladzay aye, tadë dërev kway kë dã ha nəkway ka gakwa mezeleme bay na, kã deyekwa kame i Mbëlom të madzädzere aye sa bay. ²²Tadë ka tsëtsahakwa faya wu kwa wuye mey na, ma vëlakweye hërwi nəkway faya ka rëhakweye ha gër a bazlam ngay andza faya ka gakweye wu nakë a yay a gër aye. ²³Bazlam nakë a gwadakway rëhakway ha gër aye na, anaj; Dzalakwa ha ka Yesu Këriste Wawa i Mbëlom ada wudakwa bo nëte nëte më walañ kway andza nakë Mbëlom a tsikakway aye. ²⁴Ndo nakë ka rëhay ha gër a bazlam ngay aye na, nengëye mandza eye më hëlay i Mbëlom. Mbëlom dërmak mandza eye ka gër ngay. Ka sërakwa ha Mbëlom mandza eye të nəkway na, kəkay? Ka sërakwa ha na, ta Mäsëfëre ngay nakë a vëlakway aye.

4

Mësëre ha Mäsëfëre i Mbëlom na, kəkay?

¹Dzam ga neheye na wudä kurom haladzay aye, kã pumay zlëm a bazlam i ndo neheye të gwad nëtëye na, Mäsëfëre i Mbëlom andaya fataya aye bësë tsa bay. Ane tuk na, ka sërümeye ha ta dedëk tadë Mäsëfëre i Mbëlom andaya fataya na, gumay metsehe a bazlam tay lele. Na tsikakum andza niye na, hërwi ndo neh-eye të gwad nëtëye ndo mëdë ha bazlam i Mbëlom aye nëtëye andaya ka mändzibëra tsiy. ²Ka sërümeye ha tadë ndoweye Mäsëfëre i Mbëlom andaya faya ma kəkay na, anaj; Tadë ndoweye kë dã ha parakka Yesu Këriste na, a yaw abëra ka tëv i Mbëlom, a tëra ndo zezëj na, nengëye

* 3:12 Madazlay i wu hay 4.8. † 3:12 zëbã ma 1 Yuhana 2.13.

na, Məsəfəre nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom aye andaya faya. ³ Ane tuk na, tadə ndoweye ka təma Yesu andza niye bay na, Məsəfəre nakə mə dərev ɲgay aye na, Məsəfəre nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom bay aye. Məsəfəre niye na, məsəfəre i ndo mənə dəre i Kəriste. ʔa ka mbərum mətsənə na, ndo mənə dəre i Kəriste ma deyeweye. Anəke na, ki yaw, neɲgeye andaya ka məndzibəra.*

⁴ Nəkurom na, wawa ga hay, nəkurom wawa i Mbəlom hay. Ka slum ka ndo maraw me niye hay hərwi Məsəfəre nakə mə dərev kurom aye na, neɲgeye gədaɲ eye a ze na, məsəfəre i ndo i məndzibəra hay. ⁵ Ndo maraw me niye hay, nəteye na, faya ta tsikiye na, ka wu nakə a yatay a gər a ndo i məndzibəra hay ada ndo i məndzibəra hay faya ta pateye zləm na, a nəteye. ⁶ Nəkway na, ka tərəkwa wawa i Mbəlom hay. Ndo nakə a sər Mbəlom aye na, ma pəy zləm a bazlam may. Ane tuk na, ndo nakə ka tərə wawa i Mbəlom bay aye na, ma pəy zləm a bazlam may bay. Tadə ndoweye mə dərev ɲgay na, məsəfəre dedek eye kəgəbay məsəfəre i maraw me na, ka sərəkweye ha na, andza niye.

Maa vəl mawudə bo na, Mbəlom

⁷ Dzam ga neheye na wudə kurom haladzay aye, wudakwa bo nəte nəte mə walaɲ kway huya. Hərwi mawudə bo nakə ka wudakweye bo aye a yaw na, abəra ka təv i Mbəlom. Tadə ndoweye ka wudə ndo hay na, niye a dā ha na, neɲgeye ka tərə wawa i Mbəlom ada a sər Mbəlom dərmak. ⁸ Ndowneye ka wudə ndo hay bay na, a sər Mbəlom bay. Ka sərəkwa ha na, hərwi mawudə bo i Mbəlom nakə a wudə kway aye na, huya. ⁹ Mbəlom a bəzakway ha parakka a wudə kway na, kəkay? A bəzakway ha a wudə kway na, a sləraw wawa ɲgay niye felik eye ka məndzibəra hərwi ada kā ndzakwa huya tə neɲgeye ma sifa nakə a vəlakway aye. ¹⁰ Matəra mawudə bo na, mey? Maa lah mawudə Mbəlom na, nəkway dāw? A'ay! Maa lah mawudə kway na, Mbəlom. Ada a sləraw wawa ɲgay na, a mət andza wu nakə tə vəlawa kəriye hərwi ada mâ pəsakway ha mezeleme kway hay.

¹¹ Dzam ga neheye na wudə kurom haladzay aye, kə ge Mbəlom a wudə kway andza niye na, nəkway dərmak wudakwa bo nəte nəte mə walaɲ kway. ¹² Mbəlom na, dāda ndəray kə ɲgatay bay. Ane tuk na, kwa andza niye bəbay na, wudakwa bo nəte nəte mə walaɲ kway. Niye a bəz ha na, Mbəlom neɲgeye tə nəkway. Ada faya ma bəziye sa na, ka wudakwa Mbəlom peteh andza nakə a say aye.

¹³ Ka sərəkwa ha nəkway mə həlay i Mbəlom ada neɲgeye tə nəkway na, kəkay? Ka sərəkwa ha na, hərwi kə vəlakway Məsəfəre ɲgay. ¹⁴ Bəba Mbəlom kə sləraw wawa ɲgay hərwi mətəme ndo i məndzibəra hay. Nəmaa ɲgatay tə dəre may, nəmaa datay ha a ndo hay, bazlam nakay na, dedek. ¹⁵ Tadə ndoweye kə gwad Yesu Wawa i Mbəlom na, Mbəlom neɲgeye tə neɲgeye. Neɲgeye dərmak na, mandza eye mə həlay i Mbəlom. ¹⁶ Nəmay na, nəmaa sər ha Mbəlom a wudə kway, ada nəmaa dzala ha dərmak.

Mawudə bo i Mbəlom nakə a wudə kway aye na, huya. Andza niye ndo nakə ka wudə ndo hay huya aye na, neɲgeye ma ndziye mə həlay i Mbəlom. Mbəlom dərmak neɲgeye tə neɲgeye. ¹⁷ Ka sərəkwa ha ka wudakwa Mbəlom peteh na, kəkay? Ka sərəkwa ha na, pat nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye na, ka dzədzarakweye bay. Ka dzədzarakweye bay na, hərwi məndze kway nakay ka ndzakweye ka məndzibəra aye na, andza Yesu. ¹⁸ Tadə ka sərəkwa ha Mbəlom a wudə kway na, ka dzədzarakweye sa bay. Hərwi mawudə bo i Mbəlom nakə a wudə kway aye na, ma zliye fakway a bəra madzədzerə niye tebiye. Wu nakə ndo hay ta dzədzaray aye na, sariya i Mbəlom. Andza niye tadə ndoweye ka dzədzar na, mawudə bo i Mbəlom ma giye məsler mə dərev ɲgay andza nakə a say a Mbəlom aye bay.

¹⁹ Ka wudakwa Mbəlom ada ka wudakwa ndo hay na, hərwi Mbəlom a lah mawudə kway. ²⁰ Tadə ndoweye kə gwad na wudə Mbəlom ada faya ma nay dəre a malamar ɲgay na, neɲgeye ndo i maraw me. Kə ɲgatay a malamar ɲgay na, a wudə na bay. Mbəlom na, a ɲgatay bay ada ma wudiye na na, kəkay? ²¹ Wu nakə Kəriste a gwadakway

* 4:3 zəba ma 1 Yuhana 1.18.

gum aye na, mey? A gwadəkway na, ndow-eye ka wuda Mbəlom na, mâ wuda malamar ngay dərma.

5

Ngwasakwa ka wu i məndzibəra

¹Kwa way kə dzala ha ka Yesu, nəngeye na, Kəriste Wawa i Mbəlom. Ada kwa way ka wuda bəba i wawa hay na, a wuda wawa ngay hay dərma. ²Ka sərakwa ha nəkway ka wudəkwa wawa i Mbəlom hay na, kəkay? Ka sərakwa ha na, ka wudəkwa Mbəlom ada faya ka rəhakway ha gər a bazlam ngay mapala eye nakə a tsik aye. ³Tadə ka wudəkwa Mbəlom ta dedək na, andza mægweđe bazlam ngay mapala eye nakə a tsikakway rəhumay ha gər aye na, ka rəhakweye ha gər. Bazlam ngay hay mapala eye na, ma wurakweye bo haladzay məpay bəzay bay, ⁴hərwi kwa way nəngeye ka təra wawa i Mbəlom na, kə sla ka wu i məndzibəra. Ka slakwa faya na, kəkay? Ka slakwa faya na, hərwi ka dzalakwa ha ka Yesu Kəriste. ⁵Mata sle ka wu i məndzibəra na, way? Mata sle faya na, ndo neheye tə dzala ha tə gwadək Yesu na, nəngeye Wawa i Mbəlom aye.

Wu neheye tə dā ha Yesu na, Wawa i Mbəlom aye

⁶Yesu Kəriste na, ki yaw kə mbəzla a yam nakə ta dzəhuḅ ha a dəma aye ada ta mbəda ha bambaz ngay. A yaw na, a mbəzla a yam nakə ta dzəhuḅ ha a dəma aye dəkdek tsa bay. Ta dzəhuḅ ha a yam ada ta mbəda ha bambaz ngay. Maa bəzakway ha wu neheye dedək na, maa dəkway ha na, Məsəfəre i Mbəlom. Nəngeye na, wu nakə faya ma tsikateye a ndo hay aye na, dedək.* ⁷Maa dəkway ha Yesu Wawa i Mbəlom na, wu hay mahkar. ⁸Wu niye hay mahkar aye na, Məsəfəre, yam tə bambaz. Wu neheye mahkar aye ta təra na, nəte. ⁹Tadə ka təmakwa wu nakə ndo hay ta diye ha ka gər i wu neheye tə ngatay aye na, ka təmakweye bazlam i Mbəlom dərma hərwi bazlam ngay nakə a dā ha aye na, a ze i ndo hay. Maa dəkway ha wu niye hay ka gər i wawa ngay na, Mbəlom eye ngway. ¹⁰Ndoweye kə dzala ha ka Wawa i Mbəlom

na, nəngeye a sər mə gər ngay wu neheye Mbəlom a dā ha aye na, dedək. Ane tuk na, ndoweye kə dzala ha ka Mbəlom bay na, a təra ha Mbəlom ndo i maraw me. A təra ha Mbəlom ndo i maraw me na, hərwi a kərah wu nakə Mbəlom a dā ha ka gər i wawa ngay aye. ¹¹Wu nakə Mbəlom a dəkway ha aye na, wuye mey? A dəkway ha na, kə vəkakway sifa nakə ma ndəviye bay aye. Sifa niye a vəkakway aye na, tə həlay i wawa ngay. ¹²Ndo nakə nəngeye mandza eye nəte tə Wawa i Mbəlom aye na, kə huta sifa niye. Ndo nakə nəngeye mandza eye nəte ta Wawa i Mbəlom bay aye na, nəngeye kə huta sifa niye bay.

Sifa nakə Mbəlom a vək aye

¹³Wu neheye na watsakum naha aye na, a nəkurom neheye ka dzalum ha tə məzele i Wawa i Mbəlom aye. Na watsakum naha na, hərwi ada kə sərur ha na, ka hutum sifa nakə ma ndəviye bay aye. ¹⁴Ahəl nakə nəkway kame ngay aye na, madzədzere andaya mə dərev kway bay. Ka sərakwa ha ta dedək wu nakə ka tsətsahakweye faya tadə a yay a gər na, ma tsənakweye na. ¹⁵Tadə ka sərakwa ha faya ma tsənakweye na wu nakə faya ka tsətsahakweye tebiye na, ka sərakwa ha bə kə vəkakway wu nakə ka tsətsahakwa aye tsiy.

¹⁶Tadə ndoweye kə ngatay a malamar ngay faya ma giye mezeleme nakə ma diye ha a məməte bay aye na, mâ dūwulay me a Mbəlom hərwi ndo niye hərwi ada Mbəlom mâ vəkay sifa. Na tsik na, hərwi ndo neheye faya ta giye mezeleme nakə ma diye tay ha a məməte təbey aye dəkdek tsa. Na tsik na, hərwi ndo neheye faya ta giye mezeleme nakə ma diye tay a məməte aye bay. Hərwi mezeleme nakə ma diye tay ha ndo hay a məməte aye na, andaya. ¹⁷Tadə ndoweye kə ge mənese wuray wuray na, a ge na, mezeleme. Ane tuk na, mezeleme hay tebiye ma diye ha ndo a məməte bay.

¹⁸Ka sərakwa ha kwa way ka təra wawa i Mbəlom na, ma giye mezeleme huya sa bay, hərwi Yesu Wawa i Mbəlom faya ma tsəpiye na ada Fakalaw ma sliye faya mægay wuray bay.†

* 5:6 Ndo məwətse dərwelel nakay a tsik ka madzəhuḅe i Yesu a yam ta məməte ngay. † 5:18 zəba ma 1 Yuhana 2.13.

¹⁹ Ka sarakwa ha nəkway na, mə həlay i Mbəlom. Siye i ndo hay tebiye ka məndzibəra na, Fakalaw a ləva tay ha. ²⁰ Ka sarakwa ha Wawa i Mbəlom ki yaw ka məndzibəra na, kə həndəkakway na mədza gər kway hərwi ada kâ sarakwa Mbəlom nakə neŋgeye dedək aye. Nəkway mandza eye mə həlay i Mbəlom nakə dedək aye ada nəkway mandza eye mə həlay i wawa ŋgay Yesu Kəriste. Neŋgeye na, Mbəlom nakə dedək aye. Maa vələkway sifa nakə ma ndəviye bay aye na, neŋgeye.

²¹ Wawa ga hay, kâ pumay bəzay a kule i ndo neheye faya ta zambadəy aye bay.

Masulo i dɛrewel nakə Yuhana a watsa aye

Mətsike me

¹ Neŋ madugula i gay i maɖuwule me, na tsikaka naha me na, a nəkar məhay gər i ndo məpe məɖzal gər hay ka Yesu nakə ka tɛra may i wawa hay, Mbəlom a zla kar aye. Na tsikatay naha me a wawa yak hay dɛrmak. Na wuda tay ha na, haladzay. Maa wuda tay ha na, neŋ dɛkɛk bay. Ndo neheye tebiye tɛ sər bazlam nakə a tsik ka gər i Mbəlom nakə dɛdɛk aye, ta wuda kurom dɛrmak. ² Na wuda kurom na, hərwɪ bazlam niye dɛdɛk aye mandza eye mə dɛrɛv kway ada ma ndziye mə dɛrɛv kway na, ka tɔr eye.

³ Mbəlom Bəba kway ada wawa ŋgay Yesu Kəriste tɛ pa fakuma ŋgama. Ta sakakweye naha ada ta vɛlakweye zay. Nəkway neheye faya ka pakweye bəzay a bazlam nakə dɛdɛk aye ada ka wudakwa bo nəte nəte mə walaŋ kway aye na, ka hutakweye wu niye hay.

Dɛdɛk tɛ mawudɛ bo

⁴ Dɛrɛv ga kə ŋgwasa haladzay hərwɪ na tsəne na, siye hay mə walaŋ i wawa yak hay faya ta pay bəzay a tsəvɛd nakə dɛdɛk aye. Faya ta giye na, wu neheye Mbəlom Bəba kway a gwad gum aye. ⁵ A nəkar may ga nakə na wuda kar haladzay aye. Wu nakə a seŋ məgwadaka aye na, anaŋ: Wudakwa bo nəte nəte mə walaŋ kway. Bazlam nakay na watsaka naha aye na, bazlam wedɛye nakə ka tsənnum dɛdɛ bay aye bay. Na tsikaka naha na, wu nakə ba ka tsənakwa ahəl niye aye. ⁶ Tadɛ ka wudakwa Mbəlom na, andza məgwedɛ faya ka gakweye wu nakə Mbəlom a tsikakway aye. Mbəlom a gwadakum na, wudum bo nəte nəte mə walaŋ kurom huya. Nakay na, bazlam nakə ka tsənnum ahəl niye kurre ka madazlay i bazlam i Mbəlom nakə ka tsənnum aye.

⁷ Na tsikakum andza niye na, hərwɪ mey? Na tsikakum andza niye na, hərwɪ ndo masəpete ndo hay nəteye andaya ta yaw haladzay ka mändzibəra. Nəteye na, Yesu Kəriste ka tɛra ndo zezeŋ, ki yaw ka mändzibəra na, ta tɛma tɛbey. Ndo

nakə faya ma tsikiye andza niye na, neŋgeye ndo mənɛ dɛre i Kəriste. Neŋgeye ndo masəpete ndo hay. ⁸ Hərwɪ niye, gum metsehe bəna, məsler kurom nakə ka gum tebiye aye mə tɛra kəriye bay. Duh gum metsehe hərwɪ ada ka hutumeye wu i madagər kurom nakə Mbəlom a gwad ma vɛlakumeye.

⁹ Sərum ha na, ndoweye kə pay bəzay a bazlam i Kəriste nakə a tətikakway aye bay, ane tuk na, a ye a səkah ha faya bazlam mekelɛŋ eye hay wal na, ndoweye niye mandza eye mə həlay i Mbəlom bay. Ndo nakə faya ma pay bəzay huya a bazlam i Yesu neheye a tətikakway na, neŋgeye na, mandza eye mə həlay i Mbəlom Bəba kway ada mə həlay i wawa ŋgay Kəriste.

¹⁰ Hərwɪ niye faya na tsikakumeye: Tadɛ ndoweye ki ye naha a walaŋ kurom faya ma tətikakumeye bazlam nakə wal abəra ka bazlam i Kəriste nakə a tətikakum aye na, ka tɛmum na mə ye naha a walaŋ kurom bay. Kwa mətsikay me, kə tsikumay me bay. ¹¹ Ndowneye kə tsikay me a slala i ndo niye na, neŋgeye dɛrmak faya ma pay bəzay ka məge mənɛse nakə faya ma giye.

Mandəve i bazlam hay

¹² A seŋ məwatsakum naha wu hay haladzay həbɛ, ane tuk na, a seŋ məwatsakum naha a dɛrewel bay. Na dzala na, na diye naha ka tɛv kurom ada wu nakə a seŋ mətsikakum aye na, ka tsikakweye tɛ bazlam hərwɪ ada dɛrɛv kway mə ŋgwasa lele kurah kurah.

¹³ Məhay gər i ndo neheye a tɛra malamar yak nakə Mbəlom a zla na aye na, wawa ŋgay hay ta tsikaka naha me.

Mamahkar i d̄erewel nak̄a Yuhana a watsa aye

M̄atsike me

¹ Neḡ nak̄a madugula i gay i mad̄uwule me aye, na watsaka naha a n̄akar Gayus dzam ga nak̄a na wuda kar peteh aye.

² A n̄akar dzam ga nak̄a na wuda kar haladzay aye, neḡ faya na d̄uwulay me a Mb̄elom na, wu hay tebiye t̄a t̄ara lele h̄arwi ada bo yak ta m̄as̄af̄ore ta ndziye kame i Mb̄elom zayzay lele.

Yuhana a d̄eslay ha ḡer a Gayus

³ D̄arev ga k̄a ḡgwasa haladzay h̄arwi malamar hay ma m̄adzal ḡer ka Mb̄elom, ti yawaw kan̄aḡ, t̄a tsiker̄aḡ ka ḡer yak na, t̄a gwad̄: N̄akar na, faya ka pay b̄azay a ts̄aved̄ i dedek t̄a d̄arev yak n̄ate. Na s̄er ha n̄akar na, faya ka giye andza niye huya. ⁴ Na ts̄one wawa hay faya ta pay b̄azay a ts̄aved̄ i dedek na, d̄arev ga k̄a ḡgwasa haladzay. D̄ada wuray kwa n̄ate k̄a yer̄a a ḡer andza niye andaya bay.

⁵ A n̄akar dzam ga nak̄a na wuda kar haladzay aye, n̄akar na, faya ka giye wu lele eye. Faya ka dz̄oniye tay ha malamar kway neheye ka ts̄aved̄ i Mb̄elom aye. Kwa neheye ti yawa naha mb̄elok eye hay b̄ab̄ay na, faya ka dz̄oniye tay hay. ⁶ Ndo neheye ka gatay ḡer aye na, n̄ateye ti yaw kan̄aḡ t̄a d̄aslaka ha ḡer haladzay kame i ndo m̄ape m̄adzal ḡer hay. T̄a gwad̄ ka wuda tay ha na, haladzay. Neḡ faya na gakeye amboh, dz̄ona tay pat pat h̄arwi ada t̄ov tay nak̄a ta diye aye na, t̄a ye kame kame. Dz̄ona tay na, andza nak̄a a yay a ḡer a Mb̄elom aye. ⁷ Mede tay nak̄a faya ta diye na, h̄arwi ada t̄a ge m̄asler i Yesu K̄ariste. Ane tuk na, ndo neheye t̄a pay b̄azay a Yesu K̄ariste bay aye na, t̄a zla fataya ab̄era wuray bay. ⁸ H̄arwi niye n̄akway ndo m̄adzal ḡer ka Mb̄elom na, dz̄anakwa tay ha slala i ndo niye hay h̄arwi ada n̄akway ta n̄ateye k̄a gakwa m̄asler dziye ta dedek.

Diyot̄arif ta Demet̄ariyos

⁹ Na watsa naha d̄erewel a m̄ohay ḡer i ndo m̄ape m̄adzal ḡer hay ka Yesu neheye ka t̄ov kurom aye. Ane tuk na, Diyot̄arif na,

a say m̄ape zl̄om ka wu nak̄a na tsik aye bay, h̄arwi neḡgeye a wuda mat̄are bagwar eye kame i ndo hay.

¹⁰ Na ye naha na, na diye ha m̄anese ḡgay nak̄a faya ma giye kame i ndo hay andza neḡgeye nak̄a faya ma d̄asiye fagaya parasay aye. Neḡgeye a ge na, wu neheye d̄ekdek tsa bay. Ndo m̄ape m̄adzal ḡer hay ka Yesu ti yawa a gay ḡgay na, a wuda mat̄ame tay bay. Ndo mekeler̄e eye hay a satay mat̄ame ndo m̄ape m̄adzal ḡer hay ka Yesu na, a gatay me, faya ma h̄ahariye tay ha ndo neheye a satay mat̄ame ndo m̄ape m̄adzal ḡer hay ka Yesu aye.

¹¹ A n̄akar dzam ga nak̄a na wuda kar haladzay aye, ka pay b̄azay a mede i ndo niye hay faya ta giye m̄anese aye bay. Duh pay b̄azay na, a mede i ndo neheye faya ta giye wu lele eye. Ndo nak̄a faya ma giye wu lele eye huya na, neḡgeye ka t̄ara wawa i Mb̄elom. Ane tuk na, ndo nak̄a faya ma giye wu neheye lele bay aye hay huya na, neḡgeye a s̄er Mb̄elom zuk bay.

¹² Demet̄ariyos na, kwa way a tsik faya a gwad̄: Demet̄ariyos na, faya ma giye wu nak̄a lele aye. N̄amay d̄armak n̄amaa gwad̄ faya na, neḡgeye lele. Ada ka s̄er ha wu nak̄a n̄amaa tsik aye na, dedek.

Mand̄ave i bazlam hay

¹³ Wu hay andaya haladzay a seḡ m̄atsikaka naha, ane tuk na, a seḡ m̄awatsaka naha ka d̄erewel bay. ¹⁴ Na dzala na, neḡ eye na diye naha b̄ase ka t̄ov yak maz̄abaka d̄are ada wu nak̄a a seḡ m̄atsikaka aye na, ka tsikameye lele.

¹⁵ Zay m̄a ndza fakaya! Dzam yak neheye kan̄aḡ ta wuda kar haladzay aye, ta tsikaka naha me. Tsikatay ha me a dzam kway hay tebiye n̄ate ta n̄ate.

Derewel nakə Yuda a watsa aye Məfələkwe

Derewel i Yuda mawatsa eye na, hərwi ndo məpe mədzal gər hay tebiye ka Yesu. Derewel nakay a ndzəkit bo i derewel i Piyer masulo eye. Yuda faya ma giye gədaŋ ka ndo neheye ta sənəkateye parasay a ndo hay aye ada mede tay lele bay aye. Ka slakweye mələve ha ka bo mede 6 hus ka 13 ta 2 Piyer madədo 2.

Yuda a ge məsler ta Dzam Guram eye. A həlaw məsənəke hay abəra mə dəma hərwi ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu a həlay ɲgay aye. A ge məsler tə gər i bazlam neheye mə derewel i Yahuda hay andaya mə Derewel i Mbəlom bay aye (mede 9, 14 ada 15).

Yuda a watsa tə bazlam mandala eye ma kəkay Mbəlom ma pərateye a ndo neheye tə kal ha labara i mawudə bo ɲgay aye (mede 3 hus ka 13). Ane tuk na, a gwad mə sakatay ada mə mamatay bo ka mətəmə abəra ka mevel i Mbəlom (mede 22-23).

¹ Neŋ Yuda, ndo i məsler i Yesu Kəriste ada neŋ malamar i Yakuba. Na watsakum naha a nəkurom neheye Mbəlom a wudə kurom aye. Neŋgeye a zalakum hərwi ada kə tarum ndo ɲgay hay, ada Yesu Kəriste ma tsəpiye kurom. ² Gumay mə bo a Mbəlom huya, mə vəlakum zay ada mə bəzakum ha mawudə bo ɲgay.

Ndo i maraw me hay

³ Miya malamar ga hay, həbe na dzala məwatsakum naha ka gər i Mbəlom a təma kway ha na, kəkay ɲgway? Ane tuk na, na watsakum eye naha anəke tə kutoŋ hərwi na zəba faya na, lele məwatsakum naha. Na watsakum eye naha na, hərwi mə vəlakum gədaŋ ka məge gədaŋ ma dedək i Mbəlom nakə ka dzalum ha aye. Sərum ha na, Mbəlom a vəlatay wu neheye a ndo ɲgay hay. Wu neheye na, ta mbədiye bay ka tor eye.

⁴ Na tsik andza niye na, hərwi ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye ta gəd naha a walaŋ

kurom ta bəbək tay. Ndo niye hay na, ɲgwalak i ndo hay bay. Nəteye faya ta pəliye tsəved ka mambəday həlay a ɲgwalak i Mbəlom nakə a ge kway aye. Tə gwad na: «Mbəlom kə vəlamay tsəved ka məge kwa mey. Kwa wuray wuray na, nəmaa ləviye gər may.» Andza niye ta kərah Yesu Kəriste bəy nakə ma ləviye kway aye. Ahəl niye kurre ta watsa a Derewel i Mbəlom, slala i ndo niye hay na, sariya i Mbəlom ma ta gəsiye tay ha.

⁵ Kwa ka sərum ha wu neheye kurre bəbay na, a seŋ məmakum ahaya a gər. Mbəlom a təma tay ahaya Israyel hay a bəra ka dala i Ezipt ahəl niye na, kəkay? Ane tuk na, ndo siye hay ta təma bazlam ɲgay bay. Hərwi niye, Mbəlom kə kəd tay ha a bəra mə dəma mə walaŋ tay.* ⁶ Sa na, gawla i Mbəlom hay dərmak siye hay mə walaŋ tay a satay təv mənɟze nakə Mbəlom a vəlatay aye bay, tə gər ha. Hərwi niye Mbəlom a dzawa tay ha tə səsəlek, ka ndərəzl fataya a ləvoŋ zəŋzəŋ eye. Ta ndziye mə dəma ka tor eye. Ta həbiye pat i sariya i Mbəlom nakə bagwar aye ma ta gateye a ndo hay tebiye aye. ⁷ Gəma neheye tə zalatay Sodom ta Gomora ada ta gəma neheye tə mbatay naha aye na, mə mətsakum gər bay dərmak. Ndo i gəma niye hay na, tə gawa mezeleme andza i gawla i Mbəlom niye hay. Tə gawa na, wu neheye lelebay aye wal wal hal-adzay, wu neheye a ye ka bo i ndo zəŋzəŋ ma giye bay aye. Mbəlom kə kal fataya ako nakə ma mbatiye dada bay aye. Andza niye, Mbəlom a də ha na, ada ndo hay tə ge andza nakay sa bay.†

⁸ Ndo neheye tə gəd naha a walaŋ kurom aye na, faya ta giye andza ndo i gəma i Sodom ta Gomora hay dərmak. Faya ta nasiye ha bo tay ta wu neheye lelebay aye, hərwi məsine neheye faya ma gatay aye. A satay Mbəlom mə lavatay gər bay. Faya ta tsadiye tay ha gawla i Mbəlom hay. ⁹ Kwa Misel neŋgeye nakə bəy ka gər i gawla i Mbəlom hay aye bəbay na, kə ge andza nəteye dəw? Hərwi ahəl niye ta təra tə Fakalaw ka mədahaŋ i Musa na, kə tsaday a Fakalaw bay. Ane tuk na, a gwaday a Fakalaw na: «Mbəlom mə gaka dəretsətseh!» ¹⁰ Ane tuk na, ndo neheye

* 1:5 zəba mə Məpesle 14. † 1:7 zəba mə Madazlay i wu hay 19.1-29.

nəteye na, faya ta tsadiye a wu neheye tə sər bay aye. Nəteye na, tə dzala gər bay andza wu i pəsl hay. Faya ta giye wu neheye a yay a gər a bo tay aye. Wu niye hay faya ta giye andza niye na, ma dziye tay ha düh.

¹¹ Waawayah! Dəretsətəh ka gər tay hərwi ta vəlay tsəved a mezeleme mâ ge fataya bəy andza Kayin. † Faya ta giye sewed hərwi ada tã hutã dala andza Balam nakə a ge ahəl niye aye. § Faya ta naseye a Mbəlom andza Kore nakə a ge ahəl niye Mbəlom a dze ha aye.* Nəteye na, ta dziye andza niye dərma.

¹² Ahəl nakə faya ka ndayumeye wu mənday ka təv manətə eye na, nəteye mə waləŋ kurom na, andza ndəluə nakə ka petekəd aye. Wu mənday nakə tə ndayawa aye na, ta tərə ha magurlo m i məse guzom. Tə dzala na, ka bo tay dəkdek, horoy a gatay bay. Nəteye na, andza pazlay nakə tərwenihhe zəŋzəŋ aye. Mətasl a vəzl na, a həl na tsekek, kə pa yam bay. Nəteye na, andza dərizl i gərdaf neheye tə wa bay aye. Kwa həlay i məwe hohway kə sla bəbay na, tə wa bay. Nəteye sa na, andza dərizl i gərdaf neheye tə ŋgwad tay ha ta zləlay tay hay dzay aye. Ta mət tsadək tsadək.

¹³ Nəteye sa na, andza yam nakə mə magayam faya ma viye ta gədaŋ kutokutokoto aye. Mezeleme tay na, a zəba parakka andza madərsəsam nakə yam a gər ha aye. Nəteye na, andza wurzla neheye tə ŋgwad ədzid tə gər ha təv məndze tay aye. Mbəlom ka lambadatay təv ma ləvəŋ zəŋzəŋ eye. Ta ndziye mə dəma ka tor eye.

¹⁴ Ahəl niye Henok neŋgeye nakə maməkwa ma gawla i Adam aye na, kə tsik kurre ka gər i ndo neheye. A gwad: «Anəŋ Bəy Maduweŋ ma deyeweye ta gawla ŋgay hay haladzay gədəbille. ¹⁵ Ma deyeweye na, ma gateye sariya a ndo i məndzibəra hay tebiye. Ma gəsiye tay ha ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye ta sariya. Ma gəsiye tay ha na, hərwi wu neheye tə gay lelebay aye, ada hərwi bazlam neheye lelebay tə tsik faya aye.» ¹⁶ Henok a tsik andza niye na, ka nəteye. Nəteye na, faya ta guŋguziye huya. Faya ta wudiye ka bo. Faya ta giye na, wu neheye a say a dərev tay aye. Faya ta dəslyay

ha gər a bo tay. Faya ta vatay gər a ndo hay hərwi ada ndo hay tã təma bazlam tay.

Yuda a vəlatay gədaŋ a ndo mədzal gər hay

¹⁷ A nəkurom malamar ga hay, wu neheye ndo i masləŋ i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste tə dākum ha ahəl niye tə gwad ma ta giye bo aye na, mâ makumaw a gər. ¹⁸ Tə gwadawakum na: «Ahəl nakə mazlambar Yesu ma deyeweye na, ndo hay ta giye andaya ta ŋgwasiye ka ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Nəteye na, tə sər Mbəlom bay. Faya ta giye wu nakə a say a mədzal gər tay aye.» ¹⁹ Andza niye nəteye na, ndo neheye ta ŋgəniye tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Tə dzala i tay na, ka wu i məndzibəra, Məsəfəre i Mbəlom andaya mə nəteye bay.

²⁰ Nəkurom dzam ga hay na, gum gədaŋ hərwi ada kã dzənum bo mə waləŋ kurom. Pum mədzal gər kurom huya ka bazlam neheye ka dzalum ha faya aye. Bazlam neheye na, ti yaw abəra ka təv i Mbəlom. Duwulum me na, ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye. ²¹ Mbəlom na, a wudə kurom. Ndzum mə həlay ŋgay. Nəkway na, pakwa mədzal gər kway ka Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste. Ma bəzakweye ha na, ka gakway mə bo ada ma vəlakweye sifa nakə ma ndəviye bay aye. ²² Dzanum tay ha ndo neheye mədzal gər tay madzədzə eye.

²³ Ndo mekeleŋ eye hay na, faya ta vahiyə bo tay a sariya i Mbəlom. Tənum tay ha hərwi ada sariya i Mbəlom mâ gəs tay bay. Siye i ndo mekeleŋ eye hay andaya nəteye ta gakum mə bo dərma. Ane tuk na, gum metsehe bəna, ka ta dədumeye a mezeleme tay. Kã həndzədim ka wu tay hay bay. Kwa petekəd tay niye hay tə gawa ha ka bo mezeleme aye na, kã tətəlum faya bay tebiye.

Zambadakway a Mbəlom

²⁴ Zambadakway a Mbəlom hərwi neŋgeye ma sliye faya mahəbe kurom ada kã dədum abəra ka tsəved ŋgay bay. Neŋgeye na, ma bariye fakuma abəra mezeleme kurom hay, ma təriye kurom ha tsədaŋŋa. Ma diye kurom ha ka təv ŋgay. Ka ta lətsumeye kame ŋgay ka təv i mələve i

† 1:11 zəba mə Madazlay i wu hay 4.3-8. § 1:11 zəba mə Məpesle 31.16. * 1:11 zəba mə Məpesle 16.1-35.

† 1:11 zəba mə Məpesle 31.16. * 1:11 zəba mə

bəy ɲgay. Ka ta ɲgwasumeye haladzay.
²⁵Zambadakway a Mbəlom na, neɲgeye nəte
ɲgweɲ. Ada maa təma kway ha tə həlay i
Bəy Maduweɲ kway Yesu Kəriste na, neɲg-
eye. Ndo hay tebiye tā zambaday, kwa way
mā dəslay ha gər a gədarj ɲgay. Neɲgeye
na, Bəy Bagwar eye ma ndziye ka tor eye.
Andza niye zla ka madazlay hus ka bəgom,
ada ka tor eye. Ma təriye andza niye. Amen!

Məsine i Yuhana Məfələkwe

Ndo məwetse derewel nakay a watsa na, ka mandəve i makurre i məve temerre ma dəba i Yesu Kəriste. Ahəl niye na, a say a bəy i Roma tã dəslay ha gər andza mbəlom. Siye i ndo məpe mədzal gər hay ta sa dəretsətseh hərwi nakə tə pa mədzal gər tay ka Yesu aye. Ane tuk na, siye hay ta huta gədaŋ bay.

Derewel i Məsine i Yuhana a ge məsler ka mələve ha ka bo wu hay ada ta mandzəkit bo i wu hay. Həlay a vay ti yaw na abəra Dzam Guram eye. Məpesle wu hay tə mazəbe i wu hay a dā wu nakə ka ndəv kə rah lele aye.

Madazlay i Məsine i Yuhana (1.1-3.22) na, mə dāma derewel hay mawatsa eye tasəla.

Ka madədo 4 hus 20 na, tə zla na Yuhana a mbəlom. Ka madədo 4 hus ka 11, a dā ha ma kəkay nakə Yesu a vəl tsəved mahəndəke ada mətsəne derewel hay i Dzam Guram eye aye. Madədo 12 hus ka 20 faya ma diye ha ka vəram bagwar eye ka gədaŋ i mənese.

Madədo 21 ta 22 tə dā ha məge wu wədeye nakə Mbəlom faya ma ləviye ha bo aye.

¹ Derewel nakay a tsik ka wu nakə Mbəlom a dāy ha a Yesu Kəriste aye. Mbəlom a dātay ha na, hərwi ada m̄ dātay ha a ndo i məsler hay wu nakə ma ta giye bo aye. Yesu Kəriste a slər gawla ŋgay ka təv i ndo i məsler ŋgay Yuhana ma məsine hərwi mədāy ha wu nakay. ² Tsa na, Yuhana a tsik wu nakə gawla i Mbəlom a dāy ha aye kame i ndo hay tebiye. Andza məgweđe nakə a tsik aye na, bazlam i Mbəlom ada maa dā ha wu neheye a tsik dedək na, Yesu Kəriste.

³ Mbəlom ma piye ŋgama ka ndo nakə a dzəŋga derewel nakay kame i ndo hay tebiye aye. Ada ndo neheye tə tsəne ada ta rəhay ha gər aye na, Mbəlom ma piye fataya ŋgama dərma. Hərwi sər ha na, wu neheye ma ta giye bo aye na, mazlambar kə ndzew.

Yuhana a tsikatay naha me a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu wal wal tasəla aye

⁴⁻⁵ Maa watsa naha dərewel nakay na, neŋ Yuhana. Na watsa naha na, a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye wal wal təv tasəla ka dala i Azi aye.

Mbəlom m̄ pa fakuma ŋgama ada m̄ vələkum məndze zay. Neŋgeye andaya kwa ka madazlay, neŋgeye andaya anəke, ada neŋgeye ma maweye sa. Məsəfəre ŋgay neheye tasəla malətsa eye hay kame i təv məndze i bəy ŋgay aye tə Yesu Kəriste, tã pa fakuma ŋgama ada tã vələkum zay. Yesu Kəriste neŋgeye ndo məhəle mbal ta dedək eye, neŋgeye makurre i wawa nakə tə lah məwe aye, neŋgeye a lah mələtsew abəra ma mədahaŋ makurre aye ada neŋgeye bəy ka gər i bəy i məndzibəra hay tebiye.

Yesu Kəriste, neŋgeye a wuđa kway, kə mət hərwi kway. Kə təməkway ahaya abəra mə mezeleme tə bambaz ŋgay. ⁶ Ka deyewekweye tə neŋgeye dziye a mələve i bəy ŋgay, ka ta ləvakweye tə neŋgeye dziye. Nəkway tə neŋgeye ka təra kway ha ndo məvələy wu a Mbəlom hərwi məge məsler i Bəba ŋgay. Ndo hay tã zambadāy a Yesu Kəriste, gədaŋ tebiye a yaw na, mə neŋgeye ka tor eye. M̄ təra andza niye!

⁷ Zəbum dāre: Yesu ma deyeweye na, ma pazlay,

Kwa way tebiye ma ŋgateye,

kwa ndo neheye tə slaka na ta suwal aye, ta ŋgateye.*

Slala hay tebiye ka məndzibəra ta tuwiye hərwi ŋgay.

Ma ta giye na, ta dedək andza niye. M̄ təra andza niye!

⁸ Bəy Maduwerŋ Mbəlom a gwaf: «Maa dazlay a wu tebiye na, neŋ, maa ndəv ha wu hay tebiye na, neŋ gwa.»

Neŋgeye gədaŋ eye ka gər i wu hay tebiye. Neŋgeye andaya kwa ka madazlay, neŋgeye andaya anəke, ada neŋgeye ma maweye sa.

Məsine i Yuhana

⁹ Maa watsakum naha dərewel nakay na, neŋ Yuhana malamar kurom. Neŋ tə nəkurom nəkway madzapa eye tə Yesu Kəriste. Andza niye, neŋ faya na siye dəretsətseh andza nəkurom dərma. Nəkway tebiye faya ka səmakway naha.

* 1:7 Zakari 12.10; Yuhana 19.37.

Andza niye, kə pa kway a təv mələve i bəy ɲgay.

Nerj na, ta gəs ga. Ti ye, tə kal ga ha a gəma nakə malawara eye ta yam tə zalay Patmos aye. Tə kal ga ha a dəma na, hərwi na dəwa ha bazlam i Mbəlom. Na gwadawa, maa dəkway ha tsəved dedək eye na, Yesu.

¹⁰ Pat wuray, na zəba dərə na, nerj mə həlay i Məsəfəre Tsədəɲɲa eye. Pat eye niye na, pat i luma i sidzew. Tsa na, na tsəne mətsike me ma dəba ga andza tolom. A tsik me ta magala ɲgələkəka. ¹¹ A gwedəɲ: «Wu nakə ka ɲgatay aye na, watsa na ka dərəwel. Ka watsa na, sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye təv wal wal tasəla aye. Ma gəma i Efez, ma Simirne, ma Pergam, ma Tiyatir, ma Sardes, ma Filadelfi ada ma Lawdise.»

¹² Na tsəne bazlam niye andza niye na, na mbəda dərə a dəba, na gwad na zəbiye naha ka ndo nakə a tsikeɲew me aye. Tsa na, na ɲgatay naha a lalam hay tasəla mavəda eye ta gura, ako mavata eye faya nəte nəte tay eye. ¹³ Ma wuzlah i wu niye hay na, na ɲgatay naha a wu eye malətsa eye, a ndzəkit bo andza ndo. Suwal i petekəd ka bo kutsik ada məbara bo eye mə dərəv əɲgəts tə wu nakə tə vəd ta gura aye. ¹⁴ Məkweɲts ɲgay a dəv herre andza gugumaɲ, dərə ɲgay bəbay na, andza dərneh i ako. ¹⁵ Sik ɲgay hay na, a dəv andza bərə nakə tə pa ako aye. Bədiday ɲgay a ləv andza i yam nakə a vaw abəra mə mahamba aye. ¹⁶ Mə həlay ɲgay na, wurzla hay tasəla. Maslalam matasla eye hepepe diye sulo sulo faya ma deyeweye abəra mə bazlam ɲgay. Dərə ɲgay andza pat nakə a wur ta magərɲəpat aye.

¹⁷ Na ɲgatay na, na dəd abəra ka mbəlom kame ɲgay tsədək tsədək andza na mət. Ane tuk na, a pa fagaya həlay i mənday ɲgay. Tsa na, a gwedəɲ: «Kā dzədzar bay, maa dazlay a wu hay tebiye na, nerj ada maa ndav ha wu hay tebiye na, nerj. ¹⁸ Nerj na, ndo nakə ma ndziye ta sifa aye. Na mət ane tuk na, na lətsew abəra ma mədahaɲ. Nerj na ndziye ka tor eye. Nerj na, gədaɲ eye abəra ka mədahaɲ ada nerj gədaɲ eye ka təv məndze i mədahaɲ hay. ¹⁹ Wu nakə ka ɲgatay tebiye aye na, watsa na. Watsa tay ha wu neheye faya ma giye bo anəke aye tə bəmalə nakə ma giye bo kame tebiye aye. ²⁰ Wurzla neheye tasəla ka ɲgatay mə

həlay ɲgay aye ada lalam hay tasəla mavəda eye ta gura, andza məgwedə mey na, na dəkəye ha. Sər ha, wurzla neheye tasəla aye na, gawla i Mbəlom neheye a pa tay ha ada tā tsəpa ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu niye hay təv wal wal tasəla aye. Lalam neheye tasəla mavəda eye ta gura aye a də ha na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu eye neheye təv wal wal tasəla aye.»

2

Dərəwel nakə Yesu a sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay neheye ma gəma i Efez aye

¹ Ndo niye a gwedəɲ sa: «Watsa bazlam nakay, sləray naha a gawla i Mbəlom nakə faya ma tsəpiye məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma gəma i Efez aye, gwadatay:

«Maa tsik bazlam eye na, nerj Yesu ndo nakə wurzla hay tasəla mə həlay i mənday ɲgay aye ada neɲgeye faya ma həhaliye ma wuzlah i lalam neheye tasəla tə vəd ta gura, ako fataya aye.»

² A gwadatay na: «Na sər ha məsler kurom, na sər ha ka gum məsler ta gədaɲ haladzay ada ka səmumay naha a dərətsətseh. Na sər ha sa na, ka vəlumataɲ tsəved a ndo i sewəd hay a walaɲ kurom bay. Ndo neheye tə gwad nəteye na, ndo i maslaɲ hay, ane tuk na, nəteye ndo i maslaɲ ga hay bay. Ka zəbum fataya lele, ka sərum ha nəteye na, ndo i parasay hay. ³ Nəkurom faya ka səmumay naha a dərətsətseh haladzay hərwi ga, ka yum gər bay.

⁴ «Ane tuk na, na zəba faya na, mənese andaya mə walaɲ kurom. Ka wudum ga andza nakə ahəl niye sa bay. ⁵ Dzalum ka məndze kurom nakə ahəl niye aye, zəbum dərə təday ka dədum, ka mum ta dəba. Gərum ha mezeleme kurom, ndzum andza nakə ka gawum ahəl niye kurre aye. Tadə ka gərum ha mezeleme kurom bay na, na diye naha na miye ha fakuma abəra lalam nakə mavəda eye ta gura ako faya aye.

⁶ «Ane tuk na, nerj faya na zambadəkuməye hərwi wu mekeləɲ hərwi ka numay dərə a məsler i ndo i Nikolas hay andza nerj nakə na nay dərə aye.

⁷ «Ndo neheye zləm andaya fataya aye na, tā pay zləm a wu nakə Məsəfəre Tsədəɲɲa ma tsikiye a məhay gər i ndo məpe mədzal

gær hay ka Yesu aye. Ndo neheye ta sëmây naha, ta ngwasa ka dæretsætseh aye na, na vølateye hohway i gærdaf nakæ ma guvah i Mbølom ma vølateye sifa a ndo hay aye, ta ndiye.* »

Derewel nakæ Yesu a slæratay naha a mæhay gær i ndo mæpe mædzal gær hay neheye ma gøma i Simirne aye

⁸ Ndo niye a gwedæj sa: «Watsa bazlam nakay, slæray naha a gawla i Mbølom nakæ faya ma tsæpiye mæhay gær i ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu neheye ma gøma i Simirne aye. Maa tsik bazlam nakay na, nej Yesu. Maa dazlay a wu hay tebiye na, nej ada maa ndøv ha wu hay tebiye na, nej. Na mæt ada na lætsew abæra ma mædahaj.

⁹ «Na sær ha dæretsætseh kurom, na sær ha nækuroom mætawak eye hay. Ane tuk na, nækuroom zlele eye hay düh. Wu neheye lele bay ndo hay faya ta tsikiye fakuma aye na, na sær ha dærmak. Ndo neheye faya ta tsikiye fakuma aye na, tæ gwad næteye Yahuda hay. Ane tuk na, næteye Yahuda hay bay, næteye ndo i Fakalaw hay.

¹⁰ «Mazlambar ka sumeye dæretsætseh, ane tuk na, kâ dzædzarum bay. Tsønè! Mazlambar Fakalaw ma gæsiye siye i ndo hay mæ walæj kurom ma piye tay ha a dæj-gay hærwi madzædzam kurom. Ka sumeye dæretsætseh mæhæne kuro. Kwa ta kædiye kurom bæbay na, sæmumay naha, kâ gærum ha mædzal gær abæra ka Mbølom bay. Andza niye, na vølakumeye magogoy kurom na, sifa nakæ ma ndøvipe bay aye.

¹¹ «Ndo neheye zlæm andaya fataya aye na, tå pay zlæm a wu nakæ Mæsæfære Tsædæjja eye ma tsikateye a mæhay gær i ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu aye: Ndo neheye ta sëmây naha, ta ngwasa ka dæretsætseh aye na, ta mætiye mæmæte masulo eye sa bay.»

Derewel nakæ Yesu a slæratay naha a mæhay gær i ndo mæpe mædzal gær hay neheye ma gøma i Pergam aye

¹² Ndo niye a gwedæj sa: «Watsa bazlam nakay, slæray naha a gawla i Mbølom nakæ faya ma tsæpiye mæhay gær i ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu neheye ma gøma i Pergam aye.

«Maa tsik bazlam nakay na, nej Yesu ndo nakæ maslalam faya matasla eye hepepe diye sulo sulo aye. ¹³ Tæv nakæ nækuroom mandza eye mæ dæma aye na, na sær. Nækuroom mandza eye ma tæv nakæ Fakalaw nejgeye bæy eye mæ dæma aye. Kwa ahøl nakæ tæ kæd Ahtipas ndo nakæ a tsikawa bazlam ga kame i ndo hay tebiye nejgeye ndo ga aye na, ka gærum ga ha bay, ka pum mædzal gær kurom ka nej huya. Tæ kæd na mæ walæj kurom ma gøma kurom ma tæv nakæ Fakalaw mandza eye mæ dæma aye, ada düh huya faya ka dümeye ha parakka nej na, bæy kurom.

¹⁴ «Ane tuk na, na zæba faya na, mænese hay andaya mæ walæj kurom. Ndo hay andaya mæ walæj kurom faya ta pay bæzay a matætike i Balam nakæ ahøl niye aye.† A tætikay a Balak ma dzægædiye tay ha Israyel hay a mænese. A vatay gær hærwi ada tå hærpæd slo i kule, ada tå ge madama dærmak. ¹⁵ Siye hay mæ walæj kurom faya ta giye andza niye dærmak. Næteye faya ta pay bæzay a wu nakæ ndo i Nikolas hay‡ faya ta tætikaye.

¹⁶ «Mbædum ha mede kurom. Tadæ ka mbædum ha mede kurom bay na, na diye naha mazlambar ka tæv kurom ta maslalam nakæ ma deyeweye abæra mæ bazlam aye, na giye ha væram ka ndo kurom niye hay.

¹⁷ «Ndo neheye zlæm andaya faya aye na, tå pay zlæm a wu nakæ Mæsæfære Tsædæjja eye ma tsikateye a mæhay gær i ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu aye.

«Ndo neheye ta sëmây naha, ta ngwasa ka dæretsætseh aye na, na vølateye daf nakæ dadæ ndo hay ta ngatay bay aye. Na vølateye kwar herre eye, mæzele wedeye mawatsa eye ka kwar eye niye. Mæzele niye na, ndæray a sær bay. Mata sære na, ndo nakæ ka tæma na a høløy aye.»

Derewel nakæ Yesu a slæratay naha a mæhay gær i ndo mæpe mædzal gær hay neheye ma gøma i Tiyatir aye

¹⁸ Ndo niye a gwedæj sa: «Watsa bazlam nakay, slæray naha a gawla i Mbølom nakæ faya ma tsæpiye mæhay gær i ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu neheye ma gøma i Tiyatir aye.

* 2:7 Madazlay i wu hay 2.8-9. † 2:14 zæba mæ Møpesle 31.16, 22.1–25.9. ‡ 2:15 mæsine i Yuhana 2.6.

«Maa tsik bazlam nakay na, Wawa i Mbəlom. Dəre ɲgay na, andza dərneh i ako. Sik ɲgay hay a dāv andza bəre nakə tə pa ako aye.

¹⁹ «Na sər ha məsler kurom hay. Na sər ha ka wudum ndo hay ada faya ka pumeye mədzal gər kurom ka neɲ huya. Na sər ha faya ka səmumeye naha a dərətsətseh. Na sər ha na, faya ka dzənumeye siye i ndo hay dərmaq ada wu nakə faya ka gumeye anəke aye na, a ze nakə ahəl niye aye.

²⁰ «Ane tuk na, na zəba faya na, mənese andaya mə walaɲ kurom. ɲgwas niye tə zalay Zizabel aye na, ka vəlumay tsəved məndze mə walaɲ kurom. A gwad neɲgeye na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom. Ane tuk na, neɲgeye faya ma vateye gər a ndo i məsler ga hay, neɲgeye faya ma tətikateye məge madama ada ka mahəpəde slo i kule. ²¹ Na paslay həlay eye hərwi ada mâ mbəda ha mede ɲgay, ane tuk na, a say bay, neɲgeye faya ma giye madama huya.

²² «Hərwi niye, na vəleye dərətsətseh haladzay, ma siye dərətsətseh ka təv məhəne ɲgay. Ndo neheye tə gawa madama dziye na, ta siye dərətsətseh haladzay dərmaq. Tadə ta gər ha mezeleme tay ada ta gər ha mezeleme tay bay na, ta mətiye. ²³ Na babazliye tay ha wawa ɲgay hay hərwi ada məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma gəma wal wal tebiye t̄a sər ha na, wu nakə ndo hay faya ta dzaliye mə gər tay ada wu nakə a yatay a gər aye, neɲ na sər ha tebiye. Nəkurom tebiye na vəlakumeye magogoy kurom na, da ka məsler nakə ka gum aye.

²⁴ «Ane tuk na, nəkurom siye neheye ma gəma i Tiyatir ka pumay zləm a bazlam i ɲgwas niye təbey aye, wu nakə ndo hay tə zalay wu mənɲaha eye i Fakalaw aye na, nəkurom ka sərum təbey. A nəkurom na, bazlam mekeleɲ eye andaya nakə na tsikakumeye bay. ²⁵ Wu nəte na, pum na wu nakə ka tətikumeye a gər bəɲbəɲ lele hus a pat nakə na maweye.

²⁶ «Ndo neheye ta səmay naha, ta ɲgwasa ka dərətsətseh aye ada faya ta giye wu nakə a yeɲ a gər aye hus ka mandəve i məndzibəra na, na vəlateye gədaɲ ka slala i ndo hay tebiye. ²⁷ Na vəlateye gədaɲ andza

gədaɲ nakə Bəba a vəleɲ aye dərmaq. Ta ləviye ndo hay ta gədaɲ, ta bəbazliye tay ha ndo i sewed hay andza ndo nakə ma həbiye tay ha guram i səɲgəle hay ndəslof ndəslof aye. ²⁸ Na vəlateye bamta[§] nakə a dāv ta mbəlomda aye dərmaq.

²⁹ «Ndo nakə zləm andaya faya aye na, mâ pay zləm a wu nakə Məsəfəre Tsədaɲɲa eye ma tsikateye a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye.»

3

Derewel nakə Yesu a sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay neheye ma gəma i Sardes aye

¹ Ndo niye a gwedəɲ sa: «Watsa bazlam nakay, sləray naha a gawla i Mbəlom nakə faya ma tsəpiye məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma gəma i Sardes aye.

«Maa tsik bazlam nakay na, neɲ Yesu ndo nakə Məsəfəre i Mbəlom tasəla mə həlay ɲgay aye ada wurzla hay tasəla mə həlay ɲgay aye dərmaq. Na sər wu nakə faya ka giye aye. Ndo hay faya ta dəsəlakumeye ha gər tə gwad ka hutum sifa, azlakwa düh nəkar andza maməta eye.

² «Pədəkum, gum gədaɲ bəna ka mətumeye tsədək tsədək hərwi na zəba faya məsler kurom ka dərə i Mbəlom na, tsədaɲɲa zuk bay. ³ Dzalum na, ka wu nakə ka tsənəm ahəl niye aye ada ka təmum bazlam i Mbəlom na, ma kəkay aye ada mbəfəm ha mede kurom. Niye na, pum na a dərəv kurom. Tadə ka pədəkum bay na, sərum ha na diye naha ka təv kurom. Ane tuk na, na diye naha a həlay waray na, ka sərumeye ha bay. Na diye naha andza məkal.

⁴ «Ane tuk na, ndo siye hay andaya mə walaɲ kurom ma gəma i Sardes, nəteye ta ge ndəlulə ka peteked tay təbey. Nəteye na, tə yeɲ a gər lele. Ta piye peteked herre eye ka bo ada nəmaa diye ka bo dziye.

⁵ «Andza niye, na kalateye ka bo peteked herre eye a ndo neheye tə səmay naha tə ɲgwasa ka dərətsətseh aye. Ta watsa məzele tay a derewel nakə tə watsa a dəma məzele i ndo neheye ta huta sifa aye. Dada na mbatiye ha məzele tay abəra mə derewel

§ 2:28 Bamta a dā ha na, Yesu. Zəba ma Məsine i Yuhana 22.16.

nakay bay. Na diye tay ha kame i Bəba ga Mbəlom ada kame i gawla ngay hay, nəteye i ga hay.

⁶«Ndo nakə zləm andaya faya na, mâ pay zləm a wu nakə Məsəfəre Tsədaŋŋa eye ma tsikateye a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye.»

Derewel nakə Yesu a sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay neheye ma gəma i Filadelfi aye

⁷Ndo niye a gwedəŋ sa: «Watsa bazlam nakay, sləray naha a gawla i Mbəlom nakə faya ma tsəpiye məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Filadelfi aye.

«Maa tsik bazlam nakay na, neŋ Yesu ndo nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom ada neŋgeye na, a raw me təbey. Kələ i bəy Davit na, mə həlay ngay. Tadə ka həndək abəra ma məged na, ndəray andaya ma sliye faya madərəzl na bay. Tadə ka dərəzl na məged na, ndəray ma sliye faya mahəndəke na bay.

⁸«Na sər wu nakə faya ka gumeye aye. Na sər ha gədaŋ kurom na, tsekweŋ tsa, ada azlakwa ka gum wu nakə a yeŋ a gər aye həbe bədaw? Ka rəhumay ha gər a bazlam ga, ka gwadum nəkurom na, ndo ga hay. Na həndək abəra ma məged hərwi kurom, ndəray ma sliye faya madərəzle na bay. ⁹Tsənum, anaŋ wu nakə na giye ta ndo neheye nəteye ndo i Fakalaw hay aye. Faya ta tsikiye tə bazlam, tə gwad nəteye Yahuda hay, ane tuk na, nəteye Yahuda hay bay, ta raw me dəkdek tsa. Na gateye kutoŋ, tâ yaw tâ dəkwakum gurmets. Ta səriye ha na, na wuda kurom. ¹⁰Nəkurom na, ka səmumay naha a bazlam ga andza nakə na tsikakum səmumay naha aye. Hərwi niye, neŋ na tsəpiye kurom hərwi ada kâ yum a dərətsətseh bay. Dərətsətseh nakay ma diye kwa ka way, ma dziye tay ha ndo i məndzibəra hay tebiye. ¹¹Mazlambar na maweye. Pum wu nakə ka tətik aye bəŋbəŋ a gər hərwi ada mâ buwa fakuma abəra magogoy kurom bay.

¹²«Ndo neheye ta səmay naha, ta ngwasa ka dərətsətseh aye na, na piye tay ha a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ga andza sik i galak nakə tə lawa a wuzlah i gay aye, ta ndziye ka tor eye. Wuray andaya nakə ma həharatay ahaya abəra mə dəma aye bay. Na watsiye məzele i Mbəlom ga

ka nəteye, ta məzele i gəma i Mbəlom ga. Gəma niye na, Zerozelem wedəye. Mbəlom ma sləraweye abəra mə mbəlom. Na watsiye məzele ga wedəye ka ndoweye neheye dərmak.

¹³«Ndo nakə zləm andaya faya na, mâ pay zləm a wu nakə Məsəfəre Tsədaŋŋa eye ma tsikateye a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye.»

Derewel nakə Yesu a sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay neheye ma gəma i Lawdise aye

¹⁴Ndo niye a gwedəŋ sa: «Watsa bazlam nakay, sləray naha a gawla i Mbəlom nakə faya ma tsəpiye tay ha məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Lawdise aye.

«Maa tsik bazlam nakay na, neŋ Yesu ndo nakə tə zalay “Mâ təra andza niye” aye. Faya ma diye ha wu nakə Mbəlom a ge aye, maraw me andaya mə bazlam ngay kwa tsekweŋ bay. Mbəlom a ge wu hay tebiye na, tə həlay ngay.

¹⁵«Na sər wu nakə faya ka gumeye. Nəkurom hiyatsatsa bay ada laluh laluh wal bay sa. Ka ndzumeye ma wuzlah eye gəŋgəlanŋanŋa andza niye na, a yeŋ a gər bay. ¹⁶Nəkurom hiyatsatsa bay ada laluh laluh kəgəbay daduk daduk wal bay sa, nəkurom mandza eye ma wuzlah eye andza niye sa na, na vənahiye kurom ahaya abəra mə bazlam ga.

¹⁷«Ka gwadum nəkurom na, zlele eye, ka hutum wu hay tebiye, wuray a kətsakum bay. Ane tuk na, nəkurom dərətsətseh eye hay, ka gum mə bo. Nəkurom mətawak eye hay peteked andaya fakuma bay, nəkurom guluf eye hay na, ka sərüm bay. ¹⁸Hərwi niye, neŋ faya na tsikakumeye wu nakə ka gumeye. Səkənum gura nakə ta lambad ta ako, a dəv wuzl wuzl haladzay aye. Dumara, səkənum peteked herre eye, kâ pum ka bo. Andza niye horoy ma gakumeye sa bay hərwi nəkurom bo kəriye sa bay. Səkənum sidem i dərə, mâ dzəna kurom hərwi ada kâ ngatamay a wu hay sa.

¹⁹«Neŋ na, ndo neheye na wuda tay ha aye na, na ngərəziye fataya, na dətay ha metsehe. Kə ge andza niye na, mbədum ha mede kurom, pumeŋ bəzay tə dərəv kurom

peteh. ²⁰ Tsənum, na lətsiye ka həlay i mægef ada na zaliye. Ndo nakə kə tsəne bədiday ga aye ada ka həndəkəŋ na mægef na, na fələkwiiye a gay ŋgay, nəmaa ndiye daf salamay.

²¹ «Ndo neheye ta səmay naha, ta ŋgwasa ka dəretsətseh aye na, na vəlateye tsəved hərwi ada t̄a yaw, nəmaa ndziye ka təv mändze i bəy ga, andza neŋ na səmay naha, na ŋgwasa ka dəretsətseh aye, ada neŋ ta Bəba ga, nəmay ndziye ma bəy ŋgay.

²² «Ndo nakə zləm andaya faya na, m̄a pay zləm a wu nakə Məsəfəre Tsədəŋŋa eye ma tsikateye a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye.»

4

Mægef mahəndəka eye mə mbəlom

¹ Ma dəba eye na, na ŋgatay a wu mekeleŋ.

Na ŋgatay a mægef mahəndəka eye mə mbəlom, na tsəne bədiday i ndo nakə a ləv andza tolom a tsikeŋ me meeneŋ aye sa. A gwedəŋ: «Tsalaw a gəma kanaŋ hərwi ada na dəkeye ha wu nakə ma giye bo kame mba aye.»

² Kwayaŋŋa Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a yaw a zla ga. Tsa na, na ŋgatay a təv mändze i bəy mə mbəlom. Ndo weye mandza eye faya. ³ Ndo niye mandza eye na, da'ar ŋgay a wuzl dəre andza kwar nakə ŋgwalak eye, tə zalay *zaspə* ada *sardowan* aye. Kulay a lawara na təv mändze i bəy niye tuwzik. Kulay niye na, a wuzl dəre andza kwar ŋgwalak eye, tə zalay *emerod* aye dərmak.

⁴ Təv mändze hay kuro kuro sulo gər eye fad dandahtahha tə lawara na təv mändze i bəy niye. Madugula hay kuro kuro sulo gər eye fad mandza eye hay faya. Peteked neheye ka bo tay aye na, kwedek kwedek. Kwa way tə dzagwa i bəy mə gər. Dzagwa niye hay na, tə ŋgar ta gura. ⁵ Mawutsədə i mbəlom a wutsədew abəra ma təv mändze i bəy niye. Maləve i mbəlom a ləvaw abəra mə dəma dərmak. Kame i təv niye na, wuye hay andaya tasəla andza lalam, ako faya a dəv haladzay. Wu niye hay tasəla andza lalam aye, nəteye na, məsəfəre neh-eye tasəla mandza eye kame i Mbəlom aye. ⁶ Kame i təv mändze i bəy niye na, wuye andaya andza dəlov, a wuzl dəre andza

malam, dəre a ye abəra mə dəma kwetseh kwetseh.

Wu hay fad tə lawara na təv mändze i bəy a wuzlah. Wu niye hay na, wu neheye ta məsəfəre tay aye. Ta dəba, dəre andaya fataya ada ta diye i me dəre andaya fataya, ŋgurti ŋgurti. ⁷ Wu niye makurre aye na, a ndzəkit bo zil, masulo eye a ndzəkit bo vo'ar i sla wawa eye, mamahkar eye na, da'ar ŋgay a ndzəkit bo ndo zezeŋ ada mafad eye a ndzəkit bo matsəv nakə faya ma tsəviye aye. ⁸ Wu neheye fad aye na, kwa way ta gwesleviyek eye hay faya məkwa məkwa. Ka gwesleviyek niye hay dəre hay fataya haladzay ta dəba eye kwa tə huđ eye ndot-sndotsta. Ta həpat kwa ta həvad faya ta giye dəmes huya, tə gər ha bay. Ma dəmes tay niye na, tə gwad:

«Bəy Maduweŋ Mbəlom nəkar na, tsədəŋŋa kwa mənese andaya ka təv yak bay, nəkar gədaŋ eye ka gər i wu hay tebiye, nəkar andaya kwa ahəl niye, nəkar andaya anəke, ada ka deyeweye.»

⁹ Andza niye, wu neheye fad aye na, tə gawa dəmes ada ta zambadaway a Mbəlom nakə mandza eye ka təv mändze i bəy ŋgay aye ada a neŋgeye nakə ma ndziye ka tor eye. Tə dəslay ha gər, tə gay sise. ¹⁰ Ahəl nakə tə gawa ha andza niye na, madugula neheye kuro kuro fad aye ta dəkwawa gurmets kame i Mbəlom, neŋgeye nakə mandza eye ka təv mändze i bəy ŋgay aye ada neŋgeye mandza eye ka tor eye. Tə dəsaway ha gər, ta tsakwawa dzagwa i bəy niye hay mə gər tay aye tə pawa kame ŋgay, tə gwad:

¹¹ «Bəy Maduweŋ may Mbəlom, nəkar na, ka sla da, ndo hay t̄a dəsłaka ha gər, t̄a zambadaka ta dedek ada gədaŋ a yaw na, mə həlay yak. Hərwi maa ge wu hay tebiye na, nəkar, wu neheye a ge bo na, hərwi a saka wu neheye tebiye t̄a ge andaya.»

5

Ta zambaday a ndo nakə a təra andza wawa i təbaŋ i Mbəlom aye

¹ Tsa na, na ŋgatay a dərewel mə həlay i ndo nakə mandza eye ka təv mändze i bəy aye. Dərewel niye na, magəsa eye mə həlay

i mənday. Tə watsa faya wu na, diye sulo sulo. Tə pəda na ka bo. Tə gəs na tə wu mægəse dərəwel təv tasəla hərwi ada mǎ həndək bay.

²Ma dəba eye na ngatay a gawla i Mbəlom gədaŋ eye, a tsətsah ta magala, a gwad: «Way nakə ngwalak eye kame i Mbəlom kə sla da mapəle faya abəra wu mægəse dərəwel ada ma həndəkiye na aye na, way?»

³Ane tuk na, ndəray kwa nəte nakə ma sliye faya mahəndəke ada ma zəbiye ka wu nakə mə dəma aye na, andaya bay tebiye. Mə mbəlom, ka dala, ma bəd, kwa ka waray, ndəray andaya bay. ⁴Na tuwa haladzay hərwi ndəray andaya ngwalak eye kame i Mbəlom nakə ma sliye mahəndəke dərəwel ada ma zəbiye a dəma dərə aye na, andaya kwa nəte bay.

⁵Ane tuk na, nəte mə walaŋ i madugula neheye kuro kuro sulo gər eye fad aye a gwedəŋ: «Kǎ tuwa bay, zəba dərə: Zil nakay na, a yaw abəra ma gwala i Yahuda, neŋgeye gwala i Davit. Neŋgeye kə ng-wasa ka wu hay tebiye, ma pəliye ha wu mægəse dərəwel neheye tasəla aye ada ma həndəkiye na dərəwel.»

⁶Tsa na, na ngatay a ndoweye, neŋgeye malətsa eye ma wuzlah i təv məndze i bəy. Madugula neheye kuro kuro sulo gər eye fad aye tə wu neheye fad aye tə lawara na a wuzlah. A ndzəkit bo na, wawa i təbaŋ, andza ta kəd na ahəl niye nəte. Dəram ka gər ngay tasəla ada dərə andaya faya tasəla dərma. Dərə neheye tasəla aye na, məsəfəre neheye kame i Mbəlom aye, Mbəlom faya ma sləriye tay ha ka məndzibəra tebiye.

⁷Wawa i təbaŋ niye a ye ka təv i ndo nakə mandza eye ka təv məndze i bəy aye. A ye naha na, a təma na dərəwel abəra mə həlay i mənday ngay.

⁸A təma faya abəra dərəwel niye na, wu neheye fad aye ta madugula neheye kuro kuro sulo gər eye fad aye ta dəkw gurmets kame ngay. Nəteye niye tebiye kwa way ta gandzaval mə həlay ada ngwalak i gəndayah hay mavəda eye ta gura andaya faya dərma maraha eye hay tə wu eye andaya tə pawa faya ako na, a ze huŋŋa. Wu niye a ze huŋŋa eye na, maduwule me i ndo məpe mədzaŋ gər hay ka Yesu neheye ta duwulaway naha me aye.

⁹Tə ge dəmes wedeye. Ma məge dəmes tay nakə faya ta giye na, tə gwad:

«Nəkar na, ka sla da matəme dərəwel nakay ada mahəndəke na wu nakə tə gəs ha aye dedək.

Hərwi ta kəd kar andza wawa i təbaŋ nakə tə kəday a Mbəlom aye, ada ka səkəmatay ahaya ndo hay abəra mə mezeleme tə bambaz yak, ka həlatay ahaya ka təv i Mbəlom.

Kwa nəteye na, gwala waray, kwa tə tsik me i gəma waray, kwa slala waray,

kwa nəteye mandza eye ma gəma waray,

nəkar ka həlatay ahaya ka təv i Mbəlom.

¹⁰Ka təra tay ha ndo yak hay, nəkar ka ləvatəye gər.

Ka təra tay ha ndo məvəlay wu a Mbəlom hərwi ada tə gay məsler a Mbəlom, ada nəteye ta təriye bəy ka məndzibəra tebiye.»

¹¹Tsa na, na ngatay a gawla i Mbəlom hay, gwəzem gwəzem haladzay ma pasliye bo bay. Tə lawara na təv məndze i bəy ada wu neheye fad aye ta madugula neheye kuro kuro sulo gər eye fad aye telewiw a wuzlah. Na tsəne dəmes tay. ¹²Tə gawa dəmes ta magala, Tə gwad:

«Wawa i təbaŋ nakə tə kəd na aye na, gədaŋ tebiye mə həlay ngay, zlele tebiye na, i ngay, a sər wu hay tebiye, neŋgeye gədaŋ eye.

Neŋgeye na, kə sla ndo hay tə dəslay ha gər ada tə zambaday.

Zəba faya təday, neŋgeye na, məzlaḅ eye.»

¹³Tsa na, na tsəne məge dəmes i wu neheye tebiye Mbəlom a ge aye. Wu neheye mə mbəlom aye, neheye ka məndzibəra aye, neheye mə bəd aye, neheye mə dəlöv aye, tə gawa dəmes tay eye, tə gwad:

«Zambadəkway a ndo nakə neŋgeye mandza eye ka təv məndze i bəy aye

ada a ndo nakə neŋgeye andza wawa i təbaŋ aye,

dəslakwatay ha gər.

Gədaŋ tebiye a yaw na, abəra ma nəteye.

Zəba, nəteye na, məzlaḅ eye hay ka tor eye.»

¹⁴ Wu neheye fad aye ta mbəda faya tə gwad: «Mâ təra andza niye!» Madugula neheye kuro kuro sulo gər eye fad aye na, ta dəkw gurmets kame i ndo neheye nəteye mandza eye ka təv mändze i bəy aye ada tə dəslatay ha gər.

6

Wawa i təbarj a dazlay a məpəle ha wu neheye tasəla tə bar ha derewel aye

¹ Ahəl nakə Wawa i təbarj a təma derewel a həlay, a dazlay məpəle ha wu neheye tasəla tə bar ha derewel aye na, na ngatay. A pəla ha nəte. Tsa na, na tsəne mətsike me abəra mə walañ i wu neheye fad aye, mətsike me ngay niye a ləv andza maləve i mbəlom, a gwad: «Dara!» ² Tsa na, na ngatay a pələs kudəkudek eye. Ndo mandza eye faya, tə lalañ eye mə həlay. Tə pay dzagwa i bəy a gər. Mata sle ka wu hay tebiye na, nəngeye. A ye məge vərəm ada ma ngwasaweye fataya.

³ Wawa i təbarj niye a pəla ha masulo i wu neheye tə bar ha derewel aye. Na tsəne mətsike me abəra mə walañ i wu neheye fad aye, masulo eye mə walañ tay, a gwad sa: «Dara!» ⁴ Tsa na, pələs nəngeɗ a yaw. Pələs niye na, a zəba ndozza andza ako. Ndo nakə mandza eye faya aye na, tə vəlay gədañ ka məzle vərəm, maye ha ka mändzibəra hərwi ada ndo hay tə kəd bo. Tə vəlay maslalam bagwar eye a həlay.

⁵ Tsa na, Wawa i təbarj a pəla ha mamahkar i wu neheye tə bar ha derewel aye. Tsa na, na tsəne mətsike me a tsənew abəra mə walañ i wu neheye fad aye, mamahkar eye mə walañ tay a wuda, a gwad sa: «Dara!» Kwayañña, na ngatay a pələs a zəba zənžen. Ndo nakə mandza eye faya aye na, agwada mə həlay ngay. ⁶ Na tsəne maləve i wu mə walañ i wu neheye fad aye andza mətsike me i ndo. A gwad: «Suloy nakə tə ge faya məsler hwapat aye a sla wuray bay. Ta səkəmiye daw agwada nəte tsa. Tadə bəle na, ta səkəmiye agwada mahkar.» A gwad sa: «I mal ta guzom na, ka nas ha bay.»

⁷ Wawa i təbarj a pəla ha mafad i wu neheye tə bar ha derewel aye. Tsa na, na tsəne mətsike me a tsənew abəra mə walañ i wu neheye fad aye, mafad eye mə walañ tay a wuda, a gwad: «Dara!» ⁸ Tsa na, na ngatay

a pələs mekeləñ eye a yaw. Mazəbe ngay eye na, a zəba kulah kulah andza gənğis. Ndo nakə mandza eye faya aye na, məzele ngay Mədəhañ nakə ma kədiye ndo hay aye. Ndo nakə tə zalay Təv Mändze i Mədəhañ hay aye na, faya ma pay bəzay. Ta ngəna ha mändzibəra fad. Tə vəlatay nəte ada tə vəlatay faya gədañ hərwi ada tə bəbazl tay ha ndo hay abəra mə dəma. Ta bəbazliye tay ha ta maslalam ada siye hay ta mətiye tə may, siye hay ta mətiye ta dəvats ada wu i pesl hay ta bəbazliye tay ha.

⁹ Wawa i təbarj a pəla ha mazlam i wu neheye tasəla tə bar ha derewel aye. Tsa na, na ngatay a ndo neheye tə kəd tay ha ahəl niye aye ma huvo i təv məvəlay wu a Mbəlom aye. Ndo neheye tə kəd tay ha ahəl niye na, hərwi ta təma bazlam i Mbəlom ada hərwi nakə tə dəwa ha parakka aye.

¹⁰ Ta wuda ta magala, tə gwad: «Bəy Maduweñ may nəkar na, tsədañña. Nəkar ka tsik na, dedek huya. Ndo neheye ka mändzibəra tə kədaw may aye, ka gateye sariya na, kəday? Ka gateye dəretsətseh na, kəday?»

¹¹ Tsa na, nəteye tebiye tə pa fataya peteked kudəkudek eye. Tə gwadatay: «Həbum tsekweñ təmad təday, hərwi nəkurom tebiye kurom eye ka ndəvumaw zuk bay. Ndo mekeləñ eye hay andaya, nəteye malamar kurom neheye faya ta gay məsler a Mbəlom aye. Kutoñ ndo hay ta kədiye tay ha təday andza nəkurom neheye tə kədaw kurom aye dərmak.»

¹² Wawa i təbarj niye a pəla ha maməkwa i wu neheye tasəla tə bar ha derewel aye. Kwayañña a pəla faya abəra na, mändzibəra a bəl haladzay dzekiɓ dzekiɓ. Pat a mbəda andza peteked zənžen eye i mətuwe mədahañ. Kiye na, a təra ndozza andza bambaz. ¹³ Wurzla hay tə kutsaw abəra ma magərməlom bəramama ka dala andza madaɓalak i gurov neheye mətasl a kutsa ahaya abəra mə gərdaf aye. ¹⁴ Magərməlom a dze tatəh andza tə padə derewel. Dala neheye malawara eye ta dələv aye ti ye abəra ka təv mändze tay hay. Mahəmba hay tə lətse abəra ka təv tay hay, ti ye a təv eye.

¹⁵ Ndo neheye ka mändzibəra aye tə ngaha bo tebiye, ta hway, tə ngaha bo a bəd hay ada tə tsal a mahəmba mata ngehe bo

a lar. Beke hay ta ndo neheye nətəye beke hay bay aye, nətəye tebiye ta hway tə ngaha bo. Kwa bəy hay ada bagwar hay, kwa bəy i sidzew hay, kwa ndo i zlele hay ta gədaŋ eye hay aye, nətəye tebiye ta hway. ¹⁶Tə zalatay ka bo a mahəmba ada a hotokom hay, tə gwad: «Mbəzlumaw famaya ada kâ ngahum may tey, hərwi ada ndo nakə mandza eye ka təv mändze i bəy aye mâ ngatamay bay. Sa na, hərwi ada Wawa i təbaŋ mâ gəs may ta sariya bay, ¹⁷hərwi həlay i mägəse ndo hay a sariya ka ndislew. Pat eye niye na, ndəray andaya masəmay naha bay.»

7

Gawla i Mbəlom a ge ngodgor ka ndo i Mbəlom hay ka da'ar

¹Ma dəba eye na, na ngatay a gawla i Mbəlom hay fad, nətəye malətsa eye ka kokway i mändzibəra fad. Faya ta geye me a mətasl neheye fad ka kokway i mändzibəra hərwi ada tã vəzl ka mändzibəra bay ada tã lamay a dala bay, kwa a dəlov, kwa a gərdaf hay, tã lamay bay.

²Na ngatay a gawla i Mbəlom nenged, a yaw mə bəzay. Mə həlay ngay na, wu mäge ha ngodgor ka ndo i Mbəlom hay, i Mbəlom nakə nengəye ma ndziye ka tor eye. A zalatay a siye i gawla i Mbəlom neheye fad aye hərwi Mbəlom a vəlatay gədaŋ ka mənese ha dala ta yam. A zalatay ta magala, ³a gwadatay: «Kâ nasum ha dala, yam ada ta dərizl i gərdaf hay zuk bay. Həbum, nəmaa giye ngodgor i Mbəlom ka ndo i məsler i Mbəlom hay təday.»

⁴Tsa na, ndo neheye tə ge fataya ngodgor aye nətəye nday na, tə tsikerŋ. Nətəye gwezem temerre tə kuro kuro fad gər eye fad. Ndo neheye na, ti yaw ma gwala i İsrayel hay tebiye. ⁵Gwala i Yahuda nətəye 12 000, gwala i Ruben 12 000, gwala i Gad 12 000, ⁶gwala i Aser 12 000, gwala i Naftali 12 000, gwala i Manase 12 000, ⁷gwala i Simeyŋ 12 000, gwala i Levi 12 000, gwala i İskar 12 000, ⁸gwala i Zabulon 12 000, gwala i Yusufa 12 000, gwala i Bendzameŋ 12 000. Ndo neheye tebiye ta ge fataya ngodgor i Mbəlom aye.

Ndo neheye haladzay ti yaw ma slala hay wal wal aye

⁹Ma dəba eye na, na ngatay a ndo hay haladzay mbərzəzza, ma pasliye bo bay. Ti

yaw abəra ma gəma neheye ka mändzibəra aye tebiye. Ti yaw na, kwa abəra ma gəma waray, kwa ma gwala waray, kwa ma slala waray, kwa neheye tə tsik me i gəma waray waray aye. Nətəye tebiye kame i təv mändze i Bəy kame i Wawa i təbaŋ. Nətəye tebiye tə peteked kwedək kwedək eye ka bo ada nətəye tebiye ta hawal i gərdaf nakə tə zalay təbah aye mə həlay tay hərwi mazambadaya a Mbəlom. ¹⁰Ta wuda ta magala, tə gwad:

«Mandza eye ka təv mändzay i bəy na, Mbəlom kway ada Wawa i təbaŋ, maa mbəl may ha na, nətəye.»

¹¹Gawla i Mbəlom hay tebiye, tə lawara na təv mändze i bəy ada madugula neheye kame i Mbəlom aye ada ta wu neheye fad aye, tə lawara tay ha a wuzlah. Tsa na, ta dəkway gurmets, tə dəslyay ha gər a Mbəlom. ¹²Tə gwad:

«Ayaw, mâ təra andza niye!
Məzlaḅ na, mə həlay i Mbəlom kway,
nengəye a sər wu, nengəye gədaŋ eye.
Gakway sisə, dəslakway ha gər,
zambadakwa ha ka tor eye.
Zəbum, nengəye na, bagwar eye dedək!
Amen!»

¹³Nəte mə walaŋ i madugula neheye kuro kuro sulo gər eye fad aye, a tsətsah fagaya, a gwedəŋ: «Ka sər tay ha ndo neheye tə peteked kwedək kwedək eye ka bo aye dāv? Ti yaw na, məngay?»

¹⁴Na mbəday faya, na gwaday: «Ŋgalaka, neŋ na sər bay. Maa sər düh na, nəkar bədaw?»

A mbədeŋ faya, a gwedəŋ: «Neheye na, ndo neheye tə səmay naha a dəretsəseh bagwar eye. Nətəye na, ta bara na peteked tay hay hərwi ada mâ təra kwedək kwedək tə bambaz i Wawa i təbaŋ.

¹⁵Hərwi niye nakə nətəye mandza eye kame i təv mändze i bəy Mbəlom huya aye.

Faya ta zambadəye mə gay ngay pat pat, ta həpat kwa ta həvad.
Ndo nakə mandza eye ka təv mändze i bəy aye,
faya ma gateye gər.

¹⁶Nətəye na, may ma gateye sa bay, yam ma gateye sa bay dərmaḅ.
Pat ma wuriye fataya sa bay,
wuray kwa tsekweŋ ma fəkiye tay ha andza pat sa bay,

kwa wu waray ma wuriye fataya sa bay,

¹⁷ hærwi Wawa i tæbarj niye ma wuzlah i tæv mændze i bæy niye ma tæriye ndo matsækure tay.

Ma diye tay ha ka yam nakæ ma væliye sifa aye.

Mbælom ma takadåtay na yam dære abæra ka dære.»

8

Wawa i tæbarj a pæla ha maduk i duk i matasæla i wu nakæ tæ bar ha dærewel aye

¹ Ma dæba eye na, Wawa i tæbarj a zla dærewel niye sa, a pæla ha faya abæra maduk i duk i wu nakæ matasæla eye a zækaw aye. A pæla ha na, wu hay tebiye mæ mbælom tæ ndza dedik hus a mænit kuro kuro mahkar.

² Tsa na, na ngatay a gawla i Mbælom hay tasæla, næteye malætsa eye kame i Mbælom aye. Tæ vælatay tolom hay tasæla.

³ Gawla i Mbælom nenget andaya ta gæse mæ hæløy. Gæse niye na, mangara eye ta gura. Gæse niye mangara eye ta gura eye na, tæ fækaway a dæma wu nakæ a ze hunja eye a Mbælom. Nengete na, a yaw a lætse ka tsakay i tæv nakæ tæ fækaway naha faya wu a Mbælom aye. Ta pay a dæma wu nakæ tæ fækawa aye haladzay, mæ fæka hærwi ada gengis eye ada maduwule me i ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu tæ tsal, tæ husa ka tæv i Mbælom. A fæka wu niye ka tæv mæfæke wu nakæ tæ fækaway naha faya wu a Mbælom kame i tæv mændze i Mbælom.

⁴ Gengis i wu niye faya ma fækiye, a yaw abæra mæ hæløy i gawla i Mbælom, a tsal ka tæv i Mbælom. Andza niye, maduwule me i ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu a husa ka tæv i Mbælom, Mbælom a tsæne.

⁵ Tsa na, a zla gæse niye mangara eye ta gura eye, a zla ako ma tæv nakæ tæ fækaway naha faya wu a Mbælom aye. A pa na a gæse, a rah ha. Tsa na, a kala ahaya ka mændzibæra. A kala ahaya na, malæve i mbælom a læv haladzay, mawutsedæ hay ta wutsedæ ada dala a bæl haladzay dzekið dzekið.

Tolom hay tasæla

⁶ Tsa na, gawla i Mbælom neheye tasæla aye, tæ læva bo ta tolom hay hærwi mæfe.

⁷ Tsa na, makurre a fa tolom ngay. A fa na, ndzalala, ako, bambaz, tæ dzapa ka

bo. Tæ kutsaw ka mændzibæra. Kwayarja mændzibæra a ngæna ka bo abæra tæv mahkar, næte ngay eye a tæma tælmed tælmed. Dærizl i gærdaf hay, ada guzer ngædiz eye, ta tæma tebiye heriyew heriyew.

⁸ Masulo i gawla i Mbælom a fa tolom ngay. A fa na, tæ zla wuye bagwar eye andza mahæmba i ako, faya ma tæmiye. Tæ kal ha a bælay bagwar eye. Bælay niye a ngæna mahkar, nenget næte a tæra bambaz.

⁹ Mamahkar i wu neheye næteye mandza eye ma yam niye a tæra bambaz aye tæ mæt tebiye. Kwælalaj i yam hay tebiye tæ nas ma tæv eye niye.

¹⁰ Gawla i Mbælom mamahkar eye a fa tolom ngay. A fa na, wurzla bagwar eye a ngwad æduð, a kalaw abæra ka magærmælom. A tæma zækæð zækæð andza dærneh i ako. A dæð ka dæløv neheye ta ngæna mahkar aye ada ka bædiyem hay, a nas tay ha. ¹¹ Wurzla niye na, mæzele ngay Duwekeke. Nenget na, a tæra duwekeke. Ndo neheye ta sa yam niye na, ta mæt haladzay hærwi a ge duwekeke.

¹² Gawla i Mbælom mafad eye a fa tolom ngay. A fa tolom ngay niye na, a kæð tay ha pat ta kiye ada tæ wurzla hay. Næteye na, andza madæsa eye hay tæv mahkar. Tæv nakæ tæ kæð a dæma aye na, a zæba zæjzæj. Andza niye næteye ta dæv lele sa bay. Hæpat ta hævad ta ngæna tæv mahkar. Diye i pat nenget næte na, a dæv ta hæpat sa bay ada diye i kiye nenget næte bæbay na, a dæv ta hævad sa bay.

¹³ Na zæba dære na, na ngatay a matsæv faya ma tsæviye ka magærmælom. A wuda ta gæðaj, a gwad: «Waaw! Gadzi bo kurom i mey, gadzi bo kurom i mey, nækurom ndo i mændzibæra hay na, ka hutumeye dæretsætseh. Siye i gawla i Mbælom mahkar na, ta fa tolom tay zuk bay. Ahæl nakæ aza ta fa aye na, dæretsætseh ma deyeweye ka mændzibæra haladzay.»

9

¹ Gawla i Mbælom mazlam eye a fa tolom ngay. A fa tolom ngay niye na, na ngatay a wurzla a dædaw abæra ma magærmælom ka dala. Tsa na, tæ vælay kæle i mahændæke abæra ka bæð nakæ kutsik bagwar eye fakalaw hay mandza eye mæ dæma aye.

²Wurzla niye a händək abəra mə dəma na, gəngis a ndohwaw abəra mə dəma andza zler i ako. Gəngis niye a dərəzl ka pat tekədfəgəm, dəre a zəba bay tebiye zəngzəŋ.

³Tsa na, dzaray a bətsakwaw abəra ma gəngis niye ka dala. Tə vələtay gədaŋ i mədze ndo andza hərdəde hay. ⁴Tə gwadətay: «Kâ həpədfum guzer bay, kâ nasum ha dərızl i gərdaf bay, wu neheye tə ndzohwaw aye tebiye kâ nasum tay ha bay. Gumatay dərətsətseh na, a ndo neheye ngatəgor i Mbəlom ka da'ar tay bay aye.» ⁵Tə vələtay tsəvedf ka məkədfə ndo hay mədahəŋ eye bay. Tə gwadətay: «Gumatay dərətsətseh.» Ta gateye dərətsətseh na, kiye zlam. Dərətsətseh niye na, andza məwure i hərdəde. ⁶A həlay niye na, ndo hay ta pəliye məməte ada tə mət hərwi ada dərətsətseh mâ gatay sa bay. Ane tuk na, ta hutiye məməte bay. Məməte ma deyeteye a gər haladzay, ane tuk na, ta hutiye məməte bay mədahəŋ ma hwiye fataya abəra.

⁷Dzaray niye hay ta ndzəkıt bo andza pəles neheye tə gawa vərəm aye. Wuye hay ka gər tay andza dzagwa i bəy nakə tə ŋgar ta gura aye. Da'ar tay a ndzəkıt bo i ndo zezeŋ. ⁸Məkwets tay na, zəböl eye andza məkwets i ŋgwas hay, ada zler tay hay andza zler i zil. ⁹Tə bər dərəv tay hay tə wuye andza peteked i vərəm tə ŋgar ta bəre aye. Gwezleviyek tay hay tə ge zlam huwwa andza muta i pəles neheye nəteye haladzay faya ta diye a vərəm aye. ¹⁰Hutel fataya andza hutel i hərdəde hay ada ta dzatay ha a ndo hay ta hutel niye hay dərək. Mata vələtay gədaŋ ka mədzatay a ndo hay kiye zlam na, hutel tay niye hay. ¹¹Bəy tay na, gawla nakə a ləvay gər a bədf nakə kutsik bagwar eye fakalaw mandza eye mə dəma aye. Tə zalay tə bazlam i Yahuda hay na, Abaddoŋ. Tə bazlam i Gərek bəbay tə zalay Apolijon. Andza məgwede: Nəngəye ndo məbəbeze wu hay.

¹²Dərətsətseh makurre eye ki ye abəra mə dəma. Siye dərətsətseh hay sulo ta deyeweye sa.

¹³Gawla i Mbəlom məməkwə eye a fa tolom ŋgay. Na tsəne mətsike me a tsənəw abəra ka dərəm i tən nakə tə fəkaway naha faya wu a Mbəlom aye wal wal fədf. Təv nakə tə fəkaway naha faya wu a Mbəlom niye məŋgara eye ta gura, mapə eye kame

i Mbəlom. ¹⁴A gwadəy a gawla i Mbəlom məməkwə eye: «Pəla tay ha gawla niye hay fədf tə bər tay ha ka me i dəlov bagwar eye niye tə zalay Efrat aye.» ¹⁵Gawla neheye fədf tə tsik fataya aye na, Mbəlom a patay məpəslə həlay hərwi ada tə ge məslər ma məve eye niye, ma kiye eye niye, ma məhəne eye niye ada ma bəre eye niye. Andza niye a həl tay ha na, hərwi ada tə ŋgəna ha məndzibəra təv məhkar. Təv nəte na, tə bəbazl abəra mə dəma ndo hay kədats. Kwayarŋa ahal nakə mətsike me niye a gwadəy a gawla i Mbəlom «Pəla tay ha» aye na, gawla i Mbəlom niye a ye, a pəla tay ha. ¹⁶Tsa na, sidzew hay haladzay ti yaw, nəteye mandza eye ka pəles hay. Nəteye nday na, ta tsikeŋ. Nəteye na, gwezem temerre sulo madzəga gwezem.

¹⁷Ma məsine ga na, na ŋgatətay a pəles hay ada ta ndo neheye mandza eye fataya aye. Nəteye na, peteked i vərəm ka bo slala məhkar. Siye hay ndozza andza ako, siye hay a zəba mələmmələm, siye hay a zəba kudəwawa kudəwawa. Gər i pəles niye hay ta ndzəkıt bo andza gər i zil. Ako ta gəngis eye a ndohwaw abəra mə bazlam tay hay ada tə wu eye andaya a təmawa wafafa andza wur i asana. ¹⁸Dərətsətseh neheye wal wal məhkar aye a kədf tay ha ndo hay. A kədf tay ha na, ma təv nakə a ŋgəna ha məhkar a zla nəte aye. Dərətsətseh neheye wal wal məhkar aye na, ako, gəngis ada tə wu nakə a təma andza wur i asana aye. Tə ndohwaw abəra mə bazlam i pəles hay, tə bəbazl tay ha ndo hay. ¹⁹Andza niye, maa vəl gədaŋ a pəles hay ka məge wu nakə lele bay aye a ndo hay na, bazlam tay. Ane tuk na, hutel tay hay tə gawatay dərətsətseh a ndo hay dərək. Hutel tay hay na, a ndzəkıt bo dədəe, gər fataya andza gər i dədəe, tə dzawa tay ha ndo hay.

²⁰Siye i ndo neheye ta zəkaw aye tə mət tə dərətsətseh neheye məhkar aye bay, nəteye huya ta gər ha mezeleme tay bay. Nəteye faya ta dəslay ha gər a fakalaw ada a kule neheye bo tay aye tə ŋgar aye. Faya ta ŋgariye kule niye hay ta gura, siye hay ta bəre, tə kwar, tə məbəzew ada siye hay ta lambad ta mayako. Wu neheye na, tə ŋgatay a dəre bay, tə tsəne wuray kwa tsekweŋ bay, tə həhal bay. Ane tuk na, nəteye faya ta dəslatay ha gər huya. ²¹Ndo

nehəye dərmaq nəteyə faya ta kəfiyə ndo hay huya. Ta gər ha məge masuwayaŋ bay. Nəteyə madaŋ eye hay ada ta məge madama, nəteyə faya ta kəliyə. Nəteyə faya ta giyə huya andza niyə, ta gər ha mezeleme bay.

10

Gawla i Mbəlom tə dərəwel wawa eye

¹Ma dəba eye na, na ŋgatay a gawla i Mbəlom mekeleŋ eye, gadaŋ eye haladzay, a mbəzlaw mə mbəlom. Peteked ŋgay nakə ka bo aye na, pazlay. Kulay a lawara na gər ŋgay həndits. Da'ar ŋgay a wuzl dəre andza pat. Sik ŋgay hay andza dərneh i ako. ²Dərəwel wawa eye mə həlay ŋgay, mahəndəka eye. A pa na sik i həlay i mənday ŋgay ka gər i bəlay. Sik i həlay i gula na, a pa na, ka dala. ³A wuda ta magala. Mawude ŋgay niyə na, a ləv andza maŋgərəze i zil. A wuda andza niyə na, na tsəne maləve i mbəlom madzəga tasəla hərwi mambədaw faya.

⁴Na tsəne maləve i mbəlom niyə na, həbe a seŋ məwetse wu nakə a tsik aye. Ane tuk na, na tsəne mətsike me mekeleŋ eye mə mbəlom, ndoweye a gwad: «Kā watsa wu nakə maləve i mbəlom a tsik aye bay. Bazlam neheye na, ndəray m̄a sər bay.»

⁵Gawla i Mbəlom niyə a pa na sik ŋgay nəte ka gər i bəlay, neŋged ka dala aye na, a zla həlay i mənday a mbəlom, ⁶a mbada ta məzele i Mbəlom, hərwi Mbəlom na, ma ndziye ka tor eye, kə ge magərmbəlom tə wu neheye mə dəma aye tebiye, kə ge mənəzibərə tə wu neheye mə dəma aye tebiye, kə ge bəlay tə wu neheye mə dəma aye tebiye. Gawla i Mbəlom niyə a mbada na, a gwad: «Wu nakay ma giyə bo kwayaŋŋa anəke.» ⁷A gwad sa: «Aza gawla i Mbəlom matasəla eye kə fa tolom ŋgay na, Mbəlom ma ndəviye ha wu ŋgay neheye maŋgaha eye, ma giyə andza nakə a tsikatay a ndo i məsler neheye ta d̄a ha bazlam ŋgay aye.»

⁸Ndo nakə a tsikenew me mə mbəlom aye, a gwedeŋew sa: «Do, zla dərəwel niyə mahəndəka eye mə həlay i gawla i Mbəlom nakə malətsa eye, sik ŋgay nəte ka gər i bəlay, neŋged ka dala aye.»

* 11:4 zəba mə Zakari 4.1-14.

⁹Na ye ka təv i gawla i Mbəlom niyə, na həndzəd naha ka təv ŋgay, na gwadaŋ: «Vələŋ dərəwel wawa eye niyə.»

A gwedeŋew: «Zla, həpəd. Ka həpədiye na, ma tsəhəniye fakaya mə bazlam andza wum. Ane tuk na, ka sədaka na a hud na, ma təriye sərekeke.»

¹⁰Tsa na, na zla dərəwel niyə mə həlay i gawla i Mbəlom aye, na həpəd. A tsəhən mə bazlam ga andza wum. Na sədaka na a hud na, a tara ŋgway sərekeke.

¹¹Tsa na, tə gwedeŋew sa: «Ka diye ha bazlam i Mbəlom nakə ma tsikiye ka slala wal wal aye, ka gəma hay, ka bəy tay hay aye. Kwa neheye tə tsik bazlam i gəma hay wal wal aye, ka diye ka datay ha.»

11

Ndo məhəle mbal i Mbəlom hay sulo

¹Ma dəba eye na, tə vələŋ sakwal andza wu mələve wu nakə tə lavawa ha aye. Tsa na, tə gwedeŋew: «Lətse, do ta ləva na gay i məvəlay wu a Mbəlom ta təv məvəlay wu a Mbəlom. Pasla tay ha ndo neheye tə dəsəlaway ha gər a Mbəlom mə dəma aye. ²Ane tuk na, k̄a ləva na dalabərə eye nakə ma bərə aye bay, gər ha andza niyə hərwi Mbəlom ka mbərəm məvələtatay ha a ndo neheye tə sər na bay aye. Ta mbəzliye ha gəma niyə tsədəŋŋa, gay i Mbəlom mə dəma aye ma kiye kuro kuro fad gər eye sulo. ³Na sləriye tay ha ndo neheye sulo ta tsikiye ka neŋ aye. Ta piye ka bo peteked i mətuwe mədahaŋ, ta diye ta diye ha bazlam a həlay niyə. Andza məgwede na, ta diye ha məhəne gwemez temerre sulo tə kuro kuro məkwa.»

⁴Nəteyə na, dərizl i gərdaf ha sulo, tə zalatay olive, lalam hay sulo dərmaq. Nəteyə kame i Bəy Maduweŋ nakə faya ma ləviye mənəzibərə aye.* ⁵Tadə ndo mənə dərə tay hay a satay məgatay wu ŋgwalak eye bay aye na, ako ma ndohawəwey əbərə mə bazlam tay, ma bəbazliye tay ha ndo mənə dərə tay niyə hay. Ndo mənə dərə tay hay ta mət na, andza niyə, tsəved andaya mətəme bay. ⁶Ahəl nakə faya ta diye ha bazlam ga aye, ta sliye faya mətsikay me a yam: «Kā pa bay» hus a pat nakə ta ndəv ha aye. Ta sliye faya mətsikay me a yam hərwi ada m̄a tərə bambaz. Ta sliye faya məvələtatay

dəretsətseh a ndo i mändzibəra hay wal wal andza nakə a satay aye.

⁷ Ane tuk na, ahəl nakə aza ta ndəv ha mətsike bazlam i Mbəlom aye na, wu i pesl eye andaya ma tsalaweye fataya ma bəd nakə kutsik bagwar eye, ma giye fataya vəram. Ma sliye fataya, ada ma kədiye tay ha. ⁸ Mədahañ tay na, ndəray ma liye bay. Ta ndziye ka dala barbarra eye, ma wuzlahgəma bagwar eye nakə tə kəf mə dəma Bəy Maduweñ tay aye. Məzele i gəma niye hay na, Sodom ta Ezipt. ⁹ Mədahañ tay na, ndo hay ka mändzibəra ma gwala hay wal wal ta deyeweye, kwa slala ka waray ka waray aye, kwa ndo neheye tə tsik bazlam i gəma waray waray aye, kwa gəma hay, ta zəbiye ka mədahañ tay məhəne mahkar tə məzaw. Ta kərahiye ndo hay t̄a la tay ha bay. ¹⁰ Ma deyete ye a gər a ndo i mändzibəra hay haladzay hərwi ta kəf tay ha ndo neheye sulo aye. Ta giye magurlom, ta vəliye a bo wu kəriye. Ta ɲgwasiye hərwi ndo məde ha bazlam i Mbəlom neheye sulo aye ta gatay dəretsətseh a ndo i mändzibəra hay haladzay tə bazlam i Mbəlom nakə faya ta diye ha aye.

¹¹ Ahəl nakə məhəne mahkar ta məzaw a ye abəra mə dəma na, Mbəlom a vəzl məsəfəre ɲgay a ndo neheye sulo aye hərwi ada t̄a huta sifa. Mbəlom a vəzl a dəma məsəfəre ɲgay na, tə lətse ka mbəlom. Ndo neheye tebiye tə ɲgatata y aye na, ta dzədzar haladzay. ¹² Tsa na, ndo neheye sulo aye tə tsənew mətsike me bagwar eye mə mbəlom, a gwadatay: «Tsalumaw kənañ a gəma.» Tsa na, pazlay a ɲgaha tay ha, tə tsal a mbəlom, ndo mənə dəre tay hay faya ta zəbiye fataya. ¹³ Kwayaɲɲa a həlay niye dala a bəl haladzay dzekiḃ dzekiḃ. Gəma a ɲgəna kuro, nəte ɲgay eye a mbəzl hele hele. Ndo hay gwezem tasəla ta mət hərwi dala nakə a bəl aye. Siye i ndo neheye nəteye ta mət təbey aye na, ta dzədzar haladzay, ta zambadəy a Mbəlom nakə mə mbəlom aye.

¹⁴ Andza niye, dəretsətseh masulo eye ki ye abəra mə dəma. Dəretsətseh mamahkar eye ma deyeweye.

Tolom matasəla eye

¹⁵ Ma dəba eye na, gawla i Mbəlom matasəla eye a fa toloom ɲgay. Mətsike me

bagwar eye hay ta ləvaw mə mbəlom, tə gwad:

«Bəy Maduweñ kway Mbəlom ta Kəriste ɲgay

ta pa mələve i bəy tay ka mändzibəra.

Mbəlom ma ləviye ka tor eye.»

¹⁶ A ndəv ha mətsike me na, madugula neheye kuro kuro sulo gər eye fad mandza eye ka təv mändze i bəy kame i Mbəlom aye tə dəkw gurmets kame i Mbəlom, tə dəslay ha gər. ¹⁷ Tə gwad:

«Bəy Maduweñ Mbəlom bagwar eye, nəkar andaya anəke ada nəkar andaya ahəl niye.

Nəmaa gaka sisə hərwi gədañ yak, hərwi ka həl ka pa wu hay tebiye a həlay yak,

ka da ha nəkar na, bəy.

¹⁸ Siye i slala i ndo neheye ta təra ndo yak hay bay aye na,

ta ge mevel ka nəkar haladzay.

Anəke na, həlay eye kə slaw nəkar ka giye fataya mevel.

Həlay i məge sariya ka mədahañ hay kə slaw.

Həlay nakə ka vəlateye wu i merəbe a ndo i məsler yak neheye faya ta da ha bazlam yak aye.

Ka vəlateye wu i merəbe tay a ndo yak hay tebiye,

kwa a ndo neheye makətsa bo eye,

kwa a ndo neheye bagwar eye,

ka vəlateye a ndo neheye faya ta rəhakeye ha gər eye tebiye.

Ndo neheye faya ta nasiye ha mändzibəra aye na,

ka bəbazliye tay ha hele hele.»

¹⁹ A ndəv ha mətsike na, gay i mədəslay ha gər a Mbəlom a həndak mə mbəlom tuwañ. Zlañgatsa nakə dərewel i məbere dzam mə dəma aye na, andaya mə gay eye niye. Anəke na, kwa way kə ɲgatay. Mawutsede hay ta wutsede wutsid wutsid. Maləve i mbəlom ka ɲgərəz, dala kə bəl ada ndzalala hay ta kutsaw haladzay.

12

ɲgwas ta gədam bagwar eye

¹ Ma dəba eye na, wuye a mbəzlaw mə mbəlom, a ge masuwayañ. Na ɲgatay a ɲgwas eye andaya, peteked ɲgay nakə ka bo aye na, pat. Kiye mə huf i sik ɲgay. Peteked

nakə a bar a gər aye na, wurzla hay kuro gər eye sulo, peteked ngay niye a bar a gər aye na, andza dzagwa i bəy. ²Ngwas eye niye na, ta wawa mə huđ, faya ma wiye ada neŋgeye faya ma ndalamiye ha. Neŋgeye faya ma wudiye ka bo hərwi a wur faya.

³Wu mekeleŋ eye a ge masuwayaŋ haladzay, a mbəzlaw abəra mə mbəlom sa. Wu niye na, bagwar eye a zəba ndozza andza ako, a ndəkət bo gədam. Gər ngay hay tasəla, hərikke hərikke tə dzagwa i bəy hay tasəla. Dəram hay andaya faya kuro. ⁴Wurzla neheye ka magərmbəlom aye, a ngəna ha təv mahkar. A zla diye nəte, a ngwad tay ha ta hutel ngay ada a kutsa tay ahaya ka dala. A lətse ka təv i ngwas niye faya ma wiye wawa aye, kə wa na, ma zliye wawa niye ma həpədiye.

⁵Ngwas niye a wa wawa hasləka eye. Ma təriye bəy nakə ta gədaŋ eye ma ləviye gəma hay wal wal aye tebiye. A wa na wawa niye na, tə zla na kwayaŋŋa tə hway ha ka təv i Mbəlom ada kame i təv məndze i bəy ngay. ⁶Ane tuk na, ngwas niye a hway a kəsaf a təv nakə Mbəlom a ləvay ha bo aye. Mbəlom ma geye gər mə dəma. Ma ndziye məhəne gwezem ta temerre sulo tə kuro kuro məkwa.

⁷Tsa na, tə ge vərəm mə mbəlom. Misel, gawla i Mbəlom, ta gawla ngay hay tə ge vərəm ta gədam. Gədam ta gawla ngay hay tə ge vərəm ta nəteye dərmak. ⁸Ane tuk na, Misel ta gawla ngay hay tə sla fataya, ta həhar tay ha. Ta vələtay tsəved məndze mə mbəlom sa bay. ⁹Tə kala ahaya gədam niye bagwar eye a bəra. Neŋgeye na, guram i dədəe nakə ahəl niye a vawatay gər a ndo i məndzibəra hay aye. Tə zalay na, bəy i məsəfəre neheye lele bay aye. Məzele ngay mekeleŋ eye na, Fakalaw. Tə kala ahaya abəra mə mbəlom ka dala ta gawla ngay hay tebiye.

¹⁰Ma dəba eye na, na tsənew mətsike me a ləvaw mə mbəlom, a gwad:

«Anəke na, Mbəlom kə təma may ha.

A dā ha na, neŋgeye a zə wu hay tebiye, bəy na, neŋgeye.

Anəke na, ka ngatakway a Kəriste ngay ka bəz ha gədaŋ ngay

hərwi ta kala ahaya ndo nakə a həlawatay na sik a malamar kway hay aye.

A həlawə fataya me ka təv i Mbəlom ta həvad ta həpat, pat pat.

¹¹Ane tuk na, nəteye na, ta sla faya.

Tə sla faya na, hərwi Wawa i təbaŋ a mbədə tay ahaya tə bambaz ngay.

Tə sla faya sa na, hərwi bazlam i Mbəlom nakə tə datay ha a ndo hay aye.

Tə vəl ha məsəfəre tay na, andza niye.

¹²Hərwi niye məngwese m̄a ge andaya mə mbəlom

ada ta nəkurom neheye hay mə dəma aye, ngwasum tuk.

Nəkurom dala ta bəlay mata hute dərətsətseh na, nəkurom

hərwi Fakalaw kə mbəzla naha ka təv kurom,

dərev a ndalay haladzay.

Hərwi a sər ha məndze ngay na, a zəkayaw tekweŋ.»

¹³Gədam niye bagwar eye a zəba dərə ta kala ahaya mə mbəlom na, a pa bo ka məhəhere ngwas niye a wa wawa hasləka eye. ¹⁴Ane tuk na, tə pay gwezleviyek sulo andza i mətsəv hərwi ada m̄a tsəv ha a kəsaf a təv nakə Mbəlom a ləvay ha bo aye. Mbəlom ma geye gər, ma ndziye mə dəma məve mahkar tə məzaw. Ma ndziye na, ma təv nakə gədam ma sliye məgəse na bay aye.

¹⁵Gədam niye a vənəhaw yam abəra mə huđ haladzay andza dəlov, hərwi ada yam m̄a pay bəzay a ngwas niye ada m̄a zla na.

¹⁶Ane tuk na, dala ka dzəna na ngwas niye. A ta ka bo bəra tsədək. Tsa na, a sa dəlov niye faya ma ndohwəweye abəra mə bazlam i gədam aye.

¹⁷Gədam a ngatay andza niye na, dərev a ndalay ka ngwas niye haladzay. A mbədə gər a dəba, a ye a ge vərəm ta wawa i ngwas niye hay. Wawa niye hay na, ndo neheye faya ta rəhay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye ada faya ta diye ha bazlam i Yesu aye.

¹⁸Gədam niye a ye, a ndza ka me i bəlay.

13

Wu i pesl hay

¹Tsa na, na ngatay a wu i pesl wuray a ndohwaw abəra mə bəlay. Gər hay faya tasəla ada dəram hay faya kuro. Ka dəram neheye tebiye na, dzagwa i bəy faya hərikke hərikke. Ka gər neheye tasəla aye na, tə watsa fataya məzele nakə lele bay aye, i mətsalay ka gər a Mbəlom. ²Wu i pesl niye

na, a ndzakit bo dəvar. Sik ngay hay andza sik dərleŋge. Bazlam ngay andza bazlam i zil. Gədam a vəlay gədaŋ ngay haladzay a wu i pesl niye. Tsa na, a vəlay tsəved mâ ye, mâ ndza ka təv mədze i bəy ngay.

³Na zəba ka wu i pesl niye, gər ngay nəte na, andza ta gay mbəlak. Kə sər məməte ha. Ane tuk na, mbəlak ngay niye a paha. Wu i pesl niye a gatay a ndo i məndzibəra hay andza masuwayaŋ. Ndo hay ta dazlay məpay bəzay. ⁴Nəteye tebiye tə dəslay ha gər a gədam dərmaŋ hərwi nakə a vəlay gədaŋ a wu i pesl niye aye. Tə dəslay ha gər a wu i pesl dərmaŋ, tə gwad: «Gədaŋ eye andza wu i pesl nakay na, way? Mata sle məge vəram ta neŋgeye na, way? Ndəray andaya andza neŋgeye bay.»

⁵Tə vəlay tsəved a wu i pesl niye ka məge zlapay kame i ndo hay ada ka mətsalay ka gər a Mbəlom. Tə vəlay tsəved ka məge andza niye na, kiye kuro kuro fad gər eye sulo. ⁶A dazlay a mətsalay ka gər a Mbəlom. A tsalay ka gər a məzele i Mbəlom ada a təv nakə Mbəlom mandza eye mə dəma aye. Ada a neheye mandza eye mə mbəlom aye dərmaŋ. ⁷Tə vəlay tsəved ka məge vəram ka ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu dərmaŋ ada mâ ngwasa fataya. Ta vəlay gədaŋ ka mələve kwa gwala waray waray, mələve kwa slala waray waray, kwa ndo neheye tə tsik bazlam i gəma waray waray aye ada ka gəma hay tebiye. ⁸Ndo i məndzibəra hay tebiye ta dəslay ha gər. Maa zəkaw na, ndo neheye tə watsa məzele tay a dərewel nakə tə watsa a dəma məzele i ndo neheye ta huta sifa aye. Nəteye tə watsa məzele tay na, kwa ahəl nakə ta ge məndzibəra zuk bay aye. Dərewel nakay na, i Wawa i təbaŋ nakə tə kəd na ahəl niye aye.

⁹Ndo nakə zləm andaya faya hərwi mətsəne na, mâ pay zləm a wu nakə na tsikiye lele. ¹⁰Mbəlom a gwad: «Ndo nakə tə wa na hərwi ada ndo mənə dəre ngay tâ gəs na na, ta gəsiye na dedek.» Tadə Mbəlom kə gwad: «Tâ kəd na ta maslalam» na, ta kədiye ta maslalam dedek. Kə ge andza niye na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tâ səmay naha, tâ gər ha tsəved i Mbəlom bay. Andza niye, ta ndziye bəŋbəŋ.

¹¹Ma dəba eye na, na ngatay a wu i pesl mekeleŋ eye a ndohwaw abəra ma bəf. Dəram ka gər ngay sulo andza wawa

i təbaŋ. Ane tuk na, a tsik me andza i gədam. ¹²Gədaŋ ngay andaya andza i wu i pesl nakə kurre aye. A gawa wu neheye a ge masuwayaŋ aye kame i wu i pesl nakə a tsalaw ma bəlay aye. A gatay kutəŋ a ndo i məndzibəra hay ada a wu siye hay tebiye, a gwadatay: «Dəslumay ha gər a wu i pesl nakə mbəlak ngay a paha aye.» ¹³Kə ge wu neheye a ge masuwayaŋ aye haladzay. Kə ge wu nakə ada ako mâ mbəzlaw abəra mə mbəlom aye. A yaw ka məndzibəra, ndo hay tebiye ta ngatay ¹⁴a vatay gər a ndo i məndzibəra hay hərwi ta vəlay tsəved ka məge wu neheye a ge masuwayaŋ aye kame i wu i pesl nakə kurre aye. A gwadatay: «Gum kule hərwi mədəslay ha gər a wu i pesl nakə kurre tə gay mbəlak ta maslalam, ane tuk na, kə mat bay aye.» ¹⁵Wu i pesl niye masulo eye a huta gədaŋ mavəzle məsəfəre a kule niye a ndzakit bo andza wu i pesl aye hərwi ada mâ tsik me, ada ma sliye faya məkəde ndo neheye ta kərah mədəslay ha gər aye. ¹⁶A gatay kutəŋ a ndo hay tebiye, wawa hay, bagwar hay, kwa ndo i zlele hay, kwa a ndo i mətawak, kwa beke hay, kwa a ndo neheye beke eye hay bay aye, a gatay kutəŋ ka matəme ngodgor ka həlay i mənday kəgəbay ka da'ar aye. ¹⁷Ndo nakə ngodgor niye andaya faya bay aye na, ma sliye faya məsəməme wu kəgəbay məsəməke ha wu bay. Ngodgor niye na, məzele i wu i pesl niye ada məpesle wu i məzele ngay.

¹⁸Ane tuk na, ndo hay tâ ge metsehe lele. Ndo nakə a tsah aye na, lamba niye a say məgwədə mey na, ma sliye faya məsəre. Lamba niye a da ha na, ndo zezəŋ hay. Lamba niye na, temerre məkwa tə kuro kuro məkwa gər eye məkwa.

14

Dəmes nakə ndo i Mbəlom hay ta giye aye

¹Na zəba dəre sa na, na ngatay a Wawa i təbaŋ malətsa eye ka mahəmba nakə tə zalay mahəmba i Siyoŋ aye. Neŋgeye ta nəteye, məzele ngay ta məzele i Mbəlom Bəba ngay mawatsa eye ka da'ar. Ndo niye hay na, nəteye gwezem temerre tə kuro kuro fad gər eye fad (144 000). ²Tsa na, na tsəne mətsike me a tsənew mə mbəlom. A ləv andza yam nakə a vaw mə mahəmba

aye. A løy andza maløve i mbøloom. Mætsike me nakø na tsøne aye a løy lele andza faya ta fiye gandzaval. ³Maa ge dæmes niye na, ndo neheye gwezem temerre tøy kuro kuro fad gøy eye fad (144 000) na ngatay aye. Nøteye maløtsa eye kame i tøy mænzø i bøy Mbøloom, kame i madugula hay ada kame i wu neheye fad nøteye ta mæsøföre aye. Nøteye faya ta giye dæmes wedeye. Dæmes niye ndøray ma sliye faya møy bay. Maa ge dæmes niye na, ndo neheye Mbøloom a mbødatay ahaya abøra ka mænzibøra aye døkdek tsa. ⁴Nøteye na, tsødøngø mænese kwa tsekwey andaya fataya bay. Ta ge madama bay. Nøteye na, Wawa i tøy bøy ma diye kwa a ngay na, tøy paway bøyay. Mø waløy i ndo i mænzibøra hay Mbøloom a mbø ha na, nøteye høwi ada tøy tøy i ngay ada i Wawa i tøy bøy. ⁵Ta raw me dødø bay, mænese andaya fataya kwa tsekwey bay.

Gawla i Mbøloom hay mahkar

⁶Tsa na, na ngatay a gawla i Mbøloom nenged faya ma tsøviye ka magørmøloom. Faya ma deyeweye mødø ha Labara ngwalak eye nakø ma ndziye ka tor eye. Ma diye ma døyay ha a ndo i gøma hay tebiye, a gwala hay tebiye, a ndo neheye tøy tsik me i gøma waray waray aye tebiye ada slala hay tebiye. ⁷Gawla i Mbøloom niye a tsikatay ta magala, a gwadøtay: «Røhumay ha gøy a Mbøloom, zambadumay, høwi hølay møyatay sariya a ndo hay kø slaw. Døslumay ha gøy. Maa ge magørmøloom ta dala ada ta yam hay na, nengøye.»

⁸Tsa na, na ngatay a gawla i Mbøloom masulo eye a yaw ma døba i gawla i Mbøloom nakø kurre aye sa, a gwadø: «Ka ndøv tsiy! Babilon gøma bagwar eye ma mbøzliye, ta dedøk ka mbøzli hele hele. Ka bøy ha mænese ngay nakø a yay a gøy andza guzom aye, ka bøy ha kwa a gwala waray waray.»

⁹Gawla i Mbøloom mamahkar eye a yaw sa. A tsik ta magala, a gwadø: «Ndo neheye faya ta døyay ha gøy a wu i pesl niye a tsalaw ma bøyay aye ada faya ta døyay ha gøy a kule i wu i pesl niye, neheye ta tøyma ngødøgø i wu pesl niye ka døy ar tay ada ka hølay tay aye na, ¹⁰Mbøloom ma gateye døyretsøseh. Gøse tay na, Mbøloom ma rahateye ha tøy døyretsøseh. Ndo neheye ta diye na, a ako ada a wuye a tøyma wafafa andza asana. Ta siye døyretsøseh kame i gawla i Mbøloom hay

ada kame i Wawa i tøy bøy. ¹¹Gøngis i ako nakø faya ma gateye døyretsøseh huya aye ma ndøviye dødø bay. Nøteye tøy døyay ha gøy na, a wu i pesl ada a kule i wu i pesl. Ta tøyma ngødøgø ngay ka bo tay. Ta hutiyø mazøzukw bo dødø bay. Ta høpat, ta høvad, ta siye døyretsøseh.»

¹²Nøkurom ndo møy mødøl gøy hay ka Yesu, nøkurom neheye faya ka røhumay ha gøy a bazlam i Mbøloom mapala eye aye ada ka pum mødøl gøy kurom ka Yesu aye, sømumay naha.

¹³Na tsøne mætsike me a tsønøw møy mbøloom, a gwedøngø: «Døzlay a møywetse anøke, dø ha kame kame ndo neheye tøy pa mødøl gøy ka Bøy Maduwey aye ada neheye tøy møy ma møy mødøl gøy ka Bøy Maduwey aye. Nøteye na, Mbøloom ma ta piye fataya ngøma.»

Mæsøföre Tsødøngø eye a mbødø faya, a gwadø: «Ayaw, andza niye. Møslø tay na, ka ndøv, tøy zøzukw bo høwi høhway i møslø tay a døy ha na, nøteye lele.»

Wu nakø ma ta ndøzøtø a gøy a ndo hay øhøl nakø mænzibøra ma ndøviye

¹⁴Na zøba døy sa na, na ngatay a pazlay kwedøk kwedøk. Wuye andaya ka pazlay niye. Wu niye na, a ndøkøit bo ndo zøzøngø. Dzagwa i bøy nakø tøy ngø ta gura aye møy gøy ngay. Bembøk møy hølay ngay. Bembøk niye na, matasla eye lele hepepe.

¹⁵Gawla i Mbøloom mekeleø eye a yaw abøra møy gay i mødøslay ha gøy a Mbøloom. A wuda ta magala, a gwadøy a ndo niye mandza eye ma pazlay aye: «Zla bembøk yak ada dya ha daw, høwi wu køy nah ka dala, køy sla mødze.»

¹⁶Tsa na, ndo nakø mandza eye ma pazlay aye a kal ha bembøk ngay ka dala, a døy na wu nakø ka mænzibøra aye tebiye.

Mbøloom ma ta gateye døyretsøseh a ndo i sewed hay

¹⁷Tsa na, na ngatay a gawla i Mbøloom nenged møy mbøloom. A yaw abøra møy gay i Mbøloom. Bembøk møy hølay, matasla eye hepepe dørmak.

¹⁸Gawla i Mbøloom nenged a yaw abøra ka tøy nakø tøy føykøway naha faya wu a Mbøloom aye. Nengøye na, a løyay gøy a ako. A yaw a zalay a gawla i Mbøloom nakø bembøk matasla eye hepepe møy hølay ngay aye ta

magala, a gwaday: «Zəba ka hohway i dərizl i gərdaf neheye ka mändzibəra aye, ta nah. Zla bembek yak, do ta dəs.»

¹⁹ Andza niye, gawla i Mbəlom niye a kal ha bembek ŋgay ka dala, a ye a dəs hohway i wu neheye abəra ka dala. A həl hohway niye hay, a ye a kwats ha ka təv nakə bagwar eye ta sləratawa a dəma hohway hay hərwi maditse yam eye nakə mə dəma aye. Təv niye a dā ha na, mevel i Mbəlom. ²⁰ Təv nakə ta sləratawa a dəma hohway hay aye na, dərən̄j ta wuzlahgəma. Ahəl nakə faya ta ditsiye na, maa ŋgəzaw abəra mə dəma na, bambaz düh. A va tuwwa andza yam nakə faya ma viye mə magayam aye. A va na, kilometer temerre mahkar. Tadə pələs mā lətse a dəma na, ma zəbaweye abəra mə dəma bay. Mata zəbaw na, gər eye dəkdek.

15

Gawla i Mbəlom hay tasəla tə dərətsətseh hay tasəla

¹Ma dəba eye na, na ŋgatay a wu mekeleŋ eye a ge masuwayən̄j mə mbəlom. A geŋ hərbaḅəkka. Na ŋgatay a gawla i Mbəlom hay tasəla, kwa way dərətsətseh nətə nətə mə həlay tay. Neheye na, maduk i duk i dərətsətseh hay hərwi ta ndəviye ha na, mevel i Mbəlom.

²Tsa na, na ŋgatay a wu eye andza bəlay a wuzl dərə andza malam, ako mə dəma dərma. Na ŋgatatay a ndo neheye tə sla ka wu i pesl niye aye ada nətəye ta dəslay ha gər a kule ŋgay təbey aye. Nətəye ta kərəh matəme ŋgodgər i məpesle wu i məzele ŋgay nakə tə zalay məpesle wu aye. Nətəye malətsa eye ka me i bəlay niye a dəv andza malam aye. Nətəye na, ta gandzaval neheye Mbəlom a vələtay aye mə həlay. ³Nətəye faya ta giye dəmes andza i Musa ndo i məsler i Mbəlom nakə a gawa ahəl niye aye ta dəmes i Wawa i təbaŋ. Tə gwadawa:

«Bəy Maduweŋ Mbəlom, nəkar gadən̄j eye ka gər i wu hay tebiye, məsler yak na, bagwar eye ada lele haladzay.

Nəkar Bəy i gəma hay tebiye, wu neheye faya ka giye na, mənese kwa tsekweŋ andaya mə dəma bay ada nəkar na, ndo i dedek.

⁴Ndo hay tebiye ta dzədzaraka, Bəy Maduweŋ.

Ndəray ma kərəhiye mazambadaka bay.

Ndo nakə tsədarŋna eye na, nəkar nətə ŋgweŋ.

Ndo i gəma hay wal wal ta deyeweye kame yak

ta dəslakeye ha gər

hərwi ndo hay tebiye ta ŋgatay a wu nakə faya ka giye na,

mənese kwa tsekweŋ mə dəma bay.»

⁵Ma dəba eye, na zəba dərə na, na ŋgatay naha a madzawadzawa i mədəslay ha gər a Mbəlom mə mbəlom mahəndəka eye tuwayən̄j, gay nakə ta kərəw tə peteked, ndo hay ta Mbəlom tə dzawa gər a dəma aye andaya mə dəma. ⁶Na ŋgatatay naha a gawla i Mbəlom hay tasəla kwa way tə dərətsətseh nətə nətə mə həlay tay tə ndohwaw abəra mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Ka bo tay na, peteked lele eye a dəv herre niye. Nətəye na, məbara bo eye mə dərəv ta gura. ⁷Wu nətə mə walaŋ i wu neheye fad ta məsəfərə aye na, a ye naha a vələtay gəse neheye tə vəd ta gura aye a gawla i Mbəlom neheye tasəla aye, kwa way nətə nətə. Gəse neheye tasəla aye maraha eye ta mevel i Mbəlom nakə ma ndziye ka tor eye aye. ⁸Geŋgis a tsalaw, a rah a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Geŋgis niye a yaw na, hərwi məzlaḅ i Mbəlom ada hərwi ŋgay. Ndəray kwa nətə kə sla faya məfələkwe a gay bay hus dərətsətseh neheye tasəla mə həlay i gawla i Mbəlom hay aye ta ndəviye təday.

16

Dərətsətseh hay tasəla ma gəse

¹Ma dəba eye na, na tsəne mətsike me a tsənew abəra mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom niye ŋgələkəka ta magala, a gwadatay a gawla i Mbəlom hay tasəla: «Dum naha kutsum ha mevel i Mbəlom neheye maraha eye ma gəse ka mändzibəra aye. Kutsum ha na, tasəla tebiye.»

²Tsa na, makurre a ye a kuts ha wu nakə ma gəse ŋgay aye ka mändzibəra. A kuts ka dala kwayən̄j na, mbələk neheye lele bay wene wene aye ada a wur haladzay aye a zəba ka ndo neheye ŋgodgər i wu i pesl andaya fataya ada tə dəsławay ha gər a kule aye.

³Gawla i Mbəlom masulo eye a ye a kuts ha wu nakə ma gəse ɲgay aye a bəlay. Yam niye a təra andza bambaz i mədahəŋ. Wu neheye ma yam niye aye tə mət tebiye.

⁴Gawla i Mbəlom mamahkar eye a ye a kuts ha wu nakə ma gəse ɲgay aye a dəlov ada a bədiyəm hay. Ta təra bambaz dərmak.

⁵Na tsəne, gawla i Mbəlom nakə a tsəpawa yam aye, a zambaday a Mbəlom, a gwad:

«Tsədaŋŋa na, nəkar nəte ɲgweŋ.

Nəkar andaya anəke ada ahəl niye nəkar andaya huya.

Ka ge na sariya nukay na, ta tsəved eye.

⁶Ndo neheye ta kəf ndo məde ha bazlam yak hay

ada ta ndo yak hay.

Ka vəlatay bambaz hərwi ada t̄a sa andza nakə a ye ka bo aye.»

⁷Tsa na, na tsəne mətsike me a tsənew abəra ma təv nakə tə fəkaway naha faya wu a Mbəlom aye, a gwad:

«Ayaw dedək Bəy Maduweŋ,

nəkar na, Mbəlom gədaŋ eye ka gər i wu hay tebiye,

nəkar na, ndo i dedək.

Ka giye sariya a ndo hay na, huya ta tsəved eye.»

⁸Mafad i gawla i Mbəlom a kuts ha wu nakə ma gəse ɲgay aye ka pat. Tsa na, a vəlay gədaŋ a pat ka məwure haladzay andza ako hərwi ada m̄a fəka ndo hay. ⁹Ane tuk na, ahəl nakə pat niye a fəka tay aye na, ta gər ha mezeleme tay bay. Ta kəma mazambaday a Mbəlom bay. Tə tsalay ka gər d̄uh hərwi maa sləraw fataya dəretsətseh niye hay na, neŋgeye.

¹⁰Gawla i Mbəlom mazlam eye a kuts ha wu nakə ma gəse ɲgay ka təv i bəy i wu i pesl niye. Ləvəŋ tekədəgəm a ge ma təv mələve bəy ɲgay. Ndo hay faya ta həpədiye zler haladzay hərwi faya ta siye dəretsətseh. ¹¹Ane tuk na, ta gər ha mezeleme tay bay. Wu tay neheye lele bay tə gawa aye na, ta gər ha mezeleme bay. Nəteye faya ta tsaleye ka gər a Mbəlom nakə neŋgeye mə mbəlom aye hərwi mbəlak tay ada hərwi dəretsətseh tay nakə faya ta siye aye.

¹²Ma dəba eye gawla i Mbəlom maməkwa eye a ye a kuts ha wu nakə ma gəse ɲgay aye a magayam bagwar eye nakə tə zalay Efrat aye. Yam i magayam niye a sakwa hərwi ada bəy neheye ta deyeweye abəra mə bəzay ta

hutiye tsəved mətese mata ge vəram. ¹³Tsa na, na ɲgatay a məsəfəre neheye ɲgwalak eye bay hay aye mahkar. Nəteye na, andza makombodok hay. Neŋged na, a ndohwaw abəra mə bazlam i gədam, neŋged a ndohwaw abəra mə bazlam i wu i pesl, neŋged a ndohwaw abəra mə bazlam i ndo nakə a gwad neŋgeye ndo məde ha bazlam i Mbəlom aye. ¹⁴Məsəfəre neheye ti yaw na, abəra mə fakalaw, tə gawa masuwayaŋ. Tə yawa a gay i bəy i məndzibəra hay tebiye, tə hayawa tay gər hərwi məge vəram ka Mbəlom gədaŋ eye ka gər i wu hay tebiye pat nakə mə bəziye ha gədaŋ ɲgay aye.

¹⁵Yesu a gwad: «Gum metsehe bəna, na diye naha na, andza məkal, ka sərumeye ka bo bay. Məŋgwese ma ndziye ka ndo nakə mandza eye tə peteked ɲgay ka bo aye. Neŋgeye mandza eye tselezleŋge hərwi ada ahəl nakə na diye naha neŋgeye ze peteked bay ada horoy m̄a gay kame i ndo hay bay.»

¹⁶Məsəfəre neheye mahkar aye, tə hay-atay gər a bəy hay na, a təv eye andaya Yahuda hay tə zalay Harmagedoŋ.

¹⁷Ma dəba eye na, gawla i Mbəlom matasəla eye a kuts wu nakə ma gəse ɲgay aye a magəmbəlom. Mətsike me a tsənew abəra ka təv mələve i bəy Mbəlom mə gay ɲgay məvələy wu, a gwad: «Ka ndəv.» ¹⁸Kwayaŋŋa mawutsədə i Mbəlom a wutsədə, mbəlom a ləv ɲgwezləts. Dala a bəl dzekiḍ dzekiḍ. Kwa ahəl nakə a ge ndo hay aye na, dala kə bəl d̄ada andza niye bay, a ze ha siye tebiye. ¹⁹Dala a ta ka bo bəra ndzadəda, gəma bagwar eye a ɲgəna mahkar ada siye i gəma neheye ka məndzibəra aye tebiye ta mbəzl dərmak. Babilon gəma bagwar eye a mayaw a gər a Mbəlom na, andza niye. A vəlay wu məse nakə a tsəhən bay aye ada a gwaday: «Sa, ndəv ha abəra mə dəma.» ²⁰Dala neheye malawara eye ta yam aye tə dze a hud i yam tebiye ada mahəmba zəbəl eye ta mbəzl bəram bəram. ²¹Ndzalala bagwar eye hay həbəlagəmgəm, tə mba haladzay tə kutsaw mə mbəlom ka ndo hay. Ndo hay tə tsalay ka gər a Mbəlom hərwi faya ta siye dəretsətseh ta ndzalala. Dəretsətseh niye na, lele bay wene wene aye, a ze ha siye tebiye.

17

Bazlam i ɲɟwas nakə a gawa madama aye

¹Ma dəba eye na, gawla i Mbəlom nəte mə walaɲ i gawla i Mbəlom neheye tasəla kwa way ta gəse mə həlay aye, a yaw ka təv ga, a gwedeɲ: «Dara hərwi ada nā bəzaka ha ɲɟwas nakə a dā zləm, a gawa madama ma siye dəretsətseh. ɲɟwas məge madama niye a dā ha na, gəma nakə ta dəzl bəse ta maɟayam hay wal wal haladzay aye. ²Bəy i mändzibəra hay ta ge mezeleme ta neɲgeye ada ndo i mändzibəra hay ta sa guzum ɲɟay. Ta kwaya, ta ge mezeleme dərmak.»

³Tsa na, Məsəfəre Tsədəɲɲa eye a yaw ka təv ga, a zla ga a ye ga ha a kəsaf. Ahəl nakə neɲ mə kəsaf aye na, na ɲɟatay a ɲɟwas mandza eye ka wu i pesl ndozza. Gər ɲɟay hay tasəla, dəram ka gər niye hay kuro. Ka bo ɲɟay na, məzele hay mawatsa eye faya haladzay. Məzele neheye hay lele bay aye, faya ta tsaleye ka gər a Mbəlom. ⁴ɲɟwas niye na, peteked ka bo ndozza andza bəre nakə a dāv haladzay aye, tə wu i maslawa, gura, ada tə kwar neheye lele haladzay aye. Gəse i gura mə həlay ɲɟay. Gəse niye na, maraha eye tə wu neheye ɲɟwalak eye bay aye. Andza məgwede tə mezeleme nakə a gawa aye. ⁵Ta watsa məzele ka d'ar ɲɟay. Məzele ɲɟay niye a dā wu maɲgaha eye, andza məgwede: «Babilon bagwar i gəma, neɲgeye maya i ɲɟwas neheye tə gawa madama aye ada tə wu ɲɟwalak eye bay ka mändzibəra aye.»

⁶Na zəba faya na, ɲɟwas niye kə sa bambaz i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Tə kəd tay ha na, hərwi tə gwadawa parakka Yesu neɲgeye Bəy Maduweɲ, ada ɲɟwas niye kə kwaya tə bambaz tay.

Na ɲɟatay andza niye na, a geɲ hərbaḃəkka. ⁷Gawla i Mbəlom niye a gwedeɲ: «A gaka hərbaḃəkka na, hərwi mey?» A gwad: «Tsəne, na dəkeye ha wu nakə maɲgaha eye ka ɲɟwas nakay aye ada ka wu i pesl nakə mandza eye faya aye. Wu i pesl niye na, gər hay faya tasəla ada dəram hay kuro. ⁸Wu i pesl niye ka ɲɟatay kurre na, neɲgeye andaya tə dəre. Ane tuk na, anəke na, neɲgeye andaya sa bay. Ma tsalaweye abara ma bəḃ nakə kutsik bagwar eye aye. Ahəl nakə kə tsalaw aye na, Mbəlom ma dziye ha abəra mə dəma. Kwa ahəl nakə Mbəlom kə ge mändzibəra

zuk bay aye na, Mbəlom kə watsa məzele a derewel nakə tə watsa a dəma məzele i ndo neheye ta huta sifa aye. Siye i ndo hay andaya neheye kə watsa məzele tay a derewel bay aye. Ndo neheye məzele tay mə derewel bay aye ta ɲɟatay a wu i pesl niye na, ma gateye hərbaḃəkka hərwi a ndzawa neɲgeye na, andaya, anəke na, neɲgeye andaya sa bay ada pat mekeləɲ eye na, ma maweye mba.»

⁹A gwedeɲ sa: «Ndo hay tā huta metsehe hərwi mətsəne wu neheye. Gər i wu i pesl neheye tasəla aye na, a dā ha mahəmba hay tasəla nakə ɲɟwas niye mandza eye faya aye dərmak. A dā ha bəy hay tasəla. ¹⁰Mə walaɲ tay na, bəy hay zlam mələve i bəy tay ka ndāv. Neɲged nəte na, neɲgeye andaya faya ma ləviye bəy ɲɟay. Matasəla eye na, həlay ɲɟay eye kə slaw zuk bay. Aza həlay ɲɟay kə slaw na, ma ndziye həlay tsekweɲ tsa. ¹¹Wu i pesl nakə ahəl niye neɲgeye tə dəre aye ada anəke neɲgeye andaya tə dəre sa bay na, neɲgeye na, matsaməhkar i bəy. Neɲgeye mə walaɲ i bəy neheye tasəla aye dərmak. Ahəl nakə aza kə ndohwaw aye na, Mbəlom ma kədiye na hele hele.

¹²«Dəram neheye kuro ka ɲɟatay aye na, a dā ha bəy hay kuro ta deyeweye. Ta yaw zuk bay. Mbəlom ma vələteye gədaɲ hərwi ada nəteye ta wu i pesl niye ta ləviye mələve bəy bəre nəte. ¹³Bəy neheye kuro aye mədzal gər tay na, nəte. Ta geye məsler a wu i pesl ta gədaɲ tay peteh hərwi ada māv ləva bəy ɲɟay. ¹⁴Ta giye vəram ta Wawa i təbaɲ. Wawa i təbaɲ ma sliye fataya hərwi neɲgeye na, Bəy Maduweɲ ka gər i bəy Maduweɲ hay. Neɲgeye Bəy a ze bəy hay tebiye. Ndo ɲɟay hay faya ta pay bəzay na, tə dərev tay peteh. Neɲgeye a pala tay ha, a zalatay ada ta pay bəzay. Andza niye ta ɲɟwasiye fataya tə neɲgeye.»

¹⁵Gawla i Mbəlom niye a gwedeɲ sa: «Maɟayam nakə ka ɲɟatay ɲɟwas niye a gawa madama mandza eye ka tsakay aye na, andza məgwede: Slala hay, ndo hay mbərzəzza haladzay, gəma hay, ndo neheye tə tsik kwa bazlam i gəma waray waray aye. ¹⁶Dəram neheye kuro ka ɲɟatay aye ta wu i pesl niye dərmak, ta neye dəre a ɲɟwas niye. Ta buwiye wu hay tebiye abara mə həlay i ɲɟwas niye hərwi ada māv ndza bo kəriye. Ta gəsiye na ada ta həpədiye na.

Siye nakə ka zəkaw aye na, ta kaliye ha a ako, ta fəkiye na abəra mə dəma hurdək hurdək. ¹⁷Bəy neheye kuro mədzal gər tay nətə aye ada tə gay məsler a wu i pesl niye hərwi ada mâ ləva bəy ɲgay na, maa ge ha andza niye na, Mbəlom. Mbəlom a ge andza niye hərwi ada tâ ge wu nakə a say aye. Wu i pesl ma ləviye bəy ɲgay hus ka wu nakə Mbəlom a tsik ahəl niye mâ ge bo. ¹⁸ɲgwas nakə ka ɲgatay aye na, bagwar i gəma nakə ma ləviye bəy i mändzibəra hay tebiye.»

18

Gəma i Babilon ka mbəzl

¹Ma dəba eye na, na ɲgatay a gawla i Mbəlom nənğed sa, faya ma mbəzlaweye abəra mə mbəlom. Gədaɲ ɲgay na, bagwar eye haladzay. Ada madəve ɲgay nakə a dəv aye na, a dəv dzaydzay ka mändzibəra. ²A wuda ta magala, a gwad: «Babilon gəma bagwar eye ka mbəzl, Babilon ka mbəzl hele hele. Ka təra təv mändze i məsəfəre neheye lele bay aye. Məsəfəre lele bay eye hay kwa waray waray nətəye mandza eye mə dəma. Diyerɲ neheye lele bay aye, a satay a ndo hay bay aye nətəye mə dəma.*
³Babilon ka mbəzl hərwi kə vəlay ha bo ka mäge mezeleme. Ndo i gəma hay wal wal tebiye ta sa guzom ɲgay ada bəy hay ka mändzibəra ta ge mezeleme ta nənğeye. Ndo i tsakala hay ka mändzibəra ta təra zlele eye hay ta wu neheye a yatay a gər a ndo hay ka zal aye.»

⁴Na tsəne mətsike me mekelerɲ eye a tsənew mə mbəlom sa, a gwad:

«Nəkurom ndo ga hay, dumara abəra mə walaɲ tay
bəna ka tələkum həlay a mənese
ka ta sumeye dərətsətseh andza
nətəye dərmaç.

⁵Dumara abəra mə walaɲ tay
hərwi mənese tay a pasla bo bay hal-
adzay
ada Mbəlom kə mətsa ha gər bay.

⁶Gumatay dərətsətseh andza nakə nətəye tə
gatay a ndo hay aye.

Wu nakə tə gatay a ndo hay aye na,
gumatay mâ ze niye.

Tadə nətəye tə vəlay guzom a ndo gəse nətə
na,
rahumatay ha gəse sulo.

⁷Gumatay dərətsətseh haladzay hərwi ada
dərev mâ ndalatay.

Tə gwad nətəye gədaɲ eye hay haladzay ada
tə ndayawa wu mənday lele.

Tə gwaday a gər tay sa na, nətəye bəy
bagwar eye hay.

Tə gwad gəma tay na, ma giye dərətsətseh
andza madakway i ɲgwas təbey,
dada mədahaɲ ma ndzateye a gər
təbey.

⁸Hərwi niye, dərətsətseh ma deyeweye fa-
taya na, ka nətə eye.

Dəvats, mədahaɲ ada mändərzlaɲ ta
deyeweye a gəma tay pat eye nətə
hərwi Bəy Maduwerɲ Mbəlom nənğeye
Mbəlom bagwar eye.

Mata ge sariya na, nənğeye.

⁹«Ahəl nakə bəy hay ka mändzibəra, ne-
heye tə gawa mezeleme ta gəma niye ta
ğənğis i ako nakə faya ma təmiye gəma
niye na, ta tuwiye haladzay, ta giye dəmes
i mədahaɲ hərwi ahəl niye nətəye mandza
eye ma wiya. ¹⁰Ta diye, ta lətsiye dərəɲ
hərwi zluwer ma gateye tə dərətsətseh
niye. Ta gwadiye:

“Waawayah! Waawayah!

Nəkar Babilon gəma bagwar eye nakə
gədaɲ yak a gawa andaya aye,
ka mbəzl hele hele bəre nətə na,
kəkay?”

¹¹«Ndo i tsakala hay ka mändzibəra
ta tuwiye ada ta giye dəmes i mədahaɲ
dərmaç hərwi gəma nakə a təma aye,
ndəray kwa nətə andaya mə dəma sa bay.
Ndəray andaya məsəkəme wu i tsakala tay
bay? ¹²Wu niye hay na, gura ta bəre, kwar
lele eye hay wal wal, ada peteked ndozza
eye, peteked ɲgwalak eye hay wal wal. Wu
neheye ndo i tsakala hay ta səkamawa ha
aye na, dərizl i gərdaf neheye lele hal-
adzay ada tə wu neheye ta lambad tə zler
i bəgəne aye ada ta mayako lele eye hay.
Ta lambad ta bəre, tə kwar. ¹³Ndo niye hay
ta səkamawa ha mal nakə a ze huɲɲa aye
wal wal dərmaç ada ta slambah neheye a
ze lele aye. Ta səkamawa ha guzom ada
mal, bəle ada gufa, sla hay, təbaɲ hay,
pəles hay, muta i pəles hay ada beke hay
andza məgwedə ndo zeyerɲ hay. Ane tuk na,
ndəray andaya məsəkəme fataya abəra wu
niye hay sa bay.

* 18:2 zəba mə Bazlam mapala eye masulo eye 14.3-21.

¹⁴ «Tə tuwa, tə gwadətay a ndo i gəma niye hay: “Wu neheye a yawakum a gər aye ta təma ta ako. Zlele kurom tə wu kurom lele eye hay andaya sa bay, ka hutumeye sa bay.” ¹⁵ Ndo i tsakala neheye ta təra zlele eye hay tə masəkəme ha wu ma gəma niye aye na, ta lətsiye dərənj ta gəma niye. Zluwer a gatay tə dərətsətseh bagwar eye. Ta tuwiye haladzay ada ta giye dəmes i mədahañ. ¹⁶ Ta gwadiye: “Waawayah, waawayah, gəma bagwar eye ka mbəzl. Neñg-eye a ndzawa na, andza ñgwas nakə a pa ka bo peteked ndozza aye ada tə peteked neheye zler i mətul zler i mətul ada tə siye peteked lele eye haladzay aye. A pawa ka bo wu i maslawa, tə ge ta gura, tə kwar neheye lele aye. ¹⁷ Wu hay tebiye a təma andza niye tsa düh!”

«Ndo neheye faya ta diye tə kwalaləñ i yam ada ta bagwar tay hay, ndo i tsakala neheye ti yawa a tsekene tə kwalaləñ i yam ada ta ndo neheye tebiye nəteye mə kwalaləñ i yam aye, ti ye tə lətse dərənj. ¹⁸ Ta zəba dərə, tə ñgatay a geñgis i ako nakə faya ma təmiye gəma niye na, ta wuda ta magala, tə gwad: “Gəma andaya andza gəma nakəy bagwar eye bay.” ¹⁹ Tə tuwa, tə ge dəmes i mədahañ, tə kuts bətekewə a gər dəsliş dəsliş. Ta wuda, tə gwad: “Waawayah, waawayah, gəma bagwar eye ka mbəzl. Anañ gəma nakə ndo neheye ta kwalaləñ i yam aye ta huta zlele na, mə həlay ñgay. Bəre nəte tsa na, a mbəzl na, kəkay?”

²⁰ «Nəkurom neheye mə mbəlom aye ñgwasum! Gəma ka təma! Nəkurom ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, nəkurom ndo i masləñ i Yesu hay ada nəkurom ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay, ñgwasum hərwi Mbəlom kə gay sariya ka wu nakə a gakum aye.»

²¹ Ma dəba eye na, gawla i Mbəlom gədañ eye, a ye a zla kwar bagwar eye andza ber i maləgəre, a kal ha a bəlay. Tsa na, a gwad: «Ta kaliye ha Babilon gəma bagwar eye andza niye, dədə ta ñgateye sa bay. ²² Ndo hay ta tsəniye dədə mədze gandzaval ma Babilon, məge dəmes, məfe fəgam, məfe tolom sa bay. Wuray kwa tsekweñ ma giye andaya ma Babilon sa bay. Ndo malembede wu hay ta giye andaya sa bay, maləgəre nakə a ləwawa abəra ma təv kurom aye na, ndo hay ta tsəniye sa bay. ²³ Lalam

kurom hay ta dəviye dzaydzay ka niye sa bay. Ta tsəniye məbəbəle wuray huwwa i ndo məzle dahəlay hay mə gay kurom sa bay. Ahəl niye ndo i tsakala kurom hay ta ze ha siye i ndo i tsakala hay ka məndzibəra tebiye. Ka vatay gər a ndo hay kwa neñgay ta madañ kurom. Hərwi niye nəkurom ka nasumeye andza niye. ²⁴ Mbəlom a ñgatay a bambaz i ndo məde ha bazlam ñgay hay, ada a bambaz i ndo ñgay hay. Bambaz i ndo neheye ka məndzibəra tebiye tə kəd tay ha aye na, ka gər tay.»

19

¹ Ma dəba eye na, na tsəne mətsike me a tsənew mə mbəlom andza ndo hay haladzay ta tsikiye me. Tə gwad:

«Hələluya! Zambadumay a Mbəlom.

Maa təma tay ha ndo hay na, neñgeye. Neñgeye məzlaḅ eye, neñgeye gədañ eye a ze kwa mey.

² Neñgeye na, ndo i dedək,

a ge sariya ñgay a ndo hay na, ta dedək.

Kə gəs na maya i ñgwas neheye tə gawa madama aye.

Ñgwas niye na, kə nas tay ha ndo hay ka məndzibəra tebiye tə wu neheye lele bay aye.

Mbəlom kə vəlay dərətsətseh a ñgwas niye hərwi nakə a kəd ndo i məsler ñgay hay aye.»

³ Ma dəba eye, tə ma faya sa, tə gwad:

«Zambadumay a Mbəlom.

Geñgis nakə a tsalaw abəra ma gəma niye aye na,

ma ndəviye bay, ma tsalaweye huya andza niye.»

⁴ Tsa na, madugula hay kuro kuro sulo gər eye fad ada wu neheye fad aye ta dəkw gurmets kame i təv məndze niye Mbəlom mandza eye faya aye ada tə dəslyə ha gər, tə gwad: «Hələluya! Nəkar Mbəlom bagwar eye.»

Magurlom i məzle dahəlay

⁵ Na tsəne mətsike me a tsənew abəra ma təv məndze i bəy eye, a gwad:

«Zambadumay a Mbəlom kway,

nəkurom ndo məge məsler ñgay hay, nəkurom neheye ka rəhumay ha gər ta dedək,

kwa wawa hay kwa bagwar hay.»

⁶Na tsəne mətsike me neŋged a tsənew sa andza ndo hay haladzay mbərzəzza faya ta tsikiye me. A tsənew sa na, andza mazaw bagwar eye nakə a vaw ka mahəmba aye. A tsənew andza maləve i mbəlom bagwar eye dərmak. Neŋ faya na piye faya zləm na, mətsike me niye a gwad:

«Nəkar Mbəlom bagwar eye

hərwi Bəy Maduweŋ Mbəlom kway na, gədaŋ eye.

Maa ləva wu hay tebiye na, neŋgeye.

⁷Ŋgwasakwa, dərev kway mə ge lanlan lele. Zambadəkway hərwi həlay eye kə slaw.

Wawa i təbər ma zliye dahəlay.

Dahəlay maləva bo eye tsiy, faya ma həbiye.

⁸Ta vəlay tsəved məpe ka bo peteked nakə tsədaŋŋa, ndəlub kwa tsekweŋ andaya faya bay aye, ada nakə a dəv haladzay pəzləd pəzləd aye.

Ŋgwalak ŋgwalak i peteked niye a də ha na, wu neheye ŋgwalak eye ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə ge aye.»

⁹Tsa na, gawla i Mbəlom eye andaya a gwedeŋ: «Watsa a dərewel na, məŋgwese ma ndziye ka ndo neheye tə zalatay a magurlom i məzle dahəlay i Wawa i təbər aye.» Gawla i Mbəlom niye a gwedeŋ sa na: «Bazlam neheye anar aye na, dedək. A yaw na, abəra mə bazlam i Mbəlom.»

¹⁰Na tsəne andza niye na, na dəkw gurmets kame ŋgay hərwi mədəslay ha gər, ane tuk na, a gwedeŋ: «Kā ge andza niye bay. Neŋ dərmak na, ndo i məsler i Mbəlom andza nəkar ada andza malamar yak neheye tə pa mədzal gər tay ka bazlam i Yesu nakə a də ha aye. Dəslay ha gər duh na, a Mbəlom.»

Maa vəlatay gədaŋ a ndo i maslar i Mbəlom na, bazlam nakay.

Vəram bagwar eye

¹¹Ma dəba eye na, na ŋgatay magərbəlom mahəndəka eye tuwaŋŋa. Pələs herre eye malətsa eye mə dəma ada ndoweye andaya mandza eye faya tuŋŋa, tə zalay na, ndo i dedək ada ndo nakə a ge wu ta tsəved aye. Ma giye sariya ada ma giye vəram ta dedək. ¹²Dəre ŋgay a dəv andza dərnehi i ako. Kə pa dzagwa i

bəy a gər haladzay. Ta watsa faya məzele. Ndəray a sər məzele niye bay, maa sər na, neŋgeye nəte. ¹³Kələmedze ŋgay nakə ka bo aye na, bambaz faya haladzay. Məzele ŋgay na, bazlam i Mbəlom. ¹⁴Slala i sidzew hay wal wal mə mbəlom tə pay bəzay. Nəteye mandza eye ka pələs herre eye hay. Peteked tay hay ka bo na, herre kwa tsekweŋ ndəlub faya bay dərmak. ¹⁵Maslalam matasla eye hepepe, a yaw abəra mə bazlam ŋgay. Ta maslalam niye na, ma həhariye tay ha ndo neheye ta təma bazlam ŋgay bay aye. Ma təriye bəy ta gədaŋ eye ka gər tay. Ma mbərasliye tay ha mbərasl mbərasl andza hohway neheye ta mbəraslawa tay ha hərwi məditsaw abəra mə dəma yam aye. A də ha niye na, mevel i Mbəlom bagwar eye. ¹⁶Ta watsa məzele ŋgay ka peteked ŋgay ada ka gwas ŋgay. Tə watsa na, tə gwad: «Neŋgeye na, bəy ka gər i bəy hay tebiye. Bəy Maduweŋ ka gər i bəy maduweŋ hay tebiye.»

¹⁷Tsa na, na ŋgatay a gawla i Mbəlom neŋged malətsa eye ka pat. A wuda ta magala, a zalatay a diyer neheye faya ta tsəviye ta magərbəlom aye, a gwadətay: «Hayum gər, dumara ndayum bagwar i magurlom nakə Mbəlom a da aye. ¹⁸Dumara həpədum slo i mədahaŋ i bəy hay, həpədum slo i mədahaŋ i sidzew hay tə slo i bəy tay hay. Həpədum slo i pələs hay tə slo i ndo neheye tə tsalawa faya aye ada tə slo i ndo hay tebiye, kwa slo i beke hay, kwa i ndo neheye nəteye beke hay bay aye, kwa i bagwar hay, kwa i wawa hay.»

¹⁹Tsa na, na ŋgatay a wu i pesl niye ada ta bəy i məndzibəra hay. Sidzew tay hay tə haya gər hərwi məge vəram ta ndo nakə a tsal ka pələs herre eye ada ta sidzew ŋgay hay. ²⁰Ahəl nakə ta dazlay a vəram aye na, ndo niye tə sidzew ŋgay hay tə gəs na wu i pesl ta ndo nakə a gwad neŋgeye ndo məde ha bazlam i Mbəlom, azlakwa neŋgeye ndo məde ha bazlam i Mbəlom bay aye. Maa ge masuwayaŋ kame i wu i pesl na, neŋgeye. Andza niye, a vatay gər a ndo hay ka matəme ka bo tay ŋgodgor i wu i pesl ada ka mədəslay ha gər a kule nakə a ge aye. Ahəl nakə tə gəs wu i pesl ta ndo niye a gwad neŋgeye ndo məde ha bazlam i Mbəlom aye na, tə kuts tay ha a dəlov i ako tə dəre. Ako niye a təma na, andza dəlov

a təma andza gufa i wur i kudamasara.
²¹ Sidzew i wu i pesl hay na, ndo niye tə pələs aye a kəf tay ha ta maslalam nakə a yawaw abəra mə bazlam ɲgay aye. Diyerɲ hay tebiye, tə yaw tə nda mədahaɲ tay, tə rah.

20

Bazlam nakə a tsik ka məve gwezem aye

¹ Ma dəba eye na, na ɲgatay a gawla i Mbəlom faya ma mbəzlaweye abəra mə mbəlom, kəle mahəndəke abəra ma bəf nakə kutsik bagwar eye mə həlay ɲgay. Tsəlalaw bagwar eye a mba haladzay mə həlay ɲgay dərma. ² A ye naha, a gəs gədam. Gədam niye na, dədə, andza məgwede Fakalaw nakə a vaway gər a ndo hay ahəl niye aye. Gawla i Mbəlom niye a gas, a dzawa na. Ma ndziye madzawa eye məve gwezem. ³ Gawla i Mbəlom a dzawa na Fakalaw niye na, a kal ha a bəf nakə kutsik bagwar eye, a dərəzl faya. A dərəzl faya na, lele tə kəle mədərəzle hərwi ada m̄a vatay gər a ndo hay ka mändzibəra sa bay. Ma dəba i məve gwezem na, ta pəliye ha, ane tuk na, ma ndziye tsekweɲ tsa.

⁴ Ma dəba eye na, na ɲgatay a təv mändze hay i bəy, ndo hay mandza eye faya. Mbəlom kə vələtay gədaɲ ka məgatay sariya a ndo hay. Na ɲgatay a məsəfəre i siye i ndo məpe mədzaɲ gər hay ka Yesu dərma. Ndo hay tə dəs fataya abəra gər ahəl niye dədəde hərwi nakə tə pə mədzaɲ gər tay ka Yesu aye ada hərwi nakə tə dawa ha bazlam i Mbəlom aye. Nəteye na, ta dəslay ha gər a wu i pesl niye bay, ta dəslay ha gər a kule ɲgay bay, ɲgodgor ɲgay andaya fataya ka da ər təbey kwa ka həlay andaya bay. Na ɲgatay na, nəteye tə dərə. Nəteye tə Yesu Kəriste ta ndziye ma bəy məve gwezem. ⁵ Niye na, tə lah mələtsew abəra mə mədahaɲ aye. Siye i ndo hay na, ta lətseweye zuk bay. Ta lətseweye na, məve gwezem ma ndəviye abəra mə dəma təday.

⁶ Məɲgwese ka ndo niye hay tə lah mələtsew aye. Mbəlom kə pa tay ha wal. Məməte masulo eye ma sliye fataya məgatay wuray sa bay. Ta təriye na, ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom ada a Yesu

Kəriste. Nəteye tə Kəriste ta ndziye ma bəy məve gwezem.

Mbəlom a sla ka Fakalaw

⁷ Fakalaw kə ndza madzawa eye məve gwezem na, ta gəriye ahaya abəra ma bəf. ⁸ Kə ndohwaw abəra ma bəf na, ma diye mata vatay gər a ndo hay ma gəma hay wal wal sa. Tə zalatay a gəma niye hay na, Gog ta Magog.* Ma hayatay gər ka təv manəte eye hərwi ada t̄a ge vəram ta Mbəlom. Nəteye na, haladzay wurkenkene andza hewiyerɲ nakə mə magayam aye. ⁹ Na ɲgatay na, tə ndohwaw tsid tsid ti ye kwa a ɲgay, ti ye tə lawara təv i ndo məpe mədzaɲ gər hay ka Yesu andza məgwede gəma nakə Mbəlom a wufa haladzay aye. Ane tuk na, ako a mbəzlaw fataya mə mbəlom, a təma tay ha təlmed təlmed. ¹⁰ Fakalaw niye a vatay gər na, tə gəs na tə kal ha a dəlöv i ako. Mə dəma na, gufa i kudamasara wafafafa faya ma təmiye. Tə kal ha na, a təv nakə ba tə lah məkal ha a dəma wu i pesl ta ndo nakə a gwad neɲgeye ndo məde ha bazlam i Mbəlom aye. Andza niye, ta siye dərətsətseh həpat ta həvad ka tor eye mə dəma.

Maduk i duk i sariya

¹¹ Ma dəba eye na, na ɲgatay a təv mändze i bəy a zəba herre. Ndo andaya mandza eye faya. Mändzibəra ta məgərmbəlom tə dze abəra kame ɲgay, ta ɲgatateye sa bay.

¹² Tsa na, na ɲgatay a ndo neheye tə mət aye tebiye, kwa bagwar hay, kwa wawa hay. Nəteye malətsa eye kame i təv mändze i bəy. Tsa na, ndoweye a həndək dərəwel hay. Ta həndək dərəwel mekeleɲ eye dərma. Neɲgeye na, ta watsa a dəma məzele i ndo neheye tə huta sifa nakə dedək aye. Ma dəba eye ta həndək dərəwel niye hay na, Mbəlom a gatay sariya a ndo neheye tə mət aye. A gatay sariya na, təde təde ka wu tay neheye tə ge aye, tə watsa na a dərəwel niye hay aye. ¹³ Ndo neheye tə mət ma bəlay aye tə ndohwaw tebiye abəra ma bəlay. Mədəhaɲ neheye ma bəf ma təv mändze i mədahaɲ hay aye tə ndohwaw abəra mə dəma tebiye. Mbəlom a gatay sariya tebiye təde təde ka məsler tay. ¹⁴ Tsa na, tə kal ha məməte ta təv mändze i mədahaɲ hay a dəlöv i ako. Dəlöv i ako niye na, təv nakə

* 20:8 zəba mə Ezekiyel 38-39.

ndo hay ta mətiyə mə dəma masulo aye. ¹⁵Tadə ndoweye məzele ngay andaya mə dərəwel i ndo neheye ta huta sifa aye bay na, ta kal ha a dəlov i ako niyə dərma.

21

Mağərmbəlom wedəye ta məndzibəra wedəye

¹Ma dəba eye na, na ngatay a mağərmbəlom wedəye ta məndzibəra wedəye. Mağərmbəlom makurre eye ta məndzibəra makurre eye ta dze. Ada bəlay andaya sa bay kə dze. ²Na ngatay naha a gəma tsədənğa eye, gəma niyə na, Zerozelem wedəye nakə faya ma mbəzlaweye abəra ka təv i Mbəlom aye. Gəma niyə na, a lambad bo, a le haladzay andza dahəlay nakə a lambad bo lele ma diyə a gay i zal aye. ³Na tsəne mətsike me a tsənew abəra ka təv məndze i bəy ta magala, a gwad: «Zəbum, Mbəlom kə ge gay ngay a walaŋ i ndo hay, ma ndziye tə nəteye. Ta təriye ndo ngay hay. Nəngəye Mbəlom nəte ngwəŋ ma ndziye tə nəteye. ⁴Ma takadiye na yam dərə tay. Ta mətiyə sa bay tebiye. Wuray ma ndalateye sa bay. Ta tuwiye sa bay, wuray ma wuriye fataya sa bay. Wu guram eye hay ta dze.»

⁵Tsa na, ndo nakə mandza eye ka təv məndze i bəy aye, a gwad: «Zəba, na giye wu hay tebiye wedəye hay.» Tsa na, a gwedəŋ: «Watsa wu nakay hərwi bazlam neheye na, dedək, makəraw me kwa tsek-wəŋ andaya mə dəma bay.»

⁶A gwedəŋ sa: «Ka ndəv. Maa dazlay a wu tebiye na, neŋ, maa ndəv ha wu hay tebiye na, neŋ gwa. Neŋ makurre i wu hay tebiye ada neŋ məndəve i wu hay tebiye. Ndo nakə yam a gay aye na, na vəleye yam kəriye. Yam niyə a ngəzaw ma bədiyəm. Yam niyə na, yam nakə ma vəlateye sifa a ndo hay aye. ⁷Ndo nakə kə ngwasa ka dərətsətseh aye na, na vəleye wu neheye tebiye. Na təriye Mbəlom ngay, nəngəye ma təriye wawa ga. ⁸Ane tuk na, ndo i takazay hay, ndo neheye ta dzala ha ka Yesu bay aye, ndo neheye dərəv tay lele bay aye, ndo məkədə gər i ndo hay, ndo məge madama hay, madanğ hay, ndo məpay bəzay a kule hay, ndo i parasay hay, nəteye duh ta diye na, a dəlov i ako. Gufa i kudamasara

nakə a təma wafafafa aye mə dəma. Ta mətiyə məməte masulo aye na, mə dəma.»

Zerozelem wedəye

⁹Ma dəba eye na, gawla i Mbəlom a yaw ka təv ga. Nəngəye nəte mə walaŋ i gawla i Mbəlom neheye tasəla ta gəse mə həlay tay aye neheye maduk i duk i dərətsətseh mə dəma maraha eye. A yaw na, a gwedəŋ: «Dara, na dakeye ka dahəlay nakə Wawa i təbaŋ ma zliye aye.» ¹⁰Tsa na, Məsəfərə Tsədənğa eye a yaw ka gər ga ada kwayanğa gawla i Mbəlom niyə a zla ga, a ye ga ha a mahəmba bagwar eye sololololo. A dənğ ka Zerozelem gəma tsədənğa eye, faya ma mbəzlaweye abəra ma mağərmbəlom, a mbəzlaw abəra ka təv i Mbəlom. ¹¹Gəma niyə na, a dəv dzaydzay andza kwar lele eye, a wuzl dərə andza malam. Maa wuzl dərə niyə na, məzlaḅ i Mbəlom. ¹²Tə lawara na gəma niyə na, ta zled. Zled niyə mədəzla eye dabasəm eye ada zəbol eye dərma. Tə ge faya məged i məfələkwe a dəma na, kuro gər eye sulo, ada gawla i Mbəlom kwa way ka məged neheye kuro gər eye sulo aye. Ka məged niyə hay na, tə watsa faya məzele kuro gər eye sulo i slala i İsrayel hay. ¹³Gəma niyə na, hawal fad. Ka hawal niyə hay fad aye na, məged faya məhkar məhkar. Məhkar ta diye i bəzay, məhkar ta diye i pat mədəde ada məhkar ta diye i tsakay, məhkar ta diye i Salawa. ¹⁴Tə pa mədok i zled i gəma niyə tə kwar bagwar eye hay kuro gər eye sulo. Ka kwar niyə hay nəte nəte tə watsa faya məzele i ndo i maslaŋ i Wawa i təbaŋ kuro gər eye sulo.

¹⁵Gawla i Mbəlom nakə faya ma tsikəneye me aye na, sakwal i gura mə həlay. Sakwal niyə na, hərwi mələve ha wu hay. A ye, a ləva ha gəma, məged eye hay ada zled i gəma eye. ¹⁶Hawal i gəma niyə fad na, tə ləva ta ze a bo bay. Gawla i Mbəlom a ləva na gəma eye ta sakwal ngay niyə. Zəbol ngay eye na, gwəzem kuro gər eye sulo. Zlabatam ngay eye tə sololololo ngay eye andza niyə dərma. ¹⁷Ma dəba eye, gawla i Mbəlom a ləva zled niyə. Sololololo ngay eye temerre tə kuro kuro fad gər eye fad. A ləva na, andza nakə ndo hay tə ləwawa wu aye. ¹⁸Tə dəzl zled niyə na, tə kwar nakə tə zalay zəspə aye. Gəma niyə na, ta dəzl ta gura lele dərə a tsara ha andza malam. ¹⁹Tə wurkatsa na mədok i zled niyə

na, tə kwar neheye wal wal a le haladzay aye. Kwar eye niye hay na, tə zalatay *zaspe*. Masulo eye na, tə zalay *safir*, mamahkar eye tə zalay *apate*, mafad eye tə zalay *emerod*,²⁰ mazlam eye tə zalay *sardowan*, maməkwa eye tə zalay *kornalin*, matasəla eye tə zalay *kərisolite*, matsamahkar eye tə zalay *beril*, matsid eye tə zalay *topaz*, makuro eye tə zalay *kərisopəras*, makuro gər eye nəte tə zalay *hisiŋte*, makuro gər eye sulo tə zalay *ametiste*.²¹ Wu i maged niye kuro gər eye sulo eye i kwar, tə zalay *perəl*, a le haladzay. Təv məhay gər i gəma niye na, ta ndərat faya na, gura lele dərə a tsara ha aye.

²² Na ŋgatay a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ma gəma niye bay hərwi Bəy Maduweŋ Mbəlom bagwar eye ada Wawa i təbaŋ nəteye wu tay ma təv maduwule me. ²³ Na zəba dərə na, pat ta kiye ta təriye kəriye ma gəma niye hərwi dzaydzay i Mbəlom a dəv mə dəma. Wawa i təbaŋ nengəye a vəl dzaydzay ma gəma niye. ²⁴ Slala hay wal wal ka məndzibəra ta həhəliye ma təv dzaydzay ŋgay ma gəma niye. Bəy i məndzibəra hay ta fələkwiye a dəma tə zlele tay hərwi məvəlay wu a Mbəlom. ²⁵ Maged i gəma niye ma ndziye na, tuwaŋna hwapat ta dərəzliye na bay. Ta dərəzliye na dədə bay hərwi həvad andaya sa bay. ²⁶ Ta zliye zlele tə wu neheye lele aye ka məndzibəra, ta fələkwiye ha a gəma niye hərwi məvəlay a Mbəlom. ²⁷ Wu neheye lele bay aye ta sliye faya mede a dəma bay. Ndo neheye dərəv tay manasa eye ada ndo i parasay ta fələkwiye a dəma bay dərma. Mata fələkwe a dəma na, ndo neheye tə watsa məzele tay a dərəwel i Wawa i təbaŋ aye. Maa huta sifa dedək eye na, nəteye.

22

¹ Ma dəba aye na, gawla i Mbəlom niye a dərŋ ka magayam wuray yam mə dəma. Yam eye niye na, ma vəliye sifa a ndo hay. A wuzl dərə andza malam ada a yaw na, abəra ka təv məndze i bəy i Mbəlom ta Wawa i təbaŋ. ² A va ma wuzlah i tsəved i gəma niye. Ka tsakay i yam niye na, dərzi i gərdaf nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye kə ndzohwaw. A ndzohwaw na, diye sulo sulo. Ka məve nəte na, a wa sik kuro gər eye sulo. Ka kiye na, a wa sik nəte. Slambah eye hay na, sidem.

Ma mbəliye tay ha slala i ndo hay wal wal tebiye.

³ Wu neheye Mbəlom a vəlawatay mezeleme aye na, ma giye andaya ma gəma niye bay. Mata ge andaya ma gəma niye na, təv məndze i bəy i Mbəlom ta Wawa i təbaŋ. Ndo ŋgay hay ta dəsəye ha gər. ⁴ Nəteye na, ta ŋgateye a dərə ŋgay, ta watsiye məzele ŋgay ka da'ar tay. ⁵ Həvad ma giye andaya sa bay, lalam hay tə pat ta təriye kəriye hərwi Bəy Maduweŋ Mbəlom bo ŋgay eye ma dəvəteye dzaydzay. Ada nəteye na, ta ndziye ma bəy ka tor eye.

⁶ Ma dəba eye na, gawla i Mbəlom a gwedərŋ: «Bazlam neheye na, dedək, maraw me andaya kwa tsekweŋ mə dəma bay. Bəy Maduweŋ Mbəlom a vəlatay Məsəfəre ŋgay a ndo məde ha bazlam ŋgay hay hərwi ada tā dā ha bazlam ŋgay. A sləraw gawla ŋgay hərwi ada mā yaw mā datay ha a ndo i məsler ŋgay hay wu nakə mazlambar ma deyeweye kame aye.»

Yesu ma maweye

⁷ Yesu a gwad: «Tsənum, mazlambar na miye naha bəse. Mbəlom ma piye ŋgama ka ndo neheye faya ta rəhay ha gər a wu nakə mə dərəwel nakay aye hərwi a yaw na, abəra ma Məsəfəre i Mbəlom.»

⁸ Nəŋ Yuhana, na tsəne wu neheye tə zləm ga, na ŋgatatay tə dərə ga. Ahəl nakə na tsəne aye ada na ŋgatatay aye na, na kal ha bo kame i gawla i Mbəlom nakə a bəzeŋ ha aye hərwi mədəslay ha gər. ⁹ Ane tuk na, a gwedərŋ: «Kā ge andza niye bay. Nəŋ na, ndo i məsler i Mbəlom andza nəkar ada andza malamar yak neheye nəteye ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay aye ada andza siye i ndo neheye faya ta rəhay ha gər a bazlam neheye mə dərəwel nakay aye. Kā dəsəy ha gər na, a Mbəlom.»

¹⁰ A gwedərŋ sa: «Mbəlom kə dā ha wu nakə ka watsa a dərəwel nakay aye. Ka ŋgaha na bazlam neheye bay, datay ha a ndo hay hərwi wu neheye ta giye bo na, bəse. ¹¹ Nəŋ faya na gwadəteye a ndo neheye ta wuda wu nakə lele bay aye. Tadə a sakum məge mənese na, dum ha kame kame andza niye huya. A nəkurom neheye dərəv kurom manasa eye, tadə a sakum matəre andza niye na, dum ha kame kame andza niye huya. Ndo nakə faya ma giye wu nakə a say a Mbəlom aye na, mā ge

lele huya. Ndo nakə faya ma pay bəzay a Mbəlom aye na, mâ pay bəzay a Mbəlom andza niye huya.»

¹²Ma dəba aye na, Yesu a gwedəŋ sa: «Tsəne, na miye naha bəse. Na həliye naha wu hay ka həlay hərwi ada nâ vəl kwa a way merəbe i məslər ŋgay. ¹³Maa dazlay a wu tebiye na, neŋ, maa ndəv ha wu hay tebiye na, neŋ gwa. Neŋ makurre i wu hay tebiye ada neŋ mandəve i wu hay tebiye

¹⁴«Məŋgwese ma ndziye ka ndo neheye ta bariye peteked tay hay tsədəŋŋa eye. Nəteye ta hutiyə tsəved məfələkwə a gəma niye. Nəteye na, ta hutiyə tsəved mənde hohway i dərizl i gərdaf nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye. ¹⁵Ndo neheye ta təra andza kəra aye ada madəŋ hay ta ndo neheye tə gawa mezeleme aye, nəteye na, ta ndziye ma bəra. Ndo məkəde gər i ndo hay dərmağ ada ta ndo neheye tə dəsławay ha gər a kule aye, ndo neheye tə vəławay ha bo tay a maraw me aye, nəteye tebiye ta ndziye ma bəra, ta fələkwiyə dədə a gəma niye bay.

¹⁶«Neŋ Yesu, na slər naha gawla i Mbəlom ga na, hərwi ada mâ ye, mâ dəkum ha wu neheye a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye wal wal təv tasəla aye. Neŋ na, ndo nakə faya ka həbumeye ma deyeweye abəra ma gwala i Davit aye. Neŋ

na, bəmta i dəre mətsədə nakə a dəvawa ta mekedə aye.»

¹⁷Məsəfəre Tsədəŋŋa eye ta dahəlay, tə gwad: «Dara.» Nəkurom neheye faya ka tsənumeye wu neheye, gwadum: «Dara.»

Nəkurom neheye yam a gakum aye, dumara sum yam nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye. Ta vəliye kəriye a ndo neheye a satay məse aye.

Mandəve i bazlam

¹⁸Neŋ Yuhana faya na gateye daf a ndo neheye faya ta tsəniye wu neheye mə dərəwel nakay aye. Tadə ndoweye ka səkah ha wu ka bazlam neheye mə dərəwel nakay aye na, Mbəlom ma səkaheye ha dərətsətseh nakə ka dzəŋgum mə dərəwel nakay aye. ¹⁹Tadə ndoweye kə zla wu abəra mə bazlam i Mbəlom na, Mbəlom ma həliye hohway i dərizl i gərdaf nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye abəra ka bəmalə ŋgay. Ma hutiyə təv ma gəma i Mbəlom bay. Bə dərəwel nakay kə tsik ka hohway ta gəma niye tsiy.

²⁰Yesu a gwad ka wu neheye tebiye na, dedek aye, ma gwadiye: «Ayaw, na miye naha bəse.»

Ayaw Bəy Maduweŋ ga Yesu, dara.

²¹Yesu Bəy Maduweŋ kway mâ pa fakuma ŋgama tebiye.